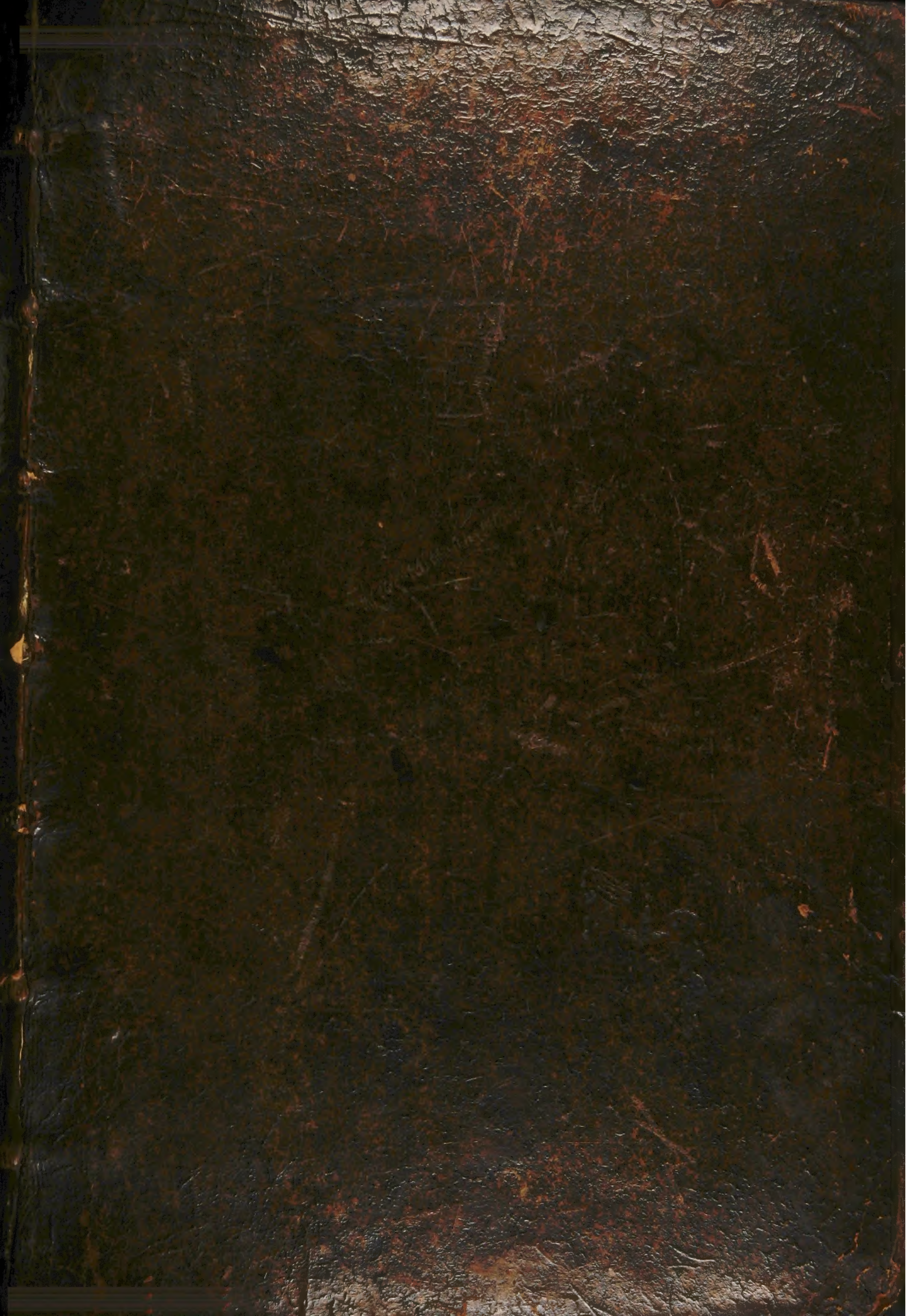
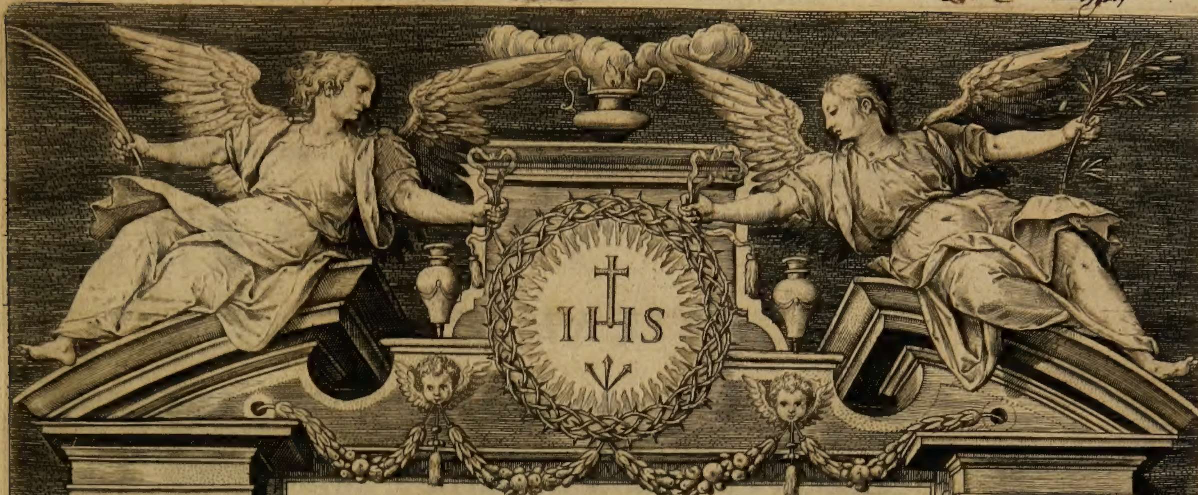

E. Coornaert.

ADNOTATIONES ET MEDITATIONES IN EVANGELIA QVÆ IN SACROSANCTO MISSÆ SACRIFICIO TOTO ANNO LEGVNTVR:

Cum eorundem EVANGELIORVM *Concordantia.*

Auctore HIERONYMO NATALI
Societatis IESV Theologo.

EDITIO VLTIMA:
In qua Sacer Textus ad emendationem Bibliorum SIXTI V. *et* CLEMENTIS VIII. *restitutus.*

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
M. DC. VII.

SANCT^MO DOMINO NOSTRO CLEMENTI VIII. PONTIFICI MAXIMO.

IXERAT aliquando, Beatiſſime Pater, Hieronymo Natali, vni ex ſuis alumnis, Parens noſtræ Societatis Ignatius, operæpretium facturum eum, qui ad perpetuam atque paratam Religioſis eiuſdem Societatis Scholaribus meditandi, orandique materiam ac ſegetem, Euangelia Quadrageſima tota, Dominicíſque per annum diebus inter ſacrificandum recitari conſueta, methodo quàm breuiſſima certos ad locos, ſeu capita meditantium vtilitati accommodata redigeret: neq; id ſolùm, ſed etiam appoſitis imaginibus & Adnotationibus illuſtraret. Fecit ille, quod optimo Patri cordi eſſe cognouerat, hoc ordine. Cuique Euangelicæ lectioni hiſtoriam ſuam ex aliis etiam Euangeliſtis integrè collectam, imagineq; expreſſam præfixit. Curauit deinde, vt quamlibet imaginem ſequeretur ipſa Euangelica lectio, cum aliorum Euangeliſtarum concordantia; non quidem integra, quia is non erat huius operis ſcopus, ſed quæ ad hiſtoriæ intelligētiam, integritatem, & plenitudinem ſatis eſſe poſſet. Ad vnamquamque præterea Euangelicam lectionem ſua adſcripta eſt Adnotatio, quæ locum & tempus deſignat, quo myſteria ſalutis noſtræ peracta fuêre; breuiſſima quidem illa, cum excellenti tamen Terræ Sanctę deſcriptione, locis item nonnullis Euangelij difficilioribus interdum explicatis. Cuilibet autem Adnotationi acceſſit Meditatio non minùs deuota, quàm erudita. Sub ipſis verò imaginibus capita illa ſeu puncta ad meditantium commoditatem ſubiecta ſunt. Porrò hiſtoriam ipſam vniuerſam auctor,

 prout

prout plura aut pauciora myſteria ſingulis Euangelicis lectionibus continebantur, in CLIII. imagines diſtribuit, ſingulis ſuas Euangelicæ lectionis partes, Adnotationeſque, & Meditationes tribuens. Verùm auctore ante aliquot annos vita functo, qui mihi Superiorum permiſſu operis huius curam demandarat, operæpretium viſum fuit, ſi tanta imaginum moles ad ipſas Adnotationes, atque ad earum ordinem redacta, & quaſi inter eas abſcondita non relinqueretur; ſed ſuo ordine, ac volumine ſeorſum ederetur: non ea tantùm ratione, vt Adnotationum ipſarum liber, qui piarum Meditationum toto anno præbet materiam, & viliùs ab omnibus comparari, & faciliùs circumferri poſſet: ſed multò magis, vt imaginibus ipſis ex ordine Dominicalium Euangeliorum, in ipſius Euangelicæ hiſtoriæ, temporis ſcilicet vitæ Chriſti, ordinem tranſlatis ac diſpoſitis, tota Redemptoris noſtri Chriſti IESV vita, iuxta veram rerum geſtarum ac temporum ſeriem, elegantibus deſcripta imaginibus ob oculos haberetur. Opus planè aureum, vt ſuperioribus optatiſſimum ſeculis, ita futuris iucundiſſimum; præfixo præſertim ad operis initium indice, ex quo facilè perſpicere quiſque poſſit, quæ quibus Dominicalibus Euangeliis reſpondeant imagines. Ne autem ipſarum imaginum multitudo ſatietatem cuipiam pareret, vnde ſuo fine, ſpirituali ſcilicet animarum fructu, opus ipſum fruſtraretur, ſi in æs incideretur parùm eleganti manu; ſed potiùs vt opificij elegantia ac pulchritudo, ſimul cum maxima ipſius argumenti ſanctitate atque excellentia, operiſque pietate coniuncta, omnes ad illud euoluendum, aſſiduaque meditatione verſandum inuitaret; neceſſarium omnino fuit, vt excellentiſſimi quique artifices operi tam eximio, quod ipſius Euangelij noua ac penè ſpirans imago eſt, adhiberentur: id quod ſine magnis difficultatibus, maximáque impenſa perfici non potuit. Omnes tamen difficultates ſuperatæ, omnia impedimenta, Chriſto propitio, tuiſque auſpiciis, Beatiſſime Pater, ſublata ſunt; opus deni-

denique ipſum ad pietatem, & deuotionem excitandam maximè accommodatum, tuo tandem tempore in vulgus prodit, quod tibi alioqui maximè debebatur, quo cum & in Deum pietas, & in Societatem noſtram benignitas pariter creuit: ſicut & cum viro grauiſſimo, eodémque ſapientiſſimo Ioanne Bo. Me. Cardinale fratre tuo creuerat; cuius cùm veſtigia iam ante annos multos in minori fortuna ſequereris, atque ego ab hac tua benignitate & pietate inuitatus, nonnulla ex primis operis huius imaginum delineamentis tibi omnium primo oſtendiſſem, eam retuli pro minimo illo officio grati animi ſignificationem, vt & te iam tum cui opus dedicaretur digniſsimum iudicarim, & id mihi vt facere liceret, non mediocriter optarim. Nunc igitur quando me voti compotem facere dignatur Altiſsimus, hoc qualecumque perpetuæ in te noſtræ Societatis obſeruantiæ monumentum libenter accipies, quam proinde, vt fouere non deſinis, ita & commendatam habere perges in Chriſto IESV. Vale.

Beatitudinis tuæ

humillimus ſeruus,

Iacobus Ximenez.

LECTORI S.

VÆRES *fortasse, Candide Lector, quî factum sit, vt cùm memoria nostra tot fuerint, qui Euangelicæ Historiæ Harmonias concinnarent, auctor noster antiquioris cuiuspiam Concordiam sequi maluerit, quàm vllius recentioris. Jn quo quidem primùm illud nosse debes, neotericorum Harmonias, cùm auctor hæc scriberet, nullas in lucem proditas fuisse. Deinde illum antiquiorum, vt lectionem, ita sententiam libentiùs probare solitum & amplecti. Præterea integrum etiam tibi relinqui cuiusuis auctoris ordinem in tuis de Christi* IESV *vita meditationibus sequi, ac iuxta eum nostris hisce, si ita volueris, imaginibus vti. Quòd verò quandoque imagini adpinxit, quod non legitur in Euangelio (quale illud est, quòd Deus, quo die hominem creauerat, eodem reuolutis pòst seculis factus sit homo, eodem hominem per Crucem redemerit ac recrearit, eodem etiam dicatur hominem iudicaturus: Jtémque quod ait Christo nato Angelum in Limbum ad Patres missum, qui Verbi infantis natiuitatem nuntiaret: Et Christum* IESVM *puerulum eo triduo quo eum Virgo Mater amiserat, mendicato victitasse) Hæc scito pauca ex sanctis Patribus adiecta esse, de multis, quæ apud illos occurrunt ad excitandam meditantium deuotionem valde accommodata: quæ licet in Euangelio non reperiantur, Euangelio tamen adeò nihil repugnant, vt sint etiam maximè consentanea. Cur denique in Adnotationibus, ac frequentiùs etiam in meditationibus, sermonem ad religiosi status homines conuertat, hæc maximè causa est, quòd eius primum consilium non fuit, vt opus hoc in vulgus ederetur; sed vt religiosis tantùm Societatis nostræ, iunioribus præcipuè scholaribus, inseruiret. Quin, ne Meditationes quidem ipsas operi huic Adnotationum intexere cogitabat, cùm sciret facile esse vel mediocriter in meditando versatis suas cuique meditationes commentari, vt ipse suas instituerat. Verùm cùm ei suggereretur, non tamen omnes æquè esse idoneos ad id præstandum, nec fore inutile vel maximè exercitatis has Meditationes legere; adductus est tandem, vt eas Adnotationibus inseri pateretur. Fuit autem operæpretium Adnotationum capita non solùm sub ipsis imaginibus collocare, verùm etiam in Adnotationum volumine ea suis Euangelicis lectionibus præfigere, vt qui imagines nancisci non possent, his illas breui compendio summaria ipsa referrent, simulq́ meditantium commoditati & memoriæ inseruirent,*

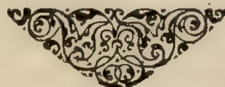
dum

dum Meditationis materiam paucis comprehensam exhiberent. Etsi porrò ea tantùm ex aliis Euangelistis in Concordiam afferre solet auctor, quæ ad Euangelij Missæ intelligentiam faciunt, vel sicubi cæteri Euangelistæ aliquid addant: hoc tamen in Paßionis & Resurrectionis Euangeliis seruari omnino non debuit, nec potuit. sed integrè omnium Euangelistarum lectiones Euangelicæ distinctæ proponendæ fuerunt, propterea quòd in Paßione eas omnes legit Ecclesia, in Resurrectione ferè omnes. Vbi verò in Concordia dicitur, In illo tempore, *iuxta vsum Ecclesiæ, apponiturq́ littera locum vbi res gesta est designans, data opera id factum est; vt ex nota temporis locus indicetur, quod aliàs fieri non poterat. Illud demum scire te volui, piè Lector, contextus Euangeliorum magno studio & diligentia emendatos esse, & in tanta varietate adhibitum ab auctore iudicium, vt ferè sequeretur editionem quam habent Hieronymus & Glossa ordinaria, & qua paßim vtitur Ecclesia in Missæ Sacrificio: nam solos recentiores piguit eum sequi, quòd essent liberiores quàm vellet. Cæterùm & hoc in primis scire tua interest & cogitare; ad spiritualem fructum, (quem, si ad eum te compares, Christus* IESVS *in animo tuo è sacra vitæ suæ Meditatione vberem producturus est) non satis esse imagines curiosè peruoluere, aut illarum artem & pulchritudinem admirari; sed in singulis esse tibi singulos, vel etiam plures dies insistendum, Adnotationum & Meditationum capita sensim perlegenda, meditandum, contemplandum, omnes denique orationis partes exercendas, vt monet Apostolus:* In omni oratione & obsecratione, cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum. *Nostros igitur hosce labores, quicumque illi sunt, vt Deo Opt. Max. humiliter consecramus, & in proximorum salutem ac spiritalem profectum alacriter impendimus; ita eos tibi & vtiles esse, & gratos in Christo* IESV *vehementer optamus.* VALE.

INDEX IMAGINVM EVANGELICAE HISTORIAE,

continens ordinem, quo & ipsa EVANGELIA in Missæ sacrificio in toto anno leguntur.

Feria

EVANGELICAE HISTORIAE IMAGINES

Ex ordine Evangeliorum, quæ toto anno in Missæ sacrificio Leguntur, in ordinem temporis vitæ Christi digestæ.

Auctore Hieronymo Natali Societatis IESV Theologo,
Antverpiæ excudebat Ioannes Galleus,
Anno Dñi M.DC.XLVII.

DOMINICA I. ADVENTVS.

Quæ Iudicium vniuersale proximè præcedent. 98

Matt. xxiiij. cap. Marc. xiij. Luc. xxi. Anno Christi xxxiij. i

A. *Signa in cœlo, Sole, Luna, & stellis, &c.*
B. *Christum ad iudicium venientem præcedunt crux, cæteraque insignia passionis, & Archangelus cum tuba.*
C. *Præcedit ignis orbem purgaturus.*
D. *Elementum ignis mundo quasi minitatur.*
E. *Aeris suprema regio.*
F. *Aeris media regio.*
G. *Aeris infima regio. Et in his omnibus terribilia signa.*
H. *Confusio maris, & fluctuum, &c.*
I. *Os inferni apertum.*
K. *Etiam purgatorij.*
L. *In terra rerum omnium horribilis facies, quæ orbi terrorem incutiet vehementissimum. Alia signa non potuit capere imago.*

ADNOTATIONES ET MEDITATIONES IN DOMINICALIA ET QVADRAGESIMALIA TOTIVS ANNI EVANGELIA.

DOMINICA PRIMA ADVENTVS.

Quæ iudicium vniuerſale proximè præcedent.

MATTH. XXIIII. MAR. XIII. LVC. XXI.

ANNO CHRISTI XXXIII.

Jn primam imaginem adnotatiuncula. j. 98.

A. *Signa in cælo, ſole, luna, & ſtellis, &c.*
B. *Chriſtum ad iudicium venientem præcedunt Crux, cæteraq; inſignia paſsionis, & Archangelus cum tuba.*
C. *Præcedit ignis orbem purgaturus.*
D. *Elementum ignis mundo quaſi minitatur.*
E. *Aëris ſuprema regio.*
F. *Aëris media regio.*
G. *Aëris infima regio, & in his omnibus terribilia ſigna.*
H. *Confuſio maris, & fluctuum, &c.*
I. *Os inferni apertum.*
K. *Etiam Purgatorij.*
L. *In terra rerum omnium horribilis facies, quæ orbi terrorem incutiet vehementiſsimum.*

Alia ſigna non potuit capere imago.

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XXIIII.	LVC. XXI.	MAR. XIII.
Statim autem poſt tribulationẽ dierum illorũ [a] Sol obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum, & ſtellæ cadent de cælo.	ERunt[a] ſigna in ſole, & luna, & ſtellis, & in terris preſſura gentiũ præ cõfuſione ſonitus[b] maris, & fluctuum: areſcentibus hominibus[c d] præ[e f] timore,[g] &[h i k l] expectatione, quæ ſuperuenient vniuerſo orbi. nam virtutes[a] cælorum mouebuntur.	*Sed in illis diebus, poſt tribulationẽ illam, Sol contenebrabitur, & luna non dabit ſplendorẽ ſuũ, & ſtellæ cæli erunt decidentes.*
commouebuntur.		*quæ in cælis ſunt*

MATTH. XXIIII.	LVC. XXI.	MAR. XIII.
Et tunc parebit [b] signum filij hominis in cælo: Et tunc plangent omnes tribus terræ:		
In nubibus cæli, cùm virtute multa.	Et tunc videbunt [b] filium hominis veniẽtem in nube, cum potestate magna & maiestate.	*& gloria.*
Et mittet Angelos suos cũ [b] tuba, & voce magna: & congregabunt electos eius à quatuor ventis, à summis cælorũ vsque ad terminos eorum.		*à summo terræ, vsque ad summum cæli.*
	His autem fieri incipientibus, respicite, & leuate capita vestra: quoniam appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem:	
Ab arbore autem fici discite parabolam:	Videte ficulneam, & omnes arbores; cùm producunt iam ex se fructum, scitis	*cùm ramus eius tener fuerit, & nata fuerint folia, cognoscitis*
	quoniam propè est æstas: ita & vos, cùm videritis hæc fieri, scitote	*quia in proximo sit æstas:*
omnia		
quia prope est in ianuis.	quoniam propè est regnum Dei.	*quod in proximo sit in ostijs.*
	Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant.	*ista*
hæc	Cælum & terra	
præteribunt.	transibunt: verba autẽ mea nõ transibunt.	

ADNOTATIO.

QVÆ proximè iudicium vniuersale præcedent calamitates immensæ, eas cum ingenti terrore mortalibus Prophetæ prænunciarunt.

Psalm. 49. *David. Deus manifestè veniet: Deus noster, & non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida. Aduocabit cælum desursum, & terram discernere populum suum.*

Psalm. 74. *Cùm accepero tempus, ego iustitias iudicabo. Liquefacta est terra, & omnes qui habitant in ea: ego confirmaui columnas eius.*

Psal. 75. *Tu terribilis es, & quis resistet tibi? ex tunc ira tua. De cælo auditum fecisti iudicium: terra tremuit & quieuit, cùm exurgeret in iudicium Deus, vt saluos faceret omnes mansuetos terræ.*

Psalm. 96. *Nubes, & caligo in circuitu eius: iustitia, & iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum præcedet, & inflãmabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius orbi terræ: vidit, & commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt à facie Domini; à facie Domini omnis terra.*

Esaias. Ecce dies Domini venit, crudelis, & indignationis plenus, & iræ, furorisq́; ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores eius conterendos de ea. Quoniam stellæ cæli, & splendor earum, non expandent lumen suum: obtenebratus est sol in ortu suo, & luna non splendebit in lumine suo. Cap. 13.

Ieremias. Dies ille Domini Dei exercituum, dies vltionis, vt sumat vindictam de inimicis suis: deuorabit gladius, & saturabitur, & inebriabitur sanguine eorum. Cap. 46.

Ezechiel. Finis venit, venit finis super quatuor plagas terræ. Nunc finis super te, & immittam furorem meum in te: & iudicabo te iuxta vias tuas: & ponam contra te omnes abominationes tuas. Cap. 7.

Daniel. In tempore illo consurget Michael Princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: & veniet tempus quale non fuit ab eo ex quo gentes esse cœperunt vsque ad tempus illud. Et in tempore illo saluabitur populus tuus, omnis qui Cap. 12.

inuentus

vitam æternam, & alij in opprobrium vt videant semper.

Cap.4. *Oseas. Lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea.*

Cap.13. *Et ego ero eis quasi leæna, sicut pardus in via Assyriorum. Occurram eis quasi vrsa raptis catulis, & dirumpam interiora iecoris eorum: & consumam eos ibi quasi leo, bestia agri scindet eos.*

Cap.1. *Ioel. A a a, diei. Quia propè est dies Domini, & quasi vastitas à potente veniet.*

Cap.2. *Conturbentur omnes habitatores terræ: quia venit dies Domini, quia propè est dies tenebrarum & caliginis, dies nubis & turbinis. Magnus enim dies Domini & terribilis valdè: & quis sustinebit eum?*

Cap.5. *Amos. Væ desiderantibus diem Domini: ad quid eam vobis? Dies Domini ista, tenebræ, & non lux. Quomodo si fugiat vir à facie leonis, & occurrat ei vrsus: & ingrediatur domum, & innitatur manu sua super parietem, & mordeat eum coluber. Nunquid non tenebræ dies Domini, & non lux: & caligo, & non splendor in ea?*

Abdias. Iuxta est dies Domini super omnes gentes: sicut fecisti, sic fiet tibi: retributionem tuam conuertet in caput tuum.

Cap.1. *Michæas. Quia ecce Dominus egredietur de loco suo: & descendet, & calcabit super excelsa terræ. Et consumentur montes subtus eum: & valles scindentur sicut cera à facie ignis, & sicut aquæ quæ decurrunt in præceps.*

Cap.5. *Et faciam in furore & in indignatione vltionem in omnibus gentibus, quæ non audierunt.*

Cap.3. *Naum. Propter multitudinem fornicationum meretricis speciosæ & gratæ, & habentis maleficia, quæ vendidit gentes in fornicationibus suis, & familias in maleficijs suis: ecce ego ad te dicit Dominus exercituū, & releuabo pudenda tua in facie tua, & ostendam in gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam. Et proijciam super te abominationes, & contumelijs te afficiam, & ponam te in exemplum.*

Cap.3. *Abacuc. Viderunt te, & doluerunt montes: gurges aquarum transiit: Dedit abyssus vocem suā: altitudo manus suas leuauit. Sol & luna steterunt in habitaculo suo, in luce sagittarum tuarum, ibunt in splendore fulgurantis hastæ tuæ. In fremitu conculcabis terram: in furore obstupefacies gentes. Audiui & cōturbatus est venter meus: à voce cōtremuerunt labia mea. Ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat.*

Sophonias. Iuxtà est dies Domini magnus, iuxtà est & velox nimis: vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis. Dies iræ dies illa, dies tribulationis & angustiæ, dies calamitatis & miseriæ, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris super ciuitates munitas, & super angulos excelsos. Et tribulabo homines, & ambulabunt vt cæci, quia Domino peccauerunt: & effundetur sanguis eorum sicut humus, & corpora eorum sicut stercora. Sed & argentum eorum, & aurum eorum non poterit liberare eos in die iræ Domini: In igne zeli eius deuorabitur omnis terra, quia consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram. Cap.1.

Conuenite, congregamini gens non amabilis: priusquàm pariat iussio quasi puluerem transeuntem diem, antequàm veniat super vos ira furoris Domini, antequam veniat super vos dies indignationis Domini. Cap.2.

Aggæus. Ego mouebo cælum pariter & terram. Et subuertam solium regnorum, & conteram fortitudinem regni gentium: & subuertam quadrigam, & ascensorem eius: & descendent equi, & ascensores eorum. Cap.2.

Zacharias. Et veniet Dominus Deus meus, omnesq́ sancti cum eo. Et erit in die illa: non erit lux, sed frigus & gelu. Et erit dies vna, quæ nota est Domino, non dies neque nox: & in tempore vesperi erit lux. Cap.14.

Malachias. Ecce dies veniet succensa quasi caminus: & erunt omnes superbi, & omnes facientes impietatem, stipula: & inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum, quæ non derelinquet eis radicem & germen. Cap.4.

Sapient. Accipiet armaturam zelus illius, & armabit creaturam ad vltionem inimicorum. Induet pro thorace iustitiam, & accipiet pro galea iudicium certum. Sumet scutum inexpugnabile æquitatem: acuet autem diram iram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Ibunt directè emissiones fulgurum, & tanquam à benè curuato arcu nubium exterminabuntur, & ad certum locum insilient. Et à petrosa ira plenæ mittentur grandines, excandescet in illos aqua maris, & flumina concurrent duriter. Contra illos stabit spiritus virtutis, & tanquam turbo venti diuidet illos: & ad eremum perducet omnem terram iniquitas illorum, & malignitas euertet sedes potentium. Cap.5.

TERRORVM EXTREMI IVDICII IN IMAGINE CONTEMPLATIO.

Apoc. 10. Esai. 13. Eze. 32. Ioel. 3. Matth. 24. Act. 2. Matth. 24. Iob. 9.

A. CAEli motu suo destituuntur, septem videlicet planetarum, stellatum, & mobile primum. Sol in tenebras conuertitur, Luna in sanguinem. Planetæ alij & stellæ omnes nigrescunt. Angeli cælorum motores, functionibus suis desertis, properant ad Christum, admiratione simul & veneratione pleni.

Matth. 24. & 5. Zach. 14. Isa. 3. Iudas. Matth. 24. 1. Cor. 15. 1. Thes. 4. Matth. 24. Psalm. 49. Isai. 29. Mal. 4. Dan. 7. Basil. in Psal. 49.

B. Christus IESVS *ad iudicandos viuos & mortuos venit in nubibus cæli, cum virtute multa & maiestate, & omnes Angeli & Sancti eius cum eo. Inter quos omnes principem locum tenet virgo Dei Mater Maria. Sanctorum animæ ad corpora resumenda iussæ descendunt. Complures Angeli ad ministerium resurrectionis mittuntur. Crux Christum præcedit cum passionis insignibus, flagellis, corona spinea, clauis, & lancea: quæ cum Cruce piè & coniungere, & meditari possumus. Sub Cruce Archangelus tuba nouissima;* Surgite mortui, venite ad iudicium, *horendum in modum intonat.*

C. Sub nubibus in quibus venit Christus, sæuus ignis vniuersum orbem purgaturus.

D. Ignis elementum conuertitur versus terram, flammas quasi mundo minitans.

Matt. 24. Mar. 13. Sap. 5.

E. Aëris suprema regio, & in ea stellæ cadentes, feri cometæ, lanceæ ignitæ, tristia fulgetra.

Esai. 29. Sap. 5. Ioel. 2. Luc. 21.

F. Ex aëris secunda regione vibrant cum tonitruis fulmina mixta grandine, igne, fumo, ac sanguine; pluuia præcipitat.

Psalm. 49. Esai. 29. Sap. 5. Ioel. 2.

G. Infima aëris regio, quæ terras & mare proximè cingit, ventis impetuosissimis terras & maria flagellat.

Luc. 21. Luc. 21. Sap. 5. Apoc. 20. 2. Pet. 3.

H. Mare horribili confusione sonitus & fluctuum exæstuat, sæuissima tempestate iactatur; subuertit naues, mortuos homines, & emorientes pisces euomit.

I. Os Inferni apertum, eructans tetras damnatorum hominum animas, atque horridos Dæmones.

K. Purgatorium dans animas, quæ vel tunc primùm erunt purgatæ, vel statim igne conflagrationis purgandæ. Apoc. 20. 1. Cor. 3.

L. Postremò terra describitur, atque in ea horrenda rerum omnium facies: homines, vel mortui, vel emorientes, vel ex morte incipientes resurgere, vel qui exanimati & amentes præ timore plangunt, omnibus locis diffugiunt, in cauernis sese abscondunt. Arbores eradicantur & arescunt. Emori hîc vide bruta animalia, illic furere moribunda, euerti vrbes, oppida, ædificia omnia passim. Inter hæc permixta infinita Dæmonia rabiosè furentia. Alia porrò erit facies, hinc horrifica, illinc admiranda aliorum hominum, qui ab initio vsque mundi mortui fuerint: quorum animæ adducentur, vel à Paradiso gloriosæ, vel à Purgatorio, vel ab ipso Inferno cum suis pœnis. Congregabuntur corporum materiæ, parabuntur ad resurrectionem Angelorum ministerio. Beatorum quidem materia corporum purgabitur per ignem, Damnatorum non purgabitur. Viuentium autem exurentur corpora: & Sanctorum quidem purgabuntur, sed non affligentur; eorum videlicet qui sine vllo reatu pœnæ inuenti fuerint: Malorum verò non purgabuntur, sed affligentur. Aliorum animæ & corpora à temporali pœna purgabuntur. Quarum rerum consideratio supra captum nostrum, & mira est, & horrenda: quasi videas Paradisum, & Infernum, & Purgatorium in terra versari in adductis animabus. Omnia tremorem & timorem orbi incutient suprà quàm dici potest horrendum. Iudex Deus iratus, Angeli & Sancti vindictam contra impios postulantes, orbis terrarum armatus contra insensatos. Sed hæc omnia aduersus peccatores parata, illos incredibili dolore & cruciatu afficient; contrà verò, Iustis summam animi lætitiam afferent. Matth. 24. Luc. 21. Sap. 5.

MEDITA-

MEDITATIO.

Ecce venisti tu domine IESV; sed humilis, mansuetus, puer, paruulus, vagiens, frigens, à paupercula matre genitus in stabulo, omnium rerum egenus. Quid igitur est benigne & bone IESV, quod priusquam ad hæc mysteria veniamus, nos tam horribili rerum facie perterres, iudicij tui vniuersalis repræsentatione?

Tuæ consulo vtilitati ô homo, tui animi infirmitati, tuæ mentis stupiditati; qui nisi concussus magno terrore à mea iustitia ad misericordiam confugias, ad illa natiuitatis meę mysteria non penetrabis. Nascar humilis & mansuetus; sum tamen ille idem qui sum venturus ad iudicium, exerta mea, & Patris æterni potentia & seueritate. Veniam enim ad iudicium cum potestate magna & maiestate. Nascar puer, dabor paruulus, ego ille, qui cœlum & terram impleo mea diuinitate. Nascar vagiens & frigens, sed is ille, qui rugiens horrendùm vt leo veniã, & ante quem ignis præcedet, & orbem purgabit vniuersum. Nascar ex paupercula matre; sed Deus omnipotens, sed ab excelsa super sidera virgine. In stabulo omnium rerum ero indigens; at in me habitabit omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Mihi cœlum sedes est, terra autem scabellum pedum meorum. Rex ego sum Regum, & dominus dominantium.

Ierem. 25. *Colos.* 2. *Esai.* 66. *Apo.* 19.

Credo Domine hęc ita esse omnia, & vtcumque intelligo: sed aridè, frigidè, & infructuose. Da misericors Domine, vt propter timorem tuum in vtero cordis nostri concipiamus, parturiamus, & pariamus spiritum salutis tuę, quem fecisti super terram. Introeamus in potentias & mirabilia tuæ humillimæ natiuitatis. Hinc nobis effulgeat veritas illa, & lux æternæ generationis, & dicat in corde nostro tibi Pater: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Et illud: *In splendoribus Sanctorum ex vtero ante Luciferum genui te.* Illud etiam sapiamus in te quod dilectus tuus nobis tam altè intonat: *In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis; & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Amen.*

Esai. 26. *Exo.* 70. *Psal.* 76. Psalm. 2. Psal. 110. Ioan. 1.

DOMINICA SECVNDA ADVENTVS.

Mittit Ioannes duos diſcipulos ad IESVM.

MATTH. XI. LVC. VII. Anno XXXI.

In ſecundam imaginem Adnotatiuncula. ij. 32.

A. *Macheruntis carcer in tribu Ruben, vnde mittit Ioannes diſcipulos.*
B. *Iordanis, poſt quem Macherus.*
C. *Duo diſcipuli Ioannis venientes.*
D. *Naim, vbi ſuſcitatus fuerat filius viduæ, quæ cauſa fuit cur Ioannes diſcipulos mitteret.*
E. *Ieſus cum diſcipulis ſuis.*
F. *Perueniunt diſcipuli Ioannis.*
G. *Coram eis ſanat* IESVS *cæcos, claudos, &c.*
H. *Redeunt ad Ioannem eius quidem diſcipuli, ſed iam magis Chriſti.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XI.	LVC. VII.
IOannes autē cùm audiſſet in [a] [b] vinculis [d] opera Chriſti, [e] mittens duos de diſcipulis ſuis, ait illi: Tu es, qui [d] venturus es, an alium expectamus?	*Et nunciauerunt Ioanni diſcipuli eius de omnibus his. Et conuocauit duos de diſcipulis ſuis Ioannes, & miſit ad* IESVM, *dicens:* *Cùm autem* [f] *veniſſent ad eum viri, dixerunt:* *Ioannes Baptiſta miſit nos ad te, dicens:* *Tu* [d] *es, qui venturus es, an alium expectamus?*
Et reſpondens [f] IESVS, ait illis: Euntes renunciate Ioanni quæ audiſtis, & vidiſtis. [g] Cæci vident, claudi ambulant, leproſi mundantur, ſurdi audiunt, mortui reſurgunt, pauperes euangelizantur: & beatus eſt, qui non fuerit ſcandalizatus in me.	*(in ipſa autem hora multos* [g] *curauit à languoribus, & plagis, & ſpiritibus malis, & cæcis multis donauit viſum.)* *quicunque*
Illis autem [h] abeuntibus, cœpit IESVS dicere ad turbas de Ioanne:	*Et* [h] *cùm diſceſſiſſent nuncij Ioannis,*
Quid exiſtis in deſertum videre? arundinem vento agitatam?	
Sed quid exiſtis videre? hominem mollibus veſtitum?	*mollibus veſtimentis indutum?*
Ecce qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt.	*Ecce qui in veſte precioſa ſunt & in deliciis,*
Sed quid exiſtis videre? Prophetam? etiam dico vobis, & pluſquam Prophetam. Hic eſt enim de quo ſcriptum eſt: Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.	

ADNO-

DOMINICA II. ADVENTVS.

Mittit Ioannes duos discipulos ad IESVM.

Matth. xi. Luc. vij. Anno xxxi. 32 ij

A. *Macheruntis carcer in tribu Ruben, vnde mittit Ioannes discipulos.*	E. *IESVS cum discipulis suis.*
B. *Iordanis, post quem Macherus.*	F. *Perueniunt discipuli Ioannis.*
C. *Duo discipuli Ioannis venientes.*	G. *Coram eis sanat IESVS cæcos, claudos, &c.*
D. *Naim, vbi suscitatus fuerat filius Viduæ; quæ causa fuit, cur Ioannes discipulos mitteret.*	H. *Redeunt ad Ioannem eius quidem discipuli, sed iam magis Christi.*

ADNOTATIO.

Iof.7.de bell.Iud. cap.25. Plin. lib.5. cap.16. *A. MAcherus oppidum in tribu Ruben, in Peraa regione trans Iordanem, qua erat in Herodis Antipa ditione, septem milliaribus distans ab Asphaltite, inter Arnonem & Iordanem; quod oppidum Herodes Antipas validissimè muniuit.* Iofe.li.18. de Antiq. Iud.cap.7. *Itaque secunda post arcem Ierosolymorum habebatur. Hic ab Antipa Herode Ioannes fuerat in carcerem coniectus. Vnde mittit duos discipulos ad* IESVM, *docens quid dicturi, quidve acturi essent.*

B. Iordanis fluuius, post quem Macherus, & carcer Ioannis.

Luc.7. *C. Duo Ioannis discipuli iter facientes ad Christum versus Galilaam, cogitabundi, & dubio animo.*

D. Naim ciuitas in tribu Issachar in Galilaa inferiori, vbi paucis illis diebus fuerat à Christo suscitatus à morte vidua filius adolescens ad oppidi portam, & vulgatum longè lateq́; miraculum: qua Ioanni fuit pracipua occasio mittendi discipulos ad IESVM; *cùm alia etiã opera Christi à discipulis audiret, vnde animaduertebat eos zelo permoueri, nec satis retinere qua ab ipso de* IESV *audierant. Nihil igitur Ioannes ipse re vera dubitauit; sed quasi rem meliùs exploraturus, vt illorum, siue dubitationem, siue zelum per Christum sanaret, id fuit cur ad* IESVM *mitteret.*

E.F. IESVM *contemplare, & duos discipulos Ioannis illum verecundè ac demissè interrogantes, astantes praterea Christi discipulos;* IESVM *verò primùm sanantem multos, deinde demonstrantem quos sanauerat. Diuina virtutis ostensione respondet primùm Christus tacens, deinde verbo. Non fuit quidem necessum Christum operibus respõdere, qui habebat verba vita aterna, & qua veritatem diuinam semper spirabant: sed ita instituit suam doctrinam & legem* IESVS, *vt faceret, deinde doceret. Quod cùm ageret, idem volebat à suis esse praestandum; atque eò magis, quòd cùm verba non haberent ipsi ex se diuinitus potentia, bonis exemplis illam verborum iuuarent infirmitatem.*

G. Caci, claudi, surdi, leprosi, languidi, vlceribus affecti, à Damonibus vexati, tum discipuli, & alij pauperes qui Euangelium recipiebant. Animaduerte omnia plena luce, spiritu, animorum excitatione in Dei & Christi laudem & gloriam.

H. Ioannis discipuli Macherunta ad Ioannem reuertuntur delibuti gaudio spiritus, in fide Christi confirmati, expulsa dubitatione, reiecto zelo quem pro Ioanne conceperant humanum nescio quid passi. Fructum verò praclarum è Christi operibus & verbis retulerunt: intellexerunt enim in spiritu suauissimè, fuisse se cacos, claudos, leprosos, surdos; paupertatem spiritus conceperunt, & humilitatis donum. Deniq; lucem acceperunt Euangelij; in qua luce, & cognoscerent se absque causa scandalizatos, & verissima esse qua à Ioanne de Christo audierant. Denique venerant discipuli Ioannis, vix Christi; redierunt discipuli Ioannis quidem, sed magis Christi, toti Christi.

MEDITATIO.

DOmine IESV Patris æterni ſapientia infinita, nos quidem verbo & prædicatione non quærimus; nec ambigimus, an tu ſis qui veniſti, an tu qui venturus ſis. Credimus quidem, & prædicamus te veniſſe in mũdum, humilẽ & manſuetum, venturumq́; iudicem tremendum; & tamen reipſa, & vitæ ſpiritualis inertia atque ſtupiditate pluſquam quærimus & ambigimus. Ita hebetes ſumus mente & ſpiritu, ita deſides. Nam ſi ita non eſt, cur non mouet nos ad amorem tuum, & cordis ſuauitatem & deuotionem tui primi aduentus humilitas? Cur non ad timorem tui aduentus ſecundi horrenda facies & ſeueritas? Cur hæc tam aridè credimus, meditamur, & loquimur; & tam infructuoſè, quaſi ita eſſẽt dicta & facta quę in Euangelio legimus, vt nos crederemus, alij facerent & imitarẽtur? Adiuua nos, ſãcte & bõne IESV, ne ita fiat; abige à nobis hunc mentis ſtuporem. Reuela & illuſtra ſenſuum interiorum aciem; vt corde & ſpiritu intelligamus, & quaſi præſentes videamus, quæ cernebant diſcipuli Ioannis, manus tuæ diuinæ mirabilia. Da Domine, vt inde ad ea erigamur, quæ illis externis ſanationibus & virtutibus ſignificabantur & gerebantur.

Nam qui visum hunc exteriorem recipiebant, eorum mens diuina luce illustrabatur. Claudi vim accipiebant, non solum vt pedum passibus progrederentur; sed vt cordis intentione ad salutem proficerent. Surdis aures etiam cordis aperiebantur, languidis robur vtrumque, & corporis & animi conferebatur. Vlcerosis integritas simul & viuacitas actionum & potentiarum restituebatur. Energumenorum fiebat vt non solùm corpora à vexatione spirituum immundorum liberarentur, sed etiam mentes ab illusionibus atque tentationibus protegerentur. Pauperes, pij & modesti homines, coram hominibus abiecti, apud Deum cælestibus opibus ditabantur. Et quidem, tametsi singuli donorum tuorum excellentiam interiùs recipiebant; omnibus tamen omnia illa dona simul suo gradu à te Domine IESV, sufficienter conferebantur. Hoc initium est sancte IESV tuorum in nos beneficiorum, vt quę in alios contulisti dona, ea agnoscamus

Cant. 1. & quasi olfaciamus. Fac pie IESV, vt ad odorem vnguentorum tuorum curramus, & similiter atque illi, sanemur interiùs; vt fides, & mens nostra donis sapientiæ, intellectus, con-

Psal. 118. silij, atq; scientiæ illustretur. Curramus viam mandatorum tuorum expeditè tuis consiliis adiuti. Lepra habituum deprauatorum extergatur in nobis. Audiamus sanguinis tui asper- Heb. 12.

sionem melius loquentem quàm Abel; & suaue tuum & Patris tui verbũ percipiamus, quod semper clamat ad nos, nunquam tamen audimus, nisi si quandoque surdastri. Languet enim nostrum liberum arbitrium miris modis, & nostræ potentiæ. Illis robur tuum diuinum inseras, per eos languores quos portasti. Cùm verò fiat (heu nimiùm frequenter) vt & praui habitus nostri, & potẽtiarum infirmitas ac socordia nostra, non solùm nõ exscindantur vel sanentur, sed in vlcus & saniem excrescant, & fiant longè nocentiora; hoc quoque malum fac, benigne IESV, vt à nobis auertatur. Illud etiam concede, vt liberemur à malignorum spirituum insidiis omnibus atque importunitatibus. Ne permittas bone IESV, vt tua doctrina, tuum verbum, tuę sanitates, & miracula tua, humilitas tuæ passionis, virtutes tuæ diuinæ fiant nobis scandali petra & condemnatio; & vnde nostra deuotio debuerat salutem animi & perfectionem referre, inde reportet malitia nostra & ignauia miserabile detrimentum: sed contrà fiat, vt de nostra salute & perfectione lætemur, & te in æternum laudemus. Amen.

DOMINICA TERTIA ADVENTVS.

Mittunt Iudæi ad Ioannem.

IOANNIS I. Anno XXIX.

In tertiam imaginem adnotatiuncula. iij.

II.

- A. *Ierusalem, vnde mittunt Iudæi.*
- B. *Venientes ad Ioannem legati.*
- C. *Bethabara, siue Bethania, vbi Ioannes.*
- D. *Duo Sacerdotes cùm Leuitis ad Ioannem perueniunt.*
- E. *Ioannes vestitus cilicio ex pilis camelorum, negat planissimè se esse Christum.*
- F. *Eliam se esse negat Ioannes.*
- G. *Negat se esse, quem Moyses in solitudine venturum prædixerat.*
- H. *Profitetur tandem se esse vocem Dei clamantis in deserto.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOANNIS CAP. I.

HOc est testimonium [e] Ioannis, quando miserunt Iudæi ab [a] Ierosolymis [b] Sacerdotes & Leuitas ad eum, vt interrogarent eum: Tu [d] quis es? Et confessus es, & non negauit: & [e] confessus

DOMINICA III. ADVENTVS.

Mittunt Iudæi ad Ioannem. 11

Ioan. i. Anno xxix. iij

A. Hierusalem, vnde mittunt Iudæi.
B. Venientes ad Ioannem legati.
C. Bethabara, siue Bethania, vbi Ioannes.
D. Duo Sacerdotes cum Leuitis ad Ioannem perueniunt.
E. Ioannes vestitus cilicio ex pilis Camelorum, negat planissime se esse Christum.
F. Eliam se esse negat Ioannes.
G. Negat se esse, quem Moyses in solitudine venturum prædixerat.
H. Profitetur tandem se esse vocem Dei clamantis in deserto.

[e] confeſſus eſt: Quia non ſum ego Chriſtus. Et interrogauerunt eum: Quid ergo? [f] Elias es tu? Et dixit: Non ſum. [g] Propheta es tu? & reſpondit: Non. Dixerunt ergo ei: Quis es? vt reſponſum demus iis, qui miſerunt nos? quid dicis de te ipſo? Ait: Ego vox clamantis in deſerto: dirigite viam Domini, ſicut dixit Iſaias propheta. Et qui miſſi fuerant, erant ex Phariſæis. Et interrogauerunt eum: & dixerunt ei: Quid ergo baptizas, ſi tu non es Chriſtus, neque Elias, neque Propheta? Reſpondit eis Ioannes, dicens: Ego baptizo in aqua: medius autem veſtrum ſtetit, quem vos neſcitis. Ipſe eſt, qui poſt me venturus eſt, qui ante me factus eſt: cuius ego non ſum dignus, vt ſoluam eius corrigiam calceamenti. Hæc in [c] Bethania facta ſunt trans Iordanem, vbi erat Ioannes baptizans. *Bethabara*

ADNOTATIO.

A. Ieruſalem in montibus poſita, montibúſque circundata, inde Iudæi mittunt Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem. IESVS *verò ibi appingitur, quod Ieroſolymis frequens inter Iudæos fuiſſet in feſtorum ſolẽnitatibus, vel aliis diebus, eo etiam anno, ſed cùm ſe non manifeſtaret, incognitus.*

B. Veniunt cum comitatu ſuo Sacerdotes & Leuitæ Bethabaram trans Iordanem ad Ioannem.

Orige. in. cap. 1. Ioan. Chryſoſ. ho. 16. cap. 1. Ioan. Hiero de lo Theo phi. in. 1. cap. 10.

C. Bethabara, *id eſt domus tranſitus, vicus trans Iordanem in tribu Ruben, vbi eo tempore baptizabat Ioannes. Qui locus celebris erat antiquitùs, nam illinc Ieſus Naue cum populo vniuerſo & Arca Dei; illinc Elias & Eliſæus ſiccato Iordane tranſierant. Idem ſignificat* Bethania; *quaſi* domum *vel* locum nauis, *qua fiebat tranſmiſſio in vtramque ripam: vt ducamus Bethaniam non ab* עָנָה *hanah, vnde illa Lazari, ſed ab* אֲנָה *anah, vnde* אֲנִיָּה *aniah: quæ vox* nauim *ſignificat, non ſolùm magnam & marinam, ſed fluuiatilem etiam (Iſa.* xxxiij. *(vt intelligunt Hieronymus & Cyrillus.* Piſcatoriã *vertit Chaldæus Interpres, & exponunt Rabbini: quare paruam eſſe dicunt Commentarij recentiores Catholicorum.*

Hieron. ad Fabiolam.

D. Duos Sacerdotes Iudæorum legati, eo cultu qui erat vſitatus inferioribus Sacerdotibus, Ioannem interrogantes: adſunt eis Leuitæ. Horum omnium aſtutiam conſidera, & animi peruerſitatem; Ioannis ſanctimoniam, grauitatem, & humilitatem ſingularem.

E. Ioannes ita indutus vt tradunt Euangeliſtæ, veſtimento è pilis camelorum, & zona præcinctus pellicea, intermittit baptizare, vt ſacerdotes audiat. Deinde illis planiſſimè ex animi ſententia profitetur, & confirmat quòd non ſit Chriſtus.

F. In curru igneo deſignatur Elias, quem ſe eſſe in carne quidem negabat Ioannes, non negabat in ſpiritu; verùm de hoc Iudæi non interrogabant.

G. Moyſes in ſolitudine campeſtri trans Iordanem, exponens populo Iſrael quæ audierat in monte Oreb à Deo; Suſcitandum Prophetam ſimilem ſui, quem eſſent audituri, &c. Hunc item ſe eſſe negabat Ioannes, hoc eſt Chriſtum, quem deſignauerat Moyſes. Fecit enim Iudæorum inſipientia vt rurſum de Chriſto interrogarent, non intelligentes locum illum Moyſi de Meſſia: quod illis poſteà Chriſtus exprobrauit. Itaque rurſus reſpondet Ioannes, ſe non eſſe illum excellentem Prophetam, id eſt Chriſtum, *de quo Moyſes erat vaticinatus.* Deut. 18.

H. Deſertum Iudææ, vbi primùm diuino mandato Ioannes incepit eſſe vox Dei in deſerto clamantis. Quid autem fuiſtis facturi Iudæi, ſi ſe fuiſſet profeſſus Ioannes Chriſtum? Eratiſne in Ioannem credituri? Nihil minùs. Vt enim ſignis quæ in natiuitate IESV *ſciebatis facta non credebatis, non iis quæ ante* xvij. *annos in templo, vel videratis, vel feciſſe intelligebatis, non prædicationi apertæ Ioannis de illo illis iiſdem diebus; ita minùs*

minùs longè Ioanni de se prædicanti eratis credituri. Hæc igitur erat vestra peruersitas. Nec IESV *credimus nec Ioanni; tamen suscitemus calumniam* IESV, *animum Ioannis peruertamus, hunc aduersus illum armemus; ita fiet, vt & vtriusq; concidat existimatio apud plebem concepta, & neuter nobis facessat negotium. Verùm vt Deus per se, & per Angelos, & per iustos homines illudit Draconi quem formauit, ita solet peruersitatem hominum, & iniqua consilia in caput eorum retundere: vt vnde alijs illi perniciem machinabantur, inde eorum calamitas proueniat. Iudæorum erat illa malitia; at Deus fecit vt sibi ipsis vehementer illa interrogatione aduersarentur. Nam cùm respondet Ioannes tam disertè, tam constanter:* Non sum ego Christus; non sum Elias, non sum Propheta ille; Ego baptizo in aqua, medius autem vestrùm stetit, quem vos nescitis; Hic post me venturus est, qui antè me factus est, cuius ego non sum dignus vt soluam eius corrigiam calceamenti, *tantùm abest vt me illi præferam: vbi hæc audisti, Iudæi, intellexisti: confutatam esse vestram insipientiam, contrà verò omnia quàm putabatis accidisse, consecutum Ioannem esse suæ veritatis gloriam atque humilitatis, authoritatem* IESV *conciliatam esse illustriorem.*

MEDITATIO.

Salutaris planè doctrina hæc est, sancte IESV, quam præsenti Euangelio nobis proponis. Vtinam ad eius mysteria penetremus te docente. Age bone IESV, quid nobis per Ioannem significari voluisti: Nõne auxilium tuum quod dicimus speciale, & tuam præuenientem nos gratiam, & vocationem ad meliora? cuius etiam nobis rationem & sensum explicasti? Nã si ab hac gratia quæramus: *Tu quis es?* confitebitur: *Non sum ego Christus*: adhuc non sum gratia iustificans; sed ad iustificationem præparans, vel ad dona spiritus excellentiora inuitans. *Elias es tu?* respondebit; sed dulciter & suauiter: *Non sum.* Zelo enim præparabat ad fidem Christi venturi Elias, fame, gladio, igne; non ita ego. Alioquin re Elias non sum, efficacia sum: siquidem vtor aliquando terroribus atque afflictionibus. Erísne igitur eximius ille Propheta: *Non sum,* respondebit. Is enim Christus Dominus meus est, qui ego (vt dixi) non sum. Quid igitur? quisnam es tu? Ego inquit, vox sum clamantis Dei in deserto animorum vestrorum. Nõdum Verbum, nondum perfecta notitia & salus; sed tantùm vox, & Verbi indicium. Quid autem per te clamat Deus? *Parate viam Domino,* diuinitati ipsi, Verbo Dei. Prauitates vestras corrigite, peruersitates emendate, conscientias repurgate. Sed quo pacto hoc præstare poterimus? Vox Dei non solùm per me exeritur, sed clamat; hoc est, vehementer vos admonet & iuuat. Agite, surgite, accipite oblatam salutem, cooperamini Dei virtuti. En illa in animis vestris operatur, modò vos illam recipiatis, ac illi cooperemini. Singulare beneficium hoc est bone IESV, vt nos, qui sumus adhuc in peccato, vel negligenter dona tua sequimur, & perfectioni virtutum non insistimus, tua gratia præuenias, & quasi ab alto sumno excitatis inferas vim tuam: qua non iustificamur quidem, sed qua ad iustitiam nos præparemus te agente, ac disponamus ad gratiam tuam, vel ad gratiæ tuæ augmentum; siue per sacramenta, siue per pias operationes ex gratia tua efficaces contendamus. Verùm illud quoque doces, humilis & sancte IESV, vt suauitatem humilitatis sentiamus, te magnificemus, tua dona prædicemus, nihil nobis de tuis donis arrogemus; cognoscamus verò nostram confusionem, & inertiam, & impotentiam. Nihil voluit opinionis remanere in cordibus Iudæorum Ioannes, quod ipse esset Christus, nihil ipse commotus est illorum vel adulatione vel tentatione; sed planè gloriam dedit Deo & Christo eius, suumq; ministerium modestissimè est professus. Da nobis Christe IESV, vt illum imitemur, & ita operemur; non vt ex nobis, sed ex Dei gratia & virtute, plenam & solidam Deo de nostris bonis gloriam demus. Profiteamur semper in cordibus nostris seruos nos esse tuos, etsi inutiles. Nihil hæreat menti nostræ interioris arrogantiæ vel præsumptionis, vbi prosperè nobis cedunt nostra spiritus exercitia & contemplationes. Caueamus, ne vbi exultamus in spiritu, vbi in consolatione versamur, Dæmonis aliqua fraus simili luce fucata subdolè surrepat. Nihil sit nobis tutum, nisi quod plena humilitate condiatur atque nitatur in te.

DOMI-

A. *Tyberius Cæsar.*
B. *Pontius Pilatus præses Iudææ.*
C. *Herodes Antipas Tetrarcha Galilææ.*
D. *Philippus Herodis frater Tetrarcha Ituræa, &c.*
E. *Lysanias Abilinæ Tetrarcha. Hi suas prouincias repræsentant et potentiam.*
F. *Duo summi Sacerdotes in templo.*
G. *Ioannes in deserto, & montanis Iudææ concionatur.*
H. *Concionatur deinde ad Bethabaram, siue Bethaniam trans Iordanem; & turbas ad bene & pie viuendum instituit.*

DOMINICA IV. ADVENTVS.

Ioannes concionatur.

MATTH. III. MAR. I. LVC. III. IOAN. I. Anno XXIX.

In quartam imaginem adnotatiuncula. iiij. 10.

A. *Tiberius Cæsar.*
B. *Pontius Pilatus Præses Iudææ,*
C. *Herodes Antipas Tetrarcha Galilææ.*
D. *Philippus Herodis frater Tetrarcha Ituraæ, &c.*
E. *Lysanias Abilinæ Tetrarcha. Hi suas prouincias repræsentant, & potentiam.*
F. *Duo summi Sacerdotes in templo.*
G. *Ioannes in deserto & montanis Iudææ concionatur.*
H. *Concionatur deinde ad Bethabaram, siue Bethaniam trans Iordanem, & turbas ad benè & piè viuendum instituit.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. III.

ANno autẽ quintodecimo imperij [a] Tiberij Cesaris, procurante [b] PõtioPilato Iudæã, Tetrarcha autem Galilæç[c]Herode,[d] Philippo autẽ fratre eius Tetrarcha Iturçç & Trachonitidis regionis, & [e] Lysania Abilinæ Tetrarcha, sub Principibus Sacerdotũ [f] Anna & Caipha, factum est verbum Dñi super [g] Ioannẽ Zachariæ filiũ in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis, [h] prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum,

sicut scriptum est in libro sermonum Isaiæ prophetæ: vox clamantis in deserto: Parate viã Domini: rectas facite semitas eius: omnis vallis implebitur: & omnis mons & collis humiliabitur: & erunt praua in directa, & aspera in vias planas: & videbit omnis caro salutare Dei.

MATTH. III.

Venit Ioannes Baptista prædicans in deserto Iudææ, & dicens: Pœnitẽtiam agite: appropinquabit enim regnũ cælorũ. Hic est enim, de quo dictum est per Isaiã prophetam dicentẽ:

Ipse autem Ioannes habebat vestimentũ de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos: esca autem eius erat locustæ, & mel siluestre.

MARC. I.

Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viã tuam ante te. Mala. 3.
Fuit Ioannes in deserto [h] *baptizans,*

Et erat Ioannes vestitus pilis cameli, & zona pellicea circa lumbos eius,

& locustas & mel siluestre edebat.

MATTH.

MATTH. III. — LVC. III. — MAR. I.

[b]Tunc exibat ad eũ Ierosolyma & omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanẽ; & baptizabantur ab eo in Iordane, confitentes peccata sua. Videns autem multos Pharisæorum, & Sadducæorum, venientes ad baptismum suum,

Et egrediebatur ad eum omnis Iudææ regio, & Ierosolymitæ vniuersi, & baptizabantur ab illo in Iordanis flumine.

Dixit eis:

Dicebat ergo ad turbas, quę exibant vt baptizarentur ab ipso:

Progenies demonstrauit

Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira?

fructũ dignum pœnitentiæ. & ne velitis dicere intra vos:

Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ: & ne cœperitis dicere: Patrem habemus Abraham.

Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Iam enim securis ad radicẽ arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignẽ mittetur. Et interrogabant eũ turbæ, dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat. Venerunt autem & Publicani, vt baptizarentur, & dixerunt ad illum: Magister, quid faciemus? At ille dixit ad illos: Nihil amplius, quàm quod constitutum est vobis, faciatis. Interrogabant autem eum & milites, dicentes: Quid faciemus & nos? Et ait illis: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis: & contenti estote stipendiis vestris. Existimante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Ioanne, ne fortè ipse esset Christus:

Respondit Ioannes, dicens omnibus:

& prædicabat, dicens;

Ego quidem baptizo vos in aqua in pœni-

Ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me post me, cuius non

MATTH. III.	LVC. III.	MARC. I.
tentiā: qui antē post me venturus est, fortior me est, cuius non sum dignus calceamenta portare: & permundabit	sum dignus soluere corrigiam calceamentorum eius: Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, & igni: cuius ventilabrum in manu eius, & purgabit aream suam, & congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Multa quidem & alia exhortans euangelizabat populo.	*procumbens* *Ego baptizaui vos aqua: ille autem baptizabit vos Spiritu sancto.*

ADNOTATIO.

A. Tiberius Cæsar, Cæsaris Augusti priuignus, cum exercitu; vt simul Imperium Romanum repræsentetur. Et tamen Roma, vel Romanum Imperium (quod orbis terrarum esse Romani iactabant) nihil Indiarum, vel Persidis, nihil plurium orientalium regionum, nihil vltrà Danubium obtinuit. Daniel tamen illam Monarchiam quartam describit. Ita enim summæ in terris potentiæ, & præter cæteras omnes eminētes, orbi imperasse existimatæ sunt semper.

B. Pontius Pilatus ciuis Romanus Iudææ Procurator seu Præses, hoc est eius partis, quæ cesserat Archelao filio ex patris Herodis maioris testamento à Cæsare confirmato. Ioseph. lib. 17. cap. 13. *Ea fuit dimidia pars ditionis quæ Herodis fuerat, vera scilicet Iudæa, hoc est tribus duæ, Iuda & Beniamin;* Idem lib. 17. Ant. cap. 15. *Idumæa præterea & Samaria, quæ complectebatur tribum Ephraim, & dimidiam Manasse. Etenim damnato Archelao tyrannidis à Tiberio Cæsare, accusātibus Iudæis & Samaritanis, multato omni pecunia, & misso Viēnam Galliæ prouinciæ in exilium (redacto eius regno & ethnarchia in prouinciam) missus est quintus Procurator Pontius Pilatus, succedens Grato.* Idem lib. 18. Ant. cap. 3.

C. Herodes Antipas, Herodis Antipatri siue maioris filius, Galilææ Tetrarcha. Hic ex testamento patris, & confirmatione Tiberij Cæsaris obtinuit quartam partē regni Antipatri, dimidiam scilicet eius partis quæ reliqua erat; data Iudæa, Idumæa, & Samaria Archelao. Idem 17. Ant. ca. 10. & 13. *Ea erat Galilæa & Peræa, hoc est regio trās Iordanē, tribum scilicet Gad & Ruben, & dimidiam Manasse continens. Eam vocant nonnulli* Peran, *eius habitatores Iosephus* Transiordanenses.

D. Philippus, eiusdem Antipatri filius, Ituræa Tetrarcha & Trachonitidis regionis. Hic successit ex patris testamento, & confirmatione Tiberij in Trachonitida, Auranitiden, Bethaniam, & Paneada. Idem lib. 17. Ant. cap 13. *Quæ omnia Euangelista complectitur sub Ituræa & Trachonitide. Cæterùm cum mirè hic varient scriptores, sequenda est vnicè Euangelica veritas: aliis iure suo præponendus est Iosephus. Ex Luca tamen non habemus, quonam loco fuerint illæ regiones. Iosephus Trachonitidem dicit habitasse Vs, progenitorem Iob.* lib. 1. Ant. cap. 14. vel 7. *Erit igitur Trachonitis trans Iordanem regio, supra mare Galilææ (vbi traditio ponit sepulchrū Iob) è regione Meronis lacus, excurrens supernè ad Paneada. Hanc locat Hieronymus ex Eusebio iuxtà desertum Arabiæ, quod Bosræ iūgitur. Exponit rursus esse Trachonitida trans Bosrā Arabiæ ciuitatem, in deserto contra australē plagā, quasi ad Damascum respiciens. Cæterùm Ituræa pars est Trachonitidis ad mōtem Antilibanum; veluti si dicas ab Ituræa principium accipere Trachonitida, quò spectasse videtur Lucas.*

E. Lysanias. Hic non fuit Herodis Antipatri filius, qui tribus filiis diuisit suam omnem ditionē, Archelao, Antipæ, & Philippo; sed ex genere Ptolomæi Mennæi, & Asamonæorū. Nō tamē fuit hic Lysanias Tetrarcha filius Ptolemæi Mēnæi, vt credit quidam: ille enim successit Ptolemæo patri, sed interfectus est à Cleopatra, Antonio conniuente; longè ante Christum, non solùm concionantem, sed natum. Ioseph. Ant. 14. cap. 23. Idem Ant. 15. cap. 4. *Natus enim est Christus* xlij. *anno imperij Augusti Cæsaris. Fuit igitur alius Lysanias, Ptolemæi ex hoc Lysania nepos. Ptolemæum verò Dynastiā suam habuisse in monte Libano & vicina Cœle-Syria certum est ex Iosepho, qui Ptolemæum dicit incolam Libani, & alibi Ptolemæū Mennæi Dynastā Chalcidis, quæ sita est in monte Libano.* Idem de bel. Iud. 1. cap. 7. *Regionem autem quæ est inter Libanum & Antilibanum,* Abilinam *vocari constat, ex vrbe Abila quam in ea regione Hieronymus statuit; Ptolomæus itē, & alij Geographi: quam simul Lysanium appel-* De locis hebr.

lant alij etiam recentiores, qui addunt vulgò Libanum dictum Abilinâ. *Regio ampla est, si Libano & Antilibano iungas Cœles partem. Illud postremò attingendum,* Tetrarchiâ *hoc loco accipi pro Ethnarchia, siue Dynastia, vt assolet.*

F. Designantur duo summi sacerdotes in templo, Annas & Caiphas: ille exercens ministerium, quasi illius anni Pontifex; hic cessans à ministerio: vt alternas vices habuisse intelligantur Annas & Caiphas; & Caiphas eius anni quo Io. 11. *passus est Christus fuisse summus Sacerdos, verus quidem, tametsi malis artibus in sacerdotiũ arrogatus. Et verò verbis Euangelistarum necessum est simpliciter niti. Nam ex historia externa parum lucis reperio. Tantùm Iosephus narrat* Lib. Ant 20. cap. 18. *successionem Pontificum vsque ad conflagrationem templi sub Tito; & ereptum quidem Pontificatum ex prosapia Asamonæorum, hoc est Machabæorum, ab Herode Antipatro, & concessum quibusuis ex Sacerdotum ordine, etiam obscuris hominibus. Hunc est imitatus Archelaus, & Romani, redacta in prouinciam Iudæa. Itaque tota potestas summi Pontificis eligendi in regia fuit potestate: inde stolæ Põtificalis asseruatio in Antonia; inde nundinatio summi sacerdotij, & varietas Pontificum. Vt quisque enim magis pecunia abundabat, & erat ambitiosus magis, eò erat frequẽtiùs Pontifex. Hinc illa Valerij Grati, cui successit Pilatus, tam crebra Pontificum* Ioseph. 18. Ant. cap. 4. *mutatio. Itaque rem eò simul videmus peruenisse, vt certum genus esset, quod Pontificij nundinationẽ sibi arrogaret; id dicebatur* genus summi sacerdotij. *Hoc est quod in actibus Apostolorum recenset Lucas, conuenisse Annam, Caiphã,* Cap. 4. *Ioannem, & Alexandrum, & quotquot erant ex genere Sacerdotali; quod græcè est* ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ. *In hoc genere primarij fuerunt Annas & Caiphas. Cum his faciũt, quæ à doctoribus Ecclesiasticis traduntur. Quæ cùm ita sint, simpliciter libet ad verbum interpretari, quo anno exorsus est suam prædicationem Ioannes, eo anno simul fuisse duos summos Sacerdotes, Annam & Caipham, & alternis functos sacerdotio, vt apertè ostendit Ioannes in Euangelio.* 11. cap.

Hæc descriptio tẽporis tã accurata, quoad eius fieri potuit, suis imaginis partibus est designata. Celebratur autẽ initiũ Euãgelij omnis potestatis humanæ cõmemoratione, vt significetur, excisũ lapidẽ illũ è monte sine manibus, conceptum videlicet sine viri opere Christũ de Spiritu sancto, qui omnia Orbis terrarũ Regna cõtereret & aboleret, Sacerdotiũ etiam Leuiticum abrogaret, & Regnũ suũ & Sacerdotiũ sempitermũ statueret.

G. Ioannes in deserto & montanis Iudææ, vbi primùm factum est ad ipsum verbum Domini, vnde ad prædicandum pœnitentiam, & baptizandum missus est in omnem regionem, & trans & citra Iordanem, à Macherunte Pellã vsque ad mare Tiberiadis. Missus enim erat Ioannes, non ad prædicandum tantummodo, sed simul ad baptizandum. Propterea erat in deserto quidem, sed iuxta Iordanem, vel etiam in locis vbi esset copia aquarũ; vt in regione AEnon iuxta Salim, non longè à lacu Genesareth: quasi videas Ioannem celebritati Iesv *cedere, & Bethabara, siue Bethania relicta, ad superiora Iordanis prædicationẽ & baptismum exercere.*

H. Ioannes concionatur ad Bethaniam in ripa Iordanis. Erant Pharisæi auditores, Sadducæi, Publicani suspensis ad zonam loculis; tenentes manu tabulas; milites armis insignes, tum turba plebis. Sensum hic mentis omnium contemplare: Ioannis excellentem vim spiritus, & virtutum omnium plenitudinem, summam auctoritatem, grauitatem verendam; turbæ simplicitatẽ; animos Pharisæorum & Sadducæorum inter se dissidentes, sectarum variam curiositatem & ambitionem, dum vtrique patronum suæ hæreseos Ioannem exoptant; Publicanorum distractum animum, hinc perpetua lucri cupiditate, illinc conscientiæ stimulis; militum tædium bellandi; suspensos rei nouitate animos omnium, & ad aliquam vel pietatem, vel pietatis speciem erectos. Illud præterea animaduertendum, alias hominum nationes petere à Ioãne, quo pacto piè viuerent; non Pharisæorum, & Sadducæorum. Illis respondet placidè Ioannes, hos acerbè reprehendit. Nos etiam docuit Ioannes vestitus, cibi, & eremi austeritate, pœnitentiam vt amplectamur, illam etiam exteriorem; doctrinæ verò sinceritate, vt iuxta suam vocationem singuli bonas actiones sectemur; tum baptismo, qui ad Christum viam parabat, vt bona opera etiam ad iustificationem præparatoria exerceamus. Deterret verò nos omnes, ne velimus confidere duntaxat, quòd Christiani sumus, quòd in Christum credimus, quòd Deus pro nobis mortuus est & resurrexit. Hæc quidem prosunt, si fructus dignos pœnitentiæ faciamus, siq; illa, quæ antea præscripsit Ioannes. Quæ si negligamus, audiemus absque vlla dubitatione, quæ dixit seuerissimè Ioannes Pharisæis & Sadducæis: audiemus quæ Christus ipse comminatus est: Cur dicitis mihi Dñe, Dñe, & meam voluntatem non facitis? Amẽ dico vobis, nunquã noui vos: discedite à me omnes qui iniquitatẽ operamini.

MEDI-

MEDITATIO.

QVænam est hęc, bone IESV, humanę potētiæ tam accurata descriptio? Quorsum spectat? Tenet Imperium Romanum Tiberius Nero: procurat Iudæam Pontius Pilatus: Herodes, Philippus, Lysanias in Galilæa, in Iturea & Trachonitide, in Abilina suos Principatus gerunt. Principes verò Sacerdotū sunt duo, Annas & Caiphas; non est vnus, vt oportuit. Quid hæc sibi volunt Domine? Eras videlicet iam è monte excisus lapis tu Christe IESV, qui esses omnem Orbis potentiā contriturus. Incipis igitur hos omnes in triumphum producere. Incipis per Ioannis prędicationem exspoliare Principatus & Potestates, ac traducere confidenter, palā triumphaturus omnes in temetipso è cruce. Et hos quidem voluisti nominari Principes, sub quorū Imperio vel Sacerdotio morte tua Mortem, Infernum, Sathanam, nedū hanc potentiam superasti. Illud verò grauissimè notasti, quod ruinam Sacerdotij Mosaici portendebat; duos scilicet fuisse summos Sacerdotes: labes enim erat propediem extinguēdi veteris Sacerdotij. Verùm quid paras aduersus mundi & Sathanæ potestatem? Quem mittis exercitum?

Dan. 2.

Colos. 2.

Ego solus sum exercitus & acies Dei viuētis. Qui etsi nunc primùm visibilis appareo; gessi tamen anteà bellum aduersus alia omnia Regna, illa conculcaui per verbū meum, per mea mirabilia opera, per meos milites. Mitto autē hoc tēpore ante me quasi Primipilū, fortissimū militē Ioannē, qui hostes meos exagitet.

Sed quid est, Domine, quòd paucos, quòd singulares in aciem producis? Nunquam sunt pauci, nunquam singulares. Vt enim ego solus sum exercitus Regni cælestis, qui solus nunquam fui, nunquam sum; sed Pater & Spiritus sanctus mecum semper sunt, mecum belligerant, mihi præsto est omnis Angelica militia, mihi omnis creatura subseruit meo nutu: Ita quos mitto, soli non sunt; sed ego cum illis sum. Mitto etiam Angelos meos, qui illos comitentur & iuuent.

Sed arma quibus bellum geris, magne IESV, & quibus serui tui, vellē quæ sint intelligere.

Mea arma, verbū est meum, & mea potentia infinita; quæ vna eademque est Trinitatis diuinæ. Sed nolui solis his armis vti, nec sola potentia (quod poteram) debellare hostē Sathanam; sed infirmitatem, humilitatem, ignominiam, labores, mortem elegi, quibus armis cominùs depugnarem & vincerem. Huiusmodi arma dedi meis. Per hæc vicerūt prę teriti mei milites, per hæc Ioannes superabit, per hęc futuri mei milites. Potentiam enim meam Ioanni communicaui; sed quam exercet (quemadmodum ego feci) per infirmitatem & humilitatem vitæ, & prædicationis efficaciam. Vixit in deserto à puero, abiectè vestitus est, atque adeò horridè; cibo vsus melle syluestri & locustis; pœnitentiam egit ad trigesimum vsque annum seuerissimam. Hinc progressus est ad parandam mihi viam, per baptismi, per confessionis peccatorum, & per emendationis vitæ prædicationem. Sic ad Regnum cælorum, quod ego eram in mundum inuecturus, corda hominum præparabat; sed præparabat tantùm, quæ erant à me consummanda. Nā initia quædā erant baptismi mei, meæ cōfessionis, meæ pœnitentiæ, quæ Ioannes prædicabat non ipsa sacramenta, non ipsa mysteriorum perfectio.

Fac benigne IESV, vt nobis imitatio Ioannis sit dulcis, sit efficax; ne vim vnquā & animi intētionem, & exercitiū pœnitentię negligamus. Ita fac sancte Domine. Intercede tu etiam pro nobis plusquam propheta Ioannes, vt te totū concipiamus, tuos mores cordi imprimamus, gratię perfectę nos paremus; vt Christi passiones, gloria, atq; Euāgelij prædicatio sit in nobis fructuosa. Verùm illud etiā vellem de tua gratia intelligere, suauis IESV: Quid est, quòd Ioannes nihil ferè vitæ perfectionis prædicat; tantùm debita singulis officia præscribit? Eleemosynā turbæ; Publicanis, vt statuta seruēt illis tradita; militibus, ne quēquam vel per concussionem vel per calūniam lædant, vt sint suis stipendiis contenti.

Non erat Ioannis munus perfectionē Euangelicæ legis hominibus prædicare; sed tantū eius ministeriū præparatorium erat ad lucem, ad veritatem Euangelij & Regni cælorum, & vitæ perfectionem, quam ego eram instituturus. Illud prædicabat Ioannes, quod magnum habebat momentum ad vitæ perfectionem capessendam: Si mandata Dei seruetis, si pœnitentiam feceritis, si eleemosynas erogetis; hęc facient, vt agnoscatis deesse aliquid vobis, & audiatis me consulentem: *Vade, vende omnia quæ habes, da pauperibus, & sequere me.*

Ita est, Dñe IESV, ita est. Da igitur sācte IESV, vt dignos pœnitētiæ fructus faciamus. Amen.

NATIVITAS CHRISTI.

LVC. II. Anno. I.

In v. imaginem Adnotatiuncula. v.
3.

- A. *Bethlehem ciuitas Dauid.*
- B. *Forum, vbi soluitur tributum.*
- C. *Spelunca, vbi natus est Christus.*
- D. IESVS *recens natus ante præsepe humi in fœno iacens, quem pannis virgo Mater inuoluit.*
- E. *Angeli adorant puerum natum.*
- F. *Ad præsepe bos & asinus nouo lumine commoti.*
- G. *Lux è Christo nato fugat tenebras noctis.*
- H. *Turris Heder, id est, gregis.*
- I. *Pastores ad turrim cum gregibus.*
- K. *Angelus apparet Pastoribus, & cum eo militia cælestis exercitus.*
- L. *Angelus, qui piè creditur missus in Limbum ad Patres nuncius.*
- M. *Stella & Angelus ad Magos missi, eos primùm ad iter impellunt.*

EVANGELIVM MISSÆ.

FActum est autem in diebus illis, exijt edictum à Cæsare Augusto, vt [b] describeretur vniuersus orbis. Hæc descriptio prima, facta est à Præside Syriæ [c] Cirino. Et ibant omnes, vt profiterentur singuli in suam ciuitatem. Ascendit autem & Ioseph à Galilæa de ciuitate Nazareth, in Iudæam in ciuitatem Dauid, quæ vocatur [a] Bethlehem: eò quòd esset de domo & familia Dauid, vt [b] profiteretur cum Maria desponsata sibi vxore, prægnante. Factum est autem cùm essent [c] ibi, impleti sunt dies vt pareret. Et [d] peperit filium suum primogenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in [f] præsepio: quia non erat eis locus in diuersorio. Et [i] pastores erant in [h] regione eadem vigilantes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce [k] Angelus Domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timuerunt timore magno. Et dixit illis Angelus: Nolite timere: ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus, in ciuitate Dauid. Et hoc vobis signum: Inuenietis Infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio. Et subitò facta est cum Angelo [k] multitudo militiæ cælestis, laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

ADNO-

IN NOCTE NATALIS DOMINI.

Natiuitas Christi. 3

Luc. ij. Anno i. v

A. *Bethlehem ciuitas Dauid.*
B. *Forum vbi soluitur tributum.*
C. *Spelunca, vbi natus est Christus.*
D. IESVS *recens natus, ante Præsepe humi in fœno iacens; quem pannis Virgo Mater inuoluit.*
E. *Angeli adorant Puerum natum.*
F. *Ad Præsepe bos & asinus nouo lumine commoti.*
G. *Lux è Christo nato fugat tenebras noctis.*
H. *Turris Heder, idest gregis.*
I. *Pastores ad turrim cum gregibus.*
K. *Angelus apparet Pastoribus, & cum eo Militia cœlestis exercitus.*
L. *Angelus, qui pie creditur missus in Limbum ad Patres nuncius.*
M. *Stella & Angelus ad Magos missi, eos primum ad iter impellunt.*

ADNOTATIO.

Mich. 5. Hieron. in locis. *A. BEthlehem, quæ est Ephrata, ciuitas Dauid in tribu Iuda ad Austrum, sex milliaribus ab Ierosolymis in monticulo sita.*

B. Forum Bethlehem, vbi mensæ assidet Exactor tributi: vnus dissoluit, alij conueniunt soluturi.

Hieron. ad Marcell. & in epi. Pau. Beda in lib. de lo. sanct. Broc. *C. Spelunca*, Foramen *etiam vocat Hieronymus, vbi natus est* IESVS. *In parte verò interiori excauatum in rupe erat præsepium. Est autem simile sepulchrum Christi; hic excauatur præsepe post speluncam, illic sepulchrum. Loci sacratissimi humilitatem considera, simul & maiestatem. Nihil enim illinc potuit esse abiectius, nihil hinc augustius.*

D. IESVS *recens natus in spelunca ante præsepe fœno exceptus, humi vagiens, & manus ad matrem tendens: simul spiritus exultatione, atque animi suauitate plena virgo Mater, & adorabunda, pannis & fascijs quæ parauerat, infantem Deum frigentem aggreditur continuò inuoluere & fouere. In his verò mysterijs Mariam contemplare suam virginalem integritatem tenentem, nullius muliebrium ministeriorum indigentem, excelsa mente in filij natiuitatem, tum æternam ex Patre, tum temporalem ex se, laudibus, & spiritus exultatione leuatam quidē, & mente & corde; obsequia tamen omnia in filium obeuntē officiocissimè: Ioseph verò totum esse in Pueri admiratione & adoratione.*

E. Angeli è cælo ad Bethlehem & præsepium spectantes, & ex his plurimi aëra & terram tenentes, adorant natum ex virgine puerum, Regem ipsorum & Dominum, & cælestia encomia illi concinunt.

F. Ad præsepe, quod diximus excauatum in rupe, bos & asinus alligati; sed erectis capitibus. & ad locum natiuitatis conuersis, quasi sentiant insolitum quid stabulum pati.

G. Nox cùm esset, aëris obscuritate repræsentatur; sed ita tamen, vt ex infante Deo, qui in orbem terrarum lucem afferebat cælestem, emicans lux speluncam illustret.

H. Turris Heder (id est gregis*) ad quam tabernaculum extendit Iacob, & gregem pascere solebat, vno miliari à Bethlehem ad Orientem.*

I. Ibi pastores vigilantes in agro, & custodientes vigilias noctis, siue excubias agentes super gregem, magno timore perculsi è visione Angeli. Greges & canes obstupescunt ad luminis nouitatem.

K. Supernè enim Pastoribus imminet Angelus, claritas Dei circumfulget eos, timent magno timore, recipiunt se à timore, audiunt ab Angelo esse Christum natum. Adest ad Angelum multitudo cælestis militiæ laudantium Deum, ac dicentium: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

L. Angelus, quem (vt piè meditamur) puer Deus mittit ad Patres in Limbum, vt nunciet ipsum recens natum hominem. Antrum autem non describitur, quod necessum fuerit terram aperiri, vt locus daretur spiritui Angelico; sed vt sensus apprehendat penetrasse.

M. Stella & Angelus qui illam mouebat: hic à puero IESV *missus, illa tum primùm condita; cuius indicio, & Angeli reuelatione excitati Reges Magi incipiunt se ad iter parare in suo Regno singuli. Statim enim nato Christo illa intelligimus facta; missum Angelum vnum ad Pastores, tum exercitum Angelorum, alium Angelum in Limbum ad Patres, tertium ad Magos Reges in Orientem. Ita omnium hominum generi manifestatus est Christus recens natus. Ita celebratur in terra, sub terra, & in cælis Dei infinita benignitas in mortales. Nam quis dubitet Angelos omnes in cælis Dei hominis natiuitatem celebrasse diuinis præconiis, vnde intelligebant ruinas suorum æqualium esse reficiendas gloriosissimè, per infantem Deum recens natum in terris? Non solùm ab Angelis in cælo, in terra ab hominibus, & sub terra præclaræ fiunt gratulationes Deo homini nato; sed quasi gestiunt cæli, elementa, creatura omnis adorare Deum natum, & gratulari; & quasi sentiunt se esse nobilitata diuinitatis consortio. Exultat cælum, terra, omnia: naturalis spes exuendæ corruptionis, vel corruptioni non seruiendi in omni creatura incitatur.*

MEDITATIO.

NAſceris hodie, parue Puer IESV, ex humili Virgine in ſtabulo Bethlehemico, fœno exciperis, vagiens, frigens, pauperculus, pannis inuolutus, reclinaris in præſepio, quia nõ erat vobis locus, ne in diuerſorio quidem. *Luc. 2.* Quid hic primùm mirabimur? Quid prædicabimus? Quid primùm cõtemplabimur. Acriter quidem hęc monent nos; verùm alia ſunt quæ nos attrahunt vehementiùs, vt per illa his vehementiſſimè moueamur, & dulciſſimè reficiamur. Sed quænam illa ſunt vehementiora? Aliæ duæ natiuitates tuæ, magne IESV. O rei ineffabilem magnitudinem & maieſtatem! Naſceris homo in ſtabulo, qui ſimul in ęternitate naſceris lux infinita, verbum immenſum; hodie inquam à Patre generaris, Deus de Deo, Deus ipſe Patri conſubſtantialis. Nam in æternitate cùm ſemper ſis natus, ſemper tamen naſceris, nunquàm naſci ex Patre deſinis. Eſt igitur infinita in hac tua humili natiuitate maieſtas, potentia, diuinitas; immenſa in æternitate natiuitas & generatio. Sed alia item fuit tua natiuitas incomparabilis myſterij, & ſecundùm æternam generationem maximi; quando Deus ipſe omnipotens, ſplendor gloriæ, & figura immenſæ Patris ſubſtantiæ, factus es homo ex ſolius Virginis ſubſtantia, in eius vtero ex qua nunc naſceris. *Leo epi. 10.* Salua enim vtriuſque ſubſtantiæ proprieate, & in vnam coëunte perſonam, ſuſcepta eſt à maieſtate tua humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate tua mortalitas. Hæc excelſa myſteria & infinita nos attrahunt. Debent quidem certè nos, vbi videmus Chriſtum naſci, vehementiùs quàm quę non videmus commouere; vt his quæ videmus vehementiſſimè moueamur, & reficiamur ſuauiſſimè: non commouent tamen, bone & ſancte Infans. Hæc quidem noſtra ſpiritus inertia eſt, noſtra fidei & donorum tuorum negligentia. Quis enim, ſi paulò diligentiùs Dei donis inſiſteret, non hîc impleretur cordis primùm ſuauitate & guſtu, deinde luce cœleſti, & quaſi diuinitate occuparetur? virtutem infinitam, gloriam, maieſtatem Dei immenſam contemplaretur, & diuino iubilo laudaret, per te Chriſte IESV in fœno exceptum, ex immaculatę Virginis vtero ſacroſancto natum, vagientem, pauperculum, frigentem, panniculis inuolutum? His nos tuis mirabilibus imbue bone puer IESV. Tum illud aueo ſcire, Quid tu operabaris, quid faciebas in vtero Matris virginis totos nouem menſes? & quid ex vtero?

Quid tu cenſes? credis quidem omnia quæ ego tibi exponam; ſed credis ieiunè & aridè, credis abſque præſenti, abſque idonea conſideratione. In vtero Matris cùm eſſem, ſpirabam ego cum Patre vna ſpiratione, vna virtute Spiritum ſanctum paracletum in æternitate: Angelos, cælum, orbem terræ vniuerſa cum Patre & Spiritu ſancto infinita diuinitatis potentia & ſapientia conſeruabam & gubernabam: ego Angelis gloriam æternam largiebar, Dęmonibus damnationem ęternam irrogabam, regnabam in ęternum Deus omnipotens: Matris virginis mentem, ſpiritum, animum, mea pręſentia, mea virtute implebam. Suppeditabat illa mihi corporalem ſubſtantiam & nutritionem me agente; ego illam diuinę meę naturę conſortem vberiùs in dies faciebam. Creſcebam ego ex illa in horas corpore, illa ſpiritu ex me. Ego in Matre ex Matre viuebam, illa ex me & per me. vtrinque in vtero clauſus generabar, illinc à Patre, hinc à matre; illinc infinitam plenitudinem diuinitatis accipiebam, hinc in plenitudine & perfectione humanitatis augmentum. Non operabantur corporis mei ſenſus præter communem hominum conſuetudinem vel naturam; operabatur ſupra, non ſolùm hominum, ſed Angelorum etiam naturam & facultatem mens mea diuinitùs. Erat enim anima mea in deliciis cęleſtis Paradiſi, erat ſumma felicitate donata.

In duplici igitur eras ſinu, magne & parue IESV; in Patris ęterno potentiſſimè, in Matris, vt humillimè, ita dulciſſimè. Non loquebaris, viuebas in Matre; & tamen mortalium ſalutem operabaris & merebaris apud Patrem. Verè tu eras Deus abſconditus. Saluator ex vtero & in vtero & Patris & Matris. *Iſa. 45.* Aperuiſti mihi Domine excelſa myſteria; aperi reliqua per hęc benigne Paruule.

Eram quidem in vtero Matris clauſus neceſſitate meę humanitatis; verùm geſtiebam atque exultabam vt gigas ad viam meam currendam. *Pſal. 18.*

rendam. Desiderabam ex vtero dulcissimo prodire, cupiebam nasci in vestram hác mortalitatem, bellum gerere cum Satana, Mundo, Carne, Morte, & Inferno. Illinc in magnitudine virtutis, in indignatione iræ & zeli mei, terribilis omnibus Dæmonibus & hominibus; hinc in infirmitate humanitatis meę humilis, & mansuetus, & infirmus.

Nascere: Veni ad nos sancte Puer. O inenarrabilem Diuinitatis benignitatem! O mysterium Dei excellentissimum! Peperit te Deum & hominem Virgo sanctissima, inuiolata eius virginitate sacrosancta. Nullus ibi dolor, nihil cæterarum necessitatum communium; nulla ibi obstetrix, nulla muliercularum sedulitas intercessit. Ipse vegeta, & summa spiritus suauitate exultans Virgo Deum hominem parit, adorat, fouet, pannis inuoluit. Ipsa obstetrix & mater est. Angeli famulantur Regi suo infanti, & Reginæ Matri si quid ministerij est obeundum. Fœnum parant quo excipiatur, angelicis manibus excipiunt nascentem, humi super fœnum reponunt honorificentissimè Paruulum. Explica mihi obsecro, sancte IESV, per Esaiam, tuam natiuitatem.

Hieron. cõtra Heluidium.

Natus hodie sum humilis puer vobis mortalibus, non mihi, non Angelis, non Deo; vos soli mea natiuitate & humanitate egebatis. Propter vos homines apparuit mea humanitas. Neque solùm vobis mortalibus natus, sed vobis datus sum, id est propter vos, laboribus, pœnis, afflictionibus huius mortalitatis innumerabilibus. Traditus etiam truculentissimis latronibus ad mortem, ad contumelias infinitas & cruciatus. Hæc enim in vestram vitam & salutem fuerunt omnia collocata atq; tradita. Datus sum vobis præterea, qui vester eram Dominus & Deus, vt vester essem frater. Sum factus & amicus, & adiutor vester & minister: factus sum vester Magister, vestra via, salus, veritas & vita, virtus vestra & gloria, vestra sapientia, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. Thesauri sapientiæ, scientiæ, & diuinitatis, qui in me sunt reconditi, per me, atque in me dati sunt vobis, intra vos similiter reconditi sunt. Ego vester sum vestitus cælestis. Deniq; sum datus vobis in cibum & potum; ego vestra sum nutritio. Agite comedite, bibite, satiamini, inebriamini carissimi ab vberibus meę cęlestis & diuinę sapientię & suauitatis, & gratiæ. Hęc omnia vobis data sunt mecum & per me. Vtimini, cooperamini infinitæ virtuti quæ vobis mecum data est & per me: in vobis efficax erit, si velitis.

Ad Titum 3. Isaia 9. *Matth. 20. Ioã. 13. 14. 1. Cor. 1. Col. 2.* *Cant. 5.*

O ineffabilem tuam & adorandam, bone & sancte IESV, in nos benignitatem! ô immensa beneficia! Hoc est videlicet quod referente Dauid loquutus est per te & in te Pater ęternus: *Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes.* *Psal. 81.* Ita est, Domine; sed terrent me quæ subdit. *Vos autem sicut homines moriemini, & sicut vnus de Principibus cadetis.* Nisi quod intelligo cõminationem hanc esse Patris tui & prædictionem eorum qui pereunt. Quæ comminatio, quę prædictio facit, vt maiorē nos spem concipere debeamus in te. Nam propterea tam vehementer Pater tuus loquitur, quòd vehementer nostram salutem appetat, & nos acriter deterrere á vitiis velit, & ad se allicere. Natus es ergo IESV benigne nobis, datus es nobis. Sed quod das tuæ potentiæ insigne?

Principatus mei insigne gero excellentissimum super humerum meum, crucē meam. Illud enim primum prodiens in orbem terræ egi, quod semper in vtero Matris egeram, ac semper deinde egi. Obtuli meam crucem & mortem Patri pro vobis. Hic est meus Principatus, hoc meum Imperium. Per hæc ego Satanam, Infernum, Mortem, Peccatũ triumphabo. Per hæc regnabo ego in æternum, ac sedebo ad dexteram Patris, qui semper sum in sinu Patris. Per hęc mecum omnes Electi Patris mei regnabunt. *Isai. 9.*

In infirmitate itaque tua summa, hoc est, morte ignominæ plena fecisti virtutem Domine, & spem ac refugium nobis collocasti. Sed quod nomen imponit tibi Pater nascenti? Audiam ex te obsecro, magne Puer. Video Domine; imponit nomina sex, per quæ interpretatur quod iam de te prædixerat Isaias; EMANVEL, id est, *nobiscum Deus:* & Ieremias dixerat: DOMINVS IVSTITIA NOSTRA: & quod vocatum est ab Angelo, priusquam in vtero conciperereris; IESVS. *Hierõn. in 9. cap. Isai. Isai. 7. Ier. 23. 33.*

Primum igitur è sex nominibus est, ADMIRABILIS. Reuerà admirabile est nomen tuum, arduum, & sublime EMANVEL noster, Domine iuste noster, noster IESV; supra & Angelorum & hominum captum. Nam nomen tibi יהוה tetragrammaton, ineffabile nomen, infinitum nomen, pelagus immensum substantiæ infinitæ, quæ est tua & Patris diuinitas: hoc est tibi nomen in æternum.

æternum. Factum est planè tuum nomen in tua conceptione, in tua natiuitate, in tua vita, in morte, in aliis omnibus mysteriis mirabile & gloriosum. Atque adeò quid in te est, quod miraculum Dei non sit? Illinc Deus es, hinc homo; vnus tamen Christus, vna persona diuina. Operaris illinc vt Deus, quo quid est mirabilius? hinc vt homo, quod summum est miraculum; vt Deus opera nostra opereris, & sustineas infirmitates nostras.

Isai.28. Isai.9. ex 70. Quod est præterea nomē? CONSILIARIVS. Tu enim es ille *magni consilij Angelus*. Mirabile planè & diuinum fuit consilium tuę carnis œconomia, summę miserationis cōsilium. Non enim alia via erat, redimendi mortales; sed hanc tu solam elegisti, vt tuæ gloriæ & bonitatis honorificentissimam, iustitiæ tuæ conuenientissimam, hominibus verò fructuosissimam, & summi exempli plenam. Tu autem illa etiam ratione nominatim huius excelsi mysterij diceris Consiliarius, quòd in tua persona erat futura hæc dispensatio humanitatis, & tuo sanguine & cruce erat tibi luēdum quicquid in mortalitate nostra esset peccati, ac promerendum quicquid gratiæ, quicquid donorum speraretur. Inde porrò peculiariter accepisti Domine munus illud nobis consulendi, nos semper ad meliora promouendi.

Sed quod est aliud nomen tuum, parue Puer? DEVS. Virtus infinita natus sum ego. qui eram in principio apud Patrem eadem potentia. Eram Dei brachium immensum, & digitus; vtrumque enim extendit Deus in natiuitate mea in hostes suos ad mortalium liberationem & salutem. Docuit manus meas ad præliandum cominùs in carne mea; digitos Psal.143. quasi eminùs per meos milites ad gerendum bellum & conficiendum, ad consummationem vsque sæculi, quando ponam omnes inimicos sub pedibus Patris.

Magnum est hoc nomen tuum bone IESV. Expone mihi quartum, hoc est, FORTIS. Ego cùm sim Emanuel, id est, *vobiscum Deus* potens, sum simul vobis homo fortis vtraq; fortitudine, & infinita Patris, & meę natiuitatis, & passionum, & mortis quam passurus sum: Finita quidem hac & creata; sed quæ Dei sit, & meritum habeat infinitum. Sum ego fortis ille Gibbor, quem secum esse dixit Iere-
Ier.20. mias Propheta in persona Ecclesiæ. *Dominus* (inquit) *mecum est, bellator fortis*. Fortior enim
Luc.11. robustior, validior ego adueni, quàm fortis Sathan armatus. Hunc superueniens vincam & arma illius vniuersa auferam in quibus confidit, & spolia eius dispensabo.

Duo remanent nomina, PATER *futuri sæculi*, & PRINCEPS *pacis*, per quæ me diuinitùs recreas benigne IESV. Vidi enim te hactenus nascentem nobis, donatum nobis; vidi gestantem crucis tuæ Imperium super humerum tuum. Admirabilem te sum contemplatus, consilium & decretum redemptionis humanæ orbi inferentem, potentem Deum, robustissimum hominem: quæ omnia partim tuam humilitatem; partim tuam maiestatem demonstrant; tuam potentiam exerunt; tua prælia, tuas victorias prædicant. Per hæc autē duo vltima victoriæ tuæ fructū communicas. Nasceris enim *Pater futuri sæculi*, id est, futuræ nostræ æternitatis auctor, & effector Regni cælorum. Nasceris noster puer & frater; sed & simul efficeris nostræ diuinæ generationis, & vitæ, & œconomiæ, & politiæ auctor & gubernator, futurę nostræ beatitudinis generator. O rem omni admiratione superiorem! Regnum suum æternum vt Deus inferat, atque adeò inferat nostrę mortalitati per diuina sua dona; det filium, qui vita sit nostra & salus sempiterna, qui nos consortes suæ naturæ faciat, qui nos in cælum afferat è terra, qui cælum terrę coniungat! Verè tu Pater es magnus & omnipotens, parue Puer, omnis vitæ spiritualis, omnis gratiæ, omnium donorum cælestium, nostræ ęternę beatitudinis & glorię. Non solùm enim gratia tua & veritate salutem peperisti sempiternam; sed viæ nobis fuisti dux, & magister, & princeps; sine quo ad illam vitam contendere non poteramus. Eramus omnes tui & Patris æterni hostes, cum Sathana, Mundo, Carne. Pro Peccato, pro Morte, pro Inferno bellum contra te gerebamus: tu tamen solus pax nostra factus es, disciplina pacis nostræ in te incubuit, & correctio, & pœna qua pax nostra pararetur. Tu pacificasti per sanguinem crucis tuæ siue quæ in terris, siue quæ in cælis sunt. Tu posuisti fines Ierusalem, id est, Ecclesiæ tuæ, pacem. Tu reliquisti nobis tuam pacem, & dedisti nobis. Gessisti igitur bellum, in acie conflixisti pro gloria Patris tui cōtra Sathanam, Carnem, Peccatum, Mortem, Infernum; contra nos item, sed simul pro nobis. Vim passus es & mortem in eo bello & pręlio ab illis omnibus, tum à peccatis nostris. Hæc enim te interemerunt per manus conscel eratas teterrimorum hominum.

Eph.2. Isa.53. Ad col.1. Psal.147. Io.14.

num. Mortuus igitur planè es, verùm contra quàm in mortalium bellis solet. Non enim es per mortem superatus; sed contrà per mortem, hoc est, per summam tuam infirmitatem atque humilitatem omnes hostes tuos valentissimè & gloriosissimè superasti, interemisti, & triumphasti. Etenim mortis mors tua mors fuit, & inferni excidium. Sic enim per
Ose.13. Oseam locutus es olim: *Ero mors tua ô mors; morsus*, siue exitium tuum *Inferne*. Per mor-
1.Cor. 15. tem tuam Satanam, qui habebat mortis im-
Rom.8.6. perium, cōculcasti; de peccato, περὶ ἁμαρτίας, tua videlicet hostia pro peccato damnasti peccatum, & corpus peccati destruxisti, homi-
Rom.8. nem nostrum veterem simul crucifixisti, liberasti nos à lege peccati & mortis. Tu igitur pax es nostra, tu salus, tu vita sempiterna. Verè *Princeps pacis* tu es: asseruisti enim nos in veram libertatem à seruitute & regno Dęmonis, Carnis, Mortis, Inferni. Exsurgunt quidem hæc, tentant passim, sunt in membris nostris; sed non regnant, sed per te superantur, sed per te proueniunt ex illis virtutes & merita. Pacem tu nobis cum virtutibus & omni morum honestate, cum Angelis, cum Sanctis, tecum & cū Patre tuo & cū Spiritu sancto paracleto cōciliasti. Adoramus te nate nobis Puer, donate nobis Fili Patris ęterni, laudamus te & benedicimus in secula. Refecisti enim spiritum nostrum tuo imperio, quod gessisti in humero tuo, & in virtute tua semper geris. Recreasti nos tuis nominibus.

Sed quid facias natus, quid rerum agas, id nos doce sancte Puer. Intelligo benigne Iesv. Iam enim primùm sacrum thalamum gloriosæ Virginis egressus, tanquam sponsus copulasti tibi Ecclesiam sanctam Catholicam, diuina & perpetua vnione infinitę virtutis tuæ, ac tribuisti fœcunditatē generandi filios innumerabiles in æternitatem. Mœrebat Ecclesia sine te, sciebat te sibi datum iri in sponsum, infinitis suspiriis te præstolabatur. Finem hic dies, hæc natiuitas fecit mœroris. Iam te ha-
1.Pet.1. bet, iam te fruitur, exultat in te lætitia inenarrabili & glorificata, reportans finē & fructum fidei & desiderij sui, mortaliū salutē æternam.

Sed quid loco dotis Sponsæ obtulisti magne Iesv. O rem supra omnē Angelorū prædicationem positam! Obtulisti illi tuos labores, egestatem, tribulationes, persecutiones, cruciatus, sanguinem, vitam, & mortem quasi pro dote; sed per hæc vitam & gloriam sempiternam, & omnium bonorum infinitas opes in cælo reposuisti. Nec hæc oblatio, vel animus patiendi te deterruit à suscepto itinere; sed exultasti potentissimè vt immensus gigas, ad currendam viam mandatorum quā à Pa- Psal.18.
tre acceperas; iam inde incipiens te in studio redemptionis humanæ exercere. Hausisti aërem hunc natus; sed contaminatum huius Sap.7.
mundi & peccati infectione purgasti; purgatum, & quasi diuinum factum rursum mundo respirasti. Vnde deuotè intelligere possumus, nostrum hunc aërem bonitate & sanctificatione tua fuisse imbutum ac nobilitatum. Similiter tota vita in hoc mundo fecisti: lucē mundo huic intulisti diuinam; quæ in tenebris tamen luceat iis qui oculos habeant à te purgatos. Sed video simul te primam vocem emittere ploratum. Neque erat hic tuus fletus tantūmodo naturalis, sed è pleno & diuino vsu rationis perfectus; vt omnia, quæ gessisti in infantia, erāt, non solùm ab æterna tua sapientia, sed à creati tui spiritus & gratiæ ratione & sapientia dispensata. A superiori enim portione animæ tuæ perfectè omnia gubernabantur, & si sensus & inferior portio in ętatis erat officio & imbecillitate. Erat quidē ille luctus naturalis, vt à sensu; vt verò à superiori tua ratione, & à tua sapientia, ad dolorem quem capiebas de offensis ab hominibus Patri tuo, à principio creaturæ ad finem vsque oblatis, referebatur. Pannis inuolueris, non purpura, non ostro: declinaris in pręsepio, quia ne in diuersorio quidem locus erat tibi apud ciues tuos. Soluis Cæsari tributum, vt subditus terrenæ potestati: friges, esuris, consecras in te statum vltimæ paupertatis, quam eras hominibus consulturus. Vanitatem Mundi & ambitionem contemnendam demonstras, & aliam rationem vitæ instituis à Mundo alienam, humilitatis, patientiæ, paupertatis. Hæc enim cùm in te repręsentes, quid aliud quàm facis illustria, pretiosa, diuina, amplexanda? Ne quęratis de cetero mortales in superbia, in externis honoribus, in diuitiis & rerum externarum affluētia dignitatē, vel voluptatem, vel fœlicitatem. In his enim non sunt hęc; sed in Christi Domini ac Dei nostri imitatione, qui in Mundum veniens istas vestras inanitates & mala conculcauit, contraria verò nobilitauit. Vis autem videre quantus sit iste, per quem humilitas & paupertas celebrantur? Ex illa humilitate & paupertate, ex illo stabulo imperat descendere de cælo innumerabiles Angelos, & se adorare; & obediunt illi. Ex his mittit

mittit vnum ad Paſtores in vicina regione vigilantes, & cuſtodias agentes in greges ſuos. Iubet conſequi ſtatim multitudinem exercitus cæleſtis. Deſtinat vnum ad Patres in Limbum, qui nunciet illis ſe natum Meſſiam: alium ad Magos mittit in Orientem: creat ſtellam ſplendiſſimam, quam gubernandam attribuit Angelo. Itaq; cæli, terræ, Infernorum, Angelorum omnium ſe demonſtrat eſſe Imperatorem ac Dominum. O admirabilem rerum varietatem! O diuinam œconomiam! O lucem lætam, iucundam, cæleſtem, rebus omnibus & mundo infuſam! Contemplare quaſi creaturam exultantem vniuerſam, animos ſanctorum hominum inſolito ſpiritus ſenſu & lætitia commotos geſtire. Sentiunt omnia Deum natum, vim diuiná, nouam, lucidam, & ſalutarem. Nonnulli etiam Sancti ſingularem accipiunt (vt piè meditari poſſumus) de recenti Dei natiuitate reuelationem. Hæc cùm ita ſint, quis erit tandem qui hæc meditans, hæc credens, hæc videns, non inflammetur ad Chriſti recens nati imitationem? Quis amet honores, opes, dignitates Mundi, magnificentiam, aliaſque vanitates, qui contempletur quemadmodum Deus omnipotens naſcitur? Exultemus igitur nos Fratres mei; quibus qui elegit Chriſtus & nobilitauit naſcens, illa ſummo beneficio dedit, non ſolùm animi promptitudine & deſideriis amplexanda, ſed votis etiam conſuluit confirmanda. O ineffabilem Dei noſtri in nos benignitatem, miſericordiam, gratiam! Amen.

MEDITATIO ALTERA.

O Rem nouam, ſublimem, diuinam! Adeſte Angeli; conuenite filiæ Syon; concurrite mortales omnes & admiramini: Date gloriam Deo in excelſis. Quis enim eſt Paruulus qui naſcitur? Deus. Quis vagit? Deus. Quis friget? Deus. Quis fœno humi excipitur? Filius Dei. Quis in ſtabulo naſcitur? Verbum Patris æterni. Quis pannis inuoluitur? Deus, Filius Dei, Verbum Patris æterni. Quæ eſt iſta quæ Deum parit? Illa quæ Deum conceperat de Spiritu ſancto, virgo intemerata Maria. Quænam illa eſt quæ lacte nutrit Deum? Virgo mater Maria. Sed cur factus eſt Deus homo? Cur natus eſt Deus homo? Vt nos liberaret à Sathanæ tyrannide & à lue peccati, à morte perpetua & Inferno; vt diuinitatis ſuæ participes efficeret, & cœlo donaret. Sed quo pacto? Per mortem & crucem ſuam, per labores & paſſiones ſuas. O Dei miſericordiam infinitam! ô ineffabile ſacramentum! Laudate vos illud Angeli, laudate animæ beatæ; nos veſtris laudibus illud celebrabimus. Quid autem nobis loqueris è cunis infans puer Deus?

Clamo ad vos meo exemplo humilitatem, paupertaté, mundi contemptum, charitatem. Clamo, vt qui per me in baptiſmo renati eſtis, & vitam accepiſtis ſpiritualem, & vixiſtis deinde per me ſolum, per ſolam meá gratiam ſpiritualiter, donec vſum rationis accepiſtis, in lucem exeatis, & vitam illam exerceatis in me quidem, ſed vobis etiam cooperantibus, & continenter bonis operibus inſiſtentibus: atq; ita renaſcamini, & renouemini de die in diem, vſque ad perfectam illam natiuitatem, quæ repoſita eſt vobis in cælo. O Puer omnipotens hoc operare in nobis, & da vt tecum ſemper cooperemur, & tua ſit benedicta triplex natiuitas, à Patre æterna, à Matre in vtero, tum ex vtero in ſempiternum. Amen.

IN AV-

IN AVRORA NATALIS DOMINI

De Pastoribus

Luc. ij. Anno i.

4

vi

A. *Turris Heder, vbi Pastores colloquuntur.*	C. *Cognoscunt, quæ erant ipsis dicta de Puero.*
B. *Inueniunt IESVM positum in Præsepio.*	D. *Reuersi ad suos, narrant omnia.*

IN AVRORA NATALIS DOMINI.

De Pastoribus.

LVC. II. Anno I.

In vj. imaginem Adnotatiuncula. vj. 4.

A. Turris Heder, vbi Pastores colloquuntur.
B. Inueniunt IESVM *positum in præsepio.*
C. Cognoscunt quæ erant dicta ipsis de Puero.
D. Reuersi ad suos narrant omnia.

EVANGELIVM MISSÆ.

ET factum est, vt discesserunt ab eis Angeli in cælum, Pastores loquebantur [a] ad inuicem: Transeamus vsque Bethlehem, & videamus hoc verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes: & inuenerunt Mariam, & Ioseph, & [b] Infantem positum in præsepio. Videntes autem [c] cognouerunt de verbo, quod dictum erat illis de Puero hoc. Et omnes, qui audierunt, mirati sunt: & de his, quæ dicta erant à Pastoribus ad ipsos. Maria autem conseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Et reuersi sunt [d] Pastores glorificantes & laudantes Deum, in omnibus quæ audierant & viderant, sicut dictum est ad illos.

ADNOTATIO.

A. *TVrris Heder, de qua dictum est, vbi colloquuntur Pastores:* Trãseamus vsq; Bethlehem, & videamus hoc verbum quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. *Sed hoc faciunt festini, vt festinanter intelligantur esse profecti.*

B. Puer Iesus pannis inuolutus in præsepio positus: bos & asinus in eodem præsepio comedentes, simul afflatu calefacientes Infantem Deum: Maria & Ioseph Pueri curam summa cum deuotione gerunt officiosissimè.

C. Pastores cùm reperissent Mariã, Ioseph, & Infantem in præsepio positum, & omnia essent attentè contemplati, aduerte vt vario corporum & oris gestu signa inter se dent sensus animorum. Admissi enim ad Christi IESV *conspectum, ea viderunt præsentes Pastores atque intellexerunt, quæ ab Angelo nunciata, fide iam ante conceperant. O singularem Pastorum felicitatem! vident Christum in præsepio, Matrem eius & Iosephum. Primi ex hominibus fiunt Euangelij prædicatores. Quis non videat illorum mentem diuina luce excellẽter illustratam fuisse? Quis non sentiat eorum corda cælesti suauitate delibuta?*

Sed quid vidẽtes cognouerunt de verbo quod dictum erat illis per Angelum de Puero? Non ea solùm quæ oculis conspicua erant; natum Puerum pannis inuolutum esse, & in præsepio positum: sed ea simul quæ de illo erant ab Angelo dicta, & ab Angelis decantata reuelante Infante

fante IESV. *Intellexerunt lucē quæ illos circumfulserat, lumen significare quod in orbem intulit Christus natus, quo lumine totam Ecclesiā erat illustraturus. Recolebant quemadmodum lux illa cælestis eos occupauerat tanta claritate & virtute, vt eam ferre non posset humanitas; ab Angelo tamen sibi restitutos illa luce & suauitate postea recreatos esse excellenter. Perceperunt per illud,* Ecce, *nouam rem, ac suprà hominum captū positā esse à Deo factam inter mortales; præclarißimum Nūtium hominibus afferre; Deum hominem factum; & quidem ad abolendum peccatum, & vitam sempiternam mortalibus comparandam. Gaudium præterea tale sibi esse nunciatum cognouerunt, quale antè oblatum hominibus non erat; quod perfectum illum decorem, & gaudium vniuersæ terræ superabat.* Thr. 2. *Nam propter hoc verùm gaudium, & hunc perfectum decorem, ille decor tantus prædicatus est & tantum gaudium. Datum enim nunc est & communicatum gaudium infinitum hominibus, gloria sempiterna, Deus ipse, in Puero hoc nato. Nam quod in cordibus vestris exultat gaudium, illum habet fontem, inde fluit, illinc suam accipit claritatem & vitam. Sed quænam causa affertur tam incomparabilis gaudij?* Quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus, in ciuitate Dauid. *Natus est hodie ex vtero Matris, qui in hodie sempiterno semper nascitur, semper natus est ex substantia Patris æterni. Et quidem natus est hodie vobis Saluator. Iam inde enim non solùm ab hac natiuitate ex vtero Matris, sed ab illa quæ fuit in vtero incarnatione, salutem mortalibus attulit sempiternā suo merito. Hic igitur Iesus tum Christus, tū* יהוה *Dominus est, & Deus omnipotens. Audierunt Pastores, & agnouerunt augustißimum hoc compendium totius Euangelij, quod illis verbis continetur:* Natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus, in ciuitate Dauid. *Hic piè addi possunt Pastorum munera, si hædum vnus, alius libum, alius canistrum pomis refertum, alius castaneas, nuces, &c. in sacculo portet, & puerum* IESVM *muneretur.*

D. Ad suos reuersi Pastores, quæ inuenerint & viderint narrant, gaudio omnes exultant, Deum Israël collaudant.

MEDITATIO.

PAstores sumus & nos, si nihil aliud, certè nostrarum potentiarum, affectionum, operat onum. Vigilemus igitur, & excubias agamus super nostros greges; & tunc maximè, si nox esse videatur, nec quicquam consolationis singularis sentiamus. Curemus vt in officio sint cuncti greges nostri. Nihil erret, nihil à lupo Dæmone diripiatur, nihil desidia tabescat; omnia suaui pascantur pabulo, & salutari aqua potentur. Tunc nobis Angelus tutelaris gaudium annunciabit magnum, & natum audiemus, & inueniemus Saluatorem Christum Dominum: tunc audiemus, & corde percipiemus cœleste illud Angelorum canticum: *Gloria in excelsis Deo. &c.* Amen.

IN DIE S. STEPHANI PROTOMARTYRIS.

MEDITATIO.

Oratio præparatoria præponatur, qua postulemus à Deo gratiam, quæ faciat, & alias omnes actiones nostras, & præsentem Meditationem nobis salutarem. Historia accipiatur ex vj. *&* vij. *Act. Apostolorum.*

CRescente numero discipulorum Ierosolymis murmur excitatum est Græcorum aduersus Hebræos; quòd illorum viduæ nimis occuparentur in ministerio externo, & ratio maior videretur haberi viduarum Hebræorum. Duodecim Apostoli sedant murmur, rationem reddnetes, à se non debere ministerium illud exspectari, sed verbi prædicationem & orationem. Statuunt inter se esse eligendos Diaconos, qui illas controuersias dirimant

stimant, & ministerio illi præsint. Conuocata discipulorum multitudine, inducunt vt considerét, & repræsentent ipsis septem viros boni testimonij, Spiritu sancto plenos & sapientia. Placet omnibus propositio: proponunt in primis Stephanum, boni scilicet testimonij virum, sapientia & Spiritu sancto plenum & fide; tum alios sex. Hi procidentes ad pedes Apostolorum accipiunt manuum impositionem à Petro. Hoc facto magna est pax & spiritus consolatio consecuta. Crescebat verbum Dei, numerus discipulorum multiplicabatur in Ierusalem valdè, multa etiam turba Sacerdotum obediebat fidei, quæ erat singularis Christi gratia. Hæc ita habebant. Non potuit autem in tanto rerum successu & spiritus feruore, non eminere virtus Stephani diuina & fides. Apparebat enim in Stephano plenitudo, non solùm Spiritus sancti, sapientiæ, fidei; sed & gratiæ, & fortitudinis. Faciebat magna prodigia, magna signa, miracula illustria in populo. Eius virtutem qui videbantur æmulatores esse legis præcipui ferre nō potuerunt; ij præsertim qui ex synagoga erant Libertinorum, Cyrenensium, Alexandrinorum, Ciliciensium, Asianorum, in quibus erat Saulus vel præcipuus. Hi tantam spiritus vim, tantum diuinæ lucis splendorem & gloriam cùm ferre non possent, adoriuntur disputatione Stephanū; vt confutata eius doctrina, præstigiæ magicæ viderentur, quæ apparebant miracula. In his disceptatoribus eminebat non dubiè Saulus iuuenis doctus, & plenus Iudaicę traditionis, zelo pernicioso & violēto. Non poterant resistere tamen sapientiæ & spiritui, qui in Stephano loquebatur. Victi disputatione subornant falsos testes, qui Stephanum blasphemiæ in Deum & Moysen, in tēplum & legem accusent. Seditionem concitant plebis, Seniorum, Scribarum aduersus Stephanum. Concurrunt in illum agmine facto, rapiunt, mulctant indignissimè, statuunt ad concilium Pontificum, offerunt falsos testes, accusant inuidiosissimè. Qui in concilio sedebant Iudices omnes, intuentes illius faciem tanto fulgore gloriæ emicantem, quasi Angeli faciem contemplabantur, ac stupebant. Itaque coacti sunt illum placidè audire disserentem. Habet apologiā Stephanus sapiētem, acrem, & planè angelicam. Auditur sic satis placidè, donec accensus zelo Dei in Iudæos inuehitur. Ibi verò dissecantur cordibus, & ferino more dentibus in eum strident. Consummata hæc erat eorū malitia atque obstinatio. Stephanum contra ad sublimē quandam gloriam euehit Deus; vt suscepto vberiore spiritu ad cælum attingat, & videat Christum stantem ad dexteram virtutis Dei; nec videat solùm, sed profiteatur se videre vehementi quodam spiritus feruore. Tunc exclamant impij quasi ad atrocem blasphemiam, obturant aures, impetum faciunt, & ipsum vnanimiter eiiciunt extra ciuitatem, proterūt, raptant, conculcant, lapidibus appetunt durissimis. Lapidabant primi scilicet testes, iique deposuerunt vestes ad Saulum custodiendas. Hic enim non lapidabat quidem, sed in vi inferenda, & cæde patranda primas partes gerebat. In atrocitate autem lapidationis Stephanus continenter videbat Christum à dextris Dei, illum inuocabat, & orabat vt spiritum eius susciperet. Postremò redditurus Christo spiritum prouoluitur in genua; deuotiùs pro inimicis & interfectoribus orat quàm pro se ipso. Exauditus verò creditur cùm pro aliis, tum pro Saulo. Nam oratio Stephani (inquit Augustinus) peperit Ecclesiæ Paulum. *Aug. ser. 1. & 4. de S. Stephan. Amb. lib. 1. de pœnit. cap. 9.*

LOCI DESCRIPTIO.

IErusalem, & Synagoga, vnde raptus est ad Concilium Stephanus, quod dicebatur hebraicè *Gezit*, & *Sanhedrim*, à Gręco nomine *Synedrion*, vbi exercebātur iudicia: tum porta vetus, siue iudiciaria, extra quam illum protruserunt. Non longè inde est Golgotha, vbi Dominus crucifixus est. Quid igitur petendum in hac meditatione? Quod Ecclesia celebrat, quod me docet: vt imiter excellens martyrum beati Stephani, & eius perfectam charitatem, quæ fecit vt pro inimicis, & suis interfectoribus orauerit: vt desiderem mori pro Christi fide, pro Ecclesia Orthodoxa Romana, & inimicos charitate & oratione prosequar. Peto sapientiam, spiritus feruorem, zelum ingentem, ac sublimem contemplationem, quibus fuit ornatus Stephanus.

PERSONARVM CONTEMPLATIO.

DEum contẽplare, & Christum ex cælo ad fidei exaltationẽ consecrantem primum sanguinem pro fide effundendũ, atque ornantẽ celeberrimum martyrium. Christũ etiam qua homo prospicere, quæ fiunt omnia. Vide Dæmones furiosos, Iudęos cęcos & obstinatè crudeles, Saulum in sua incredulitate & falso zelo feruidum: Apostolos considera, & Ecclesiam sollicitam, mœrentem & orantem; plenam tamẽ bonæ spei & viuæ: Stephanum verò plenum Dei virtute, summa animi constantia, alacritate, feruore spiritus inflammatum, & martyrij desiderio. Reflexione considerationis collige ex habitudine omni singularum personarum fructum in Christo.

Quid agitur? quid dicitur? Deus per Christum præest martyrio, facit illud illustrissimũ, alios ad martyrij gloriã inflammat; permittit omnem immanitatem in Stephanum Diabolis & Iudæis; Saulum mira prouidentia tractat, mira permissione parat ad fidem & fidei martyrium; non permittit tamen ipsi vt manus sanguine sui vindicis, & suæ salutis secundùm Deum auctoris cruentet. Dęmonũ tam multorum, quanta erat multitudo illa pestilentium Iudęorum, concursationes vide & insultationes, vim, rabiem in fortissimũ martyrem: Iudęorum incredibilem malitiam, obstinationem & crudelitatem in sanctissimum hominem exertam impotentissimè.

Cõsidera quid Christus dicat Martyri Stephano, quid Apostolis, quid Ecclesiæ, quem illis spiritũ immittat: Quid Dæmones inter se dicãt, quanta ferocitate se incitẽt ad nocendũ Ecclesiæ, ad interficiendum Stephanum, ad obligandos teterrimo facinore Iudęos: Quàm crudelis sit Iudæorum inter se conspiratio & consultatio, quàm pręceps, quã pertinax: Quid Saulus? quid agebat? quid dicebat? Feruebat zelo, inflammabatur iracũdia, incitabat alios, se ducem dabat ad facinus. Putabat enim per ignorantiam, offerre se summum obsequium Deo. Hic inter primos disputabat cum Stephano. Hic, vt ingenuus erat, agnouit inter primos se à spiritu Stephani superatum. Hic inter primos ad accusationem & vim exarsit. Contemplare ac distingue pro tuo captu disputationem, quid Stephanus, quid Saulus afferat: coniungere cum Stephani animo & totius orationis ratione, & illud gusta, quanta fuerit in eo vis doctrinę, spiritus, & diuinitatis; vt solus multitudinem eò redigeret, vt se fateretur non posse resistere: profiterentur etiam qui sedebant in concilio, se eius faciem videre, non tanquam Mosis, sed tanquam Angeli. Eò autem ipsorum malitiam atque obstinationem horrebis magis, quòd eum ad mortem deposcerent, à quo deberent fateri se esse victos tanquam ab Angelo. In his omnibus contemplare in luce Dei quid agant Angeli Iudęorum: ab iis quos abstinere à tanto scelere vellent longè stant, ab ipsis repulsi veluti mœrentes, piorũ qui aderant spectaculo animos erigentes in spiritus & cõstantiæ fortitudinem. Stephani Angelus animum eius mira virtute, & excelso quodam robore mentis, & patientiæ, & magnanimitatis confirmat, & ad spiritus alacritatem erigit.

Nec solùm in disputatione consiste; sed ad eius diuinam apologiam ingredere, in ea spiritum exerce, animum oblecta, singula excute, ex singulis frugem rei consentaneam excerpe. Fige verò illic mentis & intuitũ & affectum, vbi est pars præcipua huius meditationis, quæ est gloriosa catastrophe. Si in tota oratione effulgebat beatissimi martyris facies vt Angeli, hoc est, cælitùs ac diuinitùs; quid putas illic? qualis fuerit sermo, qualia verba, quę oratio, quæ vis, quis splendor, nónne angelicus, cælestis, diuinus? Dissecabantur quidem cordibus suis tota fortissimi viri oratione; non poterant tamen occultam rabiem continere, cùm veritatis mucrone sentirent consciẽtiam suam cruentari; vbi præsertim Stephanus orationis ac spiritus incitatione leuatus, zelo efferuescit, ac vehemẽter illos vrget & arguit. O homines duræ ceruicis, incircumcisos cordibus & auribus. Vos semper Spiritui sancto restitistis, vt patres vestri. Ibi enim rabie efferati dentibus etiam in illum ferociter strident, necem nefariam spirantes.

Stephanus verò videns se ad gloriosissimum finem martyrij peruenire, plenitudine spiritus excitus, intendit non mentem solùm, sed oculos etiam in cælum, vnde sibi auxilium imploraret, vt pleniùs & pro se, & pro persecutoribus precaretur. Et ecce tibi aperiuntur cæli oculis, orationi, inuocationi sanctissimi Protomartyris; contemplatur gloriam Dei, videt Christum IESVM stantem

ſtantem à dextris virtutis Dei. IESV bone, quàm ſublimis eſt huius myſterij meditatio? Sed quomodo cæli aperti? num hæc eſt curioſitas meditanti? eſt. At ſunt curioſitates vel abigendæ è meditatione, vbi primũ obueniunt; vel ſimplicitate deuota, ſi pergant, reiiciendę. Sunt cæli tamen aperti vt voluit Deus, vel patuerũt cæleſtia, non interciſa cæli materia, quod Deo tam facile fuit, quàm cęlum vniuerſum creare, & ſancto Martyri magis glorioſum. Sed tamen qui cæli ſunt Stephano aperti? non ſolùm corporei, ſed ſpirituales etiam & diuini, in quibus Deus inhabitat. Tranſcenderunt enim Stephani oculi corporis & mens, non ſolùm cęlos corporeos, orbes ſcilicet nouem, tum cryſtallinum, ſed ad empyreum etiam peruenerunt. Et ibi oculus quidem corporis ſe continuit beata corporis Chriſti contemplatione; verùm mens altiùs euecta ad gloriam Dei attigit. Hoc eſt tertium cælum, ad quod raptus eſt Paulus, ad quod Moyſes in mentis exceſſu momentaneo, non viuentes quidem hanc vitam, ſed diuino quodam ſopore imbuti, raptim vitam diuinam in hac mortalitate prægustantes. Quod priuilegium æquiſſimum eſt, vt aliquãdo ampliori munere credamus eſſe virgini MatriDei communicatum. Vidit igitur Chriſtum, vidit Deum Stephanus, ad quem per martyrium vocabatur; vt primus martyr eſſet perfectus teſtis diuinitatis & humanitatis Chriſti. Congratulati ſunt illi omnes ſancti & Angeli. Ex raptu momentaneo ſtatim ad inferiora deductus conquieuit in Chriſti IESV contemplatione & corporis intuitu & mentis: quem non anteà intermiſit, quàm eſt in cęlis cum beata viſione commutatus. O glorioſum martyrium, in quo Martyrum Imperator non ſolùm adeſt, pugnat, vincit; ſed id facere, & mente videtur à Martyre & oculis cernitur. Vidit igitur IESVM, ſimul ſenſit dulcedinem ſalutis æternæ, fortitudinem cæleſtis pugnæ, gloriam ſperatæ victoriæ. Et quidem IESVM non ſedentem tantùm, cùm ſemper tamen ad dexteram Patris omnipotentis ſedeat; ſed ſtantem in conſeſſu ſuo vidit: ſimul enim Chriſtus ſedet & ſtat. Non enim eſt illa ſeſſio, non illa ſtatio corporalis, ſed ſpiritualis, ſed diuina; ſiquidem eſt à dextris diuinitatis. Stabat igitur à dextris virtutis Dei, vt qui præerat martyrio; pugnabat, ſuperabat cum Martyre: & ſimul ſedebat, quòd damnaret impietatis omnes interfectores.

Auguſt. lib. de vidẽdo Deum, & 12. de Geneſi ad literam, cap. 13. & 20. & Thom 2. 2. q. 175. ar. 3. Particaluriter verò Beda lib de templo, cap 20.

Mar. 16.

Saulum ad Apoſtolatum & martyrium deſtinabat; alios ad fidem, multos ad mortẽ ſempiternã adiudicabat. Viderat autem gloriam Dei, & IESVM ſtantẽ à dextris virtutis Dei Stephanus, ſed non vtrumque profitetur: non dicit ſe gloriam Dei vidiſſe, ſed *cælos apertos, & IESVM ſtantem à dextris virtutis Dei.* Illud etſi omittit, tamen in IESV viſione ipſe intelligit. Sed cur illud omiſit, hoc dixit? Quia quærebat non quę ſua erant, ſed quę aliorum. Illud prodeſſe non poterat aliis, hoc poterat: vt illos à maleficio abſterreret, vel certè comminaretur, & prędicaret Chriſti iudicium aduerſus illos. Qua in re imitatus Chriſtum eſt, qui ſimiliter dixit in concilio, cum ad mortem accuſaretur: *Amodò*, inquit, *videbitis filium hominis ſedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cæli.* Matt. 26.

Non potuit hanc Stephani vocem, hoc iudicium terribile Dæmõ pati, quod ſimul ſciebat ad ſe pertinere. Cruciatur, furit, ſpecie zeli quaſi aduerſus blaſphemiam inflammat ipſos ad parricidiũ. Similiter aduerſus Chriſtum conſilium Põtificum concitauerat. Obturant aures ſicut aſpides ſurdæ, & venenum exacuunt in ſanctum virum. Contemplare ſtatus eorum, mentis turbationem & cruciatum. Deus illos vocat ad ſanitatem è cælo, terret iudicio: contrà Dæmon illos vrget zeli præſtigijs, ardore maleficij, odio in Chriſtum. Hæc inueniunt animos exercitatos malitia, propenſos ad ſanguinem, aſſuetos ad Dæmonis obſequia. Rapiunt manſuetam ouem, extra ciuitatem propellunt, eodem ferè vbi fuerat Chriſtus crucifixus, ad Caluariæ locum.

Contemplare furorem, vim, concurſum omnium; inter hos præcipuè inſignem Saulum, exuentes ſe teſtes, vt qui primi erant in illum iaculaturi, vrgentem Saulum, recipientem in fidem & cuſtodiam ſuam veſtimenta teſtium. Parabant ſe quidem teſtes, colligebant duriſſimos & crudeles lapides, alij item omnes ad lapides currebant. Stantem interea contemplare fortiſſimum virum in Chriſtum aſpicientem, Chriſtum adorantem, in Chriſtum ſpem confirmantem. Coniunge te quæſo cum Stephano, expecta, deſidera, depoſce lapides pro Chriſto pati, mortem pro Catholica fide oppetere. Iam ecce tibi incipiunt truculentiſſimi latrones iaculari certatim. Vide efferatum animum, impotentem conatum; conſpice vulnera quæ accipit Stephanus, dolorem, ſanguinis effuſionem. Vide

illum violentia sæuorum lapidum deijci in terram, vide rursum vi Spiritus & diuini roboris assurgentem. Considera simul quantã alacritatem in ipsa lapidatione sentiat; vt singuli lapides adijciant sanctissimo viro ardentius martyrij desiderium. Audi quid in corde Stephani loquatur de cælo Christus, quàm dulciter, quàm suauiter illum soletur & animet, quantum roboris illi ingerat aduersus feritatem lapidum, quàm apertè illi polliceatur gloriam.

Non fuit longa lapidationis mora, & vix videtur maior fuisse, quàm quo tempore dixit Stephanus stans: *Domine* IESV *accipe spiritum meum*: & rursum in genua prouolutus: *Domine ne statuas illis hoc peccatum*. Neque enim moram maiorem vel latronum ferocia & crudelitas dabat, vel permittebat benignitas Christi. Sed vide quid dicat: *Domine* IESV *accipe spiritum meum*; stans erecto animo & vultu, directis ad IESVM in cælum oculis. Sentiebat IESV omnipotens dominium & æternum, nomen יהוה tetragrammaton percipiebat, ac profitebatur simul gloriam redemptionis IESV, & potestatem quam acceperat quà homo, in cęlo & in terra. Hinc concipiebat suauissimũ gustum nominis IESV, qui suis diuinis influctionibus totum eius spiritum & animam reficiebat, suo item conspectu non animam solam, sed corpus etiam & carnem recreabat. Fecit hæc vis spiritus, vt gloriosissimum triumphum ageret de lapidatoribus. Non fuit enim illi satis, vt mortem suam illis condonaret, sed orat etiam pro ipsis. Nec vtcunque orat, sed flexis genibus, & clamans voce magna orat, cùm pro se stans orasset, nec clamasset. Qua in re licet inuictissimi Martyris admirari ingentem spiritus alacritatem ac robur, vt in morte ipsa confractus toto corpore ac dilaceratus stet, genua flectat, pleno spiritu ac voce, & clamore magno oret; & ipsum non possit ab his impedire procella lapidationis. O immensam Dei misericordiam! ô gloriam primi Martyris incomparabilem! Ita in manus Christi exhalauit inuictam animam gloriosissimus Martyr.

Verùm illa non est hoc loco omittenda meditatio, orationem Stephani exauditam à IESV quidem pro multis ad salutem, pro Saulo etiam ad Apostolatum & martyriũ? Quid agis Saule post mortem Stephani? Promoui, vrsi, consensi, confeci; exulto, & gaudio efferor hac parta victoria: deiecto autem fortissimo hoste ad reliquos me accingo. Deuastabo blasphemos, penetrabo ad eorum domos, rapiam, traham viros & mulieres, dabo in custodiam cruciandos, & mala morte mulctandos. Totus igitur spirat minas & cædes in Apostolos, in Discipulos, in Diaconos, in nomen IESV Nazareni. Iam videtur sibi pro Dei gloria IESV sectatores euertisse. Sed vide Saule, exaudita est Stephani oratio pro te. Non diu eris *Saulus*, hoc est, inquietus & turbulentus prædo. Fecit te Deus in prædestinatione sua *Paulum*, quietum, & veritatis suæ doctorem. In hoc glorioso martyrio illud etiam studiosissimè animaduertendum, dedicatas omnium Christi Martyrum primitias, & exemplum propositum, quod imitarentur futuri Martyres: nec mirum esse quòd tot priuilegiis primum martyrium Dominus exornauerit, qui tot aliis Martyribus tot fecerit, & tam excellentes prærogatiuas. *August. & Ambros.*

Gratiæ postremo Deo agendæ pro Stephani gloriosa martyrij corona; detestanda Iudęorum ac Dæmonum malitia; petenda imitatio feruoris Stephani; & vis agendi aduersus hæreticos; animus induendus in Christo, & desiderium moriendi pro Christi veritate & eius Ecclesiæ. Orandus beatissimus Protomartyr, vt qui pro lapidatoribus suis Dominum orauit, qui pro Paulo tantum priuilegium impetrauit, vt nobis exoret aliquam particulam sui spiritus & Paulini: Tũ vt nobis Dominus illud gratificetur, ne noceant nobis lapides, quos in spiritũ nostrum iaculatur Mũdus, Caro, Dæmon, hoc est, tentationes; sed potentissimos ictus recipiamus in corde nostro diuinarum inspirationum. Amen. *Pater. Aue.*

CIRCVM-

CIRCVNCISIO CHRISTI. 5

Luc. ij. Anno i. vij

A. Synagoga, siue locus, vbi circunciditur IESVS.
B. Sacerdos cum cæremonijs circuncisionis.
C. Virgo Mater dolet de vulnere filij. Dolet Ioseph.
D. Pueri subseruientes.
E. Stella & Angelus viam Magis demonstrant.
F. Nomen IESV: quod adorant.
G. Angeli.
H. Mortales.
I. Animæ Patrum è limbo, & quæ in Purgatorio.
K. Maria sinu fouens filium, redit cum Ioseph.

CIRCVMCISIO CHRISTI.

LVC. II. Anno. I.

In vij. imaginem Adnotatiuncula. vij.

5.

A. *Synagoga, siue locus vbi circumciditur* IESVS.
B. *Sacerdotes cum caeremoniis circumcisionis.*
C. *Virgo mater dolet de vulnere filij, dolet Ioseph.*
D. *Pueri subseruientes.*
E. *Stella & Angelus viam Magis demonstrant.*
F. *Nomen* IESV, *quod adorant*
G. *Angeli,*
H. *Mortales,*
I. *Animae Patrum in Limbo, & quae in Purgatorio.*
K. *Maria sinu fouens filium redit cum Ioseph.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. II.

ET postquàm consummati sunt dies octo, vt [a] [b] circumcideretur puer, vocatum est nomen eius IESVS: quod vocatum est ab Angelo, priusquam in vtero conciperetur.

ADNOTATIO.

A. Synagogam designat Bethlehemiticam, vbi infans IESVS *circumciditur; siue velis locum esse natiuitatis & diuersorium, vbi alius intelligendus apparatus.*

B. Sacerdotem, praeputium tenerrimi infantis Dei abscindentem; Leuitam item, qui IESVM *tenet ad circumcisionem. Porrò* IESVM *contemplare acerbè plorantem, ore lacrymis manante, oculis in Matrem defixis, extensis ad eam brachiis, quasi auxilium imploret. Simul vide catinum super mensam, quo sanguis ex Christi* IESV *vulnere excipitur, simul & praeputium sanguinolentum; quae à virgine Matre & Iosepho vt caelestis thesaurus summa cum pietate reponuntur. Nouerant Dei esse illum sanguinem, illud preputium pretium esse salutis hominum sempiternae.*

C Virginem matrem, quae non potuit non dolere; sed moderatè id fecit pro virtutis suae magnitudine, dolorem manu ad cor apposita comprimens: Iosephum item oris & manuum gestu, tum lacrymis animi tristitiam declarantē.

D. Pueros, qui praesto sunt, alij cum medicamenti & panniculis ad vulneris IESV *curationem, alij cum aqua & mappa ad sacerdotis manus abluenbas.*

Non potuit locus imaginis capere gesta duo, quae ad meditationem sunt vtilia: Alterum, vt pueri IESV *plorātis vulneri medecina abhibeatur, vulnus liniatur & obligetur; Maria mater vt astet, fletum & dolorem filij verbis suauissimis demulcens, nec desit officio Ioseph: Alterum, quemadmodum post factam medecinā puerum excipiat gremio Mater, suauissimè complectatur, foueat, deosculetur, mammam illi offerat: vt vicissim in illius sinu, complexu, vultu conquiescat infantulus Deus, & lac sugat Virginis ab vbere de caelo pleno.*

E. Stellam, sub qua Magi, qui iam in vnum comitatum conuenerant, in Iudæam properant.

F. Nomen IESV, quod antequam conciperetur in vtero, ab Angelo diuinitus in circumcisione Christo impositum est.

G. Cælestes spiritus nomen IESV flexis suis genibus adorantes.

H. Qui in terra habitant idem præstantes.

I. Qui in Limbo Patrum tunc erant, qui in Purgatorio, eandem latriam nomini IESV exhibentes. Vt enim natiuitatem nunciarunt sanctis Patribus in Limbo Angeli; ita piè credimus reliqua mysteria & actiones eos denunciasse, & gratulationes in choro illo Sanctorũ actas vicissim piissimas, celebrata mysteria diuinis laudibus. Qui luebant reatus suos in Purgatorio, ij etiam si fide sua Deum & Christum adorabant, non adeò certum est reuelationes de Christo habuisse; nisi dicamus per Angelos, sub quorum adhuc erant tutela. Hi quidem ex illa reuelatione non liberabantur à sua pœna: vt fidem tamen, & spem, & charitatem confirmabant in Christum & Deum; ita aliquod refrigerium inde vel sentiebant, vel expectabant celeriùs afferendum.

Ceterùm non est nomen IESVS, nomen tetragrammaton יהוה, vt quidam dixerunt: quod ne annotatum quidem oportuit. IESVS enim deriuatur à verbo quod saluare significat; יהוה à verbo quod esse. Tetragrammaton quidem יהוה esse significat æternum: nam notas complectitur trium temporum simul, futuri, præsentis, & præteriti. Porrò si velimus ex interpretatione litterarum illud nomen exponere (de qua interpretatione tanta cum alacritate exultat Hieronymus ad Paulam Vrbicam, cuius etiam vtilitatem ostendit in præfatione in Ieremiam) diuinam lucem in ea inueniemus. Prima enim litera י. iod principium significat: secunda ה. he, istud: ו. vau tertia, & coniunctionem: ה. he quarta, istud. Quasi dicatur nomen Dei tetragrammaton יהוה significare Deum, in quo est principium istud, & istud: duplex videlicet emanatio & processio, vna qua procedit & generatur à Patre Filius, altera qua Spiritus Sanctus à Patre & Filio procedit atque spiratur. Itaque proprium est nomen tetragammaton Dei veri, neque vlli creaturæ vnquam in Scripturis datum est. Nomen autem יהוה tetragammaton in nouo Testamento citatur bis & vigesies ex veteri, semper verò redditur per, Dominus. non suis litteris exprimitur, vt solent alia vocabula hebraica, Amen, Alleluia, Sabaoth: vt intelligere possimus Christum ita protulisse, & eius traditione auctores noui Testamenti & Ecclesiam vsurpasse; quod fuit perpetuum in lxx. Interpretibus. Itaque necessarium non est, vt quoties occurrit nomen tetragrammaton, proferatur suis litteris; sed consistendum potiùs in imitatione Christi, Apostolorum, Ecclesiæ. Iam verò nominis יְשׁוּעָה Iesuah, quod est Ἰησοῦς Græcè, Latinè IESVS (sic enim legere placet quinque litteris, vt Dauid Psalm. lxi. & Isai. cap. lxij. quibus etiam locis σωτῆρα interpretantur lxx. tum ter Isai. cap. xij. atque item Dauid ter Psal. cxvij. vbi propriè loquuntur de Messia Sācti Prophetæ) huius inquam nominis si scrutemur litteras, occurrent nobis litteræ tetragrammati י iod, ו vau, ה he: est enim יְהוָה Dominus IESVS. Animaduertemus præterea in nomine יְשׁוּעָה, esse tres litteras, ש schim, cum puncto in dextro cornu, simul ו vau, & ע hain: vt significetur salus; à verbo יָשַׁע iaschah, prorsus alioqui inusitato in Scripturis. Eandem porro literam ש sin, possumus intelligere cum puncto in sinistro cornu: ita fiet, vt ille trium litterarũ cõplexus ab עָשָׂה hasah deducatur, quod est fecit; cuius est participium passiuum significans factum; vt possimus intelligere יְהוָה verum Deum ac Dominum esse factum. Sed quid factum? certè יְשׁוּעָה Iesenah, id est, Salutẽ & Saluatorem. Nam in ש sin, duo puncta intelligere nihil prohibet, ad tantũ præsertim mysterium demonstrandum: si quidem ex se nullum punctum habet ש, & vtrumque recipere potest. Ad hanc expositionem respexisse videntur Isai. & Dauid, cùm de Christo dicunt: Fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem: vbi est tetragrammaton יְהוָה, primo loco, secundo יְשׁוּעָה Iesenah, id est, IESVS. Quasi dicant Dominus יְהוָה factus est salus & saluator. Nam nihil impedit quod factum dicunt per verbum substantiuum Hebraicè; frequenter enim fit, per verbum substantiuum in ea lingua significatur. Certè ita verterunt Septuaginta, & Vulgata editio quæ est sacrosancta. Ad idem aduertisse videtur Paulus, vbi dicit de Christo: Qui factus est ei secundùm carnem. Eandem phrasim habet Ignatius in epistola ad Trallianos: Obturate autem aures vestras, inquit, quando quis sine IESV Christo filio Dei loquitur, qui factus est per Mariam ex semine Dauid.

Iob.41.

Cap.12.
Psal.117.

Rom.1.

Ad illud item animus est aduertendus, esse quidem nomen יְשׁוּעָה Iesenah, abstractum, & significare Salutem; sed in qua simul concretum (hoc est, Saluator) intelligatur. Quod Angelus

exposuit

expoſuit Ioſepho Matth. primo: Ioſeph, *inquit,* fili Dauid noli timere accipere Mariam coniugem tuam; quod enim in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt. Pariet enim filium, & vocabis nomen eius יֵשׁוּעַ Iesvm: ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum. *Declarat Deus per Angelum nomen Chriſto proprium. Filius, quem coniux tua pariet, vocabitur quidem* Salus: *ſed propterea vocabitur* Salus, *quia ipſe conficiet ſalutem populo ſuo. Neque tamen aliam ſalutem conficiet, quàm eam ipſam quæ ipſe eſt & per ipſum eſt, ſalutem ſempiternam, quam mortalibus communicabit. Diuina enim amplificatione dicitur Chriſtus, non ſolùm* Saluator, *ſed ſalus ipſa æterna & infinita. Ita Iſaias, quem dixerat* Salutem,
Iſai.45. *vocauit* מוֹשִׁיעַ *Meſciah,* Saluatorem. Verè tu es, *inquit,* tu es Deus abſconditus, Deus Iſraël ſaluator, *quod eſt* מוֹשִׁיעַ *Meſciah. Quo nomine ſæpè vocatur Chriſtus in Scripturis, vt ſæpè* יְשׁוּעָה ſalus.

Ceterùm ex hac nominum coniunctione, Salutis & Saluatoris in Chriſto, oriri videtur illa meditatio, ſiue guſtus ſpiritualis, quem Paulus
1.Cor.1. *inſinuat, cùm dicit:* Ex ipſo autem vos eſtis in Chriſto Iesv, qui factus eſt nobis ſapientia à Deo, & iuſtitia, & ſanctificatio, & redemptio.
Chriſoſt. *Sed cur non dixit Paulus, inquit Chriſoſtomus,* ſapientes nos fecit: *ſed* factus eſt nobis ſapiētia? 1.Cor.1. *vt ſcilicet muneris liberalitatem ſignificaret: ac ſi diceret, Seipſum nobis exhibuit. Deus enim in corde noſtro ingenerat ſpiritualem ſignificationem ac guſtum* Iesv *Chriſti filij ſui. Sic deuotæ mentes ſolent in nomine* Iesv *guſtare ſummam conſolationem, ac dicere; Sentire ſe in corde ſuo, cum incredibili ſplendore & ſuauitate, eſſe* Iesvm *ipſi Saluatorem & Salutem æternam. At enim ſobriè admodum & modeſtè de his ſenſibus ſpiritus eſt agendum, ac prouidenter de illis loquendum, ne ſuperfluamus. Quod vitabimus, Chriſto propitio, ſi nihil per illos tribuamus Deo indignum vel cogitemus; ſed intelligamus nihil horum ſenſuum vel guſtuum facere, vt Deus ipſe vniatur animæ vt cauſa formalis, vel in Deū anima tranſeat, vel huiuſmodi quidpiam: ſed facere Deū ſua benignitate per virtutes & dona ſua, tum per fructus Spiritus ſancti ac beatitudines, vt illi ſenſus ſiue ſignificationes ſpirituales nobis communicentur per diuinam virtutem, quæ eſt in ipſis virtutibus & fructibus ac beatitudinibus. Similiter etiam fit, quocunque dono ſuo Deus velit animas noſtras viſitare.*

K. Mariam, filium puerum Deum geſtantem comite ſolo Ioſeph, quæ ad ſtabulum ſuum è Synagoga reuertitur; ſi quidem in Synagoga intelligatur facta circumciſio.

MEDITATIO.

Pſal.129. CVr infans Iesv Deus ſanguinem cum cruciatu fundis, cùm nondum venerit hora tua?

Rom.2. Copioſa eſt & abundans mea redemptio. faciet hæc mea circumciſio, vt vos efficiamini cordis circumciſio in ſpiritu, non in littera, non in carne. Intelligite, Fratres mei, vobis eſſe quæ vigent in membris veſtris paſſiones circumcidendas, quod ſine vi fieri non poteſt. Violentos vos fieri oportet in vos. hanc vim dabit vobis mea virtus circumciſionis: ita eritis nominis mei participes, ſalutis meæ capaces, naturæ meæ conſortes: ita in corda veſtra ſuauitas ineffabilis, & vis nominis mei Iesv influet: ita ero vobis ſalus ſempiterna & vita. Amen

ADVENTVS MAGORVM.

MATTH. II. Anno. I.

In viij. imaginem Adnotatiuncula. viij. 6.

- A. *Ierusalem, quò perueniunt Reges Magi.*
- B. *Vrbis frequentia, vbi Magi inquirunt.*
- C. *Horum vocibus turbatur Herodes, & Ierosolyma cum ipso.*
- D. *Omnes Principes Sacerdotum & Scribas populi Herodes congregat, & sciscitatur ab eis vbi Christus nasceretur.*
- E. *Herodes clàm vocat Magos.*
- F. *Magi dimissi ab Herode Bethlehem pergunt.*
- G. *Stella læto aspectu rursum se ducem Magis offert.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. II.

CVm ergo natus esset IESVS in Bethlehem Iudæ in diebus Herodis Regis, ecce [a] Magi ab Oriente venerunt [b] Ierosolymam, dicentes: Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Audiens autem [c] Herodes Rex, turbatus est, & omnis Ierosolyma cùm illo. Et [d] congregans omnes Principes Sacerdotum, & Scribas populi, sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Bethlehem Iudæ: sic enim scriptum est per Prophetam: Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam minima es in Principibus Iuda: ex te enim exiet Dux, qui regat populum meum Israël. Tunc Herodes [e] clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ, quæ apparuit eis: & mittens illos in Bethlehem, dixit: Ite, & interrogate diligenter de puero: & cùm inueneritis, renunciate mihi, vt & ego veniens adorem eum. Qui cùm audissent Regem, [f] abierunt: & ecce stella, [g] quam viderant in Oriente, antecedabat eos.

ADNOTATIO.

A. *REges Magi cum regio comitatu Ierosolymam ab Oriente perueniunt: stella verò eripitur ab eorum conspectu, cuius ductu eò cursum direxerant. Neq; id dicuntur ægrè tulisse: existimabant enim functam iam munere suo stellam, ostendisse, vbi Rex Iudæorum esset natus.*

EPIPHANIA DOMINI.

Aduentus Magorum. 6

Matth. ij. Anno i. viij

A. *Hierusalem, quo perueniunt Reges Magi.*
B. *Vrbis frequentia, vbi Magi inquirunt.*
C. *Horum vocibus turbatur Herodes, & cum eo Hierosolyma vniuersa.*
D. *Omnes principes Sacerdotum, & scribas populi Herodes congregat, & sciscitatur ab eis, vbi Christus nasceretur.*
E. *Herodes clam vocat Magos.*
F. *Magi dimissi ab Herode, Bethlehem pergunt.*
G. *Stella læto aspectu rursum se ducem Magis offert.*

tus. Erat quidem primum in eius officio, vt Ierosolymam illos duceret, vnde lucem acciperent Scripturarum.

Quòd autem Reges fuerint qui dicuntur in Euangelio Magi, docet, quòd aperiunt thesauros & munerantur Regem. Confirmat verò traditio, & vsus Ecclesiæ constans & vetus in officiis Ecclesiasticis, vbi Prophetia Dauidis vsur-
Psalm. 71. *patur*: Reges Tharsis, *id est, maris*, & insulæ munera offerent; Reges שְׁבָא Arabum, & סְבָא
Cap. 60. Saba dona adducent: *Et Isaiæ*: Ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. *Et rursum*: Inundatio camelorũ operiet te; dromedarij Madian & Epha. Omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes, & laudem Domino annunciantes. *Has inquam prophetias refert Ecclesia ad Magos Christum adorantes, & munera puero* IESV *offerentes. Nam si quis mysticè dicat Ecclesiam illas vsurpare; non dubium quin mysticè interpretetur. Sed hoc quî fieri potest, si nihil historici, & vt dicimus, litteralis sensus illis locus tribuamus? Quare gentes quidem omnes, & Reges Orbis terrarum Christum esse adoraturos vaticinatur David & Isaias, sed qu per Reges Magos significabantur. Adde plurimorum Doctorũ consensum, non modò recentiorum, sed veterum: Tertulliani, Cypriani, Athanasij, Hieronymi, Augustini, Chrysostomi, Isidori, Glossæ, Thomæ Aquinatis, Alberti Magni, Vincentij, Anthonij, Lyrani, Simonis, Dionisij Carthusiani; vt alij sileantur, qui Reges fuisse prædicant Euãgelicos Magos. Sed quid tantẽ adducunt qui contra sentiunt, quo minùs Magi Reges fuisse credantur? Non scripsit Reges Matthæus. Quid tũ? Nec Iobi consolatores scripsit Moyses Reges fuisse, qui tamen Reges erant; quod longè post liber Tobiæ docuit. Omittere enim sacri Scriptores solent aliqua, modò illa exponant quæ propriè ad rem attinent; vt illic amicos fuisse illos homines, hîc hos Magos, hoc est sapientes; vtrobique Reges fuisse (quod alioquin erat manifestum) omittunt. Magos verò ferè Orientem habuisse Reges confirmat Tertullianus. Paßim enim in Oriente, in Arabia, in Syria, Mesopotamia, Chaldæa, regna occupabantur à potentioribus, ac longè facilius si ijdem essent sapientes, & qui non solùm opinionis, sed sapientia continere in officio possent multitudinem. Hæc cùm ita sint, non video quo pacto poßint contrarium docere. Nam eo tandem recidunt omnia contraria argumenta: Non est scriptum; igitur verum non*

Lib. 9. cõt. Iudæos. Ser. de Christi bap. q. 2. ad Regem. Antioch. In ps. 71. Ser. 43. ad Fra. in eremo, & de Mirab. scrip. Hom. 6. in Matth. In. 2. c. Matth. In præfat. Missæ. In 2. c. Matth. & 11. Ioan. Cap. 2.

est. Quod genus argumenti quàm sit infirmum & periculosum, nullus nescit. Quòd si cui placeat Magos semper appellare, non Reges; is ita faciat vt Matthæus, vt Doctores multi, sed simul in eò eos imitetur velim, quòd non negarint esse Reges.

Iam verò vndè ex Oriente venirent Magi, quæri solet; cùm certum sit in Oriente illis stellam apparuisse, ab Oriente eos venisse, incertum ex qua Orientis regione. Et quidem inter Doctores constat hos Magos traditionem habuisse Prophetiæ Balaam, & credidisse orituram, vel processuram stellam ex Iacob. Quod est Hebraicè דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב *id est*, incessit, *siue* iter habuit stella Iacob. *Vnde ortam primum ex Bethlehem apparet, & inde missam per Angelum in Orientem. Quem motum cùm obseruassent, & contulissent cum Prophetia Balaam Magi, fecit traditio, & eorum fides, & visa stella, vt Dei inspirationem pio animo susciperent. Ex Aran igitur. id est, Syria, &* Num. 22. & 23.
vicinis regionibus dicamus venisse Magos, potiùs quàm ex longinquioribus. Nam habita- Deut. 23.
uit Balaam in vrbe Pethor, quæ est ad flumem filiorum Ammon, iuxta scilicet Euphratem. Itaque dicitur vocatus ex montibus Orientis, Num. 25.
ab Aram scilicet, & ex Pethor Mesopotamiæ, à Bâlac Rege Moab & Madiam. Vnde fit verisimile habitasse Balaam non longè à ciuitate Arabiæ deserta Sabe, ad montes Babyloniæ siue Chaldææ, qui à Moabitis propriè dicebantur montes Orientis, *in confinio Chaldææ & Mesopotamiæ. Rursum ex his & illud* Ptol. cap. 1. 17. & 20.
consentaneum est, horum Regum fuisse vnum Tab. 4. Asiæ.
Arabem, & fortasse Regem Sabe; vt eò poßit illud Psalmi referri: Reges Arabũ & Saba dona adducẽt: *& illud Isaiæ*: Omnes de Saba venient, *hoc est, ex Arabia: alium ex Chaldæa: tertium ex Mesopotamia & Chaldæa, non tantùm ex vicinia Sabe & Balaam, sed ex Abraham, qui vtrobiq; fuit celebris antiquitus. Agere hîc necessum fuit coniecturis, & tamen hoc ferè sequuntur Doctores Ecclesiastici: nisi quòd aliqui è Perside vsque venisse scribunt, quos Chaldæam arbitror intelligere Persidis nomine. Hæc faciũt, vt cuius Geographo obuiam planè sit*, xiij. *diebus, paucioribus etiam, Reges Bethlehem peruenire potuisse. Præsertim cùm Iacob decem diebus à Mesopotamia & Euphrate peruenerit ad montẽ Galaad, qui est in Trachonitide, in tribu Manasse trans Iordanem, maximis impedimentis armentorum, pecorum, mulierum, puerorum:*

Laban

Laban verò à loco vbi de fuga Iacob audiuit, septem diebus iter confecerit; etiam si vterque festinans. Denique Cameli non communes, sed qui appellantur dromades, *seu* dromedarij *à cursus velocitate, omnem dubitationem auferunt, quibus tradunt illas regiones abundare, qui vno die iter mille stadiorum conficiunt. Cæterùm tanta est Doctorum cõsensio venisse Magos* xiij. *diebus Bethlehem, vt ferè integrum non videatur aliter sentire.*

Arist. 9. lib de historia animalium cap. vlt. Philost. & alij.

B. Vrbis frequentia, & in ea inquirentes Reges, vbi esset natus Iudæorum Rex.

C. Ad has voces turbatur Herodes, & vniuersa ciuitas.

D. Conuocat omnes Principes Sacerdotum, & Scribas populi, siue Doctores; sciscitatur ab eis, vbi Christus nasceretur. Vrbem declarant Herodi; sed tamen Prophetæ mysterium tacent. Locum verò Michææ citarunt quidem Iudæi Hebraicè; sed Euangelista spiritualem sensum refert, qui erat in illis verbis: Minima quidem diceris Bethlehem Ephrata, quæ es in tribu Iuda, sed minima tamen non es; magnam enim te facit, quòd ex te exiet Dux, qui regat populum meum Israël. Erat quidem tempore Iosue Bethlehem in tribu Iuda, non solùm in tribu Zabulon, & illam Moyses nominauerat; sed tamen propter eius paruitatem, vrbibus Iudæ non est annumerata Bethlehem in libro Iosue; vt neque Nazareth vrbibus Zabulõ. Quæ ad humanitatis Christi humilitatem quidem terrenam spectant, significant verò mysticè cælestem atque diuinam amplitudinem. Porrò quòd Iudæi Herodi integrum locum non proposuerint, sed quod erat præcipuum omiserint, videlicet: Et egressiones eius ab initio à diebus æternitatis, *subdolè egerunt; ducti ea incredulitate qua & tunc laborarunt, & adhuc laborant. Nunquam enim in Christi diuinitatem crediderunt. Propterea Herodi homini Idumæo ac proselyto noluerunt illa proponere, vnde posset opinionem diuinæ excellentiæ nati Infantis concipere, contra eorum interpretationem; & à persecutione nati Regis retardari, contra quem non Herodes solùm, sed ipsi etiam impij incitabantur.*

Gen. 35. & 41.

E. Herodes, clàm vocatis Magis, diligenter ab eis inquirit de omnibus; & tàdem vafrè & crudeliter dissimulans, dimittit eos in Bethlehem.

F. Magi ex vrbe egredientes iter dirigunt Bethlehem.

G. Stella verò in aëre sublimis, læto aspectu rursum sese illis ducem offert. Vnde gaudent Reges gaudio magno valde, id est, suprà quàm dici potest.

MEDITATIO.

MItte item in corda nostra, magne puer IESV, stellam tuam, & lucem veram, viuam, lætam, quę ex contemplatione tui ortus ad perfectam nos manuducat cognitionem. Fac verò animum ne despondeamus, si quando illam auferas lucem; modò luce Scripturarum & Ecclesiæ nos doceas. Ita optimè erit, benigne puer IESV, vt tu voles. Verum Ecclesiæ luci & Scripturarum illam lucem rursum coniunge, & gratificare nobis aurum, thus, & myrrham quæ tibi offeramus, vt te Regem nostrum, te Deum nostrum, te pro nobis mortuum corde credamus, sapiamus, intelligamus, operibus exprimamus: eludamus autem omnium hostium tuorum & nostrorum insidias, & fraudes vitemus. Amen.

ADORATIO MAGORVM.

Matth. ij. *Anno i.*

A. *Bethlehem, quo iter habent Magi.*
B. *Stella os tendit vbi IESVS erat.*
C. *Magi Bethlehem ingreßi: extra vrbem enim illos opportuit deſcribere, quemadmodum reliqua, vt eſſent conſpicua.*
D. *Maria ſola cum Puero ad os ſpeluncæ.*
E. *Bos & aſinus ad Præſepe.*
F. *Primus Rex IESVM adorat, & offert tria munera.*
G. *Alter ſe comparat ad adorationem, & munera totidem in promptu habet.*
H. *Tertius ſua parans dona venerabundus expectat.*
I. *Aulici omnes ſimiliter eminus adorant.*
K. *Magi alia via domum reuertuntur.*
L. *Chriſti baptiſmus ad Bethabaram.*
M. *Nuptiæ in Cana Galilææ.*

ADORATIO MAGORVM.

MATTH. II. Anno. I.

In ix. imaginem Adnotatiuncula. ix. 7.

- *A.* *Bethlehem, quò iter habent Magi.*
- *B.* *Stella ostendit vbi* IESVS *erat.*
- *C.* *Magi Bethlehem ingreßi: extra vrbem enim illos oportuit describere, quemadmodum reliqua, vt essent conspicua.*
- *D.* *Maria sola cum Puero ad os speluncæ.*
- *E.* *Bos & asinus ad præsepe.*
- *F.* *Primus Rex* IESVM *adorat, & offert tria munera.*
- *G.* *Alter se comparat ad adorationem, & munera totidem in promptu habet.*
- *H.* *Tertius sua parans dona venerabundus exspectat.*
- *I.* *Aulici omnes similiter eminùs adorant.*
- *K.* *Magi alia via domum reuertuntur.*
- *L.* *Christi baptismus ad Bethabaram.*
- *M.* *Nuptiæ in Cana Galilææ.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. II.

VSque dum [a] veniens staret supra, [b] vbi erat puer. Videntes autem stellam, gauisi sunt gaudio magno valdè. Et [c] intrantes domum, inuenerunt puerum cum [d] Maria matre eius, & [f g h] procidentes adorauerunt eum: & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Et responso accepto in somnis ne redirent ad Herodem, [k] per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.

ADNOTATIO.

A. B*Ethlehem, quò Magi tendebant. Nam adoratio intra mœnia verbis facta est, vbi erat stabulum; tametsi foris eam fuit necessarium repræsentari.*

eron. / yfost. / oua. / Thomas. / nauent.

B. Stella supra specum stans, vbi erat puer (vbi enim, vt tradunt Doctores, erant Maria & Ioseph post circumcisionem) micantibus radiis Regem cælorum natum indicat.

C. Magi postquam vrbem sunt ingressi, descendunt ex dromadibus, secernunt suos comitatus, parant thesauros. Ad rem tam nouam, tam insolitam stupent Bethlehemitæ ciues, & progredientes ad stabulum Magos reuerenter prosequuntur. Dromades foris exspectantes, quos continent aliquot famuli, & pabulum eis præbent.

abanus. / em; g. / nsel. / 12 cap. / Matth.

D. Mariam matrem considera, virgunculam vix annum XV. *ingressam, solam (mysterio Domini factum est, vt abesset tunc Ioseph) Puerũ complexam. Namque processerat ad initium speluncæ, & assederat exspectans Magorum aduentum, quos diuina reuelatione intelligebat venire, iamq́; ex ipso strepitu proximos esse sentiebat.*

E. Bos & asinus ad multitudinis strepitum & conspectum erecti stupent.

F. Primum Regem Magum, qui reliquis erat, vel ætate prouectior, vel potentia maior, vide vt deposito diademate (quod tenet puer) in terram procidat, & adoret puerum IESVM, *vt mater pedem pueri offerat deosculandum, adstant pueri tres cum tribus muneribus expeditis.*

Hoc loco adscribi non potuit, quemadmodum Rex Magus tria munera, aurũ, thus, & myrrhã Christo puero offerat, quemadmodum IESVS *illa sereno vultu recipiat, & hilaritatis significatione Regi benedicat, at Rex depositis ad pedes Mariæ muneribus, aliis det locum adoraturis.*

G. Rex alter Magus se comparat ad adorationem, se inclinat ad Puerum, diadema aufert puer, tres alij cum donis præsto sunt.

H. Tertius Rex vicem suæ adorationis venerabundus exspectat, pueri munera promunt.

I. Aulici proceres singulorum Regum cum suis Regibus simul eminùs adorant, flexis genibus, vultu demisso.

K. Discedunt aliis itineribus Magi, nec ad Herodẽ redeunt, ab Angelo admoniti in somnis.

L. Christi baptismus, cùm in Iordane à Ioãne baptizatus est, annum agens XXX.

M. Nuptiæ in Cana Galilææ fiunt, quibus Christus trigesimo primo ætatis anno interfuit, & Maria virgo mater.

MEDITATIO.

Oratio præparatoria esse poterit, qualis superiùs est habita.

HISTORIA.

CVm primùm natus fuit Christus creauit stellam, omnibus quidem conspicuam, sed Magis etiam animaduersam. Erant hi tres Reges in Oriente, vt fuerant amici Iob, cuius retinebant traditionem, tum etiam Balaam prophetiam: pij verò homines deuotè exspectabant quod nesciebant Mittit IESVS Angelum qui portet stellam, & per eam gubernet iter Magorum. Hic tutelaribus Magorum Angelis indicat stellam, ac eius significationem. Demonstrat Magis natum, de quo loquutus fuerat Balaã, Verbum Dei hominem factum hanc misisse stellam; aperit totum mysterium, hortatur omnes vt celeriter omnia parent, & iter ingrediantur. Parant igitur comitatum, parant munera singuli terna, læti festinant & pleni diuino spiritu ad stellam. Omnes primùm ex suis regionibus ministerio & ducatu Angelorum conueniunt in vnum. Illam continuerat Angelus supra initium viæ, qua erat omnibus iter in Iudæam. Inde rursum fert sublimem per aërem versus Ierosolymam, sequuntur Angeli Magorum tutelares, hos Magi: tredecim diebus iter conficiunt, & iumentorum velocitate, & Christi beneficio. Ad Iudæã cùm iam venissent Ierosolymã propiùs, fecit Angelus vt stellam ampliùs non viderent. Magi arbitrati defunctam officio, & regiam vrbem Iudææ indicasse, veniunt Ierosolymam, ingressi vrbem interrogant, vbi sit natus Rex Iudæorum: vidisse se in Oriente stellam eius, & propterea venisse, vt illum adorent. Impletur his vocibus ciuitas: Audit Rex Herodes Antipater, ac rei nouitate permotus, & hic, & vniuersa ciuitas turbantur. Iubet Herodes Magos exspectare, se responsurum. Congregat Principes sacerdotum & Scribas, & sciscitatur vbi Christus nasceretur. Respondent in Bethlehem Iudæ. Vocat Magos latenter, diligenter inuestigat tempus quo stella illis apparuerat, indicat etiam Bethlehem, eò indicit vt irent, & diligenter de puero comperirent, & sibi renunciarent; velle se item illum puerum adorare. Audito Rege arripiunt iter Bethlehem. Et ecce rursus apparet illis stella, & rectà ducit illos, non solùm Bethlehem, sed ad domum vbi erat IESVS & Maria mater eius. Procidunt continuò ad terram ipsi & comitatus omnis. Accedunt verò propiùs Reges, singuli adorant eum, singuli apertis thesauris offerunt illi aurum, thus, & myrrham. Nec diutiùs morati, eadem nocte accepto responso singuli à suis Angelis ne redirent ad Herodem, per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.

Num. 24.

LOCI DESCRIPTIO.

TRia Regna Orietis quã ampla, quamque opulenta, quã fœlicia, quæ tales Reges haberent; vrbes item considera, vnde discedunt, vias, flumina, montes, Ierosolymam, Bethlehem, domum, stabulum, præsepe: & aërem sublimen ne prætermittas, vnde Angeli tres ducebant Magos, quà alius Angelus stellam ferebat. Ex his sume fructum, quasi videas diuina virtute illa loca affici, ex mysterio quod in ipsis gerebatur, ex personis quæ in ipsis versabantur; quæ esse deberet perpetua consideratio in similibus locis: vt contra ex Mundo & actibus sæcularibus, & qui fiunt contra Dei voluntatem, inficitur orbis; & propterea tradetur igni purgandus.

Quid hac meditatione tibi petendum est?

Vt mihi mea similiter appareat stella, & lux Angeli, qui me ducat ad Christi recés nati contem-

contemplationem: vt item doceant me Scripturæ ſacræ, & manifeſtent IESVM: vt inuentum adorem è corde meo; & luce tua Domine, & agnoſcã verum hominem, verũ Deum, & verè pro me mortuum: vt ex his fructum ſpiritus referam: vt Deo ingenti ſpiritu & deuotione fidem offeram, ſpem, & charitatem; vota mea paupertatis, obedientiæ, & caſtitatis: quę ſi non habeo, offeram ſpiritus paupertatem, membrorum & vitiorum mortificationem, coniunctam cum ſtatu meo caſtitatem deuotam, atque feruentem orationem.

PERSONARVM CONTEMPLATIO.

DVlcis eſt conſideratio IESV, qui modò iacet in præſepio vt in cunis, modò illum fouet ſinu ſuo virgo Mater, modò lactat. Dolet IESV vulnus circumciſionis; lachrymatur nonnunquam, vbi vrget dolor. Videt operoſos Magos venientes; id Matri inſpirat, & reuelat eorum aduentum. Dolet Mater virgo de dolore filij IESV, illi compatitur, illum demulcet, illum fouet, lactat, illius conſpectu diuinitùs alitur ipſa alens, recreatur recreans, [illegible]tatur diuino lacte lactans humano. Ioſe[ph]us ſolicitus de rebus externis, quærit hoſ[p]itiũ, non inuenit, dolet, eſt anxius; contem[p]latur puerum, adorat, veneratur Matrem. [N]on adeſt tamen ad adorationem Magorum, [ſe]d redit antequam diſcedant Magi. Angeli [a]dſunt frequentes, quos haud dubiè Maria videbat in ſpiritu, nonnunquam etiam Ioſeph: certè credebat ibi adeſſe preſtò & Domino, & Dominæ Angelorũ. Eſt ſumma frequentia conuenientiũ ad cenſum. Fit cenſus Chriſti, Matris, Ioſeph; pendunt tributum Cæſari Auguſto. Stella emicat lucidiſſima; ſed quæ ſua item luce vim cæleſtem, ac ſplendorem diuinum, & ſpiritus ſingularem dulcedinem cordibus Magorum ingenerat. Angeli lætantur; vnus mouet ſtellam, alij ſequuntur, & ex itinere Chriſtum quem ſignabat ſtella in præſepio contemplantur. Magi in alios viros mutati, ſentiunt ſpiritus in ſe mirificam operationem, propenſionem ad iter: intelligunt quæ ſunt paranda munera Regi nato, expoſitoribus Angelis: iam inde adorant quem non vident. Regum comites non dubiè ſunt pij, Angeli eorum lætantes, omnes bonæ ſpei pleni, prompti ad obedientiam, expediti ad iter. Quid impij Spiritus? Suſpicantur, mœrent ex ſuſpicione nouæ rei, dolent, timent omnia; & tamen vident ſe non poſſe impedire iter. Colligunt argumenta pro diuinitate Chriſti; & tamen facit eorum obſtinatio, fecit voluntas peruerſiſſima, vt magis apud ipſos valeant infirmitates pueri, circumciſio, præſepe, fletus, paupertas. Non poteſt ſuperbus argumenta ſumere ex humilitate ad rerum magnitudinem.

CIRCA EA QVÆ DICVNTVR ET FIVNT MEDITATIO.

REges Magos ſapientes fuiſſe nomen Magi docet; pios, electio Dei & dignatio. Hi [ſ]ciebant doctrinam Iob, Prophetiam Balaam, [tr]aditiones Hebræorum qui captiui fuerãt in [Ba]bylone; & adhuc decem tribus in Orien[tis r]egionibus diſperſæ erant. Tenebant pro[phet]ias Ezechielis, Danielis, Ieremiæ, ac et[iam ali]orum Prophetarum. Sciebant quid Si[byllae v]ifica de Chriſto eſſet vaticinata. Itaq; [expectab]ant deuoto animo Chriſtum, & fre[quenter] ea de re meditabantur, & inter ſe per [illegible] conferebant: cùm ecce tibi apparet [illegible]æ & nouitate ſua, & excellenti ſplen[dore oc]ulos eorum occupauit ac mentes; ſtel[la eoru]m oculos, Angeli per ſtellam mentes. [illegible]lico Angeli per ſtellam? verbum IESV recens nati, plorantis, frigentis; IESVS ipſe plorans & frigens illam lucem operabatur, illa luce illuſtrabat dulciſſimè, & oculos Magorum, & corda. Ipſe aderat in diuinitate, apparebat in humanitate. In hac enim Chriſtum etiam contemplabantur in ſpiritu, atque adorabant ſancti Reges. Tam inſolita rerum facie vehementer commoti, communicant miraculum cum ſuis Principibus. Concilio habito, decernunt iter ſinguli ex ſuo Regno. Rebus domi conſtitutis, certiore ſocios Reges faciunt, parant ſe ad iter, habent delectum comitum, & ex tota frequentia ſeliguntur optimi quique. Parant munera. Sed cur tria, & hec trina? Id videlicet ex ſtellæ contemplatione à Chriſto per Angelum percipiebant.

Contemplandum quàm fuerit lætus eorum conuentus & iter, vbi in vnum comitatum Angelis ducentibus conuenerunt. Conferunt inter se suas visiones, suas reuelationes, suos mentium motus. illud simul inter se communicant, quòd sibi contigisset diuino mysterio ea nocte esse insomnes. Contemplare etiam, quomodo orta sit stella in Iudæa, & ad eos sublimis ac splendida accurrerit.

Prosequuntur simul iter nouo spiritu, noua animorum iucunditate atque alacritate, ex spirituali videlicet rerũ collatione, exultantibus inter ipsos Angelis eorũ, & illo primario Duce, quem piè credere possumus fuisse ex suprema Hierarchia, vt omnes qui Christo seruiebant. Considera non solùm in hoc conuentu; sed in toto item itinere Regũ & totius comitatus sedulitatẽ, pietatem, & mentis letitiã; simul Angelos animos eorũ exhilarantes. His omnibus te coniunge animo, hæc alacritas spiritus, hæc letitia, hic animorum & spirituum consensus te moueat ac ducat ad præsepium. Non es quidem dignus qui in tam sancto sis comitatu; sequere tamen illum verecundè, plenus spei bonæ, futurumque spera, vt per illum ad Christum adorandum admittaris, & illi Reges intercedant apud Deũ ne excludaris.

Verùm animaduerte quæso celeritatẽ itinerũ: Tredecim diebus perueniunt Bethlehẽ, & tamen aliquid temporis insumpserant dum se parant ad iter, dum responsum Ierosolymis expectant. Sed quid mirum in Regibus tanto miraculo inuitatis, quos stella, quos Angeli ducunt, quos Christus vocat? cùm illud etiam iter è Persia vsque, eo tempore conficere potuisset veredarius communi & vsitato cursu, præsertim per dromades camelos?

Considera quàm frequenter in stellã oculos coniiciunt. quàm studiosè & dulciter illam contemplantur. Ex eius enim conspectu, & ab ipsa, & à principe Angelo, & à suis Angelis, & à Christi luce diuina mirificè recreabãtur. Veniunt in Iudæã stella duce, & ecce tibi amplius illã non vident: eam enim Angelus à Christo admonitus occultauerat; radios scilicet illius continebat, ne ad oculos Magorum permearent. Sed num antea num postea illa fuit stella conspicua alijs hominibus, præter quàm Magis & eorum comitatui? in his, vt ex libera meditatione, vbi nihil certi vel è Scripturis, vel à traditione, vel omninò ex Doctoribus accepimus, piè exponimus ac meditamur ea quæ deuotio suggerit. Quod fuerint tres Magi, traditionem sequimur: quod Reges, si non traditionem, certè Doctores & consensum Ecclesiæ. Stellã cum Chrysostomo meditari possumus omnibus apparuisse; non tamen ab omnibus, vel animaduersam, vel intellectam. Etenim ex ijs qui aduerterũt pauci commoti sunt, nisi curiositate. Pij tamen qui viderunt, & ij præsertim qui expectabant ex Iudæis redemptionem, permoti quidem sunt; qualis Simeon, qualis Anna, quales ij de quibus, & quibus loquebatur Anna, quales Pastores, & quos Pastores docuerant.

Ablata à Magorum conspectu stella, absque dubitatione sunt vehementer commoti subito casu. Verum aderat ipsis ille idem Princeps Angelus, aderat Christi diuinitas. Colligunt igitur animum, & fideliter interpretantur, & boni consulunt stellæ defectionem. Ineunt autem cõsilium eundi Ierosolymam; in ciuitate Regia existimant Regem Iudæorũ natum. Verùm hæc stellæ occultatio Iudæorum est notatio vehemens; vt, qui lumen verum Scripturarum non agnoscerent, iudicaret Deus cælesti illustratione esse indignos. Mysterio autem eximio factum, vt Magi stella destituti Ierosolymã venirent; vt discerent haurire ex Scripturis fidei veritatem, non semper signa expectarent. Eadem esse discerent quæ signa prædicant, & quæ docent Scripturæ. signa dati incredulis, credentibus Scripturas; illa cogere ad fidem, has in fide etiam instituere. Adde quod in confusionem Iudæorum, & in vaticinium futuræ eorum incredulitatis, & gentium vocationis voluerit Deus primam prædicationem Euangelij fieri quidem per Pastores, humiles homines, Iudæis non credentibus nec credituris; simul per Reges Gentilibus credituris.

Ingrediuntur vrbem Regiam cultu splendido, numeroso comitatu. Iam primum hoc conuertit in ipsos Ierosolymitanorum & oculos & corda. Mirantur etiam Romani, qui censum exigebant ex Imperio Augusti Cæsaris, erigunt animos, mirantur inopinatum Regum aduentum, confidentiam, magnanimitatem; in alienum Regnum, in Regiã vrbem ausos penetrare inermes, idest, cũ nullo exercitu. Contemnunt tandem. At Magi Imperatorem cælorum & orbis sequebantur, diuinitùs armati ac fortes. Illud etiam humana ac simplici mẽte putabant Magi, acceptissimos

mos se venire ciuitati, qui eò venirent vt eorũ Regẽ adorarent, & eius ditioni se subijcerent.

Ingressi igitur vrbem Reges, statim ipsi per se auidè ac instanter quidem, sed cum regia tamen dignitate, prædicant natũ se scire Regẽ Iudæorũ; vbi natus sit, id quærere. Vidisse se quidem in Oriente eius stellam, quæ in hanc vsque ciuitatem eos duxerit: Nunc non videre stellam, credere in hac regia ciuitate natum, desiderare sibi commonstrari vbi natus sit: venisse se vt illum adorent, Regem scilicet cælorum, vt qui stellam mittat ad suum in Orbem aduentũ denunciandum. Hæc vox est, Iudæi, quæ tum vestras mentes, tum dæmonum omnium, qui vestram ciuitatem obsidebant, acerrimè verberauit. Hæc vox vestri Regis, vestrorum Principum corda perculsit, & totam ciuitatem perturbauit. Præcipites vndique accurrunt ad Regem, ad Principes Sacerdotum, ac frequentes nuncij; venisse Reges, nunciare Messiam natum, illum quærere, illum vt adorent venisse.

Vobis nil dico Dæmones, estis perditi, & estis deplorati atque execrati cum Principe vestro. Te conuenio Herodes, vos Iudæi Principes, quibus hæc potuerunt prodesse. Quid tandem timetis? Quid tu Herodes? Regnum Christi extimesco. At non est de
Ioan. 18. hoc Mundo, hoc tempore; est spirituale. Primus est hic aduentus humilis, non secundus potens. Recipe Christum, profitere eius fidem: tunc istud etiam Regnum tuum confirmari poterit, tunc verus esse poteris Iudæorum Rex; nunc es tyrannus. Iam enim ablatum est Regnum de tribu Iuda, & translatum in æternum Christi Regnũ. Hoc tibi persuadeas, & te magis cõiungas, ac Christum verum hominem, Regem, Deum, & moriturum profitearis; & tunc vel tuum Regnum temporale depones, vel in eo cõfirmaberis. Sed superbia, crudelitas, malitia, atque impietas tua te agit transuersum. Nam nec Christum occidere poteris, & Regnum miserrimè cum execrabili morte commutabis. Debuisti cognoscere, & potuisti, te tyrannum esse, nõ Regem: esse natum Regem seculorum, qui regna non quæreret sed daret. Cur confidis Regni emendicato iuri & coacto, illinc ab Augusto, hinc à Iudæis; qui ab hoc Rege potes & Regnum, & Regni iustitiam accipere & confirmationem? Tuum hoc Regnum non solum terrenum est, sed tyrannicum: at si conuertas oculos tuos ad veram lucem Regis nati, si aperias cor tuum Christo nato, næ tu istud Regnum contemnes atque abijcies, æternum quęres & accipies.

Quid vos Iudæi, cõfidentiùs cõuenio & iustiùs; quid timetis? Quid turbamini? Nónne expectatis Messiam Regẽ? Nónne intelligitis Dan. 9.
finẽ hebdomadarum Danielis adesse? Nónne prophetiam Iacob impletam, qui in alienige- Gen. 49.
nam Regem consensistis? Nónne videtis esse & consilium ex Iuda, quod dicebatis *Sanhedrin*, ablatum? Nónne legistis Reges Tharsis, insulæ, Arabum, Saba venturos, dona oblatu- Psal. 71
ros Regi Messiæ? Quid igitur trepidatis ad vestrum Regem à vobis desideratum, & à Gẽtibus vniuersis? Lux diuina oculos vestros lædit? Salus æterna offendit? Non aufert Christus gentem vestram. Non aufert cultum Dei vel Sacerdotium; sed confirmat, & sempiternum facit nouum ac diuinum sacrificium. Sed vos vestrum, quem sequuti ferè estis, patrem sequimini. Mauultis Barrabbã, Herodẽ, Cæsarem, quàm IESVM Nazarenum, verũ Messiam, verum Redemptorem & Regẽ. Amatis vestras cathedras, vestras ambitiones, lucem Dæmonis tetram sectamini. Iam nunc timere incipitis, ne vestram tyrannidem, ne locum & gentem amittatis. Nec mirum, si tã peruersè metuatis. Nam quid estis aliud vos omnes, quàm colluuies putrida impietatis Sadducæorum, & Pharisæorum hyprocriseos? qui partim abnegatis verbum Dei, partim vestris falsis doctrinis inuertitis atque reijcitis? Submittite corda vestra ad verum sacerdotiũ, vt efficamini gens sancta, & sacerdotium regale. Perturbatur igitur Herodes, turbatur vniuersa Ierosolyma. Quòd Herodes turbetur minùs mirum, minùs detestabile; quamquam & summè hoc detestandum. Rex erat recens receptus, alienigna, ignobilis, ambitiosus, crudelis; metus etiam supplicij eum terrebat. Sed vos quid timetis Iudæi? Rex est vester. Id cæli prædicãt per stellam, id Scripturæ vos docent, id Angeli per Pastores, quod fortassis non ignorastis. Quid vos perturbat? Non tam metus dominationis amittendæ, quàm cordis vestri inueterata malitia. plebs turbatur videns Regem, videns Principes suos turbatos.

Verùm alia erat mentium commotio in pijs, in Simeone, in Anna, in expectantibus redemptionem Israël. Iam responsum acce- Luc. 2.
perat Simeon non visurum se mortem, nisi videret priùs Christum Domini. In natiuita-

uitate sensum aliquem spiritus, & ipse, & Anna, & alij acceperant. Intellexerant ex Pastoribus de Christi natiuitate, cognouerant de natiuitate Ioannis, erant omnia diuulgata per omnia montana Iudææ. Varia igitur erat hæc animorum permotio, pia, iucunda, spiritualis. Primùm ergo Herodes destinat animo facinus, vt puerum interficiat; non posse regnum suum aliter stare. Idem Principes Iudæorum meditantur; non posse aliter suam potentiam consistere. Erat tanta horum omnium nequitia, vt facilè quod Dæmones parabant ipsis persuadere possent.

Aug. cap. 5. lib. 2. de Symb. ad Catec. & cap. 4. lib. 3 Hieronymus in 2. cap. Matth.

Quid in hac rerum commotione Magi? Stupent ad rerum insolitam faciem. Neque verò quicquam mali de Iudæis, quorum Regem adoratum venerant, iudicare poterant. Hærent, & timent Herodem; tamen non desinunt quærere, donec Herodes iussit à se expectare responsum non ab alio, se esse puerum recens natum commonstraturum. Expectant: verùm Herodes inhiat sanguini, atrociter quidem, veteratoriè tamen. Cōgregat Principes; non vt ostendant quem adorent Magi, sed quem ipse illis indicantibus possit interficere. Parant scelerati Principes quid respondeant. Conspirant subdolè inter se, vt respondeant quidem ex Michęa, non tamen integrum locum adducunt, qui est de Christi ęterna natiuitate: nihil de Prophetia Iacob, nihil de Danielis hebdomadis. Respōdent ergo malignè, & partem prophetię omittunt, quod erat in Propheta potissimum: *Et eius egressus ab initio à diebus æternitatis*. Vt iam inde Christi diuinitatem auersarentur; vt timorem maleficij, & sibi, & Herodi adimerent. Non crediderunt, quem prædicabant Magi, esse Messiam. Et quid mirum illos tunc non credidisse narrantibus gentilibus hominibus vidisse se stellam, qui post tantam lucem doctrinæ, post tam stupenda miracula, non solùm non crediderunt, sed etiam crucifixerūt? Erant scilicet iam obcæcati, erant à Dæmonibus obsessi atque adeò possessi: occultauerūt Scripturæ intelligentiam sua peruersitate. Verùm ô admiranda diuinitatis consilia, & sapientiam adorandam! Magi è media gentium infidelitate credunt, Christum natum prædicant; Sacerdotes fidei magistri indicant quidē vbi nascatur, ipsi non credunt natum. Fuerūt ergo Iudæorum Apostoli gentiles homines, ab ijs audiunt fidem legis Doctores; fidelitas ab infidelitate. Sed contemplare animos, & impias Herodis & Iudæorum cogitationes. Sedent consulturi de Christo. Iam tunc agūt Iudā Iudæi, Herodes imitatur Pilatum; illi tradunt Christum, hic ad mortem destinat, ne dominationem amittat. Non est hoc maleficium tui temporis, non est; ne festines alienum facinus occupare. Proponit Herodes, respondet perfidus Princeps Sacerdotum omnium nomine: *In Bethlehem*. cofirmant omnes eius responsum. Herodes credit natum Christū, sed armatur aduersus ipsum impiè: quod facturus tam facilè non fuisset, si Iudæi subiecissent Christi æternā natiuitatem, si ex Prophetis regnum Christi æternum, non terrenum, non temporale; non esse quod timeret. Sed ea erat ipsorum malignitas, vt illa tantùm manifestarent, quibus animari ad necem posset Herodes, non deterreri. Dimittuntur ab Herode Principes: & ipsi quidem rem negligunt, vt qui non credebant natum Christum, cuius sperabant aduentum, non humilem, sed sublimē. Erat ô peruersi Iudæi sublimis eius aduentus. Quid enim sublimius quàm humilitas carnis à diuinitate sumpta? Sed vos omnes Scripturas corrumpitis, nec potestis diuinum consilium in humilitate Christi capere, nec vultis.

Michea 5.

Aduocat tandem concepto & destinato facinore Herodes Magorum simplicitatē, mentitur se velle Regem natum adorare, sed non licere per Regni negotia; venturū se cum regio comitatu ad maiorem pueri Regis celebritatē. Sed interim inquit intelligere se velle stellæ mysteriū, quo tempore, vbi apparuisset, quorsum spectabat illa, quò ducebat. Exponūt omnia sancti Reges simplicissimè: concipit maiorem rabiem Herodes, & simulat maius obsequium. Quasi ex imperio illos mittit Bethlehem, & indicit vt puero inuēto sibi renūcient; velle se similiter illum adorare. *Ite, & interrogate*, inquit, *diligenter de puero; & cùm inueneritis renunciate mihi, vt ego veniens adorem eū.* Quid hæc sibi vult anxietas? hæc verborū accumulatio? Metuebat, ne lateret; timebat, ne elaberetur. Tibi erat impossibile Christum inuenire, vt occideres; Magis facile, vt adorarēt. Pollicentur Magi, nihil mali suspicantes: & erant quidem renunciaturi, nisi fuissent ab Angelo admoniti, ne id facerent.

Abeunt Magi: Herodem cruciat Rex Christus natus; sperat tamen sua malitia illū anteà interficere, quàm timeri possit. Sed cur nō is tu cū Magis? Quod si tu ire nolis vel non audes,

des, cur non mittis milites? Veterator es: vis interficere; sed clanculum, quando noueris vbi fuerit. Verùm cur aliquem saltem cum Magis non misisti clancularium obseruatoré, vt saltem effugeres quod euenit, ne te insalutato abirent Magi? Non omnem malitiam permittit Deus Diabolo; sed pro sua prouidentia, quando vult. Illud consilium non tibi suggessit Dæmon, quia Deus noluit. Egrediuntur sancti Reges ex vrbe, sancta quidem à Patribus, à Lege, à Templo, à Sacrificijs, à cultu Dei; at iniqua & impia à Rege, á Sacerdotibus, à Scribis. Egressis ecce rursus apparet stella antea occultata. Retinuerunt quidem eius sensum interiorem Magi, stellam enim spiritualem non amiserant; sed defectus externæ, mora ipsorũ in vrbe, inquisitio, trepidatio Iudęorum primùm, deinde cunctatio respondendi, anxietas responsi Herodis, Dei mysterio fecerunt vt affligeretur eorum pietas, & desiderium moræ impatiens, & stella eorum interior, quasi occuparetur harum rerum obnubilatione. Verùm solet permittere Deus piorum animos laborare & obnubilari, vt illos illustriori luce nobilitet & soletur. Visa igitur stella Magi gaudent vehementissimè. Nam gaudent primùm, idest, agnoscunt priorem lucem animi & gaudium: gaudent gaudio magno valdè, quam magni gaudij maiorem magnitudiné feciebat spes breuis, desiderium fere expletum, Christus proximus. Quanta fuit Magorum exultatio ex conspectu pueri IESV, si, quando stella proximum illum significauit, eos gaudio magno valdè affecit? Illud scilicet fuit maius gaudium gaudio magno valdè. Hoc enim explicari potuit, etiamsi mysticè; quod verò gaudium Christus pręsens, quod lumen æternũ cordibus eorum infudit, explicari ne mysticè quidem potuit: fuit enim maius longè, quàm gaudium magnum valdè. Nam è præsentia Christi retulerũt Magi inenarrabilem cordis suauitatem & lucem. Gaudio igitur tam eximio delibuti sequuntur ducem stellam, principé Angelum, & suos tutelares. E sublimi auté stella demissa stat non solùm supra domum, sed supra vbi erat Puer, super stabulũ vbi erat Maria cum Puero.

Venit regius comitatus Bethlehé. hîc nullus turbatur: & tamen erat frequentissimus populus, qui ad censũ conuenerat: erant Romani censum agentes. Hi interrogant quid sit, quorsũ Reges veniant. intelligentes ad puerum Regem adorandum, contemnunt. Qui audierant à Pastoribus confirmant pietatem suam; alij non habent qui eos alliciant ad perturbationem, non Sacerdotes, non Herodem.

Rectà ad designatum locum à stella ingrediuntur Magi, reperiunt Puerum, & Mariam Matrem eius; quo viso repleta sunt eorum corda luce incredibili, incompatabili gaudio exultauerunt. Iã non Angeli, non stella; iam non Puer natus per illa, sed IESVS ipse per se fontem suæ bonitatis & gratiæ illis aperit, illis per se communicat, ad se raptis eorũ mentibus ostendit se verũ Deum, verũ hominem, & Regem seculorum ęternum, se pro mortalium salute crucifigendũ, sepeliendum, resurrecturum. Hæc fuit lætitia, quę gaudiũ illud magnum valdè adeò excessit, vt explicari non potuerit: sed illud fecit, quod solent veræ reuelationes in pias mentes, vt ex diuina luce & gratia ad perfectionem operum conuertantur.

Procidunt ad terram, adorant, procidit totus comitatus; rei miraculo alij omnes reuerenter astant, non audent propiùs accedere, soli accedunt Reges: singuli ad terrã rursũ prosternuntur, suam animam, corpus, vitam, regnum, opes, exercitus subijciunt Infantis maiestati. Osculantur manus ac pedes, profitentur hominem verum & Regem; Deum verum, mortalé, mortemque pro mortalibus oppetiturum. Quæ erant professi muneribus contestantur, aperiunt singuli thesauros, singuli proferunt aurũ, thus, & myrrham, singuli suã fidem tribus muneribus testificantur.

O felices Magos! Orbis est vniuersus in tetra caligine erroris, Iudæi, qui lucem habere poterant Scripturarum & fidei, ad lucis illius splendoré obcæcantur. Vos stella, vos Angeli illuminãt, vos illustrant Scripturæ: vos Iudęis, vos Herodi Regi, vos Romanis, vos Ierosolymis, vos Bethlehem Christum IESVM prædicatis. Vos estis & Iudęorũ & gentiũ Apostoli. Iudæi IESVM Christum miraculis coruscantem non solùm non adorauerunt, sed cruci affixerunt atrocissimè: vos Infantem pauperculum in stabulo abiectum adorastis, hominem, Deum, & mortalem estis professi. Vos oculis vestris vidistis, prespexistis, contrectastis manibus vestris quod fuit ab initio Verbum æternum, æterni Patris Filium.

Adorato Christo, quis nos prohibere potest quin meditemur, vt secundum Regé natum, matrem eius Reginam adorarint Reges? illi sua obsequia vt Reginæ Matri obtulerint?

Quid Christus puer cũ hæc Magi? Non loquitur quidem exteriùs, sed verbo suo ęterno loquitur in corde altissimè, loquitur suauissimè, clementer intuetur, gratum sibi esse obsequium significat, adorationem ac fidẽ, munera eorum esse accepta, memorem se eorum deuotionis ac pietatis fore. Maria verò virgo summa cum modestia breuissimè eorum animum collaudauit, iussitque expectari à filio suo cælestia. Quid comitatus Regum? Eminùs idẽ profitentur quod Reges, animo idem offerunt quod Reges, suam accipiunt animi consolationem ac lucem. Tantæ celebritati Ioseph creditur abfuisse; neque caret mysterio, vel quòd non aderat, vel quòd eius nulla fiat mentio si aderat. Verùm cur abfuit? Nũ illud fuit, quod Deus sua sapientia prouidit, vt quem scirent Magi non esse patrem Pueri, is sua absentia idem repræsentaret ac quasi profiteretur se patrem non esse; Christum patrem nullum habere in terris, habere æternum in cælis, solam matrem in terris?

Quid postea Magi? laudant Deũ, exultant spiritu. Cùm autem sciret Deus eos ex simplicitate cordis de reditu ad Herodem cogitare, in somnis misso Angelo admonuit ne id facerent, sed per aliam viam in suam regionem reuerterentur. Intellecta Dei voluntate, salutato cum summa deuotione Puero ac Matre, pleni suauitate & gaudio, pleni fide reuersi sunt per aliam viam in suam regionẽ singuli.

QVÆ SEQVVNTVR ELICI POSSVNT EX MEDITATIONE.

AGnouerunt Gentiles spiritu puerũ Deũ infantem: Tu post miracula puerũ Deũ non agnoscis? Deplora tui animi duritiam, & conuertere ad Magos, & ad Angelos qui illos ducebant: implora eorum auxilium, nec illos dimittas donec te ducant ad Christum in præsepium, donec tibi aliquam internam lucem impetrauerint, qua agnoscas IESVM natum. Sequere Magos; ecce ipsi te deducunt, ipsi præeunt. Contemplare stellam internam in corde tuo, in qua est ministerium Angeli, virtus Pueri nati; respice ad illam lucem, illam sequere. Verùm ne negligas Scripturas, ne Ecclesiæ traditiones & doctrinam accipere à præsidibus Ecclesiæ, idest, veritatem fidei. Vides à pessimis etiam Iudæis benè esse edoctos Magos, ad eos quos Peruersos sciebat Deus, missos instruendos, quos ipse iam edocuerat. Exerce vtrumque in corde, & internam illuminationem, & Scripturarum veritatem, atque Ecclesiæ Romanæ interpretationem. Ita in spiritu Christum inuenies in præsepio, in humilitate scilicet magnum, in infirmitate potentem, in humanitate Deum. Deum verum profiteberis intima animi tui deuotione, & hominem verum; qui & mortalis fuit, ac pro mortalibus mortuus, viuit autem in ęternum. Offeras verò illi fidem, spem, & charitatem, & per has virtutes omnes alias: offeras tua vota, paupertatis in auro, in myrha castitatis, in thure obedientiæ: vel spiritus paupertatem, mortificationis, debitæ castitatis, & feruentis orationis studium. Adora virginem Matrem Dei; illi offeras tuam deuotionem & perpetuam seruitutem: ora vt tibi exhibeat IESVM infantem deuotè adorandum, vt Magis obtulit,

DOMI-

DOMINICA I. POST EPIPHANIAM

Cum doctoribus disputat IESVS. 9

Luc. ij. Anno xij. x

A. IESVS *eleemosynam petens, & accipiens.*

B. *Comitatus duo virorum & mulierum Hierosolymis redeuntium.*

C. *Pagus, quo primo die perueniunt.*

D. *Ampla exedra, vbi Doctores disputabant.*

E. *Disserit* IESVS *cum Doctoribus.*

F. *Maria & Ioseph reuersi, inueniunt* IESVM *in medio consessu Doctorum.*

G. *Venit* IESVS *ad matrem, relictis Doctoribus.*

H. *Redeunt Nazareth, et erat subditus illis.*

DOMINICA PRIMA POST EPIPHANIAM.

Cum Doctoribus disputat IESVS.

LVC. II Anno XII.

In x. imaginem Adnotatiuncula. x 9

A. IESVS *eleemosynam petens, & accipiens.*
B. *Comitatus duo, virorum & mulierum Ierosolymis redeuntium.*
C. *Pagus, quo primo die perueniunt.*
D. *Ampla exedra, vbi Doctores disputabant.*
E. *Disserit* IESVS *cum Doctoribus.*
F. *Maria & Ioseph reuersi inueniunt* IESVM *in medio consessu Doctorum.*
G *Venit* IESVS *ad Matrem relictis Doctoribus.*
H. *Redeunt Nazareth, & erat subditus illis.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. II.

ET ibant parentes eius per omnes annos in Ierusalem, in die solemni Paschæ. Et cùm factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis in Ierosolymam secundùm consuetudinem diei festi, consummatisque diebus cùm rediret, remansit[a] puer IESVS in Ierusalem, & non cognouerunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in [b] comitatu, venerunt iter diei, & [c] requirebant eum inter cognatos & notos. Et non inuenientes, regressi sunt in Ierusalem, [d] requirentes eum. Et factum est, post triduum [f] inuenerunt illum in [d] templo sedentem in medio Doctorum, [e] audientem illos, & interrogantem eos. Stupebant autem omnes, qui eũ audiebant, super prudentia & responsis eius. Et videntes admirati sunt. Et dixit Mater eius ad illum: Fili, [g] quid fecistis nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me quærebatis? nesciebatis quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum, quod loquutus est ad eos. Et descendit cum eis, & [h] venit Nazareth: & erat subditus illis. Et Mater eius conseruabat omnia verba hæc in corde suo. Et IESVS proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deũ & homines.

ADNOTATIO.

Bernar. Bonauentura. Ludolphus.

A. PVer IESVS *mendiculus stipem petens, & accipiens. Nam id triduum pane mendicato dicitur victitasse: habitasse verò creditur inter pauperes in Templo, vt eiusmodi res solemus ad vtilitatem meditationis piè credere, quæ nec Scripturæ repugnant, nec Doctorum auctoritati.*

B. Duo agmina vel comitatus, virorũ alter, alter fæminarũ, versus Septentrionẽ iter habentes in Galilæam: qui erat mos euntium Iudæorum ad sua festa, & redeuntium, tum publicè ad Templum vel Synagogas orantium; vt elici potest ex XII. *cap. Zachariæ Prophetæ.*

C. Pagus itinere diei vnius ab Ierosolymis distans:

distans: quò cùm peruenissent Ioseph & Maria virgo Mater, cùm existimasset vterque IESVM *esse in altero comitatu; in vtroque eum quærebant, inter cognatos & notos.*

D. Ampla exedra Ierosolymis in Templo ad porticũ Salomonis, in qua disputare de Lege solebant Iudæi, & è cathedra docere populum.

E. Huc venit tertio post die puer IESVS, *cùm essent congregati Doctores, & disputarent de aduentu Messiæ. Audiens primùm quid dicerent, cœpit illos interrogare, & respondere, & cum illis differere tam sapienter, tanta omnium admiratione, vt cunctorum animis commotis, illum iuberent in cathedra sedere; vt pleniùs, & maiore cum dignitate, vel disputaret, vel doceret. Doctorum alij audiunt, alij inquirunt Scripturas; vnus ex omnibus doctißimus cum Christo differit, omnes stupent, ac Deũ Israël laudãt.*

Ceterùm quòd in cathedra sedeat IESVS, *is est vsus communis in Ecclesiis: ille enim in me-*
Psal. 108. *dio esse dicitur (vt inquit Augustinus) cui honor præcipuus adhibetur. Et ad hoc alludit Beda: Quasi sapientiæ, inquit, fons sedet in medio*
Dan. 13. *Doctorum. Certè in Susannæ historia Danielem iubent Seniores populi sedere in eorum medio, vt de duobus illis sceleratis senibus iudicet: & in*
Gen. 23. *Genesi habitat Ephron in medio filiorum Heth:*
3. Reg. 3. *& Salomon est in medio populi Israël: & in Ec-*
Cap. 10. *clesiastico;* In medio fratrum Rector illorũ est in honore. *Est igitur cur receptam imaginẽ retineamus.*

F. Maria virgo, & Ioseph Ierosolymam postridie quàm discesserant reuersi, IESVM *inquirunt mœrentes & solliciti. Post tertiam denique diem inueniunt eum in Templo sũma cũ animi voluptate, atque admiratione, in medio Doctorum disceptantem vehementi totius consessus applausu. Hos videns* IESVS *puer finem dicendi facit, & bona venia Doctorum discedit ad Matrem.*

G. venit IESVS *ad Matrem, se illi dedit: Mater illum complectitur suauißimè, manus eius tenet: ipse vicißim cor Matris diuina iucunditate replet. Ibi verò supra humanum captum illa facta est interrogatio & responsio:* Fili quid fecisti nobis sic? *Mos hic fuit dulcißimus veræ & pijßimæ Matris in verum & suauißimum filium, & interrogatio ab excellenti securitate, & sancta præsumtione profecta; quod fuit filio acceptißimũ. Quid Christus?* Quid est quòd me quærebatis? Nesciebatis, quòd in ijs quę Patris mei sũt oportet me esse? *Nihil erat quòd me quæreretis, dispensatione enim mea factũ est, vt tunc non animaduerteretis, quod alioqui nõ ignorabatis, me Deũ esse simul & hominẽ. Illinc nihil esse mihi timendum, per omnia verò fidendum: hinc existimandum, quòd me Dei mandatum explere oportebat. Nam Matrem non reliquissem, nisi propter Patrem meum cælestem.*

Quæ cùm diceret IESVS, *eorum mentes diuina suauitate & luce replebat; Matris præsertim. Hoc verò fecit, vt Maria virgo Mater diuino gaudio, & spiritus exultatione tota in filij diuinitatem absorberetur.*

Quòd autem dicitur: Et ipsi nõ intellexerũt, *dictũ propter solũ Ioseph piè exponere possumus; quemadmodum aliqui per synecdochen locum exponunt. Quod non incõmodè confirmari potest ex illo loco Exodi:* Vsquequò nõ vultis custodire præcepta mea & legem meam? *qui de* Cap. 16.
alijs intelligitur, non de Moyse cui loquebatur Dominus: præsertim cùm de Maria sola subdatur, quòd conseruaret omnia verba hæc conferẽs in corde suo. Porrò astabat Ioseph audiens hæc cum animi exultatione, & Deum, & Christum eius laudibus celebrans.

H. Redeunt Nazareth in Galilæam Ioseph & Maria virgo cum puero IESV *pedestres: nisi meditari libeat iumentum illos aliquod duxisse, vel conduxisse ad leuandum itineris labore puerum* IESVM, *& Mariam virginem. Et erat illis subditus* IESVS *vsque ad anni tricesimi initium: tunc enim oportuit eum planè esse in ijs quæ Patris sui erant, & opus diuinißimum perficere ad quod erat missus, mortaliũ redemptionem, & vitam sempiternam.*

Quo tẽpore offert sese materia ingens ad meditationem & deuotionem piè ac religiosè liberam. Quid enim fecerit Christus septemdecim annis, nihil particulatim tradit Scriptura. Quid, qua ætate, quæ obsequia matris, quæ patris putatiui obierit; quanta sapientia; simul quàm singulari humilitate vixerit & simplicitate; quanta gratia valuerit, quanta cum laude omnia fecerit: etiamsi videri poterat otiosus, neque quicquam magni designare, præsertim adulta ætate; & mirum videretur, Quòd Ioseph iuuaret in fabrili. quam etiam artem meditari possumus illum exercuisse mortuo Ioseph; vt & summo semper in honore Matrem habuisse, iuuisse cognatos & tribules, omnibus sese exhibuisse placidißimum. Denique crescebat, confortabatur, proficiebat ætate, sapientia & gratia, apud Deũ quidem, quòd pro eius ætatis incremento actiones omnes fortitudinis, sapientiæ, gratiæ, omniũ virtutum, omnium donorum gratißimæ supra

modum

modum humanum semper essent Deo; pijs verò hominibus essent gratiosa, amabiles, admirabiles. Illud autē semper fuit in eo excellenti laude ac veneratione dignum, quòd in tāta sapientia, in tanta virtute, tam esset profunda eius & humilitas & simplicitas, tam eximia humanitas. Crescebant verò hac omnia iuxta ætatis conuenientiam, & prodibant in opera perfectiora.

MEDITATIO.

QVid est, sancte puer IESV, quòd Matrem, & putatiuum patrem relinquis? Vt essem in ijs quæ æterni & solius Patris mei erant: & simul docerem, aptos esse posse etiam pueros Regno Dei, & Euangelicæ perfectionis statui capessendo.

Quid præterea docuisti? Mater quidem mea, vel etiam Ioseph, innocenter me amiserunt; ego illos reliqui sanctissimè. Propterea dulcissimè quasi expostulauit mecum Mater suum dolorem, vt solent Sancti de Dei benignitate præsumere. Ego illos suauissimè consolatus sum, eos excusans, & meam illis diuinitatem, & humanitatis officium exponens. At vos ferè me vestra culpa perditis, etiam vbi parum in vobis adoleui: ne igitur cunctemini, quærite statim me inter Sanctos meos, redite ad orationem & pietatis officia. Ita fiet, vt audiatis me, prius quidem vos arguentem; dein etiam docentem, quemadmodum deinceps me retinere possitis.

Iudith 6. & 9.

DO-

DOMINICA SECVNDA POST EPIPHANIAM.

Nuptiæ ad Cana Galilææ.

IOANNIS II. Anno XXXI.

In xi. imaginem Adnotatiuncula. *xj.*

15.

A. *Triclinium ornatum.*
B. *Mensa virorum, vbi Ioannes Sponsus, & IESVS.*
C. *Mensa mulierum, vbi Sponsa.*
D. *Pincerna videt nihil esse vini reliquum.*
E. *Virgo Mater ad aurem significat IESV defecisse vinum.*
F. *Famulus excurrit, vt faciat quæ IESVS imperarat.*
G. *Alij sunt solliciti.*
H. *Hauriunt aquam, & implent Hydrias.*
I. *Architriclinus miratur vini bonitatem, &c.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOANNIS II.

NVptiæ factæ sunt in[a] Cana Galilææ: & erat Mater IESV ibi. Vocatus est autẽ & [b] IESVS, & discipuli eius, ad nuptias. Et[d] deficiente vino, dicit [e] Mater IESV ad eum: Vinum non habent. Et dicit ei IESVS: [e] Quid mihi & tibi est mulier? nondũ venit hora mea. Dicit mater eius [f] ministris: Quodcunque dixerit vobis facite. Erant autem ibi lapideæ hydriæ sex positæ secundùm purificationem Iudæorum, capientes singulæ metretas binas vel ternas. Dicit eis IESVS: [g] Implete hydrias aqua: & [h] impleuerunt eas vsque ad summum. Et dicit eis IESVS: Haurite nunc, & ferte Architriclino. Et tulerunt. Vt autem [i] gustauit Architriclinus aquam vinum factam, & nõ sciebat vnde esset; ministri autem sciebant, qui hauserant aquam: vocat Sponsum Architriclinus, & dicit ei: Omnis homo primùm bonum vinum ponit: & cùm inebriati fuerint, tunc id quod deterius est: tu autem seruasti bonum vinum vsque adhuc. Hoc fecit initium signorum IESVS in Cana Galilææ: & manifestauit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli eius.

ADNO-

DOMINICA II. POST EPIPHAN.
Nuptiæ ad Cana Galilææ. 15
Ioan. ij. Anno xxxi. xi

A. *Triclinium ornatum.*	*defecisse vinum.*
B. *Mensa virorum, vbi Ioannes sponsus, & IESVS.*	F. *Famulus excurrit, vt faciat quæ IESVS imperarat.*
C. *Mensa mulierum, vbi Sponsa.*	G. *Alij sunt soliciti.*
D. *Pincerna videt nihil esse vini reliquum.*	H. *Hauriunt aquam, & implent hydrias.*
E. *Virgo Mater ad aurem significat IESV,*	I. *Architriclinus miratur vini bonitatem, &c.*

ADNOTATIO.

A Tricliniu*m ornatum ad nuptias Ioannis, Mariæ Virginis ex sorore Mariæ Salome nepotis, consobrini Christi, quem ipse Dominus vocauit è matrimonio ad Apostolatum. Hoc erat in Cana minore, vico Galilææ: nam erat*
Iosue 19. *oppidum eodem nomine, quod* Cana maior *diceba tur, non longè à Sidone in tribu Aser. Cana autem minor est quidem in tribu Zabulon, non longè tamen à finibus Aser (ita forsan conciliabimus Eusebio vel Ieronymo alios Chorographos) decem milliaribus à Nazareth ad occidentem & septentrionem.*

Ieron. de loc. Heb. Brocar. & alij. Brocar. A- and. Tom. 7. in hom. de Ioan. In 2. cap. Ioan. 1. 2. q. 186. ar. 4

Iam verò Ioannem filium Zebedæi fuisse sponsum tradit Beda, Rupertus Tuitiensis, Glossa, Thomas. quibus adiungi potest qui præponitur Glossæ prologus in Ioannem, siue Ieronymi sit, siue Augustini: & iam hæc sententia venit in consensum communem, vt etiam tempore Bedæ & Tuitiensis.

Quòd verò fuerit filius Zebedæi Ioannes, nullus negare potest; nec item quod mater filiorum Zebedæi fuerit dicta Salome: *ita enim exponit Marcus Matthæum. Hic enim inter mulie-*
Cap 17. *res quæ secutæ fuerant à Galilæa Christum, & stabant longè à cruce, ponit matrem filiorum Zebedæi: Marcus cùm idem narrat, eam dicit* Salome. *quod possumus interpretari,* Mariam filiam Salome, *aui Ioannis. Neque est ambigendum quòd* Salome *posit esse nomē viri: ita enim appellatur in libro Numerorum pater principis di-*
Cap. 34. *uisoris terræ de tribu Aser.* שלמי *id est* Salome, *siue Græcè scribas, siue Latinè: nam retineri solent nomina Hebraica seruata proprietate literarum. Neq; vsquam est nomen in veteri Testamento* Salome *pro fæmina. Quòd si contendas esse* Salome *in Marco nomen fæminæ, id ita concedendum tibi, si vicißim fatearis eam à patre Salome esse dictam* Salomen.

Quòd verò eadem Maria *appellatur, innuit Marcus: nam cùm dixisset Matthæus;* Maria Iacobi, & Mater filiorum Zebedæi; *subdit Marcus,* Maria Iacobi minoris & Ioseph mater, & Salome. *Quid* Salome? *Maria scilicet Salome; sicut illa Cephæ filia, ita hæc Salome: illa vxor Alphæi, & mater Iacobi minoris, Ioseph, Simonis, & Thadæi; hæc vxor Zebedæi, mater Iacobi maioris & Ioānis. Nā quòd Cleophas fuerit maritus Mariæ, ex Egesippo non habetur, si sincerè locus citatus ab Eusebio Latinè vertitur: reddi enim nō debuit;* Maria Cleophæ, *vt est in Euāgelio Ioannis quàm concludit Ieronymus asseueranter fuisse vxorem Alphæi, dici verò à Ioāne* Cleophæ, *siue à patre, siue ex gentilitate, siue alia quacunque causa. Consentaneū autem est vt à patre dicatur, vt constet etiam quòd filius sit Simon Cleophæ, quod dicit Egesippus, hoc est nepos ex matre.*

Hanc porrò quæ Salome *dicitur, fuisse tertiam Mariam, illud etiam probat. Cùm nullus non confiteatur præter Mariam matrem Dei, tres celebres Marias fuisse Christum ex Galilæa secutas; & duæ compertæ sint, Maria Magdalene, & Maria Cleophæ, siue mater Iacobi minoris & Ioseph; consequens est, vt sit tertia Maria Salome, siue mater filiorum Zebedæi.*

Quòd verò Ieronymus Mariam Cleophæ aliā scribit, aliam Mariam matrem Iacobi & Ioseph, nōn asseuerat: eadem enim hæc est quæ soror Mariæ Virginis, matertera Christi, vt idem subdit: & ita non adimit tertium locum huic Mariæ Salome.

Ceterùm hanc Mariam matrem Iacobi & Ioānis, fuisse sororem Mariæ Virginis matris, Christi materteram, potest existimari communis sententia Doctorum. Nam ita censet Thomas, Lyranus, Dionysius Carthusianus, Abulensis, Syluester in xx. *cap. Matthæi. Et quidem hoc dicunt absque vlla hæsitatione vel disputatione, quasi rem planam ac probatam communiter. Quamuis autem antiqui Doctores hoc non tradant; facilè intelligi potest multa esse in Ecclesia Dei, quæ veteribus Patribus vel non constabant, vel in quibus sua studia non collocabant, contenti dogmatum & doctrinæ constantia & claritate. Ita enim & decebat, & oportebat, sanctos viros, & doctißimos homines cōtra hæreticorum insanias falsas & peßimas artes Ecclesiam & fidem propugnare. Posteriora verò tempora, vt fuerunt quietiora, ita maius otium dederūt alijs meditationibus & studijs. Tametsi coniecturā possemus aliquam accipere ex dictis Hilarij cognationis Mariæ Salome ad Christum: sic enim inquit Hi-* In Mat.
larius; In matre filiorum Zebedæi lex intelligi- 10. Cano.
tur, quæ confidentia priuilegij sui pro credentibus ex se populis deprecatur. Hunc locum etiamsi non vrgeo, prætermittere nolui.

B. Mensa, vbi ad conuiuium discumbūt honestißimo loco. Ioannes Sponsus, & alij inuitati, inter quos discipuli IESV, & IESV *ipse, cuius nondum celebre erat nomen.*

C. Men-

C. Mensa sponsæ, & mulierum quæ erãt ad nuptias vocatæ, inter quas non sedebat Maria virgo; erat enim in ministerio nuptiarum occupata, opem ferens sorori.

D. Pincerna petens ab vrceo vinum, nihil fundit tamen: simul vas aliud euersum iacet, vnde intelligitur vinum deesse.

E. Virgo Mater ad aurem Filio renunciat vinum deesse. IESVS *ipsi respondet: sunt parati famuli & soliciti. Igitur vino deficiente, & periclitante nuptiali conuiuio, accurrũt ad Matrẽ, orãt vt per Filium succurrat eorum necessitati, se ad extremam esse infamiam coniectos. Illa sciẽs in spiritu quid esset facturus Filius, & omnia ad mysterium spectare, & nuptias, & sponsum, & vini defectum, & quod erat editurus miraculum Christus, subseruit libens negotio. Omnia enim in gloriam Christi & eius Patris sciebat redundare: tribuendum autem non esse miraculũ vel sibi, vel Filij sui soli humanitati. Nõ enim ita faciebat miracula Christus, vt Prophetæ fecerãt, & Apostoli ac Sãcti erant facturi. Christus enim sua virtute, hoc est, diuinitatis suæ potentia miracula operabatur, quæ eadem erat, & est quæ Patris: Puri verò homines, nõ sua, sed Dei virtute miracula designabant. Itaque accepta fuit responsio Christi à Matre vt summũ beneficium. Intelligebat enim Filiũ suam diuinitatem asserere ac manifestare, & qui erant præsentes intellecturos, si quidem facturus esset miraculum* IESVS, *non virtute humanitatis esse facturum, sed diuinitatis. Fuerunt ergo in his nuptijs patrata eximia mysteria, confirmatũ matrimonium, prælata matrimonio virginitas, vocatus ad religionis statum sponsus: excellentissimum verò illud, quòd ostendit Christus se Deum, & diuina virtute hoc miraculum edere, & reliqua esse editurum. In hoc enim totus erat Ioannes, vt Christi diuinitatem hominibus euangelizaret.*

Dicit igitur Christo Maria Mater virgo: Vinum nõ habent. *Respondet Christus:* Quid mihi & tibi est mulier? Nõdum venit hora mea. *Acerrima scilicet fuit illa assertio diuinitatis, tum humanitatis vehemens:* Nihil mihi & tibi mulier. *Non enim illic Mater: neque enim mihi tecum commune quicquam; quà Deus sum; sed quà simul homo; quod illa hora mea faciet planũ, quando in horto sudorem sanguineũ præ timore & tristitia sudabo, & quando à Iudæis cruci affigar, & in cruce moriar.*

Hæc cùm audisset Virgo Mater, & Filij volũtatem percepisset, dicit ministris: Quodcumque dixerit vobis facite. *Illi exequuntur Christi præceptum. Similiter respondet orationibus nostris sancta Virgo, vbi ad eam vt intercedat pro nobis apud Filium accurrimus: Seruate Filij mei præcepta; ita fiet, vt meas intercessiones pro vobis Filius meus exaudiat, & respondeat vobis salutaria.*

F. Famulus vnus præcedit curriculo, ad IESV *mandatum exequendum.*

G. Alij festinant.

H. Hauriunt ministri è puteo aquam, implent hydrias: rursum ex hydrijs vinum depromunt iubente IESV. *Nam verisimile est in tenui domo iuxta mensam fuisse puteum, vel omnino in triclinio, vt assolet; & facilè audire rursus potuisse famulos ex Christo:* Haurite nũc, & ferte Architriclino.

I. Architriclinus gustato vino ex aqua facto, bonitatem admiratur, & vocat sponsum: illũ increpat quòd optimum vinum ad finem conuiuij reseruauerit: audit miraculum totus consessus, stupent omnes, credunt in Christum Discipuli.

MEDITATIO PRIMA.

Hier. Tho. Iela. Rup. Luit. Gloss. Canti. Cant. Matt. 22. 25 Ap. 19. Eph. 5. Zach. 9.

Honestatem quidem nuptiarum confirmat sua præsentia Christus; sed præstare virginitatem ostendit, vbi Ioannem sponsum à nuptijs ad virginitatem vocat, vbi vino spiritualis gaudij illas destituit, & vinũ propter illã per miraculũ supplet. Ceterùm animum altiùs leuemus ad nuptias Agni cælestis Filij Dei, id est, ad vnionẽ cum Ecclesia per incarnationem suam, & cum pijs animis: ibi vinum cæleste ac lætum, ibi vinum germinans virgines. Neque verò vereamur postulare quod nobis deest vinum spiritualis consolationis; illud orat pro nobis mater Dei Maria, & refert à Filio suauissimum illud responsum: *Quid mihi & tibi mulier?* Quo responso Deus se ipsius Filium significat. nec nunc addit: *Nõdum venit hora mea*, crucis; quæ videlicet præterijt, & efficax semper est. Verùm intelligamus nobis præscribi à Matre misericordiæ, si velimus à Filio exaudiri, vt quodcunque nobis ille dixerit faciamus.

MEDI-

MEDITATIO SECVNDA.

Oratio præparatoria eadem.

Hiſtoria quoque eadem. Ioannis ſecundo : Et die tertia nuptiæ factæ ſunt, *&c.*

LOCI COMPOSITIO.

COnſidera Galilæam, & in ea tribum Zabulon, & in hac pagum Cana; hîc pauperem domum, & paratum triclinium, & menſas. Eſt Galilæa, *volubilis*; Zabulon, *habitaculum*; Cana, *zelus*, vel *poſſeſſio*. Conſidera locorum qualitatem, ſitum, circumſtantias, nominum ſignificationes, quæ tibi ad meditationem ſubſeruiant.

Quid quæres hac meditatione? Internam huius myſterij & miraculi cognitionem, vt inde poſſis ad maiorem amorem & imitationem Chriſti IESV adſpirare, & nuptias ſpirituales celebrare cum Chriſto.

PERSONARVM CONSIDERATIO.

PErſonæ hîc ſunt, Externę quidem, tribus Zabulon, & pagi Cana: propriæ IESVS, virgo Mater, Diſcipuli, inuitati, miniſtri. Qualitates harum ſunt conſiderandæ: perfectio, mentis ſtatus, exterior etiam cultus: peculiaris etiam conſideratio habeatur Sponſi, qui creditur fuiſſe Ioannes filius Zebedæi, frater Iacobi, conſobrinus Chriſti, nepos ex ſorore virginis Mariæ. Sponſam, licet neſciamus quænam fuerit è perſona, ſcimus è cognatione, iuxta præſcriptum legis. Ex hac pia conſideratione collige fructum in mente tua & ſpiritu. Extranearum perſonarum mores & ſtatum mentis refugias prouidenter: Chriſti, Mariæ, & aliorum Sanctorum auidè imbibas, cordi imprimas, imitationem mediteris, atque animo proponas.

CONSIDERATIO VERBORVM ET FACTORVM.

ERat ibi mater IESV, vocata prius: deinde vocatur IESVS cum Diſcipulis, qui inceperant illum ſequi, non plenè adhuc receperant vocationem.

Conſidera nuptiarum, conuiuij, rerum omnium dignitatem ac ſanctitatem, quas Chriſtus, virgo Mater, Diſcipuli IESV celebrant. Sed ne tantùm hæreas illis nuptiis externis, quæ tamẽ confirmantur propter futuros hæreticos; ſed leua mentem ad vnionem Verbi cum humanitate, vnde factæ nuptiæ ſunt Chriſti cum Eccleſia, & piis Sanctorum mẽtibus. Reſpice ſimul, quòd iam tum, vocando à nuptiis ad virginitatem Ioannem, Apoſtolis præſcribebat, quod erant facturi; vt relinquerent vſum rei vxoriæ, ſi qui erant etiam mariti. Hinc fructum cõcipe ex vnione Chriſti hypoſtatica, ex vnione ad Eccleſiam, ad animas ſanctas. Agnoſce bonum quidem matrimonium, meliorem cœlibatum, optimam virginitatem; & animum applica ad meliora. Adfuit Chriſtus primùm cæremoniis nuptiarum, dein conuiuij: deſignauit Sacramentum matrimonij, gratiam vinculo matrimonij adiiciendam: conuiuium edixit ita debere celebrari, vt Chriſti præſentia non ſit indignum; eſſe mala conuiuia, quæ Chriſti ſpiritus non honeſtat. Contemplare Chriſti dignitatem, & diuininam modeſtiam: in conuiuio aſſidentium piam omnium, & ſpiritalem hilaritatem; omnia plena luce, & ſanctitate.

Vide paupertatem nuptiarum piſcatoris.

Habebant quidem vinum, sed modicum, vt quod post initia mensæ defecit; & ignobile, quod eò magis visum est, quia nobile & præcipuum vinum ex aqua fecit Christus. Accurrunt ad Mariam ministri; ipsa ad Christum. Contemplare anxietatem ministrorum, & fidem. Veniunt non ad Sponsum, non ad Architriclinum (quorum esse debuerat præcipua vini procuratio) sed ad Mariam: vel, si ipsi ad Mariam non venerint, Mariæ virginis solicitudinem vide & prouidentiam, tum indulgentiam charitatis; quæ, ne in confusionem veniretur, prouidebat. Quod & non dubium quin faciebat, animo cõplectens tum quod futurum esset, tum quid esset significatura illa mutatio aquæ in vinum. Venit ad Christum, efficacissimè orat, cum summa fide summam humilitatem coniungens; tantùm necessitatem aperit; reliqua omnia in eius bonitate & sapiẽtia reponens dulcissimè, voluntatem etiam suam. Profitetur Deum, vt qui possit aquam in vinum mutare, vel vinum planè creare: simul hominem, à quo Mater petere audeat. Respondet IESVS: *Quid mihi & tibi est mulier? nõdum venit hora mea.*

Gloria hæc est Christi, & Matris dignatio, vt profiteatur priùs suam Deitatẽ absque miraculo; quod fuit iucundissimum Matri. Significat ergo vtrumque: Sum Deus, & tamen tu es Mater mea; quod intellexit Virgo: Hoc verò tunc planè profitebor, cùm mysterium redemptionis humanæ moriens complebo. Ibi confirmabo me hominem, te matrem meam esse. Non enim habeo ex te vnde miracula, sed vnde mortem obire possum.

Sed cur est hac phrasi vsus, quæ videtur cõcitatior esse, vel asperior? Nihil planè fuit cõcitatum, nihil asperum: suauissimè ad cor Matris respondit. Sciebat enim ipse facturum se miraculum: sciebat ex eius reualatione Mater virgo. Matri suauissimum erat audire Filium asserentem suam diuinitatem: magna item consolatio, nondum venisse horam passionis eius. Tu hæc nouisti Mater; simul intelligis esse necessum me prouidenter loqui. Nam si miraculum fecero, qui intellexerint me te rogante id fecisse, periclitari apud eos poterit fides meæ Diuinitatis, & miraculum hoc existimari humano priuilegio, non diuina mea virtute factum. Quod si accideret in primo miraculo, facilè derogaretur futuris omnibus fides: nihil enim fere facturus sum virtute Patris mei & mea, quod non fecerint puri homines. Simul autem agnosco te Matrem, & in gratiam tuam illud faciam miraculum: testatus tamen me meæ diuinitatis virtute illud miraculum patrare.

Dixit Mater eius ministris: *Quodcumque dixerit vobis facite.* Ostendit mysticè ad praxim illius Diuinitatem. Nihil moueamini, faciet. Sed non ex eo quod à me sumpsit, sed ex eo quod à Patre cælesti habet. Quodcumque igitur dixerit vobis, facite: obedientiam illius omnipotentiæ date, cuius est præscribere quæ vult omnia, vt fiant, non tantùm vt credantur. Vos Lutherani hoc non creditis, qui verba Christi non vt facienda, sed vt credenda solùm valere contenditis. Audite miseri, sunt facienda omnia verba Christi ex eius gratia, vt nostra aqua fiat vinum, id est, vt fluxiles nostræ actiones habeant meritum vitæ æternæ. Veniamus ergo ad Mariam, vt nostræ fluxæ & frigidæ operationes fiant feruenter spirituales, per ipsius intercessionem. Vult frequenter Dominus per Matrem nobis dona largiri. sed qui ad Christum venit per Matrem, obseruet quid dixerit Mater: *Quodcumque dixerit vobis, facite*: quasi dixerit, si velitis vestras petitiones consequi, facite quodcumque filius meus vobis dixit. Hi ministri quid aliud quàm repreſentant Euangelij, & Ecclesiæ Catholicæ futuros ministros, & eos præsertim, qui ad perfectionem homines essent adducturi?

Sex hydriæ, sex sunt ætates ad finem vsque mundi: duæ metretæ, duo genera operum, per quæ præceptis Dei & Ecclesiæ obire debemus; qui est necessarius numerus: tertius consiliorum non est necessarius singulis. Hæc quãtumcumque conemur nos, aqua est, non nutrit, non roborat, non lætificat: gratia Christi facit vinum ex nostra aqua. Et hoc quidem omni ætate fecerat Deus; verùm ita fecerat, vt si ad Euangelicam perfectionem conferas, illud vinum deterius fuerit. Propterea inducitur vt Architriclinus sua admiratione profiteatur, melius esse vinum noui quam veteris Testamenti, vberioremque gratiam, & perfectiùs in nouo obseruari præcepta atque consilia.

Adde quòd hoc miraculo Christus docuit, præstantiorem esse virginitatem castitate tori. Illam esse vinum, hanc aquam. Sed ita tamen, vt à Christo in vinum possit speciali priuilegio conuerti; vt ratum matrimonium in Religionis statum, soluto vinculo: torum etiam

etiam in omnem continentiam, vinculo ſtante; vt in Apoſtolis, in aliis item piis hominibus ſolet.

Hoc fecit initium ſignorum, &c.

Quo ſigno maxima myſteria confirmauit Chriſtus. veritatem ſuæ & Diuinitatis, & carnis aſſeruit: præceptorum ac conſiliorum doctrinam docuit præclariſſimè: probauit matrimonium, prætulit illi virginitatem: luxum mundi & delicias emendauit: orationem ad Sanctos, & horum interceſſionem approbauit: breuiter legem ſuam & gratiam, quaſi quodam compendio, præſtruxit.

Ad præſentiam, ad actiones, ad verba IESV, virginis Matris, & aliorum applica ſenſum ſpiritus, id eſt, mentem deuotam & piam. collige inde amorem in Chriſtum, imitationis deſiderium, animum maiorem illum ſequendi. Mariæ laudes canes, miraberis omnia, miſcebis te miniſtris, ſumma cum humilitate inſeruies Chriſto ad menſam ac diſcipulis, ſedulò aderis virgini Matri ad omne miniſterium.

ELICIENDA EX MEDITATIONE.

QVid per te non ſperabimus ſacroſancta virgo Mater, quæ à Filio etiam vinum pro nuptiis impetraſti, & ita impetraſti, vt eſſet illa mutatio plena myſteriis? Impetra aquam noſtram, pia Mater miſericordiæ, in vinum mutari, id eſt, noſtras fluxas, frigidas, & effœtas operationes in omnem perfectionem conuerti, & amorem ſæcularis vitæ in Religionis & perfectionis, & carnis propagationem in ſpiritus. Omnia per ipſam petamus fratres à Filio, firma ſpe pleni, quòd ſimus omnia conſecuturi.

Verùm audiamus, quid miniſtris reſponderit; ac ſimiliter credamus nobis à ſancta Virgine reſponderi. Si velimus ipſam pro nobis orare, ſi à Filio impetrare, illam vim impetrandi adhibeamus noſtris orationibus, quæ eſt maxima: Faciamus, quæcumque nobis dixerit Filius. Qua ſpe confirmati, & ſinguli vocationi ſuæ inſiſtentes, petamus à Chriſto, petamus per Mariam matrem omnem vitæ emendationem, omnem vitæ perfectionem, ad maiorem gloriam Dei omnipotentis, & plurium animarum ſalutem & perfectionem. Amen.

DOMINICA TERTIA
POST EPIHANIAM.

Mundatur Leprosus.

MATTH. VIII. MAR. I. LVC. V. Anno XXXI.

In xij. imaginem Adnotatiuncula. xij. 26.

A. Thabor mons, vbi Christus Apostolos docuerat.
B. Locus campestris ad montis radicem.
C. Capharnaum, quo iter habebat IESVS.
D. Domuncula leprosi extra Capharnaum.
E. Leprosus adorans Christum sanatur.
F. Leprosus Ierosolymam iussus proficiscitur.

EVANGELIVM MISSÆ.

MAR. I.	MATTH. VIII.	LVC. V.
	CVm autem descendisset IESVS de [a] monte, [b] secutæ sunt enim turbæ multæ:	*Et factum est, cùm esset in [c] vna ciuitatum, & ecce vir plenus lepra, & [d] videns* IESVM,
Et venit ad eum Leprosus	& ecce [d] Leprosus veniens,	
deprecans eum: & genu flexo dicit ei:	[e] adorabat eum, dicens:	*&* [e] *procidens in faciem, rogauit eum,*
	Dñe, si vis, potes me mundare.	
IESVS *autem misertus eius extendit manum suam: & tangens eum, ait illi:*	Et [e] extendens IESVS manum, tetigit eum, dicens: Volo: mundare.	
Et cùm dixisset, statim discessit ab eo lepra, & mundatus est.	Et confestim [e] mundata est lepra eius:	
Et comminatus est ei, statimq́ eiecit illum: & dicit ei:	Et ait illi IESVS: Vide, nemini dixeris: sed [f] vade,	*Et ipse* [e] *præcepit illi, vt nemini diceret:*
Principi Sacerdotum, & offer pro emundatione tua, quæ	ostende te Sacerdoti, & offer munus, quod præcepit Moyses in testimonium illis.	

ADNO-

DOMINICA III. POST EPIPHANIAM.

Mundatur Leproſus. 26

Matth. viij. Marc. i. Luc. v. Anno xxxi. xij

A. *Thabor mons, vbi Chriſtus Apoſtolos docuerat.*

B. *Locus campeſtris ad montis radicem.*

C. *Capharnaum, quo iter habebat* IESVS.

D. *Domuncula leproſi extra Capharnaum.*

E. *Leproſus adorans Chriſtum ſanatur.*

F. *Leproſus Hieroſolymam iuſſus proficiſcitur.*

ADNOTATIO.

Brocar. Massius. Hieron. de lo. Abul. in Iosue 10. Hiero. Brocar. Beda.

A. THabor mons in finibus Zabulon & Issachar, in Galilæa scilicet inferiori, à Nazareth vj. aut vij. milliaribus ad orientem, vbi habuit sermonem IESVS ad duodecim Apostolos Matth. v.

B. Locus campestris ad Thabor montis radicem. est enim Thabor situs in magno campo Galilææ Esdrelon, in quo descendens de monte cum Apostolis stetit IESVS, *& eundem ferè sermonem iterauit ad turbam discipulorum, & copiosam plebis multitudinem.*

Matth. 4. Brocar.

C. Capharnaũ, celebris eo tempore vrbs, in finibus Zabulon & Nephtalim, quinq. milliaribus post maris Galilææ initium, ad eius ripam ab occidẽte; quo iter habet IESVS *cũ descendisset de mõte, & turbam docuisset in loco campestri.*

D. Domuncula extra Capharnaum, habitaculum Leprosi, vnde videns IESVM *venientem, ad eum processerat Leprosus.*

E. Leprosus primùm genuflectit: deinde in faciem procidens adorat IESVM *& ait suppliciter:* Domine, si vis, potes me mundare. IESVS *verò benignissimè extendit in eum manum, & dicit:* Volo: mundare. *Describitur verò Leprosus incipiens mundari superiori corporis parte, vt intelligatur qui Leprosus fuerat fuisse mundatum. Circumstant Christum Apostoli, discipuli, turba.*

F. Discedens Leprosus Ierosolymam, vt Sacerdoti se ostenderet, & munus offerret quemadmodum iusserat Christus; narrat miraculum obuiis, quamquam Christus illi interdixerat.

Vt ad rem magnam & nouam, ac quasi repentinam & miram addunt Ecce *duo Euangilistæ:* Ecce Leprosus. *quãquam ad lõgè maiora vsurpatur* Ecce: *vt* Ecce virgo concipiet: Ecce Magi ab Oriente venerunt: Ecce aperti sunt ei cæli: & Ecce vox de cælis dicens, *&c:* Ecce ego mitto Angelum meum: Ecce ascendimus Ierosolymam: Ecce ancilla Domini: Ecce euangelizo vobis gaudium magnum: Ecce positus est hic in ruinam: Ecce merces vestra multa est in cælis: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi: Ecce filius tuus, ecce mater tua. *Magna sunt hæc omnia* Ecce, *noua, & quasi repentina & mira, magna continent mysteria: Sed suam etiam habet magnitudinem, suum mysteriũ* Ecce *hoc nostri Leprosi. Venit enim ad* IESVM, *traxit eum Pater æternus, agnouit eius esse Filium* IESVM: *propterea illi genu flectit, ante illum proijcit se in faciem, ita illum orat, ita ab illo petit vt à Deo. Nõne hæc magna sunt, noua, inusitata, insperata? An non magna cognitio, quæ tam difficulter, tam rarò aliis contigit; non facilè etiam Apostolis? Ad hæc, nondum dixerat Apostolis:* Quæcumque alligaueritis super terrã, erunt ligata & in cælo: & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta & in cælo. *non dixerat Petro:* Tibi dabo claues Regni cælorũ. *non illa verba, quibus instituit Pœnitentiæ Sacramentum:* Quorum remiseritis, peccata, remittuntur eis & quorum retinueritis, retenta sunt: *& iam per miraculum Leprosi designat Pœnitentiæ Sacramentum, & quasi primis lineis effigiat. Quorsum enim attinet homo plenus lepra, nisi vt hominem significet peccati corruptione infectum? Quid veniens ad* IESVM, *nisi quòd ex cognitione peccati venit ad Medicum? Ad* IESVM *enim venit peccator, vbi ad Sacerdotem venit confessurus sua peccata.*

Matth. 1. 2. 3. Mar. 1. 10. Luc. 1. 2. 12. Ioan. 1.

Orig. hom. 5. ad diuersos.

Chriso. in 8. cap. Matth. Glos. ord. Theoph. Euth. in idem cap.

Quid verò est, Videns IESVM *nõnne* IESVM *cognoscens, & eius misericordiam, eiusq. diuinitatis virtutem? in illum coniiciens omnem spem suam, illius amorem cordi imprimens? Ex hac porrò cognitione sese abiicit coram* IESV, *illum adorat, illum vt auctorem bonorum omnium veneratur: quod non solùm ex parte facit genu flectens, sed toto animo, tota mẽte, tota voluntate, omnibus viribus in terram se proiiciẽs. qui esse debet peccatoris in contritione sensus, vt Deum reuereatur, & amet; & illum se offendisse agnoscens peccator, se toto pectore abiiciat, ac peccata defleat corã Deo & Christo eius. Nã quòd plenus lepra hæc faciebat, id significat esse sacerdoti manifestanda peccata omnia particulatim.*

Addit orationem (etiam si superiora iam fuerunt orationes) dicens, *id est, corde & verbo pronuncians:* Dómine יהוה. *Nõ enim aliam potentiam appello, quàm tuam voluntatem. Tua potentia tua est voluntas; in tua voluntate est omnis virtus & potentia. Tu es enim vis infinita Patris. Do tuæ voluntati omnem gloriam. Nõ peto vt me mundes quia veni ad te, quia in te sunt coniecti & confidentes oculi mei; non quia genu flexi, nõ quòd proieci me ad pedes tuos omni ex parte supplex; quæ omnia meã exprimunt petitionem & meum animum, non quòd te deprecer, quòd te rogem: sed ad tuam voluntatẽ omnia confero, omnia illi subiicio, vnde hæc omnia valent quod valent, quod vis vt valeant: vis autem per tuam passionem & mortem. Fac igitur, munda me propter temetipsum, Domine:*

fac propter tuam voluntatem; illi sit totius meæ salutis gloria. Similiter peccator, mundari cupiens à lepra, dicat quod dicere quidem debet.

Quid ad hæc IESVS? *Misertus eius extẽdit manũ suam, & tangens eum ait illi:* volo, mũdare. *Quæ cùm dixisset, statim discessit ab eo lepra. Mysteria eximia hæc sunt, & mysteria similia in sacramento Pœnitentiæ designant. Miseretur leprosi primùm Christus, & eius videt contritionem & orationem, & communicat illi suam misericordiam; applicat illi passionem suam, & suscipit in se eius peccata. Extendit videlicet in animam peccatoris vim suæ passionis, qua illam tangit, hoc est, animæ eius gratiam suam infundit. Hæc explicantur, cùm deinde dicit:* volo. *A mea voluntate tua sanitas & salus pendet: hanc voluntatem tibi applico, vim videlicet infinitam, qua & tui sum misertus, & extendi ad te manum meam, & tetigi te. Esto igitur mundus à lepra tua, à peccatis tuis, quod significat sacramenti formã:* Absoluo te à peccatis tuis. *Subditur autem:* Statim discessit ab eo lepra. *quæ efficacia est sacramenti, & operis operati. Ipso enim facto sacramenti dimittuntur peccata diuina virtute. Hæc sunt mysteria illius* Ecce: *magnum planè* Ecce.

Ceterùm quòd apud Marcum comminatur sanato leproso Christus, & illum eiicit, vim illam habet: Præcipiebat Christus leproso, ne cuiquam diceret miraculum; sed priùs ostenderet se Sacerdoti secundùm legem, quam voluit omnino ab eo seruari. Non enim soluebat leprosum lege quæ erat de leprosis, nec volebat fieri libertatem à legis obseruatione discedendi, propter dona quæ accipiebant qui sanabantur: nobis verò exemplum ponebat sapiens IESVS, *& doctrinam tradebat, ne quo pacto ex donis à Deo acceptis in altum tolleremur, & ab Ecclesiæ obedientia discederemus: simul prouidebat, vt non necessariam occasionem ne daret Iudæis, vnde offendi possent, præsertim ad initia Euangelicæ prædicationis.*

MEDITATIO.

SIne lepra quidem creatus est Adã, sed nos omnes heu, leprosi generamur; in peccato, scilicet, per illius peccatum. Peccati verò leprã etiamsi baptismus sanet, relinquitur tamen in nobis alia lepra ex peccato profecta, & ad peccatum inclinans insolenter, Concupiscentia. Leprosa est anima nostra, leprosæ potentiæ, addimusque nos continenter nostras operationum & habituum nostrorũ lepras. Infelices, quis non liberabit à corpore mortis huius & leprarum? Gratia Christi; similiter atq; illum leprosum à sua lepra: modò similiter aspiciamus ad IESVM, eum adoremus, genua cordis ante ipsum flectamus, ante ipsum procidamus, similiter atque ille oremus, excelso quodam sensu fidei & professione.

Tua potentia IESV Christe est tua volũtas; vtraque est infinita. Velis me mundare, Domine, & fac vt ne ego impediam, ne velis quod semper vis: & ecce mundor attactu tuæ virtutis. Tange cor meum Domine, & non nocebit mihi concupiscentia, sed ad virtutem exercebit potius, & aliæ lepræ sanabuntur omnes.

EADEM DOMINICA TERTIA POST EPIPHANIAM.

Sanatur seruus Centurionis.

MATTH. VIII. LVC. VII. Anno XXXI.

In xiij. imaginem Adnotatiuncula. *xiij.* 27.

A. *Capharnaum.*
B. *Seniores Iudæorum, quos primùm miserat Centurio.*
C. *Hi, tum alij quos rursum miserat, orantes* IESVM.
D. *Centurio ipse consequitur, & orat* IESVM.
E. *Fidem eius* IESVS *miratur, & laudat.*
F. *Domi puer Centurionis illo absente sanatur.*
G. *Reuertuntur omnes domum.*

EVAN-

Sanatur seruus Centurionis. 27

Matth. viij. Luc. vij. Anno xxxi. xiij

A. *Capharnaum.*
B. *Seniores Iudæorum, quos primum miserat Centurio.*
C. *Hi, tum alij, quos rursum miserat, orantes* IESVM.
D. *Centurio ipse consequitur, et orat* IESVM.
E. *Fidem eius* IESVS *miratur, et laudat.*
F. *Domi puer Centurionis illo absente sanatur.*
G. *Domum omnes reuertuntur.*

EVANGELII MISSÆ SECVNDA PARS.

MATTH. VIII. | LVC. VII.

Cùm autem impleſſet omnia verba ſua in aures plebis,

CVm autem introiſſet [a] Capharnaum,

intrauit [a] Capharnaum. Centurionis autem cuiuſdam ſeruus malè habẽs, erat moriturus: qui illi erat pretioſus.

Et cùm audiſſet de IESV, *miſit ad eum [b] Seniores Iudæorum, rogans eum vt veniret, & ſaluaret ſeruum eius. At illi cùm veniſſent ad* IESVM, *rogabant ſolicitè, dicentes ei: Quia dignus eſt vt hoc illi præſtes. diligit enim gentem noſtram: & ſynagogam ipſe ædificauit nobis.* IESVS *autem ibat cum illis. Et cùm iam non longè eſſet à domo, miſit ad eum Centurio amicos, dicens: Domine noli vexari: Non enim ſum dignus vt ſub tectum meum intres. propter quod & meipſum non ſum dignum arbitratus, vt venirem ad te:*

acceſſit ad eum [d] Cẽturio, rogans eum, & dicens: Domine, puer meus iacet in [f] domo paralyticus, & malè torquetur. Et ait illi IESVS: Ego veniam, & curabo eum. Et reſpondens Centurio, ait: Domine non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum: ſed tantum dic verbo, & ſanabitur puer meus. Nam & ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus, habens ſub me milites, & dico huic: Vade, & vadit; & alij, Veni, & venit; & ſeruo meo, Fac hoc, & facit.

ſed dic verbo,

Audiens autem IESVS [e] miratus eſt, & ſequentibus ſe dixit:

Quo audito IESVS *& conuerſus ſequentibus ſe turbis*

[e] Amen dico vobis,
non inueni tantam fidem in Iſrael.

nec in Iſraël tantam fidem inueni.

Dico autem vobis, quòd multi ab Oriente, & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Iſaac, & Iacob in regno cælorum: filij autem regni eiicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus, & ſtridor dentium. Et dixit IESVS Centurioni: Vade, & ſicut credidiſti, fiat tibi. Et ſanatus eſt puer in illa hora.

[g] Et reuerſi, qui miſſi fuerant domum, inuenerunt ſeruum, qui languerat, ſanum.

ADNOTATIO.

A. CApharnaum, de qua vrbe superiori annotatione dictum est.

B. Seniores Iudæorum, quos miserat Centurio, Christum solicitè rogantes vt veniret, & seruum ipsius paralyticum sanaret. Venit IESVS *cum Senioribus versus Centurionis domum.*

C. Seniores illi, tum alij amici, quos denuò miserat Centurio, cùm non longè ab eius domo abesset IESVS, *rogantes* IESVM.

Chrysost. in cap. 8. Matth. Theoph. ibidem. Euthy. *D. Postremò Centurio ipse anxio animo subsecutus est, & ad genua* IESV *prouolutus exponit aliud nihil, quàm puerum suum paralysi malè torqueri.*

E. IESVS *verò, cùm obtulisset se venturum & sanaturum eum, & Centurionis audisset responsum, conuertitur ad turbam, prædicans Centurionis fidem; & continuò famulum sanat absentem. Quòd annotatur venisse ipsum Centurionem, nõ misisse tantùm seniores, deinde amicos, pulchrè exponit Euthymius. Placet alioqui ratio illa, vt, si quando videantur nonnihil Euangelistæ discrepare, aut aliter narrare historiam, eò spectemus, si simul vtrumque constare possit: vt hoc loco, nihil est incommodi, si vtrumque asseramus, & per alios, & per se accessisse Centurionẽ. Certè quod scribit Matthæus dixisse* IESVM *Centurioni* (Vade, sicut credidisti fiat tibi) *aptiùs videtur illi conuenire pro sua persona, quàm senioribus vel amicis pro aliena. Iam quòd hic nõ vsurpetur* Ecce, *vt in mundatione leprosi, cùm hic res item magna, noua, subita, & mysterio plena enuncietur (Nam Centurio hic Gentes magna fide Euangelium recepturas apertè significat) facit admiratio Christi; ad rem scilicet magnam, nouam, subitam, ad mysterium; facit Christi laudatio, qua fides Gentium crediturarum anteponitur Iudæorum fidei. Quod enim* Ecce, *maius dici potuit, quàm istud, Christi ore non dictum, sed reipsa luculenter expositum? Ceterùm Christi admiratio illa vera erat, vt verè profecit* IESVS *ætate, sapientia, & gratia. Nam præterquam quòd ipse perfectè nouerat omnia antequam fierent; nouerat simul quæ fiebant cognitione per sensus ex rebus ipsis accepta. Perfectè enim simul operabantur ipsius sensus externi, interni, intellectus agens, item possibilis; & voluntas in perfectiora opera exibat. Huiusmodi verò Christi operationum ratio accipiebatur ex rerum quæ occurrebant exigentia & ratione. Hoc verò loco res admirationem exigebat: quare Christus verè admiratus est, etiam si aliàs non admirabatur: ornabatur enim anima Christi varietate excellentium operationum præclarissima.*

F. Domus & cubile vbi iacebat paralyticus, vnde ad verbum Christi surgit incolumis: rei miraculo stupent domestici.

G. Serui Cẽturionis, quos verisimile est missos vt renunciarẽt hero sanitatem pueri, ad Centurionẽ veniunt; deinde Cẽturio, & quos miserat, omnes domum reuertuntur, & inueniunt seruum qui languerat sanum.

MEDITATIO.

NOn sumus solùm leprosi è peccato, sed paralytici etiam, sancte IESV. paralyticum est liberum arbitrium nostrum sine te & attenuatum: Videmus, agnoscimus, deploramus. Sana illud Domine gratia & virtute tua. Ecce per Sanctos tuos oramus, rursus opera pia ad te mittimus, animaduertimus per hæc te moueri, & ad nos venire: en occurrimus tuæ benignitati, oramus ipsi pro nobis. Nostræ potentiæ, bone IESV, in hoc corporis carcere iacent paralyticæ, nihil te dignum, atque adeò omnia contrà quàm debent operantur. Reliqua, etiamsi taceamus, tu scis; & quid tacentes clamemus audis, & vides: omnia potes, infinitè bonus & benignus es. Suauissimè respondebit nobis IESVS: Veniam in animam vestram, illam ego sanabo præsens. Hic sensus spiritualis, & gratia excitata humilitate facit, vt vis diuina nostris potentiis ingeneretur, sanet potentias nostras Christus, ornet nostram fidem, nostras virtutes, nostras operationes acceptas habeat sua benignitate infinita.

DOMI-

DOMINICA IIII. POST EPIPHAN.

Sedat procellam maris IESVS. 29

Matth. viij. Marc. iiij. Luc. viij. Anno xxxi. xiiij

A. *Capharnaum, vnde IESVS nauim conscendit.*	E. *Nauis impletur fluctibus. Periclitantur.*
B. *Regio Gerasenorum.*	F. *IESVS dormit in puppi.*
C. *Quatuor venti è suis sedibus erumpunt.*	G. *Discipuli perturbati eum excitant, petunt opem: consequitur tranquillitas.*
D. *Mare atroci tempestate agitatur.*	H. *Aliæ naues idem Passæ.*

DOMINICA QVARTA POST EPIPHANIAM.

Sedat procellam maris IESVS.

MATTH. VIII. MARC. IIII. LVC. VIII. Anno. XXXI.

In xiiij. imaginem Adnotatiuncula. xiiij. 29.

A. *Capharnaum, vnde* IESVS *nauim conscendit.*
B. *Regio Gerasenorum.*
C. *Quatuor venti è suis sedibus erumpunt.*
D. *Mare atroci tempestate agitatur.*
E. *Nauis impletur fluctibus; periclitantur.*
F. IESVS *dormit in puppi.*
G. *Discipuli perturbati excitant eum, petunt opem, consequitur tranquillitas.*
H. *Aliæ nāucs idem passæ.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MAR. IIII.	MATTH. VIII.	LVC. VIII.
	A[a] Scendente IESV in nauiculam, secuti sunt eum discipuli eius.	*Factũ est autẽ in vna dierum: & ipse ascendit in nauiculam, & discipuli eius:*
Et ait illis in illa die, cùm serò esset factum:		*& ait ad illos:*
Transeamus [b] *contra.*		*Transfretemus trans* [b] *stagnum.*
Et dimittentes turbã, assumunt eum ita vt erat in naui:		*Et ascenderunt.*
& aliæ [b] *naues erant cũ illo.*		*Et nauigantibus illis, obdormiuit:*
Et facta est procella magna vẽti, & fluctus mittebat in nauim, ita vt impleretur nauis. Et erat ipse in puppi super ceruical dormiens:	Et ecce motus magnus factus est in [d] mari, [e] ita vt nauicula operiretur fluctibus, ipse [f] verò [g] dormiebat.	*& descendit* [c] *procella vẽti in stagnum, & complebantur, &* [e] *periclitabantur.*
& excitant eum, & dicunt illi:	Et accesserũt ad eũ [g] discipuli eius, & suscitauerunt eum, dicentes:	*Accedentes autem*
Magister, non ad te pertinet, quia perimus?	Domine, salua nos, perimus.	*Præceptor, perimus.*
	Et dicit eis IESVS: Quid timidi estis, modicæ fidei?	
Et exurgens comminatus est vento, & dixit mari: Tace, obmutesce. Et cessauit ventus:	Tunc surgens, imperauit ventis, & mari,	*At ille surgens, increpauit ventum, & tempestatem aquæ, & cessauit:*

MAR-

MAR. IIII.	MATTH. VIII.	LVC. VIII.
& ait illis: *Quid imidit estis?* *necdum habetis fidem?*	& facta est trãquillitas magna.	*& facta est tranquillitas.* *Dixit autem illis:* *Vbi est fides vestra?*
	Porrò homines mirati sunt,	*Qui timentes, mirati sunt ad inuicem, dicentes:*
Et timuerunt timore magno:		
& dicebant ad alterutrum:	dicentes:	
Quis putas est iste? *quia & ventus, & mare*	Qualis est hic, quia vẽti & mare obediunt ei?	*Quis putas hic est,* *quia & ventis & mari imperat, & obediunt ei?*

ADNOTATIO.

A. CApharnaum, vnde creditur nauim conscendisse IESVS *cum discipulis, vt transmitteret in regionem Gerasenorum.*

B. Regio Gerasenorum, in aduerso maris littore ad Orientem.

C. Quatuor venti, à quatuor cardinibus cæli in mare sæuientes.

D. Mare atroci tempestate iactatum, vndæ ingentes, horrifica rerum facies.

E. Nauis non solùm tempestate exagitatur, sed fermè fluctibus irruentibus impletur: omnia in extremo periculo.

F. Discipuli, cùm non possent violentiæ maris obsistere, nec clauum tenere gubernator, perterrefacti omnes IESVM *excitant à somno, ac turbulenter exanimati clamant, alij :* Domine
Matth. 8. Mar. 4. Luc. 8. salua nos, perimus. *alij :* Magister, non est tibi curæ quòd perimus? *alij :* Præceptor, perimus. *Ingens metus & trepidatio expromebat animorum sensus, & exponebat fidei imperfectionem, qua laborabant magis quàm metu. Nam in verbis* Domine salua nos, *fides est: in voce* perimus, *fidei infirmitas. Rursum in dictione* Magister, *aliquid est fidei, non plena fides; vt quæ agnoscit solam doctrinam, non salutem.* Non est tibi curæ, *prouidentiam lædit :* perimus, *diffidentiam prodit : denique,* perimus, *vtrumque.*

G. IESVM *considera, priùs quidem suauißimè in puppi declinato capite in ceruical, vulgare scilicet & nauticum puluinar, dormientem: nisi velis ligneum fuisse ceruical in puppi fabrefactum, ex Theophylacto & Euthymio : Deinde placidißimè oculos aperiẽtem ad clamorem discipulorum: Deinde surgentẽ, & discipulos è vestigio increpantem, mari pro imperio minitantem, obiurgantem ventos & mare:* Tace, obmutesce. *Ad hæc verba* IESV *ventus cessat, fluctus subsidunt, mare componitur, fit amenissima tranquillitas. Christus autem rursum obiurgat discipulos. Initio quidem vsus est increpatione, vt illorum animos liberaret à metu, & disponerentur ad miraculũ excipiendũ & intelligendum: posteà verò eò attinet obiurgatio, vt animo iam quieto intelligãt suam fidei infirmitatem, & fidem cõfirment, ac parati sint ad alias animi perturbationes fidei perfectione, & animorum alacritate in Christo superandas.*

Mirantur homines, etiam qui simul nauigabant, præcipuè verò Apostoli, qui vim miraculi senserant : quod planè significat Lucas, qui vbi posuit Christi secundam increpationem; Vbi est fides vestra? Timentes, *inquit, & timore quidem magno, addit Marcus,* mirati sunt. *Rectè timor hic* magnus *dicitur: quia timor erat profectus ex fidei perfectione; erat timor, qui ad excellentem venerationem Christi, & sui abiectionem spectabat. Fecerat enim magnitudo miraculi, & efficacia reprehensionis Christi, vt in Dei maiorem cognitionem & Christi leuarentur, & se indignos planè reputarent, qui cum tanta maiestate essent. Successerat timoris perfectio imperfectioni. Aliorum erat timor imperfectus, sed mirabantur omnes; Apostoli tamen admiratione quadam laudis & deuotionis. Suspensi enim potentiæ diuinæ contemplatione, infinitatem eius laudabant, quæ captum omnem humanum superabat: vnde summam animi pietatem & deuotionem concipiebant, atque exultationẽ in Christo.*

Quis

Quis putas hic eſt? *Nos non intelligimus, credimus tantum; vnde nonnihil intelligentiæ nobis aperitur: ſed quæremus ſemper cum ſumma admiratione*; Quis eſt hic? *Quin Angeli, qui ſimiles eius facti ſunt, & vident eum ſicuti eſt, perpetuò dicunt:* Quis eſt hic? *& continenter Dei magnitudinem admirantur, quia nullus eius videt diuinitatẽ quantum videri poteſt, hoc eſt, planè infinitè. Propterea de ſe Deus non capit admirationem, creatura omnis capit. Omnis creatura ſemper dicit:* Quis eſt hic?

H. Aliæ nauiculæ, quæ ſimul nauigabant, idem paſſæ atque illa Chriſti, eadem malacia & tranquillitate fruentes.

MEDITATIO.

AD Eccleſiam quidem, ad eius paſtores, ad Chriſtum permittentem tempeſtates Eccleſiæ & ſedantem, hæc referri poſſunt: ſed nos ad nos applicemus. Sanat quidem noſtram lepram, & noſtram paralyſim IESVS pro hac mortalitate; ſed vult nos nauigare, laborare, contendere per hoc mare in terram viuentium. præſens quidem nobis eſt, ſed non nunquam aufert ſpiritus conſolationem & ſenſibilem gratiam, quaſi nobis obdormiat, vel noſtra culpa, vel ſua prouidentia in nos. Conſolatione verò deſtituti facilè tentamur & periclitamur. Quid igitur? agnoſcamus ſemper noſtram infirmitatem, & periculum nobis ſemper impendens. Aſſueſcamus, quoad poterimus continenter intimo ſenſu ad Chriſtum clamare: *Domine ſalua nos, perimus.* Excitabit Chriſtum humilis oratio, & noſtri periculi viuida conſcientia. Sedabitur tentationum tempeſtas: noſtra anima in tranquillo nauigabit, agnoſcet ſuæ fidei & virtutum imbecillitatem, parabit ſe ad futuram tempeſtatem ſuperandam.

DOMI-

DOMINICA QVINTA POST EPIPHANIAM.

Parabola de zizaniis.

MATTH. XIII. Anno XXXII.

In xv. imaginem Adnotatiuncula. *xv.* 39.

A. IESVS è naui ad Capharnaum docet.
B. *Paterfamilias bonum semen seminans.*
C. *Dæmon zizania seminat ibidem noctu.*
D. *Seges maturescens.*
E. *Serui mirantur nata esse zizania, eaq; volunt eradicare, & agrum à noxiis herbis perpurgare.*
F. *Paterfamilias prohibet fieri.*
G. *Seges matura.*
H. *Paterfamilias iubet*
I. *Zizania collecta comburi:*
K. *Triticum condi in horreum.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XIII.

ALIAM parabolã [a] proposuit illis, dicens: Simile factum est Regnum cælorum [b] homini, qui seminauit bonum semen in agro suo. Cùm autem dormirent homines, venit [c] inimicus eius, & superseminauit zizania in medio tritici, & abiit. Cùm autem creuisset [d] herba, & fructum fecisset, tunc apparuerunt & zizania. Accedentes autem [e] serui patrisfamilias, dixerunt ei: Domine, nónne bonum semen seminasti in agro tuo? Vnde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Serui autem dixerunt ei: Vis, imus, & colligimus ea? Et ait: [f] Non: ne fortè colligentes zizania, eradicetis simul cum eis & triticum. Sinite vtraque crescere vsque ad [g] messem, & in tempore messis dicam messoribus: Colligite primùm zizania, & [h i] alligate ea in fasciculos ad comburendum; triticum autem [h i] congregate in [k] horreum meum. Tunc, dimissis turbis, venit in domum: & accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes: Edissere nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respondens ait illis: Qui seminat bonum semen, est [b] filius hominis. Ager autem, est [c] mundus. Bonum verò semen, hi sunt filij Regni. Zizania autem, filij [f] sunt nequã. Inimicus autem, qui seminauit ea, est [c] Diabolus Messis verò, [g] consummatio sęculi est. Messores autem, Angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania, & igni comburuntur; sic erit in consummatione sęculi. [h] mittet filius hominis Angelos suos, & [i] colligent de regno eius omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem: & mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus, & stridor dentium. Tunc [k] iusti fulgebunt sicuti Sol in regno Patris eorum. Qui habet aures audiendi, audiat.

ADNO-

DOMINICA V. POST EPIPHANIAM.

Parabola de Zizanijs. 39

Matt. xiij. Anno xxxij. xv

A. IESVS *è naui ad Capharnaum docet.*
B. *Pater familias bonum semen seminans.*
C. *Dæmon zizania seminat ibidem noctu.*
D. *Seges maturescens.*
E. *Serui mirantur nata esse zizania, eaque volunt eradicare, & agrum à noxijs herbis perpurgare.*
F. *Pater familias prohibet fieri.*
G. *Seges matura.*
H. *Pater familias iubet,*
I. *Zizania collecta comburi.*
K. *Triticum condi in horreum.*

ADNOTATIO.

A. IEsvs *in naui ad littus alligata apud Capharnaum sedens & docens: iuxta ipsum astãt discipuli, in littore verò plurima hominum turba: ibi enim dixit Zizaniorum, & alias parabolas. Porrò zizanium lolium esse scribit Basilius in* v. *Homilia hexameri, & Ambrosius in suo hexamero cap.* x. *lib.* iij. *Quæ igitur est* αἶρα *Dioscoridi, ea est zizanium; ita dictũ Græcè, quod frumentum corrumpat. Et tamen, si Theophrasto credimus, mutatur nonnunquã æra in triticum, rursum in æram triticum: qualem mutationem probare videtur Basilius eodem loco. nam triticum mutat in triticum nigrũ, quod* αἶραν *vocat; & rursum in frumentum dicit redire. Ad quod alludere videtur Chrysostomus exponens hanc parabolam: ait enim: Quid est quod ait,* Ne eradicetis simul & triticum? *Certè, aut quia si arma capitis, necesse est cùm hæreticos trucidatis, multos simul Sanctorum interire; aut quia ab ipsis Zizanijs verisimile est multos in triticum conuertendos. Si ergo prænuenientes euellitis, & frumenta deperibunt, quæ à commutatis zizaniis prouenirent. De quo Chrysostomi loco inferiùs. Verũ subdit apertè Basilius, superiori loco, zizania non è tritico mutato, sed ex origine sua principioq́ nasci, propriumq́ suum obtinere semen. Quare de hoc Zizanio intelligenda erit parabola Euãgelij, hoc est, de hac ratione æræ siue lolij; non de Theophrasti: quæ tamen non tam est mutatio naturæ vnius in aliam, quàm eiusdem deprauatio & restitutio. Illam igitur esse rationem Zizaniorum apertè ex descriptione parabolæ, atq; eius expositione colligitur. Facit enim suam sementem Diabolus, & Christus suam. Christi semen est omnis propagatio boni, Diaboli omnis mali. Porrò lolij si multum accipiat panis, inebriat; caput graui somno & vertigine afficit, visum obtenebrat: quæ nostri Zizanij declarant effectus disertè, hæreseos præcipuè, tum omnis etiam peccati. Nec multum necessum est adesse Zizanij, vt hæc mala proueniant. omnis enim hæresis, & omne peccatum, illas generat pessimas animi deprauationes; eò copiosiùs, quò est grauius.*

Mar. 4.

Mattiol. in Dioscor.

B. Paterfamilias, qui bonum semen in agro suo seminauerat.

C. Ager, vbi sementem bonam seuerat Paterfamilias, & in eodem teterrimus Dæmon zizania noctu, cùm homines dormirẽt, spargens.

D. Idem ager, vbi iam herba creuerat, & iam seges ad maturitatem appetebat. Non enim potuit eodem loco sementis & seges describi.

E. Serui mirantur nata esse Zizania, & illa volunt herbescentia adhuc colligere, atque agrum noxijs herbis expurgare.

F. Paterfamilias illud fieri prohibet, ne fortè simul triticum cum Zizaniis eradicetur; sed potiùs sinenda Zizania ad messem vsque crescere. Nihil autẽ hinc verendum, ne de hæreticis supplicium accipi non possit, & debeat: neq; enim Christus prohibet Zizania eradicari, nisi si aliter extirpari non possint, quàm eradicato simul tritico. Quare, si exscindi hæreticus ita possit, vt non solum non simul exscindatur Catholicus, sed conseruetur etiam in fide & pietate, ac proficiat; quis non intelliget hoc voluisse Christum, & hãc esse rationem qua sapienter & piè vtitur Ecclesia in damnatione hæreticorũ, ex germana Christi & pura doctrina? Nam si non potest animaduertere in hæreticos sine sua iactura; non animaduertit. Atque adeò cùm semper damnet hæreticos culpæ grauissimæ, & gladio suo feriat spirituali, non semper capitis pœna plectit. Nam eorum multitudo aliquando, vel potentia facit, vt in illos vltimam pœnam persequi non possint Catholici Principes, vel sine graui detrimẽto nõ possint. Ad quod respexit Chrysostomus, quemadmodum ad illud, vt spem non extinguant, si qua haberi possit de hæreticorum conuersione. Quod etiam Ecclesia curat magna cum charitate & sapientia, vbi hæreticos priusquam damnandos capitis tradat, ad pœnitentiam inuitat; nec punit, donec iudicet nihil præterea esse expectandum. Quod etiam Inquisitores vsurpant, vbi delatos hæreseos in carcere diu detinent, & frequenter admonent salutariter & mansuetè, & ipsorum aliqui opportunè pœnitentiam recipiunt. Denique nihil in hæreticos designatur, quod ex doctrina & verbo Christi non accipiat auctoritatem. Cuius rei iudicium atque arbitriũ planè videtur reliquisse Ecclesiæ suæ sponsæ Christus. Nam cùm reliquas partes parabolæ exponat; illud tamen, quod erat in parabola, non declarat: quid sit, quòd serui Patrisfamilias volunt ante messem Zizania colligere. Quod cùm non facit aliter quàm parabola indicat, absque dubitatione relinquit iudicandum Præpositis Ecclesiæ suæ, quæ sint relinquenda Zizania

 ad

ad consummationem sæculorum. Illud tamen disertè denunciat; qui pœnas non dederint ante mortem, illos nisi resipiscant, post mortem esse daturos, nec vllum illis futurum effugium à facie iræ Domini.

G. Seges matura.

H. Paterfamilias imperat seruis, vt primùm Zizania colligant, & illigata in fasciculos cōburant; triticum verò cōdant in horreum.

I. Iussa exequuntur serui, & comburunt zizania.

K. Triticum autem condunt in horreum.

MEDITATIO.

PLanè sapienter atque vtiliter facis bone IESV, vbi in mundum, in Ecclesiā etiam, immitti à Diabolo mala permittis, & ea finis crescere ad consummationem vsque sæculorum; ne iacturam scilicet faciant Electi tui vtilitatis, quam illinc de tua gratia capessere possunt. Ita elucet tua iustitia, tua benignitas, prouidentia tua infinita. Similiter Domine in nobis agnoscimus à te fieri. Sæuit in nos relicta ex originali peccato concupiscentia; sæuiunt alia peccata, & corruptiones ex his prouenientes: infert tentator Dæmon tentationes ac perturbationes; carnem, mundum, quid mali in nos non armat. Sed hæc ille facit sua malitia; tu permittis tua bonitate & prouidentia. At insensati nos turbamur, quasi illa nobis non sint salutaria, & quæ ad meliora nos quasi adigant. Omne igitur gaudium existimabimus, magne IESV, per te, & in te, vbi in varias tentationes inciderimus: tu nobis adsis, nobis fructum tentationis reponas optatum tua benignitate infinita. Iacob. 1.

DOMINICA SEPTVAGESIMÆ.

De conuentione ex denario diurno.

MATTH. XX. Anno XXXIII.

In xvi. imaginem Adnotatiuncula. xvi. 72.

A. IESVS in itinere à Galilæa ad fines Iudææ trans Iordanem docet.

B. Paterfamilias primo mane conducit operarios.

C. Idem facit hora tertia.

D. Idem sexta.

E. Idem nona.

F. Tandem circa horam vndecimam idem facit. Designantur autem horæ in circulis per Solem super horizontem.

G. Vinea, quò mittuntur operarij, & variè occupantur.

H. Dominus vineæ, siue Paterfamilias præscribens Procuratori.

I. Procurator exequitur mandatum, & æqualiter omnibus enumerat: primi conqueruntur, &c.

EVAN-

DOMINICA SEPTVAGESIMAE

De conuentione ex denario diurno. 72

Matt. xx. *Anno xxxiij.* xvi

A. IESVS *in itinere, à Galilæa ad fines Iudææ trans Iordanem, docet.*
B. *Pater familias primo mane conducit operarios.*
C. *Idem facit hora tertia.*
D. *Idem sexta.*
E. *Idem nona.*
F. *Tandem circa horam vndecimam idem facit. Designantur autem horæ in circulis, per solem super horizontem.*
G. *Vinea, quò mittuntur operarij, & variè occupantur.*
H. *Dominus vineæ, siue Pater familias præscribens procuratori.*
I. *Procurator exequitur mandatum, & æqualiter omnibus enumerat: primi conqueruntur, &c.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XX.

IN illo [a] tempore dixit IESVS discipulis suis: Simile est regnum cælorum homini [b] Patrifamilias, qui exiit primo [b] manè conducere operarios in vineam suam. Cõuentione autem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in vineã suã. Et egressus circa [c] horã tertiam, vidit alios stantes in foro otiosos, & dixit illis: Ite & vos in vineam meam, & quod iustum fuerit, dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterùm autem exiit circa [d] sextam & [e] nonam horam: & fecit similiter. Circa [f] vndecimam verò exiit, & inuenit alios stantes, & dicit illis: Quid hic statis tota die otiosi? Dicunt ei: Quia nemo nos conduxit. Dicit illis: Ite & vos in vineam meam. Cùm serò autem factum esset, dicit [h] Dominus vineæ procuratori suo: Voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens à nouissimis vsque ad primos. Cùm venissent ergo qui circa [i] vndecimam horam venerant, [i] acceperunt singulos denarios. Venientes autem & [b] primi, arbitrati sunt quod plus essent accepturi: acceperunt autem & ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant aduersus Patremfamilias, dicentes: Hi [i] nouissimi vna hora fecerunt, & pares illos [b] nobis fecisti, qui portauimus põdus diei, & æstus: At [h] ille respondens vni eorum, dixit: Amice, non facio tibi iniuriam: nónne ex denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum est, & vade: volo autem & huic [i] nouissimo dare, sicut & [b] tibi. Aut non licet mihi quod volo, facere? an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi: multi enim sunt vocati, pauci verò electi.

ADNOTATIO.

Matth. 19. *A.* IESVS *cum discipulis in itinere à Galilæa ad fines Iudææ trans Iordanem, vbi hanc parabolam dixit, paulò antequam Lazarum suscitaret mortuum.*

Apposité autem & salutariter in Septuagesima hoc Euangelium proponit sancta mater Ecclesia, ad animos filiorum suorum ad pœnitentiam reuocandos. Incipit enim Missa à terrore Mortis & Inferni, qui stimulus ad pœnitentiam est vehemens. Cùm enim sint plurimi qui toto anno, vel nihil, vel tenuiter de pœnitentiæ virtute, quæ est dolor peccatorum vindex, cogitent, nihil de pœnitentiæ Sacramento, nihil de huius partibus; alij verò sint qui pœnitentiam exercent: vtrosq; grauissimè officij admonet parabola Euangelica. Hos, ne nimium sibi fidant, sed in humilitate, cum timore & tremore suam salutem operentur: illos, ne propterea animos despondeant, quòd tardè videãtur ad pœnitentiæ opera venire; ad gratiam esse respiciendum, & tempus acceptabile: nihil benignitatis à Deo non consecuturos, modò Deum etiam vltima hora anni audiant, ad operandum in vinea sua, quæ anima nostra est, vocantē: futurum vt illis etiam æquentur, qui nullo anni tempore pœnitentiam neglexisse videntur. Illud tamen sciant,

sciant, se vltimâ hac horâ vocanti singulari benignitate Christo debere singulari studio respondere, nec quicquam prætermittere eorum, quæ ab industrio & robusto vinitore desiderantur. Cùm enim vim det Deus nobis omnibus si quid boni agimus, virtute etiam nos præueniat & gratia sua, & excitet ad benè agendum: homini tamen simul exerenda sua virtus est, Deo freta, & ex Deo potens; & plantanda in corde vis est à Deo oblata: pastinandum deinde est, & vis illa quasi in (scrobes, id est, in profundum cordis) defigēda & reclinanda, vt ex ea vis cordis nostri propagetur, & vires suas exequatur, in gēmas exeat, vnam ostendat exorientem; initium videlicet contritionis, & iustificationis. Quam cordis terram si fodias, si stercores, si occes, & glebas conteras crebra fossione (hoc est, acriore contritione peccatorum vtaris) si pampines, & quæ non sunt vtilia perfecto fructui pœnitentiæ abiicias; fiet vt vuam pœnitentiæ colligas, cum labore quidē & cura, lætam tamen & Deo gratam, peccatorū nimirum remissionem per eius misericordiam & gratiam.

Illud verò est summo studio animaduertendum, quod omnipotens Paterfamilias Deus dicit: Nónne ex denario conuenisti mecū? tolle quod tuum est, & vade: volo huic nouissimo dare, sicut & tibi. Aut non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? *Aures cordis, & oculi ad Christi voluntatem, ad omnipotentiam & bonitatem cōuertendi. Ille voluit nos mereri, & sibi nobiscum conuenire de denario (id est, mercede) nostris meritis reddenda, cuius est voluntas omnipotēs: voluit autem, quia bonus est Paterfamilias, & animam posuit pro familia sua. Ad hoc igitur spectandum, & huius Patrisfamilias meritis fidendum dum operamur, non nostris quasi è nobis, non diuturnitati temporis, vel operis difficultati, vt illi facere videntur qui dicunt:* Portauimus pondus diei, & æstus. *Quæ si valent, si augent meritum, vt valent & augent; eam vim non habēt ex temporis diuturnitate, non ex difficultate, sed ex Dei & Christi voluntate, bonitate, & gratia. Quò fit, vt qui synceriorem & pleniorem fidem, & maiorem spei & charitatis affectum adducit ad breuis temporis opera (quæ proinde videri possunt faciliora) is nihil mirum, si illis æquetur in præmio, qui prolixiùs quidem operati sunt, tepediùs tamen Christo gloriam sui operis dederunt, & diuturnitatis ac laboris priuilegium imperfecta cogitatione extollunt. Hæc verò significantur in illa parabolica murmuratione. Vt enim qui nimiùm sua opera extollit, vel illorum potiorem rationē haberi existimat quàm gratiæ, quàm Dei voluntatis; is certè de Dei prouidētia & misericordia, de meriti Christi excellentia non rectè sentit: Sic qui gloriam quidem Deo ex suis meritis tribuit, potiorem diuinæ gratiæ rationem habendam ducit quàm suorum operum, miniméque sua extollit merita; sed hæc tamen facit exiliter & imperfectè: præmio quidem non excidet; verùm illud ita obtinebit, vt qui pleniùs, qui perfectiùs minore tempore sint in Christo operati, illi vel æquētur, vel proponantur. In merito igitur nostro, quod habemus in Christo, docemur grauissimè hac parabola primas partes esse Christi & eius gratiæ; atque adeo quicquid in nobis habet, rationē meriti, id ex virtute & merito Christi habet, quod per eius gratiam nobis communicatur, atque in nos quasi à capite in mēbra, & à vitæ in palmites influit. Hinc diuturnitas temporis, hinc operationum difficultas præmium habet, hinc liberum arbitrium suam laudem. Contendendum itaque singulis est vt spiritu illud intelligant, & dicant, & agant:* Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Christus. *Cùm enim Christo cōfixus sum cruci, viuo, & non viuo. Viuo vitam potentiarum mearum, quæ quidem operātur spiritualiter: sed cùm illa vita sit gratiæ, non vita humana: nec vita carnalis, mundana, vsitata; sed spiritualis, cælestis, noua, sit vita Christi, quæ per gratiam, & virtutes, & Spiritus sancti dona mea est facta (vt factus nobis est Christus sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio)* 1. Cor. 1. *sapienter dicitur non mea vita, sed Christi. Quare viuo quidem ego, sed non viuo per me ex me: nihil enim est in me ex me, quod sit principium vitæ; sed in Christo. Quare viuit in me Christus; & propterea ego non viuo, sed ipse in me: forma enim dat esse, dat etiam operari. Formam, qua sum spiritualiter, & operor, non habeo ego ex me, sed eam dat mihi Deus. Illa verò est inhærens gratia. in ea vim exerit Christus in me, quæ est efficax ex eius vita & merito. Nam si dixit Christus, quam docebat doctrinam esse suam, & non suam;* suam, *quia ipse est sapientia infinita;* non suam, *qui illam à Patre acceperat per æternā generationem: simili proportione viuimus nos, & non viuimus. Potentiæ enim nostræ verè se mouent, & viuunt; vis tamen vnde viuunt, vnde se mouent, Christi est, Christus est, gratia eius est, meritum eius passionis est. Hanc vitam cùm viuamus, agnoscere semper debemus in spiritu vim in qua, & per*

quam

quam viuimus; & quod viuimus, in illa vi & gratia nos viuere; vnde meritum nostrum concipimus & exerimus. Nam meritum nostrum, exercitium est vita nostra spiritualis, & actionis in Christo. Meremur nos; nam verè nostra potentia gratiæ cooperantur: non meremur tamen, sed meretur in nobis Christus, vt etiam viuit; nam ex illa vita hoc meritum exoritur. Merito igitur Christi meremur nos, non nostro è nobis; vt illius vita viuimus, non nostra è nobis. Charitas enim Christi hæc est, quæ in cordibus nostris est diffusa, in qua est Spiritus sanctus, qui per eam datus est nobis. Hæc intimo cordis sensui imprimamus; & summa cum cautione & attentione de nostrorum operum, vel labore, vel difficultate, vel diuturnitate & loquemur & cogitabimus. Quò enim perfectiùs eam rationem quam diximus exprimemus, eò erit maius nostrum meritum, & maior merces; nec verebimur vt nos Paterfamilias æquales aliis, qui minùs laborauerũt, faciat. Neq; enim obliuiscitur operis vel laboris nostri; modò ea videat à nobis præstari, quæ ipse dat vt possimus, & iubet vt debeamus, & exigit quasi dona sua, & debita nostra & merita.

B. Paterfamilias primo mane conducens in vineam operarios. Commodè porrò ex Sole distributo pro altitudine super horizontem in circulis designatæ sunt horæ, matutina, tertia, sexta, nona, vndecima, & Paterfamilias quibus horis operarios conducit. In primo igitur circulo est Sol in horizonte, ita vt primum mane indicetur.

C. Idem Paterfamilias conducens homines hora tertia; hoc est, Sole existente in fine primi quadrantis super horizontem. Vtebantur enim Iudæi horologio horarum inæqualium; id est, cursu Solis super horizontem diuiso in duodecim æquales partes, similiterq́; sub horizonte.

D. Idem operarios vocans sexta hora, id est, meridie; Sole occupante finem secundi quadrantus, id est, meridianum.

E. Idem similiter mittit ad vineam hora nona, hoc est, sub finem tertij quadrantus.

F. Tandem hora vndecima, hoc est, Sole ad occasum properante, in secundo triente quadrantis quarti.

G. Vinea, vbi operantur conductitij vinitores.

H. Dominus vineæ, præscribens dispensatori, vt operariis omnibus ex æquo singulos denarios numeret pro stipẽdio: simul refutans eos qui per inuidiam conquerebantur, se, qui totius diei pondus sustinuerant, nihil accipere amplius quàm alios qui vndecima venerant.

I. Dispensator exequens imperium Domini & singulis denarium in manum erogans.

MEDITATIO.

Ad Eph. 6. Ad Philip- pen. 2.

CONfortemur Fratres in Domino, & in potẽtia virtutis eius, & misericordię; atq; in timore & tremore salutem nostram operemur, optima spe pleni. Qui enim omnia in nobis ex sua eudocia & gratia operatur Deus, cum hominibus tamen conuentionem de æterna mercede operibus eorum reddenda facit. Quid hoc est miraculi? Illud videlicet: meretur Christus Dei Filius pro nobis, nos in ipso ac per ipsum, vitam æternam. Non solùm autem, sed abundãt eius miserationes in nos. Nam cùm initio ipsi cum omnibus mortalibus conuenisset de eorum operibus, & de operum præmio, nec pactum illi tenerent; auxit tamen in illos suam gratiam identidem, & iustitiam suam apertiùs obtulit, per Noë, per Abraham, per Moysem, per Prophetas. Postremò, cùm potiùs reiiciendi viderentur omnes mortales; vniuersos tamen maiori benignitate complexus est Deus per Filiũ suum, & longè maiora præsidia ad pietatem dedit: vt temporis prolixitate opus non sit ad promerendam beatitudinem, in tanta abundantia & splendore diuinæ gratiæ.

Gratias Deo agamus ex toto corde, quibus dedit, vt in acceptabile tempus, in tempus tantæ salutis incideremus; & agnoscamus similes in nobis, atque in illis fieri vocationes. Vocat enim per omnem ætatem nos Deus; semper tamen ipsi existimemus vltimam esse nostram horam, & benignissimam Dei vocationem auidè arripiamus. Quod si negligamus, finis diei nos occupabit; claudetur ianua, excludemur, interibimus.

DOMINICA SEXAGESIMÆ

Parabola ſeminantis.

Matth. xiii. Lvc. viii. Marc. iiii. Anno. xxxii.

In xvij. imaginem Adnotatiuncula. *xvij.* 38.

A. Iesvs *ſedens in naui ad littus iuxta Capharnaum docet.*
B. *Agricola ſementem faciens.*
C. *Cadit ſemen in viam.*
D. *Cadit in petroſa.*
E. *Cadit in ſpinetum.*
F. *Cadit in terram bonam; & facit vnum centeſimum fructum, aliud ſexageſimum, &c. Parabolam explicat Chriſtus.*

EVANGELIVM MISSÆ.

Matth. xiii.	Lvc. viii.	Mar. iiii.
In illo die exiens Iesvs *de domo, ſedebat ſecus mare.*		*Et iterũ cœpit docere ad mare:*
Et congregatæ ſunt ad eum turbæ multæ,	[a] Cum autem turba plurima conuenirent, & de ciuitatibus properarent ad eum,	*& congregata eſt ad eum turba multa,*
ita vt in nauiculam aſcẽdens [a] *ſederet: & omnis turba ſtabat in littore:*		*nauim aſcendens ſederet in mari, & omnis turba circa mare ſuper terram erat:*
& locutus eſt eis multa in parabolis, dicens.	dixit per ſimilitudinem:	*& docebat eos in parabolis multa, & dicebat illis in doctrina ſua:*
Ecce	[b] Exiit qui ſeminat, ſeminare ſemen ſuum: & [b] dum ſeminat,	*Audite: ecce exiit ſeminans ad ſeminandum.*
quædam ceciderunt ſecus viã,	aliud cecidit ſecus[c] viam, & conculcatum eſt,	*circa viam,*
& venerunt volucres cæli, & comederunt ea.	& volucres cæli comederunt illud.	
Alia autem ceciderunt in petroſa, vbi non habebant terram multam:	Et aliud cecidit ſupra [d] petram:	*Aliud verò cecedit ſuper petroſa, vbi non habuit terram multam:*
& continuò exorta ſunt, quia non habebãt altitudinem terræ.		*& ſtatim exortum eſt, quoniam non habebat altitudinem terræ:*
Sole autem orto æſtuauerunt:		*& quando exortus eſt ſol, exæſtuauit:*
& quia non habebant radicem, aruerunt.	& natum aruit, quia non habebat humorem.	*& eò quòd non habebat radicem, exaruit.*

Matth.

DOMINICA SEXAGESIMAE

Parabola Seminantis. 38

Matt. xiij. Marc. iiij. Luc. viij. Anno xxxij. xvij

A. IESVS *ſedens in naui, ad littus iuxta Capharnaum, docet.*
B. *Agricola ſementem faciens.*
C. *Cadit ſemen in viam.*
D. *Cadit in petroſa.*
E. *Cadit in ſpinetum.*
F. *Cadit in terram bonam, & facit vnum, centeſimum fructum, aliud, ſexageſimum, &c. Parabolam explicat Chriſtus.*

MATTH. XIII.	LVC. VIII.	MAR. IIII.
Alia autem ceciderunt in spinas:	Et aliud cecidit inter [e] spinas,	*in spinas:*
& creuerunt spinæ, & suffocauerunt ea.	& simul exortæ spinæ suffocauerunt illud.	*& ascenderunt spinæ, & fructum non dedit.*
Alia autem ceciderunt in terram bonam:	Et aliud cecidit in terram [f] bonam:	
& dabant fructum,	& ortum fecit fructum	*& dabat fructum*
aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigesimum.	centuplum.	*ascendentem, & cresentem; & afferebat vnum triginta, vnum sexaginta, & vnum centum.*
	Hæc dicens clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat.	*Et dicebat:*
Et accedentes discipuli dixerunt ei:	Interrogabant autẽ eum discipuli eius,	*Et cùm esset singularis, interrogauerunt eum hi qui cum eo erant duodecim,*
Quare in parabolis loqueris eis?	quę esset hæc parabola.	*parabolam.*
Qui respondens, ait illis:	Quibus ipse dixit:	*Et dicebat eis:*
Quia vobis datum est nosse mysteria regni cælorum: illis autem non est datum.	Vobis datum est nosse mysterium regni Dei,	*illis autem qui foris sunt,*
Qui enim habet, dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod habet auferetur ab eo.		
Ideo in parabolis loquor eis: quia videntes non vident,	cæteris autẽ in parabolis: vt videntes non videant,	*in parabolis omnia fiunt: vt videntes videant, & non videant:*
& audientes non audiunt, neque intelligunt.	& audientes non intelligant.	*& audientes audiant, & non intelligant:*
Et adimpletur in eis prophetia Isaiæ dicentis: Auditu audietis, & non intelligetis: & videntes videbitis, & non videbitis. Incrassatum est enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos suos clauserunt:		
nequando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & conuertantur, & sanem		*nequando conuertantur, & dimittantur eis peccata.*

eos. Vestri autem beati oculi quia vident, & aures vestræ quia audiunt. Amen quippe dico vobis, quia multi Prophetæ & iusti cupierunt videre quæ videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt.

MATTH. XIII.	LVC. VIII.	MAR. IIII.
Vos ergo audite parabolam seminantis	Est autem hæc parabola:	*Et ait illis: Nescitis parabolam hanc? & quomodo omnes parabolas cognoscetis?*
	Semen est [d] [e] [f] verbũ Dei.	*Qui [b] seminat, verbum seminat.*
Omnis qui audit verbũ regni, & non intelligit,	Qui autem secus viam, hi [c] sunt qui audiunt;	*Hi autem sunt, qui circa viam, vbi seminatur verbum,*
venit malus,	deinde venit diabolus,	*& cùm audierint, confestim venit satanas,*
& rapit quod seminatum est in corde eius:	& tollit verbum de corde eorum, ne credentes salui fiant.	*& aufert verbum, quod seminatum est in cordibus eorum.*
hic est, qui secus viam seminatus est.		
Qui autem super petrosa seminatus est,	Nam [d] qui supra petram:	*Et hi [d] sunt similiter, qui super petrosa seminantur, verbum,*
hic est, qui verbum audit, & continuò cum gaudio accipit illud:	qui cùm audierint, cum gaudio suscipiunt verbum:	*statim cum gaudio accipiunt illud:*
non habet autem in se radicẽ, sed est temporalis:	& hi radices non habent: quia ad tempus credunt,	*& non habent radicem in se, sed temporales sunt:*
facta autem tribulatione & persecutione propter verbum, continuò scandalizantur.	& in tempore tentationis recedunt.	*deinde orta tribulatione & persecutione propter verbũ, confestim scandalizantur.*
Qui autem seminatus est in spinis,	Quod autẽ in spinas cecidit:	*Et alij sunt, qui in spinis seminantur:*
hic est, qui verbum audit,	hi [e] sunt, qui audierunt,	*qui verbum audiunt,*
& solicitudo sæculi istius, & fallacia diuitiarum	& à solicitudinibus, & diuitiis, & voluptatibus vitæ,	*& ærumnæ sæculi, & deceptio diuitiarum, & circa reliqua concupiscentiæ introëuntes*
suffocat verbum, & sinè fructu efficitur.	euntes, suffocantur, & non referunt fructum.	*suffocant verbum, & sine fructu efficitur.*
Qui verò in terram bonam seminatus est,	Quod autẽ in bonã terrã,	*Et hi sunt, qui super terram bonam seminati sunt.*
hic est, qui audit verbum,	hi [f] sunt, qui in corde bono & optimo audientes	*qui audiunt verbum & suscipiunt,*
& intelligit, & fructum adfert,	verbum retinent, & fructum adferunt in patientia.	*& fructificant,*
& facit aliud quidem [f] centesimum, aliud autem [f] sexagesimum, aliud verò [f] trigesimum.		*vnum [f] triginta, vnum [f] sexaginta, & vnum [f] centum.*

ADNO-

ADNOTATIO.

A. IESVS sedẽs in naui ad littus maris Galilææ iuxta Chapharnaũ, ad turbã cõcionatur in parabolis: cũ ipso sunt discipuli. Vtebatur verò parabolis & similitudinibus Christus magno mysterio, singulari beneficio. Nam cùm omnem doctrinam suam miraculis confirmaret (hoc est, diuino testimonio, quod erat in miraculis) & ad eius doctrinam confluerent, partim qui erãt malæ, partim qui erant bonæ voluntatis homines: propter hos quidem, vel vsus non esset figurato sermone, vel illum explicasset in ipsa concione: sed illi in causa fuerunt vt loqueretur per parabolas, atque vt ne publicè eas exponeret: ne scilicet (quod docuerat Apostolos) sanctum daret canibus, & margaritas spargeret ante porcos. Sat ergo habuit, si quæ ad fundandũ Euangeliũ erãt necessaria, ea clarè doceret; & quæ ad doctrinã spiritualem alia pertinebant, ea discipulis seorsum aperiret. Propterea, cur in parabolis loqueretur, causam Christus retulit ad eos qui non poterant, aliter audire, & contrariam afferebant animi dispositionem ad audiendum Christũ, qui & obicem opponebant spiritui qui loquebatur.

Mysterium igitur hoc fuit. Beneficium autem, vt qui boni animi aliquid afferebant, hi cũ principiũ aliquod ipsis offerretur vnde interrogarẽt (quod habet ratio similitudinis & parabolæ) illud arriperent, & curarẽt doceri; quod fecerunt Apostoli. Et credi potest alios auditores itidem petiisse expositionem parabolarum, vel à Christo ipso, vel ab Apostolis; & inde etiam motos vt Christum sequerentur. Hostes verò verbi & rerum spiritualium, ij beneficium item accipiebãt. Nam cùm non essent apertam rem recepturi, sed potiùs oppugnaturi, prouidebat Christus ne diuinam doctrinã conculcarent, & se, vel Apostolos virulentiùs persequerẽtur. Cõsulebat igitur immeritis & ingratis hominibus, ne grauiùs peccarẽt, & vt minore cũ pœna perirẽt. Fuit autem hæc semper Ecclesiæ prouidentia & Apostolorũ, ea vsus est Paulus, ea Dionysius Areopagita.

Sed quid est, quòd ad hanc, & ad aliam nullam parabolã adiungitur Ecce; quasi ad rem magnã, nouam, & admiratione dignã? Num quòd aliæ per partes mysteria Christianæ fidei proponunt, hæc simul omnia complectitur; filij Dei æternam generationẽ, & reliquorum omnium fructum? Nam exiit, egressum vnum dicit, quo ab initio à diebus æternitatis Verbum Dei prodiit; alterum verò egressum, quo venit in mundum, & semen infinitũ in vtero Virginis sacrosanctæ homo factum est. Et verè quidem semen dicitur, vt ex quo est origo omnis fructus spiritualis; quod in terra conditum est Virginis, & suæ carnis siue humanitatis; vt esset Deus absconditus Saluator: tum etiam quòd mortuum hoc semen fuit in humanitate sua, vnde tulit fructũ multum, mortalium salutẽ. Cùm autem incarnatio totius sit opus Trinitatis, seminans in sua incarnatione fuit idem Dei Verbum. Ex his autem alia omnia prodeunt mysteria, omnis fructus Euangelij Dei, hinc omnes parabolæ. Quare illud Ecce, ad hanc cùm attineat excellentissimam, ex eo ad omnes parabolas pertinet. Ceterùm, vt ex ratione productionis Verbi Dei, quæ manifestationem dicit in splendoribus sanctitatis, & infinita luce diuinitatis in Deo; ita in omni verbo Dei creato, & diuinitùs reuelata doctrina, illa extat ratio, vt diuina virtus in ea manifestetur & exeratur ad animorum salutem.

Iã quòd Lucas, cùm non scribat Ecce, dicat Christum dicentẽ parobolam clamasse, Qui habet aures audiendi audiat, ad eandã parabolæ maiestatem exprimendam attinet. Porrò autem cùm quater scriptum sit dixisse Christum in Euãgelio suo; Qui habet aures audiẽdi audiat, (quæ est vehemens exhortatio, vt veris auribus, hoc est, cordis & spiritus audiant; non tantũ carnalibus) & tantummodo in hac parabola id inclamauerit, non absque magno mysterio id fecit Verbum infinitum. Voluit namque intelligentiã parabolæ è sui infinita productione ad corda nostra penetrare & imprimi. Nec sine mysterio ter præterea idem dixit Dominus. In Matth. quidem, (Cap.11.) vbi prædicans dignitatẽ Ioannis Baptistæ, dixit à diebus Ioannis Regnum cælorum vim pati, & violentos rapere illud; quod attinet ad principium vitæ spiritualis. In Luca, (Cap.14.) vbi de perfectione vitæ disserit, toto videlicet capite, sed præsertim ex eo loco, Si quis venit ad me, ad finem vsque. In Marco, (Cap.7.) quando docet excellentem viam superandi tentationes, & conseruandi vitam spiritualem, vel etiam eius perfectionem. Nam hæc est doctrina, vbi dicit; Non quod intrat in os, coinquinat hominem, sed quæ ex corde exeunt; ne continuò ad omnem tentationem terreamini, vel animum despondeatis: nulla tentatio vobis nocere potest, nisi vos velitis.

Ceterùm præsentis Euãgelij parabola omnes homines, tum status omnes Ecclesiæ, instituũtur; & in quouis statu quæ impediunt, designantur. Nam primùm docetur omnes, vt à diuina inspiratione,

ratione, quæ est verbũ Dei & diuinũ semẽ, animũ ne auertãt: ne ita fiat vt corde nõ intelligãt, & rapiatur illud semẽ à præparatis ad escã rugientibus Diabolis, & pereat fundamentũ spiritualis ædificij. Eccl. 51. *Vnde intelligimus perire illos, qui vel negligunt, vel cõtemnunt audire Christi doctrinã & corde recipere, siue infideles, siue fideles sint. Neque rursus esse satis, si corde intelligãt atque recipiant semen, nisi cordis duritiem abijciant interiorẽ, & promptitudinẽ obedientiæ ac deuotionẽ adhibeant, sine quibus exarescit semẽ. Postremò etiam si hæc adsint omnia, & profundè semen recipiatur; tamẽ, quæ acriter vrgere solẽt, è Mundo & Carne impedimẽta nisi strenuè superauerint, suffocabitur illis semen. Vt igitur verbũ Dei fructum afferat, qui in statu est sæculari, eum oportet singularẽ animi virtutẽ adducere in Christo, vt illas omnes superet difficultates, & corde recipiat verbum Dei, & deuotionem addat in mediis impedimẽtis & distractionibus; vt ne superetur ab animi & sæcularium rerum perturbationibus atque ariditatibus, tum à Carnis & Mundi spinis, inter quas versatur; & si pungatur, ne transfigatur tamen. Neque dubitandũ est huiusmodi virtutem præstare posse homines in sæculo viuentes, vel etiam in matrimonio, Christo iuuante; quod exẽpla etiam docent & antiqua & quotidiana: verũ summa est illic difficultas, singularis gratia est necessaria. Nam si difficilius est diuites in Regnum Dei transire, quàm camelum per acus foramen; quid illis fiet, quos omnia sæculi impedimẽta oppugnant incessanter? Propter has autẽ difficultates in rẽ necessariã incurrentes, singulari beneficio consuluit Christus paupertatẽ, castitatẽ, obediẽtiã, & perfectionis statũ. Quod cõciliũ si accipiatur, fiet primùm vt inspirationes Dei corde recipiãtur; corda præterea vt emolliãtur ad deuotionẽ intimã, & statũ etiã perfectionis capessendũ; deniq; paupertas, & castitas, & obediẽtia animo proponatur; imò fiet tandẽ, vt votis cõfirmẽtur hæc omnia: quo simul fiet, vt volũtatus & intellectus distractiones, & siccitates, & errores, tum carnis importunitates & spinæ, singulari Christi vocantis gratia superentur. Si qui verò hunc statũ non adeunt, si illum tamen imitãtur, & ad suam vitæ perfectionẽ cõtendãt in humilitate, ad aliquã perfectionẽ vitæ euadere possunt in suo statu: centesimũ etiã nonnumquã fructum afferre. Cõtrà verò, qui in excellenti sunt statu, si illa impedimenta nõ abigant, & quæ ad statum attinẽt non obseruent, ne ad trigesimum quidẽ fructum attingent: qui obseruant, hos pro ratione suæ infirmitatis in trigesimo subsidere continget, cũ ad centesimum & assurgere possint & debeant. Et tamen matrimonium ad trigesimum, viduitas ad sexagesimum, virginitas ad centesimum ascẽdit, vt Hieronymus subinde docet: vel vt alij trigesimus fructus est Laicorum, sexagesimus Clericorum, centesimus Religiosorum.*

B. Agricola sementem faciens: cadit verò semen secus viam, super petrosa, inter spinas, in terram bonam.

C. Via publica, in quam quod semen cecidit, à mulionibus, ab aurigis, à viatoribus cõculcatur, diripitur ab inuolantibus volucribus.

D. Petrosa terra, vnde exortum statim semen feriente Sole exarescit.

E. Spinetum sentibus & vepribus horridum, in quod inspersum est semen, quod exortum suffocatur.

F. Terra bona ac frugifera, reddens centesimum, sexagesimum, trigesimum fructum: quæ varietas declaratur varia segetum altitudine & densitate. Parabolam explicat Christus ipse.

MEDITATIO.

CLama ad nos benigne IESV, aperi aures nostras, expone parabolam, & cordi nostro insere vim tuæ excellentis doctrinæ: ita facies nos terram bonam & optimam, nec ad salutem solùm nos parabis, sed ad vitę perfectionem eriges. Clamor tuus virtus est tua, & misericordia in nos exerta, viua, efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti. Huic, ipsa iuuante, cor aperiamus Fratres, ad diuini verbi inspirationes recipiendas intimè, atque operibus exprimendas. Nec ad superficiẽ verbum recipiamus: eò enim aduolat facilè dæmon, & verbum eripit; cogitationes itẽ prauæ verbum conculcant. sed profundè verbum recipiamus, ne ardor tentationis eò pertingat. Neque sinamus delicias quascumque nobis esse iucundiores quàm verbum ipsum: illæ enim cùm voluptatem nobis afferunt, spiritum cruentant. Reiectis igitur noxiis omnibus impedimentis, siue desolati sumus, siue consolati, in terra cordis nostri verbi Dei virtutem cælestem recipiamus: illi cooperemur in Christo, vt etiamsi meritum vitæ æternæ pro ratione nostræ cooperationis, nunc exile, nunc mediocre, nunc summum reportetur; ad summũ nos tamen semper contendamus.

Prænunciat IESVS ſuam crucem Apoſtolis. 80

Matt. xx. Marc. x. Luc. xviij. Anno xxxiij. xviij

A. *Ephrem vrbs, quo ſeceſſerat Chriſtus, poſt ſuſcitatum Lazarum.*	F. *Mortis damnatur à Principibus, &c.*
B. *Hieroſolyma, vbi habetur concilium apud Caipham, de nece Chriſti IESV.*	G. *Traditur Pilato præſidi.*
C. *Chriſtus Iericuntim, et Hieroſolymam aſcendens, mira alacritate diſcipulos præit.*	H. *Flagellatur.*
D. *Conuerſus ſecreto eis ſuam ipſius mortem prænunciat.*	I. *Coronatur ſpinis, quod intelligitur, verbo illuditur.*
E. *A Iuda proditur, traditur gentibus.*	K. *Conſpuitur; arundine, colaphis, alapis verberatur.*
	L. *Crucifigitur.*
	M. *Glorioſè reſurgit à mortuis.*

DOMINICA QVINQVAGESIMÆ.

Prænunciat IESVS suam crucem Apostolis.

MATTH. XX. MAR. X. LVC. XVIII. Anno XXXIII.

In xviij. imaginem Adnotatiuncula. *xviij.* 80.

A. *Ephrem vrbs, quò secesserat Christus post suscitatum Lazarum.*
B. *Ierosolyma, vbi habetur concilium apud Caipham de nece Christi* IESV.
C. *Christus Ierichuntem, & Ierosolymam ascendens, mira alacritate discipulos præit.*
D. *Conuersus secretò eis suam ipsius mortem prænunciat.*
E. *A Iuda proditur, traditur gentibus.*
F. *Mortis damnatur à Principibus, &c.*
G. *Traditur Pilato Præsidi.*
H. *Flagellatur.*
I. *Coronatur spinis, quod intelligitur verbo* illuditur.
K. *Conspuitur; arundine, colaphis, alapis verberatur.*
L. *Crucifigitur.*
M. *Gloriosè resurgit à mortuis.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XX.	LVC. XVIII.	MARC. X.
Et [a] *ascendens* IESVS [b] *Ierosolymam,*		*Erant autem in via ascẽdentes* [b] *Ierosolymam, &* [c] *præcedebat illos* IESVS, *& stupebant:*
		& sequentes timebant.
assumpsit duodecim discipulos [d] *secretò, & ait illis:*	Assumpsit autem IESVS duodecim, & ait illis:	*Et assumens iterùm duodecim, cœpit illis dicere quæ essent ei euentura.*
	Ecce ascendimus [a] Ierosolymam, & consummabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas de filio hominis.	*Quia ecce ascendimus Ierosolymam,*
& filius hominis [c] *tradetur Principibus Sacerdotum, & Scribis, & condemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad illudendum,*	tradetur [g] enim gentibus, & [i k] illudetur,	*& filius hominis tradetur* [e] *Principibus Sacerdotum, & Scribis, & Senioribus, &* [f] *damnabunt eum morte, &* [g] *tradent eum gentibus, & illudent ei,*
& flagellandum,	& [h] flagellabitur, & conspuetur: & postquã flagellauerint, occident eum,	*& conspuent eum, & flagellabunt eum, & interficient eum:*
[l] *& crucifigendum, & tertia die resurget.*	& tertia die [m] resurget. Et ipsi nihil horum intellexerunt, & erat verbum istud absconditum ab eis, & non intelligebant quæ dicebantur.	

ADNO-

ADNOTATIO.

Io.11. *A.* Ephrem *vrbs citra Iordanem iuxta aliquorum sententiam, si qui velint idem esse Ephrem & Ephron, infra mare Galilææ, non longè à Iordane & Iaboc torrente, & Ennon oppido, iuxta quod Ioannes baptizauerat;* (Ioseph. lib.12. antiq. cap.12.) *quò secesserat ad aliquot dies* IESVS, *postquam suscitato Lazaro sciebat conspirasse Iudæos in ipsius necem.*

Io.11. *B. Ierosolymis concessus Pontificum & Pharisæorum, vbi conuenit Caiphas, & prophetat interficiendum* IESVM, *ne gens tota Iudæorum pereat.*

C. IESVS *expeditè & alacriter præcedit Apostolos, versus Iericho & Ierosolymam tendens; stupent sequentes discipuli.*

D. Intellige substitisse Christum, & conuersum ad discipulos, solis ipsis secretò denunciare disertè quidem & confidenter: Ecce ascendimus Ierosolymam, *&c. Quæ verò prædicit se esse passurum, ea significantur totidem circulis. Iam antea bis in Galilæa denunciauerat discipulis idem* IESVS, *tametsi non ita particulatim: nec tradendum gentibus ad illudendum, vel flagellandum, vel crucifigendum; sed dumtaxat multa passurum, occidendum, & resurrecturum. Et primùm quidem apud Matth.* (cap.16.) *post præclarissimam illam Petri confessionem.* Tu es Christus filius Dei viui. Exinde, *inquit Euangelista,* cœpit IESVS ostendere discipulis, quia oportet eum venire Ierosolymam, & multa pati à Senioribus, & Scribis, & Principibus Sacerdotũ; & occidi, & tertia die resurgere. *Vbi operæ pretium est audire quid Petrus fecerit, quidue dixerit. Primò assumit* IESVM *zelo accensus, & seorsum eum abducit, & incipit illum increpare, amica quidem obiurgatione cum summa amoris significatione, sed inconsiderata tamen:* Absit à te Domine, non erit tibi hoc. *Christus verò eius animum aduersatus & verba, conuersus ad discipulos dixit Petro, vehementer illum obiurgans:* Vade post me Satana (*id est, aduersarie*) scandalum mihi es, quia non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum. *Offendis tu quidem me improuido tuo isto zelo, qui è Dei voluntate non prodit, sed ab humano affectu contra Dei spiritum.* cap.8. *Eadem refert Marcus, & addit palàm esse locutum* IESVM. Luc c.9. *Lucas post confessionem Petri subdit:* At ille increpans illos, præcepit ne cui dicerent hoc; quia oportet Filium hominis multa pati, & reprobari à Senioribus, & Principibus Sacerdotum, & Scribis; & occidi, & die tertia resurgere. *Ioannes nihil de hac re. Innuit Lucas causam cur nollet palam fieri quòd esset ipse Messias filius Dei; ne videlicet aliquod foret impedimentum suæ passionis. Alioqui nolebat Euangelij sui summum mysterium ab alio quàm à se prædicari, sed Apostolos, & discipulos subseruire sibi ad alia ministeria, & praire ad omnem locum quo erat ipse venturus, quasi ipsius præcursores. Simul alia erat causa. Nam si summum hoc mysterium passim prædicassent Apostoli, tempus fuisset passionis eius præueniendum, nec suauis dispositio Patris expectanda; cuius tamen temporis Christus tantam habuit rationem, vt cùm sciret concilium iniuisse de sua nece Iudæos, secesserit aliquot dies in ciuitatem Ephrem ad desertum, & aliàs se ab ipsis absconderit.*

Sed cur nunc intelligere significantur Apostoli, nec timere; cùm postea, vbi idem ferè audiunt, non intelligunt, & timent tamen? Nunc intelligunt, quia secundùm ipsa verba exteriora & humanum captum rem præcipiunt: non timent, quia præoccupauerat eos zelus humano more, & spes depulsionis periculi eos tenebat adhuc; quæ etiam quòd vtcumque intelligerent, efficiebat. Iterùm idem prædixit Christus non longè post illud tempus: post transfigurationem item in Galilæa. Conuersantibus autem eis in Galilæa, *inquit Matthæus,* dixit illis IESVS: cap.17. Filius hominis tradendus est in manus hominum, & occident eum, & tertia die resurget. Et contristati sunt vehementer. *Marcus verò:* cap.9. Et inde, *inquit,* profecti (*ex radice scilicet mõtis Thabor, post sanatum dæmoniacum*) prætergrediebantur Galilæam (*id est transmittebãt Galilæam expeditè, donec ad eius finem ad orientem Capharnaum venirent*) nec volebat quemquam scire. Docebat autem discipulos suos, & dicebat illis: Quoniam Filius hominis tradetur in manus hominum, & occident eum, & occisus tertia die resurget. Et illi ignorabant verbum, & timebant interrogare. *Lucas porrò post pueri liberationem à Dæmone:* Stupebant autem omnes, *inquit,* in magnitudine Dei: omnibusque mirantibus in omnibus, quæ faciebat, dixit ad discipulos suos:

Ponite vos in cordibus vestris sermones istos: Filius enim hominis futurum est vt tradatur in manus hominum: At illi ignorabant verbum istud, & erat velatum ante eos, vt non sentirent illud; & timebant eum interrogare de hoc verbo. *Omnes dicunt traditum iri, quod hactenus non dixerant, nec à quo, nec quibus. Et Matth. quidem videtur significare quòd Apostoli rem intellexissent: nam scribit contristatos vehementer: Marcus & Lucas scribunt ignorasse eos verbum: addit Lucas*; Et erat velatum ante eos, vt non sentirent illud. *Neque tamen hæc pugnant cum Matthæo; sed aliam negant intelligentiam, qualem mysteria passionis & mortis requirebant, è corde & sensu spiritus profectam. Quod clarè ex Luca colligitur, vbi dicit Christus*: Ponite in cordibus vestris sermones istos: *& rursum*: Erat velatum verbum ante eos, vt non sentirent; *quod de sensu spirituali & fidei intelligitur. Cùm autem vehementer essent mæsti, neque possent verborum sensum assequi, & iam fuissent acriter obiurgati ante non multos dies de eadem re à Christo, mirùm non est, si inuasit eos timor, & non auderent Christum interrogare; quemadmodum solebant de parabolis. Tandem cùm iam vltimò ascenderet Ierosolymam* IESVS, *reuertens ab secessu Ephrem, qua de re agit præsens Euangelium, clariùs idem denunciat Apostolis & articulatiùs.* Et ascendens, *inquit Matthæus*, Ierosolymam, assumpsit duodecim discipulos secretò, & ait illis: Ecce ascendimus Ierosolymam, & Filius hominis tradetur Principibus Sacerdotum, & Scribis, & condemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum; & die tertia resurget. *Marcus*: Erant autem in via ascendẽtes Ierosolymam, & præcedebat illos IESVS, & stupebant, & sequentes timebant. Et assumens iterùm duodecim, cœpit illis dicere quæ essent ei ventura. Quia ecce ascendimus Ierosolymam, & Filius hominis tradetur Principibus Sacerdotum, & Scribis, & Senioribus; & damnabunt eum morte, & tradent eum gentibus, & illudent, & cõspuent eum, & flagellabũt eum, & interficient eum, & die tertia resurget. *Lucas*: Assumpsit autem IESVS duodecim, & ait illis: Ecce ascendimus Ierosolymam, & consummabuntur omnia quæ scripta sunt per Prophetas de Filio hominis: tradetur enim gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur, & occident eum; & tertia die resurget. Et ipsi nihil eorum intellexerunt, & erat verbum illud absconditum ab eis, & non intelligebant quæ dicebantur. *Tertiùm igitur Euangelistæ idem narrant, & vehementiùs, & articulatiùs. Mouet verò Apostolos quòd eos præcedit* IESVS *ascendens Ierosolymam, videlicet ad mortem, quod idem iam bis audierant. Ad tantam eius alacritatem animi stupent boni Apostoli, sequuntur tamen: ita perculsos abducit à multitudine, quibus rebus vehementer mouebantur eorum animi ad audientiam. Et ecce, inquit*, ascendimus Ierosolymam. *Addũt omnes*; Ecce, *quod antè non fecerant; ad rem magnã & insolitam, ad rem supra omnium hominum captum positam, & proximam quidem; vt quem credebant Deum, is cum tanta contumelia interficeretur. Excitat autem illos vbi dicit* IESVS, ascendimus Ierosolymam, *quasi leuans eorum mentem ad rerum quæ dicebantur sublimẽ intelligẽtiam. Neq; enim Christi passionẽ & crucẽ cõtemplari fructuosè quisquã potuit vnquã, absque luce cælestis Ierusalem. Ascendimus, inquit, Ierusalẽ terrenam quidem, in qua tamen fiet per mortẽ meam veræ & cælestis pacis visio: ego enim pacem & reconciliationem mortalium & Ierosolymæ cælestis apud Deum facturus sum. Ascendite & vos Ierosolymam, vt pacis meæ mysterium videatis. Sed quo pacto hæc pax fiet? Hoc pacto. Futurum est Ierosolymis, vt tradar Principibus Sacerdotum, Scribis, & Senioribus. Hi primùm me mortis reũ iudicabunt. per quem verò illis tradar, nihil est quòd nunc quæratis, hi deinde tradent me Gentibus ad crucem & mortem. Gentes quidem mihi illudent, me flagellabunt & conspuent, non solùm crucifigent: quæ tamen & Iudæos dico esse facturos, non solùm vt harum rerum omnium causam, sed etiã quia ipsi multa horum facient. Neque propterea animum despondeatis; non erit diuturna mea mors, tertia enim die è mortuis resurgam, & de inimicis meis omnibus triumphabo gloriosissimè, & pacem parabo mortalibus sempiternam, & veram Ierusalem. Consummabuntur enim omnia quæ per Prophetas de me scripta sunt.*

Hæc cùm tanto pondere & vi prædixisset Apostolis, post duas eadem de re prædictiones, post doctrinæ diuinitatem, post tot miracula, post cõfessionem illam Petri & omnium, post gloriam transfigurationis, tamẽ non intellexerunt Apostoli, & erat absconditum ab eis verbum, & non intelligebant quæ dicebantur. Illa enim doctrinæ miraculorum, & gloriæ maiestas faciebat,

Cap.20. Cap.10. Cap.18.

bat, vt quæ intelligebant non intelligerent; vt ea solent in quibus magnam sentimus difficultatem, vel à quibus sumus maximè alieni. Quæ enim maximè nolumus, ea etiam si ad superficiem verborum cognoscamus; intelligere vix possumus; certè corde non intelligimus, & si quid ibi est difficultatis vel mysterij, id verò non percipimus.

E. A Iuda Iscariote proditur IESVS *Iudæis; traditur deinde Gentibus.*

F. Mortis damnatur à Principibus Sacerdotum, Scribis, & Senioribus in Concilio.

G. Traditur Pontio Pilato Præsidi.

H. Flagellatur.

I. Corona spinea coronatur, quod intelligitur sub illudetur.

K. Illuditur, conspuitur; arundine, colaphis, alapis verberatur.

L. Crucifigitur.

M. Resurgit à mortuis gloriosè.

MEDITATIO.

PRæcedentem alacriter, & ad crucem properantem IESVM stupentes ac timidi sequebantur Apostoli: exponentem verò secretò ipsis passionis cursum, & mortis, & resurrectionis, non intelligunt; non sentiunt, quæ dicebãtur. Nostri est hæc increpatio stuporis & timoris, nostræ ignorantiæ spiritualis, & fatuitatis cõfutatio. Quotus enim quisque Christum crucifixum sequitur? & non stupet potiùs, & horret ob oblatiæ crucis vel mentionem, vel sensum? Quis penetrat ad sensum illum passionis, & crucis Christi, omni virtute, & omnibus gratiis plenissimum? Age benigne IESV, da vt baiulemus alacriter, fortiter, & suauiter crucem nostram, & te sequamur; tua cruce nostram fulciamus, in ea vitiis moriamur. Insinua cordi nostro sensum tuæ passionis intimum, vt in te continenter morientes, semper viuamus vitam cælestem tuæ resurrectionis.

EADEM

EADEM DOMINICA QVINQVAGESIMAE. 83

Sanatur vnus cæcus ante Iericho, & duo post Iericho. xix

Lucæ xviij. Anno xxxiij.

A. *Iericho vrbs palmarum.*
B. *Turba præcedens* IESVM.
C. *Turba sequens.*
D. *Cæcus iuxta viam sedens, à præcedentibus vt taceat increpatur.*
E. IESVS *ad miserabilem clamorem cæci subsistit.*
F. *Adducitur cæcus iussu Christi, & ab eodem sanatur.*
G. *Deum plebs vniuersa collaudat.*

Sanationi duorum cæcorum post Iericho subseruire possunt hæ annotatiunculæ, vt imago.

EADEM DOMINICA QVINQVAGESIMÆ.

Sanatur vnus cæcus ante Iericho, & duo post Iericho.

L V C. X V I I I. Anno X X X I I I.

Jn xix. imaginem Adnotatiuncula. xix. 83.

A. *Iericho vrbs palmarum.*
B. *Turba pracedens* IESVM.
C. *Turba sequens.*
D. *Cacus iuxta viam sedens, à pracedentibus vt taceat increpatur.*
E. IESVS *ad miserabilem clamorem caci subsistit.*
F. *Adducitur cacus iussu Christi, & ab eodem sanatur.*
G. *Deum plebs vniuersa collaudat.*

Sanationi duorum cæcorum post Iericho subseruire possunt hæ Adnotatiunculæ, vt & imago.

EVANGELII MISSÆ SECVNDA PARS.

L V C. X V I I I.

FActum est autem, cùm appropinquaret [a] Iericho, [d] cæcus quidam sedebat secus viam, mendicans. Et cùm audiret [b] turbam [c] prætereuntem, interrogabat quid hoc esset. Dixerunt autem ei, quòd IESVS Nazarenus transiret. Et [d] clamauit, dicens: IESV fili Dauid miserere mei. Et qui præibant, increpabant eum vt taceret. Ipse verò multò magis clamabat: Fili Dauid miserere mei. [e] Stans autem IESVS iussit illum [f] adduci ad se. Et cùm appropinquasset, interrogauit illum dicens: Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine, vt videam. Et IESVS dixit ei: Respice: fides tua te saluum fecit. Et [f] confestim vidit, & sequebatur illum magnificans Deum & omnis [g] plebs vt vidit, dedit laudem Deo.

EADEM DOMINICA QVINQVAGESIMÆ.

De duobus cæcis in egressu ab Iericho sanatis.

MATTH. XX.	MARC. X.
Et egredientibus illis ab Iericho, secuta est eum turba multa:	*Et proficiscente eo de Iericho, & discipulis eius, & plurima multitudine,*
& ecce, duo caci sedentes secus viam,	*filius Timai Bartimaus cacus, sedebat iuxta viam mendicans.*
audierunt quia IESVS *transiret:*	*Qui cùm audisset, quia* IESVS *Nazarenus est,*

MATTH. XX.

& clamauerunt, dicentes:
Domine, miserere nostri, fili Dauid.
Turba autem increpabat eos, vt tacerent.
At illi magis clamabant, dicentes:
Domine, miserere nostri, fili Dauid.
Et stetit IESVS, *& vocauit eos,*

& ait:
Quid vultis vt faciam vobis?
dicunt illi:
Domine, vt aperiantur oculi nostri.
Misertus autem eorum IESVS, *tetigit oculos eorum.*

& confestim viderunt,
& secuti sunt eum.

MAR. X.

cœpit clamare, & dicere:
IESV *fili Dauid, miserere mei.*
Et comminabantur illi multi vt taceret.
At ille multò magis clamabat:
Fili Dauid, miserere mei.
Et stans IESVS *præcepit illum vocari.*
Et vocant cæcum, dicentes ei:
Animæquior esto: surge, vocat te.
Qui proiecto vestimento suo exiliens,
venit ad eum.
Et respondens IESVS, *dixit illi:*
Quid tibi vis faciam?
Cæcus autem dixit ei:
Rabboni, vt videam.
IESVS *autem ait illi:*

Vade, fides tua te saluum fecit.
Et confestim vidit,
& sequebatur eum in via.

ADNOTATIO.

Ioseph.l. 5 de bell. Iud. Beda de loc.sanct. Deut. 34. 1.Par. 28.

A. I*Ericho vrbs opulenta, palmarum & balsami copiosè ferax, ab Ierosolymis* xix. *milliariis ad Orientem in planitie sita, sex ab Iordane; quam appellant sacræ literæ* Ciuitatem palmarum. *Huic vrbi cùm appropinquaret* IESVS *veniens ex Ephrem, cæcum sanauit.*

B. Turba hominum quæ IESVM *præcedit.*

C. Turba sequens. Præcedentium considera feruorem, sequentium animi deuotionem & modestiam.

D. Cæcus iuxta viam sedens primùm quidem stipem emendicat, dein sentiens turbam prætereuntium, interrogat quidnam illud esset, animo iam interius à Christo commotus. Vbi verò audit IESVM *esse Nazarenum qui transiret, exit animus ille in inuocationem, & clamat cæcus:* IESV fili Dauid, miserere mei. *Increpabant illum priores, at ille tanto magis clamabat:* IESV fili Dauid, miserere mei.

E. Consistit IESVS *ad miserabilem cæci clamorem; iubet illum ad se adduci.*

F. Adducitur cæcus, prouoluitur in genua ad IESVM, *audit suauissima illa verba:* Quid tibi vis faciam? *Quibus verbis offert voluntatem suam* IESVS, *cæci allicit diuinitus. Sanantur ad Christi verbum cæci interni simul & externi oculi; sequitur Christum magnificans Deum.*

G. Dat Deo laudem plebs vniuersa. Ceterùm egrediente IESV *è Iericho duos cæcos sanatos tradit Matthæus, quorum alterum celebriorem recenset Marcus. Porrò quem non moueat huius cæci illuminatio vtrorumque oculorum, antequã egrederetur* IESVS *Iericho duorum item cæcorum, postquam est egressus; tum Zacchæi internorum oculorum, dum trãsit per vrbem? Quem non excitet ad lucem oculorum interiorum desiderandam instanter, ac confidenter petendam? O rem admirabilem! Lumen conscientiæ accipit Publicanus; tribus cæcis datur vterque visus. Cùm tam paucis recitent Euangelistæ particulatim cæcis visum dedisse Christum (tres enim narrat Matthæus ante hos, Marcus vnum, Lucas nullum, vnum præterea Ioannes, & variis quidem temporibus) hîc vno die tres, atque etiam quatuor, si tribus adiungas Zacchæum, illuminantur.*

Cur autem cæci illuminantur ab Iericho ascendente Ierosolymam ad crucem & mortem IESV? *Cur præterea ascendebat per Iericho, qui alia via poterat? Magnum est mysterium in descensu ad Iericho & ex ea ascensu, magnum in cæcorum illuminatione. Descendit primus homo ab Ierusalem (hoc est, ex sua pacis visione & paradiso) & desciuit à iustitia Dei per peccatũ. Hinc initium superbiæ & omnis peccati prouenit.* Eccles. 10

nit. Hîc à Deo discessus semper est ad Iericho, hoc est, ad mutabilitatem omnem. Incurrit igitur primus homo in hoc recessu à Deo, in omnes pœnas tum animi, tũ corporis. Apostatauit priùs à Deo Satan, & in grauiorem Ierichunta incidit, in grauiores pœnas, & eas quidem insanabiles, quia & eius peccatum fuit absque vllo remedio; peccauit enim in termino viæ suæ. At verò homo in initio viæ suæ peccauit, neque desperatus fuit eius discessus ab Ierusalem; sed cùm descendens vulneratus esset atrociter, transiens reperit illum Samaritanus ille, æternus custos & Saluator filius Dei. Qui & ipse egressus ab Ierusalem, à lumine infinito & pace immensa æterni patris, venit in Iericho, in similitudinem carnis peccati factus verus homo quemadmodum nos; & verè nostras pœnas assumpsit, quæ naturam humanam totam consequuntur propter peccatum, passibilitatem, famem, sitim, alterationem, mortem, & alia huiusmodi; tum animæ nostræ passiones, non quæ eius animum perturbarent, sed quæ affligerent.

Rom 8.

Hæc est Iericho Christi IESV, *per quam tamen medicinam attulit cælestem mortalibus. Sed quo pacto? Ascendit per Iericho rursum Ierosolymam, quod facere non potuit Adam; hoc est, per durissimas pœnas, crucem & mortem, in cælestem Ierusalem: quo ascensu omnia ad seipsum traxit, & sanauit omnia vulnera nostra; omnia peccata, quod in ipso fuit, si nos gratiæ non desimus, dimisit. Hoc est mysterium descensus è Ierosolyma ad Iericho, & è Iericho Ierosolymam ascensus.*

Sed quid est quòd hic tres aut quatuor, paulò post in templo illuminantur cæci omnes? Ascendebat IESVS *ad passionem & crucem Ierosolymis subeundam: voluit ergo significare lumine cælesti opus esse ad meditationem crucis & passionis suæ, & fructum eius percipiendum. Lumine gratiæ, fidei, virtutum, esse obsidendam prius Iericho, & expugnandam. Hæ sunt tubæ, hic repetitus circuitus, hæc vociferatio; illam vim voluit nos adducere Christus ad muros nostræ Iericho subuertendos, illud lumen ad tenebras Ierichuntis depellendas: & illud præterea, vt euersa Iericho, Zacchæum (id est, mundum cor) ex hac expugnatione reportemus. Sic & ascendemus Ierusalem, & omnem mentis illuminationem assequemur.*

MEDITATIO.

Adeste omnes quotquot luce orationis, & rerum spiritualium cognitione estis destituti; audite Euangelicum cæcum, & aperientur oculi cordis vestri. Doce nos, cæce sancte. Audite igitur ô boni, quæ ego vos doceo ex iis, quæ mihi diuina virtute obtigerunt. Primùm quidem posse vos videre veram lucem credite; non videre tamen id simul profitemini. Cæci vobis estote, dein ope Ecclesiæ vos egere sentite; obsidete verò eos qui in Ecclesia viam tenent iustitiæ, & à quibus spiritualiter iuuari possitis: ab his petite suppetias solicitè, & quod vobis dederint consilij, illud accipite, eo vtimini. In hoc exercitio si perseueretis, fiet vt audiatis Christi mysterium in Ecclesia sua. Alii enim eum præcedunt, non sequuntur, non imitantur: alij hæc omnia faciunt. Christus verò hos ducit ad pacis visionem, ad mentis illustrationem, ad Crucis sensum, & vitæ perfectionem. Cùm igitur ad hæc aures vestræ aperientur, clamate ad IESVM Filium omnipotentis Dei, eius misericordiam implorate; nec vos remorentur vestræ imperfectiones, vel alia incurrentia impedimenta: contra potiùs ex horum occasione vehementiùs clamate, deuotiùs orate, diligentiùs operibus piis incumbite; subsistet ad vos diuina virtus, efficaciam dabit iis qui pro vobis orant, vestræ item pietati; ad eum adducemini, dulcissimam eius vocem audietis, vos excitantem ad veram orationem: respondebitis singuli; audio quidem te, sentio tua mysteria, sed Domine non video, lux mihi deest cælestis, eam peto ô lux infinita. Intelligo, benigne IESV, respicio lætum lucis tuæ radium: te sequar, te laudabo in æternum.

IN PVRIFICATIONE B. MARIÆ VIRGINIS.

LVCÆ. II. Anno. I.

In xx. imaginem Adnotatiuncula. xx. 8.

A. *Templum cum atriis.*
B. *Simeon venit in templum.*
C. *Anna Prophetissa prodit.*
D. *Ad introitum secundi atrij procedunt obuiam Christo, Mariæ, & Ioseph.*
E. *Incipit Anna piis hominibus de Christo loqui.*
F. G. H. *Procedunt versus sanctuarium & atrium Sacerdotum.*
I. *Perueniunt omnes ad portam atrij primi, hinc Maria & Ioseph, illinc Sacerdotes & Leuitæ; fiunt oblationes.*
K. *Hic rursus confitetur Domino Anna, & de Christo loquitur.*
L. *Virgo Mater cum Puero & Ioseph in Galilæam reuertitur.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. II.

ET postquam impleti sunt dies purgationis eius secundùm legem Moysi, tulerunt illum in [a] Ierusalem, vt sisterent eum Domino, (sicut scriptum est in lege Domini; Quia omne masculinum adaperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur.) & vt darent hostiam secundùm quod dictum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum. Et ecce, homo erat in Ierusalem, cui nomen [b] Simeon; & homo iste iustus & timoratus, expectans consolationem Israël; & Spiritus sanctus erat in eo. Et responsum acceperat à Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi priùs videret Christum Domini. Et venit in spiritu in templum. Et cùm [d] inducerent puerum IESVM parentes eius, vt [i] facerent secundùm consuetudinem legis pro eo: & ipse accepit eum in vlnas suas, & benedixit Deum, & dixit:

Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundùm verbum tuum in pace:
Quia viderunt oculi mei salutare tuum,
Quòd parasti ante faciem omnium populorum;
Lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Israël.

Et erant pater eius & mater eius mirantes super his, quæ dicebantur de illo. Et benedixit illis Simeon, & dixit ad Mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israël; & in signum, cui contradicetur: & tuam ipsius animam pertransibit gladius, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat [e] Anna Prophetissa, filia Phanuel, de tribu Aser: hæc processerat in diebus multis, & vixerat cum viro suo annis septem à virginitate sua, & hæc vidua vsque ad annos octoginta quatuor: quæ non discebebat de templo, ieiuniis & obsecrationibus seruiens nocte ac die. Et hæc, ipsa hora superueniens, [e] confitebatur [k] Domino:

PVRIFICATIO.

Luc. 2. Anno i.

8
xx

A. *Templum cum atrijs.*
B. *Simeon venit in templum.*
C. *Anna prophetissa prodit.*
D. *Ad introitum secundi atrij, procedunt obuiam Christo, Mariæ, & Ioseph.*
E. *Incipit Anna pijs hominibus de Christo loqui.*
F. G. H. *Procedunt versus sanctuarium, & atrium Sacerdotum.*
I. *Perueniunt omnes ad portam atrij primi. Hinc Maria & Ioseph, illinc Sacerdotes et Leuitæ. Fiunt oblationes.*
K. *Hic rursus confitetur Domino Anna, & de Christo loquitur.*
L. *Virgo Mater cum Puero, & Ioseph in Galilæam reuertitur.*

Lvc. ii.

mino: & loquebatur de illo omnibus, qui expectabant redemptionem Iſraël. Et vt[f g h i] perfecerunt omnia ſecundùm legem Domini, [l] reuerſi ſunt in Galilæam, in ciuitatem ſuam Nazareth.

ADNOTATIO.

A. Templum, quò venit Ioſeph cum Maria matre Virgine & filio IESV, *vt purificationis legem impleret cæleſtis Puerpera; ſimul vt redimeretur puer* IESVS *iuxta morem, tanquam primogenitus, etiamſi lege neuter teneretur. Complectitur autem Templum ipſa etiam atria.*

Leu.12. Exod.13. Num.8.&.18.

B. Simeon iuſtus & timoratus, venerabilis ſenex, Spiritu Dei incitatus venit in Templum.

C. Anna præterea vidua, vel ab exedra ſua, vel ab oſtio tabernaculi vbi orabat, eodem Spiritus inſtinctu procedit vt Chriſto occurrat.

D. Ad primum introitum in Templum fit obuiam venientibus exultans ſpiritu Simeon. Accedit Anna, ſiſtit gradum Maria virgo Mater geſtans in ſinu filium Dominum, conſiſtit & Ioſephus, complentur omnes diuina cordis claritate; viciſſim ſe agnoſcunt antea ignoti, ſalutant modeſtiſſimè. Inclinat ex ſinu matris ad Simeonem læto vultu IESVS *puer, commouentur interiora Simeonis, illum in vlnas excipit, augetur cordis eius alacritas, & ſplendor diuinæ lucis; benedicit & celebrat diuinam in ſe benignitatem, feliciſſimum item nuncium gentibus affert; nec his contentus benedicit Ioſeph & Mariæ, laudis videlicet prædicatione. Huius verò cor perſtringit prædictione Paſſionis Chriſti.*

E. Anna item ipſa iis qui, quaſi ad nouæ rei miraculum, conueniebant bonæ voluntatis hominibus, atque in ſpe aduentus Chriſti erectis prædicat Dei benignitatem, & aduentus Chriſti myſterium.

F. G. H. Hinc procedunt omnes verſus ſanctuarium primum, vbi erat altare holocauſti. Anteeuntem Simeonem ſpectabilem ſenem, puerum Deum brachiis geſtantem, contemplare; cōcipe quid operetur IESVS *eius cordi adhærens: ſequitur Ioſeph, conſequitur virgo Mater, & Anna, & alij pij Iſraëlitæ: admirantur Sacerdotes celebritatem oblationis, reuerentur etiam ſenis Simeonis & Annæ præſentiam; venerant enim ad ianuam ſui atrij, vbi ſolebant accipere oblationes ad altare offerendas.*

I. Perueniunt ad ianuam & Sacerdotes, offert Maria per Simeonem Sacerdoti ad altare offerendum puerum IESVM, *recipitur oblatio, redimitur Dominator hominum & Angelorum, terræq; cælorumq; quinque ſiclis (id eſt viginti drachmis) vt primogenitus; quaſi à morte redimeretur. Hos quinque ſiclos numerat Ioſeph Sacerdoti; Maria verò ex caniſtro alteri item Sacerdoti duas columbas, vt ex paupertate offert. nam quod aurum erat à Magis oblatum Regi puero* IESV, *in pauperes erogauerant, & ad ſuam tenuitatem hilariter & conſultò redierant. Non tenebatur autem purgationis lege Maria mater, vt nec filius* IESVS *redemptionis illius, vel oblationis. Nam neque illa ſuſcepto ſemine primogenitum genuerat, ſed diuina Spiritus ſancti obumbratione atque operatione: & fuerat factus ſua volūtate ſub lege Chriſtus, vt eos qui ſub lege erant redimeret. Ex abundantia enim perfectionis illa, quibus non obligabantur, explebant.* Gal.4.

K. Hic etiam confitebatur Anna Domino, & loquebatur de Chriſto omnibus qui expectabant redemptionem Iſraël. Illud autem hoc loco admiratione dignum, quo pacto nihil in tanta celebritate ac prædicatione Chriſti, nec Herodes Rex, nec ij qui regnum vel regiam vrbem eius nomine gubernabant (ſi quidem Herodes Romam diſceſſerat, citatus in iudicium ad Cæſarem Auguſtum) mouerint, vel clàm, vel aperta vi, vel auſi fuerint in IESVM. *Illud certè fuit quod voluit Chriſtus; nihilq; in ſe tunc vel Dæmonibus, vel hominibus permiſit.*

L. Cùm omnia ſecundùm legem ſumma cum animorum conſolatione perfeciſſent, ac Simeonis & Annæ, & aliorum corda omni ſuauitate repleſſet IESVS, *& illis læto vultu extenſa dextera benedixiſſet, reuerſi ſunt in Galilæā ad ciuitatem ſuam Nazareth, eò ſcilicet iter ingreſſi.*

ſi. In itinere tamen admonitus ab Angelo reflexit iter, & fugit in AEgyptum Ioſeph cum Maria matre virgine, & puero IESV. *Vel planè è Ieroſolymis fugerunt in AEgyptum, vt intellexit Matth. & ab AEgypto in Galilæam rediiſſe intelligit Lucas, vt Matth.*

Non potuit Imago exprimere diſtinctionem atriorum maiorem, nec eorum ornamenta: ſat nunc eſto quod deſignatum eſt.

MEDITATIO.

Gal. 4. 3. 2. Cor. 5. ERas tu quidem, magne IESV, Dominus ſabbati & legis; ſed tamen factus es ſub lege, factus es maledictum, factus es peccatum, vt noſtra tolleres peccata. O ineffabiles Dei noſtri miſerationes! Quid igitur mirum ſi nunc legem imples, eamque impleri etiam à Matre vis, qua non tenebamini? Redimeris tu quaſi à morte quinque ſiclis; Mater duobus pullis columbarum quaſi purificatur. Non fuit illa tui redemptio, etiam ſi fuit tuum meritum, ſed noſtri: non Matris illa purificatio, etiam ſi & hæc Matris meritum; ſed nobis etiam ab ipſa in te & per te applicata. Euge facte Puer, quos ſanguine tuo redemiſti purifica nos, vt Simeonem imitati te in vlnas cordis noſtri recipiamus, ad pectus, & ad interiora cordis te foueamus & imprimamus. Hinc cæleſte illud tuæ diuinitatis lumen menti noſtrę inferetur, reuelabuntur tenebrę noſtrę, te videbimus, te fruemur, quæ in mundo ſunt omnia nobis præ te ſordeſcent, ad te aſpirabimus, dimitti ex hoc carcere deſiderabimus, & tecum eſſe quando tu voles ſuauiſſime IESV.

FERIA QVARTA CINERVM.

DE IEIVNIO.

MATTH. VI. Anno, XXXI.

In xxi. imaginem Adnotatiuncula. *xxi.* 21.

A. Sedens IESVS *in monte Thabor docet diſcipulos.*
B. Hypocrita exterminata facie oſtentat ieiunium, cuius caput obſidet Dæmon.
C. Alter homo hilari facie & candido animo ieiunans, cuius capiti Angelus imminet.
D. Ciuitas, vbi hæc ſolent notari.

EVAN-

FERIA IIII. CINERVM.

De ieiunio.

Matth. vi. *Anno xxxi.*

A. *Sedens* IESVS *in monte* Thabor, *docet discipulos.* B. *Hypocrita, exterminata facie ostentat ieiunium, cuius caput obsidet dæmon.*	C. *Alter homo hilari facie, & animo candido ieiunans, cuius capiti Angelus imminet.* D. *Ciuitas, vbi hæc solent notari.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. VI.

IN illo tempore dixit [a] IESVS diſcipulis ſuis: Cum ieiunatis, nolite fieri ſicut [b] hypocritæ triſtes: extertenninant enim facies ſuas, vt appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, quia receperunt mercedem ſuam. Tu [c] autem, cùm ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua: ne videaris hominibus ieiunans, ſed Patri tuo qui eſt in abſcondito: & Pater tuus, qui videt in abſcondito, reddet tibi.

ADNOTATIO.

August. de conſen. li. 2. cap. 19. Amb. Chryſoſ. Hieron. in in cap. 5. Matth. Aug. lib. 1. de ſer. Domini in monte cap. 1.

A. IN monte Thabor ſedens Chriſtus docet Apoſtolos plurima præclariſſimè; hoc euangelio de perfectione ieiunij eximiam doctrinam. Certum eſt montem hunc Olìueti non eſſe, ſed in Galilæa, vel Thabor, vel alium excelſum montem. Ita enim ſcribit Hieronymus: Excelſus porrò mons nullus eſt circa Capharnaum. Eſt alioqui valde conſentaneum in monte celebri illum ſermonem à Chriſto habitum, qui, quòd ad optimos mores pertinet, perfectum vitæ Chriſtianæ continet modum, & omnibus præceptis quibus Chriſtiana vita informatur, eſt conſummatus. Vt idem mons ſit, in quo pernoctans Chriſtus in oratione Dei, manè elegit duodecim ex diſcipulis, quos vocauit Apoſtolos, vt eos mitteret ad prædicandum; vbi dedit eis poteſtatem ſigna faciendi, & eos docuit illum ſermonem excellentiſſimum: vnde deſcendit, & in loco campeſtri eadem ferè dixit ad multitudinem copioſam ab omni Iudæa, & Ieruſalem, & trans Iordanem, & Galilæa, & Decapoli, & Maritima, & Tyri, & Sidonis; qua frequentia nullam habuit maiorem Chriſtus in concione, ſi ad nationum numerum ſpectes. Vt idē ſit mons, in quo transfiguratus fuit Chriſtus poſtea, & vbi doctrinam hanc, & vniuerſum Euangelium vox diſerta Patris æterni confirmauit. Idem in quo omnibus Apoſtolis apparuit, & dixit: Data eſt mihi poteſtas in cælo, & in terra euntes ergo docete omnes gētes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Hunc montem prædicat Petrus Apoſtolus ſanctum. Quis igitur eſt qui non potiùs hunc montem, in quo illum habuit Chriſtus diuinum ſermonem, quàm alium incertum dicat, præſertim cùm hunc nominet Hieronymus, & alium neſciat? Qui ſi fuiſſet iuxta Capharnaum alius, illum, vt eſt veriſimile, non ignoraſſet Hieronymus; vt qui tam ſciebat accuratè omnia loca, in quibus inſigne aliquod opus deſignauerat Chriſtus.

Matth. 4. Luc. 6. 2. Pet. 1.

Adde quòd ſignificatio nominis conuenit myſterio doctrinæ, quæ in eo monte tradita eſt. Nam eſt Thabor adueniens lumen non ſolùm Auguſtino & Bedæ, ſed Hieronymo etiam; quod etymon indicat. Venit enim Eccleſiæ lumen diuinæ ſapientiæ de Thabor, quam deſignaſſe videtur Oſeas Propheta. Nam vbi prædicens peruerſitatem doctrinæ Sacerdotum, & domus Iſrael ac Regis, meminit Thabor: Ego, inquit, eruditor omnium eorum, quos ſcilicet vos veſtra doctrina ſubuertitis. Iam quòd quidam dicunt vicinum montem Capharnao, nulla ratio vt dicamus cogit. Nam quam præcipuè adducunt, IESVM intraſſe è monte Capharnaum, non eſt neceſſe è veſtigio intraſſe, & Thabor diſtat à mari Galilææ non longè.

In Pſal. 88. Lib. de loc. ſanc. In cap. 5. Oleæ. cap. 5.

B. Hominē hypocritā cōſidera, obſcuratā facie & conficta, immutato vultu, cultu corporis ad ambitioſam oſtentationem ieiunij adornato: hæc enim erat ſimulatio Iudæorum. Nam cùm dicant eſſe

esse ieiunium ostensionem afflictionis, & substantiæ viriumq; euacuationem, iactabant hoc illi vultus & corporis exterminatione, & naturæ suæ deiectione. Huic imminet pessimus Dæmon, vnguibus exertis vt illum perdat.

C. Alium hominem contemplare, simplici ac puro animo ieiunantem, vncto capite, loto vultu, nitido atque hilari aspectu, candorem animi & sinceritatem præseferentem. Virtus enim lucem habet, & natiuam animi hilaritatem, aperta omnia, clara, generosa: contra in vitio tenebræ sunt, animi mæstitia, obscura omnia & abiecta.

Nam etiamsi peruersi homines exultare videantur in rebus pessimis; non est illa exultatio animi, non mentis, non spiritus; sed carnis, sensuum, ventris. Capite verò illius imminet Angelus tutelaris, de eius perfectione exultans, ac palmam ieiunij Deo offerens. Prou. 2.

D. Ciuitas designatur, vbi hæc contingere possunt.

MEDITATIO.

Luc. 10. IN cilicio, in cinere etiam cordis nostri pœnitentiam agamus Fratres, & ieiunij perfectionem sectemur: primùm quidem nihil plus cibi in prandio sumentes quàm aliis diebus solemus, si non minus; nec ad vesperum, nisi ne noceat potus necessarius, quicquam sumamus: desit potus eo die, cibus non abundet. Vulgatam ieiunij rationem atque inperfectionem ne amemus. Neque verò gloriam apud homines, vel ex illo ieiunio, vel ex eo quo abstinere à peccatis debemus, appetamus, malis artibus nostra opera exteriùs commendantes: sed hilari, mundo, ac simplici corde hæc etiam ieiunia Deo offeramus: reponet nobis cùm alia singularia dona, tum vitam æternam benignus IESVS.

Porrò his ieiuniis non debemus esse contenti, sed ab illis præterea omnibus rebus ieiunemus, quæ, etiam si malę non sint, possunt tamen nobis aliquam mentis impuritatem affricare. Alia gustatui cordis nostri non sint grata, quàm quæ ad perfectionem nos promouere possint. In his etiam ieiunij modestiam exerceamus, si quid nobis secretioris gratiæ concedat Christus, vt abstineamus ab ostentatione; ne per vanitatem nostram margaritam amittamus: sed dicamus potiùs: *Dilectus meus mihi, & ego illi*; gratias Deo agentes cum omni cordis nostri humilitate. Cant. 2.

EADEM FERIA.

De thesaurizatione.

MATTH. IV. Anno XXXI.

In xxij. imaginem Adnotatiuncula.

xxij.

22.

A. In monte Thabor docet IESVS Apostolos.
B. Auarum hominem, auro & diuitiis incubantem in terra Dæmon exagitat.
C. Fures effodiunt, & furantur.
D. Vir excellenti animi pietate cælum spectat, ibi viuit, ibi contemplatur.
E. Alter opera misericordiæ exercet. vtrumque regit Angelus thesaurizantem in cælo.
F. Thesauri in cælo coram Deo reponuntur.

EVAN-

EADEM FERIA.

De thesaurizatione. 22

Matth. vi. *Anno xxxi.* xxij

A. *In monte Thabor docet* IESVS *Apostolos.*	D. *Vir excellenti animi pietate cœlum spectat; ibi viuit, ibi contemplatur.*
B. *Auarum hominem, auro & diuitijs incubantem in terra, dæmon exagitat.*	E. *Alter opera misericordiæ exercet; vtrumq; regit Angelus thesaurizantem in cœlo.*
C. *Fures effodiunt, & furantur.*	F. *Thesauri in cœlo coram Deo reponuntur.*

FERIA V. POST CINERES

Imaginem v. feriæ quære in Dominica iij. post Epiphaniam 27.

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. VI.

NOlite[b] thesaurizare vobis thesauros in terra: vbi ærugo & tinéa demolitur, & vbi[c] fures effodiunt & furantur. [d e] Thesaurizate autem vobis thesauros in [f]cælo: vbi neque ærugo, neque tinea demolitur; & vbi fures non effodiunt, nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.

ADNOTATIO.

A. Thabor mons, vbi sedens IESVS *docet discipulos.*

B. Auarus & sordidus homo, auro & diuitijs immoriens, vide vt thesaurizet sibi in terra, vt condat thesauros, pretiosam vestem, aurum, argentum, gēmas, vasa materia & artificio eximia, Dæmone caput eius obsidente & mentē. Nam ille thesaurizare dicitur in terra, qui maiores quàm pro status sui, vel necessitate, vel decentia congregat opes & abscondit, (id enim subindicat, & Hebraicè, & Græcè thesaurus) *neque ad vllum honestum vsum applicat, nisi vt animum auaritia corruptum alat luculentè in suam perniciem. Quòd si, qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueum Diaboli, & desideria multa inutilia, quæ mergunt homines in interitum & perditionem; quid illis obueniet, qui deprauato animo volunt thesaurizare? Tum, si diuites tam est difficile intrare in regnū cælorum; quæ pœna sufficiēs erit ad tantam thesaurizantium prauitatem? Hinc intelligimus diuinam esse Christi doctrinam, vt in cælorum, non terræ thesauros cōgregandos incumbamus; tum propter illorum perpetuitatem & Dei gloriam, tum propter nostræ mentis, voluntatis, spiritus nostri & carnis cælestem felicitatem.*

Sed quo pacto hos thesauros cōficiemus? Citra perfectionem si velimus consistere, diuitiæ si affluant ne cor apponamus; sed simus pauperes spiritu, etiam si externis copiis abundemus. Deinde, vt eleemosyna eroganda ex sincero animo simus studiosissimi: alioqui nolimus fieri diuites, propter pericula tum acquisitionis diuitiarum, tum vsus. Denique omnium operum meritis thesaurum in cælo conficiamus. Quòd si ad perfectionem contendendi sit animus, accipiamus Christi consilium; vendamus omnia quæ habemus & demus pauperibus, & thesaurum in cælo reperiemus, & certiorem & vberiorem; quod docuit, quod promisit, ad quod vocauit Christus.

C. Fures effodiunt omnia & furantur. Potes tineas demolientes ad pretiosam vestem, ad præclara vasa æruginem affingere, quæ imago non potuit exprimere. Itaque quæ Dæmone instigante comparauit miser auarus, illa eodem procurante fures diripiunt; & non solùm auaro non sunt vsui, sed in maiorem, & corporis, & animi afflictionem conuertuntur. Potes meditari eas diuitias in Inferno duriter cruciare miserrimum hominem.

D. Vir excellenti animi nobilitate, & verè Christiana, qui terrenas omnes diuitias & opes contemnens, totus in cælum inhiat ac suspirat: ibi est, ibi contemplatur cælestia, ibi cum Christo & Sanctis viuit, ibi suos thesauros reponit.

E. Alius item, qui opera omnia misericordiæ exercens, & vitam agens actiuam, similiter in cælo thesaurizat; operosè tamen. Vtrique vide cohortatorem Angelum assistentem.

F. In cælis coram diuinitate & Angelis thesauri reponuntur ab vtroque: è terra enim in cælo collocantur bona piorum opera, & vitam æternam pariunt.

Quæ præterea depinguntur, ad decorem picturæ spectant; non sunt ad Euangelij doctrinam necessaria.

MEDI-

MEDITATIO.

EXstirpare è cordibus nostris omnem inanem gloriam benignissimè insistit Christus,& operum inserere perfectionem: quod & in ieiunio fecit, & in eleemosyna proximo Euangelio faciet. Simul ostendit, quo pacto fiant meritoria opera nostra æternæ felicitatis. Idem postea in orationis & merito,& impetratione ostendit.

Animaduertite porrò Fratres; occinere odiosissimè cornu suo, hoc est superbiæ & inanis gloriæ,Dæmonem bonis nostris operibus, non solùm malis. Attendite cautè ne illi accinatis. Tubam humilitatis Christi, & sanctæ simplicitatis audiamus. Et primùm cor nostrum obtineamus ab omni vanitate purum, gloriemur verò de nostris infirmitatibus: ea nostra sit gloria; hoc est, ignauiæ, confusionis,&miseriæ nostræ professio & sensus. Nostra bona opera ex Deo esse per Christum agnoscamus; illa ad Dei gloriam & Christi referamus. In his quo magis Deum laudabimus, eò maiorem nostram vilitatem & videbimus & profitebimur. illud præterea sentiamus in Christo, esse nostra bona opera ex diuina gratia, quæ est virtutis infinitæ,efficacia; nostram autem cooperationem (etiam si verè sit, verè apud Deum illa mereamur) in virtute tamen gratiæ infinitæ ita contineri, vt à nobis explicari vix possit, iactari nec debeat nec possit. Ceterùm quod de thesaurizatione addit Christus in Euangelio, summam habet suauitatem & vim, & singularem dignitatem operum ostendit. Itaque intelligimus non solùm nos posse mereri coram Deo per opera nostra in Christo, sed etiam cælestem thesaurum reponere, & in immensa Dei & infinita bonitatis eius abysso recondere.

At scis tu Christe IESV, quoduis meritum nostrum esse thesaurum in cælo, quid ergo nos ad thesaurum inuitas meritorum? Volo vos continenter augere merita vestra; quod facietis, si in terra nolitis thesaurizare, sed cor vestrum in thesauro & merito meo reponatis & gratia, vnde ad cælestem thesaurum vehementiori indies studio contendatis,& vberiore prouentu.

Pro feria v. post Cineres repetatur idem Euangelium, Adnotatio & Meditatio, quæ supra Dominica iij. post Epiphaniam. 52.

FERIA VI. POST CINERES.

De dilectione inimici.

MATTH. V. LVC. VI. Anno. XXXI.

In xxiij. imaginem Adnotatiuncula. *xxiij.* 20.

A. IESVS *docens in monte Thabor.*
B. *Significantur conciones, quibus Iudæi suas traditiones proponebant.*
C. *Homo, qui pro iis orat, à quibus persecutionem patitur & calumniam.*
D. *Homo quem auersatur inimicus, cùm tamen hunc benignè ille accipiat & beneuolè.*
E. *Homo vanus, qui variis artibus ad ambitionem venditat eleemosynam.*
F. *Pauperes eleemosynam accipientes.*
G. *Spectatur vndiq; vanissima eleemosyna.*
H. *Alter vir pius, qui occultè dat eleemosynam.*
F. *Sol & pluuia, quibus Deus bonis & malis benefacit.*

EVAN-

FERIA VI. POST CINERES.

De dilectione inimici. 20

Matt. v. Luc. vi. *Anno xxxi.* xxiij

A. IESVS *docens in monte Thabor.*	E. *Homo vanus, qui varijs artibus ad ambitionem venditat eleemosynam.*
B. *Significantur conciones, quibus Iudæi suas traditiones proponebant.*	F. *Pauperes eleemosynam accipientes.*
C. *Homo qui pro ijs orat, à quibus persecutionem patitur, & calumniam.*	G. *Spectatur vndique vanissima eleemosyna.*
D. *Homo, quem auersatur inimicus; cum tamen hunc benigne ille accipiat, et beneuole.*	H. *Alter vir pius, qui occulte dat eleemosynam.*
	I. *Sol, & pluuia, quibus Deus bonis, & malis benefacit.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. V.	LVC VI.
AVdiſtis [a] quia [b] dictum eſt: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum.	
Ego autem dico vobis: [f] Diligite inimicos veſtros, benefacite iis qui oderunt vos, & [c] orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos: vt ſitis filij patris veſtri, qui in cęlis eſt: qui [i] ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos; & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nónne & publicani hoc faciunt? Et ſi ſalutaueritis fratres veſtros tantùm, quid amplius facitis? nónne & ethnici hoc faciunt?	*Sed vobis dico, qui auditis:* [d] *benedicite maledicentibus vobis,* *quæ vobis eſt gratia? Nam & peccatores diligentes ſe diligunt.*
	Et ſi bene feceritis his, qui vobis benefaciũt; quæ vobis eſt gratia? ſiquidem & peccatores hoc faciunt. Et ſi mutuum dederitis his, à quibus ſperatis recipere; quæ gratia eſt vobis? Nam & peccatores peccatoribus fœnerantur, vt recipiant æqualia. Verumtamen diligite inimicos veſtros: benefacite, & mutuum date, nihil inde ſperãtes: & erit merces veſtra multa, & eritis filij Altiſsimi: quia ipſe benignus eſt ſuper ingratos & malos.
Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.	*Eſtote ergo miſericordes, ſicut & pater veſter miſericors eſt.*

Cap. 6. Attendite ne iuſtitiã veſtrã faciatis coram [e] hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedẽ non habebitis apud Patrem veſtrum, qui in cælis eſt. Cùm ergo facis eleemoſynam, noli tuba canere ante te, ſicut [e] hypocritæ faciunt in [f] Synagogis, & in vicis, vt [h] honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam.

Te autem faciente eleemoſynam, neſciat [h] ſiniſtra tua quid faciat dextera tua: vt ſit eleemoſyna tua in abſcondito, & Pater tuus, qui videt in abſcondito, reddet tibi.

ADNOTATIO.

A. THabor mons, vbi Chriſtus docet diſcipulos.

B. Significantur conciones, quibus ſuas traditiones populo proponebant Scribæ & Phariſæi. Erat autem hæc vna ex peruerſis traditionibus, quibus reſcindebant verbum Dei propter ſuam doctrinam: Odio habebis inimicum tuũ (Matth. 15.) *nuſquam enim è verbo Dei acceperant odio habendum inimicum. Illud audierant patres eorũ,* (Deut. 7.) *vt ſeptem illas gentes ad internecionem percuterent, nec inirent cum eis pactum, nec eorũ miſererentur, neque inirent cum eis coniugia. Audierant,*

Deu. 23. *dierant, ne facerent cum Ammonitis & Moabitis pacem, nec quærerent eis bona cunctis diebus vitæ suæ in sempiternum. Audierant, vt delerent nomen Amalech sub cælo, & cauerent ne*
Deu. 25. *obliuiscerentur. Verùm in his nihil ipsis odij aduersus inimicos præcipiebatur, sed ministri dũtaxat Dei iudiciorum constituebantur; simul ne fœdus cum illis gentibus facerent in suam ruinam, prouidebatur. Ad mandata igitur Dei explenda fideliter robur illis addebatur, ad bellum Domini fortiter gerendum; quod vt confiden-*
Exo. 23. *tiùs facere possent, imperauit illis Dominus, vt audirent vocẽ Angeli principis, in quo erat nomen Dei; ita futurum vt inimicus esset ipse inimicis eorum, & affligentes eos affligeret. Nihil igitur hinc habebant Iudæi, vnde illam elicerent*
Leu. 19. *traditionem: nihil ex eo, quod dixit Deus:* Diliges amicum sicut teipsum. *Nam si inde colligas esse odio habendum inimicum, similiter ex eo quod præcepit Deus, bouem errantem, vel asi-*
Exo. 23. *num inimici ad eum reducendum, conficies bouẽ aut asinum amici non reducendum: similiter efficies maledicendum audienti, & coram vidẽte ponendum offendiculum: quia præcipitur surdo non esse maledicendum, & cæco non esse ponendum offendiculum. Sunt huiusmodi loca infinita, ex quibus non licet ita colligere, vt Iudæi ex illo Leuitici. Et tamen quod est Hebraicè* רע *non propriè* amicus *est, sed vniuersalius signi-*
Leui. 19. *ficat; & hoc loco* proximum *vertunt Septua-*
Exo. 20. *ginta, & Chaldæus interpres, tum Latinus bis*
Deut. 5. *alibi in eodem cap. Quod vt non solùm pro gente sua interpretari debuissent Hebræi, facit quia eodem cap. prohibet Deus, ne fiat calumnia proximo: hoc verò de omni proximo: nõ de Iudaico solùm necessariò intelligendum est, vt in decalogo, vbi ter repetitur* רע, *id est* proximus; *ne eius desideretur domus, ne vxor, ne seruus vel ancilla, ne bos vel asinus, ne quicquid illius sit. Omnia verò hæc de omni homine, non solùm de Iudæo accipere nullus dubitare potuit. Quæ cùm ita sint, peruersa fuit illa Iudæorum traditio, nã locus ille Leuitici vniuersaliter de omni homine fuit interpretãdus. Quod si ita est, vt est; cõtra verbum Dei fuit elicere inimicum esse odio habendum, cùm inimicum nemo possit deijcere de communione proximi. Sapienter igitur & necessariò illorum errorem correxit Christus, & diuinæ perfectionem charitatis erga proximum docuit.*

C. Homo, cui cùm alij maledicant, & calumnientur, ipse tamen pro illis Deum orat.

D. Homo alius, qui læto ac placido vultu inimicum cõuenit, caput illi aperit comiter; ille tamen auersatur ac reijcit, odium spirans & iram.

E. Ambitiosus & vanus homo, qui venditat suam eleemosynam, vulgò tuba iubet intonari, vt pauperes ad stipem conueniant accipiendam. Erogat ipse in medio foro, allicit etiam homines ad spectaculum.

F. Pauperes eleemosynam accipientes.

G. Vndiq; toto foro è tectis & fenestris conueniens turba ad pompam vanissimæ eleemosynæ spectandam. Dæmon capiti hominis insidens eius mentem peruertit futilis gloriæ dementi ambitione, & facit vt æternam mercedem cum caduca illa commutet.

H. Alius est homo præterea, qui occultè dat eleemosynam, vbi ab hominibus minimè videatur; manu dextera dat pauperi stipẽ, & sinistrã in contrariam partem retrahit: quo significatur pura animi intentione esse eleemosynam erogandam, nihilq; sinistræ cupiditatis vel gloriæ quærendum, sed in Deũ omnia esse referẽda sincerè.

I. Sol, & pluuia: hanc facit Deus descendere, illum oriri super iustos & iniustos.

MEDITATIO.

VErè pater noster es tu Domine Deus, infinita bonitas, infinita perfectio, immensa charitas; quò nobis arduum magis videtur tuam perfectionem imitari, & inimicos etiam diligere.

Erratis filij, vobis hoc difficile non erit aut molestum, si velitis. Filio meo fuit & difficile & molestũ vobis hanc facultatem conficere, etiãsi gratissimũ; qui pro vobis inimicis acerbissime mortuus est atq; ignominiosissimè. Illũ imitemini, & excelsas eius virtutes, & me eritis imitati: ille enim via est, quæ ad me ducit. Induite Christũ, & hũc crucifixũ; & dulce erit vobis inimicos diligere. Benefacietis eis qui vos oderũt, orabitis pro persequentibus & calumniantibus vos. Est enim Filij mei crux infinitus dilectionis inimicorum splẽdor. Incumbite in huius amoris meditationem & praxim in omnibus Dei & vestris inimicis; modò proximi vestri sint, summa erga illos mansuetudine vtimini. Dein, quod bonum est in eis amate, Dei voluntatem de ipsis sectamini: mala verò quacunque ratione possitis ab illis depellite, virtutes illis procurate, vt ego in vobis feci, ac continenter facio; ita in illis vos curate & facite semper me auctore.

SABBATO

SABBATHO POST CINERES.

Ambulat ſuper mare IESVS. 44

Matth. xiiij. Marc. vi. Ioan. vi. Anno xxxij. *xxiiij*

A. *Multitudo deliberans de creando Rege* IESV.
B. *Hoc cum ſciret* IESVS, *primum præire diſcipulos, & mare tranſmittere iubet.*
C. *Secedit deinde ſolus in montem, vt oret.*
D. *Mare Galilææ, ſiue Tiberiadis, ſiue Geneſareth.*
E. *Nauis in medio mari iactatur fluctibus, laborant remigando diſcipuli.*
F. IESVS *ambulans ſuper mare, nauim præterire velle ſe ſimulat.*
G. *Perturbantur diſcipuli, & quaſi ad phantaſma exclamant.*
F. *Dicit illis* IESVS, *Ego ſum; nolite timere.*
H. *Petrus, concedente* IESV, *deſilit in mare; titubans incipit mergi; eum* IESVS *à præſenti periculo eripit.*
I. *Appellunt in terram Geneſareth.*

Ambulat super mare IESVS.

MATTH. XIIII. MAR. VI. IOAN VI. Anno XXXII.

In xxiiij. imaginem Adnotatiuncula. xxiiij. 44.

A. Multitudo deliberans de creando Rege IESV.
B. Hoc cùm sciret IESVS, primùm praire Discipulos, & mare transmittere iubet.
C. Secedit deinde solus in montem, vt oret.
D. Mare Galilaa, siue Thyberiadis, siue Genezareth.
E. Nauis in medio mari iactatur fluctibus; laborant remigando discipuli.
F. IESVS ambulans super mare, nauim praterire velle se simulat.
G. Perturbantur discipuli, & quasi ad phantasma exclamant.
F. Dicit illis IESVS: Ego sum, nolite timere.
H. Petrus concedente IESV desilit in mare, titubans incipit mergi, eum à prasenti periculo eripit IESVS.
I. Appellunt in terram Genezareth.

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XIIII.	MAR. VI.	IOAN. VI.
		IESVS ergo cùm cognouisset, quia [a] venturi essent, vt raperent eum, & facerent eum Regem;
Et statim compulit IESVS discipulos ascendere in nauiculam, & pracedere eum trans fretum, donec dimitteret turbas.	ET statim [b] coëgit discipulos suos ascendere nauim, vt præcederent eum trans fretum ad Bethsaidam, dũ ipse dimitteret populum.	
Et dimissa turba, ascendit in montẽ solus orare.	Et cùm dimisisset eos, abijt in [c] montem orare.	*[b] fugit iterum in montem ipse solus.*
Vespere autem facto	Et cùm sero esset,	*Vt autem sero factum est, descenderunt discipuli eius ad [d] mare. Et cùm ascendissent nauim, venerunt trans mare in Capharnaum.*
solus erat ibi,	erat nauis in medio [d] mari, & ipse solus in terra.	
Nauicula autem in medio mari [c] iactabatur fluctibus:		*Et tenebra iam facta erant: & non venerat ad eos IESVS. Mare autem, vento magno flante, [c] exurgebat.*
	Et videns eos [e] laborãtes in remigando (erat enim ventus contrarius eis)	

MATTH. XIIII.	MAR. VI.	IOAN. VI.
Quarta autem vigilia noctis,	& circa quartam vigiliã noctis venit ad eos [f] ambulans super mare:	*Cùm remigassent ergo quasi stadia vigintiquinque aut triginta,* [f] *vident* IESVM *ambulantem supra mare, & proximum naui fieri;*
	& volebat preterite eos.	
Et videntes eum	At illi, vt viderunt eum ambulãtem supra mare,	
[g] *turbati sunt, dicẽtes: Quia phantasma est.*	[g] putauerunt phantasma esse,	
& præ timore clamauerunt.	& [g] exclamarunt.	[g] *& timuerunt.*
	Omnes enim viderunt eum, & conturbati sunt.	
Statimq́; IESVS *locutus est eis, dicens:*	Et statim locutus est cum eis, & [f] dixit eis:	*Ille autem dicit eis:*
Habete fiduciam:	Confidite,	
	ego sum, nolite timere.	
Respondens autem [h] *Petrus dixit: Domine, si tu es, iube me ad te venire super aquas. At ipse ait: Veni. Et descendens Petrus de nauicula, ambulabat super aquã, vt veniret ad* IESVM. *Videns verò ventum validum, timuit: & cùm cœpisset mergi, clamauit dicens: Domine, saluum me fac. Et continuo* IESVS *extendens manum, apprehendit eum; & ait illi: Modicæ fidei, quare dubitasti?*		
		Voluerunt ergo eum accipere in nauim:
Et cùm ascendisset in nauiculã,	Et ascendit ad illos in nauim,	
	& cessauit ventus.	
		& statim nauis fuit ad terram, in quam ibant.
Qui autem in nauicula erant, venerunt, & adorauerunt eum, dicentes: Verè filius Dei es.		
	Et plus magis intra se stupebant: non enim intellexerunt de panibus: erat enim cor eorum obcæcatum.	
in terram Genezar.	Et cùm transfretassent, venerunt in [i] terram Genezareth, & applicuerunt.	
Et cùm cognouissent eum viri loci illius, miserũt in vniuersam regionem illam,	Cumque egressi essent de naui, continuò cognouerunt eum: & percurrrentes vniuersam regionem illam,	
	cœperunt in grabatis eos, qui se malè habebant, circumferre, vbi audiebant eum esse.	

MATTH. XIIII.	MAR. VI.	IOAN. VI.
& obtulerunt ei omnes malè habentes: *& rogabant eum,* *& quicunq; tetigerunt, salui facti sunt.*	Et quocunque introibat in vicos, vel in villas, aut ciuitates, in plateis ponebant infirmos, & deprecabantur eum, vt vel fimbriã vestimenti eius tangerent: & quotquot tangebant eum, salui fiebant.	

ADNOTATIO.

Ioan. 6. *A.* M*Vltitudo, quam in deserto ex quinque panibus & duobus piscibus saturauerat* IESVS, *quasi consultans inter se de eo rapiendo, & Rege creando.*

B. Hoc cùm sciret IESVS, *primùm iussit*
Mat. 14. *planè (id enim est quod dixit Matthæus,* com-
Mar. 6. pulit; *& Marcus,* coëgit;) *vt discipuli nauim conscenderent & transmitterent, eumq; præcederent versus Bethsaidam.*

C. Dein secedit, atque adeo fugit in montem solus, vt oret, & turba cogitare de Regno desinat, & domum vnusquisq; reuertatur.

Egesipp. l. 3. c. 26. Ioseph. l. 3. de bello Iudaico cap. 18. Plin. l. 5. cap 15. *D. Mare Galilææ siue Thyberiadis, hoc est, stagnum Genezar, siue Genezareth, quod est mare Chinereth, siue Cineroth; quod efficit Iordanis fluuius nactus vallis amplitudinem. Eius est aqua dulcis & salubris, piscium ferax varij generis, & singulari bonitate, amœnis circũseptum oppidis; ad occidentem Capharnao, Bethsaida, Magdalo, Tyberiade, Tharichæis; ad orientem Corozaim, Gamala, Iuliade, Hippo. Eius initium distat ab aquis Meron, siue lacu Samachonitide* XXXV. *milliaribus, à fontibus Ior & Dan* lxxv. *terminus abest ab Asphaltite centum, ab Ierosolymis* xxxvj. *Eius longitudo est* xvj. *passuum millium, latitudo sex. Hoc est sacrum illud mare & beatum, in quo nauigauit toties Christus* IESVS, *vnde pisces comedit, aquam bibit, iuxta quod habitauit, super quod ambulauit, cuius tempestates & ventos sedauit.*

E. Nauis in medio lacu vento contrario & vehementi, intumescente mari, iactatur fluctibus; laborant discipuli in tenebris remigando, sunt res afflictæ: eò tamen peruenire contendebant, quò iusserat IESVS, *nec poterant.*

F. IESVS *pedibus iter faciens super mare, præ se fert velle Apostolorum nauim præterire.*

G. Discipuli ad rem nouãm timore corripiũtur, turbantur, exanimati exclamant.

F. IESVS *autem benignè illos confirmat:* Ego, *inquit,* sum, *homo Deus,* IESVS *Christus, vester magister & Dominus, vobis benè cupiens & faciens; confidite, ne timeatis.*

H. Sedatis omnium animis, ne vehementiùs, non vt nihil timerent, audaciùs quàm fortiùs procedit Petrus: signum tamen petit & securitatem præsentiæ Christi, vt ipse similiter pedibus super mare ambulet. Cùm hoc concessisset IESVS, *& Petrus in mare desilijsset, & alij rei euentum suspensi exspectarent, titubat Petri animus videns ventum sæuientem; incipit mergi, tendit manus ad* IESVM: *clamat:* Domine saluum me fac; *clamant simul alij discipuli ex naui: extensa manu eum apprehendit* IESVS, *& facit saluum. Conscendit vterque nauim, adorant omnes* IESVM, *profitentur filium Dei.*

I. Appellunt pòst paulò in terram Genezareth.

MEDITATIO.

IVbes tu quoque, benigne IESV, postquam nos doctrina tua & cibo cælesti refecisti, vt ad tuum imperium, tuis donis freti nauigemus cum præfectis Ecclesiæ in huius naui; & ad terram viuentium, id est, Capharnaum contendamus: subtrahis verò præsentem aliquando spiritus consolationem. Vis nos nostras potentias exercere per tua dona, & nostri animi specimen dare: permittis verò ventum contrarium à Mundo, à Carne, à Dæmone excitari, & tenebras in nos effundi, exurgere mare, nauiculam etiam finis iactari, vis nos remigando laborare. Difficilis scilicet est virtutis vsus. Oras tu interim pro nobis Patrem prolixiùs nunc, quàm ea nocte fecisti; nec pateris nos grauiùs aut diutiùs laborare: venis ad nos laborantes, spiritus tui virtutem offers fluctibus tentationum superiorem. At nos te non agnoscimus, bone IESV, virtutem tuam præsentem, & mari nostro superiorem non patimur, non capimus, nostris perturbationibus occupati; sed expauescimus potiùs, quasi ad phantasma & spectrum: nihil enim timidius fidei imperfectione & imbecillitate. Esto nobis adiutor, potens IESV, in opportunitatibus, in tribulatione; illumina tandem, & confirma corda nostra claro, forti, & dulci fidei tuæ spiritu. Verùm cauendum nobis est, Fratres, ne titubemus rursum ad tentationum insurgentium vehementiam; & qui tantummodo periclitabamur, mergi etiam incipiamus. Quod si accidat, exclamemus confestim maiori cum humilitate ad Christum: benignus est & misericors, frater noster est; extendet (non dubium) potentiæ suæ dexteram, & increpata fidei nostræ & constantiæ infirmitate, confirmabit nos rursum solidabitque. Amen.

DOMINICA PRIMA QVADRAGESIMÆ.

Tentat Christum Dæmon.

MATTH. IIII. MAR. I. LVC. IIII.

Anno XXX.

In xxv. imaginem Adnotatiuncula. xxv. 12.

A. IESV *baptizato à Ioanne & orante, Spiritus sanctus columbæ specie descendit, & vox Patris auditur.*
B. *Statim in desertum à spiritu ducitur.*
C. *Mons desertus ad fines Dommim, vbi* IESVS *ieiunauit.*
D. IESVS *sedet vt esuriens, post quadraginta dierum ieiunium.*
E. *Est* IESVS *cum bestijs.*
F. *Princeps Dæmonum adoritur* IESVM *prima tentatione :* Si filius Dei es, dic, *&c.*
D. *Respondet Dæmoni* IESVS *:* Nõ in solo pane, *&c.*
G. *Angeli duellum Luciferi &* IESV *contemplantes, Dæmones item.*

EVAN-

DOMINICA I. QVADRAGESIMÆ.

Tentat Christum dæmon. 12

Matth. iiij. Mar. i. Luc. iiij. Anno xxx. xxv

A. *IESV baptizato à Ioanne, & orante, Spiritus Sanctus columbæ specie descendit, & vox Patris auditur.*
B. *Statim in deserto à spiritu ducitur.*
C. *Mons desertus ad fines Domini, vbi IESVS ieiunauit.*
D. *IESVS sedet esuriens, post quadraginta dierum ieiunium.*
E. *Versatur cum bestijs.*
F. *Princeps dæmonum adoritur IESVM prima tentatione; Si Filius Dei es, dic, &c.*
D. *Respondet dæmoni IESVS; Non in solo pane, &c.*
G. *Spectant Angeli, & dæmones Luciferi & IESV certamen; eiusque exitum vehementer expectant.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MAR. I.	MATTH. IIII	LVC. IIII.
		IESVS *autem plenus Spiritu sancto regressus est à* [a] *Iordane,*
Et statim Spiritus expulit eum in desertum.	TVnc IESVS [a] ductus est in [b] desertum à Spiritu, vt tentaretur à diabolo.	*& agebatur à Spiritu in desertum diebus quadraginta,*
Et erat in deserto quadraginta diebus, & quadragintra noctibus:	Et cùm [c] ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus,	*& tentabatur à diabolo. Et nihil* [c] *manducauit in diebus illis:*
& tentabatur à Satana: [e] *eratq́ cum bestijs.*	[d] postea esurijt.	*& consummatis illis, esurijt.*
	Et accedens [f] tentator dixit ei:	*Dixit autem illi* [f] *diabolus:*
	Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant.	*dic lapidi huic, vt panis fiat.*
	Qui respondens dixit: Scriptum est:	*Et respondit ad illum* IESVS:
	Non in solo [d] pane viuit homo,	*Quia non in solo pane viuit homo,*
	sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.	*sed in omni verbo Dei.*

ADNOTATIO.

A. IESVS *in Iordane ad Bethabaram vicum à Ioanne cùm esset baptizatus, confestim ascendit ex aqua, & orat. Eo orante aperti sunt cæli, & descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba, & vox de cælo facta est:* Tu es filius meus dilectus, in te complacui mihi. *Hanc columbam viderunt, hanc etiam audierunt vocem vterque,* IESVS *& Ioannes: adest turba alia, quæ ad baptismum conuenerat.*

B. Hinc IESVS *statim impulsu ac ductu diuini spiritus secessit in desertum.*

Hier. ad Eustoch. *C. Mons asper, desertus, præruptus, ad finem eorum montium qui inter Ierosolymam & planitiem Iericho intercedunt, qui* Dommi *dicebantur, propter frequentiam latrocinij & cædes hominum. In hoc monte ieiunauit, esurijt, & tentatus est à Dæmone Christus.*

D. IESVM *contemplare, id est, infinitam Patris æterni virtutem, ieiunio & fame languentem die quadragesimo primo post inchoatum ieiunium, & situ corporis & gestu imbecillitatem præ se ferentem.*

E. Genus omne ferarum ante Christum pascitur, ludit, est cum Christo.

F. Princeps Dæmoniorum omnium Lucifer, simulans se religiosum hominem, & si velis Essæum, vel Essenum (Esseni enim Ioseph. l. 2. de bello Iud. *non longè ad Asphaltitem & montem Engaddi habitabant) alba veste, capillo & barba promissa, nudo capite, calceis indutum, sor-*

A. *Portat per aera dæmon* IESVM *Hierosolymam in templum.*
B. *Templum, & in hoc pinnacula, quasi alæ templi.*
C. *Statuit* IESVM *diabolus in supremo pinnaculo templi, & tentat iterum; Si Filius Dei es, mitte te, &c.*
D. *Respondet* IESVS, *Non tentabis, &c.*
E. *Rursus portat* IESVM *dæmon in montem excelsum valde.*
F. *Idest, in montem Nebo.*
G. *Et eius verticem Phasga, trans Iordanem.*
H. *Ibi tentat* IESVM *Tertio. Hæc omnia tibi dabo, &c. Respondet, Vade Sathana; scriptum est enim, &c.*
I. *Proripit se Sathan cum suis diabolis.*
K. *Christo triumphatori Sathanæ, Epinicion cœleste Angeli canunt.*

dibus oppletum: huiusmodi enim erat ferè Essenorum cultus corporis. Per hanc simulationem adoritur Christum Satan primo telo, demonstrat lapides aliquot præsentes: Hos, inquit, lapides verte in panes, ne fame pereas, si filius Dei es; sic consequeris & gloriam & vitam. Non describitur autem Satan cornutus, vel monstruosis pedibus, quod fieri solet vt vulgus intelligat Diabolum esse; satis indicatur illum esse Dæmonem, cui multitudo Dæmonum supernè coniungitur.

Philoli. quòd omnes probi liberi.

D. Oris gestum contra, & manuum, & corporis defessi & esurientis IESV *situm & habitum considera; & audi ex Scripturis respondentem:* Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit ex ore Dei. *Ita spiritum superbiæ & gulæ repellit gloriosissimè, & Luciferum confutat. Non, inquit, in solo pane sustentatur humanitas mea, sed in omni verbo quod ex ore Dei procedit: quod intelligebat Christus in Verbo æterno humanitati suæ vnito hypostaticè. Itaque verè professus est, quod Dæmon scire cupiebat; non intellexit ille tamen.*

G. Angeli, qui Christo semper assistebant plurimi, plures etiam qui è cælo ad duellum Christi & Satanæ in præsentia spectandum descenderant.

EADEM DOMINICA PRIMA QVADRAGESIMÆ.

Secunda & tertia tentatio.

EISDEM CAP. Anno XXX.

In xxvi. imaginem Adnotatiuncula. *xxvi.* 13.

- A. *Portat in aëra Dæmon* IESVM *Ierosolymam in templum.*
- B. *Templum, & in hoc pinnacula, quasi alæ templi.*
- C. *Statuit* IESVM *Diabolus in supremo pinnaculo templi, & tentat iterùm:* Si filius Dei es, mitte te, *&c.*
- D. *Respondet* IESVS: Non tentabis, *&c.*
- E. *Rursus portat* IESVM *Dæmon in montem excelsum valdè.*
- F. *Id est, in montem Nebo.*
- G. *Et eius verticem Phasga, trans Iordanem.*
- H. *Ibi tentat* IESVM *tertiò:* Hæc omnia tibi dabo, *&c. Respondet:* Vade Satana: scriptum est enim, *&c.*
- I. *Proripit se Satan cum suis Diabolis.*
- K. *Chisto triumphatori Satanæ epinicion cæleste Angeli canunt.*

SECVNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

MAR. I. MATTH. IIII. LVC. IIII.

TVNC [a] assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem, & statuit eum super pinnaculum [b] templi,	*Et duxit illum in Ierusalem, super pinnam templi,*
& dixit ei :	
Si [c] filius Dei es, mitte te deorsum.	*hinc*
Scriptum est enim:	
Quia Angelis suis mandauit de te, & in manibus tolent te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.	*quòd Angelis suis mandauit de te, vt conseruent te: & quia in manibus tollent te,*
Ait [d] illi IESVS: Rursum scriptum est: Non tentabis Dominum Deum tuum.	*Et respondens IESVS, ait illi: Dictum est:*
Iterùm assumpsit eum diabolus in [e] mõtem [f] excelsum [g] valde: & ostendit illi omnia regna mundi, & gloriam eorum,	*Et duxit illum diabolus in montem excelsum, regna orbis terræ in momento temporis,*
& [h] dixit ei :	*& ait illi:*
Hæc omnia tibi dabo,	*Tibi dabo potestatem hãc vniuersam, & gloriam illorum: quia mihi tradita sunt, & cui volo do illa.*
si cadens adoraueris me.	*Tu ergo si adoraueris coram me, erunt tua omnia.*
Tunc dicit ei IESVS: Vade Satana: Scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies.	*Et respondens IESVS, dixit illi:*
Tunc [i] reliquit eum diabolus.	*Et consummata omni tentatione, diabolus recessit ab illo vsque ad tempus.*

ADNOTATIO.

A. SAtanas per aëra gestat extenta manu humilem IESVM, decenter quidem, (neque enim aliter illi permittebatur) ex Dom- mim monte Ierosolymam ad templum.

3.Reg. 6. *B. Templum, & exterius vtraque ex parte tria tabulata siue ambitus, ita extructi, vt superior quisque in maiorẽ exiret latitudinẽ. vnde facilè intelligitur cur dicta fuerint* πτερύγια, *id est,* pinnacula; *quasi, templi alæ.*

C. In supremo pinnaculo statuit IESVM *Satanas,*

tanas, vt emineret altiùs, & esset magis conspicuus multitudini, quæ ante templum erat frequens: putabat enim Christum ab omnibus cerni, quod non erat. Ibi secũdum telum intorquet, fatuum quidem, sed diabolicum: solet enim malitia, non homines modò, sed Dæmones item infatuare: Mitte, *inquit,* te hinc deorsum, si filius Dei es. *Quid stultius dici potuit? Illa potius esset honestior tentatio:* Vola, Ito in cælum. *sed eius inuidia & superbia illud ferre non poterat.*

D. Repellit & hoc telum spiritu virtutis suæ Christus per Scripturam: Non tentabis, *inquit,* Dominum Deum tuum. *Quibus verbis & se confessus est Deum, nec à Dæmone, vel à quoquam esse tentandum. At ne hîc quidem intellexit Dæmon quod cupidè inquirebat: itaque illũ, quasi contemnens præ se, parat adoriri tertiùm.*

E. Ducit per aërem similiter atque modò dicebatur, in montem excelsum valde.

F. Mons Nebo, & vertex eius Phasga trãs Iordanem cõtra Iericho, vnde Dominus terram quam Abrahæ promiserat, Moysi ostendit. Huc est verisimile ductum à Dæmone IESVM, *propter allusionem ad Moysen & Deum.*

G. In vertice Phasga vide vt statuat IESVM *Lucifer; & illi depicta quasi in cosmographica tabula repræsentet regna omnia orbis terrarum, & eorum potentiam, opes, gloriam. Nec amplius ingerit,* Si filius Dei es; *Christum videlicet aspernatus, vt diximus.*

H. Sed ambitione tentat, veluti hominem. mentitur verò, vt mendacij parens: Omnia hęc dabo: mea sunt, cui volo, do. *Omnia mentiris turpissime & pessime Dæmõ. Sed quid Christus?* Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. *Id est, quæ Deo debetur adoratio, ea illi soli exhibenda est. Quo responso similiter intelligere licet, Christum se profiteri Deum; quod nunquam capere potuit Dæmon. Nihil verò vltrà permissum fuit Satanæ in* IESVM. *Propterea pro imperio illum abigit Christus ad tẽpus, donec alia via per vxorem Pilati, suspicatus sibi perniciem vltimam, & vincula per Crucem Christi imminere, voluit Pilato persuadere, ne* IESVM *necaret.*

I. Victus cum suis Diabolis sese proripit Satanas.

K. Angeli, qui longè constiterant ad spectaculum pugnæ, accedentes ad Christum cantant epinicion cæleste Christo IESV, *diabolicæ potestatis triumphatori.* IESVM *præterea interrogant, vnde velit sibi cibos parari & exhiberi; audiuntq́, à matre Virgine. Ad eam igitur properant multi Nazareth in Galilæam.*

MEDITATIO.

HEV, heu, heu Domine IESV, quid de nobis fiet, si te ausus est tentare Satan? Quid in nos non audebit?

Noli te considerare, quid ille audeat, Fratres mei; sed, quid detrimenti fecerit per meam tentationem, quid vos gratiæ sitis adepti, illud cogitate. Illius conciderunt vires, vobis factæ sunt. Confidite victoriæ mearum tentationum, & viciſtis; si legitimè tamen pugnetis meis armis: & tanto gloriosiùs vincetis, quanto plura in vos audebit Dæmon: neque enim plura ego illi permittam, quàm vos superare possitis. Pugnauit ille in cælo contra me; vici ego illum per Michaëlem, & Angelos eius, & è cælo deturbaui. Rursus insurrexit contra me; superaui ego illum per humanitatem & crucem meam, & detrusi in Infernum colligatum. In cælo contendit contra meam diuinitatem, in terra contra humanitatem; vt scilicet per peccatum desinerem esse homo. Est quidem bestia truculenta, sed victa & confutata; à qua nemo potest vinci, nisi velit.

At verò, Domine, ex Inferno sæuit in nos, & tandem in fine temporum soluetur, & atrociùs ferociet. At ego semper adiutor vobis præsto sum omnipotens in oportunitatibus, in tribulatione. Aperite semper oculos, quis ego vester protector, quis ille sit vester oppugnator, & hostem contemnetis meæ virtutis præsentia. Et illud animaduertite, vicisse me pro vobis hoc meo duello pręcipuas tentationes & dolos Dæmonis, superbiæ, gulæ, & auaritiæ; quæ capita sunt omnis præuaricationis: in prima tentationem gulæ, in tertia auatitiæ, in omnibus superbiæ; in secunda etiam tentationis Dei: in omnibus item Dæmonem conculcaui. Vim ex hac mea victoria peculiarem accipite, illi cooperamini, & reportabitis de horum vitiorum tentationibus victoriam, hinc de aliorum.

am.Nec amplius
um videlicet a.

veluti hominem.
rens: Omnia hec
. Omnia mentita
ed quid Christus
rabis, & illi sol
r adoratio, ca
nso similiter
pteri Deum, qu
m. Nihil
IESVM.
git Christus
m Ita

fese promptus

confutata

Inferno
temporum
tentationem
Dei : in omn

EADEM

Angeli ministrant Christo. 14

Eiſdem capp. Anno xxx. xxvij

A. *Solenni pompa ferunt prandium Chriſto Angeli per aera.*

B. *Mons Nebo, quo feruntur cibi.*

C. *Sedet Chriſtus, prandet; Miniſtrant Angeli.*

EADEM DOMINICA PRIMA QVADRAGESIMÆ.

Angeli miniſtrant Chriſto.

EISDEM CAP. Anno XXX.

In xxvij. imaginem Adnotatiuncula. xxvij. 14.

A. *Solenni pompa ferunt prandium Chriſto Angeli per aëra.*
B. *Mons Nebo, quò feruntur cibi.*
C. *Sedet Chriſtus, prandet, miniſtrant Angeli.*

TERTIA PARS EVANGELII MISSÆ.

MATTH. IIII.

Et ecce [k] Angeli
acceſſerunt,
& [a b c] miniſtrabant ei.

ADNOTATIO.

Multa occurrunt in vita Chriſti, quæ cùm ab Euangeliſtis non explicentur, piè tamen meditamur, citra vllum doctrinæ vel religionis incommodum. vt, quæ in Aegypto Chriſtus, quæ Nazareth in Galilæa egit, & ante duodecimum, & vſque ad trigeſimum annum, & alia id genus plurima; vbi præſertim eſt aliud ex Euangelio, quo niti poſsimus. vt alibi legimus: Et erat ſubditus illis*: hoc autem loco:* Acceſſerunt Angeli, & miniſtrabant ei, *cibum nimirum Chriſto. Poterimus igitur, meditari cibum Chriſto Angelorum miniſterio allatum, ſiue è cælo, ſiue à Matre virgine; quod & nonnulli ſancti Doctores meditati ſunt.*

A. Afferunt Angeli cibaria, ſuam ſinguli partem: vnus autem Archangelus princeps munia gerit Oeconomi. Pompam Angelicam ſpecta aëra ſecantem, & tenentem iam montem, vbi Chriſtus famelicus exſpectabat.

B. Montem eundem credere poſſumus, vbi fuit tertiùm tentatus Chriſtus: nam conſentaneum eſt aliò non diſceſsiſſe famæ imbecillum.

C. Sedens IESVS, *Angeli illi miniſtrantes, vnus mantile ſuper ſaxum pro menſa extendit, alius panem & cultrum apponit, ille in ſcutella offam ex legumine, hic piſciculos, alius potum in cyatho, officioſiſsimè omnia, ſuo loco & ordine, ſumma cum decentia, ſumma cum humilitate ac reuerentia. Aſpice Chriſtum comedentem diuina quadã modeſtia ac temperantia, & refice ſpiritum tuum.*

FERIA SECVNDA POST PRIMAM DOMINICAM QVADRAGESIMÆ.

Iudicium vniuerſale.

MATTH. XXV. Anno XXXIII.

In xxviij. imaginem Adnotatiuncula. xxviij. 99.

A. *IESVS in throno gloriæ ſedens iudicium exercet.*
B. *Cœli, planetæ, & ſtellæ longè illuſtriores quàm antea.*
C. *Circumſtant IESVM omnes Angelorum ordines.*
D. *Aſsidet Filio virgo Mater, & ſuo gradu electi omnes.*
E. *Elementa noua, puriſsimum & liquidiſsimum ignis elementum.*
F. *Aëris lucidum, amœnum, pacatiſsimum, nulla regionum diuerſitate.*
G. *Aquæ purgatiſsimum, clarum, tranquillum.*
H. *Terræ purum ac ſimplex, omnibus tum naturæ, tum artis operibus liberum.*
I. *Miniſterio Angelorum, & imperio Chriſti boni à malis ſeparantur.*
K. *Boni audiunt à Chriſto:* Venite benedicti, *&c.* *Mali:* Ite maledicti.
L. *Inferni horrendum os apertum damnatos cum Diabolis deuorat.*
M. *Peracto Iudicio Chriſtus intelligitur aſcendere in Empyreum cælum, cum Angelis & Sanctis omnibus regnaturus in æternum.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XXV.

CVM autẽ [a] venerit Filius hominis in [b e f g h] maieſtate ſua, & omnes [c] Angeli cum eo; tunc ſedebit [d] ſuper ſedem maieſtatis ſuæ: & [i] congregabuntur ante eum omnes gentes, & [i] ſeparabit eos ab inuicẽ, ſicut paſtor ſegregat oues ab hœdis: & ſtatuet oues quidem à dextris ſuis, hœdos autẽ à ſiniſtris. Tunc dicet Rex his, quià [k] dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei, poſsidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi. eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere: hoſpes eram, & collegiſtis me: nudus, & operuiſtis me: infirmus, & viſitaſtis me: in carcere eram, & veniſtis ad me. Tunc reſpondebunt ei iuſti, dicentes: Domine, quando te vidimus eſurientẽ, & pauimus te: ſitientem, & dedimus tibi potũ? quãdo autem te vidimus hoſpitem, & collegimus te: aut nudũ, & cooperuimus te? aut quando te vidimus infirmum, aut in carcere, & venimus ad te? Et reſpõdens Rex, dicet illis: Amẽ dico vobis, quamdiu feciſtis vni ex his fratribus meis minimis, mihi feciſtis. Tunc dicet & his, qui à [k] ſiniſtris erunt: Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & angelis eius. eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare: ſitiui, & nõ dediſtis mihi potum: hoſpes erã, & non collegiſtis me: nudus, & non operuiſtis me: infirmus, & in carcere, & non viſitaſtis me. Tunc reſpõdebunt ei & ipſi, dicentes: Domine, quãdo te vidimus eſurientẽ, aut ſitientẽ, aut hoſpitem, aut nudum, aut infirmũ, aut in carcere, & non miniſtrauimus tibi? Tunc reſpondebit illis, dicens: Amen dico vobis, quamdiu non feciſtis vni de minoribus his, nec mihi feciſtis. Et ibunt hi in [l] ſupplicium æternum; iuſti autem in [m] vitam ęternã.

FERIA II. POST DOMIN. I. QVADRAG.

Iudicium vniuersale. 99

Matth. xxv. *Anno xxxiij.* *xxviij*

A. IESVS *in throno gloriæ sedens, iudicium exercet.*

B. *Cœli, Planetæ, & Stellæ longe illustriores, quàm antea.*

C. *Circumstant* IESVM *omnes Angelorum ordines.*

D. *Assidet Filio Virgo Mater, & suo gradu electi omnes.*

E. *Elementa noua; purissimum, & liquidissimum Ignis elementum,*

F. *Aeris, lucidum, amœnum, pacatissimum, nulla regionum diuersitate.*

G. *Aquæ, purgatissimum, clarum tranquillum.*

H. *Terræ, purum, ac simplex, omnibus tum naturæ, tum artis operibus liberum.*

I. *Ministerio Angelorum, et imperio Christi, boni à malis separantur.*

K. *Boni audiunt à Christo Venite benedicti &c. Mali; Ite maledicti.*

L. *Inferni horrendum os apertum damnatos cum diabolis deuorat.*

M. *Peracto iudicio, Christus intelligitur ascendere in empyreum Cœlum cum Angelis, & sanctis omnibus, regnaturus in æternum.*

ADNOTATIO.

Prima imago, quæ prima Dominica Aduentus facta est, ad illa attinet quæ Iudicium vniuersale proximè præcedent: hæc ad ea, quæ erunt coniuncta cum ipso Iudicio. Illic venit ad iudicandos viuos & mortuos Christus: hic sedet in Iudicio. Illic mittit Angelos ad ministerium resurrectionis; moriuntur, resurgunt, adducuntur in vallem Iosaphat homines: hic omnes iam resurrexerunt à mortuis, & sunt ante Christum ad thronum maiestatis eius congregati. Illic minantur omnes creaturæ mortalibus, malis præsertim: hic illarum minarum est finis. Exercetur verò iudicium in malos horrendum, in bonos suauissimum. Denique ignis incendio, qui præcedet Christum, totus orbis, & opera eius conflagrasse, & purgata esse omnia intelliguntur; aliud nihil remanere, quàm cælos, elementa, homines, Dæmones; hos in Infernum detrudendos, illos iudicandos, vel in vitam æternam, vel in æternum ignem.

A. IESVM contemplare in nubibus cæli, & throno gloriæ maiestatis suæ sedentem, iudicium exercentem, aperientem libros vbi acta singulorũ hominum conscripta erunt. Hæc enim omnia fient palàm hominibus omnibus, Angelis, Dæmonibus. Disceptatio contra malos præcipuè agetur: vrgebunt Dæmones damnationem; Angeli testimonium contra eos ferent: Christus supra quàm dici potest in illos se iratum ostendet: separabuntur à bonis mali; erit teterrima ipsorum calamitas & desperatio. Cõtrà verò bonorum erit diuersa ratio iudicij: benignissimè cum ipsis Christus aget, probans eorum benefacta & laudans: Angeli præclarum dabunt testimonium; Dæmones repellentur: erit speciosissima & iucundissima horum iudicij facies. Tandem, etiamsi breuissimè, omne est consummandum iudicium: feret sententiam Christus, vt mali in ignem eant & supplicium æternum, in gloriam boni & vitam æternam: illi cum horrendo Lucifero & eius asseclis Dæmonibus omnibus; hi cum Christo, & Sanctis omnibus, & Angelis eius triumphantes.

B. Cæli vndecim, septem videlicet Planetarum, octauum stellarum fixarum, nonum mobile primum, decimum crystallinum cælum, vltimum empyreum, Regia Dei & Beatorum. Nullum quidem cælum purgabitur igne conflagrationis; sed tamen omnium augebitur splendor vehementer. Sol enim septuplo erit clarior, id est, longè quàm antea vnquam splendidior: sua inde proportione Luna, & planetæ alij; omnes stellæ erunt fulgentiores. Accedet gloriosum lumen cælo empyreo à corpore Christi & virginis Matris, paulò pòst etiam Beatorum. Erit enim cælum planè dignitate, & gloria, & splendore nouum.

C. Circumstant Christum Seraphim supernè, ad latera Cherubim, sub pedibus Throni; aliorum ordinum Angeli alij assistunt, alij subseruiunt Iudicij actioni.

D. Assidet Christo Ioannes Baptista, & Apostoli, & omnes qui propter regnum cælorum perfectionem vitæ, & consilia Christi sectati fuerint. Hi enim sedebunt quasi iudices assessores cum ingenti honore. Supra omnes assidebit Iudici filio, Iudex ipsa primaria Virgo mater Maria.

E. Ignis elementum, non iam minax vt anteà, sed igne etiam conflagrationis purgatum, splendidius, placidas flammas vibrans quietissimè.

F. Aër lucidus, amœnus, pacatissimus, nulla diuisus regionum diuersitate, absque omni volucri.

G. Aqua elementum vt vitrum purgatissimum, clarum, tranquillum, sine piscibus.

H. Terra crystallo similis, saxis, arboribus, & herbis omnibus, & virgultis nudata, omni metallo leuata, omni viuente liberata, nondum tamen hominibus. Terra enim, & eius omnia opera igne exurenda sunt: existet verò ipsa pura, nitida, quasi exultans, vt ab omni corruptione libera.

I. Vide Angelorum ministerio, ex imperio Christi IESV separari bonos à malis: illos rapi in aëra ad dexteram Christi: alios detrudi in ignem paratum, vbi iam ardebunt Dæmones omnes.

K. Illi audiunt: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. *Contrà hi*: Ite maledicti in ignem æternum.

L. Terræ apertum os horrendum, ingens; tartarus hians ignem & tenebras eructat: coniunguntur verò inferni flammæ cum igne conflagrationis. Hic est omnis spurcitia, & excrementis orbis purgatione contractis contaminatus & horrendus. In hunc ignem & baratrum conijciuntur Dæmones primum, deinde mali homines. Ignem prætereà considera cum damnatis hominibus & Dæmonibus, in centrum terræ, & lo-

FERIA III. POST DOMIN. I. QVADRAGESIMAE.

Eijcit iterum IESVS vendentes de templo 88

Matt. xxi. Marc. xi. Luc. xix. Ioan. xij. Anno xxxiij. xxix

A. *Templum, & in eo atrium tertium.*
B. *Christi splendor è vultu, & maiestas, quæ terret omnes.*
C. *Ad eius vocem fugantur oues, et boues dissipantur, &c. Ementes se proripiunt.*
D. *Verbo euertit numulariorum mensas, & æs effundit.*
E. *Subuertit sedes vendentium columbas; tolluntur columbæ.*
F. *Sanantur cæci, & claudi.*
G. *Canunt pueri; Osanna Christo IESV.*
H. *Principes, et Seniores hæc ægerrime ferunt.*

& locum Inferni proprium præcipitandum, claudendam terram: Illic absque vlla vel Dei, vel Sanctorum, vel Angelorum misericordia, ablata omni spe veniæ, in æternum cruciandos cum teterrimis Dæmonibus infelicissimos homines.

M. Simul illud considerandum, quemadmodum peracto omni iudicio, ad cælum cum Matre Maria Virgine, cum Angelis & Sanctis omnibus gloriosissimo triumpho, ascendat Christus IESVS, *regnaturus cum Patre & Spiritu sancto in secula seculorum. Nec creatum aliud quicquam tandem remanebit, quàm Infernus cum Diabolis & damnatis hominibus: Limbus puerorum, assumptis ex resurrectione corporibus (ad quos nihil planè eorum quæ diximus pertinebit:) quatuor elementa, Cæli, Angeli, & beati homines, paradisus cælestis.*

MEDITATIO.

VTilem in primis viam mortalibus Deus proposuit ad salutem, Fratres, hinc metū, inde spem; vt ille ad hanc nos propellat, & quò acrior metus sit, eò vehemētiùs ad spem, & virtutis amorem & exercitium compellamur. En vobis, Fratres, ostendit antea Deus signa horrenda, quæ præcedent Iudicium vniuersale orbis terrarum; nunc ita conterritos, & in angustias extremas compulsos mortales statuit ante Iudicem Christum, Deum omnipotentem, iratum. Vbi apparere audebis, ô homo, etiamsi nil tibi conscius fueris, si tamen non fueris? Vbi verò qui malitia & vitijs erunt contaminati? Cælum hinc erit apertum, illinc Infernus: è Cælo gloria sempiterna lætam futurorum bonorum significationem exhibebit; Inferni os immane, horrendum, conspicietur apertum, flammas eructans tartareas. Quid hîc facies, ô homo? summum putabas præcedentem terrorem eorum quæ vidisti veniente Christo ad Iudicium; at longè hic est maior, quem incutiet Christus ex throno maiestatis suæ. Illi terrores erant nuncij huius horrendi & extremi Iudicij. Illic creaturæ minantur, Creator etiam ipse; nihil tamen adhuc aliud quàm iratus comminatur: hîc verò furore suo excandescentem, nec tantùm minantem conspicimus Creatorem, ipsum Filium Dei omnipotentis, Deum ipsum omnipotentem, & coæternum Patri; sed etiam separantem iam bonos à malis, & ferentem extremi Iudicij perpetuam sententiam, vt illi in Paradisum eant, hi in æternum Inferni ignem cum teterrimis Dæmonibus contrudantur. Si credis hæc, vt credis, contende vt ne fiat fides tua speculatiua solùm; quod non est, nec esse debet; ex qua scilicet nihil moueatur cor tuum, nihil sensus tui interiores, nihil spiritus: sed adnitere vt practica sit fides, qualis est, & esse omnibus debet; vt his rebus repræsentatis & creditis, mouearis acriter ad timorem primùm, etiam seruilem, qui vtilis esse & solet & potest; inde in spem erigaris, vnde ad charitatem progressum facias, & sanctum Dei timorem. Cor tuum ardeat amore in Deum & proximum, sensus interiores intenti sint ad gloriam electis repræsentatam, ad eam te recipias, ad Christum, ad Sanctorum in aëra societatem te aggreges; vt Spiritu Christi IESV bonitate & misericordia fruaris in iucunditate Dei. Magnam verò existimate Fratres confusionem, & animæ detrimentum, si ad hæc Dei iudicia per socordiā non timeatis: ita enim reputabimini Dæmonibus ipsis esse in hac parte stupidiores. Hi enim credunt & contremiscunt, nec portant aduersum se execrabile iudicium: mouentur tamen, non ad salutem, sed ad desperationem & impatientiam, & Dei blasphemiam, & eius iustitiæ detestationem. At nos contrà, vbi tempus habemus, vbi clausa nobis non est ianua (vt Diabolo & asseclis eius) ad tantam salutem & perfectionem animarum nostrarū, quæ nobis per hæc mysteria & terrores Dei offertur, per timorem, per spem, per charitatem, per bona & sancta opera festinemus ad meliora continenter, & ad perfectiora contendamus in Christo IESV Domino nostro. Iac. 2.

FERIA

FERIA TERTIA

POST DOMINICAM PRIMAM QVADRAGESIMÆ.

Eijcit iterum IESVS vendentes de templo.

MATTH. XXI. MAR. XI. LVC. XIX. Anno XXXIII.

In xxix. imaginem Adnotatiuncula. *xxix.* 88.

A. Templum, & in eo atrium tertium.
B. Christi splendor è vultu, & maiestas que terret omnes.
C. Ad eius vocem fugantur oues, & boues dissipantur, &c. Ementes se proripiunt.
D. Verbo euertit nummuraliorum mensas, & as effundit.
E. Subuertit sedes vendentium columbas, tolluntur columbæ.
F. Sanantur cæci & claudi.
G. Canunt pueri: Hosanna Christo IESV.
H. Principes & Seniores hæc ægerrimè ferunt.

EVANGELIVM MISSÆ.

MAR. XI.	MATTH. XXI.	LVC. XIX.
Et veniunt Ierosolymam.	ET cùm intrasset IESVS Ierosolymam, commota est vniuersa ciuitas, dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est IESVS Propheta à Nazareth Galilææ.	
Et cùm introisset in templum, cœpit eijcere vendentes & ementes	Et intrauit [b] IESVS in [a] templum Dei, & eijciebat omnes vendentes & ementes in templo; & [d] mensas nummulariorum, & [e] cathedras vendentium columbas euertit:	*Et ingressus in templum, cœpit eijcere vendentes in illo & ementes.*
& non sinebat, vt quisquam transferret vas per templum: & docebat, dicens eis:	et dicit eis:	
Nonne scriptum est:	Scriptum est: Domus mea, domus orationis vocabitur:	
omnibus gentibus?	vos autem fecistis illam speluncam latronum.	
Quo audito, Princeps Sacerdotum & Scribæ quærebant, quomodo eum perderent: timebant enim eum, quoniam vniuersa turba admirabatur super doctrina eius.	Et accesserũt ad eum [f] cæci, & claudi in templo; & sanauit eos.	

MAR. XI.	MATTH. XXI.	LVC. XIX.
	Videntes autem [h] Principes Sacerdotum, & Scribæ, mirabilia quæ fecit; & [g] pueros clamantes in templo, & dicentes: Hosanna filio Dauid: [h] indignati sunt, & dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? IESVS autem dixit eis: Vtique. nunquam legistis: quia ex ore infantiũ, & lactentium perfecisti laudem?	
Et circumspectis omnibus, cùm iam vespera esset hora, exijt in Bethaniam cum duodecim.	Et relictis illis, abijt foras extra ciuitatem in Bethaniã; ibique mansit.	

ADNOTATIO.

BIS eiecit Christus vẽdentes è templo; ad initium prædicationis, & ad finem, paucis diebus antequam crucifigeretur. Illic apud Ioãnem addit flagellum imperio, & euertit sedes vendentium columbas, neque eiecit ementes: hic absque flagello vtrosque expellit, & vendentes & ementes, & sedes vendentium columbas subuertit. Ad eiectionem secundam pertinet hæc imago. Mitiùs videlicet in prima eiectione egit, vt in initio prædicationis; nam flagellum ad oues & boues eijciendos tantùm, vel si ad ementes & vendentes etiam retulit, id intendens tantùm fecit, non autem cædens.

A. Templum, vnde eiecit omnes vendentes & ementes, diuina quadam auctoritate, & cui contradicere nemo poterat.

B. Christus diuinum splendorem è vultu & oculis emittens, indignabundus, extenta manu imperat vendentibus & ementibus vt abeant.

C. Ad Christi imperantis vocem disperguntur cõsternatæ oues, boues, & quicquid erat gregis; conterriti diffugiunt pastores: qui verò hæc vendebant vel emebant, attoniti dißipantur.

D. Verbo euertit Christus mensas nummulariorum, æs proiectum colligunt collybistæ.

E. Cùm etiam sedes eorum qui vendebant columbas subuertisset Christus, auferuntur columbæ, vel pauidæ euolant; neque vas aliquod sinit per templum transferri. Neque mirum, si ad eius vocem perturbantur hæc ac tremiscunt, quæ intercidit flammam ignis, & concutit desertum & orbem.

F. Sanantur cæci & claudi.

G. Clamant pueri in templo: Hosanna filio Dauid.

H. Rumpuntur inuidia & dolore Principes Sacerdotum. adeunt ad Christum; nec vim tamẽ audent inferre: increpant, & expostulant, cur illas laudes patiatur de se prædicari. Christus verò laudes non refutat, sed ab infantibus & lactentibus perfectas proficisci laudes (hoc est, è puris & simplicibus animis) docet:

MEDITATIO.

EN Domine IESV, qui es Deus benedictus in sęcula, quemadmodum ostendisti velle te, & alio, & hoc Euãgelio, vt quotquot reliquimus omnia, nihil in Ecclesia, vel commutemus, vel permutemus, vel quæramus beneficiorum, vel desideremus. Hęc vt ita faciamus, de tua benignitate accipimus. Conserua, & auge in nobis hanc voluntatem, benigne IESV. Tua est hæc gratia, non nostrum meritum. Serui tui indigni, & inutiles sumus, & nihili. Verùm alia mala surrepserũt de nostra miseria in animum nostrum, aliæ commutationes, permutationes, emptiones, negotiationes. Quotus enim quisque non ad sensibiles spectat consolationes in suis actionibus & vita? & illas non auidè, ne dicam vnicè desi-

A. Domus in Capharnaum.
B. Malitiose signum petunt quidam de Scribis & Pharisæis.
C. Christus zelo spiritus respondet illis seuere: Generatio mala, &c.
D. Ionas fugit: Absorbetur, & euomitur à Ceto; Venit Niniuem: Concionatur.
E. Salomon in throno gloriæ suæ, ad quem venit Regina Saba.
F. Homo, à quo vnus dæmon exierat.
G. In eum irruunt septem alij nequiores diaboli.

cè desiderat? ab illis non ita mouetur, atque si nullum esset aliud præmium, vel aliud nihil per se desiderandum? Contra verò, si obturbent desolationes & tribulationes, quis est qui non fatiscat? qui animum non despondeat ac debilitetur? deuotionem, actiones pias vel non prætermittat, vel non agat desidiosè? postremò non ita se gerat, quasi in consolationibus sit summum bonum, in desolationibus malum summum? Quod nō est. Creaturæ enim vtræque sunt nobis dispensatæ à Deo, vt illis adminiculis ad nostram vtilitatem, & Dei gloriam vtamur sapienter, sobriè, ac patienter. Magnum nobis indies periculum, sancte IESV, imminet ab his consolationū & desolationum vicissitudinibus: identidem enim in harum desiderio vel fuga cæcutimus, & in earum vsu ab scopo & veritate aberramus. Doce cor nostrum, sancte IESV. Audio, Domine, consolationem bonam quidem esse & vtilem nobis; sed non minùs bonam & vtilem desolationem; nonnunquàm esse vtiliorem. vt tibi placet Domine. Vtendum sapienter consolatione ac sobriè; desolatione patienter atque alacriter: vtrâque perfectè. Consolatio, promoueat potentias nostras ad virtutem, non absorbeat voluptate. ne sistamus in illa; sed ex illa in Deum, & voluntatem eius faciendam feramur; indignos esse nos consolatione omni existimemus. Desolationem omne gaudium esse deputemus; in illa gloriemur; per illam nos IESV esse imitatores sciamus; illam esse crucem nostram

Iac. 1.

qua sine non possumus Christi esse discipuli, nec intrare in regnum cælorum sine tribulationibus. Ne despondeamus animum; Fratres: in tribulatione enim posita est salus nostra in Christo. Communicatio est eius passionum tribulatio: non enim glorificabimur cum Christo, nisi cum eo compatiamur. In tribulatione nobiscum est Deus, adiuuat nos, dilatat cor nostrum: dat lucem oculis mentis desolatio, si quis illa scitè vtatur. Quàm multa nos prætereunt! in quàm multis erramus in consolatione! non de ipsa, sed de nobis, quibus in consolatione omnia videntur bona per abusum consolationis. Contra verò aperit nobis oculos mentis desolatio, & multa tunc videmus in nobis, vel vitanda, vel emendanda, quæ in cōsolatione non animaduertebamus. O sanctam & dulcem desolationem, & admirabilem ijs quos interiùs doces, Domine! Da mihi hoc donum Christe IESV benigne, & habebo paradisum in hac valle miseriarum. Neque enim nostra est tribulatio, vt tua in Cruce fuit, vbi absque consolatione vlla à Patre fuisti derelictus. Nostræ tribulationes non eiusmodi sunt; etenim harum acerbitatem sustulit illa tua extrema, & aliæ bone IESV: & nunc continenter tuo merito, tua oratione apud Patrem illas lenis, tuas reputas semper omnes nostras passiones, nostra etiam peccata. Illa continenter Patri per passionem tuam, & omne vitæ tuæ meritum repræsentas: & exauditis quidem semper pro tua reuerentia & dignitate. Amen.

FERIA QVARTA
POST PRIMAM DOMINICAM QVADRAGESIMÆ.
Quærunt signa à IESV Iudæi.

MATTH. XII. LVC. XI. Anno XXXII.

In xxx. imaginem Adnotatiuncula. xxx. 46.

A. *Domus in Capharnaum.*
B. *Malitiosè signum petunt quidam de Scribis & Pharisæis.*
C. *Christus zelo spiritus respondet illis seuerè:* Generatio mala, *&c.*
D. *Ionas fugit, absorbetur & euomitur à ceto, venit Niniuem, concionatur.*
E. *Salomon in throno gloriæ suæ, ad quem venit Regina Saba.*
F. *Homo à quo vnus Dæmon exierat.*
G. *In eum irruunt septem alij nequiores Diaboli.*

EVAGELIVM MISSÆ.

MATTH. XII.	LVC. XI.
T[a]VNC responderunt ei quidam [b]de Scribis & Pharisæis, dicentes:	*Et alij tentantes,*
Magister, volumus à te signũ videre.	*signum de cælo quærebãt ab eo. Turbis autem concurrentibus cœpit dicere:*
Qui respondens, ait illis:	
Generatio mala, & adultera signum quærit: & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ Prophetæ.	*Generatio hæc, generatio nequam est:*
	Nam sicut fuit Ionas signum Niniuitis: ita erit filius hominis generationi isti.
Sicut enim fuit [d] Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus; sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.	
Viri Niniuitæ surgẽt in iudicio cum generatione ista, & condemnabunt eam: quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ;	*ad prædicationem Ionæ;*
& ecce plus quàm Ionas hîc.	
Regina Austri surget in iudicio cum generatione ista, & cõdemnabit eam:	*cum viris generationis huius, & condemnabit illos:*
quia venit à finibus terræ audire sapientiam [e] Salomonis: & ecce plus quàm Salomon hîc.	
Cùm autem [f] immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, quærens requiem,	*de homine, ambulat per loca inaquosa*
& non inuenit.	*& non inueniens*
Tunc dicit:	*dicit:*
Reuertar in domũ meam, vnde exiui.	
Et veniens inuenit eam vacantem, scopis mundatam, & ornatam.	*Et cùm venerit, inuenit*
Tunc vadit, & [g] assumit septem alios spiritus secum, nequiores se,	
& intrantes habitant ibi:	*& ingressi*
& fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus.	
Sic erit & generationi huic pessimæ.	

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Domus in vrbe Capharnaum intelligitur, intra quam interrogatus à quibusdam Scribis & Pharisæis respondit Christus.

B. Scribæ & Pharisæi malitiosè signum aliquod à Christo flagitantes, cui non erant credituri, etiam si plura fecisset miracula quàm fecerat, vel esset facturus: & de cælo quidem petebant signum, similiter atque Elias & Samuel fecerunt.

C. Christus autem zelo spiritus sui illis respondet seuerè pro illorum merito: Vos praui homines estis, & adultera generatio; (quo verbo tam priorem patrum, quàm ipsorum præsentem infidelitatem designat, vt inquit Chrysostomus.) quare indigni estis signo alio, quàm quo confundamini. Esto igitur vobis signum Ionas, ex cuius prædicatione sunt conuersi Niniuitæ: esto Regina Austri (id est, Aethiopiæ & Saba) quæ venit è terræ finibus, vt sapientiam Salomonis audiret; & tamen videtis hîc qui pœnitentiam, qui sapientiam vobis prædicat maiorem Iona, sapientiorem Salomone, nec agnoscitis: illi igitur vos condemnabunt in resurrectione.

D. Ionas fugit à facie Domini in Tharsis, (id est, in mare incertum) vt nauigaret, modò à Iudæa fugeret. Quod (vt inquit Hieronymus in Ionam) magis conuenit fugitiuo & timido, non locum fugæ ociosè eligere, sed primam occasionem arripere fugiendi. Conscendit quidem nauim Ioppæ: excitata autem sæua tempestate, suo consilio in mare proiectus, ab ingenti ceto exceptus est, & triduo in ponto Euxino in terram expositus (vt refert Iosephus ex Hebræorum commentarijs) inde per Armeniam in Assyriam proximam regionem, & Niniuen peruenit. Certè si in Cappadociam, vel maiorem Armeniam eßt eiectus, breuius potuit Niniuen peruenire, quàm si in quodcunque aliud littus. Cap. 1. Lib. 9. Ant. cap. 11.

E. Salomon in throno suo, ad quem, vt eius celebrem sapientiam audiret, venit Regina Saba & Aethiopiæ, cum magno comitatu, & cum ingenti thesauro & opibus. Hæc fuit etiam Aegypti Regina, cuius erat regia initio Meroes insula Nili, tempore autem Christi & Apostolorum dicebatur Regina illa Candace, nec obtinebat Aegyptum. Dicitur verò venisse à finibus terræ, hoc est, ab interioribus Africæ, non longè ab æquinoctiali.

F. Homo repræsentatur à quo Dæmon vnus exierit.

G. Idem in quem rursus septem nequiores atque importuniores Diaboli introëunt.

MEDITATIO.

Docuit nos sapientia Dei IESVS proximo Euangelio consolationes spirituales, & desolationes, vel tribulationes quo loco habendæ sint: hoc verò viam ostendit qua emendemus, si quid in illis rebus vtendis errari à nobis contingat. Audite Fratres, audite pij omnes, quid fieri soleat. Secedit quis ad exercitia spiritualia, quæ Societas IESV, vel etiam alij communicare solent, vel omnino ad seriam orationem: statim incurrit auiditas rerum supernaturalium, signorum, reuelationum, visionum. At vbi tunc humilitas? vbi simplicitas? Nónne etiam illud interpretari possumus ad Dei tentationem attinere? quasi Deo dicamus: *Volumus à te signum videre?* Nónne habere in animo videmur, non secuturos nos viam spiritualem, nisi temporales has consolationes simul acceperimus? His respondet Christus, dandum non esse signum, non dandas veras consolationes, peruersas esse & adulteras illas cogitationes: simplicitatem, humilitatem, & fidem esse in oratione & spiritualibus exercitijs amplectendas. Nō dabitur igitur huiusmodi signum aliud, nisi Ionæ, & Reginæ Saba, hoc est, nisi pœnitentiæ vsus, & meditationis vitæ Christi, diuinæ scilicet sapientiæ. Vbi enim illæ vanitates in cor tuum ascendunt, cogitandum tibi seriò de tua est indignitate, de tuis peccatis, de pœnis

quas pro his mereris. Tibi dictum esse ex Dei persona: Adhuc quadraginta dies, & quid scis an subuertaris & pereas? quid dico dies quadraginta? Quid scis ad hodie? an nunc cùm illas inanitates persequeris? Hæc igitur te cogitatio adigat ad pœnitentiam, eo spiritu ingredere ad orationem, & opera tua exerce coram Deo ex spiritu pœnitentiæ, humilitatis, atque simplicitatis.

Hinc rursum accipe aliud principium exemplo Reginæ Saba. Vehemens desiderium concipe audiendi verbum Dei. hoc incitatus veni ad Christum diuinum Salomonem, eius vitam meditare, præsentiam omnium mysteriorũ ante oculos mentis tuæ pone, inquire, scrutare, ora: fiet vt audias sapientiam Dei, & instruaris ad agnoscendas animi tui prauitates, tuos errores, tuas imperfectiones multas & magnas. Hæc signa pete, hæc persequere; non vanitates & insanias falsas. Nam si secùs feceris, fiet vt desiderium illud tuum, cùm Deo non placeat, aperiat ianuam illusionibus, & à Diabolo excipiatur. Nam qui ita arroganter signa quærit, adducit rerum insolitarum cupiditatem malo spiritu ductus; quæ quid aliud est quàm à Demone expetere vanitates & mentis deliria? Resistite igitur Fratres Diabolo, & fugiet à vobis; & veras accipietis à Christo IESV consolationes, verum fructum orationum vestrarum & actionum. Cauete verò ne vobis eueniat, quod Christus minatus est omnibus sua proportione; ne, cùm exierit à vobis per veram pœnitentiam, vel Religionis ingressum Dæmon vnus, rursum redeat; nec ampliùs crassis vitijs vos superet, tandem vires intendat Satan, & mittat vel plures tentatores, vel fortiorem aliquem spiritum, qui spiritualibus prauitatibus vos deludat atque euertat, & fiant vestra posteriora peiora prioribus, vt sunt vitia spiritualia carnalibus peiora atque difficiliora. Quod auertat malum Christus IESVS, qui est benedictus in sæcula. Amen.

Iacob.4. *Luc. 11.*

FERIA QVINTA
POST PRIMAM DOMINICAM QVADRAGESIMÆ.
De Chananæa.

MATTH. XV. MAR. VII. Anno XXXII.

In xxxi. imaginem Adnotatiuncula.

xxxi. 61.

A. *Regio Tyri & Sidonis in Phœnice.*
B. *Domus in pago, vbi voluit latere* IESVS.
C. *Tyrus non longè.*
D. IESVM *primùm intellige domum ingressum, quem sequuta est mulier.*
E. *Egressum consequitur, clamat. rogant pro ea discipuli, respondet illi tandem* IESVS; O mulier, *&c.*
F. *Domus Chananææ, & in ea liberata filia à Dæmonio.*
G. *Edunt catelli de micis cadentibus de mensa dominorum.*

EVAN-

FERIA V. POST DOMIN. I. QVADRAGES.

De Cananæa. 61

Matth. xv. Marc. vij. Anno xxxij. xxxi

A. *Regio Tyri, & Sidonis in Phœnice.*
B. *Domus in pago, vbi voluit latere* IESVS.
C. *Tyrus non longe.*
D. IESVM *primum intellige domum ingressum, quem secuta est mulier.*
E. *Egressum consequitur; clamat; rogant pro ea discipuli. Respondet illi tandem* IESVS; *O mulier. &c.*
F. *Domus Cananææ, & in ea liberata filia à dæmonio.*
G. *Edunt catelli de micis cadentibus de mensa dominorum.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XV.	MAR. VII.
ET egressus inde IESVS, secessit in [a] partes [c] Tyri & Sidonis.	*Et inde surgens abijt in fines*
	et [d] ingressus [b] domum, neminem voluit scire: & non potuit latere.
Et ecce mulier Chananæa à finibus illis egressa,	*Mulier enim*
	statim vt audiuit de eo, cuius filia habebat spiritum immundum,
clamauit dicens ei: Miserere mei Domini fili Dauid: filia mea malè à Dæmonio vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes [e] discipuli eius, rogabant eum dicentes: Dimitte eam; quia clamat post nos. Ipse autem respondens ait: Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. At illa venit,	
& adorauit eum dicens:	*[e] intrauit, & procidit ad pedes eius.*
Domine, adiuua me.	
	Erat enim mulier gentilis, Syrophenissa genere. Et rogabat eum, vt Dæmonium eijceret de filia eius.
Qui respondens, ait:	*Qui dixit illi:*
Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.	*Sine priùs saturari filios:*
At illa dixit:	*respondit, & dixit illi:*
Etiam Domine:	*Vtique Domine:*
nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum.	*nam & catelli comedunt sub mensa de micis puerorum.*
Tunc respondens IESVS, ait illi:	*Et ait illi:*
O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis.	*Propter hunc sermonem vade: exijt Dæmonium de filia tua.*
Et sanata est filia eius ex illa hora.	*Et cùm abijsset domum suam inuenit puellam iacentem supra lectum, & dæmonium exijsse.*

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Regio Tyri & Sidonis in Phœnicia, quò quasi secesserat ex Galilæa inferiori, & ciuitate Capharnao IESVS: *erat verò illa regio Gentilium, ciuitates opulentæ & celebres.*

B. Domus in pago non longè à Tyro: in ea voluit latere Christus, verùm non potuit: quod fecit fides quam sciebat magnam esse Gentilis mulieris, quæ fidei Gentium magnitudinem designabat.

C. Tyrus non longè trans pagum.

D. IESVM *domum ingredientem specta cum discipulis latenter, sed suo studio illum, diligentia, & fide inuestigauit mulier Syra ex Phœnicia Chananæa. Nam eam regionem & olim possederant Chananæi, & eò frequentes secesserant, cùm aduersùm eos bellum gererent Hebræi, atque eorum inferiores regiones vastarent. Hæc igitur mulier supplex subsecuta est in domum Apostolos & Christum, petens à vexatione Dæmonis filiam liberari. Nullum verbum illi respondet* IESVS, *ne in domo quidem.*

E. Verùm cùm se non latere animaduerteret, domo egreditur; egressum prosequitur mulier clamans post Apostolos; rogant pro illa Apostoli, consistit Christus, prouoluitur ad pedes eius mulier. Ibi pulcherrimum illud Gentilis mulieris & Christi IESV *colloquium factum est; in quo mulieris constans & humilis fides, & orationis præclara illa importunitas declaratur: elucet verò summa Christi* IESVS *& sapientia & misericordia. Denique refert suæ fidei & orationis mulier præmium: expellitur à filia absente teter Dæmon.* Aug. de consensu Euan. l. 2. cap. 49. Glos. in 15. cap. Matt.

F. Domus Chananææ, & in ea libera à Dæmone filia exultantes domestici.

G. Edunt catelli de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum.

MEDITATIO.

MAgna est huius Euangelij, Fratres, doctrina, plena est diuinæ virtutis & suauitatis; sit eius auctor IESVS in secula benedictus. Docet nos bonus & sanctus IESVS, quemadmodum magna fide spiritus & humilitate oremus & efficacia, exemplo Chananææ mulieris. Non repetam, quæ illa fecit; sed sequar, & imitabor. Primùm quidem docuit, vt agnoscam esse me mulierem, hoc est, infirmæ naturę & inconstantis: Gẽtilem pręterea, Chananæum, Syrophœnicem, id est, moribus planè deprauatum à vita spirituali, & terra viuentium extorrem. Hoc quidem sumus omnes ex nobis. Deinde concepta fide, spe, & amore in Christum, qui nobis sese offeret per exemplum Chananææ, prauitatem morum exuamus, vitia depellamus, bono animo in Christo ex illo exilio egrediamur, ad vitæ spiritualis, & terrę viuentium desiderium ingrediamur. Ibi IESVM reperiemus, ad illum clamemus pro filia nostra, pro nostris scilicet potentijs & actionibus, quæ continenter à Dæmone vexantur. Quò enim non penetrat veterator Diabolus? cui cogitationi non se immiscet? cui actioni non se intrudit? suas astutias, malitias, deprauationes vbi non machinatur? Nullum est tempus, nullus locus, nulla nostra actio quam non obseruet, quam non oppugnet, quam non corrumpere conetur impotenter. Clama ad Christum, vt illum repellat cũ suis diabolicis vexationibus. Domine fili Dei omnipotentis, Deus ipse omnipotens, tuam misericordiam in me extende; nam filia mea à Dæmonio diuexatur. Magnum detrimentum potentiæ meæ, & meæ actiones patiuntur, nullus est qui me adiuuet, nisi tu, qui docuisti me per Chananæam vt orarem, & quo pacto orarem erudisti. Et quidem aliàs vt peterem à malo liberari pręcepisti. pestilentissimum est malum Diabolus, & exitiale. En oro te Domine, & tamen non respondes mihi verbum, me non exaudis: exercet in me tyrannidem truculentus hostis humanæ naturæ & tuus, sæuit magis in dies. Neque verò moueor admodum illius acerbitate; moueor quòd impuræ fiant meæ actiones, si nihil aliud, & impediatur spiritualis profectus ac vitæ perfectio. Intelligo te, Domine, velle orari per Sanctos tuos; oro ergo illos vt pro me apud te intercedant, vt meas tibi deprecationes repræsentent, vt pro me orent. Post illos te sequor, nunquam desinam orare, donec me exaudieris. Domine adiuua me; repelle à me hostem meum & tuum. At verò scio similiter respõdere te Sanctis pro me orantibus, atque pro Chananæa orantibus Apostolis:

Apoſtolis: *Non ſum miſſus niſi ad oues quæ perierunt domus Iſraël:* indignus eſt iſte pro quo exaudiamini; non enim ad eam humilitatem & fidem peruenit, quæ impetrat quæ petuntur, & Iſraël faciunt hominem, id eſt, apud Deum potentem. Ad illam fidem & humilitatem aſpiro, Domine. En adoro te, procido ad pedes miſericordiæ tuæ in cælo cum Patre & Spiritu ſancto regnantis. Adiuua me ſancte IESV & benigne. Ecce Sancti ſimul orant pro me. Quòd ſi mihi dicas (vt dignus ſum cui dicas) te filios tuos ſpirituales exaudire, qui ſedent in menſa tua, & tui ſpiritus conſolatione, & cæleſti cibo fruuntur; me canem eſſe, & indignum cuius aliquam rationem habeas: id ſanè verum eſt, Domine, & arrogantia mea grandis eſſet, ſi tuis amicis & conuiuis me annumerarem. Illi Domini mei ſunt, ego illorum in te ſeruus. Illi in menſa tua cæleſti & diuina tui contemplatione paſcuntur, liberati à Dæmonis tyrannide: mihi ſat erit, Domine bone, ſi ſum illorum canis & catellus, qui excipiam ea quæ illis de tua diuina largitate redundant; illa mihi ſat erunt, illis ero contentus. Age Domine, hoc fac benigne Domine, ne mihi tam ſint Dæmones moleſti & importuni. contra meam enim volũtatem ea mihi offundunt quę tu noſti, nec illos poſſum abigere. Quòd ſi hoc de tua prouidentia non placeat, illud ſaltem facias ſancte IESV, vt nihil mihi noceant illæ importunitates quibus me oppugnat tetra illa beſtia, ſed in fructum animi mei potiùs conuertantur, & ad maius meritum coram te proficiant, Amen.

FERIA

A. *Piscina Bethsaida Hierosolymis, iuxta portam gregis, vbi languidi, & pecora lauabantur.*	D. *Respondet languidus; Domine, hominem non habeo, &c.*
B. *Superne adscribitur Angelus, qui in piscinam descendere solebat.*	C. *Sanat eum IESVS; & præcipit, vt tollat grabatum suum.*
C. *Venit ad piscinam IESVS, dicit languido; Vis sanus fieri?*	E. *Tollit grabatum paralyticus, & vadit domum: increpant eum Iudæi.*

FERIA SEXTA

POST PRIMAM DOMINICAM QVADRAGESIMÆ.

Sanatur languidus.

IOAN. V. Anno XXXII.

In xxxij. imaginem adnotatiuncula. *xxxij.*

47.

A. *Piscina Bethsaida Ierosolymis, iuxta portā gregis, vbi languidi, & pecora lauabantur.*

B. *Supernè adscribitur Angelus, qui in piscinam descendere solebat.*

C. *Venit ad piscinam* IESVS, *dicit languido:* Vis sanus fieri?

D. *Respondet languidus:* Domine, hominem non habeo, *&c.*

C. *Sanat eum* IESVS, *& præcipit vt tollat grabatum suum.*

E. *Tollit grabatum suum paralyticus, & vadit domum: increpant eum Iudæi.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. V.

POST hæc erat dies festus Iudæorum, & ascendit IESVS Ierosolymam. Est autem Ierosolymis Probatica [a] piscina, quæ cognominatur hebraicè Bethsaida, quinque porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, exspectantium aquæ motum. [b] Angelus autem Domini descendebat secundùm tempus in piscinam: & mouebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ, sanus fiebat, à quacumque detinebatur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi, triginta & octo annos habens in infirmitate sua. Hunc cùm vidisset [c] IESVS iacentem, & cognouisset quia iam multum tempus haberet, dicit ei: Vis sanus fieri? [d] Respondit ei languidus: Domine, hominem non habeo, vt cùm turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam: dum venio enim ego, alius ante me descendit. Dicit ei IESVS: [c] Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Et statim sanus factus est homo ille: & [e] sustulit grabatum suum, & ambulabat. Erat autem sabbatum in die illo. Dicebant ergo Iudæi illi qui sanatus fuerat: [e] Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis: Qui me sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatum tuū, & ambula. Interrogauerunt ergo eum: Quis est ille homo, qui dixit tibi; Tolle grabatum tuum, & ambula? Is autem, quis sanus fuerat effectus, nesciebat quis esset. IESVS enim declinauit à turba constituta in loco. Postea inuenit eum IESVS in tēplo, & dixit illi: Ecce sanus factus es: iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Abijt ille homo, & nunciauit Iudæis, quia IESVS esset, qui fecit eum sanum. Propterea persequebantur Iudæi IESVM, quia hæc faciebat in sabbato.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. *Piscina Ierosolymis iuxta portam Gregis: hanc quinque porticus circumsepiunt, suis columnis & intercolumnijs distincta. In porticibus est multitudo languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, id est eorum, qui per se ad aquam accedere non possent; & tamen quæuis infirmitas ibi sanabatur. Hæc piscina* Probatica,*id est,*pecualis *dicebatur, quales Romani item* pecorũ *appellabant. Iudæi Hebraicè* Bethesda, *vel* Bethsaida: *vtrumque enim significat domum vel locum effusionis, quòd ad piscinam aquæ pluuiales confluebant. Tametsi addit Bethsaida significationem à primario piscinæ officio, quod in ea obseruabant veluti venatores aquæ motum languidi, vt ad commotam accurrerent. In hac piscina lauabantur animalia quæ erant offerenda in templo, vt lota ad templum ducerentur: habent igitur aliquæ porticus greges qui sunt lauandi.*

B. Adscribitur Angelus, non qui tunc è cælo descenderit, sed qui tunc, hoc est die Pentecostes quo solebat, non descenderit, nec ampliùs vnquam; quòd quem significauerat venturum, & salutem æternam mortalibus allaturum per baptismum sanguinis & aquæ, iam venisset in mundum, & baptismum prædicaret, cuius erat figura illa aqua, illa motio, illa sanatio. Erat autem illa piscinæ aqua rubra.

C. Venit ad piscinam IESVS *cum discipulis, vt sanato insigni languido, ostenderet eum se esse qui per Angelum designabatur, & finem imponeret figuræ, ac signum statueret sui aduentus. Videt hominem triginta & octo annos in infirmitate agentem oculis suæ benignitatis & misericordiæ (Domine illis oculis nos vide, plures enim, vel certè omnes annos vitæ nostræ egimus in infirmitate) & interrogat num sanus fieri velit: id est languidum excitat, & eius libertatem iuuat, offertq́ plenam incolumitatem.*

D. Languidus repentè fit Theologus. Hominem planè confiteor me non habere, nihil enim est in me quo possim surgere, & ad salutem contendere: à te adiutus potero expeditè quæ mihi ex me impossibilia sunt facere. Sic enim solent Doctores, quæ in verbis erat sententia, eam dare ijs qui sanabantur. Certè hic facit Tuitiensis languidum intelligere mysticum alium sensum. Ad hoc verbum, quasi iam cordis eius præparatio esset impleta.

C. Audit à Christo; Surge, tolle grabatum tuum, & ambula; sanatur, exurgit ad verbum Christi. Similiter sanat spiritualiter peccatorem IESVS, *deinde iubet surgere, & tollere per virtutem exercitium difficultates in quibus iacuerat, & ad vitam æternam contendere.*

E. Discedentem considera qui fuerat languidus, suum grabatum tollentem; insipientiam simul Iudæorum, qui illum obiurgabant quòd tolleret in sabbato grabatum; vnde calumniæ occasionem arripuerant aduersus Christum. Illud postremò animaduertendum: benignus IESVS *paralyticum confirmat post datam salutem, etiam addita timoris seruilis vehementi commi natione: Propter peccata tua triginta & octo annos miserabili infirmitate fuisti afflictus, deteriùs tibi continget nisi à peccatis in posterum te abstinueris. Hoc illi dixit* IESVS *cum postea paralyticum inuenisset in templo.*

MEDITATIO.

Apo. 13. OCcisus est agnus Dei Christus IESVS ab origine mundi in diuina acceptatione; semper fuit parata ad salutem piscina probatica Bethsaida & Bethesda aquæ rubræ, id est sanguinis agni immaculati, ex eius vulneribus effusi ad oues Dei lauandas & emundandas. Fuit hoc diuinum mysterium Ierosolymis per piscinam significatum, & baptismi futuri efficacia designata. Vt autem omnibus mortalibus fuit semper præstò sanguinis Christi meritum per fidem, ita singulare illud beneficium, etiam ante legem veterem, conferendi gratiam, & remittendi peccatum originale positum fuit in circuncisione, & ijs sacrificijs quæ ad peccatum originale expiandũ applicabantur. Dei autem per Christum in

nos misericordia eo maioribus est præconijs extollenda, quæ illam sanguinis Christi piscinam & fontem omnibus mortalibus commonstrauit, & aperuit ad animarum salutem per sacramenta nouæ legis perfecta. Impleuit enim vniuersum mundum hac piscina, hac rubra aqua, hoc est Christi sanguine: omni creaturæ hæc est aperta ianua ad salutem per Ecclesiam: omnibus patet salus per Baptismum. Nec est quòd quisquam dicat: *Hominem non habeo.* Verbum enim Dei homo factus est, Christus IESVS sua gratia omnibus adest, inuitat etiam omnes ad salutem & perfectionem, singulis continenter inclamat: *Vis sanus fieri?* illud responsum eripit omnibus, *hominem non habeo:* hominem se offerens, offerens Ecclesiam, offerens Angelos & sanctos per inspirationes salutares, offerens concionatores & admonitores alios. Et quid ego hæc memoro? offert liberalissimè seipsum continenter auctorem, cooperatorem, effectorem nostræ salutis & perfectionis. Omnis enim terra plena est gloria redemptionis & salutis, gratiæ & veritatis per Christum factæ. Eò horribilius iudicium eis imminet si qui tantam salutem, tam obuiam, tam facilè neglexerint. Verùm aduertite Fratres, atq; adeò omnes qui proximo iuuando operam datis; attendite ne sæpè fiat, vt dum aliorum salutem procuramus, nostram negligamus: in alios seueri simus iudices, & acres reprehensores, importuni etiam; in nostra verò salute & perfectione blandi & debiles, & negligentes: quasi non sit finis noster, vt simul & nostrarum animarum, & proximorum salutem & perfectionem cum gratia Domini impensè procuremus, & quasi non mandarit Deus vnicuiq; de proximo suo. Quotus enim quisque nostrum non triginta & octo annos, id est, omnes annos habuit in peccatis, in imperfectionibus, in passionibus suis? Et cùm habeat paratam piscinam sanguine & gratia Christi IESV in omnes redundantem; semper tamen excusat se hominem non habere, hoc est, semper somnolentiæ & desidiæ indulget, nunquam audit, *Vis sanus fieri?* nunquam videt, nunquam auscultat Christum præcipientem: *Surge, tolle grabatum tuum, & ambula.* Tacemus semper in nostris miserijs, nunquam assurgimus ad meliora, nunquam tollimus peccata nostra per pœnitētiam perfectam, nunquam contendimus ad vitæ perfectionem seriò, nunquam verè proficimus, nunquam ad victoriam nostri euadimus, nūquam ad pacem spiritus attingimus, nunquā ad cælestium rerum contemplationem, diuinumque lumen leuamur. Quid exspectamus fratres? Quod ampliùs potuit pro nobis Christus facere vel docere, quod nōn fecerit, quod non docuerit? Quid nunc non facit, & docet ad nostram salutem, & perfectionem? Quando aperiemus oculos ad diuinam lucem, & aures ad cælestem doctrinam? Quando respondebimus Christo intimo ex corde, *volo sanus fieri?* quod animo dixit ille infirmus vehementer se cupere tot annos. Hoc igitur pleno cordis sensu tandem dicamus: simul fateamur facultatem nos nunquam habuisse de nostra segnitie atque socordia veniendi ad perfectam animæ nostræ sanitatem. Semper etiam (tametsi ad piscinam venire potuissemus) homines tamen nos non præbuisse Christo vocanti, Patri eius trahenti nunquā fuisse obedientes, nunquam gratiæ Dei esse ritè cooperatos. Itaque nunquam ad sanitatē & pacem animæ nostræ peruenire potuimus. Hanc nostram desidiam deploremus apud IESVM, & tam grauem somnum animi nostri & torporem illo auctore & adiutore excutiamus. En Christus è cælo cordi nostro sese insinuat, & nos inuitat: *Vis sanus fieri?* Ne illi ampliùs respondeas, *Hominem non habeo*; sed in humilitate & suauitate cordis tui responde: *Volo Domine*: nam hominem te habeo, qui me solo verbo ad piscinam illam immensam atque inexhaustam tui sanguinis & gratiæ immerges, vbi & à meis liberabor infirmitatibus, ne saltem mihi noceant, & inebriabor multitudine tuæ misericordiæ, suauitatis, & gloriæ; tua virtute tollam meum grabatum, id est, meas difficultates: non enim illæ impedient, quin in via tuorum mandatorum & consiliorum ambulem cum alacritate & feruore spiritus tui; sis benedictus in sæcula.
Amen.
(∴)

Transfiguratio Christi. 63

Matth. xvij. Marc. ix. Luc. ix. Anno xxxiij. xxxiij

A. *Paneas regio, vnde IESVS in Thabor montem proficiscitur.*
B. *Relictis alijs discipulis ad radices montis cum turba, Petrum, Iacobum, & Ioannem secum in cacumen assumpsit.*
C. *Thabor in campo magno Galilææ Esdrelon.*
D. *IESVS in planicie montis, cuius redundat gloria animæ in corpus, quæ fuit transfiguratio. Adsunt Moyses, & Elias.*
E. *Euigilantes quasi è somno discipuli, vident IESVM transfiguratum; & Petrus ait; Bonum est nos hic esse, &c.*
F. *Adhuc eo loquente, ecce, nubes obumbrauit eos; & fit vox Patris è cœlo, &c.*
G. *Moyses in limbum.*
H. *Elias in paradisum terrestrem raptus, cum Apostoli ad vocem cecidissent in terram.*

Dominica ij. Quadragesimæ, idem Euangelium legitur.

SABBATO POST PRIMAM DOMINICAM QVADRAGESIMÆ.

Transfiguratio Christi.

MATTH. XVII. MAR. IX. LVC. IX. Anno XXXIII.

In xxxiij. imaginem Adnotatiuncula. *xxxiij. 63.*

A. *Paneas regio, vnde venit* IESVS *in Thabor montẽ.*
B. *Relictis alijs discipulis ad radices montis cum turba, Petrum, Iacobum, & Ioannem secum in cacumen assumpsit.*
C. *Thabor in campo magno Galilææ Esdrelon.*
D. IESVS *in planicie montis, cuius redundat gloria animæ in corpus, quæ fuit transfiguratio. Adsunt Moyses & Elias.*
E. *Euigilantes è somno discipuli vident* IESVM *transfiguratum, & Petrus ait :* Bonum est nos hîc esse, *&c.*
F. *Adhuc eo loquente, ecce nubes obumbrauit eos, & fit vox Patris è cælo.*
G. *Moyses in Limbum.*
H. *Elias in Paradisum terrestrem raptus, cùm Apostoli ad vocem cecidissent in terram.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MAR. IX.	MATTH. XVII.	LVC. IX.
[b] *solos*	ET [a] post dies sex assumit IESVS Petrum, & Iacobũ, & Ioannem fratrẽ eius; & ducit illos in [b] montẽ [c] excelsum seorsũ.	*Factum est autẽ post hæc verba ferè dies octo, & assumpsit* *& ascendit in montem vt oraret. Et [d] facta est, dum oraret, species vultus eius altera;*
coram ipsis. *Et [d] vestimenta eius facta sunt splendentia, & candida nimis velut nix, qualia fullo non potest super terram candida facere.*	& [d] transfiguratis est ante eos. Et Resplenduit facies eius sicut sol: vestimenta autẽ eius facta sunt alba sicut nix.	*& vestitus eius albus & refulgens.*
Et apparuit illis Elias cũ Moyse: & erant loquentes cum IESV.	Et ecce apparuerunt illis Moyses & Elias cum eo loquentes.	*Et ecce duo viri loquebantur cũ illo. Erãt autẽ Moyses & Elias, visi in maiestate: & dicebãt excessum eius, quẽ completurus erat in Ierusalẽ. Petrus verò, & qui cum illo erant, [e] grauati erant somno. Et euigilantes viderũt maiestatem eius, & duos viros qui stabant cum illo.*

MARC. IX.	MATTH. XVII.	LVC. IX.
		Et factum est, cùm[g h] *discederent ab illo,*
Et Respondens Petrus, ait IESV:	Respondens autẽ Petrus, dixit ad IESVM:	*ait Petrus ad* IESVM:
Rabbi,	Domine, bonum est nos hîc esse:	*Præceptor,*
& faciamus tria	si vis, faciamus hîc [c] tria tabernacula; tibi vnum, Moysi vnum, & Eliæ vnum.	
Nõ enim sciebat, quid diceret: erant enim timore exterriti.		*nesciens quid diceret.*
Et facta est nubes	[f] Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida	*Hæc autem illo loquente, facta est nubes,*
obumbrans eos:	obumbrauit eos.	*& timuerant, intrantibus illis in nubem.*
& venit vox de nube, dicens:	Et ecce [f] vox de nube, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè cõplacui: ipsũ audite.	*Et vox facta est de nube, dicẽs:*
charissimus: audite illum.		*Et dum fieret vox,*
	Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam, & [f] timuerunt valdè. Et accessit IESVS, & tetigit eos, dixitque eis: Surgite, & nolite timere.	
Et statim circumspicientes, amplius, nisi IESVM *tantùm secum.*	Leuãtes autẽ oculos suos, [g h] neminem viderunt, nisi solum IESVM.	*inuentus est* IESVS *solus.*
	Et descendentibus illis de monte, præcepit eis IESVS, dicens:	
ne cuiquam quæ vidissent, narrarent; nisi cùm filius hominis resurrexerit.	Nemini dixeritis visionẽ, donec filius hominis à mortuis resurgat.	
Et verbum continuerunt apud se, conquirentes quid esset: (cùm à mortuis resurrexerit.		*Et ipsi tacuerunt, & nemini dixerunt in illis diebus quidquam ex his quæ viderant.*

ADNO-

ADNOTATIO.

A. IESVS *in Paneade iuxta Cæsaream Philippi, vbi fontes quidē sunt Iordanis, Ior & Dan, sed quorum vnus est fons Phiala in Trachonitide ad montem Antilibanum. Ibi interrogauit ex discipulis Christus, quem dicerent homines vulgò ipsum esse: & respondit Petrus:* Tu es Christus filius Dei viui. *Hinc igitur venit ad Thabor mōtem, vt transfigurationis gloria, Patrum testimonio, & voce æterni Patris excellentem illam Petri confessionem confirmaret.*

Egesip. l. 3. cap. 26. Ioseph. 3 de bello Iu. c. 18.

B. Relicti ad radicem montis nouē discipuli, absente Christo laborant in expellendo Dæmone nec valent expellere. Neque verò mirum, qui nō potuerant in montem cum IESV *conscendere, eos non potuisse spiritum nequam superare.*

C. Thabor mons est in magno campo Galilææ Esdrelon, altitudine XXX. *stadiorum, in vertice campestris, amplitudine vndique viginti trium; sex aut septem milliaribus à Nazareth, in finibus Issachar & Zabulon.*

Egesip. l. 4. cap. 4. Ioseph. lib. 4 de bell. Iud. cap. 2. Brocard. Marr.

D. IESVS *in planitie montis, non in aëre, sed stans humi, vt eum viderent discipuli cum Moyse & Elia: resplēdet verò eius facies vt Sol, & alba vt nix sunt eius vestimenta. redundauit enim eius anima gloria in corpus per dotē claritatis, quæ cohibebatur per miraculum, ad dispēsationem vitæ mortalis. Neque tamen Apostolorum huius lucis magnitudo perstringebat oculos vel lædebat, & minùs Eliæ, multò minùs Moysis; sed incredibilem potiùs ingerebat suauitatē & vim; quod faciebat ratio luminis gloriosi. Cū* IESV *est Elias & Moyses; ille ex terrestri Paradiso Angeli ministerio aduectus, mortali corpore, vbi diuina voluntate & mysterio in Iudiciū vsque vniuersale conseruatur; Moyses verò coaptato illi corpore diuinitùs, similiter ex Limbo ab Angelo eductus: vterque tamē suam maiestatem obtinens (visi enim sunt in maiestate) Moyses quali claruit cùm ex mōte descēdit è Dei colloquio; Elias quali in cælū est ex Bethabara vico leuatus in aëra Paradisum terrestrem. Ad hæc insignium Prophetarum maiestatē accedebat illustris illa, quæ è gloria* IESV *deriuabatur. Colloquebantur autē cum* IESV *Prophetæ de egressu eius, quem in Ierusalem completurus erat; in quo exitu erat verus agnus immolandus, per eius sanguinem liberandus verus Israël, profligato Dæmone Pharaone.*

E. Somno superati obdormierant quidē tres Apostoli, sed è maiestate gloriæ Christi excitati, & diuinū illum splendorem contemplati, primùm quidē terrentur; verùm suauitate cælestis luminis delibuti, cùm animaduerterent discessuros Moysen & Eliā, petit à Christo Petrus, vt tria potiùs tabernacula parentur, nec discedant sancti Prophetæ. At enim nesciebat quid diceret; vt solet, qui hilariori sunt animo, in oratione abuti sua consolatione, nisi accuratiùs attendant.

F. Nondum finem fecerat loquēdi Petrus, & ecce tibi nubes lucida è cælo omnes obumbrauit. Terrentur rursum Apostoli. Auditur vox Patris æterni è cælo: Hic est filius meus charissimus, in quo mihi benè complacui: ipsum audite. *Quibus verbis mysteriū diuinitatis & humanitatis Christi suo testimonio cōfirmat Pater omnipotens; & imperat vt illi obediāt Apostoli, & per eos omnes mortales. At hanc Dei vocē vehemētiùs timēt Apostoli, cadunt consternati in facies suas, cōfirmantur à Christo, leuant oculos: abierāt interea Prophetæ; deducit illos* IESVS *è mōte.*

G. Moyses in Limbum reportatur à suo Angelo corpore exutus: ibi narrat Patribus Christi gloriam, & illis eius nomine salutem dicit. Apo. 11.

H. Elias ad Paradisū ab Angelo itē deducitur. Ibidem

MEDITATIO.

ADeste Fratres mei in Christo, aduertite animum ad sublimia mysteria quæ hoc Euangelio nobis manifestantur.

Doce nos hæc tua mysteria & beneficia, bone & magne IESV. Sequimini me igitur ad montem excelsum. video enim vos semper humi repere, terrenis cogitationibus duci, imperfectionibus vitę spiritualis detineri, passionibus sensus vestri perturbari. Vt autem leuare mentem & spiritum vestrum possitis ad veram orationem, solidumque eius fructum, en voco vos, sequimini me; volo vos ad montem meæ transfigurationis euehere. Hoc facite primū, sequimini tres meos Apostolos, Petrū, Iacobum, & Ioannem, & imitamini; eorum intercessionem implorate. Adijcite, quod per ipsos significatur, trium virtutum exercitium: Fidei in me; tum confidentiæ, quòd per me ex doctrina huius Euangelij sitis quæ in eo indicantur bona reportaturi: addite suauitatē & familiaritatem charitatis in me. ita vos ego assumam mecū in montem. Sed tamen ad culmen

men montis excelsi non peruenietis, nisi per iter accliue: ea enim debet esse vestri cordis meditatio, & spiritus contentio, qua difficultates superetis, quę spiritualibus exercitationibus euenire solent. Animaduertite quod me duce ascenditis in montem, me præsenté habetis adiutorem in meditationum difficultatibus. Considerate locum, adeste vt præsentes, totam historiã ante oculos ponite, cum fide & humilitate cordis singula mysteria perpẽdite: sed ita perpendite, vt in oratione, hoc est, sit cordis meditatio, quæ redoleat gratiarum actionem, petitionem spiret & obsecrationem; vt non tam sit speculatiua consideratio, quàm practica, & spiritus affectu plena. Ita fiet, me adiutore, vt ad mei corporis, vt tunc fuit glorificatũ, euehamini contemplationem, & satiemini à manifestatione gloriæ meæ. Illa luce illustrabitur primùm vester spiritus, dein mens, & voluntas, & cor vestrum; præterea anima tota, omnes vestræ potentiæ, omnia absorbebuntur exundãtia glorię maiestatis meę; vnde dissipentur omnes passiones vestrę, omnes difficultates vitę spiritualis euanescãt, omnia fiant vobis splẽdor lucis meæ, omnia pax, & vitæ æternæ pro hac mortalitate repræsentatio. Nam & illud dabitur vobis ex hac mei corporis gloria, vt considerantes fulgorem illum è gloria animæ meæ, & ex Verbo meo & diuinitate emitti, ab hac gloriæ corporis speculatione, in splendorem cęlestem, & diuinitatis lucem spiritus, transformemini à claritate in claritaté, tanquam à Dñi spiritu. Non solùm auté, sed etiam ineffabili quadã significatione spiritus fulgebit vobis mea æterna generatio, & intelligetis constanti etiamnum fide in spiritu mentis vestræ, quod Pater tunc dixit, & in æternitate semper dicit: *Hic est Filius meus dilectus.* Et illud: *Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Et quod alibi: *In splendoribus sanctorum,* siue sãctitatis, *ex vtero ante Luciferum genui te.* Nec hoc solum percipietis per donum sapientiæ & intellectus; sed illud præterea cordi vestro imprimetur, mihi esse obediendum; & vim diuinam obediendi accipietis. Hæc etiamsi momentanea, tamen summa dona sunt. Hęc vbi vobis ego ero gratificatus, ne dicite, vt Petrus, *Bonum est nobis hic esse*; spectantes tantùm ad voluptatem & consolationem animi vestri præsenté, quasi fugientes crucé & persecutiones: sed illud concedo vobis vt dicatis: Bonum est nobis hîc esse quidem, hoc est in his donis, in hoc diuino fulgore; sed nõ in his figere tabernacula, quasi his tantùm vsuri, in his habitaturi; sed sensum & vim illius glorię, & efficaciã retinentes, ad humilia descendite. Pugnate aduersus vitia vestra & proximorũ, crucem amate, cum illa me sequimini; vestræ vocationi satisfacite, quò vobis amplior & fructuosor sit. Quòd si quæ vos docui ex cõtemplatione gloriæ meę transfigurationis capitis, ea trãsferte omnia, & meditamini in gloriam quam hîc in cælo obtineo in æternitaté. Prouenient enim vobis maiora dona ex vberiore corporis mei gloria. Amen.

Matth. 3. & 17. Psal. 2. Psal. 109.

Pro Dominica secunda Quadragesimæ est idem Euangelium, eadem Adnotatio & Meditatio. 63. pag. 111.

FERIA SECVNDA

POST DOMINICAM SECVNDAM QVADRAGESIMÆ.

Incredulis prædicit damnationem IESVS.

IOAN. VIII. Anno XXXII.

In xxxiiij. imaginem Adnotatiuncula. xxxiiij.

A. *Exterius atrium Templi, vbi Christus docebat.*
B. IESVS *acriter Iudæos vrget.*
C. *Respondet acerbè:* Nũquid interficiet semetipsũ?
D. *Resurrectio.*
E. *Ascensio. de quibus significabat cùm dicebat,* Quò ego vado, vos non potestis, *&c.*
F. *Infernus paratus: quia dixerat,* In peccato vestro moriemini.
G. *Tabernaculo appinguntur, erat enim festum Tabernaculorum.*

55.

FERIA II. POST DOMIN. II. QVADRAG.

Incredulis prædicit damnationem IESVS. 55

Ioann. viij. *Anno xxxij.* xxxiiij

A. Exterius atrium templi, vbi Christus docebat.

B. IESVS acriter Iudæos vrget.

C. Respondent acerbe; Nunquid interficiet semetipsum?

D. Resurrectio.

E. Ascensio; de quibus significabat cum dicebat; Quo ego vado, vos non potestis, &c.

F. Infernus paratus, quia dixerat; in peccato vestro moriemini.

G. Tabernacula appinguntur, erat enim festum Tabernaculorum.

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. VIII.

IN illo [a] [g] tempore dixit IESVS turbis Iudæorum : Ego [b] vado, & quæretis me, & in peccato vestro moriemini. Quò ego [b] vado, [d] vos [e] non potestis venire. Dicebant ergo Iudæi: [c] Nunquid interficiet semetipsum? Quia dicit, Quò ego vado, vos non potestis venire. Et dicebat eis: Vos de deorsum estis: ego de supernis sum. Vos de mundo hoc estis: ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis. Quia [f] moriemini in peccatis vestris. Si enim non credideritis quia ego sum, [f] moriemini in peccato vestro. Dicebant ergo ei: Tu quis es? Dixit eis IESVS: Principium, qui & loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui & iudicare: sed qui me misit, verax est; & ego quæ audiui ab eo, hæc loquor in mundo. Et non cognouerunt quia Patrem eis dicebat Deum. Dixit ergo eis IESVS; Cùm [c] exaltaueritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum, & à me ipso facio nihil; sed, sicut docuit me Pater, hæc loquor: & qui me misit mecum est, & non reliquit me solum; quia ego, quæ placita sunt ei, facio semper.

ADNOTATIO.

A. Exterius atrium Templi, vbi gazophylacia; in eo atrio docebat Christus. Et quandoquidem vix aliquid est in hoc Euangelio, quod imagine designari possit; quæ possunt pauca, ea attingentur.

B. IESVS *cum Apostolis: ante eum Scribæ & Pharisæi, homines peruersi, cum illo disceptantes, & illi insidiantes. His cùm dicit Christus:* Ego vado, *indicat cælum, & suam ascensionem: & vrget acriter damnationē eorū comminatus.*

C. Respondent acerbè: Nunquid interficiet semetpisum, quia dicit, Quò ego vado, vos nō potestis venire?

D. E. Ascensio Christi: intelligi etiam poterit resurrectio simul: ad cælum enim contendebat IESVS *per passionem & resurrectionem à mortuis.*

F. Inferni os horrendum; in quod contruduntur sceleratorum hominum animæ. sic indicat Christus Scribis & Pharisæis in peccato illos morituros.

G. Tabernacula depinguntur: erat enim festum tabernaculorum, cùm hæc gerebantur.

Porrò locus ille huius Euāgelij, (Principiū, qui & loquor vobis, *qui Græcè est,* τὴν ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν.) *mirū non est, si multis difficilis esse videatur. Est sanè difficilis, si ad verba Græca respicias. Mihi placet simpliciter vulgatam editionē sequi; quā sua interpretatione Cyrillus Alexandrinus probat: vt mirum sit, Græcum Doctorem in suo idiomate illam nō sensisse difficultatē, quæ tantum negotij alijs suæ gentis facessit. Sensum igitur vertit fideliter Latinus interpres: nā Christus interrogationi Iudeorum diuinè, vt semper, respōdit, etiā si illi per contēptū & malitiā interrogarent. Sed quid respōdit?* Principium, *id est,* τὴν ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν. *Vos, ô mali, quæritis ex me, quis sim. iā ego dixi vobis, quod sum: hoc enim nomē meū æternū. Substantia sum infinita & æterna; meū esse, mea est essentia, vt docui Mosen: nomē, ineffabile. nā* Exod. 3. *vtrumque nomen Dei,* אֶהְיֶה *ehih, &* יְהוָה *Iehouah, idē censetur. Illud enim cùm dicat Deus, facit vt de illo hoc dicatur. Ambo tamen resol-*

uuntur in Sum,*quæ est infinita essentia, æterni-tas & hodie, præsensq́; infinitum, omne tempus complectens, omne tempus excedens. Hæc iam significaui vobis Iudæi: sed præterea dico, Prin-cipium me esse æternũ de æterno Principio: prin-cipium Patrem & me Spiritus sancti: principiũ creaturarum omnium Patrem me, & Spiritum sanctum. Nam nullus dubitare potest verbum* (dico) *& Latinè, & Græcè habere post se ac-cusatiuum. Respondit,* אָמַר לָהֶם יֵשׁוּעַ אֶת- יֵשׁוּת *Vbi vim habet* אֶת*, quemadmodum & Græcus articulus. Iam quod subdit Christus Græcè,* ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν. *rectè item vertitur Latinè,* Qui & loquor vobis. *Nã articulus* ὅ, *sumi solet pro re-latiuo, &* τι *esse adiectiuũ, quod vim etiã addat.*

Quod verò ad sensum attinet: Sum, dixit Christus, & quidem Principiũ sum. addo præ-terea, me esse hominẽ; vt qui vobis loquar, & vos doceam; vt per quẽ, & in quo loquatur vo-bis Deus, qui olim locutus est Patribus vestris in Hebr. 1. *Prophetis. Per hãc rursum meã humanitatẽ Sum mortaliũ salutis Principiũ. ex merito enim meo, tãquã à fontis plenitudine, omnis iustitia & me-ritũ hominum vim accipit & consummationẽ.*

MEDITATIO.

VEriſſimè dixiſti Chriſte IESV Iudæis; quòd quæſituri te eſſent (malo ſcilicet animo) & non inuenturi; ſed eſſent in eo prę-ſertim peccato te malè quærendi, morituri. Quid enim aliud illi fecerunt, cùm ibas ad Pa-trem per doctrinam & paſſionem tuã, quàm te ſumma animi peruerſitate quęrere. Primũ, vt interficerent: quod vt fecerunt, nihil aliud quàm ſuum Meſſiam quærunt; te reiecto, qui verus Meſſias, ac Veritas ipſa es. cum qua in-quiſitione & animo, comprobationem tuæ mortis coniungunt. In quo peccato, quod in-finitorum peccatorũ eſt fons & origo, mor-tua eſt infinita Iudæorum fæx; & morientur omnes, quotquot animum non mutabunt, & in te non credent. Nos Fratres ad hos quoq; ſubleuandos vocati ſumus: his iuuandis ora-tione & miniſterio verbi incumbamus.

Interim verò ne arbitremur ad nos nõ per-tinere hoc Euangelium. grauiſſimè enim nos & omnes admonet ſanctus ac magnus IESVS; comminatur etiam vehementer, niſi ad me-liorem vitæ noſtræ frugem aſſurgamus.

Animaduertite item Fratres cum timore, in humilitate cordis veſtri, quid Religioſis om-nibus ſimul dicat myſtice Dominus noſter IESVS. Ego quidem abij ad Patrem per mi-niſteria & myſteria omnia, quæ dedit mihi Pater adimplenda; per doctrinam, exẽpla, mi-racula, paſſionem, mortem crucis, & reſurre-ctionem, per Sacramentorum inſtitutionem,
Ioan. 15. & in cælum aſcenſionem. Poſt hæc miſi ad vos Spiritum ſanctum, qui maneat vobiſcum
Matt. 28 in æternum; atque adeo ego ipſe vobiſcum, & alijs multis modis, & in Sacramento Eucha-riſtiæ præſens realiter & ſubſtantialiter ſum, vſque ad ſęculi conſummationem. Hæc cùm acceperitis, tam multa & magna myſteria & dona; tamen quæritis quidem me per oratio-nes & meditationes veſtras, per veſtram vitæ quam eſtis profeſſi conuerſationem: & tamẽ ita negligenter & deſidiosè quæritis, tot vitijs & imperfectionibus implicamini, vt vix vn-quam ſpiritu proficiatis vel progrediamini. I-taque illud neceſſum eſt vobis accidere, vt re-grediamini, & moriamini in veſtris imperfe-ctionibus & vitijs; vel etiam, ſi ſpernitis modi-ca, paulatim decidatis in lethalia peccata, & Eccl. 19. intereatis; quod horrẽdũ eſſet. Dico, prædico vobis, niſi diligenter & religiosè me quæratis, planè hæc vobis eſſe timenda, quæ dixi: in ve-ſtris peccatis & imperfectionibus moriemini.

Sed vt etiam fructum accipiatis ex illa in-ſania Iudæorum interrogatione: *Nunquid in-terficiet ſemetipſum?* audite. Ego quidem me non interfeci, ſed tradidi interficiendum pro vobis; vt vos ſimul mecum commoreremini, Rom. 6. & mecum conuiueretis. ſimul enim homo veſter vetus crucifixus eſt, vt deſtrueretur cor-pus peccati, & vltrà non ſeruiretis peccato; ſed in nouitate vitæ ambularetis. Itaque ſi vos meam mortem nolitis imitari, & ſequi, atque induere; niſi mortui peccatis & concupiſcen-tijs veſtris fueritis; tum reuera illa in vobis vi-uent, & vos mortui in illis eritis. Neque verò mihi dixeritis: Nos quidem commortui tibi ſumus per baptiſmum, & conſepulti. Igitur ſi mortui eſtis, videte ne rurſus quaſi in pec-cato viuentes vitam vitiorũ viuatis, tam mul-tis, & tam noxijs imperfectionibus indulgen-tes. Quotus enim quiſque perfectè vnum vi-tium ſuperauerit? quotus quiſque non deor-ſum aſpicit ad præſentia, & vitæ iſtius cõmo-ditates, & ad ea quæ pereũt? Cauete ne mun-

danis

FERIA III. POST DOMIN. II. QVADRAGES. 96

Quomodo credendum docentibus Pharisæis, & Scribis. xxxv

Matth. xxiij. Marc. xij. Luc. xx. Anno xxxiij.

A. *Atrium exterius, & in eo exedra, vbi verba ad plebem Scribæ & Pharisæi faciebant.*

B. IESVS *dicens, Super cathedram Moysi sederunt Scribæ et Pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, (è cathedra silicet) seruate & facite &c.*

C. *Arroganter cum Philacterijs, & fimbrijs stolatus Pharisæus incedit.*

D. *Alius in conuiuio primum accubitum ambit.*

E. *Alius in Synagoga primas cathedras.*

danis cogitationibus ad nescio quid honoris & existimationis vanæ ducamini; & cùm vos ad religiosæ vitę perfectionem vocauerim, ad superna, ad cælũ, deorsum tendatis; quę mũdi sunt, ijs incitemini. Hæc ergo mortificate per me, & gratiã vocationis vestræ sequimini, illi cooperamini; ad me in cælũ, vbi ad dexteram Dei Patris omnipotẽtis sedeo, accurrite. Hæc si non fecẽritis (quæ facilia quidẽ sunt credẽti & speranti in me, & me amanti; per quæ leue onus meũ est, & iugum suaue) plane illud eueniet vobis, quod dico: Moriemini in vitijs & peccatis vestris. Habetis multa subsidia & prę-sidia quibus vti potestis, quæ omnia ego dedi vobis per me, per meos Apostolos & Sanctos, per Ecclesiam meã, per vestros superiores. sed illud nunc volo vobis exponere; Iudęis illis dixi, vt crederent quia ego sum, aliàs perirẽt. Vobis non dico vt simpliciter credatis; scio vos credere: verùm paulò attentiùs animum aduertite, & fidem vestram examinate, num illa sit speculatiua, quasi de rebus quæ ad vos non attineant, & quæ vos ad praxim mouere non debeant; an lumen vllum in illa agnoscatis, an vim in ea nullã, aut certè debilem sentiatis: & tamen est fundamentũ fides, & radix omnis iustificationis, cooperatrix omnis meriti. Nõne agnoscitis in fide vestra sterilitatem operũ vestra socordia, cùm ipsa sit bonorum operũ vis fœcundissima, & motio efficacissima per
Iac. 1. charitatẽ? Itaque cauete ne vos in fidei vsu similes sitis viro consideranti vultum suæ natiuitatis in speculo: cõsiderauit enim se & abijt, & oblitus est qualis fuerit. Vos in me creditis, prædicatis fidem Catholicam, extollitis, magnificatis: prospicite tamen, ne ita in vestris actionibus versemini, ac si fidei sitis obliti; moueamini verò à vestris naturalibus facultatibus, à vestris habitibus & consuetudinibus, à carne potiùs quàm à spiritu profectis. Quis enim ex vobis lumẽ fidei inducit in omnia intelligibilia? Quis in tentatione scuto fidei, ga- Ephes. 6.
lea salutis, & spiritus gladio vtitur, & tentationes profligat & vincit? Quis sua industria in Christo efficacem facit fidẽ in oratione? Reliqua de fidei perfectione prętermitto: his quę audistis estote cõtenti. In illis interim exercemini deuotè, in illis crescite per mea dona, & sublimiora à me deinde expectate. Tantum illud vehemẽter cauete, ne Lutheranam certitudinem gratiæ particularem illam quæratis, nec in sola fide huiusmodi certitudinẽ ponatis, quam fides mea non dat. Non est Patris mei illa certitudo; est patris mendacij Satanæ, qui per fictitiam fidẽ & illusoriã ex falsa luce, quæ quidẽ lux non est, sed inferni fumus, certitudinem illam cõtendit efficere, & ex illa emẽtita fide molitur tartareus draco dogmata omnia Catholicæ fidei & Ecclesiæ debilitare atq; euertere. Meã fidem Catholicã, mea dogmata tenete; non fidẽ Lutheranam, non dogmata, hoc est, tenebras & insanias falsas furiosi illius Apostatæ, & supra quàm intelligi à vobis possit, miseri & detestabilis. In veritate verò fidei Catholicæ & dogmatũ, quam docuit semper vna Ecclesia Catholica, Apostolica, & hierarchica, viuite; cuius fuit, est, erit vnus pastor, meus Vicarius Petrus, vel Petri successor: pro ea, eiusq; fide & dogmatis vitã vestrã offeratis Deo; qui finis, si Dño placet, erit & consummatio vestræ fidei, spei, charitatis, & bonorũ ex illis prodeuntium per me. Amen.

FERIA TERTIA
POST SECVNDAM DOMINICAM QVADRAGESIMÆ.

Quomodo credendum docentibus Pharisæis & Scribis.

MATTH. XXIII. MAR. XII. LVC. XX. Anno XXXIII.

In xxxv. imaginem Adnotatiuncula. xxxv. 96.

A. *Atrium exterius, & in eo exedra, vbi verba ad plebem Scribæ & Pharisæi faciebant.*
B. IESVS *dicens*: Quæcunque dixerint vobis, *&c. è cathedra scilicet.*
C. *Arroganter cum phylacterijs & fimbrijs stolatus Pharisæus incedit.*
D. *Alius in conuiuio primum accubitum ambit.*
E. *Alius in Synagoga primas cathedras.*

EVAN-

EVANGELIVM MISSÆ.

MAR. XII.	MATTH. XXIII.	LVC. XX.
Et dicebat eis in doctrina sua:	TVNC[a] IESVS locutus est ad turbas, & ad discipulos suos, dicens: Super[b] cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, seruate, & facite:	*Audiente autem omni populo dixit discipulis suis:*
Cauete à Scribis,	secundùm opera verò eorum nolite facere: dicunt enim, & non faciunt. Alligant enim onera grauia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum: digito autem suo nolunt ea mouere. Omnia verò opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus.	*Attendite à Scribis,*
qui volunt in[c] stolis ambulare,	Dilatant enim phylacteria sua, & magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in [d] cœnis, & primas cathedras in Synagogis,	
& salutari in foro, & in primis cathedris sedere in Synagogis, & primos discubitus in cœnis.	& salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.	*& amant salutationes in foro, & primas cathedras in Synagogis, & primos discubitus in conuiuijs.*
	Vos autem nolite vocari Rabbi: vnus est enim magister vester, omnes autem vos fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis super terram: vnus est enim Pater vester, qui in cælis est. Nec vocemini magistri: quia Magister vester vnus est, Christus. Qui maior est vestrũ, erit minister vester. Qui autem se exaltauerit, humiliabitur: & qui se humiliauerit, exaltabitur.	

ADNO-

ADNOTATIO.

A. ATrium exterius, vel ampla exedra, vbi Scribæ siue Doctores, & Pharisæi ad plebem verba facere solebant. In hoc atrio magnifica cathedra: ex ea Pharisæus docet populum onustus phylacterijs, circundatus fimbrijs, circũfusa audientium turba. Erant autem phylacteria tabellæ cõcinnæ, quibus inscriptus erat decalogus, ad frõtem applicitæ, tum ab extremo brachio pendẽtes. His ambitiosè ostentabant memoriam se retinere mãdatorum Dei; vt fimbrijs itẽ, quas ambitiosè dilatabant subinde, quasi admoneri ad legis diuinæ obseruationẽ viderẽtur: spinis etiam puncti vrgeri acrius. Erat autẽ hæc Iudæorum vanitas, verbum Dei ad hypocrisim interpretantium.

Hiero. in 23. cap. Matt. &c.

B. IESVS *Doctorem illum splendidum Pharisæum demonstrat, præcipiens doctrinam è cathedra & legitima auctoritate profectam, propter docentis improbitatem vel turpitudinem nõ esse contẽnendam: sed ea faciẽda quæ benè docentur, quæ à docentibus malè fiunt non esse seruanda.*

C. Arroganter stolatus incedit stolidus Pharisæus.

D. Alius in cõuiuio primũ accubitum ambit.

E. Alius in Synagoga primas cathedras contentiosè inuadit.

MEDITATIO.

FRuctuosissima est huius Euangelij doctrina. Audite verò Fratres, quid Iudęis Christus præscripserit. Qui sedebant super Moysis Cathedram (hoc est, qui legitima auctoritate docebant) horum doctrinam omnem seruãdam esse ac faciendam dixit; opera autem & actiones ipsorum non esse faciendas. nam aliter docebant, & aliter faciebãt; quod ex Cathedra & doctrina Moysis non erat, sed ex animi ipsorum peruersitate. Itaque doctrinam probat, quæ ex Cathedra verè diceretur: mores, qui contra Cathedram erant, reprobat. At dicas: Ipse tamen eorum doctrinam damnauerat. Id quidem verum est: sed propterea Cathedram nunc addit, vt illud quod taxauerat, monstraret non docere Scribas ex Cathedra & doctrina Moysis, sed ex animi prauitate. Vnde igitur tunc cognoscere poterant Iudęi, non esse ex Cathedra Pharisęorum doctrinam, sicubi hæsitarent? Ad IESVM videlicet referre debebant, qui doctrinã Phariseorũ reprehenderat & mores; & tamen quæ è doctrina essent Moysis iubebat seruare & facere.

Matt. 15.

Sed animaduertendum Fratres, quod ad nos attinet, quid significet benignus IESVS. Primùm quidem damnat hæreticos, qui propter mores damnare solent Catholicorum doctrinam. Simul increpat eos, qui contra faciunt quàm doceant; & cùm benè doceant, malè viuendo faciunt, vt nomen Domini & doctrina blasphemetur. Deinde cùm à Christo esset illa Cathedra & lex Moysi per Euangelium antiquanda, tum adimplenda, & commutanda, atque in melius commutanda; damnata ambitione Scribarum & Pharisęorum, instituit veros Euangelij Magistros, & Ecclesiæ Patres: eos videlicet, qui in profunda humilitate fundamentum ponerent, nõ sentirẽt, gauderẽntve se vocari Magistros vel Patres; vnum verò Magistrum Christum IESVM, omnis veræ doctrinæ auctorem, simul vnum patrem Domini nostri IESV Christi & nostrum agnoscerent in corde suo. Illud etiam docuit, vt sensus hic spiritualis ita cor occupet, vt non solùm omnem arrogantiam è cordibus Magistrorum & Patrum in Ecclesia Dei expellat, sed faciat vt ad cor illo diuino humilitatis sensu occupatum ne penetret; totus verò sensus vel magisterij vel paternitatis in eo positus sit, vt diuino magisterio & virtute suas operas ad animas iuuandas conferant, in simplicitate & humilitate cordis in Christo. Ita fiet vt doceant, non quasi ex Cathedra Moysi, sed verè ex Christi; & eò excellentiùs, quò excellentior est eorum gratia qui Dei filium habent Præceptorem, & in eius Cathedra sedent non Moysis, cuius gloria vultus euacuata est, cuius erat ministratio literæ & damnationis. Habent Christum IESVM Magistrum, & ministratorem spiritus & iustitiæ, confectorem omnis gratiæ & veritatis. Quæ igitur hinc promanat lucem cordi imprimamus; ea faciet nos in humilitate bonis interpretationibus sacrarum Scripturarum consentientes; & vt traditionem illam sacrosanctam, quã accepit Ecclesia Catholica à

2. Cor. 3.

ca à Christo & Apostolis, intelligentiæ scilicet & expositionis Sacrarum litterarum & traditionum, sequamur fideliter & deuotè. Vnde rursum fiet, vt facilè subdamus iudicium, non solum Ecclesiæ ipsi, sed Doctorum consensui, communibus etiam opinionibus, in his quæ in opinione versantur. Concipiemus præterea ex hoc spiritu zelum feruidum, primùm contra hæreticos Scripturarum peruersores, tum contra infidelitatem omnem & prauos mores. Postremò locum illum Pauli intelligemus in spiritus suauitate & luce: *Omnis scriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia; vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.* Neque tamen his contenti erimus: sed, si Cathedram Christi conscendere, si ex illa docere velimus fructuosè, illud prouidebimus, ne nobis obijci possit: *Dicunt, & non faciunt*; benè iste docet, sed malè agit: & fiat pusillis scandalum perniciosum, & nolint auditores illa facere quæ docentur, cùm ea non faciat qui docet: & necessum sit de nobis intelligi; *Secundùm opera eorum nolite facere*: sed salutari exemplo omnibus, & bonis operibus præeamus; hæc enim bonam doctrinam illuminant. His omnibus accedat oportet Ecclesiæ legitima auctoritas, per quam collocat Christus Doctores suos in sua Cathedra. Per hunc enim gradum, Ecclesiæ scilicet missionem, ad illam Cathedram est ascēdendum. Neque doctrinæ, vel etiam reuelationibus credere debemus, & ex illis quasi è Cathedra docere absque Ecclesiæ consensu & facultate In docendo autem mansuetudine ac sobrietate vti debemus, nec feruores nostros, vel mentis excessus plebi importunè obtrudere; sed pedetentim auditores ad perfectionem ducere insistamus in Christo, iuxta statuum rationem & modū. Reliqua docebit nos vnctio, si quæ attigi principia sequamur.

2. Ti. 3.

Neque verò existimemus hîc tantùm concionatores & professores Theologiæ institui; sed Superiores etiam religiosos, qui Christū & Apostolos eius debent imitari in gubernatione, & ea fugere quæ in Scribis notantur. Humilitate enim præstare debent Superiores. cuius erit rei signum, cùm quis audit vel cogitat se esse Superiorem, vel sibi viderit reuerentiam exhiberi vt Superiori, si nihil prorsus moueatur interna philautia; sed tantùm ad opus & onus impositum respiciat, & ad indignitatem suam & ineptitudinem animū aduertat. In obseruatione autem disciplinæ nulli sit secundus: in ratione gubernandi benignitatis ac mansuetudinis, charitatisque Christi, Petri, Paulique formulæ semper sit memor : ad hanc normam assiduè spectet, hunc spiritum sequatur, non timoris imprimat & seruitutis Fratribus. Nam propterea in Societate nostra nulla est obligatio ad peccatum ex instituto, (nisi quam vota inducunt) quòd velimus nostros amore duci ad obseruantias nostras regulares, non timore. Neque tamen non intelligimus mansuetudinem fieri robustiorem, si seueritatem, vbi necessitas postulat, adhibeant opportunè. Ita igitur Magistros Euangelicos & Patres instituit Christus, vt non sit necessum dicere Christianis: Secundùm opera eorum qui sedent in mea Cathedra nolite facere, sed potiùs, Eorum doctrinam & vitę conuersationem probate & imitamini. Nec in animum inducatis, vt iudicetis vestros Magistros, vel Patres, cùm neminem debeamus iudicare.

Hęc tamen non eò spectant, vt sicubi, quod Deus auertat, in morum probitate deficerent, eorum vitia sectari deberemus; sed tunc quæ è Christi doctrina docerent, ea sequi, quæ facerent (consulto confessario) fugere deberemus. Quòd si in doctrina quoque errare viderentur; non nostro iudicio illos damnare liceret, sed confessarij, & doctorum hominum, & Generalis Præpositi primùm; dein Inquisitoris, aliorumque Superiorum; tandem summi Pontificis, & sedis Apostolicæ, quæ in ijs quæ sunt fidei errare non potest. Amen.

FERIA

A. *Regio circa Hiericunta, qua iter habebat* IESVS, *antequam cæcum sanaret in Iericho.*
B. IESVS *cum discipulis.*
C. *Maria Salome accedit, & petit à Christo pro filijs, vt sedeant, &c.*
B. *Respondet illis* IESVS; *Nescitis &c.*
D. *Herodes Agrippa interficit Iacobum Hierosolymis.*
E. *Christus crucifixus, quia meminit calicis, quem erat bibiturus.*
F. *Ioannes missus à Traiano in dolium feruentis olei Romæ ante portam Latinam.*

Priori Euangelij huius parti subseruiet imago, & annotatio prioris item partis Euang. Quinquagesimæ.

POST DOMINICAM SECVNDAM QVADRAGESIMÆ.

Petitio matris filiorum Zebedæi.

MATTH. XX. MAR. X. Anno XXXIII.

In xxxvi. imaginem Adnotatiuncula. xxxvi. 81.

A. *Regio circa Ierichunta, qua iter habebat* IESVS, *antequam cæcum sanaret in Iericho.*
B. IESVS *cum discipulis.*
C. *Maria Salome accedit, & petit à Christo pro filijs, vt sedeant, &c.*
B. *Respondet illis* IESVS: *Nescitis, &c.*
D. *Herodes Agrippa interficit Iacobum Ierosolymis.*
E. *Christus crucifixus: quia meminit calicis quem erat biviturus.*
F. *Ioannes missus à Traiano in dolium feruentis olei Romæ ante portam Latinam.*

EVANGELIVM MISSÆ.

Prior pars Euangelij huius posita est in Dominica Quinquagesimæ cum suis Adnotationibus & Meditationibus.

EVANGELII SECVNDA PARS.

MATTH. XX.	MAR. X.
TVNC [a]accessit ad [b]eum [c]mater filiorum Zebedæi cũ filijs suis, adorans, & petens aliquid ab eo.	*Et accedunt ad eum Iacobus & Ioannes filij Zebedæi,*
	dicentes:
	Magister, volumus, vt quodcũque petierimus, facias nobis.
Qui dixit ei:	*At ille dixit eis:*
Quid vis?	*Quid vultis vt faciam vobis?*
Ait illi:	*Et dixerunt:*
Dic vt sedeant hi duo filij mei,	*Da nobis,*
vnus ad dexteram tuam,	*vt vnus ad dexteram tuam,*
& vnus ad sinistram	*& alius ad sinistram tuam,*
in regno tuo.	*sedeamus in gloria tua.*
Respondens autem IESVS, dixit:	IESVS *autem ait eis:*
[b] Nescitis quid petatis.	
Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?	*bibo;*
	aut baptismo, quo ego baptizor, baptizari?
Dicunt ei:	*At illi dixerunt ei:*
Possumus.	
Ait illis:	IESVS *autem ait eis:*

MATTH. XX.	MAR. X.
[e] Calicem quidem meum [f] bibetis;	*quem ego [d] bibo, bibetis; & baptismo, quo ego baptizor, baptizabimini:*
ſedere autem ad dexteram meam, vel ſiniſtram, non eſt meum dare vobis;	*vel ad ſiniſtram,*
ſed quibus paratum eſt à Patre meo.	
Et audientes decem indignati ſunt de duobus fratribus.	*de Iacobo & Ioanne.*
IESVS autem vocauit eos ad ſe, & ait:	IESVS *autē vocans eos, ait illis:*
Scitis quia principes gentium dominantur eorum:	*Scitis quia hi, qui videtur principari gentibus, dominantur eis:*
& qui maiores ſunt, poteſtatem exercent in eos.	*& Principes eorum poteſtatem habent ipſorum.*
Non ita erit inter vos:	*eſt autem in vobis:*
ſed quicunque voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter:	*erit*
& qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus:	*ſed quicunque in vobis erit omnium ſeruus.*
ſicut filius hominis non venit miniſtrari,	*Nam & Filius hominis non venit vt miniſtraretur ei,*
ſed miniſtrare,	*ſed vt miniſtraret,*
& dare animam ſuam redemptionem pro multis.	*& daret*

ADNOTATIO.

A. R*Egio circa Ierichuntã, quà tranſibat* IESVS *cùm ex Ephrem rediret Ieroſolymam, antequam ſanaret cæcum ad Iericho.*

B. IESVS *cum ſuis Apoſtolis.*

C. Vxor verò Zebedæi Maria Salome, Annæ filia, ſoror Mariæ virginis Matris, amita Chriſti, cũ duobus filijs Iacobo & Ioanne, cùm audiſſet à filijs demõſtraſſe IESVM *ſe, poſtquàm multa eſſet paſſus à Iudæis, glorioſè reſurrecturum, gloriam Chriſti auidè animo retinẽs cum filijs, non ita paßionis labores, facilè adducta eſt, vt cùm illis peteret gloriæ Chriſti communionem, & quidem præ cæteris ampliorem:* Dic, *inquit,* vt ſedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram tuam, & vnus ad ſiniſtram tuam in regno tuo. *Aßiſtunt filij, probant petitionem matris: Apoſtoli reliqui ægrè ferunt illos velle ipſis præferri. Implentur omnia humanis affectibus.*

B. IESVS *autem verbis caſtigat duos fratres, & in ipſis matrem; ſignificans aliam non eſſe viam ad gloriam, niſi per imitationem calicis paßionis ſuæ; gloriam porrò non eſſe huius ſæculi appetendam, ſed eam quæ eſt parata in cælis à Patre æterno. Conuerſus rurſus ad alios Apoſtolos, à Zelo eos reuocat ad animi modeſtiam & humilitatem.*

D. Ieruſalem, ubi regnans Herodes Agrippa, filius Ariſtobuli, frater flagitioſæ Herodiadis, occidit Iacobum fratrem Ioannis gladio, cõiecit in carcerem Petrum, afflixit quoſdam de Act. 12.
Eccleſia. Qui percuſſus poſtea ab Angelo Cæſa Ioſeph.
reæ, & conſumptus à vermibus miſerrimè in- Antiq.
terijt. lib. 18.
Hunc agrippam Caius Cæſar, defuncto cap. 8.
Tyberio, è carcere in quem fuerat à Tyberio coniectus eduxit, & Tetrarchiæ quæ fuerat Philippi Regem conſtituit, adiecta Lyzaniæ quoq; Tetrarchia.

trarchia. Addidit deinde Galilæa & Peræa Tetrarchiam, Herodi Antipæ ademptam: Adiunxit præterea Claudius Cæsar Iudæam & Samariam. Hic ergo Herodes Agrippa imperium habebat in Iudæam & Galilæam, à quare, vt in hominem Galilæum, & suæ etiam in Iudæa iurisdictionis, animaduertit in Iacobum Ierosolymis; neque enim erat præses Romanus qui eum posset impedire.

E. Crucifixus Christus appictus est: quia meminit calicis quem erat bibiturus; is enim erat mors crucis.

F. Significatur Ioannes in dolium feruentis olei à Traiano coniectus Romæ, ad portam Latinam, vnde liberatus fuit diuino miraculo; calix tamen ille à Christo deputatus est.

MEDITATIO.

O Sancte & magne IESV, quàm propriè cordis nostri ignorantias, & desideriorum prauitates perstrinxisti! Agnoscimus nos esse non solùm filios Zebedæi, sed matrem. Anima quidem nostra sensualis est & terrena: quæ sunt mundi huius, eò inclinat, ijs consentit; non mouetur rebus cælestibus, non spiritualibus; non amat mortificationem, sed abhorret; & illò fertur improuidè & impotenter, quò per labores, mortificationem, per vsum virtutum, & merita contendendum est: illis scilicet neglectis, sine quibus ad præmia peruenire nemo potest. His omnibus imbuit nostra humanitas & anima filios suos, intellectum & voluntatem, in quam concupiscibilis vis & irascibilis redundat. Hęc natura nostra, hæ potentiæ, hæ animæ vires. Hem miseriam! Cùm non audiant iam futurum, sicut Apostoli, vt tu crucifigaris pro nobis; sed verè credant & sentiant esse crucifixum, & legant omnibus locis te per te, per Apostolos, ad crucem ferendam nos grauissimè adhortari: tamen ita accipiunt adhortamenta & mandata, atque si ad contraria incitarentur. Nihil cogitant de cruce, nihil de tribulationibus propter te sufferẽdis, & pro nostris peccatis, nihil de meritis, nihil de obedientia quã Deo & nostris superioribus debemus. Nõne hoc in nobis experimur, & actionibus quotidianis repræsẽtamus? Nõne itẽ in orationibus nostris toti sumus in gratijs petẽdis, & diuinis donis expetẽdis; & parũ aut nihil cogitamus ea facere, per quæ illa est nobis Deus cõcessurus? Non oramus vt vires nobis Deus inserat ad illa faciẽda. Nõnne hęc intolerabilis est arrogãtia? Nõne hæc Dei tẽtatio?

Audite verò quemadmodum has nostras deprauationes bonus IESVS castigat in Apostolis: *Nescitis*, inquit, *quid petatis*. Cùm grauiùs potuisset reprehendere, mansuetudine vtitur: & tamen illorum interim taxat arrogantiam, minuit simul illorum peccatum, & reuocat ad lucem veritatis. Abijcite huius mundi petitiones, Apostoli mei, & animo veritati potiùs meæ attendite: ad calicem quem ego sum bibiturus, ad baptismum quo ego sum baptizandus, animum aduertite, id est, ad meam passionem & mortem. Animaduertite me gloriam meam non esse aditurum, nisi per illum calicem & baptismum. *Luc. 14.* Videtis vestram ignorantiam, & vestra desideria quorsum spectent? Sentitis quàm sinistræ sint vestræ petitiones? Senserunt Apostoli vim reprehensionis & eruditionis, & quò auerteret eorum animos Christus ab eorum petitionis errore. Offerunt se constanter ad calicem & ad baptismum: interius scilicet erat iam in eis operatus IESVS. Iam cogitant de laboribus, de persecutionibus, & morte subeunda pro Christo; sed nondum à sua petitione decedunt, atque adeò eam fortassis confirmabant. Post calicem nostrum igitur, bone IESV, post baptismum petimus, vt sedeamus vnus ad dexteram tuam, alter ad sinistram in regno tuo. Ab hac rursum cogitatione illos reuocat. Altiùs vos volo esse animatos mei discipuli: volo perfectiùs vos sapere, & profundiùs humilibus consentire; atque non solùm non quærere prærogatiuam præmij, sed præmio omni sentire debetis vos esse indignos, etiamsi calicem meum biberitis, etiamsi meo baptismo baptizemini, etiamsi omnia quæ vobis præcepta erunt feceritis. Et tamen estote alioqui certi, vobis præmium non defuturum, sed quantum, & quale paratum est à Patre meo ijs qui voluntatem eius faciunt. Hoc igitur vobis concedo, vt calicem meum bibatis (nam

Ioanni dolium olei, & exilium pro calice deputo.) at enim præmium, siue præmij prærogatiuam, non est meum dare vobis, sed quibus est paratum à Patre meo. Cur tuum non est, magne IESV? Ita meum non est, vt doctrina mea non est mea; quia Patris & ego sum, & mea omnia. Non enim sum ego principium prædestinationis à me, sed à Patre. Itaque & prædestinatio, & quæ cum ea coniuncta sunt, & quæ consequuntur, mea non sunt, quia à Patre sunt; & mea sunt, quia à Patre ego accepi ab æterno vt mea sint. Quid ergo est: *Sed quibus paratum est à Patre meo?* Connexa videlicet illa sunt ex Patris æterna prouidentia, bonitate, & iustitia; prædestinatio, merita, præmium. Non separantur hæc, etiamsi prædestinatio præcedat & meritum & præmium. Intelligite itaque quid petatis, non solùm præmium petatis, sed in meritis consistite, & Dei adimplenda voluntate; reliqua à Patre sperate. Vos humilitati insistite, & præmium tamen si petatis, per hanc petite.

Hanc doctrinam si sequamur Fratres, fiet vt intelligamus in orationibus nostris, vbi dona à Deo petimus, vt non ad illa solùm spectemus, sed ad media quibus illa scimus Deum velle concedere. Hæc cum fecerimus, tamen in humilitate & mortificatione consistamus cordis nostri, & toti illa absorbeamur petitione: Fiat voluntas tua, Domine, sicut in cælo: sicut tu vis. Nihil enim volumus, Domine, nisi vt adueniat Regnum tuum, & in omnibus sanctificetur nomen tuum, & fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra. Amen.

FERIA QVINTA
POST SECVNDAM DOMINICAM
QVADRAGESIMÆ.

De diuite Epulone.

LVC. XVI. Anno XXXIII.

In xxxvij. imaginem Adnotatiuncula. xxxvij. 75.

A. IESVS *in finibus Iudaæ trans Iordanem, vbi hæc docuit.*
B. *Epulonis conuiuium splendidum, ipse indutus purpura & bysso, &c.*
C. *Symphoniaci psallunt ad epulas.*
D. *Dæmones auctores tantæ nequitiæ obsident cœnationem & domum.*
E. *Lazarum ad ianuam diuitis iacentem vlceribus plenum nemo reficit, ne micis quidem, &c.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. XVI.

IN illo [a] tempore dixit IESVS discipulis suis: Homo quidam erat [b] diues, qui induebatur purpura & bysso; & [b] epulabatur quotidie [c d] splendidè. Et erat quidam mendicus nomine [e] Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus, cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat: sed & canes veniebant, & lingebant vlcera eius.

ADNO-

A. IESVS in finibus Iudææ trans Iordanem, vbi hæc docuit.
B. Epulonis conuiuium splendidum; ipse indutus purpura, & bysso, &c.
C. Symphoniaci psallunt ad epulas.
D. Dæmones auctores tantæ nequitiæ obsident cœnationem & domum.
E. Lazarum ad ianuam Diuitis iacentem, vlceribus plenum, nemo reficit, ne micis quidem, &c.

ADNOTATIO.

A. IESVS in finibus Iudææ trans Iordanē, vbi hæc & alia multa docuit: circūstāt discipuli.

B. Domus Epulonis opulenta: ipse indutus pretiosa veste è purpura & bysso, magnifica & delicata, celebrat cum æqualibus conuiuiū splendidum, multi occupati in ministerio mensæ, vina singulari nobilitate parata, offeruntur lautæ atque opiparæ dapes, aliæ expediuntur.

C. Symphoniaci pueri psallunt ad mensam, omnia plena luxu atque omniū rerū profusione.

D. Dæmones auctores tantæ intemperantiæ & nequitiæ circūuolant, & obsidēt domū & cænationē Epulonis, illius luxuriæ & voracitatis sunt instigatores; gaudēt eius flagitijs, simul obsident illius animā, vt in Infernū detrudatur.

E. Lazarus mendicus ad ianuam Epulonis vlceribus plenus iacet, fame laborans; petit cupidè de micis quæ è mensa diuitis excidebant, vt satiari liceat, nec quisquam illum exaudit, nullus quicquam illi erogat: miserantur tamen canes quem homines reijciunt, solantur eius morbos, vlcera lingunt, & salutari saliua imbuunt.

MEDITATIO.

GAudeamus vehemēter in humilitate cordis nostri, Fratres, & exultemus in Christo IESV, qui nobis sua benignitate dedit vt simus pauperes. Paupertatē suscipiamus & amemus, & corde intimo amplectamur. Videte diuitem Epulonem, videte pauperem Lazarum; vtriusque vitam, vtriusq; mortem cōtemplemur. O detestabilē & miserū diuitē! ô amabilē & beatū pauperē! Illū in Inferno sepeliunt Dæmones tetri; hunc læti portant Angeli in Abrahæ sinum. Et quid mirū si hoc exemplo paupertatem ornat Christus, qui se infinitū exemplū posuit paupertatis sectādæ? 2. Cor. 8. Propter nos enim egens factus est, cùm esset diues, vt sua inopia nos faceret opulentos. Et aliæ quidē inopiæ Christi, vbi nascitur, viuit inter homines, patitur, moritur, summæ sunt; sed quæ ex alia sūma eius humilitate vim accipiūt & splendorē, quæ illa est paupertas, quā in vnione hypostatica verbi sui suscepit IESVS, vbi Deus factus est homo, id est, vbi impassibilis, immortalis, infinitæ potentiæ, passibilis factus est, mortalis, debilis, imbecillus, fragilis. O immensam & ineffabilē paupertatē & humilitatē! ex hac enim aliæ fiunt summæ. Nā cur summę sunt paupertates nasci Christum, viuere inter homines, pati, mori tā abiectè, nisi quòd illæ sunt Dei per vnionē illam hypostaticā, & infinitam paupertatem? Sic porrò fecit Deus, vt summā paupertatem eueheret in diuitias & opes immensas. Paupertate enim incarnationis, vitę, & mortis suę, Mundū, Infernum, Peccatum, Mortē superauit IESVS, & confecit mortalibus vitam sempiternam.

Sed ad nos hanc parabolam conuertamus. Si paupertatem amamus, Fratres, non illa solùm vitemus, quæ diuiti causa fuerunt æternæ mortis; nec ex animo nostro ea reijciamus solùm, quę propter Christum reliquimus externā bona, & facultatem illam possidendi: sed desideriū omne illorum, & illecebras extirpemus funditus; & simul ea omnia quæ paupertatē redolēt diligamus, sectemur, atq; amplectamur. Diuitiæ sint nobis, contrà quam Epuloni, horrori; vestitus vilitatem amemus, mēsa inops & ieiuna sit nobis in delicijs. Breuiter, nihil harū rerū cordi nostro hæreat. Neque tamen hîc consistamus; sed esuriem & sitim desideremus pati: ieiunia etiam, si liceat per obedientiam, frequenter sentiamus. certè in ieiunijs Ecclesiasticis esuriem & sitim exerceamus. Addamus desiderium corporalium afflictionū, has exerceamus: non enim negabūt nobis Superiores flagellationū, si non quā sæpè velimus, saltē aliquando vsum aliquem. His rebus non solùm pauperiem Lazari ęmulabimur, sed Christi ipsius, qui pro nobis esurijt, sitijt, flagella acerbissima passus est.

Hæc quæ hactenus diximus bona sunt & vtilia; sed ne aliquo modo superbiæ afflatu inficiantur, addenda est illa paupertas spiritus, hoc est, spiritualis humilitas, & cordis submissio. hæc enim cū illis Regnum cælorum nobis conciliabit in Christo; non illud solum quod in cęlis expectamus; sed quale hîc etiā sua benignitate cōmunicat bonus & sanctus IESVS; gustum scilicet aliquem & sensum cælestium bonorum, & splendorem suauem & lætum, qui subinde recurrat in animum nostrum & spiritum, ac confirmet perfectam in nobis paupertatem, & faciat vt loco rerum omniū sit nobis Christus IESVS. Amen.

Non potuit vna imagine depingi luxus Epulonis, mors tetra, & Infernus; propterea in tres imagines hæc distribuimus: superior vna est, sequuntur duæ.

EADEM FERIA V. POST DOMINICAM SECVNDAM QVADRAGESIMÆ.

De morte Epulonis & Lazari.

LVC. XVI. Anno XXXIII.

In xxxviij. imaginem Adnotatiuncula. xxxviij.

74.

A. *Epulo cum morte luctatur; abripitur à diabolis eius anima, sepelitur in Inferno.*

B. *Miserè se affligit vxor & tota familia.*

C. *Diripitur à furibus domus.*

D. *Effodiunt sepulchrum Epuloni in terra homines, vt in Inferno Dæmones.*

E. *Contrà, Lazarum morientem excipit lux & Angeli, portandum in Limbum Patrum.*

SECVNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

FActum est autem vt moreretur [e] mendicus, & portaretur ab [e] Angelis in sinum Abrahæ. [a b c] Mortuus est autem & diues, & [d] sepultus est in Inferno.

ADNOTATIO.

A. *EPulonis horrenda mors describitur. conueniunt truculenti Dæmones; exultant præda, terroribus atque spectris crudelibus fœdam animã exterrent, minãtur infesti, flagitia omnia quibus se tota vita contaminauerat ante oculos ponunt. concidit illius fides ac spes omnis, si quæ erat residua; denique Dei permissu ante Infernũ & Mortẽ infernaliter cruciatur viuus. Execrabilem simul hominem aspice toto corpore horrere, mente furere, cruciari horribiliter; non solùm diabolicis illis tormẽtis, sed conspectu etiã vxoris, liberorum, diuitiarum, luxus, conuiuiorum, quæ inuitissimè relinquebat. Cernit domũ diripi, omnia luctu plena & confusione; exhalat animam horridam, impuram, tetram: ea recipitur à crudelissimo Dæmone, atque adeò extrahitur. Similiter moriuntur flagitiosi homines semper, nonnunquam etiam huiusmodi signa extrinsecus in eorum morte cernuntur.*

B. Vxor simul miserabiliter mortem mariti luget exanimata, crinẽ euellit, dissipato ac neglecto cultu corporis est: eiulant communes liberi, dolorem incompositis fletibus augentes. Consolatrices adsunt matronæ; alibi etiam lugentes mulieres, funesta domus & familia, ac rerum omnium facies horrenda.

C. D. Diripiuntur à domesticis, vel à furibus alijs opes Epulonis, illo etiamnum spirante & vidente.

E. Effodiunt illi sepulchrum in Inferno Dæmones: quod enim super terram faciunt homines, existima similiter in Inferno parari.

F. Contrà verò Lazarus placidissimè ac suauissimè moritur, vili quidem & paupere loco, sed quem cohonestat Angelorum frequentia, illustrat diuinum lumen è cælo. Epulonem terrent Dæmones fœdissimi; Lazarum solantur iucundissimo aspectu Angeli. Dæmones illi minantur Infernum; Angeli huic pollicentur Paradisum. Diaboli illius fidem & spem diripiunt; Angeli huius confirmant, simul & charitatem. Spiritus nequam distorquent Epulonem infernaliter ante Infernum; beati spiritus Lazaro repræsentãt gloriam cælestem ante Paradisum, & replent splendoribus animam iusti moriẽtis, imò deserentis vitam mortalem (quæ quid est aliud, quàm prolixa mors?) *& aspirãtis ad veram & æternam vitam. Exhalat felicem animam Lazarus, recipitur ab Angelis: portatur in sinum Abrahæ, in habitaculum sanctorũ Patrum; animam tetri Epulonis excipiunt sæui Dæmones, atque in Inferno sepeliunt.*

EADEM

EADEM FERIA.

De morte Epulonis & Lazari. 74

Eodem cap. Anno xxxiij. xxxviij

A. *Epulo cum morte luctatur; abripitur à diabolis eius anima; ſepelitur in inferno.* B. *Miſerè ſe affligit vxor, et tota familia.* C. *Diripitur à furibus domus.*	D. *Effodiunt ſepulcrum Epuloni in terra homines, vt in inferno dæmones.* E. *Contra; Lazarum morientem excipit lux, & Angeli portandum in limbum Patrum.*

EADEM FERIA

Ex inferno interpellat Abrahamum Epulo frustra 75

Eodem cap. Anno xxxiij. xxxix

A. *Id ſpatium terræ, quod intercedit inter limbum Patrum, & terræ ſuperficiem.*
B. *Limbus Patrum, vbi Abraham, et Lazarus.*
C. *Limbus puerorum, quò nec lux è limbo Patrum, neque ardor ex purgatorio pertinet.*
D. *Purgatorium, vbi animæ diuina vi manuque purgantur.*
E. *Globus inferni, vnde Abrahamum Epulo nequicquam rogat.*

DOMINICÆ SECVNDÆ QVADRAGESIMÆ.

Ex Inferno interpellat Abrahamum Epulo fruſtrà.

LVC. XVI. Anno XXXIII.

In xxxix. imaginem Adnotatiuncula. xxxix. 75.

A. Id ſpatium terræ, quod intercedit inter Lymbum Patrum & terræ ſuperficiem.
B. Limbus Patrum, vbi Abraham & Lazarus.
C. Limbus puerorum, quo nec lux è Limbo Patrum, neque ardor ex Purgatorio pertinet.
D. Purgatorium, vbi animæ diuina vi manúque purgantur.
E. Globus inferni, vnde Abrahamum Epulo nequicquam rogat.

TERTIA PARS EVANGELII MISSÆ.

ELeuans autem oculos ſuos, cùm eſſet in [e] tormentis, vidit [b] Abraham à longè, & Lazarum in ſinu eius: & ipſe clamans dixit: Pater Abraham miſerere mei, & [c d] mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti ſui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia [e] crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham: Fili, recordare quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala: nunc autem hic conſolatur, tu verò cruciaris. Et in his omnibus, inter nos & vos [c d e] Chaos magnum firmatum eſt: vt hi, qui volunt hinc tranſire ad vos, non poſsint, neque inde huc tranſmeare. Et ait: Rogo ergò te Pater, vt mittas eum in [a] domum patris mei. habeo enim quinque fratres, vt teſtetur illis, ne & ipſi veniant in hunc locum tormentorum. Et ait illi Abraham: Habent Moyſen & Prophetas; audiant illos. At ille dixit: Non, Pater Abraham: ſed ſi quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent. Ait autem illi: Si Moyſen & Prophetas non audiunt; neque ſi quis ex mortuis reſurrexerit, credent.

ADNOTATIO.

VT in conſpectu poneretur Lazarus in ſinu Abrahæ, commodè factum eſt, vt quaſi in quatuor partes diuiſo orbe terrarum in aſcripto quadrante, pateant Inferni receptacula omnia. Sit igitur

A. Id ſpatium terræ, quod intercedit inter Limbum Patrum, & terræ ſuperficiem. Quatuor præterea ſuccedunt ſubterranea loca, exercendæ iuſtitiæ Dei deſtinata, quæ creauit Deus initio: Infernus inferior circa centrum terræ; vaſtiſsima ſcilicet quædam ſphæra. Circa hanc Purgatorij orbis. Tertio loco Limbus ſiue orbis

 puero-

puerorum, ambiens Purgatorium. Quarto & supremo loco Limbus vel orbus Patrum, puerorum Limbo circumfusus.

B. Limbus Patrum, qui sinus Abrahæ propter priuilegium singulare fidei Abrahæ dicitur; vt intelligamus similiter credidisse de Meßia, similiter operatos cooperante fide, quotquot vel post mortem fuerunt purgati, vel nulli culpæ obnoxij, neque pœnæ purgatoriæ vitam hāc cum morte commutarunt ante Christum passum & resurgentem, omnesq; ad Limbum eundem deductos. Fuit enim Christus primogenitus mortuorum, nec ante eius mortem quisquā hominū Deum videre potuit. Neque verò in Limbo animæ Patrum quicquam pœnæ sentiebant, præterquā ex desiderio dilatæ gloriæ & aduētus Christi animi dolorem. Inuisebantur tamen frequēter ab alijs Angelis; item suos habebant adhuc Tutelares: accipiebant reuelationes permultas, spe magna magnum desiderium solabantur: locus erat amœnus, placidißimus, diuino quodam lumine illustratus. Ibi animæ fide & spe nitentes, charitate in Deum & proximum inflammatæ, virtutibus ornatæ, inter se iucundißimè de Christo, & de rebus diuinis colloquentes, Christi aduentum ad se præstolabantur, patienter quidem, & certa spe plenæ; auide tamen, quod illis aliqua causa doloris erat. Hic inter alias animam vides Abrahæ; iuxta hunc Lazarum consolatione & iucunditate perfusum, vtrumque respicientem in Infernum ad Epulonem; Abraham etiam cum illo colloquentem.

C. Orbis vbi pueri, qui absque Sacramento fidei aliquo ante rationis vsum è vita decedentes, nullum sensus dolorem vel pœnam percipiunt. Carebunt quidem diuina visione perpetuò; sed ob id nec soliciti erunt, nec aliquo afficientur dolore. Ad hos non pertingit lux Limbi Patrum, nec ignis Purgatorij ardor, etiamsi inter hos orbes collocatæ sint infantium animæ. Ibi suis naturalibus potentijs dumtaxat vtuntur, nec vlteriùs quicquam attingunt.

D. Orbis est, in quo eodem quidem igne quo torquentur damnatorum animæ, iustorum expurgantur, non tam atrociter tamen; si quid impuritatis eluendum è viuis excedentes secum attulerint. Neque verò hæ animæ à Dæmonibus vel Angelis cruciantur, sed à sola potenti manu diuinitatis, quæ eos non tam torquet quàm emūdat: quamuis illa expurgatio sit longè grauior pœna, quàm quæ inter homines ex cogitari possunt grauißimæ. Inuisuntur hæ animæ ab Angelis, retinent adhuc suos Custodes; horum ministerio multa procurantur, quæ ad eorum liberationem faciant. Multa ipsæ animæ cognoscunt, quæ illarum fidem spemq; confirment, charitatem exhilarent. Et tamen inter hæc, seuera in illas exercetur Dei omnipotentis iustitia. Iuuantur hæ orationibus, bonis operibus, satisfactionibus, Missæ sacrificijs, indulgentijs Ecclesiæ, & viuentium hominum suffragijs.

E. Globus est, siue spæra circa terræ cētrum vastißimo & teterrimo hiatu. Hic ignis, fumus, tenebræ, frigus, vermis, fletus, horror, & alia tormenta sæuißima, quibus suam iustitiam exercet Deus in Dæmones, & damnatorum hominum animas, etiam ante Iudicium. Hos cruciatus intelligere supra hominum captum est: neq; enim inueniri potest in terris pœna, quam illi cruciatus non longo interuallo excedant, quæ sine vlla comparatione non sint acerbiores. Aliquid tamen sentire fortaßis poterimus, si supra communem omnem, & vsitatam facultatem tormenta illa vires suas exercere imaginemur, & pœnas infligere singulari quadam Dei potentia; ac iustitiæ Dei & voluntati sese accommodare, ad acerbißimos & perpetuos impiorum cruciatus. Horrendum est autem incidere in manus Dei viuentis. Dæmones enim, & condemnati homines, vt aduersus eius infinitam bonitatem & potentiam in fine viæ suæ peccauerūt, ita illis ab infinita potentia sempiterna supplicia infliguntur. Hic est Infernus, hîc vides vt Epulo per Chaos Inferni, & vastam præterea spatij magnitudinem, Purgatorij & Lymbi puerorum, suspiciat Lazarum iucundè cum Abraham agentem; quod eius tormenta auget. Rursus quemadmodum Lazarus illum in cruciatibus Tartari intueatur; quod item ad ipsius consolationem attinet. Lætatur enim iustus cùm viderit vindictam. Sed hæc satis multa: de verbis Epulonis & Abrahæ alibi. Hebr. 10.

FERIA

FERIA VI. POST DOMIN. II. QVADRAGESIMÆ.

Paterfamilias plantat vineam, & locat agricolis. 91

Matt. xxi. Marc. xij. Luc. xx. Anno xxxiij. xl

A. *Atrium templi, vbi IESVS hanc parabolam dixit, post ingressum gloriosum in vrbem Hierosolymam.*	D. *Vinea, quam plantauerat, et pastinauerat, & in qua turrim, et lacum ædificauerat Paterfamilias.*
B. *Loquitur turbis Christus parabolam, audientibus Principibus et Pharisæis.*	E. *Ex ijs qui missi fuerant, aliqui cæduntur ab agricolis, alij occiduntur, alij lapidantur.*
C. *Locat vineam Paterfamilias, mittit seruos ad colonos, vt fructus accipiant.*	F. *Tandem Filium mittit, & hunc extra vineam occidendum eijciunt.*

POST SECVNDAM DOMINICAM QVADRAGESIMÆ.

Paterfamilias plantat vineam; & eam locat Agricolis.

MATTH. XXI. MAR. XII. LVC. XX. Anno XXXIII.

In xl. imaginem Adnotatiuncula. xl. 91.

A. Atrium templi, vbi IESVS hanc parabolam dixit, post ingressum gloriosum in vrbem Ierosolymam.

B. Loquitur turbis Christus parabolam, audientibus Principibus & Pharisæis.

C. Locat vineam Paterfamilias; mittit seruos ad colonos vt fructus accipiant.

D. Vinea, quam plantauerat & pastinauerat, & in qua turrim & lacum ædificauerat Paterfamilias.

E. Ex iis qui missi fuerant, aliqui cæduntur ab Agricolis, alij occiduntur, alij lapidantur.

F. Tandem filium mittit, & hunc extra vineam occidendum eiiciunt.

PRIMA PARS EVANGELII MISSÆ.

MAR. XII.	MATTH. XXI.	LVC. XX.
Et cœpit illis in parabolis loqui:		*Cœpit autem dicere ad plebē parabolam hanc:*
	IN illo tempore dixit [b] IESVS turbis Iudæorum. Aliam parabolam audite:	
	Homo erat [c] paterfamilas,	*Homo plantauit.*
Vineam pastinauit homo, & circumdedit sepem, & fodit lacum,	qui plantauit [d] vineam, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificauit turrim,	
	& locauit eam Agricolis, & peregrè profectus est.	*colonis: & ipse peregrè fuit multis temporibus.*
Et misit ad Agricolas in tempore seruum,	Cùm autem tempus fructuum appropinquasset, misit seruos suos ad Agricolas,	*Et in tempore misit ad cultores seruum,*
vt ab Agricolis acciperet de fructu vineæ.	vt acciperent fructus eius.	*vt de fructu vineæ darēt illi.*
Qui apprehensum eum ceciderunt, & dimiserunt vacuum. Et iterùm misit ad illos alium seruum: & illum in capite [e] vulnerauerunt, & contumeliis affecerunt.	Et Agricolæ, [e] apprehensis seruis eius, aliū [e] ceciderūt,	*Qui cæsum dimiserunt eum inanem. Et addidit alterum seruum mittere. illi autē hunc quoq; cædentes, & afficientes contumelia,*

MAR.

MAR. XII.	MATTH. XXI.	LVC. XX.
		dimiserunt inanem.
Et rursus alium misit, & illum occiderunt:		*Et addidit tertium mittere: qui & illum vulnerantes eiecerunt.*
	alium [e] occiderunt, alium verò [e] lapidauerũt.	
& plures alios:	Iterùm misit alios seruos plures prioribus;	
quosdam cædentes, alios verò occidentes.	& fecerunt illis similiter.	
		Dixit autem Dominus vineæ: Quid faciam?
Adhuc ergo vnum habens filium charißimum;		
& illum misit ad eos nouißimum,	Nouißimè autẽ misit ad eos [f] filium suum, dicens:	*Mittam filium meum dilectum:*
quia reuerebuntur filium meum.	Verebuntur filium meum.	*forsitan cùm hunc viderint*
Coloni ad inuicem	Agricolæ autem videntes filium, dixerunt intra se:	*Quem cùm vidissent coloni, cogitauerunt intra se, dicentes:*
	Hic est heres; venite, occidamus eum,	
& nostra erit hereditas.	& habebimus hereditatem eius.	*vt nostra fiat hereditas.*

ADNOTATIO.

A. IEROSOLYMA: ibi enim in atrio tẽpli, tertio die postquã gloriosè exceptus fuerat à turbis, hanc dixit parabolam Christus.

B. IESVS cum discipulis circumstante plebe, astantibus Principibus Sacerdotum & Pharisæis, loquitur ad plebem, obliquè taxans omnes, præcipuè tamen Principes; & non obscurè significans quo pacto accepti fuerunt Dei Prophetæ & sapientes ab eorum maioribus, ac vehementer illorum animos in necem ipsius concitatos flagellans.

C. Paterfamilias peregrè profectus, mittit seruos vindemiæ tempore ad vineæ cõductores, vt fructum ex ea recipiat, & suum prouentum: mittit verò nunc paucos, nunc plures, & hi quidem fuerunt Prophetæ priores, & sapiẽtes. Addit, pertæsus infidelitatis & malitiæ vinitorũ, destinare alium, qui instar multorum esset, Ioãnem videlicet Baptistam, & quo maior inter natos mulierum nullus surrexisset. Postremò inflammatus desiderio fructus ex vinea percipiẽdi, mittit vnigenitum filium sibi charissimum, cum certo periculo mortis, vt vel ea ratione fructus vineæ sibi proueniret.

D. Vinea, quam Paterfamilias plantauerat, ac pastinauerat. Non solùm plantasse vineam intelligendus est Paterfamilias, sed pastinasse ac coluisse. In vinea item turrim ædificauerat ad custodiam, torcular præterea, siue machinam ad vinum ex vuis exprimendum atque excipiendum, vineam sepe vndique munierat, denique Agricolis locauerat. Itaque nihil potuit facere vineæ suæ quod non fecerit, nihil cõductoribus Agricolis commodare quod non commodauerit. Peregrè verò proficiscitur, vt intelligant Agricolæ studio suo, industria, labore colendam vineam, atque Patrifamilias prouentum summa cum probitate ac fide repræsentandum.

E. E varijs locis vineæ, serui exactores fructuum, lapidibus appetuntur, cæduntur fustibus, gladijs vulnerantur, occiduntur.

F. Filium tandem patrisfamilias apprehendunt Agricolæ, eijciunt extra vineam interficiendum.

MEDI-

MEDITATIO.

AVdite agricolæ, quibus Deus vineam suam locauit, ac dedit vobis munitiones omnes quibus vineam defenderetis & propugnaretis, dedit instrumenta quibus fructus vineæ colligeretis. Sed de his nobis non est dicendum. Domini nostri sunt & Patres, quibus Deus suas Ecclesias dedit colendas; nos illorum filij ac serui. Nostris igitur Superioribus idem inclamemus: Audite vos superiores Societatis; videte quàm præclara dedit vobis præsidia Deus, quibus vestras vineas, vestras congregationes gubernetis, vt fructum Christo vinearum suarum Domino repræsentetis. Sed præterquam quòd animum & calamum meum reuocat pudor meus, & reuerentia quam meis Superioribus & Patribus debeo, nihil ego in illis negligentiæ video, nihil quod non verè & sanctè sit religiosum.

Ad meam igitur, ad meam vineam me necessariò conuerto. O anima mea animaduerte, quæso, quòd in te plantauerit Deus vineam suam, tum primùm cùm Baptismi Sacramentum suscepisti. suam enim vineam plantat in singulis animabus Deus, quemadmodum in vniuersali, & particularibus Ecclesijs. Vt enim pro omnibus, ita pro singulis mortuus est Christus, & applicatur tota eius passio, vt omnibus, ita singulis; non pars vna vni, alteri altera. Eradicauit ex te malam illam vitem, peccatum scilicet originale, purgauit te, & fecit terram bonam; in ea plantauit per gratiam suam Filium suum, qui vera, salutaris, & diuina est vitis. Hoc est enim insitum verbum, quod potest saluare animas nostras; ex qua vite propagatus palmes est vitæ tuæ spiritualis, vnde rursus multæ propagines prodierũt, virtutes scilicet infusæ & dona. Sepem preterea circumdedit tibi, custodiam Angeli tui custodis peculiare. Addidit summum illud præsidium, turrim suam, diuinam scilicet protectionem & fortitudinem, suum nomen, & virtutem sublimem, cælestem, infinitam. Hanc parauit ad custodiam, & aduersariorum propulsationem: vitem verò *Christum* ad tuum palmitem emittendum, conseruandum, promouendum; ad folia, & flores, & vuas producendas, ex quibus vltimùm fructum colligere posses. Et dedit torcular, suæ crucis diuinum mysterium, & meritum suæ passionis & mortis; per quod exprimere possis vinum meriti tui, & vitam æternam; quod ex tuo palmite tandem exacturus est Deus. Hæc dedit tibi Deus omnia, & conseruauit toto tempore tuæ innocentiæ ante discretionis annos. At verò vbi primùm ad liberum vsum rationis venisti, redige in memoriam, & vide quoties qui in te plantauit vineam Deus officij tui te admonuit, vt vinum illi dares tuæ vineæ, meritum scilicet aliquod vitæ tuæ. Et id quidem fecit per institutionem in vita & doctrina Christiana, per inspirationes bonas, per concionatores, per bonas hominum piorum exhortationes & exempla, per alia infinita subsidia: &, tamen non solùm nullum illi meritum repræsentasti; sed contrà diuina illa subsidia repulisti, nihil animi, nihil auxilij inde accipiens. Itaque vacuam illã gratiam reddidisti, & quod ferè fecisti, iniurius illi gratiæ fuisti, primùm quidem illum malè accipiendo, & affligendo indignis modis, aliquando etiam planè exstinxisti. Ita parum aut nihil illis inspirationibus & subsidijs Dei profecisti. Respice verò Dei benignitatem. Vbi te vidit debilitatum, non modò non destitit subleuare, sed plures etiam motiones, tum externas, tum internas, ac etiam necessitates in te contulit, vt cogeret ad fructum vineæ tuæ conficiendum: similiter tamen tu hæc subsidia atque priora accepisti. Vide porrò quid reliquum sit: illud scilicet, vt neglectis ijs quæ ad virtutem te possent iuuare, ita animo & spiritu debiliteris, vt gratiam amittas, vitam animæ tuæ, Christum ipsum. Hoc verò est, quod vltimo loco significatur. in peccatum enim mortale cùm sis tandem, nisi caueas, prolapsurus, sese tibi offert Christus; (debes tu quidem certè tibi illum repræsentare) is tibi ostendit sua vulnera, suam mortem, suum sanguinem: per hæc admonet ne pecces, ne Filium Dei conculces, ne sanguinem sui testamenti pollutum duxeris, ne spiritui gratiæ contumeliam feceris: quæ patrabis omnia, si lethaliter pecces. Tu tamen, quoties his prætermissis,

Iacob. 1.

Rom. 18.

Hebr. 10

termiſsis, vel etiam neglectis, Filium Dei, quod in te eſt, interfeciſti ac conculcaſti, & contra Dei voluntatem peccaſti? Quod cùm faceres, quid aliud quàm eius vineam exterminaſti, & Diaboli vineã plantaſti, atq; ex illa fructũ Lucifero obtuliſti? Quid igitur faciet Dominus vineæ quam in te plãtauerat Deus, qui nõ ceſſat tamen fructũ petere? Neq; ego, nec tu ſcimus quando ſit facturus quod facturum ſcimus, niſi ad te redeas. Poteſt enim quocunque momento te, tuumque palmitem arefactum exſcindere, ac te dare in Infernum æterno igne concremandum. Caue miſerrime, redi ad vitem, exſtirpa vitem Dæmonis, inſeret te rurſum Chriſtus viti ſalutari & cæleſti. Si enim hoc feceris (iuuante Chriſto IESV) extruſiſti Dæmonem. Pœnitentia tua per Sacramentum in Chriſto fecit, vt rurſum aridus tuus palmes ſit reſtitutus, virorem acceperit, folia rurſus & vuas produxerit. Hæc Chriſtus per torcular ſuum, per lacum ſanguinis ſui contulit ad iuſtificationem tuam, dein ad meritum vitæ æternæ. Quòd ſi adduxit te etiam ad religionis ſtatũ, & quaſi tuum palmitem nobilitauit, ac fecit vberiorem; animaduerte ne hanc gratiam rurſus negligas: vide ne obedientiæ tuorum Superiorum repugnes. illos enim mittit ad te Deus, qui requirant fructum tui palmitis & vineæ, id eſt virtutum quas in te plantauit, è quibus fructum exigit continenter. Ne item illas neglexeris internas meas inſpirationes, in oratione, in Miſſa, in confeſſione, in Sacramentis, ne Fratrum pia exempla contemnas. Cole vineam tuam diligenter; quod oratione facies, vſu virtutum omnium, mortificatione, humilitate & obedientia; ſimul actionibus & miniſterijs tui inſtituti. In his ſi negligens fueris, ſcito verum eſſe quod Deus dixit: *Qui modica ſpernit, paulatim decidet.* Eccli. 19. Illa enim te negligentem, dubium nullum eſt, quin paulatim in lethale peccatum conijciant, & vocationis tuæ obſcuritatem, & grauiſsimas infirmitates, cæcitates animi, & obſtinationes obducant: cum quibus apoſtaſia coniuncta eſſe ſolet, & omne baratrum flagitiorum. Auferet verò à te Chriſtus omnia quæ contulerat dona: dabit diripiendum & conculcandum teterrimis Dæmonijs: quæ auertat Deus. Amen.

EADEM FERIA VI.

POST DOMINICAM SECVNDAM QVADRAGESIMÆ.

Extra vineam filium occidunt.

EISDEM CAP. Anno XXXX.

In xli. imaginem Adnotatiuncula. xli. 92.

A. *Eiectum extra vineam filium interficiunt Agricolæ. Extra portam enim crucifixus eſt Dominus.*

B. *IESVS interrogat Principes, quid ſit facturus Dominus vineæ.*

C. *Venit paterfamilias cum armatis, & malos Agricolas malè perdit.*

D. *Locat vineam alijs Agricolis &c.*

EADEM FERIA.

Extra vineam Filium occidunt. 92

Eisdem capp. Anno xxxiij. xli

A. *Eiectum extra vineam, Domini Filium interficiunt agricolæ. Extra portam enim crucifixus est Dominus.*

B. IESVS, *interrogat Principes, quid sit facturus Dominus vineæ.*

C. *Venit Paterfamilias cum armatis, & malos agricolas male perdit.*

D. *Locat vineam alijs agricolis, &c.*

SECVNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

MAR. XII.	MATTH. XXI.	LVC. XX.
Et apprehendentes eum, occiderunt; &	ET apprehensum eum eiecerunt extra vineam, & [a] occiderunt.	*Et eiectum illum extra vineam, occiderunt.*
	Cùm ergo venerit dominus vineæ,	
	quid faciet Agricolis illis?	*Quid ergo faciet illis dominus vineæ?*
	Aiunt illi:	
	Malos malè [c] perdet & vineã suam locabit alijs Agricolis, qui reddent ei fructum temporibus suis.	
		Veniet, & perdet colonos istos, & [a] dabit vineã alijs. Quo audito, dixerunt illi: Absit. Ille autem aspiciens eos, ait:
	Dicit illis IESVS:	
Nec scripturam hanc legistis:	Nunquam legistis in scripturis: Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli: A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris? Ideo dico vobis, quia auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.	*Quid est ergo hoc, quod scriptum est:*
	Et qui [c] ceciderit super lapidẽ istum, confringetur:	*omnis qui ceciderit super illum lapidem, conquassabitur:*
	super quem verò ceciderit, conteret eum.	*super quem autem comminuet illum.*
	Et cùm audissent Principes Sacerdotũm & Pharisæi parabolas eius, cognouerũt quòd de ipsis diceret.	
Et quærebant	& quærentes eum tenere,	*Et quærebant Principes Sacerdotum & Scribæ mittere in illum manus illa hora,*
	timuerunt turbas:	*populum.*
	quoniam sicut prophetam eum habebant.	

ADNOTATIO.

NON potuit omnia complecti superior imago, propterea additur secunda.

A. Crudeliter interficiunt coloni Filium Patrisfamilias è vinea exturbatum: extra portam enim Christus Dominus crucifixus est.

B. IESVS interrogat Principes ac Pharisæos, quid pro tanta indignitate & maleficiò facturum existiment dominum vineæ, cùm venerit rationem à colonis exacturus. Respondent, sumpturum de illis colonis supplicium, vineam alijs locaturum. Idem respondet postea Christus: sed illi dicant eneruatè & languidè, nec sentiunt quid dicant; vel mouentur illa veritate, quæ prolata à Christo illorum corda percussit acerbè. Propterea illa verba à Christo prolata exhorrent atque abominantur. Tange Christe IESV corda nostra, sed in bonum, nostri misertus, vt commoueamur vi ac dulcedine tuæ veritatis.

C. Venit dominus vineæ cum armatorum manu, extrudit à vinea sceleratos colonos, dissipat, atque interficit.

D. Locat alijs agricolis vineam suam, qui dent prouentum suo tempore.

Vtramque imaginem potes ad spiritum referre; nam apertè exauctoratio Synagogæ describitur, & Ecclesiæ electio. Tamen grauissimè admonemur singuli, vt diuinas visitationes vel inspirationes non negligamus, vel reijciamus; ne, amissis donis, incidamus in Christi iustitiam per vitæ nostræ peruersitatem, & conquassentur vires nostræ & confringantur: in quas confractas incumbat & cadat Dei iustitia, & comminuat non charitatem solùm, & dona spiritus sancti, sed fidem etiam aboleat & spem. Solet enim vita flagitiosa parere desperationem atque infidelitatem; vel omnino omnis boni neglectum.

SABBA-

De Prodigo Adolescente. 66

Luc. xv. Anno xxxiij. xlij

A. *Ad Bethabaram post Encænia* IESVS *docet.*
B. *Contra inhumanitatem Pharisæorum Christus parabolam dicit.*
C. *Venit ad patrem adolescentior vecors filius, petit suam partem substantiæ.*
D. *Congregatis omnibus, discedit à patre peregre in Regionem longinquam.*

SABBATO POST SECVNDAM DOMINICAM QVADRAGESIMÆ.

De Prodigo adoleſcente.

LVC. XV. Anno XXXIII.

In xlij. imaginem Adnotatiuncula. xlij. 66.

A. *Ad Bethabaram poſt Encænia* IESVS *docet.*
B. *Contra inhumanitatem Phariſæorum Chriſtus parabolam dicit.*
C. *Venit ad patrem adoleſcentior vecors filius, petit ſuam partem ſubſtantiæ.*
D. *Congregatis omnibus diſcedit à patre peregrè in regionem longinquam.*

PRIMA PARS EVANGELII MISSÆ.

IN illo [a] tempore dixit [b] IESVS parabolam hanc. Homo quidam habuit duos filios: & dixit adoleſcentior [c] ex illis patri: Pater, da mihi portionem ſubſtantiæ quæ me contingit. Et diuiſit illis ſubſtantiam. Et non poſt multos dies, congregatis omnibus, adoleſcẽtior filius peregrè [d] profectus eſt in regionem longinquam.

ADNOTATIO.

ET hic oportuit quatuor imaginibus complecti parabolam Prodigi adoleſcentis.

A. Locus vbi hanc parabolam & alias dixit Chriſtus, ad fines Iudææ trans Iordanem, vbi primùm erat Ioannes baptizans, in tribu Rubèn, ad Bethabaram vicum, poſt feſtum Encæniorum.

B. Turbis ad IESVM *concurrentibus, cùm id ægrè ferrent, atque obmurmurarent Phariſæi & Scribæ, compeſcuit illorum inſipientiam & inhumanitatem* IESVS *parabolis illis de oue centeſima, & decima drachma perdita. Addit excellentem hanc, qua animum abiectum & iacentem turbæ peccatricis, & noſtrum omnium erigit bonus* IESVS.

C. Venit ad patrem è duobus filijs adoleſcentior, hoc eſt laſciuiens & vecors; petit partem bonorum quæ illi proueniebat à patre. Mihi, inquit, ſat eſt & ingenij & induſtriæ, vt per me mea bona adminiſtrem; tua, pater, authoritate & cõſilio nõn egeo; per me poſſum, per me ſapiò. Ita videlicet dixit Deo Lucifer. ſed hoc felicior homo, quòd Satan locum pœnitentiæ inuenire non potuit: homo verò poſtquam à Deo diſcedit, & ex ſe deſipit, ex ſe peruersè operatur; tamen viam & locum pœnitentiæ apud paternam beneuolentiam, ſi reſipiat, reperit. Sed quid pater? Ne te eas perditum fili. vales quidem ingenio, vales induſtria; ſed ex me, & per me. Ita Deus peccatorem, nè à ſe diſcedat, hortatur; & tamen non cogit, relinquit illum in manu ſui conſilij: quod per parabolicum patrem ſignificatur, qui dat filio ſubſtantiam quæ illum contingebat.

D. Petulans adoleſcentulus & amens diſcedit à patre, abit in regionem longinquam; exultat de ſua libertate ſeiunctus à patre, id eſt, de ſua pernicie; meditatur luxum, delicias, vitam flagitioſam. Iam tandem liber ſum, ſum mei iuris, eripuit me mea fortuna ab importunitate aridi patris mei & tyrannide.

POST DOMINICAM SECVNDAM QVADRAGESIMÆ.

Profundit omnia Prodigus adoleſcens.

EODEM CAP. Anno XXXIII.

In xliij. imaginem Adnotatiuncula. xliij.

67.

A. *Arripit primam occaſionem luxurioſè profuſeq́ viuendi.*

B. *Ita per luxum conſumptis omnibus extruditur à meretricibus, à paraſitis deridetur, ab omnibus deſeritur, fit miſer.*

SECVNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

LVC. XV.

ET ibi [a] diſsipauit ſubſtantiam ſuam viuendo luxurioſè. Et poſtquam [b] omnia conſummaſſet, facta eſt fames valida in regione illa, & ipſe [b] cœpit egere.

ADNOTATIO.

A. *VBI primùm data illi occaſio eſt profundendi quæ acceperat bona viuendo luxurioſè, eam arripuit; atque adeò illam ipſe ſtudioſè quæſiuit, & inuenit facilè. Nam qui à ſuo patre diſcedit arroganter, à nequam hominibus facilè occupatur atque peruertitur: qui à Deo diſcedit, è veſtigio à tetris Dæmonibus conculcatur.*

B. Numquam ſatiantur malis hominum truculentiſsimi Dæmones, numquam contenti ſunt leuibus peccatis; ſed ad grauiora impellunt identidem violentiùs; vt tandem ad ea peccatorem pertrahant, vnde ſciunt facilè emergere neminem, ad deſperationem videlicet, ad infidelitatem vel hæreſim, vel ad cõtemptum omnis virtutis & boni, & ad peccata alia quæ ſapienter à ſanctis hominibus dicuntur contra Spiritum ſanctum. *Hunc igitur iuuenem eò adduxit Dæmon per luxum & flagitia, vt conſumptis omnibus, per pauperiem pænè ad deſperationem adigeret. Verùm miſericors Deus conſilia Dæmonis in eiuſdem caput retundere ſolet; & vnde perniciem Dæmon meditatur, inde viam ſalutis ſua clementia aperit. Conſumptis omnibus bonis quæ à patre acceperat, miſer adoleſcens ab amicis deſeritur, à paraſitis deridetur, à meretricibus extruditur; eget, in publica præſertim fame & annonæ caritate; friget. Ea ad deſperationem omnia Dæmon parabat; Deus ad ſalutem.*

EODEM SABBATHO.

Profundit omnia Prodigus Adolescens. 67

Eodem cap. Anno xxxiij. xliij

A. *Arripit primam occasionem luxuriosè, profuseque viuendi.*

B. *Ita per luxum cōsumptis omnibus, extruditur à meretricibus; à parasitis deridetur; ab omnibus deseritur: fit miser.*

A. *Ad summam egestatem redactus, locat fœde suam operam pascendis porcis; & ne ibi quidem vel siliquis potest explere famem.*

B. *Redit ad se tandem; meditatur reditum ad patrem, & verba quibus illum obsecret.*

C. *Deserit ærumnosam vitam; pergit ad patrem.*

EODEM SABBATO POST DOMINICAM SECVNDAM QVADRAGESIMÆ.

Fit subulcus Prodigus adolescens.

EODEM CAP. Anno XXXIII.

In xliiij. imaginem Adnotatiuncula. xliiij. 68.

A. *Ad summam egestatem redactus locat fœdè suas operas pascendis porcis, & ne ibi quidem vel siliquis potest explere famem.*

B. *Redit ad se tandem; meditatur reditum ad patrem, & verba quibus illum obsecret.*

C. *Deserit ærumnosam vitam, pergit ad patrem.*

TERTIA PARS EVANGELII MISSÆ.

LVC. XV.

ET abijt, & [a] adhæsit vni ciuium regionis illius. Et misit illum in villam suam, vt pasceret porcos. Et [a] cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci mãducabant; & nemo illi dabat. In se autẽ [b] reuersus, dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem hîc fame pereo! Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicã ei: Pater, peccaui in cælum, & coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnũ de mercenarijs tuis. Et surgens venit ad patrẽ suum.

ADNOTATIO.

A. NON cessat tamẽ Diabolus, vbi hic hominem deijcere non potest: suadet vt ignominiosum officium, siue potius seruitium subeat, & porcos pascat. Hic tamen iam incipit vereri Dæmon ne suis artibus confutetur, quod semper timet, & crebrò experitur; néve ex humilitate ad pœnitentiam resipiscat Adolescens. Aliam igitur machinam ad indignitatem sordidæ operæ addit, Heri inhumanitatẽ, per quam ne cornis quidem illi liceat famem vltimam leuare, cũ illa supplex peteret. Quod enim κεράτια dixit Lucas, vertunt omnes siliquas. Has verò ita describũt Medici, tum Columella & Plinius, vt planè intelligantur quæ dixit Virgilius lapidosa corna. Neque tamen negandum est aliam esse siliquarum speciem, & equidem viliorem, vt purgamenta sint leguminum.

Hîc planè patefacit Deus, quemadmodum per afflictiones ad sanitatem reuocare peccantes homines soleat.

B. Redit ad se à famè constrictus & miseria Iuuenis. Heu misero mihi! hem; quò sum redactus infelix? Quanti sunt in domo Patris mei mercenarij, & omnes omnibus rebus abundant; at ego hîc famè pereo. Quin ad patrem proficiscor? patiens & benignus est, & præstabilis super malitia; parcet, ignoscet, complectetur: meæ stultitiæ & vecordiæ, omnium flagitiorum meorum erit immemor. Meditatur quibus verbis patris misericordiam & veniam sibi conciliet. Pater, peccaui in cælum & coram te; iam non sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut vnum de tuis mercenarijs.

C. Deserit ærumnosam illam seruitutem, pergit ad patrem, illius benignitate atque humanitate attractus.

POST DOMINICAM SECVNDAM QVADRAGESIMÆ.

Accipit illum pater benignissimè.

EODEM CAP. Anno XXXIII.

In xlv. imaginem Adnotatiuncula. *xlv.*
69.

A. *Occurrit ei pater longè, ruit in amplexum, filium osculatur.*
B. *Dicit supplex patri Adolescens :* Pater peccaui, *&c. Nec patiuntur viscera patris totam eius orationem audire.*
A. *Iubet vestiri & ornari, & parari conuiuium.*
C. *Afferunt serui stolam primam, calceos, annulum.*
D. *Vitulus saginatus occiditur.*
E. *Conuiuium instruitur.*
F. *Redit ex agro senior filius. Is rem cognitam indignè fert. Egressus etiam ad hunc Pater benignè rogat, & placat.*

QVARTA PARS EVANGELII MISSÆ.

LVC. XV.

CVM autem adhuc longè esset, vidit illum pater [a] ipsius, & misericordia motus est, & accurrens cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Dixitque ei filius : [b] Pater, peccaui in cælum, & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos : Citò [a] proferte stolam [c] primam, & induite illum, & date annulum in manu eius, & calceamenta in pedes eius: & adducite [d] vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & [e] epulemur : quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Et cœperunt epulari. Erat autem filius eius senior in agro : & cùm [f] veniret, & appropinquaret domui, audiuit symphoniam & chorum : & vocauit vnum de seruis, & interrogauit quid hæc essent. Isque dixit illi: Frater tuus venit, & occidit pater tuus vitulum saginatum, quia saluum illum recepit. [f] Indignatus est autem, & nolebat introire. Pater ergo illius egressus, cœpit rogare illum. At ille respondens, dixit patri suo : Ecce tot annis seruio tibi, & numquam mandatum tuum præteriui, & numquam dedisti mihi hædum vt cum amicis meis epularer : sed postquam filius tuus hic, qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum saginatum. At ipse dixit illi : Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt : epulari autem & gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est.

Accipit illum pater benignißime. 69

Eodem cap. Anno xxxiij. xlv

A. *Occurrit ei pater longe; ruit in amplexum; filium osculatur.*	C. *Afferunt serui stolam primam, calceos, annulum.*
B. *Dicit supplex patri adolescens; Pater peccaui, &c. Nec patiuntur viscera patris totam eius orationem audire.*	D. *Vitulus saginatus occiditur.*
A. *Iubet eum vestiri, & ornari, & apparari conuiuium.*	E. *Conuiuium instruitur.*
	F. *Redit ex agro senior filius. Is rem cognitam indignè fert. Egressus etiam ad hunc pater, benignè rogat & placat.*

ADNOTATIO.

A. Occurrit illi longè pater, misericordia permotus. Præuenit enim nos Deus sua bonitate, cùm longè adhuc absumus ab officio, & benignitate præoccupat. Dat enim primùm Sap. 6. *vt illum concupiscamus, vt ad illum veniamus: præuenit enim se concupiscentes & ad se veniẽtes, vt se illis prior ostendat. Antequam quicquã illi loquatur filius, antequam veniam obsecret, complectitur ipsum pater, osculatur, blanditijs paternæ pietatis confirmat & allicit.*

B. Proiecerat se ad pedes patris Adolescens flebiliter, post amplexum patris veniam precatur: Pater, peccaui in cælum & coram te; iam nõ sum dignus vocari filius tuus. *Hactenus patris viscera sustinuerũt, nec audire potuit quod illi præterea fuerat dicturus:* Fac me sicut vnũ de mercenarijs. *quod planè non erat facturus pius pater; sat illi fuit pœnitentiam filij audire, & indignitatis professionẽ: illũ enim nõ vt mercenariũ & seruũ erat accepturus, sed vt filium.*

A. Iubet proferri stolam omnium preciosissimam atque honestissimam, & indui filium; restitui illi loricam iustitiæ & gratiæ; annulum in eius manum dari, arrabonem familiaritatis, & signum ne contrariæ illi nocerent potestates; calceamenta pedibus inseri, vt ad brauium curreret supernæ vocationis. Neque his contentus, mactari (quasi in sacrificium) vitulum egregiũ saginatum iubet, ornari conuiuium, adhiberi symphoniacos; indicit epulum & lætitiam agitari, epulandum esse & lætandum propter perditi filij recuperationem. Similiter Deus recipit peccatorem pœnitentem, nec meminit præteritæ insolentiæ & inobedientiæ.

C. Serui afferentes stolam illam primam, annulum, calceos.

D. Quem iusserat mactari pater vitulus obesus.

E. Paratur conuiuium.

F. Interuenit ex agro rediens maior filius, qui semper in officio fuerat & patris obediẽtia; audit domum symphoniacis personare, & choros duci; interrogat quidnam rei nouæ esset: intelligit opiparum agitari conuiuium, quòd saluum recepisset filium iuniorem pater: ægrè fert; negat ad conuiuium domum se ingressurum: huius etiam respicit pater non præsentem inuidiam, sed præterita merita; ad illum accurrit, orat, obsecrat vt nihil indignetur, lætandum potiùs dè fratris salute, &c.

MEDITATIO.

DOmine IESV, bone & misericors, confiteor tibi in cordis mei dolore & humilitate, me illum non solùm fuisse, sed esse Adolescentem arrogantem, insolentem, petulantem; qui excellenti tuo dono liberi arbitrij abusus sum indignis modis. Iam enim primùm cùm intelligerem meum esse liberum arbitrium per peccatum, non extinctum quidem, sed attenuatum viribus & inclinatum, posse tamen tibi monenti & excitanti cooperari; (quod auxilium mihi semper est præstò) sine te me nihil posse, quòd me præparet ad te, vel dignum te faciat: elatus tamen superbia hec neglexi, meis viribus cõfisus à te discessi; Luciferũ imitatus, qui similiter elatus: Esai. 14. *Ascendam, inquit, super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.* Nam quid est aliud: *Da mihi portionem substantiæ quæ me contingit*; quàm, Valeo per me mea bona, quæ ex creatione mihi data sunt, administrare? possum & volo per me meas potentias solus gubernare? nihil tua gubernatione vel patrimonio egeo? *Da mihi portionem substantiæ quæ mihi obuenit.* At vide, miser, te ita dari in præcipitium & baratrum vitiorum omnium, dari in patrocinium & prædam Cacodæmonum, & Inferni pœnas æternas. Nihil audio, vana ista sunt: hoc certum & solidum, liberum arbitrium meum esse; illo frui volo pro meo ipsius iudicio & voluntate. *Reliquit enim* Eccl. 15. *Deus hominem in manu consilij sui.* Sed aduerte hominũ deploratissime quid subdat Deus: *Ante hominem vita & mors, bonum & malum;* Ibidem. *quod placuerit ei, dabitur illi. Dedit illi mandata & præcepta; si voluerit, illa conseruabunt eum.* Fabulæ: ita mihi placet; volo: volo vti meo solius consilio, quod Deus posuit in manu mea. Vtere fili; sed seruando præcepta eius qui tibi dedit hanc libertatem. Ne, obsecro te, videns ac volens pereas in perpetuas æternitates.

Existimatis, Fratres, non longè plura & acriora ea esse, quibus vrget discessuram à Deo animam Angelus suus Tutelaris: Nihil tamẽ horũ sentimus. mouet nos potiùs (quod ego de me tibi confiteor, Deus cordis mei IESV)

nostra libertas arbitrij. Absq; Deo post meas iui concupiscentias, pręcepta Dei & gubernationem abieci, totus fui in eo quod naturaliter poteram intelligere, eá appetebam quó sẽsus ducebant: hinc factum est, vt longè à te discederem. At vbi eram cùm longè à te aberam, qui imples cælum & terram? In nihilo scilicet eram & peccato, quod sine te fit & est. Eram cum ijs qui illius sunt nihili fautores, instigatores, auctores, deterrimis Dæmonibus. Quid igitur potui nisi in nihilo versari, & luxuriosè viuendo, hoc est, sensualitati & carni seruiens, affligere paulatim meas naturales potentias, & si quid boni habitus erat in me reliquum, illud extinguere? Tandem eò redáctus sum, vt planè etiam bonis meis naturalibus, & vsu rationis vti vix possem. Hîc verò enituit tua in me, Dñe, benignitas infinita. vbi iam vesaniæ me, & contemptui omnis disciplinæ proximum vidisti; ne desperans traderẽ me in omne flagitium & iniquitatem, præuenisti me tua misericordia, Dñe, incogitantem; fecisti vt agnoscerem lassatum me esse in via iniquitatis & perditionis, & ambulare vias difficiles sine te. Nec tamẽ adhuc recognoui te; sed adhæsi vni ex ciuibus regionis illius quæ longè est à te, Philotimo, & mearum inuentionum affectui, ambitioni videlicet humanæ. In fame & ariditate mearum potẽtiarum & spiritus volui esse magnus in sæculo. Quid verò hîc egi, nisi meas mentis impuritates spe honorum & dignitatũ alere, & porcos Philotimi magna cum solicitudine & cura pascere? Attamen tu, bone IESV, non me dereliquisti, sed rursus mihi affuisti adiutor in perditione mea: fecisti enim vt nullus mihi ex illis siliquis quicquam daret. Itaque cùm hac ratione à te rursum discederem, & fortassis longiùs, vt est malorum omnium ferax ambitio, ad te me inuitum reuocasti; & occlusisti omnem desiderij impuritatem, & omnem viam quæ non esset ad te. Aduerti tandem animum ad meam miseriam, me nihil posse sine te, pessimè mihi esse sine te: lectione sacrarum Literarum & piorum librorum, & exemplo eorum qui tecum familiariter viuunt, agnoui quàm longè essem à te, quantis essem bonis priuatus, quibus in domo tua tecum fruuntur non solùm filij tui, quos singulari foues honore & dignitate apud te, sed ij etiam qui in vitæ inferioris statu apud te consistunt, qui sola mandata tua, non

Prou. 18
ad Eph. 4.

etiam consilia sectantur. Tantum verò tædiũ meæ vitæ te inspirante concepi, vt planè viderem atque sentirẽ me fame perire, cùm etiam mercenarij tui opibus abundent. Cùm hæc intelligerem, incepi redire ad te, tuas inspirationes audire & sequi; incepi meditari, quali corde, quibus verbis venirem ad te, & misericordiam tuam precarer. Vidi me vehemẽter Sanctos tuos & Angelos, totum tuum consessum cælestem offendisse, te verò vehementissimè, qui non solùm à te ad hostes tuos Cacodæmones defeceram; sed bona omnia tuæ creationis corruperam; atque redemptionis præter fidem & spem prodegeram. Intellexi nullo loco vel numero me esse dignum apud te. Constitui tandem petere abs te, vt saltem aliquo in angulo domus tuæ hærerem. Hæc meditatio cordis mei, te trahente, ad te me perduxit. Quæ meditatus erá, tibi dixi; Domine, cor meum in abiectione mea ante te. Tuæ verò, ô beneficium omnibus Angelis prædicandum, tuæ abundãtia pietatis solius, Deus meus, noluit audire omnia quæ ego rogaturus eram; suscepit pœnitentiam, & cordis mei humilitatem. Peccaui, iam non sum dignus. Alia eram dicturus Domine, sed tu me præuenisti tuæ dulcedinis & gloriæ benedictione: suscepisti ad Religionis statũ excellentem. Nã quid stola, quid annulus est? quid calceamenta, quid vitulus occisus, quid conuiuium, quid epulatio, quid symphonia & Chorus, quid gaudium? Dona sunt tua, Domine, mihi peccatori & indigno in mea vocatione & Religionis ingressu collata, tanta liberalitate & amplitudine, vt nunc cùm illa recolo, & ariditatem præsentem mentis meæ inspicio, mirer, post tot labores susceptos, illã me iucunditatem vix assequi: sed simul tamẽ intelligo illas esse Nouitiorum spirituales illecebras, & lac quo infantes Religionis instituis. Deinde das, Domine, cibum solidum, labores, tribulationes, afflixiones: sed tua tamẽ solida consolatione non deseris qui legitimè certant. Verùm enimuerò rursum mihi video sommo studio esse cauẽdum, ne ampliùs à te Domine sancte IESV discedam: non solùm vt ne à præceptis declinem; (quod nefas aufer à me, & ab omnibus prorsus, Domine) sed ne à tuo quidẽ spiritus ductu & directione abscedam. Doce me, benigne IESV, viam iustificationum tuarum, vt te semper in corde sentiam, te sequar, te fruar. Amen.

Sanatur dæmoniacus cæcus, & mutus. 45

Matth. xij. Marc. iij. Luc. xi. *Anno xxxij.* xlvi

A. *Concurrunt ad* IESVM *turbæ, iuxta mare Galilææ.*

B. *Oblatum dæmoniacum, cæcum, & mutum sanat.*

C. *Pharisæi inuidia commoti dicunt, In Beelzebub, &c.*

D. *Admirantur turbæ.*

DOMINICA III. QVADRAGESIMÆ.

Sanatur Dæmoniacus cæcus & mutus.

MATTH. XII. MAR. III. LVC. XI. Anno XXXII.

In xlvi. imaginem Adnotatiuncula. *xlvi.*
45.

A. *Concurrunt ad* IESVM *turbæ iuxta mare Galilææ.*
B. *Oblatum dæmoniacum cæcum & mutum sanat.*
C. *Pharisæi inuidia commoti dicunt :* In Beelzebub, *&c.*
D. *Admirantur turbæ.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XII.	LVC. XI.	MAR. III.
	IN illo [a] tempore.	
Tunc [b] oblatus est ei dæmoniū habens, cæcus & mutus:	Erat [b] IESVS eijciens dæmonium, & illud erat mutum.	
& curauit eum, ita vt loqueretur, & videret.	Et cùm eiecisset dæmonium, locutus est mutus; & [d] admiratæ sunt turbę.	
Et stupebant omnes turbæ, & dicebant: Numquid hic est filius Dauid?		
		Et cùm audissent sui, exierunt tenere eum: dicebant enim: Quoniā in furorem versus est.
[c] Pharisæi autem audientes, dixerunt: Hic non eijcit Dæmones nisi in Beelzebub Principe Dæmoniorum.	[c] Quidam autem ex eis dixerunt: In Beelzebub Principe Dæmoniorum eijcit Dæmonia.	*Et [c] Scribæ, qui ab Ierosolymis descenderant, dicebant: Quoniam Beelzebub habet;*
	Et alij tentantes, signum de cælo quærebāt ab eo.	
IESVS *autem sciens cogitationes eorum,*	Ipse autem, vt vidit cogitationes eorum, dixit eis:	*Et conuocatis eis, in parabolis dicebat illis: Quomodo potest Satanas Satanam eijcere?*
omnis ciuitas,	Omne regnū in seipsum diuisum desolabitur,	*Et si regnum in se diuidatur, non potest regnum illud stare.*
vel domus diuisa contra se, non stabit.	& domus	*Et si domus super semetipsam dispertiatur, non potest domus illa stare.*
	supra domum cadet.	
Et si Satanas Satanam eijcit,	Si autem & Satanas	*Et si Satanas consurrexerit in semetipsum,*

MATTH. XII. | LVC. XI. | MAR. III.

aduersus se diuisus est: quomodo ergo stabit

in seipsum diuisus est, quomodo stabit regnum eius? quia dicitis in Beelzebub me eijcere Dæmonia. Si autẽ ego in Beelzebub eijcio Dæmonia; filij vestri in quo eijciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt.

dispertitus est, & non poterit stare; sed finem habet.

Si autem ego in spiritu Dei Dæmones

Porrò si in digito Dei eijcio Dæmonia; profectò peruenit in vos regnum Dei.

Aut quomodo potest quisquã intrare in domum fortis, & vasa eius diripere;

Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere, nisi prius fortem alliget; & tunc domum eius diripiet.

Cùm fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet: si autem fortior illo superueniens, vicerit eum; vniuersa arma eius auferet, in quibus confidebat, & spolia eius distribuet. Qui non est mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, dispergit.

& qui non congregat mecum, spargit. Ideo dico vobis: Omne peccatum, & blasphemia remittetur hominibus; Spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit cõtra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro.

Amen dico vobis, quoniam omnia dimittentur filijs hominum peccata, & blasphemiæ quibus blasphemauerint: qui autem blasphemauerit in Spiritum sanctum, non habet remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti: quoniam dicebant; Spiritum immundum habet.

Cùm immundus spiritus exierit de homine, ambulat per loca inaquosa, quærens requiem: & non inueniens, dicit: Reuertar in domum meam vnde exiui. Et cùm venerit, inuenit eam scopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit, & assumit

ſecum ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe, & ingreſsi habitant ibi: & fiunt nouiſsima hominis illius peiora prioribus. Factum eſt autem cùm hæc diceret; extollens vocem quædam mulier de turba, dixit illi: Beatus venter, qui te portauit; & vbera, quæ ſuxiſti. At ille dixit: Quinimò beati, qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud.

ADNOTATIO.

A. Concurrunt ad IESVM *turbæ iuxta mare Galilææ. Cùm enim in Synagoga manum hominis aridam ſanaſſet, & exeuntes Phariſæi conſilium haberent aduerſum illum, vt inquirerent quemadmodum eum perderent, ſeceſſit inde* IESVS, *& ſecuti ſunt eum multi. In eum autem irruebant vlceroſi & alij infirmi, vt illum dumtaxat tangerent, & ſanarentur. Cogitabat enim Chriſtus turbæ ſe expedire, & nauim conſcendere, vt inde turbas doceret commodiùs, quod & fecit poſtea.*

Ex Matth. & Mar.

B. Interim tamen oblatus eſt illi dæmonium habens, cæcus & mutus: cuius ſcilicet oculos obtenebrarat, & linguæ officium colligauerat dæmon ſuis præſtigijs. Neque tamē ſurdus hic erat; etiamſi colligi ex Ariſtotele poſſit, natura mutum, eundem eſſe ſurdum: ſiquidem eſt idem initium audiendi & loquendi: tamen nō qui mutus aliquo caſu fit, is neceſſariò ſurdus. Hunc oblatum ſanat Chriſtus, eijcit dæmonem, oculos illuminat, reſtituit linguæ officium, turbæ admirantur, & laudant Deum: ſumunt inde occaſionem, vt IESVM, *Chriſtum eſſe profiteantur. Phariſæi contrà iniquè omnia interpretantur, & in calumniam rapiunt: Beelzebub habet, in principe dæmoniorum dæmones eijcit. Hos vehementer confutat Chriſtus.*

Sect. 10. probl. quæſt. 1.

C. Phariſæi & Scribæ aduerſus Chriſtum inuidia & malignitate animi commoti.

D. Turbæ admirabundæ. Porrò hoc loco illud breuiter perſtringendum, ſanaſſe Chriſtum cæcos, ſurdos, mutos quàm plurimos: ſed qui ſimul eſſet cæcus, mutus, & ſurdus, neminem ſanaſſe legitur; vt corporales hominum ſanationes reſpondere intelligerētur ſpiritualibus. Qui enim non audit interiùs, modò lumen aliquod habeat internum, & mente ad Deum accurrat & inuocatione, huic via patet ad ſanitatem: vel ſi quis non videt, audit tamen; aut non audit neque videt, loquitur tamen; illi ſpei aliquid eſt reliquū. At verò qui nec audit interiùs, nec lumen habet, nec orat, huius penè deplorata eſt ſalus.

MEDITATIO.

Exiſtimatis, Fratres, mutum hûc & cęcum infideles tantùm & hæreticos ſignificare; vel eos qui Catholici cùm ſint, lethalibus tamen peccatis ſunt implicati? Ij etiā qui ſe profitentur vitam ſpiritualem, & perfectionem virtutum omniū ſectari, vtinam ita viuerent; vt ipſos ſimul non deſignaret mutus hic & cæcus. Sed de illis primùm dicamus breuiter, poſtea de alijs audietis. Illi enim omnes cæci ſunt & muti: ſed cæci magis & muti ſunt infideles & hæretici. Sunt cæci quidem & muti fideles homines qui per mortale peccatum à Deo ſeparati ſunt. Nam cùm fidem conſeruent, tamen illam habent mortuam; neque eius vtuntur lumine, ſed alio quod ſuppeditat dæmon & peccatum, falſo & peſtilenti. Non loquuntur autem, quòd illorum linguam liget Diabolus & peccatum: retinent tamen loquendi & orandi principium fidem & ſpem; niſi hanc etiam abiecerint cum charitate. His principijs magis carent infideles, carent hæretici, fidei etiam. Quo fit vt muti magis ſint & cæci. Nihil verò dicūt ferè, nihil faciūt, niſi ex infidelitate vel hæreſi. Hi planè ſunt deplorati: deploratiores etiam, ſi ad externum prædicationis lumen nolint vel oculos mentis;

tis, vel aures admouere. Ad hos iuuandos eò propensiores esse debemus, Fratres, eorumq; saluti feruentiori studio, cura, diligentia, labore incumbere. Ad hos enim Ecclesiæ, vel inserendos, vt instituendos, vel restituendos, præcipuè vocata nostra Societas est. Et semper quidem illud reputare debemus, etiam si quàm plurimis Catholicis opē feramus, nobis deesse plurimum, si infidelibus & hæreticis lucrifaciendis non etiam demus operam quod in nobis est. Nec tamen propterea desides esse debemus ad Catholicos peccatores Deo reconciliandos. nam præter huius ministerij necessitatem quæ nobis incumbit, & summam alioqui vtilitatem, ille etiam fructus accedit qui ad infideles & hæreticos attinet singularis. Nam si apud Catholicos pietas & vita Christiana suum locum teneret; nō dubium quin piorum orationibus & operibus daret Deus, vt infideles atque hæretici ad lucem fidei venirent illi, hi redirent.

Sed de eo audiamus, quòd cæci sumus nos & muti qui in luce versamur instituti religiosi, & tam crebrò peccata nostra Sacramento pœnitentiæ expiamus, & spiritum nutrimus sacra Eucharistia, tā frequentes sumus in meditationibus & præcibus. De me loquar, vos omnes credo & videntes esse in spiritu & eloquētes: ego mea agnosco hæc mala, & deploro. Nā cùm sciam sensum me habere visus, auditus, gustus, tactus, olfactus, atque loquēdi facultatē, (his enim per sua organa videmus, audimus, tangimus, gustamus, olfacimus, loquimur) esse verè cum his interiores sensus coniunctos; horum tamen omnium sensuū actus omnes intelligo esse materiales. Alij igitur sunt sensus intellectus & voluntatis. Illius videndi, loquendi, partim etiam audiendi: voluntatis olfaciendi, gustandi, tangendi, tum audiendi. Si quidem intellectus videt, id est, habet rerum intelligentiam; loquitur, id est rationem explicat intelligentiæ suæ; audit etiam à sensibus interioribus, & à voluntate; olfacit ad rationem suæ potētiæ, coniecturas & opiniones suscipiens. Voluntas verò primùm audit intellectum suo affectu, & illius rationi obedit; olfacit accipiens inclinationē pro varia rerum actione; gustat & tangit quæ ei propriæ sunt; loquitur etiam tum per intellectum, tum per suos affectus. Scio igitur has potentias mihi à Deo datas, illarum simul video vitia, & meam deploro miseriam. De videndi facultate loquar & loquēdi. Nōne verissimum est quòd oculos habeā, quòd linguam? & tamen nihil video, nihil loqui possum quod è corde, quod è spiritu proficiscatur. Omnia verò quæ video, quæ intelligo, quæ etiam meditor & in oratione verso, à naturali quadam & humana proficiscuntur solicitudine & labore, & plena sunt cæcitate & tenebris. Nam vbi lumen illud in meis meditationibus lætum, suaue, viuidū? Itaque sunt nō solùm cæcæ meæ meditationes, sed effœtæ, intermortuæ: & quidem de mea ignauia hæc mihi accidunt & culpa singulari. Nam oculos quidē habeo, quos Christus per fidē, per vocationem religiosam concesit clementissimè, quibus ego tamē nō vtor. Non enim versor ita in meis meditationibus, vt principijs supernaturalibus fidei, sapientiæ, intellectus, gratiæ nitar: sed meis potiùs naturalibus potentijs, & acquisitis habitibus: qua in re erro vehementer. Debeò quidem meis facultatibus vti naturalibus, tum acquisitis, sed ita vti vt illis non insistam, sed superioribus & diuinis. Illis ex obedientia vti, ne tentem Deum; his vt Deum inueniam. Alias meas in oratione & actionibus meis cęcitates, culpas, imperfectiones quis enumeret. Itaque in eisdem & orationis & aliarum actionum imperfectionibus & vitijs perpetuò versor. At quid dixi de me, meis vti facultatibus? falsum hoc est. Nam his vel non vtor, vel cū magna animi socordia vtor. Itaq; rursus maiori cæcitate cæcus sum. Vnde & sum magis mutus, nō solùm quòd cum desidia meis vtor facultatibus naturalibus; sed quòd nihil è corde, nihil ex copulatione spiritus loquar: sed sunt aridi & effœti sermones mei, quibus nec ego moueor vel proficio, neque verò qui me audiunt. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore cæcitatis huius & infantiæ? Gratia tua, Christe IESV, quæ faciat vt tuis donis vtar studiosè in humilitate cordis mei & simplicitate, & abigat insidias dæmonis, qui semper infestus mihi est, & violentiùs semper iuuat, quod illi permittitur, meam surditatem & infantiā. Ne illi hoc permitte, Magne IESV. Etiam si ego demerear vnde permittas; tamē est tua bonitas & misericordia maior quàm mea peccata. Tene illam bestiam Domine, & depelle longè velociter tuum, & omnis bonitatis & virtutis hostem. Ita fac, Domine, qui es sanctus & benedictus in sæcula. Amen.

Rom. 7.

FERIA

Male accipitur IESVS in patria. 40

Matth. xiij. Marc. vi. Luc. iiij. *Anno xxxij.* xlvij

A. *Nazareth in tribu Zabulon.*
B. *Synagoga vbi ex libro docet IESVS; mirantur primum, deinde obloquuntur ciues.*
C. *IESVS eos ad sanitatem iudicij exemplis reuocat.*
D. *Elias, cui Sareptana Vidua inseruiuit.*
E. *Monasterium, seu domuncula Elisæi, ad quem Naaman Syrus cum venisset, sanatus est in Iordane.*
F. *Nihil loci relinquunt truces Nazarethani: propellunt IESVM ad supercilium montis, vt inde dent præcipitem.*
G. *Noluit IESVS eam mortem subire, sed transiens per medium illorum ibat.*

FERIA SECVNDA POST TERTIAM DOMINICAM QVADRAGESIMÆ.

Malè accipitur IESVS in patria.

MATTH. XIII. MAR. VI. LVC. IIII. Anno XXXII.

In xlvij. imaginem Adnotatiuncula. *xlvij.* 40.

A. *Nazareth in tribu Zabulon.*
B. *Synagoga, vbi ex libro docet* IESVS: *mirantur primùm, deinde obloquuntur ciues.*
C. IESVS *eos ad sanitatem iudicij exemplis reuocat.*
D. *Elias, cui Sareptana vidua inseruiuit.*
E. *Monasterium, seu domuncula Elisei, ad quem Naaman Syrus cùm venisset, sanatus est in Iordane.*
F. *Nihil loci relinquunt truces Nazarethani: propellunt* IESVM *ad supercilium montis, vt inde dent præcipitem.*
G. *Noluit* IESVS *eam mortem subire; sed transiens per medium illorum ibat.*

MATTH. XIII.	LVC. IIII.	MAR. VI.
Et veniens in patriam suam,	ET venit [a] Nazareth, vbi erat nutritus: & intrauit secundùm consuetudinem suam die sabbati in [b] Synagogam.	*Et egressus inde, abiit in patriam suam: & sequebantur eum discipuli sui:*
docebat eos in Synagogis eorũ,		*Et facto Sabbato, cœpit in Synagoga docere:*
	Et surrexit [b] legere. & traditus est illi liber Isaiæ Prophetæ. & vt reuoluit librum, inuenit locum vbi scriptũ erat: Spiritus Domini super me: propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, prædicare captiuis remissionẽ, & cæcis visum, dimittere confractos in remissionem, prædicare annum Domini acceptũ, & diem retributionis. Et cùm plicuisset librũ, reddidit ministro, & sedit. Et omnium in Synagoga oculi erant intendentes in	

MATTH. XIII.	LVC. IIII.	MAR. VI.
	eum. Cœpit autem dicere ad illos: Quia hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris.	
ita vt mirarentur,	Et omnes testimonium illi dabant: & [b] mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipsius;	*& multi audientes admirabantur in doctrina eius,*
& dicerent:	& dicebant:	*dicentes:*
Vnde huic sapientia hæc,		*Vnde huic hæc omnia? & quæ est sapientia, quæ data est illi;*
& virtutes?		*& virtutes tales, quæ per manus eius efficiuntur?*
fabri filius? Nónne mater eius dicitur Maria; & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas? & sorores eius, nónne omnes apud nos sunt? Vnde ergo huic omnia ista? & scandalizabantur in eo.	Nónne hic est filius Ioseph?	*Nónne hic est faber, filius Mariæ, frater Iacobi, & Ioseph, & Iudæ, & Simonis? Nónne & sorores eius hic nobiscum sunt?*
IESVS *autem dixit eis:*	Et ait illis: Vtique dicetis mihi hanc similitudinem: Medice cura teipsum.	*Et dicebat illis* IESVS:

EVANGELIVM MISSÆ.

	QVanta audiuimus facta in Capharnaum; fac & hîc in patria tua. Ait autem: Amen dico vobis, quia nemo Propheta acceptus est in patria sua.	
Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua, & in domo sua.		*& in domo sua, & in cognatione sua.*
	In veritate [c] dico vobis; multæ viduę erant in diebus Eliæ in Israël, quando clausum est cælum annis tribus & mensibus sex, cùm facta est fames magna in omni terra: & ad nullam illarum missus	

MATTH. XIII. LVC. IIII. MARC. VI.

eſt Elias, niſi in Sarepta Sidoniæ, ad [d] mulierem viduam. Et multi leproſi erant in Iſraël ſub Eliſeo Propheta: & nemo eorũ mundatus eſt, niſi [e] Naamã Syrus. Et [f] repleti ſunt omnes in Synagoga ira, hęc audientes. & ſurrexerunt, & [f] eiecerunt illum extra ciuitatem: & duxerunt illum vſq; ad ſupercilium montis, ſuper quẽ ciuitas illorum erat ædificata, vt præcipitarent eum. Ipſe autem tranſiens per medium illorum, ibat.

Et non fecit ibi virtutes multas,

propter incredulitatẽ illorum.

Et non poterat ibi virtutem vllam facere; niſi paucos infirmos impoſitis manibus curauit: & mirabatur propter incredulitatem illorum.

ADNOTATIO.

A. VRbs Nazareth in tribu Zabulon, ſeptem miliaribus à monte Thabor verſus ſeptentrionem, à Ieruſalem ad XC. *in monte ſita. Iuxta eam montis præcipitium, quod eſſe dicitur ad Auſtrum extra ciuitatem, eo ſpatio quod quarto arcus iactu æquari poteſt. In extrema parte vrbis fons eſt, ex quo haurire fertur aquã ſolitus eſſe Chriſtus, non dubium quin & mater virgo Maria. Porrò tametſi hodie euerſa eſt vrbs, & paucæ tantùm domunculæ extant, & ſacrum cubiculum in quo & annunciatio Virginis, & verbi Dei incarnatio facta eſt, tranſlatum fuerit Angelorum miniſterio in Illyricum primùm, dein in agrum Picenum (quæ certa eſt traditio, ſummorum Pontificum teſtimoniis ſolemnibus confirmata) retinet tamen ſuam maieſtatem locus, & religiosè celebratur. Ad hanc igitur vrbẽ diſceſſit* IESVS *à Capharnao, poſtquam ſedens in prora nauis ad littus lacus Genezareth tam multas parabolas populo propoſuiſſet, diſcipulis etiam expoſuiſſet.*

Brocard.

B. Synagoga: ad quam cùm veniſſet IESVS, *librum aperit, legit, reddit miniſtro, incipit docere. Erat autem locus quem legerat, vbi Iſaias vniuerſum myſterium, primùm Incarnationis Chriſti, dein doctrinæ, miraculorum, iudicij, ſapientiſſimè deſcribit. Quem locum de ſe intelligendum eſſe diſertè declarat* IESVS, *tanto ſpiritu & gratia, vt omnes quotquot audiebant teſtimonium illi darent præclarum, ac mirarentur verba gratiæ quæ de ore eius procedebant; Nec poterant quicquam contradicere. Verumtamen plus potuit tandem apud illos vulgaris opinio, quam de* IESV *imbiberant; plus inuidia, quæ illos exagitabat.* Vnde huic literæ: Nónne hic eſt fabri filius? Nónne hic faber, filius Mariæ? Nónne apud nos ſunt eius fratres & ſorores? *Itaq; vultus auerſione, manuũ reiectione, verbis mordacibus illum incipiunt reſpuere. Neque verò hæc erat ſimplex quædam animi auerſio, ſed agnitæ veritatis oppugnatio, & atrox æmulatio fraternæ gratiæ. Ita factum eſt vt nõ ipſi ſolum,*

ſed infirmi etiam, qui erant multi adducti, nullam animi diſpoſitionem reciperent vt ſanarentur, præter paucos. Ciuium autem malitiam vehementiſſimè illis verbis deteſtatur Euangeliſta: Nullum, *inquit*, poterat ſignum facere, niſi quod paucos infirmos impoſitis manibus ſanauit; & mirabatur propter incredulitatem eorum. *Tanta erat illorum malitia, tam ſæua infidelitas, vt non poſſet, qui omnia poteſt, ſigna & virtutes ibi edere: quod de obſtinatis, & peccantibus in Spiritum ſanctum, quod de damnatis quotidie dicit Chriſtus, & de toto Inferno in Iudicio vltimo eſt confirmaturus. Hoc eſt enim tremendum Dei omnipotentis iudicium, cùm ita deſtituit, atque ſi aliter facere ampliùs nihil poſſet.*

C. Enititur tamen Chriſtus ad ſanitatem conciues reuocare parabola & exemplis.

D. Elias, cui Sareptana vidua & filius ſedulò inſeruiunt.

E. Monaſterium Eliſei, ad quem venit Naaman Syrus vt ſanaretur, ac ſanatus eſt.

F. Nihil loci reliquerunt exhortationi vel exemplis truces Nazarethani, quibus ſalutem offerebat IESVS; *ſed ira atque indignatione aduerſus illum inflammati, rapiunt, trudunt, eyciunt* IESVM *è Synagoga ad præcipitium vrbi proximum, vt illum præcipitent: & quod non potuit Satan ex pinnaculo tẽpli efficere per tentationem, aggreditur hic miniſterio ciuium Chriſti ex prærupto montis. Et quid eſt mirum ſi non ceſſet ad præcipitiũ homines Dæmõ vocare, quibus Chriſtum voluit dare præcipitem, & ſe videt præcipitem datum è cælo in Infernum?*

G. Noluit Chriſtus ea morte mortales redimere; alia erat illi ſubeunda, acerba magis, & magis ignominioſa, nobis verè vtilior longè. Itaque eripuit ſe ex eorum manibus, placidiſſimè tranſiens per mediam & confertam eorum turbam furentem; ſiue quòd illos officio oculorum priuauerit, ſiue dote ſubtilitatis fuerit vſus, ſiue planè vt voluit, nec nos aſſequimur.

MEDITATIO.

ASTANS IESVS legit ſcripturam, vt reuerentiam verbo Dei exhibeat, & ſignificet paratos eſſe nos debere ad verbum Dei exequendum & defendendum. Rurſum ſedens explicat, vt doceat non eſſe temerè & quaſi obiter exponendum Dei verbum, ſed maturo cõſilio, grauitate, & deuotione. Docet autem nos IESVS, vt in patriam affectum carnalem ne habeamus, ſed ſpiritualem. Simul oſtendit patriam viro ſpiritum ſectanti eſſe grauem. Venit ad patriam ipſe, vbi ſciebat ſe gratum non fore, & appetendum ad mortem: ita nos ad patriam ſi ex obedientia mittamur, eamus libenter propter mortificationem. Quòd ſi quis mortificationem non ſentit in ea miſſione, eò facilè mittendus non eſſet; niſi planè ſuperaſſet illam mortificationem. Da nobis hanc victoriam, Domine IESV; illud ſaltem, vt ne magis patriam quàm alias regiones cogitemus. Et tamen meliori ſpiritu & libertate eſt in patria prædicandum, nec reſpiciendi rumores & obloquia. Si quem verò in patria acceptum eſſe contingat, id fiet quia non adeò ſpiritualis ſit vel Propheta: vel ſi planè ſit ſpiritualis, id propterea fiet quòd Chriſtus in ſe illud ſcandalum ſumpſit & abſumpſit; vel quia ſint ciues bonæ mentis homines, nec conſiderent, vt Nazarethani, cuius filius, cuius conditionis.

Et non poterat ibi vllam virtutem facere Chriſtus propter infidelitatem ciuium ſuorum. Quid nos? Nónne propter fidei noſtræ imbecillitatem, & totius noſtri ſpiritus debilitatem idem debemus timere: Diſpone nos, & tua dona cordibus noſtis imprime, magne IESV. Magna eſt noſtræ vitæ, & virtutum imperfectio; ſumus omni ex parte impuri, & propterea non facis in nobis virtutes. Horrendũ verò eſt illud; vt non poſſis ſigna facere, qui omnia potes; & qui propterea mortuus es, vt omnia in nobis meritò poſſis. Exerce miſericordias tuas illas fideles in nos, & fac quo per nos non fiat, vt illud non poſſis, quod potes & deſideras. Video, Domine, te nobis incredulitatem exprobrare, fidei ſcilicet imperfectionem & tepiditatem, fidẽ ſine ſenſu ſpiritus, ſine guſtu, effœtam, & ieiunam. Verum eſt, Domine: agnoſcimus, deploramus. Adauge nobis fidem: credimus, adiuua noſtram incredulitatem, bone IESV. Amen.

FERIA

Docet humilitatem discipulos, & correctionem fraternam. 70
Matt. xviij. Marc. ix. Luc. ix. Anno xxxiij. xlviij

A. *Descendens è transfiguratione IESVS versatur in Galilæa.*
B. *Venit Capharnaum, vbi hoc euenit.*
C. *Cum vidissent solutum tributum pro Petro & IESV, excitantur Apostoli in contentionem, quis eorum videretur esse maior.*
D. *Reuocat eos ad humilitatem IESVS, & simplicitatem, exemplo paruuli.*
E. *Inde incipit explicare doctrinam de correctione fraterna; & solus peccator admonetur.*
F. *Adhibetur vnus aut alter testis.*
G. *Tandem defertur ad Ecclesiam, vel Præsulem Ecclesiæ.*

FERIA TERTIA

POST DOMINICAM TERTIAM QVADRAGESIMÆ.

Docet humilitatem discipulos, & correctionem fraternam.

MATTH. XVIII. MAR. IX. LVC. IX. Anno XXXIII.

In xlviij. imaginem Adnotatiuncula. *xlviij. 70.*

A. *Descendens è transfiguratione* IESVS *versatur in Galilæa.*
B. *Venit Capharnaum, vbi hoc euenit.*
C. *Cùm vidissent solutum tributũ pro Petro &* IESV, *excitantur Apostoli in contentionem, quis eorum videretur esse maior.*
D. *Reuocat eos ad humilitatem* IESVS *& simplicitatem, exemplo paruuli.*
E. *Inde incipit explicare doctrinam de correctione fraterna; & solus peccator admonetur.*
F. *Adhibetur vnus vel alter testis.*
G. *Tandem defertur ad Ecclesiam, vel Præsulem Ecclesiæ.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MAR. IX.	MATTH. XVIII.	LVC. IX.
		Intrauit autem cogitatio in eos, quis eorum maior esset.
	ET [a] cùm venissent [b] Capharnaum,	
		At IESVS *videns cogitationes cordis illorum,*
Qui cùm domi essent, interrogabat eos: Quid in via tractabatis? At illi tacebant. Siquidem in via inter se [b] disputauerant, quis [c] eorum maior esset. Et residens vocauit duodecim,	In illa hora accesserunt discipuli ad IESVM, dicentes: Quis, [c] putas, maior est in regno cælorum?	
[d] *& ait illis: Si quis vult primus esse, erit omnium nouissimus, & omnium minister. Et accipiens puerum,*	Et [d] aduocans IESVS paruulum, statuit eum in medio eorum,	*apprehendit puerum secus se,*
quem cùm complexus esset, ait illis:	& dixit: Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis, & efficiami-	*& ait illis,*

MAR. IX.	MATTH. XVIII.	LVC. IX.
	nisicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Quicumque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic est maior in regno cælorum.	
Quisquis vnum ex huiusmodi pueris receperit	Et qui susceperit vnum paruulum talem in nomine meo, me suscipit.	*Quicumque susceperit puerum istum*
me recipit: & quicumque me susceperit, non me suscipit, sed eum, qui misit me.		*me recipit: & quicumque me receperit, recipit eum, qui me misit. Nam qui minor est inter vos omnes, hic maior est.*

Si [e] autem peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum. si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc [f] vnum, vel duos, vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quòd si non audierit eos; dic [g] Ecclesiæ. si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Amen dico vobis, quæcumque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo: & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta & in cælo. Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis à patre meo, qui in cælis est. Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Tunc accedens Petrus ad eum, dixit: Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? vsque septies? Dixit illi IESVS: Non dico tibi vsque septies; sed vsque septuagies septies.

ADNOTATIO.

Ex Matth. *A.* E *Monte Thabor descenderat* IESVS *post transfigurationem gloriosam, versatus fuerat in Galilæa.*

B. Dein venit Capharnaum, vbi hæc contigerunt de quibus in præsenti Euangelio.

C. Vbi vidissent alij Apostoli solutum Cæsari, Christo iubente, tributum pro Christo simul & Petro vno didragmo, & eo quidem per miraculum reperto, patiuntur nescio quid humani; cogitant apud se primùm, num propterea reliquos dignitate antecellat Petrus. Videt IESVS *quid cogitent: illi porrò ex cogitatione veniunt ad disceptationem, num Petrus maior, nũ vnus è consobrinis, vel quis tandem inter omnes aliis anteponendus, & quid causæ adduci ad illud posit, vt vnus aliquis esset aliis omnibus præferendus. Tandem ad Christum referunt quæstionem; temperant tamen:* Quis, putas, *inquiunt,* maior est in regno cælorum, *quod tu prædicas?*

D. Christus verò ad animum illorum respondet, qui ab ambitione tentabatur. Conuocat omnes

nes Apostolos, aduocat puerulum, statuit apud se in medio, hunc complectitur; hoc est, simplicitatem, & humilitatem, ac cordis puritatem carissimas habet Christus, his fauet, has fouet, per has auget hominum apud Deum merita: docet Apostolos imitandam puerili innocentiam, simplicitatem, humilitatem; si velint maiores esse in regno cælorum. Coniungit dein Christus doctrinam de fraterna correctione.

E. Incipit explicari ea doctrina: hic enim qui peccauerat arguitur secretò ac benignè, arguentem tamen non audit.

F. Adhibetur vnus aut alter testis.

G. Postremò si testes etiam reiiciat, & in sua peruersitate perseueret, ad Ecclesiam defertur, ad eum scilicet qui Ecclesiam gubernat; vt lege in illum agatur, & sacris arceatur, & Ecclesiæ communione, quæ omnia ad correctionem pertinent: nam est excommunicatio medicinale antidotum.

MEDITATIO.

APerite oculos mentis & aures, attendite Fratres. En è cælo Deus arguit nos, & statuit peccata nostra contra faciem nostram. Putatis quòd sit nostri similis Deus, & dissimulet penitus peccata? dissimulat quidē peccata, sed propter pœnitentiam. Agite, redeamus ad cor, conuertamur ad Deum; quia benignus & misericors est, longanimis, & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitia. Facit enim eius benignitas, & misericordia, & longanimitas, vt facilem se præstet pœnitentibus. Increpationem Domini, qui semper pulsat ad ostium cordis nostri, ne reprobemus: beatus enim homo qui corripitur à Domino. Quòd si pœnitentiam non egerimus, instaurabit testes suos, passiones Filij sui, crucem, mortem in nos, & multiplicabit iram suam contra nos. Iam si illi testes, si hæc comminatio nos non terreat, nec ad resipiscentiam adducat; ad Ecclesiam Filij sui, & iudicium eius vltimum nos reiiciet. Vbi nihil erit, quod excusemus; proiiciemur à facie Domini.

Quoties item Angelus custos nos corripit benignè? quot bonis inspirationibus, quot monitis, quot comminationibus? quot vias pœnitentiæ demonstrat, nec audimus? Inuocat deinde in nos cælum & terram; alios aduocat Angelos, qui nos ad resipiscētiam instigent; exempla proponit eorum, qui propter pœnitentiæ neglectum miserè perierunt. Hęc si non audimus, ad iudicia Dei reiicit nos, & illorum seueritate nos terret, & horrendū esse *Heb. 10.*
inculcat incidere in manus iratas Dei viuentis. His terroribus si non moueat, habebit tandem nos pro deploratis, & à facie nostræ mise- *Psal. 37.*
riæ stabit longè: non relinquens quidem nostri omnem curam; sed quasi à nobis, & ab irruentibus in nos Dæmonibus exclusus nos iuuare non poterit. Illi verò suam sæuitiam in nos exercebunt pro sua libidine: qui rerum status parum ab Inferno abest.

Consideremus tandem quid nobis in aurem cordis semper instillet synteresis nostra; dein vt aduocet contra nos testem conscientiam, & huius remorsum & vermem. Totum statum præteritæ vitæ repræsentat; ponit ante oculos futura, & ab his omnibus damnari nos demonstrat. Si verò non excitamur ad meliora, ad quatuor nouissimarum rerum considerationem nos mittit, Mortis, Iudicij extremi, Inferni, Paradisi; & his nos fortissimè constringit: Moriendum tibi est: mortuo Iudicium Dei est & Christi subeundum, vnde vel ad Infernum tandem, vel ad Paradisum iudiceris. Quæ si non audiamus, tria illa horrenda mala manere nos denunciat; Mortem, Iudicium, Infernum.

Imprime sancte IESV salutarem sensum harum rerum spiritui nostro, vt ad te pleno corde redeamus, neque à te vnquam separari nos permittas. Amen.

FERIA QVARTA POST DOMINICAM TERTIAM QVADRAGESIMÆ.

Explicat doctrinam de traditionibus.

MATTH. XV. MAR. VII. Anno XXXII.

In xlix. imaginem Adnotatiuncula. *xlix.* *60.*

A. *Terra Genezar, ad quam applicuerat* IESVS *postquam seruauit in mari Petrum.*
B. *Adoriuntur Pharisæi & Scribæ* IESVM, *accusantes discipulos, quòd traditiones seniorum non seruarent.*
C. *Damnat* IESVS *traditiones pugnantes cum verbo Dei, non quæ cum eo congruunt.*
D. *Designantur variæ Iudæorum, & vanæ traditiones.*
E. *Discipuli aßident mensæ, vbi nullum est vestigium lauationis.*
F. *Templum, vbi propter Korban patri filius subuenire prohibetur.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MAR. VII.	MATTH. XV.
	TVNC [a]accesserunt ad eum
Et conueniunt ad eum Pharisæi, & quidam de Scribis, venientes ab Ierosolymis.	ab Ierosolymis [b] Scribæ & Pharisæi,
Et cùm vidissent quosdam ex [c]*discipulis eius, communibus manibus, id est non lotis, manducare panes, vituperauerunt. Pharisæi enim, & omnes Iudæi, nisi crebrò* [d e] *lauerint manus, non manducant, tenentes traditionem seniorum: & à foro, nisi baptizentur, nō comedunt: & alia multa sunt, quæ tradita sunt illis seruare, baptismata calicum, & vrceorum, & æramentorum, & lectorum.*	
Et interrogabant eum Pharisæi, & Scribæ:	dicentes:
Quare discipuli tui non ambulant iuxta traditionem seniorum, *sed communibus manibus manducant panem?*	Quare [b] discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum? non enim lauant manus suas, cùm panem manducant.
& dicebat illis: *Bene irritum facitis præceptum Dei,*	Ipse [c] autem respondens, ait illis: Quare & vos transgredimini mandatum Dei

MAR.

FERIA IIII. POST DOMIN. III. QVADRAG.

Explicat doctrinam de traditionibus 60

Matth. xv. Marc. vij. Anno xxxij. xlix

A. *Terra Genesar. ad quam applicuerat* IESVS, *postquam seruauit in mari Petrum.*

B. *Adorantur Pharisæi & Scribæ* IESVM, *accusantes discipulos, quòd traditiones seniorum non seruarent.*

C. *Damnat* IESVS *traditiones pugnantes cum Verbo Dei, non quæ cum eo congruunt.*

D. *Designantur variæ Iudæorum, & vanæ traditiones.*

E. *Discipuli assident mensæ, vbi nullum est vestigium lauationis.*

F. *Templum, vbi propter Korban, patri filius subuenire prohibetur.*

MAR. VII.	MATTH. XV.
vt traditionem vestram seruetis.	propter traditionem vestram?
Moyses enim dixit:	Nam Deus dixit:
	Honora patrem, & matrem. &:
	Qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur.
	Vos autem dicitis:
Si dixerit homo patri, aut matri [c] *Korban (quod est donum) quodcumque ex me tibi profuerit,*	Quicunque dixerit patri, vel matri; Munus quodcumque est ex me, [f] tibi proderit:
& vltrà non dimittis eum quidquam facere patri suo, aut matri;	& non honorificabit patrem suũ, aut matrem suam:
rescindentes verbum Dei	& irritum fecistis mandatum Dei
quam tradidistis:	propter traditionem vestram.
& similia huiusmodi multa facitis.	
At ille respondens dixit eis:	
sicut scriptum est:	Hypocritæ, bene prophetauit de vobis Isaias, dicens:
	Populus hic labiis me honorat; cor autem eorum longè est à me.
In vanum	Sine causa autem colunt me,
præcepta hominum.	docentes doctrinas & mandata hominum.
Relinquentes enim mandatum Dei, tenetis traditionem hominum; baptismata vrceorum, & calicum: & alia similia his facitis multa.	
Et aduocans iterùm turbam, dicebat illis:	Et conuocatis ad se turbis, dixit eis:
Audite me omnes, & intelligite.	Audite, & intelligite.
Nihil est extra hominem, introiens in eum, quod possit eum coinquinare: sed quæ de homine procedunt, illa sunt quæ communicant hominem. Si quis habet aures audiendi, audiat.	Non quod intrat in os, hoc coinquinat hominem: sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem.
Et cùm introisset in domum à turba,	

MARC. VII.	MATTH. XV.
	Tunc accedentes discipuli eius, dixerunt ei: Scis, quia Pharisæi, audito verbo hoc, scandalizati sunt? At ille respondens, ait: Omnis plantatio, quam non plantauit Pater meus cælestis, eradicabitur. Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum. Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt.
Interrogabant eum discipuli eius parabolam.	Respondens autem Petrus, dixit ei: Edissere nobis parabolã istam.
Et ait illis:	At ille dixit:
Sic & vos imprudentes estis? omne extrinsecus introiens in hominem, non potest eum communicare: quia non intrat in cor eius, sed in ventrem vadit, exit, purgans omnes escas.	Adhuc & vos sine intellectu estis? Non intelligitis, quia omne quod in os intrat, in ventrem vadit, & in secessum emittitur?
Dicebat autem, quoniam quæ de homine exeunt, illa communicant hominem.	Quæ autem procedunt de ore, de corde exeunt, & ea coinquinant hominem.
Abintus enim de corde hominum malæ cogitationes procedunt:	De corde enim exeunt cogitationes malæ,
adulteria, fornicationes, homicidia, furta, auaritiæ, nequitiæ, dolus, impudicitiæ, oculus malus,	homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia,
blasphemia, superbia, stultitia.	blasphemiæ.
Omnia hæc mala abintus procedunt, & communicant hominem.	hæc sunt quæ coinquinant hominem.
	Non lotis autem manibus manducare, non coinquinat hominem.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. TErra Genezar, ad quam applicuerat IESVS *cum Apostolis post sedatam tempestatem, & seruatum Petrum; quò ad* IESVM *venerunt ab Ierosolymis Scribæ & Pharisæi, vt illi insidiarentur, & calumniæ aliquem ansam arripere possent.*

B. Christus cum discipulis: quem Ierosolymitæ Pharisæi & Scribæ aggrediuntur disceptatione. viderant enim quosdam ex discipulis IESV *panem manducare manibus non lotis, ac vituperauerant. Itaque existimauerunt idoneam causam se esse nactos reprehendendi* IESVM, *eiusque doctrinam calumniandi. Cur, inquiunt, transgrediuntur doctrinam seniorum discipuli tui? Non enim lauant manus quando sunt manducaturi. Non reprehendunt Christum nominatim, quem tamen in discipulis accusant.*

C. Neque discipulos excusat Christus, quòd illas traditiones non obseruent; sed Pharisæos accusat, quòd eas obseruent quæ legi Dei erant contrariæ. Illas igitur non damnat omnes, sed earum innuit habendum esse delectum quæ non pugnant cum lege Dei; alias damnat. Præterea obiter illas insinuat lauationes non videri adeò esse cum fine ad quem referuntur coniunctas, alias esse posse, & vtiliores, & ad finem magis accommodatas, non pro verbo Dei habendas. Vnde apparet excellens doctrina de hominum traditionibus. Quæ enim cum Dei doctrinâ & religione pugnant, illæ prorsus sunt reiiciendæ: quæ non pugnant, eæ, quoad auctoritatem obtinent, seruandæ. Ecclesiæ verò principes, si quæ euaserint inutiles, pro varia temporum, personarum, & rerum ratione, illas debent in melius commutare: qui est vsitatus Ecclesiæ mos ac celebris.

D. Designantur multiplices traditiones Iudæorum, tanta diligentia lotionum, antequam ad mensam assideant, & inter prandendum, totius etiam corporis, æramentorum, &c.

E. Discipuli aliquot mensæ assidentes, vbi nullum est vestigium præcedentis, vel alterius lauacri.

F. Templum repræsentatur, vbi filius inductus traditione Iudaica offert vitulum; pater interuenit egens & senex, qui erat à filio honorandus, id est, alendus ac sustentandus. Contra verò pugnant sacerdotes, obtrudentes Korban, &c. rescindentes Dei mandatum sua traditione.

MEDI-

MEDITATIO.

QVid? nos non similiter peccamus atque Iudæi. Primum quidem delectum non habemus virtutum: & cùm sint virtutes diuinæ fides, spes, & charitas reliquis omnibus perfectiores atque vtiliores, & inter illas excellat, & maior sit charitas; tantum studij, & temporis, & actionum in humanis ponimus, vt diuinas negligere videamur, nec ipsarum vim & amplitudinem agnoscere. Quis enim fide & spe nititur efficaciter in oratione & actionibus suis & ministeriis? quis charitate, quę est forma & perfectio virtutum omnium, & actionum esse debet? Quæ si adsit, omnes adsunt virtutes infusæ, omnia dona Spiritus sancti: in qua viuimus in Deo, mouemur, & operamur, & sumus, & meremur vitam sempiternam.

Quid? in donis Dei quomodo versamur? Nónne sensibilia sectamur, & amplectimur? Et vtinam rectè & ordine his vteremur, dico sensibilibus consolationibus, per Spiritus sancti dona illa pretiosissima. Sed nos toti in sensibilibus occupamur, vtinam non externis; & vim donorum excellentissimam prætérimus, & in illis non exercemur. Illud præterea est in quo videmur Pharisæis similes, quòd ita superiorum nostrorum obedientiam, monita, præcepta, gubernationem accipimus, atque si homines essent, nihil Dei haberent. Ferè enim numquam in Superiore Christum contemplamur præscribentem, monentem, gubernantem. Quid? illud non frequenter, ac etiam plusquam frequenter nobis accidit, vt oremus, nostras horas canonicas, nostram orationem dominicam recitemus labiis quidem, corde verò simus vel muti, vel stupidi, vel vagi; vel planè hæc speculatiuè tantùm agamus, non practicè? Num non etiam contingit hoc nobis vbi sacras Litteras legimus, vbi studiis Theologiæ operam damus, vbi de rebus vel diuinis, vel quæ ad mores & disciplinam religiosam attinent, verba facimus? Subueni nobis Christe IESV, lumen exere tuæ virtutis; in quibus peruersè agimus, ea emendemus; & quæ ex hoc Euangelio intelligimus, in humilitate & simplicitate cordis nostri sectemur. Amen.

FERIA

FERIA V. POST DOMIN. III. QVADRAG.

Sanatur Socrus Petri. 18

Matth. viij. Marc. i. Luc. iiij. Anno xxxi. l

A. *Capharnaum in finibus Zabulon & Nephtalim.*
B. *Synagoga, vnde ſanato dæmoniaco.*
C. *Venit IESVS in domum Simonis.*
D. *Ibi rogatus, Petri ſocrum ſanat febribus laborantem.*
E. *Surgit Socrus vegeta, & minis trat cœnantibus.*
F. *IESVS cum diſcipulis accumbit ad menſam.*
G. *Veſpere facto, oblatos infirmos, & dæmoniacos ſanat.*

FERIA QVINTA POST TERTIAM DOMINICAM QVADRAGESIMÆ.

Sanatur socrus Petri.

MATTH. VIII. MAR. I. LVC. IIII. Anno XXXI.

In l. imaginem Adnotatiuncula. l. 18.

A. Capharnaum in finibus Zabulon & Nephthalim.
B. Synagoga, vnde sanato dæmoniaco,
C. Venit IESVS *in domum Simonis.*
D. Ibi rogatus Petri socrum sanat febribus laborantem.
E. Surgit socrus vegeta, & ministrat cœnantibus.
F. IESVS *cum discipulis accumbit ad mensam.*
G. Vespere facto oblatos infirmos & dæmoniacos sanat.

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. VIII.	LVC. IIII.	MAR. I.
	SVrgens [a] autē IESVS de [b] Synagoga,	*Et protinus egredientes de Synagoga,*
	introiuit in [c] domum Simonis.	*venerunt in* [c] *domum Simonis & Andreæ, cum Iacobo & Ioanne.*
Et cùm venisset IESVS *in domum Petri, vidit socrum eius iacentem, & febricitantem:*	Socrus autem Simonis tenebatur magnis [d] febribus:	*Decumbebat autem socrus Simonis febricitans:*
	& rogauerunt illũ pro ea.	*& statim dicunt ei de illa.*
	Et stans super illam, imperauit febri:	*Et accedens*
& tetigit manum eius,		*eleuauit eam, apprehensa manu eius:*
& dimisit eam febris,	& dimisit illam.	*Et continuò dimisit eam febris,*
& surrexit, & ministrabat eis.	& continuò [e] surgens, ministrabat [f] illis.	
Vespere autem facto,	Cùm Sol autem [g] occidisset,	*Vespere autem facto,*
	omnes qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad eum.	*afferebant ad eum omnes malè habentes,*
obtulerunt ei multos Dæmonia habentes:		*& Dæmonia habentes: & erat omnis ciuitas congregata ad ianuam.*

MATTH. VIII.	LVC. IIII.	MARC. I.
	At ille ſingulis manus imponens, curabat eos.	*Et curauit multos, qui vexabantur variis languoribus, & Dæmonia multa eijciebat;*
& eijciebat ſpiritus verbo: & omnes malè habentes curauit: Vt adimpleretur, quod dictum eſt per Iſaiam Prophetam, dicentem: Ipſe infirmitates noſtras accepit: & ægrotationes noſtras portauit.		
	Exibant autem Dæmonia à multis, clamantia, & dicentia; Quia tu es Filius Dei:	
	Et increpans non ſinebat ea loqui, quia ſciebant ipſum eſſe Chriſtum.	*& non ſinebat ea loqui, quoniam ſciebant eum.*
	Facta autem die egreſſus ibat in deſertum locum;	*Et diluculo valde ſurgens abijt ibique orabat.*
	& turbæ requirebant eum,	*Et proſecutus eſt eum Simon, & qui cum illo erant. Et cùm inueniſſent eum, dixerunt ei: Quia omnes quærunt te. Et ait illis: Eamus in proximos vicos & ciuitates, vt & ibi prædicem: ad hoc enim veni.*
	& venerunt vſque ad ipſum: & detinebant illum, ne diſcederet ab eis. Quibus ille ait: Quia & aliis ciuitatibus oportet me euãgelizare regnum Dei; quia ideo miſſus ſum.	
	Et erat prædicans in Synagogis Galilææ.	*eorum, & in omni Galilæa, & Dæmonia eijciens.*

ADNO-

ADNOTATIO.

Brocard. *BEthſaida, in tribu Iſachar ad littus maris Galilaæ, inter Capharnaum & Magdalum, patria Petri, Andreæ, & Philippi Apoſtolorum. Hic egreſſus* IESVS *à Synagoga vbi ſanauerat hominem Dæmoniacum, ante concionem illam celebrem in monte, anno* XXXI. *vitæ ſuæ, venit ad domum Simonis & Andreæ cum Ioanne & Iacobo. Ita, ſi ſequamur nonnullorum opinionem.* Raba. & Caiet. *Sed mihi magis ſit veriſimile, vt domus hæc Simonis ſit Capharnai: nam ita ex Marco neceſſariò colligi videtur, etiam ex Luca. ſtatim enim ex Synagoga, ſanato Dæmoniaco, egreſſus* IESVS *venit domum Simonis: hæc verò domus Capharnai erat, non Bethſaidæ; in celebri ſcilicet ciuitate Capharnao habitabat Petrus cum ſociis. ſit ergo*

A. Capharnaum, & Synagoga vnde ſanato Dæmoniaco

Ioſeph. 18. Ant. c. 3. & 6. Plin. 5. lib. cap. 15. *B. Egreditur ad domum Simonis & Andreæ. Etenim artem ſuam malebant Capharnai in celeberrima ciuitate exercere, quàm in anguſtiis & ſolitudine ſui pagi Bethſaidæ. Non enim hæc eſt illa trans lacum, quam fecit Iuliada Philippus Tetrarcha; vbi & mortuus & ſepultus eſt.*

C. Venit igitur domum cum Iacobo & Ioanne IESVS: *præierant enim Petrus & Andreas, vt pararent.*

D. Decumbebat autem febricitans Petri ſocrus: quod exponit Lucas, & expreſſit eruditè Latinus interpres, tenebatur magnis febribus; *quaſi detinebatur febri cum magnis acceſſibus. Hoc renuntiant primùm Chriſto, dein orant vt eam ſanet: adſtat illi* IESVS, *tenet manum,* imperat febri *(ita mollius ſenſum reddit Latinus interpres, pro* increpauit*) ſanatur mulier, ſurgit, miniſtrat illis, id eſt, perfectè ſanatur. Vbi videlicet noſtras infirmitates Sãcti Deo repræſentant, ac pro nobis orant, inclinat ſe ad nos Chriſtus de cælo, tenet manum, ſanat noſtros languores, ſurgimus, illi miniſtramus.*

E. Socrus Petri in culina curans cænam, vegeto & firmo corpore, integris viribus.

F. Diſcumbit IESVS *cum diſcipulis ad cænam. Non in ampla cænatione vel domo, ſed in tenui & piſcatoria, impedita retibus, funibus, caniſtris, cænat Rex cæli & orbis vniuerſi, hominum & Angelorum Dominus.*

G. Veſpere iam facto offerunt illi multos à Dæmonibus vexatos, & omnes qui variis languoribus afflictabantur: ſingulis manus imponens ſanat eos IESVS; *vt adimpleretur vaticinium Iſaiæ:* Ipſe infirmitates noſtras accepit, & ægrotationes noſtras portauit. *Perfectam quidem hominis naturam aſſumpſit Verbum Dei, nec vnquam morbo laborauit; ſed hoc eſt quod dicit Propheta: quicquid in nobis ſiue internæ, ſiue externæ infirmitatis curauit Chriſtus, id omne ipſe ſanguine ſuo luit & cruce. Erant ſcilicet ſanationes Chriſti, & ſunt ipſius merita per crucem.*

MEDITATIO.

VTinam nobis non eueniret vt febrim, hoc eſt, perturbationem animi vehementem conciperemus ex noſtris in proximum miniſteriis; ſed potiùs ſocrum Simonis imitaremur. Illa enim laborauerat quidem in partu, in nutritione, in educatione filiæ; non tamen propterea in febrim inciderat. At nos laboramus vt filiam noſtram in ſinum Petri, hoc eſt, animam noſtram in ſinum Eccleſiæ demus: cauendum tamen ne plerumque ex iiſdem laboribus in febrim incidamus noſtra ſpiritus imbecillitate. Moleſtæ ſunt confeſſionum auditiones, colloquium & actio cum eo quem iuuamus diſtrahit, exaſperant difficultates & contradictiones emergentes: itaque formidandum, ne febricitantes ad cubiculum redeamus. Heu miſeriam! vnde oportuit nos maiorem animi & ſpiritus vigorem reportare, inde vt debilitemur? Ne terreamur propterea, Patres, & ne punctum quidem à ſtatu mentis, & inſtituti perfectione propterea dimoueamur. Ad perfectionem hę inquietudines à Deo permittuntur, vt per victoriam perturbationum perfectiores euadamus, & alacriores ad pugnandum redeamus. Rogemus Chriſtum cum Iacobo & Ioanne, vt nos ab hac febri liberet, nobis aſtet, teneat manum, nos erigat per horum interceſſionem: pręſidio & fortitudine Chriſti IESV generosè ſimus animati, qui nos ad illud prælium ſuo nomine mittit: cuius prouidentia & bonitas, ſi qua acceperimus vulnera, non patietur eſſe lethalia, atque adeò contra eſſe faciet ſalutaria, & nos miniſterio & certamini reddet valentiores, ac noſtras illas turbas ſedabit. Verùm animaduertite Patres mei, vt ſimpliciter veſtris incumbatis miniſteriis, nihil quod non ſit neceſſarium vel vtile, vel dicentes, vel audientes, vnde detur occaſio aduerſario Dæmoni: tum, vt muniti virtute orationis, & charitatis, & obedientiæ, ac zelo animarum ad munia veſtra accedatis, & paratum ſemper habeatis ſcutum fidei aduerſus perturbationes: & aſſueſcatis, hinc veſtra miniſteria exercere, illinc contra Dæmones & prauas cogitationes vel appetitus pugnare, Hæbreos imitantes. 2. Eſdr. 4.

Amen.

FERIA SEXTA POST DOMINICAM TERTIAM QVADRAGESIMÆ.

De Samaritana.

IOAN. IIII. Anno XXXII.

In li. imaginem Adnotatiuncula. li. 35.

A. *Samaria regio, vbi vrbs Samaria ſeu* Sebaſte.
B. Sichem *ſiue* Sichar, *nec procul hinc puteus Iacob.*
C. IESVS *fatigatus ex itinere ſedet ſic ſuper fontem.*
D. *Mulier veniens ad hauriendam aquam.*
E. *Hanc diuinè Chriſtus alloquitur.*
F. *Emunt in foro Sichar cibos Apoſtoli.*
G. *Redeunt, mirantur cur* IESVS *cum muliere loqueretur.* Nemo tamen dixit, *&c.*

PRIOR

FERIA VI. POST DOMIN. III. QVADRAG.

De Samaritana. 35

Ioannes iiij. Anno xxxij. li

A. *Samaria regio, vbi vrbs Samaria, seu Sebaste.*	D. *Mulier veniens ad hauriendam aquam.*
B. *Sichem siue Sichar, nec procul hinc puteus Iacob.*	E. *Hanc diuine Christus alloquitur.*
C. *IESVS fatigatus ex itinere, sedet sic super fontem.*	F. *Emunt in foro Sichar cibos Apostoli.*
	G. *Redeunt: mirantur cur IESVS cum muliere loqueretur. Nemo tamen dixit, &c.*

PRIOR PARS EVANGELII MISSÆ.

IOAN. IIII.

VT ergo cognouit IESVS, quia audierunt Pharisæi, quòd IESVS plures discipulos facit, & baptizat, quàm Ioannes, (quamquam IESVS non baptizaret, sed discipuli eius) reliquit Iudæam, & abiit iterùm in Galilæam. Oportebat autem eum transire per [a] Samariam. Venit ergo in ciuitatem Samariæ, quæ dicitur [b] Sichar: iuxta prædium, quod dedit Iacob Ioseph filio suo. Erat autem ibi [b] fons Iacob. IESVS ergo [c] fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem. Hora erat quasi sexta. Venit [d] mulier de Samaria haurire aquam. Dicit ei [e] IESVS: Da mihi bibere, ([f] Discipuli enim eius abierant in ciuitatem, vt cibos emerent.) Dicit ergo ei mulier illa Samaritana: Quomodo tu, Iudæus cùm sis, bibere à me poscis, quæ sum mulier Samaritana? Non enim coütuntur Iudæi Samaritanis. Respondit IESVS, & dixit ei: Si scires donum Dei, & quis est qui dicit tibi, Da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo; & dedisset tibi aquam viuam. Dicit ei mulier: Domine, neque in quo haurias habes, & puteus altus est: vnde ergo habes aquam viuam? Numquid tu maior es patre nostro Iacob, qui dedit nobis puteum, & ipse ex eo bibit, & filij eius, & pecora eius? Respondit IESVS, & dixit ei: Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterùm: qui autem biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum: sed aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Dicit ad eum mulier: Domine, da mihi hanc aquam; vt non sitiam, neque veniam huc haurire. Dicit ei IESVS: Vade, voca virum tuum, & veni huc. Respondit mulier, & dixit: Non habeo virum. Dicit ei IESVS: Bene dixisti, quia non habeo virum: quinque enim viros habuisti; & nunc quem habes, non est tuus vir. Hoc verè dixisti. Dicit ei mulier: Domine, video quia Propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adorauerunt; & vos dicitis, quia Ierosolymis est locus, vbi adorare oportet. Dicit ei IESVS: Mulier, crede mihi, quia venit hora, quando neque in monte hoc, neque Ierosolymis adorabitis Patrem. Vos adoratis quod nescitis; nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudæis est. Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate. Nam & Pater tales quærit, qui adorent eum. Spiritus est Deus: & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare. Dicit ei mulier: Scio quia Messias venit (qui dicitur Christus:) cùm ergo venerit ille, nobis annunciabit omnia. Dicit ei IESVS; Ego sum qui loquor tecum. Et continuò [g] venerunt discipuli eius; & mirabantur, quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit; Quid quæris, aut quid loqueris cum ea?

ADNOTATIO.

Ioſeph.3. de bell. cap.2. 3.Reg.16. Ioſeph. lib.15. Ant.c.11. Eucher. in 11. & 48. Gen. Hier. in Epi. Pauli &de lo. Ptol. in tab.Palęſt. Pli. lib.5. cap. 13. Deut.27. 3.Reg.12. Brocard.

A. SAmaria, regio inter Galilæam & Iudæam ſita, ab Vrbe Samaria (Regia regni Iſrael) ſic appellata; quæ continet mediam tribum Manaſſe, & totam Ephraim. Hæc verò à Semiro monte tribus mediæ Manaſſe, in quo ædificata eſt ab Amri Rege Iſrael; reſtituta autem & munita ab Herode Antipatro, & vocata eſt Sebaſte.

B. In hac igitur regione xij. miliaribus à Sebaſte erat Sichem vrbs, cuius nomen corruperant Samaritæ &, dixerant Sichar, & vſurpauit Ioannes vt vulgatum; quæ Mamortha dicta eſt, poſtea Neapolis, in confinibus Ephraim. Fuit hæc vrbs iuxta Hebal & Gerazim, montes celebres propter antiquam illam benedictionis & maledictionis mutuam denunciationem. Sichem ædificauit Ieroboam Rex Iſrael. A porta Sichar auſtrali duplici arcus iactu eſt fons Iacob, iuxta prædium quod dederat Iacob Ioſepho filio, præter ſortem hæreditatis duplicem. Hic vides ornatum puteum vt aſſolet.

Epiſt. ad Euſt. de cuſt.vir.

C. Chriſtus verò, qui eſt potentia, virtus, maieſtas infinita, ex itinere fatigatus ſedet. Pedibus enim & nudis quidem, iter faciebat, vt videtur etiam placere Hieronymo. Nec defeſſus ſolùm, ſed eſuriens ac ſitiens ſedet ſic ſuper fontem, præ ſe ferens videlicet laſsitudinem, famem, ſitim. Sedebat autem ſuper putei orificium, & in lignum, cuius miniſterio aqua hauriebatur, vt piè meditari poſſumus, incumbebat. Effigies hæc eſt perſpicua Chriſti paſsionis & crucis, & eius fructus. De his cogitans ſedebat ſuper fontem IESVS, & ligno ſuam laſsitudinem ſuſtentabat.

D. Aſpice ſimul Samaritanam ex Sichar mulierem, ad aquam hauriendam egreſſam cum hauſtro, id eſt, hydria, & fune, quibus non erat vſura. Erat ſolus IESVS; omnes enim diſcipuli, vt emerent cibos, fuerant ciuitatem ingreſsi. Sciuit IESVS mulierem à Iudæis abhorrere, patria, religione, conſuetudine: illa viciſsim ipſum intellexit ex eius cultu corporis Iudæum eſſe hominem, non tamen auerſata eſt.

E. Vt enim illam conſpexit Chriſtus, eius mentem ſuauitate ſuæ gratiæ emolliuit. petit potum Fons vitæ æternæ immenſus; & non tam illum quidem quem non erat ab ea ſumpturus, ſed quem ſummoperè ab ipſa & gentilitate tota ſitiebat, ſalutis æternæ. Placidè reſpondet mulier: Quomodo tu, cùm ſis Iudæus, bibere à me poſcis, quæ ſum mulier Samaritana? Non enim coūtuntur Iudæi Samaritanis. Non negat quod petit Chriſtus; ſed miratur, quomodo Iudæus à Samaritana id petat. Reſponſione ſua expugnat planè Samaritaniſmum in illa Chriſtus: Si ſcires, inquit, donum Dei, & quis eſt qui dicit tibi, Da mihi bibere, tu forſitã petiſſes ab eo, & dediſſet tibi aquam viuam. Quod cùm diceret, docebat illam interiùs dono gratiæ ſuæ, ac ſpiritus dulcedine perfundebat. Subdit mulier, iam in illius ſeruitutem ſe dedens: Domine, inquit, neque in quo haurias habes: quaſi dicat; Cor quidem meum commotum eſt, vulneratum eſt verbo oris tui; quæ autem audio ex te, ſupra meum captum ſunt. Tamen illumina, Domine, tenebras meas; nam ſentio te maiorem quàm Iacob, quem & nos patrem profitemur. Docet igitur illam Chriſtus. Alia, inquit, aqua eſt quam ego à te expeto; quam à me deriuatam, & à te epotam, deſidero ego bibere. Hæc eſt ſitis mea, quæ in conuerſione gentilitatis implebitur. Nam cùm plenitudo conuerſa fuerit gentium, tunc erit ſaluus omnis Iſrael. Summum beneficium contulit IESVS Samaritanæ, impiæ & profanæ mulieri, vbi ſe illi profeſſus eſt eſſe Meſsiam; quod haud dubiè plenitudinem gratiæ datum iri gentilitati ſignificat. Magnum vitæ ſpiritualis & æternæ fontem aperuit IESVS in hoc Euangelio per Ioannem. Bibamus aquam ex fonte perenni Chriſto IESV: eò contendamus per ipſum, vt quemadmodum Samaritana à Chriſto audiuit, ita & nos corde audiamus à IESV: Ego ſum Chriſtus qui loquor tecum.

F. Sichar, in cuius foro Apoſtoli emunt cibos, puta panes in Chriſtum & ſingulos, caſeum, & fructus ſi quos repererunt.

G. Redeunt Apoſtoli, & mirantur quòd cum muliere colloquatur Chriſtus: nemo tamen interrogat qua de re cum muliere agat; haud dubiè eò ſpiritu attacti, quo fuerat Samaritana.

MEDI-

MEDITATIO.

EXultemus, Fratres, vehementer. Præuenit, excitat, & munit liberum nostrum arbitrium Christus, etiam aliud cùm agimus vel quærimus, & quidem ex occasione rerum quas agimus vel inquirimus; & quasi ab illis nos euocat, exemplo Samaritanæ, ad spiritualia ex illis contemplanda, & persequenda, & à se petenda. Huic veritati & doctrinæ Christi si assuescamus, fiet vt semper in spiritu ambulemus; & non solùm in nostris ministeriis, sed in aliis etiam rebus fructuosiùs versemur. Commendat verò nobis hoc Euangelio Christus suæ passionis & crucis meditationem, & ostendit fructum, & hortatur ad gratiæ postulationem. Fatigatus autem est Christus Deus, & quidem ex itinere: sedet, vt qui ex fatigatione ægrè stare poterat, & quærebat subsidium ex consessu: super fontem sedebat, vt qui præ se ferret expectare qui sibi è fonte potum daret: & sic sedebat, vt fatigatus, famens, & sitiens; & hæc quidem omnia hora sexta, quo verbo quasi rapimur, vt ea quæ dicuntur, ad aliam horam sextam referamus, crucis Christi; vbi fuit extrema illa filij Dei fatigatio, ille crudelis consessus in clauos, illa sitis, illa immensa afflictio. Sedebat verò in cruce vt Rex noster, vt Iudex, vt Doctor, vt inuitans ad bibendum ex fluento sui fontis infiniti, quem tunc aperiebat mortalibus. Amen.

POST DOMINICAM TERTIAM QVADRAGESIMÆ.

De eadem Samaritana.

EODEM CAP. Anno XXXII.

In liij. imaginem Adnotatiuncula. liij. 36.

A. *Cùm audiſſet à* IESV *Samaritana;* Ego ſum Chriſtus; *relicta hydria currit in ciuitatem.*
B. *Narrat de* IESV.
C. *Praeunte muliere tota ſe effundit ciuitas ad* IESVM.
D. *Interea vrgent* IESVM *Apoſtoli vt manducet.*
E. *Reſpondet alium ſe cibum habere quem manducet.*
F. *Venit* IESVS *Sichar, & manſit ibi duos dies. Multò plures credunt quàm antea.*

SECVNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

IOAN. IIII.

Reliquit[a] ergo hydriam ſuam mulier, & abiit in ciuitatem, & dicit illis hominibus: [b] Venite, & videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcumque feci. Numquid ipſe eſt Chriſtus?[c] Exierunt ergo de ciuitate, & veniebant ad eum. Interea [d] rogabant eum diſcipuli, dicentes: Rabbi, manduca. Ille autem dixit eis: [e] Ego cibum habeo manducare, quem vos neſcitis. Dicebant ergo diſcipuli ad inuicem: Numquid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis IESVS: Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius qui miſit me, vt perficiam opus eius. Nónne vos dicitis, quòd adhuc quatuor menſes ſunt, & meſſis venit? Ecce ego dico vobis: Leuate oculos veſtros, & videte regiones, quia albæ ſunt iam ad meſſem. Et qui metit, mercedem accipit, & congregat fructum in vitam æternam: vt, & qui ſeminat ſimul gaudeat, & qui metit. In hoc enim eſt verbum verum: quia alius eſt qui ſeminat, & alius qui metit. Ego miſi vos metere quod vos non laboraſtis: alij laborauerunt, & vos in labores eorum introiſtis. Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter verbum mulieris teſtimonium perhibentis: Quia dixit mihi omnia quęcumque feci. Cùm veniſſent ergo ad illum Samaritani, rogauerunt eum, vt ibi maneret: & [f] manſit ibi duos dies. Et multò plures crediderunt in eum propter ſermonem eius: & mulieri dicebant: Quia iam non propter

A. *Cum audiſſet à IESV Samaritana, Ego ſum Chriſtus; relicta hydria, currit in civitatem.*

B. *Narrat de IESV.*

C. *Præeunte muliere, tota ſe effundit Civitas ad IESVM.*

D. *Interea vrgent IESVM Apoſtoli, vt manducet.*

E. *Reſpondet, alium ſe cibum habere quem manducet.*

F. *Venit IESVS Sichar, & manſit ibi duos dies; Multo plures credunt quam antea.*

propter tuam loquelam credimus: ipſi enim audiuimus, & ſcimus, quia hic eſt verè Saluator Mundi. Poſt duos autem dies exiit inde, & abiit in Galilæam. Ipſi enim IESVS teſtimonium perhibuit, quia propheta in ſua patria honorem non habet. Cùm ergo veniſſet in Galilæam, exceperunt eum Galilæi, cum omnia vidiſſent quæ fecerat Ieroſolymis in die feſto: & ipſi enim venerant ad diem feſtum.

ADNOTATIO.

A. Cum audiſſet Samaritana ex ore Chriſti: Ego ſum Meſchias qui tecum loquor (loquebatur enim illi IESVS *& exteriùs ore, ſimul ſpiritu interiùs in corde) cùm vim gratiæ cæleſtis concepiſſet, vehementer commota, hydria relicta curriculo venit in vrbem ad ciues ſuos, & illis prædicat Chriſtum, eiuſq; virtutem. Vera enim dona Chriſti efficax deſiderium afferunt aliis eadem dona communicandi.*

B. Fit mulier ex profana, hæretica, meretrice, confeſtim veritatis euangelicæ prædicatrix.

C. Præeunte muliere tota ſe ciuitas ad Chriſtum effundit.

D. Interea Chriſtum circumdant Apoſtoli, offerunt quos emerant cibos, rogāt vt manducet.

E. Verùm iam antea Chriſtus ſitis & cibi illius quaſi oblitus, in alia erat fame & ſiti totus. Itaque non accipit cibum ab Apoſtolis, ſed docet quis eius perpetuus eſſet cibus; vt ſcilicet ſalutem humani generis perficeret, & opus quod illi demandatum erat à Patre impleret.

F. Cùm veniſſent ad IESVM *ex Sichar Samaritæ, verbis & prædicatione mulieris permoti, rogarunt* IESVM, *vt in vrbe apud ipſos maneret: præcedentes alij, alij ſequentes eum ad ſuam vrbem deducunt. Contendunt vt* IESVM *in ſua ciuitate retineant; ſed noluit Chriſtus ibi diutius quàm duos dies ſubſiſtere. Crediderant quidem multi prædicante muliere, ſed longè plures prædicante* IESV. *Tanta porrò fuit verbi* IESV *efficacia, tantum ſtudium & deuotio animi Sichmitarum, vt plenam, perfectamq; verbi Dei vim, & ſentirent, & exprimerent. Audiuimus quidem à muliere, mouit nos Deus per illam. fuit aliquid illa auditio; at quanto maior quam à* IESV *accepimus, & exteriùs, & interiùs?* IESVS *verbo ſuo cor noſtrum penetrauit ac poſſedit. Perfectionem fidei concepimus, cum dono ſapientiæ & intellectus coniunctam:* Scimus quia hic eſt verè Saluator Mundi. *O admirabilem gratiam! ô felices Samaritanos duobus diebus perfectè credunt, abſque miraculis ſolo verbo; quod adhuc non fecerant vigintiſeptem menſibus Iudæi.*

SABBA-

SABBATO POST DOMINICAM TERTIAM QVADRAGESIMÆ.

Liberatur adultera.

IOAN. VIII. Anno XXXII.

In liij. imaginem Adnotatiuncula. liij. 53.

A Templum, vbi medio Scenopegiæ die festo Christus gloriosè docuerat.

B. Postridie Scribæ & Pharisæi mulierem in adulterio deprehensam ad IESVM iterùm docentem adducunt.

C. Christus, Scribæ, Pharisæi, & mulier.

D. Accusant, & malitiosè interrogant quid de ea sentiat.

E. IESVS tacitus scribit in terra.

E. Deinde erigit se, & dicit: Qui sine peccato est, &c.

F. His illi auditis exibant vnus post alium, incipientes à senioribus.

E. Rursum scribit in terra IESVS.

G. Reliqui sese proripiunt.

H. IESVS mulierem absoluit: Vade, & iam noli amplius peccare.

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. VIII.

IESVS autem perrexit in montem Oliueti; & diluculò iterùm venit in [a] templum; & omnis populus venit ad eum, & sedens docebat eos. Adducunt autem [b] Scribæ, & Pharisæi, mulierem in adulterio deprehensam: & statuerunt eam in medio, & dixerunt ei: [c] Magister, hæc mulier modò deprehensa est in adulterio. In lege autem Moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc autem [d] dicebant tentantes eum, vt possent accusare eum. [e] IESVS autem inclinans se deorsum, digito, scribebat in terra. Cùm ergo perseuerarent interrogantes eum, [e] erexit se, & dixit eis: Qui sine peccato est vestrûm, primus in illam lapidem mittat. Et iterùm se inclinans, scribebat in terra. Audientes autem, [f] vnus post vnum exibant, [g] incipientes à senioribus: & remansit solus IESVS, & mulier in medio stans. [e] Erigens autem se IESVS, dixit ei: [h] Mulier, vbi sunt, qui te accusabant? Nemo te condemnauit? Quæ dixit: Nemo, Domine. Dixit autem IESVS: Nec ego te condemnabo: Vade, & iam ampliùs noli peccare.

ADNO-

Liberatur Adultera. 53

Ioan. viij. *Anno xxxii.* *liii*

A. *Templum, vbi medio Scenopegiæ die festo, Christus gloriosè docuerat.*
B. *Postridie Scribæ, & Pharisæi mulierem in adulterio deprehensam, ad IESVM item docentem, adducunt.*
C. *Christus, Scribæ. Pharisæi, & mulier.*
D. *Accusant, & malitiose interrogant, quid de ea censeat.*
E. *IESVS tacitus scribit in terra.*
E. *Deinde erigit se, & dicit; Qui sine peccato est, &c.*
F. *His illi auditis, exibant vnus post alium, incipientes à Senioribus.*
E. *Rursum scribit in terra IESVS.*
G. *Reliqui sese proripiunt.*
H. *IESVS mulierem absoluit; Vade, & iam amplius noli peccare.*

ADNOTATIO.

A. AD *festum Scenopegiæ* xxxij. *anno adscenderat* IESVS *Ierosolymam: medio festo venerat ad templum, docuerat; multi in eum crediderant, atque de ipso præclarè sentiebant & loquebantur. Quibus rebus commoti Principes & Pharisæi, miserunt qui illum comprehenderent: satellites verò illius virtutem sermonis admirantur & prædicant: defendit illum Nicodemus. Incerti quidnam agerent, domum illi cōcedunt; Christus ad montem Oliueti, siue Bethaniam, siue ad hortum Gethsemani, quò solebat cum discipulis conuenire frequenter. Ea nocte calumniam meditantur homines nefarij: & deprehensa muliere in ipso flagitio adulterij, quum manè rediisset in templum* IESVS *quinto die Scenopegiæ, & doceret multitudinem quæ ad eum conuenerat;*

B. Adducunt adulteram illam. Hoc faciunt magna importunitate & tumultu. intermittit concionem Christus, statuunt ante eum mulierem, conuertitur vniuersus populus ad rem nouam. Pharisæorum erat machinatio; si illam damnet, plebs offendetur; sin liberet, lex.

C. Christus, Scribæ, Pharisæi, mulier, & turba circumfusa.

D. Accusant Scribæ, homines flagitiosi & nequam: dissipato crine, incomposito toto corporis cultu, mēte exanimata adstat mulier. Hæc, inquiunt, modò in præsenti crimine adulterij est deprehensa; quæ lapidanda quidem ex lege est, tu verò quid dicis? Hem malitiam! Id videlicet vrgebant, vel vt diceret contra legem, & eum ipsi iure lapidare possent: vel contra illam ferret iudicium; & quam apud populum nactus erat existimationem, eam per inhumanitatem amitteret.

E. Christus nihil illis respondet; sed inclinatus digito scribebat humi, in singulos videlicet quæ illos pungerent, ac præ confusione mentis abigerent. Verisimile autem est scripsisse singulorum peccata fœdiora quàm adulteræ, & fortassis quæ ipsi ea nocte fecerant flagitia. Tantam igitur ignominiam ferre nulla ratione potuerunt: præsertim cùm putarent scripturam legi ab omnibus posse, & à plerisque iam tum legi; quod tamen ita non erat: nam propterea Christus non expressit quid scriberet, nec Ioannes scripsit. Voluit enim singulis dumtaxat suum scriptum esse notum, non aliis; quod effectus indicauit: nam vnus post alium accusatores abscedebant animo percussi ac consternati.

E. Cùm enim inchoasset scribere, & illi vrgerent insolentiùs, absoluto vnius scripto erexit se, & respondit: Qui est è vobis absque peccato, primus incipiat illam lapidare.

F. Hoc Christo dicente, iam qui erat reliquis senior, lecto suo scripto perturbatus, se proripiebat: alij item conturbati sapiente responso, & animi conscientia deterriti, stabant obstupefacti.

E. G. Rursum Christus scribit reliquorum peccata; ita singuli percussi diffugiunt: non enim exteriùs illorum solùm peccata scribebat Christus, sed corda illorum cruentabat acerbissimè.

H. Retinetur in medio conuentu, vt inquit August. miseria & misericordia, mulier & IESVS. *Erat erectus populus rerum quas videbat miraculo; expectabat iudicium* IESV. *Benignissimè respondet Christus mulieri, quam interiùs sua benignitate ad fidem & pœnitentiam adduxerat:* Vbi sunt qui te accusabant, mulier? nullus ex omnibus te condemnauit? Nemo, *inquit*, Domine. *Quis enim te patrono & defensore possit, qui solus salus es peccatorum? Sum, inquit. Itaque* neque ego te condemnabo. *Verùm ampliùs caue pecces. Clamor tota concione populi tollitur, probant omnes iudicium, liberatur adultera, fit iusta & proba ex peccatrice & infami, laudant omnes Deum &* IESVM.

MEDI-

MEDITATIO.

QVid fuimus, Fratres, in sæculo? Quoties fuimus deprehensi & accusati apud Deum à Dæmonibus, vt nos morti æternæ traderet commeritos? Sed sua benignitate repulit bonus IESVS veteratores Diabolos, exprobrans illis suam superbiam & peccata, ac suam obstinationem. Concessit nobis spatium pœnitendi, dedit cor contritum & humiliatum coram se; condonauit peccata, recepit nos in suam gratiam. Quid igitur nobis non est sperandum? Si enim cùm in peccato Rom. 5. essemus, cũ inimici essemus diuinitatis, atrociter etiam accusaremur à tetris Dæmonibus, peccata nobis remisit Christus, & recepit in gratiam suam; quid non est facturus pro amicis, pro obedientibus? Sed verò quid in nos contrà non est designaturus, si in officio non manserimus, & obedientia Dei & nostrorum superiorum? Quid enim existimatis illum dicere, quum dicit: *Vade, & iam amplius noli peccare?* Adhortatio quidem est hæc ad virtutem, & oblatio gratiæ & auxilij, sed simul comminatio terribilis. Caue, immeritò quidem nunc tibi remisi peccata; sed nescis quid, rursum si pecces, sim facturus. Per meam infinitam misericordiam dimisi tibi peccata tua; verùm intelligis tam esse infinitam meam iustitiam quàm misericordiam, qua vti similiter possem si vellem, & te in Infernum contrudere in perpetuum cruciandum. quod si facerem, de tua perditione gauderent omnes Sancti & Angeli. Hæc consideratio vigeat semper in mente tua; quæ est verissima. Amen.

DOMINICA QVARTA QVADRAGESIMÆ.

Quietem agunt discipuli iubente Christo, postea nauigant trans mare.

MATTH. XIIII. MAR. VI. LVC. IX. IOAN. VI.
Anno XXXII.

In liiij. imaginem Adnotatiuncula. liiij.
41.

A. *Dimittens turbas* IESVS, *ostendit quò esset trans mare venturus.*
B. *Desertum, inter Capharnaum & Bethsaidam occidentalem, vbi præcipit discipulis vt paulisper requiescant.*
C. *Otium agunt discipuli præsente Christo.*
D. *Turba, quæ ad angustias Iordanis properant vt transmittant.*
E. *Conscendit nauim cum discipulis* IESVS.
F. *Nauigat placidè quò turba praeuenerat, vt Christus voluerat.*

PRIMA

DOMINICA IIII. QVADRAGESIMÆ.

Quietem agunt discipuli iubente Christo, postea nauigant trans mare. 41

Matth. xiiij. Marc. vi. Luc. ix. Ioan. vi. Anno xxxij. liiij

A. *Dimittens turbas IESVS, ostendit quo esset trans mare venturus.*

B. *Desertum inter Capharnaum, & Bethsaidam occidentalem: vbi præcipit discipulis, vt paulisper requiescant.*

C. *Ocium agunt discipuli præsente Christo.*

D. *Turbæ, quæ ad angustias Iordanis properant, vt transmittant.*

E. *Conscendit nauim cum discipulis IESVS.*

F. *Nauigat placide, quò turba præuenerat, vt Christus voluerat.*

PRIMA PARS EVANGELII MISSÆ.

MATTH. XIIII.	MARC. VI.	IOAN. VI.	LVC. IX.
Et accedentes discipuli eius, tulerunt corpus eius, & sepelierunt illud: & venientes nunciauerunt IESV. *Quod cùm audisset* IESVS,			
	Et conuenientes Apostoli ad IESVM, *renũciauerũt ei omnia, quæ egerant, & docuerant. Et ait illis:* [a] *Venite seorsum in* [b] *desertum locum, &* [c] *requiescite pusillum. Erãt enim qui veniebant & redibant multi: & nec spatium mãducandi habebant.*		*Et reuersi Apostoli, narrauerunt illi quæcunque fecerunt.*
secessit inde in nauicula	*Et ascendentes in nauim, abierunt*	POst hæc [e] abijt IESVS trans mare Galilææ, quod est Tyberiadis:	*& assumptis illis secessit*
			seorsum in locum desertum, qui est Bethsaidæ.
	Et viderunt eos abeũtes, & cognouerunt multi.		
Et cùm [f] *audissent turbæ, sequutæ sunt eum pedestres*	[a] *& pedestres*	& sequebatur eum multitudo magna,	*Quod cùm* [f] *cognouissent turbæ, secutæ sunt illum:*
de ciuitatibus.	*de omnibus ciuitatibus concurrerunt illuc, & præuenerunt eos.*		
		quia videbãt signa, quæ faciebat super his qui infirmabãtur.	

ADNOTATIO.

A. IESVS *dimittit turbas, & condicitur illis locus quò esset ipse trans mare venturus: nam hoc legimus cognouisse turbas, & audiuisse.*

B. Desertum, quod est inter Bethsaida & Capharnaum, quò primùm secessit IESVS *cum Apostolis; vnde dein nauigauit in aliud desertum Bethsaidæ Orientalis, quam fecerat Iuliada Philippus; vt in* xlix. *Annotatione dictum est: de vtroque enim nihil prohibet intelligere Lucam. Nam cùm rediissent Apostoli à sua missione bini, & narrassent ipsi quæ vel egissent, vel docuissent, dixit illis* IESVS: Venite seorsum vos in desertum locum, & requiescite pusillum. *Vocat eos qui in ministerio verbi laborauerant, non alios: separat à turba, ducit in solum locum; ne quid sit, quod impedire possit mentis & corporis requiem. Dat ipse Apostolis quietem, numquam ipse otiatus; sed semper fuit homo dolorum, sciens infirmitatem, & suã, & nostram omnem, quam semper portauit, in qua continenter laborabat.*

Mar. 6.

Isa. 53.

C. IESVS *sedet in deserto: Apostoli otium agunt, vt vires & mentis, & corporis, reficiant; colloquuntur, alij sedent, alij tacent, & tamen præsentem habent Christum, & quidem illos obseruantem, sed simul indulgentem, & dissimulantem si quid liberiùs agerent. Verùm* pusillùm, *id est, breue tempus permittit otiandi. Hæc autem in eorum genere sunt, quæ cùm non acceperimus ex Scripturis, piè tamen meditari possumus & credere. Quid enim egerint tunc Apostoli, nominatim non legimus; legimus in vniuersum quieuisse, auctore Christo & inuitante; quod semper facit in nobis. Neque enim solùm Apostolos inuitauit ad requiem corporis & animi, sed in eorum persona eos omnes qui in ministerio verbi occupantur, quæ est actio laboriosa in primis; debilitare enim solet, & corporis vires, & animi. illæ ad suum robur sunt moderato exercitio & honesto reuocandæ; hæ à Marthæ distractionibus, ad Mariæ vitam illam, & optimam partem, quam necessariam esse Christus dixit, colligendæ. Fuit altoqui necessum, vt à turba sese explicarent, quæ adeò importunè ad eos concurrebat, vt ne manducandi quidem spatiũ haberent.*

D. Turbæ, quæ ex vicinis omnibus ciuitatibus properant pedestres ad angustias Iordanis, vt ad desertum Bethsaidæ orientalis iuxta Corozaim veniant trans Iordanem.

E. Dum quieuissent Apostoli, nauim conscēdit Christus, sequuntur ipsi, vt nauigent quò iam præcesserant turbæ:

F. Nauigat Chistus cum Apostolis placidè & sensim: volebat enim turbas peruenire priores.

EADEM

Docet, et sanat languidos. Distribuuntur turbæ, quasi per contubernia. 42

Eisdem cap. *Anno xxxij.* lv

A. *Egressus in littus Bethsaidæ orientalis, secedit in montem.*
B. *Progressus ad turbas, loquitur de regno Dei; sanat qui cura indigebant.*
C. *Vespere facto, solicite & varie interrogat discipulos, vnde alendæ sint turbæ.*
D. *Indicat Andreas puerum, qui haberet quinque panes hordeaceos, et duos pisces.*
E. *Iubet turbas considere, centenos, & quinquagenos.*
F. *Accipit panes, & pisciculos; benedicit suspiciens in cœlum.*

EADEM DOMINICA QVARTA QVADRAGESIMÆ.

Docet, & ſanat languidos. Diſtribuuntur turbæ quaſi per contubernia.

EISDEM CAPP. Anno XXXII.

Jn lv. imaginem Adnotatiuncula. *lv.* 42.

A. *Egreſſus in littus Bethſaidæ orientalis, ſecedit in montem,*
B. *Progreſſus ad turbas, loquitur de regno Dei; ſanat qui cura indigebant.*
C. *Veſpere facto, ſolicitè & variè interrogat diſcipulos vnde alendæ ſint turbæ.*
D. *Indicat Andreas puerum qui haberet quinque panes hordeaceos, & duos piſces.*
E. *Iubet turbas conſidere, centenos, & quinquagenos.*
F. *Accipit panes & piſciculos, benedicit ſuſpiciens in cælū.*

SECVNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

MATTH. XIIII.	MAR. VI.	IOAN. VI.	LVC. IX.
		SVbijt [a] ergo in montem IESVS: & ibi ſedebat cum diſcipulis ſuis. Erat autem proximum paſcha, dies feſtus Iudæorum.	
eis,	*Et [b] exiens vidit turbā multam* IESVS: *& miſertus eſt ſuper eos, quia erant ſicut oues non habentes paſtorem;*		*& excepit eos,*
	& cœpit eos docere multa.		*& loquebatur illis de regno Dei:*
& 'curauit languidos eorum.			*& eos, qui cura indigebant, ſanabat.*
[c] Veſpere autem facto,	*Et cùm iam hora multa fieret,*		*Dies autem cœperat declinare.*
		Cùm ſubleuaſſet ergo oculos IESVS, & vidiſſet, quia multitudo maxi-	

Matth. xiiii.	Marc. vi.	Ioan. vi.	Lvc. ix.
accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes:		ma venit ad eum, dicit ad Philippũ: ᶜ Vnde ememus panes, vt manducent hi?	*Et accedentes duodecim, dixerunt illi:*
		Hoc autẽ dicebat tentans eum: ipse enim sciebat, quid esset facturus.	
	Desertus est locus hic, & iam hora præterijt:		
dimitte turbas, vt euntes in castella, emant sibi escas.	*ᶜ dimitte illos, in proximas villas & vicos, emant sibi cibos, quos manducent.*		*villasq́; quæ circa sunt, diuertant, & inueniãt escas; quia hic in loco deserto sumus.*
Iesvs *autem dicit eis: Non habẽt necesse ire: date illis vos manducare.*	*Et respondens ait illis:*	Respondit ei Philippus: Ducentorũ denariorum panes non sufficiunt eis, vt vnusquisq; modicũ quid accipiat.	
	Et dixerunt ei: Euntes emamus ducẽtis denarijs panes, & dabimus illis manducare. Et dicit eis: Quot panes habetis? Ite, & videte.		
Responderunt ei:	*Et cùm cognouissent, dicunt:*	Dicit ei vnus ex discipulis eius, Andreas frater Simonis Petri:	*At illi dixerunt:*
Non habemus hic nisi quinque panes, & duos pisces.		Est puer vnus hîc, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces: sed hæc quid sunt inter tantos?	*Non sunt nobis plus quàm quinque panes, & duo pisces: nisi fortè nos eamus, & emamus in omnẽ hanc turbam escas. Erant autem ferè viri quinque millia.*

MATTH. XIIII.	MAR. VI.	IOAN. VI.	LVC. IX.
Qui ait eis: Afferte mihi illos huc.			
	Et præcepit illis, vt accumbere faceret omnes secundùm cõturbernia,	Dixit ergo IESVS: [c] Facite homines discumbere.	*Ait autem ad discipulos suos:* [d] *Facite illos discumbere per conuiuia quinquagenos.*
	super viride fœnum.	Erat autem fœnũ multum in loco.	
			Et ita fecerunt.
	Et discubuerunt	Discubuerũt ergo viri, numero quasi quinque millia.	*& discumbere fecerunt omnes.*
	in partes, per centenos & quinquagenos.		
Et cùm iussisset turbam discumbere super fœnum,			
	Et acceptis quinque panibus, & duobus piscibus,	[f] Accepit ergo IESVS panes:	*Acceptis autem*
aspiciens in cælum	*intuens in cælum*		*respexit in cælum, & benedixit illis:*
		& cùm gratias egisset,	

ADNOTATIO.

A. AD littus Bethsaidæ orientalis appellitur nauis cum IESV *& Apostolis, quò iam peruenerat turba: secedit tamen primùm* IESVS, *nec è vestigio se dat in turbam, sed sedet in monte cum discipulis.*

B. Deinde illinc progressus videt turbam multam; eius miseretur, quia erant sicut oues non habentes pastorem: excipit omnes benignè, ac salutat; loquitur illis de regno Dei; sanat eos qui curatione egebant. Et hæc quidem fecit, donec inciperet dies ad vesperum declinare. Bone IESV, *quanta est hic seges tuæ benignitatis, & nostræ meditationis fructus!*

C. In reliqua Imagine contemplare quanta sit cura Christi, Apostolorum etiam, ne periclitaretur fame turba. Desertus, inquiunt Apostoli omnes, est locus, hora præterijt, vespera enim est; dimitte turbas: & Christus respondet, vt eos ipsi alant; quod planè semper dicit Episcopis & Prælatis. Despondent Apostoli animum; se profitentur non tantum habere æris, vnde tam multos alant.

Subdit Christus: Quid tu Philippe? Quid habes consilij? Vnde ememus panes vt huic multitudini cibum demus? Ne hic quidem aduertit ad opes Christi, vel etiam suas in Christo: Sumus, inquit, in solitudine, inopes; & ducentorum denariorum, id est XX. *aureorum non suffi-*

sufficiunt panes, vt modicum singuli comedant. Tamē excitat illos ad fidei sensum Christus: Ite, videte quot panes habeatis. Eunt, disquirunt, reperiunt puerum qui habebat quinque panes hordeaceos, & duos pisces.

D. Hoc refert ad IESVM *Andreas primùm, dein alij: necdum aduertunt animum ad fidem: sed quid hæc, inquiunt, inter tantos, hoc est tam multos, & tam famelicos? Petit illos panes afferri* IESVS: *adducunt puerum Andreas & Philippus & alij, cum panibus & piscibus.*

E. Iam verò non solùm excitat, sed trahit ad vim fidei; iubet vt distribuant turbas per contubernia centenûm & quinquagenûm. Vbi consederunt, erecti erant Apostoli expectatione miraculi: turbæ magna animi simplicitate obediunt, conuertunt oculos cuncti ad IESVM. IESVS *verò, postquam animos omnium permouerat atque præparauerat (paratæ autem essent pro re nata ex fœno mensæ, & ex monte cœnaculum grande fecissent.)*

Auguſt. in Ioan. 6. cap. Ianſen. *F. Accipit quinque panes & duos pisces, aspicit in cælum; benedicit illis, gratias agit, frangit deinde, ac dispensat discipulis; illi cotubernijs. Accipit virtus Dei panes, incipit diuinos facere suo captu & tactu, suspicit in cælum, significans vnde diuinam virtutem illis eßet communicaturus; benedicit illis, molitur miraculum, indit virtutem panibus diuinam; vt qui tantùm nutrire poterant naturaliter, poßint etiam alios panes supernaturaliter germinare, vt pauca semina ingentem segetem, diuina Christi manuū virtute. Frangit, metit diuinitùs ex panibus diuinis sua fractione, qua illi multiplicabantur: distribuit discipulis à se fractos panes, vt & ipsi frangerent diuina virtute imbutos, & multiplicarent. O panum immensas opes, & suauitatem gloriosam!*

Hoc loco animaduerte Christum quinque panes & duos pisces benedixisse & fregiße: ex quinque panibus & duobus piscibus remansisse duodecim cophinos fragmentorum; nullum integrum vel panem vel piscem: ex illis satiaße hominum quinque millia. Virtute igitur diuina hæc facta sunt. At quo modo? Credendum tibi primùm est ita factum eße: neque enim propterea quòd non intelligimus quo modo, negandum est aliquo modo esse factum; quod hæretici faciunt de præsentia Christi in Sacramento Eucharistiæ venerando. Credite primùm miseri ita eße, & intelligetis ita esse posse, Dei esse potentiæ: & præterea deducemini ad aliquam rationem intelligendi, vt de panibus variè Doctores conijciunt fieri potuisse. Et frequentes quidem sunt vt per panum multiplicationem id doceāt, quæ est manuductio ad intelligentiam orthodoxæ & Catholicæ veritatis de Eucharistiæ sanctißimo Sacramento.

EADEM DOMINICA QVARTA QVADRAGESIMÆ.

Satiat quinque millia hominum.

EISDEM CAPP. Anno XXXII.

In lvi. imaginem Adnotatiuncula. *lvi.* 43.

A. Christus igitur, cùm panes fregisset & pisces, dat discipulis frangendos & distribuendos.
B. Distribuunt Apostoli & discipuli per omnia contubernia, & saturantur omnes.
C. Ex reliquiis colliguntur duodecim cophini.
D. Compellit nauigare discipulos in terram Genezar.
E. Secedit in montem orare dimißis turbis.

TERTIA

A. *Christus igitur cum panes fregisset, & pisces, dat discipulis frangendos, & distribuendos.*

B. *Distribuunt Apostoli, & discipuli per omnia contubernia, & saturantur omnes.*

C. *Ex reliquijs colliguntur duodecim cophini.*

D. *Compellit nauigare discipulos in terram Genesar.*

E. *Secedit in montem orare, dimissis turbis.*

TERTIA PARS EVANGELII MISSÆ.

MATTH. XIIII.	MARC. VI.	IOAN. VI.	LVC. IX.
panes:	*& fregit panes, & dedit diſcipulis ſuis,*	diſtribuit	[a] *& diſtribuit diſcipulis ſuis,*
[b] *diſcipuli autem turbis.*	*vt* [b] *ponerent ante eos:*	[b] diſcumbentibus:	*vt ponerent ante turbas.*
	& duos piſces diuiſit omnibus. *Et manducauerunt omnes, & ſaturati ſunt.*	ſimiliter & ex piſcibus quãtum volebant. Vt autẽ impleti ſunt, dixit diſcipulis ſuis: Colligite quæ ſuperauerunt fragmenta, ne pereant. Collegerunt ergo, & impleuerunt	
Et tulerunt duodecim cophinos fragmentorum plenos.	*Et* [c] *ſuſtulerunt reliquias, fragmentorum duodecim cophinos plenos;*	duodecim cophinos fragmentorũ, ex quinq; panibus hordeaceis, quæ ſuperfuerunt his qui manducauerant.	*& ſublatum eſt quod ſuperfuit illis, fragmentorum cophini duodecim.*
Manducantium autem fuit numerus exceptis mulieribus, & paruulis.	*& de piſcibus. Erant autem qui manducauerant quinque millia virorum.*		
		Illi ergo homines, cùm vidiſſent quòd fecerat IESVS ſignũ, dicebant: Quia hic eſt verè Propheta, qui venturus eſt in Mundum. IESVS ergo cùm [e] cognouiſſet, quia venturi eſſent vt raperent eum, & facerent eum Regem,	

MATTH. XIIII.	MARC. VI.	IOAN. VI.	LVC. IX.
Et statim [a] *compulit* IESVS *discipulos ascendere in nauiculam, & præcedere*	*Et statim coëgit discipulos suos ascendere nauim, vt præcederent eum trans fretum ad Bethsaidam,*		
donec dimitteret turbas.	*dum ipse dimitteret populum.*		
Et dimissa turba, ascendit in montem solus orare.	*Et cùm dimisisset eos, abÿt in montem orare.*	fugit iterùm in montem ipse solus.	

ADNOTATIO.

Hæc additur imago ad maiorem rei expreßionem.

A. Christus igitur cùm panes quinque fregisset, dat discipulis itidem frangendos; illi affatim cophinos implent eisdem, nec desunt vmquam. Itaque erant qui implerent semper, alÿ qui apponerent contubernÿs.

B. Neque solos intelligamus fuisse Apostolos qui distribuebant, sed hos primarios, ac per hos alios discipulos, qui cum turbis ad IESVM *conuenerant. Saturantur omnes è quinque panibus & duobus piscibus.*

C. Supersunt fragmentorũ cophini duodecim. Dimittit deinde turbas, gratias illi agentes diuinas certatim: eis ipse benedicit humanißimè.

D. Postea statim compellit discipulos vt nauim conscenderent, & eum præcederent ad Bethsaidam, donec turbam dimitteret.

E. Qua dimissa ascendit in montem solus orare, atque adeò fugit: cognouerat siquidem quòd essent venturi vt eum raperent, & Regem constituerent. Benedixit quidem tunc quinque panibus Christus & duobus piscibus, fregit illos, satiauit ex illis quinque hominum millia; tam facilè infinitos alios satiasset. Quid nunc è cælo? desiitne idem præstare Christus? Non desiit, sed idẽ fecit hactenus semper, & ad consummationem vsque sæculi faciet; per Sacramẽta (præsertim Eucharistiæ) per dona, per virtutes. quicquid est enim gratiæ, quinq; panes sunt, id est, quinque Christi vulnera; & duo pisces, anima eius scilicet & corpus, quæ in cruce quasi frixa exaruerunt: ex horum enim virtute promanat quicquid largitur gratiæ Deus.

MEDITATIO.

PAscis tu quidem nos verbo tuo continẽter, Domine IESV, sed excitatur interim in nobis desiderium tui cælestis cibi Eucharistiæ, & panis supersubstantialis. Id hoc Euangelio & mysterio significas, benigne IESV, & doces vt verbo Dei, meditatione, oratione nos muniamus atq; disponamus, dein ad mẽsam accedamus sacrosanctæ Synaxeos; vbi primùm quidem vim vulnerum tuorum sentiamus, id est, passionem tuam cordi imprimamus; gustu præterea spiritualium consolationum imbuamur: deinde sensum accipiamus spiritualem septem Sacramentorum, ex alio miraculo septẽ panum, quæ ab illis quinque vulneribus, & tua passione fluxerunt: ac ne tunc quidem deerunt in obsonium & spiritualem gustum pisciculi. Hæc concede nobis, sancte IESV: simul confirma cor nostrum, & præsta, vt efficax sit nostrum ministerium in proximos, nec titubemus, vel desides simus in illis iuuandis, sed firmi & feruentes; neque dicamus, etiãsi non verbo, Desertus est locus, hora præterijt, dimitte turbas. Hæc debilitas est spiritus. Audite quid nobis Christus respõdeat: *Non habent necesse ire; date illis vos manducare:* excutite pigritiam, per vos iuuandus est proximus vester & meus, hoc est, qui fame spiritus periclitantur; ad hos cibandos vocati estis. Excita igitur nos, Christe IESV, vt cogitemus vnde nobis proueniat hæc animi prõptitudo & facultas, & id studiosè inquiramus, accipiamus, exerceamus. Amen.

FERIA

FERIA II. POST DOMINICAM IIII. QVAD.

Eijcit primo vendentes de templo. 16

Ioan. ij. *Anno xxxi.* lvij

A. *Atrium tertium templi, vbi primo eijcit vendentes sub initia prædicationis: nam iterum post solennitatem palmarum idem fecit.*	C. *Permoti Iudæi petunt signum cur hæc faciat.*
B. *Eijcit* IESVS *vendentes de templo, terrens flagello, quod in eos intendebat.*	D. *Respondet* IESVS, *Soluite templum hoc, &c.*
	E. *Templum ædificatur sub Zorobabel & Iosedec, &c. Quia dixerant Iudæi, 46. annis ædificatum est, &c.*

FERIA SECVNDA POST DOMINICAM QVARTAM QVADRAGESIMÆ.

Eijcit primò vendentes de Templo.

IOAN. II. Anno XXXI.

In lvij. imaginem Adnotatiuncula. lxij. 16.

A. *Atrium tertium templi, vbi primò eijcit vendentes sub initio prædicationis: nam iterùm post solemnitatem palmarum idem fecit.*

B. *Eijcit* IESVS *vendentes de templo, terrens flagello quod in eos intendebat.*

C. *Permoti Iudæi petunt signum cur hæc faciat.*

D. *Respondet* IESVS: Soluite templum hoc, *&c.*

E. *Templum ædificatur sub Zorobabel & Iosedec, &c. quia dixerant Iudæi:* Quadraginta sex annis ædificatum est, *&c.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. II.

POST hoc descendit Capharnaum ipse, & mater eius, & fratres eius, & discipuli eius: & ibi manserunt non multis diebus. Et propè erat Pascha Iudæorum, & ascendit IESVS[a] Ierosolymam: & inuenit in templo vendentes boues, & oues, & columbas; & nummularios sedentes. Et cùm fecisset quasi[b] flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo, oues quoque, & boues; & nummulariorũ effudit æs, & mensas subuertit. Et his, qui columbas vẽdebant, dixit: Auferte ista hinc, & nolite facere domum Patris mei, domum negotiationis. Recordati sunt verò discipuli eius, quia scriptum est: Zelus domus tuæ comedit me. [c]Responderunt ergo Iudæi, & dixerunt ei: Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis? [d]Respondit IESVS, & dixit eis: Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo Iudæi: Quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud? Ille autem dicebat de templo corporis sui. Cùm ergo resurrexisset à mortuis, recordati sunt discipuli eius, quia hoc dicebat; & crediderunt scripturæ, & sermoni quem dixit IESVS. Cùm autem esset Ierosolymis in Pascha in die festo, multi crediderunt in nomine eius, videntes signa eius, quæ faciebat. Ipse autem IESVS non credebat semetipsum eis, eò quòd ipse nosset omnes; & quia opus ei non erat, vt quis testimonium perhiberet de homine: ipse enim sciebat, quid esset in homine.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Postquam primum illud signum in Cana Galilææ fecerat Christus, conuersionis aquæ in vinum, venit cum matre, cognatis, & discipulis Capharnaum; vbi non ita multos dies egit. Inde ascendit Ierosolymam ad festum Paschæ, & venit in templum, atque inde vendentes, &c. eiecit. Hæc prima est eiectio. de ea enim hic agit: nam secunda in hebdomada, qua est crucifixus, gesta est. Huius & illius discrimen vide iiij. Feria Dominicæ primæ in Quadragesima. Hic tamen suæ sunt appendices, vt illic suæ.

B. Postquam ex imperio vendentes eiecit Christus è templo, intendens in illos flagellum ex funiculis confectum, terrens quidem illos, non cædens;

C. Permoti Iudæi nouitate, & rei, & hominis, qui tunc primum Ierosolymis fiebat celebris, petunt signum, quo illa auctoritas & imperium confirmetur. Iam primum incipiunt à cæcitate: nam illud signum nonne erat insigne, quòd solo verbo tantam multitudinem expelleret?

D. Et tamen signum dat illis IESVS, *in illorum confutationem, cui non essent credituri. Vt enim Achaz Regi vaticinatus est Esaias verbi diuini futuram incarnationem, ita his Christus quòd templum corporis sui essent soluturi, ipse suscitaturus.*

E. Repræsentatur templi ædificatio sub Zorobabel & Iosedech, tam laboriosa, tam impedita, tam diuturna, vt ante quadraginta sex annos inchoatum templum consummari vix potuerit, propter vicinorum hostium (præsertim Samaritanorum) inuidiam & oppugnationem.

Meditatio Feriæ IIII. post Dominicam I. Quadragesimæ hic subseruire potest.

FERIA TERTIA

POST DOMINICAM QVARTAM

QVADRAGESIMÆ.

Docet IESVS: concitantur contra eum Iudæi.

IOAN. VII. Anno XXXII.

In lviij. imaginem Adnotatiuncula. *lviij.*

51.

A. *Templi atrium secundum, vbi ad dimidiatum festum Scenopegiæ quasi in occulto mansit* IESVS.

B. *Die festo mediante docet, cùm varij de eo sermones fuissent.*

C. *Moyses cum tabulis legis significat quod dixit;* Nemo ex vobis seruat legem.

D. *Inflammantur in* IESVM *Iudæi: dicunt;* Dæmonium habes, *&c.*

D. *Respondet* IESVS *benignè, & docet sapienter.*

E. *Piscina vbi sanatus fuerat paralyticus sabbato, quod reprehendebant Iudæi.*

F. *Dæmonculi significant Iudæorum sæuum animum contra* IESVM.

Docet IESVS; concitantur contra eum Iudæi. 51

Ioan vij *Anno xxxij.* lviij

A. *Templi atrium secundum, vbi ad dimidiatum festum Scenopegiæ, quasi in occulto mansit* IESVS.

B. *Die festo mediante docet, cum varij de eo sermones fuissent.*

C. *Moyses cum tabulis legis significat quod dixit; Nemo ex vobis seruat legem.*

D. *Inflammantur in* IESVM *Iudæi, dicunt dæmonium habes, &c.*

B. *Respondet* IESVS *benignè, & docet sapienter.*

E. *Piscina, vbi sanatus fuerat paralyticus Sabbatho, quod reprehendebant Iudæi.*

F. *Dæmunculi, significant Iudæorum sæuum animum contra* IESVM.

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. VII.

IVdæi ergo quærebant eum in die festo, & dicebant: Vbi est ille? & murmur multum erat in turba de eo. quidam enim dicebant: Quia bonus est. Alij autem dicebant: Non, sed seducit turbas. Nemo tamen palàm loquebatur de illo, propter metum Iudæorum. Iam autem die festo [a] mediante, ascendit IESVS in templum, & [b] docebat. Et mirabantur Iudæi, dicentes: Quomodo hic literas scit, cùm non didicerit? Respondit eis IESVS, & dixit: Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me. Si quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscet de doctrina, vtrùm ex Deo sit, an ego à meipso loquar. Qui à semetipso loquitur, gloriam propriam quærit: qui autem quærit gloriam eius, qui misit eum, hic verax est, & iniustitia in illo non est. Nónne [c] Moyses dedit vobis legem; & nemo ex vobis facit legem? Quid me quæritis interficere? Respondit [d] turba, & dixit: Dæmonium habes: quis te quærit interficere? [b] Respondit IESVS, & dixit eis: Vnum opus feci, & omnes miramini. Propterea Moyses dedit vobis circumcisionem: (non quia ex Moyse est, sed ex patribus) & in Sabbato circumciditis hominem. Si circumcisionem accipit homo in Sabbato vt non soluatur lex Moysi; mihi indignamini, quia totum hominem sanum feci in Sabbato? Nolite iudicare secundùm faciem; sed iustum iudicium iudicate. Dicebant ergo quidam ex Ierosolymis: Nónne hic est, quem quærunt interficere? Ecce palàm loquitur, & nihil ei dicunt. Numquid verè cognouerunt Principes, quia hic est Christus? Sed hunc scimus vnde sit: Christus autem cùm venerit, nemo scit vnde sit. Clamabat ergo IESVS in templo docens, & dicens: Et me scitis, & vnde sim scitis: & à me ipso non veni, sed est verus, qui misit me, quem vos nescitis. Ego scio eum: quia ab ipso sum, & ipse me misit. Quærebant ergo eum apprehendere: & nemo misit in illum manus, quia nondum venerat hora eius.

ADNOTATIO.

A. Templum, ad quod festo Scenopegiæ medio venit IESVS *& docuit, simul acerrimam habuit cum Iudæis disceptationem. Ascẽdentibus enim eius cognatis ad festum, dixit se non ascensurum: & id quidem nõ mysticè solùm dixit, sed reipsa fecit; nam ad dimidiatum dumtaxat festum ascendit in templum. Antea ascẽderat quidem ad festum, non tamen manifestè, sed quasi in occulto, vel omnino* nondum, *vt est Græcè, dixit se ascensurum. In eo itinere, quod habuit per mediam Galilæam & Samariam, decem leprosos sanauit, & hospitio prohibitus est in quadam Samariæ ciuitate.*

B. Docet Christus in templo quarto die festi Tabernaculorũ, quum tribus primis diebus fuisset de ipso plurimum murmur in templo iactatum; alijs dicentibus, bonus est; alijs contrà, non est, sed turbas seducit: omnes tamen susurrabãt, nullus palàm de eo loquebatur, ex ijs præsertim qui illum probabant; timebant enim Pharisæos, hostes Christi professos ac capitales. Mirantibus autem Pharisæis vnde literas sciret, cùm à nullo didicisset, intẽdit IESVS *digitum in cælum, demonstrans doctrinã suam Patris esse doctrinam, se Sapientiam esse à Patre genitam, non à se; & quæ doceret, non à se docere, sed à Patre, à quo accepisset quæ haberet omnia. Sum enim, inquit, Principium quidem, sed ex Principio, Verbum à dicente*

dicente & generante me Patre. Do igitur gloriam Deo mea hac professione; nō quæro meam. Hæc verò cognoscet, si quis voluerit Patris exequi voluntatem; si quis sua volūtate respōdeat, consentiat, & cooperetur diuinæ præuenienti voluntati & gratiæ, quæ semper nos præuenit. Illuminatio præterea cordis ipsi proueniet, sensus etiam spiritualis, & gratiæ diuinæ gustus & præclara indicia.

C. Moyses innuitur cum duabus tabulis dans Israëli legem, quam nullus Iudæorum seruabat; quod Christus illis exprobrat & obijcit: præsertim cùm vellent ipsum interficere.

D. Inflammantur iracundia Iudæi ad hæc Christi verba, & ingerūt atrox conuicium: Dæmoniū, *inquiunt,* habes: *nullus hic te vult interficere. Nihil est malitiosæ menti, & per hypocrisim simulatæ intolerabilius, quàm si videat suas cogitationes verè & clarè traduci. Nonne vos estis illi Iudæi, qui apud Ieremiam dicitis:*

Ier. 11. Mittamus lignum in panem eius, & eradamus eum de terra viuentium, & nomen eius non memoretur amplius? *& qui apud Sapien-*

Sap. 2. *tem dicitis:* Venite, circumueniamus iustum, contumelia & tormento interrogemus, morte turpissima condemnemus eum? *Sed cur tādem?* Contrarius enim est operibus nostris: improperat nobis mandata legis, diffamat in nos peccata disciplinæ nostræ. promittit se scientiam Dei habere, & Filium Dei se nominat (*quod etiam, dum diceret Christus,* Doctrina mea non est mea, *intelligere potuerant Iudæi*) Factus est in traductionem cogitationum nostrarum. *Quid potuit dici apertiùs? Nōnne digito Ieremias & Sapiens vos denotant, qui hodie cum Christo disceptatis?*

B. Hæc cùm ita sint, respondet tamen illis IESVS *benignè & sapienter:* Vnum opus operatus sum, & omnes miramini, *&c.*

E. Piscina, & sanatus ibi paralyticus repræsentatur. nam illinc occasionem acceperant Iudæi calumniæ, vt odium suum & inuidiam explerent, quòd Christus in Sabbato illum hominem sanasset.

F. Illud tamen festiuè pictor adiunxit, capitibus Iudæorū insistentes dæmonculos cum vinculis, vt significetur quid in eorum animis operarentur Diaboli; vt scilicet Christum vinctum ducerent atque interficerent: quod tamen noluit Christus fieri tunc. Nondum enim illius hora mortis aduenerat.

MEDITATIO.

EST quidem necessaria acquisita Theologia, quam discimus; sed ipsa non nostra sola industria vel præceptorum, sed è diuina gratia ac virtute lucem recipere debet, & ad principia sua referri. Non dico solùm ad sciētiæ illius principia, sed ad te, sancte IESV, fontem luminis omnis & scientiæ. Hanc tamen relationem non assequimur, hanc non docent nos præceptores, ad hos tamen sensus spiritus & lucem in scientijs & studijs est contendendum, cum omni cordis simplicitate in Christo. Est porrò alia doctrina quæ huic supereminet, & tota est diuina; mentis scilicet illustratio extraordinaria. hac solent à Deo ornari singulari pietate viri & mulieres, etiam literarum expertes, qui mirabili modo fiunt theodidacti. Huiusmodi doctrina ex orationis & contemplationis perfectione prouenire è Dei benignitate solet, & operū perfectione. Conseruanda autem est, quod ad nos attinet, vnicè in rebus omnibus, ad maiorē Dei gloriam aspirando, nihil philautiæ admiscendo, nihil vanitatis; Christo semper nitendo, in profunda cordis simplicitate atque humilitate. Neque tamen propterea negligenda doctrinæ acquisitio est, quæ in scholis traditur orthodoxis; præsertim si ex Ecclesiastica missione & functione docendum sit, siue concionandum. At verò si aliquas acceperis diuinas illustrationes, eas cum omni animi promptitudine ac simplicitate legitimæ Ecclesiæ, & eius principibus summittas oportet. Primo verò loco Romanæ Ecclesię, & Summo Pontifici. Has doctrinæ rationes doce nos, Christe IESV bone, quò tuam voluntatem agnoscamus, & ad perfectionem intento animo contendamus, atque in ministerijs nostris simus efficaces in te. AMEN.

A. Templum, vnde egressus fuerat IESVS, & absconderat se, cum eum volebant lapidare Iudæi.
B. Cæcus sedens, & mendicans non procul à templo.
C. Christum interrogant Apostoli, quis peccauit, respondet IESVS, & docet eos.
D. Expuit Christus in terram, facit lutum.
E. Inungit oculos cæci; iubet lauari.
F. In natatoria Siloe, iuxta ruinam turris, quæ oppressit xviij. homines.
G. Lauit cæcus, redit videns.
H. Varia contentio, primum inter vicinos, hic est, non est, sed similis ei &c.
I. Ducitur ad Pharisæos; interrogatur; fit schisma inter eos.
K. Vocantur parentes, qui vix audent dicere.
L. Existit rursus acrior, inter Pharisæos, & eum, qui cæcus fuerat, contentio.
M. Pharisæi demum hominem execrati, è Synagoga eijciunt.
N. Inuenit itaque eum Christus ac recipit, seq; illi Dei Filium esse declarat.

FERIA QVARTA POST DOMINICAM QVARTAM QVADRAGESIMÆ.

Sanatur cæcus natus.

IOAN. IX. Anno XXXII.

In lix. imaginem Adnotatiuncula. lix.

57.

A. *Templum, vnde egressus fuerat IESVS & absconderat se, cùm eum volebant lapidare Iudæi.*
B. *Cæcus sedens & mendicans, non procul à templo.*
C. *Christum interrogant Apostoli:* Quis peccauit? *Respondet Christus, & docet eos.*
D. *Expuit Christus in terram, facit lutum.*
E. *Inungit oculos cæci, iubet lauari.*
F. *In natatoria Siloë, iuxta ruinam turris quæ oppressit* xviij *homines.*
G. *Lauit cæcus, redit videns.*
H. *Varia disceptatio, primùm inter vicinos: hic est; non est, sed similis ei, &c.*
I. *Ducitur ad Pharisæos, interrogatur, fit schisma inter eos.*
K. *Vocantur parentes, qui vix audent dicere.*
L. *Existit rursus acrior inter Pharisæos, & eum qui cæcus fuerat, contentio.*
M. *Pharisæi demum hominem execrati è Synagoga eijciunt.*
N. *Inuenit itaque eum Christus ac recipit, seq; illi Dei Filium esse declarat.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. IX.

ET præteriens IESVS vidit [b] hominem cæcum à natiuitate: & interrogauerunt eum [c] discipuli eius: Rabbi, quis peccauit, hic, aut parentes eius, vt cæcus nasceretur? Respondit IESVS: Neque hic peccauit, neque parentes eius; sed vt manifestentur opera Dei in illo. Me oportet operari opera eius, qui misit me, donec dies est: Venit nox, quando nemo potest operari. Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. Hæc cùm dixisset, [d] exspuit in terram, & fecit lutum ex sputo, & [e] liniuit lutum super oculos eius, & dixit ei: Vade, laua in [f] natatoria Siloë (quod interpretatur Missus.) Abijt ergo, & [g] lauit, & venit videns. Itaque vicini, & qui viderant eum priùs quia mendicus erat, dicebāt: Nónne hic est, qui sedebat, & mendicabat? Alij dicebant: Quia hic est. Alij autem: Nequaquam, sed similis est ei. Ille verò dicebat: Quia ego sum. Dicebant ergo ei: Quomodo aperti sunt tibi oculi? Respondit: Ille homo, qui dicitur IESVS, lutū fecit; & vnxit oculos meos, & dixit mihi: Vade ad natatoriam Siloë, & laua. Et abij, & laui, & video. Et dixerunt ei: Vbi est ille? Ait: Nescio. [i] Adducunt eum ad Pharisæos, qui cæcus fuerat. Erat autem [k] Sabbatum, quando lutum fecit IESVS, & aperuit oculos eius. Iterùm ergo interrogabant eum Pharisæi, quomodo vidisset. Ille autem dixit eis: Lutum mihi posuit super oculos, & laui, & video. Dicebant ergo ex Pharisæis quidam: Non est hic homo à Deo, qui Sabbatum non custodit. Alij autem dicebant: Quomodo potest homo peccator hæc signa facere? & scis-

IOAN. IX.

ma erat inter eos. Dicunt ergo cæco iterùm: Tu quid dicis de illo, qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit: Quia Propheta est. Non crediderunt ergo Iudæi de illo, quia cæcus fuisset, & vidisset; donec vocauerunt[k] parentes eius, qui viderat: & interrogauerunt eos, dicentes: Hic est filius vester, quem vos dicitis, quia cæcus natus est? Quomodo ergo nunc videt? Responderunt eis parentes eius, & dixerunt: Scimus quia hic est filius noster, & quia cæcus natus est: quomodo autem nunc videat, nescimus; aut quis eius aperuit oculos, nos nescimus: ipsum interrogate; ætatem habet, ipse de se loquatur. Hæc dixerunt parentes eius, quoniam timebant Iudæos. Iam enim conspirauerant Iudæi, vt si quis eum confiteretur esse Christum, extra Synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt: Quia ætatem habet, ipsum interrogate. [l] Vocauerunt ergo rursum hominem, qui fuerat cæcus, & dixerunt ei: Da gloriam Deo. Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo eis ille: Si peccator est, nescio: vnum scio, quia cæcus cùm essem, modò video. Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis: Dixi vobis iam, & audistis: quid iterùm vultis audire? Numquid & vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ergo ei, & dixerunt: Tu discipulus illius sis; nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia Moysi locutus est Deus: hunc autem nescimus vnde sit. Respondit ille homo, & dixit eis: In hoc enim mirabile est, quia vos nescitis vnde sit, & aperuit meos oculos: scimus autem quia peccatores Deus non audit; sed si quis Dei cultor est, & voluntatem eius facit, hunc exaudit. A sæculo non est auditum, quia quis aperuit oculos cæci nati. Nisi esset hic à Deo, non poterat facere quicquam. Responderunt, & dixerunt ei: In peccatis natus es totus, & tu doces nos? Et[m] eiecerunt eum foras. Audiuit IESVS quia eiecerunt eum foras: & cùm[n] inuenisset eum, dixit ei: Tu credis in filium Dei? Respondit ille, & dixit: Quis est, Domine, vt credam in eum? Et dixit ei IESVS: Et vidisti eum, & qui loquitur tecum, ipse est. At ille ait: Credo Domine. Et procidens adorauit eum. Et dixit ei IESVS: In Iudicium ego in hunc mundum veni, vt qui non vident videant, & qui vident cæci fiant. Et audierunt quidam ex Pharisæis, qui cum ipso erant, & dixerunt ei: Numquid & nos cæci sumus? Dixit eis IESVS: Si cæci essetis, non haberetis peccatum. nunc verò dicitis: Quia videmus. Peccatum vestrum manet.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. TEmplum: inde enim exierat vt se absconderet IESVS, vbi arreptis lapidibus illum voluerant Iudæi lapidare, propterea quòd dixisset, Antequam Abraham fieret, ego sum. *Illinc igitur præteriens, vidit hominem à natiuitate cæcum.*

B. Cæcus sedens & mendicans, non longè à templo.

C. Christum interrogant Apostoli, videntes cæcum, & audientes à natiuitate cæcum esse; nũ illa prouenisset cæcitas ex eius peccato, an ne ex parentum. intelligebāt enim affligi propter peccata sua homines, filios etiam propter parentū. Vtrumque negat Christus: Sed ad gloriam, inquit, Dei per me illustrandam. Qua responsione & Apostolorum curiositatem perstringit IESVS, *& docet causam ad quam omnia quæ videmus à Deo fieri, referre debeamus, ad eius videlicet gloriam; nec facile de causis alijs esse iudicandum. Attollit simul illorum mentem ad miraculi, & gloriæ Dei exspectationem.* Me *inquit*, oportet operari opera eius qui misit me, dum dies est: venit enim nox, in qua nemo potest operari. quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. *Similiter atque me nunc videbitis, oportet me donec dies gratiæ est operari; donec scilicet Ecclesia militans perseuerat: succedet enim nox, in Iudicio vniuersali, & sæculorum consummatione (non filijs lucis, sed tenebrarum) vbi nullus poterit opera gratiæ operari. Tunc enim ego misericordiam conuertam in iudicium, & filij lucis præmium laborum accipient, & erunt impiorum hominum iudices: impij manibus & pedibus ligati in tenebras exteriores conijcientur. Lux ego sum mundi huius, longè clarior, ac multò præstantior quàm Sol hic omnibus conspicuus: verùm vt perpetuus non est hic mundus, sed finem est accepturus, & noua futura sunt omnia; ita mea hæc lux gratiæ, quæ diem Ecclesiæ facit, euadet in gloriæ lucem, & triumphantis Ecclesiæ perpetuum diem.*

D. His verbis cùm animos Apostolorum erexisset, expuit in terram, inclinat se, miscet lutum, vocat cæcum;

E. Vngit eius oculos luto, iubet ire lotum ad Natatoriam siue Piscinam Siloë: it, lauat, redit videns.

O beatum cæcum! ô felicem hominis cæcitatē, quem Christus suo sputo, & luto illuminauit atque sanauit! Sum ego cæcus Domine, illine oculos cordis mei. Illuminantur quidem cæci huius oculi; significatur verò salutem recipere humanũ genus vnctione luti, & lotione. Pater enim, qui caput Christi est, spuit Verbum in terram, & fecit lutum, Verbum videlicet carnem: hoc luto inunxit hominem, & lauari iussit aqua baptismi; largitusq; est homini visum, & dedit salutē.

F. Natatoria vel Piscina Siloë, id est, Missi, *eius quem item* Silo *vocauit Iacob: ante cuius aduentum non erat auferēdum sceptrum de Iuda. Nō est hæc Probatica, non Fons Siloë, nō Piscina superior, sed inferior piscina, quæ à superiori fonte & piscina aquam recipiebat. Iuxta hanc fuit turris, quæ sua ruina oppressit decem & octo illos homines.* Brocard.

G. Redijt cæcus videns ad suos: atque hic oritur illa celebris disputatio:

H. Primùm inter vicinos: Num hic ille cæcus? non est; similis illi est. Imo ego sum: exponit deinde, quo pacto viderit.

I. Ducitur ad Pharisæos; rogant quomodo viderit: idem respondet. Fit inter ipsos schisma, alijs factum vituperantibus; quo Sabbatum violaretur; alijs defendentibus. Fieri, inquiunt, nequit, vt homo peccator huiusmodi signa edat. dein non creditur cæco.

K. Vocantur parentes, de filio respondent omnia; non audent tamen confiteri à quo, vel quomodo sit sanatus; timētes ne è Synagoga eijcerētur, & templo, & sacris priuarentur: illa erat Iudæorum excommunicatio.

L. Rursus existit acrior cum cæco disceptatio, contendentibus Pharisæis inuidiam Christo cōflare ex illo facto, constanter cæco causam agente pro Christo. Vnde tibi, ô cæce, hoc ingenij lumen? vnde hæc facultas dicendi? Vnxerat videlicet te IESVS, *& lucem interiùs tibi inseruerat. Sed cur dicis Deum peccatores non exaudire? Quod contrà fit: nam publicanum exaudiuit Deus, & passim alios. Nō (inquit) est necessum qui lucem accipit fidei, eũ è vestigio omnia nosse fidei mysteria: vel planè peccatores non exaudit Deus, si è peccato, vel ad peccatũ eorũ oratio dirigatur.*

M. Tandem conuicti à cæco & confusi, illum eijciunt, sacris illum interdicũt, & ingressu Tēpli vel Synagogæ. Alia omitto persequi, quæ nō sunt harum Annotationum: sed tamē fit defensor & patronus Christi cæcus, causam agit cæcitas pro immēso diuinitatis lumine, opprimit ora Pharisæorum, accipit præmium à Christo maximum;

mum: illi enim profitetur IESVS, *se esse Filium Dei, quod vix Apostoli intelligebant.*

H. Christus inuenit cæcum pro sua prouidentia.

MEDITATIO.

EN, Domine IESV, ego cæcus sum, & quidem à natiuitate. Natus sum cæcus per peccatum; ablato autem per baptismum peccato, reliquisti tu quidem in me de tua prouidētia in exercitium virtutis cæcitatem, id est, ignorantiam, tum malam voluntatis propensionem, concupiscentiam, atque infirmitatē, per quæ illa fouetur ignorātia & cæcitas. Porrò cæcitatem illam, & reliqua mala plurimis peccatis auxi prolixè. Animaduerto meam cæcitatem, nihil video verioris lucis, nihil purioris veritatis. Intelligo quidem ex vniuersis creaturis tuis lumen tuum extare diuinum, & te indicare: & tamen ego illud nōn video. Est maior lux in virtutibus, & in præstantioribus amplior, splendidior & efficacior in Sacramentis, in Ecclesia, eximia in sanctis, excellens in Virgine gloriosa, infinita in te, Christe IESV, in Deo trino & vno. Et quis hæc secreta nouit? Quis dignè cōtemplatur? Spue sancte Pater in terrā cordis mei & potē- *Psal.* 100. tiarum Verbum tuum, quod ros est natiuitatis Filij tui; gustū imprime tuæ veræ contemplationis; & fiet vt videam mirabilia tua, illa prædicem, & te laudem in secula: pro te item contra aduersarios tuos veritatem tuam propugnem: Oro, Domine, vt de tua misericordia mihi sublimem illam veritatem tuam, & lucem quæ tu es, communices, vt voles, vbi voles, benigne & magne IESV. Amen.

FERIA QVINTA
POST DOMINICAM QVARTAM QVADRAGESIMÆ.

Ad Naim suscitatur filius viduæ.

LVC. VII. Anno XXXI.

In lx. imaginem Adnotatiuncula. lx. 28.

A. *Capharnaum, vbi fuerat seruus Centurionis sanatus: inde venit* IESVS *Naim.*
B. *Naim ciuitas in tribu Issachar.*
C. *Pompa funeris, turba flet, & mater miserabiliter se affligit.*
D. *Videt eam* IESVS, *consolatur:* Noli flere. *tangit loculum, stant portitores, adolescentem à mortuis excitat.*
E. *Fit celebrè hoc miraculum. vnde Ioannes accipit occasionem mittendi discipulos ad* IESVM.

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. VII.

ET factū est [a] deinceps, ibat IESVS in ciuitatē, quæ vocatur [b] Naim: & ibāt cum eo discipuli eius, & turba copiosa. Cùm autem appropinquaret portæ ciuitatis; ecce defunctus [c] efferebatur filius vnicus matris suæ: & hæc vidua erat: & turba ciuitatis multa cum illa. [d] Quam cùm vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Et accessit, & tetigit loculū. (Hi autem, qui portabant, steterunt.) Et ait: Adolescens, tibi dico, surge. Et resedit, qui erat mortuus, & cœpit loqui. & dedit illum matri suæ. Accepit autē omnes timor: & magnificabant Deum, dicentes: Quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus visitauit plebem suam. Et exijt hic [e] sermo in vniuersam Iudæam de eo, & in omnem circa regionem.

ADNO-

FERIA V. POST DOMIN. IIII. QVADRAG.

Ad Naim suscitatur filius Viduæ.

Luc. vij. *Anno xxxi.* 28 lx

A. *Capharnaum, vbi fuerat seruus Centurionis sanatus, inde venit* IESVS *Naim.* B. *Naim ciuitas in tribu Isachar.* C. *Pompa funeris, turba flet, & mater miserabiliter se affligit.*	D. *Videt eam* IESVS, *consolatur; Noli flere, tangit loculum, stant portitores, adolescentem à mortuis excitat.* E. *Fit celebre hoc miraculum, vnde Ioannes accipit occasionem mittendi discipulos ad* IESVM.

ADNOTATIO.

A. CApharnaum, vbi fuerat seruus Centurionis sanatus: inde enim discedens IESVS *venit in ciuitatem Naim.*

Hier. de Io. Broc. Ziegler. *B. Naim oppidum, siue ciuitas: ita enim ferè oppida appellant Euangelistæ, quæ erat in tribu Issachar, ad secundum milliare montis Thabor, ad Austrum iuxta Endor, in ea planitie quæ inter Thabor & Hermonium (id est, minorē Hermon) media est, ad radicem tamen Hermonij.*

C. Pompa funeris. Portatur à quatuor hominibus defunctus adolescens; vidua mater funus sequitur, miserabiliter se affligens & eiulans deplorat vnici filij mortem; sequitur turba ciuitatis multa. Christus verò eodem temporis momento veniebat Naim cum discipulis, & copiosa itē turba. Mirificè conueniūt omnia. In Naim (id est, iucunditatem & pulchritudinem cælestē) proficiscebatur IESVS, *quoad inter homines vixit, cum ijs qui eius fidem & doctrinam reciperent. Quid alij homines? mortui sepeliebant mortuos suos; regnabat enim mors. Ecclesia deplorat hominū calamitatem: illis occurrit Christus, vitam & salutem illis affert; modò sistant ea quæ mortem peccati fouent, modò audiant, & obediant Deo viuenti qui peccato sunt mortui.*

D. Vidit Christus feretrum mortui, vidit pōpam funeris, vidit multitudinem; sed ad solam matrem spectasse dicitur, materni doloris misericordia commouetur: Christus enim IESVS *Ecclesiæ semper miseretur, Christus illam semper exaudit. Solatur benignè, vt viduam desolatam:* Noli flere. *Sedat viduæ dolorē interius, spem erigit, simul accedit & tangit loculum, stāt qui mortuum portabant, compellat illum Christus:* Adolescens, tibi dico, surge. *Audit anima adolescentis ex limbo, audiunt Patres, magnificant Deum, confirmant spem: obedit anima adolescentis, effertur ab Angelo suo ad corpus, vnit illā corpori Christus: residet adolescens viuus in feretro, incipit loqui, dat Deo & Christo gloriā, exhibet illū Christus matri suæ: corripit omnes timor, reuerentur Christūm, eius opera magnificant, Deum laudant.*

Quàm sæpè similiter nobiscum agit Christus, è cælo audiens Ecclesiæ & Sāctorum orationes! Accedit, tangit nos suis visitationibus, sua diuina manu & disciplina. steterunt illi portitores, nos ad Infernum properamus: audit adolescens mortuus, nos obsurdescimus ad vocem Christi. quid tādem expectare possumus, nisi vt progrediatur funus nostræ mortis, & sepeliamur in Inferno? Auertat tam atrox malum Deus. Sed tamen non auertet, nisi nos ex eruditione huius vel aliorum miraculorum, & doctrinæ Christi ad meliorem vitæ frugem conuertamur. Et illud vide: Tangit lignum IESVS, *quia per lignum salus & vita mundo affertur.*

Hæc verò filij viduæ suscitatio facta est celeberrima: nam exijt eius fama per Iudæam vniuersam, hoc est, per tribus Iuda, Beniamin, Ephraim, dimidiam Manassé; & non dubium quin per vtramque Galilæam, & Peræam, id est, regionem trans Iordanem.

E. Hinc cōmoti & excitati Ioannis discipuli, venerunt ad Ioannē Macherunta, in carcerē, & narrauerunt de gestis Christi, de hoc præsertim.

MEDITATIO.

QVI est in peccato mortali, mortuus est; nec apparet adhuc illa mors animæ: & tamen portatur quasi mortuus, vt in Infernū conijciatur, sepulchrum animarum & corporum perpetuū & horrendum. Portatur verò à quatuor baiulis, Intellectu, Voluntate, Sensualite, & his quidem deprauatis & perditis; quartus portitor sunt Actiones peruersæ. In Ecclesia est hic; si quidem Christianus sit, saltē baptismali charactere. Ecclesia est eius mater, à qua deploratur eius interitus; lugetur à pijs omnibus, qui illū prosequūtur charitate, oratione, lachrymis, nec possūt iuuare vel reuocare; non desistunt tamē sequi & miserari. Est in Ecclesia Christus sua diuinitate, sunt Angeli, sunt Sancti cum Christo. aliquando etiam ille in humanitate adest, non solùm in Eucharistia; Sancti & Angeli multi sunt pręsentes re ipsa. Reuocat Christus cum Sanctis eū qui est Inferno obnoxius, ad Naim, id est, patriam cælestem. videt enim eius matrem Ecclesiam, huius miseretur, accedit, pręuenit, tangit loculum (id est, cor, & vlcus peccati.) stant portitores, reficiuntur potentię, vocat mortuum, vim spiritus inserit; hinc fit vt surgat; illū dat Ecclesiæ gubernandum. Similiter enim egit Christus dū in terris versabatur. ibat, deducebat in Naim suos: contrà mūdus sepeliebat mortuos suos; sed obliuiā ibat Christus, & à morte liberabat. Porrò qui in imper-

imperfectionibus assiduè versatur, quid aliud quàm paulatim moritur, & quasi ad sepulchrum mortalis peccati tendit, nisi orationibus Sanctorum iuuetur, & gratia Christi occurrentis, accedentis, tangentis, vocantis?

Occurre nobis, Dñe sancte IESV, cũ tuis Sanctis & Angelis, iube sistere gradum nostros portitores, tange loculum; hoc est, cruci tuæ da efficaciam in nos, & fac vt nobis vertatur loculus is in vitam, vi tuæ crucis, quo ad mortem & sepulchrum portabamur: voca nos à via mortis, & da matri; surgemus læti, matri nostræ Ecclesiæ obediemus studiosè te iuuante. Amen.

FERIA SEXTA
POST DOMINICAM QVARTAM QVADRAGESIMÆ.

Mittuntur nuncij à sororibus de graui morbo Lazari.

IOAN. XI. Anno XXXIII.

In lxi. imaginem Adnotatiuncula. lxi.

76.

A. *Bethania, Castellum Mariæ & Marthæ.*
B. *Lazarus grauiter ægrotans decumbit, inseruiunt ei sorores.*
C. *Mittunt nuncios ad IESVM Bethabaram.*
D. *Bethabara, oppidum trans Iordanem in tribu Ruben.*
E. *Deueniunt ad IESVM nuncij, & tamen hæret Bethabaræ, donec veniat ad quatriduanum.*

PRIMA PARS EVANGELII MISSÆ.

IOAN. XI.

ERAT autem quidam languens Lazarus à [a] Bethania, de castello Mariæ, & Marthæ sororis eius. (Maria autem erat, quæ vnxit Dominum vnguento, & extersit pedes eius capillis suis; cuius frater Lazarus infirmabatur.) [c] Miserunt ergo sorores eius ad eum, dicentes: Domine, ecce quem amas, infirmatur. [c] Audiens autem IESVS, dixit eis: Infirmitas hæc non est ad mortem; sed pro gloria Dei, vt glorificetur filius Dei per eam. Diligebat autem IESVS Martham, & sororem eius Mariam, & Lazarum. Vt ergo [e] audiuit quia infirmabatur, tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. deinde post hæc dixit discipulis suis: Eamus in Iudæam iterùm. Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc quærebant te Iudæi lapidare, & iterùm vadis illuc? Respondit IESVS: Nónne duodecim sunt horæ diei? Si quis ambulauerit in die, non offendit; quia lucem huius mundi videt. Si autem ambulauerit in nocte, offendit; quia lux non est in eo. Hæc ait: & post hæc dicit eis: Lazarus amicus noster dormit; sed vado, vt à somno excitem eum. Dixerunt ergo discipuli eius: Domine, si dormit, saluus erit. Dixerat autem IESVS de morte eius: illi autem putauerunt, quia de dormitione somni diceret. Tunc ergo IESVS dixit eis manifestè: Lazarus [e] mortuus est: & gaudeo propter vos, vt credatis, quoniam non eram ibi. sed eamus ad eum. Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad condiscipulos: Eamus & nos, vt moriamur cum eo.

ADNO-

FERIA VI. POST DOMIN. IIII. QVADRAGESIMÆ.

Mittuntur nuncij à sororibus de graui morbo Lazari. 76

Ioan. ix. Anno xxxiij. lxi

A. *Bethania Castellum Mariæ & Marthæ.*	D. *Bethabara, oppidum trans Iordanem, in tribu Ruben.*
B. *Lazarus grauiter ægrotans decumbit, inseruiunt ei sorores.*	E. *Deueniunt ad IESVM nuncij & tamen hæret Bethabaræ, donec veniat ad quatriduanum.*
C. *Mittunt nuncios ad IESVM Bethabaram.*	

ADNOTATIO.

Tribus imaginibus fuit operæpretium huius Euangelij historiam complecti, propter eius amplitudinem, & actionum varietatem.

A. Bethania, Castellum Mariæ & Marthæ sororum: nam harum dicitur Bethania, Lazarus tantùm è Bethania. Erat autem Maria ea mulier, quæ vnxerat pedes IESV, *& capillis detersérat, non solùm quæ erat vnctura: quare illa est eadem Lucæ, quæ fuerat peccatrix, postea verò sancta. Sita erat Bethania ad latus Oliueti montis Orietale, ad radicem montis ad Austrum vergens, secundo ferè milliario ab Ierosolymis, quindecim videlicet stadijs.*

Hier in Epist. Paul. Brocard.

B. Lazarus frater Mariæ & Marthæ, è morbo magis in dies debilitatus & languens decumbit; inseruiunt ei sorores, mœrent ac timent, tota domus est solicita. Consilium igitur sumunt, vt IESVM *euocent celeriter: sciebant illum esse in Peræa Bethabaræ; nam eò descendens ab Ierosolymis, per Bethaniam iter habuerat.*

C. Mittũt legatos suos, idoneos homines. cõtemplare quanta solicitudine ac cura rem commendent nuncijs. crescit in singula momẽta morbus; in sũmo est periculo, nulla spes nisi in IESV: *& tamẽ nihil aliud, quã significetis, Quẽ amat, eũ infirmari: non enim poterit amor quo hunc prosequitur pati, vt hic periclitetur vel ægrotet.*

D. Bethabara oppidum trans Iordanem, vbi fuerat Ioannes baptizans. eò enim secesserat IESVS, *postquàm se eripuerat è manibus Iudæorum, qui in festo Scenopegiæ & Encæniorum voluerant illum lapidare.*

E. Ad IESVM *veniunt legati à Maria & Martha, referunt verba concepta sororum:* Domine, Ecce quem amas, infirmatur. *Quinque verbis orant, vt publicanus: efficax nimirum significatur esse oratio, per quinque Christi vulnera. Non est ad mortem, inquit* IESVS, *hæc infirmitas Lazari, non est. non enim moritur iustus, sed commutat vitam mortalem hanc & miseram cum immortali illa & beata. Non est ad mortem diuturnam, vt aliorum, sed ad celerem resurrectionem. Non est ad eius mortem, sed ad excellentem Dei gloriam; ad meam videlicet mortem & resurrectionem. Hinc enim accepta occasione me crucifigent Iudæi, vnde ego gloriosè resurgam.*

Diligebat autem IESVS *Martham, & sororem eius Mariam, & Lazarum. Etiamsi amor sororum & Lazari suadebat vt illum sanaret, obedientia tamen Patris, & amor crucis persuadebat vt illum mori sineret; vnde rursum maiorem amorem demonstraret illum è morte suscitans. Domine, sim obsecro inter eos quos amas; verùm ne permittas me in peccati mortem labi, vt soles nonnumquam quos amas. Nam propterea Lazarum virum sanctum vitæ huic reddidisti, primùm vt ne nos excederemus è vita spiritus: quòd si in mortem incideremus, ne desperaremus tamen vitam.*

Hæret Bethabaræ IESVS, *donec videt mortuum Lazarum.* Tunc (*id est, post duos dies*) dicit discipulis suis: Eamus in Iudæam, *id est Bethaniam, quæ in Iudæa, in tribu tamen Beniamin: quò die sexto peruenit quàm nuncij venerant. Voluit enim expectare primùm vt moreretur, deinde vt quatuor dies haberet in monumento, quod ad miraculi spectabat celebritatem.* Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc quærebant te Iudæi lapidare, & iterùm vadis illuc? *Trepidant: timebant enim, non solùm Christo, sed sibi: quod Thomas statim explicabit. Modò, inquiunt, abfuit parum quin te in festo Scenopegiæ lapidarent atque interficerent Iudæi, & tam citò illuc redis? Depelle à nobis, bone* IESV, *similes timores, vt tecum fortiter pro veritate mortem velimus oppetere.*

Hic considera, vt portetur anima Lazari ab Angelis in sinum Abrahæ, vt à Patribus recipiatur, quanta narret de Christo, quanta omnium sit exultatio. Respondet IESVS: Nónne duodecim horę, *&c. Habuerunt Hebræi passim horologia horarum inæqualium: itaque perpetuò horarum duodecim diem artificialem, tum noctem. Huiusmodi erat horologium Achaz apud Esaiam. Hortatur Apostolos suauissimè, vt ipsum permittant diem suæ vitæ temporalis obire integrum, nondum esse ad duodecimam horam deuentum. Hortatur cum ipso in ea luce vt ipsi ambulent confidenter; caueant verò à nocte, vbi lux eius vitæ mortalis extinguetur, caueant ne ibi offendant. Aperi nobis semper*

hunc diem, Domine, tuæ lucis, vt numquam in tenebris ambulemus, néue offendamus. Hæc autem ait: & post hæc dixit eis: Lazarus amicus noster dormit. *non erat enim eius infirmitas ad mortem, vt dixit etiam aliàs:* Non est mortua puella, sed dormit. *Et dormiunt quidem feliciter Sancti mortui, qui corporis quidem vitam non habent, sed habent animæ longè clariorem; illam etiam corporis recuperaturi, si paululum expectent, donec numerus Sanctorum compleatur.* Tunc dixit IESVS manifestè; Lazarus mortuus est. *mysterio quidem mortuus non erat, sed dormiebat: aufer mysterium, dicatur apertè, re vera separata erat anima eius à corpore; itaque mortuus erat. Loquere nobis, bone* IESV, *manifestè, neque enim aliter intelligimus: vel aperi nobis spiritus intelligentiam, vt quæ mysticè nobis loqueris, intelligamus.* Sed gaudeo propter vos, vt credatis, quoniam non eram ibi: *gaudeo quòd ibi non fuerim. sic enim maius argumentum habebitis ad fidem vestram confirmandam, quàm si adfuissem.* Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad condiscipulos: Eamus & nos, & moriamur cum eo. *Consequenter Thomas, iuxta ea quæ dixerant alij, trepida quadam confidentia respondet, & quasi proiecta.*

EADEM FERIA VI.

POST DOMINICAM QVARTAM QVADRAGESIMÆ.

Venit IESVS Bethaniam.

EODEM CAP. Anno XXXIII.

In lxij. imaginem Adnotatiuncula. *lxij.*
77.

A. *Venit* IESVS *à Bethabara Bethaniam.*
B. *Nunciant Marthæ nuncij venisse* IESVM.
C. *Occurrit Martha* IESV *vbi substiterat, iuxta sepulchrum Lazari, nec procidit ad pedes sedula & actuosa virgo: fratrem vix credit ad vitam posse reuocari.*
D. *Abit, vocat Mariam ad* IESVM.
E. *Procidit hæc ad pedes* IESV, *plorat: collachrymantur Iudæi.*
F. *Infremit* IESVS, *turbat se, lachrymatur; quærit vbi eum posuerint.*
G. *Sepulchrum Lazari.*

SECVNDA

EADEM FERIA VI.

Venit IESVS Bethaniam. 77

Eodem cap. Anno xxxiij. lxij

A. *Venit IESVS à Bethabara Bethaniam.*
B. *Nunciant Marthæ nuncij venisse IESVM.*
C. *Occurrit Martha IESV, vbi subsliterat iuxta sepulchrum Lazari, nec procidit ad pedes sedula & actuosa virgo; fratrem vix credit ad vitam posse reuocari.*
D. *Abit, vocat Mariam ad IESVM.*
E. *Hæc procidit ad pedes IESV, plorat; collacrymantur Iudæi.*
F. *Infremit IESVS, turbat se, lacrymatur; quærit, vbi eum posuerint.*
G. *Sepulchrum Lazari.*

SECVNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

IOAN. XI.

VEnit[a] itaque IESVS; & inuenit eum quatuor dies iam in monumento habentem. (Erat autem Bethania iuxta Ierosolymam quasi stadijs quindecim.) Multi autem ex Iudæis venerant ad Martham & Mariam, vt consolarentur eas de fratre suo. Martha ergo vt[b] audiuit quia IESVS venit, occurrit illi: Maria autem domi sedebat. Dixit ergo Martha ad IESVM: [c] Domine, si fuisses hîc, frater meus non fuisset mortuus: sed & nunc scio, quia quæcumque poposceris à Deo, dabit tibi Deus. Dicit illi IESVS: Resurget frater tuus. Dicit ei Martha: Scio, quia resurget in resurrectione in nouissimo die. Dixit ei IESVS: Ego sum resurrectio, & vita: qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit, & credit in me, non morietur in æternum. Credis hoc? Ait illi: Vtique Domine, ego credidi, quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti. Et cùm hæc dixisset, abijt, & [d] vocauit Mariam sororem suam silentio, dicens: Magister adest, & vocat te. Illa vt audiuit, surgit citò, & venit ad eum: nondum enim venerat IESVS in castellum, sed erat adhuc in illo loco, vbi occurrerat ei Martha. Iudæi ergo, qui erant cum ea in domo, & consolabantur eam, cùm vidissent Mariam quià citò surrexit & exijt, secuti sunt eam, dicentes: Quia vadit ad monumentum, vt ploret ibi. Maria ergo, cùm [e] venisset vbi erat IESVS, videns eum, cecidit ad pedes eius, & dicit ei: Domine, si fuisses hîc, non esset mortuus frater meus. IESVS ergo, vt vidit eam plorantem, & Iudæos, qui venerant cum ea plorantes, infremuit spiritu, & turbauit seipsum, & dixit: Vbi posuistis eum? Dicunt ei: Domine, veni, & vide. Et [f] lachrymatus est IESVS. Dixerunt ergo Iudæi: Ecce quomodo amabat eum. Quidam autem ex ipsis dixerunt: Non poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati, facere vt hic non moreretur? IESVS ergo rursum fremens in semetipso, venit ad [g] monumentum. Erat autem spelunca, & lapis superpositus erat ei.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. VEnit IESVS *à Iordane & Bethabara Bethaniam: verùm præmiserat nuncios sororum, & nouerat egressuram Martham, dein Mariam; propterea non rectà voluit in oppidum ad ipsas venire, sed in agro esse, vbi non longè erat Lazari sepulchrum.*

B. Veniunt domum nuncij ad Martham, quæ œconomiam administrabat, nec sedebat lugens cum sorore. Sola hæc, auditis nuncijs, properauit ad IESVM. *expleri enim animum suum voluit primùm, nec turbari otium sororis & luctū; verita item vt intelligerent Iudæi adesse* IESVM. *Venerant enim Iudæi Ierosolymis ad cōsolandum Mariæ & Marthæ dolorem, velut ipsarum amici; vel multi etiam vt Christi aduersarij, qui subdolè illas solarentur, gauderent tamen mortem illam contigisse, & videri, non potuisse* IESVM *facere ne moreretur Lazarus, quod postea non tacuerunt.*

C. Martha igitur occurrit Christo in via; nec procidit statim ad pedes IESV, *sed prodens ingenium vitæ actiuæ,* IESVM *aggreditur!* Domine, si fuisses hîc, frater meus nō esset mortuus. *Imperfectè adhuc credebat Martha, quasi nec absens sanare ægrotum potuisset* IESVS; *nec mortuum suscitare. Respondet* IESVS, *quod planè erat facturus:* Resurget frater tuus: *sed actuosa Martha non aperit cor, dolore vehementi, & fidei imperfectione occupatum.* Scio, *ait*, quia resurget in resurrectione in nouissimo die. *Pulsat bonus* IESVS *vehementiùs:* Ego sum resurrectio & vita: qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit, & credit in me, non morietur in æternū: credis hoc? *Hi fuerunt pulsus, quibus elicuit è Martha fidei actum Christus, perfectum quidem in vniuersum, sed cui efficacia deerat particularis.* Vtique Dñe, ego credidi, *inquit Martha*, quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti. *Ita frequenter fit in nobis vt non sit efficax fides nostra: nam cùm ea sit principiū & radix omnis iustificationis, nostra cooperatione destituitur frequenter, & aliorum actuum, vel fidei, vel aliarum virtutum, qui necessario adhibendi sunt. Quòd autem dicit Christus,* Ego sum resurrectio, *sensus spiritus designatur eius in quo habitat Deus. Ita dixit Paulus:* Vt sit Deus omnia in omnibus. *&:* IESVS factus est nobis sapientia, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. *item* Christus omnia in omnibus adimpletur. *rursum:* Omnia in ipso constant. Omnia in omnibus Christus. *Alioquin Christus est omnium horum efficiens causa, meritoria, finalis: formalis esse non potest propriè; est tamen vtcunque per sua dona & sensus spirituales. Similiter sentiebat Beatus Franciscus in oratione, vbi in excessu mentis eructabat cor eius:* Deus meus, & omnia.

1. Cor. 1.
Eph. 1.
Coloss. 1. & 3.

D. Martha venit ad Mariam domum, silentio illi denunciat IESVM *adesse; addit, & eam vocare, vel de suo, quòd ita putaret* IESVM *velle, vel quòd ita ex illo intellexisset.*

E. Maria lugens cùm venisset ad IESVM, *in illum aspiciens, commota ex eius præsentia acriùs plorat, exclamat, proijcit se ad eius pedes. Dicit verò idem quod Martha. Perturbatur scilicet spiritus contemplatiui, vbi afflictione aliqua deijcitur de contemplationis actu. Sequuti Mariam fuerāt Iudæi, simul beneuoli, & maleuoli. Plorat Maria, plorat Martha, plorat familia, plorant Bethanienses, plorant consolatorij Iudæi: si non omnes verè, saltem omnes officij gratia: complentur omnia lachrymis.*

F. Sed quid Christus? Commouetur vehementer etiam illis lachrymis & luctu, infremit spiritu, turbat seipsum, ostendit se velle illum suscitare: Vbi, *inquit*, illum posuistis? *Respondent flebiliter.* Domine, veni & vide. *Addit lachrymas* IESVS, *agnoscunt Iudæi amorē quo Lazarū prosequebatur; & tamen alij obloquuntur:* Non poterat, qui aperuit oculos cęci nati, facere vt hic non moreretur? *Rursum infremit in semetipso. Neque verò repetitus hic fremitus, illæ lachrymæ ad præsentem tantummodo luctū ferebantur; sed horum fidei infirmitatem, illorum impietatem deplorabant; & futuræ crucis & mortis dolorem exhorrescebant, cui suscitatio Lazari datura erat occasionem. Minatur item Diabolo ille fremitus, & peccato; quòd mortis, & miseriarum causa fuerit. Hoc semper fecit Christus quoad vixit. Quid enim fuit eius vita? Quid præcipuè mors? Nōnne fremitus ingens, & in Diabolum, Mortem, Mundum, Peccatum; Infernum comminatio? Nec comminatio solùm, sed victoria.*

G. Sepulchrum in agro. substiterat enim extra castellum IESVS *ad iactum lapidis, vnde non aberat longè sepulchrum.*

EADEM

EADEM FERIA VI.

Suſcitat Lazarum IESVS. 78

Eodem cap. *Anno xxxiij.* lxiij

A. *Dixerat Martha et alij IESV; Veni & vide.*
B. *Venit IESVS ad ſepulcrum, iubet tolli lapidem.*
C. *Tollunt Apoſtoli.*
B. *Orat Chriſtus ſublatis oculis in cœlum; deinde clamat voce magna; Lazare, veni foras.*
D. *Prodit Lazarus ligatus, vt erat; quem IESVS iubet ſolui & abire.*
E. *Soluunt Apoſtoli, abire ſinunt.*
F. *Stupent omnes. Multi ex Iudæis credunt in IESVM.*
G. *Venit IESVS, & Lazarus cum ſuis domum, inde in Ephrem ſeccdit.*
H. *Aliqui Iudæi veniunt ad Phariſæos, & nunciant, quæ fecerat IESVS.*

EADEM FERIA VI.

POST DOMINICAM QVARTAM QVADRAGESIMÆ.

Suſcitat Lazarum IESVS.

IOAN. EODEM CAP. Anno XXXIII.

In lxiij. imaginem Adnotatiuncula. *lxiij.* 78.

A. *Dixerat Martha & alij* IESV: Veni, & vide.
B. *Venit* IESVS *ad ſepulchrum, iubet tolli lapidem.*
C. *Tollunt Apoſtoli.*
B. *Orat Chriſtus ſublatis oculis in cælum: deinde clamat voce magna:* Lazare, veni foras.
D. *Prodit Lazarus ligatus vt erat, quem* IESVS *iubet ſolui & abire.*
E. *Soluunt Apoſtoli, abire ſinunt.*
F. *Stupent omnes; multi ex Iudæis credunt in* IESVM.
G. *Venit* IESVS *& Lazarus cum ſuis domum: inde in Ephrem ſecedit.*
H. *Aliqui Iudæi veniunt ad Phariſæos, & nunciant quæ fecerat* IESVS.

TERTIA PARS EVANGELII MISSÆ.

IOAN. XI.

AIT IESVS: [a] [b] Tollite lapidem. Dicit ei Martha, ſoror eius qui mortuus fuerat: Domine, [c] iam fœtet; quatriduanus enim eſt. Dicit ei IESVS: Nónne dixi tibi, quoniam ſi credideris, videbis gloriam Dei? Tulerunt ergo lapidem. [b] IESVS autem eleuatis ſurſum oculis, dixit: Pater, gratias ago tibi, quoniam audiſti me. Ego autem ſciebam, qui ſemper me audis; ſed propter populum, qui circumſtat, dixi: Vt credant, quia tu me miſiſti. Hæc cùm dixiſſet, voce magna clamauit: Lazare, veni foras. Et ſtatim [d] prodijt qui fuerat mortuus, ligatus pedes & manus inſtitis; & facies illius ſudario erat ligata. Dixit eis IESVS: [e] Soluite eum, & ſinite abire. [f] Multi ergo ex Iudæis, qui venerant ad Mariam & Martham, & viderant quæ fecit IESVS, crediderunt in eum. Quidam autem ex ipſis [h] abierunt ad Phariſęos, & dixerunt eis quæ fecit IESVS.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Dixerat igitur Martha IESV, dixerant alij: Domine, veni, & vide. *Ducitur ad sepulchrum, sequuntur discipuli, dein Maria cum Iudæis, familia præterea cum Castellanis Bethaniensibus.*

B. Postquam ad monumentum ventum est, iubet IESVS *auferri lapidem ab ostio sepulchri. Intercedit Martha, metuens ne fœtor quatriduani mortui Christum offenderet:* Domine, *inquit*, iam fœtet; Quatriduanus enim est. *nondum enim credebat suscitandum. Martham castigat verbis* IESVS, *quibus tandem cor illius illuminatur.*

August. *C. Auferunt ab ostio speluncæ lapidem Apostoli.*

B. Stat IESVS *iuxta sepulchri patens ostiũ, tollit oculos sursum in cælum ad Patrem, hæc fuit oratio: gratias præterea agit, non quasi tum primùm ea de re exaudiretur.* Pater, *inquit*, gratias ago tibi, quoniam audisti me. Ego autem sciebam quia semper me audis; sed propter populum qui circumstat dixi, vt credant quia tu me misisti. *Vt in primo actu meriti omnia meritus est Christus, quod ad sufficientiã attinet & efficaciam, ita primus orationis eius actus pro omnibus est à Deo exauditus. Alio nomine semper Christus à Patre auditus est, quia semper fuit Verbum apud Patrem. Sed* vt credãt quia tu me misisti. *Hoc vt crederent laborabat Christus, vnde ipsum Deum esse simul crederent; quod & his, & alijs verbis profitebatur, & diuinis testimonijs (id est, miraculis) confirmabat. Efficax verò est, vt nostrum meritum in Christo, ita nostra oratio: etenim communicauit nobis Christus non vim meriti sui solùm, sed orationis etiam, & omnium actionum.*

Ad hæc clamat voce magna IESVS: Lazare, veni foras. *Sed cur clamat? cur magna voce clamat? neutrum fuit necessum; ac ne vox quidem. sed clamat tamen, vt significet longè abesse in Limbo animam Lazari, vnde illam euocabat voce magna, quasi ex imperio. Congruenter item vox* magna *dicitur, quæ est Verbi infiniti. Adde clamorem & esse, & dici magnum, vt eorum qui in peccato iacent mortui surditatem arguat, & surgendi difficultatem. Audit Lazarus, audiunt omnes Patres vocem Christi in sinu Abrahæ, agnoscunt Filij Dei potentiã, exultat omnium spes: Non tardabit, ecce veniet, ecce liberabit nos. Gloria & laus Deo & Christo eius, resonat Limbus. Anima verò Lazari in ictu oculi Angelorum ministerio redit ex Limbo, putredo abigitur è corpore, vnit animam illi Christus.*

D. Prodit ligatis manibus & pedibus, capite & facie Lazarus. cumulus hic est diuinorum miraculorum. Verùm cur non etiam aliud addit miraculum, vt è clauso monumento Lazarum euocet; quod miraculum tam facilè potuit, quàm alia? Voluit nimirum Christus hoc dare mysticæ significationi, & doctrinæ de contritione, vt modò dicetur.

Clama, bone & sancte IESV, *in corde meo, clama voce magna. longiùs enim absum ego, quàm Lazarus fuit: singulari etiam tuo imperio opus est, vt susciter à peccatis meis. Sed quid dico? Scio te continenter clamare, sæpè etiam voce magna vim quandam cordi meo inferre; sed eò sum ego nocentior, qui non audiam. Expugna, Domine, meam socordiam atque surditatem; etenim tu scis quo pacto id facilè possis. Volo ego, & deposco vt ita facias vt potes; oro vt velis.*

E. Dissoluunt institas Apostoli (id est, fasciolas) quibus ad manus & pedes, ad collum etiam colligatus erat Lazarus, sindone obuolutus & sudario.

Repræsentatur autem pœnitentiæ Sacramentum hac Lazari suscitatione. nam qui peccato mortali est obnoxius, is & vitam animæ amisit, & animam sub duritia cordis sui habet conclusam atque sepultam: adueniente verò Dei virtute, & gratia excitante, remouetur hæc durities prædicatione Ecclesiæ & ministerio: nam & amotionem lapidis, & solutionem institarum dat discipulis Augustinus. Ita remouetur lapis à sepulchro; quo aperto, exhalat peccator sordes animæ & putredinem: hæc est peccatorum confessio. Adhibetur verò post contritionem & confessionem Sacramentalis absolutio, è verbo Dei profecta, quæ vim habet diuinam. Ibi clamor est Christi, & virtus infinita, quæ facit vt vitam morte peccati amissam recipiat anima; sed eam quidem impeditam, & quasi ligatam, nisi pœnæ vinculis absoluatur. Quæ etiamsi Sacramento quidem deletur cum culpa, non tamen tota semper vt in baptismo deletur: quare satisfactio accipienda est, tertia Sacramenti pars, quæ & residuum pœnæ temporalis depellat, & habitus prauos imminuat, tum agilitatem adferat ad

pias

pias actiones exercendas. Clamat verò solus Christus, vt significetur Christum esse in Sacramento iustificationis, & finalem, & efficientem causam, & meritoriam; ministerium autem huius clamoris & virtutis dedisse discipulis postea, vbi in eos insufflans, & quasi vim magnæ & diuinæ vocis communicans, dixit: Accipite Spiritum sanctum. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt; *& virtutem diuinam posuit in Sacramento. Quo ministerio vtentes, qui hanc accipiunt in Ecclesia facultatem, magnitudine illius vocis vtuntur, & diuinâ virtute, vbi absoluunt peccatores.*

F. Stupent omnes: multi ex Iudæis credunt in Christum, alij accenduntur inuidia & malignitate; properant ad Pharisæos, vt deferant quæ fecerat IESVS: *Esse miraculum summum & patentissimum, non posse ampliùs dissimulari; viderent ne quid detrimenti respublica pateretur. Illud addere potes, procidisse ad pedes* IESV *Lazarum, gratias egisse; idem fecisse sorores, omnia fuisse plena gaudio & animorum exultatione, auctam in omnibus fidem.*

G. Veniunt omnes domum; vnde accepto cibò statim secessit Ephrem in desertum IESVS: *sciebat enim esse in concilio Pontificum & Pharisæorum decernendum, vt ipsum interficerent.*

H. Redeunt Iudæi Hierosolymam, & narrant aliqui ex Pharisæis quæ fecerat IESVS.

MEDITATIO.

VÆ nobis. Itáne est Domine IESV? etiámne amicos tuos, & quidem prædestinatos ad vitam æternam, aliquando permittis in peccatum mortale labi? Id enim intelligo significare mortem Lazari amici tui. Doce me, benigne Domine, hoc mysterium.

Nónne animaduertis initio me hoc in Adam permisisse? Permisi præterea in alijs meâ infinitæ prouidentiæ altitudine.

At verò, Domine, iustus nulla prorsus ratione, nec ad tempus pati potest, vt tuus sit inimicus. Scio; sed ipsius tamen culpa cadit, mea misericordia resurgit. Et quidem augeo in hoc miserationem meam. nam & cautiores fiunt huiusmodi, & magis humiles; & maiorem metum diuinæ iustitiæ concipiunt, & excitantur magis ad meæ bonitatis amorem & laudem. Verùm qui stat, videat ne cadat: ignorat enim an sit erigendus. sed volui tamē nulli eripi spem remissionis, & Ecclesiam hoc miraculo docere Sacramentum pœnitentiæ. Vt autem peccata dimittam, vtor etiam orationibus Sanctorum, vt hîc Mariæ & Marthæ in fratris suscitatione. præuenio enim mea gratia & auxilio illos qui in morte peccati sepulti iacent; eorum corda emollio, & impedimenta remoueo: vt sic & ad pœnitentiam salutarem possint euadere, & vitam animæ amissam recipere. Huius verò gratiæ & clementiæ feci ministros in mea Ecclesia, per quos, & Sacramentum pœnitentiæ, deleo peccata, si quis post baptismum gratiam amiserit. Magna mysteria complectitur hæc Lazari suscitatio, magnam dat spem peccatoribus: sit nomen tuum, Christe IESV, benedictum in sæcula. Amen.

POST DOMINICAM QVARTAM QVADRAGESIMÆ.

Docet IESVS in templo.

IOAN. VIII. Anno XXXII.

In lxiiij. imaginem Adnotatiuncula. *lxiiij.* 54.

A. *Liberata Adultera iterùm docet* IESVS.
B. *Gazophylacium ibi enim tunc docebat.*
C. *Dicit se mundi esse lucem.*
D. *Indignè id accipiunt multi, & cum eo altercantur.*
C. *Respondet illis* IESVS, *docet, & arguit eos.*
E. *Pater æternus, à quo se missum testatur* IESVS.

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. VIII.

ITerùm [a] ergo locutus est eis IESVS, dicens: Ego sum [c] lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in tenebris; sed habebit lumen vitæ. Dixerunt ergo ei Pharisæi: Tu de teipso testimonium perhibes; testimonium tuum non est verum. Respondit IESVS, & dixit eis: Et si ego testimonium perhibeo de meipso, verum est testimonium meum: quia scio vnde veni, & quò vado: vos autē nescitis vnde venio, aut quò vado. Vos secundùm carnem iudicatis; ego non iudico quemquam. Et si iudico ego, iudicium meum verum est: quia solus nō sum; sed ego, & qui misit me, Pater. Et in lege vestra scriptum est, quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum, qui testimonium perhibeo de me ipso; & testimonium perhibet de me, qui misit me, Pater. Dicebant ergo ei: Vbi est Pater tuus? Respondit IESVS, Neque me scitis, neque Patrem meum: si me sciretis, forsitan & Patrem meum sciretis. Hæc verba loquutus est IESVS in [b] gazophylacio, docens in templo: & nemo apprehendit eum, quia necdum venerat hora eius.

ADNO-

Docet IESVS in templo. 54

Ioan. viij. Anno xxxij. lxiiij

A. *Liberata Adultera, iterum docet* IESVS.
B. *Gazophylacium; ibi enim tunc docebat.*
C. *Dicit se mundi esse lucem.*
D. *Indigne id accipiunt multi, & cum eo altercantur.*
C. *Respondet illis* IESVS *docet, & arguit.*
E. *Pater æternus à quo se missum testatur* IESVS.

ADNOTATIO.

A. Christus, & mulier liberata ab accusatione Scribarum & Pharisæorum; & hi perterrefacti diffugientes. nam cùm doceret populum IESVS *sedens, interpellauerant concionem Pharisæi malitiosa illa adulteræ accusatione. Illis igitur reiectis, ac dimissa muliere, redit ad docendum* IESVS.

Beda in cap. 12. Marc. Abulensis in 12. c. l. 4. Regum. *B. Gazophylacium; id est, locus in atrio Templi ad dexteram altaris holocaustorum, vbi erant arcæ, in quibus reponebatur sacer Templi thesaurus. Hic docebat Christus; vnde aliàs aspexerat conijcientes dona in gazophylacium.*

C. Christus exponens turbis se lucem esse mundi. Sanè lux erat vera IESVS; *& est* τὸ φῶς τοῦ κόσμου, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. *Aperiamus oculos per fidem, & sacram vitæ Christi meditationem; vt lux hæc diuina, placida, suauis, viuax, Christus* IESVS *mentem nostram illustret & corda. sequamur Christum, illum imitemur; sic & mentis tenebras dispellemus, & viuum Dei lumen corde concipiemus.*

At Pharisæorum malitiosi & peruersi oculi tantam lucem ferre non possunt; captiosum opponunt enthymema: Tu de te testimonium perhibes, quare verum non est testimonium tuum. Placidissimè respondet Christus: Nolite ita dicere, Pharisæi. nam etiamsi ego de me testimonium affero; tamen est verum meum testimonium. Itaque hoc primùm respondeo, Rectè vos non colligere. quo responso deberet vobis abundè satisfactum esse, nec aliud quicquam esset addendum, cùm meam auctoritatem & fidem tot signis & miraculis apud vos toties confirmauerim. Hæc scitis vos Pharisæi; verùm propiùs accedo, & ago vobiscum apertiùs. Hæc est mea confidentia, vbi testimonium de me dico. scio enim me à Patre Deo & genitum esse & missum, & rursum tendere ad Patrem; qui tamen in me semper est, & ego semper in eo. Hæc spiritu percipiuntur; vos iudicatis secundùm carnem, nec vlteriùs proceditis: propterea nescitis nec vnde veni, nec quò vadam. Credite ô Pharisæi, ne timeatis, hoc enim tempore, nec vos ego, nec quemquam alium iudico; tantùm salutem mundo annuntio & affero. Et tamen si vellem iudicare, verè id facerem, quia non solus iudicarem; sed Pater, qui in me est, mecum iudicaret: duæ enim sumus personæ, vna diuinitas. Si duorum hominum testimonium ex lege verum est, cur non potiùs duarum personarum diuinitatis, Patris, & coæterni Filij? Hæc erant in verbis Christi, vt nunc. Non intelligebant tamen Pharisæi: neque ferociunt, vt aliàs; sed sedatè interrogant: Vbi igitur est Pater tuus? *Similiter ferè dixit Philippus:* Ostende nobis Patrem.

C. Respondet IESVS, *illos trahere volens quò nolebant sequi: Non intelligitis vbi Pater meus sit, quia nec me cognoscitis, nec Patrem meum. Agnoscite me, credite verbis meis; ita* August. *fiet vt Patrem cognoscatis, nec vbi sit quæratis: nam in me est, nusquam alibi magis. Quod verò* Gloss. *Latinè exponitur*, forsitan, *non est dubitantis, sed dubitantes irridentis, & increpantis; vt dominus solet comminari seruo; Forsitan dominus tuus ero. Hæc loquutus est in gazophylacio, nec admodum in illum sunt commoti Pharisæi, neque comprehendere conati sunt, quod tamen facere cogitabant. neque enim hora aduenerat qua id erat permissurus Pater in Filio, Christus in se.*

E. Appingitur Pater æternus, à quo se & missum esse, & testimonium habere testatur IESVS.

MEDITATIO.

QVis ex omnibus non confundatur, vbi suas tenebras funditùs contemplatur; præsertim qui audeat confiteri se in Christo viuere, & Christum sequi? At vbi lux Christi, qui lux est mundi, in quo tenebræ nullæ sunt? Vbi Christi lumen? At solabitur se quis, si nihil sibi conscius sit, & piè se credat esse in gratia Dei, & in luce versari. At verò hic mihi respondeat: Quid est quòd oculos habens nõ videat lucem viuificam, quæ præstò omnibus esse solet piè & religiosè Christum colentibus? Quid est quòd sæpè tam frigidè oremus? tam negligenter in spiritualibus exercitijs versemur? Itaque nihil nobis lucet in corde: tenebrosæ sunt & obscuræ nostræ meditationes. Scis tu, benigne IESV, harum miseriarum causas, illas, obsecro te, eximas; vt splendeat ampla illa lux tua, suauis, amœna, diuina in corde & potentijs nostris. Da vim, vt & te perfectiùs sequamur in dies, & ad omnem perfectionem nos cum tua gratia extendamus: vnde fiat, vt lux illa non tantùm nos consoletur, lętificet, & ornet; sed vitam item nobis conciliet, & diuinas motiones & vires ad te laudandum, ad præcepta tua & consilia diuina adimplenda, ad finem vocationis nostræ feruidè prosequendum, & cum magno prouentu assequendum, ad gloriam nominis tui sempiternam. Amen.

Ioan. 8. 1. Io. 1.

DOMI-

DOMINICA PASSIONIS.

Acerrima confutatio Iudæorum, & eorum contra IESVM conatus. 56

Ioan. viij. *Anno xxxij.* *lxv*

A. *Idem locus Gazophylacij.*
B. *Dicit IESVS turbis, & Principibus Sacerdotum; Quis ex vobis arguet me de peccato? &c.*
C. *Dæmones obsident turbam, et Principes; vt eorum furor in contumelia iactanda notetur. Samaritanus es. Dæmonium habes.*
B. *Respondet IESVS suauissimè.*
C. *Ipsi verò magis efferuntur.*
D. *Apostoli mirantur & obstupescunt.*
E. *Abraham contemplatur in spiritu mysteria Christi.*
C. *Produnt tandem malitiam suam Iudæi, arripiunt lapides, vt eum lapident.*
F. *IESVS qui absconderat se, & exierat è templo.*

DOMINICA PASSIONIS.

Acerrima confutatio Iudæorum, & eorum contra IESVM conatus.

IOAN. VIII. Anno XXXII.

In lxv. imaginem Adnotatiuncula. *lxv.*
56.

A. *Idem locus gazophylacij.*
B. *Dicit* IESVS *turbis & Principibus Sacerdotum;* Quis ex vobis arguet me de peccato? *&c.*
C. *Dæmones obsident turbam & Principes, vt eorum furor in contumelia iactanda notetur:* Samaritanus es, Dæmonium habes.
B. *Respondet* IESVS *suauissimè.*
C. *Ipsi verò magis efferantur.*
D. *Apostoli mirantur, & obstupescunt.*
E. *Abraham contemplatur in spiritu mysteria Christi.*
C. *Produnt tandem malitiam suam Iudæi, arripiunt lapides vt eum lapident.*
F. IESVS, *qui absconderat se, & exierat è templo,*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. VIII.

DIcebat [a][b] IESVS turbis Iudæorum, & Principibus Sacerdotum: Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. [c] Responderunt ergo Iudæi, & dixerunt ei: Nónne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & Dæmonium habes? [b] Respondit IESVS: Ego Dæmonium non habeo; sed honorifico patrem meum, & vos inhonorastis me. Ego autem non quæro gloriam meam: est qui quærat, & iudicet. Amen, amen dico vobis: si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum. Dixerunt [c] ergo ei Iudæi: Nunc cognouimus, quia Dæmonium habes. Abraham mortuus est, & Prophetæ: & tu dicis: Si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mortem in æternum. Numquid tu maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est? Et prophetæ mortui sunt. Quem teipsum facis? Respondit IESVS: Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. Est pater meus, qui glorificat me, quem vos dicitis, quia Deus noster est, & non cognouistis eum: ego autem noui eum: & si dixero, quia non scio eum, ero similis vobis, mendax. sed scio eum, & sermonem eius seruo. Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meum: [e] vidit, & gauisus est. Dixerunt ergo Iudæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Dixit eis IESVS: Amen, amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum. [c] Tulerunt ergo lapides, vt iacerent in eum. IESVS autem [f] abscondit se, & exiuit de templo.

ADNOTATIO.

A. IDem locus gazophylacij.

B. IESVS, *& Iudæorum primates, quos rursum vehemẽter arguit ac confutat Christus. Iam enim primùm accusatores adulteræ repulerat: dein exprobrauerat alijs, quòd secũdùm carnem iudicarent, quòd ipsum nescirent, vel eius Patrẽ. addiderat;* Vos in peccato vestro moriemini, Quæritis me interficere, Vos ex patre Diabolo estis, & desideria illius perficere contenditis. *Itaque erat concitatum eorum odium. Contrà verò gloriam erat consequutus eximiã* IESVS *ex adulteræ liberatione. dixerat:* Ego sũ lux mũdi, *Ego sum principium, qui loquor vobis. multi ex ijs qui audiebant Iudæis in eũ crediderãt, horum fidem confirmauerat verbis amplißimis. at verò Christi verba alij peruersè in suam contumeliam interpretantes:* Semen, *inquiunt,* sumus Abrahæ, nemini vnquam seruiuimus. *Hinc* IESVS *sumpta occasione, partim benignè eos docet, partim seuerus verbis castigat; tandem incredibili æquitate, atque animi summißione se exhibet ab illis iudicandum.* Quis ex vobis, *inquit,* me arguet de peccato? *prodeat, accuset. addit suauitatem obsecrationis:* Si veritatem vobis loquor, cur non creditis: *O boni agite, credite: en vobis quemadmodum credere poßitis; aperite Deo corda vestra vt ille vos doceat, vt ex illo, & per illum operemini; quod in vobis meo merito faciet Pater: ita fiet, vt verba mea audiatis. Subdit verò eorum cognoscens insipientiam & malitiam: Sed vos propterea non auditis, quia non ex Deo, sed ex Diabolo estis: hic vos monet, hunc sequimini, huic obeditis. Quid hinc acriùs, quid illinc dulciùs dici potuit?*

C. Et tamen vincit malitia: Samaritanus es, *non fallimur nostra opinione,* & dæmoniũ habes. *Sed cur hæc tandẽ Iudæi? An quia benignißimè vos admonet & rogat* IESVS, *& paternè vos adhortatur? At enim traducit cogitationes nostras, & insipientiam flagellat: propterea Samaritanus est; propterea Dæmonium habet.*

B. Quid Christus ad tam atroces contumelias? Humanißimè, se non negat Samaritanum, negat Diabolum habere. Nam re vera Samaritanus (id est, custos & seruator mortaliũ) Christe IESV, *& eras tu, & es semper; & te Samaritæ comparasti in parabola.*

Pergit verò IESVS *diuinæ humilitatis suæ sẽsum exprimere: Vermis ego sum & abiectio hominum: nihil aliud in actionibus meis quàm honorifico Patrem meum, cur vos inhonoratis me? Hoc facite, & me cohonestatis. non enim quæro ego gloriam meam, sed Patris mei: eadem enim gloria Patris & mea est, vt eadem diuinitas: ab ipso tamen Patre vobis cauete, quem confitemini Deum vestrum. Ego, quamuis vobiscum nũc ago benignè atque humiliter, agam tamen aliquando seuerè, vbi gladium meum vibrauero, &* Psal. 7. *thronum meum præparauero ad iudicium. Pater est qui iudicat: Deus enim semper iudicat, & condemnat qui in eum peccant, nec resipiunt; homo Deus, vbi tempus acceperit. Rursum* IESVS *illos suauiter ad sanitatem vocat, & docet. Audite Iudæi, credite verbis meis, illa seruate; nam verißimè ita est. Qui meum sermonem receperit per fidem, & opere expleuerit, is vitam consequetur æternam. Agnoscite excellentem dignitatem, quam vobis gratificatur Deus, vt sitis ad vitam sempiternam diuinitatis cooperatores.*

Contemplare hoc loco Christi IESV *spiritum humilitatis, zeli, veritatis, commiserationis, iustitiæ, suauẽ virtutum melodiam, & simul acrẽ.*

C. Obfirmant tamen suam obstinationem & cæcitatem Iudæi. Vel ex his verbis tuis negari non potest te à Dæmonio agi. Mortuus est Abraham, & Prophetæ; qui dubium non est quin Dei sermonem seruauerint; & tu dicere audes: Si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mortem in æternum? *Consequens erat vt dicerent: Num tu Deo æqualis es, qui & immortalis est, & donat homines immortalitate? Hoc horrẽt dicere, ne illi honorem alioqui habere videantur. Deflectunt ad Abraham, omnia ad carnalem intelligentiam referentes, quæ est perpetua Iudæorũ cæcitas. Tu igitur non morieris? ergo maior es Abraham, qui mortuus est: maior eris reliquis Prophetis:* Quẽ facis teipsum? *Nõ facio me Deum respondet* IESVS; *sed Pater me generat semper. Pater, & ego, & Spiritus fecimus me hominem: ego facio me Peccatum (id est,* περὶ ἁμαρτίας) *hostiam videlicet me offero pro peccato mortalium. Sed audite quam vobis offero satisfactionẽ Iudæi. Profiteor enim planè gloriam meã nihil esse si me ipsum glorificem: nam gloria mea non mea, sed Patris est. Ille me, & æterna sua gloria donauit, & Diuinitate antequam mundus fieret. Hic est quem vos Deũ vestrum dicitis, quare & Deus vester ego sum: verùm Patrẽ vos non nouistis, cui non vultis esse eiusdem gloriæ Filiũ: ego verò noui eum, illa sapientia*

pientia quæ vnà communis mihi cum illo est; simul Sapientia ego sum à Patre in æternitate genita. Vrget porrò: Neque possum id ego dissimulare; nam si dixero me Patrem non nosse, similiter atque vos estis, ero & ipse mēdax. Vtitur eadem efficacia verbi, vt simul illos hortetur benignè; & quam videbat in cordibus eorum peruersitatē percutit, si quo modo à malitia sua discedant. Addit: Sed scio eum. *sum eius Sapientia, seruo eius sermonem, id est, sum homo simul Patri obediens vsque ad mortem. De Abraham autē, quem appellatis, audite: Vehementer desiderauit ille videre mysteria mei aduentus in mūdum, & humanæ dispensationis; vidit in spiritu per fidem, vidit per diuinam reuelationem, credidit, gauisus est, Deo gloriā dedit immortali & mihi. Hoc intelligere potestis, Iudæi, in lege vestra. Cur igitur Abrahæ fidem non sequimini & exemplum, qui in eo tantopere gloriamini? Iudæos Christus ad spiritum identidem reuocat; hi eò magis externis cogitationibus sese implicāt:* Quinquaginta, *inquiunt,* annos nondum habes, & Abrahā vidisti? *Nō hoc dico Iudæe cæce; sed illud contendo, vt in præsentia mea illud in spiritu credas, eo gaudeas, quo gauisus est Abraham absens; & confitearis Deum me esse & hominem, & mortalium Saluatorem: quod si vos faceretis, non solùm Abraham me vidisse intelligeretis, sed me illū in mea æternitate. Nam ego (id est, mea hypostasis ac diuinitas) antequā nasceretur Abraham, ab æterno est: qua phrasi cōsubstantialem se Patri manifestat, cùm ad nomē* יְהוָה *tetragrammaton alludat planissimè, quod nunquam nisi Deo vni vel tribuitur, vel tribui potest. Intelligunt Iudæi nunc quòd se Deū planè profiteatur* IESVS, *quod paulò antè non intellexerant, vbi dixit se Principium esse. Vertuntur in furorem, ferociter ad lapides prouocant, vt innocentem & indemnatum tanquam blasphemum necent crudeliter. Non vos mouet, Iudæi, Zelus Dei; sed vestra cæcitas, vestra malitia atque inuidia: nam si* IESVS *profitetur se Deum, miraculis & scripturis idem demonstrat; quibus non potestis contradicere. Quæ est hæc tam atrox, & tam obstinata animi vestri hypocrisis, vt coram plebe prætendatis Dei zelum vestræ cæcitati, malitiæ, inuidiæ?* IESVS *verò, qui illos poterat vno verbo vel nutu in Infernum præcipitare, hominem simul se esse ostendit, abscondit se in multitudinem, & eripit de manibus impiorum.*

C. Dæmones quidem, qui incitabant Iudæos ad blasphemiam, sæuiunt magis, & ad crudelem lapidationem illos propellunt; lapides conclamant omnes Iudæi, instigant sæui Dæmones.

D. Apostoli, qui Christo astabant, mirantur, obstupescunt, timent.

E. Quatuor insignia Christi mysteria, Incarnationis, Crucis, Resurrectionis, & Diuinitatis designantur. non quòd alia non viderit Abraham; sed quòd hæc sint præcipua quæ vidit. Incarnationem quidem, cùm audiuit à Deo: In semine tuo benedicentur omnes gentes: *Mortē & Resurrectionem, vbi filium voluit immolare, non immolauit: Diuinitatis mysterium intellexit, vbi tres Angelos hospitio & prandio excepit. Hæc quidem, & alia Christi mysteria vidit frequenter in oratione Abraham.*

F. Christus, qui euaserat è manibus sacrilegis Iudæorum; quo tempore sunt dissipati etiam Apostoli, sibi malè timentes, cùm viderent rabiem Iudæorum, & Christum se colligentem.

MEDITATIO.

Certè nullus te, sancte IESV, potest de peccato arguere, qui bonitas es infinita & sanctitas; & tamen misit te Deus in similitudinem carnis peccati, & hostiam pro peccato, non vnius tantùm, sed omnium hominū. (Rom. 8. 2. Cor. 5) Itaque te fecit Pater tuus *Peccatum*, simul tu te, & Spiritus sanctus. Tu confiteris nostra peccata tua esse, tu tollis peccata mundi: in te posuit Dominus peccata omnium. (Psal. 21. Ioan 1. Esa. 53.) O immēsam misericordiam Dei nostri! De peccato igitur nullus te potest arguere; sed laudare, atque glorificare debet. At enim cōtrà, Quis, atque adeò quid nos non arguet de peccato? nullus non potest, nihil non potest nos è nobis de peccato arguere, & de peccato cōdemnare. Ad te, bone IESV, confugimus, vt ne tu nos arguas de peccato, quod te scimus libenter facturū: ꝓpterea enim te peccatum fecisti, vt nostra omnium peccata tolleres. (2. Cor. 5.) Verùm hoc tua iustitia & sapientia non agit, nisi nos nostra peccata arguamus. Hoc si faciemus, tu non argues nos; & quidem quò perfectius fecerimus, minus argues. (1. Cor. 11.) Da nobis veram & perfectam peccatorum cognitionem, vnde veram contritionem concipiamus.

Et tamen quid illud est, magne IESV? *Qui ex Deo est, verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis?* Nos audimus

quidem Euangelium tuum, id est, verba tua; sumus ex Deo? Hæc profitemur; & tamen intelligimus tantùm, & credimus. Aliud igitur à nobis exigis, aliud in illis verbis est; *Esse à Deo*, & *Audire verba Dei*, quæ nos hortaris vt habeamus. Sed quid illud est, *Esse ex Deo*? Esse diuinum, quod dat gratia tua & dona, horum etiam plerumque spirituales significationes & sensus. Ex his fit vt vigeat homo interior & spiritualis, & vt Dei verba & inspirationes audiamus. sine his enim non audimus interiùs verba Dei, nec illum sensum auditus habemus: habemus aliũ auditũ, qui spiritualis non est. Confundor, Dñe, cùm hæc dico & audio: aufer à me hanc confusionem, & in me esse illud spiritus insere, illos sensus spiritus; vt non solùm audiam verba tua sed eorum suauissimum odorem olfaciam, saporem excellentem gustem, illis oblectem spiritum meum, ex illis fiant meæ actiones omnes spirituales, & fructuosæ in te. Amen.

Dionys. Areop. Eccles. Hierarc. cap. 1.

FERIA SECVNDA

POST DOMINICAM PASSIONIS.

Mittunt Iudæi ministros vt IESVM comprehendant.

IOAN. VII. Anno XXXII.

In lxvi. imaginem Adnotatiuncula. lxvi.

52.

A. *Ierosolyma ramis ornata, in festo tabernaculorum.*
B. *Turba, quæ crediderat, Christum profitetur.*
C. *Templum, vnde armati mittuntur à Principibus & Pharisæis, ad comprehendendum* IESVM.
D. IESVS *cum discipulis benignissimè excipit satellites, & eorum corda diuinitus emollit, vt dicerent redeuntes*: Numquam sic loquutus est homo.
E. *In nouissimo die festiuitatis clamabat* IESVS: Si quis sitit, veniat, *&c.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. VII.

IN illo[a] tempore. De[b] turba autem multi crediderunt in eum, & dicebant: Christus cùm venerit, numquid plura signa faciet, quàm quæ hic facit? Audierunt Pharisæi turbam murmurantem de illo hæc: & [c] miserunt Principes & Pharisæi ministros, vt apprehenderent eum. Dixit ergo eis [d] IESVS: Adhuc modicum tempus vobiscum sum, & vado ad eum, qui me misit. Quæretis me, & non inuenietis: & vbi ego sum, vos non potestis venire. Dixerunt ergo Iudæi ad semetipsos: Quò hic iturus est, quia non inueniemus eum? Numquid in dispersionem Gentium iturus est, & docturus Gentes? Quis est hic sermo, quem dixit: Quæretis me, & non inuenietis: & vbi ego sum, vos non potestis venire? In [e] nouissimo autem die magno festiuitatis stabat IESVS, & clamabat, dicens: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autem dixit de spiritu, quem accepturi erant credentes in eum.

ADNO-

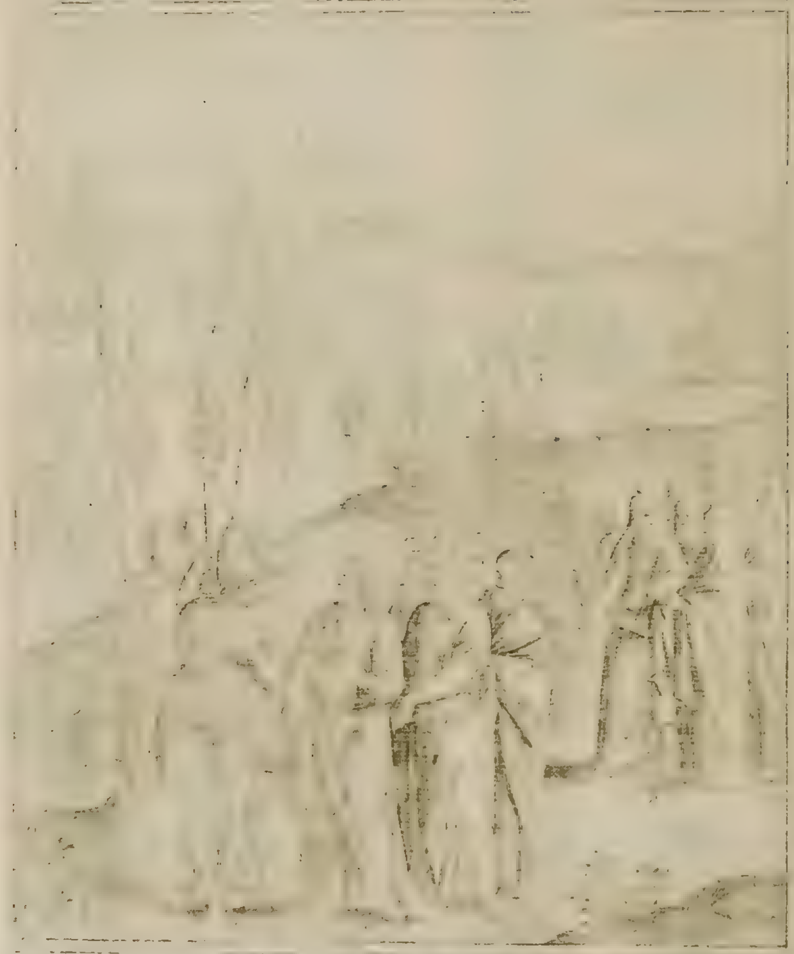
FERIA II. POST DOMIN. PASSIONIS.

Mittunt Iudæi ministros, vt IESVM comprehendant. 52

Ioan. vij. Anno xxxij. lxvi

A. *Hierosolyma ramis ornata, in festo Tabernaculorum.* B. *Turba, quæ crediderat, Christum profitetur.* C. *Templum, vnde armati mittuntur à Principibus, & Pharisæis ad comprehendendum* IESVM.	D. IESVS *cum discipulis benignissime excipit satellites, & eorum corda diuinitus emollit, vt dicerent redeuntes; Numquam sic loquutus est homo.* E. *In nouissimo die festiuitatis, clamabat* IESVS; *Si quis sitit, veniat, &c.*

ADNOTATIO.

A. **I***Erosolyma ramis & tabernaculis ornata: erat enim festum Tabernaculorum, & agebant de more in tabernaculis Iudæi.*

B. Turba, quæ in Christũ crediderat, fidem suã profitetur: Nõ posse Christũ plura designare miracula quàm IESVM; *hũc certißimè esse Christũ.*

C. Templum, vnde Principes & Pharisæi armatos mittunt, vt IESVM *cõprehendant & vinctum ducant. exagitabat enim eos sæua animi malignitas atque inuidia; nec pati poterãt multitudinẽ Christi doctrina adductam profiteri ac prædicare, nihil esse ampliùs reliquũ dubitationis, nõ posse expectari à Christo plura signa vel miracula, quàm* IESVS *patraret: planißimè* IESVM *esse Meßiam quem exspectarent.*

D. IESVS *cum discipulis benignißimè excipiens satellites, & verbo suo illorum corda & ferocitatem emolliens. itaque ex lupis agnos, & ex infestis prædonibus facit pios Christi prædicatores. Simul vide astantes illos admiratione primùm teneri, deinde non solùm nihil audere in* IESVM; *sed illis verbis intrinsecus adeò commoueri, vt ad Principes redeuntes re infecta,* IESVM *laudibus sint prosequuti:* Numquã sic loquutus est homo, *sicut hic loquitur.*

E. Christus nouißimo die magno festiuitatis clamat ad turbas: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. *aperit videlicet fontem aquarum viuentium se, & ad bibendum inuitat omnes mortales. Intendit verò in cœlum digitum, vt quam aquam dabat, quem fontem aquæ viuæ aperiebat, eum in vitam æternam salire intelligerent.*

MEDITATIO.

Oratio præparatoria præponatur.

LOcus est Templum: tempus, mensis September, triginta duo anni à natiuitate Christi: scopus, vt hac actione & doctrina Christi, eius virtutem intelligam, qua conuertar ad ipsum, & eius gratiæ suauitate recreer, & efficax fiam diuinitus. Igitur Christo docente miserunt Principes Sacerdotum & Pharisæi, vt eum, quasi pestilentem hominem & nefarium, vinctum ad se adducerent; vt videlicet de illo pœna sumeretur. Considera indignitatem rei, atque ignominiam infinitam, vbi eum circumsistunt armati satellites, homines scelerati & impij: Christi verò mansuetudinem diuinam, qui placidissimè illos excipit, & simul virtutem verbi diuini exerit in illos, & spiritus dulcedinem & efficaciã; vt dicerent intra se: *Numquam sic loquutus est homo.* quasi Dei potentiam in eo agnoscerent, & ex apparitoribus fierent discipuli. Mansuetudine, Fratres, vtamur erga illos qui nos persequuntur, eosque beneficijs prosequamur, ex vi huius exempli & doctrinæ Christi; ita & nos liberabimur à periculo, & nostros aduersarios beneficio afficiemus, & nobis conciliabimus.

Dixit eis IESVS, Deus homo, salus mortalium æterna: *Adhuc modicum, &c.* Beneficium illis summum respondet & offert, pro nefario maleficio. Adhuc modicum, inquit, tempus remanet, quo vestram, & omnium salutem sum repræsentaturus doctrina & miraculis, tum morte mea. Nec hoc tantùm præstabo, sed illud præterea: Ascendam ad Patrẽ meum, vnde Ecclesiam, & orbem gubernabo, & pro mortalibus Patri assidebo Aduocatus atque Intercessor. Et *vbi sum ego, vos non potestis venire.* Allicit illos dulciter & inuitat, vt quò ipse vadit, ipsi velint sequi. sic enim solent allici pueri, vt ardentiùs optent quæ eis negari videntur, vel quę eos accipere non posse significatur. *Dixerunt Iudæi.* Non satellites, quos diuina virtus Verbi ad fidem & pietatem iam commouerat; sed Iudæorum gens incredula, apud semetipsos obmurmurant, & mussitant intra se; sentientes quidem vim verbi, verùm exteriùs: nec enim credunt, vel petunt exponi; sed obloquuntur occultè & malitiosè. *Numquid in dispersionem Gentium iturus est, & docturus Gentes* In contumeliã quidem Christi hoc dicebant Iudæi; & tamẽ ex Dei dispensatione verum loquebãtur imprudentes. ipsi enim sese condemnabant infidelitatis, ac Gentiũ fidem prædicabant: Gẽtes enim verbum Euangelij erant accepturæ, excæcãdi ex parte Iudæi. Imitemur nos satellites, qui verbo Dei compuncti diuinã virtutem in verbis senserunt ac professi sunt: Iudęorum execremur impietatem, ac cordis obstinatio- *Rom. 11.*

ſtinationem. *In nouiſsimo die.* Cùm diuina eruditione ſitim ſpiritus excitaſſet in animis auditorum IESVS, poſtremò vehementer ad ſe illorum affectus allicit. *Stabat* IESVS. Stabat Chriſtus, vt virtutem Dei exertam ſignificaret ac paratam. Magna eſt hæc animorum cõſolatio Fratres, contemplari quaſi expeditam & promptam vim diuini auxilij. *Et clamat.* Cùm intenſior intelligi non poſſit vox, quàm infiniti Verbi, quod eſt Chriſtus; tamen humana voce clamat IESVS, qua vim applicat Verbi omnipotentis atque infiniti: ſimul diuina vehementia excitat nos omnes ad audiendum. Ne ſimus ſurdi ad diuini verbi clamorem, nec recuſemus loquentem de cœlis, cuius vox mouit cœlum & terram, & rurſum mouebit in conſummatione ſeculorum, & tremendi iudicij Dei. *Si quis ſitit.* Diuina vi ac dulcedine, & qui non ſitiunt, allicit ad ſpiritus ſitim ac deſiderium; & qui ſitiunt, in his confirmat ſitim & auget: ſimul admonet nos libertatis noſtræ ad res ſpirituales, ſed ipſo præeunte ac eius gratia, ipſo excitante, ipſo dicente, quod ſemper per Spiritum ſanctum dicit: *Si quis ſitit, veniat ad me.* inuito vt veniat, offero facultatem diuinam, & vim qua veniat ſi velit, deſidero ac peto vt veniat; veniat autem per fidem (accedere enim ad Deũ eſt credere, inquit Auguſtinus) credat piè, credat deuotè in me eſſe ſpiritualem aquam, quę ſitim reficiat. *Et bibat.* Gratiam recipiat, quæ vnica eſt formalis cauſa iuſtificationis & ſalutis. Fides principium, non conſummatio ſalutis eſt. Bibat ex infinito fonte miſericordiæ meæ, & meriti mei immenſo: in me enim eſt fons vitæ, fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Psal. 35. Ioan. 4. Aquæ verò metaphora ſignificatur gratia & eius effectus: illa enim æſtus concupiſcẽtiæ extinguit, ſpiritualia deſideria, & amoris flammas ſatiat, atque adeò ingerit & excitat vehementiores. *Qui credit in me.* Effectum explicat ſuauiſſimi potus diuinę aquæ. Is enim bibit, qui cùm crediderit, accipit cum fide ſpem, accipit charitatem & gratiam: hęc enim ſunt flumina aquæ viuæ & celeſtis. Et tunc quidem etiam abſque Sacramentis iuſtificabat Chriſtus: ipſius enim actiones ac verba erant tunc ſua Sacramenta, atque efficaciſſima ſalutis ſigna & cauſæ. Deinde tradidit Chriſtus quibus actionibus, quibus verbis, quibus rebus eſſet conficienda iuſtificatio per Sacramẽta, quæ illius actionibus ſuccedũt. Sicut dicit Scriptura: *Apud te eſt fons vitæ. Sitiẽtes venite ad aquas. Sitiuit anima mea ad Deũ fontem viuum. Effundam aquam ſuper Iudam. Erit patens fons domui Iacob.* Pſal. 35. Eſai. 55. Pſal. 41. Zach. 13 Eſai 44. Zach. 13 Tota Scriptura hoc ſignificat, hoc dicit. *De ventre eius.* De vtero ſpiritus, vbi concepto ſemine ſpiritus formatur proles ſpiritualis, ac meritum generatur: id eſt, voluntas ſpiritu ac diuina virtute fœta, ac formata prolem parit ſpiritualẽ; non ex ſe, ſed ex accepta gratia. *Aqua viuæ.* Habent noſtra opera viuum fructum ex ſemine diuinæ gratiæ generatum in Chriſto.

FERIA TERTIA

POST DOMINICAM PASSIONIS.

Non aſcendit ad feſtum IESVS: quærunt eum Iudæi.

IOAN. VII. Anno XXXII.

In lxvij. imaginem Adnotatiuncula. lxvij.
50.

A. *Galilæa, vbi Chriſtus verſabatur.*
B. *Iudæa, vbi nolebat verſari.*
C. *IESVM vrgent in Galilæa cognati, vt aſcendat ad feſtum.*
D. *Venit, non tunc, ſed poſtea Ieroſolymam.*
E. *Tabernacula repræſentant Scenopegiæ diem.*
F. *Varia conuenticula, vbi varia ſunt murmura de* IESV: Bonus eſt; non eſt, ſed *&c.*
G. *Venit in Templum, primùm non manifeſtè, ſed quaſi occultè, poſtea ad medium diem feſti manifeſtè.*

EVAN-

FERIA III. POST DOMIN. PASSIONIS.

Non ascendit ad festum IESVS: *quærunt eum Iudæi.* 50

Ioan. vij. *Anno xxxii.* *lxvij*

A. *Galilæa vbi Christus versabatur.*
B. *Iudæa vbi nolebat versari.*
C. IESVM *vrgent in Galilæa cognati, vt ascendat ad festum.*
D. *Venit non tunc, sed postea Hierosolymam.*
E. *Tabernacula repræsentant festum Scenopegiæ diem.*
F. *Varia conuenticula, vbi variæ iactantur voces de* IESV, *bonus est, non est, sed, &c.*
G. *Venit in templum, primum, non manifeste, sed quasi occulte; postea, ad medium diem festi, manifestè.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. VII.

POST hæc autem ambulabat IESVS in [a] Galilæam, non enim volebat in [b] Iudæam ambulare, quia quærebant eum Iudæi interficere. Erat autem in proximo dies festus Iudæorum, [e] Scenopegia. Dixerunt autem ad eum [c] fratres eius: Transi hinc, & vade in Iudęam, vt & discipuli tui videant opera tua, quæ facis. Nemo quippe in occulto quid facit, & quærit ipse in palàm esse. Si hæc facis, manifesta teipsum mundo. Neque enim fratres eius credebant in eum. Dicit ergo eis IESVS: Tempus meum nondum aduenit; tempus autem vestrum semper est paratum. Non potest mundus odisse vos: me autem odit; quia ego testimonium perhibeo de illo, quòd opera eius mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc: ego enim [d] non ascendam ad diem festum istum, quia tempus meum nondum impletum est. Hæc cùm dixisset, ipse mansit in Galilæa. Vt autem ascenderunt fratres eius, tunc & ipse [d] ascendit ad diem festum, non [g] manifestè, sed quasi in occulto. Iudæi ergo quærebant eum in die festo, & dicebant: Vbi est ille? Et [f] murmur multum de eo erat in turba. Quidam enim dicebant: Quia bonus est. [f] Alij autem dicebāt: non, sed seducit turbas. Nemo tamen palàm loquebatur de illo, propter metum Iudæorum. Iam autem die festo [g] mediante ascendit IESVS in templum, & docebat.

ADNOTATIO.

A. Galilæa, vbi Christus ambulabat, regni Dei Euangelium prædicans.

B. Iudæa, vbi nolebat versari IESVS *assiduè: volebant enim illum Iudæi interficere; nec tamen adhuc hora mortis eius venerat. Itaque obseruari potest, Christum ad finem vitæ suæ mortalis frequenter secessisse à templo. in festo Tabernaculorum, trans Iordanem; iam in Encæniorum, Bethabaram; è Bethania post suscitatum Lazarum, Ephrem; postrema hebdomada interdiu in templo concionabatur, noctu Bethaniam se recipiebat cum discipulis.*

C. IESVS *in Galilæa cum fratribus, non Iosephi quidem filijs, sed consanguineis, qui dicebantur Christi fratres, vt ille pater; vel ex matris sororibus cōsobrinis, alijs præter Apostolos, vel aliunde consanguineis: ij enim cùm in* IESVM *non crederent, vrgebant Ierosolymam vt ascenderet cum ipsis; vel contemptim, quòd* IESVM, *& eius acta despicerent; vel ex ambitione, ad se attinere cogitantes, si quid præclarè Ierosolymis gereret* IESVS. *Hos verbis castigat Christus: dein ostendit quòd non esset ascensurus ad festum, ipsorum deprauatam voluntatem sequens: neque verò ad festum, qui erat mediante festo in templum venturus. Sciebat enim adeò esse in se concitatum Iudæorum odium, vt non possent se continere quin eum necarent, si vniuersos dies festos cum ipsis egisset palàm. siquidem paucis illis diebus, quibus in templo est versatus & docuit, eum voluerunt identidem interficere; & tandem lapides corripuerunt, quibus illum appeterent: itaque consilium accipiendum sibi fuit se abscondendi, vt*

de eorum

de eorum manibus sese eriperet. O magne IESV, *quænam hæc vita tua erat, tam afflicta, tam abiecta? & tamen Deus eras, & Patris coæternus Filius.*

D. Venit post illorum discessum triduo, aut biduo, vt est verisimile, Ierosolymam.

E. Tabernacula extensa sub dio, vt repræsentetur festum fuisse Tabernaculorũ.

F. Varia Iudæorum conuenticula, in quibus varij de Christo sermones habentur, & feruntur murmurationes: Bonus est. *Non est; sed seductor est plebis. Varia hominum studia considera, atque inter se pugnantia: omnes de te,* IESV *benigne, sibi omnia permittunt.*

G. IESVS *venit in templum, & primum quidem non manifestè; sed obseruans quid turbæ loquerentur; medio verò festo palàm docet.*

MEDITATIO.

QVàm propriè, quàm excellenter nos doces hoc Euangelio, bone IESV. Contemnebaris tu à tuis cognatis, varius de te rumor erat apud Iudæos, varium murmur ac conuitium: sed tu, magne IESV, illorum contumelias contemnis sapienter primùm, dein generosè superas, vbi eos doces manifestè. Salutaris est hæc nostri institutio. Patimur quidem aliquando persecutiones propter ministeria nostra, quæ ad gloriam tui nominis nobis dedisti obeunda, Domine IESV, qui tamen sumus illis persecutionibus indigni. Neque enim eò peruenimus, vt digni habeamur pro nomine tuo contumeliam pati. illud potiùs agnoscimus, propter peccata nostra, propter negligentias & defectus quos in ministerio committimus, quæ patimur, meritò nos pati; & tamen eadem gaudemus pati, & ad gloriam tuam referimus. Doces igitur nos irrisiones externorum hominum pati propter nominis tui professionem; pro nihilo habere tentationes, quibus nobis exprobrant vilitatem, inuitant verò contrà ad ambitionem, & ad seculares amicitias, & fauores hominum varios. Hæc ergo pro te, ex te, & in te contemnemus. Neque verò propter illas vanitates mouebimur ad concionandum, vel alia nostra munera obeunda: neque tamen propterea animum abijciemus, vel opportunè hæc ex vocatione nostrâ agere prætermittemus: neque aucupabimur laudem ex successu, vel omnino ex ministerio nostrorum officiorum, nec vituperium reformidabimus. Excelso simus animo, Fratres, Christi exemplo & virtute ad omnes oblocutiones, nec speremus æquiores in nos iudices nostrorum operum, quàm suorum Christus habuit. Semper existimemus esse qui dicat, Bene concionantur; quique contrà, Malè; hypocritæ sunt, ambitiosi sunt; falsi, mali, & his fortasse peiora. Tu es, Christe IESV, noster Deus, nostra gloria: da tu nobis vt tibi placeamus, & oblocutiones omnes non solùm aspernabimur, sed deposcemus, & in gloria nostra apud te ponemus. Amen.

FERIA

A. *Templum coronis ornatum Encæniis, & porticus Salomonis in secundo atrio.*
B. *Insidiose quærunt Iudæi a Christo ambulante in porticu; Quousque animam nostram tollis?*
C. *Respondet illis* IESVS *diuine, & profitetur se Dei Filium.*
D. *Deus Pater, quem suum Patrem profitebatur* IESVS.
E. *Se produnt perfidi, corripiunt lapides, vt eum lapident.*
C. *Respondet illis mitissime, & sapientissime* IESVS.
F. *Denique exit de manibus eorum.*
G. *Bethabara, quo iter intendit* IESVS.

FERIA QVARTA POST DOMINICAM PASSIONIS.

Malitiosè IESVM Iudæi interrogare aggrediuntur.

IOAN. x. Anno XXXII.

In lxviij. imaginem Adnotatiuncula. *lxviij.*

59.

A. *Templum coronis ornatum Encaniis, & porticus Salomonis in secundo atrio.*
B. *Insidiosè quærunt Iudæi à Christo ambulante in porticu:* Quousque animam nostram tollis? *&c.*
C. *Respondet illis* IESVS *diuinè, & profitetur se filium Dei.*
D. *Deus Pater, quem suum patrem profitebatur* IESVS.
E. *Se produnt perfidi; arripiunt lapides, vt eum lapident.*
C. *Respondet illis mitißimè & sapientißimè* IESVS.
F. *Denique exit de manibus eorum.*
G. *Bethabara, quò iter intendebat* IESVS.

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. x.

FActa sunt autem Encænia in Ierosolymis; & hyems erat. Et ambulabat IESVS in[a] templo, in porticu Salomonis.[b] Circumdederunt ergo eum Iudæi, & dicebant ei: Quousque animam nostram tollis? si tu es Christus, dic nobis palàm.[c] Respondit eis IESVS: Loquor vobis, & non creditis. Opera, quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me: sed vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis. Oues meæ vocem meam audiunt; & ego cognosco eas, & sequuntur me: & ego vitam æternam do eis; & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi, maius omnibus est: & nemo potest rapere de manu Patris mei. Ego & Pater[d] vnum sumus. [e] Sustulerunt ergo lapides Iudæi, vt lapidarent eum.[c] Respondit eis IESVS: Multa bona opera ostendi vobis ex Patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis? Responderunt ei Iudæi: De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia; & quia tu homo cùm sis, facis teipsum Deum. Respondit eis IESVS: Nónne scriptum est in lege vestra: Quia ego dixi, Dij estis? Si illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est, & non potest solui scriptura: quem Pater sanctificauit, & misit in mundum, vos dicitis: Quia blasphemas, quia dixi, filius Dei sum? Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi. si autem facio: & si mihi non vultis credere, operibus credite; vt cognoscatis, & credatis quia Pater in me est, & ego in Patre. Quærebant ergo eum apprehendere: & [f]exiuit de manibus eorum. Et abiit iterùm trans Iordanem, in eum[g] locum, vbi erat Ioannes baptizans primùm; & mansit illic. Et multi venerũt ad eum, & dicebant: Quia Ioannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quæcumque dixit Ioannes de hoc, vera erant: & multi crediderunt in eum.

ADNOTATIO.

A. Templum, & ante templum porticus Salomonis, quæ per Zorobabel restituta nomen retinebat: hæc erat in secundo atrio. Est autem verisimile, quòd fuerit super basim in longum porrecta, in qua basi orauerat solenniter Salomon in templi dedicatione, & deinceps orare consueuerat, & ipse, & qui eum sequuti sunt Reges Iuda. Adscribuntur coronulæ, & scutuli, quibus facies templi ornabatur in festo Encæniorum, quod institutum est mensis noni (qui est
1.Mac. 4. Casleu) xxv. die. Celebrabatur autem octo diebus,
3.Reg.8. in memoriam nouæ templi dedicationis sub Iu-
1.Esdr. 6. da Machabæo: nam quæ sub Salomone, in Autumno; quæ sub Zorobabele, in primo vere, duodecimo scilicet mense agebatur. Ceterùm Casleu respondet partim Nouembri, partim Decembri: vigesimus quintus verò dies ferè in Decembrem incidebat: si quidẽ prima luna, vel ante, vel post vernum æquinoctium, dabat initium anni apud Hebræos.

B. Erat IESVS in templo ad festum Encaniorum: eum autem deambulantem in porticu Salomonis (quæ solebat esse frequentissima) circumstant Iudæi onusti phylacterijs, fimbrijs circumsepti. & dolo malo aggrediuntur: non vt crederent, vel à nefario odio desisterent; sed vt in tanta hominum frequentia aliquid ex eius ore arriperent, vnde illum interficere possent probabiliter; quod semper machinabantur: Quousque animam nostram tollis? &c.

C. His placidissimè respõdet Christus; eorum tamen cordis insipientiam & malitiam taxans: contrà verò eos qui sibi crediderant, seq; sequebantur, singulare ac diuinum beneficium accepisse ostendit; simul se Deum planè profitetur Patri consubstantialem.

D. Adscriptus est Deus Pater, simul & Spiritus sanctus, vt representetur quod dixit Christus: Ego & Pater vnum sumus. quod cùm dicebat, Spiritum sanctum simul intelligebat. tres enim diuinæ personæ vna est essentia, vna potẽtia, vna æternitas, vnum principium infinitum, vnus Deus, vnus Dominus.

E. IESVM audientes homines perfidi, se produnt. non enim quærebant vnde crederent Christo, sed vnde illum lapidarent. corripiunt ergo lapides; posteriores prioribus subministrant; duris saxis armantur; irruunt intentis manibus, quasi lapidaturi. Cur non lapidatis tamẽ Iudæi? Deus erat: nolebat nec tunc, nec lapidibus mortem obire.

G. Ligat sua non solùm deitate, & verborum diuina efficacia, sed mansuetudine manus vestras IESVS.

F. Eripuit rursum se IESVS de Iudæorum manibus, vt in festo Tabernaculorum ante tres menses fecerat. venit primùm Bethaniam; dein rectà Bethabaram trans Iordanem, vbi baptizauerat Ioannes: illum sequuntur discipuli, trepidanter quidem adhuc, sed se colligentes ex periculo præterito & metu.

G. Bethabara trans Iordanem, quò se conferebat IESVS.

MEDITATIO.

Ps. 144. Admirabilis quidem es, Domine Deus, in omnibus operibus tuis, & sanctus; sed opus Templi tui me nunc vehementiùs ad tui admirationem mouet, & laudem. Quid enim templo, quod est Christus filius tuus,
Ioan 3. Col. 2. excelsius? quid admirabilius? in quo inhabitat diuinitatis plenitudo corporaliter; quem
Rom. 3. propofuisti propitiatorem nostrum, fecisti sa-
2.Cor. 5. crificium pro peccato. Itaque factus est nobis
1.Cor. 1. filius tuus sapientia, & iustitia, & sanctificatio, & redemtio. In tuo hoc templo, & propter
Is. 66. hoc templum creasti aliud templum, cœlum; quod est sedes tua, vnde audis preces inuocantium te; & terram, quæ scabellum est pedum tuorum. Voluisti loca sacrari omni tempore apud fideles tuos, vbi te inuocarent, vbi tibi sacrificarent. Tandem euidentiùs (vt in figura) & tabernaculum, & templũ fieri præcepisti, iuxta exemplum quod fuit Moysi pri- Exo. 25.
mùm, deinde Dauidi monstratum; quod filij 1.Par. 28.
tui templum, & Ecclesiæ tuæ, repræsentaret. Aedificasti autẽ & templum filij tui cum eodem Filio & Spiritu sancto, vbi Verbum carnem fecisti in hypostasis filij tui vnitate & veritate. Inde exiftit templum Ecclesiæ vniuersalis; exstiterunt particularium Ecclesiarum templa. Voluisti templa simul materialia exstrui atque sacrari, vbi tibi orationes funderentur, & officia celebrarentur diuina & ceremoniæ: vbi sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum

cramentum simul & sacrificium conficeretur: vnde & illud,& alia Sacraméta ministrarétur, & res omnes sacræ tractarentur; verbum Dei, & doctrina Ecclesiastica, ac mores Christiano homine digni proponerétur, atque explicarentur salutariter. Postremò, nónne illud est priuilegium singulare atque diuinũ, quòd nos feceris templum Dei, templum Spiritus sancti, templum Dei viui? quòd feceris nobis filium tuum *Emanuelem*, id est, *Deũ nobiscum*? quòd posueris regnum tuum intra nos? Quis possit misericordiarum tuarum prædicationẽ vel verbis assequi, vel cogitatione? Laudant te Angeli & Sancti; & tamen non assequuntur, ne hi quidem, tuas omnes laudes. Sis tu igitur tui laus & gloria sempiterna, qui solus te comprehendis & nosti infinitè. Angeli quidem & Sancti te vident vt es, satiantur omnes gloria tua; sed laudant omnes pro modulo suæ beatitatis: Tu solus modum non habes, vel terminum in tua essentia, beatitate, laude.

1. Cor 3. 2. Cor. 6. Matt. 1. Luc. 11.

Ex hac templi meditatione excipe me ad aliam sancte IESV. Ambulabas tu quidem in templo Salomonis, in templo sancto adhuc, sanctiori etiam è præsentia tua; sed breui tamen perituro. Sed quid deambulando, atque adeò in omni œconomia tuorum gestorum faciebas? Ædificabam Ecclesiam meam Catholicam, illius templi vmbratilis meditabar abrogationem atque parabam; eò referebam, quæ celebrabantur, illius Encænia. Salomon templum illud primus erexit; hoc à barbaro Nabuchodonosore euersum restituit Zorobabel; dedicationem tamen sub Iuda Machabæo celebrabant Iudæi: at ego, quæ per illud templum significabantur, celebrabam; illius templi, & ciuitatis vastationem deplorabam.

In templo ambulas, sancte IESV, inter Iudæos. volebas scilicet esse illorum Deus, quod summum erat beneficium: at illi ex aduerso tibi ambulabant. Circumdant te, vrgent impotenter: *Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palàm* ac liberè. O peruersos homines! ô malitiosos! & tamen eos dignaris responso de tua benignitate. Dixi vobis toties, tum aperta confessione, tum doctrina, me esse Christum; quod nunc etiam confirmo. Animaduertitis in meis sermonibus virtutem esse diuinam; & tamen cur non creditis? Comminatus itẽ sum vobis æternam mortem, si non credideritis quòd ego sum. Iam si verba mea non capitis, nec meam loquelam agnoscitis, quia non potestis audire verbum meum interius; at operibus credere saltem debetis, quæ sunt diuinis miraculis plena. Sunt autem miracula, quædam fidei demonstrationes. nam vt patratio miraculi percepta excitat ad virtutẽ Dei confitendam; ita ad ea credenda, quapropter illa patrantur. vos tamen ne miraculorum quidem demonstrationibus creditis. Quid verò ampliùs vel quæritis, vel quærere potestis? Nihil certè aliud vestra interrogatione, quàm vestram insipientiam proditis, & malignitatem. Neque tamen vestra incredulitas Dei fidem euacuare potest, vel meum ministerium impedire. En rursum doceo vos, & arguo, atque ostendo, & qui sitis vos, & quis ego sim. Vos ex ouibus meis non estis; quare estis ex grege Diaboli: itaque illi creditis, non mihi. Vocem meam meæ oues audiunt, & ego agnosco eas, & sequuntur me: vos Diaboli vocem auditis; ille vos agnoscit, illum vos sequimini. Ego vitam æternam do meis ouibus, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea: at vobis mortem irrogabo sempiternam; peribitis in æternum, neque vnquam eripiam vos de manu Diaboli & inferni, si verbis meis non credatis. Et vt hæc credatis esse firmissima, dico, edico vobis, eádem planè esse meam & Patris potentiam, diuinitatem, maiestatem. in natiuitate enim æterna dedit mihi Pater, quod reliquis omnibus maius est & perfectius, naturam & essentiam infinitam. Itaque ego & Pater, duæ quidem sumus personæ, sed vnũ diuinitate atque essentia. Hinc fit necessariò, vt ea firmissima sint, quæ audistis. Sed video obstinationem vestræ malitiæ; quò maiorem audit veritatem & firmiorem, eò accendi violentiùs.

Ioan. 9. Ioan. 5. Rom. 3.

Intelligo, sancte IESV, ita te excidisse Iudæorum impotentiam, & retudisse: verùm video nos similiter tibi fieri importunos, quoties enim in veritate tua vel voluntate anxiè inuestiganda curiosè agimus, cùm vtramque tu nobis feceris luculentam? quam orationis rationem scio tibi non placere, & spectare potiùs video ad tui tentationẽ, atque adeò ad quandam infidelitatem. Nam si quis, cùm videat tã multos ab Ecclesia hierarchica dicessisse, inquirit ideò plura fidei & dogmatũ argumenta, quàm Romana Ecclesia doceat; nónne hic ad titubationẽ fidei, vel adeò insolentiam se erigit, & ad lucem Ecclesiæ cæcutit, & tibi audet dicere cũ Iudæis: *Si tu es Christus, dic nobis palàm*? Hos, Domine IESV, derige in

viam salutis, & veritatis tuæ, & simplicitatis. Rursum ab ijs, qui in rebus fidei curiosi non sunt, nónne variè peccatur, cùm nouas, siue veritates, siue expositiones persequũtur, ijs relictis quas habẽt manifestissimas in manibus? veluti si quis ad claram lucẽ oculos claudens, aliud efflagitet lumen quo videre possit, neq; velit vti præsenti luce; sed potiùs eligat in salebras se, & præcipitia conijcere. Omitto de illis dicere, qui cùm habeant compertum singuli in suo statu, qua ratione tibi placeant, tuamq; impleant voluntatem; hęc negligentes, appetunt quæ aliorũ sunt actiones & officia; tum in illam incidunt animi intemperiẽ, vt suum statum fixum atque immutabilem fastidiant, alijsque statibus & rationibus viuendi inhient perturbatè. Et hos adiuua, Christe IESV, & confirma. Iam illi similiter atque Iudæi te interrogant, qui (vbi vitæ conditionem instituere volunt, atque in ea deliberatione versantur, præsertim si ad religiosum institutum spectent) nunquam sibi possunt in deliberatione & electione satisfacere. habent multa tuæ voluntatis indicia, signa, probationes; habent internos sensus, rem habent claram & exploratam: & tamen, quasi nihil habeant, plura exigunt; semper tuam inquirunt voluntatem, semper ambigunt, semper dubitant, perpetuò tibi occinunt: *Si tu es Christus, dic nobis palàm?* At dixi, & non creditis; feci signa in vobis, & nec ijs creditis; scitis me Deum, qui vestram vocationẽ confirmare possim, & ne hoc quidem vos mouet: quid amplius vultis vt faciam vobis? miraculúmne aliquod? id verò ego nolo: atque eò magis id non faciam, quòd vos ad illud spectatis. Et hos subleua, magne IESV: da illis quod deest, etiãsi de sua imperfectione deest, vt voluntatem inclinent ad te, tibi perfectè confidant: liga illorum vel sensuum illecebras, vel habituum præteritorum prauitatẽ, vel Dæmonis veteratoris insidias & fraudes, & gratificare illis tuam lucẽ, qua eluceat tua voluntas sancta; quæ cùm sit in eorũ consultatione, non percipitur tamen. Postremò & qui vitam profitẽtur spiritualem, ijs cauendũ prorsus video, ne in similem veniant rationem te interrogandi. Horum enim soles tu, Christe IESV, subinde & intellectum & voluntatem tuis donis ornare, lucem augere tuam, sanctam & illustrẽ cordis suauitatem, & vnionis sinceritatem, & vim lætiorem inspirare: & tanta tamen solet nonnunquam obrepere socordia eorum animis, vt cùm ex illis visitationibus & donis tuis possint multam vitæ emendationem elicere, multas veritates colligere, multa ad virtutẽ & perfectionem vitæ excipere, ad aliorum institutionem multa excerpere documenta, tum fieri diuites rerum spiritualium in te; tamen, quasi nihil acceperint, non solùm in sudario illa concludunt otiosè, sed negligunt potiùs, atque profundunt per socordiam, & anxiè in dies ad nouas illustrationes & visitationes interiores contendunt: quæ si post hanc eorum insipientiam contingãt, verendum est ne illæ vel falsæ sint, & à Dæmone intrusæ; vel à superiotibus fortassis deriuatæ, insipientes & infructuosæ. Fit verò vt qui huiusmodi sunt, nunquam verè in rebus spiritualibus proficiant, nunquam adolescant; sed sese multis inuolant difficultatibus, & prebeant tetris Dæmonibus illudendos ac dissipandos. At contrà eos facere oportuit, vt donis tuis inhęreant, illis insistant, illa in te faciant efficacia, & eò applicent ad quæ vim acceperunt; de illis te laudent, tibi benedicant: tunc tandem illorum accessionem & incrementum petãt, ex gratiarum actione, & cordis humilitate. hæc enim dona vim continent diuinam, ad spiritualium actionum perfectionem; postulant verò nostram cooperationem. Illorum cura, Christe bone, infirmitatem, vt in his donis exultantes, & ex tuis ad perfectionem in dies contendentes, crescant in tua gratia, virtute, & laude. Amen.

FERIA

FERIA V. POST. DOM. PASSIONIS

Vngit pedes IESV Magdalena 34

Luc. vij. *Anno xxxi.* *lxix*

A. *Capharnaum, vbi hæc facta memorantur.*
B. *Rogat Pharisæus IESVM, vt manducet secum.*
C. *Accumbit Pharisæus, IESVS, & Apostoli.*
D. *Magdalena rigat pedes IESV lacrymis, tergit capillis, osculatur, vngit vnguento.*
E. *Pharisæus hæc videns, indigne fert.*
F. *Respondet benigne illi IESVS, per parabolam duorum debitorum.*
G. *Pueri ad mensam consistentes, diligenter ministrant.*
H. *In circulo parabola expressa cernitur.*

FERIA QVINTA POST DOMINICAM PASSIONIS.

Vngit pedes IESV Magdalena.

LVC. VII. Anno XXXI.

In lxix. imaginem Adnotatiuncula. *lxix.*

34

A. *Capharnaum, vbi hæc facta memorantur.*
B. *Rogat Pharisæus* IESVM *vt manducet secum.*
C. *Accumbunt Pharisæus,* IESVS, *& Apostoli.*
D. *Magdalena rigat pedes* IESV *lachrymis, tergit capillis, osculatur, vngit vnguento.*
E. *Pharisæus hæc videns indignè fert.*
F. *Respondet benignè illi* IESVS *per parabolam duorum debitorum.*
G. *Pueri ad mensam consistentes diligentèr ministrant.*
H. *In circulo parabola expressa cernuntur.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. VII.

ROgabat[a] autem illum[b] quidam de Pharisæis, vt manducaret cum illo: & ingressus domum Pharisæi, [c]discubuit. Et ecce[d] mulier, quę erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quòd IESVS accubuit in domo Pharisæi, attulit alabastrum vnguenti: & stans retro secus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. [e]Videns autem Pharisæus, qui vocauerat eum, ait intra se dicens: Hic si esset Propheta, sciret vtique, quæ, & qualis est mulier, quæ tangit eum: quia peccatrix est. Et respondens IESVS, dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic. Duo[f] debitores erant cuidam fœneratori: vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habentibus illis vnde redderent, donauit vtrisque. Quis ergo eum plus diligit? Respondens Simon dixit: Æstimo quia is, cui plus donauit. At ille dixit ei: Rectè iudicasti. Et conuersus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti: hæc autem, ex quo intraui, non cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meum non vnxisti: hæc autem vnguento vnxit pedes meos. Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata tua. Et cœperunt, qui simul accumbebant, dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te saluam fecit: vade in pace.

ADNOTATIO.

A. Capharnaum, vbi quæ narrat Lucas gesta esse videntur. si quidem in ciuitate alia, non Ierosolymis, vt intelligit Augustinus; & in Galilæa, vt Beda: & primo quidem prædicationis anno, & paulo pòst quàm suscitauerat filium viduæ, & dimisisset legatos Ioannis. tunc enim venit Capharnaum, & illum inuitauit Pharisæus, & mulier peccatrix ad ipsum venit mensæ accumbentem.

De con. Euang. lib. 2. cap. 79. In 7. cap. Lucæ.

B. Rogat IESVM *Pharisæus vt ad se domum veniat; neque explicat ad cœnam ne, an ad prandium; sed manducatum. ad cœnam magis est verisimile, siue ad Pharisæum, siue ad Christum spectes.*

C. Consessus ad mensam. Vbi contemplare aliorum etiam personas; sed Christi præsertim, Magdalenæ, & Pharisæi. Alij animo suspenduntur videntes rem nouam; mulierem nobilem, famosam, opulentam, celebrem, in conuiuium tam luctuosè, tam humiliter se conijcere.

D. Subsistere verò ad IESVM *retrò, dein ad pedes* IESV *se proijcere, tam miserabiliter & profusè plorare, vt sufficerent lachrymæ pedibus* IESV *lauandis; illos deosculari, capillis suis tam cultis, tam delicatis extergere; vnguento ex alabastro, eleganti vase & pretioso, vngere: prodigio hæc omnia similia esse videbantur. Hìc tu animaduerte, num* IESVS *calceis non sit vsus, sed nudis pedibus iter fecerit: nudos enim pedes eius rigat, vngit, tergit Magdalena, non partem pedum. Quid* IESVS? *eam ad se traxerat, cor illius cælesti lumine illustrauerat atq; emollierat, charitate ingenti inflammauerat; vt non tam videri possit mirum quòd illa auctore Christo faceret, quàm quòd non plura faceret.*

Hieron. ad Eustochium de custodia virgin. Bonau. Lyra. DionyC Carth.

E. Quid verò magnificus Pharisæus? corrugat frontem, auertit vultum, vt rem indignam increpat intra se atque auersatur, dedignatur peccatricē in domo & in conuiuio suo mulierem videre, Christum contemnit, quòd per ignorantiam eam respiceret ac reciperet.

F. At blandè illum docet IESVS; *tandem Mariæ dimittit peccata, simul liberat eam à septem spiritibus immundis, qui illam quidem interiùs, nonnunquam etiā exteriùs affligebant: nam de hac loquitur Lucas proximo capite, &* xxiiij. *de hac Ioannes* xj. xij. xix. *&* xx. *Matth.* xxvj. *&* xxviij. *Mar.* xiiij. *cap. &* xvj. *Hæc illa vna est celeberrima Maria Magdalena.*

G. Ministri mēsæ solicitè suo funguntur officio.

H. Hoc circulo commodè repræsentatur parabola fœneratoris, qui debitoribus dimittit debita: intenditur verò contra Pharisæi vel inhumanitatem, vel seueritatem.

MEDITATIO.

VErè mentis ecstasim facit Dei amor, bone IESV. Neque verò tam est hoc mirum in nobis, quàm in te, qui est omnium auctor. te enim pulchri & boni amor infinitus quasi extendit ad tuæ creaturæ prouidentiam atq; gubernationem. Idem amor tibi maiorem ecstasim indixit, cùm è cœlis de sinu Patris descendisti in terram, factusque homo passibilis & mortalis, nostras infirmitates, languores, dolores, mortem ipsam suscepisti. Diuersa longè tamen est tui excessus ratio, atque nostri: tu ad inferiora te extendis & applicas; nos ex tui amore ad te extendimur atque applicamur vnione illa viuida, læta, diuina. Quid dixi, extendimur, applicamur, vnimur, viuida, læta, diuina vnione? Emendo, Domine, insipientiam meam. Illa quidem desideramus, ad illa aspiramus, vt saltem aliquid Pauli ecstaseos imitari possimus, vbi dixit: *Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Christus:* & Ignatij, cùm dixit: Amor meus crucifixus est.

Dion. de diuin. nomin. c. 4. & 10. — *Is. 53.* — *Gal. 2. Dionys. de diuin. nom. c. 4.*

Hæc mihi in mentem venit meditatio amoris & ecstasis, vbi volo lectissimæ fœminæ Magdalenæ lachrymas celebrare. Quid enim illæ sunt lachrymæ? Quid in conuiuium irruptio? Quid lotio pedum tuorum, extersio, exosculatio, inunctio, mulieris nobilis, opulentæ, famosæ, & eius quidem peccatricis? Ingens tui ille amor illam fecit ecstasim, tam acrem, tam inusitatam. sciebat enim quem amabat, in te totum eius cor & mens confluxerat, tuæ diuinitatis & bonitatis gustauerat suauitatem & vim; nihil illi reliqua omnia erant præ te, & præ tui amoris diuina suauitate. Quæ igitur faciebat Magdalena, ex diuina in te amoris ecstasi profundebātur, vt videri quidem possent insipientibus modum excedere vel decorum; verùm contrà erat. nam quod stultum est spiritus Dei & amoris, sapientius tu fecisti, quàm vt homines capere possint. Aperi oculos Pharisæe, contemplare quæ nam sit quæ tangit, & quem; & desine vel iudicare, vel mirari. Deus est omnipotens, quem tangit Magdalena, qui sui amoris ecstasi, suo excessu, quem erat completurus Ierosolymis, illam ad pœnitentiæ perfectionem promo-

1. Cor. 1.

Luc.9. promouerat. Et quid magis ſtultum inſipien-
1.Cor.1. tiæ hominum videri poterat, quàm crux tua, bone IESV? ea tamen quid fortius, quid ſa-
1.Cor.1. pientius eſſe poteſt vel cogitari? ita infirma mundi & contemptibilia elegit Deus.

Omnia concurrebant in Magdalena tuæ gratiæ dono excellenti: peccatorum ſuorum profunda conſideratio, & multitudinis, & grauitatis; illorum dolor vehemens, & compunctio, atque execratio, iudicij diuini timor, pœnarum inferni horror. Hac triſtitia excitati vapores ex profunda cordis compreſſione, & calore vehementi, lachrymarum vim copioſam eijciebant. Verùm addebatur vehementior illa lachrymarum cauſa, amoris tui viuax flamma & ardor; qui, vt compunctionem faciebat vegetiorẽ, ita ſuo calore & pœnarum timorem expungebat, & eam lætiſſimis lachrymis irrigabat atque ſuauiſſimis. Quæ enim mala dimiſiſſet, ex amore intelligebat; ſimul ex eodem, quantũ bonorũ theſaurum reciperet, tã indigna, tã inſperatò. excitabatur in ipſa deſiderium eò pertingendi, quò iter & viam ille amor aperiebat, ad Chriſti diuinitatem. O pretioſas illas lachrymas, inſtar margaritarum de beatis Magdalenæ oculis defluentes! ô diuinas & obedientes illas aures! ô virilem & ſapientem mentem! ô celeritatem ſpiritualis amoris ad diuinum ſponſum feſtinantis! ô ſtimulũ deſiderij ad Deum Verbum! Iam arbitror hæc nõ faſtidire te Phariſæe, neque auerſari.

Quid ſi ſcires quam ſuauitatem tunc beata illa Magdalenæ anima percipiebat, quem ſenſum cordis, quã ſpiritus ebrietatem; quantum fontem videbat miſericordiæ Dei & benignitatis in ſe apertum & influentem? Mirum non cenſeres quòd ſui quaſi oblita, atque adeò planè oblita, tota eſſet in ſuo amore, in ſuo amato Deo & Chriſto. Intelligeres præterea in conuiuiũ irruptionem, contemptum mundi indicare; humilitatem, quòd retrò ſtaret, & ſe ad pedes Chriſti abijceret; lachrymarum tam vehementem, tam copioſam profuſionem, ſummum animi dolorem, acerrimam ſimul & ſuauiſſimam Dei dilectionem. Quid pedum Chriſti rigatio & terſio? magno myſterio ſignificabant, illa contritione & amore, vnde lachrymæ illæ emanabant, fieri expeditam in nos Chriſti propitiationem. Sed cur capillis terſit? Quia nõ interno ſolùm dolore & amore facilè ad nos inuitatur & venit Chriſtus, ſed ſimul externarum rerum benigna in pauperes communicatione: vnde ſequitur oſculum diuini amoris, diuina familiaritas. Inunctio tandẽ, diuinorum bonorum in animam redundantiam & ſuauitatem, & ex his fluentem orationem deſignabat: quæ beneficia omnia pedes Chriſti, id eſt, iter quod in ſua carne inter nos habuit, affluentiſſimè peperit.

At nos, magne IESV, heu qualem concipimus erga te amorem? quámnam ex amore tuo ecſtaſim patimur? & tamen impendiò peiores ſumus, quàm fuerat Magdalena. Te verò in conuiuio æternæ beatitatis in cœlo aſſidere ſcimus, & nullum eſſe ibi Phariſæum obmurmurantem vel impedientem, atque adeò omnes conuiuas nobis eſſe propitios credimus, & nos ſuis ſuffragijs ad te promouere. Hem, amoris noſtri exercitium vel nullum, vel frigidum planè & effœtum. Non viderat te Magdalena conſputum, alapis cæſum, flagellatum, ſpinis coronatum, crucifixum, cum ſummo cruciatu in cruce morientẽ, lancea latus transfixũ: nobis hæc ob oculos proponũtur omnibus annis ſolenniter, omnibus etiã locis communiter; & tamen longè à Magdalenæ pœnitentia, lachrymis, amore abſumus: quaſi nos tu per illam ab eius imitatione abegeris, & non potiùs vehementer inuitaueris atque attraxeris. Quando parit noſtra peccatorum noſtrorum pœnitentia, & amor tuus lachrymas? Quando lachrymis te nobis propitium facimus? Quando ad opera miſericordiæ inde proſilimus. Quando progredimur ad vnionem ſuauem illam & fortem amoris tui, & orationis feruidas aſpirationes?

Confiteor tibi ego huius ſterilitatis culpam, bone IESV. Amamus quidẽ nos, & ecſtaſim patimur; ſed nõ te, nõ ad te. Tenent nos adhuc creaturæ; illis allicimur, illis trahimur, non ad te ſed ad ipſas. Semper in nobis ſumus, nos amamus, nos in omnibus afflictionibus inuenimus; non te. Hi ſunt noſtri amores, hæ noſtræ ecſtaſes: & tamen ecſtaſim facit amor tuus ad te, & ad tua. Cur enim, ſi te verè ac ſyncerè amamus, non tenet nos amor tui vnicè atque vnitè? Profitemur te à nobis amari propter te: cur igitur in te non ſumus cùm te amamus, ſed in nobis, & ſentimus ſemper noſtra, etiam non noſtra; te non ſentimus, amorem tuum non guſtamus? Dicimus te ſuper omnia diligere; at vbi excellentia amoris tui? inſurgunt enim tam multa ad amorem tuum deprimendum atque deijciendum, vt

voce illud videamur dicere, corde & spiritu quasi per transennam aspicere, si tamen per transennam. Ex toto corde, anima, viribus te amandum prædicamus: verùm cor nostrũ heu tam multa, tam aliena, tam vitiosa ad se trahunt; mentem tam varia, & quidem extra te occupant; animam tam multæ sensus prauitates dissipant, tam multa mundi lues inficit. vires ad ea quæ tua non sunt, quàm sunt vegetæ atque valentes; in te, in tuis rebus quàm hebetes, quàm fragiles, quàm infructuosæ! Quis nos liberabit à corpore mortis huius, miseriarum, infirmitatum, peccatorum? Tu, Domine IESV, tua gratia benigne IESV, tua potentia magne IESV, charitas tua sancte IESV: intercedet item apud te, atque adiuuabit tua illa excellens tuis donis & celebris Magdalena. Amen.

Deut. 6. *Rom. 7.*

FERIA SEXTA
POST DOMINICAM PASSIONIS.
Concilium de nece IESV.

IOAN. XI. Anno XXXIII.

In lxx. imaginem Adnotatiuncula. *lxx.* *79.*

A. *Bethania, & Lazari suscitatio; vnde occasionem sumpserunt Iudæi contra IESVM.*
B. *Concursus omnium ad IESVM, qui ne fieret pertimescebant Iudæi.*
C. *Exercitus Romanorum, quos formidabant ne gentem Iudæorum delerent.*
D. *Cathedra, & consessus nefarius Principum & Pharisæorum.*
E. *In cathedra Caiphas sceleratus Pontifex vaticinatur IESVM occidendum, &c.*
F. *Secedit aliquod dies IESVS Ephrem, vt tempore à Patre constituto patiatur.*

EVANGELIVM MISSÆ.
IOAN. XI.

QVidam autem[a] ex ipsis abierunt ad Pharisæos, & dixerunt eis quæ fecit IESVS. Collegerunt ergo Pontifices & Pharisæi[d] conciliũ, & dicebant: Quid facimus; quia hic homo multa signa facit? Si dimittimus eũ sic,[b] omnes credent in eum: & venient[c] Romani, & tollent locum nostrũ, & gentem. Vnus autem ex ipsis[e] Caiphas nomine, cùm esset Pontifex anni illius, dixit eis: Vos nescitis quicquam: nec cogitatis, quia expedit vobis, vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem à semetipso non dixit; sed cùm esset Pontifex anni illius,[e] prophetauit, quòd IESVS moriturus erat pro gente: & non tantùm pro gente, sed vt filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum. Ab illo ergo die cogitauerunt, vt interficerent eum. IESVS ergo iam non in palàm ambulabat apud Iudæos; sed abijt in regionem iuxta desertum, in ciuitatem quæ dicitur[f] Ephrem, & ibi morabatur cum discipulis suis. Proximum autem erat Pascha Iudæorum: & ascenderunt multi Ierosolymam de regione ante Pascha, vt sanctificarent seipsos. Quærebant ergo IESVM, & colloquebantur ad inuicem, in templo stantes: Quid putatis, quia non venit ad diem festum? Dederant autem Pontifices & Pharisæi mandatum, vt si quis cognouerit vbi sit, indicet, vt apprehendant eum.

ADNO-

A. *Bethania, et Lazari suscitatio, vnde occasionem sumpserunt Iudæi contra* IESVM.	D. *Cathedra et consessus nefarius Principum & Pharisæorum.*
B. *Concursus omnium ad* IESVM, *qui ne fieret pertimescebant Iudæi.*	E. *In cathedra Caiphas sceleratus Pontifex vaticinatur* IESVM *occidendum &c.*
C. *Exercitus Romanorum, quos formidabant, ne gentem Iudæorum delerent.*	F. *Secedit aliquot dies* IESVS *Ephrem, vt tempore à Patre constituto patiatur.*

ADNOTATIO.

A. Bethania, & Lazari suscitatio: è quo miraculo Iudæorum aliqui conceperant fidem in Christum, alij maiorem inuidiam & odium. Illinc igitur hi rectà ad Pharisæos detulerant, quid IESVS *fecisset.*

B. Concursus, quem metuebant Pharisæi, venientium ad Christum, & in eum credentium.

C. Exercitus Romanorum repræsentatur, quem timere simulabant Iudæi ne vrbē & templum euerteret, & Iudæorum nomen deleret.

D. Cathedra pestilentiæ, & consessus nefarius Principum & Pharisæorum. Erant quidem iam antea deprauati & obcæcati Iudæi, cogitauerant & sæpè, & diu IESVM *interficere; verùm suscitationem Lazari adeò manifestam, adeò celebrem pati non potuit diutiùs tam inueterata inuidia & malitia. Corripiuntur furore, audito miraculo: congregantur Principes Sacerdotum, & qui erant ex genere Sacerdotali omnes: vocantur Pharisæi, Scribæ, Seniores: omnis impietas Iudaica concurrit. Vide rabiosos homines, potiùs Dæmones; vide vt vociferentur, vt tumultuentur inter se, vt sæuiant aduersus Dominum & Christum eius.*

E. Caiphas, turpis vomitor *(ita enim significat nomen) homo teterrimus, tamen summus Sacerdos anni illius, etiamsi per ambitionem & nequitiam factus fuerat Sacerdos; malignitate quidem alios superans, sed tamen per spiritum (nō suum, sed Sacerdotij) vaticinatur idem quod omnes Prophetæ, pro salute mortalium mortem subiturum Christum. Erat quidem secundùm legem summus Sacerdos Caiphas, non secundùm legem electus: in quo tamen magna illa erat pontificalis potestas. nam licet corrupta illa esset, & venalitij facti principatus; adhuc tamen aderat* Cyrill. in 11. Ioan. Theoph. ibidem. *Spiritus sanctus operans in ijs qui vncti erant. Denique quòd prophetaret Caiphas, tribuit Euangelista Sacramento; quia Pontifex fuit idem summus Sacerdos. Vaticinatus enim est, non quòd dignus esset, sed quòd pontifex esset anni illius: non propter propriam virtutem, sed propter pontificalem dignitatem. adhuc enim diuina gratia in templo permanebat, quæ illius ore vtens, cor non tetigit.* Augus. ibidem. Euthy. ibidem.

Contemplare exultantes Dæmones in illo scelerato & nefario Consilio, inhiantes atrocissimè in necem Christi: IESVM *verò omnia conspicientem in spiritu quæ agerentur, quæ dicerentur, cum summa patientia, cū diuina benignitate.*

F. Ephrem, quòd Græcè ἐφραίμ, *opidum à Bethel quinque miliaribus, viginti à Ierosolyma, iuxta desertum, in tribu Beniamin. Hoc municipium, & Bethel occupauit Vespasianus post Gophniticam & Acrabitenam toparchiam subactā, & ibi præsidijs collocatis Ierosolymam vsque excurrebat. Alij aliter Ephrem exponunt; sed hæc videtur anteponenda expositio. Huc secessit aliquod dies pauper & desolatus* IESVS, *vt tantisper cederet furori Iudæorum, donec impleret tempus passionis. Animaduerte verò* IESVM *quasi fugientem, nunc se abscondentem & exeuntem de templo, nunc de manibus Iudæorum sese eripientem, nunc non palàm ambulantem apud Iudæos: denique abijt in regionem iuxta desertum, in opidum Ephrem. Non fugit tamen Christus homo Deus omnipotens, sed disponit quemadmodum suo tempore vitam, Patris voluntate & sua, pro omnibus ponat. Quisnam erat tunc Apostolorum animus? quanta trepidatio? quanta tristitia? qui inter ipsos sermones?* Ioseph. de bell. Iud. libr. 5. cap. 8. Ioan 9. 10. 11.

MEDI-

MEDITATIO.

IAm inde ab initio veneno inuidiæ pestilentissimo & cruciatur Satan ipse, & animas miseras mortalium inficit & exagitat. Itaque eius inuidia intrasse verè dicitur in orbem terrarum vtraque & corpus & animæ mors. Fuit quidem primum peccatum Dæmonis superbia; sed consequuta est (vt fit) inuidia superbiam. hæc enim vt illam parit, ita per eam & impedit bonum, & malum irrogat, si quis superbi excellētiam debilitare videatur. Hinc sæuit in primum hominem Demon initio; hinc in secundum hominem Christum omnes neruos suæ malignitatis intendit: illum miserè de statu suo deiecit; hunc superare non potuit, contrà verò ab eo gloriosissimè victus & conculcatus est.

Non est autem nouus huiusmodi Iudæorū in Christum insultus: similiter exarcit furor Diaboli in primū hominem, & similiter tunc dixerunt in suo cōsilio Dæmones: Quid facimus, ô Dæmones? vbi nostra malignitas? vbi nostræ artes? En in isto Adā multa signa fiūt. in opprobrium enim & contumeliam nostrā creauit illum Altissimus, fecit illi paradisum in terra, in paradiso illum collocauit: nos tamen qui lōgè sumus illo nobiliores natura, è celestibus delicijs sumus in has tenebras, & perpetuā pœnam & luctum proiecti. Quid facimus? omnia tentāda, vt hoc ne patiamur; præsertim cùm timeamus, nisi hic homo pereat, futurum vt infiniti homines, qui ab ipso generabuntur, constituantur itidem in paradiso, & pereat nostra gens & regnum. Ignaui estis vos omnes, respondet Lucifer, & imperiti: meum accipiamus, age, hoc consilium. Corpus Adam interficere non possimus; tentemus animam eius interficere per peccatum, ita fiet vt ex Paradiso expellatur, & corpus tandem intereat. Hoc vtile nobis est, ne pereat mea potentia, & vos simul intereatis. Ipsum igitur omniū suffragio eligunt monomachū: prodit, cōgreditur per serpentē priùs, prosternit dolo malo fragilem mulierem, virum per mulieris illecebras.

Verùm inde quē fecisti quæstum, ô Satan? In peccatū quidē est homo prolapsus, è paradiso terreno eiectus est; sed Dei prouidentia & benignitas fecit, vt felix illud videatur esse peccatum, quod talem & tantum meruit habere redemptorem, Christum Dominum. *Greg.* Tu quidem execrabile facinus admisisti; sed scis te esse Behemoth, & Leuiathan, quē formauit Deus vt ipsi illudatur, atque ex tuis versutijs diuina bonitas bona diuina vt prouideat? propter peccatū enim primi parentis, quod summum fuit humani generis detrimentum, Deus prouidit secundum hominē Christum IESVM, per quem genus humanū restauraret, quod tu prorsus periturum arbitratus es. Vt enim in Adam fuit fons mortis, ita in Christo fons vitæ æternæ. Adam per suam inobedientiam perdiderat nos omnes: Christus per obedientiā suam nobis omnibus salutem attulit sempiternam. Vt etiam fuit Adam Euæ caput & maritus, ita Christus Ecclesiæ & caput, & sponsus. Adam fuit ex virgine terra, & non maledicta, creatus: Christus ex virgine sacrosancta, nullique vnquam peccato obnoxia est generatus. Ex Adā omnes homines generati, ex Christo omnes regenerati. O necessarium igitur Adæ peccatū, quod tanta bonorū diuinitate deletum est, atque Adam restauratus!

Ps. 103. Iob 40. *Rom. 5.* *Ephes. 5.*

Contrà est, eia Diaboli, quàm dixistis. siue enim dimittitis Adam sic, venient posteri, & tollent locū vestrum & gentē: siue nō dimittitis, veniet Romanus fortis ille armatus, qui vos vinciet, ac spolia vestra diripiet. Potentia illa veniet Dei omnipotentis vnigenitus filius, qui vos conculcabit, & tyrānidem vestrā funditus euertet. Verùm tu Lucifer nō potuisti prophetare; tibi tantum permisit Deus implicare, atque cōfundere: at ipse ex tuo maleficio & hominis, summū instruxit homini beneficiū. Itaque vt mors animæ primi hominis fuit causa mortis omnium hominum, sic mors Christi corporalis vitam humano generi promeruit gloriosè. Vnde factum est, vt tu decipereris bestialiter. Interfecisti hominem, vnde sperabas futurum ne tota tua gens periret: verùm contrà inde experiris & te, & totam gentem tuam perijsse; & te iam experiris ligatum, & alias pœnas acriores sentis atque acerbitates, quæ tibi per Christum sunt inflictæ. Tu sentis, & nos scimus, & te execramur: Christi verò IESV potentiam & misericordiam prædicamus in eternum.

At enim tunc quidem inuidia exciuit te ad hominis tentationem. Quid? num postea desijsti?

desijsti? Nihil minus. sed perpetua illa fuit tua rabies & furor in omnes mortales; tetra enim te semper consumit inuidia: semper dicis, quid facimus? indies vos inter vos vicissim ad maleficia atrociora incitatis. Tandem vidisti IESVM Nazarenum: hunc è vestigio suspicatus es Messiam & Deum, in hunc omnes neruos tuę peruersitatis & inuidię intendisti. Primùm Matt.2. per Herodem voluisti iugulare; non potuisti. Deinde quieuisti otiosus, & illum nelexisti, cùm priuatus viueret IESVS; credidisti fortassis, nihil esse tibi ab illo timendum: cùm Luc.2. autem duodecimo ætatis anno tam præclarè se gessisset inter Doctores, non nihil metuisti: at vbi Ioannes tam multa, tam præclara, tam diuina de illo prædicaret, & ieiunasset quadraginta dies; cœpisti rursum miserè turbari, & tuam malitiam & inuidiam redintegrare, & Matt.4. tuum, *quid facimus?* Adortus eum es trina tentatione: & similiter atque feceras de primo homine, de IESV facere cogitasti, vt animũ eius interficeres per peccatum, vnde fieret vt agnosceres Deum non esse, qui peccaret: vel si quoquo pacto Deus tamen esset, per peccatũ desineret esse Deus. Meministi, ô bestia abyssi, quàm validè, quàm gloriosè à IESV fueris superatus?

Postremò repetis illam tuam atrocitatem, postquam tantam lucem doctrinæ, vim tantã miraculorum vidisti. tuum enim fuit illud malignantiũ Iudæorum nefarium consilium: *Quid facimus? quia hic homo multa signa facit.* Credite illi, illius doctrinam recipite. Quid vos: *Si dimittimus eum sic, venient Romani, & tollent locum nostrum & gentem.* O cæcam pessimorum hominum malignitatem! E medio, inquiunt, tollendus planè est. Sed qua de causa tandem? *venient Romani:* omnes enim credẽt in eum. Ergo doctrinam IESV, quam Matt.22. vos audistis, sequentur, & reddent quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ Dei Deo. Quid vnquã vidistis ex doctrina IESV exortum seditionis? Vbi Romani id vel suspicati sunt, cùm tot hominũ millia IESVM sequerẽtur, & in ciuitatibus, & in vijs, & in deserto? Alioqui quid insanitis? Nõ estis iam vos è vestra ciuitate eiecti? Nónne vobis imperarũt Romani, & imperãt? Nónne Reges duos Idumæos vobis imposuerũt, Herodem, & Archelaum? Nõne vniuersæ Galilææ & Perææ nunc dominatur Idumæus, & Iudæam obtinent Romani igitur omnis est vobis libertas erepta, & ciuitas euersa. Quid igitur dicitis, *Tollent locũ nostrum & gẽtem?* Si dimittitis, nõ tollent; si non dimittitis, tollent, non solùm libertatem, sed vitam, fortunas omnes omnibus, & vrbem exscindẽt fũditus. Quid tu Caipha vel de te euomis, vel de tuo Sacerdotio prophetas: Expedit vobis vt vnus homo moriatur pro populo. Tu quidem crudeli atq; efferato animo sanguinem IESV & vitam deuoues tetræ inuidiæ tuæ & malitiæ: at Spiritus sanctus ex tua atrocitate, vt ex interficientium Christum, & ex ipsius nece summum elicuit beneficiũ, humani generis, quod perierat, salutẽ sempiternam. Huius benignitatis Dei infinitæ fuisti tu preco, non ex te, sed ex Sacerdotio quod gerebas. Verùm illud cõtrà intellexisti, quàm futurum erat. Tu, vt ne periret Iudaismus corporalis, propterea interficiendũ IESVM decreuisti; atqui, quia mortuus est Christus, interijt & corporalis Iudaismus, & legalis. Lex enim abrogata est, euersum templum, sacrificia reiecta atque abolita; remansit in Iudæorum infidelium posteritate obcæcatio, obduratio, calamitas & corporis & spiritus infinita. Heb.8.

Quid? post Christi mortẽ deseruitne Dæmõ suas artes? suámne illam atrocitatẽ deposuit? Non deseruit, non deposuit; sed continenter easdem exercuit, per Tyrannos, per Hęreticos, per Mahometanos. Verum corpus Christi persequi non potest, minus occidere: persequitur mysticum. Multa signa faciunt Christiani; illos persequamur, occidamus, in peccata, in hæresim, in infidelitatem conijciamus.

Zelus gloriæ Dei impulit me hactenus aduersus Dæmones, & Iudæorum impietatem. Verùm interim, si ad nos respicio, extimulat me Dei zelus itidem aduersum Dæmonem simul & nos. Interturbat enim subinde nos vetus homo & affligit; captat occasiones omnes Dæmon, simul ambo clamant: Quid facimus? quia homo hic nouus multa contra nos molitur. Siue quem videant secularẽ hominẽ ad spiritualẽ vitã contẽdere, frequentiã Sacramentorũ pœnitẽtiæ & cõmunionis persequi, orationi instare, bonis operibus insistere, domus suę curam religiosam gerere: siue qui religiosum suscepit institutum animaduertant ad perfectionẽ seriò contẽdere, augere pœnitẽtię districtionẽ; & interiorem quidẽ semper, suis etiã locis exteriorem; in oratione nõ solùm vtiliter versari, sed ad illam sublimem sese extendere, diuitias experiri paupertatis, castitatis suauitatem, obedientiæ lucem, feruorem spiritus in omnibus actionibus spirare: siue quem

quem existiment seriò ad pœnitentiam, & vitæ resipiscentiam cogitandam induci posse, & ad quærendum per quem doceatur, vt fructuosè confessionem peccatorum, præsertim vitæ vniuersæ, instituat: siue concionandum sit, siue quis familiariter ad orationem sit erudiendus: aduersus hos omnes, & deprauatus sensus noster, & Dæmon insurgunt impotenter; Dissipemus, diripiamus, mactemus, perdamus hos homines, & eorum stultas machinationes. Numquam cessant, numquam quicquam de sua crudelitate remittunt. His nos resistamus in Christo; sensum, & deprauatas cogitationes compescamus; Dæmonem conculcemus pedibus nostris velociter. Dicamus & nos contra sensualitatis prauitates, contra Diaboli nequitias Christo auctore: Quid facimus? quia hostes nostri atrociter in nos sæuiunt: nisi horum profligemus arma, & violentiam opprimamus, tunc verò venient Romani, id est Dæmones permulti, & animam nostram occupabunt; & virtutes, & dona Dei quæ sunt in nobis, diripient; facient de templo Dei, quod sumus nos, latronum, id est Dæmonum, & omnis peccati speluncam. Sed quo pacto his resistemus? Si prophetiam, quam non intellexit Caiphas, nos piè recipiamus; mortem Christi nostram esse virtutem, nostra arma, nostram esse victoriam & salutem sempiternam non solùm credamus, sed spem illam in Deum confirmemus, dilectionem in Deum & Christum eius pro tantis beneficiis exerceamus in dies feruentiorem. Ita fiet, hostibus animæ nostræ profligatis, vt agnoscamus Dei, & mortis Christi virtutem in nobis, & Deum in sempiternum gloria & laude infinita prosequamur, Amen.

1. Cor. 3.

1. Cor. 1.

FERIA SECVNDA

MAIORIS HEBDOMADÆ.

Cæna apud Simonem leprosum.

MATTH. XXVI. MAR. XIIII. IOAN. XII. Anno XXXIII.

In lxxi. imaginem Adnotatiuncula. *lxxi* 84.

A. *Iericho vnde Bethaniam venit* IESVS.
B. *Bethania.*
C. *Domus Simonis leprosi.*
D. *Veniunt multi Ierosolymis, non tantùm ob* IESVM, *sed vt Lazarum videant.*
E. *Cenat* IESVS, *& Lazarus vnus est de discumbentibus.*
F. *Iudæi astantes coniectis oculis in Lazarum.*
G. *Martha ministrat.*
H. *Ministrant alij.*
I. *Christi animum contemplare mortem meditantis.*
K. *Magdalena vngit pedes* IESV, *& capillis extergit.*
L. *Effringit deinde vas vnguenti, & super caput eius effundit.*
M. *Iudas acerbißimè fert effusionem vnguenti.*
N. *Iudam agit præcipitem Dæmon ad Principes.*

EVAN-

FERIA II. MAIORIS HEBDOMADAE.

Cœna apud Simonem Leprosum. 84

Matt. xxvi. Marc. xiiij. Ioan. xij. Anno xxxiij. lxxi

A. *Hierico vnde Bethaniam venit* IESVS.
B. *Bethania.*
C. *Domus Simonis leprosi.*
D. *Veniunt multi Hierosolymis, non tantum ob* IESVM, *sed vt Lazarum videant.*
E. *Cœnat* IESVS; *& Lazarus vnus est è discumbentibus.*
F. *Iudæi astantes coniectis oculis in Lazarum.*
G. *Martha ministrat.*
H. *Ministrant alij.*
I. *Christi animum contemplare, mortem meditantis.*
K. *Magdalena vngit pedes* IESV. *Et capillis extergit.*
L. *Effringit deinde vas vnguenti, et super caput eius effundit.*
M. *Iudas acerbissimè fert effusionem vnguenti.*
N. *Iudam agit præcipitem dæmon ad Principes.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XXVI.	IOAN. XII.	MAR. XIIII.
	IEsvs ergo ante sex dies Paschę[a] venit[b] Bethaniam, vbi Lazarus fuerat mortuus, quem suscitauit Iesvs. Fecerunt[c] autem ei [e] cœnam ibi: &[g] Martha ministrabat, Lazarus [f] verò vnus erat ex discumbentibus cum eo.	
Cùm autem esset Iesvs *in Bethania in domo Simonis leprosi,*		*Et cùm esset Bethaniæ, & recumberet:*
accessit ad eum mulier habens alabastrum vnguenti preciosi, & effudit super caput ipsius recumbentis.	[k] Maria ergo accepit libram vnguenti nardi pistici, preciosi, & [k] vnxit pedes Iesv, & extersit pedes eius capillis suis: & domus impleta est ex odore vnguenti.	*venit mulier habens*[k] *alabastrum vnguenti nardi spicati preciosi;* [l] *& fracto alabastro,*
Videntes autem discipuli, indignati sunt, dicentes:	Dixit ergo vnus ex discipulis eius, [m] Iudas [n] Iscariotes, qui erat eum traditurus:	*Erant autem quidam indignè ferentes intra semetipsos, & dicentes:*
Vt quid perditio hæc?		*Vt quid perditio ista vnguenti facta est?*
Potuit enim istud venumdari multò,	Quare hoc vnguentum non veniit trecentis denariis, & datū est egenis?	*Poterat enim vnguentum istud venumdari plusquam trecentis denariis.*
& dari pauperibus.	Dixit autem hoc, nō quia de egenis pertinebat ad eum; sed quia fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur, portabat.	*Et fremebamt in eam.*
Sciens autem Iesvs, *ait illis:*	Dixit ergo [i] Iesvs: Sine illam, vt in diem [i] sepulturæ meæ seruet illud.	Iesvs *autem dixit: Sinite eam.*
Quid molesti estis huic mulieri?		*Quid illi molesti estis?*

MATTH. XXVI.	IOAN. XII.	MAR. XIIII.
Opus enim bonum operata est in me.		*Bonum opus operata est in me.*
	Pauperes enim semper habetis vobiscũ, me autem non semper habetis.	*Semper enim pauperes habetis vobiscum; & cùm volueritis, potestis illis benefacere:*
Mittens enim hæc vnguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit.		*Quod habuit hæc, fecit: præuenit vngere corpus meum in sepulturam.*
Amen dico vobis, vbicumque prædicatum fuerit hoc Euangelium in toto mundo, dicetur & quòd hæc fecit, in memoriam eius.		*Euangelium istud in vniuerso mundo, narrabitur.*
	Cognouit ergo turba multa ex Iudæis, quia illic est: & [d] venerũt, non propter IESVM tantùm, sed vt Lazarũ [f] viderent, quẽ suscitauit à mortuis. Cogitauerunt autẽ Principes Sacerdotũ, vt & Lazarũ [d] interficerẽt: quia multi propter illũ abibãt ex Iudęis, & credebant in IESVM.	

ADNOTATIO.

PRæmittitur Imago hæc & Adnotatio propter historiæ seriem, ex qua tu, & ante ingressum IESV *in vrbem poteris meditari, & accommodare ad feriam secundam, iuxta vsum Ecclesiæ: similiter intellige de tribus proximis, quarum historiam complectitur Euangelium nonæ Dominicæ post Pentecosten.*

A. Iericho, vnde Bethaniam venit IESVS *cum discipulis, cum matre, cum mulieribus, & turba quæ eum sequi consueuerat.*

B. Bethania ad radicem montis Olïueti ab Oriente, vergens tamen ad Austrum, quò venit IESVS *ad domum Mariæ, Marthæ, & Lazari. Contemplare venientes: Christus quidem excelsa quadam animi fortitudine iter faciens alios præcedit, ad mortem properans: Maria Mater Virgo mærens quidem (prædixerat enim* IESVS *ad crucem se ire & mortem) magnanimiter tamen mærorem suffert: alij tristes sunt & timidi.*

C. Domus Simonis leprosi, quem tradunt antea à Christo sanatum, & Marthæ fuisse cognatum. Hic IESVM *cœna excepit venientem è Iericho, sexto die ante Pascha: in hac autem cœna duæ factæ sunt Christi vnctiones, prima pedum, alia capitis.*

D. Veniunt è Ierosolymis multi, cùm audissent Bethaniam venisse IESVM, *non propter* IESVM *tantummodo, sed vt resuscitatum Lazarum viderent: quod vbi resciscunt Principes Sacerdotum, addunt crudelem appendicem ad nefarium consilium: vt non solùm* IESVM, *sed Lazarum simul necarent: ne illo miraculo adducta, & Lazari conspectu & verbis illecta crederet in* IESVM *Iudæorum multitudo.*

E. Cœnatio, mensa, consessus ad mensam. Primo

mo loco sedet IESVS, *secūdo Lazarus honesto & ciuili cultu, dein aſsident Apoſtoli, vltimo loco Iudas Iſcariotes. Et in Lazarum quidem omnium ſunt ora cōiecta, vt in hominem prodigioſum, cuius anima fuiſſet in inferno illis paucis diebus. Inceſſebat etiam fortaſsis aliquos cupido interrogandi ex illo de animarū ſtatu poſt mortem; nec deſunt qui dicant reſpondiſſe ſciſcitantibus Lazarum: quod tamen fidem non meretur.*

F. Iudæi, qui cœnantes contemplantur, & audiunt admirabundi.

G. Martha miniſtrat menſæ, vt in domo vel cognati, vel familiaris ſui, vel Chriſto deuoti; quæ in alienam etiam ſeſe obtuliſſet, vt Chriſto ſuum officium præſtaret, ſicuti Maria ſuum.

H. Expediunt alij miniſtri cibos, alij ferunt ad menſam.

I. IESV *animum animaduerte, mortem ſuam meditantis & ſepulturam. Propterea permouet interius Magdalenam, vt hæc vnctionibus repræſentet; alios verò abigit ab eius inſectatione.*

Ioan. 11. Luc. 7. *K. Maria, cognomine* Magdalena, *eadem ſoror Marthæ & Lazari; quæ iam antea vnxerat pedes* IESV, *& exterſerat capillis, non pedes & caput, vt hîc: cui Chriſtus peccata multa remiſerat, ex qua Dæmonia ſeptem eiecerat ante biennium; vnde magnam gloriam erat conſequuta mulier nobilis, è profana effecta inſigne ſanctitatis & pietatis exemplum. Hæc charitate in Chriſtum accenſa, cùm ſciret proximam eius mortem & ſepulturam, eam voluit vnctione pretioſa celebrare & adorare. Nunc non plorat, quod alia vnctione fecerat; ſed plena charitatis internæ, tota rapitur & diſſoluitur in animi deuotionem. Affert alabaſtrum, elegans videlicet* Hieron. Eucher. Plinius. *vas, ore anguſto, forma turbinata, ex limpidiſsimo alabaſtrite marmore, leue, delicatum, fragile, anſulis deſtitutum. In hoc affert libram ſiue pondo (id eſt, vncias duodecim) aromaticæ & pretioſa aquæ, vnguentaria arte confectæ, ex myrrha aliiſq; aromatibus; præcipuè verò ex ſincero probatæq; fidei nardo, vnde nomen accipit vnguentum, eoq; ſpicato, vt ex Marco legunt aliqui; ſiue dicatur radix nardi* ſpica, *ſiue* Dioſcor. Plinius & alij. *culmi ſit folliculus, vnde tenues ariſtæ in modum ſpiculorum eminent, in quo præſtantia odoris & virtutis nardi continetur.*

L. Aſpice vt procumbat ad pedes IESV *primùm, vt illos vngat, vt capillis extergat; nec hoc officio contenta, quaſi in feruorem deuotionis aſſurgens, effringit alabaſtrum, & ſuper caput* IESV *effundit; vt & caput, & totum Chriſti corpus citò morituri pretioſiſsimo odore irriget. Contemplare affectus animi in Magdalena, & eius vnguentum interius, quo præcipuè pedes & caput Chriſti vngebat: refundentem ſimul conſidera Chriſtum in eam internæ vnctionis dulcedinem.*

M. Teterrimus latro Iſcariotes hæc videns, mordetur ſæua inuidia, auaritia, malitia; vnctionem deteſtatur, dolet tantum ſibi bolum eſſe tam ſubitò è faucibus ereptum: cogitat CCC. *denarios (id eſt* XXVj. *coronatos cum quadrante) quibus potuit vnguentum vendi, eam prædam ſe perdidiſſe. nam per Synecdochen in plurali dicit Matthæus quod ſolus Iudas dixit, vel omnino ſi quis alius dixit vel cogitauit, ex animi ſimplicitate, & improuido pauperū zelo id fecit. Deſcribitur verò Dæmon Iudam corripiens: nō quòd tunc primùm Diabolo Iudas agitari inciperet, ſed quòd atrociùs tunc in illum irruit; atque ad proditionem Chriſti protruſit.*

N. Iudam præcipitem agit Dæmon: concipit animo, vt pro furto vnguenti è manibus erepto IESVM *prodat ac vendat Iudæis. etiam tum adit ad Principes & Magiſtratus, operam ſuam offert; illi pretium conſtituunt. dein cautè obſidebat omnes occaſiones, quibus Chriſtum in manibus impiorum traderet interficiendum: qua de re ad principium Paſsionis cogitandum eſt.*

MEDITATIO.

PLenum eſt hoc Euangelium myſteriis ſalutaribus, Fratres. ſed vt ea fructuoſiùs meditemur, cōcedamus oportet Bethaniam, vbi illa geruntur: è pago etiam, & domo illa deuotionem animi concipiamus, ibi Chriſtū adoremus, & omnia illa loca & myſteria veneremur: tum ex illa Bethania ad aliā aſſurgamus. eſt enim Bethania locus afflictionis, exauditionis, reſponſionis; ſed cuius? Chriſti afflictionis & noſtræ. Ibi Chriſtus ſingularem afflictionem ſenſit ex vnctionibus Magdalenę, quibus mors ſua & ſepultura ſubeunda deſignabatur. Nos eadem de cauſſa affligere corda noſtra debemus; neq. propter memoriā crucis Chriſti tantùm, ſed propter delicta noſtra, propter quæ paſſus eſt Chriſtus. Hinc miſericordiā ab eo imploremus: exaudiet nos, qui pro nobis, antequā eſſemus vt peccaremus mortuus eſt. Reſpondebit verò nobis Chriſtus vnctione ſuæ miſericordiæ, & gratiæ, &

donorum;dignos etiam faciet horũ mysteriorum fructu,vnde perfectam eius obedientiam imitemur: id enim simul significat Bethania.

Consideremus igitur huius sacri Euangelij historiam. Reuertebatur ab Ephrem Iesvs, quò diuerterat, vt nè alio tempore quàm Pater præstituerat mortem obiret. Prædixerat discipulis futurum vt crucifigeretur Ierosolymis, quò properabat expedite, excelso animo precedens stupentes & timentes. Sanauerat cæcum ante ingressum Ierichuntis, in eadem vrbe iustificauerat Zachæum Publicanum, decedens Ierichunte cæcos item duos illuminauerat. Erat ille ascensus Ierosolymitanus celeberrimus, magna illum turba præcedebat & sequebatur, Mater eius Maria Virgo cum mulieribus consequebatur. Cum hac celebritate peruenit Iesvs Bethaniam, ad radicem montis Oliueti ad Orientem: exceperunt illum hospites sui, Lazarus, Maria Magdalena, & Martha; sed cœna illi parata est apud Simonem leprosum, quem scilicet à lepra Iesvs sanauerat, in ipsum credentẽ; quem necessum est fuisse vel cognatum Lazari, vel amicum. Itaque intelligitur cœna communiter ab vtrisque fuisse Christo parata, à Simone, & Lazaro cum sororibus. Contemplandum totum hoc iter ab Ephrem Bethaniam vsque, Christi alacritate ad mortem properantis illustratum, miraculis ornatum, magna comitantium frequentia & laudatione nobilitatum, quæ letum iter faciebat. Contrà verò Christi animum si spectes, si Mariæ Virginis Matris, Apostolorum, mulierum, varia occurret affectuum facies. Christum incipiebat mortis propinquæ naturalis quidam timor & mœror, voluntarius tamen, mouere; quem tamen infinita animi magnitudine sustentabat. Maria Virgo secundùm Christum dolenter quidem, magnanimiter tamen hoc iter faciebat. Apostoli verò & mulieres stupebant quidem & timebant, hinc passibus corporis sequebantur iter, illinc animo refugiebant; quos tamen Christi Spiritus fulciebat diuinitùs. Ob hanc rerum faciem Ecclesia ante Christi crucem aliquot dies eius passioni consecrat.

Luc.18. *Luc.19.* *Matth.20.*

Sed doce nos, benigne Iesv, mysteria aliquot huius Euangelij. Volui ante sex dies Paschæ celebri cœna cœnã meã vltimam & passionem commemorare, vt qui in animo meo erat passionis sensus & cœnæ vltimæ, eum repræsentarem: & qui in animis discipulorum & Matris erat doloris & timoris sensum lenirem. Ad Pascha autem verum hanc cœnam referebam, & quasi ad octauam psalmum reipsa canebam dulcem & salutarem. Eram in Bethania, hoc est, in meditatione future afflictionis, in domo Simonis, id est, obedientiæ mee ad Patrem; quæ eò me erat redactura, vt non solùm essem futurus quasi leprosus & percussus à Deo & humiliatus, sed cruci essem affigendus crudelissimè. *Isai.53.* Adhibui tamen Lazarum à mortuis suscitatum, quandoquidem simul de mea resurrectione seriò cogitabam; Mariam vngentem, quæ meam *Ioan.12.* mortem & sepulturam ante oculos omnium constitueret: Martha ministrabat, quæ vt vitam actiuam significat, ita etiam operosam meditationem mysteriorum, vnde animi leuatio oriri solet, & diuinarum rerum contemplatio. Hæc vt deuotè percipiatis mysteria, gustus est vobis parandus ex piis desideriis, & meditationibus, & operibus. Hæc frequenter versate animo me authore, & mecum hanc cœnam accipietis; refectionem scilicet internam, dulcem, ac fructuosam; & vngetis non solùm pedes meos, sed etiam caput: simul enim me iuuante, & in vitæ actiuæ efficacia proficietis, & in contemplatiuæ luce & suauitate. In me quicquid pretiosi habetis conferte, mihi offerte cor vestrum, mihi date animam, mentem, spiritum, mortificatos vestros sensus mihi sacrificate, & vnxeritis me nardo pistico & pretioso. Neque vereamini eos, si qui obmurmurant ob vestra bona opera: ego vos ab illorum vel calumniis, vel oblocutionibus defendam, vt à Iuda Magdalenam: & si quando Iudæ similem persecutionem, etiã acriorem, vel ad sanguinẽ vsque & mortẽ videritis vobis excitari, estote fortes & constantes, & credite me vobis maius auxilium, maiorem gratiam, vires etiam ampliores suffecturum, quò in maiora pericula & tribulationes propter nomen meum incideritis. O suauem vocem! ô diuina mysteria & doctrinam! Quas gratias vel agere, vel habere nos dignè non possumus, Sancti ipsi & Angeli tibi, sancte & magne Iesv, & agant, & habeant, Amen.

A. *Mons Oliueti.*
B. *Bethania in radice montis ad Orientem.*
C. *Bethphage, vnde misit IESVS, qui asinam & pullum adducerent.*
D. *Viculus, vnde illi sunt adducti.*
E. *Progreditur asina vectus ad prospectum vrbis.*

DOMINICA IN RAMIS PALMARVM.

Ducitur asina & pullus ad IESVM.

MATTH. XXI. MAR. XI. LVC. XIX. IOAN. XII. Anno XXXIII.

In lxxij. imaginem Adnotatiuncula. *lxxij.* 85.

A. *Mons Olìueti.*
B. *Bethania in radice montis ad Orientem.*
C. *Bethphage, vnde misit* IESVS *qui asinam & pullum adducerent.*
D. *Viculus, vnde illi sunt adducti.*
E. *Progreditur asinæ vectus ad prospectum vrbis.*

PRIMA PARS EVANGELII MISSÆ.

MARC. XI.	MATTH. XXI.	LVC. XIX.	IOAN. XII.
Et cũ appropinquarẽt	ET cùm appropinquasset	*Et factum est,*	*In crastinum autem*
Ierosolymæ.	Ierosolymis, & venisset[c] Bethphage	*ad Bethphage*	
&[b] Bethaniæ ad montem Oliuarum,	ad[a] montẽ Olìueti:	*& Bethaniam, ad montem qui vocatur Olìueti.*	
mittit duos ex discipulis suis, & ait illis:	tunc IESVS misit duos discipulos, dicens eis: Ite in castellum, [d] quod contra vos est,		
introeuntes illuc,	& statim inuenietis asinã alligatam,	*In quod introeuntes, inuenietis*	
pullum ligatum, super quem nemo adhuc hominum sedit: illum	& pullum cum ea:	*pullũ asinæ alligatum, cui nemo vnquam hominum sedit.*	
	soluite, & adducite mihi &		
vobis dixerit: Quid facitis?	si quis vobis aliquid dixerit,	*vos interrogauerit: Quare soluitis? sic dicetis ei:*	
quia Domino necessarius est:	dicite, quia Dominus his opus habet:	*Quia Dominus operam eius desiderat.*	
& continuò illum dimittet huc.	& cõfestim dimittet eos.		

MAR. XI.	MATTH. XXI.	LVC. XIX.	IOAN. XII.
	Hoc autem factũ est, vt adimpleretur quod dictũ est per Prophetã dicentem: Dicite filiæ Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam, & pullum filiũ subiugalis.		
Et abeuntes, inuenerũt pullum ligatum ante ianuam foris in biuio, & soluunt eum.	Euntes autem discipuli, fecerũt sicut præcepit illis IESVS.	*Abierunt autem qui missi erant: & inuenerunt, sicut dixit illis stantem pullũ.*	
Et quidam de illic stantibus dicebãt illis: Quid facitis soluentes pullum?		*Soluentibus autem illis pullum, dixerunt domini eius ad illos: Quid soluitis pullum?*	
Qui dixerunt eis, sicut præceperat eis IESVS,		*At illi dixerunt: Quia Dominus eum necessarium habet.*	
& dimiserunt eis.			
Et duxerunt pullum ad IESVM:	Et adduxerũt asinã, & pullum: & imposuerunt super eos vestimẽta sua, & c eum desuper sedere fecerunt.	*Et duxerunt illum ad* IESVM.	
& imponunt illi		*Et iactantes vestimẽta sua supra pullum, imposuerunt* IESVM.	
& sedit super eum.		*Eunte autem illo, substernebant*	

ADNO-

A. *Venit IESVS in conspectum Vrbis.*
B. *Flet super Hierusalem.*

C. *Multitudo ciuitatis parat ramos & palmas.*

ADNOTATIO.

Libet hoc loco breuiter annotare de anno, quo crucifixus est Dominus; qua de re aliàs Christo propitio dicam fusiùs. Trigesimotertio igitur ætatis suæ anno crucifixus est Christus. baptizatus enim est ad initium anni tricesimi; nam erat quasi annorum triginta (ἀρχόμενος ὢν, *id est*, incipiens) *veluti si dicat*, ad initium tricesimi. *alioqui non sic dixisset; sed* διατελῶν ὢν. *& vnus annus necessariò intercessit à baptismate ad miraculum Canæ Galilææ, ex Ecclesiæ traditione. Deinde duo Paschata exponit D. Ioannes: primum* ij. *cap. secundũ* vj *Tertium est quo crucifixus est Dominus, qui erat trigesimitertij anni vitæ eius temporalis mortalis mensis tertius à natiuitate: octauo enim calendas Ianuarij natus est Christus; crucifixus octauo calendas Aprilis.*

A. Mons Olíueti ad Orientem montis Sion & Ierosolymorũ, primo milliario, Sabbati scilicet itinere, vt est in Apostolorum Actibus; vnde Christus ad Patrem ascẽdit: in quo per singulos annos vacca rufa in holocaustum Domino cremabatur: in quo, iuxta Ezechielem, Cherubim de templo transmigrantes Ecclesiam Domini fundauerunt. Est hic montium qui sunt in circuitu, & in vrbe Ierusalem, altissimus: inter hunc & Ierosolymam intercedit torrẽs Cedron, in valle Iosaphat, super quam ad iudicium vniuersale imminebit stans super montem Olíueti Christus. (Act. 1. Hieron. in epitaph. Paulæ.)

B. Bethania in radice montis Olíueti ad Orientem quidem, ad Austrum tamen, vt diximus, declinans, quindecim stadiis (id est, duobus ferè milliaribus) ab vrbe; vnde postridie quàm cœnauerat apud Simonem leprosum Christus profectus veniebat Ierosolymam. (Hier. in Ionelem. Beda in Nehemiã.)

C. Bethphage, villa Sacerdotum, quò hi secedebant expleto templi ministerio; in latere oriẽtali montis Oliuarum, medio spatio à mõtis vertice Bethaniam eunti Hinc misit IESVS *duos discipulos ad pagum proximum, vnde asinam & eius pullum adducerent.* (Hieron. in epitaph. Paulæ.)

D. Viculus ad dexteram, lapidis iactu distãs à Bethphage in valle, sub monte offensionis; vnde duo discipuli asinam & pullum adduxerunt ad IESVM, *dein palliis suis, & aliorum Apostolorum strauerunt & ornauerunt.* (Brocard.)

E. Ad Bethphage ascendit IESVS *primùm asinam: progressus verò ad montis verticem, vnde ciuitatem conspecturus erat (non enim erat conspicua è Bethphage vel viculo) relicta asina conscendit pullum.* (Brocard. Reinerus Arandius.)

EADEM DOMINICA
IN RAMIS PALMARVM.

In conspectum Ierusalem venit IESVS.

MATTH. XXI. MAR. XI. LVC. XIX. IOAN. XII. Anno XXXIII.

In lxxiij. imaginem Adnotatiuncula. *lxiij.* 86.

A. Venit IESVS *in conspectum vrbis.*
B. Flet super Ierusalem.
C. Multitudo ciuitatis parat ramos & palmas.

Christi fletus ponitur etiam hoc loco, si quis velit intelligere fleuisse IESVM statim conspecta ciuitate.

SECVNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

MAR. XI. — MATTH. XXI. — LVC. XIX. — IOAN. XII.

Lvc. xix.

Et vt[a] appropinquauit, videns ciuitatem, [b] fleuit ſuper illam, dicens: Quia ſi cognouiſſes & tu; & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi: nūc autem abſcōdita ſunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te; & circumdabunt te inimici tui vallo, & circūdabunt te: & coangustabunt te vndique: & ad terram proſternent te, & filios tuos qui in te ſunt, & non relinquent in te lapidem ſuper lapidem: eò quòd non cognoueris tempus viſitationis tuæ.

Ioan. xii.

Turba multa quæ venerat ad diem feſtum, cùm audiſſent quia venit IESVS *Ieroſolymam,* [c] *acceperunt ramos palmarum, & proceſſerūt obuiam ei, & clamabant; Hoſanna; benedictus qui venit in nomine Domini Rex Iſraël. Et inuenit* IESVS *aſellum, & ſedit ſuper eum, ſicuti ſcriptum eſt; Noli timere filia Sion, ecce Rex tuus venit ſedens ſuper pullum aſinæ. Hæc non cognouerunt diſcipuli eius primùm: ſed quādo glorificatus eſt* IESVS, *tunc recordati ſunt quia hæc erāt ſcripta de eo, & hæc fecerunt ei.*

Mar. xi.

Multi autem

frondes

Matth. xxi.

[c] Plurima autem turba ſtrauerunt veſtimenta ſua in via: alij autem cædebāt ramos de arboribus & ſternebāt in via.

Lvc. xix.

eunte autem illo

ſubſternebāt veſtimenta ſua in via.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. VEnit in primum ciuitatis prospectum Christus sedens super pullum, praecedentibus & sequentibus discipulis, ex quibus vnus ducebat ponè asinam.

B. Hinc verò coniiciens in ciuitatem oculos, & mentem aduertens, tactus dolore cordis intrinsecus, flens deplorat ciuitatis caecitatem, & futuras calamitates: siue has lachrymas effudit Christus cùm tam propiùs accessisset ciuitati, maiorem ostendit pietatem & misericordiam, vt inter sublimes illos honores & gloriam, moueretur tamen ciuitatis compassione tam vehementi. Conspice hominis Dei dolorem, & lachrymarum vim erumpentium, plorantes Apostolos cùm lachrymas Christi viderunt, plorantem Virginem Matrem, plorantes mulieres quae Christum ponè sequebantur, vbi de eius lachrymis intellexerunt; solum Iudam nihil commotum, sed contra efferatum animo magis. Honorem igitur, & gloriam quam aduenienti parabant Ierosolymitae, luctu & moerore excipit Christus; tum grauissimis verbis ciuitatem increpat, & commiserationem suam exponit: Si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua quae ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, *&c. Ceterùm fleuisse* IESVM *ter legimus, in Ioan. Luc. & Paulo: praeterea colligimus fleuisse ex Sap. vij. piè etiam credimus in circumcisione fleuisse.* Ioan. 11. Luc. 19. Heb. 5.

C. Vulgatum fuerat celebri sermone Ierosolymis antea, suscitatum Bethaniae Lazarum; inde cùm secessisset ad vrbem Ephrem in desertum IESVS, *subsederant illi sermones; eo redeunte Bethaniam, rursum sunt excitati. Itaq. vbi audiunt illum Ierosolymam venire, effundit se ciuitas, & aliarum arborum ramos, tum palmas parant, cùm quibus obuiam Christo procedant, & gloriosè eum accipiant.*

MEDITATIO.

Videns IESVS ciuitatem, fleuit super eam.

LAchrymatus es quater, magne IESV, in diebus carnis tuae fragilis & infirmae, nũquam risisti. Obsecro, Domine, cur illud, cur hoc? Quatuor quasi flumina de immẽso fonte misericordiae meae effudi illis lachrymis in mortales: & cùm quater fleuerim, semper tamen in corde meo illa eadẽ quae illis lachrymis deplorabã luxi quoad mortalis vixi. Nascens enim communem nascẽtium miseriam lugebam: ad Lazarum mortuum, sed à me Ioan. 11. suscitandum plorabã, propter difficultatem eorum qui à peccato mortali, praesertim inueterato, vel fuerant suscitati, vel erant resuscitandi: videns Ierusalem, deflebam non solùm Ecclesię nouę peccata, sed veteris, & omnium aetatum: in cruce verò lachrymas effudi, & sigillatim pro singulis hominibus, & Heb. 5. generaliter atq. vniuersè pro omnibus. Fuerunt verò meę lachrymae exauditae ad conciliandam gratiam praeuenientẽ & excitantem, ad sanandas mortalium miserias, ad delenda peccata, ad gratiam conferendam, & gloriam sempiternam. Effectum alium praeterea pepererũt meae lachrymae, & magnã vtilitatem: nam hae meę lachrymae fecerũt, vt vester excitetur dolor pro delictis, & vestris, & proximorum; tum vt lachrymarum donũ consequamini, si non vtrarumque, exteriorum & interiorum, certè harum, quae contritionem peccatorum, partemq; praecipuam poenitentiae confirmant, & cùm reddunt dolorem lugubrem & moerentem, generant contritionis quãdam securitatẽ. Hę sunt lachrymae meae. Risum, hoc est cordis exultationem in mea & Patris diuinitate habuit anima mea perpetuam: laeta ibi erant omnia quod ad superiorem attinet portionem; ibi enim numquam fleui, numquam quicquam taedij sensi: quod verò ad inferiorem portionem spectat, nihil habui cur riderem; non solùm propter constantiam, & morum grauitatem, sed propterea quòd nihil videbam dignum risu, & cordis illa exultatione. Si quid enim erat quod cordi meo gratũ esset vel in praesentibus hominibus, vel in praeteritis, vel in futuris, id ego eodem tẽpore meis laboribus & lachrymis redimebam, tum sanguine meo tandem, & vita erã redempturus. Quid ergo est, benigne IESV, quòd accedens Ierosolymam vides illam, & videns fles super illam? Nónne saepè

sæpè Ierusalem videras, nec fleueras tamen super illam? Numquam antea Ierosolymam videram, quin super illam fleuerim; continenter enim à mea vsque incarnatione opus redemptionis humanæ exercui, & ad hoc lachrymas adhibui, si non exteriores, certè cordis mei interiores. Quid ergo ad exteriores de Ierusalem nunc primùm venis, bone IESV? Bis eam iam deploraueram, & nascens, & ad Lazarum. neque enim non simul ad Ierosolymam spectabant illæ lachrymæ. sed propriè illi hæ dabantur, quæ ex præsenti causa præsentem commiserationem efflagitabant. iam enim Iudæis conuenerat inter se, vt me interficerent: quæ mea mors, vt multorum fuit resurrectio, & causa salutis æternæ, ita multorum ruina inde & calamitas exstitit, & totius illius vrbis crudele excidium & vastitas, tum ciuitatis & Iudæorum excæcatio. Hæc mouebant me vehementiùs. Deplorabam verò luctuosiùs non illius solùm vrbis ærumnas exteriores, sed interiores atque exteriores; non Synagogæ tantùm, sed Ecclesiæ totius, omnium ætatum miserias, persecutiones, afflictiones & peccata; omnes omnium temporum miseriæ obuersabantur ante oculos mentis meæ, vnde vehemens causa fuisse intelligitur mearum lachrymarum. Itaque numquam illam vidi vrbem, numquam quę mihi per eam repręsentabantur cogitaui, quin ea in animo meo deplorarem. Verùm hæc, vt præuisa dumtaxat, mouebant antea me: in illo autem Ierosolymorum accessu omnia vidi quasi pręsentia in necem conspirasse meam, contra quàm apparebat ex hominum applausu. Adde quòd ad pœnam, pro tam incomparabili malo, hoc etiam genus volui satisfactionis impendere, dolorem animi cum lachrymis coniunctum, pro mortalium redemptione & salute.

Luc. 2.

Expone obsecro, Domine IESV, rationem tui luctus: nam quæ audio, videntur mihi etiam vehementer minari, non solùm Iudæis. Rectè times: audi. Illis verbis & lachrymis: *Si cognouisse & tu, & quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis; quia venient dies in te*, &c. accerrimum expressi cordis mei dolorem. itaque tacebam multa, & intercisè loquebar, impediente dolore & lachrymis. *Si cognouisses.* Immensus hic motus amoris & desiderij, simul & doloris fuit. Vtinam cognouisses; sed non cognouisti, non cognoscis, non cognosces. si enim cognouisses, omnia bona tibi prouenissent Dei benignitate, & quidem spiritualia atque cælestia. Verùm cùm in tua insipientia miserabiliter perseueratura sis, infligentur tibi mala infinita absque vllo subsidio, absque effugio vllo. *Et tu.* In *cognouisses*, est, *tu*: quid igitur? replicas, Domine, *tu*, vel exprimis suppressum? Expressio hæc est amoris & commiserationis. Fuisti tu, inquam, ciuitas mea dilecta, in quam ego tot iam olim beneficia contuli, & summum sum nunc oblaturus, sanguinem & viam meam. *Tu si cognouisses.* Rursus indignatio hæc fuit grauissima, & comminatio etiam. tu, tu hæc ignoras: cognoscent Gentes, & tu tamen non cognouisti, non cognosces. *Et quidem in hac die tua.* Hem miseriam tuam ingentem! tua est hęc dies, hoc tempus: hæc mysteria, & quæ hactenus feci, & quæ facturus sum in passione, morte, & resurrectione mea; tibi primùm sunt dedicata, pro te facta ac facienda: salus æterna tibi primùm parata est. Etenim quònã tua omnia sacrificia, oblationes, ritus, cæremoniæ referebantur? quorsum spectabant? Nónne ad hanc diem, ad hoc tempus tuum? Nam si illa erant tua, hæc magis tua, propter quæ illa erant tua. Cùm igitur tua hæc dies sit, hæc lux veritatis & gratiæ; tantò magis deploranda est tui animi cæcitas, quæ facit vt hæc non cognoscas; vnde fiant non tua, quę erant futura tua. *Quæ ad pacem tibi.* Nihil feci ego in meę carnis dispensatione diuinius, quàm quòd pacem obtuli hostibus meis, & quidem continenter aduersus me pugnantibus, vt in Psalmo per Dauid dixi: *Cum iis qui oderunt pacem, eram pacificus; cùm loquebar illis, impugnabant me gratis.* Psal. 119.
Ego pacem & tranquillitatem vobis semper obtuli, tum animi spiritualem, tum rerum omnium temporalem. Et hæc cùm semper sim loquutus, semper pollicitus, semper obtulerim; vos tamen, quasi ad bellum prouocarem, meis beneficiis aduersus me semper fuistis incitati, semper bellum pro pace respondebatis. Neque verò quòd nunc in meo aduentu exultatis, id solidum est vestrum gaudium; sed momentaneum & caducum. nam quod canitis: *Osanna, benedictus qui*

qui venit in nomine Domini, ex mysterio dixistis, quasi clamarent lapides; & eodem hoc die nullus erit ex vobis omnibus, qui domum in hospitium me, vel ad cœnam vocet; & quidem cùm omnes circumspexero. Alioqui Principes vestri Pharisæi & Seniores aduersum me acriùs hoc ipso tempore concitantur: certè vniuersi me post pauculos hos dies estis ad mortem & crucem efflagitaturi; & digniorem vita latronem, hominē homicidam & seditiosum professuri, quàm me, Dominū vestrum & omnium. *Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.* Quid? Non viderunt te Iudæi docentem, Sancte IESV, miracula facientem, morientem, sepulturæ tradi? Quid? Nescierunt te resurrexisse? omnia hæc viderunt, scierunt. Quænā illa, obsecro, sunt, magne IESV, quæ non cognouerunt, & propter quæ in tantas calamitates inciderunt? Non est illa vera vel visio, vel intelligentia, non est pefecta, quæ sensu carnis vel exteriori, vel etiam interiori vel accipitur vel perficitur, eārum rerum præsertim quæ cum spiritu coniunctæ sunt, & à diuina reuelatione deriuantur, nec possunt humana ratione vel industria comprehendi: sed vt singulare est donum Dei illa reuelatio, ita reuelationis perceptio diuino munere communicatur; cuius principium est fidei donum: quod si quis imbiberit, ibi primùm oculi alij nobiliores illi aperiuntur, alia rerum facies & alia intelligentia, non eorum solùm quæ supra naturam sunt, quæq; non assequitur naturæ vis, sed illorum etiam quæ natura constant, & naturaliter intelliguntur. Aliis enim oculis illa, & altiori lumine & puritate intelliguntur, & quasi diuino splendore vestita, lætiora sese offerunt, & creatorem suum repræsentant. Quòd si hæc diuino lumine per fidem sic illustrantur, quæ ex se naturaliter lucem illam non habent, sed excipiunt extrinsecus; quàm erunt illa illustria quæ cum singulari Dei lumine nascuntur & fide, atque à luce cœlesti deriuantur! Præstantissima certè hæc erunt, atque illustrissima. Verùm vt maior est horum claritas ac splendor, eò cæci magis ac socordes sunt, qui sibi oblata vel non agnoscunt, vel cōtemnunt; & habentes fidei aures & oculos, vt illa audiant & videant, claudunt tamen oculos & excæcant, cor incrassant atque indurant, & auribus grauiter audiunt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligāt, & conuertantur & sanentur. Horum est tam grande peccatum, tām execrabilis præuaricatio, vt me, qui infinitè misericors sum, quiq. ad omnia delenda peccata morti me obtuli & cruci, veluti cogant vt illos derelinquam in suis peccatis; vnde incrassentur & indurentur magis, & excæcentur, atque in profundum malorum abiiciantur. Hæc autem lux & fides, vt est spiritualis, ita non intellectum solùm, sed cor simul & voluntatem sua luce & suauitate replet: ea videlicet quæ charitate informata, per eam operatur, & dat Spiritus sancti dona, quibus potentiæ & virtutes omnes nobilitantur diuinitus. Hinc sensus spiritualis, & experientia quædam interna; inde Spiritus exultationis, hinc iubilationis, hinc vnionis, hinc vis diuina concepta ad operationes extenditur, ad gloriam maiorem & Patris, & meam, & sancti nostri Spiritus. Non huiusmodi solùm luce & cognitione caruisse Iudæos, sed omni illius principio, & viæ ad illam sua singulari malitia atque animi obstinatione contradixisse, id verò mihi erat causa propria meæ tristitiæ & lachrymarum. Ex hac luce si voluisses & tu, admiranda beneficia esses consequuta Ierusalem; ex me fidem concepisses, intellexisses mysteria, fructum meæ vitæ & mortis recepisses, mortem sempiternam, & illas etiam externas calamitates euasisses: nunc autem contrà est, cùm fidem meam auerteris, & spiritualia dona; vnde fiet vt immanitatem illam, & infinitam calamitatem vrbis excellentissimæ patiaris, & totius gentis internecionem.

Ioan. 12. Act. 18. Esai. 6 & Matth. 13. Gal. 5.

Heu, Domine IESV sancte & misericors! lætitia quidem singulari cor meū affecisti, sed tamen vehementem mihi metum incussit tuus ille fletus & comminatio: nā eodē negotio videris Ecclesiæ tuæ calamitates deflere atque prænūtiare. Prænuntio, & defleo simul omnes Ecclesię meæ labores; illam præsertim calamitatem quam impius homo, & atrocissimus tyrannus Antichristus infliget, & huius præcursores hæretici, me permittente. Verùm alia erit illius afflictionis ratio atque huius Iudaicæ. hic enim populus, & terrena Ierusalem funditùs euersa fuerunt; Ecclesia verò mea spōsa nullo labore, nulla calamitate perire potest, etiamsi periclitetur; atque adeò afflictionibus & laboribus purgatur, & fit illustrior atque perfectior. At enim mihi timeo miserè, Domine IESV: deploras video animæ meæ simul miserias, & illa contemplor mihi mala imminere ab hostibus meis, propter

propter insipientiam meam, & ingratitudinis magnitudinem, & alia mea innumerabilia peccata. Quid enim in me video, vnde non merear pœnas acerbiores? Quid verò habeo, quapropter liberari ab illis possim, & non potius calamitiosiùs affligi? Infelix ego homo & miserabilis, quis me proteget à facie hostium meorum, & à facie eorum oppugnationis & truculentię, nisi tu refugiũ meum,
Psalm. 17. Domine magne IESV, fortitudo mea, arx mea, & petra mea, meum scutum, cornu salutis meæ, susceptor meus? Hæc si fias mihi, bone IESV, quamuis agnoscam me esse de me miserum, & omni pœna dignissimum, non trepidabo tamen, non timebo. Ita facias, Domine sancte, non per has tantùm, sed omnes lachrymas tuas obsecro te. Ita spera & confide me facturum: sed illa quæ ego pronunciabam Iudæis, tu contra hostes animæ tuæ & meos exerce, me auctore & præside. Forti studio para aduersus inimicos vallum & fossam: muni te pœnitentia, & meditatione meæ passionis & mortis, & oratione: hęc tua sit fossa & vallum, quo hostes tuos concludes, vnde transmittere ad te non possint. Adde meditationi & orationi bonarum operationum pietatem atque instantiam; ita ad angustias adiges qui te oppugnabunt. Neque porrò desinas, sed præcipuam illam virtutem humilitatẽ adhibe, & cordis simplicitatem, & hostes tuos ad terram prosternes; nec eos solùm, sed eorum filios, cogitationes scilicet prauas, & odiosas tentationes. Neque in hoc bello fatigeris vel animum despondeas, quin quæ dixi omnia illustriori fidei, spei, & charitatis virtute & spiritu augeas in me. Ita fiet, vt nullus lapis, nullæ sint reliquiæ residuæ virium in hostibus tuis; & possis cantare cum Mose & Maria: Gloriosè magnificatus est Deus, & Christus eius, ho- *Exod. 15.*
stes & oppugnatores meos euertit, & in mare proiecit: & ego dicam animæ tuæ: Mulier, vbi sunt qui te oppugnabant? nullus te oppugnauit? Tu respondebis: Nemo *Ioan. 8.*
Domine. ego subdam: De cætero te similiter protegam si ita pergas, quod facies me iuuante, nec timebis vt quicquam possint in te hostes tui. O beneficium incomparabile! ita fac, bone IESV.

Amen.

EADEM

EADEM DOMINICA.

Ingreſſus ſolennis in ciuitatem.

Matth. xxi. Marc. xi. Luc. xix. Ioan. xij. Anno xxxiij. lxxiiij

A. *Bethania, vbi Lazarus ſuſcitatus.*
B. *Mons oliuarum.*
C. *Hortus Gethſemani.*
D. *Torrens Cedron.*
E. *IESVS eques pullo aſinæ vectus.*
F. *Eius celebritas itineris.*
G. *Hieroſolyma commota.*
H. *Templum, quò venit IESVS. vbi ſanat cæcos & claudos.*
I. *Virgo Mater cum mulieribus.*

EADEM DOMINICA IN RAMIS PALMARVM.

Ingressus solennis in ciuitatem.

MATTH. XXI. MARC. XI. LVC. XIX. IOAN. XII. Anno XXXIII.

In lxxiiij. imaginem Adnotatiuncula. *lxxiiij.* 87.

A. Bethania, vbi Lazarus suscitatus.
B. Mons Oliuarum.
C. Hortus Gethsemani.
D. Torrens Cedron.
E. IESVS eques in pullo asinæ vectus.
F. Eius celebritas itineris.
G. Ierosolyma commota.
H. Templum, quò venit IESVS; vbi sanat cæcos & claudos.
I. Virgo Mater cum mulieribus.

TERTIA PARS EVANGELII MISSÆ.

MARC. XI.	MATTH. XXI.	LVC. XIX.	IOAN. XII.
		Et[a] cùm [c]appropinquaret iã ad[c d] descensum mõtis [b]Olíueti, cœperũt omnes turbæ discipulorũ gaudentes [f] laudare Deum voce magna super omnibus quas viderant, virtutibus,	
Et quì præibant, & qui sequebantur,	Turbæ autem quæ præcedebãt, & quæ sequebãtur, clamabãt, dicẽtes: Hosãna filio[f] Dauid: benedictus, qui venit in nomine Domini:	*Benedictus, qui venit [f] Rex in nomine Domini:*	
Benedictum quod venit regnum patris nostri Dauid:			
Hosanna in excelsis.	Hosanna in altissimis.	*pax in cælo, & gloria in excelsis.*	
			Testimonium ergo perhibebat turba, quæ erat cum eo, [a] quando Lazarum vocauit de monumento, & suscitauit eũ à mortuis. Propterea & obuiam venit ei turba: quia audierunt eum fecisse hoc signum.

Pharisæi ergo dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nihil proficimus? Ecce mundus totus post eum abiit.

Et quidam Pharisæorũ de turbis dixerunt ad illum: Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt. Et vt appropinquauit, videns ciuitatem, fleuit super eam, dicens: Quia si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te: & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te; & coangustabunt te vndique; & ad terram prosternent te, & filios tuos qui in te sunt: & non relinquent in te lapidem super lapidem: eò quòd non cognoueris tempus visitationis tuæ.

& introiuit — Et cùm intrasset Ierosolymam, [g] commota est vniuersa ciuitas, dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est IESVS Propheta à Nazareth Galilææ. Et intrauit IESVS in [h] templum Dei.

in templum — & accesserunt ad eum cæci & claudi in templo, & sanauit eos. Videntes autem Principes sacerdotum, & Scribæ, mirabilia quæ fecit, & pueros clamãtes in templo, & dicentes: Hosanna filio Dauid: indignati sunt, & dixerũt ei: Audis quid isti dicunt? IESVS autẽ dixit eis: Vtique. Numquã legistis, quia ex ore infantiũ & lactentium perfecisti laudem?

Et erat docens quotidie in templo. Principes autem Sacerdotum, & Scribæ, & Principes plebis quærebant illum perdere: & non inueniebãt, quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus erat audiens illum.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. B*Ethania, vbi eminus designatur Lazari suscitatio. hoc enim miraculũ turbæ memoria retinebant, hoc multitudinem obuiam Christo vt veniret exciuerat: celebritas tamen ad radicem montis iuxta hortum Gethsamini in valle Iosaphat describitur.*

B. Mons Oliuarum, ad cuius accliuitatem dubium non est quin multi obuiam Christo cum ramis processerint.

C. Hortus Gethsemani.

D. In valle torrens Cedrõ, qui scilicet perennis non est, sed è plauiali aqua, partim è piscinis superiori & inferiori, & Siloë fonte concipitur, & illis deficientibus arescit. In eo hoc tempore erectus est pons, de quo antiquitas nihil prodit.

E. IESVS *in pullo asinæ vestibus Apostolorũ strato eques, chamũ tenẽs manu, ad vrbẽ procedit.* Dicite filiæ Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinã *priùs, dein super filium subiugalis. Præcedunt alij Apostoli, alij sequuntur; vnus ducit asinã similiter ornatam.*

F. Effusa ex vrbe multitudo partim præcedit, partim sequitur, omnes altè prætendẽtes palmarũ & oliuarũ, & aliarũ arborũ ramos, & vestimenta sternẽtes, diuina præsenti Christo acclamant, vt in solenni Tabernaculorũ festo ex Psal. cxvij. *Christo venturo legitimũ erat canere.*

Euangelistæ præcipuam indicant encomij partem, Hosanna, *quod Hebraicè est* הוֹשִׁיעָה נָּא *hosiah na; duæ dictiones, id est,* saluifica obsecro. *Prima dictio verbũ est vehementis significationis, secunda interiectio obsecrantis. Reliqua quæ in eodem sunt Psalmo prosequutos Hebræos piè credere & meditari possumus, vt quæ futuro Messiæ cecinerat Dauid, quæq; omnis Iudæorum natio solenni ritu vsurpabat omnibus annis in Scenopegiis, præsenti acciperent Christo. Itaque prophetico quodam spiritu Iudæa & Ierusalem* IESVM *esse Christum professa est, & eius aduentum celebrauit ex Psalmo, inde inchoantes:* Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli: à Domino factus est iste lapis, & est mirabilis in oculis nostris. Hæc est dies quam fecit Dominus, exultemus & lętemur in ea. *Intenduntur hæc aduersus Principes & Pharisæos; à piis Iudæis adiicitur excellens animorum exultatio: addunt enim* eia *vel* obsecro; *Domine, affer prosperitatem obsecro. Vehemens hæc est in iubilo oratio & obsecratio. Subdunt:* Benedictus qui venit in nomine Domini. *professio hæc est veri Messiæ. Respõdet verò Christus:* Benediximus vobis de domo Domini, *è cœlo, ego, Pater, & Spiritus sanctus. Respondent Angeli, respondẽt Patriarchæ & Prophetæ, respondent Apostoli:* Nos etiam vobis benedicimus in Christo. *Prosequuntur illi:* Deus Dominus, & illuxit nobis. *quibus verbis Messiam confitentur Deum esse verum, lumenq; & salutẽ afferre mortalibus eum quem hominẽ videbant, & laudibus celebrabãt. Excellentissima hæc fuit professio dignitatis & gloriæ Christi. Mysterio autem diuino hæc fiebant, vt quem reprobauerant Principes & Pharisæi, in cuius necem conspirauerant, hunc turbæ spiritu Dei incitatæ Messiam, Deum, Mundi salutem & lumen prædicarent. Addunt pro coronide:* Pax in cęlo, gloria in excelsis, *imitati Angelorum epinicion ad Christi natiuitatẽ. hæc enim omnia erant in Hebræorum verbis, & planè filio Dauid* IESV *tribuebantur, & eius regnum celebrabant:* Benedictum quod venit regnum patris nostri Dauid, *non huius mundi, vt erat dicturus Pilato Christus, sed spirituale & æternũ. Porrò quod addunt,* in altissimis, *mysterium exprimit, & mentem diuina virtute in spiritum suspensam.*

Cum hoc triumpho in vrbem inuectus est IESVS *Porta aurea, quæ priùs Porta vallis appellabatur, ad Orientalem plagam vallis Iosaphat: pertinet verò hæc Porta ad regionem templi, & Portam eius speciosam: hac ingressus* IESVS, *rectà ad Portam speciosam peruenit. Describitur autem ingressus Christi per meditationem quidem, sed in qua narratur historia. Cæterùm quæ attinent ad mysticum sensum, ea verissima sunt. nam totus Psal.* cxvij. *intelligitur de Christi aduentu, vt vno consensu tradunt Doctores. Quæ ergo dicuntur, erant tunc in illis verbis, & dicebantur à turbis in fide Synagogæ vel suæ Ecclesiæ; etsi non intelligerent peculiariter, vt pleraque Christi mysteria, quæ Psalmi comprehensa frequenter habebant in ore.* Beda.

G. Ierosolyma, quæ ad tam celebrẽ ingressum IESV *commota est vniuersa variis animorũ affectibus. alij ægrè ferre tantã gloriã, & inuidere: alij admirari, alij laudare; omnes clamare:* Quis est hic *turba cõtinuare suum encomium.*

H. Templum, quò accedentes ad se cæcos & claudos sanat IESVS. *Ibi ipsum verbis adoriuntur mordacibus indignabundi Principes sacerdotum, gloriam Christi iniquè ferentes, & diuinam puerorum acclamationem & laudem.*

I. Virgo Mater cum piis mulieribus sequens.

MEDITATIO.

VEnite Fratres, venite omnes quotquot IESVM cognoſcitis, quotquot virtutes eius,& miſericordias magnas agnoſcitis: ecce
Cant.2. venit in animas veſtras dilectus veſter, tranſiliens montes, properans è collibus: aduentu ſuo facit veram Ieruſalem, facit ſuauem pacis viſionem atque fruitionem. En ad vos deſcendit de monte Oliuarũ, de altitudine ſuæ diuinitatis ac clementiæ. Iuſtus & Saluans venit pauper & manſuetus, ſedens ſuper aſinam & filium aſinæ. Motus veſtræ ſenſualitatis importunos compeſcit, iuſtitiam animo veſtro inducit & ſalutem, ſimplicitatem, manſuetudinem, atque humilitatem conciliat. Exultent animi veſtri, iubilet ſpiritus ad rem nouam, ad rem magnam, ad rem diuinam; quæ ſpiritum veſtrum, veſtros internos ſenſus excitabit, & exhilarabit, & confirmabit, atque omni perfectione ornabit. En dilectus
Cant.2. ſingulis animis veſtris loquitur: Surge age, propera amica mea, & veni, occurre ſponſo tuo. Sed lugete primum peccata veſtra, vt luxit ipſe illam Ieruſalem; veſtram etiam, quæ ſola fide & ſpe effœtis conſtare ſolet, luxit, improbauit, & auerſatus eſt. Exite ex illa Ieroſolyma, ramos exſcindite oliuarum, id eſt, pingues charitatis & deuotionis fructus cum vera fide & ſpe coniungite; inde afferte bonorum operum palmas, offerte veſtrarum concupiſcentiarum profligationem & victoriam. Ita Chriſto ad animam veſtram properanti occurrentes, cantate in cordibus veſtris: *Hoſanna Filio Dauid*. ſenſum recipite veſtræ ſalutis internum, Chriſto illum acceptum referte. A te ſalus omnis, Domine IESV, à te ſenſus & guſtus ſalutis omnis & gratiæ, ſine
Ioan.15. te nihil ſumus, nihil facere poſſumus; tecum
Philip.4. omnia & ſumus, & facere valemus. Sit in me perpetua per te hæc ſaluificatio, quaſi continua quædam endelechia & motio & vita, quę non ſolùm me in te, per te, & propter te det viuere; ſed eas mihi vires ingeneret, quibus alios ad te promouere poſſim per meum miniſterium ex te. Ita tandem conſummata erit in me tua ſalus, & complebuntur in me quæ
Pſal.131. dixiſti in Pſalmo: *Sacerdotes induam ſalutari*, ita vt alios ſalutem induere etiam poſſint: quod eſt in verbo Hebraico אַלְבִּישׁ albiſch. Neque tamen cùm hæc in me de tua benignitate ſentio, ea in ſola fide ſtatuo, vt errant qui à te, & à tua Eccleſia defecerũt; quaſi alibi ſimul non poſſint conſolationes ſuas ſtatuere, & animam figere. Mihi tu ſat es in humilitate cordis mei, bone IESV, in tuis conſolationibus ſpiritus, quæ fide ſunt inferiores, & dantur à te, vt nobis ſint indicia fidei tuæ & gratiæ; vt reuerà in timore & tremore noſtram ſalutem & operemur, & ſentiamus. Philip.2. intolerabilis enim eſſet coram te arrogantiæ, vt qua fide te credo Deum eſſe & hominem, qua Deum ipſum trinum etiam & vnum; eadem credam eſſe vel reputari me iuſtum apud te. Sat eſt mihi vniuerſalis illa fides, qua per te iuſtificari nos credo; modò quę iuſſiſti, & in noſtra poſuiſti facultate, te iuuante impleamus, quæ fides, quæ gratia relinquit mihi humilitatem, & infirmitatis meæ conſcientiam; nec adimit arbitrij libertatem, ſed ſanat & fouet. Hæc ego agnoſco à te proficiſci, magne IESV, & in tuis laudibus & benedictionibus pono: tibi Hoſanna Filio Dauid, benedictus ſis qui veniſti in nomine Domini Rex Iſraël; benedictum quod venit regnum patris noſtri Dauid: pax in cælo, & gloria in excelſis; Hoſanna in altiſſimis. Agnoſco ſalutem & vitam animæ meę in te & ex te Deo homine, Oſtendiſti mihi vim nominis tui æterni, & infinitæ tuæ virtutis: ſis tu in ſæcula hoc nomine benedictus. Veniſti vt Rex cæleſtis Iſraëli & Eccleſiæ tuæ ſanctæ, communicaſti nobis ſpirituale regnum tuæ maieſtatis, quod à te regitur, & tuis benedictionibus impletur, qui omnia in omnibus adimpleris: leua, Domine, ſpiritum meum, vt quæ reſidua ſunt laudis tuæ ex tuo Euangelio ſentire in ſpiritu poſſim. Verè dona tua faciunt, vt pax cæleſtium virtutum & animarum, pax tua diuina corda noſtra ineffabili ſuauitate & tranquillitate perfundat, & eò abducat, vnde gloriam tuæ diuinitatis in eo ſentiamus eſſe ſitam, quod eſt ſupra omnem creaturam, quod eſt ſecretum tuæ diuinitatis ineffabile. Inde ſalus noſtra profluit, vt è fonte vniuerſi boni & gratię in Chriſto IESV. Amen.

SABBATO

FERIA II. MAIORIS HEBDOMADAE.

Veniunt Gentiles ad IESVM.

Ioan. xij. Anno xxxiij.

A. *Adeunt Gentiles ad Philippum; Hic dicit Andreæ.*
B. *Adducuntur ab his ad* IESVM.
C. *Vox Patris.*
D. IESVM *nullus excipit hospitio.*
E. *Redit Bethaniam ad vesperum.*

SABBATO POST DOMINICAM PASSIONIS.

Veniunt Gentiles ad IESVM.

IOAN. XII. Anno XXXIII.

In lxxv. imaginem Adnotatiuncula. lxxv. 89.

A. *Adeunt Gentiles ad Philippum, hic dicit Andreæ.*
B. *Adducuntur ab his ad* IESVM.
C. *Vox Patris.*
D. IESVM *nullus excipit hoſpitio.*
E. *Redit Bethaniam ad veſperum.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. XII.

ERant autem quidam [a] Gentiles, ex his qui aſcenderant vt adorarent in die feſto. Hi ergo acceſſerunt ad [a] Philippum, qui erat à Bethſaida Galilææ, & rogabant eum, dicentes: Domine, volumus IESVM videre. Venit Philippus, & dicit Andreæ: [b] Andreas rurſum & Philippus dixerunt IESV. IESVS autem reſpondit eis, dicens: Venit hora, vt clarificetur Filius hominis. Amen, amen dico vobis, niſi granum frumenti cadēs in terra mortuum fuerit, ipſum ſolum manet; ſi autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. Qui amat animam ſuā, perdet eam: & qui odit animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternā cuſtodit eam. Si quis mihi miniſtrat, me ſequatur: & vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit. Si quis mihi miniſtrauerit, honorificabit eum Pater meus. Nunc anima mea turbata eſt; & quid dicam? Pater, ſaluifica me ex hac hora. Sed propterea veni in horā hanc. Pater, clarifica nomen tuum. Venit ergo [c] vox de cœlo, dicens: Et clarificaui, & iterùm clarificabo. Turba ergo, quæ ſtabat, & audierat, dicebat tonitruum eſſe factum. Alij dicebant: Angelus ei loquutus eſt. Reſpondit IESVS, & dixit: Non propter me hæc vox venit, ſed propter vos. Nunc iudicium eſt mundi: nunc Princeps huius mundi eiicietur foras. Et ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipſum.

IOAN. XII.

(Hoc autem dicebat, ſignificans qua morte eſſet moriturus.) Reſpondit ei turba: Nos audiuimus ex lege, quia Chriſtus manet in æternum: & quomodo tu dicis, Oportet exaltari Filium hominis? Quis eſt iſte Filius hominis? Dixit ergo eis IESVS: Adhuc modicum lumen in vobis eſt: ambulate dum lucem habetis, vt nõ vos tenebrę comprehendant. Et qui ambulat in tenebris, neſcit quò vadat. Dum lucem habetis, credite in lucem, vt filij lucis ſitis. Hæc locutus eſt IESVS, & [d] abiit, [e] & abſcondit ſe ab eis.

ADNOTATIO.

DE hiſtoria, quæ Euangelium hoc præcedit, dictum eſt quatuor proximis Adnotationibus & Imaginibus.

Act.10.13. 16.17. *A. Multi Gentiles, etiamſi circumciſionem non acciperent, nec ritus omnes Iudæorum ſeruarent; tamen in Iudæorum Deum credebant, ad feſta commeabant, ad templum adorabant, Hebræis erant beneuoli, munera templo offerebant. Ex his quidem accedunt ad Philippum, animo commoti, tum propter celebritatem ingreſſus Chriſti, tum propter ſigna quæ vel viderant vel audiebant. Rogant illum impensè vt liceat ipſis* IESVM *conuenire & alloqui. aduocatum aſciſcit Philippus Andream, ambo adducunt homines ad* IESVM. *O inconſtantiam & peruerſitatem deplorandam! Conſentiunt Gentes hodie & Hebræi in* IESVM, *laudibus in cœlum tollunt: quinto tamen die coniurant in illum omnes, rapiunt, virgis cædunt, ſpinis coronant, cruci ſuffigunt: tametſi qui Gentiles ad Chriſtum nunc adeunt, piè credantur ad Chriſti necem non conſpiraſſe.*

B. Adducunt Gentiles ad IESVM *Andreas & Philippus. Nullus quidem Euangeliſtarum narrat, quid ipſi Chriſto dixerint, quid Chriſtus reſponderit: verùm, vt ſæpè meditamur piè in vita Chriſti quæ Scriptura non tradit, ita hic poſſumus Chriſtum contemplari in illis diuina operantem, eorum animos Euãgelij ſui luce illuſtrantem; ipſi verò, cœleſti lumine afflati, vt ſe ad pedes* IESV *abiiciunt, vt illum ſuppliciter adorant, illi ſe dedunt, dulciſſimum reſponſum à Chriſto accipiunt, augetur illorum fides & pietas. turbantur quidem & ipſorum, & Apoſtolorum animi ad Chriſti turbationem; at vbi vocem è cœlo in Chriſtum delatam audiunt, animum recipiunt & confirmant: alij tonitruum eſſe factum dicere, alij Angelum ei loquutum è cœlo; nihil interiùs vt Apoſtoli, vt Gentiles, penetrare.*

C. Depingitur (vt eſt Eccleſiæ conſuetudo) Pater & Spiritus ſanctus; quorum, vt & Chriſti, erat opus, vox illa: quæ tamen ad Patrem, vt ad principium omnis gloriæ & diuinæ proceſſionis refertur, ſuæ perſonæ proprietate.

D. IESVS *ad veſperum eius diei, quo tanto triumpho fuerat exceptus, tot laudibus, tanta gloria celebratus, nullum habuit qui eum domum ad cœnam vocaret.*

E. Itaque circumſpectis omnibus, cùm non haberet quò caput reclinaret, ſciret verò Principes ſibi inſidiari, abſcondit ſe, & ſeceſſit cum diſcipulis ſuis, cum Matre & mulieribus Bethaniam.

O humilis & pauper IESV, *Deus omnipotens, accipe hoſpitium in corde meo. Verùm hæc eſt intolerabilis arrogantia. Fac igitur me primùm Bethaniam (id eſt, domum gratiæ, afflictionis, obedientiæ, cantici) & veni tunc, bone* IESV, *ad domum tuam & ſerui tui: vel veni omnino ad me, aduentus enim tuus me vertet in Bethaniam.*

Hoc autem Chriſti inſtitutum fuit his quatuor diebus qui interceſſerunt ante paſſionem, vt noctibus in montem Oliueti ſecederet, diebus in templo doceret.

MEDITA-

MEDITATIO.

GEntiles te cupiunt videre, magne IESV, & cognoſcere, tecum de ſalute ſua agere; quærunt diligenter inter Apoſtolos per quem ad te perueniāt: Phariſæi indignantur de tuis laudibus, de ſplendore tuarum virtutum & gloriæ excruciantur: turba plurima tuum aduentum celebrat, puri in templo tuas laudes replicant: ſanas claudos & cæcos in templo, eiicis ex eo emptores & venditores, verſantur in ore omnium tua alia innumerabilia miracula, præſertim vltimum reſuſcitati è mortuis Lazari; Lazarus ipſe eſt in cōſpectu omnium: tu ſublimis in pullo aſinę in ciuitatem inueheris, Rex ſalutaris, & orbis Saluator: commouetur vniuerſa ciuitas, venit ad te à Patre vox de cœlo omnibus videntibus: hæc omnia audiunt & vident Romani, ſcit Præſes Pilatus, nec tamem eorum vllus mouetur quaſi ad ſeditionem ſedandam, neque quicquā fieri contra imperium Romanum putant. Prouidentia hæc tua fuit, excelſe IESV, & opes diuinæ potentiæ. Quid? Inter tot laudes, in tanta celebritate, cùm totum diem docuiſſes, nec haberes vbi caput tuum reclinares: fuítne vnus aliquis ex omnibus qui te ad cœnam vocaret, qui hoſpitio exciperet? præſertim cùm tu omnia circumſpiceres, quaſi omnes inuitares vt te vocarent. Nullus inuitauit, nullus vocauit. Heu animorum incredibilem mutationem! hem ingratitudinem ſceleratam! Eodem die omnes te ad cœlum laudibus efferunt, Regem, Meſiam, Saluatorem ſummis vocibus, ſumma libertate prædicant; eodem tamen ipſo die non ſolùm nullus inuitat te ad cœnam, ſed faciunt vnde tibi ab eis timeres, & te ab eis abſconderes.

Miramur hęc, & execramur: & tamē, ſi penitus ad nos reſpiciamus, reperiemus ſimiliter nos facere. Quis enim noſtrùm non videt hęc omnia? Quis non celebrat, quis non audit totos dies prædicari diuinam Euangelij vim & magnitudinē? nec tamen quiſquam eſt; qui Chriſtū deſiderantem, petentem, vrgentem vt ſe ad cœnā, vel ad hoſpitium cordis ſui recipiat, ipſum tamen recipit: atq. adeò quis nō admittit quàm plurima, quæ faciunt vt ab eo Chriſtus ſeſe abſcondat? Heu Domine IESV, agnoſcimus, deflemus: abige, benigne IESV, ingratitudines noſtras & ſtupiditates. En tua gratia & correptione permoti vocamus te, offerimus tibi hoſpitium, cœnam, cor noſtrum; vel nunc fac, bone IESV, vt Deum & te videamus Gentilium exemplo excitati, & te in corda noſtra recipiamus habitatorem. Verùm quis Deum videbit homo, & viuet? Ignis enim conſumens Deus eſt, neque habitare quis poteſt cum ardoribus ſempiternis. Et tamen feciſti nos, Domine *Iſrael*, id eſt, *Deum videntes*, & *apud Deum potentes*: es nobis factus *Emmanuel*, id eſt, *nobiſcum Deus*; inhabitat item in nobis Deus & inambulat.

Apoc. 3. — *Exod. 33.* — *Deut. 4.* — *Iſa. 33.* — Matth. 1. — *1. Cor. 3. 6. & 2. Cor. 6.*

Magnum eſt hîc Sacramentum, expone illud tu nobis magne IESV. Audite verò filij mei & fratres. Vera ac perfecta Dei viſio in paradiſo à vobis expectanda eſt; ea eſt æterna beatitudo, vbi ſimiles Deo eritis, quia videbitis eum ſicuti eſt. Huiuſmodi in ſtatu vitæ mortalis, niſi ex ſingulari priuilegio per ſenſuum plenam abſtractionem non contingit. Huius diuinæ tamen viſionis ſunt ſignificationes, & quaſi repræſentationes, vel quadam proportione imitationes, quotquot in hac veſtra peregrinatione Dei viſiones contingunt meo beneficio. Prima verò eſt in perfecta fide, quæ habitat in munditia cordis per charitatē; quæ munditia facit vt fidei oculi ſint clari & perſpicaces, & vt ad egregiam quandam Dei viſionem leuentur, fulgoribus diuinis ad vos deriuatis, qui ſummam pro hac mortalitate Dei cognitionem & ſenſum internum pariunt. Corde item videtur Deus, in perfecta præſertim charitate; quæ eſt viſio Dei ex cordis perfecta vnione. Eſt hæc excellens viſio, vnde in corde quaſi ictus quidam diuinitatis ſuſcipiuntur inenarrabiles, quales meis amicis ſoleo cōmunicare. Eſt viſio Dei in ſplendoribus ſanctitatis, quales deſcribit Dauid in Pſalmo: vbi ſignificatio datur productionis diuinarū Perſonarum in ſecreto æternorum fulgorum. Videtur præterea Deus in donis Spiritus ſancti, ſapientię præſertim & intellectus: perfectiùs tamen ſapientiæ; cuius participatione in omni guſtu vel ſenſu ſpirituali, vel conſolatione videtur Deus, vt in præſenti & exerta diuinitatis virtute & bonitate. In miraculis omnibus Deus etiam videtur, quaſi eluceat vis infinita ſenſibiliter. In creatura

1. Ioan. 3. — *Pſal. 109. iuxta Hebræos.*

ipsa tota, in spirituali præsertim, in Angelis & animis videtur Deus, quasi in speculo, imagine, vestigio. Quid? In me nónne videtur Deus? Nónne videtur Pater meus? Qui enim in me credit, qui me amat, qui mea obseruat mãdata, qui ad mea consilia contẽdit; nónne is in me viam inueniet qua ad Dei significationem & visionem sese immergat, & in pelagus infinitæ perfectionis & gloriæ? Secundùm verò me, meæ Matris contemplationi si insistas, de excellentissimis eius donis & perfectionibus facilè ad mei & Patris mei cognitionem & visionem penetrabis. Postremò si ablatis quę sunt corporibus, & iis quæ incorporea dicuntur, in meam magnitudinem vos proieceritis, inde ad visionem Dei proficietis; non quod est, sed quod non est cognoscẽtes. Hæc si assequamini, meam etiam humanitatem facilè videbitis; quam tamen soleo ego nonnumquàm singularibus amicis ob oculos etiam carnis ponere. Hæc verò cùm experiemini, de mea in vos benignitate, ibi facilè & me & Deum in vestrorum cordium hospitio recipere poteritis. Ibi me ad cænam, quam ego vobis semper habeo paratam, opulẽtam, lautissimam, diuinam, inuitabitis. Ibi ego cænabo vobiscum, & vos mecum. *Apoc. 3.* Mirabilia audiui hodie, magne IESV, ex te, quæ meum captum longè superant: tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio in sęcula sempiterna. Fac, sancte IESV, vt ea intelligam, Amen; vt exequar, Amen.

FERIA

A. IESVS mittit Petrum & Ioannem in Vrbem ad quendam, vt pascha parent.
B. Perueniunt ad portam.
C. Obuium hominem secuti, veniunt in montem Sion.
D. Assatur Agnus; Paratur pascha.
E. Comedunt Agnum, adhibitis cæremonijs.

FERIA QVINTA MAIORIS HEBDOMADÆ.

Cœna legalis.

MATTH. XXVI. MAR. XIIII. LVC. XXII. IOAN. XIII.

Anno XXXIIII.

In lxxvi. imaginem Adnotatiuncula. *lxxvi.* 100.

A. IESVS mittit Petrum & Ioannem in vrbem ad quemdam, vt Pascha parent.
B. Perueniunt ad portam.
C. Obuium hominem secuti veniunt in montem Sion.
D. Assatur agnus, &c. Parãtur Pascha.
E. Comedunt agnum adhibitis caremoniis.

MATTH. XXVI.	MARC. XIIII.	LVC. XXII.	IOAN. XIII.
Prima autem die azymorum	*Et[a] Primo die azymorum, quando Pascha immolabant,*	*Venit autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi Pascha.*	
accesserunt discipuli ad IESVM, *dicentes:*	*dicunt ei discipuli: Quò vis eamus,*		
Vbi vis paremus tibi comedere Pascha?	*& paremus tibi, vt manduces Pascha?*		
	Et[a] mittit duos ex discipulis suis,	*Et misit Petrum & Ioannem,*	
At IESVS *dixit:*	*& dicit eis:*	*dicens: Euntes parãte nobis Pascha, vt mãducemus. At illi dixerunt: Vbi vis paremus? & dixit ad eos:*	
Ite in ciuitatem	*Ite in ciuitatem: &*	*Ecce,[b] introeuntibus vobis in ciuitatem,*	
	occurret vobis homo lagenam aquæ baiulãs,	*occurret vobis homo quidam amphoram aquæ portans:*	
	sequimini eum:	*sequimini eum in domum in quam intrat,*	
	& quocumque introierit,		

MATTH. XXVI.	MAR. XIIII.	LVC. XXII.	IOAN. XIII.
ad quēdam, & dicite ei:	*dicite domino domus,*	*& dicetis patrifamilias domus:*	
Magister dicit:	*quia magister dicit:*	*Dicit tibi magister:*	
Tempus meum propè est: apud te facio Pascha cum discipulis meis.			
	*Vbi est refectio mea, vbi Pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis demonstrabit * cœnaculum grande stratum: & illic parate nobis.*	*Vbi est diuersorium, vbi Pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse ostendet vobis cœnaculum magnum stratum; & ibi parate.*	
	Et abierunt discipuli eius, & venerunt in ciuitatem:		
	& inuenerunt, sicut dixerat illis,	*Euntes autem, * inuenerunt sicut dixit illis,*	
Et [d] fecerūt discipuli sicut constituit illis IESVS,			
& parauerūt Pascha.	*& parauerunt Pascha.*	*& parauerunt Pascha.*	
**Vespere autem facto*	*Vespere autem facto, venit cum duodecim.*		

ADNOTATIO.

Ruper. Burgen. Iansen.

A. OPeræpretium erit hoc loco si intelligamus, primùm quidem Christum manducasse agnum immolatitium iuxta legis præceptum quartadecima luna ad vesperam; non iuxta Iudæorum traditionem additiam, quintadecima. Decebat ipso vero die legalis agni augustissima illa Sacramenta consummari, Eucharistiæ, & immolationis, cùm incruentæ, tum cruentæ verissimi agni Christi IESV *Filij Dei. Hanc igitur cœnam primùm impleuit Christus adhibitis legis cæremoniis: deinde cœnam communem sumpsit, vbi in paropside simul cum Christo intingit* Iudas *proditor buccellam: post hanc cœnam discipulorum lauit pedes: postremò, cùm ad mensam rursum accubuissent, sacratissimum Eucharistiæ & Sacramentum instituit & Sacrificium, & omnibus dispensauit; & postea intinctum panem dedit Iudæ Iscariotæ. Hæc verò gesta sunt pridie quàm pateretur, hoc est, præcedenti nocte; eodem tamen die naturali, qui incipiebat à vespera præcedentis diei, & desinebat in vesperam sequentis; ante cuius initium Christus è monte Oliueti, siue mauis è Bethania mittit Ierosolymam Petrum & Ioannem vt parent Pascha.*

B. Perueniunt Apostoli ad portam vrbis: reperiunt, vt illis prædixerat IESVS, *hominem, qui lagenam siue amphorā aquæ (vas aquarium scilicet fictile) ex fonte Siloë, qui sub monte Sion scaturit, in vrbem ferebat: is enim obuiam occurrit Apostolis in biuio ad Portam auream, quò ille è Septentrione veniebat, Apostoli ab Oriente.*

C. Illum hominem sequuti Apostoli veniunt ad domum in montem Sion, patremfamilias conueniunt, accipiunt ab eo liberam facultatem parādi Pascha; ostendit illis cœnaculum grande stratum vbi parent, ad quod vt decem gradibus ascenditur; ipsum est longitudine L. pedum, latitudine Traditio constans. Brocard. Aian.

tudine XXX. lucem recipit ab Austro, habet ianuam ob Occidente: illi ad Orientem aula coniungitur, ad quam item decem gradibus ascenditur, quò Spiritus sanctus descendit in Apostolos. Emunt agnum, parant amaras (id est, agrestes) lactucas, & panes azymos; sternunt mensam, instruunt ignem, omnia ornant ex præscripto vt immoletur agnus, & manducet IESVS cum discipulis Pascha. Extat autem adhuc hoc cænaculum, & aula in monte Sion, quo in loco monasterium habent Fratres ordinis Minorum.

D. Cùm venisset cum discipulis IESVS ad cænaculum, subsequente Matre & mulieribus, immolatur agnus; eius sanguine aspergunt vtrumque ianuæ domus postem, & superliminare; assant agnum Apostoli, ad ritum Paschæ comedendi sese accommodant, præcingit Christus tunicam ad renes, calceos induit, tenet baculum manu, nondum sedet ad mensam, sed stat ad comedendum agnum: similiter duodecim Apostoli faciunt: mensa habet agnum, lactucas agrestes, quæ amaræ sunt, & paucos panes azymos. Ex agno immolatitio comedunt omnes, sed festinanter; quod indicat præter celeritatem comedendi, quòd adstent, quòd sint accincti lumbis, quòd calceati, quòd manu teneant baculos. Vide Christi, vide singulorum habitum externum, qui totus trepidantium est: sed attentiùs contemplare Christi generosum & excelsum animum, magnaminiter mysteria passionis suæ incipientis obire; Apostolorum contrà pusillum atque afflictũ. Venerant oppleti metu & trepidatione, quòd intelligerent ad mortem venire IESVM; animaduertebant mortem eius illis cæremoniis repræsentari: Christi item animi promptitudo & alacritas illos perturbabat, quem, vt verisimile est, ipsi antea obsecrauerant ne se daret in periculum, néve veniret Ierosolymam, scire ipsum Principum coniurationem in se. Longè aliter Iudas, cuius crudelitas & impietas his rebus augebatur. Maria virgo & mulieres comederunt & ipsæ Pascha, id est, reliquias ex agno illo immolatitio; quod imago capere cōmodè non potuit: ita enim se attemperabant agnum illum paschalem manducantes, vt tota familia ex vno agno comedere aliquid posset; quæ si non sufficeret ad totius agni consumptionem, adhibebantur vicini. Animaduerte & hîc mœrentes & afflictas mulieres: Mariam tamẽ matrem Virginem summa animi deuotione & magnanimitate nitẽtem, Filij constantiam imitari. Est autem consentaneum & patremfamilias, & eius domesticos ex eodem agno gustasse; siquidem in eadem domo vnus tantummodo agnus immolabatur, vnum Pascha manducabatur.

Philo de sacrif. Abel. Chryſ. 60. hom. ad popu. Antioc. Euthy in c. 26. Matth. Theoph. in 22. ca. Luc. Bonau. vit. Christi 61. cap. Lanspergius, &c. Ioan. de Louanio in 26. cap. Matth.

Exod. 12.

MEDITATIO.

CVr, magne IESV, legem obseruasti cæremoniarum veterum, quas abrogatum veneras? Diuinæ erant illæ cæremoniæ, ac propterea ante abrogationem obseruandæ, etiam à me, qui veneram, non vt legem soluerem, sed vt adimplerẽ: veni enim vt figuram, in qua posita erat lex, ego perficerem, significatũ exhibere legis, vmbram mea præsentia depellerem. Perfecta hæc legis fuit adimpletio, ab omnibus Sanctis veteris testamenti summis votis desiderata: atque adeò etiamsi perfectè illi legem implerent, erat impletio illa imperfecta. significare enim mei aduentus mysteria, & totã nouæ legis œconomiam profitebantur, præstare non poterant quæ illis cæremoniis significabantur. At ego illas perfectè adimpleui, in signo quidem vt cæremonias; in re verò & repræsentatione significationis, quòd illa quæ erant in lege significata, per me, per Apostolos, per Ecclesiam ad iota vsque vnum & apicem expleui omnia. Attulit mihi cæremoniarum omnium sacrarum obseruatio, non earum quas vel per errorem, vel ex ambitione & superstitione Pharisæi adiunxerant, singularem animi voluptatem; illius præsertim quam obiui in Sacrificio Paschalis agni & esu quo die passus sum; cuius Sacrificij, & Paschę vltimi typici cum mystico coniuncti esum cum discipulis vehementer semper desideraui. Etenim figura ipsa è vestigio coniuncta cum re ipsa est. significabat enim immolatio agni futurum, vt immolarer ego; esus, vt darer in cibum; vtrumque autem præstiti: immolabatur agnus & edebatur; ego in conficiẽdo Sacramẽto me obtuli incruentè: & in Sacramento me dedi edendum; quæ omnia vim acceperunt à cruce & morte mea. Hæc erãt in animo meo cùm Pascha typicum manducabam. Gaudebam quidem cùm viderem impletum meum singulare illud desiderium; sed simul accedebat naturalis quidam timor & tristitia de significatione. Discipuli

Matth. 5.

anxij

anxij erant & trepidi, verentes vt quæ gerebantur, ad mortem Præceptoris sui pertinerent, & quidem proximam. Intelligo, bone IESV, esum agni Paschalis præparationem fuisse Apostolis ad Sacramentum accipiendum, vt toti Synagogæ omnes cæremoniæ ad lucem legis tuæ accipiendam. Rectè: audi præterea. Fuit lex quidem spiritualis & sancta, sed ita spiritualis, ita sancta; non quia spiritum ex se haberet & sanctitatem, sed quia significaret meum spiritum & sanctitatem, ex cuius futura plenitudine redundabant in veterem Ecclesiam sui radij meæ lucis. Et quidem qui erant viri sancti in illa vetustate, vbi legem contemplabantur, vbi obseruabant, toti erant in me, & in luce Euangelij mei, & in meis mysteriis. Quòd si illi tantum spiritum & lucem accipiebant ex vmbra; quanta est vestra desidia, si ad lucem ipsam cæcutiatis, & quasi ad lucem intermortuam & effœtam aspiciatis? cùm & supercœlestibus fulgoribus splēdeat infinitè & efficax sit. Audio, bone IESV: vides tu torporem nostrum & socordiam, adiuua nos, Domine; quæ scis in nobis languere, ea eripe tua virtute atque restaura: & hac consideratione, quam nobis declarasti, illustra animum nostrum, vt sacrosancta mysteria tui Sacrificij incruenti & Sacramenti, quæ in Missa conficiuntur, intelligamus, & adoremus, & fructuosè recipiamus ad gloriam nominis tui sempiternam.

Rom. 9.

Sed zelus me subit veritatis tuæ, cùm hæc audio & dico. Quis enim hæreticorum ferat non insipientiam dico, sed effrænatam insaniam? quibus nō satis est si ab Ecclesia Catholica recedant, nisi etiam ad Iudaismum deficiant: quod qui facit, planè te negat, Domine IESV. Hoc faciunt qui tuum corpus, qui tuum sanguinem, qui te sacrilego ore negant esse in venerabili Sacramento. Significat, inquiunt, non continet Christum; non reipsa exhibet, sed significat dumtaxat corpus Christi & sanguinem Eucharistia. Nónne similiter Synagoga credidit? non idem docuit? Significabatur immolatione agni, tua crux; esu, tui corporis esus. Non eras tu moriturus? non aderas corpore præsens? Quid igitur omnium hominum deploratissimi agunt? Fiunt Iudæi, deficiunt ad Synagogam. Vtinam exscindantur qui ita insaniunt, cum alia omnium hæreticorum peste. At nos te profitemur significatum esse per agnum Paschalem, & aliud nihil quàm significatum; sed in sacra Eucharistia non significari solùm, sed esse præsentem te verè, realiter, & substantialiter. Da nobis, benigne IESV, significationem intelligere veritatis tuæ legis & cæremoniarum, vt signum veritatis, non ipsam veritatem: hanc verò sensibus nostris spiritualibus insinua, & cordibus imprime; vt te in æternum in tantis tuis donis laudemus, adoremus, & superexaltemus in sæcula. Amen.

Gal. 5.

COENA

COEN

COENA COMMVNIS, ET LAVATIO PEDVM.

Iiſdem capitibus.

A. *Cœnant communem cœnam.* B. *Dicit* IESVS *(obſcure indicans proditorem) Qui intingit mecum manum in paropſide, &c.* C. *Præfractior factus Iudas reſpondet; Nunquid ego ſum?*	B. *Reſpondet* IESVS *ſubmiſſe; Tu dixiſti.* D. *Procumbit* IESVS *ad lauandos pedes diſcipulorum.* E. *Petrus repugnat primo lauationi, deinde profuſe obedit.* F. *Surgit Chriſtus, reſumit veſtimenta ſua.*

COENA COMMVNIS, ET LAVATIO PEDVM.

EISDEM CAPP.

In lxxvij. imaginem Adnotatiuncula.

lxxvij.
101.

- *A. Cœnant communem cœnam.*
- *B. Dicit* IESVS, *obscurè indicans proditorem; Qui intingit mecum manum in paropside, &c.*
- *C. Præfractior factus Iudas respondet; Numquid ego sum?*
- *B. Respondet* IESVS *submissè; Tu dixisti.*
- *D. Procumbit* IESVS *ad lauandos pedes discipulorum.*
- *E. Petrus repugnat primò lotioni, deinde profusè obedit.*
- *F. Surgit Christus, resumit vestimenta sua.*

MATTH. XXVI.	MAR. XIIII.	LVC. XXII.	IOAN. XIII.
[a] discumbebat cum duodecim discipulis suis.		*Et cùm facta esset hora, discubuit, & duodecim Apostoli cum eo. & ait illis: Desiderio [a] desideraui hoc Pascha manducare vobiscum, antequam patiar. Dico enim vobis, quia ex hoc non manducabo illud, donec impleatur in regno Dei. Et accepto calice gratias egit, & dixit: Accipite, & diuidite inter vos. dico enim vobis, quòd non bibam de generatione vitis, donec Regnum Dei veniat.*	
			Ante diem festum Paschæ, sciens IESVS *quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad Patrem: cũ dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos.*
Et edentibus illis, dixit: Amen dico vobis, quia vnus vestrûm me traditurus est.	*Et discumbentibus eis, & manducantibus, ait* IESVS: *Amen dico vobis, quia vnus ex vobis [b] tradet me, qui manducat mecum.*	*Verumtamen ecce manus tradentis me, mecum est in mensa.*	
Et contristati valde, cœperũt singuli dicere:	*At illi cœperunt contristari, & dicere ei singulatim:*	*Et ipsi cœperunt quærere inter se,*	

MATTH. XXVI.

Numquid ego ſum Domine?
At ipſe reſpondens, ait:
Qui intingit mecum manum in paropſide, hic me tradet.
Filius quidem hominis vadit, ſicut ſcriptum eſt de illo:
væ autem homini illi, per quem Filius hominis tradetur:
bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille.
[c]*Reſpondens autem Iudas, qui tradidit eum, dixit:*
Numquid ego ſum Rabbi?
Ait illi:
Tu[b] *dixiſti.*

MARC. XIIII.

Numquid ego?
Qui ait illis:
Vnus ex duodecim, qui [b] *intingit mecum manum in catino.*
Et Filius quidem hominis vadit, ſicut ſcriptum eſt de eo:
væ autem homini illi, per quem Filius hominis tradetur.
bonum erat ei, ſi non eſſet natus homo ille.

LVC. XXII.

quis eſſet ex eis, qui hoc facturus eſſet.
Et quidẽ Filius hominis, ſecundùm quod definitum eſt, vadit:
verumtamen væ homini illi, per quem tradetur.

IOAN. XIII.

Et cœna[d] *facta, cùm Diabolus iam miſiſſet in cor, vt traderet eum Iudas Simonis Iſcariotæ; ſciens quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit:* [d]*ſurgit à cœna, & ponit veſtimenta ſua: & cùm accepiſſet linteũ: præcinxit ſe. Deinde mittit aquam in peluim, &* [d] *cœpit lauare pedes diſcipulorum, & extergere linteo, quo erat præcinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum. Et dicit ei* [c] *Petrus: Domine, tu mihi lauas pedes? Reſpondit* IESVS, *& dixit ei: Quod ego facio, tu neſcis modò, ſcies autem poſtea. Dicit ei Petrus: Non lauabis*

MATTH.

mihi pedes in æternum. Respondit ei IESVS: *Si non lauero te, non habebis partem mecum. Dicit ei Simon Petrus: Domine, non tantùm pedes meos, sed & manus, & caput. Dicit ei* IESVS: *Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus. Et vos mundi estis, sed non omnes. sciebat enim quisnam esset, qui traderet eum; propterea dixit: Non estis mundi omnes. Postquam ergo lauit pedes eorum, & [c]accepit vestimenta sua, cùm recubuisset iterum, dixit eis; Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me Magister, & Domine: & bene dicitis; sum etenim. Si ergo ego laui pedes vestros, Dominus, & Magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes. exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Amen, amen dico vobis: non est seruus maior domino suo; neque apostolus maior eo, qui misit illum. Si hæc scitis, beati eritis si feceritis ea. Non de omnibus vobis dico; ego scio quos elegerim: sed vt adimpleatur Scriptura: Qui mãducat mecum panem, leuabit contra me calcaneum suum. Amodò dico vobis, priusquam fiat; vt cùm factum fuerit, credatis quia ego sum. Amen, amen dico vobis: qui accipit si quem misero, me accipit: qui autem me accipit, accipit eum qui me misit.*

ADNOTATIO.

A. F*Acta cæna legali, datis reliquiis, discũbit* IESVS *cum discipulis, vt communem sumat cænam. declarat vehemens desiderium quod habuerat eam cænam cum ipsis ante passionem cænandi: non solùm typicam quam absoluerat, sed quam tunc inchoabat, cuius erat futurus finis institutio Sacramenti Eucharistiæ, & incruenti sacrificij. Aspice frugalem & modicam cænam, quam paterfamilias piè creditur exhibuisse; parant sanctæ mulieres. Vide ex discipulis septuaginta duobus aliquos mensæ inseruientes, his cibos exhibentes virginem Matrem & Magdalenam.*

B. Cùm inter cœnandum dixisset Christus Apostolis futurum, vt ex eis vnus ipsum proderet Iudæis, & ipsi inuicem aspicerent, hæsitantes de quo diceret, & vehementem tristitiam & dolorem concepissent, & vnusquisque trepidanter interrogaret, númnam ipse esset: Iudas Iscariotes animo & vultu efferatur, IESVS *verò benignè illum admonet. Quum enim eo momento simul &* IESVS, *& Iudas, & alij extendissent manum in triblion, siue paropsidem (id est, catinum, vas escarium vulgaris obsonij) vt buccellam suam intingerent, vel ex disco cibum caperent; respondit* IESVS *vnum esse ex duodecim, & quidem ex iis qui intingunt mecum manum in catino illum esse.* *Baysius de vasculis.*

C. Tunc tandem efferatior Iudas (intellexit enim se esse designatum) nec sui iam compos,

pos, interrogat num ipse esset.

B. Confirmat illud IESVS *benignè*: Tu, *inquit*, dixisti *quod atrox illius animus, vultus, tetra corporis facies clamabant: & tamen hoc summissa voce dictum voluit* IESVS *soli.*

Christi hic mansuetudinem contemplare: eum suffert esse in mensa, ex eadem patina cibum petere, illi benignè respondet, quem sciebat Principes adiisse, cum illis pecunia accepta de proditione nefaria transegisse, & eo ipse tempore nihil aliud quàm proditionis oportunitatem quærere. Longè maior videbitur postea Christi mansuetudo, quæ maior tamen esse non potest, vbi lauabit illius latronis pedes, vbi corpus suum sacratissimum in Sacramento porriget.

D. Absoluta cœna hac (nihil enim amplius in vita mortali sumpsit Christus cibi communis, præter paululum potus) surgit ipse à mensa, assurgunt Apostoli, edicit illis vt sedeant: consident omnes, primus Petrus. Interea deponit IESVS *vestimenta sua, retenta interiori tunica, vt expeditior esset ad lotionem: accipit linteum, eo præcingit se, quò pedes possit Apostolorum extergere: dein aquam haurit, peluim aqua replet, apponit ad Petrum, procumbit in genua, poscit pedes vt præbeat lauandos.*

Aduertistis nunc ô cælestes spiritus, siue è cælo vsque, siue ad terram propterea delapsi, aduertistis mentem ad tam grande, tam humile, tam nouum in immensa filij Dei maiestate spectaculum? Aduertite & vos mortales omnes animum, quotquot aliqua pietas, aliquod desiderium humilitatis tenet. Contemplamini & videte quid rerum gerat homo Deus Christus IESVS, *& Angelorum omnium, & vester Dominus: admiramini, obstupescite, laudate Deum, prædicate Christi humilitatem, exemplum imitamini ad quod vos inuitat è cælo* IESVS. *Illud retinete, cordi imprimite, factis exprimite, omni studio complectimini: ibi suauis Dominus, ibi dulcis* IESVS, *ibi potens in humilitate Deus.*

E. Petrus Apostolorum primus, tamen mysterium non capit: negat se permissurum vt lauet sibi pedes is, quem erat confessus Filium Dei viui: auertit caput, vt qui vehementer abnueret, pedes abstrahit ne lauentur.

Animaduerte Petri & IESV *contentionem acrem vtriusque: ille,* Nõ lauabis mihi pedes in æternum: *Christus,* Si te non lauero, non habebis partem mecum: *simul docet Petrum interius bonus* IESVS, *quid mysterij illa lotio & sui humiliatio habeat & illius conuertit è simplicitate quidem & obseruantia profectam nimiam humilitatem & timorem, in veram & salutarem obedientiam, & multò veriorem humilitatem: neque enim illa humilitas esse potest, per quam obedientia deseritur. Cedit Petrus, cupidiùs quàm negauerat dat pedes lauandos Filio Dei, offert & caput: dant pedes alij, omniũ lauat, omnium extergit: humili tamen* IESV *nullus lauat. Vide quanta humilitate, reuerentia, timore permittunt sibi Apostoli à Deo* IESV *pedes lauari. Considera quid interius sentiant, quantũ cordis leuamen atque munditiam, quantam lucem, suauitatem, gaudium: contra verò exæstuantem Iudam aspice, & in illo furentem Dæmonem. Adora immensam Christi humilitatem. Magnum est, bone* IESV, *si laues pedes Apostolorum, etiam si hi quidem mundi erant, nec egebant sibi pedum lotione ad tenuia peccata abluenda, & ad expediendos pedes ad præparationem Euangelij pacis: quanto maius fuit* Isa. 52. *ad teterrimum parricidam procumbere, lauare eius pestilentissimos pedes! Et præbet quidem ille cum indignatione atque Christi execratione pedes lauandos. Quid in hoc latrone quæris, Christe* IESV? *sed video te simul humilitatem tuam summissiorem facere, atque exempli maioris, simul illi velle opitulari benignè, si quid loci resipiscentiæ relinquere vellet.*

F. Post mysterium lotionis surgit Christus, auferunt Apostoli peluim & vas aquarium, deponit IESVS *linteum, resumit vestes, redit cum Apostolis ad mensam vnde surrexerat.*

MEDITATIO.

EXistimate Fratres, existimate omnes quotquot IESVM cognoscitis, excellentissimum hoc ipsius factum & exemplum ad vos propriè pertinere. Sed quod factum? quod exemplum? En vobis IESVS in genua procumbens ante Apostolos, illorum lauat pedes, & linteo, quo est præcinctus, extergit. Quis? Deus omnipotens, cæli ac terræ, & omnium quæ in eis sunt, creator, conseruator, gubernator & Dominus. At quorum lauat pedes? Si nihil aliud, hominum; & tum inter eos teterrimi ac detestabilis proditoris Ischariotæ. Contemplamini implentẽ per se Deũ IESVM omnia ministeria ad lotionem necessaria, haurientem aquam, quod piè credi potest, fundentem in peluim, ad pedes ferentem, & illis accommodantem, lauantem suis manibus; eum qui cælum & terram creauerat,

rat,quique nunc eadem ſuſtinet,ſordes eluentem horum pedum, interiorum etiam omnium,præterquam latronis Iudæ; cuius ſceleris atrocitas fecit,vt non ſolùm non mundaretur,ſed inquinaretur impuriùs. Mūdi enim erant reliqui Apoſtoli; ſed reliqua, non pedes, præſertim internos. rebus enim terrenis, quibus neceſſariò vtebantur, & affectibus, quamuis ſemel omnia reliquerant, nonnihil tangebantur. eam imperfectionem illis extorſit aquæ miniſterio Chriſtus: ſed cuius aquæ? naturalis quidem; ſed quaſi ſanguine ſuo, cuius erat vis purificandi pedes Apoſto-
Iſa. 52. lorum, & præparandi ad Euangelium enuntiandum & ſanctè & expeditè. Sic ſimul præparabat IESVS corda Apoſtolorum ad ſanctum & venerabile Sacramentum ſuſcipiendum.nam ad perfectum fructum ex ſacra ſynaxi ſuſcipiendum ſatis non eſt, ſi quis à lethali culpa ſit mundus; ſed à venialibus oportet, quoad eius poteſt, procurari. Propterea eſt Eccleſiæ ſalutaris doctrina & vſus,vt aqua benedicta ſeſe aſpergant,&populum,myſterium Miſſæ celebraturi, tum initio confeſſionem generalem vt faciant; quibus rebus venialia peccata eluantur: quandoquidem Chriſti caro & ſanguis, Chriſtus ipſe qui in Sacramento ſumitur,ſummam requirit puritatem:vnde fit vt puritas ipſa, & ſanctitas infinita, puris animis ſe communicet vnitiùs. Tametſi tanta eſt Dei benignitas,& Sacramenti virtus, vt ſi quis ſe paret quidem,non aſſequatur tamen omnem puritatem à ſua imperfectione, eius etiam ſordes eluantur. Animaduertite Fratres, animaduertite omnes ad hæc,& cùm accedendum vobis eſt ad ſacroſancta myſteria, etiamſi mundi videamini, nec vos ſollicitet lethalis culpæ conſcientia,vt pedes lauetis: tamen freti pia memoria,& exemplo, & virtute huius lotionis,præbete veſtros pedes Chriſto lauandos per humilem contritionem: nec detrectetis, quod Petrus faciebat feruidiùs quàm ſapientiùs. huic enim præparationi ſi repugnetis,vel eam ſi contemnatis, cauete ne audiatis à Chriſto; Partem, ſi ita pergatis, non habebitis mecum.

Sed quo animo lauit Apoſtolorum pedes bonus IESVS? Miſericordiam ſuam, & vim paſſionis in illos exerēdi,illos mundandi,illos præparandi,non ſolùm ad Sacramentum corporis & ſanguinis ſui percipiendum;ſed ad eorum animos confirmandos, ne ad paſſionem ſuam perterrerentur,vel deficerent. Illud ſunt conſecuti,hoc non ſunt. quæ doctrina eſt noſtra:ne ſoli gratię Sacramētorum per noſtram ſtultitiam innitamur,virtutum actiones neceſſarias non adhibeamus.Conſtabat in Apoſtolis virtus Sacramenti;qua ſi vſi eſſent,& ſimul animi fortitudinem exercuiſſent,ſanè non fugiſſent,& magiſtrum ſuum Deum non deſeruiſſent,trepidi.Hoc animo erat Chriſtus: ſed ſimul hinc mœſto & afflicto, propter mortis propinquitatem; illinc læto, propter beneficiorum,quæ conferebat, magnitudinem.

Poſtremò, quali exemplo hoc fecit? quali doctrina? Vtroque diuinitus efficaci. nō enim exempla Chriſti vel doctrina effœta eſt, vt hominum;ſed fæcunda,vt Dei; qui idem ipſe promeritus eſt exemplis ſuis,& doctrinæ, efficaciam ſpiritualem, & vitam. Homines hoc non poſſunt; ſed quæ dicunt mortua ſunt, niſi qua Chriſti doctrina & exemplo imbuantur & gratia: in Chriſti verò doctrina & exemplis vis ineſt diuina, viuax fertilitas ineſt vitæ ſempiternæ. Nec ita exempla & doctrinam Chriſti audire oportet, vt verbo vel ſcripto tantùm per homines traditam: ſed in iis hominum & Eccleſiæ miniſteriis, in verbis illis & ſcriptis,Chriſtus agnoſcendus, audiendus,percipiendus eſt; diuina eius virtus corde recipiēda,illi cooperandū,in illa exultandum. Quod igitur exemplum dedit nobis? Quod ipſe dixit: Vt,quemadmodum ipſe fecit,ita & nos viciſſim faciamus. Hæc eſt vis exempli. fecit hoc Chriſtus, ſimul dedit nobis vim (ſi quis velit) vt ſimilem humilitatem fratribus exhibere poſſit, & ad omnem ſubmiſſionem, & abiectiſſima quæque miniſteria obeunda ſit paratus, in iis etiam ſeſe exerceat identidem. Deus lauit Apoſtolorum pedes; cur ego non faciam? cur ego non potero? cur potiùs non erubeſcam, ſi munera humilitatis videantur mihi difficilia? ſi deſidioſus ad illa fuero? O admirabilem, & incomparabilem exemplorum Chriſti & doctrinæ vim & ſalutem! ô diuinam facundiam atque efficaciam! ô diuinam dulcedinem & ſuauitatem! Oſtende nobis, Domine, & da ſalutare hoc tuum,& te in tuis exemplis & doctrina ſentiamus, & videamus, & adoremus præſentem. Imprime, Domine IESV, hæc dona cordi noſtro, fac vt iis cooperemur in te, vt tua & præcepta, & concilia impleamus, vt ſis tu in ſæcula ſempiterna benedictus. Amen.

SANCTISSIMI SACRAMENTI ET SACRIFICII INSTITVTIO.

MATTH. XXVI. MARC. XIIII. LVC. XXII.
1. COR. X. & XI. Anno XXIII.

In lxxviij. imaginem Adnotatiuncula. *lxxviij.*

102.

A. IESVS *iterùm accumbit: absoluunt cœnam Apostoli, nihil cibi ipse ampliùs sumit.*

B. *Conficit* IESVS *sacratissimum Sacrificium & Sacramentum, & discipulis communicat.*

MATTH. XXVI.	MAR. XIIII.	LVC. XXII.
[a] Cœnantibus autem eis, [b] accepit IESVS *panem, & benedixit, ac fregit, deditq́; discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum.*	*Et manducantibus illis, accepit* IESVS *panem: & [b] benedicens fregit, & dedit eis, & ait: Sumite, [b] Hoc est corpus meum.*	*Et accepto pane [b] gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem.*
Et accipiens calicem gratias egit: & dedit illis, dicens:	*Et accepto [b] calice, gratias agens, [b] dedit eis: & biberunt ex illo [b] omnes. Et ait illis:*	*postquam cœnauit, dicens:*
Bibite ex hoc omnes. Hic [b] est enim sanguis meus noui testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.	*Hic est sanguis meus noui testamenti, qui pro multis effundetur.*	*Hic est calix nouum testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur.*
Dico autem vobis: Non bibam amodò de hoc genimine vitis, vsque in diem illum, cùm illud bibam vobiscum nouum in regno Patris mei.	*Amen dico vobis, quia iam non bibam de hoc genimine vitis, vsque in diem illum, cùm illud bibam nouum in regno Dei.*	

ADNO-

SANCTISSIMI SACRAMENTI, ET SACRIFICII INSTITVTIO. 102

Matth. xxvi. Marc. xiiij. Luc. xxij. p Cor. x. xi. Anno xxxiij. lxxviij.

A. IESVS *iterum accumbit. Absoluunt cœnam Apostoli; nihil cibi ipse amplius sumit.*

B. *Conficit* IESVS *sacratissimum Sacrificium et Sacramentum & discipulis communicat.*

ADNOTATIO.

A. **A***Dsidet ad mensam* IESVS *rursum cum discipulis:* *sumunt adhuc cibum hi, quasi ipsi cœnam absoluerent;* IESVS *verò nihil amplius cibi communis accipit, sed totus est in cœlestis corporis sui cibo conficiendo. Verùm antequam ad mysterium illud veniat, pro fine communis atque legalis cœnæ benedicit communi calici, & bibit ille paululum, nihil cibi sumit; dein tradit, vt inter se potum illum diuidant Apostoli. Contestatur porrò grauissimè, ne cœnam illam quidem typicam se manducaturum amplius. futurum enim vt in regno Dei ea impleantur, quorum illa erant figura & signum, Sacramentum videlicet Eucharistiæ, & Sacrificium incruentum; cruentum verò præcipuè Christi Sacrificium, & eius Resurrectio gloriosa. Vinum præterea, inquit, non bibam, nisi post meam resurrectionem, vbi regnum Dei iam constituero.*

B. His peractis, & alijs cibis sepositis, non ablatis (si quidem intinctum panem dedit Iudæ post communionem) apponi postulat sibi IESVS *panem azymum, cuius erat iam inde propter Pascha legitimus vsus; tum vinum in calice, cui parum aquæ admiscet. Aggreditur autem ipse ad sacrandum omnibus Angelis & mortalibus venerandum ac tremendum Sacramentum & Sacrificium. Accipit in manus panem integrum. gratias Patri Deo agit, benedicit, frangit, dat Apostolis de manu sua salutarem hostiam. Sed interea dum hæc facit, post benedictionem, antequam ad fractionem veniret, adhibet diuina illa verba:* Hoc est corpus meum. *quibus verbis fecit, vt panis substantia in corporis sui substantiam conuerteretur (hoc est, transsubstantiaretur) vt iam nihil remaneret ex panis substantia, sed subiret species sensibilis panis verum Christi corpus, essetq; in illis speciebus præsens ex vi diuinæ consecrationis; consequeretur autem vt anima, quæ erat corpori vnita, & verbum vnitum humanitati, simul & integer Christus, sub eisdem accidentibus essent. Similiter accepto calice fecit, vt substantia vini in sanguinis sui substantiam mutaretur (id est, transsubstantiaretur) & similiter Christus integer sub speciebus vini esset. Verùm fuisse tunc in Sacramento considera Christum passibilem, etiamsi sub Sacramento pati non posset: ille enim idem qui mensæ asidebat, erat in Sacramento.*

Concil. Trident. sess. 22. cap. 7. in doctr. de Sacrific. Missæ.

Concil. Trident. Sess. 13. de transsubstant. cap. 4.

Sed sublimia huius sacrosanctæ actionis mysteria nonnihil obiter contemplemur, humili fide nitentes, & cordis deuotione animati. Quid igitur fecit Christus? Confecit venerandum Eucharistiæ Sacramentum, atque instituit & obtulit corporis & sanguinis sui sanctum Sacrificium, immaculatam hostiam ac simul incruentum sui corporis & sanguinis instituit Sacrificium propitiatorium, pro viuis & mortuis offerendum. Ad hæc potestatem tradidit Apostolis omnibus, eorumq; in Sacerdotio successoribus, consecrandi, offerendi, ministrandi corpus suum & sanguinem. O admirabilem benignitatem! Iudæ etiam ipsi eam potestatem tradidit, tradidit eidem ipsi proditori & latroni teterrimo.

Quorsum autem, & quæ fecit Christus, & quæ instituit, & quorum facultatem dedit, quorsum hæc omnia spectat? Ad passionis ipsius, & cruenti Sacrificij, quod summus Sacerdos Christus Patri Deo solus obtulit, veram, efficacem, & viuam commemorationem & repræsentationem, per signum quidem & Sacramētum (non qualia erant veteris Testamenti sacramenta; quæ significabant quidem ea quorum erant figuræ, non continebant, non conferebant, non præsentia repræsentabant) sed per signum & sacramentum noui & æterni Testamenti; quod præsentia ea repræsentat, facit, atq; exhibet quæ significat. Significatur illis verbis in Christi corpus & sanguinem mutari panis & vini substantiam. ita fit. Significant species panis & vini post consecrationem sub ipsis præsens esse corpus Christi, præsentem sanguinem: præsentia hæc sunt. Sub speciebus significatur offerri corpus & sanguis, Christus ipse, vera hostia. incruentè verè sacrificatur. Hæc est plena, verissima, atq; efficacissima commemoratio, vbi mors Christi ante oculos fidei ponitur. Etenim ex vi consecrationis panis, sub panis ipsius speciebus solum est Christi corpus; ex vi consecrationis vini, solus est sanguis sub speciebus vini. Hic conspicitur, quemadmodum sacrificauerit & obtulerit Christus Sacrificium; conficiendo videlicet Sacramentum. nam illa consecratione effecit, vt separatum corpus & sanguis, verè, realiter, & substantialiter repræsentaretur, & eius separationis & mortis oblatio; quæ est vera mortis Christi commemoratio, & oblatio incruenta. Hæc faciunt Sacerdotes omnes Missam cùm celebrant; hinc rationem incruentæ oblationis accipiunt: hæc nobis sunt credenda, hæc adoranda Dei excelsa mysteria.

Illud autem animaduertendum, præcipuam meditationem atque deuotionem in hoc ſancto Sacramento & Sacrificio eſſe debere, illius ſeparationis ex vi Sacramenti repræſentatæ; in qua vera eſt ratio Sacramenti & Sacrificij: eius verò quæ ex naturali connexione & concomitantia extat præſentiæ totius Chriſti, ſecundo loco item præcipuam. ad huius enim medicationem ex illa progredimur, & in Sacramento & Sacrificio ſacroſancto Chriſtum ipſum præſentem confitemur, offerimus, atque adoramus. ex illa vim accipimus ad peccatorum remiſſionem, & meritam vitæ æternæ, & paſſionum noſtrarum mortificationem: ex hac cordis exultationem, & vitæ renouationem, vt ex præſentia Chriſti glorioſi, reſuſcitati, in dextra Patris cum diuina maieſtate ſedentis.

Quem autem hoc loco I E S V *dolor non moueat? Quem non compungat? Seſe offert Deo Patri Chriſtus* I E S V S *omnium Deus & Dominus; non tantùm, vt ſemper fecerat, animo, atque interna oblatione, ſed vera repræſentatione mortis & crucis ſuæ. Quem Chriſti vehemens deſiderium huius myſterij & repræſentationis, cum morte ſua cõiunctiſſimum, ad pietatem non excitet? Quem immenſus ille amor, quo in cibum & oblationem quotidianam ſeſe exhibuit & donauit, charitate non inflammet? Adi ad cor* I E S V, *comperies illud deſiderio, amore, dolore ardere. Apoſtoli mœſti quidem & trepidi; admiratione tamen vehemẽti, & deuotione afficiuntur. Maria verò Chriſti geſta videt in ſpiritu, & contemplatur deuotiſſimè. Chriſti filij animum perfectiſſimè imitatur, addit ſuum matris dolorem, & amoris dulcedinem.*

Frangit igitur I E S V S *Sacramentum (id eſt, panis ſpecies) in tredecim particulas, re Sacramenti in ſingulis particulis perſeuerante: accipit ipſe primus, dat exinde manu ſua Petro, dein Ioanni (medius enim inter hos ſedebat* I E S V S) *deinceps cæteris Apoſtolis. Calicem ſimiliter tradit omnibus, Iudæ etiam ipſi ſcelerato proditori. biberunt enim Apoſtoli omnes: neque enim adhuc Iudas abſceſſerat.* Hieron. Chryſ. Auguſt. Gloſ. or. commu. niter.

M E D I T A T I O.

DEſerit me ſpiritus meus & vires, magne I E S V, vbi propiùs accedo ad tuæ paſſionis meditationem. Quis enim poſſit tot ac tanta myſteria, tantam rerum diuinitatem vel intelligere, vel enuntiare; nedum ego? Quis ſine ſummo timore & tremore de illis cogitare audeat? Verùm age, obſecro te, Domine I E S V, illumina tu tenebras meas, foue infirmitatem, diſſipa timores improuidos, per infirmitatem illam tuam, per illum timorem quem benigniſſimè ſuſcepiſti pro nobis, & glorioſiſſimè ſuperaſti. Te, ô virgo Mater Maria, quæ adfuiſti, & illa nunc planiſſimè myſteria intelligis & percipis; vos, ô Angeli qui fuiſtis præſentes, quique vel abſentes vel præſentes in Deo illa vidiſtis & videtis myſteria; vos beatæ animæ, quæ totam Chriſti paſſionis œconomiam in veſtra beatitate contemplamini, Iuuate in Deo, ſubleuate meam imbecillitatem, & ſcintillam aliquam mihi impetrate veſtræ lucis & intelligentiæ. Aggreditur I E S V S ſuæ paſſionis excellentiſſimum principium. quid dico principium? Principium quidem illud eſt; ſed quod veteris legis vniuerſorum ſacrificiorum & ſacramentorum veritatem contineat, & ſimul nouæ veram ſacrificij cruenti (hoc eſt, mortis Chriſti) exhibeat repræſentationem. Quòd cùm facit, verè ſeſe immolat pro nobis incruentè Chriſtus; verè cruentum ſacrificium nobis applicat; verè dat Eccleſiæ facultatem eodem modo ſacrificandi pro nobis.

Quęnam igitur eſt huius ſacrificij ratio, benigne I E S V? Significarunt vetera ſacrificia & oblationes meã mortem, ſed imperfectè, animalium immolatiõne, & oblationibus aliis; ſignificauit nefariè allata mors Abel; ſignificauit ſacrificiũ Abrahæ in monte Moria; hoc idem deſignauit ſacrificiũ Melchiſedech, dum Deo offert panem & vinum: verùm hæc omnia nihil aliud quàm ſignificabant, non exhibebant rem ipſam in ſigno. Hoc ego volui ante paſſionem meam facere, impleui enim illorum myſteriorum ſignificationem, & re vera per hoc Sacrificium incruentum perfectam repræſentationem, vt in veriſſimo ſigno, exhibui. ex vi enim verborum & diuinæ conſecrationis, panis in corpus meum tranſſubſtantiatur, & vinum in ſanguinem meum. Hęc eſt mors veriſſimè repræſentata, hoc verum ſacrificium. nam reliqua ex naturali connexione adſunt, in ſpecie panis ſanguis, in ſpecie vini corpus, in vtraque anima, & diuinitas, & totus ego. Et quidem cùm conſecraui ſacrã Euchariſtiam ante paſſionem, aderam in vtraque ſpecie totus; verùm idem qui mortalis eram ac paſſibilis;

Auguſt. de fide ad Petr. c. 19. & lib. 10. contra Fauſt. c. 18. *Gen. 4.* *Gen. 22.* *Gen. 14.*

bilis: post resurrectionem verò vbi consecraui, & quando vos consecratis; sum præsens immortalis, impassibilis, & gloriosus. Neque hoc solùm gessi, sed simul sacrificando feci, vt augustissimum Sacramentum extaret reliquis sex Sacramentis excellentius. Sacramentum autem hoc destinaui in cibum & potum spiritualem meorum Fidelium, sub panis specie necessario omnibus, sub vini non etiam. Ita summum hoc memoriale, & amoris mei diuinum insigne reliqui Ecclesiæ meæ, vt in eius omni loco, donec venirẽ ad iudicium, sacrificaretur & offerretur nomini diuino oblatio munda, & perseueraret Sacramentum, atque acciperetur in animæ & spiritus cælestem nutritionem & robur, ad augmentum donorum omnium & virtutum ad refrigerium & suauitatem incomparabilem, ad remissionem peccatorum. O quàm est magna, sanctè IESV, multitudo tuæ dulcedinis, & bonitatis, & mysteriorum, quæ perfecisti & abscondisti in hoc tuo Sacrificio & Sacramento timentibus ac sperantibus in te! Re vera hic panis est electorum, hoc vinum virgines, puritatem animorum, ac perfectionem germinans diuinitus. Hæc fecisti tu magnalia, Christe IESV, præsentibus Angelis plurimis, omnibus idem in diuinitate cernentibus, admirantibus, laudantibus. Similia Dei opera nõ videratis Angeli sancti, præter Verbi incarnationem, quæ omnia Dei opera antecellit; sed hoc reliqua omnia. O excelsum mysterium! Sacrificatur Christus, & eo Sacrificio non moritur: quod tamen esse non potuisset, nisi verè mortuus fuisset Christus. Itaque Sacrificium hoc non est aliud quodammodo, quàm illud crucis. & hìc tu, Christe IESV, sacrificaris, & illic: illic fit sanguinis à corpore separatio cruenta, hìc incruenta: illic verè mortuus es vera separatione, hìc verò ex vi verborum eadem fit separatio, vt in Sacramento. Et quidem si quo triduo tuus sanguis fuit à corpore separatus, aliquis Apostolorum sacrificasset (quod tu tamen fieri noluisti) verè extitisset separatum corpus à sanguine, & mortuus fuisses, Christe, in Sacramento: Quod tunc factum non est, qu'a viuebas: neque nunc fieri potest; viuis enim in æternum. Itaque idem crucis Sacrificium hìc exprimitur perfectè, &, vt fieri potest, fit. Hoc verò est, cur per Sacrificium incruentum fructus cruenti redũdet in eos, quibus incruentum applicatur; & illud complectur, quod scripsit Paulus Apostolus tuus, Vna oblatione consummasse te in æternum sanctificatos. Non enim alia est hostia, non alia oblatio quæ in Missa, quàm quæ in cruce, sed alius modus eandem hostiam offerẽdi. Nunquam autem hæc sola incruenta oblatio vim habet redimendi mortales, sed illa cruenta; nec incruenta ex se propitiatoria est & salutaris viuis & defunctis, sed ex vi cruentæ, quæ in eam suas opes quasi effundit.

Mal. 1.

Zach. 9.

Heb. 10.

Quis igitur est, bone IESV, huius incruenti Sacrificij Sacerdos? Egò qui cruenti. factus enim sum Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. sed cruentum feci semel me offerens immaculatũ Deo, incruentum autem facio semper eandem hostiam me offerens Deo Patri; quæ est ratio particularis sacerdotij mei secundùm ordinem Melchisedech. Neque tamen in cælo celebro Missam, & sacrifico in pane & vino; sed è cælo per Ecclesiam, & mei Euangelij Sacerdotes. Horum hostias ego conficio, & illi conficiunt; in meo enim verbo illi conficiunt Sacrificium & Sacramentum. Quocirca summa mea interpellatio apud Patrem, & aduocatio, & intercessio, & oratio, illius oblationis virtute perficitur. offero enim ego meam passionem & mortem Patri, & in Ecclesia mea verissimè repræsento per meæ Missæ mysteria.

Psal. 109.

Hæc mysteria, sancti Angeli, non solùm diuinis præconiis celebrastis, & celebratis; sed ad sanctos Patres nũcij de his in Limbum aliqui descendistis, & ipsos summa admiratione & luce repleuistis: illos præsertim, qui mysticè illa, designauerãt Sacramenta, Melchisedech, Abraham, Mosen, Zachariam, Malachiam, & alios. Laudabant autem vniuersi ad vestrum nuntium, his pręcinentibus, Dei potentiam atque misericordiã: Princeps verò Melchisedech gratias Deo egit & Christo eius: Ego quidem, inquit, Domine IESV, vinum obtuli & panem, cuius oblationis significatio faciebat meum sacrificium sanctum, immaculatam hostiam. Quòd si typus erat sanctus & immaculatus, quid prototypum & exemplar? Nónne hoc oportuit omnem sanctitatem & puritatem antecellere? Hoc ego nunc pleniùs contemplor exemplar in meo Sacrificio, hoc omnibus præconiis veneror & suspicio: sit nomen tuum, Christe IESV, in sæcula benedictum, Amen.

Gen. 14.

Obstupuit natura vniuersa, & simul gauisa est (certe Ecclesia in illa) se esse à diuina potentia superatam. sensit non omnia in sua quam

quam accepit à Deo facultate sita, fieri multa supra suam omnem potentiam; agnouit se Creatoris esse ancillam, ex se nihil esse, nihil habere; exeruit potentiam illam quam dicunt obedientialem, diuinæ omnipotentiæ obediendi: incitatum autem in ipsa perpetuum illud desiderium, quod facit vt parturiat & ingemiscat, reuelationem filiorum Dei expectans; atque adeò hæc mysteria illius partus expectationem promouebant. *Rom.8.*

Apostoli, etiamsi timore erant de rebus impendentibus conturbati, de Christi tamen beneficio singulari tantisper dum hæc geruntur recreati, tum etiam mente illustrati, & tantarum rerum miraculo suspensi, summa animi deuotione in Sacrificium, in Sacramentum, in Christum vtriusque auctorem & effectorem mouentur; summa animi humilitate potestatem illam excelsam accipiunt qua Angeli carent, animum confirmant ad futura pericula. Vtinam, Apostoli sancti, hunc animorum vestrorum statum retinuissetis constanter. sed in vobis nos docuit Christus, vt nostram agnosceremus fragilitatem; quòd si quid nobis accideret, vt de eius clementia bene semper speraremus. Sanctissima Virgo Mater hæc videbat Sacramenta fieri, vel præsens, vel absens in spiritu Filij sui. Et verò (vt præter cæteros perspicaci erat ingenio, & super omnes Deo gratissima, & summis donis secundùm Filium ornata) absque dubitatione horum mirabilium excellenti luce fruebatur, excelsis illa laudibus celebrabat.

Quid nos miseri, quibus præconiis tantam rerum maiestatem extollemus? Profiteamur necessum est ingenuè nostram indignitatem atque infantiam; & quibus illa celebrarunt & celebrant Virgo Mater, Angeli, & Sancti, eas laudes nos Deo demus, spiritu & fide illis laudibus acquiescamus. Sed tamen meditemur deuotè quid faciat Sacerdos in Missæ celebratione. Id videlicet facit, quod fecit Christus in sua cæna: peragit Sacrificium incruentum, verum, propitiatorium; & pro viuis & defunctis offert: conficit Sacramentum longè quam alia Sacramenta præstantius. Contemplemur Christum, qui in cælis sedet ad Patris æterni dexteram, illud Sacrificium facere & Sacramentum per Sacerdotem; eius virtute & præcepto, eius verbis Sacerdotem sacrificare, & sacram Eucharistiam conficere; consequi etiam vt anima, diuinitas, totus Christus inibi sint. Verè Sacramentum hoc domus Dei est, & porta cæli, atque adeò Paradisus cælestis. Deus enim ipse ibi est, corpus Christi & anima, immensa luce & gloria refulgentia: quæ omnia dantur nobis in cibum & potum, in nutritionem, in augmentum omnium virtutum ac donorum, in petitionum nostrarum adeptionem, in necessitatum subleuationem, in remissionem item peccatorum. Hæ verò sunt diuitiæ & opes nostræ inæstimabiles ac diuinæ, vt ego (qui post omnem præparationem sum futurus semper indignus) in cibum sumam tamen corpus Christi & sanguinem, Christum ipsum verissimè; diuinis his rebus pascar, & nutriar: nam verè illis pascor & nutrior, corpore Christi & sanguine, Christo ipso, morte ipsius & vita. Sed quo pacto, IESV bone? At vide tu ne curiosiùs agas, & ad Dei tentationem pertineat tua interrogatio. Dic vt voles, magne IESV; fac vt placet de me, de meis desideriis; emenda meas ignorantias, & corrige insipientes interrogationes. Esto sat tibi nunc, si intelligas te Sacramento pasci & nutriri supersubstantialiter, vt pane & vino supersubstantiali: quæ nutritio, etiamsi spiritualis sit, & per dona mea fiat, & ad animum & spiritum pertineat; tamen illius spiritualis nutritionis tanta est vbertas, tam diuina vis, vt ad omnes potentias cælesti miraculo deriuetur, & in totam humanitatem. Benedictum sit nomen tuum sanctum, magne IESV; benedicta atque superexaltata opera tua: sit tibi laus & gloria sempiterna. Amen. *Gen.28.*

DE

A. *Nondum surgit à mensa IESVS; sed turbat se.*	A. *Sublatis cibis &c. prædicit Apostolis scandalum, quod essent passuri.*
B. *Recumbit Ioannes supra pectus eius, & interrogat; Domine, quis est, &c.*	D. *Princeps Petrus confirmat, eum nunquam se esse deserturum: Similiter omnes.*
A. *Respondet Ioanni; Cui ego, &c.*	E. *Surgit cum omnibus; secedit in aliud cubiculum, vbi Apostolos docet.*
C. *Accipit Iudas buccellam à IESV; & exagitatus à dæmone, furiose è cænatione se proripit.*	F. *Tandem hymno dicto, egreditur ad hortum Gethsemani.*

DE GESTIS POST SACRAM COMMVNIONEM.

MATTH. XXVI. MAR. XIIII. LVC. XXII. IOAN. XIII.

In lxxix. imaginem Adnotatiuncula. lxxix.
103.

- A. *Nondum surgit à mensa* IESVS, *sed turbat se.*
- B. *Recumbit Ioannes supra pectus eius, & interrogat:* Domine, quis est, *&c.*
- A. *Respondet* IESVS: Cui ego, *&c.*
- C. *Accipit Iudas buccellam à* IESV: *& exagitatus à Dæmone, furiosè à cœnatione se proripit.*
- A. *Sublatis cibis, &c. prædicit Apostolis scandalum quod essent passuri.*
- D. *Princeps Petrus confirmat eum numquam se esse deserturum: similiter omnes.*
- E. *Surgit cum omnibus, secedit in aliud cubiculum, vbi Apostolos docet.*
- F. *Tandem hymno dicto egreditur ad hortum Gethsemani.*

MATTH. XXVI. MAR. XIIII. LVC. XXII. IOAN. XIII.

Cùm hæc dixisset IESVS, [a] *turbatus est spiritu; & protestatus est, & dixit: Amen, amen dico vobis: quia vnus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad inuicem discipuli, hæsitantes de quo diceret. Erat ergo recumbens vnus ex discipulis eius in sinu* [a] IESV, *quem diligebat* IESVS. *Innuit ergo huic Simon Petrus, & dixit ei: Quis est, de quo dicit? Itaque cùm* [b] *recubuisset ille supra pectus* IESV, *dicit ei: Domine, quis est? Respondit* IESVS: *Ille est, cui ego intinctum panem porrexero. Et cùm intinxisset* [a] *panem, dedit Iudæ Simonis Iscariotæ. Et* [c] *post buccellam, introiuit in eum Satanas. Et dicit ei* IESVS: *Quod facis, fac citiùs. Hoc autem nemo sciuit discumbentium, ad quid dixerit ei. quidam enim putabant, quia loculos habebat Iudas, quòd dixisset ei* IESVS: *Eme ea, quæ opus sunt nobis ad diem festum; aut egenis vt aliquid daret. Cùm ergo accepisset ille buccellam,* [c] *exiuit continuò. erat autem nox. Cùm ergo exisset, dixit* IESVS: *Nunc clarificatus est filius hominis; & Deus clarificatus est in eo. Si Deus clarificatus est in eo, & Deus clarificabit eum in semetipso; & continuò clarificabit eum.*

MATTH. XXVI.	MAR. IIII.	LVC. XXII.	IOAN. XIII.
Tūc [a] dicit illis IESVS: Omnes vos scādalum patiemini in me, in ista nocte.	Et ait eis IESVS: Omnes [a] scandalizabimini in me in nocte ista:	Ait autem Dominus: Simon, Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum:	Filioli, adhuc modicum vobiscum sum. Quæretis me: & sicut dixi Iudæis, quò ego vado, vos non potestis venire: & vobis dico modò. Mandatum nouum do vobis: vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos, vt & vos diligatis inuicem. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem.
Scriptum est enim: Percutiam pastorem, & dispergentur oues gregis.	quia scriptum est: Percutiam pastorem, & dispergentur oues.		
Postquam autem resurrexero, præcedam vos in Galilæam.	Sed postquam resurrexero, præcedam vos in Galilæam.	ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.	
[d] Respondens autem Petrus, ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego nūquam scandalizabor.	Petrus autem ait illi: Etsi omnes scandalizati fuerint, sed non ego.	Qui dixit ei: Domine, tecum paratus sum & in carcerem, & in mortem ire.	Dicit ei Simon Petrus: Domine, quò vadis?
Ait illi IESVS: Amen dico tibi, quia in hac nocte antequam gallus cantet, ter me negabis.	Et ait illi IESVS: Amē dico tibi, quia tu hodie in nocte hac, priùs quàm gallus vocem bis dederit, ter me es negaturus.	At ille dixit: Dico tibi Petre, non cantabit hodie gallus, donec ter abneges nosse me.	Respondit IESVS: quò ego vado, non potes me modò sequi: sequeris autem postea.
Ait illi Petrus: Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo. Similiter & omnes discipuli dixerunt.	At ille ampliùs loquebatur: Etsi oportuerit me simul cōmori tibi, non te negabo. Similiter autem & omnes dicebant.		Dicit ei Petrus: Quare non possum te sequi modò? animam meam pro te ponam.
			Respondit ei IESVS: Animam tuam pro me pones? Amen, amen dico tibi: non cantabit gallus, donec ter me neges. [f] Surgite, eamus hinc. Ego sum vitis vera, &c.
Et [f] hymno dicto	Et hymno dicto exierunt		
		Et [f] egressus ibat secundùm consuetudinē	Hæc cùm dixisset IESVS, egressus est cum discipulis suis

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Post sacram verò communionem, cùm eius mors plenè iam fuisset repræsentata, nec aliud esset reliquum nisi vt illam subiret; ad carnis tamen veritatem manifestandam turbat seipsum IESVS *per spiritum. Etenim erant omnes Christi tum corporis, tum inferioris animæ portionis passiones non solùm voluntariæ, sed spirituales, perfectissimæ, diuinæ.*

B. Vt autem eum vidit turbatum dilectus discipulus Ioannes, singulari animi pietate delibutus, ita recubuit in sinu eius, vt caput ad pectus eius inclinaret; quod præcipui amoris fuit & indicium & priuilegium: aperuit enim illi tunc Christus diuinum pectoris sui fontem, vnde gratiæ & Euangelij fluenta potaret. Testatur rursum Christus palàm, ac futurum denuntiat, quod aliquis ex duodecim ipsum proderet in mortem. Commouentur Apostoli, & perterrentur: attoniti inter se inuicem respectare, animo torqueri: Iudas verò fremere quàm anteà truculentiùs; exagitabat enim eum acerbiùs indignæ communionis conscientia. Ibi Petrus innuit Ioanni recumbenti in sinu IESV, *vt eum interroget, quis nam esset futurus proditor. Quid te præter cæteros, Petre, monit? Mea feruida natura, meus singularis in* IESVM *amor, mea confessio eius diuinitatis præcipua, quæ ab eo acceperam beneficia atque prærogatiuæ, zelus vitæ agni innocentissimi, detestatio impijssimi proditoris; denique is animus me mouit; quo eram Christo dicturus:* Et si oportuerit me mori tecum, non te negabo: *Ecce duo gladij hic, ex quibus ego vnum habeo: is animi feruor, quo eram Malcho auriculam in horto abscissurus. Sed quid fuisti facturus, si proditor tibi fuisset commonstratus? Nisi Christus me cohibuisset, fueram proditorem dentibus etiam discerpturus.* August. *Suauiter inquirit à* IESV *Ioannes ac familiariter; quis nam esset proditor. cuius mansuetudine ac modestia abductus* IESVS, *non Petri feruore improuido, soli Ioanni proditorem indicat; sed eo signo, quo & ipsum Iudam acrius etiam quàm anteà officij admoneret.*

A. Respondet igitur Ioanni in aurem: Cui ego panem intinctum porrexero, ille est proditor. *accipit porrò panis buccellam; intingit siue in catinum, siue in vinum; nam ea erant in mensa seposita, non ablata.*

C. Accipit offulam Iudas: alij quorsum res spectaret non intelligere: tacet Ioannes, vt intelligebat velle IESVM. *Iudam iam antea vi sua oppleuerat Dæmon; at nunc violentiùs corpus, animam, vires omnes occupat, possidet, atque exagitat. Itaque versus in furiam surgit, egreditur è triclinio, vt proditionem vrgeat & conficiat celeriùs: audit tamen antea,* Quod facis, fac citiùs, *ex Christo, non probante quidem vel adhortante, sed exprobrāte & animum eius pungente salutari admonitione, si audisset. Erant alioqui verba illa alacriter permittentis facinus, & ad passionem, & mortalium redemptionem properantis. Hoc nemo intellexit discipulorum, ac ne Ioannes quidem propter animi simplicitatem & bonitatem; sed variè omnes verba Christi interpretabantur.*

A. Ablatis porrò cibis & vasis omnibus è mensa (quod non potuit repræsentare eadem imago) docens vndecim discipulos IESVS, *in eum incidit sermonem, vt illis prænunciaret scandalum quod erant ea nocte in ipsum passuri.*

D. Quo audito, Princeps Petrus acerrimè confirmauit se nunquam esse illum deserturum, etiamsi oporteret simul cum illo mortem oppetere: promptiùs tamen id dixit, & audaciùs, quàm firmiùs. Similiter consequuti reliqui omnes dixerunt, extentis manibus, Petro & alio discipulo capulum etiam tenentibus gladiorum quibus erant accincti.

E. Postea verò dixit Christus discipulis; Surgite, eamus: *& surgens è mensa secedit in aliud cubiculum, vt pleniùs Apostolos doceat: ibi enim dixit suauissima illa verba:* Ego sum vitis *& quæ sequuntur.*

Antequam autem discedit ad hortum IESVS, *post diuinam illam doctrinam quam discipulis tradidit, euocata Matre (vti piè possumus meditari) illi exponit dulcissimè, simul atque humillimè, rationem sui aduentus in mundum: propterea se ex ipsa carnem suscepisse, sub illa adoleuisse, illi fuisse subditum reuerenter, vt in eam horam veniret, & tempus quod Pater præscripsisset: implendam esse Patris voluntatem; quæ & mea, inquit, est, & Spiritus sancti: moriendum mihi est pro salute & vita mortalium, implendæ Angelorum ruinæ, reponendæ sedes in cælo; quod ego volens ac lubens facio. Vincam mea*

morte mortem ipsam, Dæmones omnes, Infernum, Peccatum, Mundum. Erit quidem mihi acerbissima mea passio & mors; sed ita acerba, vt breuis sit illa futura acerbitas, æternus eius acerbitatis fructus, sempiternum bonum. Mortuus ad Infernum descendam, illinc animas patrum educam, tertia verò die resurgam gloriosissimè, & tibi primùm omnium apparebo, & te omni replebo iucunditate. Hæc etiamsi placidissimè dicebat IESVS, *dicebat tamen dolenter, & dulcissimis lachrymis inter dicendum miscebat. Tandem illum accepit finem eius oratio ad Matrem, vt iuberet eam animo esse forti & generoso; facturum se vt etiamsi amarissimè, tamen summa cum constantia & magnanimitate esset illas pœnas latura. Cùm primùm os suum diuinum aperuit* IESVS, *intellexit diuina Virgo rem totam, quã iam aliàs cognouerat, intellexerat etiam ex verbis Simeonis; & tamen amarissimè quidem, decentissimè tamen plorans, respondit: Non possum, Fili mi Deus, ex denuntiatione mortis tuæ non summa mœstitia & dolore confici; vulneratum est cor meum, transfixa est anima mea gladio tuæ passionis & mortis; simul video hunc dolorem auctum iri, vt augebuntur tuæ passiones: verùm solatur animi mei cruciatum, quòd ita sciam Patrem tuum velle, ita te, ita Spiritum sanctum. Laudo te, Deus meus Trinitas, in admirabili & summo hoc tuo opere, qui hanc solam rationem redimendi mortales iudicasti esse conuenientissimam. Scio, Fili, breuem fore passionem tuam, breuem mortem; expecto breui resurrectionem & triumphum tuum; sed per passionem tamen tuam & mortem: omnia de manu Patris tui gratiarum & donorum plena accipio lubens: trado etiam ego te, quod in me est, morti pro vita mortalium, vt Pater, vt tu te; & hæreo verbo bonitatis tuæ, quo auxilium mihi in meis tribulationibus spopondisti. Tua igitur passio & mors, quæ mearum pœnarum erit causa, erit eadem patientiæ & longanimitatis: sis benedictus, Fili, à Patre tuo, sis à Spiritu sancto; ego tamen interim ero desolata, omni mœrore confecta.*

F. Tandem hymno dicto domo egressus, venit ad Portam auream, qua erat iter in montem Oliuarum, vt veniret ad hortum Gethsemani: sequebantur dolore & timore pleni Apostoli. Possumus hic piè meditari quid interea agebat Virgo Mater, earum rerum quas gerebat Filius non erat ignara. contemplabatur enim omnia, ad Christi affectus animo ferebatur, eum absens imitabatur, aliqua exponebat sanctis mulieribus: mœstæ quidem erant omnes & anxiæ, sed Deum magnificabant, Christi mansuetudinem prædicabant, suspenso animo tantarum rerum exitum exspectabant.

ORAT CHRISTVS IN HORTO.

MATTH. XXVI. MAR. XIIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

In lxxx. imaginem Adnotatiuncula. *lxxx.*

107.

A. *Torrens Cedron.*
B. *Hortus Gethsemani.*
C. *Rupes concaua, qui est primus locus vbi octo discipuli substiterunt.*
D. *Secundus locus superiùs ad dexteram, vbi tres reliqui.*
E. *Specus ad iactum lapidis à tribus discipulis distans, vbi orauit* IESVS.
F. *Apparet illi Angelus è cælo confortans eum.*
G. *Locus quo semel & iterùm venit* IESVS *ad tres discipulos.*
H. *Iudas cum cohorte properat ad hortum.*

MATTH.

ORAT CHRISTVS IN HORTO.

Matth. xxvi. Marc. xiiij. Luc. xxij. Ioan. xviij.

A. *Torrens Cedron.*
B. *Hortus Gethsemani.*
C. *Rupes concaua; qui est primus locus; vbi octo discipuli substiterunt.*
D. *Secundus locus superius ad dextram: vbi tres reliqui.*

E. *Specus ad Iactum lapidis à tribus discipulis distans: vbi orauit* IESVS.
F. *Apparet illi Angelus è cœlo confortans eum.*
G. *Locus quo semel & iterum venit* IESVS *ad tres discipulos.*
H. *Iudas cum cohorte properat ad hortum.*

MATTH. XXVI.	MAR. XIIII.	LVC. XXII.	IOAN. XVIII.
		in montem Oliuarum: sequuti sunt autem illum & discipuli.	
Tunc venit IESVS *cum illis in villam, quæ dicitur* [b] *Gethsemani,*	*Et veniũt in prædium, cui nomen Gethsemani.*		*trans* [a] *torrentem Cedron, vbi erat hortus, in quẽ introiuit ipse, & discipuli eius.*
& dixit discipulis suis: Sedete hic, donec vadam [c] *illuc, & orem.*	*Et ait discipulis suis:* [c] *Sedete hic, donec orem.*	*Et cùm peruenisset ad locum, dixit illis:*	
		Orate, ne intretis in tentationem.	
Et [d] *assumpto Petro, & duobus filiis Zebedæi, cœpit contristari & mœstus esse. Tunc ait illis: Tristis est anima mea vsque ad mortem: sustinete hic, & vigilate mecum.*	*Et assumit Petrum, & Iacobum, & Ioannem secum: & cœpit pauere, & tædere. Et ait illis: Tristis est anima mea vsque ad mortem: sustinete hic, & vigilate.*		
		Et [e] *ipse auulsus est ab eis, quantum iactus est lapidis:*	
Et progressus pusillum, procidit in faciem suam, orans,	*Et cùm processisset paululum, procidit super terram: & orabat, vt, si fieri posset, transiret ab eo hora:*		
& dicens: Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste.	*& dixit: Abba* [e] *Pater,*		
	Omnia tibi possibilia sunt; transfer calicem hunc à me.		
Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et venit ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes; & dicit Petro:	*Sed non quod ego volo, sed quod tu. Et venit, & inuenit eos dormientes. Et ait Petro: Simon, dormis?*		
Sic, non potuisti vna hora vigilare mecum?	*non potuisti vna hora vigilare?*		

MATTH. XXVI.	MARC. XIIII.	LVC. XXII.	IOAN. XVIII.
Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem. Spiritus quidē promptus est, caro autē infirma. Iterùm secundò abiit, & orauit, dicens:	*Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro verò infirma. Et iterùm abiens orauit, eundem sermonem dicens.*		
Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua.			
Et venit iterùm, & inuenit eos dormientes: erant enim oculi eorū grauati.	*Et reuersus, denuò inuenit eos dormientes, (erant enim oculi eorum grauati) & ignorabant quid responderent ei.*		
Et relictis illis, iterùm abiit, & orauit tertiò, eundem sermonem dicens.		*& positis genibus orabat, dicens: Pater, si vis, transfer calicem istum à me: Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat. Apparuit autem illi [f] Angelus de cælo, confortans eum. Et factus in agonia, prolixiùs orabat: & factus est sudor eius, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram.*	
	Et [g] venit tertiò,	*Et cùm [f] surrexisset ab oratione,*	
Tunc venit ad discipulos suos,		*& venisset ad discipulos suos, inuenit eos dormientes præ tristitia.*	
& dicit illis: Dormite iam, & requiescite:	*& ait illis: Dormite iam, & requiescite.*	*Et ait illis: Quid dormitis? surgite, orate, ne intretis in tentationem.*	
	Sufficit:		
ecce appropinquauit hora, & Filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus: ecce [h] appropinquauit qui me tradet.	*venit hora: ecce Filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus: ecce qui me tradet propè est.*		

ADNOTATIO.

3. Reg. 15. 4. Reg. 15. *A.* T*Orrens Cedron ad Orientem Ierosolymæ qui est Hebraicè* קִדְרוֹן Kidron, *id est,* obscuritas, *vel* tristitia*: trans torrentem statim mons Oliuarum se erigit. Vnde concipiat aquas torrens, dictum est superius.*

Brocard. Adrichom. &c. Matth. 26. Marc. 14. *B. Hortus Gethsemani, id est,* hortus vallis olei, *siue* vallis pinguis; *prædium videlicet, vbi erat hortus, iuxta eum locum vbi monstratur sepulchrum Virginis Matris Dei Mariæ ad Orientem, passibus* L. *in cliuo montis ad dexteram. Inter sepulchrum & Gethsemani est via publica, qua equitibus est ascensus in montem. In hoc prædio notandi sunt secessus quatuor.*

C. Vnus in inferiori parte, sub rupe concaua quæ è monte protenditur, vbi Christus reliquit octo Apostolos.

D. Secundus paulò superiùs ad manum dexteram, vnde à tribus discipulis auulsus secessit IESVS *vt oraret.*

E. Tertius est locus vbi orauit IESVS *ad iactum lapidis, paulò inferiùs in latere sinistro montis, vbi est specus rotunda: est huius speluncæ introitus ab Occidente. Quartus tandem locus est ab hoc tertio si parum progrediaris ad Meridiem, vbi captus est Christus.*

C. Aspice sub rupe octo discipulos, id est, reliquos præter Petrum & duos filios Zebedæi, metu & mœrore confectos; sedentes quidem, sed somno oppressos hinc inde deiici atque obdormire. Hos ibi subsistere voluit Christus tanquam infirmiores; indixit autem & his vt orarent.

D. Duxit secum ad secundum locum Petrum, Iacobum, & Ioannem. quò postquam secessit, cùm tristis esset è superiorum actionum cœnæ legalis, institutionis sacrosancti Sacramenti, & Sacrificij incruenti meditatione, quæ mortem suam complectebatur, tum ex propinquitate mortis, & Sacrificij cruenti; tamen quasi illa tristitia nihil fuisset, quæ erat magna, incipit ex integro contristari, mæstus esse, pauere, & tædere, & hæc apud tres discipulos præ se ferre, & eis dicere pauidus: Sustinete hic, & vigilate mecum, & orate.

E. Venit deinde solus ad proximam specum. ibi verò proiectus humi in faciem orans, acriorem crudelissimæ passionis & mortis repræsentationem concipit animo, ex qua necessariò verissimus & perfectissimus homo, excellentissimis corporis sensibus tum exteriùs tum interiùs præditus, patiebatur vehementissimè. Dolebat, mœrebat, vehementer ægrescebat, commotis vniuersis sensibus; & quò viuaciùs passio & mors ante oculos humanitatis ponebatur, eò acerbiùs anima simul, & sensus omnes cruciabantur.

Sed quænam fuit afflictissimi IESV *Dei omnipotentis oratio? Patrem orabat, si tamen ea esset eius voluntas, vt calicem passionis & mortis nè biberet, & mortem euaderet. Ita sensus appetebat voluntas, ita anima prout erat sensui coniuncta Deo per orationem exponebat: simul perfectè animi obedientiam offerebat Christus, ea mentis tranquillitate, qua maior esse non poterat. Accepit autem eius metus, anxietas, & pauor magnas accessiones. venit enim ad tres discipulos semel & iterùm, leuãdi doloris causa, admonens vt vigilarent, vt orarent, ne se desererent in tanta afflictione constitutum. Dein Pater Deus eius angustias augeri videns, mittit Angelum qui illum confortet: is fuit Michaël, Synagogæ antea, nunc Ecclesiæ Christianæ Princeps. Non fecit Angeli confirmatio vt Christi afflictio abigeretur, vel se remitteret; atque adeò postea venit in agoniam, quasi videas Christum cum Morte confligentem, & in ipso vitæ & mortis confinio laborantem. Ex hoc conflictu, & doloris vehementia cũ oraret prolixiùs, factum est vt copioso sanguinis sudore difflueret vniuersum Christi* IESV *corpus, & sudoris sanguinei guttæ ad terram vsque descenderent, terraq; Dei sanguine maderet. Nihil citra mortem potuit validius veram Christi humanitatẽ demonstrare. hæc enim cùm verissimè fierent, ex verissima Christi humanitate prodire necesse est. Verùm extrema hæc afflictio atque agonia non faciebat vt animum remitteret aliqua ex parte Christus; sed summa constantia, fortitudine, magnanimitate, quæ in vires corporis redundabant, ad passionem & mortem sese offerebat.*

Itaque post agoniam, post sanguinis sudorem, venit tertiùm ad tres discipulos, alia ratione exprobrans illis somnum, per ironiam. Dormite, *inquit,* iam, & requiescite, sufficit. Theoph. in 26. c. Matth. *quasi diceret: Iam etiamsi velitis dormire, id non poteritis; sat dormistis hactenus supérque, nunc adsunt qui vos excitabunt atque exagitabunt; ecce hora mea appropinquabit, ecce propè est proditor Iudas, ecce cum illo armata multitudo;* surgite, eamus. *Surgunt non hi tres solùm, sed alij vocantur octo, omnes Christũ sequuntur: procedit verò* IESVS *obuiam Iudæ & armatis.*

Est autem rationi consentaneum, cùm tertiò oraret Christus, Angelum esse missum à Deo. qua de re cùm solus Lucas tradat, & tres orationes non explicet, quod dicit, ad tertiam potiùs orationem pertinere videtur. nam agonia, orandi prolixitas, sudor in vltima oratione, res ipsa postulat, vt tūc euenerint: ante quæ dicitur confortatus ab Angelo. Adde quod subditur: cùm surrexisset ab oratione, *quasi ad eam non rediturus. Præterea inuenit tres Apostolos dormientes iam, non tam somno grauatos vt priùs, quàm tristitia, post duas interrogationes. Etiam quod subiungitur, hanc sententiam confirmat: nam post primam orationem non dixit*; surgite. *post secundam, nihil*: surgite *igitur post tertiam dixit. Nec est verisimile hoc*, orate, *retulisse Lucam ad primam orationem: nam contigisset in prima oratione confortatio, agonia, prolixitas & sudor; quod nemo dixit.*

F. Archangelus Michaël ad IESVM *in specu orantem & afflictum è cælo descendit, missus à Patre Deo, vt* IESVM *confirmaret atque corroboraret. O Angeli excellentem dignitatem, qui homini Deo suppetias venerit! O hominis Dei admirandam infirmitatem, quæ serui sui ope egeret! Quis assequi vel cogitatione possit, quid Angelus Christo dixerit, quibus verbis illum solatus sit ac confirmauerit, quid Christus responderit, quo pacto suum dolorem & afflictionem exposuerit? Tandem aliquid quidem effecit Angelus; sed ita vt eo discedente Christus acerbiùs angeretur.*

G. Locus, quò semel venit Christus ad tres Apostolos, illos excitauit & castigauit verbis, quòd vna hora cum ipso nō potuissent vigilare: nominatim verò Petrum increpauit. Eodem iterùm cùm venisset, excitat quidē dormientes (quæ fuit tacita & vehemens increpatio) hærentq; ad eius conspectum; sed eos non increpat, sed dimittit, quasi idem vellet ipsos intelligere atquē priùs dixerat. tertiùm verò ad eos rediens ironia vsus est, quod priùs exposuimus.

H. Iudas interim proditor, accepta cohorte, & à Principibus & Pharisæis ministris, Ierosolyma egressus ducebat ad Gethsemani armatorum manum, cum laternis & facibus, antecedens ipse plenus furiis & Dæmone. Vide diabolos impellentes non solùm Iudam, sed turbam, & Principes Sacerdotum, Magistratus templi, & Seniores qui multitudini se adiunxerant. Conuenerāt vndecim ad Christum discipuli, eos ipse præcedit, & obuiam progreditur Iudæ proditori, & turbæ armatorum: sequuntur discipuli.

Sunt autem in supereoribus actionibus personarū affectiones consideranda: Christus mærens, desolatus, tristis, opis angelicæ atque humanæ indigus, pauidus, tædio affectus, in agonia factus, & in extrema vitæ linea cum Morte congressus, sudorem sanguineum sudans, sanguine copiosè diffluens ad terram vsque; & tamen cum summa patientia, longanimitate, fortitudine, constantia, magnanimitate, eò sese propensiùs ad mortem offerens, quò acerbior ea, & indignior erat futura: Apostoli octo illi profundo somno sepulti, toto tempore quo Christus orauit; tres excitati, nihilò seciùs identidem obdormiunt: omnes mærore, timore, anxietate cōsternati vix sunt apud se. Quid Virgo Mater? Hæc omnia vt præsentia contemplabatur, secundùm Filium animo patiebatur, mærebat, dolebat maximè: verùm constanter atque heroicè, ad Filij imitationem. Aliæ mulieres rerum quæ gerebantur ignaræ, abitione tamen IESV, *tristitia Matris, mortis recordatione à Christo prædictæ omnia timebant; in summo erant animi mærore atque anxietate.*

AD CHRISTI PASSIONEM MEDITANDAM PRÆLVDIVM.

QVoniam hîc pati incipit Christus, & sanguinem pro nostra mortalium omnium redemptione effundere; non erit abs re aliqua compendio annotare, quæ & his meditationibus possint aliquam vtilitatem afferre, & ad reliqua Christi mysteria accommodari.

Quis igitur patitur? quis crucifigitur? quis moritur Filius Dei Patris omnipotētis; Deus ipse omnipotēs, impassibilis, immortalis, Patri consubstantialis; hic est qui patitur in humanitate, crucifigitur, moritur. Patitúrne diuinitas, vel Deus in se crucifigitur, moritur? Nihil horum. Neque diuinitas, neque Deus in se; sed Verbū Dei, propter vnionem personalem qua vnitum est huic humanitati, recipit in se has passionum enunciationes. vt enim verè factus est homo Dei filius, & hæc vnio fecit vt verè esset homo in vnitate diuini suppositi; ita

ita efficit vt verè qua homo pateretur, crucifigeretur, moreretur; nihil in sua diuinitate, nihil in verbo patiens, sed in humanitate & carne assumpta.

Cùm igitur patiebatur ille homo IESVS, erátne cæli & terræ, Angelorum & hominum Creator & Dominus, vt nunc est? Erat vt est nunc planissimè: erat splendor gloriæ, & figura substantiæ Patris: portabat omnia verbo virtutis suæ: lux erat infinita, potentia immensa: in ipso erant, in ipso mouebantur & viuebant, quæ viuebant & mouebãtur omnia: erat Angelorum & beatitudo, & gloria: cælum & terram ipse implebat, ipse gubernabat. Quid secundùm humanitatem? Vera erat Christi IESV humanitas ex anima rationali & corpore (vtroque perfectissimo) composita; omnium quotquot fuerunt, sunt, vel erunt excellentissima. Hæc erat Verbo Dei vnita hypostatica vnione, in persona filij Dei, non sua. Itaque subsistebat in Verbo illa humanitas, vnde homo iste verissimè erat Deus, Filius Dei, Verbum Patris æterni. Quænam erat in Christo excellẽtissima gratia, & est? Ea quam appellamus *vnionis*, qua Verbum Dei factum est homo, atque sustentat in vnitate personæ suæ diuinæ illam Christi humanitatem.

Heb. 1.

Quid in anima eius est contemplandum? Gloria Paradisi summa, gratia item summa. Erat igitur Christus in gloria, & Paradisi cælestis deliciis quando patiebatur: verùm Dei miraculo fiebat, vt ea gloria nec in corpus redundaret, nec in animam, quâ illius corporis erat forma, vel quâ ex viribus corporis operabatur, & erat inferior portio; vt videlicet pati Deus secundùm humanitatem posset. Nam nisi gloriam animæ Christi Deus cohibuisset, ea corpus gloriosissimum reddidisset, & animam beatam planissimè; nec potuisset vniuersa creatura humanitatem illam ne minima quidem ex parte offendere. O admiranda atque adoranda Dei nostri mysteria! ô benignitatem omnibus Angelis & hominibus prædicandam? Porrò autem gratiæ Christi effectus hic erat, vt non solùm ipse Deo Patri esset suprà quàm dici potest acceptissimus, atque omnes eius actiones & opera gratissima; sed vt per ipsum, per eius actiones omnes & opera, in omnes gratia deriuaretur; omnes virtutes, omnia dona omnibus communicarentur; æternam gloriam tandem per ipsum omnes consequerentur, quotquot eius doctrinam reciperent, & illi obtemperarent. *factus est* enim *omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ*. Christus enim omnia in omnibus adimpletur, totus scilicet in membris, non tamen singulis; ne nulla sit diuersitas meritorum. Itaque cùm sibi nec gratiam meritus sit Christus, nec gloriam, nec virtutes, nec dona (quæ omnia Dei beneficio per vnionem hypostaticam accepit) sed corporis tantùm glorificationem, nominis exaltationem, resurrectionem à mortuis, &c. nobis tamen & illa, & hæc meruit copiosissimè atque efficacissimè.

Heb. 5. Ephes. 1. Hier.

Sed copiosam animaduerte Christi IESV redẽptionem. A primo vsque momẽto conceptionis in Mariæ Virginis matris vtero, & sibi, & nobis omnia promeritus est, futuræ passionis & mortis, vitæ suæ, omnium operũ applicatione ad Dei Patris gloriam maiorem: idem tota vita, idẽ passione & morte consummauit. Vidit Christus in Verbo & diuina sua essentia habitualiter omnia quæ sibi & Patri erãt possibilia: vidit per species creatas Christi anima quæ erant omnia, quæ fuerant, quæ erant futura: sciuit quinam essent credituri, & fidem operibus expressuri; quinam à fide defecturi; qui essent in gratia perseueraturi, qui non; denique qui saluandi essent, & qui damnandi. offerebat vitam suam, passionem & mortem pro omnibus quidẽ sufficienter, efficaciter pro solis prædestinatis. Nã cùm omnia haberet in numerato; hos tamen præter ceteros ab æternitate, atque in æternitatem dilectos habebat.

Adhæc erat Christus supra omnem vel hominum, vel Angelorum captum omnium virtutum excellẽtiis ornatissimus: quod faciebat Dei persona, vnio hypostatica, gratia eius summa & gloria. vnde rursus illud fiebat, vt nec fidem haberet, nec spem. subierat enim locum fidei à primo conceptionis momento excellẽtissima Dei, & earum rerum omnium quæ fide continentur, visio. spem excluserat Dei præsens fruitio beatissima: tametsi erant nonnulla, quæ ex dispensatione carnis exspectabat, nondum possidebat Christus.

Contemplare in Christo patiente non solùm quæ dixi omnia, sed charitatem immensam, fortitudinem, magnanimitatem, patientiam, humilitatem, sapientiam, summas alias excellentissimasque virtutes. Hæc autem cùm ita essent, & omni ex parte esset ille homo cõsummatissimus; profecerat tamen sapientia, ætate, gratia apud Deum & homines: didicit ex his quæ passus est obedientiam. Planè

Christus IESVS progressum habuit in ætate, & in exercitio atque vsu virtutum ac donorum quæ acceperat: vtebatur naturalibus bonis intellectu agente ac potestatis,& voluntate: ea exercebat quę vel à naturali facultate, vel à supernaturali proficisci poterant & debebant, iuxta legationem & mandatum quod à patre acceperat: ita dicitur verè profecisse, non solùm apud homines, qui videbant maiora in dies Christum opera, & illustriora designare, sed etiam apud Deú. Illæ enim Christi actiones verus erat apud Deum profectus, sine quibus ad finem redemptionis humanæ veniendum non erat: ac tametsi nullius virtutis, nullius meriti in Christo fiebat accessio, nouum aliquid merendo; fiebat tamen amplior, fiebat copiosior ac consummatior Christi eadem illa redemptio & meritum.

Psal. 50. & 129. Heb. 5.

Quid præterea proderit ad meditationem Christi passionis & mortis? Si perfectiones eius cósideremus, non solùm quas perstrinximus, sed humanitatis naturales; animæ videlicet excellentiam, & corporis, & omnium potentiarum, & sensuum omnium, tum interiorum tum exteriorum. Harum rerum perfectio, etiamsi humana specie continebatur; tamen erat longè quàm aliorum omnium hominum eminétior. erant enim illa omnia eius humanitatis, quæ hypostaticè erat Verbo Dei vnita, erant etiam diuinitatis organa. Quæ diximus hactenus, ea faciebant vt indignissima atque acerbissima esset passio & mors Christi, ac proinde efficacissima suprà quàm vel verbis, vel cogitatione assequi possimus.

Sed quid,& A quibus passus est Christus? Vbi, & Propter quos! Quis fructus eius passionis & mortis? Sustinuit pœnas acerbissimas Christus, tum interiores animæ, tum corporis exteriores. Et interiores quidem animæ iam inde postquam conceptus est. doluit enim vehementer atque assiduè de omnibus offensis atque peccatis, quæ diuinitatem offenderant, offendebát, erant offensura. Si enim verè dixit Paulus, vt dixit: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror?* Quid de Christo IESV non possumus credere & debemus? Corporis exteriores sustinere incepit, non solùm à circumcisione, sed à natiuitate, lachrymis, frigore, egestate. Huc adde fugam in Ægyptum, abiectionem & humilitatem vitę atque obscuritatem, antequam Euangelij prædicationem aggrederetur. adhæc ignominias, opprobria, contumelias. Bis tulit illum sublimem Dæmon per aërem, ter tentauit. Quoties eum voluerunt lapidare Iudæi? quoties manus in eum iniicere? semel etiam sui ciues eum propulerunt, vt præcipitem è montis prærupto darent. Quoties frigus, calorem, famem, sitim sensit? quoties luxit? quoties destitutus est, nec hospitio quisquam est illum dignatus, qui alioqui non habuit vbi suum caput reclinaret? Postremò quis enumeret pœnarum multitudinem, quas in passione tota & morte pertulit? quis illarum acerbitatem exponere possit? quis mortis infamiam, ignominiam, contumeliam, indignitatem? Sed de his peculiariter suis locis dicendum erit; nunc perstringamus reliqua.

2. Cor. 11.

A quibus illata passio est & mors? Si nihil aliud, ab hominibus; quos ipse, cui illata est, creauerat; quorú substantiam, motum, vitam, bona omnia cótinenter sustétabat; pro quibus homo factus erat, & mortalis; pro quibus patiebatur, quos summa charitate amplectebatur, quibus vitam sempiternam amarissima morte conciliabat. Hæc indignissima sunt & luctuosa. Verùm adde, quòd à suæ gentis hominibus morte turpissima afficiebatur; ab iis, in quos tot beneficia contulerat; è quibus innumeros ægros curauerat, mortuos suscitarat; quibus cælestem doctrinam benignissimè communicauerat. manus verò illi inferebant teterrimi latrones Gentiles, tum Iudæi, hominum colluuies. Tradebatur in mortem à discipulo, damnabatur inuidia & malitia Principum, interficiebatur à Præsidis ambitione.

At vbi passus, vbi crucifixus est? In celeberrima totius Oriétis vrbe (etiamsi extra portam) quæ & à se, & Patre præter cæteras electa fuerat, infinitisq; beneficiis ornata: vbi templum suum Deus esse voluerat, nullú alibi: vbi religionem suam inter mortales vnicè collocauerat. In loco tamé clarissimæ vrbis infami atq; contaminato, vbi scilicet homines flagitiosi supplicio afficiebantur; in monte Golgotha (id est, Caluarię) ossibus damnatorum, & caluariis, & omni immúditia pleno: etiam si illud fortassis verum sit, & ad mysterium referendum, primum hominem ibi magnum illum Adam fuisse sepultum. Contemplare hoc loco spectaculum indignissimum esse factum Christum IESVM Dei filium Angelis, qui & frequentissimi è cælo conuenerant, vel è cælo morientem Regem suum spectabant; Dæmonúm principi Lucifero gratissimum, & turbæ nequam spirituum, quotquot permittebat

tebat Deus adesse: hominibus, hinc paucis bonis crudele; illinc multitudini, & hominum fæci, Iudæis & Gentilibus, optatum. Oculos hic paululum mentis aperi, animaduerte singulorum animos, & affectuum varietatem.

Propter quos mortuus est Deus. Propter inimicos; omnes videlicet homines: propter eos, qui illum suppliciis innumerabilibus, ignominia immensa atque opprobriis, tandē acerbissima morte affecerūt. Erāt enim omnes mortales Deo Patri, & Christo eius inimici; è quibus nullus faciebat bonum, nullus facere poterat ex se, ne vnus quidem. Pro his omnibus; etiamsi non peccassent in similitudinem præuaricationis Adæ (id est, etiamsi nihil peccati Actualis addidissent, & tātummodo originale contraxissent) mortuus est Christus. Rursum pro iis qui liberati per Christi sanguinem ab originalis peccati lue, tot scelera, tot flagitia in Deum commiserant, committebant, erant commissuri. Et hæc quidem commendabant Dei erga homines, & Christi IESV ineffabilem charitatem; non tamen faciebant vt maior non esset passionis indignitas, crudelitas, interficientium ingratitudo atque iniustitia.

Quis tandem tam probrosæ atque acerbæ mortis fructus? Multus, atque per omnem modum maximus. Restituuntur per Christi mortem ruinæ Angelicæ, repletur Paradisus, numerus à Deo ad gloriam cælestem prædestinatorum præstitutus impletur. Hæc verissima quidem sunt: sed illud simul est indubitatum, multò maiorem esse hominum multitudinem pro quibus mortuus est Christus, qui tamen ex eius morte nullam acceperunt vtilitatem, quæ eorum fuit culpa; qui filium Dei IESVM conculcarunt, & sanguinem testamenti pollutum duxerunt, & spiritui gratiæ contumeliam fecerunt. (Heb. 10.) Quot ante Christum homines perierunt? pro his mortuus tamen est Christus. Quot eo viuente? pro his passus est Christus. Hinc existit rursus passionis & mortis maior indignitas, hinc Christi dolor vehementiùs augebatur. videbat enim innumerabiles homines ex sua morte nullam accepisse, vel accepturos esse vtilitatem; atque adeò quamplurimos maiorem condemnationem: ex his verò quibus fructum & salutem sempiternam vel attulerat, vel erat allatura eius mors, quàm multos videbat qui in eius mortem per lethalia peccata vel offenderant identidem, vel erant offensuri? Hæc faciebant omnia vt maiorem Christus conciperet mœrorem, maiorem dolorem sentiret.

Hæc pro compendio sat multa; cùm tamen nihil satis esse possit ad fructuosam passionis Christi meditationem. Hæc meditaturus animo complectatur: illud verò præcipuè, (quod primo loco attigimus) quis nam sit qui patitur, qui moritur, si intima cordis pietate imbibamus ac retineamus, singularem fructum ex meditatione passionis & mortis Christi sumus relaturi. Alij aliis Adnotationibus & præsidiis vtuntur; qua in re singuli abundent in suo sensu, cum humilitate cordis atque simplicitate: illud tamen meminerint, vt vnde Dominus sensum spiritus, ac fructum spiritualem subministret, ibi se exerceant; nec facilè ad alia animum diuertant. Mihi vsuuenit placere, si in meditationibus passionis Christi, sanguinis præcipuè effusionum, quatuor capita meditemur: Primum, rei indignitatem infinitam; dum vulnerari à teterrimis hominibus Dei filium, Deum ipsum omnipotentem conspicimus: Secundum, doloris quem patiebatur homo ille Deus acerbitatem: Tertium, sanguinis ipsam effusionem, quæ per mortem Christi vitam mihi parit: Quartum, si meditemur, quid sacrosancta Mater Virgo patiebatur, siue absens ex meditatione, siue præsens ex rerum præsenti contemplatione. Qua in re illud piè credere possumus, quod beneficium tam multi pij homines ac mulieres à Deo sunt consequuti, vt quasi præsentia mysteria passionis ac mortis Christi contemplarentur absentes, id beatissimæ Virgini Dei matri Mariæ non esse negatum. Illud postremò addam, multis prætermissis: Qui passionem & mortem Christi est meditaturus, ad animi mœrorem, & Christi compassionem se comparet, omnem à se voluptatem & lætitiam abiiciat, vt idem in se possit sentire quod in Christo IESV: tum illa duo addat, gratiarum actionem pro singulis Christi doloribus, tum vt per singulos gratiam aliquam à Deo & Christo petat.

MEDI-

MEDITATIO.

Video te, ſancte IESV, præterquam quod mortem tuam in cœna Simonis leproſi, in typica cœna, in Sacrificio & Sacramento Euchariſtiæ tuæ ſacræ repræſentaſti, adire nunc acerrimam mortis tuæ repræſentationem, & confligere acerbiſſimè cum Morte ante mortem; & ita confligere, vt Morti aduerſum te permittas vires citra mortem maximas. Quid ſæuis ô Mors? quæ eſt iſta tua ferocia tam truculenta? Non ſat tibi erit ſi Deum interficias in cruce, niſi etiam in horto tã acerbè, tam implacabiliter affligas, & ante mortem necare moliaris? O impia Mors, immitis, ſæua, crudelis, peſſima, filia peccati primogenita, quæ tam es peruerſa & mala, vt te Deus non fecerit, ſed peccatum! (Rom.5.) Tu heu nimium regnaſti. Sed video vnde ſit illa atrocitatis tuæ impotentia. in te enim operabatur Dæmon, qui concepta ingenti iracundia, quòd ſuſpicaretur ſibi tempus libertatis diabolicæ modicum reſtare, (Apoc.12.) & ſe immaniorem facit, & te erga innocentem IESVM.

Ergóne, magne & parue IESV, potens & infirme, tam fuit vehemens & acris illa mortis tuæ repræſentatio, & tuorum cruciatuum, vt ad mortis portam ipſam te adigeret metus & triſtitia? Cauſam nobis obſecro, benigne IESV, explica tui metus & triſtitiæ. Obuerſabatur ob oculos mentis meæ infinita illa Iudæorum & Gentilium atrocitas in meã vitam, catenæ, vincula, raptationes, colaphi, alapæ, ſputa, vulſiones, cum inſanis increpationibus atque irriſionibus coniunctæ & contumeliis, flagella, corona ſpinea, crucis baiulatio, crucifixio, crucis leuatio, crucis ſuſpendium, mors tandem ipſa, & ea quidem plena omnis dedecoris & ignominiæ. Simul videbam immenſam Iudæorum & Gentilium impietatem. fructum verò ex mea cruce etiamſi, qui in prædeſtinatione mea erat, videbam ingentem; tamen innumerabili hominum multitudini fructum ex ea nullum, atque adeò maiorem ſciebam inde à multis acceptum iri condemnationem. Hæc verò omnia vt contemplabar ego clariſſimè, & futura eſſe certiſſimè ſciebam, ita anima mea in magnas anguſtias coniiciebatur; ſæua triſtitia, pauore, & tædio conflictabar; quæ eò erant acriora, quòd cum potentiis ſenſitiuis erant cõiuncta, & toti humanitati acerbiſſima. Itaque eò fuit progreſſum, vt in agoniã venirem & luctam cum Morte, orarem verò factus in agonia prolixiùs; vnde tanta exſtitit etiam corporis anguſtia, vt quaſi ad mortẽ properaret natura, in profluuium ſudoris ſanguinei exæſtuaret.

Audio, ſancte IESV, & credo omnia: ſed illud cupio doceri, quænã fuerit tanti doloris ratio? & quo pacto anima tua in afflictione fuit, beata cùm eſſet? Probo quod primùm fide omnia concepiſti; ea enim via eſt ad myſteriorum meorũ intelligentiam. igitur ratio tam vehementis metus hæc fuit. Natura ipſa hominis, quem ego creaui, facit, vt nihil illi ſit morte terribilius; creaui enim hominem inexterminabilem: faciunt autem cruciatus ſi adduntur, mortem vt acerbiorem, ita horribilem magis. (Sap.2. ὅτι ἀφθαρσίᾳ.) Quòd ſi perfecta natura ſit, qualem ego habui, ibi verò longè maior eſt & metus & horror; vt eſt illa mors magis contra naturam. Hæc fuit ratio tam acris meæ mortis, timoris, & triſtitiæ. Volui ſimul veram eſſe meam humanitatem docere excellenti exemplo, & mereri apud Patrem vt meis martyribus, & meis Chriſtianis formidabilis ne eſſet mors & cruciatus: illum enim metum mea infirmitate ego debilitaui, nec patior vt quam vim in me exeruit Mors, eam in meos obtineat: atque adeò facio ſæpenumerò, vt vel parùm, vel etiã nihil ſentiatur & mors, & mortis cruciatus. Quod autem anima mea, Deum, cùm proſpiceret in ſuo cõſpectu ſemper, dolere, & triſtari, & pauere potuerit, illud fuit myſteriũ in mea vita mortali perpetuũ, vt ſimul & Deus eſſem, & homo; paſſibilis, & impaſſibilis; mortalis, immortalis; omnipotens, infirmus; beatus, viator. Video, magne IESV, & credo pleniſſimè: ſed nondum ſatis intelligo. Audi igitur. Anima per actionem intellectus & voluntatis erat beata, cùm Deum videret clarè in ſe, eoque frueretur; atque eum ſtatum in æternitate perpetuò poſſidebat. Hanc beatitudinem obtinui ego perfectiſſimè iam inde ab incarnatione mea: ſuſpenſus verò fuit illius gloriæ ſplendor & communicatio in corpus, per diuinum miraculum: neque enim aliter compleri potuit humana redemptio per meas paſſiones & crucem. Itaque tota illa mea gloria animæ, etiamſi immenſa, veluti ſe colligebat in ſe; & animam quidem meã faciebat perfectè beatam; eandem tamen vt corpori

vnitam,

DE IVDAE PRODITIONE.

Veniunt ad hortum armati. 108

Iisdem capitibus. lxxxi

A. *Accedit ad IESVM Iudas, osculatur eum; respondet ei benigne IESVS. Nihil milites mouere audent. Redit ille ad cohortem.*

B. *Procedens IESVS interrogat; Quem quæritis?*

C. *Solo verbo Iudam, militesque resupinos prosternit omnes.*

vnitam, & corporis viribus vtentem, ita relinquebat passibilem, vt ea quæ corpus affligebant, pertingerent ad animam, & ea ipsa, vt corpus fouebat, pateretur. Quare virtus diuina faciebat, vt anima passionibus nō corrumperetur eiusdem gloria, sed similiter conseruaretur, atque si nullum pateretur detrimentum. Sis benedictus, Domine IESV: illuminasti cor meum. ex eodem igitur miraculo nascebatur, quòd sic orares: neque enim ita orasses, si anima tua, cùm beata esset, non sensisset tamen corporis passiones, & illas tu non assumpsisses. Vt operabatur ergo anima tua per potentias, iuxta quod erat simul passibilis; vt fugiebat ac timebat passiones, ita orabat, ac vehementer orabat: verùm vt erat eadem beata, atque iuxta inferiorem partem rationi perfectè subiecta, simpliciter non orabat, sed sub conditione; sciebat enim quod petebat non esse impetrandum. Mysterium igitur hoc erat: dolebat anima, tristabatur, timebat; cum quo erat coniunctum vt peteret liberari. O Christe IESV, quot ex hoc tuo metu, & oratione, & agonia, & sudore prouenerunt nobis diuina emolumenta! iam primùm intelligimus, quàm tibi fuerit acerba passio tua & mors, cùm illius cogitatio tantam tibi attulerit afflictionem. Assumpsisti præterea illū mortis & suppliciorum metum, vt temeritatem, & stupiditatem naturæ sciremus nobis esse fugiendam, ac timendam, secundùm rationis rectæ iudicium; vnde & mala per te auerteremus: nec propterea debere nos de statu mentis nostræ & spiritus decidere. Illud verò singulare fuit tuum beneficium, quòd per tuum metum nostris timoribus prouidisti, etiam naturalibus; ne nobis essent tam molesti, quàm fuissent futuri. Orare verò docuisti perfectissimè, & perseueranter; quod ter orasti, & eâdem de re, & de ea re quā sciebas te non esse impetraturum; vt magnum affectum non afferremus ad orationem, magnum desiderium & constans; deinde vt Dei voluntatem nostris orationibus pro regula poneremus, in iis quidem quæ ad salutem animæ necessaria non sunt, semper omni ex parte, siue Deus det quæ postulamus, siue non det; siue statim concedat, siue non statim; siue aliter quàm nos petimus tribuat, siue aliud det: in rebus verò ad salutem necessariis, rei magnitudinem & modum ad Dei voluntatem referamus: denique omnia ita petamus, vt voluit Deus à se peti. Quòd autem in agoniam venisti orans, quòd prolixiùs orasti, quòd sudasti sanguineum sudorem ad terram vsque decurrentem, quæ corda non moueat? Deus enim illud supplicium patiebaris; & pro quibus? pro abiectissimis atque indignissimis. Quis porrò inde non moueatur ad deuotionem orationi adiungendam, & acrem contritionem & humilem? tum ad plenitudinem orationis, & prolixitatem; si non verborum, certè pietatis? Quis non nitatur ita orare, vt sensus etiam ipse ex orationis contentione & deuotione variè afficiatur, animo quidem semper, corpore etiam frequenter? Doce nos, benigne IESV, huiusmodi rationem orandi exercere, vt oremus vero spiritu & vera mente, & des vires tuas, quibus perfectè orare Patrem, & te, & Spiritum sanctum possimus; per tuæ huius orationis virtutem, & earum afflictionum quas in hac oratione perpessus es, vt vigeat in animis nostris vis tua diuina. Amen.

DE IVDÆ PRODITIONE.

Veniunt ad hortum armati.

EISDEM CAPP.

In lxxxi. imaginem Adnotatiuncula. *lxxxi.* 108.

A. *Accedit ad* IESVM *Iudas, osculatur eum: respondet ei benignè* IESVS: *nihil milites mouere audent: redit ille ad cohortem.*

B. *Procedens* IESVS *interrogat*: Quem quæritis?

C. *Solo verbo Iudam, militesq; resupinos prosternit omnes.*

MATTH.

MATTH. XXVI.	MAR. XIIII.	LVC. XXII.	IOAN. XVIII.
			Sciebat autem & Iudas, qui tradebat eum, locum: quia frequenter IESVS *conuenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cùm* [a] *accepisset cohortem, & à Pontificibus & Pharisæis ministros, venit illuc cum laternis, & facibus, & armis.*
Adhuc eo loquente, ecce Iudas vnus de duodecim venit, & cum eo turba multa, cum gladijs & fustibus, missi à Principibus Sacerdotum, & senioribus populi. Qui autem tradidit eum, dedit illis signum, dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum.	*Et, adhuc eo loquente, venit* [a] *Iudas Iscariotes vnus de duodecim, & cum eo turba multa cum gladiis & lignis, missi à summis Sacerdotibus, & Scribis, & Senioribus. Dederat autem traditor eis signum, dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum, & ducite cautè.*	*Adhuc eo loquente, ecce turba:*	
		Et qui vocabatur Iudas, vnus de duodecim, antecedebat eos: & appropinquauit IESV, *vt oscularetur eum.*	
Et confestim accedens ad IESVM, *dixit: Aue Rabbi, Et* [a] *osculatus est eum. Dixitque illi* IESVS: *Amice, ad quid venisti?*	*Et cùm venisset, statim accedens ad eum, ait: Aue Rabbi: &* [a] *osculatus est eum.*	IESVS *autem dixit illi: Iuda, osculo Filium hominis tradis?*	
			IESVS *itaque sciens omnia quæ ventura erant super eum, processit, & dixit eis:* [b] *Quem quæritis? Responderunt ei:* IESVM *Nazarenum. Dixit eis* IESVS: *Ego sum. Stabat autem & Iudas, qui tradebat eum, cum ipsis. Vt ergo dixit eis: Ego sum;* [c] *abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram. Iterùm ergo interrogauit eos: Quem quæritis? Illi autem dixerunt:* IESVM *Nazarenum. Respondit* IESVS: *Dixi vobis, quia ego sum: si ergo me quæritis, sinite hos abire. Vt impleretur sermo quem dixit: Quia quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam.*

ADNO-

ADNOTATIO.

A. C*VM esset in sua oratione Christus & angustijs, veniebat ad hortum Gethsemani Iudas cum cohorte Romanorum militum, cum ministris Iudæorũ, & Principibus, & templi Magistratibus, & Senioribus, vt* IESVM *ipsis proderet: eò autem peruenit adhuc loquente* IESV *discipulis. Hic vides cohortem, id est, quingentos quinquaginta quinque milites Romanos pedites, ante cohortem Tribunum, in media cohorte Draconarium (qui signum, cui erat de more Romanorum Draconis insigne, altè gestabat) deinde Centuriones cum suis insignibus, crista videlicet, & paruo signo in galeis, equites præterea quinquaginta. cohorti coniungebantur ministri Iudæorum, satellites scilicet Magistratuum templi & Principũ, horum & Seniorum familiares cum gladijs & fustibus.* Vegetius

Cur tã multi venitis Iudæi? cur armati? Timebatis opinor. Sed quid timebatis? nõ discipulos IESV, *plebeios homines atque inermes; non turbam, nam nocte nulla erat hominũ turba timenda. Esto fortassis & hanc timebatis homines ignaui & timidi, nónne simul illius diuinæ virtutis, quã in* IESV *toties animaduerteratis, vobis venit in mẽtem? nónne illa vos multò vehementiùs terrebat? Igitur paratis cohortem & satellites aduersus diuinam potentiam Christi? O vesaniam singularem! Animos Romanorum cõsidera atroces atque insolentes, Iudæorum miseros sed crudeles, insaniam Principum, perfidiam atque impietatem Iudæ, in omnibus his sæuientes Dæmones: contrà verò boni* IESV *mansuetudinem atque magnanimitatem, Apostolorum ancipitem trepidationem.*

Expectauerat mansuetus IESVS *quos sciebat ad se properare, nunc progreditur illis obuiam: Iudas verò, qui ante turbam veniebat, accedens osculatus est* IESVM: Aue, *inquit,* Rabbi; *vt eo signo eum designaret ac proderet.* IESVS *verò benignè illũ accipit:* Amice, *inquit,* ad quid venisti? Iuda, osculo Filiũ hominis tradis? *Quid impietate Iudæ execrabilius, quid Christi mansuetudine diuinius, quid amabilius? & tamen Iudæ atrox malitia beneficijs inflammatur. Homo detestabilis, nónne intelligis Christum te ad salutẽ vocare & amicitiã, quem sciebat hostem, & parricidam teterrimum?* Amicum *te vocat, qui aliquando fueras; non qui esses, sed qui esse debebas; & cupiebat te esse, ad quod etiã te inuitabat. Sed cùm redijsset ad cuneum armatorum Iudas,* IESVS *vlteriùs progreditur ad turbam. Nónne signum inter vos cõuenerat? cur non irruitis Iudæi? Cur ne Romani quidem? Deus erat* IESVS, *nolebat teneri vel pati, nisi sua voluntate: quod fit apertius sequenti Adnotatione.*

B. Nihil audebant Iudæi, nihil Romani, nihil Dæmones: stupent omnes ad conspectum IESV. *Ad hos igitur propiùs accedens* IESVS: Quem, *inquit,* quæritis? *Sed qua mansuetudine hoc dixit? sua, Dei. Attoniti quidem erant omnes; sed respondent tamen timidè Tribunus, Centuriones, Antesignani cum templi ducibus:* IESVM Nazarenum. *Respondet* IESVS: Ego sum. *Quis es, bone* IESV? *Ego sum qui sum: Ego Dominus & Deus vester: Ego sum* IESVS *Nazarenus, quẽ vos quæritis. Cur ne nunc quidẽ impressione facta* IESVM *cõprehenditis? Iudas enim osculo prodidit; ipse se eum professus est quem quæritis.*

C. Exeruit Christus nonnihil virtutis è diuinitate cùm dixit, Ego sum: *quæ illos adeò perculit vehementer, vt exanimati omnes cum suis armis retrorsum abeuntes in terram resupini vnus super alium prosternerentur, & Iudas quidem cum illis. Aspice simul Dæmones cum illis in terram deiectos volutari diabolicè. Respirant paulisper Apostoli. O incredibilem obstinationem! ne tum quidem virtutem agnouerunt diuinam. nam cùm vim illam remisisset Christus, exiliunt Dæmones, surgunt omnes. Rursum idẽ interrogat mitis* IESVS: Quẽ quæritis? *Idem illi inclamant:* IESVM Nazarenũ. *Iterùm respondet* IESVS: Dixi vobis quia ego sum, *verũ vim non exerit diuinitatis: vt intelligere possent,* IESVM *illic se Deum, hìc hominem esse professum; illinc non potuisse interfici, hinc posse; sed ipso permittente posse, ipso nolẽte non posse.*

MEDITATIO.

ADeste huc, aduertite, animaduertite omnes quotquot deuotionẽ amatis, & piã orationem sectamini, & meditationẽ passionis & crucis IESV Christi cupitis exercere, vt debemus omnes: attendite ad mirabilia quæ facit in Christo Deus, quæque admittit

mittit in se mansuetissimus agnus, Deus ipse omnipotens pro inimicis suis; & idem sentite in vobis, quod in Christo patiente & moriẽte; quæque in ipso geruntur, eadẽ in vobis fieri nõ existimetis solùm, sed eam cordis pietatem concipiatis, vt in vobis ea fieri spirituali quadam experientia percipere possitis; etiam exterioribus sensibus communicate Christo propitio. Verùm facit nostræ mentis inertia, & spiritualium sensuum hebetudo, vt hæc inusitata & aliena videantur, quæ esse non deberent. Quid enim coniunctũ magis est cum
Rom. 6. Christiano homine, quàm mortem Christi sentire? vt qui in mortem Christi baptizatus sit, & in mortem eius cum illo consepultus, & complantatus factus sit similitudini mortis ipsius. Itaque hæc scire deberemus omnes, non speculatione tantùm (non enim speculatione tantùm traduntur) sed praxi, & sensu deuotionis, & pio nos tangẽte affectu, & quadam spiritus experientia. Quid ergo sentire
Rom. 6. deberemus? Quòd vetus homo noster simul cum Christo crucifixus est, vt corpus peccati destruatur & vitiorum. Hanc mortem in nobis sentiamus, ac confirmemus in dies. Quid verò significat Paulus, cùm dicit: *Hoc scientes, quòd vetus homo noster simul crucifixus est?* non enim nudam ibi scientiam requirit; sed piam, & affectu rei consentaneo imbutam. est enim baptismus noster in Christo, mortis eius virtus nobis communicata; cruci enim affixum est peccatum. vnde mortui omnes sumus peccato, vnde sepulti; vt cum Christo mortui, & sepulti, cum Christo resurgamus in nouitatem, vitæ & gratiæ, & lucis diuinæ, nihil in nobis veteris hominis agnoscentes. Alia est ratio sentiendi mortem Christi in nobis & resurrectionem: Si efficaciam mortis peccati ex illius morte perspiciamus, quasi surculi inserti mortis ipsius similitudini; & sciamus corde & spiritus gustu, quia simul vetus homo noster crucifixus est, & quòd accepimus vim mortis peccati à morte Christi, qui peccatum non fecit, sed pro nostris peccatis mortuus est, vnde & vim resurrectionis spiritualis adipiscimur. Sapientissimè his metaphoris vtitur Paulus, vt per res admodùm sensibiles potentiæ nostræ moueantur, & in spiritus sensum assurgant. Petrus etiam salutariter nos passionis Christi meditatione armat, inuitat etiam ad exemplum & imitationem: *Christo*
1. Pet. 4. *igitur*, inquit, *passo in carne, vos eâdem cogi-*
1. Pet. 2. *tatione armamini.* Et rursum: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum.* Arma dant nobis fiduciam & securitatem, armis protegimur ab aduersarijs, armis pugnamus contra aduersarios: hæc tamen non facient arma, nisi nos illis scitè & fortiter vtamur. Sed quid in nobis armatur illa cogitatione? Mens, animus, voluntas, cor, potentiæ omnes, quibus contra hostes nostros pugnandum est. Quapropter illas potentias armis illis indui necessum est, ipsis se munire, illorum virtute imbui; vt legitimè illis & vtiliter vti possimus, & victoriam adipisci. Exemplum verò Christi passionis humana exempla omnia infinita virtute antecellit. nam illa creatam vim continent, hæc diuinam; hæc diuinitus nos mouent & iuuant, cælesti quodam numine ad corda nostra penetrante. Et exempla quidem ad praxim per se spectant, non ad solam rerum speculationem. exemplum enim propterea proponitur, vt animum & vim ab illo accipiamus, & ad imitationem nos per illud exerceamus. Contendamus igitur, Fratres, ad veram quidem mysteriorum passionis & mortis Christi intelligentiam; maiori tamen cura aspiremus & pietate ad illorum mysteriorum internum sensum, & spiritualem vtilitatem. non enim vbi plus est scientiæ, ibi maior animi nostri fructus: sed vbi spiritualis sensus & gustus rerum plurimus est, ibi vberior fructus.

Quid igitur post orationem facis, Christe bone? Videbam proditorem Iudam ad meã mortem atroci animo properantem cum armata Iudæorum manu & Romanorum: excussi illũ timorem & tædiũ generosè, ac prosilij quasi exultans gigas ad currendam viam Psal. 18.
passionis & mortis; atq; adeò potentiùs quouis gigante exilij, & constiti in acie aduersus mundum, carnem, & diabolum, mortem, infernum, & peccatum. Hęc stabant contra me in acie, non solùm Iudæi & Romani; sed per illa, ac pro illis hi bellum illud contra me suscipiebãt. Videbam Principem Satanam cum scelestissimis Diabolis, præter alios qui aderant frequentissimi, ad atrocitatem acuere homines illos teterrimos. Signum dat Iudas, quod inter eos conuenerat: *Salue*, inquit, *Rabbi.* O ironiam execrandam! ô funestam salutationem! & osculatur IESVM. Vide ex ore nefandi latronis efflari in IESVM auaritiam, parricidium, impietatem, omnium scelerum obscœnitatem: refundi tamen ex diuino IESV ore mansuetudinem, benignitatẽ, diui-

diuinitatem. O abominandum Iudæ oſculum! ô IESV adorandum! Non mouetur tamen oſculi IESV diuina virtute proditor; mouetur Iudæ oſculo manſuetus IESVS, clementer illum compellat: *Amice, ad quid veniſti?* Non ſolùm non detrectat oſculum Iudæ mitis IESVS; ſed illum verbis etiam inuitat ad ſanitatem, aperit portam illi ad amicitiam, allicit ad ſceleris ſui confeſſionem: ſæua tamen obſtinatio Iudæ fecit & obcæcatio, vt beneficio ſummo ad maleficium nefarium abuteretur. Redit ad armatos, ſtat in acie, atque etiam ante aciem contra Chriſtum.

Quis ex his rebus non timebit? quis non cauebit? quis contrà non ſperabit? Iudas Apoſtolus Chriſto aliquando acceptus, fit poſtea Diabolus: audit tamen doctrinam Chriſti, videt miracula, accipit facultatem conſecrandi Euchariſtiam & miniſtrandi, recipit corpus & ſanguinem IESV ex eius manibus; toties admonetur à Chriſto officij ſui & pietatis; & tamen non retardatur à ſuis ſceleribus, non à proditione Chriſti. Quis non timeat Dei occulta iudicia, qui hæc paſſus ſit in Apoſtolo? Quis, ne ſimiliter ſibi eueniat, non formidabit? Quaſi verò nos propter res viliſſimas non tradamus Diabolo toties Chriſtum, qui in nobis habitat per gratiam. Audimus doctrinam Chriſti & Apoſtolorum, videmus ex fide miracula, ſacramenta accipimus, Euchariſtiam etiam frequentiùs (vtinam numquam vt Iudas) admonemur officij & pœnitentiæ identidem; & illa videmus in Iuda, & erimus abſque metu? & non exhorrebimus ad Iudæ calamitatem? non cauebimus? Iam ſi quis præterea ſit Sacerdos, ſi Religioſus, ſi Epiſcopus; nónne magis etiam erit Iudas quàm Iudas, ſi piè non viuit, ſi vocationem non tenet & pietatem? Quis verò contrà non ſimul *cauebit*, & *ſperabit*, vbi alias miſericordias in Iuda contemplabitur, tum oſculum, & verba illa: *Amice, ad quid veniſti? Cauebit* quidem, ne non reſpondeat admonitioni diuinæ, pulſui manus Domini, qui ſemper ad oſtium cordis noſtri ſtat & pulſat: *Apoc. 3.* *ſperabit* verò, modò nolit eſſe Iudas: quod qui volet, deterior erit quàm Iudas; ille enim exemplum ſui non habuit, nos habemus ipſius. Illud autem animaduertendum, & quidem ſumma cum humilitate & metu: Vbi tentat quempiam Dæmon, & eò venitur, vt tentationi videatur conſenſurus; aperiat interiorem aurem ad vocem Chriſti, qui tunc ſimiliter atque Iudæ loquitur ſuauiſſimè: Amice, quò deueniſti? Iudas me tradere voluit Iudæis, non ſtatim interficere: tu, ſi conſentis in peccatum, non ſolùm me trades Diabolo, ſed continuò crucifiges quod in te eſt; certè gratiam, per quam ego in te ſum, necabis.

Quid porrò geſtum eſt, magne IESV? Volui omnibus demonſtrare me mea voluntate pati pro mortalibus, proceſſi armatis obuiam, interrogaui: *Quem quæritis?* Dicunt; IESVM *Nazarenum*. Reſpondi: *Ego ſum.* quibus verbis aliquid addidi meæ virtutis, qua vires armatorum omnium eneruaui, & omnem multitudinem in terram poſtraui, & cum ipſis Iudam, Satanam, & eius omnes ſatellites. Victi igitur eſtis omnes Romani, Iudæi, orbis vniuerſus, omnes Dæmones. Eodem negotio, imò abſque vllo negotio, potuit Chriſtus omnes homines conculcare. Cur non pergis ita hoſtes tuos accipere, maxime IESV? Hac ratione ſi egiſſem, perierat ſalus veſtra, & mea veſtri redemptio. Non enim veni in mundum, vt cum hoſtibus ſola potẽtia diuinitatis dimicarem, vel eos vincerem, (id enim de cælo poteram) ſed ex infirmitate aſſumptæ humanitatis fuit mihi cominus confligendum: & tamen meam virtutem ſimiliter exero in hoc etiam genere belli; proſterno enim hoſtes meos & conculco, frango eorum ſuperbiam humilitate, robur infirmitate, mortem ipſam morte mea expugno. Itaque cùm me ligant, cædunt, contumelijs afficiunt, crucifigunt; ijs ipſis rebus eos ego proſterno atque vinco. Hæc ratio vincendi facit, vt, quando vos hoſtes veſtri quærunt ad mortem animæ, præſto ego ſim & reſpondeam Diabolo, ſi velitis audire: *Ego ſum.* non huius animam miſeri, hominis tu vis interimere, ſed me. & fiet, ſi meo ſpiritui conſentiatis, vt frangatur illa vis diabolica & extirpetur. Video, benigne IESV: ego verò te auctore ex horum myſteriorum virtute me ita comparabo, vt oſculum tuæ ſapientiæ è tuo ore diuino humillimè in ſpiritu recipiam, quod mihi ſignificet ligandum me diuinis tuis mandatis & conſilijs, ac diuina tua virtute faciat fortem. Amen.

MALCHI AVRICVLÆ ABSCISSIO.

MATTH. XXVI. MARC. XIIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

In lxxxij. imaginem Adnotatiuncula. *lxxxij.*

109.

A. *Seruo Principis Sacerdotum insolentiùs adorienti* IESVM, *abscidit auriculam Petrus.*

B. *Nihil propterea mouentur Iudæi: obiurgat tamen Petrum* IESVS.

C. *Malcho restituit auriculam: permittit se capi.*

MATTH. XXVI. MARC. XIIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

Tunc [a] *accesserunt,*		*Videntes autem hi, qui circa ipsum erant, quod futurum erat, dixerunt ei: Domine, si percutimus in gladio?*	
Et ecce [a] *vnus ex his qui erant cũ* IESV, *extendens manũ exemit gladium suum, & percutiens seruum Principis Sacerdotum,* [a] *amputauit auriculam eius.*	*Vnus autem quidam de circumstantibus educens gladium, percussit seruum summi Sacerdotis: & amputauit illi auriculam.*	*Et percussit vnus ex illis seruum Principis Sacerdotum, & amputauit auriculam eius dexteram.*	*Simon ergo Petrus habens gladium, eduxit eum, & percussit Pontificis seruum; & abscidit auriculam eius dexteram. Erat autem nomen seruo Malchus.*
Tunc ait illi IESVS: [b] *Conuerte gladium tuũ in locum suum. omnes enim qui acceperint gladiũ, gladio peribunt. An putas, quia non possum rogare patrẽ meũ, & exhibebit mihi modò plus quàm duodecim legiones Angelorum? Quomodo ergo implebuntur Scripturæ, quia sic oportet fieri?*		*Respondens autem* IESVS, *ait:* [b] *Sinite vsque huc.*	*Dixit ergo* IESVS *Petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem, quem dedit mihi Pater, non bibam illum?*
		Et cùm [c] *tetigisset auriculam eius, sanauit eũ.*	
In illa hora dixit IESVS *turbis:*	*Et respondens* IESVS, *ait illis:*	*Dixit autem* IESVS *ad eos, qui venerant ad se, Principes Sacerdotum, & Magistratus templi, & Seniores:*	
Tanquam ad latronem existis cum gladijs & fustibus comprehendere me:	*Tanquam ad latronem existis cum gladijs & lignis comprehendere me:*	*Quasi ad latronem existis cum gladijs & fustibus:*	
quotidie apud vos sedebam docens in templo, & non me tenuistis.	*quotidie eram apud vos in templo docens, & non me tenuistis:*	*cùm quotidie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me: sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum.*	
Hoc autẽ totum factum est, vt adimplerentur scripturæ Prophetarum.	*sed vt impleantur Scripturæ.*		

ADNO-

MALCHI AVRICVLAE ABSCISSIO.

Matth. xxvi. Marc. xiiij. Luc. xxij. Ioan. xviij. 109 *lxxxij*

A. *Seruo Principis Sacerdotum insolentius adorienti* IESVM, *abscidit auriculam Petrus.*
B. *Nihil propterea mouentur Iudæi; obiurgat tamen Petrum* IESVS.
C. *Malcho restituit auriculam; permittit se capi.*

ADNOTATIO.

A. Significauit itaq; se potestatem facere mitis IESVS, *vt ipsum possent comprehendere: verùm illud interdicit, vt ne è suis aliquẽ capiant, nulli è suis noceant. Perterriti fugissent Apostoli iam tũc, nisi Christum ipsis cauisse intellexissent. Facta potestate vt eum tenerẽt, irruunt quidem, sed trepidantes; neque enim se omnino receperant à superiori consternatione. Id quum facerent, & vnus è seruis Principis Sacerdotum primus* IESVM *adoriretur insolentiùs, non potuit id perpeti Petrus; sed cùm omnes commoti dixissent:* Domine, si percutimus in gladio? *ille nullo expectato responso eripit è vagina gladium: dictum ac factũ, percutit Malchum (hoc enim erat nomen seruo illi summi Pontificis) abscindit illius dexteram auriculam. Et hoc quidem cùm patraret Petrus, interdicebat* IESVS *omnibus ne id facerent:* Sinite, *inquit*, vsque huc: *desinite, abstinete ad paululũ temporis, donec patiar: post hoc tempus mea erit vindicta, ego retribuam. Horrent factum Petri ceteri Apostoli, & parum abfuit quin fugerent; sed adhuc illorum animos Christus sustentabat. Quid etiam nunc moramini milites, satellites, ministri, Tribuni, Duces templi? ecce prælium committit vnus piscator aduersus Romanam potentiam & Iudaicam: vulnerat, membrum amputat serui Principis Sacerdotum: cur hæretis? quæ nam hæc est vestra omnium tanta ignauia? Non poteratis, quia nolebat Christus adhuc comprehendi.*

B. Timor igitur cùm corripuisset omnes ac stupor, astant attoniti, & audiunt IESVM, *quemadmodum Petrum obiurgat:* Mitte, *inquit*, gladium tuum in vaginam: calicem quẽ dedit mihi Pater, non vis vt bibã illũ? omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribũt. An putas quòd non possũ rogare Patrẽ meũ, & exhibebit mihi modò plusquam duodecim legiones Angelorũ? Quomodo ergo implebũtur Scripturæ, quia sic oportet fieri? *Videtis nũc planissimè Romani & Iudæi, vniuersi videtis mortales,* IESVM *sua voluntate passum, vt Patris Dei voluntatem impleret. Hæc enim cùm audirent tam multa verba, nullus tamen commouetur.*

C. Iacebat Malchus sanguinolentus, hunc sanat IESVS *solo auriculæ contactu, & auriculam restituit: dein summa cum animi mansuetudine dicit Principibus Sacerdotum, templi Magistratibus (id est, Præfectis militũ qui templi agebant custodiam) & senioribus, qui cum armatis conuenerant. Iudæis loquitur Christus, non Tribuno, non Romanis; Iudæi enim necis Christi erant authores, Iudæi Christum interficiebant: necabant quidem etiam Romani, sed minori facinore. Quid igitur dicit* IESVS *sceleratis Iudæis?* Tanquã ad latronẽ existis cũ gladiis & fustibus cõprehendere me: quotidie eram aqud vos, sedebã in templo docens. *cùm itaque quotidie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me, nec me tenuistis: sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Quid hæc sibi volunt, bone* IESV? *Ea illis demonstraui quorum ipsi erant sibi conscij; voluisse eos me tam frequenter comprehendere, lapidare, interficere; non potuisse tamen teste eorum conscientia; ac ne nunc quidem cum tanta armatorum multitudine, vel potuisse, vel posse, nisi ego velim, nisi permittam: sed tunc planè permisi, cùm dixi:* Hæc est hora vestra, hæc potestas tenebrarum.

MEDITATIO.

O IESV, Dei & Domini nostri adorandam mansuetudinem! Rursum se offert latronibus ligandum, & ad mortẽ ducendũ, dat eis etiam facultatem vt id possint, quod ipso nolente non valebant. recreat enim illos ex consternatione, restituit vires prostratas, quas in ipsum exerceant. Verè oblatus es, Domine, quia voluisti: Verè tua voluntate ex Patris obedientia tradidisti temetipsum pro nobis: & nos tamen nulla voluntate, quæ nobis sese offerũt tribulationes pro peccatis nostris, suscipimus; sed auersamur illas, exhorremus & fugimus: quod contrà factum oportuit authore Christo, exemplo Christi. Quis enim non ferat pro se quasuis pœnas eo corde, quo sentiat promptitudinẽ oblationis Christi ad mortem pro nobis? præsertim cùm cauerit, ne nostro spiritui noceant omnes aduersarij nostri. Propterea enim sibi non cauit, sed se ligari; & ad mortem perduci permisit; vt tanta hostium nostrorum violentia in ipsum solum effusa eneruaretur, nec nostram conscientiam

Isa. 53. Eph. 5.

tiam lædere quisquam posset, nisi stolidè lædi nos ipsi velimus.

Cùm igitur sentiunt sibi vires esse factas, primus Malchus intemperantiùs IESVM adoritur. Miserum scilicet seruum, & abiectū Iudæorum regnum & potentia. Idcircò noluit Christus per Iudæos ligari, sed per Romanos: simul tamen per Iudæos permisit postea, vt vniuersus orbis contra Dominum & contra Christum eius staret. Huc verò magnæ incurrunt rerum vicissitudines, magnæ antitheses: Malchus inijcere manus in IESVM audet, quod non poterat: mouentur Apostoli ad prælium, ad defendendum Christum duobus gladijs, quod non debebant: Petrus committit prœlium, & tamen Christus prohibebat dicens: *Sinite vsque huc*: paruo hoc tempore, cùm adhuc vires habere videmini ad resistendum, illis ne vtamini tamen; statim nihil erit quod vos ego prohibeam: Iudæis enim ac Romanis omnia permittentur, & vos nil vel audebitis vel poteritis propugnare. Armata adstat turba Iudæorum, Principes, Magistratus, cohors Romanorum, Tribunus, Centuriones, Antesignani: ab IESV vndecim homines stant cum duobus gladijs, & nullus audet manus in IESVM inijcere, præter vilem seruum, & Pontificis, & Malchum. Abscindit huius auriculam dexteram Petrus, hanc restituit IESVS; increpat Petrum & docet, deinde omnes Principes Sacerdotum, & templi Magistratus, & Seniores; & humanissimè arguit inhumanitatis & insolentiæ. Quorsum hæc omnia, sancte IESV? Quod ad Malchum attinet, mysterio factum est, vt *rex* vocaretur, & seruus esset, qui primus in me ausus est manus inijcere: regnum enim Iudæorum erat seruum. reliqua erat religionis libertas & legis; ea tamen seruiebat, non Romanis solùm, sed ambitioni etiam Iudæorum, & illius libertatis deprauationi. Video, Domine, quod ex facto Petri ostensum sit esse iam abscissam auriculam, qua poterant vti legitimè Iudæi, non vtebantur tamen. Cur ergo restituis illam aurem, Christe IESV? Non illam restituo vt suam; illa enim erat vetus, hæc noua; illa Iudæi, hæc mea Christi; illa, qua veterem legem audiebant, hæc, qua Euangelium filij Dei debebant audire. O te felicem si intelligas, Malche, quam aurem amisisti, & quam recuperasti! Sed tu meministi tuæ atrocitatis, & iniuriæ Petri, nec desiisti Christum insectari: vt in te intelligeretur, Iudæos, etiam postquam Christus mortuus fuerat, non destitisse à sua pertinacia, & Ecclesiæ persequutione. Quid autem nobis? Non sæpenumerò per prædicatores & bonos patres auris turpium vel verborum vel cogitationum amputatur, & Christi subrogatur; tamen subinde hanc respuimus, ad illam redimus? Amputa mihi, Christe IESV, per Petrum vtramque aurem meam, & vtramq; restaura tua manu; vt vanitates ne audiat anima mea, sed insonent semper ad cor meum verba tua suauissima, & passio tua efficacissima.

Euthy. ex Chrysostomo.

Sed, heus tu Petre, quid facis? Christus prohibet, tu tamen sine Christo per te præliū committis, & deijcis hominis auriculā? Quod non debuisti facere, fecisti; simili ardore animi propulsus atque tunc, quum dixisti: *Et si oporteat me mori tecum, non te negabo.* Quocirca iustè à Christo fuisti obiurgatus. Verùm doces nos vtiliter, ne feruores dumtaxat nostros, etiam qui videantur excellenter spirituales, temerè sequamur, quin priùs ad Christum accurramus, atque ex vero & humili spiritu recta ratione illos impetus examinemus; vt à Deo, si rectè sint comparati, vim accipiant, & in actiones salutares progrediantur: vt ne faciamus Dei spiritum vel zelum, qui noster est, vel etiam Dæmonis.

Quid autem, bone IESV, voluisti in hac tua mansuetudine & benignitate, quid verò in Iudæorum obiurgatione? Et hîc, & toto passionis meæ mysterio eò spectabam, si quis ad cor rediret, vt eum ad pœnitentiam recipere possem clementer: quod planum feci, & cùm pro meis crucifixoribus oraui, & cùm latroni spopondi Paradisum, qui modò fuerat mihi conuitiatus. Et quidem tota mea passio, omnes meæ passionis actiones oratio quædam erat pro ijs à quibus patiebar: nec mirum, quia erant pro totius orbis redemptione meritum. Simul hoc vobis dedi exemplum amplissimum, quo meam doctrinam confirmaui validissimè; vt inimicos vestros diligeretis, benefaceretis ijs qui oderunt vos, oraretis pro persequentibus & calumniantibus vos; vt sic filij adoptiui essetis Patri meo, sicut ego sum naturalis. Tandem pro meæ mansuetudinis consummatione feci Iudæis & Romanis facultatem, vt me ea possent, quæ Pater constituerat. Diuinè hæc egisti, magne IESV, vt omnia. Sit tibi gloria in sæculum. Amen.

Matt. 5.

CAPI-

A. IESVS *ligatur collo et manibus.*
B. *Diffugiunt Apostoli omnes.*
C. *Adolescens relicta sindone nudus aufugit.*

D. *Sedet lucifer in throno igneo & tenebroso, vnde furias omnes immittit in Christum.*

CAPITVR CHRISTVS.

EISDEM CAPITIBVS.

In lxxxiij. imaginem Adnotatiuncula. lxxxiij. 110.

A. IESVS ligatur collo & manibus.
B. Diffugiunt Apostoli omnes.
C. Adolescens relicta sindone nudus aufugit.
D. Sedet Lucifer in throno igneo & tenebroso, vnde Furias omnes immittit in Christum.

MATTH. XXVI.	MAR. XIIII.	LVC. XXII.	IOAN. XVIII.
		Sed[a] hæc est hora vestra, & potestas[d] tenebrarum.	
Tunc discipuli omnes, relicto eo, [b] fugerunt.	*Tunc discipuli eius, relinquentes eum, omnes fugerunt. [c] Adolescēs autem quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo: & tenuerūt eum. At ille, reiecta sindone, nudus profugit ab eis.*		
& manus iniecerunt in IESVM, & tenuerunt eum.	*At illi manus iniecerunt in eum, & tenuerunt eum.*		*Cohors ergo, & Tribunus, & ministri Iudæorum comprehenderunt IESVM, & ligauerunt eum:*

ADNOTATIO.

A. Illa cùm dixisset IESVS, sentiunt primi Apostoli datam omnino potestatem armatis in IESVM; diffugiunt omnes perterriti atque exanimati. Idem intelligunt Dæmones, vrgent truculenter. Sentiunt Romani & Iudæi vires sibi restitui & animum, abscessisse timorem: inijciunt terrimas manus in IESVM, Deum colligant, insultant, exagitant: ligatum verò creditur eius collum catena, manus retrò funesto fune. Lætantur Iudæi, gaudet execrabilis Iudas, exultant omnes. Luge tu colligatum Deum omnipotentem, vt tibi solueret vincula peccatorum & Inferni.

B. Diffugiunt Apostoli omnes consternati. Et initio quidem simul Ioannes territus aufugit cum reliquis, etiamsi statim cum Petro redierit, & sequeretur à longè. Fugerunt quidem dissipati Apostoli, nec quò ierint scimus. est tamen verisimile aliquos accurrisse ad Matrem IESV, atque ad eam acerbissimum nuntium attulisse; repletam domum tristitia & luctu; magno animo id tulisse Mariam, etiamsi omnium ægerrimè.

C. Fugientibus Apostolis, sequebatur adhuc IESVM adolescens quidam sindone amictus super nudo (num hic fuit Ioannes, vt nō displicet Gregorio?) tenetur sindone: excutit ille sindonem, & aufugit nudus. Alij simpliciter accipiūt vnum quendam adolescentulum illum fuisse, incertum verò quisnam fuerit.

D. Sedet Princeps spirituum omnium malignorum Lucifer in throno igneo ac tenebroso, astant innumerabiles Diaboli: suo imperio gubernat Romanorum ac Iudæorum sæuitiā, Principum malitiam auget atque atrocitatem, vrget mortem Christi. Verùm hoc fecit donec incepit sibi à morte Christi timere. tunc enim per vxorem tentauit reuocare Pilatum à nece Christi. Ignat. ad Philipp. *Itaque omnibus imaginibus, donec pro tribunali sedit Pilatus, est intelligenda præsens affuisse hæc tenebrarum potestas & Satanæ; tunc primùm abscessisse.*

MEDITATIO.

SEd hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum. Faciem rerum harum luctuoſiſſimã contemplemur, Fratres. Accipiunt licentiam ſimul & vim à Chriſto Lucifer, Iudæi, Romani: nihil iam verentur, nihil timent; Angeli longè adſtant, vim faciunt atrociſſimam qui quærebant animam IESV: narrantur Patribus in Limbo quæ fiunt, aduertunt mentem Angeli è cœlo omnes; incipit vniuerſa natura ſtupeſcere, cùm videt creatorem ſuum ligandum. Sed quid Apoſtoli? Cùm intelligerent per illa verba datam facultatem hoſtibus Chriſti, & cernerent irruere omnes in illum, ſibi miſerè timentes diffugiũt omnes ac diſſipantur, quaſi oues percuſſo paſtore. Quid facitis, ô boni? Animum cur non retinetis, quem modò exercebatis confidenter? vbi eſt illud, *Si percutimus in gladio?* Non recolitis accepiſſe vos ante duas horas Chriſti corpus & ſanguinem, & gratiam Dei ſingularem, & diuinum robur? Iam ſi omnia vos deficiunt de veſtra infirmitate, nónne nunc audiſtis ex ore IESV vobis eſſe cautum, ac proinde nullum poſſe vobis nocere? Nolite fugere: quod facitis, Chriſto ingratum in primis, quaſi illi non fidatis; quaſi veſtra fuga priùs illum videatur damnare quàm Iudæorum vincula: pedem figite, aderit vobis IESV sè vinculis, è paſſione, è cruce, è morte. Contemplamini potiùs, quæ coram Deo, & Angelis, & hominibus mirabilia, inuiſa, & inaudita permittat in Filio ſuo Deus, quæ Filius ipſe ſumma voluntate patiatur à mortalibus, vt mortales redimat. Animum recipite heu nimiùm pauidi, & ad harum admirabilium rerum fructũ, quæ fieri incipiunt, vos comparate. At vos fugitis, & animum abijcitis præſente Chriſto, patiente pro vobis Chriſto, & ad vim illam externam & ferociam ſenſum & animum totum aduertitis, & illa deſeritis ſubſidia quæ ſunt vobis præſto diuinitùs.

Pſal. 37 · *Zac. 12.*

Neque verò hæc ita dico, vt negem vos iuuante Chriſto, cohortante etiam virgine Matre, ad quam veniſtis, animũ recepiſſe: ſed illa noto in vobis, dum veſtram hiſtoriam narro, vt ſimilia in nobis notem. Quid enim nos ſimiliter non facimus? quoties ad minimam vel Dæmonis, vel mundi, vel Carnis tentationẽ animum deſpondemus? faciem à Chriſto auertimus? &, quod longe eſt deterius, illis cõſentimus, ac vires noſtras cum illorum coniungimus, & Chriſtũ cum illis oppugnamus? Quid autem timemus in tentationibus? enervauit timores noſtros timor. Chriſti in horto Cur animũ deijcimus, quem recepit pro nobis Chriſtus exiens obuiam armatis? Quid ligari nos ſinimus ab hoſtibus noſtris? quorum vincula non ſolùm vt ſoluerentur, ſed vt ne ligari nos quidem poſſent, fecerũt Chriſti vincula. Cur non potiùs damus nos Angelis ligãdos Chriſti vinculis? Erant igitur omnia quæ gerebantur plena myſterio. Apoſtoli fugiunt, vt nos ne temerè fugiamus: nihil patiuntur à Iudæis, vt ſalutem noſtram diſcamus vnicè in Chriſto collocare, nec timere quid faciat nobis vel homo vel Dæmon. Sequitur tamen adoleſcens fugientibus Apoſtolis: deſciſcentibus ſcilicet Iudæis, ſequitur noua gentilitas Chriſtum, oppugnatur, eripit ſe tamen ab illis, & ad ſalutem contendit relictis omnibus, per Martyres, & per Religionis ſtatum. Verùm ad vincula Chriſti veniamus. *Pſal. 54.*

Incipit pati Chriſtus Filius Dei: paremus animum noſtrum, & eius paſſiones omnes intimis viſceribus recipiamus, illis noſtra corda & carnes cõfigantur. Aperi cor noſtrũ, mitis IESV, & reple ſuaui & forti compaſſione, & ſenſu viuido tuarum pœnarum. ibi enim ianua recluditur ad cœlũ, & ad ea quæ è cœlis dona tua deuotis animis communicantur, quæ ſignificari nonnihil poſſunt, explicari plenè non poſſunt. Infinitam atrocitatem & rabiem contemplare capientiũ, trahentium, raptantium benignum IESVM, & collum eius, manuſque ligantium. ibi enim peſſimus maiori atrocitate ſæuit Iudas, inſtigat nefariè; hortatur tamen vt ducant cautè. Inſtãt omnibus Principes Sacerdotum & Seniores, Magiſtratus templi, Tribunus, Draconarius; vrgent Centuriones, & inſultant: Habemus, tenemus ſacrilegum, præſtigiatorem, & ſeditioſum, opprobrium hominum, & plebis abiectionem. Gaudent Dæmones, exultat Lucifer, regnum ſuum iactat, ligato IESV nihil ſibi iam timendum. Lugent è contrario Angeli, & præſentes, & è cælo; & quibus lachrymis condolere poſſunt, patienti Domino & Creatori ſuo compatiuntur. ſimiliter reliqua creatura creatori & conſeruatori ſuo, & gubernatori cõdolet. Lugent è Limbo Patres: *Pſ. 21.*

tres: verè tangitur dolore cordis intrinſecus amariſſimè Virgo Mater, quæ hæc nouerat per internuntios, & eos qui ad ſe iam redierant Apoſtolos. Planè hora & tempus peſſimorum hominum illud erat, & rectorum tenebrarum harum, & Inferni poteſtas exerta diuina permiſſione.

Luc. 22.

Sed quis capitur? quis autem ligatur? Deus, potentia immenſa & infinita: is qui captus & ligatus ſuſtentat tamen creaturam omnem, animas omnes creat, gubernat cœlum & terram: is qui per ſua vincula illos ligat qui eum ligabant, & quidem Inferni vinculis: ille qui ſuis vinculis peccatorum vincula ſoluit æterna & temporalia. O vinculorum potentiam adorandam! O vinculorum incomparabilem libertatem! O vincula ſalutaria! Hæc ſunt quæ te conſtringunt Satan, te Mors, te Inferne, te Peccatum: hæc vincula ſoluunt Patres è Limbo; hanc enim tunc poteſtatem habebant illa vincula. Hæc vincula poteſtatem illam ingentem hominibus dederunt ſoluendi peccata, tum etiam ligandi ad peccata & horum pœnas. At nos tamẽ nihil aliud quàm continenter te ex nobis ligamus, magne IESV. & noſtra quidem peccata hoc faciũt, quibus à Deo faciem auertimus, ad ea quæ tibi non placent conuertimus: tum ſi quando in Spiritum ſanctum peccamus, ibi verò manus Dei benignitatis in nos ligamus arctiùs. Certè quò magis demeremur Dei miſericordiã, eò manus Dei ligamus magis; & vbi nobis vult beneficare, id ne faciat quod in nobis eſt impedimus. Noſtram ſimul mentem, voluntatem, potentias ligamus atque corrumpimus, & eò deducimus, vt ne poſſint quod poſſent. Illa verò eſt noſtra Dei manuũ ligatio, heu nimium vſitata. quum enim numquam Deus non ad oſtium adſtet noſtri cordis, cùm continenter illud pulſet; nos tamen adſtantem nõ agnoſcimus, illi non aperimus, illius gratiam præuenientem & excitantem auerſamur, illi non cooperamur; atque adeò fortiùs illi oſtium occludimus, quò pulſantem minus audimus. Eodem negotio, imò maleficio, hoſtibus noſtris aperimus, illorum manus ſoluimus, & contra Deum & nos ipſos armamus. O miſeriam omnibus lachrymis deplorandam! Et tamen poſtquam ita fecimus, rurſum ſi velimus, ſi Deum admittamus in corda illo iuuãte, ſi ad eius hæc vincula confugiamus; ſoluemus denuò illi manus quas ligaueramus, & effundetur eius in nos benignitas: ligabitur ſimul eius in nos iuſtitia atque indignatio; ſi opera pia exerceamus, ſi orationibus deuotè inſtemus & feruidè: nec vindicabit ſuas iniurias pro noſtro merito; ſed clementer manum ſuam in nos exercebit, miſericordiam expediet: corripiet nos, ſed vt pater: nam ſi flagella adhibeat, erunt illa benigna & ſalutaria. quòd ſi non emendemur; ibi verò exeretur illa manuum Dei ſolutio, illa Dei ira in nos, ille furor æterni exitij. Ex quo malo libera nos, benigne IESV, per tuam hanc captionem & vincula, & trahe nos funiculo tuæ humanitatis atque clementiæ, vinculis charitatis tuæ infinitæ complectere nos, allicias nos ad te, & ad tuam bonitatem alliges, tibi vnias excellenti illa gratiæ tuæ vnione, vt in te viuamus, moueamur, & ſimus, in te & per te operemur. Liga nos tuis præceptis & conſilijs ſalutaribus, & diſſolue vincula noſtrarum iniquitatum, & impedimenta noſtrarum potentiarum & actionum. Fac nos quæ vincula paſſus es corde geſtare, quæ nobis parient veram libertatem in te & ſalutem. Amen.

Apoc. 3.

DVCITVR AD ANNAM PRIMVM.

MATTH. XXVI. MAR. XIIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

In lxxxiiij. imaginem Adnotatiuncula. *lxxxiiij.*

III.

A. *Deducitur* IESVS *ex itinere ad Annæ domum.*

B. *Annæ sistitur.*

C. *Remittit eum Annas ad generum* Caipham.

MATTH. XXVI.	MARC. XIIII.	LVC. XXII.	IOAN. XVIII.
At illi tenentes IESVM, *duxerunt ad*[c] *Caipham Principem Sacerdotum.*	*Et adduxerunt* IESVM *ad summum Sacerdotem:*	*Comprehendentes autem eum, duxerunt ad*[d] *domum Principis Sacerdotum:*	*Et adduxerunt*[a] *eum ad Annam*[b] *primùm. erat enim socer Caiphæ, qui erat Pontifex anni illius. Erat autem Caiphas, qui consilium dederat Iudæis; quia expedit vnum hominem mori pro populo.*

ADNOTATIO.

A. EX *horto Gethsemani per torrentem Cedron & Portam auream trahitur benignus* IESVS *à crudelissimis latronibus; cum summa indignitate & contumelia: illinc præcedunt qui catenam eius tenent, hinc sequuntur qui funem manus retrò colligantem. O bone* IESV, *quis erat tunc animus tuus? te, & mortales redimentis mea patientia. Præcedunt alij armati, alij sequuntur, medius rapitur* IESVS: *qui priùs fugerãt Ioannes & Petrus recepto animo sequuntur longè. Capiunt iter latrones ad Caipham, vt summo eius anni Pontifici* IESVM *sisterent iudicandum: & tamen ex itinere ducunt illum primùm ad Annam Caiphæ socerum. Vide turbam, arma, faces, laternas, tumultum: vide Iudam solicitum vt cautè agerent, vt cautè* IESVM *ducerent. adhuc timent omnes.* Sap. 7. *nam cum timida sit omnis malitia, quem animum arbitremur fuisse pessimorum hominum in tam atroci & nefario scelere? Contemplare collum Christi crudeli catena constrictum & afflictum, liuorem carnis Christi deosculare, idem in manibus facito; nec existimes ligatum collum vel manus* IESV *catena & fune suauiter, sed acerbè atque crudeliter, & non ea de causa solùm lædi, sed violentia trahentium & contumelia.*

B. Domus Annæ, quam ingressi obtulerunt IESVM *ligatum Põtifici (dicebatur enim Annas Pontifex, etiamsi non esset anni illius) vt ei* Luc. 3. *gratificarentur, & genero Caiphæ.*

C. Respondet illis Annas: Gratum mihi fuit officium vestrũ, Fratres, quòd reum ad me primùm adduxistis; sed tamen apud Caipham agenda est causa: verùm ego quasi obiter aliquod præiudiciũ venari vellem ab imputato. Deinde omnes: Ad Caiphã. *sic nihil interrogat* IESVM *Annas. Propterea subditur alia Adnotatio.*

INTER-

DVCITVR AD ANNAM PRIMVM. 111

Matth. xxvi. Marc. xiiij. Luc. xxij. Ioan. xviij. *lxxxiiij*

A. *Deducitur* IESVS *ex itinere ad Annæ domum.* B. *Annæ sistitur.*	C. *Remittit eum Annas ad generum Caipham.*

Posita est imago hæc, si quis velit intelligere, non fuisse in domo Annæ inflictam alapam IESV, *nec factam primam Petri negationem. Vtrumque tamen ibidem factum esse, consonat magis Euangelicæ lectioni, vt in sequenti imagine appingitur.*

A. *Annæ interroganti respondet* IESVS.	F. *Negat sibi notum esse* IESVM.
B. *A petulanti milite alapa* IESV *infligitur.*	G. *Surgit egreditur foras ante atrium.*
C. *Ingreditur Ioannes in atrium.*	H. *Gallus cantat primò.*
D. *Huius rogatu Petrus quoque introducitur.*	A. *Iubet Annas duci* IESVM *ad Caipham; Petrus eodem properat.*
E. *Exagitatur ab ancilla ostiaria.*	

INTERROGATVR AB ANNA: NEGAT EVM PETRVS.

MATTH. XXVI. MARC. XIIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

In lxxxv. imaginem Adnotatiuncula. *lxxxv.* 112.

A. *Annæ interroganti respondet* IESVS.
B. *A petulante milite alapa* IESV *infligitur.*
C. *Ingreditur Ioannes in atrium.*
D. *Huius rogatu Petrus quoque introducitur.*
E. *Exagitatur ab ancilla ostiaria.*
F. *Negat sibi notum esse* IESVM.
G. *Surgit, egreditur foras ante atrium.*
H. *Gallus cantat primò.*
A. *Iubet Annas duci* IESVM *ad Caipham: Petrus eodem properat.*

MATTH. XXVI.	MAR. XIIII.	LVC. XXII	IOAN. XVIII.
			Sequebatur autem IESVM
		Petrus verò sequebatur à longè.	
			Simon Petrus, & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus Pontifici, & [c] *introiuit cum* IESV *in atrium Pontificis: Petrus autẽ stabat ad ostium foris. Exiuit ergo discipulus alius, qui erat notus Pontifici, & dixit ostiariæ, &* [d] *introduxit Petrum.*
	Et cùm esset Petrus in atrio deorsum,	*Accenso autem igne in medio atrij, & circumsedentibus illis, erat Petrus in medio eorum*	
& accessit ad eum [a] *vna ancilla,*	*venit vna ex ancillis Summi Sacerdotis:*		
	& cùm vidisset Petrũ calefacientem se,	*Quem cùm vidisset ancilla quædam sedentem ad lumen, & eum fuisset intuita,*	
dicens:	*aspiciens illum ait:*	*dixit:*	*Dicit ergo Petro ancilla* [e] *ostiaria:*
Et tu cum IESV *Galilæo eras. At* [f] *ille negauit coram omnibus,*	*Et tu cum* IESV *Nazareno eras. At ille negauit,*	*Et hic cum illo erat. At ille negauit eum,*	*Numquid & tu ex discipulis es hominis istius?*

MATTH.

MATTH. XXVI. MAR. XIIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

MATTH. XXVI.	MAR. XIIII.	LVC. XXII.	IOAN. XVIII.
dicens: Nescio quid dicis.	*dicens: [f] Neque scio, neque noui quid dicas. Et [g] exijt foras ante atrium, & gallus [h] cantauit.*	*dicens: Mulier, non noui illum.*	*Dicit ille: Non sum.*

Pontifex ergo interrogauit IESVM *de discipulis suis, & de doctrina eius.*[a] *Respondit ei* IESVS*: Ego palam loquutus sum mundo: ego semper docui in Synagoga, & in templo, quò omnes Iudæi conueniunt; & in occulto loquutus sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos, qui audierunt quid loquutus sim ipsis: ecce hi sciunt quæ dixerim ego.* [b] *Hæc autem cùm dixisset, vnus assistens ministrorum dedit*[b] *alapam* IESV*, dicens: Sic respondes Pontifici? Respondit ei* IESVS*: Si malè loquutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem benè, quid me cædis? Et misit eum*[a] *Annas ligatum ad Caipham Pontificem.*

ADNOTATIO.

A. NON *potuit interrogare* IESVM *Annas vt Iudex, quia Iudex non erat; sed dolosè captans aliquid vnde eũ posset vel damnare vel accusare, de doctrina, de discipulis interrogauit in atrio ipso. Auersatus est Christus* IESVS *pessimi hominis malignitatem, & constanter respondit: Cur me tu de ijs interrogas quæ ego palàm loquutus sum, & quæ tu nosti? Sunt innumerabiles qui ex me doctrinã meam audierũt, & nouerũt discipulos. Nihil enim in occulto docuit Christus. nã si explanabat omnia priuatim discipulis, nolebat tamen esse occulta.*

B. Hæc cùm in contumeliam dicta interpretarentur Annas & circumstantes ministri, vnus ex his incussit Deo IESV *alapam in maxillam. O Angeli qui hoc cernitis, quid statis? Cur tam atrocem cõtumeliam in Regem vestrum & Dominum non vindicatis? O bone* IESV*, permitte vindictã Angelis. Erro tamen ego vehementer, longiùs me rapit contumeliæ atrocitas; vereor ne audiam, vt Petrus audierat. redeo igitur ad me, detestor impietatem, doleo ita pati Christum propter me, illi compatior, defleo mea peccata, deposco similiter pati pro Christo, desidero in corpore meo & corde non hãc alapam solùm, sed omnes Christi passiones sentire, Christi responsum (plenum diuina mansuetudine, patiẽtia, & sapientia) adoro.*

C. Cùm hæc aguntur, introducitur Ioannes in atrium, quòd eum sciret ostiaria ancilla esse Pontifici notum: Petrus verò non admittitur, ignotus homo.

D. Cùm autem Ioannes vidisset Petrum non esse ingressum, egreditur rursum, & impetrat ab ostiaria vt eum admittat. Ioannes confidentiùs accedit ad milites, obseruat ad scalas quid fiat.

E. Petrus verò miscet se turbæ, ad ignem accedit, modò stat, modò sedet: non sinebat scilicet solicitudo & metus illum esse quietum. De Ioanne dissimulabant Iudæi, vt quem Pontifici scirent esse familiarem, Petrum exagitant; & primùm ancilla ostiaria sola illum adoritur: Tu cum Galilæo, cum Nazareno eras, tu ex discipulis es hominis istius?

F. Petrus in omnium conspectu negat omnia. Hem Petre, quid facis? vbi es? vbi sunt illæ tuæ pollicitationes tã feruidæ? Etiamsi omnes scãdalizati fuerint, sed non ego: Dñe, tecum paratus sum & in carcerem, & in mortẽ ire; quare non possum te sequi modò? animam meã pro te ponam. *Nõnne memoria tenes professiones tuas de* IESV *fide & pietate plenas?* Verba vitæ æternæ habes. Tu es Christus Filius Dei viui. *Non veniebat in mentem tibi priuilegiorũ quæ à Christo acceperas tam multa, & illius præsertim quo designatus à Christo fueras fundamentũ Ecclesiæ, ac Regni cælorũ ianitor? At tu omniũ immemor præ mœrore & metu obstupuisti ad vocem vilis ancillulæ, & grauiter Filium Dei offendisti. Sed mysterium hoc fuit diuina*

Matt. 26. Marc 14. Luc. 22. Ioan. 13. Ioan. 6. Matt. 16.

uinæ sapientiæ, quæ te permisit cadere turpiter, vt conscium tuæ infirmitatis ouium Christi te commiseresceret, futurum pastorem ouium & gubernatorem.

Mat. 14. *G. Et tamen nondum sentit Petrus quid egerit: surgit, foras egreditur, quasi quærens diffugia, turbatus.*

H. Ibi cùm esset, gallus cantauit primùm.

A. Acerbißimè tulit responsum IESV *Annas: iubet corripi, & trahi, ad generum Caipham Pontificem anni illius, quò omnes Sacerdotes, Scribæ, & Seniores conuenerant; quos sequutus est ipse festinus, vt concilio & iudicio interesset. Hic rursus meditare quanta cum indignitate & contumelia bonum* IESVM *ducerent homines scelerati; vt longè Petrus & Ioannes timidè sequerentur. Facilè enim assentior Augustino, & communi consensui, fuisse interrogatum* IESVM *ab Anna, ibi accepisse alapam, apud Annam à Petro negatum: & tamen sunt Imagines suæ ad vtramque intelligentiam accommodatæ. Nam si nihil eorum quæ dixi, apud Annam factum est, illud tamen apud Annam meditandum; quemadmodum* IESVS *illi offertur, & confestim ipse innuit vt vlteriùs ad Caipham ducatur, se consequuturum. Reliqua ex præsenti Imagine quasi in domo Caiphæ facta intelligantur.*

MEDITATIO.

MEmento, anima mea, te captam esse & ligatam cum Christo: vide igitur, quid præterea fiat in eo, qui pro te capi ac ligari dignatus est, qui te suis vinculis colligauit; vt de te similiter sentias. Video captum & ligatum in meis peccatis Christum Dominum, Deum gloriæ, cui dicebatur: *Sub vmbra tua viuemus*
Thre. 4. *in Gentibus*. Verè quam nobis vim & sensum internum vinculorum & passionis suæ communicauit IESVS, lucida vmbra est eius vinculorum & passionis: in hac vmbra diuina viuimus inter hostes nostros, hæc nostrum refrigerium, hæc quies, hæc robur; ex hac cordis nostri vita percipitur. Ducitur IESVS, immo trahitur & raptatur atrociter; sed tamen cautè, armatis circũdatus, ne qua ratione elabi posset: quod admonuerat Iudas proditor, & præstari curabat. En cum summa & violentia & insolentia trahitur Deus tuus, vita cordis tui, agnus infinitæ innocentiæ, tamquam malefactor, tamquam latro ab impiis hominibus, spectante Deo & Angelis & hominibus, imperante Satana & instigante.

Contemplare singularum personarum habitum & sensum, audi quid loquantur; vnde fructum accipiat spiritus tuus. Hæc patitur Deus tuus, vt ne tu similiter ab hostibus tuis patiaris: & tamen tu quoties illorum deceptionibus & illecebris te capiendum dedisti, & in peccatum ducendum tua voluntate, & in animæ tuæ mortem! Et tamen vincula Christi & captiuitas te soluunt ac liberant. vt enim te è vinculis eriperet & captiuitate, pro-
1. Ioan. 3. pterea hæc passus est Christus. In hoc enim apparuit Filius Dei, vt dissolueret opera Diaboli suis operibus, sua passione & morte. Sed illud singulare fuit Christi beneficium, vt peculiaribus actionibus & passionibus suis Diaboli particulares machinationes & malignitates euerteret, & contra has in illis vim poneret diuinam, qua vi nos freti & nixi hostes nostros profligaremus; & si quando nostra culpa vinceremur, in illis opportunum effugium ex eorum manibus reperire possemus. Pugnat Diabolus, vt me vinciat & captiuum ducat ad Infernum; vinculis ego his & captione Christi munitus, in fide, in spe, & charitate Christi illius manus effugiam. Me vicerit Dæmon: (quod Deus auertat) cùm vinctus ducebatur Christus, simul eripiebat me de manibus mei hostis & peccatorum. In eo enim quod passus Heb. 2.
est ipse & tentatus, potens erat, & est, eis qui tentantur auxiliari. Fecit igitur hanc poten- Luc. 1.
tiam in brachio suarũ passionum & operum Christus, qua nos vti possimus ad auxilium nostrarum tentationũ, & ad peccata euitãda.

Sed cur ad Iudæos, & non ad Pilatum ducitur Christus? Cur verò ad Annam primùm, qui non erat Pontifex anni illius? Ad Iudæos ducitur, vt priùs illum impietatis & hæreseos damnatum offerrent Romano præsidi condemnandum seditionis & maleficij. Ad Annam, quòd ita conuenerat inter eos, vt primùm ab Anna examinaretur causa IESV, qui & senior erat, & summus Pontifex (etiamsi non illius anni) & socer Caiphæ, vt maiori auctoritate damnaretur in concilio ex Annæ præiudicio. Sistitur bonus IESVS ad sum-

mum Pontificem, ambitiosum & sacrilegum hominem: sacrilegè enim Pontificatum & emerant communiter ipse & gener, & vicissim gerebant flagitiosè.

Sed antequam de affligente Anna (sic enim est eius nomen) dicamus, Petrum cogitemus. Quid agis, Petre? Cùm Christus ad Annam sistitur, & ab eo interrogatur, & Annę respondet, & impiam alapam accipit, das item tu tuam alapam IESV. At cui? Ei qui habebat verba vitæ æternæ, & qui erat Christus filius Dei viui. Sed ego nihil horum cogitabam, tantus metus me & horror corripuerat, & tanta mentem meam ignorantia & socordia obsederat. Peccaui, fateor (heu!) nimium, & alapam inflixi Christo; nihil excuso. Euge Petre, hoc permisit in te IESVS, vt intelligeremus iniuria à piis, si ab statu mentis discedant, Christum & Deum affici posse, non solùm ab impiis; & huius rei exemplum esse impium Iudam, qui discipulus IESV, & pius aliquando fuerat; tum Petrum, qui & discipulus, & pius semper fuerat: timendum verò nobis esse, vnum pœnitentiæ locum non accepisse, alium accepisse. Quid enim nos? Nónne vbi peccamus, Christo colaphum impingimus nefariè, & eius lædimus non solùm humanitatem, sed diuinitatem? Cùm enim qui lethaliter labuntur omnes faciem Dei offendant, illi tamen præcipuè lædunt, qui per infidelitatem vel hæresim peccant. etsi enim vtrique dignitatem violant Dei, quod in ipsis est, eius etiam præsentiam, manifestationem, potentiam, quæ semper exserta est; illi tamen lædunt, non tollunt; hi & lædunt impiè, & ex specie sceleris quasi tollunt, vbi vel negant vel oppugnant. Verùm illud qui Catholici sumus intelligamus, etiamsi fidem non inficiemur, neque oppugnemus; nostris tamen peccatis causam offerimus, vt impietatem & hæreses extare permittat Deus, deinde non extirpet.

Ioan. 6. Matth. 16.

Quid autem interim agitur, Christe IESV? Magna contumelia sistor ad Annam: soluuntur mihi vincula; qui erat mos dicentium causam, vt liberiùs viderentur suum ius defendere: circumstant Principes Sacerdotum, Seniores, Tribunus, Magistratus templi, Centuriones, Antesignani atrociter minaces. Interrogat me homo miserrimus magna arrogantia & impotentia de discipulis meis, interrogat & de doctrina. Dic de discipulis, non illis solùm paucis qui nunc ignauiter fugerunt, sed de occultis; tum de multitudine quæ tibi solebat esse semper præstò. & quid sibi voluit ante quatuor dies ille tuus in vrbem & templum introitus, cum tanta pompa, cum tam infinita frequentia, cum tam honorifica acclamatione? Hæc conficiunt te hominem esse seditiosum, & ambitiosè regnum affectare. Quid præterea tu doces? Nos Mosen habemus, cui Deus est loquutus, cui legem dedit; hûc nos docemus: tu verò & nos & nostram doctrinam numquam cessas oppugnare. nec hoc solùm facis (quod tamen intolerabile est) sed simul eò videmus tuam omnem doctrinam spectare, vt videaris esse Filius Dei & Deus; quod impium est ac blasphemum, atque omni lapidatione dignum. Conclamat omnis colluuies circumstatium, laudant Pontificem, insanè vituperant omnes IESVM. imperat Annas vt ad hæc respondeat. De his autem ego cùm intelligerem me esse accusandum postea, & scirem Annam Pontificem anni illius non esse, & nihil aliud quàm per insidias venari aliquid ex me, vnde virulentiùs accusaret, neque vel locus esset vel tempus vt responderem ea quæ postea respondi, de his nolui sigillatim respondere; illud dumtaxat dixi: Nihil est quod ego tibi respondeam, vel tu me interroges; præsertim cùm palàm loquutus sim mundo, semper in Synagoga docuerim, quò omnes Iudæi conueniunt, & in occulto loquutus sim nihil. Nihil potes de mea doctrina interrogare quod putes attinere vel ad seditionem vel ad ambitionem, quin id palàm dixerim: nihil verò dixi occultè, vel quod occultari voluerim, & non potiùs omnia in ore & oculis omnium prædicari. vel Iudam interroga, qui vobiscum est, & rebus meis omnibus interfuit; vel ministros vestros, qui cùm ad me ligandum missi à vobis essent, meministis quid vobis responderint. Et quidem doctrinam meam tam apertè docui, vt propter illam toties me volueritis lapidare. Quid igitur me interrogas, & non potiùs eos qui me audierunt? Nolui non Iudici id confiteri alieno tempore & loco, quod Caiphæ in concilio, & Pilato in prætorio confessus sum. nam neque ipse Iudæorum rempublicam repræsentabat priuatus, minùs Romanorum Imperium: & tamen confessurus ego eram bonam confessionem iis qui rerum potiebantur. Vsus itaque sum prouidentia & magnanimitate, tum libertate animi & constantia, vt nihil à recti-

1. Tim. 6.

rectitudine dimouerer propter metum, vel humanum respectum. Ambitio autem Annæ & socordia tantam virtutem ac veritatem pati non potuit, nō barbaries assistentium & ferocitas. significat ille contumax esse & iniuriosum responsum; hi atrociter in IESVM incitantur. præuenit vnus, & alapam infringit IESV diuino ori: Sic, inquit, tam temere, tam imperanter, tam superbè respondes Pontifici? O hominem hominum omnium nefandissimum! sceleratiorem etiam, si tu ipse es Malchus, cui IESVS auriculam restituerat. & tamen Deus tantam impietatem permittit, Angeli non vindicant, patienter fert bonus IESVS. oportebat enim Christum pati, & sic intrare in gloriam suam, & afferre salutem credentibus. Quid verò mirum, si permissa à Deo tenebrarum potestas hanc audet atrocitatem in eum, quem cruci obstinatè destinauerat affigere? Vide vt ad hanc contumeliam vires conferunt Dæmones, & Satan ipse præsens. At benignus IESVS, qui nutu poterat omnes ad Infernum proiicere, benigna mansuetudine vtitur. Nihil est quòd me cædas, ô homo: nam si malè loquutus sum, age apud Iudicem legitimè; sin benè, vt benè sum loquutus, quid est causæ cur infligas alapam immerenti? Quid mitius, quid diuinius potuit responderi? Hæc geruntur apud Annam, & incipit cædi à Iudæis IESVS cum summa contumelia.

Euthym. ex Chry.

Luc. 24.

O Christe IESV, Deus omnipotens, video indignitatē summam. Pateris Deus ab impio & detestabli homine in honestissima corporis tui parte, in facie, vbi vigent sensus tui diuini. Video fuisse percussionem violentissimam totum caput tuum concussum, liuidam genam; oculos sanguinolentos. Vbi est, ô Angeli, faciei illius splendor, quem adoratis? Adoratis certè & nunc; sed tumidam, liuidam, turbatam, sanguinolentam, qualem noluissetis: sed elucet vobis in illa contumelia diuina quędam lux obedientiæ & patientiæ Christi, & mortalium redemptionis. Quid facimus, anima? Accipe istam alapam, istam indignitatem, dolorem, & cordi tuo illa omnia inflige: incipe myrrhæ fasciculum colligere, lachrymas saltem ex corde incipe effundere, quibus tuas alapas peccatorum, quas tam sæpè Christo infregisti, eluas; quæ lachrymæ, qui sensus & dolor pariat in te veritatem, magnanimitatem, patientiam in aduersitatibus tuis; freto veritate, magnanimitate, & patientia hac Christi Domini & Dei nostri. Amen. *Cant. 1.*

TRAHITVR AD CAIPHAM IESVS. NEGAT ITERVM PETRVS.

EISDEM CAPP.

In lxxxvi. imaginem Adnotatiuncula. — *lxxxvi.* 113.

A. *Sistitur ante Caipham* IESVS.
B. *Citantur falsi testes: reiiciuntur.*
C. *Abeunt confusi.*
D. *Veniunt tandem duo testes peruersi.*
E. *Exurgit Caiphas (quod non potuit assequi pictura) è solio, interrogat, & furens* IESVM *increpat:* Nihil respondes, *&c.*
A. IESVS *tamen tacet.*
F. *Turbatum Petrum ex prima negatione, & ianuam exeuntem accusat ancilla apud eos qui aderant.*
G. *Ad ignem rursus ab astantibus vrgetur.*
H. *Præterea ab alio.*
I. *Negat Petrus adhibito iureiurando.*

MATTH. XXVI.	MAR. XIIII.	LVC. XXII.	IOAN. XVIII.
duxerunt ad [a] *Caipham Principem Sacerdotum,*	*& adduxerunt* IESVM *ad* [a] *summum Sacerdotem:*		
vbi Scribæ & Sacerdotes conuenerant.	*& conuenerunt omnes Sacerdotes, & Scribæ, & Seniores.*		
Petrus autem sequebatur eum à longè, vsque in atrium Principis Sacerdotum.	*Petrus autem à longè sequutus est eum, vsque intrò in atrium Summi Sacerdotis:*		
Et ingressus intrò, sedebat cum ministris, vt videret finem.	*&* [f] *sedebat cum ministris ad ignem, & calefaciebat se.*		
[b] *Principes autem Sacerdotum, & omne concilium quærebant falsum testimonium contra* IESVM, *vt eum morti traderent: & non inuenerunt, cùm multi falsi testes accessissent.*	*Summi verò Sacerdotes, & omne concilium,* [b] *quærebant aduersus* IESVM *testimonium, vt eum morti traderent; nec inueniebant. Multi enim falsum testimonium dicebant aduersus eum: &* [c] *conuenientia testimonia non erant.*		
Nouissimè autem venerunt [d] *duo falsi testes,*	*Et quidam surgentes, falsum testimonium ferebant aduersus eum,*		
& dixerunt:	*dicentes:*		
Hic dixit:	*Quoniam nos* [d] *audiuimus eum dicentem:*		
Possum destruere templum Dei,	*Ego dissoluam templum hoc manufactum,*		

MATTH.

TRAHITVR AD CAIPHAM IESVS. NEGAT ITERVM PETRVS.

Ijsdem capitibus. 113 lxxxvi

A. Sistitur ante Caipham IESVS.
B. Citantur falsi testes: reijciuntur.
C. Abeunt confusi.
D. Veniunt tandem duo testes peruersi.
E. Exurgit Caiphas (quod non potuit assequi pictura) è solio, et furens IESVM increpat: Nihil respondens, &c.
A. IESVS tamen tacet.
F. Turbatum Petrum ex prima negatione, & ianuam exeuntem accusat ancilla apud eos qui aderant.
G. Ad ignem rursus ab astantibus vrgetur.
H. Præterea ab alio.
I. Negat Petrus adhibito iureiurando.

MATTH. XXVI.	MAR. XIIII.	LVC. XXII.	IOAN. XVIII.
& post triduum reædificare illud.	*& per triduum aliud non manufactum ædificabo. Et* [d] *non erat conueniens testimonium illorum.*		
Et surgens Princeps Sacerdotum,	[e] *Et exurgens summus Sacerdos in medium, interrogauit* IESVM, *dicens:*		
ait illi: Nihil respondes ad ea, quæ isti aduersum te testificantur? IESVS *autem tacebat.*	*Non respondes quicquam ad ea, quæ tibi obyciuntur ab his? Ille* [a] *autem tacebat & nihil respondit.*		
Petrus verò sedebat foris in atrio.			*Stabant autem serui & ministri ad prunas: quia frigus erat, & calefaciebant se. Erat autem cum eis & Petrus stans, & calefaciens se.*
Exeunte [f] *autem illo ianuam, vidit eum alia ancilla, & ait his qui erant ibi: Et hic erat cum* IESV *Nazareno. & iterùm* [i] *negauit cum iuramento: Quia non noui hominem.*	*Rursus* [f] *autem cùm vidisset illum ancilla, cœpit dicere circumstantibus: Quia hic ex illis est. At ille* [i] *iterùm negauit.*	*Et* [f] *post pusillum alius* [h] *videns eum, dixit: Et tu de illis es?* [i] *Petrus verò ait: O homo non sum.*	*Erat autem Simon Petrus stans, & calefaciens se. Dixerunt ergo ei:* [g] *Numquid & tu ex discipulis eius es? Negauit* [i] *ille, & dixit: Non sum.*

ADNOTATIO.

Matth.26. Marc.14. Act.4. *A. Sistitur* IESVS *ante Caipham summum eius anni Pontificem, assidet Annas & alij Principes Sacerdotum, sedent primarij Seniores & Scribæ, tetra lues nequissimorum hominum; tenent mansuetum* IESVM *duo horridi milites, agitur causa inuidiosissimè.*

B. Citantur falsi testes permulti, accusatur, audiuntur falsa testimonia, exquiruntur omnes calumniæ vnde bonum IESVM *damnent.*

C. Vincebat tamen veritas tacente Christo. non enim erant apud iniquissimos etiam Iudices & pestilentes conuenientia testimonia vel idonea: abibant pleni confusione & ignominia iniqui testes.

D. Veniunt tandem duo falsi testes qui dicerent iurati, se audisse cùm diceret IESVS, *demoliturum se templum manufactum, & aliud non manufactum restituturum post triduum. Ne horum quidem conueniens vel satis idoneum visum est testimonium. sciebant enim Iudæi non dixisse Christum,* Possum destruere, *vel,* Ego dissoluam templum hoc; *sed,* Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. *itaque non reprehenderant primum; sed secundum mirati tantum fuerant contemptim, nec ea de re eum ausi sunt interrogare: timebant enim ne laus Christi, & eorum ignominia consequeretur si Christus dictum suum exposuisset. Nulla calumnia vim aliquam obtinebat, neque aliud quicquam eorum malignitas quàm Christi innocentiam confirmabat.*

E. Ira verò præceps atque impatiens moræ, locum calumniæ non reperiens, excutit (quod non potuit exprimere vna Imago) de solio Caipham,

pham, de suis sedibus omnes; demonstrant vniuersi motu corporis vesaniam mentis ac furias quibus exagitabantur. Insultat Caiphas: Nihil respondes ad ea quæ isti aduersum te testificantur?

A. Ne ad hoc quidem respondet dulcis IESVS. *quid enim responderet, cùm ipsi sibi pro ipso responderent, & calumnias ipsi esse omnia testimonia confiterentur? Cur enim tot & tam varijs testimoniis quasi oppressum non damnatis; præsertim cùm se non defendat? cur non opponitur illi violatio sabbati? Cur non quòd esset vini potator, & Publicanorum amicus ac peccatorum? Cur non quòd Dæmonium haberet, & in principe Dæmoniorum Dæmonia eiiceret? quòd esset Samaritanus? Nihil horum probant, de quibus fuerant tam sæpe oratione Christi ac miraculis confutati. reliquum erat vt eum dimitterent; nisi atrox eorum inuidia, malignitas, & deplorata malitia impediret: hærent omnes, discruciantur animo.*

F. Cùm semel iam negasset Christum Petrus, perculsus conscientia, nec tamen adhuc ad se reuersus (nam ad domum Caiphæ etiamsi non precariò, sed liberè sit ingressus; fuit tamen post primam negationem inquietissimus) modò stat ad ignem, modò sedet foris in atrio, modò ianuam egreditur quasi diffugiens. Hic illum intuita alia ancilla, apud circumstantes accusat; redit tamen ad ignem Petrus, eò illi consequuntur.

G. Commoti vrgent: Numquid & tu ex discipulis es hominis istius?

H. Vnus alius præterea instat: Et tu ex illis es.

I. Negat ille rursum vehementiùs, adhibito iureiurando, non ad vocem ancillæ, sed aliorum instigante ancillula. Hîc gallus non cantat, nec hic Petrus commouetur. inter primam enim & tertiam negationem videntur intercessisse duæ horæ: nam solent variè noctu cantare galli, præsertim post initium. O Petre, aduerte quid faciat IESVS, *quid tu eodem tempore: ille à nemine adhuc condemnatur; tu quasi illum iam damnas, dum negas. Tu illum negas te nouisse, vt mortem effugias; & tamen debueras meminisse quod tibi & sociis cauisset Christus (vbi dixit:* Sinite hos abire) *nec potuisse tibi nocere, Christo nolente.*

MEDITATIO.

Accepit impius Annas magnam occasionem accusandi IESVM arrogantiæ, quod noluisset sibi respondere Pontifici; & quòd respondisset, id fecisse intemperanter. Mittit igitur ligatum magna cum indignatione ad generum. Rapiunt eum milites violentissimè: conceperant enim & ipsi indignationem ex responso Christi omnes; non solùm qui alapa illum percussit. Atrociùs etiam agunt, videntes id Pontifici placere. Hortantur qui aderant alij Pontifices, Magistratus templi, & Seniores, ministros & milites ad maleficium: inter primos instare Iudas proditor, & subinde monere vt cautè ducerent. Contumeliosè quidem trahebant IESVM per eius vincula; sed quoad poterant absq; tumultu & strepitu, ne nocturna aliqua plebis seditio exoriretur. Vt enim metus fecerat, ne in die festo illum dolo tenerent & occiderent; ita nunc, vt cautè & absque clamoribus & tumultu ducerent.

Considera anima mea, qui adsunt præsentes luctuosissimo huic spectaculo; singulorum mentes, omnium affectus, verba, actiones, facta cogita; vnde sensus cordis commoueantur ad vtilitatem tuam spiritualem. Simul illud sit in passione Christi perpetuum cogitare: quis, quid patitur; quanta sit rei indignitas, quantus dolor; pro quibus, à quibus, vbi, cur. Venitur ad domum Caiphæ, vomitoris impurissimi: sedet pro suo tribunali sceleratus; assidet Annas, & Pontifices, & Seniores: non erat tamen vniuersum concilium congregatum, quod manè factum est. Quid autem hæc hominum sentina sibi vult? quo spectat? Vt scilicet damnatum adducant ad concilium, vnde maiori auctoritate condemnatum profiteri apud Pilatum possent, summo omnium consensu eum se ipsi offerre morte plectendum. Statuitur ante Pontificem benignus IESVS, ore ex crudeli alapa liuido, oculis sanguinolentis; illum omnes truci aspectu, & atrociter minaci excipiunt: narrat Annas, quanta contumacia responderit apud se, cùm de discipulis & doctrina eius interrogaretur. Non placuit tamen concilio vt illas interrogationes vrgerent, vnde nihil sperabant criminis se esse confecturos; & planè desperantes aliunde suam causam vel accusationem probare, ad

falsos

falsos testes sese omnes conuertunt. non enim contendebant vt iure damnarent, sed vt iniuria & dolo. Proiecerant verò omnem Domini timorem, & posuerunt mendacium spem
Isa.28. suam; mendacio & falsitate sese armabant. Dicuntur certatim falsa testimonia. Hic; est Samaritanus: alij; habet Dæmonium, vini
Ioan.8. Matth.11. potator est, amicus Publicanorum: illi; iustificat meretrices: alij; vilis est homo & abiectus:
Luc.11. rursus; magus est ille homo, & in Principe Dæmoniorum Beelzebub Dæmones eiicit; & virtutes facere videtur, non facit; est subdolus præstigiator, est homo seditiosus; sectatur plebis & multitudinis fauorem. Quoties eduxit in solitudinem homines infinitos ad conuiuium, vt Rex crearetur! Discipulos propterea congregauit innumerabiles. Nam hæc quorsum spectant nisi ad ambitionem, & vt regnum per vim occupet? Caput verò est omnium, quòd non ad ambitionem solùm hic homo, & ad terrenum regnum contendit; sed cæleste etiam sibi arrogat stolidè; & Filium Dei se subinde facit per summam blasphemiam & impietatem. Plures etiam & amarulentiores testes conueniebant confertim: &
Matth.26. illi duo tandem inculcant: *Hic dixit; Possum destruere templum Dei, & post triduum reædificare illud*: nec tamen fidem quisquam faciebat concilio. non enim erant conuenientia testimonia, vel quæ rerum atrocitatem æquarent, & fidem facerent. Vide discruciari Annam, Caipham, omne concilium, Dæmones etiam ipsos instigatores. Ferunt acerbissimè quòd à veritate tanta vi superentur, nihil excusante, nihil respondente IESV. O Christe IESV, veritas infinita, splendor & sapientia Patris immensa! calumnias struit & mendacia in te Satan pater mendacij, & synagoga malignantium; tu tamen taces. Nihil videlicet veritas patiebatur iacturæ; sed elucebat potiùs, & tua patientia & virtus illustrabatur, & mea insipientia instituebatur. Tandem omissis omnibus testibus & testimoniis, interrogante Pontifice perhibuit IESVS veritati summæ excellentissimum testimonium; quod ipse esset Filius Dei. Hinc colligere debuistis, ô homines impij, IESVM vt Messiam recipiendum, vt Deum adorandum. Nam quo pacto Prophetis crediderunt patres vestri? quo pacto Moysi & ipsi, & vos creditis? Nimirum quòd Spiritus Dei in eorum verbis elucebat; quòd verba signis editis confirmabant. Quid horum non vidistis in IESV? Quid verò non supra hæc omnia conspexistis? & tamen illorum verbis credere vos iactatis: cur non IESV, cùm de IESV illi summo consensu sint vaticinati, & vos Prophetas omnes de IESV testimonium diuinum ferentes legatis? Date fidem Prophetis, & Christo credidistis: sed vos illis coarguimini non credere, qui in ipsis Christum non videtis. Hem Christe IESV bone, æterna salus animæ meę, sciebas propter hoc tuum testimonium te neci esse tradendum; & tamen nihil dubitas illud dare. videlicet tua voluntate morti tradebas te, tradebat te Pater; sed & ego tuæ voluntati non repugno. non enim volo audire quod Petrus; sed sapere quæ tu qui Deus es, *Matth.16.*
non quæ homines. Alia tamen præterea ratione ego trado te. nam mea peccata ea sunt quæ te morti addixerunt. Angustiæ mihi sunt vndique. Nollem, si Pater vellet tuus, ea dicere te, propter quæ interficiendus es; assentior tamen tuæ & Patris voluntati: simul illud acerbè me angit, quòd ego causa fuerim, quòd ita velles respondere, & quòd mori pro meis peccatis velles.

Iam nunc eò deuentum est, vt sacrilegi homines nulla ampliùs quærant testimonia; sed pro blasphemia & impietate diuinum illud responsum Christi accipiunt; & toti sunt in te affligendo humilis IESV. Præter illa enim quæ in commemoratione tuæ mortis, & sacrosancti Sacrificij & Sacramenti institutione passus es; præter ea quæ in horto, quæ in vinculis, quæ in domo Annæ sustinuisti; quasi ex integro nunc contumeliis impeteris, maledictis, iniuriis, sputis, palmis, pugnis cæderis, omni genere improperij afficeris. O mansuetudinem infinitam & patientiam! Incipit in te sæuire concilium, hoc est, Iudæorum latrocinium: excipiunt te milites crudeliter, insana fæx ministrorum te affligit.

Quid autem tu interim Petre, quid rerum agis? Timeo, angor, distrahor animo, non sum apud me, nego IESVM me nosse semel, iterùm, tertiò; & nisi me respexisset IESVS, habitasset in inferno anima mea: penetrauit *Psal. 39.*
tamen ille respectus meum cor è vestigio vt tertiùm negaui. O misericordiam adorandam! Ad me redij, amarè luxi meum peccatum, veniam retuli. Quid nobis formidandum non est? Negat ter Christum qui tot beneficia à Christo acceperat, tot priuilegia, tam insignem mentis & fidei illustrationem. Quis hæc videns, etiamsi ad Seraphinos attingat,

non timebit? Quocirca tunc esse securum se credat quiuis, si numquam se ex se esse securum credat, sed in Christo: verùm cùm numquam sit securus ex se quòd in gratia sit, quòd gratiæ cooperetur, in timore suam constituat securitatem & cordis humilitatem in Christo. Contrà verò quis non speret securitatem, si cogitet Dominum propterea permisisse cadere Petrum, vt postea esset firmissimus; & nos, illius exemplo eruditi, vt circumspectiùs nobis caueremus? tum si (quod auertat Deus) caderemus, nulla esse nobis ratione animum despondendum, sed firmiter semper de misericordia Domini sperandum in Christo.

Ceterùm quòd ad accusationes non respondisti, sancte IESV, & tamen confessionem diuinam illam professus es; martyres docebas, vt soliciti ne essent, neque anxiè cogitabundi, quid respondere deberent: datum ipsis iri os & sapientiam, cui resistere non possent omnes eorum aduersarij. ita enim futurum, vt in rebus omnibus quid vel respondendum vel non respondendum, absque eorum solicitudine diuinitus instituerentur; si quod est necessarium constanter profiterentur & clarè, summo cum fidei & integritate & synceritate. Quam rationem scio ego à duobus Catholicis vsurpatam cùm ab hæreticis essent capti, & in periculo versarentur. conuenerat enim inter ipsos, vt (si quando in manus inciderent hæreticorum, & periculum) de reliquis ne essent admodum soliciti; sed vbi viderent in discrimen vitæ se venisse, interrogarent ex hæreticis causam cur eos vellent interficere; nescire illos an eorum fidem vel teneant, vel sint parati accipere: ita repressa eorum furia, planissimè tunc & constantissimè expedirent ac profiterentur suam fidem Catholicam, & orthodoxam confessionem; & anathema Luthero, Caluino, & omnibus eorum sequacibus & hæreticis dicerent: ita futurum, vt nulla alia posset causa eorum mortis effingi, quàm veræ fidei, & orthodoxæ vnitatis professionem, in gloriam Dei.

Luc.21.

Imprime, Domine IESV, per ea quæ hac nocte passus es, lumen cordibus nostris sapientiæ tuæ, vt horum mysteriorum sensum spiritualem, & accipere, & retinere possimus ad gloriam nominis tui sempiternam, & nostrarum animarum salutem & perfectionem. Amen.

ADIV-

ADIVRATIO CAIPHÆ. CONFESSIO DIVINA CHRISTI.

Tertio negat Petrus. 114

Iisdem capitibus. lxxxvij

A. *Adiurat IESVM Caiphas, num sit Filius Dei.*

B. *Id IESVS constanter pariter ac modeste confitetur.*

C. *Scindit Caiphas vestem, & omnes; clamat, clamant omnes, Blasphemauit; et mortis condemnant.*

D. *Concurritur ad clamores. IESVM quidam e concilio conspuunt; tum ministri & milites eum velant, atque percutiunt.*

E. *Qui astabant, Petrum accusant.*

F. *Alius quidam affirmabat, Vere & hic cum illo erat.*

G. *Tandem seruus Caiphæ, cognatus Malchi illum vrget vehementer.*

H. *Negat tertio Petrus cum detestatione; & execratione.*

I. *Continuo gallus cantat.*

B. *Conuersum IESVM, intellige respexisse Petrum, quod non potuit exprimere imago.*

K. *Egressus foras Petrus flet amare.*

L. *Gallinarium, vbi cantat gallus.*

ADIVRATIO CAIPHÆ: CONFESSIO DIVINA CHRISTI.

Tertiò negat Petrus.

EISDEM CAPP.

In lxxxvij. imaginem Adnotatiuncula. lxxxvij. 114.

A. *Adiurat* IESVM *Caiphas, num sit filius Dei.*
B. IESVS *constanter pariter ac modestè confitetur.*
C. *Scindit Caiphas vestem, & omnes: clamat, clamant omnes:* Blasphemauit; *& mortis condemnant.*
D. *Concurritur ad clamores.* IESVM *quidam è concilio conspuunt; tum ministri & milites eum velant atque percutiunt.*
E. *Qui astabant, Petrum accusant.*
F. *Alius quidam affirmabat:* Verè & hic cum illo erat.
G. *Tandem seruus Caiphæ, cognatus Malchi, illum vrget vehementer.*
H. *Negat tertiò Petrus cum detestatione & execratione.*
I. *Continuò gallus cantat.*
B. *Conuersum* IESVM *intellige respexisse Petrum; quod non potuit exprimere imago.*
K. *Egressus foras Petrus flet amarè.*
L. *Gallinarium, vbi cantat Gallus.*

MATTH. XXVI.	MAR. XIIII.	LVC. XXII.	IOAN. XVIII.
Et [a] Princeps Sacerdotum ait illi:	*Rursum [a] summus Sacerdos interrogabat eum, & dixit ei;*		
Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus filius Dei.	*Tu es Christus filius Dei benedicti?*		
Dicit illi IESVS: *Tu [b] dixisti.*	IESVS *autē dixit illi: Ego [b] sum:*		
Verumtamē dico vobis, amodò videbitis Filium hominis sedētem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cæli.	*& videbitis Filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem cum nubibus cæli.*		
Tunc Princeps Sacerdotum [c] scidit vestimenta sua, dicens: Blasphemauit:	*Summus autem Sacerdos scindens vestimenta sua, ait:*		
quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam: quid vobis videtur?	*Quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphemiam: quid vobis videtur?*		
At illi respondentes, dixerunt: Reus est mortis.	*Qui omnes [c] condemnauerunt eum esse reum mortis.*		
Tunc expuerunt in faciem eius,	*Et [d] cœperunt quidam conspuere eum,*		

MATTH.

MATTH. XXVI.	MARC. XIIII.	LVC. XXII.	IOAN. XVIII.
		Et viri qui tenebāt illū, illudebant ei, cædentes.	
	& velare faciem eius,	*Et velauerunt eum,*	
& colaphis eū ceciderūt:	*& colaphis eū cædere,*		
alij autem palmas in faciem eius dederunt,		*& percutiebant faciem eius: & interrogabant eum,*	
dicentes: Prophetiza nobis Christe,	*& dicere ei: Prophetiza, & ministri alapis eum cedebant.*	*dicentes: Prophetiza,*	
quis est qui te percussit?		*quis est, qui te percussit? Et alia multa blasphemantes dicebāt in eum.*	
Et post pusillum accesserūt qui astabant, & dixerunt Petro: Verè & tu ex illis es:	*Et post pusillum* [e] *rursus qui astabant, dicebant Petro: Verè ex illis es: nam & Galilæus es.*		
nam & loquela tua manifestum te facit.		*Et* [f] *interuallo facto quasi horæ vnius, alius quidam affirmabat, dicens: Verè & hic cum illo erat: nam & Galilæus est.*	
			Dicit ei vnus ex [g] *seruis Pōtificis, cognatus eius, cuius abscidit Petrus auriculam: Nónne ego te vidi in horto cum illo?*
		Et ait Petrus: Homo, nescio quid dicis.	*Iterùm ergo negauit Petrus:*
Tunc cœpit [h] *detestari, & iurare, quia non nouisset hominem.*	*Ille autem cœpit anathematizare, & iurare: Quia* [h] *nescio hominem istum, quem dicitis.*		
Et continuò [i] *gallus cantauit.*	*Et statim* [i] *gallus iterū cātauit.*	*Et continuò adhuc illo loquēte cantauit gallus. Et* [b] *conuersus Dominus respexit Petrum.*	*& statim gallus cantauit.*
Et recordatus est Petrus verbi IESV, *quod dixerat: Priusquam gallus cātet, ter me negabis. Et egressus* [k] *foras, fleuit amarè.*	*Et recordatus est Petrus verbi, quod dixerat ei* IESVS: *Priusquā gallus cantet bis, ter me negabis. & cœpit flere.*	*& recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat: Quia priusquam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras Petrus,* [k] *fleuit amarè.*	

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Svrrexerat furiosè Caiphas, insultauerat IESV; nunc acerrimè vrget:

A. Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus filius Dei benedicti.

B. Constantissimè & planissimè id confitetur Christus: Tu dixisti, ego sum. Hoc toties ex ipso audistis Iudæi, hoc toties diuino testimonio, id est, tam multis miraculis confirmauit Christus, toties propterea voluistis eum lapidare: quid nunc tibi vis, pestilentissime Caipha? quid petis? Tu quidem sanguinem & vitam Christi petis per calumniam & impietatem: at Dei prouidentia factum est, vt illud interroges, cui præclarissimum illud responsum det Christus, vnde gloriosissima eius mors consequeretur. Etenim propter testimonium illius summæ veritatis, quòd ipse esset Christus, quòd esset Filius Dei, crucifixus est IESVS: mortem verò ipse suam ad redemptionem mortalium contulit & applicauit. Audite verò Iudæi; si non terret vos miraculorum præteritorum recordatio, si non vis diuina quæ vestrum exercitum prostrauit solo verbo IESVS, si non sanatio Malchi; illud animaduertite tamen; quod nunc vobis comminatur futurum, vt cuius nunc mortem decernitis nefariè per calumniam, eum sedentem videatis ad dexteram virtutis Dei, & ad iudicandum orbem vniuersum venientem cum maiestate. Hæc cùm audissent omnes, Caipham, quem de sacerdotali solio furor excusserat,

C. eumdem rabies ad scindendas vestes prouocat; quod erat solemne Iudæis facere ad blasphemiam, vel ad rei alicuius atrocitatem singularem. Scindit vestimenta Caiphas, & quasi se priuat Pontificatu; scindunt omnes, conclamant, Blasphemauit, audiuimus ex eius ore blasphemiam, reus est mortis. Exultant simul Dæmones, atque adeò idem illi priores in corde Iudæorum vociferantur: Blasphemauit; dignus est morte. Quid te mouet Satan, vt in eum quem nouisti insontem, cùm suspiceris esse Deum, sæuias? Meum me odium mouet aduersus Deum & IESVM: nihil cogito siue Filius Dei sit, siue non sit; pereat, eradatur nomen eius de terra viuentium. Idem dicunt Iudæi inflammati tetra inuidia atque malignitate.

D. Concurrunt milites & ministri Iudæorum ad clamores; audiunt damnatum mortis. Insultant in benignum IESVM primùm aliqui è consilio: dein ministri & milites cædunt, rapiunt, dissipant: qua de re proxima dicetur Imagine. Bis negauit Christum Petrus, & gallus erat secundum cantaturus.

E. Rursum ij qui stabant vrgent propius Petrum: Non potes negare quin Galilæi sis discipulus, loquela enim tua manifestum te facit.

F. Et interuallo facto quasi horæ vnius, alius quidam affirmabat dicens: Verè & hic cum illo erat; nam Galilæus est.

G. Postremò seruus Caiphæ, Malchi cognatus, acerrimè vrget: Nónne ego te vidi in horto cum illo?

H. Oppressus tot accusationum impressione Petrus, cœpit anathematizare & iurare se hominem non nouisse. Addit iusiurandum ad execrationem, quæ חרם cherem est Hebræis, execrabilem scilicet sibi maledictionem atque excommunicationem imprecatur, si nouisset.

I. Compleuerat negationem Petrus, & ecce tibi gallus cantat: excipit galli cantum Christi commiseratio in Petrum.

B. Conuersus enim illum respicit (quod vna Imagine repræsentari non potuit) & vulnerat vno oculorum suorum, atque adeò in vtroque: exæstuant eius præcordia, hinc memoria eius quod audierat à Christo: Priusquã gallus cantet bis, ter me negabis: simul recordatione superiorum negationum. subeunt mentem tot benefi-
ficia, quæ à Christo acceperat: nunc habet ver- Ioan. 6.
ba vitæ æternæ IESVS, nunc Christus est Filius Matth. 16.
Dei viui: operatur in eius præcordiis diuina illa boni IESV conuersio atque respectus, cooperatur Petrus, agnoscit patratum facinus, detestatur; in rugitum cordis primùm, dein etiam vocis erumpit.

K. Iam nihil timet armatorum multitudinem, per medios foras se proripit plenus amaritudine ac pœnitentia. deflet amare peccatum suum Petrus, sumit in eo magnas accessiones Christi gratia, clariùs videt Christi bonitatem, potentiam, maiestatem, misericordiam: inflammatur amore in IESVM, dolor, & peccati penitentia augetur: profluunt copiosæ lachrymæ, rugit, lamentatur, deprecatur à Christo veniam: tandem confert se ad Matrem misericordiæ Mariam Virginem (quod piè possumus meditari) & exponit suam calamitatem, veniam precatur & opem: pollicetur

cetur illa benignißimè, bene ſperare iubet.

G. Gallinarium, & in eo locus vbi gallus & gallinæ noctu dormiebant. Ibi complosis alis gallus cantans Petrum arguit. Porro traditione accepimus, Petrum, quotieſcumque poſt illum diem audiuit gallos noctu cantantes, conſcientia præteriti criminis ſui vehementer indoluiſſe. Vocat omnes ad humilitatem, & arrogantiæ deteſtationem galli cantus, & Petri primùm caſus, dein pœnitentia.

MEDITATIO.

Prou. 4. DE quibus Salomon dicere illud potuit, *Non dormiunt, niſi cùm malè fecerint; & non rapitur ab eis ſomnus, niſi cùm ſupplantauerint*, ſi de vobis non dixit, homines impij & nefarij? Non potuiſtis hac nocte dormire, niſi peſſimè egiſſetis; nec potuiſtis altè dormire, vt à vobis eripi ſomnus non poſſet, niſi Iuſtum ad mortem conſcelerato latrocinio condemnaſſetis: & tamen niſi eſſetis in abyſſum omnis malitiæ demerſi, Furiæ nocturnæ non ſinerent vos oculum claudere. Prou. 18. Veriſſimum certè illud: *Impius, cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit.* vt enim progreditur in impietatem, ita in contemptum. & Dæmones tamen illas à vobis Furias abigebam, & veſtram contemptionem fouebant: Angeli veſtri cuſtodes ſordeſcere vos ampliùs in veſtro maleficio permittebant, neque volebant Chriſti mortem impedire, neque poterant: profligatiſſimè ergo faciebatis omnia. Illud verò horrendum, quòd curaſtis Chriſtum non duci ſolùm & ligari in carcere teterrimo; ſed continenter affligi per totam noctem imperauiſtis.

Quis enim poſſit vel cogitatione complecti quæ in concilio, quæ cùm ad carcerem trahereris, quæ ligatus in carcere paſſus ſis, Domine IESV, vita animæ meæ? Quæ lachrymæ, indignitates, & dolores, & improperia illius noctis plangere valent? Incipe iam; cor meum, comprimere venas tuas, & ſpiritus tuos conſtringere, ac te verberare colaphis, palmis, omnibus modis affligere, vt ſalutares lachrymas, & dolorem vehementem de iis quæ fiunt concipias. O noctem luctuoſam ac crudelem, & omni acerbitate pleniſſimam! Luna & Stellæ, nolite lucem veſtram ſpargere, continete apud vos lumen veſtrum; neque enim poteritis creatoris veſtri contumelias videre Iob 3. vel pati. Noli ampliùs tuam illam noctem deplorare Iob, hanc deplora, quæ tanta ſæuitia Deum gloriæ affligit. In hac nocte luge ô Ierusalem; ô anima Chriſto deuota, aſſume lamentum ſuper dilectum tuum, ſuper lumen cordis tui; ſint lachrymarum fontes in maxillis tuis. Thre. 1. Iier. 7. & 9. non enim habes qui conſoletur te ex omnibus charis tuis, omnes amici tui dereliquerunt IESVM tuum, Pater, Angeli, diſcipuli: ipſe tamen in manus ſe hoſtium ſuorum tradidit. Quid facitis homines ſcelerati & impij? Interficietis IESVM paucis his horis; quid illum antea tam acerbè affligitatis? Nullum humanitati locum dabitis homines peſſimi, nullum pietati? Sed contrà video vos, quod auctore & agēte Dęmone facitis, id niti etiam vt vincatis veſtra crudelitate. Et tamen, mitis IESV, tu taces, nullum gemitum edis, nullam ſignificationem voluntatis alienæ ab illis contumeliis & crudelitatibus. Planè illud imples diuina tua patientia quod diſcipulis præſcripſeras, & percutienti te in vna maxilla præbes alteram. Matth. 5. Vides de tuis opprobriis, alapis, colaphis Angelos mœrentes, naturam totam laborantem; tu tamen exhibes faciem tuam vt petram duriſſimam, & non confunderis. Pater enim Deus, tu, & Spiritus ſanctus auxiliator tuus eſt.

Hæc lugenda ſunt in carcere Chriſti hac nocte: ibi adeſſe mente debes, pie meditator; perſonas conſiderare, verba, facta, vnde fructū poſſis elicere animæ tuæ ſalutarē. Verùm vbi te Chriſtus ſuo tempore tenuerit; illa mente gerens quæ eris meditatus, ac plenus amaritudine ad Matrē Dei adi: eam reperies in monte Sion, vbi deſcendēs ad orationem in hortum Gethſemani IESVS reliquerat, & ſe ire ad mortem renunciauerat. Ibi Virgo mater cum ſanctis mulieribus hāc noctem exegit in luctu & mœrore, non ſolùm mente & cogitatione complectens, & nunciis cognoſcens quæ IESVS agebat, quæ patiebatur; ſed videns etiam clarè oculis fidei. Hier. in epitaph. Paulæ. Nam ſi Paula vidit illis oculis infantem IESVM pannis inuolutum, & vagientem in præſepi, Magos adorantes, ſtellam fulgentem deſuper, Matrem virginem, nutritium ſedulum, paſtores nocte venientes, paruulos interfectos, Herodem ſæuientem, Ioſeph & Matrem fugientes in Ægyptum; cur

cur non magis quæ patiebatur Filius vidit absens Mater? siquidem receptum est, nulli factum fuisse à Deo priuilegium, quod Maria Virgo non cumulatè acceperit pro eius dignitate & gloria.

Flebat igitur sancta Mater longè amariùs, quàm Tobiæ Anna, digresso à se Tobia filio. Quò iuisti lumen Angelorum & meum? Quò vita cordis mei discessisti? Etsi nihil aliud quàm à me discederes, luctum mihi relinqueres intolerabilem: at verò ad mortem abis, vt immoletis agnus innocentissimus discedis. Iam hinc animo complector omnes & pœnas, & contumelias, & mortem tuam plenam cruciatus & ignominiæ: omnia me mouent, omnia angunt, omnia contristant, omnia timeo: tuus enim metus, mœror & oratio, & sudor sanguineus, & agonia me affligunt secundùm te acerbissimè; neque me Angelo te ad passionem confortanti coniungere possum, sed tuæ orationi. O Pater filij mei, Deus immensæ atque æternæ potestatis, si vis, transfer calicem à Filio meo, & mihi applica; & vt hoc velis, oro te atque obsecro: lubens ego ac læta mortem obibo, ne Filius meus & tuus moriatur. Scio quia omnia potes, neque defuisse tibi rationem aliam, qua genus humanum redimeres; sed exemplum voluisti dare mortalibus, & misericordias tuas magnas communicare: si tamen aliter fieri te volente non potest, fiat voluntas tua bona, beneplacens, atque perfecta. Hoc tamen peto Domine (quod spero me impetraturam) vt eius omnes passiones & mortem ita sentiam, vt sentire ac perpeti animo debeo, & tu de tua in me perpetua & singulari clementia facias vt possim. Verùm heu! Fili mi, iam te video prodi à discipulo, fugere alios discipulos, ligari te, duci, alapam ab impio seruo accipere, trahi ad terrimum Caipham, ad mortem damnari, in carcerem claudi, à crudelissimis latronibus alapis & colaphis te ligatum cædi, ignominiis & contumeliis in te sæuiri noctem totam: video Petrum te ter negantem. Veniunt ad me trepidi ac consternati discipuli: quæ ego per me in spiritu video, illi referunt identidem. Venit Petrus plenus lachrymarum & pœnitentię, ad me omnes accurrunt: ego illos ad te vt accurrant admoneo & adhortor, abs te doceo fidei & spei firmitatem petendam, & animi constantiam. Habere eorum præceptorem thesaurum in manibus misericordiæ & miserationum præsentem, atque adeò illum nunc conficere per singulas pœnas suas & passiones. Illum mente & cogitatione inuocate, ô Apostoli, & mihi nolite pœnam luctu vestro augere, nimiis vestris animi tribulationibus. Hæc est mea nox, Fili, quam ego in te & per te sustineo. mœsta quidem sum, & desolata suprà quàm dici potest; sed ita tamen, vt sentiam per te, per eadem illa quæ tu pateris & ego doleo, deriuari ad me virtutem patientiæ & fortitudinis. Sis benedictus in sæcula, Fili mi & Deus meus. Amen.

DE GESTIS

IN CARCERE CAIPHÆ, POST DIMISSVM CONCILIVM.

EISDEM CAPP.

In lxxxviij. imaginem Adnotatiuncula. *lxxxviij.* 115.

A. *Excubiæ aguntur ad ianuam, more militari.*
B. *Crudelißimè affligunt* IESVM *quod erat reliquum noctis.*
C. *Deuenit ad Virginem Matrem Petrus & Ioannes.*

ADNOTATIO.

Dissoluitur concilium, deducunt Pontificem aliquot è Senioribus ad cubiculum; animos ille confirmat omnium, indicit in auroram ad curiam vt conueniant, non hi solùm qui iam conuenerant, sed vniuersum concilium: milites excipiunt discedentes, vt domum deducant.

Discedit Annas, & Principes Sacerdotum abeunt omnes: gaudent inuenisse se causam cur IESVM *interficiant, confirmant seinuicem & cohortantur in eius necem, condicunt vt rursus in aurora ad Pontificem conueniant.*

A. Ad ianuam militari more excubant milites, ad domus Caiphæ custodiam.

B. Acerbißimum spectaculum ob oculos & Angelorum & hominum proponitur. Cœperant conspuere IESVM *& illudere è concilio quidam, tum qui eum tenebant ad iudicium: deinde accurrentes milites Romani ac ministri Iudæorum ad concilium & clamores, excipiunt mansuetum* IESVM, *insultant in illum coram Pontifice ac toto concilio, expuunt in eius faciem certatim. Animaduerte quid, cui faciant, & quasi præsens omnia contemplare: Christo compatere, & defle peccata tua, propter quæ patitur Deus. alij velatis eius oculis palma vtramque genam crudelißimè verberantes, cum summo opprobrio obtrudunt: Prophetiza Christe, quis nam est qui te percußit? Alij colli posteriora alapis cædunt, alij colaphis & pugnis caput eius vndique atrocißimè contundunt; cuncti diras blasphemias in eum iaciunt. O Angeli, nónne hæc est facies eius, in quem desideratis prospicere? nónne hic est vultus Dei omnipotentis? O homines execrabiles! ô peßimos Dæmones instigatores! Tacet bonus* IESVS, *dat corpus percutientibus, genas vellentibus, non auertit faciem ab increpantibus & conspuentibus ipsum; absconditur sputorum immunditia diuinus eius vultus & despicitur: ponit tamen ipse faciem vt durißimam petram, non confunditur. Deturpatam vide diuinam Christi faciem, tuber caput, liuidas genas, barbam & capillos sordidos, dißipatos, euulsos; ex ore & naribus excussum sanguinem. Imperat tandem Caiphas vt diligentißimè quod reliquum erat noctis illum asseruent milites ac ministri, summo mane omnes ad eius iudicium conuenturos. Trahitur continuò ad domesticum carcerem, alligatur benignus* IESVS *columnæ, circumstant truculenti latrones, affligunt atque illudunt* IESVM *similiter vt priùs totam noctem.* Isa. 50. Isa. 53. Isa. 50.

C. Deuenerat ad Matrem Virginem Petrus, eodem venit Ioannes; narrant quæ vel viderant vel audierant, renouatur dolor & lachrymæ. Eunt, redeunt tota nocte discipuli, vt sciant quid agatur apud Caipham, si quid de IESV *possint intelligere, ad Matrem Virginem vt referant: omnia sunt plena amaritudine, acerbitate, luctu.* MARIA, *vt omnes superat sensu doloris, ita magnanimitatis robore omnibus antecellit.* Leo Serm. 6. de pass. Aug. 3. lib. de consensu Euang. cap. 6.

DE

DE GESTIS IN CARCERE CAIPHÆ, POST DIMISSVM CONCILIVM.

Iisdem capitibus. 115
lxxxviij

A. *Excubiæ aguntur ad ianuam, more militari.*	*quod erat reliquum noctis.*
B. *Crudelissime affligunt* IESVM,	C. *Deuenit ad Virginem Matrem Petrus, & Ioannes.*

DE GESTIS MANE IN PLENO PRINCIPVM, ET SENIORVM CONCILIO.

Matt. xxvij. Marc. xv. Luc. xxij. 116 lxxxix

A. *Curia, quò conuenerunt omnes Principes Sacerdotum, Seniores populi, & Scribæ.*

B. *Sistitur ante Caipham, & Concilium IESVS, interrogatur rursum.*

C. *Confitetur rursum se Filium Dei.*

DE GESTIS MANE IN PRINCIPVM ET SENIORVM CONCILIO.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXII.

In lxxxix. imaginem Adnotatiuncula. *lxxxix.*

116.

A. *Curia, quò conuenerunt omnes Principes Sacerdotum, Seniores Populi, & Scribæ.*
B. *Sistitur ante Caipham & concilium* IESVS, *interrogatur rursum.*
C. *Confitetur rursum se Filium Dei.*

MATTH. XXVII.	MARC. XV.	LVC. XXII.
[a] *Mane autem facto,* [a] *consilium inierunt omnes Principes Sacerdotum, & Seniores populi aduersus* IESVM, *vt eum morti traderent.*	*Et* [a] *confestim manè consilium facientes summi Sacerdotes cum Senioribus & Scribis, & vniuerso* [c] *concilio,*	*Et vt factus est dies, conuenerunt Seniores plebis, & Principes Sacerdotum, & Scribæ: & duxerunt illum in* [b] *concilium suum, dicentes: Si tu es Christus, dic nobis. Et ait illis: Si vobis dixero, nō credetis mihi: si autem & interrogauero, non respondebitis mihi, neque dimittetis. Ex hoc* [c] *autem erit Filius hominis sedens à dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes: Tu ergo es Filius Dei? Qui ait: Vos* [c] *dicitis, quia ego sum. At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimonium? ipsi enim audiuimus de ore eius.*

ADNOTATIO.

A. PRoxima nocte conuenerant tumultuariè Iudæi, causam agitauerant, responderat præclarißimum de se testimonium IESVS; exclamauerant, reum esse mortis: sed restabat (quæ erat eorum singularis malignitas) vt vniuersum concilium coiret, & rursum ageretur causa, ac damnaretur IESVS; deinde vt Præsidi traderetur ignominiosè necandus. Itaque manè non ad domum Caiphæ conueniunt, sed ad curiam, quæ vocabatur eorum lingua גזית Gazith; vbi Sanhedrin (id est, Synedrion) conuenire solebat, & plenum concilium agitari. Erat hæc domus ampla, in inferiori parte ciuitatis, quæ fuerat sub Antiocho Epiphane ædificata. Huc vniuersum concilium summo mane properauit: consedit in suo solio Caiphas, aßident Principes, Sacerdotes, Seniores, & Scribæ; inter quos non dubium quin essent Pharisæi multi & Sadducæi. Citatur reus IESVS Nazarenus, soluitur è columna, extrahitur à carcere, rapitur ad conci-

Tertul. 4. contra Marcionē. Cyprian. Hieron.

concilium per mediam vrbem cum summa contemptione & opprobrio, armatorum multitudine circumseptus.

Aspice hîc quasi præsens mansueti IESV *totius corporis habitudinem. riget è nocturno frigore, è loci situ & squallore: colligatus est, collum dura catena, manus crudeli fune: vultus est deformatus sputis, dissipata barba & capilli, caput contusum, liuidæ genæ, sanguinolenta facies. Ita trahitur* IESVS *vita nostra & salus ad mortis iudicium. Renũciatur Virgini Matri eductum è carcere duci Filium, properat ad illum pia Mater & afflicta, sequuntur Magdalena & mulieres aliæ, venit cum illis Ioannes, conueniunt ducti pœnitentia fugitiui discipuli: omnes properant vt ad Christum veniant, longo tamen interuallo præ metu; Virgo Mater prouidenter, ne quid ab insana multitudine iniuriæ patiatur, quod fieri nunquam passus est* IESVS.

B. Sistitur benignus IESVS *ante Caipham & concilium, soluitur vinculis: quod malitiosè fecerunt Iudæi, vt videretur liberiùs causam suam dicere. Iam non citantur testes; toti sunt in superioris noctis præiudicio, vt idem coram vniuerso Synedrio profiteatur, si ipse sit Christus. id igitur solum vrgent confertim homines teterrimi. Aperit primùm bonus* IESVS *palàm eorum animi peruersitatem: Non quæritis vos an ego sum Christus; sed occasionem inquiritis, vnde in me calumniam deuoluatis, & interficiendum tradatis Præsidi. Neque enim si professus fuero me Christum esse, credetis: neque si vos interrogauero, & causam meam egero, me dignabimini responsione; neque verò dimittetis. Illud igitur, quod superiori nocte de me audistis, rursum vobis denuncio, me in maiestate Patris cælestis venturum, vt vos, & orbem iudicem vniuersum. Optabant ipsi præterea idem illud responsum elicere, quod antea audierant:* Tu ergo, *inquiunt,* es Filius Dei?

C. Quod cùm esset constantissimè professus IESVS, *consurgunt omnes, conclamant, damnant illum mortis, decernunt vt tradatur Pontio Pilato Præsidi interimendus. Iubent rursum vinciri & duci, conclamatur tota curia* IESVM *esse Romanis tradendum, ac morte plectendum; concurrunt armati, illum rapiunt.*

MEDITATIO.

CEssarunt tandem in aurora carnifices horridi Christum affligere, iussi illum ad curiam ducere & plenum conciliũ. Quietem aliquem accepit agnus mansuetus; sed vt ducatur ad mortem, & vt illi aliæ succedant afflictiones. O ærumnosam quietem, quam excipiunt itineris insanæ raptationes & contumeliæ! Et nos animum deiicimus, si in minimam tribulationem incidamus, nec cogitamus Christum, non eius tribulationes; vel tam miserè cogitamus & improbè, vt illud numquam assequamur, quò semper peruenire deberemus, vt Christi passiones magis sentiamus, illis magis moueamur quàm nostris. quod signum nostræ imperfectionis est, & argumentum quòd vigeat adhuc in nobis caro nostra, non spiritus. Aspice vt ad curiam summo mane festinant præcipites homines execrandi, concilium malignantium: vide vt concilio supernè incumbit, atque adeò internè Satanas cum suo Dæmonum concilio infernali, vt illis furias immittit: cogita quid Dæmones, quid illa lues hominum animo verset & machinetur; maleficium, sanguinem, sæuitiam: quid mitis IESVS meditetur & conficiat; illorum, si velint, & omnium mortalium salutem, & vitam cælestem.

Internũtij à Virgine & ad Virginem soliciti obseruabant, quid de IESV ageretur: ab iis audit duci illum. finem alij dolores accipiunt, & luctus alius denuò innouatur. Quò ducitur? Ad iudicium ducitur iustitia sempiterna, lumen cordis mei; vt rursum condemnetur, & rapiatur ad mortẽ, trahitur æterna vita. Noui sunt hi dolores, quòd videam tam contumeliosè & crudeliter duci; sed superat etiã hunc dolorẽ metus, & animi mei anxietas de iudicio & rerum euentu, qui est futurus & ærumnosus & crudelis. Venite mecum sociæ, venite Fratres mei; neque enim sustinet charitas mea in Filium, vt eum non videam, etiamsi planè sciam renouatũ iri dolores meos ex eius tam calamitoso conspectu: videbo tamen filium Dei & meum, vitam animæ meæ aspiciam.

Sed quid vos? quid agitis in Synagoga vestra, in cathedra pestilentiæ, imò quid Satan per vos? En Caiphas ad omnes euomit: De hoc homine, viri Israëlitæ, iam antea meam sententiam intellexistis: neque verò nunc eum vobis sistimus, vt de ipsius causa iudicium feratis

ratis;damnatus enim iam eſt propter atrocem in Deum blaſphemiam: his enim paucis horis coram nobis, coram Principibus Sacerdotum, & multis è vobis confeſſus eſt ſe Filium Dei eſſe, minatus ſimul nobis omnibus ſupplicium eſt ſceleratus. Quod vt ſciatis eſſe veriſſimum,& hominem eſſe dignum non vna morte, en coram vniuerſo concilio illum interrogo: *Si tu es Chriſtus, dic nobis. Si vobis dixero, non credetis mihi; ſi autem & interrogauero, non reſpondebitis, neque dimittetis. ex hoc autem erit Filius hominis ſedens à dextris virtutis Dei. Tu es igitur Filius Dei? Vos dicitis,quia ego ſum.* Videtis inſolentiam? percipitis minas?auditis blaſphemiam? Quid expectamus?Audiſtis omnes de ore eius: non eſt quod de re tam manifeſta conſulamus; ſed tamen quid vobis videtur? Ego verò neceſſarium eſſe cenſeo, vt confirmetur ab omnibus ſuperius præiudicium, & morti rurſum addicatur ignominioſiſſimè. Hoc fiet, ſi eum Pilato Præſidi tradamus crucifigendum. Sed tamen conueniat nobis inter nos,quot, & qualibus criminibus illum apud Præſidem accuſemus. In omnia conſentiunt omnes, agunt de accuſatione, dein exurgunt ſeditioſè, conclamant *ad Pilatum*, rapitur benignus IESVS.

Verùm heus tu pie meditator, illud hoc loco conſidera; qui in lethale crimen conſentiunt, eos ſemel Chriſtum morti addicere;qui iterùm conſentiunt, eos rurſum Chriſtum damnare ad mortem: quanta igitur erit illius hominis immanitas, qui frequenter Deum offendit! Nónne eius vita eſt tota in Chriſto condemnando,& tradendo ad mortem,atque adeò Chriſtum ille identidem ad mortem ducit, & cruci affigit? Verùm ſimul fit,vt cùm peccator IESVM ducit ad mortem, totus ipſe ad mortem æternam, & in infernum tradatur, & in manus Dæmonum. Nam vbi tandem eſt peccator, niſi in manibus & poteſtate Dæmonum? vbi, niſi in Inferni reatu, ſeparatus à Deo, à Chriſto, à charitate, & Sanctorum vnione? Lata enim in illum eſt æterni ignis ſententia; nondum tamen executioni demandata, & quidem ſcire non poteſt quando ſit exequenda.

Erat vehementer afflicta Mater Virgo;erat in ſummis anguſtiis, cùm ſciret agi cauſam Filij ſui in concilio: & ecce tibi perſonant voces damnatum IESVM eſſe, tradendum Pilato vt necetur.Hic fuit gladius nouus Mariæ animam transfigens. Sciebat quidem ſancta Mater interficiendum,ſciebat ſemel fuiſſe damnatum, gladius in corde eius erat: ſed cùm hæc ad actum prodeunt, ex integro recrudeſcit dolor cordis eius & mœſtitia, quaſi tunc primùm gladio feriatur. Congeminant luctum mulieres ſociæ, diſcipuli, & ſanctus comitatus; &,quod piè credere poſſumus, properat locum occupare Virgo Mater,vnde etiamſi eminus, videat tamen egredientem Filium.

O pij meditatores, adeſte,quæſo; mentem aduertite ad hæc myſteria. Videtis IESVM, cordis veſtri dulcedinem; ligatum tamen, & deſpicatum, & ad mortem denuò damnatum,ſumma patientia ſpectabilem; ſolicitam Matrem Virginem ad Filium ſuum IESVM feſtinare: feſtinate & vos eius precibus & interceſſione animati, vt Chriſtum ex ſpiritu & ſenſu cordis veſtri videatis & contemplemini. Transfigatur cor veſtrum compaſſione, lachrymis,luctu; illa patitur animæ veſtræ lumen,vita,refugium,& virtus. Adiuua verò tu, ſancte IESV, qui iam per Matrem iuuas: peculiari tamen auxilio ſubueni: in his enim afflictionibus eſt vis tui meriti infinita, eſt tua miſericordia,& laus tua ſempiterna. Amen.

DVCITVR IESVS AD PILATVM, ET IVDAS LAQVEO SE SVSPENDIT.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII.

In xc. imaginem Adnotatiuncula. xc.

A. *Ducitur à Concilio* IESVS *ad Pilatum.*
B. *Iudas plenus Dæmone meditatur desperationem & laqueum.*
C. *Accusat se apud Principes, offert pretium proditionis, ab his reijcitur.*
D. *Venit Dæmone plenus in templum, proijcit triginta argenteos.*
E. *Abit percitus furijs, & laqueo ex arbore se suspendit.*
F. *Properat virgo Mater, vt videat Filium.*

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII.

Et vinctum [a] adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato Præsidi. Tunc videns [b] Iudas, qui eum tradidit, quòd damnatus esset; pænitentia ductus, [c] retulit triginta argenteos Principibus Sacerdotum & senioribus, dicens: Peccaui, [c] tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos: tu videris. Et proiectis argenteis in [d] templo, recessit: & abiens, [e] laqueo se suspendit. Principes autem Sacerdotum, acceptis argenteis, dixerunt: Non licet eos mittere in corbonam, quia precium sanguinis est. Consilio autem inito, emerunt ex illis agrum figuli, in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille, Hacheldemah (hoc est, ager sanguinis) vsque in hodiernum diem. Tunc impletum est, quod dictum est per Ieremiam Prophetam, dicentem: Et acceperuut triginta argenteos, pretium appretiati, quem appretiauerunt à filiis Israel: & dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Dominus.

vincientes IESVM, *duxerunt, & [a] tradiderunt illum Pilato.*

Et surgens omnis multitudo eorum, duxerunt illum ad Pilatum.

ADNOTATIO.

A. DVcitur IESVS *ad Pilatum ab impiis hominibus per mediam ciuitatem ligatus, despicatus, contumeliis & afflictionibus plenus: sequuntur Principes Sacerdotum & concilium, vt illum apud Præsidem accusent. Ductus autem est à curia, quò fuerat à domestico Caiphæ carcere pertractus, ad prætorium: hinc est, quod Ioannes à Caipha ductum dicit.*

B. Iudas, quem hactenus sæua auaritia, atque animi malitia transuersum egerat, cùm videret damnatum à concilio IESVM *duci ad Pilatum, tunc tandem agnoscit suam impietatem; intelligit prodidisse se ad mortem mansuetum agnum, sanguinem iustum, dominum & præceptorem; à quo tot acceperat beneficia, tam indulgenter, etiam vbi machinabatur eius mortem in cæna, & vbi illum prodebat in horto, fuerat admonitus, & tam benignè ad sanitatem inuitatus. Quid hinc, Iuda, colligis? quid meditaris? Pænitentiam tu quidem cogitas; sed diabolicam, sed Caininam: exagitant te Furiæ acriores. Non potest tantam iniquitatem mihi, inquis, Deus condonare: mortem mihi ipse consciscam: fieri aliter non potest. Verùm fecit diuina prouidentia ex hac*

hac Iscariotis desperatione, etiam testimonium vt caperet Christi iustitia, ac Iudæorum impietas. Sequebantur Principes armatorum multitudinem: illis prætereuntibus fit obuiam in atrio Iudas diro ac desperato vultu:

C. Peccaui, inquit, tradens vobis sanguinem iustum; & ego qui illum prodidi, & vos qui interficitis illum, iniusti ac scelerati. Non audent negare Principes, etiamsi essent iniquissimi; illudunt: Quid ad nos tuum est illud deputare: nos nihil aliud quàm cogitamus illi vitam eripere, per fas per nefas. Contempto Iscariote properant Principes.

D. A Principibus ad templum amens festinat Iudas: hic idem profitetur, iustum esse IESVM, se impium qui illum ad mortem prodiderit: proijcit palàm triginta argenteos, & abit: reponunt Leuitæ pecuniam, de qua referant ad Principes, cùm à morte Christi redirent. Redeunt; referunt. tunc etiam dederunt testimonium Principes innocentiæ Christi: Pretium est sanguinis, contaminata pecunia (quid vos, per quos est contaminata?) ne misceamus illam sacris thesauris & corbonæ; emamus agrum in peregrinorum sepulturam.

E. Vide abeuntem Iudam, plenum ira, desperatione, sæuitia, Dæmone. Venit verò extra Portam Dauid, siue piscium, siue negotiatorum, quæ ad Occidentem respiciebat, vnde erat exitus ex vrbe per testudinem, quæ duas valles coniungebat, vnam ab Aquilone, aliam ab Oriente: erat Porta hæc frequentissima ac celebris. Ad dexteram verò huius testudinis & portæ, vt habet traditio peruenit Iudas, affert secum laqueum, quærit arborem sycomorum: conscendit, inserit prius collo funem, dein arbori alligat: instigant horridi Dæmones, gaudent, insultant. Proiicit se ex arbore in mortem & Infernum homo omnium hominũ sceleratissimus atque impiissimus: conflictatur cum morte pendens, augent pœnam & desperationem pessimi Dæmones, crepat medius, effunduntur viscera eius omnia; tandem arripiunt animam teterrimam Dæmones, atque in Infernum proiiciunt profundissimè. Conueniunt plurimi ad rei atrocitatem, causam suspendij intelligunt; prædicatur iustus identidem IESVS, impius Iudas, scelerati Iudæi. Brocard.

F. Properabat quidem sancta Virgo videre Filium; non potuit tamen illum cõsequi, nec tunc videre. Venit ad curiam, obseruat opportuno loco cum suis mulieribus, vnde eductum possit Filium conspicere. Contemplare in quanta erat cordis afflictione benedicta Mater, in quanto mœrore mulieres & discipuli.

QVÆ PRIMVM GESTA APVD PILATVM.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XVIIII.

In xci. imaginem Adnotatiuncula. xci. 118.

- *A.* *Domus Pilati.*
- *B.* *In ea prætorium.*
- *C.D.* *Propylæum cum vexillis, & tribus ianuis.*
- *E.* *Scala, per quas ascendit & descendit* IESVS.
- *F.* *Præmittunt Principes Iudæorum nuntium de* IESV *ad Pilatum.*
- *G.* *Perueniunt Principes ad domum Pilati.*
- *H.* *Sistunt Pilato milites* IESVM.
- *I.* *E vestibulo Pilatus quærit à Iudæis, quid contra* IESVM *criminationis afferant.*
- *K.* *Insolenter respondent Iudæi primùm; tandem accusant eum maiestatis, &c.*
- *L.* *Interrogat* IESVM *leniter de Regno; alia reiicit Pilatus.*
- *I.* *Profitetur se causam non inuenire.*
- *K.* *Addunt eum commouisse gentem inde vsque à Galilæa.*
- *I.* *Occasione Galilææ causam* IESV *Pilatus reiicit ad Herodem.*

MATTH. XXVII. | MAR. XV. | LVC. XXIII. | IOAN. XVIII.

Adducunt ergo [h] IESVM *à Caipha in* [a b de] *prætorium. Erat autem* [f] *mane: & ipsi non introierunt in prætorium, vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha.* [i] *Exiuit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit: Quã accusationem adfertis aduersus hominem hunc?* [g] *Responderunt, & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundùm legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudæi:* [g] *Nobis non licet interficere quemquam.*
Vt sermo IESV *impleretur, quem dixit, significans qua morte esset moriturus.*

Cœperunt autem illum accusare, dicentes: [k] *Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dare Cæsari, & dicentem se Christum Regem esse.*

[h] IESVS *autem stetit ante Præsidem: & interrogauit eum Præses, dicens:* [l] *Tu es Rex Iudæorum? Dicit illi* IESVS: *Tu dicis. Et cùm accusaretur à Principibus Sacerdotũ, & senioribus, nihil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: Non audis, quanta aduersum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad vllum verbum; ita vt miraretur Præses vehementer.*

Et interrogauit eum Pilatus: Tu es Rex Iudæorum? At ille respondens, ait illi: Tu dicis. Et accusabant eum summi Sacerdotes in multis. Pilatus autem rursus interrogauit eũ, dicens: Non respondes quidquam? Vide in quantis te accusant. IESVS *autem amplius nihil respondit, ita vt miraretur Pilatus*

Pilatus autem interrogauit eum, dicens: Tu es Rex Iudæorum? At ille respondens, ait: Tu dicis.

Ait autem [i] *Pilatus ad Principes Sacerdotum, & turbas: Nihil inuenio causæ in hoc homine. At illi inualescebant, dicentes:* [k] *Commouet populum, docens per vniuersam Iudæam, incipiens à Galilæa vsque huc.* [l] *Pilatus autem audiens Galilæam, interrogauit si homo Galilæus esset. Et vt cognouit, quòd de Herodis potestate esset,*

ADNO-

DVCITVR IESVS AD PILATVM; ET IVDAS LAQVEO SE SVSPENDIT.

Matth. xxvij. Mar. xv. Luc. xxiij. 117 xc

A. *Ducitur à Concilio* IESVS *ad Pilatum.*	D. *Venit dæmone plenus in templum; proijcit triginta argenteos.*
B. *Iudas plenus dæmone, meditatur desperationem & laqueum.*	E. *Abijt percitus furijs, & laqueo ex arbore se suspendit.*
C. *Accusat se apud Principes; offert pretium proditionis; ab his reijcitur.*	F. *Properat Virgo Mater, vt videat Filium.*

A. Domus Pilati.
B. In ea prætorium.
C D. Propylæum cum vexillis, & tribus ianuis.
E. Scalæ per quas ascendit, & descendit IESVS.
F. Præmittunt Principes Iudæorum nuncium de IESV ad Pilatum.
G. Perueniunt Principes ad domum Pilati.
H. Sistunt Pilato milites IESVM.
I. E vestibulo Pilatus quærit à Iudæis, quid contra IESVM criminationis afferant.
K. Insolenter respondent Iudæi primum; tandem accusant eum maiestatis, &c.
L. Interrogat IESVM leniter de regno; alia reijcit Pilatus.
I. Profitetur se causam non inuenire.
K. Addunt, eum commouisse gentem inde vsque à Galilæa.
I. Occasione Galilææ, causam IESV Pilatus reijcit ad Herodem.

ADNOTATIO.

A. Domus Pilati, *in inferiori ciuitatis parte ad Septentrionem; à qua distabat ad Austrum longiùs domus Caiphæ, non tam longè domus Herodis, in cliuo superiùs ad Septentrionem.* Traditio.

B. In domo Pilati prætorium (id est, regia aula) & huius ianua amplior; tum aliæ duæ minores hinc inde.

C. D. Prominet propylæum siue vestibulum, cum duabus columnis, quæ sustentabant duo Romanorum vexilla; quorum sinistri erat insigne aquila, dextri Tyberius Cæsar: cingebat pergula prætorium extrinsecus, in qua ad dexteram eminebat tribunal Romanorum Præsidum, quod Gabatha *Hæbræis dicebatur, opere mirifico.*

E. Scalæ, per quas ascendit & descendit benignus IESVS. *Hæc topographia ex antiquis Lateranı monumenti bona ex parte desumitur.*

F. Præmittunt Principes militem, qui nunciet Pilato, adducere se hominem facinorosum; rogare vt se ab omni occupatione expediat, & ipsos audiat benignè.

G. Peruenit nefaria multitudo ad Pilatum, trahunt milites per scalam mansuetũ IESVM.

H. Sistunt Pilato, impletur atrium hinc armatis, illinc turba Iudæorum promiscua, qui ad rei spectaculum & nouitatem conueniebant: stant Principes propiùs ante propylæum, neque volebant prætorium intrare; ne contaminarentur, sed possent Pascha manducare. O execrandam hypocrisim! omni contaminatione & scelere cooperti parricidæ, simulant tamen externam sanctitatem.

I. Ad eos prodit ad propylæum Pilatus, rogat quámnam afferant accusationem aduersus hominem.

K. Respondent arroganter: Si hic non esset malefactor, nõ tibi tradidissemus eum. *Audierat de* IESV *& eius præclaris gestis Pilatus, de inuidia & odio Iudæorum intellexerat; itaque recusabat de eo iudicium habere: propterea respondet Principibus: Si malefactor est, iudicate illum vos ex vestra lege, nihil ego intercedo.* Nobis, *inquiunt*, non licet interficere quemquemquam. *Insanè respõdent: coarguo ego vos mendacij, Iudæi. ex lege enim lapidare poteratis blasphemum: eccum* IESVM, *quem dicitis blasphemum; cur non lapidastis antea? cur ne nunc quidem permittente Præside lapidatis? Noluit Christus aliud genus mortis subire, quàm crucis; toties enim voluistis illum lapidare: numquam tamen vobis permissum est: sed vos amentes & vecordes, nolebatis dicere quod dicebatis. nam cùm antea statuissetis illum crucifigere, & id velletis dicere, non dicitis tamen; sed quod dicitis, mentimini; quod voluistis dicere, veteratoriè adhuc dissimulatis. Ita per vestram malignitatem implebatur quod Deus statuerat, & Christus prædixerat, se à Gentibus crucifigendum: quod genus mortis à Iudæis decerni non poterat; à Romanis in summam ignominiam infligebatur, non solùm ad cruciatum. Recusant Iudæi damnare* IESVM, *recusat Pilatus: ergo* IESVS *per vtrosque liberatus est. Non potuit Principum obstinatio hanc ambiguitatem sustinere, accusant* IESVM *atrociter. Hæc est nostra accusatio, ô Præses; quandoquidem nostra auctoritate nõ moueris: subuertit hic gentem nostram, prohibet dari Cæsari tributa, dicit se Christum regem esse. O detestabiles latrones! Nõnne paulò antè confessi estis in concilio, nulla esse testimonia quæ vim aduersus* IESVM *obtinerent? tantùm quòd professus esset se Christum Filium Dei, idcirco illum damnastis. Cur hoc non defertis ad Pilatum? cur dissimulatis? Timebatis scilicet, ne commotus Pilatus illa accusatione* IESVM *liberaret: quæ fuit causa, vt non nisi coacti ea vteremini. Igitur ad falsissimam, atque inuidiosissimam accusationem confugitis. Vbi enim seditiosus* IESVS? *Quando prohibuit dari Cæsari tributum? quod & ipse dissoluit, & vos vt solueretis hortatus est. Et hæc quidem erant Pilato nota: sciebat enim nihil esse seditionis ortum à* IESV; *& seditionum erant diligentissimi obseruatores Romani.*

L. Alia itaque reiicit Pilatus; de regno statim interrogat, sed quasi per contemptum, non seriò; vti cùm iterùm ingreditur prætorium apud Ioan. cap. xviij. *postquam remiserat* IESVM *Herodes:* Túne es, *inquit*, Rex Iudæorum? *tam vilis, tam abiectus, tam solus? Respondet Christus: Tu dicis (quod erat genus affirmationis) tu dicis me Regem; ego nec nomen, nec maiestatem regni mihi arrogo, vel vsurpo. Nihil tamen mouetur Pilatus: sed memor inuidiæ Iudæorum, quam habebat perspectam, redit ad propylæum; post ipsum reducitur* IESVS. *O bone* IESV, *quas pateris indignitates Deus omnipotens! duceris, reduceris, disceptat de morte tua mundus, tu te vt agnum mansuetum exhibes.* Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23.

I. Profitetur apud Principes Pilatus se mortis nul-

tis nullam causam reperire in IESV. *At ne vos quidem Iudæi; sed ex cæca inuidia & malignitate confingitis. Quid præterea calumniamini? Nam quæ adhuc dixistis omnia, quem vos delegistis iudicem Pilatus omnia repudiat.*

K. Commouet, inquiunt, plebem perpetuò docens per vniuersam Iudæam Romanorum ditionem: quam doctrinam incl oauit in Galilæa spargere, & hucusque perduxit. Vultis vos quidem inuidiam accusationis vestræ aggrauare malitiosè; commotionem ex doctrina adducitis. Ea nec seditio est, nec vobis permisit Christus vt diceretis seditionem nunc, vel peruersionem, quod antè inuidiosè fecistis: tantùm dixistis commotionem, quod verum est. & vobis prædixit Aggæus futurum, quod Christus commoueret cælum & terram; quid mirum si corda hominum commouerit ad veritatem Euangelij sui suscipiendam? Sed cur non addidistis miracula, per quæ doctrinam Christus confirmabat diuina auctoritate? Fuit hæc vestra malignitas. Verùm quid ad Pilatum, si docebat Christus? Itaque negligit vestram calumniam; tantùm arripit occasionem, vt ne sineret se tam iniusta causa implicari. Interrogat, an Galilæus esset IESVS; *confirmant omnes Galilæum è Nazareth, & de Herodis esse potestate. Hoc verò auidè respondent Iudæi, sperantes apud Herodem damnatum iri* IESVM, *quod apud Pilatum desperabant: quæ fuit causa, vt homines versuti mentionem Galilææ fecerint.*

Agg. 2. Heb. 12.

I. Defert igitur Pilatus totam causam ad Herodem, gaudet illa molestia se esse leuatum: gaudent Principes item, rogant vt iubeat IESVM *duci. Rapitur extemplò mansuetus agnus à propylæo, trahitur per scalas; toto atrio clamor tollitur, ab Herode iudicandum* IESVM. *Mittit familiarem aulicum ad Herodem Pilatus, per eum causam illi exponit, se eius iurisdictionis habuisse rationem, nec de homine Galilæo voluisse iudicium vsurpare; vt intelligat, quæ fecerat in sacrificantes Galilæos, ea nulla eius iniuria fecisse. O benigne* IESV, *quò te trahunt cum tanta contumelia homines impij? Ad Herodem sceleratum latronem, ad eum qui Ioannem Baptistam per scelus interfecerat, ad eum qui te in Galilæa voluit quidem primùm videre per curiositatem;* Luc. 13. *deinde, cùm tu nolles ab illo videri, quæsiuit necare: ad eum, quam tu vulpem esse dixisti, à quo credebant Iudæi te esse interficiendum. sed aliud erat Dei consilium: vt Romani & Iudæi Christum occiderent, id est, vniuersi homines; quia* Psal. 2. *mortem subibat ad vniuersos homines ab æterno interitu redimendos.*

MEDITATIO.

EDucitur è Curia IESVS, atrociùs etiam quàm antea: raptatur ad Pilatum, vt qui etiam ab vniuerso concilio damnatus erat.

Conspicit ille prior mœrore cõfectam Matrem, in illum vicissim figit oculos virginales & cor Mater. Vide ingentem vtriusque dolorem. Iungũtur amborũ oculi, corda vniuntur; corde & oculis, & diuino spiritu & amore inter se colloquuntur, vterque alterius mœstitiã auget & dolorem, vterque alioqui vtriusque leuat: vtrumque IESVS facit vehementiùs & diuiniùs; vt qui causa erat doloris, & simul fons pietatis immẽsus & cõsolationis. Similiter patiebatur sanctus Mariæ Virginis comitatus.

At tu impie Iuda, vbi es? Quid iam tandem moliris? Cùm vidi IESVM ab vniuerso concilio condemnatum ad Pilatum duci, infernalis horror me & Furiæ corripuerunt. Confiteor peccatum meum Principibus & Senioribus, offero triginta argenteos; spretus ab illis proiicio illos in templo, laqueo desperatus me suspendo, sepelior in Inferno: Hem homo hominum omnium sceleratissime: quantum negotij vel operæ fuit vt Christo confitereris peccatum, quemadmodum faciebas Principibus? Hi te proiiciũt, ille te ad suam misericordiam suscepisset. Nam quod tibi persuades, mentiris mortalium misserrime; non est tuum peccatum maius quam Gen. 4. Dei misericordia, non maius quàm quod per Christi meritum deleri possit: sed tu hoc non capis; quod facit tua malignitas, & malitia desperata. Cur igitur nunc non me iuuit Christus? Iuuit toties antea, & eius auxilium proiecisti: & nunc quidem te iuuat; sed tu non solùm abiicis eius virtutem, sed negas esse posse virtutem vllam, quæ te iuuare possit: Deum te non posse iuuare. Quid ergo cogitas? Vellem esse nihil; quod prędixit IESVS, melius mihi fore si non essem. Mentiris rursùm: id non dixit Christus; sed, si non esset Matth. 26. natus. At nunc eris, & semper eris, & in Inferno semper cruciaberis atrocissimè: semper mortuus, semper viuens; vt semper æternis pœnis sufficere & tua anima possit & corpus. Satanam es sequutus, Satanæ traditus es in

in perpetuum; es à Deo maledictus, es ab Angelis, es à Sanctis, & à creatura Dei vniuersa execratus in æternum. Scio te in Inferno nihil aliud quàm confirmare causam, quæ te in Infernum coniecit; & probare proditionem Christi, & tuam desperationem: vt eius interfectores, qui ad pœnitentiam non redierunt, semper probant Christi necem: vt Diabolus, vbicumque in inferno sit, semper dicit: In cælum conscendam, super astra cæli exaltabo solium meum, similis ero Altissimo: vt Lutherus semper in inferno euomit: Fides sola iustificat: Caluinus: Non est Eucharistia realiter corpus Christi: Ambo: Papa est verus Antichristus, blasphemantes. Iustitiæ zelus, & honoris Dei amor nobis hæc suggerit vt dicamus. *Isa.14.*

Verùm interim zelum similem in nos conuertamus. Quoties nos Christum prodimus, vt capiatur, ligetur, & ad mortem damnetur, vt crucifigatur! At enim dicas: Numquam hoc ego ne cogitaui quidem. Concedere possem; neque enim tam eris impius: res tamen, & peccatum interpretatur te ita agere. Neque tamen si cogitasses, propterea quicquam nunc pateretur Christus. semel enim pro peccatis mortuus est, & resurgens à mortuis iam non moritur, iam mori non potest: sedet ad dexteram maiestatis in excelsis. Quo pacto igitur prodit Christum peccator, damnat, & crucifigit? Vt causa primùm passionis & mortis eius. Quid enim fecit vt pateretur crudeliter Filius Dei, quid vt crucifigeretur, nisi peccata mortalium? Tolle hominum peccata, numquam Christus esset necatus, ac ne mortuus quidem vel ipse vel homo quispiam. Præsciebantur omnia omnium hominum peccata, qui fuerunt, sunt, vel erunt à Deo ab æterno: prouidit sua misericordia tam immenso malo omnipotens Pater remedium; & lui omnium mortalium peccata voluit morte consubstantialis & coæterni Filij sui. Hinc oritur sensus spiritus, quo vti deberemus omnes, vbi tentatio molesta est; quasi non solùm videremus, sed etiam oculis cerneremus, peccatum esse, quod illas passiones omnes, quod mortem infert Christo. Erant enim præsentia tua & omnium peccata Christi patienti & morienti, & eum ad passionem mouebant & mortem. Coniuncta cum his illa consideratio est & sensus spiritus; si tua voluntate, & tuis manibus, tua lingua, tuis potentiis quibus peccas, corde perceperis te Christum conspuere, & verberare, & crucifigere: quo verò hæc tuũ cor magis afficient, & altiùs penetrabunt; eò crescet solidiùs peccati horror atque execratio. Huiusmodi sensum da nobis continenter, Domine IESV bone, hunc spiritum cordibus nostris imprime & confirma; & fac efficacem per hæc tua mala quæ pateris, & da vt de proditione Iudæ cautionẽ accipiamus salutarem. *1.Pet.3. Rom.6. Heb.1.*

Pretio prodidit Christũ Iudas, de quo tam erat benemeritus Christus, in quem tãta contulerat beneficia: & tamen quoties illum nos prodimus pro rebus vilissimis! auarus pro vili pecunia, lasciuus pro detestabili voluptate, superbus pro gloriola, & fumosis hominum rumoribus; sic alij pro rebus nihili. Et non solùm Christum tradimus, quod facit consensus in peccatum; sed ita tradimus, vt è vestigio occidatur, hoc est, pereat gratia, per quam in nobis Christus inhabitabat. Nec hoc fit solùm; sed proditur anima in manus Dæmonum, & seruitutem omnium teterrimam. Hęc intelligimus, & videmus; quid igitur causæ est, quòd tam paucos illa moueant; quasi fabulæ sint futiles, & non verissima doctrina, vt sunt, & veritas firmissima, & spiritus Domini? Peccata hoc faciunt: quæ cùm mentem, & cor, & spiritum obsideant, & cũ his Dęmones; ita reddunt animam nostrã tenebrosam, vt illi lumen Dei nõ effulgeat, sed Mũdi, & Carnis, & Dæmonum. O bone IESV, reuela oculos meos, vt surgam à mortuis, & illuminetur cor meum ad gloriam tui nominis sempiternam. *Psal. 118.*

Sed age; quid rabiosi Iudæi, quid machinantur? Crucem IESV. Veniunt ad Pilatum, IESVM illi primùm offerunt, vt à se compertum maleficij, & damnatum: petunt inuidiosissimè, vt eum supplicio afficiat. Hac impudenti arrogãtia à Pilato reiecta, accusant atrocissimè seditionis, & rebellionis, & maiestatis: Quibus nihil commotus Pilatus, neque quòd se Regem Iudæorum confiteretur offensus est. carebat enim inuidia & malignitate in IESVM Pilatus, etiamsi esset idololatra, quibus vitiis Iudæi erant inflammati: quo fiebat, vt Christi responsum non interpretaretur malignè, sed fortassis aliquid inesse ibi religionis Iudaicæ, quod ad se nihil attineret. Quocirca semel, iterùm, tertiò IESVM excusauit apud Iudæos. O indignitatem deplorandam! Sistitur ante infidelem hominem auctor veritatis & fidei, vt criminosus homo, vt vir nefarius; non vt simpliciter necandus, sed cum infinita contumelia & ignominia *Matth.27. Mar.15. Luc.23. Ioan 18.*

minia crucifigendus: quod erat atrox Iudæorum concilium; etiamsi nondum se aperiebant perfidi. Sed à quibus accusatur? Ab abominandis latronibus, qui iustitiam ipsam & misericordiam IESVM iam bis blasphemiæ iniustissimè damnarant & crudelissimè. Hæc vident Angeli, & tacent; Deus permittit, IESVS mansuetissimè patitur, neque respondet ad accusationes; defendit Pilatus: soli fuerunt Iudæi, & Dæmones accusatores furiosi. Iam hinc Gentibus præsagire suam salutem licet ex Pilati animo, qui tam sæpè defenderit Chistum, nec animum alienum ab ipso præ se tulerit. neque verò propter accusationem, sed propter suam ambitionem tradidit tandem Iudæorum voluntati. At contra Iudæi, iam nunc significant suæ gentis obstinationem & execrationem futuram. *Matth. 26.*

Pone ante mentis oculos rerum conflictationem admirandam. IESVS vult mori; idem Deus, & Angeli; hæc enim erat salus mundi: Iudicat tamen eam mortem Christus, Deus, Angeli iniustam & sacrilegam. Contrà, execrantur Iudæi vitam Christi, sitiunt mortem, & vrgent nefariè ac furiosè, & falsam causam adducunt per malitiam & inuidiam: Pilatus causam mortis nullam probat; & tamen prodit ad mortem per ambitum. Diaboli, & mortem procurant, & accusationem vrgent vt Iudæi; illi tamen dubitanter, & tandem desistunt: Iudęi obstinatissimè, neque vnquam desinunt. Heu bone & sancte IESV, hæc omnia de te cogitantur, de te aguntur. O adorandam mansuetudinem! ô charitatem infinitam! Dixeras Iudæis palàm: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Itaque nullus te de peccato arguere poterat, & tamen superiori nocte semel, iterùm manè à Synagoga malignantium accusatus & damnatus es, nunc apud Romanos accusaris; quasi dicamus apud vniuersum orbem. Hæ sunt accusationes, non tuæ, sed nostræ: hæc enim vna ex causis est quòd te non excuses, quia omnium hominum peccata agnoscis quasi tua, pro illis pateris, pro illis crucifigeris. At nos hîc è contrario facimus. primum peccata nostra non agnoscimus, cùm Christus aliena pro suis agnouerit: dein non solùm nos de illis non accusamus, sed sumus perpetuò in excusandis excusationibus in peccatis. Quotus enim quisque leuiora non deputat sua vitia quàm sunt? Quis non excusat? Cui, si eius aliquid errati vel culpæ reprehenditur, è vestigio non occurrit excusatio, vel criminis in alios deriuatio? Miseri sumus semper, sancte IESV, & miserabiles: adiuua nos, Domine Deus noster, per tuas atroces quas passus es indignitates & contumelias, ad gloriam nominis tui semper benedicti. Amen. *Ioan. 8.* *Psal. 85. 63. 25.* *Psal. 140.*

QVÆ GESTA SVNT APVD HERODEM.

LVC. XXIII.

In xcij. imaginem Adnotatiuncula. *xcij.* 119.

A. *Conclamatur ad Herodem: incipit duci.*
B. *Concurritur ad spectaculum.*
C. *Herodes Antipas, eius Proceres, Duces exercitus, & Iudæi.*
D. *Exercitus Herodis in armis.*
E. *Accusant eum Iudæi constanter.*
C. *Interrogat Herodes* IESVM *multis sermonibus.*
F. *Nihil respondet* IESVS.
E. *Iudæi falsas accusationes cumulant.*
C. *Spernit* IESVM *Herodes, & fatuum iudicat.*
G. *Induitur veste alba, tanquam fatuus.*
H. *Remittitur ad Pilatum.*

LVC. XXIII.

[a] remisit eum ad [b] Herodem, qui & ipse Ierosolymis erat illis diebus. [c] Herodes autem viso IESV, *gauisus est valde. erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eò quòd audierat multa de eo; & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. [c] Interrogabat autem eum multis sermonibus: at ipse [f] nihil illi respondebat. Stabant autem [e] Principes Sacerdotum, & Scribæ, constanter accusantes eum. Spreuit autem illum Herodes cum [d] exercitu suo; & illusit [g] indutum veste alba, & [h] remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die: nam antea inimici erant ad inuicem.*

ADNO-

QVAE GESTA SVNT APVD HERODEM. 119

Luc. xxiij. xcij

A. *Conclamatur; Ad Herodem. Incipit duci.*	C. *Interrogat eum Herodes multis sermonibus,*
B. *Concurritur ad spectaculum.*	F. *Nihil respondet* IESVS.
C. *Herodes Antipas, eius Proceres, Duces exercitus, & Iudaei.*	E. *Iudaei falsas accusationes cumulant.*
D. *Exercitus Herodis in armis.*	C. *Spernit* IESVM *Herodes, et fatuum iudicat.*
E. *Accusant* IESVM *Iudaei constanter.*	G. *Induitur veste alba tanquam fatuus.*
	H. *Remittitur ad Pilatum.*

ADNOTATIO.

A. Audiunt primùm clamorem ſublatum toto atrio prætorij MARIA Virgo Mater, mulieres, Apoſtoli, diſcipuli, & vehementi timore concutiuntur: vident dein foras egredientem multitudinem, audiũt ad Herodem duci IESVM, magis timent ac lugent. Porrò multò fit maior gemitus & planctus omnium, vbi Chriſtum vident longè cum ſummo imperio rapi per accliuem viam. Contemplare Virginis ingentem quidem dolorem, ſed cum ingenti animi fortitudine coniunctum; alias omnes mulieres, Apoſtolos, magna cordis anguſtia conflictari.

B. Concurritur vndique certatim ad ſpectaculum, contemnitur ab omnibus IESVS Deus.

C. Herodes Antipas, filius Herodis Antipatri Regis, Tetrarcha Galilææ & Pereæ, conuenerat ijs diebus Ieroſolymam ad Paſcha; ſed cum exercitu, timens ſibi à Pilato. exercebat enim in Pilatum inimicitias, vt Iudæis videretur fauere, quos vehementer Pilatus vexabat: tum propter crudelitatem Pilati, qui Galilæorũ ſanguinem cum eorum ſacrificijs miſcuerat. Sedet hic homo ſubdolus in ſolio, apparatu & cultu regio: circumſtant eum proceres ſui, & duces exercitus; aſtant Principes & Seniores Iudæorum.

D. Exercitus item Herodis erat in armis. Siſtitur mitis IESVS ante Herodem.

E. Accuſant illum grauiſſimè atque inuidioſiſſimè Principes Sacerdotum: negligit accuſationes Herodes, cui geſta Chriſti erant notiora etiam quàm Pilato: intellexerat de doctrina, de miraculis; ſciebat quanto odio & inuidia illum proſequerentur Iudæi; nihil erat illi ignotum: gaudet potiùs id ſe conſequutum Ieroſolymis, quod multo tempore in Galilæa conſequi non potuerat, vt IESVM videret: ſimul ſperabat miraculum aliquod à IESV in ſua præſentia deſignatum iri.

C. Itaque auidè IESVM alloquitur, multa quærit curioſè: præ ſe fert non obſcurè fore ſibi gratum, ſi aliquod ſignum in ſuam gratiam faciat, vnde ſibi poſſit eſſe cõmendatus, & ſuo exercitui charus, atque etiam Pilato; vnde fieret, vt confuſi diſcederent à ſua accuſatione Iudæi.

F. Nihil reſpondet bonus IESVS. Poterat quidem id, quod expetebat Rex, facere; ſed noluit id dare vulpi, noluit eius vanitati: maluit per ignominiam mori, quàm per miracula à morte liberari.

E. Conduplicant maiori contentione ſuas accuſationes Iudæi, nihil mouetur Herodes; ſed miratur vehementer, quod nihil ſibi IESVS, nihil accuſatoribus reſpondeat. Contemplare, obſecro, vultus Chriſti modeſtiam, conſtantiam, & dignitatem; contrà verò Principum atrocitatem & furias, dum metuunt miſerè vt euadat IESVS iudicium Herodis. Herodem vide IESV innocẽtiam demonſtrare, calumniam Iudæorum reijcere, totum eſſe vt videret miracula, cogitare quemadmodum Pilato poſſit conſiliari, ſi eius iudicium de innocentia IESV confirmet.

C. Verùm vbi prorſus nihil videt ſibi à IESV reſponderi, nullum edi miraculum, exiſtimat fatuum & amentem hominem; contemnit illum, ac nihili facit. Manus Herodianorum militum qui aſtabant, ſimiliter illũ exſibilant & ſubſannant. In ſignum amentiæ, ſimul & innocentiæ, iubet veſte alba indui Herodes, id eſt, fulgenti ac ſplendida; id enim eſt λαμπρά. qua in re enituit Dei prouidentia. non enim, vt inquit Ambroſius, ocioſum fuit, quòd induitur veſte alba ab Herode Chriſtus, immaculatæq; tribueret indicia paſſionis; quòd Agnus Dei ſine macula, cum gloria, mundi peccata ſuſciperet. Ita veſtitum imperat Herodes reduci ad Pilatum. mittit item qui illi renunciet, Se gratum habere, quòd reum Galilæum hominem ad ſe remiſerit; ſe quidem in illo nihil reperiſſe vnde damnetur, noluiſſe tamen abſoluere, ſed totum iudicium viciſſim illi deferre voluiſſe. Aegerrimè hoc factum ferunt Principes Iudæorum; apertè enim omni crimine liberabatur IESVS: non audent tamen repugnare, fremunt inter ſe ac diſcruciantur.

Animaduertite homines miſerrimi; nullum crimẽ in IESV agnouit Pilatus, nullum agnoſcit Herodes; illum pronunciat fatuum quidem, ſed extra noxam: vos eo nõ contenti, ſanguinem & vitam petitis; & quò fit Chriſti innocentia illuſtrior, eò veſtra inuidia, & odium, & malignitas inflammatur virulentiùs. O homines execrabiles! Vides quæ aguntur, bone IESV. Aſtant Pſal. 2.
Reges terræ, & Principes conueniunt in vnum aduerſus Diminum, & aduerſus te Chriſtũ eius: ſed Pater quidem deridet eos, & tu ſimul cum Patre eos derides; illis cum Patre comminaris, verùm grauiter etiam doles. Heu contumelias! mittit te Pilatus ad Herodem, accuſant te rurſum peſſimi Iudæi, ſpernit Herodes & eius exercitus, pro fatuo, pro nihilo habet; remitteris rurſum ad Pilatum ligatus, deſpicatus, afflictus: neque enim te ceſſabant milites & Iudæorum miniſtri affligere: de tua autem vita conciliant

amicitiam Pilatus & Herodes, dum diuinum sanguinem tuum vicißim sibi permittunt & gratificantur.

G. Induitur cum ingenti contumelia à latronibus Christus veste alba, in signum fatuitatis & amentiæ.

H. Trahitur ad Pilatum. ibi verò rursus illum videt Mater Virgo, penetrat eius cor ille conspectus, illa ignominia, vestis illa, ille armatorum & Principum furor; congeminatur à mulieribus & Apostolis luctus.

MEDITATIO.

CVm Pilatus negligeret primam Rabbinorum accusationem, & illam violentiùs vrgentes ipsi Galilææ meminissent; audiens Præses quòd sub iurisdictione esset Tetrarchæ Herodis, sumpta hinc occasione reiecit totam IESV causam ad Herodem. Hæc est iam sexta Christi ductio, & potiùs raptatio: prima enim ab horto fuit ad Annam, secunda ab hoc ad Caipham; tertia, etsi breuior, plenior tamen crudelitate, ab aula Caiphæ ad carcerem domesticum; quarta à carcere ad curiam, quinta ab hac ad Pilatum, sexta à Pilato ad Herodem. O luctuosa itinera! ô vias horridas! ô execrabiles latrones Christum trahentes! Quis possit enumerare quanta passus sit mansuetus IESVS in tot violentiis, protrusionibus, retractionibus, contumeliis, percussionibus, improperiis? Hæ fuerunt Christi processiones, hæ stationes doloribus & angustiis plenæ. Has obire debet Christianus corde, dolore, lachrymis, animi deuotione; & Christum sequi, & illius compati passionibus; desiderare illius subire labores, & illa Dei sui mala intimo mentis sensu percipere: tum ad finem processionum stationem agere, & orare cum vehementi cordis pietate, animo erecto ad pœnitentiam, & ad vitæ innouationem, & ad Christi imitationem, & proximi salutem & perfectionem, ad omnia misericordiæ opera omni studio & diligentia, omnibus officiis procuranda. Hanc rationem processionum & stationum processiones ecclesiasticæ imitantur & stationes; illinc sumunt initium & vim, illinc fructum piis animabus afferunt: propterea illis actionibus contulerunt indulgentias salutares summi Pontifices, benignè animarum vtilitati prouidentes.

Luc. 23. *Rom. 8.*

Luc. 23. Sistitur ante Herodis Antipæ tribunal sanctus sanctorum IESVS, de eo audit ille nuntium à Pilato, gaudet; accusant Iudæi. interrogat per curiositatem & vanitatem multa ex IESV, nihil ei respondet IESVS; spernit
Luc. 23. illum Herodes cum exercitu, stolidum censet & amentem; in cuius indicium iubet veste alba indui, & ad Pilatum reduci. Considera, meditator pie, in his omnibus Christi vultum, etiamsi sputis & alapis fœdatum atque afflictum, serenitatem tamen quandam, & diuinam vim præ se ferentem: ipsius constantiam contemplare, & patientiam, & magnanimitatem incomparabilem: vide ipsum sapientissimè omnia gerentem, totumque in eo esse vt Patris sui obedientiam obeat, salutem mortalibus & vitam conficiat. At nos, si quid patimur (cuius etiam rei propter vitia nostra causa sumus) confestim irritamur, obloquimur, ardemus impatientia: & si quis hæc non facit; tamen vel non longè ab his abest, propter animæ suæ imperfectionem; vel certè nunquam ferè eò euadit, vt in sola Dei voluntate conquiescat & recreetur, suam extinguat vel facilè abigat. Quid facis Pilate? Quid per legatum significas Antipæ? Tradis illi sanguinem & vitam Christi ad eius voluntatem condemnandam. Ita solet hominum peruersitas amicitias conciliare per maleficium. Cur tu non liberas à calumnia IESVM? Cur verò inimico condonas? Quid enim factura est illa vulpes, nisi versutè & subdolè? Quid autem gaudes tu vulpecula veteratrix? Qui volui illum interficere in Galilæa, & non potui, non committam vt per meum iudicium liberetur; sed quemadmodum Pilatus ad me iudicium de sanguine & vita IESV detulit, ita vicissim ego ad illum referã. interim meæ cupiditati satisfaciam: exigam ab isto IESV aliquod miraculum; nec propterea sum illum liberaturus, etiamsi innocentem reputo: blandis igitur interrogationibus illum aggrediar, si quo modo exigere aliquod signum possim. Etenim hæc erat astutia Dæmonis per Herodem, vt quod non potuit efficere in deserto prima tentatione, vt in panes conuerteret lapides per miraculum, id nunc assequeretur, si per Herodem miraculũ eliceret. nam tametsi non rogauit miraculum Herodes, quod fortassis fecit; mente tamen petebat, & expectatione; quod idem esse Christo, experientia Dæmon

Matth. *Luc. 23.* *Matth. 4.*

Dæmon didicerat. Sed quid inde commodi ſperabat veterator Satan? Vt in Deum peccaret IESVS; vnde Deus eſſe deſineret, ſi quidem tandem Deus eſſet: quod ſi fieret, iam amplius nihil ſibi timendum fore à puro homine. ardebat alioqui cupiditate rerum nouarum Herodes è vanitate animi & curioſitate. Hæc ſciens ſapientia Dei IESVS, illi nihil reſpondit; minus Iudæorum virulentis accuſationibus, quibus planè numquam reſpondit. itaque eluſa eſt omnis Antipæ verſutia.

Audite, qui recto corde ad Deũ non accurritis; audite, qui inani cupiditate ducimini & curioſitate, audite, qui Deum tentatis: nullum ex vobis exaudiet Dominus, nulli reſpõdebit. porrò cui Deus non reſpondet, quis tandem reſpondebit niſi Diabolus? Heu quoties aut duplici corde oramus Deum, aliud animo interiùs cupientes, aliud verbis ſignificantes! (Væ his à Domino) aut certè imperfecto corde poſtulamus, neque ſolùm Dei gloriam (vt debemus) quærentes, neque quæ poſtulamus Dei voluntate metientes. Quàm frequentes rurſum ſumus in cupiditatibus curioſis! qua in re implicata eſt Dei tentatio. Poſſumus, ſi noſtras vires & induſtriam adhibeamus, Deo iuuante, noſtras conſequi pias deprecationes: ſed nos per noſtram ſegnitiem volumus illa à Deo ſolo accipere; eoque euadit noſtra oratio & actiones, quaſi adigere Deum velimus, vt ſine nobis illud operetur, quod ſcimus ſine nobis operari illũ nolle. Quid? in oratione quoties erratur! Meditor, ſum in oratione; ſubitò tamen animum ſubit ſenſuum interiorum, reuelationum, viſionum cupiditas; ſi non apertè & actu, certè animi neſcio quo vitio & propenſione; & his tamen volumus Deum reſpõdere. Hem miſeriam! Animaduertamus Chriſti ſilentium ad Herodem; & ea primùm vitemus, freti hoc ſilentio Chriſti, quæ videmus à Chriſto notata in Herode; tum ſanctum ſilentiũ amplexemur cordis noſtri in Chriſto. *Iacob.1.*

Quid tandem Herodes? Cùm ſpes miraculi eum eſſet fruſtrata, videns nolle Chriſtum, quod minimo negotio poterat, miraculum edere, vnde in expectationem veniret veniæ; fatuum hominem iudicat & amentem, non ſolum tumidum & arrogantem; ſpernit, illudit, veſte alba pro inſigni amentiæ illum induit. Hęc contumelia tibi reliqua erat, magne IESV: cùm eſſes tam multas paſſus, nullus tamen te hactenus appellauit *ſtultum*, nullus te pro ſtolido habuit. Vt malefactorem quidem accuſarunt, vt ſeditioſum, vt rebellem, vt regni affectatorem: &, quod veriſimile eſt, apud Herodem non hæc ſolùm tibi obiecerunt Iudæi quæ apud Pilatum; ſed ea etiam quæ aliàs, cùm concionareris, potatorem, amicum Publicanorum, in Principe Dæmoniorum Dæmonia eieciſſe, Dæmonium habere, Samaritanum eſſe (hoc eſt, impium & ignobilem) tẽpli euerſorem; & poſtremò blaſphemiæ toties antea coargutum, ſed bis in concilio confeſſum: *fatuum* tamen numquam quiſquam dixit. Nam tui fratres mente excedentem dixerunt præ magnitudine rerum geſtarum, non fatuum. Herodes non ſolùm hanc tibi irrogauit ignominiam, ſed publicè veſte alba teſtatus eſt: quam iniuriæ atrocitatẽ manſuetiſſimè tuliſti, bone IESV. At nos homines viliſſimi nihil iniquiùs audimus, nihil ferimus acerbiùs, quàm ſi minima ex parte noſtra lædatur exiſtimatio, id eſt, ſuperbia. *Matth. 11. Luc 7. Luc. 11. & Matth. 12. Ioan. 7. 8. 10. Ioan. 8. Matth. 26. Marc. 3.*

Quid ſuperbis, ſtolide homo? Humilibus conſenſit Deus & Dominus omnium IESVS: propter arrogantiam tuam irrideri, contemni, fatuus haberi elegit & ſuſtinuit, vt tuam extingueret ſuperbiã ſua humilitate: contrà tamen tu illam, quæ cum ipſo crucifixa eſt & ſepulta, è mortuis excitas; quaſi nolis illam à Chriſto eſſe ſepultam. Quod veriſſimè facis, ſi tu illius humilitati non conſentias, ſi albam ipſius veſtem te non induas, ſi ſuperbiam ex animo tuo non exſcindas, virtute illius contemptionis Chriſti & merito. At ſi ſcires, miſer, quanta non ſolùm dignitas ſit in animi ſummiſſione, ſed etiam ſuauitas ſpiritus, ſed gloria & ſplendor coram Deo, & Angelis, & Sanctis, & bonis omnibus; numquam te in anguſtias & miſeriam deiiceres viliſſimæ ſuperbiæ. Vbi ſuperbia? In Satana, in eius Diabolis, in Inferno, in infidelitate, in hæreſi. Vbi humilitas? In Chriſto, in Paradiſo, in Matre Dei MARIA, in piis & fidelibus Chriſtianis. Quibus igitur vis te coniungere? Vbi eſſe? Scis, ô homo ſuperbe, quò te traducat fatua animi tui electio? ad idem illud quod fugere te autumas. Tu credis te per ſuperbiam fieri ſublimem & honoratum: at contrà fit. quò enim te extollis magis, eò profundiùs deiiceris: ſimul haberis & peior & vilior apud pios & ſapientes homines, non ſolùm apud Veritatem ipſam, quę Deus eſt. Contrà verò humilis, quò ſe magis abiicit, eò altiùs tollitur, eò melior exiſtimatur: ita pij & ſapientes iudicant, Deus confirmat, virtute illum oportere eſſe præditum qui *Rom. 12.*

se non nititur, sed Deo; se non laudat, sed Deum; se non extollit, sed Deum; qui se cognoscit tandem nihil esse ex se, sed in Deo, & à Deo esse, à Deo habere si quid boni habet, illi dat gloriam sempiternam. Exemplum humilitatis nobis dedit Christus IESVS hoc loco excellens & peculiare. Cogitemus illum pro fatuo veste alba indutum, spretum ab Herode & ab eius exercitu, insigni hac pompa amentiæ esse per mediam Ierosolymam traductum, cum summa eius animi moderatione & patientia; & ea quidem ad tuam & doctrinam, & disciplinam, & facta esse, & tibi proposita ad imitandum: ea spiritu suscipiamus, & quod in nobis erit desideremus pro stultis haberi, irrideri, contemni, falsis testimoniis & contumeliis appeti: tunc elucebit in cordibus nostris vera humilitas, vera Christi imitatio, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

1. Cor. 3.
1. Cor. 2.
Rom. 4.

QVÆ GESTA SVNT POSTQVAM REDVCTVS EST AD PILATVM.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XVIII.

In xciij. imaginem Adnotatiuncula. *xciij.*

120.

A. *Renouatur actio contra* IESVM: *defendit* IESVM *Pilatus.*
B. *Pilatus reiectis Iudæis interrogat attentiùs* IESVM *de Regno.*
C. *Respondet* IESVS *Pilato perbenignè.*
B. *Respondet arroganter Pilatus.*
C. *Respondet rursum* IESVS *de Regno, &c.*
D. *Exit cum* IESV *Pilatus, capit consilium de Barabba, vt dimittat* IESVM; *refert de ea re ad Iudæos.*
E. *Furiosè petunt Barabbam sibi dimitti.*
D. *Quærit,* Quid igitur fiet de IESV.
E. *Exclamant:* Crucifigatur.
D. *Capit consilium Pilatus de flagellando* IESV, *vt desinant insectari ad mortem.*
F. *Repræsentatur in circulo hora tertia, qua ira, linguis, & obstinata pertinacia Iudæorum crucifixus est* IESVS.
G. *Audit clamores afflicta Mater cum suis, & crescit omnium afflictio.*

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XVIII.

Pilatus autem, [a] *conuocatis Principibus Sacerdotum, & Magistratibus, & plebe, dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc hominem, quasi auertentem populum: & ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto ex iis, in quibus eum accusatis: sed neque Herodes. nam remisi vos ad illum: & ecce nihil dignum morte actum est ei.*

[b] *introiuit ergo iterùm in prætorium* [b] *Pilatus, & vocauit* IESVM, *& dixit ei: Tu es Rex Iudæorum? Respondit* IESVS: *A temetipso hoc dicis, an alij dixerunt tibi de me?* [b] *Respondit Pilatus: Numquid ego Iudæus sum? gens tua, & Pontifices, tradiderunt te mihi: quid fecisti?* [c] *Respondit* IESVS: *Regnum meum non est de hoc mundo.*

MATTH.

QVÆ GESTA SVNT, POSTQVAM REDVCTVS EST AD PILATVM.

Matth. xxvij. Marc. xv. Luc. xxiij. Ioan. xviij. 120 xciij

A. *Renouatur actio contra* IESVM: *defendit* IESVM *Pilatus.*
B. *Pilatus, reiectis Iudæis, interrogat attentius* IESVM *de regno.*
C. *Respondet* IESVS *Pilato per benigne.*
B. *Respondet arroganter Pilatus.*
C. *Respondet rursum* IESVS *de regno &c.*
D. *Exit cum* IESV *Pilatus; capit consilium de Barabba, vt dimittat* IESVM, *refert de ea re ad Iudæos.*
E. *Furiose petunt Barabbam sibi dimitti.*
D. *Quærit, quid igitur fiet de* IESV?
E. *Exclamant, Crucifigatur.*
D. *Capit consilium Pilatus de flagellando* IESV, *vt desinant insectari ad mortem.*
F. *Repræsentatur in circulo hora tertia; qua, ira, linguis, & obstinata pertinacia Iudæorum crucifixus est* IESVS.
G. *Audit clamores afflicta Mater cum suis; crescit omnium afflictio.*

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XVIII.
			si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei vtique decertarent, vt non traderer Iudæis: nunc autē regnū meum non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo Rex es tu? Respondit IESVS: *Tu dicis, quia Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et cùm hoc dixisset, iterùm* [d] *exiuit ad Iudæos, & dicit eis: Ego nullam inuenio in eo causam.*
		Emēdatum ergo illum dimittam,	
Per diem autem solennem consueuerat Præses dimittere populo vnum vinctum, quem voluissent.	*Per diem autem festum solebat dimittere illis vnum ex vinctis, quemcumque petiissent.*	*Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum, vnum.*	
Habebat autem tunc vnum vinctum [d] *insignem, qui dicebatur Barabbas.*	*Erat autem qui dicebatur Barabbas, qui cū seditiosis erat vinctus, qui in seditione fecerat homicidium. Et cùm ascēdisset turba, cœpit rogare, sicut semper faciebat illis.*		
Congregatis ergo illis, dixit Pilatus:	*Pilatus autem respondit eis, & dixit:*		
			Est autem consuetudo vobis, vt vnum dimittam vobis in Pascha:
[d] *Quem vultis dimittam vobis: Barabbam, an* IESVM, *qui dicitur Christus?*	*Vultis dimittā vobis Regem Iudæorum?*		*vultis ergo dimittam vobis Regem Iudæorū?*

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XVIII.
ſciebat enim, quòd per inuidiam tradidiſſent eum.	*Sciebat enim, quòd per inuidiam tradidiſſent eum ſummi Sacerdotes.*		
Principes autem Sacerdotum, & ſeniores perſuaſerunt populis,	*Pontifices autem cõcitauerunt turbam,*		
vt peterẽt Barabbam,	*vt magis Barabbam dimitteret eis.*		
IESVM *verò perderent.*			
Reſpondẽs auten Præſes, ait illis: Quem vultis vobis de duobus dimitti?			
At illi dixerunt:			
Barabbam		*[a] Exclamauit autem ſimul vniuerſa turba, dicens: Tolle hunc, & dimitte nobis Barabbam.*	*Clamauerunt ergo rurſum omnes, dicentes: Non hunc, ſed Barabbam. Erat autem Barabbas latro.*
		qui erat propter ſeditionẽ quandam factam in ciuitate & homicidium, miſſus in carcerẽ.	
	Pilatus autem iterùm reſpondens,	*Iterùm autem Pilatus loquutus eſt ad eos, volens dimittere* IESVM.	
Dixit illis Pilatus: Quid[d] igitur faciam de IESV, *qui dicitur Chriſtus?*	*ait illis: Quid ergo vultis faciam Regi Iudæorum?*		
Dicunt omnes:	*At illi iterùm clamauerunt:*	*At illi[c] ſucclamabant, dicentes:*	
[e] Crucifigatur.	*[e] Crucifige eum.*	*Crucifige, crucifige eũ.*	
Ait illi Præſes: Quid enim mali fecit?	*Pilatus verò dicebat illis: Quid enim mali fecit?*	*Ille autem tertiò dixit ad illos: Quid enim mali fecit iſte? Nullam cauſam mortis inuenio in eo: [d] corripiam ergo illum, & dimittam.*	
At illi magis clamabant,	*At illi magis clamabant:*	*At illi inſtabant vocibus magnis poſtulãtes, vt crucifigeretur:*	
dicentes: Crucifigatur.	*Crucifige eum.*	*& inualeſcebant voces eorum.*	
	Erat autem hora tertia, & [f] crucifixerunt eum.		

ADNOTATIO.

Luc. 23.

A. R*Enouatur, postquam ab Herode redierant, tota actio violentiùs: audit nuntium ab Herode Pilatus, interrogat* IESVM *in propylæo coram omni multitudine, accusant Principes, respondet Pilatus: Definite iam tandem, Iudæi, huius hominis insectari vitam; ecce enim coram vobis ego interrogans de omnibus, nullam tamen planè video mortis causam; sunt omnia vestra crimina, quæ illi obijcitis, vana, falsa, & malitiosè conficta. Quòd si nihil Romani imperij maiestas apud vos valet, quæ summa esse debet apud omnes, nihil mea vestri Præsidis auctoritas, quæ illam vobis repræsentat, credite saltem vestro proselyto Herodi Galilææ Tetrarchæ de homine Galilæo: is illum similiter atque ego omni culpa, vt exposuit eius nuntius, & vos scitis, liberauit: tantùm contempsit vt fatuum; cuius rei etiam vestis illa alba indicio est. Ille igitur illusit, ego flagellis cæsum dimittam; hoc estote contenti. Ad hæc verba furebant Iudæi.*

B. Pilatus verò, reiectis vocibus Iudæorum, ingreditur rursus prætorium vocato IESV*: subit eum cogitatio, vt curiosiùs de regno interroget. Sciebat quidem regnum Iudææ per seditionem non quæsisse* IESVM*, quòd esset Romano imperio rebellare; interrogat tamen, quod sit eius regnum, vbi, quale sit.*

C. Respondet benignus IESVS*: Ex animi tui sententia, Pilate, hoc interrogas, an alij de meo regno te docuerunt? Numquam vlla de re interrogauit Christus quod eam nesciret, multis enim modis omnia semper præcognouit; sed vt nouam rerum cognitionem per experientiam præsentem concipiebat, ita pro ratione œconomiæ, quam à Patre acceptam gerebat, nunc interrogare solet quasi nesciat, nunc mirari quasi ad rem nouam. Sciebat quidem Christus vulgatum fuisse sermonem de regno quod ipse, quod Apostoli prædicabant & discipuli; sed regnum cælorum, non terrarum annuntiabat & Christus & sui. Ad hoc regnum nouerat Pilatum spectare; propterea illi benignè consulens, eius animum alliciebat ad sanitatem: Num tu ex te concepisti de regno, quòd ego prædico, aliquam existimationem; an verò ab alijs eius rei aliquid intellexisti?*

B. Arroganter respondet Pilatus, indignè ferens quòd eius mentem pietate in Deum solicitaret IESVS*: Num, inquit, Iudæus apella ego sum? vt tuam superstitionem vel intelligam, vel curem, & non potiùs contemnam? Auersatus igitur illam Christi interrogationem aliò se confert: Gens tua, & Pontifices tui te mihi à se damnatum tradiderunt, vt plectam capite:* Quid fecisti? *Cur interrogas, Pilate, quid fecerit* IESVS*? Non audisti Iudæorum accusationes? Audiui; verùm ego illas reieci, reiecit Herodes, propterea rogo quidnam fecerit; aliquid enim est fortaßis, quod nec Iudæi proferunt, nec ego intelligo: dic igitur tu, cur tanta contentione te Iudæi prosequuntur & accusant? quod acerbè indignabundus dixit, commotus Christi responso. Duo ex* IESV *rogauit Pilatus: Num esset Rex, & Quid nam fecisset: ad vtrumque respondet* IESVS.

C. Ad primum: Regnum meum, regnum quod ego prædico, non est de hoc mundo, quale vos, vel vnde acquiritis vel poßidetis, corporale, terrenum, humanum; sed spirituale est, cæleste, diuinum. Nam si vestro simile ego regnum haberem, decertarent vtique mei ministri, ne vel Iudæis traderer, vel tibi: verùm nunc regnum meum non est hinc. Respondet de Regno Christus constantißimè, quæ erat confirmatio sua omnis doctrinæ. quorsum enim docuit Christus, aut quid omni sua prædicatione, nisi regnum suum, id est, spirituale & cæleste? Propterea ter dixit, regnum meum, & quidem cum vehementi significatione, ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, quasi diceret, illud regnum, illud meum regnum; simul grauißimè animum Pilati excitauit ad rerum cælestium considerationem, & illa sermonis acrimonia, & cũ dixit: Nunc regnum meum non est hinc. *Nunc ergo vnde est, si hinc non est? Nunc est, & semper fuit, & erit cæleste & diuinum, & regnum omnium sæculorum: regno enim ego semper cum æterno Patre. Est aliud regnum, quod per meam incarnationem acceptum, per meos labores & mortem mihi expedio; exercebo autem post meam à mortuis resurrectionem, & ad Patrem ascensionem: huius regni vsum nondum exerceo, tunc exercebo vbi ad dexteram Patris sedero; donec subiecero Patri omnia, cùm omnem potestatem euacuauero, cùm iudicato orbe, conclusis in æterno igne contrariis potestatibus, & damnatis hominibus, destructa morte, regnum Patri tradidero: & regnabo ego cum Patre & Spiritu sancto*

in cœlo & in terra per omnem æternitatem. Cùm Pilatus audiſſet à IESV: Nunc regnum meum nō eſt hinc, *& id tantopere aſſeueraret, commotus vehementer, placidè colligit, non tamen ſine omni inuidia & tacita accuſatione: Si quæ dicis vera ſunt* IESV, *tu igitur Rex es? Cui* IESVS: *Tu dicis me Regem, & ego non inficior: ſed nihil eſt quod inde tibi, vel Romano imperio timeas. quod vt intelligere poßis me audi; vt ſimul ſcias, quod tantopere ſcire deſideras, quid ego fecerim. Ego quidem natus ſum à Patre æterno coæternus Filius, & Rex omnium ſeculorum, ac Verbum infinitum: itaque ſum ego expreßio virtutis diuinæ, & teſtimonium ſempiternum ex ratione meæ à Patre proceßionis & natiuitatis. Sum præterea ad hoc natus ex Virgine Deus homo, & conſtitutus ſum Rex à Patre*
Pſal. 2. *meo ſuper Sion montem ſanctum eius, vt teſtimonium illud veritati æternæ perhibeam, & prædicem præceptum Domini, & myſterium diuinæ veritatis & gratiæ. Ille fecit me hæredem*
Heb. 1. *vniuerſorum; verùm per mortem, quam ego item ſubibo in teſtimonium diuinæ veritatis, vt regnum ego mihi parem per martyrium & crucem, quam ſubiturus ſum pro ea ipſa veritate, & Euangelij mei prædicatione. Ita intelliges, ſi velis, quid ego fecerim, quid Pater in me & operatus ſit & fecerit; tum quale ſit regnum meum videbis, ſi oculos velis mentis aperire paululum. Hæc quidem erat in verbis* IESV, *etiam ſi non apertè; neque ea intelligebat Pilatus. In hoc enim fuit* IESVS *(quandoquidem videbat aliquid moralis boni eſſe in Pilato, & nonnihil eum veritatis tenere, & tamen in ſe eſſe peccaturum) vt daret operam quò minori culpa peccaret, & remißius periret ſi fragilitate peccaret, non malitia. Propterea propiùs ſe in eius animum inſinuans addit.* Omnis qui eſt ex veritate, vocem meam audit: *dulcißimè illum inuitans ad pietatem. Aliquid in te eſt veritatis Pilate, illi te permitte, ad illius efficaciam tuam operam adiunge; fiet vt quæ ego loquor non ſolùm audias, ſed intelligas etiam & ſequaris. Fecit tamen Pilati ambitio & ſuperbia, & impius Deorum cultus, vt quod ad pietatem ſpiritus attineret nihil caperet, nihil ex verbis Chriſti moueretur, nihil intelligeret: niſi quòd firmiter ſtatuit apud ſe innocentem eſſe* IESVM. *obiter tamen interrogat per curioſitatem quidem, ſed negligenter & contemptim, quid ſit Veritas; nec reſponſum expectat.*

D. Sed exit continuò in propylæum ad Principes & turbas Iudæorum ſecum ducens IESVM; *atque identidem apud omnes* IESVM *innocentem eſſe teſtatur: Ego, inquit, in eo nullam inuenio cauſam cur damnari poßit* IESVS. *Atrociùs autem accuſantibus Iudæis, & nihil planè reſpondente* IESV *(neque enim vnquam apud Pilatum reſpondit Iudæorum accuſationibus) hortatur illum Pilatus, atque vrget vt reſpondeat:* Non reſpondes quicquam? Non audis quanta aduerſus te dicunt teſtimonia? Non vides in quantis te accuſant? *Nihil, ne tum quidem amplius reſpondet Chriſtus. Miratur vehementer Pilatus, non deſpicit tamen, vt Herodes, nec fatuum exiſtimat, quem modò viderat ſuis interrogationibus ſapientißimè ſatis feciſſe. eò magis demiratur eius manſuetudinem, & innocētiam comprobat, & vitæ morumq́; integritatem: itaque totus ferebatur vt* IESVM *liberaret, clariùs ſubinde proſpiciens quod per inuidiam & calumniam illum ſibi tradiſſent Iudæi. Cœpit ergo ex conſuetudine Iudæorum in præſenti concilium, quod fore exiſtimauit* IESV *ſalutare.*

Erat in more Ieroſolymis poſitū, vt ad Paſcha liberationem alicuius vincti peterent Iudæi, & vt Præſes Romanorum iis concederet quem poſtulaſſent. Erat in vinculis latro inſignis Barabbas, homo ſeditioſus, qui fecerat in ſeditione homicidium: hūc producit ad Iudæos, & ſimul cum illo benignum IESVM *ſtatuit in propylæo Pilatus, hoc cōſilio, ex duobus alterum illis vt concederet, alium neminem. ſperabat enim non fore tam execrandè inuidos & crudeles Iudæos, vt Barabbam omnibus flagitiis coopertum & infamem hominem,* IESV *benignitati & manſuetudini præferrent; neque credebat hoc hominum eſſe poſſe. Erras, Pilate, ſi Principes homines eſſe exiſtimas; ſunt quidem homines figura, ſed atrocitate ac malitia pluſquam Dæmones; quod experieris continuò. Conſtitutis in propylæo ambobus, hinc Barabba ſæuo homine, & toto corporis & vultus habitu horrido atque deteſtabili; illinc benigno* IESV, *etiamſi toto vultu & corpore iniuria Iudæorum deturpato, diuina tamen verecundia, manſuetudine, dignitate ſpectabili. Nihil eſt, inquit Pilatus, quòd alium petatis, ô Iudæi, vt de more vobis dimittam, offero vobis Barabbam &* IESVM; *animaduertite quis hic: quis ille ſit; ex his duobus alterutrum petite, alium nullum. non eritis adeò truculenti, adeò inuerecundi, vt Barabbam* IESV *anteponatis; præſertim cùm veſtra petitione, & mea dimißione videri poßit planè eſſe condemnatus: hoc eſtote contenti, nec ſanguinem & vitam petatis. Non eſt tibi ſat perſpecta obcæcatorum Iudæorum*

rum malignitas, Pilate: non petent IESVM, *hoc est, Deum, mortalium Saluatorem; sed Barabbam latronem, homicidam, nefandum hominem. Audita Pilati propositione timēt miserrimè Iudæi, ne turbæ suffragio eripiatur sibi* IESVS: *itaque diuidunt inter se operas Principes & Seniores, prehendunt omnibus locis plebem, subornant, concitant aduersus Christum, persuadent vt Barabbam petant, non* IESVM. *Aspice concurrsantes, ac seditionem incendentes; vide quàm atrocibus mendaciis ac calumniis plebem concitent, quanta malignitate confictis; addunt hinc preces, illinc minas atque imprecationes; inter ipsos volitāt Dæmones, qui omnibus suas furias immittunt: expectat Pilatus quorsum tandem eorum furor erumpat. Cùm iam considerent plebem se in suam sentētiam pellexisse, redeunt, ascendit turba, commiscet se Principibus. Interrogat igitur ipsos rursum Pilatus: Quid: quem vultis vobis dimitti de his duobus?*

E. Conclamat omnis turba Principum Seniorum plebis: Barabbam petimus nobis dimitti, non IESVM. *O homines diabolici! latronem anteponitis ei, à quo infinita accepistis beneficia, seditiosum hominem pacis & trāquillitatis conciliatori, homicidam vitæ æternæ auctori. Nec Deum timetis, nec Pilati de vobis iudicium veremini? videtis vt omnia prosequatur Pilatus vt* IESVM *liberet vestrum ciuem, vestrum Prophetā, vestrum Regem, vestrum Doctorem; & vos omnia peruertitis & mentimini vt perdatis? Rursum Pilatus cùm videret eos non* IESVM, *sed Barabbam tam furiosè efflagitauisse, nec successisse sibi suum concilium; aliò se vertit, vnde* IESVM *liberare posset. Vos quidem Iudæi petistis Barabbam, de quo tamen ego nihil statui, nec vobis respondeo; tantùm hoc interrogo: si Barabbam dimitto per vos, latranem, seditiosum hominem & homicidam; consentaneum est vt velitis dimitti hominem iustum & mansuetum, necessarium vt ego dimittam.*

D. Quid igitur faciam de IESV, *qui Messias vester dicitur? non potestis non consentire eius liberationi. Hic verò furiosiùs concitantur Iudæi, & id tandem euomunt, quod adhuc per astutiam suppresserant; nondum enim de cruce egerant, quæ erat causa quapropter* IESVM *Pilato tradiderunt, vt scilicet crucifigeretur.*

E. Conclamant omnes: Crucifigatur IESVS. *Pati non potest eorum insolentiam & rabiem Pilatus; indignabundus respondet per exprobrationem impudenti Iudæorum atrocitati: Cur illum crucifigam? Nihil enim mali fecit. sed hoc vestrum est odium, & liuor teterrimus: scio enim ego, & vos negare non potestis (tametsi estis pessimi)* IESVM *virum iustum esse & sanctum. Succlamant rursum violētiùs:* Crucifige, crucifige eum. *Quò magis odio & malignitate videbat Pilatus accendi Iudæos, eò nitebatur magis* IESVM *ex manibus impietatis Iudaicæ eripere: tertiùm ergo excusat* IESVM, *Iudæos acriùs accusat. Vos impij, hic pius; vos iniusti, hic iustus; vos inuidia, odio, malignitate pleni, hic charitate, benignitate, mansuetudine excellens: quare idem quod sæpè dixi vobis, Iudæi, confirmo; nihil mali* IESVM *fecisse, non inuenire me vllam in eo mortis vel damnationis causam, tantum abest vt illum crucifigam, hoc est, crudeliter & ignominiosè interficiam.*

D. Arripit tamen aliud consilium Pilatus, si fortassis possit Iudæis satisfacere, atque aliqua ex parte illorum odium mitigare, & IESVM *à morte eripere. hoc deputat se consequuturum, si crudelissimè illum imperet virgis cædi, si corona spinea coronari; vt eius sanguine & cruciatu Iudæi & ignominia satiati, desinerent mortem* IESV *appetere. Impij sunt Iudæi & crudeles, Pilate: tu non tam impius & crudelis; sed tamen impius & crudelis. Cur enim vis* IESVM *innocentem, iustum, sanctum hominem virgis cædere? cur spinis coronare? Multæ erant aliæ viæ* IESVM *liberandi. Vt places Iudæos? sciebas esse implacabiles. & siue placabiles essent, siue implacabiles, erant à te contemnendi: neque enim erat è dignitate Cæsaris vel tua, ad pessimorum hominum voluntatem sanguinem iustum & sanctum fundere: tua fuit hæc impietas, crudelitas, & tyrannis.*

F. Repræsentatur in circulo tota actio, cum significatione horæ tertiæ, posito sole ad quadrantem primum cursus sui super horizontem. vtebantur enim Iudæi communiter, vt antea diximus, horologio indicante horas inæquales: itaque perpetuò erat dies duodecim horarum æqualium inter se. Erat autem hora tertia vbi primùm Principes & vniuersi Iudæi conclamarunt, & pertinacissimè, donec crucifixus fuit, vrserunt & efficaciter, vt crucifigeretur IESVS: *propterea scripsit Marcus:* Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum.

G. Non ita longè erat afflicta Mater Virgo, mulieres, & discipuli; audiebant strepitū tumultuantium Iudæorum in atrio prætorij, & clamores: & erāt (quod piè credi potest) siue ex discipulis, siue ex notis, qui quæ agerentur identidem

dem nuntiarent. Erat perinde perpetua omnium afflictio & luctus, qui subinde augebatur ad nuntiorum relationem, vel noui tumultus auditum. Coniungere animo, affectu, sensuum internorum applicatione ad hunc sanctum cœtum, contemplare quid ibi fiat, & id imitare.

MEDITATIO.

Miserè torquebantur Iudæi de Herodis facto, & timidè redibant ad Pilatum; videbant enim IESV innocentiam illum defendere. toti igitur, cùm sibi displicerent, nouis furiis exagitabantur, & eò magis fremebant in IESVM; non ipsi solùm, sed eorum etiam administri & milites. Vnde colligere licet, hanc fuisse quàm hactenus ductionem opprobriis pleniorem, & contumeliis & violentia. Celebremus nos hîc septimam processionem, & Christi iter hoc afflictum lachrymis prosequamur, & Virginis Matris comitatui nos coniungamus, quæ Filium sequebatur eminus cum suis, summacum animi acerbitate, fixis in eum oculis continenter quoad licebat. Tandem raptus est mansuetus IESVS per scalas ad Pilatum in prætorium. Hîc septimam stationem agamus simul cum MARIA, & oremus Christum, vt hæc sacra mysteria intimo cordi imprimantur deuotè: Matrem etiam ipsam, vt idem nobis impetret, deprecemur.

Cùm occasione accepta ex facto & responso Herodis Pilatus in Christi liberationem incumberet, neque tamen quicquam proficeret apud execrabilem Iudæorum malitiam & obstinationem, denuò de Regno IESV interrogat, & diligentiùs quidem; quasi de alia ratione regni quàm antea, de qua audierat & ipsum esse concionatum, & eius sectatores. Sed vide Christi mansuetudinem admirabilem & diuinam, tum erga Pilatum benignitatem. Pilatus vno verbo liberare eum à Iudæis poterat; quod cùm non faceret, nefariè faciebat & impiè: & tamen bonus IESVS illum beneficiis prosequitur; & quod pessimè faciebat, id dissimulat; quod boni naturalis habebat, id respicit & probat, ac beneficio prosequitur; quamuis nouerat ab eo se prodendum esse Iudæis ad crucem. At nos miseri quid facimus? Si quem inuenerimus aliquo crimine laborare, id in oculis habemus, id insectamur, hinc de illo sinistrè iudicamus & odiosè; si quid boni habet, si quam virtutem, si quid bonæ mentis, si quam facultatem vel industriã, ea dissimulamus, eorum nullam habemus rationem. At contrà factum oportuit, salutari hoc Christi exemplo, respicere ad virtutem vel bonum, quodcumque in aliquo inuestigare possimus: nullus enim est qui omni ex parte malus sit; quod si esset, naturam certè bonam haberet, quam Deus fecit. In bonum semper oculos debemus conijcere, vt in illo bono Deum omnium bonorum auctorem contemplemur & laudemus, inde in amorem illius hominis descendamus, bona illa laudemus, ita animum eius nobis cõciliemus, vnde pateat nobis aditus ad illius salutem omnibus officiis procurandam. Porrò erat quidem Pilatus in defendenda Christi innocentia, verùm debili animo & timido. verebatur vanos hominum rumores, dignitas sua ne minueretur timebat, ne oriretur aliqua multitudinis commotio: veritatem nouerat causæ IESV, non tamen forti animo & constanti tuebatur. Quæ vtinam non esset Principum & Iudicum deprauatio; timidè enim sæpenumerò Veritatem tenent & infirmè, tam multa circumspiciunt nec necessaria nec vtilia: at Veritas ipsa manet stabilis & inconcussa, & vim semper obtinet diuinã: Deus enim Veritas est, & sunt omnes veritates illius summæ Veritatis participatio quædam. Principes ac Iudices vtinam semper moueret hæc Veritas, nec de gradu illos vnquam deiiceret vel honoris respectus, vel amicitiæ, vel improuidi & noxij timores. Respiciamus Christi actiones, & eas præcipuè quas in passione sua obiuit, & nulla erit nostra infirmitas, cui non reperiamus paratum remedium singulare. Summa illa mysteria quæ in Adnotatione recensentur, erant quidẽ tunc in verbis Christi, vt nunc sunt: non intelligebantur tamen à Pilato, idolorum impietate occupato & vitiis: itaque cùm de Veritate audiuisset, & ex Christo interrogasset quid esset Veritas, quasi ex contemptu alias res ageret, exiuit foras non exspectato responso. Heu quoties nos Pilatum imitamur nostra socordia! quoties vel vbi Scripturas legimus, vel sacros Scriptores, vel concionatores audimus, aut nihil spiritus percipimus, aut adeò negligenter attendimus, vt illud appareat, quòd ferè semper est, quòd nullam

Marginal references: Ioan. 18. — Mar. 15. Ioan. 19. — Psal. 116. Ioan. 14. 1. Ioan. 5. — Ioan. 18.

nullam animi dispositionem afferamus ad res diuinas audiendas: neque enim aures audiendi aduertimus, sed potiùs non audiendi, aures scilicet externas, & cum pecudibus communes; cordis verò aurem, qua mysteria intelliguntur, nullam. Quòd si aliquid contingat nobis insinuari mysticæ veritatis, & excitetur cupiditas nonnulla illius cognoscendæ, diffluunt è vestigio omnia: eò diuertit animus vbi semper est, exteriùs, interiora relinquit & meliora, destituit salutaria. O miseros nos! vsque adeò sumus semper hominum filij, semper graui corde, & ad terrena depresso, vnde naturales nostras potentias, & quod est nobis inditum diuinæ virtutis & gloriæ, damus in ignominiam. Hinc fit vt diligamus vanitatem, & mendacium quæramus in rebus omnibus, vt Christum relinquamus, foras diuertamus; nec solùm è cælo nos docentem auertamus, sed per has creaturas inter quas viuimus vocantem prætereamus. Ipse tamen lux est æterna, perfectio infinita, veritas summa. Foras autem extra hæc cùm discedimus, quò abimus? vbi sumus, nisi in tenebris, & in vanitate, & in mendacio, & in peccato, manibus Diabolorum excepti? Et non tantùm primam Veritatem Deum relinquimus, sed eam etiam lucem & Veritatem, quam Deus in creaturis suis posuit, non agnoscimus. Vestigium enim sui in his posuit Deus, in homine etiam imaginem. nos horum nihil contemplamur, nihil intelligimus: ita, quod in nobis est, in nihilum redigimur, extra Dei & creaturarum eius synceram veritatem & lucem exulantes miserrimè.

Psal. 4. *Rom. 1.* *Psal. 4.* *1. Ioan. 1.*

Conuerte iam mentem, anima mea, ad detestabilem Iudæorum peruersitatem simul & atrocitatem. Dat vobis, ô perfidi, Pilatus optionem, vt pro consuetudine vestra alterutrum à morte liberetis, IESVM, vel Barabbam, id est, vel virum excellenti innocentia & virtute, clarum miraculis; vel latronem hominem, & homicidam, & seditiosum omnibus abominabilem. Et quidem dat occasionem vt IESVM petatis, & ferè cogit, nisi essetis adeò peruicaci malignitate; & tamen efflagitatis obstinatissimè Barabbam. Quæ, malum, ista est truculentia? vos ne estis homines, & non potiùs atroces feræ hominum figura? Parum est quòd vos omnibus partibus superat Pilatus, ipse etiam Barabbas præ vobis iustus est, ille vos condemnat; denique gaudent tetri Dæmones, quòd vos malitia non antecedant: neque enim præponi Barabbas IESV potuit nisi à vobis; neque condemnari, nisi ab iis qui malitia & peruersitate Dæmones vel æquarent vel superarent: nam nunc quidem Dæmoniis æquales estis, eritis superiores pòst paulò, vbi Satan Christi mortem impedire conabitur, vos vrgere ferocissimè contendetis. O luctuosissimam collationem Christi & Barabbæ! O spectaculum horrendum & miserabile! Adstant duo, IESVS & Barabbas ad iudicium pessimorũ hominum; Deus scilicet & homo teterrimus, vita æterna & peccatum, quæ est mors æterna; qui parat mortalibus vitam sempiternam, & qui mortis & sempiternæ & temporalis est reus: & tamen furibundè Barabbam præponunt IESV Principes; illum dimitti petunt, hunc damnant, hunc ad crucem flagitant, & idem vt petat plebi persuadent. Fuit sæua hæc contumelia Christo illata inuidiosissimè. hoc videlicet contendebant conscelerati, vt videretur IESVS esse pessimo homine & detestabili peior atque detestabilior, & fieret opprobrium hominum & abiectio plebis. *Psal. 21.*

Matth. 27. &c.

Adestis Angeli, sat scio: quid vobis videtur, ô beati spiritus? Scitis vos quis sit IESVS, qui Iudæi, qui Dæmones vestri antagonistæ, quis Barabbas: & non dissipatis Dæmonum & Iudæorum pessimas artes & maleficia, & pro vestro Deo & Domino diuinum iudicium non fertis. Ferimus, fert Deus, cælum; natura ipsa ab eorum scelere abhorret: sed illud quoque scimus, Deum hoc etiam Filij conuitium ad mortalium vitam æternam conferre voluisse, sed ad salutarem etiam disciplinam. Primùm, vt intelligant omnes, Christum non solùm in passione & cruce sua leuia hominum tulisse peccata, sed atrocissima etiam tulisse omnia: verè enim induit personam illius latronis Christus, verè pro illius peccatis, & similibus, & maioribus mortuus est. Instruit rursum Deus insipientiam nostram: quis enim non fert impatienter, si quis sibi præferatur, non solùm qui videatur indignior, sed qui æqualis vel dignior? quæ vera est superbia; vt contrà vera est humilitas, se omnium existimare indignissimum atque infimum: alij omnes si ipsi præferantur, non solùm æquo animo ferre, sed iucundè, & cum cordis sui suauitate videre. Quid cogitas vilis homo? Christus terræ cælorumque creator & Dominus fert patienter, vt sibi præferatur latro; & tu iniquè ferre potes, vt quiuis tibi præfe-

præferatur? Christum cogita, eius gesta imitare, & non solùm superbiam abiges, sed inuidiam, tabificum malum & lethale. Neque mihi dicas: Malignè mihi aliquis præfertur. Num malignius quàm Iudæi Barabbā Christo antepofuerunt? & tamen illa malignitas non solùm non minuit Christi virtutem, sed admirabilem fecit magis. Quænam, ô Angeli, est alia hîc nostra instructio? Multæ atque excellentes: sed hanc audite. Magna est hominum erratio in rerum æstimatione. quis enim est qui non deteriora semper amet & diligat, & sequatur? Cuius erroris etiamsi illum initio parere soleat infirmitas vestra, vel ignorantia, vel vtrumque; adeò tamen malum serpit, vt prudentes etiam & volentes deteriora deinde vestra voluntate eligatis & sequamini; quæ est vltima animæ vestræ calamitas. Nā vtrum melius? vitium, an virtus; Satan, an Christus; Infernus, an Paradisus; tenebræ, an lux; ignis æternus, an gloria sempiterna? Quæ horum eligere vis, ô homo? Sed scimus quæ eligas, quæ secteris: priora scilicet illa ferè, quæ sunt tua ignominia & perditio; alia autem, quæ vera sunt bona, negligis stolide & postponis: placet tibi magis vitium, Satan, Infernus, tenebræ, ignis æternus; quàm virtus, quàm Christus, quàm paradisus, quàm lux, quàm gloria sempiterna. At dicent qui excusare excusationes solent in peccatis, quasi latere Deū vellent; qui illa faciunt, desperati homines sunt. Num tu peccator, qui non es desperatus, non eadem facis? Nam cùm gulam, cùm luxuriam, cùm mammonam, cùm gloriolam sequeris, nónne Dei voluntati (quæ Deus ipse est) spurcissima & absurdissima anteponis? Quod cùm facis, quid aliud quàm quæ faciunt desperati facis? Discamus peccatores ex hac Iudæorum teterrima electione meliora amare atque amplecti: iuuabit nos Christus per meritum ac mysterium huius suæ contumeliæ incomparabilis, vt illius voluntati & benignitati seruiamus ad eius gloriam sempiternam. Amen. *Psal.140*

FLAGELLATVR CHRISTVS.

MATTH. XXVII. MARC. XV. IOAN. XIX.

In xciiij. imaginem Adnotatiuncula. *xciiij.*

121.

A. *Prætorium, & propylæum, vnde prospectat Pilatus flagellationem.*
B. *Columna, vbi ligatur* IESVS.
C. *Stipes, vbi capite plectebantur damnati.*
D. *Multitudo Iudæorum, & Romanorum.*
E. *Durißimè verberatur* IESVS.
F. *Desinunt* IESVM *cædere lictores iussu Pilati.*
G. *Mater Dei audit strepitum flagellationis. Vide quàm acerbè eius anima & cor flagellatur.*

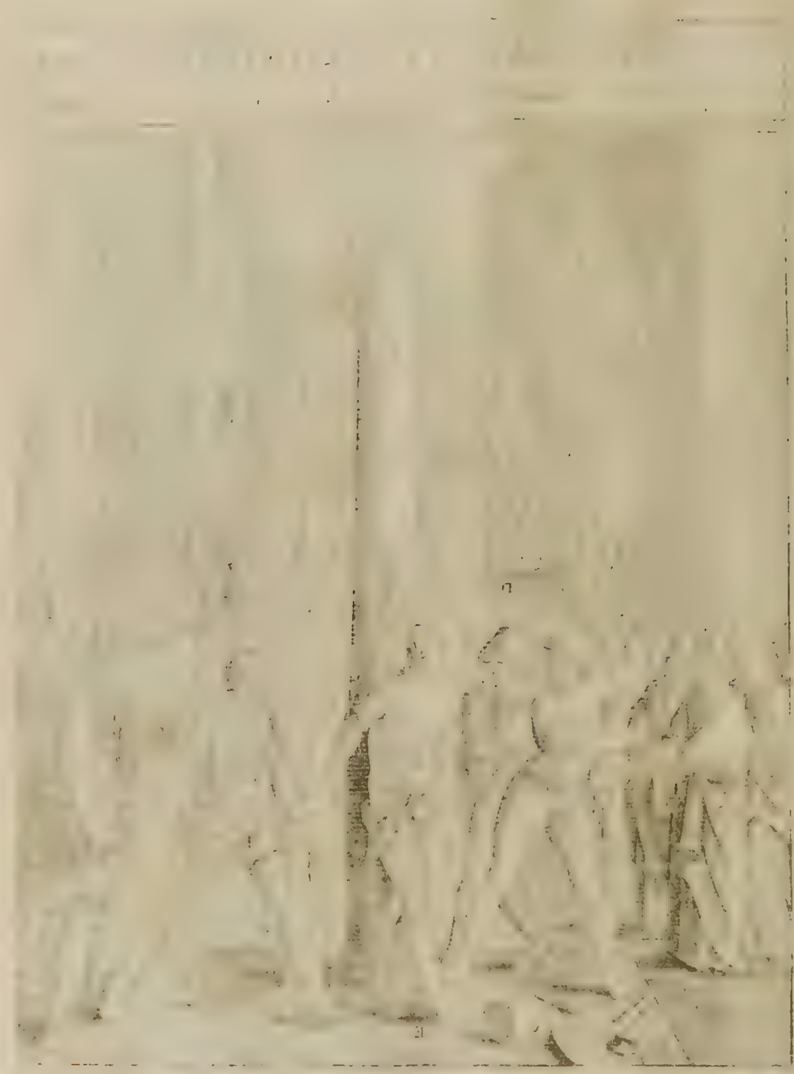
MATTH. XXVII. MAR. XV. IOAN. XIX.

Tunc ergo apprehendit Pilatus [a]IESVM, *&* [b] [c]*flagellauit.*

ADNO-

A. *Prætorium, & propylæum; vnde prospectat Pilatus flagellationem.*
B. *Columna ad quam ligatur* IESVS.
C. *Stipes, vbi capite plectebantur damnati.*
D. *Multitudo Iudæorum, & Romanorum.*
E. *Durissime verberatur* IESVS.
F. *Desinunt* IESVM *cædere lictores iussu Pilati.*
G. *Virgo Mater audit strepitum flagellationis. Vide quam acerbe eius anima, & cor flagellatur.*

ADNOTATIO.

A. PRætorium, & in eo propylæum & pergula, vnde Pilatus & eius aulici spectant, quemadmodum flagellis cæditur IESVS.

B. Columna, ad quam alligati damnati virgis more Romanorum cædebantur (de qua columna Hieronymus Epitaphio Paulæ: Ostendebatur, *inquit,* illi columna, Ecclesiæ porticum sustinens, infecta cruore Domini) *ad quam ducitur & flagellatur. Huius pars est Romæ in æde diuæ Praxedis.*

C. Stipes, vbi collum aptare iubebantur damnati, quò certiùs ac faciliùs securim exciperent.

D. Multitudo vniuersa Iudæorum & militum Romanorum circumfusa ad spectaculum.

E. Hic, etiamsi omnia non potuit assequi imago, multa tamen sunt animaduertenda: & Primùm quidem, vt ad imperium Pilati rapiant IESVM *lictores per scalas violentissimè. Erant lictores ministri Consulum, Proconsulum, Præsidum & Pretorum, qui simul carnificum munere fungebantur, & de condẽnatis supplicium sumebant: ex his præstò erant Consulibus duodeni, seni alijs: præcedebãt lictores suos Magistratus, gestantes altè fasciculum virgarum, & in eo alligatam securim. Aspice præterea vt benignum* IESVM *pertrahunt ad septum & columnam; vt exuunt vestibus, alba qua induerat eum Herodes cum suis, preterea interula inconsutuli: proijciuntur humi neglectim vestes, stat in conspectu omnium nudus* IESVS. *O Angeli sancti qui adestis, nõnne tam insignem perhorrescitis Dei contumeliam? & tamen adoratis corporis maiestatem. O bone* IESV, *quantus erat tunc pudor tuus virgineus & sanctus! O animæ quæ Christum* IESVM *nostis, videtis certè nudum dulcissimum* IESVM *vestrum Dominum & cæli & terræ, cum summa ignominia sicuti latronem mox crudelissimè flagellandum. Si hæc animus ferre nõ potest, quid fiet in ijs quæ sequũtur? Dæmones tamen contemnunt Nazareni nuditatem, non autem milites, sed attoniti ad corporis Christi pulchritudinem excellentissimam, & admirabilem dignitatem stupent, Iudæi suggillant. Nudus* IESVS *applicatur ad rigidam columnam, colligantur illi manus & pedes ad columnam, dorso exteriùs patente ad verbera; expediunt lictores omnes virgas, humi proijciunt secures; accingũtur horridi carnifices, dein feriunt crudelissimè bini vel terni, succedunt sibi per vices integri fessis. Primis ictibus intumescunt sæuæ vibices, & liuor cutis sacrosanctæ; aperiuntur deinde atrocia vulnera, erumpit vndique sanguis, dilaniatur caro Christi diuina, caro Dei omnipotentis; vrgent milites circumstantes, insurgunt detestabiles tortores maiori conatu, prouocant sese inuicem ad crudiora verbera.*

Vbi posteriorem partem corporis vident ita laceratam, vt nullus ferè appareat esse relictus nouo vulneri locus, vertunt anteriorem: eam non minori truculentia consauciant; profluit sanguis, vniuersum corpus tingitur sanguine, & columna rigatur & humus. O Angeli sancti qui adestis, quiq; è cælo ad horendum hoc spectaculum animum aduertitis, an non amarè lugetis omnes? Lugere, inquiunt, non possumus vel dolere. Quid igitur? omnibus Angelis inauditum hoc facinus auersamur ac detestamur. Obstupescant cæli, terra contremiscat; turbetur creatura omnis à facie Creatoris crudelissimè verberati. Lugent animæ quæ in Limbo accipiunt nuntium huius truculentiæ: gaudent tamen maligni spiritus; qui adsunt absentibus nuntiant, omnes exultant, derident stolidè flagellatum IESVM*: Romani nulla misericordia commouentur; Iudæi hinc crudelitatem suam sæua illa flagellatione pascunt, illinc eam ægrè ferunt ac repudiant, verentes ne illa contentus Pilatus* IESVM *dimittat. Grauissima fuerant quæ hactenus passus erat Christus, tristitia, pauor, tædiũ, agonia, sudor sanguineus horum vi expressus; raptatus fuerat ceu latro nefarius, alapam acceperat, damnatus primùm fuerat in concilio Iudæorum, consputus, cæsus crudelissimè colaphis, palmis, alapis, velatus oculos per contumeliam; rursum in maiori frequentia concilij fuerat condemnatus, ductus ad Pilatũ, à Pilato ad Herodẽ, ab hoc rursum cum ignominia & veste candida ad Pilatũ; apud vtrumque semper à Principibus & Senioribus pertinacissimè accusatus, ab his & plebe, ab omnibus Iudæis summa cõtentione ad crucem expetitus: inter hæc quis recenseat opprobria, iniurias, contumelias, impulsus, attractus, raptationes, colli manuumq; liuorem, vinculorum violentiam? O Christe* IESV *bone, fuisti hactenus duodecim plus minus horas cum his angustiis conflictatus, frigore & lassitudine confectus, tristitia & animi dolore vehementer fatigatus, dum fers ægerrimè non tantùm quæ tibi inferuntur mala, sed scelera quæ in te & Patrem admittũtur; cùm vides tot labores quàm*

Isaiæ 1. & 53. Ierem. Ansel. Bernar.

D d *plurimis*

plurimis sua ipsorum culpa nullam allaturos vtilitatem. Hæc cùm ita essent; si tamē ad ea conferantur quæ nunc fiunt, quæ præterea subsequuntur, leuissima fuisse videri possunt. Et tamen vt hæc crescunt in te supplicia, benigne IESV, ita charitas tua in Patrem & mortales ardet magis, & ad horum redemptionem per ea quæ passurus es acriùs inflammaris, ac maiori vteris animi robore atque constantia; hoc est, ad ea applicas heroicæ virtutis tuæ excellentissimas operationes, quæ summæ semper fuerunt.

Fuit hæc crudelissima flagellatio, & doloris plus quàm dici possit acerbissimè plena, vt aliæ omnes Christi vulnerationes. quod aliqua ex parte fortasse intelligemus, si animaduertamus Christi humanitatem omni ex parte fuisse perfectissimam. si enim ad animam spectes, ea erat alijs omnibus animabus, in eadem tamen specie, longè excellentior, propter dotes insitas: si ad corpus, id erat omnibus numeris absolutissimum, siue quoad elementorum, qualitatum primarū, quattuor humorum cōmixtionem & temperiem attinet; siue quoad sensuum interiorum & exteriorum constitutionē, organorumque harmoniam, perspicacitatem, & viuacitatem; siue figuram & formam, magnitudinémve corporis contempleris, membrorum proportionem & decus, venustatem, robur, dignitatem, maiestatem. Sed quid ego hic balbutio? prædicat humanitatis
Psal. 44. *Christi excellentiam Dauid: Speciosus, inquit, forma es, Christe, præ filijs hominum, pulchrior & perfectior es quàm reliqui omnes homines, quotquot sunt, fuerunt, erunt. quod verbum* יָפְיָפִיתָ *duplicatum mira energia significat; quasi dicat, incomparabili es decore, Christe IESV, & ineffabili; quem quò magis contemplor, eò maiores cognosco habere te, & ampliores perfectionis accessiones. Decantat idem Salomon,*
Cant. 5. *quasi patrem Dauidem interpretatus:* Qualis est, *inquit,* dilectus tuus ex dilecto? *id est, singularis ille, & præ alijs dilectus. Respondet sponsa: Dilectus meus candidus & rubicundus, electus & insignis præ omnibus denis millibus. quibus verbis totius humanitatis Christi perfectionem proponit: exponit verò per partes in sequentibus præclarissimè. Hoc vnum addam de perfectione humanitatis Christi; illam propterea esse summam, quòd Verbi diuini vnioni hypostaticæ fuit manu Dei parata & Verbo Dei vnita. Ex his intelligere nonnihil possumus, quàm fuerit acerba Christo hæc flagellatio, quòd etiam si fortissimè illam ferebat flagrorum atrocitatem; tamen vt erat corporis constitutione temperatissima, & sensibus viuacissimis, ita læsio eius corporis minima fiebat longè acerbissima.*

F. Porrò desierunt IESVM *cædere ferocientes lictores ad imperium Pilati: cauebat enim, ne flagellis necaretur. soluunt è sanguine tincta columna, iubent vt induat se suis vestibus, ligant deinde manus: nonnihil refrigerij accipit afflictus* IESVS; *sed ita tamen, vt vestes affligant acerbè eius vulnera & consaucient.*

G. Vide Matrem Virginem, quæ quamquam omnia in spiritu contemplabatur, tamen verisimile est non ita longè abfuisse (etsi extra atriū) quin crudelitatem illorum flagrorum sentiret, sentirent qui cum illa erant; excitatur gemitus & dolor omnium longè quàm antea maior. Cōsidera verò attentiùs, quemadmodum gladius omnium quæ filius patitur, animam & cor Virginis Matris transuerberet; animæ eius, & cordi virgineo & sacrosancto vt infligantur durissima Christi verbera: magnanimiter tamen omnia sustinet. Cōiunge te huic luctui, huic doloris sensui, & illà tria cogita: Indignitatē qua flagellatur Deus à teterrimis latronibus, Dolorem quem patiebatur, tum Sanguinis copiosam effusionem: compara verò animū vel hinc (quod antea factum oportuit) vt in te sentias quæ patitur Christus, in te trāsformes, vt ea viuo animi sensu excipias, quasi illa flagra animæ tuæ & cordi infligantur. quòd si viuacitas hæc sensus interni tibi non contingat in meditatione passionis Christi, adhibe saltem exteriorem flagellationem & afflictiones, quæ illos animi sensus repræsentent, excitent, & apud Deū impetrent. nec tamen si illi sensus adsunt, propterea non est adhibenda exterior aliqua afflictio, prouida tamen & sale condita. Libet hoc loco adnotare, passum quidem fuisse Christum summum animæ, summum corporis dolorem in passione sua & morte, sed quem summæ animæ virtutes excipiebāt ac sustentabant, & inter cætera excelsi animi magnanimitas immēsa, & charitas summa: quæ faciebant, vt dum cogitat sua passione & morte salutem se parere mortalibus sempiternam, & eam esse Patris sui voluntatem, nihil illi non videatur leue, nihil non cum summa animi alacritate sustinendum. Similibus virtutibus cùm esset munita Virgo mater Dei Maria, cùm spem & fidem conseruaret excellenter, similibus præsidijs fulciebatur, hinc virtutum aliarū, illinc fide & spe vtilitatis ingentis quæ ex Filij passione & morte erant prouentura.

MEDI-

MEDITATIO.

O Immensam Dei Patris, & Filij Dei misericordiam & miserationes! Ergóne non solùm est Christus cruci affigendus, & in cruce cum summo cruciatu necandus, sed flagellandus etiam crudelissimè? Esto satis, Domine Deus, si moriatur Filius tuus; ne flagelletur, obsecro te, si tibi ita placeat, & si vis. Verùm video, Domine, te aliter velle; flagellāda est vita cordis mei, vera lux oculorum meorum, salus animæ meæ & virtus. Intelligo legem filiorum adoptiuorum posuisse te Filio tuo naturali & coæterno. *Ioan.14. & 8. Psal.34. & 45. Matt 3. Psal.2. Heb.12.*

Si Filius meus est, vt est, & consubstantialis mihi Filius est, flagelletur & ipse vt adoptiuus pro adoptiuis: quam tamen flagellationem confero ego non ad necessitatem (nulla enim Filij mei passio necessaria ad mortaliũ salutem & vitam fuit præter mortem; nam mors Dei satis ad illud erat superque. Tametsi ne mors quidem necessaria erat simpliciter; si enim ita voluissem, vno merito Christus apud me comparasset vobis & salutem, & vitam sempiternam) sed miserationes etiam illas magnas in vos, ô mortales, volui explicare. *Eccl.5.* nec tantùm illa misericordia in vos vti placuit, quæ esset, si Filium facerem hominem, & absque eius morte procurarem, vt vos à peccato & Satana redimeret: sed adhibui etiam misericordiam meam magnam, mortem Filij, flagellationem, coronationem ex spinis, alias passiones, & contumelias, & opprobria; vt non solùm sufficiens illa esset redemptio, sed copiosa & amplior: ita enim declaraui in Psalmo, copiosam apud me esse Filij mei, redemptionem; & alibi, *Amplius laua me ab iniquitate mea*, dixit Dauid Spiritu sancto inspirante. *Psal.129. Psal.50.*

Intelligo Domine Deus longanimis & multùm misericors; addis ad mortem hos cruciatus Filij tui, ad pleniorem peccatorum nostrorum redemptionem, quæ tamen per mortem fuisset plenissima; qua morte, quibus pœnis, tuę charitatis indicium nobis demonstrasti, & excellentem naturæ humanæ, quæ tua est creatura, ostendisti dignitatem, & efficacissimum humilitatis, & obedientiæ, & omnium virtutum in Filio exemplum tradidisti. Hic fons ille est, Domine IESV, tuæ benignitatis immensus. Pateris tu quidem, quod non fuerat necessarium, & plura pateris quàm necessaria fuerant: neque pro te pateris, sed pro nobis: nobis enim gratiam & gloriam meruisti, non tibi: & si quæ tibi meritus, ea es meritus quæ dimiseras propter nos, vel non assumpseras; qua in re tuam item bonitatem exaltasti, cùm volueris illa mereri per mortem & passionem, quæ tibi alioqui debebantur, corporis gloriam, & quæ ad exteriorem excellentiam pertinebant. Hęc cùm ita sint, meritus illud etiam es, vt liberaretur Ecclesia tua à persecutionibus impiorum, hæreticorum, & Antichristi, & vt purgari possint post mortem qui in gratia decedentes aliqua egerent purgatione. Magna est gloria, Domine, tuæ bonitatis, ineffabilis est. Vides tu, magne IESV, quàm refugiam ad ea quæ instant tuarum passionum progredi, omnibus viribus animi destituor, stupet cor meũ, planè ad nihil quasi fatuus redactus sum, nec intelligo qui sequuntur tremendos tuos cruciatus & mysteria. Adiuua me, Domine IESV, per eadē hæc mysteria & passiones tuas, qui plenus es misericordiarum. *1.Esdr. 9. & Psal. 102. Psal.13. Philip. 2.*

Flagellandus ergo es, Deus IESV, pro nobis, & durissimè flagellandus: eripiunt iam tibi vestes carnifices furiosi; tu illorum furijs obsequeris mansuetissimè, & appares omnibus nudus. Non impediebantur antea Angeli, non Dæmones, quin te viderent nudum, sed aliter exspoliatum conspiciunt: sis nudus pręcipuè Iudęis, Romanis, & mundo, tuis hostibus, ijs qui ad contumeliam te tuis vestimentis expoliauerunt, vt induerent confusione & cruciatu. Erubescis tu quidem vehementer, sancte IESV; non erat tamen illa verecundia ex te, qui purior eras quàm Adam in Paradiso fuit; nullum enim in te peccatum fuit, nulla ad peccatum propensio, ac ne esse quidē potuit. noua igitur est pœna hęc, quam è nobis pro nobis assumpsisti; ac ne noua quidem, erubuisti enim hactenus totam noctem & diem in tot opprobrijs quæ sustinuisti quasi latro, quasi blasphemus, quasi facinorosus homo & nefarius. At verò tu, magne IESV, in tua nuditate vestitus eras virtutibus & donis cælestibus; iustitia eras indutus, decore cælesti & lumine, & fortitudine immensa; eras uestitus diuinitate: simul indutus eras vestimentis vltionis, & opertus quasi pallio zeli. Magnus eras, Domine, in tuis opprobrijs & infirmitatibus; nam quod tui infirmum est, fortius hominibus est, & omnibus ad- *Psal. 34. 1.Pet.2. Psal. 68. Isaia 59. Psal. 92. & 103. Isaia 59. 1.Cor.1.*

uersarijs potestatibus, potentius peccato & inferno. Verùm pariter illa tua nuditas & contumelia vestiebatur misericordia & pietate in genus humanum; sic enim nostram salutem operabaris,& vestimenta quibus nostram nuditatem cooperires. tua igitur nuditas excellentissimè fuit vestita, excelse IESV. Nos sumus verè & deformes & nudi,qui vestem iustitiæ quam accepimus in Adam amisimus; at illius culpa, sed nostra simul; illius actuali, nostra originali. Nudi concepti sumus & nati; texisti tamen nos tu, Domine IESV,gratiæ tuæ dono per aquæ salutaris Sacramentum: sed postea heu quoties nudata est anima nostra! Quoties nuda & fragilis se coniecit in manus hostium armatorum & crudelium! Quoties suam fœditatem ante Angelorum & Dei conspectum flagitiosè aperuit! Da nobis, sancte IESV, vt nos semper tua hac nuditate tegas, in qua est virtus vestimentorum iustitiæ & donorum tuorum.

En anima, iam ligatur Deus tuus, & ad frigidam columnã colligatur vigente frigore;& obstrictiùs ligatur atque acerbiùs quàm fuerat hactenus, cùm septies fuerit ligatus, in horto, ad Annam, apud Caipham primùm, iterùm manè ad Caipham, præterea coram Pilato, item corã Herode, rursùm cùm mitteret flagellandum Pilatus: nam cùm stabat coram Iudice, soluebatur; cùm inde mittebatur, rursus colligabatur. Nunc igitur vides illum acriùs colligari, vt moueri ad verbera nullo modo possit. O rem miserandam in se,& flagrorum exspectatione miserabiliorem! Da mihi, IESV, ex hoc mysterio fructus alios, & vt columnæ veritatis Ecclesiæ tuæ colliger strictissimè, neque propter acerbissimas quasque afflictiones ab illa columna separer; atque adeò me ipsum salutari flagellatione vt affligam ne ab illa dimouear, sed in dies illi hæream firmiùs. O si mihi dares præterea, bone IESV, vt quotidie me magis tuæ voluntati, & præceptis tuis astringerem, & maiorem illam constrictionem consiliorum euangelicorum, quam de tua singulari gratia suscepi, perfectiùs implerem! Da item, Domine, ijs qui illam obligationem non susceperunt,vt ne tua consilia cõtemnant, vel statum religiosæ vitæ fastidiant, qui est salutare tuum beneficium,suaue iugum, gratia excellens: quam vitæ perfectionem qui non assequitur(vt non omnes capiunt illud verbum) ita tamen vitæ suæ rationes astringat, vt quæ poterit alia consilia persequatur, nec simplici sola præceptorũ obseruatione sit contentus.

1. Tim. 3. *Matt. 11.* *Matt. 19.*

Porrò autem quamuis refugiat animus vlteriùs procedere propter rerum indignitatem & dolorem; tamen veniendum est ad infinitam atrocitatem flagrorum, te iuuante ô Deus meus flagellate. Iam leuant manus flagellis crudelibus armatas horridi carnifices, iam incutiunt flagra crudelissimè, exit liuor in plagas atrocissimas carnis sanctissimę, carnis Dei omnipotentis, conciditur totũ Christi corpus, & à planta pedis vsque ad verticem capitis non est in eo sanitas: reputatur quasi leprosus è plagis, & percussus à Deo & humiliatus; ipse tamen vulneratus est propter iniquitates nostras, vehementia & multitudine verberum attritus est propter scelera nostra. Hæc autem est disciplina & castigatio non ipsius, sed nostra, qua pax nostra paratur; nam eius liuor nostra est medicina. O res miserabiles & luctuosas! Deus acerbissimè vapulat atque ignominiosissimè propter peccata nostra,& nos peccatorum delectationibus gaudemus: itaque nostra voluptate flagitiosa Deo plagas & mortem irrogamus. O abominabiles lictores! non sat erat, si virgis more Romano cæderetis hominem innocentem, nisi etiam flagella adhiberetis vt seruo, eaque crudeliora quàm virgas, vt nefario homini? Luge Anima mea, luge; plora cor meũ; plangite immites oculi. certè cernitis vestram vitam Dei Filiũ flagellis concidi; videtis flagellatũ IESVM, & quasi leprosum; contemplamini percussum & humiliatum, vulneratum, attritum. Luget IESVS ipse, non oculis, certè vulneribus: fiunt enim oculi in corpore eius innumerabiles, quibus plorat, non aquam, sed sanguinis acerbos riuos. lugent Angeli vt possunt: plangit Virgo Mater Filij cruciatum atrocissimum: lugent sancti Patres in Inferno: lugent Henoch & Elias in terrestri Paradiso; si quidem ad ipsos per internuntios Angelos perferebantur Christi mysteria passionis, vt piè credi potest: luget natura vniuersa sensu suo. Quis igitur tam est homo immitis & excors qui non lugeat, qui non lamentetur? Quis, qui infinitam illam crudelitatem animo recolat, eam nõ ita sentiat, atque si infligerentur omnia verbera, non eius corpori tantùm, sed cordi ipsi & animę? Et quidẽ minora sunt & leuiora quæ dico, quàm quæ sentire debeo, quãuis declarare verbis non valeã.

Isaie 1. *Esaia 53.* *Isaie 53.*

Consi-

Considera, pie meditator, rei huius indignitatem miserandam: flagellant excellentissima forma, virtute, innocentia hominē, quod omnes intelligebant; flagellant Filium Dei, quod omnes poterant credere, & multi debebant. Hæc non indigna solùm sunt, etiam si indignissima sint, sed infiniti sceleris & impietatis. Aspice ad dolorem, imò ad infinitos dolores innumerabilium vulnerum, qui ex corpore ad animam Christi penetrabant amarissimè. Verberant omnes illi ictus & vulnera cor Christi & animam plurimis alijs de causis & maximis afflictissimam. Aduerte animum ad Paradisum tuum IESVM, qui illum amas; vnde non quatuor tantùm flumina egrediuntur, sed innumerabilia; non aquæ, sed sanguinis; non à loco voluptatis terrenæ, sed cœlestis, sed simul à loco doloris & mœstitiæ incomparabilis: quæ non placidè vt illa egrediuntur, sed acerbissimè; & non irrigant quidem omnem terram vt illa (etiāsi possunt, & planè possunt, & potentiùs quàm illa possunt) sed terræ maxima pars hæc sanguinis Dei flumina non admittit, non admittet, quod est longè tristissimū & miserrimum. Porrò cùm esset vita Christi in sanguine, quantum sanguinis effundebatur, tantum vitæ adimebatur, & debiliùs erat in corpore anima & vita. *Gen. 2.*

Diuerte tandem mentem ad Virginem Matrem, & in ipsa perspicies nō solùm summum dolorem & afflictionem, sed illud simul, nullum flagrū corpori Filij infligi, quod eius corpori, cordi, & animæ non incutiatur, & quod illam non cruentet amarissimè: erat enim Filio copulata perfecto amore MARIA; non poterat ergo Filius sine Matre flagellari. Conciditur crudelissimis verberibus MARIÆ amor, & assiduè simul augetur, & quò magis augetur, eò cruciatur magis. O dolores Filij! ô dolores Matris ingentes! ô hominem immitem & sæuum qui hæc non sentit!

Quot acceperis vulnera è flagellis, Domine IESV, tu scis; & tamen piè credo reuelationi piorum hominum, qui tradiderunt numero fuisse ad quinquies mille & quadraginta. Fuisse quidem maximo numero certum est; non enim in te flagellando tanta cum atrocitate seruauit Pilatus Romanorū legem, minùs Iudæorum; sed eò spectauit totus, vt enormi & immodica crudelitate in te edita placarentur Iudæorum animi; vt cæderis, mitis IESV, sæuissimè quidem, citra mortem tamen. O immanitatem flagrorum, quibus licebant omnia, tantùm ne vitam eriperent. Fit contra omnes leges in te affligendo, IESV sancte; datur id peruersitati Iudæorum, & diabolicæ malignitati. qua in re, nec quod volebat, id assequutus est Pilatus, vt discederent à malitia Iudæi; nec aliud quicquam, quàm vt præter suam, & contra Iudæorum voluntatem, IESVS atrocissimè cruciaretur. ita tamen prophetiæ adimplebantur & Dei promissio, tum salus mortalium parabatur. Verè hac flagellatione, præter cruciatum immensum, reputabaris, sancte IESV, cum sceleratis; nam Pilatus permissione Dei in hac re quod dixit Moses seruauit, vt te verberaret; *Deut. 25.* quod erat indicium ex lege mortem non mereri qui cæderetur: verùm in plagarum numero contra legem fecit; pro magnitudine enim criminis comperti cædebatur reus ex lege pluribus paucioribúsve plagis; sed ita vt ne quadraginta excederent. At tu, innocentissime IESV, cùm sine modo cæderis, omnium criminum videbaris esse damnatus: & Pilatus dum verberans te vult mortis non esse reum significare, tamen infinitè cùm verberat, multis mortibus esse te dignū ostendit.

Infinita est hæc significatio, bone IESV, amoris erga nos tui; singuli enim tui liuores, singulæ plagæ, quid aliud quàm immensam in mortales charitatem tuā declarant? Quid? Si singulæ, quid omnes? quid tam immenso numero? Clamant omnia vulnera tua, magne IESV, ad Patrem tuum, & peccatorum nostrorum precantur veniam: singula impetrare possunt & impetrant; quantò potentiùs simul omnia! Neque tamen potentiùs, cùm singula idem possint; verùm alioqui longè potentiùs, quòd idem, eadem que virtute tam innumerabili numero replicant. Verè omnibus passionibus tuis, magne IESV, amplius *Psalm. 50.* lauas iniquitates, semper exhibes copiosam *Psal. 129.* redemptionem; faciunt dulcem harmoniam & acrem diuinæ hæ voces, & auribus Patris, & tuis, & Spiritus sancti suauem & efficacem: clamant contra Peccata, contra Mortē, contra Infernum, & exaudiuntur: clamant pœnitentiam vt agant suorum malefactorum mortales, Deum cognoscant, eius voluntati vt obediant: inclamant pijs meditatoribus facillimam viam ad deuotionem comparandam. Vulnera Dei tam crudelia sponte suscepta, tanta voluntate nobis ad salutem applicata, monstrant certissimū nobis & diuinum refu-

refugiũ in nostris necessitatibus, atque adeò innumerabilia nobis offerunt refugia in nostris laboribus & ærumnis: vnumquodque enim vulnus tuum, benigne IESV, ampla est domus refugij & cœlestis vt saluos nos facias.

Psal. 30.

At enim sunt vulnera tua mihi terrori, magne IESV. quid enim non merentur mea peccata, si tu propter illa, Deus cùm sis, tam atrociter flagellatus es? sunt tamen, & esse debēt vulnera tua spes certa salutis. Quid enim sperare non possum & debeo à te, qui ex amore tuo immenso antequam essem tantam crudelitatem es passus, vt mihi mea peccata remitteres, & tuis virtutibus & donis ornares? Dant animæ meæ vires vulnera tua, Domine IESV; dare certè possunt, & dabunt quidem si mea peccata nō faciant vt ne dent. sunt enim illa suscepta à Deo meo, vt vulnera sanentur animæ meæ, vt vulnera animæ meæ ne infligantur. Porrò cùm non sit sanitas in carne nostra, vulnus sit tota, & liuor, & plaga tumens, non circumligata, neç curata medicamine, nec fota oleo, & eam tu sanam susceperis vt nostram sanares; factum est vt restituant nobis sanitatem tuæ plagæ, vulnera & liuores nostri tuis vulneribus & liuoribus curentur. Tuæ plagæ tumentes, quæ non fuerunt circumligatæ, non curatæ medicamine, non fotæ oleo, atque adeò quarum circumligatio, medicamen, & fomentum, vulnerum aliorum fuit sæuissima replicatio; faciunt, inquam, tuæ hæ plagæ, vt animorum nostrorum, tum sensuum vulnera tua virtute circumligentur, medicamine curentur tui sanguinis, oleo foueantur tuæ misericordiæ. Quis, si in flagella & tribulationes incidat, conqueri possit, & non potiùs patienter & longanimiter illa ferre debeat? Quis non deposcat plura pro peccatis suis pati, & pro Christi amore atque imitatione? Ponamus ante oculos fidei & meditationis piæ Filium Dei IESVM ad columnam ligatum acerbissimè verberari; consideremus liuores, vulnera, sanguinis riuos; & si nostra sentiamus detrimenta, fateamur oportet non esse vulnera animæ nostræ curata perfectò medicamine, non oleo; & miseros adhuc nos esse credamus.

Psalm. 37.
Isaia 1.

Collige præuaricatrix Anima mea ex hac Dei flagellatione vitiorum tuorum cōtritionem & luctum. Tu illa vulnera Christo inflixisti. quoties enim peccatū in Deum commisisti, toties illi flagellum incussisti; &, vt veriùs dicatur, quoties peccasti, toties omnia simul vulnera Christo inflixisti: pro singulis enim tuis peccatis omnes plagas sustinuit Christus. Concipe ex Christi vulneribus virtutem animo quidem acri & constanti, humili tamen & sapienti, per flagellationis tui corporis vsum; vt cùm hoc facis, ex Christi plagis vim accipiat tui corporis afflictio, quasi in te illæ diuinæ plagæ suscipiantur, & tuæ per illas sint fructuosæ, vt esse possunt. Confer hanc corporis tui disciplinam ad tuorum peccatorum satisfactionem; adhibe ad vitiorum extirpationem, ad virtutum adeptionem. vtere interna flagellatione cordis & animæ tuæ, hoc est, contritione (quæ, vt semper peccamus, numquam non est adhibenda) & ad hanc diligentiùs confer Christi verberationem & deuotiùs; tum vt acriùs vindices in peccata tua, quæ virtus est contritionis, simul vt plagas cordis Christi & Matris Virginis Mariæ imiteris & sentias salutariter: sic vitia tua & habitus malos verberabis, & virtute vulnerum Christi excuties. Discamus hinc prætereа, Diabolum, præsertim vbi molestus est, flagellare; & sicut ille facit nobis, ita nos contrà illi faciamus. Illius flagella nituntur superbia in Deum, inuidia in nos: nos illum flagellemus Christi IESV flagris, quæ diuinam spirant humilitatem, immensam charitatem: his nos armati, vim vulnerum Christi in illum conuertamus, illi eam opponamus; ita illam feram bestiā cruentabimus. Ille flagellat nos superbia, nos illū humilitate Christi, & nostra in Christo; ille nos cædit inuidia, nos illum Christi charitate, & nostra in Christo; ille nos alijs vitijs verberat, nos illum alijs Christi virtutibus, & nostris in Christo & per Christum. Et simpliciter quidem flagellū est Dæmonis, & vehemens, & efficax oratio, & quem accipimus à Christo in oratione sensus spiritualis: his magna dexteritate & humilitate, & animo vtamur, & fugiet Dæmon à facie vulnerum Christi IESV profligatus, cuius est gloria, virtus, & potentia infinita. Amē.

CORO-

A. IESVS ab atrio in aulam Prætorij crudelissime cæsus trahitur.
B. Recesserat Pilatus in cubiculum, & quid vellet fieri, significauerat.
C. IESVS veste pariter ac pelle atrocissimè exutus, purpurea clamide per ludibrium induitur.
D. Sedere iubetur in scamno; Capiti corona è spinis imponitur; arundo pro sceptro datur.
E. Acerbissimè cædunt, illudunt, feriunt arundine; consalutant Regem Iudæorum.
F. Virgo Mater foris cum suis omnia ex internuncijs cognoscit.

CORONATVR SPINIS IESVS.

MATTH. XXVII. MAR. XV. IOAN. XIX.

In xcv. imaginem adnotatiuncula. xcv. 122.

A. IESVS *ab atrio in aulam Prætorij crudelissimè cæsus trahitur.*

B. *Recesserat Pilatus in cubiculum, & quid vellet fieri significauerat.*

C. IESVS *veste pariter ac pelle atrocissimè exutus, purpurea chlamyde per ludibrium induitur.*

D. *Sedere iubetur in scamno, capiti corona è spinis imponitur, arundo pro sceptro datur.*

E. *Acerbissimè cædunt, illudunt, feriunt arundine, consalutant Regem Iudæorum.*

F. *Virgo Mater foris cum suis omnia ex internuntijs cognoscit.*

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	IOAN. XIX.
Tunc milites Præsidis [a] *suscipientes* IESVM *in Prætorio,*	*Milites autem*	
	duxerunt eum in [b] *atrium Prætorij,*	
congregauerunt ad eum vniuersam cohortem:	*& conuocant totam cohortem:*	
& [c] *exuentes eum,*		
chlamydem coccineam circumdederunt ei:	*& induunt eum purpura,*	*& veste* [c] *purpurea circumdederunt eum.*
& plectentes coronam de spinis,	*& imponunt ei plectentes spineam coronam.*	*Et milites plectentes coronam de spinis,*
[d] *posuerunt super caput eius, & arundinem in dextera eius.*		*imposuerunt capiti eius:*
Et genu flexo ante eum, [f] *illudebant ei,*		*Et veniebant ad eum,*
	Et cœperunt salutare eum:	
dicentes:		*& dicebant:*
Aue Rex Iudæorum.	*Aue* [f] *Rex Iudæorum.*	*Aue Rex Iudæorum:*
Et expuentes in eum, acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius.	*Et percutiebant caput eius arundine, &* [f] *conspuebant eum: & ponentes genua, adorabant eum.*	
		& dabant ei alapas.

ADNOTATIO.

A. Atrium, vnde IESVM suscipientes milites Romani traxerunt per scalas intrò in aulam Prætorij, in atrio verò remanent Iudæi in eadem hypocrisi perseuerantes, ne contaminentur: obseruabant tamen, quid de IESV ageretur, per internuntios.

B. Pilatus in interiorem partem domus secesserat, à quo milites intellexerant quid fieri vellet: dixit enim, vt flagellatum eum instar Regis per ironiam spinis coronarent, & Regē consalutarent: vt eò magis esset vnde possent placari in eum Iudæi, & ipse maiorem causam haberet IESVM dimittendi. Intelligimus autem missos antea qui spinas ferrent, ex quibus milites coronam plecterent, quasi regium diadema.

C. Conuocata vniuersa cohorte in interiorem aulam prætorij, alij plectunt coronam de virgultis spinæ Aegyptiæ, trucibus aculeis horridæ; ex eo arbusculo scilicet, ex cuius floribus iucundæ coronæ fieri solebant. Alij afferunt chlamydem purpuream & coccineam, dibapham, id est, bis tinctam, vel quòd materia esset purpurea, color coccinus; quale regium erat indumentum, & à Romanis solebat honoris causa Regibus amicis transmitti. forma chlamydis erat vt pallij; id fibula ad collum connectebatur. Alij IESVM suis vestibus rursum exuunt, quæ fouebant quidem vulneratum eius corpus, sed simul vulneribus hæserant, quod ex sanguinis concretione necessum erat euenire; itaque renouantur vulnera boni IESV: purpuream & coccineam chlamydem eum induunt, iubent autem sedere pro tribunali in vili scamno. (Plinius.)

D. Cùm sedisset benignus IESVS, & recruduissent vulnera, & sanguine perfunderetur toto corpore; affertur atrox corona, eam illi offerunt; eam esse quam ipsi honoris causa Romanus Imperator mittit: concedere illi Regnum, sed spineum & miserum, quale ipsum decebat: hæc ad contumeliam. Dein coronam non tam imponunt capiti, quàm truculentißimis furculis impingunt atque infigunt. Erat ea lata, ac densa, vt bonā capitis partem sæuißimis aculeis transfigeret. Vndique perfluit diuinus sancti IESV sanguis, per vultum, per aures, per collum: ad hæc arundinem, siue calamū dexteræ inserunt, tamquam regium sceptrum: ita ornatum per summam contumeliam consalutant Regem Iudæorum genu flexi.

E. Aue, inquiunt conferti, Rex Iudæorum: hi cædunt diuinam faciem alapis, illi conspuunt, eripit vnus è manu arundinem, quæ solida erat & robusta, vt esse solent orientales; illa caput ferit, quo fiebat vt profundiùs infigerentur spinæ: omni denique contumelia illum, & opprobrio, & cruciatu afficiunt execrabiles latrones. (Plin.)

Hæc contemplare, pie meditator, in tua præsentia fieri, indignitatem considera, dolorem vulnerum, sanguinis effusionem; si penitus es Christo vnitus, similia in te senties fieri, & viuax animi tui sensus cruentabitur cum Christo, & affligetur; nonnumquam corpore etiam similem senties cruciatū. Hoc est Dei vestri caput, ô Angeli, diuinitatis corona splendens, hæc vestra gloria, in hoc omnes thesauri sciētiæ & sapientiæ sunt absconditi: hoc cælum, terram, vniuersam creaturam suo imperio sustinet & gubernat; & tamen acerbißimè sæuißimis spinis configitur. Hæc est facies, in quā desideratis Angeli aspicere, cuius conspectus vestrum desiderium beat; & tamen sputis putidißimis conspurcatur, alapis crudelibus verberatur; non tamen velata facie IESV, vt fecerāt Iudæi, quasi suam cæcitatem illi præsagientes, hi lucē. Sentit hanc crudelitatem & ignominiā cælum, terra, omnis creatura; & tamen homines illam, hi infligunt, alij non sentiunt. Pudeat te esse hominem, quòd homines hæc faciant; doleat tibi, quòd propter peccata tua fiant; confidas, quòd per hæc tua expientur peccata. Considera rursum Dæmones adhuc gaudentes, totam militum cohortem infinitis blasphemijs Christum lacessentes, risu, cachinnis, sannis illi conuitiantes. Iudæi hæc non videbant quidem, audiebant tamen tumultū & clamores; sciebant per suos internuntios quid ageretur; partim verò lætabantur, partim illorū animus angebatur: metuebant enim ne tot pœnæ & cōtumeliæ euaderent tandem in IESV liberationē, qua nihil contingere poterat illis acerbius.

O IESV bone, vellem ex te scire quo pacto hæc feras. Primùm non heroico tantùm, sed planè diuino animo; sentio tamen summum dolorem, perseuerat mecum tædium, mœror, afflictio quæ per tot horas pertuli, vulnera flagrorum me excruciant, spinæ his omnibus adiunctæ me conficiunt: attamen quamuis crescunt cruciatus, lōgè tamē illos superat animi mei promptitudo, cōstantia, & fortitudo. Atque illos quidem cruciatus, cùm sint sæuißimi, non ob necessitatē tuæ redemptionis patior, ô homo (sat quidem

dem futura esset mea mors ad infinitos homines saluandos) do tamen tuæ vtilitati, quæ alioqui sunt tua redemptio: ne committas per insipientiam cordis tui, vt horũ meditatio tibi non prosit, & ad meritum, & ad spiritus vim, quæ incomparabilem habent vtilitatem & salutem. Hoc præterea volo te intelligere, inter acerbissimos dolores quos tota mea passione sustinui, illum continenter accessisse amarissimum, quòd semper prospiciebam vnicè dilectam ac venerandam matrem Virginem de doloribus & pœnis meis confici: videbam meis colaphis, palmis, alapis, consputationibus, meis flagris, contumelijs, spinis, pauore, tristitia, frigore, lassitudine illam vehementissimè affligi & cruciari.

F. Quo tempore coronatus est Christus, foris extra atrium prætorij lugebat beata Virgo cum suis, neque quicquam eorum quæ in IESVM *fiebant videre poterat: audire aliquid poterat, sciebat item vel per nuntios, vel ex turba vocibus, ex quibus permanabant & diuulgabantur omnia: contemplabatur tamen desolata Virgo singula spiritu in corde suo. duplicatur gemitus omnium & afflictio, horrent ad spinas, abominantur carnifices, compatiuntur Christo, omnibus modis se affligunt.*

MEDITATIO.

Cant. 3. EGredimini iterùm filiæ Sion, meditatores deuoti, egredimini, videte Regem Salomonem: egressi enim antea estis, & vidistis Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis eius, id est, quando ex MARIA Virgine nostram assumpsit naturam vnigenitus Dei Filius, & delicias suas fecit esse cum filijs hominum. Egredimini rursum filiæ Sion, seponite illam coronationem incarnationis, & ad eam passionis, cui tunc se offerebat Christus, totum animum atque affectum omnem intendite, quæ plena doloris est & ignominiæ, spineam sponsi vestri coronationem. En vobis sese offert Christus IESVS truculentissimè flagellatus, videtis recentia vulnera Dei, imò totum corpus quasi vnum vulnus aspicitis, concisas carnes, vndique fluentem sanguinem, madidam terram Filij Dei sanguine, absque ijs quos intrinsecus patitur dolores immensos. Considerate, obsecro, quid faciat è columna solutus. Inuestigat vestes suas, quas latrones & atrociter illum exuerãt, & contemptim disperserant. Exanguis IESVS, & vehementer debilitatus & afflictus colligit iussus vestimenta sua hinc illinc, rigat sanguine suo terrã. Sed cur iudui imperatis, homines impij, quem modò estis rursum spoliaturi? Vt illũ cõtumelia maiori & cruciatu afficiamus, propterea id facimus. Prou. 8.

Nulla fuit ferè mora quin ex Pilati vel imperio, vel permissione, è flagellatione conferant se latrones pessimi ad opprobriũ & crudelitatem spineæ coronationis. Adeste filiæ Sion, animaduertite quid fiat sponso vestro. Approperant illũ rursus exuere vestibus suis: cruciatus ille fuit cùm se è flagellatione induit Christus, addere volũt rabidi canes acerbiorem, & per violentiam rursus IESVM exspoliant. Verùm quid fuit, quapropter voluistis coronare spinis purpura indutũ, non suis vestimentis? Primùm voluimus illum cruciare vestes eripiendo: dein placuit vt conspicua essent illius flagra ad maiorem contemptum & abiectionem: ad hæc noluimus ne vestigium quidem hominis illius vllum remanere in illo, minùs Magistri, qualem repræsentare videbantur suæ vestes. vestem verò albam Herodis auferre placuit, ne videri posset fatuus, sed potiùs homo nequam & facinorosus. Nihil scilicet conscelerati homines excogitare poterant ad te contumelia afficiendum, sancte IESV, & cruciatu, quod non auidissimè exequerẽtur & crudelissimè.

Vidistis filiæ Sion sponsum vestrũ nudum, quærentem sua vestimenta, induentem se, indutum rursus exui, & iterùm nudum: quem fructum igitur ex his animo concepistis? Exercuimus sensus nostros interiores, tum spirituales illis mysterijs, sensimus intimo animo indignitates illas & acerbitates immẽsas, & cordi impressimus; cõtabuit anima nostra dolore & compassione: simul illinc vim spiritus acrem cõcepimus humilitatis & patientiæ; voluissemus illi suas vestes offerre, eum iuuare, horridos illos carnifices abigere; nec sanè eius volũtas erat vt hæc illi seruitia quisquam deferret. Quod illũ velle intelleximus, id conandum vobis est, vt lugubri & pia meditatione vestes orationis spirituales, quas ille simul nobis quærebat, inquiramus atque inueniamus, ipso nobis præeunte: illis eum induamus, quibus libenter tegitur, imò quibus nos ipse induit placidè & fructuosè: nostram Thr. 3. Isaiæ 26.

ſtram nuditatem agnoſcamus, quam effecerunt peccata noſtra; veſtes ſalutares virtutum quæramus, quibus nuditatem contegamus: contendamus porrò ne rurſus à nobis eripiantur, illud conſiderantes, quòd à ſe denuò veſtes eripi permiſit IESVS, vt ne nobis per illum ſemel partæ ab hoſtibus noſtris diripiantur.

Sed quid hîc nos moramur? non morantur ſæui milites: IESVM ecce trahunt intrò in aulam prætorij, congregant ad eũ vniuerſam cohortem, exuunt, circumdant ei purpuram, ſedere iubent vili in ſcabello, coronant atrociſſimè corona ex ſpinis. Et coronã quidem non ſolùm ad ludibrium conferunt, vt chlamydem & ſcamnũ; ſed ad acerbiſſimum cruciatum, impactis trucibus ſpinis: non autem tantũ vulnerarunt, ſed crudeliſſimè etiã lancinauerunt. Porrigunt in manũ eius tamquam ſceptrum arundinem, illudunt & conuitiantur ei, genu flexo, quaſi illum adorantes inclamant, *Aue Rex Iudæorum*; conſpuunt eum, dant ei alapas, tũ accepta ex manu eius dura arundine crudeliter caput eius percutiunt; quò fiebat vt non ſolùm priora ſpinarum vulnera renouarentur, ſed vt altiùs impactis ſpinis, noua fierent vulnera & crudeliora. Eccam vobis, filiæ Sion, apertam meditationi veſtræ materiæ immenſitatẽ: quid enim immenſum non eſt & infinitũ in geſtis Chriſti, & paſſionibus, & morte, ſiue ad eum qui patitur ſpectes, ſiue ad peccatorũ pro quibus patitur Deus grauitatem, ſiue ad fructũ paſſionum? Ad prætorium adducunt IESVM ſcelerati, veluti ad Regiam è loco ſupplicij, ad augendum ludibrium. Voluiſti, inquiunt, homo nefarie, Rex fieri; eris Rex, ſed flagellatus; Rex eris, & ſpineus, & horridus, & omnibus abominabilis. O tetrũ Satanam, qui hæc per ſua membra audet! Nolumus tuã coronationem faciant Iudæi; ludus enim ille eſſet ſi facerent: nos verè te volumus Regẽ coronare; Romanorũ enim eſt Reges deſignare, nõ vilium Iudæorum; quæ ſanna longè altius opprobriũ faciebat. Sequimini filiæ Sion ſponſum veſtrum ſpinis coronandũ, adorate veſtigia pedum eius, ad cor veſtrum ſanguinem è vulneribus defluentem recipite, ne ad aliam quàm ad veſtram terrã recipiatur: exuitur veſtibus ſuis, illas accipite vos, etiãſi nolint Dæmones, illas ſeruate & deoſculamini; ſunt Chriſti, ſunt Dei, ſunt flagellati Chriſti & Dei propter vos, ſunt quibus animæ veſtræ amiciuntur veſtimenta ſalutaria & diuina.

Matt. 27

Tertul. de coron. Milit.

Congregant ad probroſam coronationem IESV cohortem latronum; conuocat ſimul Satan ſuos Diabolos maiori numero: conuocate vos filiæ Sion Angelos, vocate ſodales veſtras, aduocate cœlum, terram, creaturam omnem ad ſpectaculum omnibus ſæculis inauditũ, horribile toti creaturæ & luctuoſum, quo coronatur ſpinis Deus ſumma contumelia & cruciatu. En iam ſedet abiectè omni ludibrio expoſitus; contemplamini eum filiæ Sion, is enim ipſe eſt qui ſuper thronos ſedet & ſuper Cherubim, is qui per hanc vilem ſedem meretur conſeſſum ad dexteram Dei Patris omnipotentis in excelſis, & vt iudicaturus orbem ſedeat ſuper ſedem maieſtatis ſuæ; is qui ſedens ad dexteram Patris, ſtat ſimul intentans ſuam indignationem & vindictam in malos, ſimul protendens manum cœleſtis auxilij & retributionis in bonos. Conferte illam maieſtatem cum hac abiectione, & videte ex illa in hanc influere diuinam virtutem; hanc per illam fieri excellentiſſimam vilitatem & potentiſſimam. Intelligite hinc, nihil altius eſſe humilitate quę eſt in Chriſto; guſtate, vt omnem ſuauitatem ſuperet ſedere nudum, vulneratum, abiectum cum Chriſto. Iam circumdant Chriſto purpuream chlamydem, obſoletam & contemptibilem, ſed purpuream quidem illam & coccineam.

Pſalm. 79. & 98.

Hebr. 1.

Matt. 25.

Matt. 27.

En principium Regni tui, en purpurã te dignam, iam regnare incipe Regnum quod huius mundi non eſt. Non hoc ſolùm tunc dicebant homines impij, ſed habent illius impietatis imitatores quamplurimos; Machumetanos, & Iudæos, & Hæreticos. Et illi quidẽ apertè Chriſto conuitiantur, hæretici cùm alium ſibi confingunt Chriſtũ, aliam Chriſti doctrinam appingunt, vero Chriſto, & veræ eius doctrinæ illudunt & conuitiantur inſolenter. Sed hi impij ſunt; quid nos, qui orthodoxã pietatem profitemur, non ſimiliter facimus? Hæretici numquam non habent in ore Chriſtũ, illum tamẽ alienis veſtibus induunt, id eſt, ſuis erroribus: nos Chriſtũ confitemur, fidem Catholicam tenemus & doctrinam; & tamen ita viuimus, vt eum identidèm chlamyde ſimili atq; milites amiciamus mortua fide, & peruerſa eius confeſſione & factis.

O acerbi latrones, cur illũ purpura induitis? iam enim eſt purpura amictus ampliori, & quidem vermiculata purpureo ſuo ſanguine & vulneribus: ſi quæritis deſpectionẽ, maior

eſt

est in hac purpura, quàm in vestra chlamyde; quid vultis? Veram assimulare volumus Regiæ inaugurationis pompam, ad maius ludibriũ. O sæuam malignitatem! Verùm parat vobis hæc purpura Christi, ô Martyres, vestras purpuras: nam propterea sanguis vester pretiosa purpura est, quòd sua purpura imbuerit illum Christus. Vestit vos sponsus, ô Virgines, vestra stola, non solùm alba, sed simul quæ purpureũ referat colorem; est enim in virginitate vestra suum martyriũ: atque adeò induantur necesse est omnes Sancti sanguine Christi, & sese lauent: nõ enim nisi per sanguinem, & ex sanguine Christi dealbantur, & euadunt in claritaté sempiternam; sanguis enim IESV vitã generat æternam. Properate filiæ Sion, venite, en facit Christus ex scamno suo distributioné chlamydũ purpurearũ: accipite, purgate animas vestras actionum puritate atque perfectione in Christo. *Apoc.7.*

Sed en afferunt magna pompa homines peruersissimi ad IESVM spineam coronam, eam offerunt ob oculos per contumeliã, impingunt dein crudelissimè in Dei caput, in caput capitis vestri, ô Angeli; in vestri, ô Ecclesia vniuersa; vnum enim est caput omnium Christus, ex quo etiã sumetis vestrum influxum diuinũ Angeli, vt omnem influxum Ecclesia & omne bonũ: huius capitis caput spinis coronatur. Absque dubitatione dolor vester, & animorum auersio tanget vos, Angeli, cùm è capite Christo in Ecclesiam suus dolor redundat: ad nos autem huius coronationis cruciatus pertinet propriè, ô mortales; ex nostris enim spinis plexa est hæc Christi corona, nostra peccata sunt corona illius spinea; atque adeò singula peccata omnes spinę sunt, & tota corona. Pœna nostrorum peccatorum ęterna in illarum spinarum vulnera conuertitur; vulnera illa, infiniti illi pœnæ satisfaciunt. O miseros nos, si hæc non sentimus; miseri item, si sentimus, & tamen non compungimur, & vitam in melius non commutamus: pugnabit enim ille sensus contra nos, & nostram socordiam coarguet. *Ephes.5.*

Animaduertite filiæ Sion, quantum afferat hæc corona Regi vestro cruciatum. Vigent omnes sensus vel ex capite vel in capite, tum externi tum interni: illi omnes acerbè lædebantur, etiamsi præter cæteros cruciabatur tactus: interni simul omnes affligebantur; in totum corpus deriuabatur capitis dolor, vt ab eo principium sumunt omnes animales operationes: & tamen singulæ spinæ hoc faciebant; quid omnes quid in sensibus Christi perfectissimis? Si vnum corporis membrũ patitur, membra cætera compatiuntur: nunc verò in te, benigne IESV, humilis IESV, flagellate IESV, coronate spinis IESV, omnia membra, omnes sensus patiuntur; quid est consequens nisi vt compatiantur omnia membra tua, & immensa ista sit passio & cõpassio? O ferini cordis animam, quæ hæc non sentit! ô immites oculos, qui non plangunt! Si membrum es Christi, compatere è spinis amarissime patiẽti Christo: quod si non facis, quid respondere poteris, nisi tuam insipientiam esse, & cordis stupiditatem accusandam? Luctum habe, saltem quòd hæc non lugeas quæ lugent Angeli, qui tamen lugere non possunt; quæ cœlum, terra, creatura omnis obstupescit, & suo luctu luget. O verum & perfectum nostrum Redemptorem & Samaritanum IESVM! Non solùm delet iniquitates nostras, sed infirmitates sanat tactus nostri per flagellationem, tactus rursum & reliquorum sensuum per coronationem. Etenim quid fuit Christi flagellatio, quid verò coronatio, nisi sensuum nostrorum correctio, & noxiorum motuum repressio, & tentationum depulsio? Quotquot enim plagas Christo infligebant flagra, quotquot spinæ, tot vulneribus Christus cædebatur ob petulantiam nostrorum sensuum, quibus simul sanitatem afferebat: quòd si non sanentur peruersi sensuum tuorum motus, nec sedetur procacitas, tua est illa culpa, non imbecillitas medicinæ, vel Medici imprudentia. Corde recipe illa vulnera, ex corde deriua ad sensus, accipies diuinum auxilium, si non vt dissipentur motus, certè vt ne noceant. Debent autem hæc quæ de appetitu sensuum dicimus, intelligi & vsurpari in appetitu rationali, & in rationalibus potentijs; & prius quidem in illis disciplina institui debet atque exerceri. *1.Cor.12.* *Psal.50.* *102.*

Deerat sceptrum ad Regiam panopliam: inserunt in dexteram mitis IESV homines scelerati arundinem acrem, qua vtebantur quidem ad ludibrium, conferebant tamen ad maleficium: accipit libens arundinem mansuetus IESVS, factus obediens teterrimis etiam hominibus. En vobis, ô Angeli, homines, en orbis vniuerse Regem vestrum, Regem regum, & Dominum dominantium, Regem omnium sæculorum; *Omnipotens* *Marc.15.* *Apoc.19.* *1.Tim.1.* *Exod.6.*

nomen

nomen eius. Hic idem ſedet duplici indutus purpura, ſui ſanguinis, & obſoleta illa: ſedet coronatus ſpinis, pro ſceptro gerit in manu arundinem, ſalutatur genu flexo per irriſionem & deteſtationem *Rex Iudæorum*, percutitur alapis, conſpuitur, verberatur eius caput arundine. Quid hîc videtis, Angeli? Peccata videmus mortalium horrida & innumerabilia, & Dei miſericordiam, & Chriſti patientiam, & Regni cœleſtis figurã: hæc enim purpura, hæc corona, hoc ſceptrum, & quæ cum his coniuncta ſunt, pepererunt hominibus gloriam & Regnum ſempiternum. Beſtiæ eſtis, ô Dæmones, quibus ſemper illudit Deus: exiſtimatis vos hæc fore IESV opprobria; ſunt veſtra, ac veſtrorũ aſſeclarum non ſolùm opprobria, ſed pœnæ infernales; Chriſti verò glorioſiſſima trophæa, per quæ vos

Coloſ. 2. triumphat & traducit palàm. Quid verò vos videtis, homines? Videmus & nos quæ Angeli, ſed in contemplatione noſtrorũ peccatorũ hæremus: illa eſt meditatio nobis fructuoſa, quę applicat Chriſti paſſionem & improperia noſtris culpis, vt in illas nos per illa vindicemus, ſimul vt per illa veniam ab eo, qui propterea paſſus eſt vt illas nobis condonaret, exoremus: quòd ſi paulò altiùs feramur, illos omnes cruciatus, illa improperia nos Chriſto infligere intelligemus, noſtrorũ peccatorum varietate. Purpura enim cõtemptibili induimus Chriſtum, ſi per hypocriſim Chriſtum laudamus, vel ſi negligenter in oratione verſamur. Corona ſpinea illum coronamus, vbi eius ſeruos conuitijs & contumelijs appetimus, vel vbi malè de illis ſuſpicamur. In dexteram eius arundinem inſerimus, vbi contemnimus eius in nobis gubernationem, & diſciplinam auerſamur. Salutamus genu flexo Regem Iudæorum per ironiam, quãdo ſubdolè noſtris maioribus obedimus,

Epheſ. 6. quando non animo, ſed ad oculum obtemperamus. Infringit Chriſto alapas, qui ignominioſè illum blaſphemat, vel etiam ſi quis effictas vel reuelationes, vel dona ementitur. Conſpuit Chriſtum, qui laſciuiam perſequitur, & carnis corruptiones, vel ſi quis finem in delectationibus ſpiritualibus ponit. Percutit arundine coronam ſpineam Chriſti & caput, qui rebus diuinis ad malas artes, vel ad coniurationes, vel flagitia abutitur; vel ille etiam qui rebus ſpiritualibus, & moribus qui alioqui probati ſunt, abutitur vel ad quæſtũ, vel ad dignitates comparandas. Denique in vniuerſum veſtiunt purpura, coronant, dant in manum Chriſto arundinem, & illum ſalutant hypocritæ omnes, quotquot in Deum peccant. Quid vos reliquæ Dei creaturæ ſentitis? Nos quidem ſemper fecimus verbũ Domini creatoris & gubernatoris noſtri: in ipſo enim ſumus omnes, in ipſo ſumus & mouemur quamplurimæ, viuimus etiam in Actor. 17. ipſo permultæ, ipſe nos fini noſtro coniungit; Regem illum agnoſcimus, & noſtris actionibus & obedientia profitemur; nec ampliùs ſentire poſſumus vel loqui quàm re ipſa præſtamus, niſi illud nobis concedat noſter Dominus. Hoc ſi concederet, clamaremus peiores nobis eſſe qui naturam meliorem quàm nos acceperunt: hi enim Regem negant eum qui orbem regit vniuerſum, & eum in quo & ipſi viuunt, mouentur, & ſunt, plagis afficiunt & contumelijs. Quòd ſi nobis illud etiam concederet noſter conditor & gubernator, noſtras vires contra tantam impietatem conuerteremus, perirent omnes miſerrimè à facie noſtra.

Deſidero, magne IESV, & peto abs te quàm poſſum humillimè atque ſtudioſiſſimè, vt me tuis veſtibus induas: purpura, quæ ſit feruens meus in te amor, & acre deſideriũ ſanguinem pro te fundendi; corona ſpinea, quæ ſit gloria ea apud te, quæ per mortificationem omnium ſenſuum perficitur; ſpinis me ſimul compunctionis transfigas, & zelo iuſtitiæ & gloriæ tuæ; da mihi in manum arundinem, qua meas paſſiones, & tẽtationes, & inſolentes Dæmonũ importunitates, tanquam virga ferrea in te flagellẽ & diſſipem, Pſal. 2. & 44. & fiat mihi virga illa virga directionis, virga Regni tui, qui es benedictus in ſęcula. Amen.

GESTA

A. *Ostendit Pilatus Iudæis* IESVM *flagellatum, & coronatum è spinis; Dicit, Ecce Homo.*
B. *Cum defenderet* IESVM *Pilatus, ad accusationem blasphemiæ veniunt; Filium Dei se fecit.*
C. *Magis timuit Pilatus, propterea ingressus in prætorium, accuratius interrogat* IESVM; *Vnde es tu?*
D. *Non Respondet illi* IESVS.

C. *Quod videns Pilatus, vrget illum concitate.*
D. *Respondet* IESVS; *Non haberes potestatem, &c.*
A. *Motus verbis* IESV, *apertius agit, vt ipsum liberet.*
B. *Addunt Iudæi; Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris.*
A. *Hac plaga Pilatus à defensione* IESV *deiectus est.*

GESTA POST CORONATIONEM, ANTEQVAM FERRETVR SENTENTIA.

IOAN. XIX.

In xcvi. imaginem Adnotatiuncula. xcvi.

123

A. *Ostendit Pilatus Iudæis* IESVM *flagellatum & coronatum è spinis: dicit,* Ecce homo.
B. *Cùm defenderet* IESVM *Pilatus, ad accusationem blasphemiæ veniunt:* Filium Dei se fecit.
C. *Magis timuit Pilatus; propterea ingressus in prætoriū accuratius interrogat* IESVM: Vnde es tu?
D. *Non respondet illi* IESVS.
C. *Quod videns Pilatus, vrget illum concitatè.*
D. *Respondet* IESVS: Non haberes potestatem, *&c.*
A. *Motus verbis* IESV, *apertiùs agit vt ipsum liberet.*
B. *Addunt Iudæi:* Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris.
A. *Hac plaga Pilatus à* IESV *defensione deiectus est.*

IOAN. XIX.

Exiuit ergo iterùm [a] *Pilatus foras, & dicit eis: Ecce adduco vobis eū foras, vt cognoscatis quia nullā inuenio in eo causam.* ([a] *Exiuit ergo* IESVS *portās coronam spineam, & purpureum vestimentū.) & dicit eis:* [a] *Ecce homo. Cùm ergo vidissent eum Pontifices, & ministri, clamabāt, dicentes: Crucifige, Crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam.* [b] *Responderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & secūdùm legem debet mori, quia filiū Dei* [b] *se fecit. Cùm ergo audisset Pilatus hunc sermonem,* [a] *magis timuit. Et ingressus est prætorium iterùm, & dicit ad* IESVM *: vnde es tu?* [d] IESVS *autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi* [a] *non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit* IESVS: *Non* [d] *haberes potestatem aduersus me vllam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Iudæi autem clamabant, dicentes: Si hunc* [b] *dimittis, non es amicus Cæsaris. omnis enim qui se Regem facit, contradicit Cæsari.*

ADNOTATIO.

Postquam edixerat Pilatus vt finē facerent milites affligendi IESVM, *iussit duci: præcedit ipse ad Propylæū eo animo, vt qui verbis & authoritate non potuisset Iudæos ab insectatione* IESV *reuocare, commiseratione flecteret. Peruenit prior ad anteriorem Propylæi partem; conuertunt ad illum ferociter ora Iudæi. At Pilatus: Ecce, inquit, adduco eum ad vos foras virgis cæsum, atque spinis coronatum (vtrumque cum ingenti crudelitate atque ignominia) vt intelligatis me vestræ importunitati hæc dedisse, vt tandem vestri ciuis miseriæ animum vestrum placent, neque ad mortem vsque velitis in illum sæuire: profiteor enim, quod sæpè dixi, me in illo nullam mortis causam inuenire. dimittam igitur illum emendatum, ita vt nec ille iactare possit se Regem, nec vos ab illo quicquam timere. date hoc humanitati, Iudæi; & veniat vobis in mentem quòd homines estis, qui accusari possitis, in quos sæuire, quibus condonare noxam Cæsar, vel ego possim. Cur tu per te illum non dimittis Pilate? Vellem quidem dimittere; sed illud contēdo, vt consentientibus Iudæis dimittam. Video quidem* IESV *innocentiam singularem, Iudæorum liuorem tetrum, nec sum tam parato animo, vt pro veritate stem fortiter contra iniquitatem & calumniam.*

Hæc cùm diceret Pilatus, & Iudæi tumultuarentur,

rentur, ductus IESVS è prætorio venit ad Pilatū, portās spineā coronam & purpuram, plagis toto corpore & sanguine horridus, habitu despicatissimus, omnibus modis miserandus: hanc Christi speciē exhibuit Pilatus Iudæis. Ecce, inquit, homo, Ecce homo, inquit Pater Deus, qui Filius est meus, mihi in mea gloria coæternus. Ecce homo, inquiūt Angeli, qui noster est Creator, noster Dñs, nostra gloria sempiterna. Ecce homo, inquiunt cœli & terra, ac omnia quæ his continentur, qui nos creauit, conseruat, gubernat sua omnipotentia & virtute. Ecce Deus, inquit Virgo, qui ex meis visceribus factus est homo, qui ex meo vtero natus est Deus homo. Ecce homo, dicūt pij omnes animi, qui est nostra salus & vita, nostra gloria, nostra cordiū exultatio. Sed tu, Pilate, quid dicis? Ecce homo adeò afflictus, adeò dehonestatus, adeò abiectus, vt nullus ei inuidere, nullus eum metuere possit: sed contra illū potiùs vel cōtemnere, vel miserari omnes debeant.

At impij Principes vel ministri, quid dicunt? (nam plebs videtur tam miserabili aspectu commota tacere, etiamsi in Christum excitata rursum est) quid igitur dicant cōscelerati Principes & ministri Iudæorum? in rabiem maiorem accendūtur ex Christi maioribus miseriis & ærumnis. Crucifige, crucifige eum. leuissima hæc sunt quæ cernimus, pro magnitudine odij, inuidiæ, & malignitatis nostræ: vitam petimus per mortem ignominiæ & turpitudinis plenā: crucifige, crucifige. Mira est Pilati constantia hactenus in vita Christi defendenda, quem tàm atrox Iudæorum obstinatio nihil loco mouebat. Accipite eum vos, subdit, & crucifigite; ego enim non inuenio in eo damnationis vllam causam. Hæc commoto animo per execrationem Iudæorum dixit, vehementer omnes à morte Christi deterrens. Ego illius innocentiam cùm videam, nec vos quicquā aduersum eum adducatis, planè illū non possum, nec debeo crucifigere; vos illum crucifigite: quòd si nō potestis (vt nō potestis, nec si possetis auderetis) est planè vestra malitia detestabilis, qui nec illū audeatis crucifigere, & me velitis adigere vt crucifigā, qui illū scio & profiteor innocentē; neque tamen aliud quàm impotēter clamatis, Crucifige, crucifige. His Pilati verbis exacerbati Iudæi, ne odia tantùm agere videantur, innouant accusationem; & quod hactenus astutè siluerant, coacti produnt.

B. Nos legem habemus, & secūdùm legem debet mori; quia Filiū Dei se fecit. Hoc verò est quod in concilio bis prætēderant damnationi & morti IESV, nec ausi tamen fuerant hactenus deferre ad Pilatum, metuentes ne id audiens Pilatus perturbaretur, & timeret eum damnare. Nunc, nescientes quò se verterent, necessariò illud euomunt: Fecit se Filiū Dei, propterea iuxta legem nostram debet mori. Non audent nunc dicere, Est blasphemus, quod aliàs fecerant, & nuper in cōcilio cōclamauerāt. neq; enim omnia vel Dæmonibus, vel illis permittebat Christus. illud permisit dicere, quo significari posset excellentissima illa veritas; fecisse Christum cum Patre & Spiritu sancto vnica operatione diuinæ virtutis, vt sua humanitas Verbo suo vniretur, & fieret Deus homo & esset: propter enim suæ diuinitatis & Euangelij constantem prædicationem oportebat Christum pati, vt prædixerant Prophetæ, ac constituerat Deus. At Iudæi obcæcati tetra malitia atque malignitate, summam veritatem in summam inuidiam vocant & accusationem: vtūtur malitiosè verbo fecit, quasi per vsurpationem id fecisset Christus, & non professus esset planè se Filium Dei, & alibi non semel, & in concilio bis ante aliquot horas; & quasi eam veritatem non confirmasset diuino testimonio, mortuos suscitando, cæcos illuminando, Dæmones suo imperio eiiciendo: quæ omnia & illam veritatem, quam ipse profitebatur, & totam eius doctrinam & gesta cœlesti authoritate corroborabāt. Luce tamē tam illustri oculi superborū hominum & inuidorum obcæcati sunt, agente eos præcipites cacodæmone in omne maleficium & amentiam; vt mirum non sit, quod tam fœdè secum ipsi pugnent. Non licet, modò dixerant, nobis interficere quemquam; nunc, Secundùm legē debet mori. Igitur vobis licet quod dixistis non licere. non enim lex blasphemum lapidandum, minùs verò crucifigendum tradebat Gentibus, sed vobis lapidandum iusto iudicio. cur non arripitis occasionem ex verbis Pilati, qui dixit: Accipite eū vos, & crucifigite? Incredibilis erat Dæmonis & Iudæorū nequitia. volebant IESVM per summum cruciatum atque ignominiam interficere, id est, per crucem: vt non solùm neci traderetur, sed eradicaretur eius nomen ab hominum memoria, itaq; nullus esse posset, qui vel illius nomē non execraretur, vel non erubesceret: verùm contendebant illud fieri per Romanos, vt illa damnatio & infamia non contineretur tantùm angustiis gentis Iudaicæ, sed totum orbem peruagaretur, & consensisse in damnationem viderentur omnes mortales. hoc persuaserant Dæmones, hoc furtosè contendebant Iudæi.

C. Vbi hanc audiuit nouam accusationem Pilatus,

latus, cùm antea semper veritus fuisset IESVM *damnare, tunc verò magis timuit. Audierat de Deo Iudæorum: nō erat inusitatum idolatras Deorum filios credere & adorare: arcana quæ de Deo Iudæorum audierat admirabatur; ignotum enim Deū ferè Gentiles colebant. quare exhorret, cùm illius Dei, ignoti quidem, sed Dei tamen Filium cogitat à se morti iudicandum. Relictis ergo Iudæis, rursus ingressus prætoriū assumpto* IESV, *attentißimè illum interrogat. Iam non quæro, An Rex sis, non Quid sit veritas; sed hoc vt dicas:* Vnde es tu? *Scio Galilæum, è potestate Herodis; hanc originem non quæro, sed aliam. Intellexi quidem ex te, non esse regnum tuum ex hoc mundo; suspicatus sum te Regem esse, sed à quo Romanus non sit timendum; rationem tamen regni non intelligo, audiens quòd te Filium Dei dixeris: peto ex te, vt aperias mihi vnde sis; vt intelligere poßim, an sis Filius Dei: ita fiet, vt & Regnum tuum vnde sit intelligā: quod cùm intellexero, eripiā te ex Iudæorū coniuratione & maleficio. Eò res iam euaserat, vt si respondisset* IESVS, *planè videretur à Pilato liberandus, & id sua responsione quæsiuisse: namque audiens quòd se diceret Regem* IESVS, *illum suspicione Regni affectati liberauerat; quid non faceret, si eum apertè & clarè è cælo Filium Dei omnipotentis venisse in mundum, sumpsisse ex Virgine carnem ad redimendos mortales ab æterna morte, ad communicandam illis sempiternam gloriam venisse audiret?*

D. Quocirca, cùm sciret IESVS, *etsi Deum se Pilato fateretur, alia occasione ab eo esse interficiendum; ne grauiùs peccaret Pilatus, tum propter eius indignitatem, noluit respondere; simul vt volūtate sua intelligeretur pati: præterquā quòd infinitis alius factis demonstrauit, dispensationem & præceptum Patris, & Scripturas voluisse se voluntariè adimplere.*

C. Videns Pilatus, quòd nihil respōderet, iam non admiratur silentium, vt antea; sed perturbatus animo, & impensiùs cupiens aliquid audire, vnde occasionem capere posset illū dimittēdi: Mihi, *inquit,* non loqueris? *Cōcitata quidem mente ita loquitur, sed beneuola; quasi vehementer illum alliciens ad responsionem. Propterea addit:* Nescis quia potestatē habeo crucifigere te, & potestatē habeo dimittere te? *Tu ipse intellexisti,* IESV, *quanta contentione te hactenus à morte liberare voluerim, & nunc in eo sum totus: responde; & si aliud nihil te mouet, illud moueat, quòd in potestate mea est tua vel mors vel vita, & tua responsione possis à me vitam impetrare.*

D. Cùm ad primam interrogationem noluisset respondere Christus, ad hanc noluit tacere, propter Zelum potētiæ Patris sui: Non haberes, *inquit,* in me potestatem, nisi tibi datum esset desuper. *Rursus reuocat ipsum à terrenis, & ad spiritualia inuitat, vt antè, cùm dixit:* Regnū meū non est de hoc mundo, *quod mouerat Pilatum: & nunc non dubiū, quin fuerit permotus: sed ita tamen (quod sciebat* IESVS) *vt non propterea esset eum dimissurus, sed minorem voluntatem adducturus ad eius damnationē. Curabat enim Christus, considerans nonnihil virtutis & veritatis quod in eo erat, Pilatum remunerare, vt leuiùs peccaret, & leuiorē pœnam mereretur: quod antea iā etiā curauerat. Respōdit igitur Christus:* Non haberes potestatē aduersus me vllam, nisi tibi datum esset desuper: propterea qui me tradidit tibi, maius peccatū habet. *Habes quidē in me potestatem aliquam; verùm non, vt arbitraris, à Cæsare, vel ex officio tuo, vel à Iudæis; in me enim ne minimū quidem poßunt omnes Dæmones, omnis terrena potestas, vel vniuersa creatura; sed dispensatio est è cælo preueniens, à Deo Patre permissa tibi, vt facultatem habeas meæ vitæ & mortis. Potestatem ergo cùm tu profitearis te habere in me, & videris meam innocentiam, grauiter quidem in Deum & me peccasti me flagellando & spinis coronando: grauiter simul peccas, qui non dimittere audes propter humanum timorem: grauiùs tamen longè quàm tu peccant Iudæi. tu enim ignorātia quadam, & peßimè peccas; illi ex tetra inuidia, malitia, malignitate, & longè minori ignorantia.*

A. His verbis perterritus Pilatus, iam inde apertiùs disquirebat vnde IESVM *dimitteret, cùm antea in hoc fuisset. relicto enim* IESV *intra prætorium, prodiit rursum ad propylæum, & cum Iudæis acriùs contendit,* IESVM *vt liberet. quod vbi viderunt Principes, sua maleficia & sæua consilia in angustum redacta, nec religione moueri Pilatum vt* IESVM *crucifigeret, quod ipsi sperauerant, sed contrà vt liberaret; veniunt ad illud, quod apud Romanos sciebant plurimùm valere, ad ambitionem. Vt ergo timorem incuterent Pilato, & caueret ne iacturam faceret dignitati apud Cæsarem, clamant:*

B. Si hunc dimittis, non est amicus Cęsaris: omnis enim qui se Regē facit, cōtradicit Cęsari. *Hæc dicunt furias spirantes, & atroces minas, quasi illum apud Tyberium accusaturi. Non potes, Pilate, tueri tuam dignitatem, non potes*

non esse reus Maiestatis, si hunc dimittis, qui se Regem esse profitetur. Nihil est quòd tibi persuadeas Regnum eius non esse de hoc mundo, Regem ipse se esse non negat; hoc est aduersari Cæsaris monarchiæ. quòd si tu in illum nõ animaduertis, planè te hac rebellione implicas, nec es amicus Cæsaris, sed inimicus & hostis.

A. His verbis deiectus est Pilatus à defensione Christi, & victus ambitione & vano timore, dedit manus Diabolo & Iudæis.

MEDITATIO.

IAM eò, Filiæ Sion, ventum est, vbi à Pilato IESVS ad crucem damnatur: sed priùs datur nobis in conspectu, vt intelligamus omnes, si crucem Christi deuotè & fructuosè velimus meditari, nobis præcedentes omnes Christi passiones & improperia ob oculos mentis esse ponenda, & intimo cordi figenda; ita adeundum ad crucis meditationem. Excusat vehementer Pilatus IESVM: vrget acerrimè Iudæos, quasi colligens argumenta ex sanguine & cruciatibus, ex deturpatione & contumeliis Christo inflictis. O nefaria argumenta! ô rationes crudeles! Si illum ita flagellem, ita affligam, & despicatum faciam, vt nullius animum ad misericordiam mouere non possit, deferent suam inuidiam Iudæi, suam malignitatem, & crudelitatem, & malitiam; misericordia mouebuntur si tam atrociter mulctatum illis ostendam. Si tuum hoc fuit consilium, Pilate, impium tamen fuit & insanum. cùm nouisses Iudæorum deploratam feritatem, eos speras miseriis IESV placandos, & non potiùs ad rabiem accendẽdos? sed tamen non tam fuit tua cogitatio, quàm præsentis & sæuientis Satanæ. Multis coniecturis collegerat veterator hanc esse IESV doctrinam, vt suo sanguine delerentur peccata. huic doctrinæ & veritati diuinæ voluit illudere Diabolus malignitate, & couiciari: persuasit Pilato aliud agenti, vt pro liberatione IESV, IESV sanguis funderetur; ita scilicet futurum, vt eodem sanguine diluerentur Iudæorum malitia & obstinatio: quod per summam irrisionem & sannam cogitauit. ita suum agebat cum suis Apostatis spiritibus triumphum de IESV, deque eius doctrina; simul crudelitatem suam in Christum, & sæuam tyrannidem in Iudæos exercebat.

Ioan. 18. *Ecce adduco eum foras; vt cognoscatis, quia in eo nullam inuenio causam.* Loquitur item Pater Deus mortalibus è cælo: Ecce Filium meum mihi consubstantialem & coęternum; adduco eum ad vos foras mortales, vt cùm semper apud me sit intus in mea æternitate & substantia inuisibilis & immortalis, fiat in vestro tempore & fragili substantia visibilis & mortalis. Neque huius rei causam habui nisi vos, ex mea bonitate: propter vos enim venit Filius meus in mundum de mea & eius misericordia & voluntate, vt vos è manu Satanæ liberaret, & vestra omnium peccata in se tolleret, patiens ipse pro vobis & moriens. Io. 1. Causam igitur & incarnationis Filij mei, & eius passionis & mortis accepi ex mea charitate propter vos: hoc agnoscite, hoc deplorate. compatimini Filio meo pro vobis patienti & morienti, neque imitemini impios: Iudæi enim etiã nunc in Filium meum causam eius mortis conferunt, quos sequuntur alij infideles & hæretici. Iudæi, si nihil aliud, certè ex lege pertinaciter credunt se iustificari; quare Christum propter sua peccata, non mortaliũ, mortuum esse blasphemant. Idem Mahumetani de sua lege iactant: Christũ verò vtrique explodunt. Hæretici per solitudinem suæ fidei à Christi iustitia excidunt, & faciunt Christũ frustrà suum sanguinem effudisse. Neque tamen soli Lutherani, & qui ex his prodierunt, sola fide autumant se iustos, sed singuli sua. Catholici vtinam nos similiter non facere interpretari possemus. Quid enim sunt varia quę admittimus contra Deum peccata, quàm eius Filium conculcare, & eius sanguinẽ pollutum ducere, & spiritui gratiæ contumeliam facere? Heb. 10. & dum abutimur Dei longanimitate, & in peccatis perseueramus, nónne reipsa dicimus Christum frustrà mortuum esse? Nam si absque ea causa mortuus est, quam Deus accepit è nostris peccatis, & tamen mortuus verissimè est; causam mortis eius in ipso ponere videmur, & esse peiores Pilato, qui nullam in eo causam inuenit.

Ecce homo. O sanctè homo IESV! ô Deus homo IESV! ô splẽdor gloriæ, & figura substãtiæ Heb. 1. Patris ęterni! Deus homo IESV! Quis fructuosè hunc locũ meditari possit, nisi tu eius cordi dicas tuũ, *Ecce homo?* Ita fac, bone IESV, per ea mysteria quæ in *Ecce homo* posuisti. *Ecce*, rem Ioan. 18. nouã, & inauditã, & stupendã proponit Pilatus; hominẽ innocentẽ, miraculis clarũ, doctrina

ctrina admirabilē, existimatione excellentē; quæ ne Iudæi quidem ignorabant: hunc hominē proponit Pilatus flagellis crudelissimè concisum, spinis sæuis coronatū, purpura per ludibrium ornatum, & arundineo sceptro; & tamē Iudæi eius non misereantur, illius etiam crucē vrgent eò violentiùs. Quæ Pilatus ipse ita atrociter fieri imperauerat, vt omne crudelitatis exemplū superarent, ea ipsi contemnunt omnia. O afflictum te, bone IESV, & vita animæ meæ! Qui te defendebat, is in te non imitabile exemplum edebat crudelitatis & iniustitiæ; & tamen nesciebat te esse Deum omnipotentē, eras tamen, vt semper es. Quā infinitè igitur excedit hoc exemplum tuum, illud, Pilate, quod credebas esse incredibile? Tu credebas esse in hominem a te editam illam atrocitatē, edita est in Deū. O te miserū! ô Iudæos supra omnē fidē immisericordes & crudeles, qui tam miserabilē atrocitatē vidētes, nō solùm odium non deposuerunt & accusationem, sed furiosiùs etiā auxerūt & persequuti sunt! *Ecce homo* Pilati Iudæis nihil profuit; sed profit nobis, ô Meditatores deuoti. Tu quidē, Pilate, voluisti Iudæos ad misericordiam prouocare flagellatione & coronatione IESV, nihil aliud adduxisti, ac ne curabas quidem alia, vel nō noueras; & illa videbatur tibi causa esse commiserationis vehementissima, vt erat. Quid si dixisses pœnas alias, dolores, afflictiones, contumelias, colaphos, alapas, vincula, raptationes, mulctationes acerbas? si, quę intrinsecus passus erat, & illo eodē tempore patiebatur: ille enim homo erat, qui ex horto vsque, & illa oratione amarissimè infinitis modis affligebatur. Quid si illius tā afflicti hominis diuina dona, & excellentias tum naturales tum supernaturales prædicasses? Quid si Deum dixisses, & hæc persuadere potuisses? absque vlla dubitatione non te solùm ad misericordiam IESV, & liberationem promouisses; sed tetrū Satanā, & Diabolos omnes non ad misericordiā, sed ad eripiēdum à morte IESVM traxisses repugnātes, atq; adeò Iudæos ipsos ad deserendam accusationem suam commouisses, tametsi dari non potest vt Deum esse IESVM illis persuaderi posset: quo fit vt essent Iudæi Diabolis peiores. destiterunt enim tandem Dæmones IESVM insectari propter suspicionē diuinitatis, nunquam cessarunt Iudæi. sed tamen si his fuisset persuasum IESVM Deum esse, absque dubio ab illius insectatione discessissent. At nos credimus omnes passiones Christi, omnes pœnas, omnes perfectiones & dona; fide tenemus simul illum hominem Deum esse omnipotentem, illas pœnas Dei veri fuisse & viui, ac propterea fuisse immensas; & tamen nulla cōmiseratione mouemur. Nobis dictum est, *Ecce homo*: nobis cōtinenter dicitur, *Ecce homo*, cuius præ vulneribus & contumeliis infinitis non est species vel decor vllus: in cuius aspectu nihil non despectum; qui vir est *Isa. 53.* post omnes homines abiectissimus, insignis e doloribus, notabilis ab infirmitatibus. Hæc clamant Prophetæ, hæc Euangelia, hæc per imagines huius mysterij Ecclesia sancta, & tamen non mouemur. Quòd si non ad sensibilē deuotionem, saltē ad deuotionis actus vehementer nitamur; si non ad cōpunctionē sensibilem & lachrymas, saltē ad interiores; si nō ad Christo compatiendum, & pro Christo quascunq. tribulationes patiendū, saltē ad harum desiderium pro Christo. Putamúsne Iudæis duntaxat hæc esse proposita ad commiserationē? nobis præcipuè proposita sunt. illis enim non solùm non profuerunt, sed obfuerunt etiam: caueamus ne Iudæis vel similes efficiamur, vel etiam peiores. Ostendit Iudæis Christum afflictum Pilatus; is quem illi detestabantur, & ingenti odio prosequebantur, & dixit eis: *Ecce homo*. Nobis eumdem ostendit Pater omnipotens, is *qui vult omnes homines* *1. Tim. 2.* *saluos fieri*, nos verò sua charitate complectitur, & diuinis beneficiis prosequitur, is quem nos profitemur atque adoramus Patrem immensæ maiestatis. Hic igitur est, qui ad alias infinitas benignitates hanc etiam in nos confert, & ad aures interioris hominis, si quis aures audiendi habeat, suauissimè loquitur: Ecce homo, ecce vnicus filius meus, Dominus vester, quem pro mea immensa charitate dedi vobis: ecce habetis Filium meum, vester est; ego enim sic dilexi mundum, vt Ver- *Ioan. 3.* bum meum donarem vobis vltrò, vt viscera mea, vestra essent. Aperite corda vestra, recipite donum inestimabile: ecce homo, & in illo, ecce me, ecce Spiritū sanctū, ecce nostrā triū vnam diuinitatem. Vt autem hanc charitatē nostrā erga vos commendaremus, voluimus, vt Filius hic meus, nō solùm homo esset, sed vt pro vobis pateretur, & moreretur: his ornatum gemmis donum à nobis accepistis, flagellatum Filium meum, spinis coronatum pro vobis, & crucifixū. Ad hæc hic homo ab æternitate voluit offerri ad crucem & mortē:

hæc veniens in mundum pro vobis in ſe recepit, hæc paſſus eſt, vt vobis pareret vitam ſempiternam: neque hoc ſolùm, ſed ſe vobis dedit in cibum; vt in corpore & ſanguine ſuo noſtra etiã triũ paſceremini diuinitate. Ecce igitur homo. Hæc autẽ omnia cùm vobis dederim in hoc homine, nihil à vobis vel peto vel expeto, quàm id quod vobis ſit ſalutare & facile, vt me diligatis, & Filiũ meum, & Spiritũ ſanctũ & mãdata noſtra, & Eccleſiæ noſtræ ſeruetis. Diligite, ô fratres Filij mei, quos ego in illo dilexi ſemper, diligite Deũ, & nihil erit vobis difficile; omnia verò proueniẽt in ſalutem & vitã tum animæ, tum corporis ſempiternam. Audite filioli, audite me patrẽ veſtrum qui in cælis ſum; audite fratrẽ veſtrũ Iesvm Filium meum, qui ad dexterã meam ſedet, qui hęc eadẽ vobis proponit. hinc enim fiet, vt voluntas mea vobis placeat, & ad illã faciendam omnes vires intendatis. Hæc ſi nõ percipiatis, & altiores mentis eleuationes vos non moueant, en aliter vobis propono Filiũ meum, factum pro vobis hominẽ dolorũ, & ſciẽtem infirmitatem ab initio vſque ſuæ incarnationis. Videte eum indutũ veſtra mortalitate, veſtris infirmitatibus, veſtra carne, immẽſitatem eius vtero matris incluſam; ibi omnes futuras paſſiones, ibi mortem futurã cogitatione, voluntate, & ſpirituali ſenſu ſubeuntem contemplamini. Natum videte nudum, lugentẽ, frigentem, in ſumma paupertate, panniculis inuolutum, reclinatum in præſepio inter aſinum & bouem, lacte egentẽ vt viueret, circumciſum vt peccatorem, qui ſanctitas erat infinita; ſanguinem è vulnere fluẽtem excipite, & abſciſſum præputium; fugiẽtem cum Matre in Ægyptum ſequimini; labores itineris, & egeſtatem Ægypti conſiderate. Quoties panem à Matre paruulus Iesvs petiit, quẽ illa non habuit, vel cum difficultate habuit! rurſum labores itineris cùm ex Ægypto redirent conſpicite, & metũ ab Archelao, & ſeceſſum in Galilæam. Ibi rurſum videte paupertatem: guſtate vt inceperit Matri deſeruire puerilibus miniſteriis, vt Ioſepho in lignaria, vt mortuo Ioſeph exerceret ipſe per ſe lignariam, vt ad triceſimum vſque annum incognitus inter homines vixit & quaſi abiectus, nec litteras diſcens, nec magni quicquam deſignans. Contemplamini porrò quã exercitam & laborioſam vitam ageret poſt annum triceſimum, in quanta paupertate, in quot laboribus; famẽ quoties ſit paſſus, quoties ex itinere & prædicatione fatigatus fuerit; quemadmodũ fuerit ter à Satana tentatus, bis portatus per aërem ſublimis, ſemel à deſerto Dommim in tẽpli pinnaculũ, iterũ in montẽ Nebo & verticẽ Phaſga. Raptus eſt à ciuibus ſuis ad ſupercilitũ mõtis, vt inde daretur in pręcipitium. Quoties inſidias illi poſuerũt Iudæi cum concionaretur! Quoties illi contradixerunt, & diſputatione adorti ſunt! Quoties illũ conati ſunt capere in ſermone! quoties illi os occludere. Quot iniurias & contumelias in illum coniecerunt! quot calumnias effinxerunt! Quã ſæpè voluerũt eum lapidare! quam ſæpè capere! tandem in concilio decreuerunt illũ interficere. Ecce homo hactenus dolorũ & laborũ, ſcientẽ infirmitatẽ & afflictionem. Quid prætereà? Ecce homo, qui in hotto in oratione cum morte conflictatus ad mortem vſque eſt, vnde venit in agoniam, & ſanguineũ ſudauit ſudorẽ ad terrã vſq. decurrẽtem. Traditus à diſcipulo eſt in manus impiorum, cum ſumma ignominia & crudelitate ligatus eſt: ductus eſt ad Annã, vbi atrocẽ accepit alapam; ad Caipham, vbi tamquã impius & blaſphemus damnatus eſt ad mortẽ, & ea nocte contumelias, alapas, colaphos, cõſputationes, euulſiones barbæ & capillorum perpeſſus eſt: ductus poſtridie eſt ad curiã ad vniuerſũ concilium, vbi rurſum condemnatus ad Pilatum rapitur, apud quẽ inuidioſiſſimè accuſatus eſt & falſiſſimè; inde apud Herodem pro fatuo habitus, reductus ad Pilatum diriſſimè flagellis eſt toto corpore conciſus, ſpinea corona atrociſſimè coronatus, indutus purpura, donatus arundine pro ſceptro ad contumeliam, & ea percuſſus eſt; traditus tandem ad crucem eſt Iudæis ab impio & ambitioſo Iudice Pilato. Aſpicite baiulantem ſuã crucẽ, ſub cruce acerbiſſimè laborantẽ. Attẽdite verò ad crucifixionẽ, ad crucis & crucifixi Dei leuationẽ. Contemplamini per tres horas mortis cruciatus augeri vſque ad mortem; conſiderate & ſuperiores omnes ſanguinis effuſiones, & hãc mortis vltimam. Mortui videte transfigi latus & cor ipſum, de cruce deponi, vngi: ſepeliri. *Ecce homo.* Ecce quæ pro te, ô vilis homo, de ſua immenſa charitate in te Chriſtus Filius meus aſſumpſit & paſſus eſt.

Porrò autẽ è contrario glorioſa de Chriſto contẽplare. *Ecce homo*, qui Angelo nuntiante de Virgine immaculata per Spiritũ ſanctũ cõceptus eſt, qua conceptione factus eſt Deus homo. Impleuit ex vtero Matris gratia, & ſpiritus

Marginal references: 1. Ioan. 3. — Iſai. 53. — Luc. 2. — Matth. 2. — Ioan. 4. — Matth. 4. — Luc. 4. — Matth. 22. — Ioan. 8. — Luc. 22. — Luc. 1.

ritus exultatione,& prophetia Ioãnem Baptiſtam in vtero itẽ matris clauſum. Prophetat de eo diuinè Zacharias,naſcẽtem diuinis prę-coniis celebrant Angeli innumerabiles, ſtella ex Oriente Reges Magos adducit,illũ Magi adorant, illi munera offerunt; quibus eum hominem,Deum,& mortaliũ redemptorem profitentur. Cùm illum vellet occidere Herodes,& malè eſſent in illum animati Iudæi, quadrageſimo poſt natiuitatẽ die palàm clara luce offertur in templo,prædicatur eius diuina virtus à Simeone & Anna. Duodecimo anno inter doctores cœleſtis eius doctrina & ſapientia emicuit. Trigeſimo in Iordane teſtimonium audiente Ioanne Baptiſta accepit à Deo Patre,quòd eius eſſet Filius:idem teſtimonium accepit audiẽtibus Moyſe & Helia, & Apoſtolis Petro, Iacobo,& Ioanne:idẽ de illo teſtatus eſt Ioãnes Baptiſta,& verum Meſſiam,& Dei Filium profeſſus eſt,& ſuis concionibus illius parauit viam ſalutarem. Doctrinam cœleſtẽ hic homo, & æternum Dei Euangelium,& Regnum cœlorum,& vitam ſempiternam docuit diuina verbi potentia. Hanc doctrinam innumerabilibus miraculis cõfirmauit:omnes inſidias Herodis, & patris & filij,omnes Iudæorum perſecutiones & in mortẽ eius conſpirationes quo ad voluit, & vt voluit,euitauit. In ipſa verò paſſione verbo proſtrauit Iudæorum & Romanorũ manum, reſtituit auriculam à Petro abſciſſam Malcho ſeruo. Permiſit ſe capi quando voluit,ab iis quibus etiam in horto obuiam venit. Cùm ſciret quæ aduerſum ſe machinabantur Iudas & Iudæi.Sciebat ſe propter prę-clariſſimum illud teſtimonium eſſe morti adiudicandum ,quo teſtimonio profeſſus eſt ſe eſſe Filium Dei; & tamen bis illud dedit in concilio Iudæorum conſtantiſſimè. Potuit ſuã innocentiã tueri apud Pilatũ; quod noluit facere propter Patris obedientiam, & ſuam voluntatem,ac generis humani redemptionem ad Dei gloriam infinitam. E cruce moriens orauit pro ſuis crucifixoribus, latronem iuſtificauit , & pollicitus eſt illo die Paradiſum,& dedit , cum magno clamore ſpiritum emiſit; quo clamore permotus Centurio,Filium eſſe Dei confeſſus eſt. Senſit eius mortem & luxit cœlum, terra,ſol,luna; hæc cùm præter naturam ſuam motu ſubito ſolem ſubiit,ſol luctuoſa ſua eclipſi, terra motu ſuo, ſepulchrorum apertione, petrarum ſciſſione; denique omnia elementa,omnis natura luxit morientem hominem Deum. Infernus animas corporibus Sanctorũ dedit,Filius verò meus deſcẽdit glorioſiſſimè ad inferos: dedit toti Limbo patrum gloriã ſempiternã, fecit de Limbo Paradiſum , multas animas è Purgatorio liberauit,deinde eum excellentiſſimo & diuino triumpho reſumpto corpore reſurrexit à mortuis clauſo ſepulchro,& cùm apparuiſſet diſcipulis per dies quadraginta in multis argumentis loquẽs de Regno Dei, aſſumptus eſt ad cœlũ, vbi ad dexterã maieſtatis meæ ſedet in excelſis. Miſit tandem à Patre Spiritum ſanctũ conſolatorẽ in diſcipulos palàm cũ ſignis mirabilibus. Hæc ſunt rerũ capita quæ Filius meus vel paſſus eſt magnanimiter, vel geſſit glorioſè pro veſtra ſalute & vita;neq. enim à vobis capi omnia poſſũt. *Ecce homo*,qui pro te nihil potuit facere, quod nõ fecit,hic petit,peto ego,petit Spiritus ſanctus, vt illa cordi tuo inprimas, ex his culpas tuas deplores,peccata tua cõfitearis;pœnitentiã de cõmiſſis agas,vitam viuas verè Chriſtanã,opera pia ſecteris,proficias in dies in vitã ę-ternã. Quòd ſi ne his quidẽ tot ac tantis myſteriis ad pœnitentiam moueris & pietatem; Ecce rurſum homo, qui à dextera mea orbẽ gubernat vniuerſum , qui facta tua, omnes tuas actiones,cogitationes,intentiones animi videt. Ecce is,apud quem illa quę dixi myſteria diuina contra te clamant,ac te accuſant apud Filiũ meũ, & eius thronum maieſtatis in cœleſtibus. Vſq. quo,Domine Deus omnipotens,iſte homo viliſſimus & nihili nos contemnet,& tuos labores, & ærumnas, & dolores,& contumelias,vulnera,ſanguinẽ, vitam, mortem cõculcabit, & pro pollutis habebit? Quouſq. deſpiciet tuam doctrinam, miracula , potentiam, & gloriam? Tam eſt magna tua iuſtitia, Domine IESV, quàm tua miſericordia; vtraque enim infinita eſt: pereat hic homo,deleatur de viuentium libro, conteratur in æternum ignem. Hoc intentatur in te iudicium horrendum,niſi reſipias,ô homo miſerabilis:verùm eadẽ illa myſteria intercedunt etiam neglecta pro tua ſalute. Oramus tamen,Domine,per hæc eadem myſteria quę obiiſti, & tua ſunt, vt mentem illi inſpires,& ſpatium concedas pœnitentiæ. Num pro aliquibus peccatoribus paſſus & mortuus es, & non pro omnibus? Mortuus ſum pro omnibus, & quod in vobis & in me eſt omnibus mortalibus volo dare gratiam & gloriã ſempiternam. Illorum eſt culpa qui nõ accipiũt, & vocem

Luc.1. Matth.2. Luc 3. Matt.3. Mar.1. Ioan 1. Matth.17 Ioan.1. Act.1. Act.2. Heb.10. Pſal.68. 1.Ioan.2.

& vocem meam non audiunt, & auxilio meo quod illis præstò est semper nō vtuntur; quod possent semper si vellent. Itaque quos scio auxilio meo non esse vsuros, & iam in iudicio meo sunt ad Infernum condēnati, ex iis propter malitiam aliquibus quasi in vita incipio partem Inferni irrogare ex mea permissione, & trado illos in obstinationē, indurationem, contemptum omnis boni, & abyssum omnis malitiæ; & tamen ne istos quidem punio pro eorum merito, quin aliqua misericordia in illorum punitione vtar. Alios id genus, qui minùs sunt mali, non diu permitto augere peccata sua; sed priuatos vita mortali mitto eos in mortem immortalem. Iam verò quos video mearum passionis & mortis, mearum etiam virtutum & gloriæ præsidio vti nolle, & tamen per afflictiones, calamitates, & pœnas video adiutum iri, vel metu iudicij mei vniuersalis, & particularis in morte, & secretorum iudiciorum meorum, & Inferni esse commouendos; his pro vltimo subsidio solet Pater meus è cœlo intonare: Ecce, ecce homo, cuius tu passiones, & mortē, & gloriam contemnis: ecce huic dedi omne iudicium; ipse habet claues Mortis & Inferni, habet flagellū in manu sua; qui si te hîc non flagellat, vel castigationes eius te ad pœnitentiam & pietatē non adducant; en stat super caput tuum districto gladio zeli sui & iustitiæ, & in ira indignationis suæ rugit aduersum te: Mane. Thecel. Phares. Numerata sunt vitæ tuę acta omnia, appensa in statera mei iudicij, imminuta sunt, condemnant te. Diuidatur, moriatur, partem eius proiicite in Infernum, aliam reseruate ad vniuersale meum iudicium; tunc enim, cùm veniam in maiestate, plenum de eo sumam supplicium, concludā & animam & corpus in ignem æternum, & alias immensas pœnas, quas paratas habeo Satanæ, & eius Angelis in perpetuas æternitates. Ita fieri solet, vt homo percussus terrore ad salutarem pœnitentiam conuertatur.

Ioan. 5. *Apoc. 1.* *Dan. 5.*

Quæ cùm ita sint, vides homo miser horrendū hoc spectaculū tibi etiā proponi à Patre cœlesti, vide ne tantam disciplinā & gratiam negligas, & pereas in æternū: vt caueas à peccato, & à peccato resipiscas, propone tibi horrendum hoc spectaculū; Ecce homo, qui illa passus est, ne peccares; qui tibi se talē representat, ne pecces; cui tu illa omnia vulnera infliges, si pecces; qui in te vlciscetur illas suas plagas, si pecces. Quòd si per miseriam tuā peccasti, noli, noli iterùm flagellare & coronare spinis Christum, quod semel fecerūt illi impij latrones; sed sana potiùs tua quæ inflixisti illi vulnera: sanabis autem IESV vulnera, si resipiscas, si plagas Christi in te recipias, si affligas & cor tuum & corpus. Cogita libenter illa esse passum Filium Dei, primùm ne peccares, simul vt te à peccato reuocaret. Omnia eius vulnera clamant ad aures cordis tui: Ecce homo, qui tanta passus est, vt in peccatum ne venires, & à peccato redires ad pœnitentiam. Gere pie Christiane hoc, ***Ecce homo***, continenter in visceribus animæ tuę, vt gerunt homines peruersi in anima vanitates suas vanissimas & perniciosissimas. Assuesce tu hunc hominem gestare in animo, ei compatere, ab eo pete gratiam & vim spiritualem, & eius dona, cuius fundetur ex innumerabilibus plagis sanguis, cuius fontes gratiarum sunt in te effusi. Vide vt illum sanguinem & gratias ne patiaris excidere; portæ planè illæ sunt apertæ, quibus ingrediaris in potentias Domini magnas. *Psal. 70.* conquiesce in virtute vulnerum Christi & suauitate, quæ ab eis in cor tuum influit diuina liberalitate. Ad hæc afflictam Matrē virginē cogita, quæ hæc mente speculabatur, vel etiam corpore. Nónne hîc illius animæ fuit infixus gladius, ex innumerabilibus gladiis & pugionibus compactus? ô doloribus plenam & afflictionibus Matrem! ô vicissim incōparabili magnanimitate & patientia spectabilem Matrem! Ad illam veni, eam ora vt impetret tibi huius mysterij sensum spiritus salutarē: reperies plenā quidem dolore & cordis cruciatu, sed deuotione simul, & sensibus spiritualibus, & Christi vulnerum virtute plenissimam, misericordia & benignitate redundantem. Communicabit ibi particulam aliquam suæ compassionis & deuotionis; quæ etiam si minima sit, modò illius præbeat deuotionis gustum, replebit animam tuam ingenti consolatione & fructu.

At pestiferos & rabiosos Iudæos, ***Ecce homo*** Pilati, ad maiorem rabiem incitat: ***Crucifige, crucifige.*** Pugnat Pilatus vt dimittat innocentē; illi eò violentiùs, vt crucifigatur, vociferantur. Dei Filium se fecit, quare debet ex lege nostra mori. Furiis exagitabantur diabolicis; & quò maior fiebat eorū malitia, eò maior obcæcatio. Debebat, ô bestia Iudæe, per legem lapidari blasphemus, non crucifigi: simul nihil poteratis dicere, quod vestræ malitiæ magis esset contrarium, quàm vt Dei filium *Leuit. 24.*

lium IESVM appellaretis apud eum Præsidem, qui totus & antè fuerat in eo defendendo & liberando, & nunc id agebat acerrimè. Illud ergo profecistis; vt magis quã antè dubitaret Pilatus, & incitaretur magis ad illum liberandum. Verùm vtrumque prodebat vestræ inuidiæ cæcitatem, & quòd crucifigere blasphemum velletis, & quòd Dei Filij mentionem faceretis. O infinitum malum inuidiæ, quæ nullo odio, nullo maleficio, nulla crudelitate contenta esse potest! ita semper inhiat in eius abolitionem cui inuidet. Inuidebant Iudæi Christo virtutes excellentissimas, & gloriam nominis inæstimabilem, & (vt semel dicatur) inuidebant illi diuinitatis opinionem; quo fiebat, vt nullo malo Christi satiari possent, ac ne sola morte quidem corporali; propterea ad crucem damnari contendebant, vt simul omnis eius existimatio & gloria aboleretur, & in primis diuinitatis opinio. Propterea dicebant intra se: *Mittamus lignum in panem eius, & eradamus eum de terra viuentium, & nomen eius non memoretur ampliùs*: simul, *Morte turpissima condemnemus eum: erit enim respectus eius ex sermonibus eius*: dixit enim; *Filius Dei sum.* quare si moritur, Filius Dei non erit; si turpissima morte, habebitur etiam homo pessimus. Obcæcauerat eos pestilens eorum malitia, nec intelligere poterant Sacramenta Dei, quæ in morte Christi continebantur: nã & Filius Dei fuit, vt est; & mortuus est Filius Dei; & per mortem triumphauit Filius Dei, & ipsos, & Mortẽ, & Infernum, & Peccatũ, & diabolicam omnẽ potestatẽ, & est exaltatum nomẽ eius super omne nomen in sempiternum. Pessimæ matris superbiæ pessima filia est inuidia, quæ eò magis tabescit, quò maiores vires illi communicat mater superbia: hæc autem tunc pestilentissima est, cùm ex diuinæ legis intelligentia nascitur falsa & arroganti, & inde vires alit. Huiusmodi erat Iudæorũ superbia & inuidia illa, quæ & hæreses peperit semper & aluit: huic est similis hypocritarum superbia & inuidia. Itaque nesciunt superbia & inuidia quiescere, donec in diuinitatem peccent, & omnẽ veritatẽ, etiam cognitam, proiiciant. Infinita autẽ est diuinitatis in homines benignitas, & vis adoranda; quæ corda nostra penetrat, & occupat, si quis non repugnet, si quis cooperetur præeunti Spiritus sancti motioni atque illuminationi. Neque verò est personarum acceptor Deus:

Ier. 11.
Sap. 2.
Colos. 2.
Heb. 2.
Philip. 2
Rom. 2.

eccum Pilatum impium idololatrã, plenum ambitione, eadem virtus diuina tangit, quæ Iudæos; hos non mouet, illum mouet. Cur ita? Quia Iudæi repugnant Deo, non repugnat Pilatus; cooperatur item, etiam si imperfectè, nonnihil tamen agit, inquirit, dubitat, aliquid esse suspicatur quod clamant Iudæi: sed faciebant alia eius peccata, & vt tenuiter veritati consentiret, & vt facilè illam desereret. *Vnde es tu?* Non respondet sapiens IESVS propter eius indignitatem; ipse enim sciebat, quid esset in homine. Indignatur statim Pilatus, arguit IESVM insipientiæ: *Mihi non loqueris? nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te.* Bis dixit, potestatem habeo, per iactantiam arrogantem; illic propter eius indignitatem non respondet Christus, hîc respondet ad illius insolentiam aduersus Patrem æternum, *Non haberes*, inquit, *potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper:* quod zelo veritatis dixit, vt profiteretur quod sæpè gestis docuerat, se sua & Patris voluntate mortem esse passurũ: neque enim Iudæi vel Romani omnes, non dæmones, non creatura vniuersa Christum potuit interficere, nisi excellens quædam Dei permissio intercessisset. Simul diuinum exemplum hîc nobis propositum est, gubernandi prouidenter nostrum silentium, & nostrum sermonem dirigendi. Aliquid moralis virtutis reliquum in se fecerat Pilatus; quare & Christum liberare rursum contendebat. Iam Satan quoque ipse deseruerat actionem illam acrem aduersus IESVM, & se conuerterat ad vxorem Pilati subornandam, vt per maritum liberaret IESVM: sola erat Iudæorum plusquam diabolica malitia, quæ Christum persequebatur furiosè. Instigauerat Satan quidem Iudęos in mortẽ Christi; sed vbi voluit id reuocare, non potuit: potentior enim ad malum est, quàm ad bonum, vel ad mali cessationem. Propria ergo fuit Iudæorum postrema in Pilatum impressio, qua illũ sunt adorti per ambitionem & metum humani periculi pusillanimem hominem & impium. *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris: qui se Regem facit, contradicit Cæsari.* eris tu reus apud Cæsarem maiestatis, & nos causam contra te agemus acerrimè: hæc enim erant in eorum verbis & furia. Nihil timidius ambitione, nihil fragilius humana gloria. deiecit hæc plaga Pilatum. O ambitio pestilens, quid non audebis; quæ potuisti

Io. 19.
Io. 19.

tuisti Filium Dei cruci affigere? O metus humani, & vani hominum respectus numquam metuendi, numquam respiciendi, quantum iam inde inualuit, quæ semper inualuit vestra vis! Est verò mortuus Christus agentibus illis vitiis nominatim, quamuis infinita alia vitia conspirauerint in Christi necem, vt significaretur inter præcipuos fructus mortis eius illas duas esse virtutes, humilitatem, & spiritus libertatem. Fecit autem Iudæorum deplorata malitia, & pertinacia, & furor, vt soli ipsi id proponerent, vnde damnaretur ad crucem Christus; vt iustitia Dei iis solet horrenda peccata permittere, quos horrēdè vult condemnare pro eorum peruicacia. Addunt porrò ad immensum scelus suas etiam pœnas: *Non habemus Regem, nisi Cæsarem.* Insanitis: non sat vobis est, vesani, Messiam Regem vestrum interficere, nisi omnes libertatem vobis adimatis? Subdunt ad cumulum pœnæ dirā imprecationem: *Sanguis eius super nos, & super*
Genes. 4. *filios nostros.* Si vox sanguinis Abel clamauit in fratrē eius Cain, quantus est clamor sanguinis Dei, ô perfidi Iudæi! qui eò maior & efficacior est, quòd pro vobis moriens orauit Patrē vt vobis ignosceret, quòd vobis semper suam gratiā obtulit: itaque incidistis in immensam Dei iram, quæ incrudescet vsque ad finem sęculorum. At tua Christi defensio, Pilate nequam, eò euadit, vt tuæ ambitioni, & plebis satisfactioni seruiens, sanguinem Christi proderes nefariè, & ad crucem Deum condemnares, nec vxorem audires liberationem Christi vrgentem: vt non solùm Iudæorum malitia Satanam, sed tua etiam ambitio vinceret. Coniungis parricidio hypocrisim, lauas manus, innocentem te pronuntias à sanguine iusti, & deriuare vis crimen tuum in Iudæos. Nihil est quòd in illos tuum crimen coniicias, augeri enim illorum crimen non potest; sed tuum potiùs auges, cùm ambitioni & humano timori hypocrisim addis, & execrable mendacium. O Christi IESV bonitas infinita, quanta est horum criminum pestis inter tuos etiam fideles, quanta ambitio & vanitas, quanta hypocrisis, quàm crebra & perniciosa mendacia! Tu scis, Domine, inter quos crudiùs grassentur hæc mala: sana nos, Domine, per hæc quę meditamur pia & sancta mysteria.

Multa iudicia conscelerata & nefaria homines dederunt; hoc tamen Pilati omnia suprà quàm dici potest superat scelere & iniquitate & maleficio. Nam qui tandem alia latrocinia iudiciorum quam in puros homines, vel eorum res viles peccauerunt? Hoc Pilati latrocinium in Deum peccauit, vitam Deo eripuit. Auxit verò iudicij atrocitatem, quòd eodem liberatus est latro sceleratus, & Christo Deo præpositus est in contumeliam. Sua porrò morte cùm Christus omnes mortales, etiamsi infiniti essent, quod in se fuit, à morte æterna liberauerit; Pilatus contrà, quod in se fuit, omnes illos vita priuauit; sua enim opinione non vitam Christo solùm adimebat, sed resurrectionem, & gloriam, & virtutem hominum liberatricem. Ceterùm in eius facto designauit Deus Romanorum Imperatorum persecutiones, quæ ex similibus vitiis atque Pilati profectæ sunt. timebant videlicet magna ex parte, ne detrimentum pateretur Romanorum imperium per Christianæ Religionis professionem. Iudæorum verò insana pertinacia, hæreticorum significauit obstinatam peruersitatem, cùm insanis erroribus Christum conantur ex Ecclesia tollere, atque adeò Deum ipsum; omnis enim hæresis in Atheismum euadit tandem. Fac, Christe IESV, per hæc tua mysteria, vt Ecclesia tua ab omni hæretica prauitate liberetur, atq; ab omni Barbarorum tyrānide, & celebretur tua Catholica & ordodoxa doctrina, & laudetur nomen tuum in æternum. Amen.

FERT

FERT SENTENTIAM PILATVS CONTRA IESVM. 124

Matt. xxvij. Marc. xv. Luc. xxiij. Ioan. xix. xciiij

A. *Finem facit defendendi* IESVM *Pilatus; redit ad pergulam Prętorij in Gabatha; ſedet pro tribunali, & dicit, Ecce Rex veſter.*

B. *Respondent Iudæi atrociter. Tolle tolle!*

A. *Respondet Pilatus, Regem veſtrum crucifigam!*

B. *Respondent; Non habemus Regem niſi Cæſarem.*

C. *Accedit ad Pilatum nuncius ab vxore.*

A. *Lauat manus Pilatus, liberat Barabbam; tradit* IESVM *crucifigendum.*

D. *Liber exilit Barabbas.*

E. *Arripitur* IESVS *à militibus, datur illi ſua crux portanda, itemq. latronibus ſuæ.*

F. *Virginis Matris ſtatum conſidera, maximũ dolorem parem animi magnitudinem.*

FERT SENTENTIAM PILATVS CONTRA IESVM.

MATTH. XXVII. MARC. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In xcvij. imaginem Adnotatiuncula. xcvij.

124

A. *Finem facit defendendi* IESVM *Pilatus: redit ad pergulam Pratorij in Gabbatha: sedet pro tribunali, & dicit:* Ecce Rex vester.
B. *Respondent Iudai atrociter:* Tolle, tolle, *&c.*
A. *Respondet Pilatus:* Regem vestrum crucifigam?
B. *Respondent:* Non habemus Regẽ nisi Cæsarem.
C. *Accedit ad Pilatum nuncius ab vxore.*
A. *Lauat manus Pilatus, liberat Barabbam, tradit* IESVM *vt crucifigatur.*
D. *Liber exilit Barabbas.*
E. *Arripitur* IESVS *à militibus: datur illi crux portanda, & latronibus sua.*
F. *Virginis Matris statum considera, simul dolorem, parem magnanimitatem.*

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

IOAN. XIX.: [a] *Pilatus autem cùm audisset hos sermones, adduxit foras* IESVM *: & sedit pro* [a] *tribunali, in loco qui dicitur Lithostrotos, Hebraicè autem Gabbatha. Erat autẽ Parasceue Paschæ, hora quasi sexta, & dicit Iudæis:* [a] *Ecce Rex vester. Illi* [b] *autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus:* [a] *Regem vestrum crucifigam? Respõderunt Pontifices:* [b] *Non habemus Regem, nisi Cæsarem.*

MATTH. XXVII.: [c] *Sedente autem illo pro tribunali, misit ad eum vxor eius, dicens: Nihil tibi & iusto illi. multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Videns autem Pilatus, quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret: accepta aqua,* [a] *lauit manus coram populo, dicens:*

MATTH.

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XIX.
Innocẽs ego sum à sanguine iusti huius: vos videritis. Et respondẽs vniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos, & super filios nostros.			
	Pilatus autem volens populo satisfacere,	*Et Pilatus adiudicauit fieri petitionem eorum.*	
Tunc[d] *dimisit illis Barabbam:*	*dimisit illis* [d]*Barabbam;*	*Dimisit autem illis* [d]*eum qui propter homicidium & seditionẽ missus fuerat in carcerẽ, quem petebant:*	
IESVSM *autem flagellatum tradidit eis vt crucifigeretur.*	*& tradidit* IESVM *flagellis cæsum, vt crucifigeretur.*	IESVM *verò tradidit voluntati eorum*	*Tunc ergo tradidit eis illum, vt crucifigeretur.* [e] *Susceperunt autem* IESVM
Et postquam illuserunt ei, exuerunt eum chlamydem, & induerunt eum vestimentis eius.	*Et postquam illuserũt ei,*[e] *exuerunt illum purpura, & induerunt eum vestimentis suis:*		

ADNOTATIO.

A. F*Ine facto Pilatus defendendi* IESVM, *statuit apud se illum dãnare, ac præ se fert. quod vt faceret, concedit ad tribunal, quæ erat excelsa sedes Regia, fabrefacta è lapidibus excellenter in pergula Prætorij, conspicua exteriùs longè, sedet pro tribunali, imperat adduci* IESVM; *vergebat autem dies ad horam sextam, ad meridianum scilicet. Interea cùm hæc agit Pilatus, quasi per exprobationem & contemptum Iudæorum, dicit*: Ecce Rex vester.

B. Succlamant: Tolle, tolle, crucifige eum. *Tolle moras iam tandem Præses, age, crucifige illum celeriter: videbant enim animum Pilati, non qui defenderet, sed qui esset damnaturus; & qui antea vt crucifigeretur furiosè petierãt, nunc vt citò id faciat crudelissimè vrgent.*

A. Rursum per eandem contemptionem dicit Pilatus: Regẽ vestrũ Crucifigã? Respõdent:

B. Non habemus Regẽ nisi Cæsarem. *Insanitis Iudæi: vestrum ciuem è tribu Iuda, ex stirpe Dauid Regẽ negatis; qui tamẽ Regem non huius sæculi, sed cælestem se profitebatur; & hominem impium, incircumcisum, idolatram, qui vobis ex lege debebat esse execrabilis, vnicum Regem profitemini: quo fit vt vestra confessione ablatum sit sceptrum de Iuda, non solùm sub Herode; & inde rursum fit venisse Meßiam. Sedebat pro tribunali Pilatus: stabat hinc bonus & benignus* IESVS *flagellis cæsus, coronatus spinis, purpura circumdatus; illinc Barabbas, infamis & horridus latro. crescebat tumultus, sæuiebant Principes atrociùs, confundebatur atrium prætorij clamoribus.*

C. Accessit tunc ad Pilatum nuntius ab vxore, authore Dæmone. Hic enim, cùm semper suspicatus esset IESVM *esse Christum, esse Deum; nec sciret tamen, vel credere nollet, ne in concilio quidem; vbi vidit ad accusationem, quòd Filius Dei esset* IESVS, *Pilato tanta vi vrgente vt responderet, tacuisse* IESVM, *silentium interpretatus confessionem, cùm sæuum eius rei timorem semper animo versaret, miserè perturbatus est; præsertim cùm ad alia respondens, negasset vllam potestatem fuisse futuram quæ possit* Ignat. Epist. ad Philip.

posset eum interficere, nisi Deo permittente; simul videns Pilatum noua accusatione Iudæorum deterritum velle IESVM *illis tradere; ibi verò tandem sensit spoliatum se iri sua in homines tyrannide, si* IESVS *occidatur: itaque machinatur impedire Christi mortem. aggreditur in meridiano somno Pilati vxorem, vexat insomnijs, incitat vt maritum à nece* IESV *omnibus modis auocet. Mittit mulier qui hæc illi nuntiet, & qui à damnatione hominis iusti eum deterreat: venit nuntius ad Pilatũ, qui iam pro tribunali sedebat. hunc cùm audisset, nihil mouetur tamen vt dimittat; sed stimulum concipit, & ex alijs, & ex hac vxoris admonitione, vt se purget coram omnibus de* IESV *damnatione.*

A. Petita aqua lauat manus publicè in tribunali: Innocens, *inquit,* ego sum à sanguine iusti huius: vos videritis. *More Iudæorum hoc fecit, vt ostenderet cæde* IESV *se nolle contaminari. Age Pilate, confitere te tua voluntate iustum hominem interficere, ambitione ductum, ne iacturam aliquam facias tuæ apud Cæsarem existimationis & gratiæ: cur dissimulas? lauas manus, qui animum debueras & facta tua lauare:* Vos, *inquit,* videritis. *Quid? Vindictam Dei vestri in vos. Quid? tu nihil videris? Videris & tu, vbi in tuas illas extremas incideris calamitates, & tibi tu ipse mortem inferes miserrimam. Respondit vniuersus populus (rursum enim plebs à Principibus in* IESVM *concitata fuerat)* Sanguis eius super nos, & super filios nostros. *O amentes Iudæi, quid facitis? Non videtis, quò vos malitia vestra agat transuersos? scitis vos per inuidiam & odium* IESVM *in mortem traditum, innocentem (tametsi nesciatis Deum, quod ipsum culpa vestra nescitis; excæcauit enim vos vestra malitia) & iniustæ eius damnationis pœnam vobis imprecamini? Audiuit vestram imprecationem Deus: vidistis post Christum passum innumerabilibus vos, & vestros filios, calamitatibus esse conflictatos: tandem quadragesimo anno vastatas regiones vestras vidistis: excisam ac deletam Ierosolymam, ac infinitam illam crudelitatem conspexistis: pauci enim ex innumerabili multitudine in ludibrium reseruati estis: videtis quæ mala vos vsque in diem hodiernum perpetuò comprehenderint: quis vos non diripuit? cui genti non seruistis? Nusquam ne passum quidem terræ habetis, vbi pedem in vestro ponatis: estis fæx, & sentina, & opprobrium omnium mortalium; & tamen adhuc retinetis obstinationem vestram. Hæc cùm ita sint; simul tamen misericors & pius* IESVS *vestram imprecationem interpretatus est benignè, de vobis enim ex cruce impetrauit à Patre, vt multi salutem apprehenderetis per suum sanguinem, & tandem omnibus ad finem sæculorum, vt esset eius sanguis salutaris. O admiranda sanguinis Christi mysteria! hinc innumeros punit, illinc omnes ad salutem vocat, plurimos primùm saluat, tandem omnes ad salutem recipit. Iam aliud nihil restabat; pronuntiat Pilatus è tribunali:* Isa. 10. Ose. 1. Rom 9.

A. Petentibus Iudæis Barabbam donari placet, IESVM *verò tradi vt crucifigatur. Hem infelicissime & conscelerate Pilate; damnas hominem tua confessione iustum, tua persuasione Regem alterius sæculi, tua trepidatione Filium Dei; te licet ignorante Deum omnipotentem, infinitæ maiestatis & potentiæ, sæculorum omnium conditorem; & damnas quidem vt latronem, vt infamem ad crucem; &, quod summæ atrocitatis erat & contumeliæ, tradis profligatissimorum & crudelissimorum hominum voluntati, &* IESV *hostium, quos sciebas per inuidiam illum tradidisse. non dubium quin toto corpore cohorrueris, vbi impijssimam illam sententiam pronuntiasti. Sed quid alij? Conclamant omnes toto atrio, exultant, agunt gratias amplissimis verbis Pilato, fiunt inter ipsos insanæ gratulationes & crudeles.*

D. Confestim soluitur Barabbas, exilit, discedit ad suos liber.

E. Arripitur IESVS *à militibus, nudatur purpura, induitur rursus suis vestimentis, non vinciuntur ei rursum manus; adducuntur duo latrones, qui erant ad crucem damnati: cruces quæ paratæ erant eriguntur, suam tribuunt ferendam* IESV, *suas dein latronibus. Iubet Pilatus scribi eius causam, & ferri titulum vt cruci præfigatur. O rerum tristissimam faciem! ô vicissitudines inauditas! damnatum ad mortem & crucem duci Regem Angelorum, ac rerum omnium conditorem Deum* IESVM; *reputatum quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum!* Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, & attritus est propter scelera nostra; à planta pedis vsque ad verticem capitis non est in eo sanitas. *Vulnera eum conficiunt, dum exuunt & induunt redintegrata; spinæ sæuiunt in diuinum caput; frigore, lassitudine, dolore, mœstitia vires eius atteruntur. Pilatus cõtendit illum liberare, dein vno verbo à* Isa. 53.

Iudæis è sententia deijcitur; & qui acriter priùs IESVM *defenderat, tradit leuißima ex causa crucifigendum. Dæmon professus hostis Christũ insectatur atrociter, dein sibi malè timens deserit oppugnationem, vrget illius liberationem. Mulier profana Christum prædicat iustum, nititur eripere de manibus iniquorum; & tamen fit obstinatior & efferatior Iudæorum malitia. Obtinent tandem, vt vilißima atq; infami morte plectatur cruce. O bone* IESV, *nónne ego hîc balbutio, & quæ dico nihil sunt ad ea quæ tu præterea vides & pateris, si conferantur? & tamen eam crucem, cui es suffigendus, vt libentißimè amplecteris, ita fortißimè, & maioribus animi viribus quàm sint tuæ pœnæ, atque afflictiones.*

F. Contemplare Mariam Virginem matrẽ, quæ res has nefandas & confert spiritu in corde suo, & audit ab internuntijs. Animaduerte illius crescere dolorem vehementer ad singulas quas patitur Filius crudelitates, & ignominias, & indignitates; verùm simul animi robore constare: consternari alias mulieres & discipulos, tamen à Maria sustentari; fletum & planctum esse in mulieribus, in Apostolis perpetuum, & subinde renouari.

De vxore porrò Pilati, cùm communiter dicatur vexationem illam per insomnium à Dæmone factam, necessum videtur id nocte præcedenti, vel hora matutina non fuisse; nam eo tempore non adhuc Dæmonem pœnitebat mortis Christi, nec priùs timuit, quàm vbi eò processerat causa Christi; vt videretur confiteri se Dei Filium, cùm iam se esse Regem esset confessus Pilatò; credidit tunc Dæmon eum Meßiam: hæc verò agebantur ad meridiem. Itaque somnum illum fuisse meridianum est rationi consentaneum; nam insomnium fuisse ferè omnes dicunt, & græcè est κατ' ὄναρ, id est, per insomnium.

DVCITVR IESVS EXTRA PORTAM, AD CALVARIÆ LOCVM.

MATTH. XXVII. MARC. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In xcviij. imaginem Adnotatiuncula. *xcviij.*
125.

A. *Vrgent Principes, vt ducatur* IESVS.
B. *Fert crucem.*
C. *Peruenitur ad portam Veterem.*
D. *Vident Iudæi sub pondere laborare* IESVM, *iubent subsistere.*
E. *Sequebatur turba, & in hac mulieres Ierosolymitanæ: Maria Virgo extra turbam cum suis.*

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XIX.
& duxerunt eum, vt [b] *crucifigerent.*	*&* [a] *educunt illum, vt crucifigerent eum.*	*Ducebantur autem & alij* [b] *duo nequam cum eo, vt interficerentur.*	*& eduxerunt. Et* [b] *baiulans sibi crucem,* [c] *exiuit in* [d] *eum, qui dicitur Caluariæ, locũ, Hebraicè autem Golgotha:*

ADNO-

DVCITVR IESVS EXTRA PORTAM AD CALVARIÆ MONTEM.

Matth. xxvij. Marc. xv. Luc. xxiij. Ioan. xix.

A. Urgent Principes, vt ducatur IESVS.
B. Fert crucem.
C. Peruenitur ad portam veterem.
D. Vident Iudæi IESVM sub pondere laborare, iubent subsistere.
E. Sequebatur turba, et in hac mulieres Hierosolymitanæ, Maria virgo extra turbam cum suis.

ADNOTATIO.

A. VRgent acriter Principes, vt ducatur IESVS in Golgotha, timentes ne sententiam mutaret Pilatus: maledicitur ab omnibus Iudæis, vt suspendendus in ligno, derident eum Romani, execrantur omnes: iubent latrones suas cruces portare ac præcedere, imperant IESV vt subeat suam, & latrones sequatur; quod vt faciat, soluuntur illi manus: trahitur tamen bonus IESVS catena, præcedit & sequitur multitudo militum & ministrorum; inter hos qui clauos & malleos ferebant: hos sequuntur Principes & Seniores, & turba populi, postremò mulieres.

Deut. 21 Psal. 22

B. Vide baiulantem sibi suam crucem benignum IESVM, & sub truci pondere non gementem quidem, sed laborantem tamen acerbissimè. Subit crucem saucio humero, facit conatus ad pondus ferendum & laborem, vt recrudescant omnia vulnera, & cruoris renouetur effusio. Accedebat alia atrocitas, quòd ob longitudinem extrema crucis parte humi reptante, oportebat totam insultare in humerum afflictissimi IESV, & acerbiùs vulnerare; quindecim enim pedes dicitur crux fuisse longa.

C. Certum est Christum crucem suam portasse, incertum quousque. verisimile extra portã vsque, vbi exeuntes, Simonem redeuntem è villa angariauerunt. Vrgent IESVM ministri Iudæorum & milites, vt tametsi sub crucis sæuo pondere, tamen celeriter progrediatur. Peruenitur extra portam Veterem, siue Iudiciariam, vbi vorago à monte Gihon ad vrbem pertinet. Mons enim Gihon imminet ciuitati ab occidẽte ad portam Iudiciariam, vbi desinit in magnã humilitatem. In huius radice ad sinistram euntibus à porta, est Caluariæ locus, siue colliculus, vbi crucifixus est Dominus.

Brocar. &c.

D. Extra portam igitur cùm peruentum esset, & grauari videret nimio pondere IESVM, timentes Iudæi ne sub pondere interiret, iubent subsistere.

E. Sequebatur multa populi turba; sequebantur mulieres plurimæ in turba, nõ quæ Christum è Galilæa erant prosequutæ (hæ enim non in turba populi sequebantur, sed postremo loco cũm Virgine Matre) in turba enim erant mulieres Ierosolymitanæ, non Maria Virgo mater. Plangebant tamen, & lamentabantur hæ, vel quòd IESVM ex nominis celebritate, miraculis, & doctrina nouerant, vel quòd tactæ teneritudine cordis, & muliebri misericordia, tantam crudelitatem in hominem mansuetissimum exhorrerent ac detestarentur. Plangebant Ierosolymitanæ mulieres, populus verò minas & ferocitatem aduersus IESVM adhuc retinebat, procurantibus id Principibus ac Senioribus. Et hæc quidem ita fiebant. Satan verò iam inde postquam vidit damnandum IESVM, suæ tyrannidi miserè timens, primùm, vt diximus, machinatus est mortẽ impedire per Pilati vxorem, dein cùm videret id non succedere, & esse atrociores per se Iudæos, grauissimè incipit cruciari. hinc enim sentiebat se viribus destitui, & quasi incipere ligari ac superari; illinc maleficiũ mortis Christi placebat, tum infinitum Iudæorum peccatum vehementer probabat, tum aliorum comprobabat. Infernali igitur cruciatu & fluctuatione conflictabatur. volebat impedire, nec poterat; placebat mori, quod nolebat; augebatur eius desperatio, blasphemia, infernus.

Ignat. ad Philipp.

Hic verò tu aduerte mentis oculos ad afflictionem IESV, contemplare eius & animi & corporis labores intolerabiles: sed cuius? Dei, qui cælos eo ipso tempore palmo ponderabat; qui tribus digitis appendebat molem terræ, & librabat in pondere montes, & colles in statera; qui vniuersam creaturam sua omnipotentia sustẽtabat. Video, bone IESV, principatum tuũ super humerum tuum, intelligo fatigari te Deum sub grauitate crucis, vt nobis fiant nostræ cruces leuissimæ, & iugum tuum suaue. Quid Virgo Mater hoc tempore, quid agit? Audit primùm strepitum, videt egredientes è domo Pilati, tandem videt Filium IESVM benedictum sub cruce laborantem: renouantur illi cordis vulnera, quæ plurima iam acceperat, infligitur hæc noua cordi plaga, sentit similem dolorem & afflictionem atque IESVS. fulciuntur tamen eius vires & animi & corporis à Filio, vt licet acerbè, constãter tamen illam afflictionem sustineat. itaque nihil in ea videres, quod è summa modestia & magnanimitate non proficisceretur. Socias mulieres fortassis aliqua spes priùs sustentabat, cùm finẽ iudicij expectabant, & scirent Pilatum defendere IESVM: at vbi non solùm audiunt dãnatum, sed vident crucem suam baiulantem ad mortem raptari, miserabiliùs longè anguntur, eiulant, lamentantur. Similiter affliguntur discipuli. Cæterùm, quod piè credi potest, ex itinere oculos in Matrem & illas, & discipulos conijciẽs, IESVS, auxit quidem commiserationem, simul addidit animorum constantiam & robur.

Isa. 40.

Ff 2 MEDI-

MEDITATIO.

Cant. 3. EGredimini rursum Filiæ Sion, videte Regem vestrum: en exuitur veste purpurea, induitur denuò suis vestibus; abijcitur Herodis vestis alba, eximitur illi arundo è dextra, datur aliud sceptrum in humerũ, crux atrox. Duo hîc videtis Filiæ Sion: vnum, indui à latronibus IESVM; quod antea non dicuntur fecisse: alterum, relinqui illi coronam spineam, cùm alia ornamenta regia illi eriperentur. Quid igitur hîc meditamini? Vtrumque malitiosa fuit crudelitas. antea enim nihil illi parcebant, quem audierant verberari, & spinis coronari; non vt necaretur, sed vt illis mulctaretur pœnis morte liberandus: nunc autē illum induūt, ne se ipse affligeret ampliùs, & ad crucem vires illi vt conseruarentur. Coronam verò reliquerunt, primùm ad contumeliam, deinde ne ablatis spinis incrudescentia tot capitis & tam dira vulnera illum ad mortem adigerent, vt solēt periculosa tela è plagis euulsa vulneratorum mortem accelerare. Cur ergo homines feris crudeliores illi imperatis crucem vt portet, quē videtis adeò debilitatum atque afflictum? Solemne est, vt damnati ad crucem, ipsi suam crucem ferant ad locum supplicij; nolumus hanc illi deesse solēnitatem: simul tamen eramus attenti, ne nimiũ affligeretur, & non posset viuus crucifigi; quæ fuit causa postea, vt eũ crucis onere leuaremus. Hæc scilicet fuit vestra malignitas; at Deus sua mysteria hoc pacto adimplebat. necessũ enim erat, vt omnia scripta de Christo complerentur. nam ligna tulerat Isaac ad sui sacrificium; crucem suam Christus baiulat: ignem Abraham manibus gestarat & gladium; Pater Christi Deus amorem infinitũ, & diuinam iustitiam exerit in humanam naturam, & in Filium suum quà homo pro hominum redemptione: Abraham erat Isaacum interfecturus in sacrificium, non tamen interfecit, sed arietem, & in sacrificio arietis viuum Isaac sacrificauit; Pater æternus Filium suum, iuxta quod Deus erat, non obtulit quidem in sacrificium, sed in humanitate eum tradidit, & in ea viuum sacrificauit Filium: communicabatur enim Verbo propter hypostaticam vnionē, quæ de humanitate dicebantur; quæ erat idiomatum communicatio. Itaque verè crucifixus Filius Dei, verè sacrificatus. quod mysterium cùm intelligeret Abraham, appellauit nomen loci illius, *Dominus videbit*, id est, prouidebit sibi victimam holacausti aliã; non enim est filius meus vera hostia, non aries hic, sed figura tantummodò sunt veræ hostiæ immolandæ, per quam salus mortalibus parabitur. Progressus verò est ad pleniorem mysterij expositionem Abraham, & docuit fideles suos Deum ipsum esse in humanitate immolandum: vnde factum est vt ex traditione ab ipso accepta diceretur: *In monte Dominus videbitur*, id est, prouidebitur victima holocausti. E Limbo vsque celebrabat hanc tuam crucis baiulationem; Christe IESV, Abraham cum filio Isaac & deplorabat, ac per suam & luctus & laudis celebritatem alijs Patribus præibat. Fuit crux principatus tuus semper humerum tuum infantis, magne IESV, tum in vtero, tum ex vtero nascentis; sed ille in animo tuo & voluntate fuit, qui ad hanc crucis gestationem referebatur: ille pœnam habebat, verùm in animo solùm; hæc crucis atrox gestatio in animo & corpore cruciatum faciebat incomparabilem. Intellexisti tu Isaia hoc imperium Christi super humerum crucem esse, quæ regnum cœlorum in terram inuexit, & contrarias potestates omnes subegit. Hoc similiter tu celebrabas cum tuis Prophetis in Limbo atque lugebas, quod toties alibi significasti, vbi passiones & mortem Christi vaticinabaris: *Verè languores nostros ipse tulit, dolores nostros ipse portauit*: iniquitates portauit, peccata multorum tulit. Crux Christi, nostri sunt languores & dolores, nostræ sunt iniquitates & peccata: hæc non solùm in humerum leuauit Dominus IESVS, sed etiam portauit cum cruce. Quid præterea de Christo patiente prædicis, Euangelice Propheta? *Sicut ouis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum.* O amabilem magni IESV mansuetudinem, superbis verò, ac immitibus hominibus formidandam! Ita conficiebas nobis animi mansuetudinem benigne IESV, ita largiebaris, & in mansuetudinis tuæ meritò & exemplo vim ponebas diuinam: erat alioqui tua illa mansuetudo iræ tuæ aduersus superbos rugitus immensus. Contemplare, obsecro, pie Meditator, IESVM sub cruce duci à pessimis hominibus nihil

Marginal notes: Cant. 3. — Gen. 22. — Isa. 9. — Isa. 53.

nihil contradicentem, ſed humillimè atque manſuetiſſimè obtemperantem; & ſenties radios diuinæ virtutis ex illo ad te emicantes ad māſuetudinem & humilitatem te, & ad obedientiam illicere. Illud autem attentè conſidera. Non imponitur Chriſto crux, vt Simoni; non angariatur ſiue cogitur IESVS, vt ille, ad tollendam crucem; amator enim fuit ſemper crucis IESVS, hanc expetijt ſemper & concupiuit per ætatem ſuam omnem à ſua vſque conceptione, hanc ab æternitate voluit libens accipere, & in ea reponere omnem ſalutem mortalium & vitam. Non igitur fuit cur illi imperaretur, vt crucem ſuam tolleret, minùs vt eam illi imponerent, ipſe vltrò ſumma volūtate atque auiditate illam accepit, & ſubijt, & baiulauit. O adorandam voluntatem & promptitudinem! Verè oblatus es, bone IESV, quia voluiſti, Domine, & libentiſſimè crucem pro nobis ſuſcepiſti & portaſti. Contrà verò ô noſtram confuſionem execrandam, qui ad crucis nomen turbamur, qui crucem noſtram formidamus ac reijcimus, hoc eſt, vim diuinam per crucem nobis oblatam atq; exhibitam. ſubibat Chirſtus in ſua cruce omnes omnium quas merebamur cruces, & tu tamen tuam in Chriſto tollere recuſas. *Iſa. 53.*

Multas & proceſſiones cum Chriſto, & ſtationes hactenus egimus; hæc vltima proceſſio & ſtatio eſt. Eundum cum Chriſto crucem portante, & cōſiſtendum cum Chriſto in cruce ſuam habente ſtationem: vtraque eſt doloris & luctus plena, ſed hanc nunc proceſſionem celebremus; vt ad illam ſacratiſſimam ſtationem animi noſtri præparentur. Sequimini Filiæ Sion Regem veſtrum ſpinea corona inſignem, purpura ſuorum vulnerum & ſanguinis ornatum, ſceptrum imperij ſui ſuper humerum geſtantem, in quo fert omnes paſſiones ſuas, omnes contumelias & opprobria, tollit crucifixionem ſuam, crucis leuationem, ſuſpendium trium horarum, ſuos crucis cruciatus immenſos, ſuam mortem. Cum his tollit peccata mundi; hæc enim erant in cruce omnia, homines omnes ſaluandi, & eorum peccata, gloria ſimul eorum ſempiterna & Chriſti corporis, & conſeſſus ad dexteram Patris in excelſis. Duriſsima erat crux illinc, hinc molliſsima, & diuitijs cœleſtibus plena. Hæc contemplamini, & reperietis in duritia crucis veſtræ poſitas eſſe cœleſtes ſuauitates. Iuuate Chriſtum laborantem ſub atroci pondere crucis, Filiæ Sion; leuiorem crucem facite, atque videte benignum IESVM; non vult iuuari, nec crucem ſuam vult fieri leuiorem, ipſe ſolus vult totam crucem ſubire, totum pondus portare. Verùm intelligite alioqui, quemadmodum poſsitis illo pōdere crucis Chriſti adiuti, non pondus crucis Chriſti vel laborem leuare, ſed facere vt ne pro vobis crucem leuet. Id facietis, ſi à peccatis abſtineatis. peccare enim in Deum illud eſt, Chriſto crucem ponere: ſed tamen hîc elucet Dei & Chriſti eius copioſa redemptio; etiamſi alioqui non peccemus, ipſe tamen ſubire crucem voluit pro nobis, vt ne peccaremus. Prorſus igitur totam crucem tulit Chriſtus, & ſiue peccemus, ſiue non peccemus, crucem pro nobis tulit. vbi enim peccamus, nos Chriſto crucem imponimus; ſi non peccamus, quæ eramus peccata admiſſuri, & à quibus nos cōſeruat Chriſtus, ab his nos liberat: qua in re ſingulari erga nos vtitur benignitate. Quæ cùm ita ſint, noſtras tamen nobis cruces ipſe imponit ſatisfactionum, tribulationum, quas per Simonem indicauit. Milites quidem Romani Chriſtum baiulantem crucem ducebant; ſed aderat Magiſtratus templi, miniſtri Iudæorum, Principes Sacerdotum, Seniores, Phariſæi, colluuies hominum peſtilētiſsimorum: ſequebatur vulgus virorum & mulierū ad iudicium & ſpectaculum tam crudele, hominis miraculis, & doctrina, & nominis celebritate clariſsimi, inter quos eſt veriſimile fuiſſe aliquos pios: ſequebantur item cum Maria matre Virgine ſanctę mulieres & Apoſtoli, qui iam tandem intellexerant ſibi cautum fuiſſe à Chriſto, à quo etiam animus eorum ſuſtentabatur; aderant verò, vt qui teſtes erant futuri, non ſolùm reſurrectionis, ſed crucis: è cœlo omnes Angeli videbant duci ad crucem Filium Dei, ſummum omnium Dominum, & vitam æternam: aderant ſimul Angeli quàm plurimi ſupernè Chriſtum ſequentes; non deerat Satan cum infinita præuaricatorum ſpirituū multitudine: ſed & Patres è Limbo hæc ſcientes per Angelos internuntios, omnes luctu & deuotione abſentes Chriſtum proſequebantur. Hæc erat celebritas proceſsionis Chriſti vltimæ è prætorio per portam Iudiciariam ad Golgotham. Omniū perſonæ, affectiones animi, & harum externæ ſignificationes, ſunt animaduertendæ, & à ſingulis ſuę ſunt colligendæ ſpiritus vtilitates. *Luc. 23.* *Iean. 1.*

Porrò illam nos proſequentes proceſsionē, pia cogitatione cor noſtrum in Chriſtum

præcipuè conijciamus. IESVS, qui ſemper procedit à Patre æterno, procedit ad mortem cruciatu & ignominia plenam; nónne obſtupeſcitis ad hoc Angeli, qui æternam proceſſionem IESV videtis è veſtra beatitate, & ibi nouiſtis mori non poſſe? Conijciamus item deuotionem noſtram in Virginem Matrem.
Cant. 5. Quò abijt dilectus tuus, ô pulcherrima mulierum? quò declinat? Duc tecum nos, vt eũ
Cant. 6. tecum ſequamur. Deſcenderat amicus & dilectus tuus in hortum ſuum, vterum ſcilicet tuum, hortum concluſum, cuius deliciæ paradiſus; & in areolam aromatum ſuauiſſimè ſpirantem, tuas virtutes & dona. Inde deſcendit in mundum, qui ſoli Filio tuo & tibi fuit hortus & paradiſus; in mundo enim nullum agnoſcitis peccatum, omnia vobis in bonum cooperabantur atque obtemperabant. Ex mundo tandem hac proceſſione abit & declinat in crucem & mortem, quam loco gaudij habuit, & ſuſtinuit contempta confu-
Hebr. 12. ſione. Has delicias ab æternitate voluit ludere
Prou. 8. inter filios hominum; ad hanc viam curren-
Pſal. 18. dam exultauit fortiſſimus gigas, gaudens bono ſuæ fortitudinis, & excellentiſſimo ac perfectiſsimo fine. Areolæ verò aromatum ipſa ſunt vulnera, ex quibus fumus aromatũ adſcendit ad Patrem ſuauiſsimus. Hæc tamen cùm ita ſint, aſcendit ſimul fumus ille per Filij Dei & tui dolorem, & cruciatum acerbiſſimum & immenſum; ſed qui, quò acerbior fuit, ita Filio tuo in maioribus delicijs fuit, propter diuinam ipſius fortitudinem. Agebatur proceſsio luctuoſa quidem per ſe, ſed eò luctuoſior, quòd progreſſus ille erat ad crucem & mortem Chriſti, & ſingulis paſsibus videbatur eſſe & crux preſens, & Chriſtus crucifixus. Erant autem contumelioſi & iniurij milites & Iudæi in IESVM, irridebant illum, blaſphemabant inſolentiſsimè, nihil tamen illi nocebant; ſat ipſis videbatur, ſi crucem portaret. quod iniquiſſima pietate faciebant, veriti, ne ſi maiora ſupplicia adderent, vita illi eriperetur, nec crucifigi viuus poſſet. Itaque vbi viderunt ipſum debilitari, & non confiderent poſſe mortem euadere, ſi ſub põdere crucis amplius laboraret, imperant conſiſtere. O homines peruerſiſsimos! Itáne nullum genus pietatis exercere in IESVM voluiſtis, niſi quo vires non conſeruarentur quidem (neq; enim id facere volebatis, quod faciebatis) ſed vt conſeruarentur ad maiorem crudelitatem? Etenim leue videbatur vobis ſub cruce illum necare, quare in ea etiam pietate fuiſtis crudeles. Ad hæc autem ignominia ingens illa addebatur. ducebantur enim ſimul duo nequam: ſequebantur hi cum ſuis crucibus, IESVS præcedebat tanquam princeps ſceleratorum hominum. Incipis, ſancte IESV, cum ſceleratis apertiùs reputari: nam Iſai. 53.
quas voces arbitramur fuiſſe miniſtrorum, militum, Principum, & aliorum? quàm acerbas, quàm contumelioſas? Quò enim minùs audebât corpus lædere, eò inſolentiùs in eius exiſtimationem impetebant.

Attamen excellens illa tunc enituit pietas mulieris Ieroſolymitanæ in afflictum IESVM. cùm enim conſtitiſſet IESVS, armata illa ſupra ſexum ſingulari pietate atque compaſsione (quas virtutes indiderat magnus IESVS) accedit ad eum confidenter, neque quiſquam impedire poteſt; abſtergit linteo & mundat deturpatum Chriſti IESV vultum, ac refert diuinam vultus ipſius imaginem in linteo. Neq; verò quiſquam mihi obſtrepat apocrypham hanc eſſe narrationem. huic enim ego ſic nunc obiter reſpondeo. Quem traditio, & vſus, & veneratio Romanæ Eccleſię ad huius hiſtorię deuotionem & fidem non mouet, videat is, ne in eius animo aliquid lateat, quod vim habeat radicis amaræ, & peſtem ſibi & alijs afferre poſſit. Túne igitur ſanctæ mulieri tantam pietatem eripere vis, & extorquere è manibus audes religioſiſſimi officij linteum, quod auſa non eſt militum ferocitas, vel Iudæorum crudelitas? nec potuit? O felicem mulieris pietatem! Voluiſſes tu quidem vulnera Chriſti curare omnia, atque omnem illi corporis integritatem reſtituere, hoc non potuiſti, nec voluit Chriſtus: quod potuiſti, & voluit IESVS, id præſtitiſti; vultum eius diuinum impietate hominum impuriſsimorum ſputis & ſanguine deturpatum mundaſti, ſed ſuo diuino ſplendori non reſtituiſti; liuoribus enim ex alapis, pallore ex debilitate afflictus erat eius vultus. Placuit Deo vt Chriſti apertus vultus mundo oſtenderetur, quem erat viſurus omnis oculus, & qui eum pupu- Apoc. 1.
giſſent, cùm veniret in nubibus. Euge beata mulier, applica faciei IESV linteum tuum, ipſe te inuitat libenter, ſinit ſe à te tangi & mundari, in tuum cor ſuos oculos illos miſericordiæ conijcit, illi primùm ſuam effigiem ſuauiſsimè imprimit, deinde linteo; oſtendit gratum ſibi fuiſſe tuum officium. O te beatam, à qua voluit Deus ijs rebus leuari, quæ

obſcurum eius vultum faciebât: quarum erat altera ſacroſancta, ſanguis Chriſti; altera abominanda, iniectæ ab impuriſſimis hominibus ſpurcitiæ. ſed ea fuit Chriſti IESV benignitas: ſanguinem enim ſuum cum noſtris peccatis miſceri voluit, quo eſſent purganda. vtrumque enim nos facimus cùm in Deum peccamus, & ſanguine fœdamus faciem Chriſti, & immundicijs peccatorum. Voluit tamen nos opera vti noſtra; vt, cùm ad cor redimus, ex eius facie & ſanguinem, & immundiciem, quibus illam aſperſeramus, pijs noſtris officijs, & ſatisfactionibus debitis abſtergamus: quæ ipſo dante, & probante, & gratum habente faciemus, vt piæ illius mulieris probauit ſacrum miniſterium. O ſancte & benigne IESV! Vidi antea vultum tuum deturpatum, video tamen nunc liuidum, pallidum, debilitatum. vterque me adigit ad pœnitentiam: vtrumque enim ego feci; & deturpaui illum, & debilitaui. Da mihi horum myſteriorum virtutem, vt cùm hæc pie ſentio, peccata mea per illa emendem; vt, qui eram propter meas culpas immundus & debilitatus, per tuas paſsiones emunder & reficiar, vt tandem vultum tuum in ſplendoribus tuæ ſanctitatis videam.

AMEN.

QVÆ GESTA SVNT ANTE CRVCIFIXIONEM.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII.

In xcix. imaginem Adnotatiuncula. xcix.
126.

A. *Exeuntibus illis cum afflicto* IESV *occurrit Simon Cyrenensis.*
B. *Hunc angariant, vt tollat crucem* IESV.
A. *Respirat paululum* IESVS.
C. *Sequebantur mulieres Ierosolymitanæ plorantes.*
D. *Ex his vna tergit linteo vultum* IESV, *& refert in linteo eius effigiem.*
A. *Eiulantibus mulieribus, ad eas conuersus* IESVS *dixit*: Nolite flere, &c.

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	LVC. XXIII.
[a] Exeuntes autem inuenerunt		*Et cùm ducerent [a] eum, apprehenderunt*
	Et [b] angariauerunt prætereuntem quempiam,	
hominem	*Simonem*	
Cyrenæum, nomine Simonem:	*Cyrenæum,*	
	venientem de villa,	*Cyrenensem,*
	patrem Alexandri & Rufi,	*venientem de villa:*
hunc angariauerunt,		
vt tolleret crucem eius.	*vt tolleret crucem eius.*	
		& imposuerunt illi crucẽ portare post IESVM. *[d] Sequebatur autem illum multa turba populi, & [d] mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum. Conuersus autem ad illas* IESVS, *dixit: Filiæ [a] Ierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros. Quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ steriles, & ventres qui non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus: Cadite super nos; & collibus: Operite nos. Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?*

QVÆ GESTA SVNT POSTEA ANTE CRVCIFIXIONEM.

Matt. xxvij. Marc. xv. Luc. xxiij.

A. *Exeuntibus illis cum afflicto* IESV, *occurrit Simon Cyrenensis*.
B. *Hunc angariant, vt tollat crucem* IESV.
A. *Respirat paululum* IESVS.
C. *Sequebantur mulieres Hierosolymitanæ plorantes*.
D. *Ex his vna tergit linteo vultum* IESV, *& refert in linteo eius effigiem*.
A. *Eiulantibus mulieribus, ad eas conuersus* IESVS *dixit; Nolite flere, &c.*

ADNOTATIO.

A. Exeuntibus illis portam cùm iussus substitisset afflictus IESVS, & Simon Cyrenensis (quæ est regio maritima ad Aegypti occidentalem plagam pertinens) illis occurrisset è villa rediens,*

B. Hunc angariauerunt, id est, adegerunt, vt crucem portaret post IESVM. Erat Iudæis religio crucem tangere: crucem item abominabātur Romani: eò faciliùs Simonem angariant, vt eam tollat; quòd intelligerent eum & filios eius esse IESV sectatores. Paululum respirat benignus IESVS; præcedit, sequitur onustus cruce Simon. O felicem hominem, qui crucis pondere Christum leuauerit! quis dubitet, quin summam hinc senserit animi suauitatem; illinc tamen summam mæstitiam, propter impendentem Christo mortem?

C. Eiulantibus porrò & plangentibus mulieribus Ierosolymitanis miserabiliter, & confidentiùs ac propiùs ad IESVM accedentibus, sistit ipse sua authoritate vniuersam multitudinem.

D. Et ecce ex his mulieribus, cùm staret IESVS, accessit confidenter vna, vt extenso linteo eius vultum sudore, cruore, sputorum spurcitie fœdatum emundaret, neque id prohibere potuerunt milites; ita enim voluit Christus. Cùm autem extersisset summa cum reuerentia atque deuotione, retulit in linteo Christi vultum luculentissimè impressum atque effigiatum. quod traditione Ecclesiastica retinemus: linteum autem cum effigie in beati Petri Romæ conseruatur summa cum religione.

A. Conuertitur autem IESVS ad mulieres, non inhibens earum fletum, sed confirmans potiùs atque promouens: Nolite, *inquit*, flere super me filiæ Ierusalem, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros. *Nolite flere super me, quemadmodum fletis; nescitis enim quid fletis, vel quare fletis. Existimatis purum hominem me, qui iniustè patiar: nesciunt item vestri Principes, quàm immensum scelus in me interficiendo patrent. Vulgari & muliebri commiseratione mouemini. ostendam vobis quid lugeatis. illud lugete, quapropter ego fleui, cùm Ierusalem his paucis diebus vidi, vbi magna cum vestra gratulatione in vrbem eram ingressurus super pullum asinæ sedens. Prædico enim vobis acerbissimos dies, qui huic ciuitati impendent; quibus circumdabunt eam hi ijdem Romani vestri hostes vallo, circumdabunt eam, coangustabunt vndique, & ad terram prosternent, & eius filios qui in ea sunt, & non relinquent in ea lapidem super lapidem. Illis diebus dicent:* Beatæ steriles, & ventres qui non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. Tunc incipient *(miserabiliùs videlicet quàm vnquam antea)* dicere montibus: Cadite super nos; & collibus, Operite nos. *Quibus verbis describitur infinita illa internecio & crudelitas excidij Ierosolymitani à Tito Vespasiani filio. Hæc vobis sunt plāgenda, Filiæ Ierusalem; vnde sciatis, quo pactò de me flere debeatis: nam si hæc omnia vobis & ciuitati euenient, vt euenient, propter iniustam & impiam necem meam, non puri hominis, vt vos existimatis, sed Dei, & mortalium Saluatoris; quanto maiori luctu deberetis meam mortem dolere & plangere quàm nunc facitis! nam minor est atrocitas, minus longè malum, si vos illa innumerabilia mala patiamini, quàm mihi minimum incommodum, nedum mortem à Iudæis inferri, vel à Romanis. Etenim si in viridi hoc faciunt, me; in arido quid fiet, vobis? Confert maleficij mortis suæ magnitudinem Christus ad illas calamitates, & has monstrat esse longè minores. Hæc cùm ita sint, ostendo vobis, inquit* IESVS, *quid flere debeatis, Filiæ Ierusalem: super vos flete & filios vestros, propter calamitates, quæ vobis euenient propter necem meā. Vnde intelligetis, maius esse malum, quàm vos existimatis vel fletis, mortem mihi illatam & crucem: quò fiet, vt tandem intelligatis, quomodo vobis flendum sit.*

Mariæ Virgini sacrosanctæ illa non dixit IESVS, non socijs mulieribus. neque enim decebat esse in turba Matrem IESV, nec eam deseruerunt suæ mulieres, tum aliqui discipuli, præsertim Ioannes. Neque illas calamitates Matri denuntiabat, vel Galilæis illis mulieribus, vel pijs omnino Ierosolymitis. Traditum enim est, admonitos diuinitus Christianos ante excidium vrbis, Pellam in Arabiæ vrbem confugisse, & illud vitasse periculum. Maria igitur Mater Virgo intelligens leuatum crucis pondere, & aliqua afflictionis parte Filium, nonnihil & ipsa recreatur; recreantur piæ mulieres; sed ita, vt luctus integer propter alios Christi cruciatus, & impendentem mortem perseueret.

MEDITATIO.

VEnite, crucis amatores; adeste, qui carnis afflictiones, & ieiunia, & mortificationes diligitis: Videte admirandum exemplum, & diuinam in gestis Domini nostri IESV doctrinam. Viderunt milites & Iudæi vehementer sub cruce affligi IESVM, & in periculum venire crediderunt, ne sub ipsa moreretur; iusserunt igitur consistere. Humerus quidem IESV fuit sæuo illo cruciatu leuatus; sed tenuit tamen rectam crucem stans, donec alius sibi substitueretur.

Mat. 16 En clamat ad omnes stâs cum cruce IESVS, inuitat omnes ad crucem tollendam: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucē suam, & sequatur me.* Eo ego ad crucem lubens pro vobis. Tuli hactenus crucem: nunc eam non propterea relinquo, quòd illá non possim ad Golgotha vsque portare, viriū mihi adhuc satis est ad hoc portandum: nam qui vires in cruce tres horas habebo ad crucē sustentandam, sat sum habiturus ad hanc crucem ligneam ad Caluariam vsque ferendam. Nolite ergo existimare me propterea crucem ex humero deposuisse, quòd vel nollem, vel non possem illam portare; sed id volui facere, vt vos omnes ad crucem portandam allicerē & cohortarer. En crucem do in manus & humeros vestros, facio eam vestram. Mihi mea fuit dura, vobis vestra per meam erit mollis; mihi onus meum graue fuit, vobis vestrum erit leue per meum. quam ego enim crucem vobis gratificor (id est, quas persequutiones, angustias, labores, cruciatus, mortes, ignominias gratiosè concedo) propterea leuis crux sunt, quòd mea in membris meis crux sunt; & quia ego illa priùs pro vobis pertuli, & ad vestrum exemplum atque imitationem contuli eis salutarem virtutem, vnde in vestros labores deriuatur per meritum meum, pro vestræ crucis ratione & gratia. Quocirca nolite crucem meam reijcere, quæ vobis tantum affert splendoris & gratiæ, tantum meriti atque salutis. Mea cruce leuarunt me mei hostes truculenti, & vos eam mihi relinquetis? & in periculum dabitis, vt sub ea moriar in vobis per vestrum peccatum? qui enim crucem meā repudiat, sæpè lethaliter peccat; semper fere se dat in periculum vt peccet, quod est me occidere. Propterea dixi vobis non semel: *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.* Accipite hâc doctrinam ex hoc exemplo, fratres, quod etiam per meum præconem Paulum dedi. Non glorificabimini, si non compatiamini; si verò spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Ille autē est spiritus & virtus meæ crucis & mortis, mortificatio pia carnis & castigatio. Rursum: *Semper mortificationem IESV Christi in corpore vestro circumferentes. Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram.* Volui ego quidem omnia vestra peccata portare, omnem etiam eorum pœnam dissoluere (quod feci pro omnibus semel, quibus Baptismi sacramentum communicatur: nihil enim tunc est, quòd debita vestra dissoluatis) postquam autem mea dona accepistis & vitam, volo vt cruce mea & mortificatione vtamini, siue ad maius vestrum meritum & mentis profectum, siue ad Patris mei gloriam & meam, siue ad peccatorum vestrorum liberationem. quod cùm facitis, non propterea ego illa peccata non soluo; meo enim sanguine sum promeritus, vt vos per illa possetis mereri & satisfacere. Itaque cum pro peccatis vestris Patri meo satisfacitis, existimate vestra esse satisfactionis opera sanguine meo imbuta, & per sanguinem meū esse satisfactoria; nisi improbè velitis, atque etiā impiè mihi totam crucem relinquere, nihil illius attingere, hoc est, nihil vtilitatis ex ea accipere, & nec vobis prodesse ex mea cruce, & mihi illam grauiorem facere. Nam vt tota mea crux ad omne satisfactionis vestræ opus concurrit (non enim vna pars vni operi respōdet, sed tota & omnibus & singulis) ita si opera vestra vos ad satisfactionem conferatis, tota quidem meæ passionis virtute vtemini; si non conferatis, totam mihi passionem & crucem quasi rursum infligetis.

Matth. 10. 16.

Rom. 8.

2. Cor. 4. Col. 4.

O beatum te, Simon, per quem tam salutare exemplum & doctrinam à Christo accepimus. Euge sancte Cyrenæe, subi crucem, vt facis, & lubenter facis; nam video stāte Christo cum cruce, refugere primū Iudæos illam tollere, quibus erat execrabile crucem tangere, nedum IESV portare: Romani milites contumeliosum putabant damnatorum crucem portare, non tangere, & in cruce figere damnatos. Cùm ergo timerent Principes Iudæorum, si IESV progressus retardaretur, ne Pilatus sententiam reuocaret, vrgebant milites

milites, vt aliquē adigerēt ad baiulandā crucē. Nulla mora occurris tu bone Simō. cōclamant: Tollat hic crucem. Tolle tu crucē. Rapiunt, imponūt tibi crucem violenter quidē, at tu summa cum voluntate illam accepisti; ad hoc enim tam sublime ministeriū te Deus vocauerat, Christus ipse præparauerat, ac sua iam cruce cor tuū penetrauerat. Quanta animi tui fuit alacritas! quanta cordis lux & suauitas! Nunc primum incipio Dominum IESVM cognoscere. O crucis admirandam virtutem! Crucifigi, Magister sancte IESV, tecum volo, tecum deposco crucifigi: suscipe me benigne IESV. Crucem tuam portare bonum est; at quanto melius cruci suffixum vitam pro te ponere! Ita exultabat sub cruce Christi Deo dilectus Simon Christū sequēs, atque excellenti exemplo nos omnes ex eo sancto itinere ad crucē vocabat, & ad sequendum Christum cum cruce inuitabat: sed simul qui crucem portare repudiant & Christum sequi, magna vi reprehendebat atque vituperabat. O homines infelices, repellitis crucē? Quam causam eius rei affertis? Crux, dicitis, amara est. Cui? Sensui nostro & carni. Igitur secundùm carnem viuere vobis placet: at vita secundùm carnem mors est: in ea verò morte quid est, nisi Dæmō, Peccatum, Infernus? Quare si crucem reiicitis, sequamini necesse est Dæmonem, Peccatum, Infernum. O vos miseros & miserabiles! contrà verò felices vos, qui crucem amatis, & amplexamini: in cruce enim Christum reperietis, & meritū vitæ æternæ, & Paradisū. Est crux triumphale vexillum aduersus Mundum, Carnē, & Diabolum; porta salutis, via ad cælū, mater virtutum & vitæ sempiternæ, terror & profligatio Dæmonum, expugnatio vitiorū, clypeus inexpugnabilis, & gladius Christianæ militiæ. *Rom. 8.*

Sequebatur quidem IESVM multa turba populi & mulierum; sed populus sequebatur tantùm, mulieres etiam plangebant & lamētabantur licentia muliebri: quod viri, si quibus indigna videbantur quæ fiebant, veriti periculū non audebant. Verè nullus fuit, bone IESV, qui simul tecum contristaretur, neque qui consolaretur; sed confortabantur, qui te persequebantur inimici tui iniustè, & aperiebant super te os suum sicut leo rapiens & rugiens. Sed quid agebas, bone IESV, in tanta desolatione? Omnium quidem curam gerebam clementer, hostium etiam meorum; sed mulieribus volui respondere, vt soleo respicere ad humilem cordis & piā teneritatē, & ad simplicem animi libertatem. *Filiæ Ierusalem.* Cur Matrem non compellasti, benigne IESV, & eius socias mulieres? Ad Matrem illā mala non pertinebāt quæ eram prædicturus, nec ad pios: tamen Matrem interiùs semper alloquebar pijs spiritus visitationibus; illa socias sustentabat per me. Sed quid est quòd filias Ierusalem prohibes super te flere? Non prohibeo, sed hortor potiùs, & doceo, quemadmodū veriùs super me flere debeant; quem enim luctum de me habebant, is erat inanis, si ad eum conferatur, qui haberi deberet. Erat enim ille fletus de me, quasi de homine innocente & imbecilli ab inimicis oppresso, qui se liberare ab illis nō posset: at ego innocens quidem eram, imbecillis verò mea voluntate, alioqui infinitæ etiam potentiæ & virtutis. eram ab hostibus meis oppressus; sed quos poteram nutu vno in Infernū dare præcipites: itaque ab illis nolui liberari, vt genus humanum è Dæmonum & Peccati tyrānide eriperem. Nō erat igitur futurus plāctus ille, si ibi consisteret, plenus. iubebam igitur ad vlteriora vt respiceretur, & ad iustiorē fletum. qui habebatur, eum non inhibebā; sed augere cohortabar & extendere. Super vos ipsas flete & filios vestros, quemadmodùm ego & fleui his sex diebus, & nunc lugeo, & internis lachrymis, & externis sanguineis toto corpore. Ploro autem super vos, & super filios vestros peccata simul & pœnas; tum illud quod est luctuosissimum, tantam passionis & mortis meæ acerbitatem, quam pro omnibus assumam, tam paucis fructum esse allaturam. Itaque imminent vobis & filiis vestris mala ingentia; plura tamen longè in Inferno reposita sunt, si pœnitentiam non egerit gens vestra: quæ ad omnia peccata & abominationes & suas & patrum suorum hoc addit summum malum, quòd me ex inuidia & malignitate crucifigit, id est, per immensum cruciatū atque ignominiam necat. En doceo vos, Filiæ Ierusalem, quod defleatis. quod vtinam cognosceretis, vtinā vestra gens intelligeret, & conuerteretur, & saluarem eos, & iram quæ in illos excitata est auerterē. Sed scio eorum obstinationem. propterea magis sunt deplorandi, cùm possint me desiderante & auxiliū offerente, & nolint tamen resipiscere: erit enim cùm nullus eorum miserebitur, cùm in Infernum ego eos proijciam iustissimè. *Deut. 32.*

Psal. 68. *Psal. 21.*

Ab illis Filiabus Ierusalem terrenæ, ad vos se con-

ſe conuertit benignus IESVS, qui cœleſtẽ Ieruſalem profitemini. Audite. ne vos quidem ſcitis, quemadmodũ de mea paſſione luctũ habere debeatis; nam video etiam, qui lugeri debere meam paſſionem & mortem negent. pro his ego nec paſſus videbor, nec mortuus, ſi quidem non pertuli lugenda. Ij meam celebrant reſurrectionem, & eius gloriam in ipſa paſſione, quaſi me non ſinant priùs mori, quã reſurgere. volunt me moriente gloriari: atqui nemo mecum gloriari poteſt, niſi qui mecum compatiatur. Ergóne triſtis erit anima mea vſque ad mortem continenter, & horum cõtinenter gaudens & lætabunda? Faciunt quidem hi cum Iudæis, qui me crucifixerunt. illi gaudebant, cùm me videbant crucifigi; hi tãtùm gaudent cùm crucem meam cogitant, dolere nolunt. At dolebant non Apoſtoli & Diſcipuli ſolùm, ſed Mater mea præcipuè; dolet etiam nunc Eccleſia: deſiderabam ego qui mecum contriſtaretur, & ex alijs ferè nullum habui. Crediderunt antiqui hæretici me non verè paſſum, non verè mortuum, ſed apparenter; hi non lugebant mortem meam. non ſunt vobis illi imitandi, ſed qui & veras meas paſſiones & mortem credunt, & verè illis mouentur & contriſtantur; vt eorum triſtitia in gaudium conuertatur, & verè ex veræ mortis ſenſu veniant in veræ reſurrectionis virtutem & gloriam agnoſcendam, & corde ſuſcipiẽdam, vt docet vſus Eccleſiæ. Atenim neque qui credunt lugendam crucem meam, lugere illam omnes ſciunt. ſunt enim, qui ſimiliter atq; Ieroſolymitanæ mulieres faciũt. dolores meos lugent, & cruciatus, & mortem; parum tamen aſſurgunt. Audite igitur, quid in paſſione mea & morte ſimul lugeatis. Peccata veſtra lugete, quæ mihi fuêre cauſa paſſionis & crucis: tum quòd mea crux tam multis non ſolùm non profuerit, ſed obfuerit etiam, eorum culpa; cùm ea pleniſsimè ex ſe pro omnibus ſuffecerit. Colligite animo omnes meæ paſsionis dolores, cruciatus, contumelias, opprobria, & indignitates; ac conſiderate illa eſſe mihi Deo illata: adiungite mortem ipſam; & cauſam doloris conficietis immenſam, & eò maiorem & viuaciorem, quòd ea omnia libentiſsimè non pro me, ſed pro vobis patiebar. Augebũt luctum veſtrum meæ paſſionis & mortis circumſtantiæ, vbi, à quibus, propter quos, quomodo paſſus ſim. Ad hæc animaduertite: etiamſi ſecundùm ſuperiorem animæ portionem libenter patiebar, inferior tamen repugnantiam ſentiebat vehementem, quæ è veritate meæ humanitatis proueniebat (quod erat mihi acerrimi doloris & triſtitiæ cauſa, & vobis eſſe debet) etiamſi ego illam Deo & rationi perfectiſsimè ſubijciebam. Et illud conſiderate. Si damnati ad mortem eſſetis crudeliſsimam, Rex tamẽ veſter, vt ne vos illos cruciatus & mortem ſubiretis, mori ipſe vellet; vos iſta ſcientes, & contemplantes morientem, nónne ſummam haberetis doloris & luctus cauſam? At infinito interuallo differt mors mea à morte omnium Regum, & mors temporalis veſtra ab æterna, & cruciatus huius mundi ab alterius & Inferni. Similiter ergo meam mortem lugete: &, quandoquidem ne æquare quidem luctus veſter illam ſimilitudinem poteſt, lugete, quòd lugere vt debetis non poſsitis, de veſtra culpa. Et illud ſcitote. Vt me oportuit per paſſionẽ & mortem, ac per harum dolorem ac triſtitiam & cruciatum intrare in gloriam meam; ſic vos iniquiſsimè facturos, ſi reiecto luctu meæ paſsionis, illius gloriam tantummodo celebretis. Sua ergo tempora diſtinguite luctus & triſtitiæ; tum gloriæ & gaudij: & fiet vt eò maior ſit & ſolidior lætitia, ſi ex ſenſu paſſionis & mortis meæ illa oriatur: virtus enim gloriæ crucis eſt meus in cruce dolor, per quẽ parta eſt illa gloria, & crucis meæ triumphus; ad Patris mei, & meam, & Spiritus ſancti gloriam ſempiternam, Amen.

Pſal. 68.

CRVCI-

CRVCIFIGITVR IESVS.

Matth. xxvij. Marc. xv. Luc. xxiij. Ioan. xix.

A. *Peruenitur ad Golgotha.*
B. *Dabant illi vinum myrrathum cum felle mistum, & cum gustasset, noluit bibere.*
C. *Parant quatuor milites vt crucifigatur.*
D. *Crucifigitur.*
E. *Pilati iussu titulus in summa cruce præfigitur.*
F. *Crucifiguntur duo latrones.*
G. *Fit eclipsis Solis vniuersalis.*

CRVCIFIGITVR IESVS.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In c. imaginem Adnotatiuncula. c. 127.

A. Peruenitur ad Golgotha.
B. Dabant illi vinum myrrhatum cum felle mixtum: & cùm gustasset, noluit bibere.
C. Parant quatuor milites, vt crucifig..tur.
D. Crucifigitur.
E. Pilati iussa titulus in summa cruce præfigitur.
F. Crucifiguntur duo latrones.
G. Fit eclipsis solis vniuersalis.

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XIX.
Et [a] venerunt in locum, qui dicitur Golgotha, quod est Caluariæ locus.	*Et perducunt illum in Golgotha locũ: quod est interpretatum Caluariæ locus:*		
Et [b] dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum: & [b] cùm gustasset, noluit bibere.	*& dabant ei bibere myrrhatum vinum: & non accepit.*		
		Et postquã [c] venerũt in locum, qui vocatur Caluariæ,	
	& crucifixerunt eum.	*ibi [d] crucifixerunt eum;*	*vbi crucifixerunt eũ;*
Tũc crucifixi sunt cum eo duo latrones, vnus à dextris, & vnus à sinistris.	*Et cum eo [f] crucifigunt duos latrones; vnum à dextris, & aliũ à sinistris eius. Et impleta est scriptura, quæ dicit: Et cum iniquis reputatus est.*	*& latrones, vnum à dextris, & alterum à sinistris.*	*& cum eo alios duos, hinc & hinc; medium autẽ* IESVM.
			Scripsit autem & titulum Pilatus: & [e] posuit super crucem.
Et imposuerunt super caput eius causam eius scriptam:	*Et erat titulus causæ eius inscriptus:*	*Erat autẽ & superscriptio scripta super eum literis Græcis, & Latinis, & Hebraicis:*	*Erat autẽ scriptum:*
HIC EST IESVS REX IVDÆORVM.	REX IVDÆORVM.	HIC EST REX IVDÆORVM.	IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM.
		Erat autem ferè hora sexta, &	
A sexta autem hora tenebræ factæ sunt super vniuersam terrã vsque ad horã nonam.	*Et facta hora sexta, [g] tenebræ factæ sunt per totam terram vsque in horã nonam.*	*tenebræ factæ sunt in vniuersam terram vsq; in horam nonam: & obscuratus est sol:*	

ADNOTATIO.

Brocard. Resner. A. PErueniunt tandem ad Golgotham, appendicem vltimam montis Gihon, peruenientem ad portam Iudiciariam à leua versus Septentrionem montis Sion. Hic monticulus erat Caluariæ locus, apud Iudæos immundus, apud omnes homines execrabilis, quòd ibi supplicium sumeretur de sontibus; qui locus esse solet ossibus & caluariis hominum plenus. Hunc colliculum complexus manibus Aelius Hadrianus Imperator vrbi, eius situ non mutato, adiunxit. Distat verò Golgotha à domo Pilati Arand.&c. passus communes M. D. CCC. LXII. Cùm eò esset peruentum, IESVM, quem in itinere iniuriis & contumeliis affecerant nefandi, confestim exuunt omnibus vestibus, ibi rursum plagæ & cruor renouatur; expediunt clauos & malleos; designantur quatuor sæui milites, qui eum sint cruci suffixuri.

B. Erat mos, vt qui cum cruciatu erant interficiendi, iis exhiberetur aromaticum vinum, vnde robur acciperent ad perferendos corporis animiq; dolores.

B. Eiusmodi vinum Christo non propinarunt homines impij; sed obtruserunt vinum pessimum atque acerbissimum, singulari amaritudine fellis admixta & myrrhæ: gustauit quidem IESVS, sed bibere recusauit. Nihil omittebant homines teterrimi, quod boni IESV posset pœnam & contumeliam augere. O IESV benigne, cur gustas, cur verò non bibis? Obedio pro te impiis, qui non vrgent vt bibam, vrgent vt gustem; neque enim vlteriùs volui vrgeri vel facere. Gustauit enim pro omnibus mor- Heb. 2. tem IESVS; verè quidem sensit, verè subiit: sed dicitur ille fuisse gustus, tum quòd breui resurrexit, tum quia etiamsi ipse Christus mortuus est, tamen secundùm humanitatem tantummodo est mortuus: non enim patiebatur Verbum in se, non anima secundùm superiorem portionem.

C. Sternitur crux humi. Corripitur IESVS Deus, proiicitur super crucem, duo manus vtrinque arripiunt, alij duo pedes (nam quatuor fuerunt primarij crucifixores) extendunt ad crucem corpus eius & aptant; tres verò sæuissimi arripiunt tres clauos & totidem malleos, quartus subseruit, etiam alij; apponunt clauos palmis manuum hi, ille pedibus. qui manus tenebant, eas crudelissimè extendunt, similiter qui pedes, subseruiente quarto & aliis; vtrisque contra alteros nitentibus tanta violentia, vt omnia Christi ossa luxarent, & facerent vt emota loco dinumerari omnia possent. Hæc ita facta sunt; vel omnino luxatio illa facta est ante crucifixionem. Quæ dico horrenda sunt, vt quæ in Dei Basil. in Psal. 21. Filium IESVM bonum fiant & parentur: quod Bernard. autem sequitur, illud verò est quod pius animus in serm. ferre nulla ratione potest, nec lingua aut stylus, de Passione. vel valet vel audet pronunciare. Cuius enim tam ferreum est cor, qui Christum Deum confiteatur, corde nouerit & amet, qui ferre possit manus eius ac pedes sæuissimis clauis à teterrimis latronibus crucifigi?

D. Et tamen necessum est illam meditari immensam atrocitatem. Incutiuntur mallei clauis. atrocissimè transuerberantur manus & pedes hominis Dei, auditur longè sonitus percutientium, sanguis diuinus è quatuor vulneribus copiosè exilit ac fluit, summum dolorem sentit benignus IESVS, cuius non solùm manus ac pedes transuerberantur, sed cor diuinum acutissimo cruciatu, quod erat omni afflictione atque amaritudine plenum. Exhibe animum, Christiane, huic spectaculo acerbissimo dignum, & vt præsens præsentem precare IESVM, qui hæc propter te passus est, vt hæc mysteria intimo corde sentias: fiet spero primùm, vt nullo pacto illum malleorum sonitum, illos ictus, illam manuum & pedum transfixionem tua cordis cogitatio sufferre possit; deinde simul cum Christo salutares accipies clauorum ictus, & corde senties intimo: fiet nonnumquam, vt manibus ac pedibus dolores, cum acerbitate quidem, sed qui incredibili condiantur animi suauitate sentiantur, quod egregia IESV benignitate legimus contigisse.

E. Hæc cùm patrarentur, affigit lictor titulum summæ cruci altè Pilati imperio, quo titulo causam, quapropter crucifixus esset IESVS, voluit esse orbi manifestam. hoc fuit cur imperaret scribi literis Hebraicis, Græcis, & Latinis. Explicabatur autem illa inscriptione non tam crimen (in quo tandem perseuerarunt Iudæi, dicentes: Omnis qui se Regem facit, contradicit Cæsari) quàm veritas ipsa. scripsit enim ex animi sententia Pilatus: IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM: Quæ veritas ipsius August. erat cordi infixa; Regem quidem esse IESVM, in Ioan. sed non ex hoc mundo. consenserat enim Pilatus cap 10. vt crucifigeretur, seruiens suæ ambitioni, non Tract. 11 propter aliquam culpam: itaque voluit veritatem esse testatam publicè; ac verè pronunciabat quod

quod sentiebat. & Cæsari alioqui voluit facere satis, si quis calumniaretur, & Iudæos contemnebat atque vituperabat; propterea constanter respondit, Quod scripsi, scripsi.

E. Crucifiguntur simul duo latrones, vt augeretur IESV *ignominia, & reputaretur cum iniquis & facinorosis hominibus. Aderant ad spectaculum Principes & Seniores, atque populi infinita multitudo. Pascebant suam sæuitiam Principes & Seniores, gaudebat multitudo: crudelitatem immensam & intelligunt, & execrantur Angeli; Satan & Dæmones hinc gaudebant ex crudelitate crucifigentium & impietate, illinc dolebant quòd suam suspicarentur ita fabricari perditionem.*

Math 27. Marc. 15 *G. Sol tantam immanitatem ferre non potuit in Dominum & Creatorem suum; radios suos retraxit orbi, nec voluit lucem præbere impiis hominibus: compatiuntur omnia elementa Creatori mortalia vulnera accipienti. Retraxit verò radios Sol, Luna intercurrēte, & minatus est per tres horas orbi interitum. Flaccescunt & debilitantur omnes creaturæ; & tamen Iudæorū corda tetro furore inflammata, nec eclipsim, nec creaturæ totius labores animaduertunt; sed illo abutuntur, vt etiam crucifixores, intermortuo lumine, quod extinguere non solet eclipsis.*

Aderant in turba populi mulieres Ierosolymitanæ plāgentes; verū longè alia erat ratio planctus Mariæ sacrosanctæ Virginis & sociarum, tum discipulorum. Mente contemplabatur afflicta Mater configi clauis Filium Deum cruci, sonitum etiam audiebat malleorum. Si tu sustinere non potes, vbi hæc supplicia Christi meditaris, quid censes sensisse tunc Matrem? Quid non debes tu sentire, vbi dolores Matris mente complecteris? Quòd si sancto Francisco impressæ fuerunt plagæ similes, manibus, pedibus, lateri, quid non credi potest accidisse Virgini Matri? Et si externa vulnera non apparuerunt, quas hactenus Filius erat passus contumelias & cruciatus, omnes gladij fuerunt qui eius animam pertransibant; sed hic omnium fuit acutissimus atque acerbissimus. Sanctæ mulieres & discipuli miserabiliùs longè quàm antea affligebantur, amarissimis clauis corda confixi. Matrem perpetuò, vt secundùm se maximè patiebatur, ita secundùm se maximo robore animi fulciebat IESVS, *vt sustinere posset quæ sciebat absque suo præsidio sustineri non posse: in summo item dolore & planctu mulieres & discipuli auxilio Filij & Matris sustentabantur.*

In Golgotha autem nihil prohibet quin dicamus fuisse Adam primum hominem sepultum, non propter Iudæorum traditionem, sed propter Patrum consensum: nam & Hieronymus idem aliquando dixit. Quamuis enim Adam xiiij. *Iosue ad proprium nomen contrahitur, quod facit duplex articulus,* הָאָדָם הַגָּדוֹל *tamen non ad Adam primum hominem contrahitur, sed ad Arbeh. Nam Hebraicè sic legimus* קִרְיַת אַרְבַּע הָאָדָם הַגָּדוֹל בָּעֲנָקִים הוּא; *quod est,* Cariath Arbech; *ille homo, ille magnus inter Henakin hic fuit: non diceretur enim propriè primus homo magnus fuisse inter Henakin, sed is qui pater fuit Henak, vt* xv. *cap. Iosue huius dicitur Arbeh pater fuisse. Eumdem verò fuisse montem qui fuit monstratus Abraham ad immolandum Isaac, & multi Doctores tradūt, & nomē Moria, & figura illa tam præclara confirmant. Nam nomen* Moria *non significat locum particularem, sed terra dicitur Moria in Genesi, vbi mōstratus est locus particularis Abrahæ, id est, Golgotha;* Gen. 22. *vt in eadem itē terra Moria Dauidi area Areuna, in qua templum ædificauit Salomon. itaque* 2. Par. 3. *totum montem Sion licet credere fuisse terram Moria, in qua diuersis locis fuerūt multa mysteria celebrata. Est autē* Moria *terra prouisionis, doctrinæ, myrrhæ, timoris siue latriæ. Prouisionis quidem* רָאָה, *vnde nominatus est locus,* Dominus prouidebit, & Prouidebitur victima. *doctrinæ* יָרָה, *quòd ex Sion vel Moria exiuit lex Euangelij æterni, primùm è cruce* IESV, *deinde è Spiritu sancto misso in discipulos, & à templo, vt ex figura totius Euangelij. Myrrhæ* מוֹר *propter passionem Christi & sepulturam, vt exposuerunt Magi reges. Timoris, siue reuerentiæ, à* יָרֵא; *quod verus Dei timor & cultus ibi fuerit, vt in figura primùm, dein ibidem traditus est in spiritu & veritate.*

Quòd verò nō in sublime leuata cruce crucifixus sit Christus, sed humi proiecta; id video deuotos Meditatores sequi, & esse vsum imaginum; nec Catholici scriptores neoterici audēt negare, nec ex antiquis contrarium clarè elicitur: atque adeò Cyrillus & Leo illud significare videntur apertiùs; etiam ex recentioribus Anselmus & Bernardus. Certè locus Ioannis: Et ego, si exaltus fuero à terra, omnia traham ad meipsum, cap. 12. *fauet huic traditioni: nam leuatio Crucifixi, illa fuit vera exaltatio & plena. ex crucifixo enim prouenit vis trahēdi: alioqui cur additur,* à terra? *quod, bis antè cùm dixisset de exaltatione Ioannes, nō adiecerat; nisi quod illic crucis passionem significet, hic è terra vsq; inchoatam. Breuiter, piè hæc meditamur, non astruimus dogma.*

MEDITATIO.

VEntum tandem est ad Golgotham, hoc est in Caluariæ locum; quem locum, cùm alioqui esset sacer, contaminauerant vel Iudæi, vel Romani, vel vtrique, & destinarant suppliciis nocentium exercendis. Itaque erat ille locus caluariis, ossibus, fœtore, spurcitiis plenus, & omnibus hominibus abominabilis. Huc te adduxerunt, sancte IESV. vt verò non exhorruisti à Dæmone portari per aërem sublimis, & ab impiis & impuratis hominibus crucifigi, ita nec in loco contaminato: veneras enim nō solùm vt hæc patereris, sed simul vt peccatā portares omnium, quibus nihil est fœdius, nihil peius. Simul hæ indignitates & contumeliæ summam gloriam tibi afferebāt. ita enim non solùm Patris voluntatem cum immensa humilitate adimplebas, sed Dæmones omnes superabas, & vniuersis hominibus salutem conficiebas & vitam, simul Caluariæ locum gloriosum efficiebas: qua in re, vt semper facis, Satanæ, & omnibus præuaricatoribus spiritibus illudebas. Sciebat Dæmon locum illum esse, vbi Abraham voluit ex Dei
Gen.22. obedientia filium Isaac immolare, & immolauit quidem illum in ariete: nouerat ibi sepultum fuisse Adam: curauerat propterea de sua malitia, vt fieret ille locus infamis & execrabilis; & nunc probabat vehementer vt ibi crucifigeretur IESVS, quo fieret eius mors abominanda: contrà verò tu, magne IESV, illam abominationē assumpsisti, & fecisti caluariam omni splēdore & gloria excellentem. Deuentum est ad montem Golgotha & Morian, hoc est, diuinæ illius prouisionis; prouiderat enim Deus illic Filium suum Deum
Cant.4. immolatum iri: peruentum est ad montem Myrrhę, id est, ad amaritudinem aromaticam passionis & sepulturę Christi: ventū ad locum doctrinæ, vnde è cruce & viuens, & moriens, & mortuus quasi è cælesti cathedra docuit Filius Dei mundum vniuersum viam salutis & vitæ sempiternæ, & timorem salutarem vniuersis mortalibus incussit, & cultum Dei indixit perfectum. Recipite hæc mysteria, imprimite cordi vestro, Filiæ Sion; aperite illis intimum & tenerrimum locum. En adest vobis crux Christi, en iam cruci affigendus est IESVS, cordis vestri amor vnicus, salus vestra, & vita sempiterna. Furiosè fiebant omnia & diabolicè ab impurissimis latronibus; nec Satan quiescebat. nam etiamsi noluisset iam IESVM crucifigi; tamen cum id impedire non posset, suggerebat atrocissima quæque crucifixoribus. Contemplamini, animæ deuotæ, atrocitatem singularem.

Erat positum in more, vt qui cum cruciatu publica auctoritate essent supplicio afficiendi, iis daretur vinum aromaticum, cuius potu recreati leuiùs sentirent cruciatum. Humanitatem hanc conuertunt in sæuam inhumanitatem homines impij. Ne demus isti nebuloni nefario vinum pretiosum, illud etiam ebibamus si paratum est: conficiamus illi aliud poculum ipso dignius, è vino quidem, sed acetoso; addamus myrrham acrem, & amaram, etiam fellis singularem amaritudinem & malitiam adiiciamus, quæ omnia corrumpat si quid sit in illis boni. hoc horribile poculum admouent ori IESV. O adorandam boni IESV mansuetudinem & patientiam! Sciebat, ac etiam videbat quæ fiebant, & tamen gustat, vt nullus esset sensus, quo non assumeret pro nostra salute passionem. Nam tactus acerbissimè vulneribus affligebatur, & ad mortem vsque erat affligendus, visus conspectu tam crudelium & actionum & hominum, auditus tot & tam immanium iniuriarum & opprobriorum auditione, olfactus carceris nocturni fœditate, & Golgothæ spurcitiis, & (quæ erat singularis narium eius offensio) fœtore anhelitus hominum spurcissimorum. Additur tandem gustus acerbitas; vt deesset nihil, quod posset pœnam Filij Dei inferre sensibus, & verè esset homo dolorum. Complebatur autem verbum Dei. per has enim passiones, non solùm per mortem, languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. *Isa.53.* Habuit quidem Christus purissimos omnes sensus ac perfectissimos; habemus nos contaminatos & imperfectos: non assumpsit Christus huiusmodi impetfectiones, sed sensuum acerbas pœnas, vt illorum languoribus mederetur per afflictiones suas, & nostras contaminationes expelleret. Ad medicamen igitur nostrorum *Iere.9.* sensuum, per quas portas mors in animam intrare solet, adhibeamus sensuum Christi amarissimos dolores; & quemadmodum ille hæc pertulit, vt nostri sanarentur sensus, ita erit nobis excellens hoc remedium, si medi-

meditatione, & spirituali applicatione ad sanandos nostros sensus illud adhibeamus, sanabuntur enim continenter; nisi nostra impediat ignauia; sanati, tandem erunt in iustorum retributione. Interim non nocebunt eorum impetus, quin potius erunt nobis occasio fortiter pugnandi, & gloriosè vincendi. Sed cur gustatam potionem noluisti bibere sancte IESV? Minimam passionis meæ particulam volui ostendere esse satis potuisse ad redimendum humanum genus; nam illo gustu abundè satisfiebat pro omniũ mortalium peccatis: erat autem ille gustus passio Dei hominis. Ceterùm nolui bibere. cùm enim circumstaret infinita multitudo, & quæ fiebant videret, ne me putaret bibere aromaticum, & simul existimaret ad cruciatuum meorum leuationem accipere, quorum neutrum erat, sapientissimè recusaui bibere; ne meo facto falsas opiniones hominum confirmarem. Simul vobis salutarem doctrinam dabã, si quid vobis propinent impuritatis sensus vestri, vbi primùm amaritudinem illam sentitis, constanter esse reiiciendam, nec in animũ & voluntatem traiiciendam; vnde fieri lethalis possit. Gustasti, magne IESV, pestiferam potionem, id enim statim factum esse in Golgotha significant tui Euangelistæ.

Sed exuerunt te tamen vestes tuas: nudus enim pependisti pro nobis in cruce, cùm bis exutus & rursum indutus fuisses. Nunc tertiùm spoliaris à barbaris militibus, illis vestibus non ampliùs induendus, sed cælestibus gloriæ. At quàm trux fuit hæc exspoliatio! nihil enim iam tibi parcebãt, quem viuum tandem ad patibulum videbant esse perductum. Summa igitur non solùm cum contumelia, sed cum violentia & sæuitia exuunt, & sanguine conglutinatam vulneribus tuis vestem inconsutilem euellunt; non sensim (vt, quoad eius fieri posset, minimùm læderent) sed concisè extrahunt, vt renouarentur vulnera tua miserabiliter afflicte IESV. Iam verò quàm inclementer per coronam spineam tunicam extrahunt, non solùm nihil vel respicientes vel curantes ne spinis hærens corona moueretur, & cruciatum vulneribus afferret; sed id ipsum malitiosè procurant & crudeliter. Itaque commota corona violenter, necesse erat omnia vulnera capitis acerbissimè renouari: vt in vilissimo & abiectissimo homine omnia & quærebantur, & edebantur exempla crudelitatis.

Parabatur interea crux, claui, mallei, designabantur crucifixores, qui essent singulari atrocitate, parabatur titulus summæ cruci ex imperio Pilati repugnantibus Iudæis affigendus. Heu calamitosam rerum faciem & luctuosam! Et fiebant hæc quidem in oculis mansueti agni IESV, & contra eum fiebant, & iam quasi in ipsis crucifigebatur. Illud considera, pie Meditator: Illi sunt claui, quibus configetur pro te IESVS, animæ tuæ lumẽ cæleste; illa crux, cui affigetur; illi carnifices, qui affigent. Imminent hæc Christo, imminent cordi tuo, & animi tui visceribus. Iam distendent in crucem Deum meum, iam arripient manus hi, ille pedes, iam transfigent, iam cruci affigent. Heu metũ! heu dolorem! Sed antequam ad rem ipsam venias, contemplare crucis titulum, & cordi imprime quis sit quem videbis statim crucifigi. En titulum:

HIC EST IESVS NAZARENVS
REX IVDÆORVM.

Hic est qui Moysi dixit: *Ego sum qui sum*, cuius est nomen יהוה tetragrammaton, Dominus in æternum, & memoriale in generatione & generationem. Hic Deus, hic Dominus Deus, qui creauit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt. Deus enim omnia creauit, cuius eadem substantia & esse, eadem potentia & virtus Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Hic est qui omnes Angelos creauit, atque iis, qui seruauerunt suum principatum & domicilium, dedit vitam sempiternam; aliis æternam mortem inflixit. Hic, qui vniuersam creaturam conseruat & gubernat ab initio. Hic est, qui in temporũ plenitudine factus est homo, ex immaculata Virgine carnem sumẽs, & nostras infirmitates; vt pro hominũ peccatis Deo satisfaceret factus pro nobis peccatum, hoc est, hostia pro peccato. Hic est ille, qui cùm acceperit tempus, iustitias iudicabit, & horrendum illud iudicium diuina virtute & maiestate exercebit; in quo hi accipient de eius manu diadema gloriæ sempiternæ, illi in infernum proiicientur, in ignem æternum cum Diabolo & eius Angelis. Hic est, qui verba vitæ æternæ orbi euangelizauit, Euangelium infinitis miraculis confirmauit, IESVS, Saluator sempiternus; & salus æterna mortaliũ: qui cùm sit Dei Patris Filius consubstantialis, & vitam eandẽ habeat in ipso & immortalitatem; eandem nobis cõmunicauit inenarrabili mysterio, & beneficio immenso. Itaque cùm salutem & vitam per

Exod. 3. *Psal. 145.* *Iude.* *Gal. 4.* *1. Cor. 5.* *Psal. 74.* *Ioan. 6.*

peccatum amisissemus, ac rei mortis æternæ essemus coram Deo; morte & malis omnibus profligatis, nobis vitam & salutem sempiternam promeruit. Vt verò esset hoc meritum & salus pretiosior, & exépli diuinioris, voluit illa nobis comparare bona summa, per ea quæ in hac mortalitate habentur summa mala, paupertatem, ignominiam, dolores, cruciatus, mortem: ita enim facta est eius salus gloriosior atque potentior. His tu coniunge, Meditator pie, spiritus tui sensum: hic enim est IESVS cordis tui amor, cordis tui lux & suauitas, cordis tui salus, & vita, & iustitia sempiterna, & sanctificatio. Hic te erudit diuinitus, tibi dat robur cæleste: Hic à te excludit timoris imperfectiones, conciliat timoris puritatem & perfectionem. Hic dat tibi lætam pacem, fructus spiritus & dona IESVS in te generat. Hic te ad perfectionem beatitudinum leuat. In IESV recipis & habes omne bonum, frueris omni bono: sit hoc nomen superbenedictum in sæcula. NAZARENVS, hoc est, germē & flos sanctus, innocēs, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cælo factus, custos & corona, gloria Angelorum & nostra, ex quo bonum germen floret in gloriam sempiternam. Hic sanctitas infinita, puritas immensa, splendor æternus; qui quā Deus à tota creatura cùm esset in æternitate segregatus, & excelsior cælis omnibus, ad nos descendens, sibi nostram humanitatem ita copulauit, ita nobilitauit, vt homo ille fieret cælis omnibus excelsior dignitate & potentia, gloria & diuinitate. REX. Hic est Deus viuens, & Rex sempiternus, ipse est Rex gloriæ, ipse terribilis, Rex magnus super omnem terram; ipse *Rex regum, & Dominus dominantium*. Ipsum constituit Pater æternum Regem super Sion montem sanctum eius, ad prædicandum secretum illud legis Dei magnum. Ipse omnem creaturarum ordinem gubernat & regit, rationalem verò creaturam Angelos & homines præcipua beneuolentia atque prouidentia. Nam Angelis præterquam quòd dat gloriam sempiternam, ipse eorum purgationes, illuminationes, & vniones diuinè administrat, purgat eorum intellectum & illuminat, cùm è diuitiis suæ diuinitatis, vel etiam humanitatis, multa illis reuelat, multa clara facit & aperta, quæ illis antea non erant; tum voluntatem perficit excellenti ex his comparata perfectione, & ad diuinitatem voluntatis vnione: hæc verò & per se gerit, & per superiorum Angelorum in inferiores Angelos ministerium. Porrò autem similiter hierarchiam suā in Ecclesiam exercet, & hierarchicas actiones in Ecclesiæ principes & ministros, vnde totū eius corpus gubernatur & regitur; ipse enim est caput, cuius virtute atque influxu per Spiritum sanctum totū Ecclesiæ corpus, vt est diuina harmonia coagmentatum & compactum, ita augmentum accipit in diuinam ędificationem & charitatem, accepta spiritus subministratione per mutuam membrorum coniunctionem, & donorum mēsuram. Hic Rex inuexit in Orbem terrarum Regnum cælorum, & illud animis nostris inserit magna virtute; in qua exultamus in iubilo & splendore gloriæ Regni cœlestis, & illius in nos redundantia & participatione in Christo & donis eius. In quo Regno, & cælesti eius potentia conculcamus Dæmones, vitia euitamus & compescimus, cælestem Dei virtutē exercemus in virtutum & donorum fulgoribus diuinis per excelsum hunc Regem. IVDÆORVM. Eorū qui nomen Dei & IESV nouerunt, qui illud confitentur, qui illi confitentur, illud laudant & adorant, in illo exultant, in illud credunt & spem suam collocant, amant illud ex toto corde & mente, ex anima tota & viribus, simul operibus confitentur & exaltant; nec similes sunt Iudæorum, qui Christum crucifixerunt; hi enim ore Deum confitebantur, factis nefariis blasphemabant: non est horum Iudæorū vel confitentium Rex Christus, sed Satan, qui est Rex super omnes filios superbiæ. HIC EST IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM.

Accurrite Angeli; attendite ex Limbo sancti Patres; aduertant cæli, terra, omnia elementa, & creaturæ vniuersæ: Venite, adeste, Filiæ Sion, ad spectaculum, quod horrore, & crudelitate, & indignitate, & contumelia superat reliqua omnia quæ sunt, fuerunt, esse possunt: quod omnes Dæmones, omnes homines patrare non potuissent, ac ne cogitare quidem, nisi Deus ipse Filium suum tradere in crucem voluisset, & illic suæ misericordiæ sublimitatem constituere. En arripitur IESVS, Deus homo, prosternitur super horridam crucem nudus, toto corpore atrocissimè vulneratus; spinis acerbissimis coronatus, tot horarum ab horto vsque tot afflictionibus debilitatus; sed plusquam heroica virtute & viribus constans ad crucem perferendam: ad crucem deinde extenditur, & tanta

Marginal notes: 1. Cor 1. — Heb. 7. — Sap. 7. — Hebr. 1. — Hebr. 7. — Iere. 10. — Psal. 23. — Psal. 46. — Apoc. 7. & 9. — Psal. 2. — Ephes. 4. — Deut. 6. — Tit. 1. — Iob 14. — Basil. in Psal. 21. — Ber. in Serm. de passione.

tanta quidem violentia extenditur & atrocitate, vt facillimum fuerit ossa eius omnia dinumerare. Itaque connexiones ossium quæ per neruos fiunt, diuulsæ auque luxatæ sunt, vnde necessum erat summum dolorem prouenire. O inuentionem plusquam diabolicam! Exteriùs iam nihil erat vbi sæuirent impij ante crucifixionem, interiùs nunc in neruos suam intendunt atrocitatem. Extendamus malefici corpus vi quanta poterimus maxima, ita fiet vt in omnibus neruis durissimè crucietur, & viribus deficiatur quibus adhuc vigere videtur sceleratus, & fiant illi duriores crucis acerbitates. O immensam immanitatem! O patientiam benigni IESV & fortitudinem infinitam! Excedebat hic cruciatus superiores omnes, quorum similes quidem permisit Deus Satanæ in Iob, sed hunc non permisit. Tu igitur & plagis Iob antecedis, & hoc cruciatu longè superas magne IESV, vt verè pro te scriptum sit: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte, si est dolor sicut dolor meus.* Threni. cap. 1. Psal. 21. Fluxa facta sunt mea membra, dispersis ossibus & dissipatis neruorũ extensione & cruciatu. Deinde non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ, Psal. 37. quam contra peccatores homines conceptam exerces in me Pater sancte; neque pax ossibus meis à facie peccatorum meorum, pro quibus tanquam meis patior. Pacem quidem ossa mea habuerunt & colligationem antea; nunc verò ita crudeliter extensis omnibus membris, nullus est sanus consensus, vel integra colligatio inter ossa mea. Dissipentur, ô Meditator pie, omnia ossa animæ tuæ, omnis virtus tua contabescat, cùm hæc vides. Sed habes tamen, vnde leuiùs ea ferre possis, si cogites virtutes animæ tuæ per peccata tua dispersas hoc Christi cruciatu reparari, atque in suum concentum redire. Verùm vnde leuare videris posse dolorem, inde auges vehementiùs. quod enim cor sufferat tantum cruciatum à Deo sustineri, vt suæ infirmitates curentur? præsertim cùm tanta sit in nobis socordia, vt his præsidiis frequenter vel abutamur, vel illa negligamus.

In tanto cruciatu cùm esset Dominus gloriæ IESVS, atrocissimis (quod animus dicere fugit) clauis est cruci affixus à nefariis hominibus. Audite Angeli malleorum sonum Isa. 33. crudelem, audite è Limbo Patres, audite cæli, & creaturæ omnes: at audire tamen refugitis præ vestro dolore & gemitu, compatientes Creatori qui crucifigitur, quod nos in vobis sentimus. Penetrauit ille malleorum sonitus truculentus Cælum, Infernum, omnem creaturam: Angeli amarè flebant suo fletu, obstupescebant cæli, & desolabuntur vehementer, Isa. 33. lugebat & elanguescebat terra. Verùm sol apertiùs testatus est suum luctum, huic luna subseruiuit. neque enim sustinuerunt mundi luminaria tantum nefas aspicere, vel tam horrendo & impio spectaculo suum lumen communicare. Quò discedis luna? Nolo lucem à sole recipere, quam possim in orbem spargere; neque ferre possum solem suam orbi terrarum impartiri: subibo solis faciem contra mei motus vel officij naturam; itaque ne ipse quidem poterit ad homines lumen suum emittere: ita vult Deus crucifixus. Excurrit ad solem, eripit illi radios; quod officium cupidè accepit sol, tantam immanitatem exhorrens. Fit eclipsis horrenda, & tenebræ super terram, horribilior in mentibus Iudæorum & Romanorum obtenebratio. Vide cæca obstinatio quid faciat, lugente vniuersa creatura; Romani ac Iudæi in ipsis eclipsis tenebris non deserunt tamen suã crudelitatem, neq; animaduertunt naturam ipsam commotam atrociter ipsis minari. At, bone IESV, ad eum luctum cùm moueres tuam creaturam; quis erat sensus animi tui & corporis? Primùm Patri perfectè obediebam, dabam mansuetissimè manus & pedes crucifigentibus, sentiebam dolorem maximum, suprà quàm explicari à vobis possit vel intelligi, & ad primam transfixionem exhorruit corpus totum, & renouatus omnium vulnerum est sensus & neruorum. Non solùm autem acerbissimus erat cruciatus meus, quòd membra sunt mihi clauis transfixa, vbi propter concursum neruorum frequentem est acutissimus sensus; sed propter intentam affixionem, quæ faciebat vt illa ossium luxatio, & neruorum sæua extensio in intensione sua perseueraret, & longissimo cruciatu. Itaque cùm non esset sanitas in carne mea, nec ossibus vel neruis meis pax affixio manuum mearum & pedum illas pœnas suo cruciatu augebat crudeliter. Adhæc illæ manuum & pedum plagæ erant non solùm per se crudeles, verùm mortiferæ etiam; quòd in cruce essent, hoc est, quæ mortem essent cum diuturno cruciatu mihi allaturæ. Erant simul immensi mei dolores interni. configebatur mihi cor

meum: omnes vires internæ, omnes mei intellectus & voluntatis operationes, quâ corpus, quâ creata respiciebant, simul mecum crucifixa sunt; ad omnia pertingebat dolor, afflictio, ignominia: sola erat diuinitas quæ illa nec patiebatur, nec pati poterat. erat quidem vnita humanitati, quæ ista patiebatur, & propterea verè dicebatur crucifigi & pati Deus, quia vera erat humanitatis & Verbi vnio: similiter verò nihil patiebatur anima mea secundùm superiorem portionem, quæ erat beata. At hæc tantum aberat vt meum dolorem & pœnam minuerent, vt etiam augerent. Cùm enim sensum humanitatis non leuarent, nobilitarent autem humanitatis dignitatem & perfectionem, proueniebant dolores acriores incomparabiliter & acerbiores. O res immensas! O pelagus infiniti doloris & mysteriorum! O fontem lachrymarum & dolorum! quis hæc animo capere potest, aut ferre? quis luctus non stupet? quæ verba non fiunt muta? Video, anima mea, omnia te deficere, si intellectu velis agere, si verbis; ad cor tibi accurrendum, ibi sentienda Christi ad crucem extensio, ibi primùm dissoluatur cor tuum, cordis ossa & nerui dissipentur, & si quid virium est affligatur. Ita afflictum cor tuum sentiat priùs adesse crucifixores Christi, arripere clauos & malleos, clauos incutere in manus & pedes Christi, & simul in cor tuum. Ibi deficiat in plagis Christi cor tuum, anima tua: omnes tuæ potentiæ, omnes sensus sint crucifixi. Hic dolor de Christo qui crucifigitur suscipiatur, & è crucifixo conuertatur ad peccata tua: hîc, non alibi, meliùs illorum cognitionem accipies; Christum enim cum tanto cruciatu atque acerbitate oportuit crucifigi, vt pro illis Deo satisfaceret. At sumus aridi, sumus insensati, oculos mentis habemus malè fascinatos; ante nostros oculos proscriptus est Deus, & in nobis crucifixus, & non sentimus, non mouemur, non crucifigimus simul cum Christo veterem hominem, quem ille secum crucisuffixit, non meum solùm, sed omnium. Et quidem cum Christo mundus vniuersus est crucifixus: quid enim fuit crux Christi nisi pœna mundi, ignominia, conculcatio, victoria? Crucifixus est nobis mundus; quare in nobis nihil habet, in nos nihil audet, nihil potest: necessum tamen est vt nos mundo crucifigamur. Crucifixum est cum Christo, quicquid Deo displicebat in mundo, & mihi quidem illud crucifixũ est; propter me enim illa assumpta est à Christo pœna & mors. Coniunctum igitur est vt simul ego crucifigar sensu, crucis imitatione & meditatione; vt nihil mundus reperiat in me, quod non sit crucifixum & mortuum in cruce cum Christo. O Christe bone & magne, sensum & vim tuæ crucifixionis & crucis imprime in cor meum; intimam, viuam, acrem, efficacem; vt in cruce, & ex cruce tua vitam accipiam sempiternam. Amen.

Gal. 3. *Rom. 6.* *Coloss. 3.*

ERIGI-

ERIGITVR CRVX.

Matt. xxvij. Marc. xv. Luc. xxiij. Ioan. xix.

A. *Foramen paratum ad crucem defigendam.* B. *Varijs artibus erigitur crux; statuitur, & firmatur.*	C. *Variæ facies circunstantium, dum erigeretur & statueretur crux cum summo dolore* IESV.

ERIGITVR CRVX.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In cj. imaginem Adnotatiuncula. cj. 128.

A. *Foramen paratum ad crucem defigendam.*
B. *Variis artibus erigitur crux, statuitur, & firmatur.*
C. *Varia facies circumstantium dum erigeretur & statueretur crux, cum summo dolore* IESV.

ADNOTATIO.

A. *Paratum prius est foramen, quo crux iniecta sustentaretur: vel quod erat aliis crucibus præparatum, id expurgatum est & expeditum.*

B. Acerbissimum dolorem sustinebat IESVS *è tribus clauis, non cessabant è totius corporis vulneribus dolores; succedit tamen longè durissimus atque acerbissimus cruciatus. Incipiunt leuare crucem, vt in foramen statuant. illinc contis & furcis attollunt; hinc contrà funibus trahunt: incumbunt omnes in opus crudelissimum. quod cùm faciunt, incipit vulneribus manuum pedumq; niti bonus* IESVS *cum acerbissimo cruciatu, quem augebat neruorum frequens qui fit in manus & pedes concursus. Quò magis leuatur crux, eò magis augentur dolores, maior fit sanguinis effusio. Fiebant autem crucis succussiones, siue quòd res ita ferret, siue carnificum crudeli insultatione, cùm conantur, trahunt, distrahunt, impellunt, tollunt crucem homines truculentissimi; vnde noui cruciatus bono* IESV *incutiebantur identidem, simul toto corpore ex illa violentia vulnera recrudescebant. Statuitur tandem & firmatur crux, & totus è solis vulneribus pendet Christus. Figuntur simul ab aliis duorum crucifixorum latronum cruces hinc inde, in turpissimam* IESV *ignominiam. Ventum est iam ad summum & vltimum Christi dolorem; nihil enim licuit amplius impiis in corpus* IESV, *nisi quòd obtulerunt acetum sitienti: sed hic dolor postremus sæuissimas accessiones accepit continenter tribus horis, & paulatim mortem attulit* IESV.

O Christe IESV *benigne, Deus immensæ maiestatis, atque infinitæ potentiæ, quo pacto potuerunt te tres claui cruci adstringere? Nō poterant claui, non vniuersæ creaturæ omnis potentia, potuit meus amor in mortales, mea obedientia in Patrem. Sed quomodo potes tantum cruciatum perferre? Erat meum corpus, & tota ratio humanitatis perfectissima, atque fortissimæ vires & animi & corporis, longè quàm aliorū hominum excellentiores; ita, supra omnium hominum facultatem & patrare fortia poteram, & pati.*

C. Vbi incepit crux attolli & conspici, ibi verò clamor attolli cœptus est omnium confusissimus, gaudentium, insultantium, blasphemantium, flentium, compatientium, mirantium, obseruantium. Fluctuat clamor, & crux vario conatu & euentu erigitur, donec hac stabilita, ille aliqua ex parte resedit.

Verùm longè diuersum clamorem & commiserationem Maria Virgo edidit, & quæ cum illa astabant piæ mulieres, & discipuli. primùm quidem stupent; deinde conspicere crucem non patitur cordis eorum teneritudo; tandem exclamant ex intimo cordis sensu & cruciatu. sed hæc facit Maria summa cum maiestate, alij varia doloris significatione. Vbi primùm licuit, coniecit oculos IESVS *in dilectam atque afflictam Matrem, hæc vicissim in illum: vulneratur vtriusque cor alterius doloribus vehemēter. sed hoc differunt, quòd Christi dolores à nullo consolationem accipiunt, sed augentur continuè, & mortem accelerant; Mariæ verò animus & vita conseruatur à Filio moriente. Itaque multiplicatis animi doloribus, & corporis afflictionibus ex illis doloribus deriuatis, tamē non derelinquitur à Filio, derelinquitur Filius à Patre, consolatione & virtute Filij Mater sustentatur. Conspicit omnes bonus* IESVS, *non solùm præsentes, sed quotquot erāt futuri; pro omnibus suos dolores, mortem suam offert Patri, omnium conspectu ad omnium misericordiam commouetur. Hic autem peruenit planctus & luctus Mariæ, sociarum, atque discipulorum ad plenitudinem, vt Christi dolores: vt autem hi ad mortem vsque continuantur atque augentur, ita illorum dolores, planctus, mæstitia, verùm imitantur omnes Mariæ magnanimitatem, hæc Filij.*

MEDI-

MEDITATIO.

NOn possum cogere cor meum, crucifixe IESV, vt à tua crucifixione discedam: reuocant me claui, mallei, manus tuæ & pedes, milites crucifigentes, Iudæi crucifixores. Bernard. Heus claui! quis vobis tantam potentiam dedit, vt manus & pedes Dei traiiceretis? quis tantam truculentiam, vt Deum tam sæuo cruciatu afficeretis? Si expalluit & expauit tota mundi machina ad crucem Christi & mortem, cur non vos? At vos facitis vt paueat orbis, cum id facitis vnde mors Dei consequatur. Desinite duri esse aduersus vestrum Creatorem, & duriciem potiùs vestram, & acumen in me conuertite. Non possunt id facere claui, non possunt non crudeles esse in Christum; ita enim vult Deus, ita Christus ipse: voluntas igitur Dei vires fecit clauis, & Christi immensa charitas. Claui non potuerunt configere Deum, nisi Deus voluisset; nos possumus non cōfigere: vult Deus, imperat, minatur mortem æternam, vt ne configamus; & tamen configimus eheu nostris peccatis Christum ad crucem. Crudeliores igitur nos clauis, qui Christo clauos incutimus, atque adeò claui ipsi sumus; & tamen præ mentis nostræ peruersitate id non sentimus. Audite & vos mallei. Aduersus quem vestram duritiam paratis & violentiam? Contra IESVM. Erratis. si enim noluisset transfigi Christus, nulli mallei id potuissent, non creatura vniuersa: at voluit clauis Configi Christus, & vt id possetis concessit. Verùm quæ erat malleorum necessitas? Vt ligno affigeretur. Refugit igitur lignum clauum suscipere, præsertim sanguine Dei imbutum. hoc etiam ne refugiat lignum dat Christus, nec ipse refugit clauis ligno affigi. Illi sunt claui, illi mallei ad meum cor adhibendi, & ad illud configendum necessarij. Venite claui, sed Christi sanguine madidi, venite, transfigite cor meum, imbuite sanguine Dei, duritiem eius expurgate, acutum sensum crucifixi Christi in illud impingite. Est meum cor durum, est contumax, non cedit clauis: adhibe tu, magne IESV, tuum Iere. 23. Esa. 33. malleum conterentem petram, & ignem consumentem eius impuritatem, vt tuos clauos suscipere possit; & ita confige, vt à corde meo non auferantur in sempiternum, & fiant in hac vita mihi salutares, in cælo gloriosi. Configant timore tuo carnem meam, & sensus & Psal. 118. potentias omnes, & cruci affigant tuæ, & suaui iugo tuo, & leui oneri; & acre desiderium & efficaciam inserant perpetuò tibi seruiendi. Nam si verba sapientum tuorum stimuli Eccl. 12. sunt, & quasi claui, sancte IESV; in altum defixi, te auctore & pastore, quid non poterunt tui ipsius claui? quos stimulos non superabunt? quam profunditatem non penetrabunt? Omnipotentes sunt claui tui, Domine IESV, infinitæ tuæ passiones.

O Domine magne IESV, nónne manus tuæ fecerunt cælum & terram, Angelos om- Esth. 13. nes & homines, & omnia quæ cæli ambitu continentur? nónne conseruant illæ & gubernant omnia? tu es enim Dei Patris potentia. Tu creasti omnia, & per te creauit Pater omnia: & tamen tuæ sunt hæ manus, quæ cruci affiguntur. tuæ igitur hæ illarum manuum sunt manus quæ omnia crearunt: illæ manus crearunt omnia, hæ restaurant, & perficiunt, Coloss. & pacificant omnia, siue quæ in terris, siue quæ in cælis sunt. O diuinas manus & potentes? Verùm heu durissimis clauis configuntur; & tamen sunt Dei manus, sunt manus illæ quæ sanitates innumeras, quæ vitam hominibus contulerunt, & æternam quidem omnibus Deo obtemperantibus. Sunt istæ, Cant. 5. manus, illæ tornatiles, aureæ, plenæ hyacinthis, Spiritus sancti, & Virginis purissimæ excellentissimo torno fabrefactæ & artificio, è diuitiis cælestibus compactæ, pretiosissimis annulis & excellentiis ornatissimæ. Ita factæ sunt manus tuæ, magne IESV: sed nunc longè diuerso torno illas fabrefaciunt homines crudelissimi. En tornus sunt claui, annuli plagæ sunt inflictę, aurum dolor sęuus, hyacinthi ignominia ingens. Verùm ô sapientiam tuam & potentiam, IESV, & virtutes diuinas! fiunt circuli, siue annuli manuū tuarum aurei; per eos enim immensas diuinitatis diuitias mortalibus effundis, & dona cælestia communicas. Verè aperuisti manus tuas, & apertas semper habes, & imples omne ani- Psal. 144. mal & omnia bonitate tua & benedictione. Verè instrumentum omnium instrumentorum præstantissimum sunt manus; sed tuæ, sed crucifixæ. O mysteriū omni admiratione superius! Nihil gratiæ, nihil salutis, vel vitæ, vel donorum largiris, nullum saluas, nullum

lum ad Regnum cælorum perducis, nisi per manuum tuarum vulnera: hæc enim tua vulnera, vt & pedum, attulerũt tibi mortem crucis, quæ est omnium bonorum meritum, & gratiarum omnium architectonicum instrumentum. Ex his manibus tuis crucifixis emicat splendor virtutis & lucis: in his posuit *Abac. 3.* Deus cornua & robur potentiæ suæ, & nostræ salutis & vitæ sempiternæ. Ibi recondita est fortitudo Patris tui & tua; ibi reposita nostra spes, lux nostra; sed simul noster luctus, nostra acerbitas, noster planctus; tum quòd Dei nostri manus crudeliter affiguntur ligno, tum quòd propter nostra peccata (quæ ipsa claui sunt) cruci affiguntur.

Transfigebantur simul diuini tui pedes, sancte IESV: communicabant sibi inuicem cruciatus manus & pedes, quod faciebat neruorum communio ab vno loco prodeuntium, quorum est frequens concursus in manibus & pedibus. O pedes sancti & benedicti! Hi sunt pedes, quibus, & quidem nudis, *Matth. 4. & 9.* ad obeundam Patris tui obedientiam totam Palæstinam peragrasti, quærens quos ad salutem æternam vocares & adduceres, seminans *Matth. 14.* verbum tuum, Dei doctrinam, dans sanitatem & vitam hominibus. Hi sunt, quibus mare tibi se calcabile præbuit libenter, agnoscens creatoris sui pedes. Hi sunt, quibus præcedebas expeditè Apostolos veniens Ierosolymam ad crucem, quibus obuiam Iudæ proditori & armatis ex horto prodiisti. Hi sunt pedes, qui & fecerunt & faciunt pulcherrimos *Isa. 52.* pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona. Quàm igitur sunt pulchri & perfecti tui pedes, vnde tota prouenit pulchritudo & perfectio! Cucurristi, sancte IESV, viam mandatorum Patris tui; & hominibus, *Psal. 118.* vt cucurrere illam possent, tuis his pedibus facultatem contulisti. Hi sunt pedes Dei, & tamen atrocissimo clauo transfiguntur. Existimastis vos, homines vesani & furiosi, officium pedum eripere IESV, nec contenti funis vinculo, clauo affixistis cruci: at errastis belluæ. primùm per transfixos pedes aperta est via diuinis Christi in homines beneficiis, quæ per hæc vulnera nobis prouenerunt; tum his vulneribus pedes nobis sunt facti, quibus ad Deũ veniamus. Per hos clauos, per has plagas su- *Ephes. 2.* mus corpori Christi insiti: ex his virtutem diuinam accipimus, qua non solùm qui longè eramus propè efficiamur, sed vt pedum Christi formam induti ambulemus coram Deo, & ad perfectionem contendamus, & in semitis *Psal. 16.* Dei gressus nostri dirigantur, nec vestigia nostra moueantur; vt ambulantes in via immaculata Deo ministremus; opera quæ dedit nobis Christus, in ipsis ambulemus. Loquuntur nobis hi pedes; hæc vulnera diuina virtute & efficacia, *Surge, & ambula*. Hæc prouenerunt ex vestra crudelitate homines impij, verùm non intellexistis: intelligetis, vbi in ærumnas vestras & infinita mala incidetis, illos esse pedes, quibus iram promouet aduersum vos Deus; illas manus, quibus pugnabit cõtra vos, quãdo in prædam & direptionẽ Dæmonibus dabimini; ab his pedibus extrudemini in horrendum Inferni baratrum. Pedes Dei habes, anima mea, in corde tuo cruci cõfixos; habes manus Dei, habes quatuor flumina misericordiæ Dei omnipotentis illinc ad te influentia, ex fonte inexhausto passionis & crucis Christi. Hæ sunt plagæ, quæ Christo mortem adferunt, hæ simul peccatis mortem adferũt. Vide ne sinas è corde tuo supereffluere hanc diuinitatis virtutem; in illis enim est salus tua & vita. Contrà verò, quatuor illa sunt cornua, *Zach. 1.* quæ ventilabunt & dispergent animæ tuæ & cordis omnem substantiam, & pacem, & salutem, si negligas.

O truculentos milites! audetis vos Deum crucifigere? At nesciebamus. Nescientes quidem Deum cruci affigebatis: sed tamen sciebatis hominem esse iustum, iustum igitur hominem crucifixistis è vestra conscientia. At eramus Pilati milites, qui sic imperabat fieri. Per aliquos, non per vos. vestra igitur voluntate illud facinus horrendum perpetrastis; eò scelerati magis, & magis detestabiles. Exhorruit sol ad vestrã truculentiam & luna. quid? vos non expauistis, non exhorruistis? cùm malleos in clauos incuteretis, non contremuerunt manus vestræ & ossa, non est cor vestrum emortuum? Quòd si nihil horum sentiebatis, homines non fuistis, sed feræ, & feris magis insensati. Absque dubitatione pessimos oportuit vos fuisse homines & profligatissimos, per quos Dei prouidentia permiserit Deum hominem crucifigi. In quem putastis vos fuisse crudeles? Ecce ille idem ve- *Apoc. 1.* nit in nubibus; venit in potestate magna & *Luc. 21. Iud. Apost.* maiestate: ecce venit in sanctis milibus suis facere iudicium contra omnes impios, de omnibus operibus impietatis eorum, quibus impie egerunt; & de omnibus duris, quæ loquuti sunt contra eum peccatores impij: Omnes

quidem

quidem designantur impij, sed vos præcipuè, qui non solum loquuti estis contra vniuersorum iudicem Christum dura, sed fecistis durissima. Omnes designãtur: videbit enim eum omnis oculus, nominatim verò vos, qui eum pupugistis & transfixistis.

Apoc. 1.

At vestram, Iudæi crucifixores nefarij, impietatem, quis possit exponere? quę tanta fuit, tanta ingratitudo & animorum peruersitas, tanta malitia & inuidia, tanta obstinatio; vt humana fides omnis lõgè superetur, & exempla omnia. Videte beneficia, homines pessimi, quæ vobis contulit Deus: aspicite contrà, quæ vos in Deum maleficia retulistis. Ille initio ex vestra gente constituit carnem sumere, & esse homo Iudæus; vos semper fecistis vnde nollet è vobis illam assumere, semper fuistis mali, peruersi, rebelles: ille tamen vicit semper vestram malitiam sua benignitate, fide, & veritate. Corruperant ante diluuium ferè omnes homines viam suam; conseruauit tamen semen vestrum Deus per Noë & arcam: contaminatus est mundus postea idololatria; dedit Deus Abrahã, per quem ab impio cultu liberaremini, & Patriarchas: perieratis fame; dedit vobis Iosephum saluatorem: quod cùm fecit, vicit vestrum pessimum flagitium suo in vos beneficio singulari. Ad vestram internecionem coniurauerat Pharao; misit ad vos Moysen, quem vos repuleratis, qui eduxit vos de Ægypto per signa & ostenta ingentia, & internecionẽ exercitus vniuersi Ægyptiorum. Qua in re illud etiam magnum accepistis beneficium, vt à consuetudine & cultu impio Ægyptiorum abstraheremini. In deserto quoties fuistis rebelles, & inobedientes, & idololatræ! Quare propter iniquitates vestras voluit vos delere Deus; sed vicit suam iustitiam per suam misericordiam. Aluit vos sua manu & vestiuit, & habitauit inter vos; introduxit in terram suæ promissionis. In ea quoties Deum offendistis! quoties ab eius cultu ad Dæmones recessistis! quam sæpè vt deleret vos commeriti estis! sed tamẽ identidem per iudices eripuit vos de malis vestris. Petiistis Regem contra Dei voluntatem; id etiam vobis condonauit, & per Dauid vos recreauit, per Salomonẽ exaltauit, etiamsi deprauatus hic fuerit per mulieres. Post hunc decem tribus, idololatriam secutæ, cum Rege suo sunt deletæ: Rex vero Iuda, cuius Regno indulgebat Deus, quàm sæpè fuit idololatra! Misit ad vos subinde Deus Prophetas, hos persecuti estis, & interfecistis eos qui prænuntiabant de aduentu iusti. Cùm autem pugnaretis contra Deum vestris sceleribus semper, Iudam etiam ipsum sæpè afflixit, dein deleuit etiam cum vrbe & Templo per Nabuchodonosor. Verùm vt pater semper vobiscum egit, castigauit misertus vestri, vt emendaret. Et hoc fuit insigne Dei pietatis in vos. decem tribus destituit; reliquas omnes nationes despexit; vos numquam dereliquit: itaque post annos septuaginta eduxit in Iudæam, dedit vobis Principes, ædificauit templum & vrbem. Ab Aman & edictis crudelibus Assueri vos liberauit, pacatum vobis fecit Alexandrum Macedonem: eripuit ab Antiocho, sub quo longè plurimi legem abnegastis. Respirastis tãdem sub Machabæis: sed ita tamen vt nullum Prophetam dederit vobis Deus post Malachiam; nisi Reges paucos permisit, & eos è Machabæis. Erant eo tempore ingentia vestra peccata; quare Deus acriùs vos puniuit, dans gentem vestram in manus Romanorum, & per hos in Idumæorum antiquorum hostium, in Herodis & filiorum. Permisit in vobis sectas in lege, Sacerdotij electionem corrumpi; non tamen permisit tunc in vobis idololatriam, quod fuit excellens Dei in vos beneficium. ita coniectis in extremas calamitates lumen veritatis Deus reliquit, quod sequeremini vt Messiam reciperetis, quem clamabant iam omnia esse proximum vel venisse. At vos huc maiorem attulistis animorum peruersitatem. recèns natũ Christum, quem per tot signa, per tot Scripturas potuistis agnoscere; tamen statim voluistis etiam vos, non solùm Herodes, interficere. Deinde duodecimo Christi anno potuistis illum cognoscere; non cognouistis tamen. Adhæc dubium esse non potest Christum orasse pro vobis, & magnos fuisse gratiæ impulsus in vos; & tamen semper Spiritui sancto restitistis. Incepit Regnum cælorum prædicare Christus; ibi verò aduersus vestrum Messiam & Deum exarsistis sæua inuidia, & animi peruersitate, & malitia, & odio; nec vmquam desiistis, donec repugnante Præside Romano cruci affigi Dominum gloriæ furiosè & minaciter peruicistis. Quid ad hæc omnia dicetis consceleratí Iudæi crucifixores? nam milites quidem numquam crucifixissent IESVM, vel concessisset Pilatus, nisi per vos. Vos, vos crucifixistis Messiam, quem toties antea voluistis interficere. Sed quid in illis

Gen. 6. — *1. Reg.* 8. — *3. Reg.* 11. — *Act.* 7. — *August. tom.* 9. *lib.* 1. *de Symb. ad Catechu. cap.* 5. & *lib.* 3. *c.* 4. *Hieron in Matth.* — *Act.* 7.

illis omnibus vidiſtis, quod non à ſumma Dei charitate eſſet profectum? Summis eſt beneficiis proſecutus vos Deus iam inde ab orbe condito per omnes ætates; ac tandem illo, propter quod alia omnia fuerunt vobis collata. ſumpſit enim ex veſtra gente carnem, factus eſt Deus homo Iudæus, dedit ſe ipſum vobis Deus; infinitum, ſi agnouiſſetis, beneficium. Vos elegit quibus primùm legis Euangelicæ lucem communicaret & perfectionem. Addidit prædicationi æterni Euangelij, vt gloriam eius manifeſtaret, & doctrinam confirmaret, & veſtræ infirmitati mederetur, miracula omnis generis innumerabilia. ſanauit veſtros ægrotos, Dæmones è veſtrorum corporibus eiecit; cæcis oculorum, ſurdis aurium, mutis linguæ officium reſtituit; vitam ſpiritualem his omnibus ſimul largitus eſt, & vobis numquam non obtulit, numquam non ad illam & per doctrinam ſuam, & per miracula vocauit & cohortatus eſt. Quid vel ipſe vel pater eius Deus boni facere vobis potuit, quod non fecerit, quod non obtulerit? Et tamen vos omnium mortalium peſſimi, & ingratiſſimi, & crudeliſſimi illum morte turpiſſima affeciſtis: vos Pilatum, vos milites adegiſtis, vt Deum crucifigerent, & quidem ſemper deſiderantem veſtram ſalutem, ſemper pro vobis orantem; in ipſis etiam mortis anguſtiis, è cruce ipſa. O corda non hominum, ſed potiùs ferarum crudelium duriſſima! ô immanitatem immenſam! ô peccatum infinitum!

Verùm ad Chriſtũ crucifixum nos vocant Iudæi ipſi, furiosè vociferantes: erigatur *Deut.21.* crux, ſuſpendatur è ligno, vt ſit planè maledictus à Deo. Hoc verò iam conabantur ſæui milites; erigatur, ſuſpendatur maleficus, pendeat è clauis ſuis. Conclamant omnes ſimul, erigunt crucem ſumma cum contumelia & cruciatu, figunt. O horrendum ſpectaculum, & cruciatum ſuprà quàm explicari poteſt acerbiſſimum! Hanc crucem, hos clauos *Iſa.66. Hebr.1.* fecerunt tibi ſedem homines impij: ſedes tamen tua cælum eſt: Thronus enim tuus in ſæculum ſæculi apud Patrem & Spiritum ſanctum in vnitate diuinitatis eſt; terra autem, vt *Hier.23.* eſt pedum Dei ſcabellum, ita tuorum. Imples quidem omnia infinita tua eſſentia, potentia, atque præſentia, & excelſus es ſuper omnia, & in omnibus; & tamen pedum tuorum ſubſellium in templo tuo typico eſſe *Pſal.79.* voluiſti, vbi ſediſti ſuper Cherubim; vnde vim tuam atque miſericordiam extendiſti & formaſti in terra, & exaudiſti preces ac ſacrificia ſeruorum tuorum illorum: longè tamen maiorem terram, & ſcabellum tuæ virtutis & miſerationum elegiſti in tua humanitate, longè perfectius templũ fuit quod aſſumpſiſti, hoc verius eſt ſcabellum pedum tuorum, & locus quem dixiſti te eſſe glorifi- *Iſa.60.* caturum. Neque enim illud templum eſt glorificatum; ſed hoc tuum, hæc tua humanitas: nam illud quicquid habuit gloriæ, propter hoc habuit, & ex hoc habuit; vt fuerit verè maior gloria domus huius nouiſſimæ plus quàm primæ, plus quàm ſecundæ. Hos *Agg.2.* pedes tuos celebrant Seraphim apud Iſaiam, vbi vidit gloriam tuam Domine IESV, & de te *Iſa.6.* locutus eſt: ſublimi enim reuelatione cogno- *Ioan.12.* uit Euangelicus Propheta diuinitatis tuæ excellentiam, tum etiã incarnationis & humanitatis, & Seraphinos prædicat alis duabus texiſſe faciem tuã, id eſt, diuinitatis myſteriũ, & aliis duabus texiſſe incarnationis & humanitatis, profeſſos illa duo eſſe ſecreta Dei; vt alibi ſcribit, *Secretum meum mihi, ſecretum meũ* *Iſa.24.* *mihi.* Ineffabilia ſunt hæc Dei myſteria ſilẽtio celebranda, etiam ab Angelis, atque adoranda. Incarnatio igitur tua & humanitas tui ſunt pedes, quibus ad nos veniſti, ſub quibus omnia ſubiecit Pater Deus, & inimicos omnes tuos ſub his pedibus ſubdidit, & ſcabel- *Pſal.109.* lum fecit ſcabelli tui. Verùm aliã ſedem tibi, aliud ſcabellum impij his pedibus dederunt; crucem ipſam, toti humanitati thronum, atque adeò Deo homini. Simul horum pedum, hoc eſt, Dei hominis pedibus ſæuiſſimum poſuerunt ſubſellium duriſſimum clauum; hoc enim nitebantur pedes tui ſancti & benedicti in cruce. In te ſæuiebat dolor vtriuſq; vulneris crudeliſſimus è pondere totius corporis, niſi quâ e vulneribus & cruciatu manuum nõ tam leuabatur quàm excipiebatur: quæ erant vices miſerandæ, vt non poſſent manuum dolores ſe remittere, quin augerentur pedum; neque horum abſque illorum incremento. O vices acerbas, & ſuprà quã dici poteſt miſerabiles! ſi quidem vices fuerũt, & non potiùs diuiſis cruciatibus ſumma erat & manuũ crudelitas per ſe, & per ſe pedum, & auctior continenter. Vos quidem amentes Iudæi illum exiſtimaſtis fa- *Deut.21.* cere maledictũ à Deo, quia ſuſpendiſtis, & putaſtis facere execratũ omnibus hominibus & abominabilem, atque adeò illa fuit atrox veſtra pugna contra Deũ: vicit tamẽ conſcelera-

tam vestram insipientiam Deus per infirmitatem; noluit enim per potentiam, quod poterat, sed per lignum, crucem, suspensionem, per mortem Filij sui; quod fuit suam misericordiam magnificare, & potentiam exaltare. O cæcitatem! Clamant Scripturæ Messiam sacrificandum pro peccatis. Nam quid tot

Hebr. 9. & 10. hostiæ, quid hircus, quid sanguis vitulæ aspersus significant? quid habent virtutis? Animalium enim sanguine mundari peccata impossibile est. Significabant videlicet verum

2. Cor. 5. sacrificium Christi venturi, quem propterea fecit Deus peccatum, hoc est, hostiam pro peccato quam vos ipsi dicitis peccatum; fecit maledictum, hoc est, tradidit vt suspenderetur in ligno, veluti qui propter peccata sua suspendebantur. Ipse quidem crucifixus & suspensus in cruce est, sed propter peccata non sua, sed nostra omnium. Audite obstinati apud Dauidem clamantem è cruce Chri-

Psal. 21. etiam iuxta Hebr. stum: *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? longè à salute mea verba delictorum meorum, ac rugitus mei*, siue causa rugitus mei. Quæ verba vt intelligerentur, rursum dicit: *Quæ non rapui, tunc exoluebam: tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita.* Audite verò Isaiam hæc quasi

Isa. 53. confertim explicantem: *Dominus posuit in eo peccata omnium nostrûm. Propter scelus populi percussi eum. Iniquitatem non fecit, non inuentus est dolus in ore eius; & Dominus voluit conterere eum in infirmitate.* Ponet animam pro peccato, iniquitates eorum ipse portauit. *Vulneratus est propter iniquitates nostras, & attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus.* Quid potuit vel apertiùs, vel vehementiùs

2. Cor. 5. Gal. 3. dici? & adhuc ignorare vultis Christi crucem peccatum fuisse & maledictum, hoc est, pro nostris peccatis hostiam, pro nostris peccatis crucis mortem, felicissimum peccatum, gloriosissimam crucem? Hæc est exaltatio serpentis ænei ac fortissimi, & diuina charitate inflammati. Te, bone IESV, ille serpens de- Num. 21. Ioan. 3.
signabat, per quem ille Mosis sanabat lethalia corporis vulnera; tu verò semen es, quod caput serpentis Satanæ contriuisti; & serpens ignitus & æneus, qui per tuum conspectum, & fidem charitate ignitam, serpentum omnium, Dæmonum sanasti morsus, & venena depulisti. Verè semper illudis, Domine, Leuiathæ, Diabolo & eius ministris. Ille per serpentem perdidit genus humanum; tu per serpentē filios Israel sanasti, & vim tuæ crucis in illo serpente significasti, & in te exhibuisti. Ille serpens sine sensu exaltatus est in signum; tu verò, Domine IESV, cum summo cruciatu sensuum tuorum in salutem. Illi exaltatio vitam non eripiebat, quam non habebat; tibi tua exaltatio vitam per crudelem violentiam eripit: ita figuras quæ de te erant, per tuos dolores imples & infinitos cruciatus. Imprime, magne IESV, illorum dolorum cordi meo sensum intimum quo trahar ad te; in te enim crucifixum est cor meum, meus amor, meum desiderium. Erigeris, suspenderis è clauis, è cruce, per manus, per pedes, resolutis omnibus membris tuis, vt nihil substantiæ sit qua nitaris. Ad hæc anima mea discruciatur, dein stupet mens, tabescit animus, lachrymæ præ magnitudine doloris siccantur; quasi ad nihilum videor esse redactus, & in vltimam rerum omnium lineam coniectus. Suscipe me, benigne IESV, è cruce tua, hos etiam sensus spiritus conserua, auge, & confirma, hoc est, intimam vim tuæ crucis, vnde peccata mea agnoscam & defleam, vt planè cruci tuæ affigantur, & moriantur perfectè. Amen.

QVÆ

QVÆ GESTA SVNT POST ERECTAM CRVCEM, ANTEQVAM EMITTERET SPIRITVM. 129

Matt. xxvij. Marc. xv. Luc. xxiij. Ioan. xix. cij

A. *Offendebat acerbe titulus crucis Iudæos, & Principes.*
B. *Propterea agunt apud Pilatum, vt titulum mutet: quod negat constanter Pilatus se esse facturum.*
C. *Orat in cruce pendens pro crucifixoribus Christus.*
D. *Quatuor carnifices IESV vestem inter se partiuntur, inconsutilem sortiuntur.*
E. *Ministri iactant blasphemias in IESVM, iactant Principes, iactant milites.*
F. *Conuiciantur illi primum latrones crucifixi.*
F. *In eo alter perseuerat.*
G. *Resipiscit alter, alterum increpat, veniam petit à Christo, & impetrat.*
H. *Perseuerat vniuersalis eclipsis Solis; aucta identidem Christi opprobria, & dolores.*
I. *Appropinquante hora nona, dicit Matri; Ecce filius tuus; Ioanni, Ecce Mater tua.*
K. *Clamat IESVS voce magna, Deus Deus meus vt quid dereliquisti me?*
L. *Dicit; Sitio.*
M. *Offerunt illi ex arundine spongiam aceto plenam: accipit.*
N. *Dicit; Consumatum est.*
O. *Clamans voce magna dicit; Pater in manus tuas &c. Emittit spiritum.*
C.G.I.K.L.N.O. *Significant septem verba Christi, quæ dixit in cruce.*

QVÆ GESTA SVNT POST ERECTAM CRVCEM, ANTEQVAM EMITTERET SPIRITVM.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In cij. imaginem Adnotatiuncula. cij. 129.

A. *Offendebat acerbè titulus crucis Iudæos & Principes.*
B. *Propterea agunt hi apud Pilatum, vt titulum mutet; quod negat constanter Pilatus se esse facturum.*
C. *Orat in cruce pendens pro crucifixoribus Christus.*
D. *Quatuor carnifices* IESV *vestem inter se partiuntur, inconsutilem sortiuntur.*
E. *Ministri iactant blasphemias in* IESVM, *iactant Principes, iactant milites.*
F. *Conuitiantur illi primum latrones crucifixi.*
F. *In eo alter perseuerat.*
G. *Resipiscit alter, alterum increpat; veniam petit à Christo, & impetrat.*
H. *Perseuerat vniuersalis eclipsis Solis: aucta identidem Christi opprobria & dolores.*
I. *Appropinquante hora nona dicit matri:* Ecce filius tuus: *Ioanni:* Ecce mater tua.
K. *Clamat* IESVS *voce magna:* Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?
L. *Dicit;* Sitio.
M. *Offerunt illi ex arundine spongiā aceto plenam; accipit.*
N. *Dicit:* Consummatum est.
O. *Clamans voce magna, dicit:* Pater, in manus tuas, *&c.*
Emittit spiritum.
C. G. I. K. L. N. O. *significant septem verba Christi, quæ dixit in cruce.*

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XIX.
			[a] *Hunc ergo titulum multi Iudæorum legerunt, quia prope ciuitatem erat locus, vbi crucifixus est* IESVS. *Et erat scriptū Hebraicè, Græcè, & Latinè. Dicebant ergo Pilato Pontifices Iudæorum:* [b]*Noli scribere, Rex Iudæorū; sed quia ipse dixit; Rex sum Iudæorum. Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi.*
		IESVS *autē dicebat: Pater,* [c] *dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt.*	
			Milites ergo
	Et crucifigentes eum,		*cùm crucifixissent eum, acceperunt vestimenta eius (&*
Postquam autem crucifixerunt eum,			
diuiserunt vestimenta eius,	[d]*diuiserunt vestimenta eius,*	*Diuidentes verò vestimenta eius.*	

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XIX.
			fecerunt quatuor partes; vnicuique militi partem) & tunicam.
sortem mittentes:	mittentes sortem super eis, quis quid tolleret.	miserunt sortes	
			Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem: Non scindamus eã, sed[d] sortiamur de illa cuius sit.
vt impleretur quod dictũ est per Prophetam, dicentem: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meã miserunt sortem.			vt scriptura impleretur, dicens: Partiti sunt vestimẽta mea sibi; & in vestem meam miserũt sortem. Et milites quidem hæc fecerunt.
Et sedẽtes seruabãt eũ.			
[e] Prætereuntes autem blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes:	Et prætereuntes blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes:		
Vah qui destruis tẽplũ Dei, & in triduo illud reædificas: salua temetipsum.	Vah qui destruis tẽplũ Dei, & in tribus diebus reædificas: saluũ fac temetipsum, descendens de cruce.		
Si filius Dei es, descẽde de cruce.			
		Et stabat[e] populus exspectãs: & deridebãt eũ	
Similiter & Principes Sacerdotum illudentes	Similiter & summi Sacerdotes[c] illudentes, ad alterutrum	Principes cum eis,	
cum Scribis & Senioribus, dicebãt:	cum Scribis, dicebant:	dicentes:	
Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere.	Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere.	Alios saluos fecit,	
si Rex Israel est, descendat nunc de cruce, & credimus ei.	Christus Rex Israel descendat nũc de cruce, vt videamus, & credamus.		
		se saluum faciat, si hic est Christus Dei electus.	
confidit in Deo: liberet nunc, si vult eum:			

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XIX.
dixit enim: Quia filius Dei sum.		Illudebant autem ei & milites accedentes, & acetum offerẽtes ei, & dicẽtes: Si tu es Rex Iudæorũ, saluũ te fac.	
Id[e] ipsum autem & latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei.	Et [f] qui cum eo crucifixi erant, conuitiabantur ei.		
		[f] Vnus autẽ de his, qui pendebant, latronibus, blasphemabat eum, dicens: Si tu es Christus, saluũ fac temetipsum, & nos. [g] Respondens autẽ alter increpabat eum, dicens: Neque tu times Deũ, quòd in eadem dãnatione es? Et nos quidem iustè; nam digna factis recipimus: hic verò nihil mali gessit. Et dicebat ad IESVM; Domine, [h] memento mei, cũ veneris in regnũ tuũ. Et dixit illi IESVS: Amen dico tibi, Hodie mecũ eris in Paradiso.	
			Stabant autem iuxta crucem IESV [i] Mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ, & Maria Magdalene. Cùm [i] vidisset ergo IESVS Matrem, & discipulum stantem quem diligebat, dicit Matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua.
[k] Clamauit IESVS, voce magna, dicens: Eli, Eli, lammasabacthani? hoc est:	Et hora nona exclamauit IESVS voce magna, dicens: Eloi, Eloi, lammasabacthani? quod est interpretatum:		

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XIX.
Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Quidam autem illic stantes, & audientes, dicebant: Eliam vocat iste.	*Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Et quidam de circumstantibus audientes, dicebant: Ecce Eliam vocat.*		
			Postea sciens IESVS *quia iam omnia consummata sunt, vt consummaretur scriptura, dicit:*[l] *Sitio. Vas ergo erat positum aceto plenum.*
Et continuò currens vnus ex eis, acceptam [m] *spongiam impleuit aceto, & imposuit arundini,*	*Currens autem vnus, & implens spongiam aceto, circumponensque calamo,*		
			Illi autem spongiam plenam aceto, hyssopo circumponentes, obtulerunt ori eius.
& dabat ei bibere.	*potum dabat ei, dicens: Sinite, videamus si veniat Elias ad deponendum eum.*		
Cæteri verò dicebant: Sine, videamus an veniat Elias liberans eum.			
IESVS *autem iterùm clamans voce magna,*	IESVS *autem, emissa voce magna,*	*Et clamans voce magna* IESVS, *ait: Pater, in* [o] *manus tuas commendo spiritum meum. Et hæc dicens,*	*Cùm ergo accepisset* IESVS *acetum, dixit:* [n] *Consummatum est.*
			Et inclinato capite

ADNO-

ADNOTATIO.

A. *Titulum crucis, qui causam videbatur damnationis continere, & tamen planè* IESVM *Regem Iudæorum profitebatur, legebant multi Iudæi, propinquitate loci ad rei nouitatem inuitati.*

B. Horum murmurationibus permoti Principes, cùm idem ipsi ferrent impatienter, mittunt ad Pilatum, qui querimoniam suam deferant; non debere scribi, Rex Iudæorum, quod non erat; sed qui se iactaret Regem Iudæorũ, contrà quàm erat. Respondet non solum constanter Pilatus, sed pro imperio minaciter: Quod scripsi, scripsi. *Non temerè scripsi Regem Iudæorum, ô inuidi Iudæi, sed verè & consultè; idem habeo ratum: & simul denuntiat illis periculum, si pergãt esse insolentes. Ita quasi Dei Spiritu motus Pilatus veritatem fidei confirmauit. Erat reuera Rex Iudæorum & Dei veritatem confitentium Christus; illud regnum cæleste ac diuinum sua, Apostolorum, & discipulorum prædicatione promulgauerat. Redeunt in Golgotham nuntij perterriti, renuntiant quid responderit Pilatus.*

C. Cruciabatur per singula momenta acriùs in cruce pendens Sanctus IESVS; *sed tamen primùm omnium pro crucifixoribus intercedit apud Patrem, deprecans excusatione ignorantiæ summum eorum maleficium:* Pater, *inquit,* dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt: *etiãsi inuidia, malignitate, voluntario odio sint pleni, sunt tamen obcæcati & amẽtes. O immensam Christi benignitatem & misericordiam! in cruce cum summo cruciatu moriens, quasi oblitus eorum cruciatuum & mortis, conuertit animum ad orandum pro interfectoribus suis: quod cùm fecit, iam illis, quod in se erat, noxam suæ crucifixionis condonauerat. Quærit subtilissimè vnde parricidas excuset, cùm vix vlla esse posset eorum excusatio; reperit tamen aliquam, & velut facit, quòd animi passione peccabant vehementi, quæ illorum mentes excæcabat. Quod quamuis facerent cum summa culpa, tamen illud adducit in excusationem* IESVS. *Orauit autem pro suis interfectoribus cum clamore valido & lachrymis, vt semper orauit, id est, cum efficacissima animi intentione, & vehementi cordis gemitu; etiamsi in cruce credatur reuera esse lachrymatus. O ineffabilem Christi* IESV *bonitatem! Non orat tantùm pro suis interfectoribus, quæ summa esset benignitas; sed cum animi intima compassione supplicat, quod indicant lachrymæ; & cum ingenti cordis affectu, quod demonstrat fortis & vehemens clamor. Et quidem fuit exauditus Christus è cruce, vt semper, pro eius reuerentia & dignitate apud Patrem: proficiscebatur enim illa supplicatio, non à sola humanitate, sed ab hoc homine, qui simul erat Deus. Orabat igitur & supplicabat Deus; quare necessariò exaudiebatur pro eius reuerentia & dignitate. Verùm cur non fuerunt tunc conuersi Iudæi? Primùm ex oratione non continuò solet effectus exauditionis exstare; sed vbi Dei prouidentia constituit: deinde fuerunt non multò pòst multi compuncti, & reuertebantur pectora tundentes: & magnam multitudinem Iudæorum esse cõuersam videmus in Actis Apostolorum; tum plenitudinem Gentium intrasse conspicimus, & reliquias Iudæorum conuersum iri scimus.*

Isa. 53. Heb. 5.

D. Omnes quidem milites seruabant crucifixum IESVM *intẽti, nec quoquam adhuc discedebant; quatuor tamen, qui Christum cruci confixerant, de more carnificum vestes dãnati* IESV *sibi arrogant. Ferunt Christi tres fuisse vestes;* Euthy. *interulam inconsutilem, & superiorem aliam atque ampliorem, & aliam exteriorem vestem. Has duas in quatuor partes sciderũt, vt in singulos milites æqualiter diuiderentur; quæ ad sannam & irrisionem* IESV *referebantur, quasi Regis pretiosam vestem ambire simularent: vel omnino quæstum cogitabant, quasi carè venditurì* IESV *affectus. Diuisis aliis vestimẽtis, compendium secuti, incõsutilem & desuper contextam per totum, à summo scilicet ad imum vsque contextam omni ex parte, nolunt diuidere; ne artificium corrumperetur, & periret pretium.* Cælius li. 20. c. 27. *sortiuntur talis, qui erant quatuor æqualium laterum figura triangulari solida æquilatera: iacebat humi proiecta tunica, coniiciunt talos in marmoream tabellã, quæ exstat ad Lateranum. Vincit vnus, aufert tunicam. ea postea venit in manus beatæ Virginis Matris, redempta à milite, vt piè creditur, & ad hoc vsque tempus apud Treuiros conseruatur religiosissimè. Omnibus modis contemneris, bone* IESV; *nec sat est sceleratis hominibus, si te videant cum summa ignominia & cruciatu inter duos latrones morientem, nisi vestes diripiant & diuidant vt latronis, derideant vt falsi Regis. Porrò præter inconsutilem plures fuisse Christi vestes constat tum ex hoc loco, tum ex historia lotionis pedum;*

non tamen has plures fuisse quàm duas, rationi est consentaneum. Interulæ loco fuit inconsutilis, alia laxior inconsutili superinduta, tertia exterior, quasi pallium. Hæ duæ appellantur Hebraicè בְּגָדִים, Græcè ἱμάτια. Illa Hebraicè ex specie לְבוּשׁ, propriè כְּתֹנֶת, Græcè similiter χιτὼν ex specie ἱματισμός. Chitonem, siue Chethoneth interpretatur Hieronymus tunicam talarē quæ corpori adhæret, tam arctam, tam strictis manicis, vt nulla omnino in veste sit ruga, & quæ ad crura vsque descēdat. Suidas Chitonem dicit hypocamison, & pertenuem vestem. Huiusmodi erat inconsutilis Christi tunica, cuiusmodi duas poßidere prohibuit Apostolis, & Ioannes alteram dandam docuit ab eo qui duas poßidet, ei qui ne vnam quidem habet, & tamen chethoneth siue chiton Iosephi & Thamar non erat interula, sed superinduta vestis, quod extra ordinem factum intelligimus, ad ornamentum puerorum & virginum. Certè chitones fecit Deus Adamo & Heuæ.

E. Ingeminant porrò despectiones in IESVM; alij blasphemant illum, mouentes capita, exprobantes in faciem crimen, quod reiecerant in concilio Principes: Vah qui destruis templū Dei, & in triduo illud reædificas. Addunt: Si Filius Dei es, descende de cruce. & hæ erant quidem ministrorum blasphemiæ, & aliorum Iudæorum, qui accusationem & damnationem IESV vrserant. Audite insani homines: Vos templum Dei soluitis nunc, IESVS verò tribus diebus illud suscitabit gloriosißimè. Hos exceperunt Principes Sacerdotum cum Scribis & Senioribus, deridentes superbè IESVM inter se, & per summam contumeliam illudentes: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Audite & vos impij ac cæci Principes: Propterea alios saluos fecit, quòd seipsum potuit, sed noluit saluum facere & à morte liberare: sua enim voluntate se morti obtulit, vt vitā daret mortalibus æternam. Si Rex Israel est, descendat nunc de cruce; vt videamus, & credamus. Insanitis, nō vos solùm, sed qui vos stimulat Satan: qui in horto exercitum vestrum verbo strauit, noluit quidem se liberare, monstrauit posse; idem nunc & semper potest: quod si potest, quæ erat causa, ô amentes, vt se permitteret crucifigi, & non potiùs sanum liberauit & integrum? Horrendum hoc Dæmon maleficium, vt descenderet IESVS de cruce, inani molimine machinatur. cùm enim sentiret suas vires magis magisq; frangi; coniectans id virtute paßionis IESV fieri, denuò illum aggreditur liberare à morte, hoc est, se à cruciatu. Nam Christum cupiebat quidem morte mulctari; sed liberare contendebat, ne ipse periret, & tyrannidis faceret iacturam. Et hæc quidem fuit postea perpetua Diaboli tentatio, vt tribulationes & cruces à se excutiant pij homines. Parum potuit hæc Dæmonis machinatio apud Principes; per irrisionem enim & iocum illa Christum iactabant, nec credentes IESVM posse è cruce descendere, & mentientes se illi credituros si descenderet. Eò autem ipsorum amentia progreditur, vt in Deum ipsum, quem confitebantur, simul blasphement: Liberet eum, inquiunt, si vult; dixit enim, quia Filius Dei sum. Quid enim est, si vult? Credunt Filium Dei non esse IESVM, nec Deum illum liberaturū. Quorsum igitur, si vult? nisi quòd non audent dicere, si potest, dicunt, si vult: itaque dißimulantes blasphemiam, illa se implicant. Accumulant opprobria milites insolenter: Si tu es Rex Iudæorum, saluum te fac. O miserum regnum tuum, miseriorem te, qui nec antea te potuisti è manibus nostris eripere; nam nunc vt è clauis & cruce possis, insanum est sperare. Nusquam verò milites discedunt adhuc: sed sedentes illum seruant, custodiam agentes militarem. Postremò ne genus aliquod esset peßimorum hominum, quod non afficeret Christum contumeliis; præter fæcem ministrorum, & accusatorum IESV, præter sceleratos Principes & Seniores, præter impios milites,

I. Coniiciunt etiam probra in IESVM latrones crucifixi: primùm quidem ambo in turba; τὸ δ' αὐτὸ omnium enim conspiratione contendebat Dæmon, & omnium vocibus Christo persuadere, vt descenderet de cruce; vel certè illi omnium opprobriis & conuitijs insultare, desperatè insaniens. Populi tamen multitudinem videtur non permouisse. quòd enim auctoritatem Principum secutus populus derideret IESVM, non tantæ erat atrocitatis; nullius verò, quòd expectaret quorsum res euaderet, vel contemplaretur quæ gerebantur.

I. Sequitur verò post hæc præclarißimum Christi ex cruce factum: cùm enim è crucifixis latronibus alter insisteret IESVM opprobriis & blasphemiis incessere;

G. Cumpunctus alter corde, ac subito quodam animi sensu tactus, fit de repentè patronus Christi. Agit pro Christo causam contra socium latronem quidem, sed quæ contra crudeles crucifixores, tum contra omnes homines intēdebatur & vim obtinebat: omnes enim homines digni sunt morte, Christus non modò dignus vita, & æter-

æterna gloria, sed ipse vita & gloria est sempiterna; qui non solùm nil mali fecit, sed omnibus fuit mortalibus omnis boni causa; pro omnibus moritur, vt omnibus pariat vitam. Quid insanis, inquit, infelicissime hominum? non sat tibi est, si tantam crudelitatem videas Iudæorum in IESVM, *tot probra; nisi tu quoque, qui in eadem es damnatione & cruciatu, illum afficias contumelia? Et quidem nos morte hac digni sumus; hic nil mali, nil non optimè & sanctissimè fecit. Me igitur imitare potiùs, homo miserrime, cùm peto ab* IESV *veniam, cùm profiteor illum Regem cælestem, Regem omniũ sæculorum; cùm postulo, vt meminerit suæ misericordiæ vbi ad regnum suum venerit, non mearum iniquitatum. Hoc cùm fecisset non audit dirus latro, audit Christi bonitas & misericordia:* Hodie, *inquit,* mecum eris in Paradiso. *At in quo Paradiso, bone* IESV? *Non terrestri, sed quo Angeli fruuntur cælesti. At quando? Hodie: non solùm antequam sol hic occumbat, sed in hodie meæ generationis, hoc est, in mea & Patris æternitate. Vbi? In Inferno, & vbicumque post hac fuero. O rem omni admiratione & laude superiorem! Vniuersus orbis damnat Christum, latro in cruce pendens defendit: diffugiunt Apostoli omnes negat Petrus Apostolorum Coryphæus, fit socius latro è cruce sacrosanctæ Mariæ Virginis Matris: expectãt gementes sanctissimi Patriarchæ & Prophetæ Christi gloriam tot sæculis, hic nullo momẽto: alij tot laboribus & angustiis fiunt sancti, fiunt beati, hic tribus verbis & sanctitatem & beatitudinem arripit. Hic latro verè fuit violentissimus in Regnum cælorum, nos lenti, tardi, ignaui. O Christe bone, quam spem non dedisti nobis veniæ, cùm beas è cruce latronem? Exundat è cruce fons tuæ misericordiæ & miserationis, fons tui sanguinis diuini, tuæ bonitatis infinitæ lux illustrissima, mortis tuæ meritum & redemptiõ efficacissima. Verùm, ô sancte latro, quis fuit animi tui sensus postquã à Christo verba vitæ audisti? Conspexerat prior me Christus, inceperam moriens in carne spiritu in Christo viuere, Christum in me operantem sentiebam, illi summa mentis meæ suauitate assentiebar, cum illo meam salutem operabar, agnoscebam peccata, illa deflebam, veniam à Christo poscebam, meam pœnam & mortem pro sceleribus meis Deo offerebam, induebam virtutem ex alto, merito mortis Christi; excellentem consolationem, lucem, iucunditatẽ experiebar; Regnum Christi in cruce, primitias paradisi delibabam. O te felicem! O Christi mysteria adoranda!*

Quæ hactenus attigimus, suo ordine facta sunt postquam crux Christi leuata est. Orauit pro crucifixoribus IESVS, *diuiserunt inter se milites ipsius vestimenta; iactarunt opprobria in eum ministri, Pontifices & Seniores, milites, & latrones; patrocinatur deinde alter Christo, accipit vitæ æternæ pollicitationem.*

H. Fuit quidem sol obscuratus initio crucifixionis (nam factæ sunt tenebræ à sexta hora vsque ad nonam super vniuersum orbem) sed huius eclipsis, & eius durationis postea mentionem faciunt Euangelistæ, nec Ioannes meminit: vt intelligere possimus, quo tempore sæuiebat omne genus hominum in Christum è cruce pendentem, in luctu quidem fuisse solem, & mundum vniuersum, tenebrosa fuisse omnia & horrida, cælum, aërem, terram; tenebrosas verò magis impiorum hominum mentes, qui illas tenebras non sentiebant, vel à maleficio propter eas non deterrebantur. Porrò autem continuata sunt opprobria, & identidem aucta; per singula etiam temporis momenta boni IESV *tormenta crudiora facta & vulnera, imminutus sanguis crudeliter morte sæuiente.* Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23.

I. Tandem cùm iam appeteret hora nona, ad Mariam conuertit oculos IESVS, *ad Matrem desolatam, tota die mœrore confectam, & illam interna significatione ad se vocat. accedit cum sorore filia Cleophæ Matre Iacobi minoris, cum Ioanne, & Magdalena. Alij aspiciebant longè; furor enim Iudæorum & militum erat in solum* IESVM *intentus, & constabat Christi cautio & securitas, vt nulli præterquam ipsi nocere possent. Accedis ad crucem benedicta Mater, quia te Filius ad se trahit, & tuus in illũ amor: voluisti item illius mortem conspicere propiùs, & audire quæ sperabas ad te verba esse facturũ. Neque verò crucem Filij erubescebas, nec tuam subire detrectabas. Afferebat tibi quidem maiorem dolorem ille accessus, sed simul animi vires augebat. Sed cur solis illis comitibus accedis? Hos mihi coniungit amor, illos retinuit reuerentia. Astabat igitur iuxta crucem* IESV *Mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ, & Magdalene, cum his Ioannes: coniicit oculos in eas* IESVS, *& præsertim in Matrem & dilectum Discipulum. Vulneratur vtriusque cor, altiùs longè Matris, cuius iam anima gladio passionis & cruciatuum Filij transuerberata erat: verùm alioqui altiùs Filij.*

I. Mulier, *inquit,* ecce Filius tuus. *Nonne verè Mater erat tua, bone* IESV? *Erat verissimè mea Mater. Quid ergo est quòd* mulierem *com-*

communi nomine appellas, non Matrem proprio? Primùm significo quod faciebam; Matrem enim relinquebam moriens, maternum ius in alium transferebam. Deinde afflictam Matrem, & me longè afflictißimũ, magis affligere nolui materni affectus commemoratione. Mulier, ecce Filius tuus: *Pater me in extremis his angustiis dereliquit, mors est proxima; ego tamen vltimum officium tibi praesto: auerte Matris cogitationem à me, conuerte in Ioannem; hic meo loco Filius tuus esto, Virgo Virginis, dulcis nepos suauißimae matertera; is cui ego secreta caelestia de meo pectore reuelaui: in hoc conquiesce; hic tibi obsequatur & seruiat, hic tibi vt ego solebã obediat, in hunc ius maternum exerce. Hoc autem animum tuum soletur, quòd non erit diuturna haec mea absentia; tertia enim die resurgam à mortuis, & mea praesentia cum summo gaudio perfruêris. Deinde ad Ioannem;* Ecce, *inquit,* mater tua. *summum accipe à me beneficium, dilecte, quo tuum de mea morte moerorẽ lenias. Est quidem natura mater tua Maria Salome, esto iam Maria Virgo Mater excellenti priuilegio: haec te Filiũ habeat, tibi materno iure imperet; tu illam vt matrem obserues ac tuearis; esto illi obsequẽs, similiter atque ego eram, si viuerem, futurus. O adorandam Christi* IESV *in Matrem obseruantiam, & in vtrumque benignitatem! Derelinquit illum Pater in doloribus & morte, & quasi illius obliuiscitur: ipse suorum dolorũ, & paternae destitutionis, & mortis veluti oblitus, totus est in Matre honorãda, illius consolatur luctum, & curam gerit solicitè; quae summa fuit in Matrem benignitas, magna in extrema desolatione consolatio. Porrò de beneficio quod accepit Ioannes, illud solùm dicam; excellentißimum beneficium fuisse, quod Maria Virgo fieret Dei Mater, & esset, at haec vera Dei Mater excellenti praerogatiua atque adoptione fit Ioannis mater, & Ioannes Dei Matris Filius. Porrò autem testamentum fecit Deus, quo repromisit Abraham & eius semini, & omnibus gentibus benedictionem, & redemptionem, & salutem in Christo: hoc testamẽtum promißione ac iureiurando confirmauit, sancit nunc morte sua & sanguine Dei Filius, Deus ipse omnipotens; sed adyicit simul hunc quasi codicillum, quo legat Matri Filium Ioannem, illi Ioannem commendat, & in Ioanne vniuersam Ecclesiam & pios omnes: & cùm Ioannis matrem illam pronuntiat, facit omnium fidelium & peccatorum matrem & patronam benignißimam. Hunc quoque codicillum morte sua confirmauit: vnde constat maternam in mortales omnes, fideles praesertim, curam & patrocinium accepisse Virginem Dei Matrem; necessarium cultum & obseruantiam in Mariam nos gerere debere, tutißimum refugium atque praesidium apud Virginem Dei Matrem & nostram omnibus esse repositum. Intolerabilem mortalibus omnibus sustinebat hactenus in cruce cruciatum magnus* IESVS; *sed peruentum iam ad eum est dolorem atque acerbitatem, quae non solùm aliorum omnium hominum facultatem excedunt, sed Christi etiam, id est, hominis Dei, quà homo. Instabat hora nona, & tempus quo erat moriturus: dat igitur mortis suae certißimum signum, & veritatis suae carnis praeclarißimum argumentum.*

K. Clamat voce magna: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? *Supra vires meas iã patior, Pater mi, Deus vitae meae & mortis: deficit me virtus humanitatis; en morior, nihil me iuuat diuinitas tua & mea, nihil gloria qua fruor, nihil tu auxilij praestas, ne per Angelos quidem: saeuiunt in me lethalia toto corpore vulnera, illa praesertim quae claui infixerunt, quae me excarnificãt per tres horas crudelißimè: anima mea impleta est amaritudine, poena, dolore, tristitia, ac moerore intolerabili: Matrem reliqui, quae aliqua ex parte me consolabatur: cur in tantis me angustiis Pater dereliquisti? Hac voce expreßit humanitatis cõmiserationem, & auxilij implorationem vehementißimè. Et tamen respondet continuò Christus: Haec sunt verba delictorum meorum, quae ego agnus Dei mansuetus atque innocentißimus porto; propterea tam immaniter patior, quòd immania sunt, & innumerabilia hominum peccata quae ego tollo, pro quibus patior. Excitantur sannae à circumstantibus & irrisiones ex allusione nominis Eli, & Elyah nominis Prophetae:* Eliam vocat; *sine,* Videamus an veniat Elias eum liberans. *Erat prorsus in praecipiti vita Christi: deficiebant iam illum sanguis & vires; vnde necessariò & naturaliter sitis illum mortifera excruciabat: & simul erat Scriptura implenda, quae praedixit Dauid ex persona Christi:* Et in siti mea potauerunt me aceto. *Omnia enim alia quae pati ipsum oportebat ante mortem, erant adimpleta.*

L. Dixit ergo Christus, clara quidem voce, afflicta tamen: Sitio. Aruit tamquam testa virtus mea, adhaesit lingua mea faucibus meis, ossa mea sicut cremium aruerunt: *Sitio.* *Psal. 21.*

M. Accurrunt commoti iam & irridentes illum de Eliae imploratione: implent spongiam aceto, imponunt arundini, id est, alligant hyssopi arun-

arundini, (quamuis Cyrillus dicat alios calamo, alios hyssopi ligno potum Christo obtulisse) vnus aliquis ex improbissimus pincernam agit, offert ori Christi acetum: accipit bonus IESVS; erat enim voluntas Patris vt ex aceto aliquid biberet, vt per omnes omnino sensus pateretur, cùm per visum, auditum, olfactum iam indignissimè passus esset, per tactum acerbissimè. Hîc verò tu cor tuum aperi, vt illa vox, Sitio, ab ore Christi ad animum tuum penetret; ibi intendatur validè, & vires subinde maiores accipiat. Magna fuit Christi sitis aquæ exterior, at quanto maior interior salutis nostræ! Illam restinguunt Iudæi aceti acerbitate: hanc nos longè maiori amaritudine, dum Deum offendimus, & Christi sanguinem & sitim contemnimus. hoc fuit atrocius acetum interiori linguæ Christi; sentiebat enim vehementiùs internos cruciatus, quos de præterita hominum, de præsenti, ac futura omnibus sæculis ingratitudine, malitia, peccatis omnibus eius animus capiebat. Et erat quidem alioqui ex corporis pœnis intolerabili afflictione confectus, nihilq́ aliud quàm finis restabat, nihil nisi vt moreretur Christus IESVS, qui est Deus in sæcula benedictus: quæ enim alia de eius vitæ mortalis gestis, de cruciatibus scripserant Prophetæ, quæ Deus de illo constituerat, finem & perfectionem acceperant, & iam erat animam exhalaturus; sed voluit tamen sua voluntate animam ponere, & id esse omnibus manifestum. mortuus enim est Christus ex vi quidem passionis & crucis, sed quæ in ipsum nihil potuerint nisi eius voluntate. Itaque primùm obsignauit Dei & suum testamentum, & attulit fidem omnibus firmam atque indissolubilem.

N. Consummatum, inquit, est; impleta est omnis scriptura, quæ de me ante mortem vaticinata est: restat sola mors, qua consummatū erit meritum meæ passionis, victoria reportabitur Mortis, Inferni, Diaboli, Peccati; perfecta humani generis redemptio conficietur, omnia accipiēt vltimam consummationem. Aliud nihil restat, quàm vt spiritum per violentiam quidem externam, mea tamen voluntate emittens, vim excipiam illam & mortem. Neque verò hæc quæ passus sum, etiamsi multos homines conficere potuissent, me etiam necare poterant, propter meæ diuinitatis vnionem, & personæ immensam dignitatem. Itaque nisi mea voluntate non potest hæc anima meum corpus destituere, non potest nisi à me iussa. Volo pro mortalium salute mori, volo quod sua vi efficiunt pœnæ, illud sponte subire, quod magna vox illa, quam edam moriens, repræsentabit. Clamat igitur voce magna rursum. nam paulò antè iterùm in angustiis extremi doloris voce magna clamauerat; nunc clamat, vt deponat omnem dolorem, & mortem oppetat præclarissimam.

O. Pater; inquit, in manus tuas commando spiritum meum. Auditur hic clamor toto cælo, penetrat ad Patres in Limbum: aduertunt omnes Angeli & Sancti Christum mori, confici omnium redemptionem & salutem. Sed quem spiritum, ô moriens Christe IESV, Deus immortalis, quem spiritum das? Meam animam, quæ corpus hoc format, & pœnarum est capax, quæ eâdem alioqui fruitur beatitudine sempiterna apud te & me Pater; eam reple iucunditate & gaudio cælesti omnino. Omnia sum passus quæ imperasti Pater, tempus est vt vlteriùs ne cohibeas meæ gloriæ splēdorem, quem habui iam inde à primo meæ incarnationis momento, quin in totam animæ meæ amplitudinem redundet: simul vniuersorum pro quibus pono animam commendo animas, vt & meam passionem imitentur & patientiam, & in tuas tandem manus benignissimè recipiantur. Hæc cùm fierent, & viderent Iudæi, milites, Dæmones, IESVM morientem; varius erat eorum sensus. Dæmones animaduertunt frangi planè suas vires, excindi opes, tyrannidem profligari: itaque non possunt sustinere vt videant morientem, fugiunt confusi. Milites, etiamsi barbari essent & crudeles, tamen validis illis vocibus Christi commouentur, & ingenti illa animi fortitudine. Iudæorum etiam deferuebat inuidia, non malitia; satiantur pœnis extremis, sanguine, & interitu IESV. Acceperat quidem robur animi ex colloquio Filij Maria Virgo Mater; & tamen aucto robore, in extremis Christi angustiis, doloribus, & morte, augentur vt Christi, ita eius dolores: vt enim erat anima Mariæ Christi animæ omnibus modis coniunctissima, erat similis Matris compassio Christi passioni. Verùm hoc temporis momento illud animam Mariæ consolabatur, quòd liberatum iri eum euestigiò sciebat ab omni cruciatu, & esse lætitia summa & gloria circumdandum. Mulieres & Apostoli similiter atque Maria & dolent & sperant; infirmiùs tamen vtrumque.

MEDI-

MEDITATIO.

Ier.9. QVis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte morientem in cruce Dominum meum & omnium IESVM? En is pendet in cruce, à quo creatura omnis pendet & gubernatur: factus est maledictum & peccatum è ligno pendens Deus, iustitia, & misericordia infinita. Moritur in cruce, (quid enim aliud quàm moritur IESVS à sexta vsque ad nonam continenter?) viuens in æternum Deus. Quis vidit talia? Quis potuit videre talia? Qui potuerunt videre talia? Itáne mori potest immortalis? Potest, & moritur. Vitam suam ponere, qui est vita infinita & æterna? Potest, & ponit. Interfici à sua creatura potest creaturæ vniuersæ conditor? Potest, & interficitur. O rem inauditam & ineffabilem! O rem incredibilem, & omni creato intellectu superiorem; & tamen verissimam, certissimam, diuinam! Creasti tu, Domine Deus, Angelos, cælum, terram, omnia; aliud fecisti opus diuinius cùm Filium tuum hominem fecisti: sed nunc illo moriente res eò videtur spectare, vt dissoluātur hæc opera tua omnia. Nam mortuus Christus homo non erit; priuabitur enim vita humana per mortem: quid autem reliquarum creaturarum subsistere poterit deficiente Dei vita? O Domine, respice dolorem meum & insipientiam. Intelligo, crucifixe IESV, omnia ad sobrietatem agenda; vt lætandum, ita dolendum: adhibe sobrietatem meo dolori, obsecro te Domine; doce me veritatē tuam. Morior pro veritate Dei, quam accepi à Patre mortalibus prædicādam. Vult Pater me mori; mea simul voluntate ego moriar, & meam vitam pono pro humani generis redemptione; vnde tota creatura restaurabitur. quod si non facerem, tunc verò perirent vniuersa, nec homo suum finem consequi posset, non creatura à corruptione libertatem. Hoc est summum & Patris mei & meum mysterium, summum opus, summa misericordia, vt per meam mortem vitam conficiam sempiternam. Mortuus non ero homo, sed ero Christus; totus in Inferno, totus in sepulchro ero Deus. Fecit Dæmon & Peccatum mortem, per quam meū primum opus labefactaret, & obtinuit eius labes orbem & corrupit; sed hic dies, hæc mea mors illi morti, & tyrannidi Satanæ, finem ponet. Nascetur ex mea morte vita, & mea quā nūc pono, & omnium electorum meorum etiam æterna, & creaturæ restauratio; simul Satanæ mors, & reproborum omnium confirmabitur. Scio Domine, sed interim video te morientem in cruce, quod cor meum ferre non potest. Nónne tu vita es cordis mei? non tu Deus cordis mei, & tamen moreris, & pro peccatis meis moreris? Sentio me esse tuæ mortis & cruciatus causam. Deficit te sanguis, vires, vitalis spiritus; sentit anima tua se a visceribus suis expelli; moreris Domine Deus meus, simul deserit me spiritus mèus, deficit anima mea in te salutari suo; recipe spiritum meum, Domine, in te deficientem. Nollem finem accipere dolorem meum, & mortis tuæ sensum: cor meum, benigne IESV, ita reficias, ita moueas, vt crescat in me assiduè & tuæ mortis dolor, & mortis pro te sustinendæ desiderium & robur. Ille dolor in me perseueret, non solùm dum hæc mysteria excelsa meditor, sed donec veniam ad te, & mutetur dolor in gaudium sempiternum.

Gal.3. 2. Cor. 5. Psal.72. Psal.118.

Quid agitis, ô Angeli? Nōne est vita nostra, & quidem æterna, qui moritur? Lugemus & nos nostrum luctum, & compatimur creatori nostro, & abominamur scelus immensum interficientium Dominū; iuuamus etenim piorum hominū lachrymas, & luctum promouemus, & omnes mortales vocamus ad dolorem & lamenta. O dura mortalium corda! Fierine potest vt videatis Deum mori, hoc est summum dolorem, extremum malum pro vobis assumere & pati, & illud nō sentiatis? Pro nostris quidē peccatis non est mortuus Christus, non redemit nos IESVS, & tamen lugemus; etsi vt vos lugere non possumus: & vos, pro quorum peccatis mortuus est Deus vester & noster, quos redemit de omnibus malis vestris, non lugebitis, & diabolos, & crucifixores Christi potiùs imitabimini? Diuinè, ô Angeli, dicitis. iuuate vos, & promouete luctum & dolorem nostrū. Heu deficit anima in IESVM meum morientem; occupat me mors à facie mortis vitæ cordis mei. Quid cæli, terra, creaturæ omnes facitis & vos? Tabescimus & deficimus. O Domine IESV, num vis omnia tecum interire? Nolo; sed vt omnia profiteantur & sentiant se in me & per me esse, id volo. Psal.118.

Sed quid primū egisti crucifixus, bone IESV? Orāui summo animi affectu pro meis crucifixoribus, quod indicauit clamor validus & lachry- Luc.23. Heb.5.

lachrymæ, & diuinũ exẽplũ charitatis præbui mortalibus, vt non solũ pro persecutionẽ sibi & calumniam inferentibus orent, sed pro ijs qui mortem offerunt. Fuit tota vita tua, misericors IESV, oratio pro inimicis tuis, hoc est pro omnibus hominibus (eramus enim omnes inimici tui, vel quos ex inimicis amicos tuos effeceras) sed qualis hæc fuerit perpetua oratio, in cruce demonstrare voluisti: semper enim fuit è summo affectu & charitate profecta, semper cum lachrymis, si non exterioribus, certè interioribus, id est, cũ immensa animi tui compassione, semper cum valido clamore, hoc est cum diuina efficacia. Neque enim simpliciter & efficaciter aliquid orasti aliquando Patrem, quod non obtinueris: ita non es exauditus in horto, quia sub conditione orasti; nec pro ijs qui effectui orationis tuæ repugnant, quia nõ efficaci voluntate pro illis oras; tametsi nonnullos etiã repugnantes & inuitos iuuat tua oratio. Orasti tu, Domine, non pro illis tuis crucifixoribus solùm, sed pro omnibus mortalibus; omnes enim homines sumus tui crucifixores, quandoquidem omnes fuimus tuæ crucis causa: non enim crucifixus vel mortuus fuisses, bone IESV, nisi nos peccauissemus. ita nos per peccata te cruci suffiximus, nos mortẽ tibi attulimus. Pro nobis igitur orasti, vt id nobis non noceret, quod tibi mortem afferebat; & illud nobis condonaret Pater tuus, propter quod tibi nõ parcebat; peccata enim nostra vt erant nostra remisit in nobis per te, vt tua puniuit in te. O diuinam Patris iustitiam in te, in nos misericordiã! O tuam item diuinam iustitiam in Patrem, cui obedisti vsque ad crucem & mortem; in nos misericordiam, quos tua morte à morte æterna eripuisti! Oras verò per viscera paterna tui genitoris: Pater, inquis, qui me in æternitate genuisti & generas, (nullum enim Patrem alium habui) qui me misisti in mundum, & hominem fecisti; qui voluisti vt post innumerabiles alias passiones & pœnas, in cruce tandẽ cum summo cruciatu atque ignominia morerer; oro, non pro meis peccatis, quę nec habui, nec habere potui, sed pro generis humani. Tuam ergo voluntatẽ summa animi alacritate semper accepi, semper sum executus; per hæc omnia, Pater sancte, per hos quos nũc patior cruciatus oro atque obsecro, vt me audias pro meis omnibus crucifixoribus veniam postulantẽ. Ago tibi gratias immensas, Pater, quòd me semper exaudisti, & hunc exaudis; sed oro tamen te, quia tu ita vis, & vt videant mortales omnes charitatẽ immensam quà immeritos diligo; neque illorum culpam respicias, Pater, quam ipsi non intelligunt, ego intelligo & sentio, qui è cruciatibus etiam meis & morte percipio quanta sit peccatorum omnium culpa; mei enim cruciatus, mea mors exponit mihi peccatorum omnium & culpã & reatum. Ea sunt verba & expositiones delictorum, quæ ex alienis mea feci propter te; is est rugitus delictorum meorum, declarans peccatorum magnitudinẽ: ego intelligo, quid isti mei crucifixores faciant; ipsi nesciunt. Quæso te, Pater, vt per hęc verba, per hunc rugitum delictorum meorum respicias, non ad eas culpas, quas isti non norunt; non ad eas quas nosse deberent; sed ad ignorantiam, quæ etiamsi in culpa sit, absorbeatur, obsecro, illa in abysso misericordiæ tuæ infinitæ, & in earũ culparum omnium mea intelligentia & redemptione immensa. Ignorantias ergo meas oro te, ô Domine IESV, per tuam istam orationem eiusque efficaciam, ne memineris de cætero, tum vt ignorantia peccati ne laborem doce me. Breuem hanc methodum accipe, in qua te exerceas. Contende ad Dei semper, & meæ passionis & crucis cognitionem; inde peccati magnitudinem cognosces: vt enim in illa meditatione proficies, ita in cognitione peccati. Orasti tu quidẽ, sancte IESV, pro crucifixoribus tuis, sed quomodo respondent homines nequissimi tantæ charitati? Hi diuidunt inter se vestes tuas ignominiosè, omnes verò in te contumelijs & opprobrijs insaniunt.

Rom. 5. *Ioan. 10.* *Ioan. 11.* *Psalm. 21.* *Psalm. 37.* *Psalm. 24.*

O te afflictatum, magne IESV! In singula momenta in te sæuiunt vulnera tua atrociùs, incrudescit mors violentiùs: hæc vident homines crudelissimi, & tamen quasi cruciatus tui ac tua mors illorum malignitatem satiare non posset, cùm in corpus tuum nihil ampliùs possint, affligunt oculos, excruciant animum. Nam milites quatuor qui te crucifixerant, per contumeliam & irrisionem tuas vestes inter se diuidunt, & in tunicam inconsutilem sortem mittunt, quasi Regis purpuram subsannantes. Nõ fuit tamen hæc præcipua acerbitas, quàm morienti IESV obtruserunt; illa longè fuit grauissima, quæ illo latronum maleficio repræsentabatur: dilacerari & euerti ab impijs Tyrannis ecclesias tuas Christe IESV: dissipari earum ornamenta

Ioan. 19.

& bona omnia, vel execrabilibus Idolorum cultibus applicari; Catholicorum verò congregationes omni crudelitate profligari; orbem impleri vniuersum sanguine, laniemis, morticinijs Sanctorum tuorum. Sed hęc Sanctorum pœna fuit, & tuæ mortis imitatio: illud luctuosissimum, quod per illas ipsas atrocitates, per gladios, cruces, feras, præcipitia, per fera illa tormenta multi à fide tuæ Ecclesiæ diuidebantur & peribant. Quot enim ecclesias euertit sæuitia persecutionum? Hæc contemplabaris tu, misericors IESV, in diuisione vestimentorum tuorum; hæc animum tuum acerbiùs longè affligebant: quæ tamen vt facerent Tyranni in particulares ecclesias permisisti; in tuam autem illam Vnam, Sanctam, Catholicam, atque Apostolicam Ecclesiam non potuerunt, non permisisti vt facerent: illam non diuiserunt, non potuerunt diuidere; integra semper mansit & indiuisa inconsutilis diuina tua vestis & sponsa, tuum corpus mysticum. Verùm in hanc etiã tuam inconsutilem exarserunt: vexauerunt illam & afflixerunt Tyranni, atque in eam crudelitatem omnem exercuerunt; & quasi sortes in eam miserunt assiduè, nihil non tentantes quò illam vel delerent, vel labefactarent, vel possiderent ac profanarent. Alius porrò erat tuus animi dolor amarissimus, dum vides aliam vestimentorum tuorum diuisionem, hęreticorum pestilentiam & atrocitates in Ecclesias: vt machinentur illarum deceptiones & peruersiones, vt diuidant & vastent, vt alias erigant impias malignantium congregationes, & vestes illis inducant non tuas, vt alium Christum subdolè fabricentur, & adorandum intrudant; & hæc omnia, vt peruersissimè faciãt & obstinatissimè. Ac ne hi quidem aliquid aduersus tuam illam vnicam Ecclesiam vel potuerunt vel possunt; sed lædunt illam tamen perniciosè, magis quàm Tyranni, & apertiùs de ea sortiuntur. Nihil enim aliud totis diebus agunt, quàm sibi singuli illam vnicam Catholicã arrogant: Nos sumus Ecclesia Dei vniuersalis, nos illa sponsa Christi, nos inconsutilis Christi vestis. Sunt heri nati, sunt fæx noua antiquarum hæresum, suas etiam singuli earum cœtus per se obtrudunt hæresum prauitates & pestilentias. Fuit & alia sortitio in vnicam tuam Ecclesiam, cui item vehementer indoluisti benigne IESV: per tot enim in hac tua Ecclesia schismata repræsentabatur vestis tua inconsutilis ob oculos, dum, stante quidem Ecclesiæ vnitate, vnaquæque sibi illam arrogat factio, & animosè atque amarulenter contendit suam esse; quod fuit deplorandum malum in Catholica Ecclesia, & non adeò rarum. Hæc ego, bone IESV, balbutio; tu nouisti qui in illa tuorum vestimentorum diuisione, & inconsutilis sortitione, deplorasti omnes Ecclesiæ tuæ calamitates.

Iam inde postquam ad crucem damnatus fuisti, sancte IESV, curauit Iudæorum malignitas, & permisit Pilatus, vt cum duobus latronibus ad crucem duceteris, & tecum simul illi crucifigerentur hinc inde, tu medius quasi Princeps latronum in loco honestiori. O peruersitatem execrabilem! Crucifigitis tanquam facinorosum & infamē hominem & detestabilem; nec vobis id sat est, nisi eius rei argumentum publicè proponatis, & ad hoc testimonio iniquorum hominum abutamini: hoc enim fuit consceleratum vestrum consilium; Omnibus non possumus nos testari sceleratũ hominem fuisse IESVM Nazarenum, hi duo latrones simul cum ipso ducti, simul crucifixi, id abundè testificabuntur tacentes. At non tacent, ô pessimæ bestiæ, sed vnus ex cruce pugnat acerrimè pro IESV contra alterum; illum accusat impietatis, Christum non iustum solùm profitetur, sed Dominum & Regem; qua fide nixus, & animi compunctione ac cordis deuotione impulsus, petit à Christo crucifixo vt sui meminerit, dum venerit exutus illa mortalitate in Regnum, quod nunc eius est, quod nunc quidem possidet, sed nec corpori suo communicat, nec cuiquam adhuc mortalium. Hæc cùm significaret sanctus latro è cruce, intelligebatis Iudæi (nisi vos furiæ vestrę impediebant) contrà vobis euenire quàm putabatis; è latrone præclarissimum testimonium Christum retulisse, nec ex ipsius societate prouenisse ignominiam illi, sed gloriam apud vniuersos spectatores, & omnem hominum posteritatem. Atque adeò contra vos etiam ipsos causam egit fortissimus latro: nam si IESVS nihil mali egit, vos omne malum fecistis illum crucifigendo. Etenim non hominem tantùm cum summa ignominia & cruciatu interfecistis, sed Deum; quamuis per ignorantiam, sed tamen Deum necastis per vestram malitiam, obcæcationem, atque obstinationem, in quibus summa erat culpa & malignitas; vnde summum malefi- Luc. 23.

leficium quod in vobis fuit, patrauiſtis. Audite,inſani, quid dicat ſanctus latro: *Nos digna factis recipimus.* Agnoſcit culpam ſuorum facinorum, cruce ſe dignum profitetur; quibus verbis & geſtis vos vehementer condemnat, qui cùm digna omni ſupplicio faciatis, culpam non agnoſcitis; & non ſolùm non agnoſcitis vos eſſe pœna aliqua dignos, ſed exultatis in re omnium peſſima: igitur ſumma veſtra peruerſitate ſummam iram vobis theſaurizaſtis in diem iræ & iuſti iudicij Dei. Latro Chriſtum regem gloriæ profitetur, & Paradiſi donatorem; vos pro blaſphemo, ſeditioſo, & ſcelerato homine crucifigitis: quid igitur fiet? Gloriam ille accipiet à Chriſto ſempiternam ſingulari priuilegio, vos excellenti Dei iuſtitia ſepeliemini in inferno profundiſſimè, & acerbiſſimè cruciabimini in æternum, niſi reſipiſcatis. Sed quid reſpondiſti, magne I E S V, tuo proſelyto? *Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiſo.* Videte rurſum veſtri conſilij exitum. Voluiſtis per latrones augere I E S V infamiam; ipſe verò non ſolùm per latronem celebratur Dominus & Rex gloriæ, ſed pollicetur paradiſum pœnitenti latroni, fidem in ipſum, & ſpem, & charitatem exerenti; quod beneficium vehementiſsima fuit attractio omnium mortalium ad ſe. Qui e-
Matt.17. nim ad ſe traxit latronem paulò antè conuiciantem, & in momento temporis illum iuſtum fecit? quem peccatorem non eo exemplo atque miſericordia vocauit, inuitauit, atque attraxit? cui non demonſtrauit il-
Matt.11. lam eſſe ſummam vim, quæ regno Dei affertur, ſi ſola Dei miſericordia & gratia nitentes, in extrema etiam vitæ linea opera fidei, ſpei, & charitatis exerceamus, peccata confiteamur, miſericordiam Dei imploremus per Chriſti crucem? quæ omnia latro in cruce moriens præſtitit. credidit enim regni cæleſtis donatorem, qui tamen pendens in cruce moriebatur; quare & Deum credidit, qui per mortem gloriam æternam conficeret hominibus: ſperauit ſe illud ab ipſo regnum recepturum, & quidem eius beneficio & gratia, vt qui confiteretur ſe peccatorem & pœna dignum: ſimul adhibebat pia opera, quæ certam ſpem facerent; charitas enim illius & zelus extitit ſingularis in Chriſtum, cùm eius innocentiam propugnat acerrimè contra alterum latronem, & eumdem cõtendit ad ſanitatem attrahere. Nullus tamen hoc exemplo adductus ita deſipiat, vt pœnitentiam ad finem vitæ differat; ea enim eſſet Dei inſolens tentatio, & quæ faceret vt ne tunc quidẽ à Deo exaudiretur, nec idoneam adduceret pœnitentiam: & tamen, vtcumque res habeat, ſemper eſſe hoc exemplum poſſet & validum & ſalutare omnibus. Tu verò, magne I E S V, amico tuo reſpondes ad cor: *Amen dico tibi.* Quid Domine? Ego, qui ſum Verbum Dei æternum, dico in corde tuo, do tibi meæ diuinitatis guſtum internum, & ſpirituales Regni mei primitias, qui ſum paulò pòſt daturus diuinitatis conſpectum; & hoc quidem donum, & quod daturus ſum ſolenni mea aſſeueratione confirmo, quam per *Amen* ſolebam ſignificare. Quid addis verò Rex gloriæ I E S V? *Hodie.* Aperiam tibi meum æternum hodie, in quo à Patre ſum generatus & generor. In hodie quidem hoc temporali tu fuiſti homo ſceleratus, & iniquus latro, & in me conuiciator & blaſphemus: at verò ab hoc hodie, & ab his malis ego te traducam in meum hodie, vt viuas in mea æternitate, *Mecum.* & hoc tibi beneficium præſto de mea in te benignitate. En explico tibi, quid ſit eſſe in mea gloria. eſſe quidem cum Angelis & Sanctis meis, quod magnum quidem eſt donum; ſed in eo mea gloria non conſiſtit, ſed vt mecum ſis, me videas, me poſſideas ipſum, tum quâ Deus, tum quâ homo ſum. Mecum eris, & ego tecum: quare tecum ego, & Pater, & Spiritus ſanctus erimus, & ſempiternam manſionem apud te *Ioan.14.*
faciemus. *Eris.* Eras tu quidem malus & facinoroſus homo: corruperas animam tuam, potentias tuas, & corpus tuum: eras quaſi qui non eſſes, de tua iſta cruce in Infernum infe- *Pſalm. 85.*
riorem miſerrimè conijciendus: erat totum tuum eſſe abominabile; quot enim peccatis animam tuam contaminaueras, tot illam plagis crudelibus vulneraueras & lethalibus. eras ad nihilum redactus propter iniquitates tuas; nullum eſt enim peccatum quod horrendum nihilum non infligat peccatori, mortem videlicet ſempiternam. At hæc omnia horrenda mala ego à te iam depuli per gratiam meam, per dona mea; ille ampliùs non es qui fuiſti, ſed non apparet adhuc quid eris: hodie ſimilis mei eris, quia videbis me ſicuti ſum, & mortale iſtud tuum tandem ex *1.Ioan.3.*
me induet immortalitatem. *In Paradiſo.* In *1.Cor.15.*
quo, Domine I E S V, Paradiſo? In cœleſti apud Infernum. O ineffabile Sacramentum!

ô adorandam, Christe IESV, tuam & potentiam & benignitatem! Verè tuum est ima cum summis coniungere; hominem cum Deo, mortem cum vita æterna, infernum cũ paradiso: in quibus rebus elucet tua summa misericordia, & per hanc potentia tua infinita. Eris in Paradiso; hoc est enim regnum meum, gloria mea & diuinitas: possidebis hoc regnum, hanc gloriã tibi ostendam, & meam diuinitatem: hæc erit tua vita sempiterna, vnde iam nunc emitto in animum tuum radios lucis diuinæ suauissimos. Tu frater meus factus es, tu amicus meus, tu socius, tu modò mecum regnabis in æternum; confortare, & esto robustus in me. O Domine sancte IESV, moriens das Paradisum, quare morte tua vitam aperis sempiternam, simul facis mihi animum vt à te petam similiter atque latro è cruce. Ego plus quàm latro sum ante te, à facie delictorum meorum quæ tu scis; & quemadmodum latrocinia illa sint scis; & quantam crucem & pœnã propter illa merear tu scis. Offero me, Domine, pœnæ cuicunque de manu tua, modò à culpa liberer, & æterna pœna quam infligis inimicis tuis. Respice me vt amicum, corripe vt filium, suscipe vt fratrem; tu enim è latrone potes, me facere & amicum & fratrem. Hoc si facias, vt facies, quę tua est benignitas & misericordia, audebo cum sancto latrone petere ex te, vt mei memineris e regno tuo, & audiam spiritũ tuum in corde meo dicentem dulcissimè: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso*, & sentiam in spiritu meo illa mihi verba exponi, & quasi inchoari regnum tuum & immortalitatem in mea hac mortalitate.

Actor. 4. Verè conuenerunt, Domine Deus, aduersum sanctum Puerum tuum IESVM Herodes & Pontius Pilatus cum Gentibus & populis Israël, facere quæ manus tua & cõsilium tuum decreuerant fieri. Quid enim hactenus homines impij fecerunt, quàm quæ Prophetæ prędixerant? & quæ nunc faciunt in te: quàm clarè dixit Dauid? *Quem tu percussisti* Psal. 68. *persecuti sunt, & super dolorem vulnerum* Ps. 108. *meorum addiderunt. Factus sum opprobrium* Psal. 34. *illis, viderunt me, & mouerunt capita sua. Di-* 68. *latauerunt super me os suum; dixerunt euge, euge*; vah, vah, heach, heach. *Improperia im-* Rom. 15. *perantium mihi ceciderunt super me: Ego sum* Psal. 22. *vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Omnes videntes me, deriserunt me, loquuti sunt labijs, & mouerunt caput*. Omnia hæc in te facta sunt, ô moriens in crucę IESV. Indoluisti ad opprobria & blasphemias execrabiles vehementer, & tamen vt omnia alia tua mala, ita hæc patientissimè toleras: scis tu hoc pacto Patris obedientiam sanctam implere, mundum redimere, mortalibus præbere diuinum exemplum patientiæ, & mansuetudinis, & charitatis. Illi te amare subsannant; tu dulciter illis benedicis & benè optas: illi prætereuntes contemptim insultant tibi, te habent ludibrio, in te mouent caput, quasi deceptorem notantes acerbè, in te calumniam deoluunt illudentes: *Vah qui destruis templum Dei, & in triduo illud reædificas, salua temetipsum*, quod non vales, etiam si velis: *Si Filius Dei es*, quod non es, *descende de cruce*; eripe te ab istis cruciatibus & morte, quod facere non potes. Quid malitiosius? quid virulentiùs? Ad hæc quid respondes, benigne IESV, in animo tuo, etiam si longè afflictissimo? Vos præteritis me, & negligitis; ego per crucẽ hanc transeo ad gloriam sempiternam, vobis etiam, si tamẽ velitis vti meo beneficio comparandam: vos hoc facitis per mei contemptum; ego hunc transitum celebrò, propterea quòd genus humanum tanti æstimaui, tam precioso loco habui & habeo, vt pro eius salute hanc mortalitatem & mortem assumpserim libenter: vos mihi insultatis, me habetis ludibrio; ego in animos vestros alia ratione insulto, cùm vos ad lucem & veritatem Dei permoueam continenter, si sentire velletis; vt vos è Dæmonum ludibrio eruam, & vestris miserijs: mouetis capitã vestra in me, quasi me deceptorem notantes; ego caput meum mouere non possum prę cruciatu, quem vos mihi attulistis, moueo tamen è capite linguam, non qua notem vestra scelera, sed qua excusem apud Patrem, & ignorantiam vestram pro culpæ vestræ excusatione adduco: vos me calumniamini de *Matt.* 26. templi demolitione & erectione; ego vobis quod falsò mihi imponitis verè dicam: Humanitas mea & vita templũ Dei est sanctum; vos tamen humanitatẽ meam nunc destruitis, & eripitis mihi vitam; ego verò in tribus diebus illam humanitatem mihi restituam & vitam: ita me templum, quod nunc vos soluitis, ego tertia die excitabo, per gloriosam meam è morte resurrectionem. Vos per irrisionem clamatis: *Salua temetipsum*, quod me facere non creditis, ego verò hoc pacto saluum facio genus humanum, quòd me salluum

uum non facio, hoc est, nec à cruce libero, nec à morte: sic enim gloriam & mihi & humano generi paro, quod longè & diuinius & potentius est. Illud tandem quod additis: *Si Filius Dei es, descende de cruce*, per ironiam & ludibrium vos dicitis; ego verò vobis respondeo, quod Dei quidem Filius sum, & possem de cruce descendere si vellem; sed nolo, quia Pater non vult, & ego libenter eius voluntatem impleo, quem scio per meam crucem & mortem velle homines saluos fieri, alia ratione nolle; quæ summa est eius misericordia, & iustitia, & charitas. Ego sum in cruce, & morior in cruce, & nolo non mori in cruce, vt vos ab æterna cruce, cruciatibus, & morte liberem, si velitis; neque enim aliter potestis euadere è manibus Satanæ & inferni. & hæc quidem ad alios.

Quid vos autem, consceleratі Principes Sacerdotum, Scribæ, & Seniores? Non sat est, si illum morte turpissima afficiamus, placent præterea nobis quæ in illius opprobrium fecerunt quatuor milites; laudamus, quæ nunc audiuimus aduersus illum iactari opprobria; scimus his cruciari animum eius, & gaudemus: verùm his contenti non sumus, nisi illa quasi confirmantes, nostras contumelias ipsi ingeramus. *Alios saluos fecit, se non potest saluum facere*, cum summa malignitate Christo illudunt atque acerbitate. eò videlicet spectant eorum blasphemiæ, vt in dubium reuocent omnia miracula Christi, vnde concidat eius existimatio & doctrina, & aboleant eius acta omnia. Si alios saluos verè fecit, se potest saluum facere: quod cùm non possit, faceret enim si posset; (Mentimini fœdissimè) fit vt alios verè & diuina potentia non fecerit saluos, sed Beelzebub præstigijs & incantatione. Ementimini, & hoc malitiosissimè. Verùm ô Diabolos, non homines! Virtute Satanæ fecit miracula Christus? Qua ergo virtute mortuos suscitauit? qua cæcum mutum sanauit? qua cordis vestri cogitationes & sciuit & traduxit? qua Satanam tentatorem superauit? qua virtute Dæmones imperio expulit è corporibus miserorum hominum? Num Dæmon contrarius est Dæmoni, & vult regnum suum non stare? cur illum timent Dæmones? cur eum rogant, ne mittat in abyssum? Num veritati dant verè testimonium Dæmones? Num Dæmones, iustitiam & sanctos mores qui docent, eos tandem adiuuant? Quis innumeras virtutes supra omnem vim diabolicam fecit? quis vestrum exercitum verbo in terram prostrauit cum vestris Dæmonibus? secuti enim Satanam & proditorem Iudam, ad IESVM comprehendendum properabatis. Diuina igitur virtute & Satanam & Iudam perculit IESVS, ac in terram deiecit. Si IESVS semper egit contra Satanam, vt egit; quomodo Dæmon illa gesta Christi per miracula sua confirmat & fecit, contra suam superbiam, & inuidiam, & regnum tartareum? Vel nunc animaduertite belluæ, quis eclipsim solis & lunæ facit horribilem, etiam omnibus sæculis inauditam? Num hoc potest dæmon, & deplorat mortem Christi? O insensata capita! Hæc cùm ita sint, & infinita huiusmodi alia, contrà est quàm vos blasphematis; alios enim vera sua virtute diuina saluos fecit, & se posset saluum facere, si vellet; sed id non vult, sed potiùs mortem oppetere pro veritate Dei, & hominum salute, & vita sempiterna; quandoquidem ita Pater Deus constituit. Quòd si gloriosum est pro bono mori, commendat in mortales charitatem suam Christus, qui vitam ponit non pro bono solùm, sed pro liberandis malis hominibus, & inimicis suis & Dei, ab omni malo; quod omnibus miraculis & maius est & gloriosius. O magne IESV, quas in te blasphemias pateris, & tamen cruciatus tui continenter augentur, & ad mortem properant. Addunt impij Principes: *Si Rex Israël est, descendat nunc de cruce, & credimus ei: saluum se faciat, si hic est Christus Dei electus.* Affligitis afflictissimum cor meum, Principes, vestris illusionibus, & super dolorem vulnerum meorum additis, qui deberetis saltem meis cruciatibus & morte esse contenti, & intelligere non esse afflicto adijciendam afflictionem. Hæc tu, bone IESV, in corde tuo dicebas, & maledicentibus non maledicebas; sed contrà inter tuos summos dolores benignè illis respondebas interiùs, si quoquo modo audire vellent, si quem fructum concipere possent: Sum ego Rex Israël: sum Christus quem vos ex Scripturis exspectatis, & recipere debetis: sum Filius Dei, quæ à me audistis non semel. hæc

Matt. 27. Rom. 5. Psalm. 68.

Ioan. 5. vobis demonstrant Scripturæ ipsæ, in quibus spem putatis habere; illas considerate, & veritatem, quam ego vobis prædicaui, intelligetis; præsertim cùm meam doctrinam & acta tot miraculis confirmauerim diuinitùs: scrutamini Scripturas, & videbitis non meam doctrinam solùm & acta illas exposuisse, sed vestras actiones omnes in me, vestra odia, vestra maledicta, crucem etiam meam & mortem, & omnes passiones meas in illis legetis; & cur mori voluerim illic quoque perspicietis, pro mortalium videlicet peccatis, non meis; pro gloria hominum sempiterna, non pro mea. Illinc quoque cognoscetis hanc meam mortem non fore diuturnam, sed triduo me meipsum esse à mortuis suscitaturum, deinde ad Patrem esse me ascensurum: hæc continent vestræ Scripturæ, hæc ego docui, & innumerabilibus signis, quorum tam fuistis semper auidi, confirmaui. Illud præterea in eisdem Scripturis conspicietis, me Regem *Psalm. 2.* quidem esse constitutum super Sion Montem sanctum Dei; quod Regnum etiam si accepi à Deo iam inde à mea conceptione, *Luca 24.* tamen per passionem & mortem intrare oportuit me in huius Regni possessionem & vsum. Itaque & Patris voluntati & meæ non est consentaneum, vel Scripturæ, vel rationibus mei Regni, vt descendam de cruce; mea enim mors Regnum meum est & gloria. & hoc sciatis, quòd mea doctrina & miracula per mortem vim acceperunt: quare fieri non potest, vt ego non moriar, vel è cruce descendam; nec fieri rursum potest, vt quæ per mortem meam futuram vim habuerunt, ea infirmentur per descensum meum à cruce, & liberationem à morte. Hoc gratum esset Satanæ, vt per impatientiam & animi imbecillitatem viderer crucem sustinere non potuisse, & noluisse Patris mei voluntatem implere; & velle me quæ hactenus gessi, quæ gesturus sum, tum Regnum meum spirituale euerti, si consummationem gestorum meorum non apponerem, quæ mors mea est in cruce. Existimatis vos, Principes, crucem mihi contra voluntatem euenisse: erratis; summa mea voluntate eam desideraui iam inde cùm primùm fui inter homines homo, & libenter eam nunc perpetior: est enim mihi gratissima crux mea, etiam si sit eadem acerbissima. Quòd verò additis credituros vos, si descendam de cruce, ex animo non dicitis; non enim ne sic quidem crederetis, qui propter maiora mea miracula non credidistis: neque credere possetis salutariter, si descenderem de cruce; etenim Scripturæ in me spem non constituunt descendente de cruce, sed in cruce moriente. Deponar ego de cruce mortuus, resurgam è mortuis, ascendam in cælum, tunc credetis in me multi Sacerdotes & Pharisæi. Desinite igitur maledicere, & conuiciari. Quòd si nunc propter vestram animositatem impetum animorum cohibere non potestis, hæc aliquando cogitantes ad sanitatem contendetis; ad quod ego, nisi repugnetis, iuuare vos non prætermittam; & facere etiam, vt cruces vestras non recusetis. Hæc opprobria, & illusiones, tuo animo ingentem pœnam afferebant, ô moriens immortalis IESV, tum illa, quæ per hæc tibi repræsentabantur, etiam maiorem. Hi enim te in cruce pendentem, despicatum, factum op- *Psalm. 21.* probrium hominum & plebis abiectionem, blasphemabant, & quidem te Deum esse ignorabant; etiamsi scire & potuissent, & debebant, nesciebant tamen: at videbas tu, magne IESV, è cruce illas easdem blasphemias, atque adeò atrociores à multo maxima parte Iudæorum iactatum iri vsque ad consummationem sæculorum, in te regnantem in orbe terrarum, non solùm in cælo, & de ipsis triumphantem: infinitam item idololatrarum multitudinē videbas tibi impiè ac barbarè conuiciantem per multa sæcula: prospiciebas colluuiem Mahometarum innumerabilium tibi præferre abominandum Mahometen: Hæreticos intuebaris insanire in te tuamque doctrinam, omnia corrumpentes, omnia deprauantes, suum Christum, suam doctrinam tibi vero Christo, & doctrinæ tuæ anteponentes. Hæ cogitationes affligebant tuum animum vehementissimè, magne IESV; sed vehementiùs etiam futuræ Christianorum infandæ blasphemiæ, qui te verum Deum, verè crucifixum, verè resurrexisse, & in cælis regnare credentes, contumelias tamen ore sacrilego erant sæpenumero in te coniecturi fœdas, & omni opprobrio plenas & impietate. Hæc omnia quasi præsentia te affligebant, sancte IESV, tuos dolores & cruciatus augebant; & ex his

illæ præſertim quas ſciebas non eſſe condonandas,quaſi videns tuum ſanguinem vt pollutum reijci & conculcari. Hebr.10.

Obſeruabant Principes morientem Chriſtum, & Seniores, & Scribæ, obſeruabant omnes, obſeruabant Dęmones, Angeli item; hi quidem partim cum ſumma parricidij, atque adeò deicidij deteſtatione,partim cum ſummis laudibus ſapientiæ Dei & miſericordiæ, cum ingenti expectatione incomparabilis vtilitatis, quam videbant ex cruce Chriſti & morte prouenturam: neque tamen vllus, vt in horto, IESVM conſolabatur vel confortabat. Dæmonibus placebat mors IESV, quia malum erat; non placebat,quia malum ſuum fore timebant; erant in tetra mentis conflictatione & infernali. Principes verò, Seniores, & Scribæ odium & malignitatem in Chriſtum non ſolùm non remittebant, ſed augebant etiam: & eò erant Dæmonibus peiores, quòd illi mortem IESV impedire voluiſſent iam ſi poſſent; hi maiori obſtinatione illam deſiderabant, & furioſiùs ad finem deſiderij ſui properabant, & diuturnum nimium deputabant tempus quo mors differebatur; niſi quòd illius cruciatibus delectabantur vehementer homines ſæuiſſimi. Horum furorem ſequebantur miniſtri, & alia Iudæorum multitudo auctoritate Principum commota IESVM deridebant,milites barbarica magis, atque inſita ferocitate atque crudelitate inſaniebant in bonum IESVM. Et quidem nō ceſſabant identidem probra & contumelias in Chriſtum iactare, & blaſphemias, niſi quando Chriſtus loquebatur; quæ verò loquebatur, contumelioſè ſubſannabantur.

O moriens vita æterna IESV, quàm acerbè,quàm ignominioſè, quàm deſolatè moreris! Verè in vera cruce moreris verus homo & verus Deus; & vt voluiſti, Pater, tu, & Spiritus ſanctus,ita moreris. At in cruce quid agebas magne IESV? Mea erat tunc actio, vt non ſolùm patienter mortem, & amariſſimos mortis dolores, & triſtitias ſubirem, ſed ſumma cum magnanimitate, & diuina quadam animi alacritate. Non timebam, vt in horto, mortem, ſed generoſiſſimè illam ſuperabam; nec poſtulabam à Patre, vt tranſiret calix à me ſi fieri poſſet: oraui enim in horto, vt veritatem meæ humanitatis & carnis manifeſtarem, & negari non poſſet me verè pati & mori poſſe; nunc verò illam veritatem carnis repræſento moriens; omnia autem in cruce ago conſtantiſſimè atque ſedatiſſimè. Iam primùm oraui pro meis crucifixoribus: indolui vehementer veſtium mearum diuiſioni & ſortitioni, quæ miſerandam rerum futurarum faciem repræſentabant: ſuſtinui opprobria, blaſphemias, & impietates cum ſingulari animi dolore: graue mihi fuit audire à latronibus ſimul crucifixis conuitia, tum ab altero blaſphemias;in alterum tamen miſericordiam meam explicaui, & è latrone Sanctum feci, è morte in Paradiſum & vitam æternam aſſerui; quod in ſummis doloribus fuit mihi cauſa aliqua recreationis. Poſt hæc omnia cùm eſſem afflictiſſimus, & acceſſionem cruciatus mei acciperent in ſingula momenta maiorem, atque ad mortem meam ſæuo paſſu approperarent, creſcebant ſimul mei dolores, quos ingentes meæ virtutes excipiebant: conſpiciebam omnes mortales ab Adam vſque ad vltimum,pro omnibus meos cruciatus & mortem offerebam Patri, quem ſciebam omnes homines velle ſaluos fieri: itaque omnes ſalui eſſe poterant; 1. Tim. 2. quod vt poſſent, abſque mea morte non poterant. Obtuli ergo ad ſufficientiam pro omnibus mortem meam: pro ijs verò, quos ſciebam prædeſtinatos ad gloriam ſempiternam, efficaciter præterea offerebam. Addebam orationis perfectionem, gratias agebam Patri pro immenſis beneficijs quæ acceperam à Deo, pro morte etiam ipſa, & omnibus pœnis meis, quas pœnas, quam mortem pro ingenti beneficio agnoſcebam: tum pro beneficijs, pro gratia, pro virtutibus, donis, gloria ſempiterna, quæ pro hominibus promeritus fueram & promerebar, gratias Deo Patri agebam, & illa omnia ab eo petebam ſumma cùm animi mei pietate. Poſtulabam verò per omnia mea merita apud Patrem, quæ iam inde habueram poſtquam ſum conceptus in vtero matris meæ virginali, per omnes labores meos, per indignitates, contumelias, improperia, vulnera, per crucem ipſam, & mortem, & myſteria mea omnia,& omnes actiones: omnia verò referebam ad ſummā Dei omnipotentis gloriam. Hæc agebam moriens,in his perſeueraui,pręter alias operationes meas diuinas, donec vitā finiui, & ſpiritum emiſi in manus Patris mei.

Portò autem inter hæc, & per totam paſ-

sionem meam, singularem habui de Matre mea solicitudinem & curam; eius enim ingentes dolores, quos sciebam ipsam pati de meis doloribus, cordis mei erant afflictio incomparabilis. nam cùm esset charitatis meæ vnio erga illam suprà quàm percipere potestis maxima, & illius item in me secundùm meam maxima; fiebat vt illa meas angustias, vulnera, dolores, crucem, mortem cum summo dolore sentiret; ego verò illius maiori etiã quàm ipsa. Erat igitur cor meum de Matris meæ doloribus amarissimè vulneratum, gladij meæ passionis illius animã pertransibant, vicissim illius gladij meam amariùs. Conieci ego in illam oculos aliquando è cruce liuidos & sanguinolentos; neque enim frequenter volui, ne maiorem illi doloris sensum excitarem: numquam conijcere non patiebatur meus aduersus illam amor & reuerentia: illa in me aspexit frequentiùs, vterque in alterum aliquando simul. Ex his conspectibus exstabat inter nos in spiritu planctus maior longè, quàm ille Adadremmõ in campo Mageddon, maior quàm Ieremiæ planctus quasi vnigeniti; sed plusquàm vnigeniti, quia Dei vnigeniti, & solius Matris vnigeniti: erat colloquium inter nos in spiritu diuinum. Scio ego, ô Mater mea benedicta, si tibi loquar, auctum iri tuos dolores; sed simul noui non minores fore tuas angustias, si tibi nõ loquar; nam tu tecum loqueris, & eò maiorem tibi dolorem inferes, quò tua verba minus tibi virium spiritualium facient, quàm mea: tu eadem meditaberis quæ ego dicturus sum, qua in re affliges cor tuum, & vires quidem accipies spiritus ab excellentia tuarum virtutum; at ego dum eadem commemorabo, vim meę diuinitatis ita exeram, vt etiam si crescant dolores, crescant pariter & patientiæ tuæ & magnanimitatis dona: sum alioqui ea dicturus, quæ te de te dicere non pateretur eximius pudor tuæ humilitatis.

Lucæ 2.

Zach. 12. Ierem. 9. Thren. 1.

Ego te elegi, sancta Virgo, ante mundi constitutionem, puram quidem creaturam, sed ante omnem purã creaturam gratiosissimam creaturam; & ad summam gloriam, & gratiam, & merita prædestinaui te; vt quæ eras futura Mater mea Dei. Itaque in prædestinationis executione, cùm reliquos homines permitterem in peccatum cadere, te non permisi, sed præseruaui: vt enim applicabam passionem & mortem meam pro alijs, vt à peccatis liberarentur, ita pro te vt in nullum peccatum incideres. Ex te sancta & intemerata Virgine sumpsi carnem meam, & factus sum homo. meministi diuinitatem meæ incarnationis, & quanta fuerit in anima tua Dei laus, quanta spiritus exultatio; quàm multa & magna dona non solùm antè à me acceperis, sed tunc præcipuè. Tu me in virginalem vterum suscepisti & nutristi, tu peperisti & lactasti. Quot de me miracula iam tunc intellexisti, quot vidisti! & tamen fuerunt illa initia condita suis acerbitatibus. Vidisti enim me circumcidi, fugisti mecum in Aegyptum, timuisti Archelaum; dolorem post illa accepisti propter me, cùm vobis nescientibus in templo remansi; vixisti mecum in paupertate vsque ad annum trigesimum: postea verò maiores de me passa es timores & solicitudines, cùm in me scires Iudæos implacabili odio esse inflammatos, & necem tam sæpè mihi intentare. Neque verò, vt nosti, hæc sola tunc passa fuisti, sed perpetuam tristitiã in corde gessisti de mea passione & morte futura; feci enim te conscium, vt rerum mearum omnium, ita passionis futuræ & mortis; & quales ego propter illam patiebar tristitias continenter, tales tu accipiebas. eram ego homo dolorum, tu mulier dolorum: eram ego summis virtutibus ornatus, & donis, & visione diuinitatis excelsus, quibus rebus vitæ difficultates superabam; eras tu excellentibus virtutibus prædita, & donis, & diuina contemplatione sublimis, vnde item tuas vitæ difficultates vincebas per me. Sic eramus ego & tu, cùm in passionem meam sum ingressus, & tu in mearum passionum omnium compassionem, & ego vicissim in tuarum: neque enim debui etiam absenti meos dolores non significare; quod faciebat immensa vnio illa amoris mei erga te, qui me à te separari non patiebatur, vel nostra inter nos non esse omnia communia. Duplices dolores dolui hactenus & doleo, & donec hanc vitam viuam dolebo, de meis cruciatibus immensos, de tuis summos. Fuit mihi acerbum tot contumelias pati, tot vulnera, mortem tam ignominiosam, mori me Filium Patris æterni, simul tuum Virginis sacrosanctæ. Vidi quæ iam inde ab horto passa es, quæ nunc patiaris propter me cõtemplor, & quæ passura es donec spiritum emittam; singuli mei dolores & cruciatus animã tuam vt gla-

Lucæ 2.

Isaiæ 53.

vt gladij crudeles traijciunt; traijciunt simul tui meam. Sunt acerbitates incomparabiles, ô Mater mea dilecta, quas patior, sunt immensi quos patior & animi & corporis cruciatus; adduntur tamen de tuis pœnis & doloribus summi; & tamen hos etiam meos de te dolores necessariò esse mihi ferendos video, quos ego, vt summa cum amaritudine sentio, ita summa cum animi mei voluntate recipio. O Pater immensæ potestatis, sis benedictus in sęcula sempiterna: tu in has angustias me tradidisti, vt vnde mihi dolor esset minuendus, inde etiam augeatur. Requiescere ego solebam in sinu Matris meæ iucundissimè, illa meos dolores & vitæ difficultates consolabatur, ego vicissim illius; at nunc vterque alterius auget dolores, illa meos, ego illius. O duras vicissitudines & amaras! ego te meis acerbitatibus afficio Mater mea, tu me tuis; vterque ad Deum confugiamus: ego sum illius Filius coæternus, tu coæterni eius Filij Mater; ego ex eius obedientia patior crucem, tu tuam crucem de cruce mea sustines ex eadem. O Pater æterne, si tua est voluntas, succurre Filio tuo, succurre sponsæ tuę Matri Filij tui. Verùm en Mater non exaudit me, & hoc vult esse in meis & passionibus, & compassione tua, vt neuter consolationem accipiat, sed virtutē tantùm patiendi, & magnanimitatē: hac vtamur Mater mea benedicta.

Respondet verò Virgo Mater: Agnosco quæ dicis Fili mi in cruce moriens, Fili mi, Deus & vita cordis mei sempiterna: scio beneficia summa, quæ in ancillam tuam contulisti, inter quæ singularem locū obtinet, quòd me dignatus es tuarum passionū facere consortem & sociam; simul dederis, vt cum summa animi fortitudine summos dolores pertulerim & perferam: ago tibi gratias, sancte Fili, quàm possim maximas; sed heu me desolatam, & vltimo mœrore confectam! sum Mater omnipotentis Dei, & hunc vidi hactenus tam indignè, tam contumeliosè, tam atrociter affligi; deinde flagellari atrocissimè, sæuissimis spinis coronari, crucem baiulare cum latronibus ad Caluariæ locū, extendi ad crucem truculentissimè, luxari omnia eius ossa & loco moueri, cum acerbissimo neruorū cruciatu, cruci affigi, leuari & statui crucem: quę omnia video amarissimè etiam nunc meum Filium torquere. Hei me mulierem dolorum! Sentio quidem ego hos omnes dolores in corpore & in anima mea, sed leuia sunt quæ ego sentio; illud quod ego non sentio, & sentit Filius meus Deus, est longè grauissimum atque acerbissimum. O Fili mi, Fili mi! ô fili Dei viui! Tu es vita æterna, & tamen moreris, & eris statim mortuus: moreris quidem, vt immortalitatem mortalibus inseras, sed moreris tamen. Tu es vita cordis mei, & moreris, & operatur in me ista mors, vt vita mea, quæ cum tua morte coniungi desiderat, vires viuendi accipiat, & mortem tuam viuens patiatur; qui est acutissimus animæ meæ gladius. Heu Fili mi, Fili mi, quę cor meum audiuit ex te, magnam cōsolationem animæ attulissent, si non morereris; sed moreris, & in cruce moreris, & plenus infinitis doloribus moreris, neque vis dolores in te remitti, neque ego meos possum remittere vel debeo, quod intelligo te velle. Hei Fili mi, Fili mi, amor meus, & viscera cordis mei: crucifixus es amor meus, viscera cordis mei sunt crucifixa; moriūtur, & cum cruciatu moriuntur: langueo simul ego & morior, sed sentio per mortem tuam fulciri vitam amoris mei: & renouari, & maiorem fieri amorem per Filij mei mortem renouatum. O Fili moriens, video nec me posse plura pati quàm patior, nec id te velle; & tamen simul conspicio extremum dolorem & tibi & mihi mortis tuæ imminere: ad hunc perferendum cor meum fulcias & sustentes, benigne Fili. Fulciam, sustentabo, vires etiam augebo, quibus meam etiam mortem feras magnanimiter; nec hoc solùm accipies à me donum, sed illud etiam. En dabo tibi vicarium mei erga te amoris, & obseruantiæ, & filialium obsequiorum Ioannem; iste erit pro me Filius tuus: est vnio *Ioan. 19.* amoris inter me & illum eximia, & præcipuum priuilegium; illam ego & illud transferam in te. Hæc cùm in spiritu dixisset bonus IESVS, & ei significasset vt ad se accederet, dixit præsenti: *Mulier ecce Filius tuus.* In nuptijs quidem huius Ioannis audisti cùm tibi *Ioan. 2.* dixi, *Mulier*; nunc rursum audis, *Mulier:* illic, vt ostenderem me Deum hîc, vt hominem quidem, sed qui desinam esse homo per mortem. Eram ego tibi subditus pro ratione mysterij meæ carnis mortalis; eam rationem *Luc. 2.* subiectionis ego exuam per mortem, per resurrectionem meam, & gloriam etiam corporis sempiternam: illa tamē induo dilectum consobrinum; is meam illam subiectionem erga te subeat & expleat, sit tibi subditus Filius vt ego eram. Neque propterea quòd in

Filium

Filium do tibi nepotem tuum, ego non ero Filius tuus: ero, & in sempiternum ero; sed his tribus diebus ero Filius tuus mortuus: postea in terra non versabor vt solebam; ad- Marc.16. scendam enim ad cælũ, sedebo ad dexteram Patris mei omnipotentis. Me quidẽ præsentẽ habebis & mortuum, & in cælo regnantem, & è cęlo; sed in spiritu, & in donis tuis excellentibus: sæpè item tibi præsens præsenti apparebo; sed pro mea quotidiana præsentia & obsequio substituo Ioannem, in quo me videas, & meo vtaris obsequio. Tu verò, dilecte discipule, excellentia hactenus à me dona accepisti, amoris priuilegium, virginitatis ornamentum, sublimẽ diuinitatis meæ cognitionem, alia plurima; sed quod nunc à me accipis, est excellentissimum: *Ecce Mater tua*. Hæc mea Mater sit tua Mater, tu eius filius; in hac accipis maiorem amorẽ quàm tuum, digniorem virginitatem quàm tuã, scientiam meæ diuinitatis, quàm tua sit, altiorem. Mea est hec Mater Dei excelsa, & tamen incomparabili prærogatiua sit tua etiam Mater; tu illam ama, obserua, cole; vt quæ tua facta est Mater per meam hanc arrogationem; vt quę mea est Mater Dei, & quæ de manu mea datur tibi in matrem: in eius obsequijs, prouidentia, solicitudine me imitare; in te conquiescat, in te soletur meam absentiã, & suam solitudinem: faciam ego vt in te videat me, sentiat me, me vt præsentem contempletur; & ita dona tua augebo, vt præcipuam agnoscat illa in te mei imaginẽ & similitudinem.

Potuerunt hæc verba, quæ ad Matrem & ad Ioannem habuisti, I E S V bone, consolationem tibi afferre & illis, nisi tanta fuisset doloris & tui & ipsorum vehementia & accessio, vt omnem consolationem superaret. Erant in procliui omnia, virtus tua naturalis & calor, radicalis humor, sanguis tuus: ferociebant vulnera atrocissimè, quasi vires suas omnes in te colligentia: sæuiebat per hęc omnia mors, erat ad finem adducta vita tua, magne I E S V; & sentiebas in vltima afflictione Matt.27. tua & maxima Patrem tamen tuum te dereliquisse, ac nolle te à morte liberare, nec cruciatus tuos minuere, nec animam solari. Ita verior erat tua mors & plenior, maior Patris ostendebatur iustitia, maior tua obedientia, immensa vtriusque misericordia, copiosior redemptio. Verùm, ô bone I E S V, quomodo hanc destitutionem sensisti? Dereliquit me Pater in meis laboribus omnibus, tristitijs, ac doloribus vitæ meæ: voluit vt verè paterer, verus essem mortalium Redemptor. Fui ego quidem semper beatus, sed ex ea beatitudine semel duntaxat fuit gloria communicata corpori meo vniuerso; sed tamen in alijs afflictionibus meis, quas hactenus sum perpessus, horti, flagellationis, coronæ spineæ, crucifixionis, suspendij, & alijs, aliquid erat quo niteretur mea humanitas: consumebantur quidem meæ vires, sed ita vt aliquid semper esset residuum cui inniteretur, & quo vita fulciretur; at verò nunc vires ipsæ omnes deficiunt me: veni in limi mei profunditatẽ, id est, humanæ Psalm.68. meæ vitæ finem; nec est in ea quicquam quod consistat, vel quo niti possim; est sensus animę meæ suprà quàm intelligere possitis afflictissimus. Fuit semper in me constantissima voluntas, vt Patris mei voluntas adimpleretur: sed cùm à diuinitate, vel ex meæ mentis gloria subsidium nunc non accipiam, & suis viribus mea humanitas relinquatur, cõsequens est vt ipsa explicet quæ patitur, & quæ Patris voluntati subdit. Ea verò sunt non soli interiores cruciatus & exteriores, sed ille præterea acerbissimus, quòd in cruciatibus sentiebat inferior animæ meæ portio à Patre se derelictam: illi enim dolores mortem mihi afferebant, derelictio faciebat vt illos amarissimè sentirem; neque enim fuit illa derelictio aliqua consolatione temperata, sed purissima, nihil planè consolationis vel refrigerij habens coniunctum. Magnitudo hæc doloris extremi effecit, vt magna vehementia ea exponerem, quæ mea patiebatur afflicta anima. O Pater, Deus mihi consubstantialis & coæterne! Sum ego splendor gloriæ, & figura sub- Hebr.1. stantiæ tuæ: porto omnia verbo virtutis meæ etiam nunc cùm purgationem peccatorũ facio: sum ad dexteram & æqualitatem maiestatis tuæ in excelsis: simul sum homo, vt tu voluisti; sed ita tamẽ, vt anima mea immensa gloria fruatur in te, summis etiã donis & virtutibus ornetur. Hæc cùm ita sint, tamen patior in humanitate extremos ac lethales dolores, vt tu vides. Mors me terret horribiliter, quã cerno præsentẽ; & quò verior est & perfectior mea humanitas, & animæ inferior portio, eò magis hæc sentiunt. Hæc omnia vis tu esse verissima, vt sunt, & propterea illa nihil subleuas, sed vis omni ex parte esse quæ sunt, nihilq; minui, nihil de illorũ plenitudine deesse: propterea me in meis humanis viribus derelinquis. Hæc cùm sciam, diuino animi robore

robore patior omnia; & quamuis nihil in his iuuer ferendis, constat tamen mea patientia, quò maiores sunt dolores: quare suam afflictionem incomparabilem exprimit anima mea, & quod verè dolet, id verè deplorat gemitu inenarrabili. O Deus meus, Deus meus! O Domine vitæ & mortis meæ! quare me dereliquisti? Scio te meam personam non reliquisse; vnus tu & ego sumus Deus: scio Verbum meum vnionem suam non deseruisse, nec deserturum: scio superiorem animæ meæ portionem non destituendam à gloria sua & donis: sed caro, & humanitas ipsa, & animæ inferior pars, & sensus ipsi, vt debent cruciatus & mortem pati, ita se in his derelinqui dolent, & deplorant amarissimè, simul & tenerrimè. *Quare dereliquisti me?* Intelligo quidem quare me dereliquisti Pater; vt videlicet æternum tuum beneplacitum pro mundi reconciliatione impleam; sed vt pro alijs hæc assumpsi & patior, ita pro ipsis hoc inquiro; vt intelligant quamobrem patiar, & quare non exaudieris me in horto, vnde hæc consequatur derelictio: eorum enim est hæc vox doctrina, non mea querela; ipsorum debet esse cordibus infixum cur ego patiar, cur in passione à Patre meo sim derelictus. Quod Dauid expressit, verba illa fuisse causam, non meam, sed delictorum meorum, id est, mortalium pro quibus patior; idem ego volui intelligi, cùm hæc è cruce clamabam: derelictio tamen hæc est mihi acerbissima. Si vis sæuire in me omnia vulnera, omnes dolores, mortem etiam ipsam; hæc non derelinquis, me derelinquis in horum manibus discruciandum. Sed ad causam cùm venio, magis affligor & teneriùs: scio enim cur patiar, sed quòd hoc sciam fortiùs affligor; cùm quàm plurimos homines videam illam causam neglecturos, vel etiam blasphematuros, & iri conculcatum meam passionem & mortem ab infinita hominum multitudine. Causam etiam meæ mortis & cruciatuum quamuis sciam, semper tamen etiam secundùm meam animæ portionem superiorem quæro: nam ea tandem infinita est tua misericordia, tua iustitia, tua voluntas; quæ soli diuinitati tuæ, & meæ, & Spiritus sancti nota ita est, vt nota esse potest. O Deus meus, respice ad clamorem meum! dolores quidem mihi excitat hic clamoris mei conatus; tamen illos etiam assumo libens pro salute hominum: & quamuis sciam me non esse exaudiendum, vt liberer à cruciatibus & morte, scio pro quibus morior esse pro illis exaudiendum; & per istud non exaudiri, mereri omnibus ad vitam prædestinatis salutem & vitam sempiternam. Fuit vsus rationis semper in Christo perfectissimus, & superioris portionis animæ actiones omnes diuinæ, atque à lege Dei æterna excellentissimè gubernatæ: erat rationi superiori subiecta inferior, & omnes appetitus: nullus in his inerat motus rationi contrarius, ac ne primus quidem extare poterat; erat enim perfectissimus homo semper Christus etiam in sua passione & cruciatibus omnibus; attamen corpus eius, & anima corpori naturaliter vnita, patiebantur è violentia & maleficio exteriori. Exstabant passiones in virtute appetitiua, sed imperatæ à ratione, & voluntariè susceptæ: itaque in summa mentis tranquillitate erat eius anima, & sensus afflictissimus. O adoranda mysteria tua, IESV crucifixe!

Matt. 27. *Ier.* *Psalm. 21.* *Hebr. 5.*

Quid autem nunc reliquum est, quod in te admittas, magne IESV? Vt moriar. Verùm priùs illud obibo, quod, cùm essem facturus, prædixit futurū Scriptura: vno verbo passiones meas omnes exprimam; nec passiones solùm, sed desideria omnia significabo. *Sitio.* Adeò in me sæuiunt omnia mea vulnera, adeò sanguis est imminutus, adeò sensus mei affliguntur & exæstuant, adeò mors vrget violenter, vt tantùm non deficiat me radicalis humor vniuersus & prorsus extinguatur: Sitio vehementissimè, sitit anima, sitiunt omnes sensus, sitiunt omnia vulnera; aruit tanquam testa virtus mea, in puluerem mortis redigor. Verùm cùm hoc dicis, sancte IESV, scis futurum, vt ingratissimum potum tibi propinent carnifices tui, vt celeriùs subsequatur mors. Scio pessimo aceto me potandū, & hoc eligo, & pono in passionibus meis & merito, tum in mysterio: non sequetur autem citiùs mors, quamuis auidè eò spectabunt impij homines; atque adeò vitam producet hæc potio eo dumtaxat tempore cùm bibo; si enim non biberem, iam nunc fui animam exhalaturus. sitio tamen ipsam mortem, & hunc calicem bibere amarissimum quidem, optatissimum tamen. Hunc semper præ oculis mentis habui quoad vixi, semper desideraui: nunc complentur mea omnia desideria, cùm video præsen-

Ioan. 19. *Psalm. 21.*

præſentem mortem. Scio hanc fontem fore infinitum aquarum viuentium, eſſe fontem ſalientem in vitam æternam; coniuncta hæc in me ſunt, mors & vita æterna. Eſt quidem mihi hæc ſitis optatiſſima, etiamſi eadem longè amariſſima, qua ſimul ſitio ſalutem & vitam omnibus mortalibus: peto ab omnibus vt dent mihi bibere: facio ſalutem eorum & vitam meum potum, & iubeo vt dent mihi bibere ex ea aqua, quam ego ex hac mea ſiti & morte conficio, gratię, & cæleſtium donorum; & omnibus offero, vt eam meam ſitim expleant. Atenim alium potum mihi ipſi obtrudunt ingratiſſimum, ipſis perniciosiſſimum, potentiarum ſuarum prauitatem, & peccata innumerabilia omni ſpurcitia plena & peſtilentia; & tamen ego acetum bibo oblatum in cruce, vt ipſi ne mihi ſuas acerbitates & contaminationes offerant. O ineffabile tuum beneficium & amorem, benigne IESV, in nos; noſtrum contrà execrabile maleficiũ! Tu in cruce, quaſi tuos dolores & anguſtias oblitus, ſitis noſtram & ſalutem & vitam: Clamas, *Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat*: exhibes tot fontes apertos aquarum viuentium, quot ſuſtines vulnera: fontes æternos aperis in anima tua, eius dolores & acerbitates: infinitum fontem tuæ diuinitatis aperis: & nos hæc negligimus alij, alij conculcamus, alij deſidioſè cogitamus. Aperit nobis Dæmon, & noſtra animi peruerſitas, fontem Inferni, fontem ignis ſempiterni; hunc fontem auidè haurimus, hunc optamus, nec ſentimus miſerrimi homines, & omnibus lachrymis deplorandi. Iuua noſtras deprauationes Domine IESV. en cupimus tuam ſitim reſtinguere: tu obtuliſti illam nobis cupidiſſimè, vt per eam ad te Deum & fontem viuum adeamus. Tu ſitis, Domine, meam ſalutem, & è cruce ſitis, & moriens ſitis, & moriens Deus ſitis; in iſta ſiti aquam offers quam bibam, quam tibi propinem: en accipio in te, & per te, & propter te, Domine meus, Deus meus, vita cordis mei & refrigerium.

Ioan. 4.

Ioan. 7.

Conſummaueras hactenus per partes, ſancte IESV, ſcripturas quæ erant de te, non ſolùm in hac paſſione tua, ſed in omni tuæ vitæ mortalis œconomia: in ſiti verò tua & potu prælndium dediſti vniuerſalis conſummationis, cùm in ſiti mortem deſideraſti ſubire, & è veſtigio vltimam addis & vniuerſalem conſummationem. Conſpirant enim omnia vulnera, omnes dolores & cruciatus externi, tum interni in necem tuam, & poſtremo conatu impreſſione facta vitam tibi eripere volunt; quod non poſſent niſi Pater tuus vellet, niſi tu velles: vultis; quid eſt reliquum niſi mors ipſa? Conſummatum igitur prorſus eſt, ſed hæc conſummatio facit, vt omniũ hic ſit tui cordis, & corporis, & animæ, & potentiarum, & ſenſuum ſummus cruciatus; nam animi ſenſu complecteris quæcunque hactenus paſſus es ſæua tormenta, & nunc omnium tormentorum vim in vnum collectam excipis. Nunquam ſufficere verba potuerunt ad tuas atroces paſſiones exponendas magne IESV, nunc verò etiam conatus ipſe nos deficit, & quaſi agmine tuorum dolorum opprimuntur omnes potentiæ & concidunt. Suſtenta ſaltem cor meum bone IESV, ſenſum vt aliquem tui huius immenſi doloris vel minima ex parte ſentiat; & quaſi conſummationem in eo operare dolorum omnium, quos de tua paſſione & cruce ſubiui hactenus te operante. Sed quid eſt nunc conſummatum, bone IESV, per dolores extremos? Extremæ meę vitæ mortalis periodus eſt conſummata, ſummum Sacrificium oblatum eſt (complectitur enim mortem hæc conſummatio, quæ coniuncta cum his quæ dico eſt) explicatur ratio teſtamenti noui, conſummata eſt lex vetus, & hoc Sacrificio immenſo omnia illius legis ſunt expleta ſacrificia atque cæremoniæ; in perfectionem euaſit lex quam non habuit, & in legem ſpiritus vitæ & gratiæ, in teſtamentum nouum & æternum tranſlata eſt: quod hoc verbo promulgatur, ſancitur verò & obſignatur meo ſanguine & morte; qua morte Mors interficitur, & peccatum ſuperatur, Satan, & Infernus, & Mundus cum ſuis omnibus operibus conculcatur. Nunc ſumma mea eſt pœna; ſed ſimul ſumma mea virtus & magnanimitas ad pœnas ſuperandas: nunc mea eſt mors; ſed ex qua, & per quam, ego vitam recipiam glorioſiſſimam, & cum ſummo triumpho aſcendam ad Patrem meum in cœlum, ſedebo ad dexteram omnipotentis Patris, & veniam tandem Iudex viuorum & mortuorum: per quam mortem mortalibus conficio vitã ſempiternam. Nunc exhibeo pretium humanæ redemptionis, & libero hominem à captiuitate: nunc virtutem repræſento, ex qua virtute ſunt iuſtificati quotquot hactenus iuſti fuerunt, & quotquot nunc ſunt, & quotquot erunt: cœlum

Actor. 1. & 10.

lum aperitur omnibus mortalibus, hactenus clausum: nunc omnis prædestinatio iustorum vim accipit, qua adimpleatur. Consummatum est; & consummor ego, vt fiam obtemperantibus Deo causa salutis æternæ. *Heb.5.* Magnum autem clamorem adiunxi iterùm, quo significarem summam rerum quas dixi firmitatem, & immensum animi mei affectum; vim prætcrea eam, quæ extitit in meis omnibus actionibus & passionibus ex circumstantia meæ diuinæ personæ, quæ Verbum est infinitū. Cùm verò priùs clamaui, ostendi magno illo clamore verissimam esse meam humanitatem, hîc etiam diuinitatem. Contremuit tunc cęlū, terra, creatura omnis superiori clamore; nam vbi agnoscebam ego & profitebar meam carnis infirmitatem, similiter agnoscebat creatura, & quasi in meo clamore clamabat mœrés ac desolata: hic verò clamor vim afferebat Morti, & eius vim frangebat; ostendebat enim imperium in Mortem, & Mortis mortem operabatur. Hoc clamore vltimum spei robur acceperunt in Limbo Patres, & creatura spem exuendi corruptionem.

Verùm quid dicis, sancte IESV, isto clamore magno: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum?* Sic describo rationem meæ mortis; non enim morior vt alij crucifixi, qui debilitate superati, cruciatibus victi & morte, miserè moriuntur. Nam etiamsi meæ mortis causa fuerunt homines impij, & mea vulnera; non tamen vim mihi attulerunt mortis, nisi quam ego volui accipere, quam ego nolui impedire. Itaque potentissimè simul & gloriosissimè animam posui, non coactus debilitate, sed mea voluntate adductus; neque cruciatibus superatus sum, sed illis imperans, ne mihi mortem afferrent nisi me volente. Neque verò victus à Morte mortuus sum, sed Mortem ipsam conculcans atque interficiens mea morte; necauit enim peccatum mea mors, quare & peccati effectum, Mortem. Morientur quidem deinceps homines, sed ita (si virtute meæ mortis vti velint) vt mors illa excipiatur à vita sempiterna; ita viuent, quasi tota illorum vita instans sit transitus ad immortalitatem. Pater coæterne, tu Pater es meus naturalis, non adoptiuus; & ego sum Verbum, tuus Filius natura, non adoptione: video simul te hac morte mea adoptare tibi multos filios; ego pro me inuoco te Patrem, simul pro ipsis; fiunt enim fratres mei per tuam diuinam adoptionem. Depono in tuas manus spiritum & animam meam: quod depositum à te accepi, Pater, apud te repono, illud breui rursum recepturus. Depono item in tuas manus; per meas has manus & pedes cruci affixos, animas meorum fratrum omnium, eorum præsertim qui adoptionis tuæ, & meæ fraternitatis gratiam morientes habuerint. *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum*, omnium scilicet hominum spiritus; nam si facio mea omnium mortalium peccata, quantò magis eorum spiritus & animas facio! eas per totam eorum vitam tibi commendo; tamen præcipuè in eorum omnium morte, vbi finis illis imponitur vel meriti vel demeriti, & imminet iudicium meum. Per hanc meam commendationem peto, vt in gratia tua moriantur, omni pœna liberi, & vincant Dæmonis fraudes vltimas illas & violentias. Peto item, vt quæ pollicitus sum *Matth.16.* adimpleantur omnia, & in his nominatim, vt fides Petri & successorum ne deficiat, sed Ecclesiam confirmet perpetuò; & vt orationibus piis vim tribuas impetrationis. Illud etiam, vt multi ad perfectionis statum vocentur, & in eo constanter & fructuosè exerceantur, ac sanctè vitam in eo finiant.

Venite filiæ Sion, animæ deuotæ, cruci Christi IESV adeste, & de Sion sublimi specula contemplamini Regem vestrum, vestrum Deum, fratrem vestrum in cruce morientem. Nouistis eum vos, scitis lumen esse immensum, virtutem infinitam, gloriam & vitam sempiternam; & hæc esse suprà quàm dicere possetis vel intelligere sublimia: significationem spiritus tamen harum Dei dignitatum, quæ vna est simplicissima essentia infinita & esse, sentitis. Agnoscitis his veritatibus vos sustentari, his niti, quæ vna est res & veritas immensa: & tamen eum qui hæc veritas, hæc res est, videtis in cruce morientem. O Mors pessima, quid hîc tibi est iuris? quid in Filio Dei quæris? quid Morti cum immortali? quid cum vita sempiterna? & tamen qui Filius Dei es, qui immortalis, qui vita æterna, tu magne IESV moreris; quod non posses, nisi illud assumpsisses vnde posses, & in quo mori posses. O misericordiam tuam omnibus Angelis & hominibus adorandam! Quæsiuisti igitur mortalem naturam, vt quod ex tua natura non poteras pati, id in mortalitate patereris pro nostra salute & vita: tanta fuit erga immeritos

ritos tuæ misericordiæ immensitas. Alias præterea addidisti diuinas miserationes tuæ humilitatis: nam ne homo quidem factus pati vel mori poteras, nisi animæ tuæ gloria illa summa ne in corpus influeret cohiberetur; cohibuisti, & fecisti, vt homo cuius anima gloria cælesti fruebatur excellentissimè mori posset. Ac ne hæc quidem potentia ad actum peruenisset, nisi tu voluisses pati, & mori; hoc quoque voluisti. O ineffabiles tuas miserationes benigne IESV! ô infinitam humilitatem! verè derelictus es, Domine IESV, & à Patre, & abs te; omnia derelinquunt te, vires te deficiunt, sanguis exinanitur, exsiccatur naturalis humor, extinguitur calor natiuus; hæc augentur è cruciatibus & corporis & animæ vehementissimis: itaque omnia te derelinquunt, præter hæc quæ faciunt vt illa te, & vita derelinquat. O te desolatum, magne IESV! O te mœrore & dolore confectum tota nocte & die, & nunc longè afflictissimum!

O Mors semper crudelissima, nunc suprà quā dici potest vel intelligi multò crudelior! nescis tu quem vita priues. putas purū hominem; at non est purus homo IESVS, quem tu necas, sed Deus omnipotens & homo simul. Erras ô fœda bellua! instigat te Satan vt occidas IESVM, vt pereat vita omnis: atqui deciperis & tu, & abyssi bestia. Peccati rabies vrget vos: coniurastis Mors, Satan, & Peccatum ad-
Psal. 2. uersus Dominum, & aduersus Christum eius:
Prou. 1. fremuistis furiosè; Deglutiamus insontē quasi infernus viuentem, omnem pretiosam substantiam eius diripiamus, implebimus domos nostras, regnabimus Mors, Satan; & Peccatū. Verùm hæc insanè cogitastis, inaniter, sine causa, sine effectu; atque adeò contrarius prorsus effectus exstabit. Hæc enim mors tuus erit interitus ô Mors; hæc ligabit te in Inferno Satan; hæc te, Peccatum, delebit & de medio tollet: vos omnes affixos cruci interimet; ex-
Col. 2. poliabit diabolicos principatus & potestates. Te etiam Mortem, te Peccatū traducet confidēter & palàm, ac triumphabit cum summa vestra ignominia superatos. Deridet vos Deus & subsannat; & quidem necessum est incredibilem esse vestrā inanitatem, quā nullus pro merito possit deridere nisi Deus. Hæc verò faciet Dominus, sed in ira sua, & vindictam de vobis sumet in furore suo; vt nihil in vobis sit virium, quod quasi subitò perculsum non tabescat atque opprimatur. Verùm, ô magne IESV, video iram hanc in te redundare: exercet enim iram & furorem suū Pater tuus, sed per cruciatus tuos, & mortem crucis. Illa enim Dei ira cōtra Mortem, Satanam, & Peccatum, non solùm contra hos, sed contra homines exarsit qui illis se coniunxerant, vt simul essent in homines illa persequenda ira; & Mors, Satan, Peccatū, essent cum hominibus in inferno sepelienda in sempiternum. At verò effulsit infinita lux tuæ misericordiæ, Pater omnipotens; voluisti hominem liberare, sed absque culpæ satisfactione noluisti; neque voluisti iram illā remittere, sed per illam ipsum liberare: hic autem cùm nihil haberet vnde per iram tuam liberaretur, effudisti eam in Filium tuum, atque in eum voluisti hominum peccata vindicare. Itaque omnes fluctus Psal. 87.
tuos super eū induxisti, & afflictiones omnes tuas in eum infregisti; sic omnem iram, quam in homines conceperas, explesti in Filio tuo IESV. Hæc verò ita fecit, vt nihil remaneret iuris Morti, Satanæ, & Peccato aduersus hominem; sed factum est vt nos liberaremur, illa conculcarentur. O immensas tuas passiones & mortem, per quas ad iram Patris fuisti traditus, quibus iræ Dei aduersus genus humanum fuit satisfactum, & omnes omnium hominum culpæ sunt expiatæ, omnes omnium reatus sunt dissoluti: si quid enim nos dissoluimus, vt dissoluimus, ex tua solutione accipimus vt dissoluere possimus. Erant in oculis Patris tui & tuis vniuersa peccata hominum; pro his omnibus tuæ pœnæ & mors satisfecerunt; nam cùm æterni essent cruciatus subeundi vniuersis hominibus, omnes tamen illos cruciatus in te suscepisti, & pro omnibus solutionem, maiorem etiam quàm pro merito illorum peccatorum vel pœnarum, repræsentasti. Verè redemptio tua, excelse IESV, infinitæ virtutis est, infinitæ misericordię & iustitiæ. Quid potuisti facere pro nobis, benigne IESV, quod non feceris? quod non cumulatè atque infinitè feceris? Quare est nostri animi hebetudo & socordia perpetuò infinita, & ingratitudo.

Venisti tu quidem, sancte IESV, ad finem passionum tuarum, hoc est, ad summos tuos cruciatus cum morte tua etiam tua voluntate coniunctos; separanda est iam anima tua à corpore suo, & vita tua mortalis deponenda est: refugit hæc anima tua, & corpus tuum horret, auersatur natura omnis; & tamen hoc Pater tuus vult, hoc tu, hoc Angeli,

vult

vult Mater etiam tua;moriendũ tibi est. Quis non contremiscat? cuius anima non contabescat & deficiat? Moriatur anima mea, Domine IESV, tecum; veniant in me cruciatus tui omnes, sæuiant in me Tyranni, Hæretici; libenter omnia tormenta deposco per tuam crucem & mortem propter te. Tu Deus omnipotens, iustitia & sanctitas infinita, pro me moreris; & quid ego infelix homo, quid peccator miserrimus nõ debeo pro te pati? Quid tibi retribuam, nisi vt calicem salutaris tollam, crucem meam cum tua? Sed cùm hoc non possim nisi de tua gratia & virtute, nomen tuum sanctum inuoco per tuam crucem vt possim: tu si me adiuues, potero crucem meã subire post te. Da, Domine, vt tollam crucem, & cruciatus quales tu voles, ex tuorum imitatione per te & pro te: alioqui ego mereor propter mea peccata crucem crudelem, omnes pœnas promereor. Vtinam fieri posset, vt ego pœnas in quibus es, leuare aliqua ex parte possem; sed solus vis omnes pœnas subire, nec socium in passionibus tuis voluisti, nisi qui tuas etiam passiones augeret, Matrem, & paucos præterea. Integra est tua redemptio, tua solius est liberatio generis humani; at propterea magis tibi cõpati debemus, qui per solidam tuam passionem dedisti, vt nos etiam tibi compati possimus & debeamus. Mouet autem me tua crux sua virtute, vt non solùm pro meis peccatis pati velim, sed pro aliorum omnium: placet vt omnibus modis quibus pati possum, & quibus hominibus vtilis esse potest mea crux, vt pro illis patiar. Acerbitas tuæ crucis facit, vt nihil mihi videatur esse optatius, nihil iucundius quàm crucem tuam imitari, cùm video te in cruce morientem: succurre Domine, adesto Domine, attende, & fac vt hæc voluntas, quæ ex te est concepta, in me augeatur per te.

Psal. 115.

Vim diuinam omnium bonorum posuisti in tua passione & cruce, magne IESV; sed peculiarem etiam in tuis verbis, quæ è cruce dixisti, & salutarem animarum nostrarum institutionem proposuisti. Nam vbi dixisti: *Pater, dimitte illis; nesciunt enim quid faciunt*: pro nobis etiam orasti & impetrasti benigne IESV; nisi oblatæ gratiæ repugnemus: significasti simul, cùm peccamus, nos te crucifigere; & nostras culpas tamen excusasti, & fecisti vt faciliùs remitterentur: tum aperuisti piorum oculos, vt sciant quanta sit in peccato Dei offensio: & indicasti lucem te per crucem tuam allaturum, qua luce & Dei maiestas intelligatur, & culpæ in Deum commissæ peruersitas & magnitudo: & planè spem confirmasti remissionis peccatorum, & diuinæ in nos benignitatis; (quis enim non repleatur spe, qui sciat te morientem in cruce pro crucifixoribus Patrem orasse, & pro omnibus peccatoribus) tum ingentem necessitatem offensiones animæ omnes, iniurias, contumelias nobis illatas remittendi nobis imposuisti: simul terribilem comminationem, & metum, & pœnas, si non remittamus, significasti. Dixisti præterea latroni: *Amen, dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso*: sed priùs tamen illum tua veritate illustrasti, & vt eam contra socium latronem propugnaret fortem fecisti, ac lucem qua cognosceret sua peccata, & confiteretur, dedisti, & vt totam spem in te coniiceret: tum verò sanctè illi pollicitus es eodem die Paradisum, & præmium sempiternum. Docuisti verò nos, vt veritatem tuam, & crucis tuæ virtutem agnoscamus, cùm propter peccata affligimur; ac cordi illam imprimamus in te sic validè, vt eam contra omnes aduersarios defendamus, contra etiam omnes mentis hebetudines, ac cordis socordias afferamus ac sentire contendamus; vnde nostrarum actionum prauitates intelligamus, deploremus, & confiteamur; ad te curramus, à te remissionem peccatorum petamus atque speremus, in te omnem spem nostram collocemus. Magno autem mysterio magnum pœnitentiæ Sacramentum, bone IESV, hîc indicasti, & diuinam pecccatorum absolutionem, & gratiæ collationem; atque ostendisti tantum esse posse pœnitentis dolorem, vt absolutio sacramentalis nullã relinquat pœnam persoluendam: non enim pro remissione pœnæ post gratiæ infusionem patiebatur Latro. O beneficium in latronem omni admiratione superius, & à nobis omnibus votis expetendũ atque adorandum! Insinuas tu igitur, magne IESV, pœnitentię Sacramentum per latronẽ, qui per te Sacramentum baptismi repræsentasti tuo sanguinis baptismate, quod tam cupidè semper desiderasti. Loqueris deinde, benigne IESV, Matri, loqueris cõsobrino Ioanni; illi, *Mulier, ecce Filius tuus*; huic, *Ecce Mater tua*: quibus verbis vitæ perfectionem omnibus proposuisti: nam qui te videt matrem tuã relinquere vt moriaris, quid relinquere non debet, vt sęculo, & sibi moriatur? Neq; tamen

hoc iis solis imitādum exhibuisti, qui statum vitæ religiosum profiteri volunt, sed omnibus: in tua enim doctrina posuisti, vt patrem & matrem propter te relinquant, & te plus quàm illos amēt, te magis quàm illos sequantur. Omnibus etiam, qui vitiorum mortem expetunt, loqueris è cruce bone IESV: Reliqui ego Matrem, illam cōmendaui Ioanni, & me ad mortem totum conuerti: abiicite vos externos affectus, & omnia seponite quæ retardare vestram hominis veteris mortem possint. Sed quorsum commendas, sancte IESV, quos relinquis? Significo non destitui obligationem erga propinquos naturalem vbi relinquuntur, nec naturalem amorem, nec charitatis affectum; sed impedimētum perfectionis dimoueri. Sed cur consobrino commendas Matrem, huic Ioannem? Quoniam exercitium naturalium affectuum ab iis qui sæculo renūtiant illis ceditur, qui iure in cognatos relictos debent esse officiosi, & quasi demandatur illorum cura per religiosam substitutionem; quasi audiant: Mihi mundo est moriēdum, vobis curam quam ego gerebam exteriorem relinquo: sequor ego Christi consilium, sequimini vos eius voluntatem: en trado in manus vestras patrem meum & matrem, illos meo loco & nomine colite; ego spirituali illos & vos affectu prosequar & oratione. Eisdem porrò verbis aliud nos docuisti, benigne IESV, mysterium excellens & beneficium. cùm enim esses ad Patrem ascensurus, nec esses nobis visibilem tuam præsentiam exhibiturus, substituisti tibi apud nos Matrem visibilem, Ecclesiam Catholicā, quę nos agnosceret Filios, nos aleret, nos gubernaret, nostri curam gereret, tua auctoritate & virtute ageret erga nos Matrem. Etenim tunc audiuit in Maria Ecclesia tua: Ecce Filij tui, fideles mei, fratres mei. His simul erga Matrē Ecclesiam IESVS commendauit reuerentiam, obedientiam filiorum, omnem sanctum affectum & officium; & hoc voluit esse in suo testamento, quod sanguine suo & morte sanciebat & obsignabat. Matri Mariæ item Virgini commendauit, vt Ecclesiæ, & fidelium omnium curam gereret, tanquam suorum filiorum; & quos fratres per crucem faciebat, his vt ad Mariam Virginem tanquam ad matrē accurrerent indixit; atque adeò plus quàm ad matrem, ad Matrem scilicet Dei, cælorum Reginam. Hoc verò cùm faciebat, intelligitur Sanctis suis nos voluisse esse commendatos bonus IESVS, & nobis in Sanctos deuotionem & orationem: sed propterea Virginem nominauit, vt illius patrocinium intelligeremus plus quàm omnium Sanctorum fore apud Patrem & se acceptissimum, & vnam illam esse Sanctorum omnium instar. Subdis autem moriens IESV: *Eli, Eli, lammazabactani*; excellentissimum nobis tribulationes patiendi exemplum. Nam vbi profiteris te in tuis cruciatibus à Patre Deo derelictum, doces nos tribulationes quidem passuros, nec morum nostrorum pietatem facturam vt nō patiamur; viam enim nobis ad cælum ita aperuisti per crucem: sed tamen tu crucem propriam sustinuisti solus, eam nullus potuit ferre, in ea Pater te dereliquit: quæ derelictio peperit nobis, vt consideremus leues fore nostras cruces; eripuisti enim tu nobis vt similiter atque tu dicere non possemus; Deus noster, vt quid dereliquisti nos? nam fuerunt tuæ carnis infirmitates nostra robora & salutes; quare tua derelictio nostra est susceptio & leuamen. Neque verò hoc nobis refrigerium tantummodo ex tua derelictione confirmasti, sed prouentum etiam gratiæ reposuisti; vt non tentent nos aduersitates vel detrimenta plus quàm sustinere possimus; deinde vt ex eis colligamus accessionem donorum, qua promoueamur ad pietatem; & gaudium omne existimemus, cùm in varias tribulationes inciderimus. Fregisti, magne IESV, per tuam istam derelictionem aculeum nostrarum omnium tribulationum & desolationum; insuper vim dedisti diuinam vltimis duabus petitionibus orationis, quam nobis præscripsisti: per tuam enim hanc desolationem fecisti, vt ne induceremur in peccatum per quasuis tentationes, siue Dæmonis, siue Carnis, siue Mundi; tum vt à detrimentis horum hostium liberemur. Ingentem vim posuisti, bone IESV, per istud magnum mysterium impetrandi quæ petimus in omnibus orationibus nostris à Patre & à te, per hanc extremam tuam afflictionem & derelictionem. Illud autem vnum verbum, quod postea dixisti, *Sitio*, excellentem nobis contulit eruditionem & vim spiritus: nam cùm, *Sitio*, à te audimus, & à moriente audimus, fontem nobis à te cælestis aquæ diuinum emanare percipimus, & nobis donari, vnde vis tibi potum demus. Sitis ergo, benigne IESV, tua dona, quæ nobis meruisti, vt illis tuam sitim reficiamus & desiderium; & vis

Luc. 14.
Matth. 27.
Iacob. 1.
Matth. 6.
Ioan. 19.

& vis fieri in nobis illa dona efficacia per te, & illis te refici si nos illis cooperemur: alias enim sities tu, & nos potum tibi non dabimus, cùm de tua gratia possimus. O ineffabile beneficium! generat aquam è cruce Christus, ex illa vult nostra voluntate & operâ potari, dat vim aquæ vt id possimus; vita enim est in illa aqua, gratia Dei est, vita æterna à Christi vulneribus ex illa aqua promanat. O ingratum hominem & infelicem, qui illam recipere nolit, qui illa vti nolit ad tam diuinum mysterium, quique illa sitientem Deum nolit reficere, & sibi salutem & vitam sempiternam adferre! Præscribit item nobis illud Christi *Sitio*, vt sitim, & acre desiderium charitatis, quæ virtus est omnium virtutum perfectissima, concipiamus: charitas enim fons est cælestis, qui in omnes virtutes influit, & diuinas perfectiones ac vires deriuat, de qua omnes virtutes, omnes omnium virtutum actus potant, quæ faciunt animam nostram & potentias cæleste Christi irriguum. Ingerit idem diuinum *Sitio*, orationibus constantiam, & singularem acrimoniam petitionum sanctarum, cum summa exauditionis spe coniunctam. Nam & hoc simul sitiebat Christus è cruce, vt nostræ orationes à Patre suo exaudirentur; hoc vehementi desiderio expetebat. Quòd si hoc ita est, vt est, quis non summam fidem & spem in orationibus constituat in Christo, & non connitatur omni studio & diligentia syncer am habere ad Deum orationem, & quæ illis careat impedimentis, quæ debilitare orationem possunt? Sitio Domine, reficias meam sitim, & augeas pie & sancte Domine IESV, per tuam istam diuinam & salutarem sitim.
Ioan. 19. *Consummatum est*, subiunxisti Sancte IESV, quibus verbis consummationem & perfectionem tuarum actionum, & finem significasti, & impleuisse te quæ tibi erant à Patre imperata, quæ de te in sanctis literis conscripta; & esse præsentem mortem, quã toto animo conplectebaris. Quantam, IESV bone, hîc diuinæ eruditionis vim aperuisti! Nam cùm consummas tuam passionem, dum finem illi imponis, consummatur simul, ac consumitur
Dan. 9. præuaricatio, & finem accipit peccatum: in vltimam scilicet suam præuaricationem venit, & concluditur in Inferno, & ab eius seruitute homines eripiuntur, atque vindicantur in libertatem filiorum Dei, & spem certam vitæ sempiternæ. Consummas simul, & breuiatum verbum facis super vniuersam terrã tui Euangelij, iudicij tui, & sæculorum consummationis. In te, & per te, omnia suam accipiunt consummationem & finem: lex vetus, Limbus & dilatio gloriæ, prophetiæ de te, Satanæ tyrannis, Peccati, Mortis consummatur. Consummasti legem, & ea repræsentasti, quorum erat lex vetus figura: euacuasti Limbum, & in sæcula omnia illum clausisti, ac ianuam Paradisi reserasti; vt nihil sit necessum de cætero expectare, quos à gloria cælesti aliud nihil impediat. Prophetæ alij quicquid de te sunt vaticinati, ea tu impleuisti; simul ea quæ de te Ioannes, quæ Simeon, quæ Anna; iam omnia consummata sunt, tum reipsa, tum in merito tuæ crucis. Diaboli potestas dissipata & euersa est, Mors moritur, & paulò pòst erit mortua quum tu morieris. Verè omnibus rebus quæ tibi erant implendæ, vel imposita iam est, vel imponitur nunc à te cõsummatio perfecta. Hęc tua magnalia quis explicare possit, & tuum in nos consummationis mysteriũ quis assequi? Consummatio tua consumptionem facit peccati in nobis, culpæ quidem & pœnæ per baptismi Sacramentum, vtriusque item per pœnitentiæ, adhibita etiam nostra satisfactione; quod fuit tuum in nos singulare priuilegium, magnum beneficium; maius etiam, si singularem illam gratiam non amittamus. Aliæ sunt tuorum Sacramentorum consummationes, sed illa præeminet, in qua mortem tuam sacrificio sancto & sacramento sacræ Eucharistiæ verissimè repræsentasti, & quotidianum nobis facis & familiarem tuam illam crucis tuæ consummationem, & diuinum fructum passionis & crucis tuæ. Tuam porrò illam peccatorum remissionem, quam in cruce perfecisti nobis, ac per pœnitentiæ Sacramentũ concilias & applicas clementissimè, efficis perpetuam consummationem, si vim Sacramenti retinere velimus, & agnoscamus peccati consumptionem per te in nobis semper operari; vt inchoandum nobis semper sit in peccati cognitione, & per hanc in eius contritionem, etiamsi præcedentes contritiones fuerint sufficientes: nã parit peccati cognitio lumẽ & vim, qua in dies in illius notitiam & odium crescamus. Consequitur alia in nobis consummatio; tu enim inseris in nos virtutes tuas, & illarum exercitium continenter in nobis promoues, & vis ad vlteriora nos progredi, & ex quauis consummatione virtutum principium accipere crescendi in tuis donis,

Esa. 10. & 28. Rom. 8.

Dion. de Eccles. Hier. cap. 3. Timoth.

Eccl. 18. Phil. 3.

donis, quasi nihil antè fecissemus. Postremò leuas ad te tuorum & mentem & cor, atque de tua benignitate gratificaris tuæ cognitionis & mysteriorum excellens lumẽ, quod quidem supra facultatem nostram omnem est; quo lumine ita eorum mentẽ perficis & consummas, vt gaudio in te & de te exultent & iubilent incomparabili: sed simul intelligunt aliam ex te consummationem sperari posse & debere, & sibi ex integro inchoandum esse in te quærendo, & in te cognoscendo & amando. O adorandas tuas consummationes! Has continenter in nobis operare, magne IESV, donec ampliùs nobis inchoandum non sit, vbi te videbimus sicuti es, & consummata erit in te omnis consummationis inchoatio, & desiderium omne. Postrema fuerunt tua illa verba, ô moriens pro nobis sancte IESV: Luc. 23. *Pater, in manus tuas commendo spiritũ meum.* Summa hæc spes nostra est, excelsum in nos beneficium. His verbis simul nostras animas Patri tuo commendas, bone IESV, & spiritum: gessisti enim semper personam nostram peccatorum, pateris pro nobis, moreris pro nobis, non solùm vt merearis nobis peccatorum remissionem, sed vt in rebus omnibus facias nos Deo commendatos: quę commendatio vt esset commendatior, simul nos tecum Deo spiritum efflans commendas. Sublimem autem simul disciplinam de singulari tua benignitate nos doces: nam non commendasti spiritum nominatim Deo Patri, nisi postquam consummaueras iam omnes passiones tuas, & mors sola restaret; tuis enim prioribus passionibus interficiebatur Peccatum identidem: vnde docebamur nostras passiones subinde, & peccata mortificare: vt verò ad passiones tuas sequuta est mors, ita meruisti, ex mortificationibus nostris vt sequatur peccatorum & passionum nostrarum mors & victoria: & si de cætero pro huius mortalis vitæ imperfectione rursum molestæ sint passiones vel peccatum, id tamen conari non possint quasi viuæ si velimus, sed quasi mortuæ. Tibi gloria sempiterna magne IESV.

EMIS-

EMISSIO SPIRITVS.

Matth. xxvij. Marc. xv. Luc. xxiij. Ioan. xix.

A. *Excepit clamorem Christi emissio spiritus.*
B. *Tenebræ hactenus perseuerantes à sexta hora, incipiunt euanescere.*
C. *Velum templi ad Sancta sanctorum scissum in duas partes à summo, &c.*
D. *Contremiscit terra.*
E. *Petræ scinduntur, &c.*
F. *Monumenta multa aperiuntur.*
G. *Centurio videns, quod sic clamans expirasset, glorificat Deum.*
H. *Omnis turba videns, quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur.*
I. *Capiunt sæuum consilium Iudæi, vt crucifixis crura frangantur.*
K. *Mittunt ad Pilatum qui peterent, vt crucifixi fractis cruribus tollerentur.*
L. *Franguntur aliis crura.*
M. *Vnus militum lancea latus* IESV *aperuit.*
N. *Stabant longe omnes cognati, & mulieres.*

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In ciij. imaginem Adnotatiuncula.

ciij.
130.

- A. *Excepit clamorem Christi emissio Spiritus.*
- B. *Tenebræ hactenus perseuerantes à sexta hora, incipiunt euanescere.*
- C. *Velum templi ad sancta sanctorum scissum in duas partes à summo, &c.*
- D. *Contremiscit terra.*
- E. *Petræ scinduntur, &c.*
- F. *Monumenta multa aperiuntur.*
- G. *Centurio videns quòd sic clamans exspirasset, glorificat Deum.*
- H. *Omnis turba videntes quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur.*
- I. *Capiunt sæuum consilium Iudæi, vt crucifixis crura frangantur.*
- K. *Mittunt ad Pilatum qui peterent, vt crucifixi fractis cruribus tollerentur.*
- L. *Franguntur aliis crura.*
- M. *Vnus militum lancea latus* IESV *aperuit.*
- N. *Stabant longè omnes cognati, & mulieres.*

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XIX.
[a] *emisit spiritum.*	[a] *exspirauit.*	*exspirauit.*	[a] *tradidit spiritum.*
Et ecce velum tẽpli scissum est in duas partes, à summo vsq; deorsum. & [d] terra mota est, & [e] petræ scissæ sunt: & [f] monumenta aperta sunt: & multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerunt. Et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius, venerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis,	*Et velum templi scissum est in duo, à summo vsq; deorsum.*		
Centurio autem,	*Videns autem [g] Centurio, qui ex aduerso stabat,*	*Videns autem Cẽturio*	
		quod factum fuerat,	
	quia sic clamans exspirasset,		
	ait: Verè hic homo Filius Dei erat.	*glorificauit Deum, dicens: Verè hic homo iustus erat.*	
& qui cum eo erãt, custodientes IESVM, *viso terræmotu, & iis quæ fiebãt, timuerunt valde, dicentes: Verè Filius Dei erat iste.*			
		Et omnis [h] turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur. Stabant autem omnes noti eius à longè,	

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XIX.
Erant autem ibi[n] *mulieres multæ à longè, quæ ſequutæ erant* IESVM *à Galilæa, miniſtrantes ei:*	*Erant autē & mulieres*	*& mulieres* *quæ ſequutæ eum erant à Galilæa,*	
	de longè aſpicientes:	*hæc videntes.*	
inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Ioſeph mater, & mater filiorum Zebedæi.	*inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi minoris, & Ioſeph mater, & Salome: &, cū eſſet in Galilæa, ſequebantur eum, & miniſtrabant ei: & aliæ multæ, quæ ſimul cum eo aſcenderant Ieroſolymam.*		

Iudæi[i] *ergo (quia Paraſceue erat) vt non remanerent in cruce corpora Sabbato (erat enim magnus dies ille Sabbati)*[k] *rogauerunt Pilatum, vt frangerentur eorum crura, & tollerentur. Venerunt ergo milites; & primi quidem*[l] *fregerunt crura, & alterius qui crucifixus eſt cum eo. Ad* IESVM *autem cùm veniſſent, vt viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura: ſed vnus militum*[m] *lancea latus eius aperuit; & continuò exiuit ſanguis, & aqua. Et qui vidit, teſtimonium perhibuit; & verū eſt teſtimonium eius. Et ille ſcit quia vera dicit; vt & vos credatis. Facta ſunt enim hæc, vt ſcriptura impleretur: Os non comminuetis ex eo. Et iterùm alia ſcriptura dicit: Videbunt in quem trāsfixerunt.*

ADNOTATIO.

A. EXcepit clamorem Chriſti capitis inclinatio, & emiſſio ſpiritus: illud verò fuit tēporis punctum, quo pretium redemptionis ſolutū eſt Patri Deo pro omnium mortalium peccatis. Ibi planè cōſummata omnia, ibi victoria reportata eſt de Mundo, Diabolo, Peccato, Inferno. Quò conceſſerit Chriſti anima proxima adnotatione dicetur; nunc de iis quæ contigerunt ſuper terram mortuo Chriſto. Illud autem primò eſt animaduertendum, ſeparatam quidem animam Chriſti fuiſſe ab eius corpore in morte, nec fuiſſe Chriſtum hominem in triduo mortis ſuæ; fuiſſe tamen Verbum tum animæ, tum corpori vnitum hypoſtaticè; vt verè dicamus Chriſti latus apertum in cruce, Chriſtum ſepultum, Chriſtum ad inferos deſcendiſſe, ab inferis ſanctorum animas eripuiſſe; cùm illa fecerit in corpore Chriſtus, hæc in anima. Fuit autem hæc ſeiunctio excellentiſſimæ animæ à corpore perfectiſſimo (per tantū cruciatum præſertim) acerbiſſima. nā cùm explicari vix poſſit intima illa animæ & corporis vulgarium hominum conſpiratio naturalis atq; vnio, quid cenſemus in Dei hominis anima & corpore fuiſſe? Suauiſſimè quidem illud corpus ſanctiſſimū fouit triginta tres annos beata Chriſti anima, corpus ſumma fuit illi inclinatione & iucunditate coniunctum & obſequens; hanc coniunctionem ſeiungi, voluntate quidem Chriſti, vio-

sti, violentia tamen pœnarum, fuit longè amarissimum, & omni dolore plenum: sentiunt autem Dei mortem, & deplorant omnia.

B. Cælum iam tertiam horam obtenebrato Sole, Luna, atque stellis lugere cùm perseuerasset, redit paulatim ad solitam lucem; incepit enim cessare eclipsis.

C. Templum interius, velum non sustinens, prodit quæ erant obtecta & abstrusa antea semper: fuit enim expirante animam Christo velum, quo sancta sanctorum obtegebantur, à summo deorsum vsque in duas partes discissum.

D. Terra ferre nō potuit eum mori, qui ipsam creauit, & tribus digitis molem terræ appendit; subsultat enim, ac veluti tremore concutitur.

Isa. 41.

E. Petræ duritiem suam oblitæ, quasi dolorem suum explicantes discinduntur, & in his marmoreæ columnæ: toto aëre diffugiunt consternatæ volucres: mare ad terræ totius commotionem exæstuat, pisces turbātur. Neque verò infernus non sentit Christi mortem. Nam cùm omnes passionis Christi articulos per Angelos internuntios cognouissent patres in Limbo, & scirent aliud nihil esse reliquum, quàm vt inclinato capite spiritum traderet, videntes terræmotum, intelligunt eo ipso temporis momento exhalare animam Christum. Commouentur & dolent, vt ad singulas Christi pœnas fecerant: verùm nulla mora intercedente venit ad illos anima Christi, & fuerunt omnes æterna gloria repleti. Et hæc quidem Sancti sentiunt in Inferno.

F. Multorum præterea sepulchra & Ierosolymis, & tota Iudæa aperiuntur; quod fuit indicium proximæ resurrectionis multorum. non enim ante Christi resurrectionem ex eis quisquam resurrexit.

G. Hæc cùm fiebant prodigia inaudita, omnes quotquot aderant vehemens timor inuasit, Centurionem præsertim & milites; qui his signis perterrefacti, & animaduertentes quòd tam validè clamans animam exhalasset, profitentur Filium Dei, dant gloriam Deo, prædicant constanter iustum esse hominem IESVM.

H. Omnis præterea turba populi & mulierum, quæ ad spectaculum ex vrbe conuenerat, tacta religione & stupore, ac tundens præterea pectora domum reuertitur: Satan aufugit confutatus & victus.

I. At Iudæi, expleto iam tandem suæ malignitatis desiderio, videntes portenta, non desinunt tamen sæuire in IESVM. Vide, obsecro, pharisaicam & subdolam pessimorum hominum hypocrisim: auctorem legis interficiebant nefariè, & legis tamen zelum cum singulari vanitate præseferebant, excolantes culicem, camelum deglutientes. Sabbatum, inquiunt, & magnum quidem Sabbatum est, in quo duo festa concurrunt, & Paschæ, & septimæ diei celebritas ordinaria; non decet Sabbato remanere corpora in cruce. Et hæc quidem erat ipsorum simulatio, re autem vera aliò spectabat eorum crudelitas & malitia; vt si fortè mortuus non esset IESVS, prorsus fractis cruribus interiret per cruciatum & atrocem infamiam: vel si non statim fractis cruribus moreretur, vt ita proijceretur, quemadmodum alia solebant damnatorum corpora, cum summa ignominia & acerbitate.

K. His constitutis adeunt ad Pilatum aliqui ex Iudæis, ducunt secum milites nonnullos, petunt vt crucifixorum crura frangantur & tollantur; ne Sabbatum contaminetur, sed suam auctoritatem retineat: concedit Pilatus.

L. Cùm reuertissent, reueriti IESVM milites alios adeunt primùm crucifixos, & eorum crura frangunt: non enim erant adhuc mortui: ad IESVM verò venientes, explorarunt priùs an animam exhalasset: quod cū comperissent, eius crura non sunt ausi contingere: etiamsi Iudæi frangi contenderent, plus tamen valuit apud milites cōmunis humanitas, quàm Iudæorum atrocitas. Neque verò illud poterant; nec Deo contradicēte os vllum illi confringere poterat quisquam.

M. Sed Dei mysterio factū est, vt arrepta Longinus miles lancea latus eius punctim aperiret, ferro inter costas à dextro latere ad cor adacto. Itaque non latus solū, sed cor ipsum Christi IESV aperuit, ex quo vulnere continuò, & verus sanguis, & aqua vera fluxerūt, ex quibus Sacramenta, ex quibus Virgo Mater Ecclesia formaretur, vnde perfugiū omnium tribulationi pateret & afflictioni. Quis enim non omni confidentia ad cor Christi apertū adeat? Quis in eo petræ Christi foramine nō suauissimè ac tutissimè suā spem, salutem, & vitam collocet. Recipe nos, Christe IESV, ad cor tuū, quod etiā nunc habes in gloria cælesti apertum, ex corde tuæ voluntatis & virtutis, vt simus, viuamus, operemur ad gloriam nominis tui sempiternam. O felicem animam, cuius cor illa IESV Christi lācea transfigi contingit, & sub cruce illum sanguinis fluxum, illud aquæ excipere fluentum, illis fontibus rigari ac mundari, illinc potari ac pasci, illinc crescere in perfectam Christi IESV imitationem. Et vulnus quidem inflixit Longinus ad humanitatem spectans; vt, si fortè mortuus non esset IESVS, absque cruciatu vt extemplò moreretur: non

caruit illud tamen summa impietate, etiamsi nihil sentiret doloris corpus; inferebatur enim vulnus illud Christo, inferebatur Deo in corpore: & tamen adorandum vulnus vertit Deus in sacrosancta ac diuina mysteria.

N. Adstiterat ad crucem I E S V *Maria Virgo Mater, cum Ioanne, Maria Cleophæ, & Maria Magdalene; recesserat tamen postquam mutuam illam commendationem ab eo audierat: longè dein astabat cum omnibus notis, & cum mulieribus Maria Magdalena, & sororibus Mariæ Cleophæ, & Maria Salome, & aliis quæ Christū fuerant à Galilæa vsque sequutæ. Omnes aduertebant quæ gerebantur & obseruabant, neque quoquā discedebant, expectātes vt corpus* I E S V *mortuum curarēt. Erant quidem omnes in summo mœrore ex morte Christi; spe tamen magna & suam, & aliorum mæstitiam solabatur Virgo Mater, quòd videret Filium de Morte, Diabolo, Peccato, Inferno triumphare, in Limbum solicitis patribus Paradisum & gloriam cælestem intulisse, & breui esse gloriosè resurrecturum.*

MEDITATIO.

Magnis indiciis è cruce ostenderas, benigne I E S V, nobis tuæ erga nos voluntatis magnam propensionem; nunc verò motu etiam ipso, & capitis inclinatione idem confirmas. Inclinas ad nos caput; & si quidem totus es caput nostrum, totum te ad nos inclinas, ad benè & diuinè de nobis merendum. Cùm autem ea inclinatione animam ponas, clarè significas pro nobis vitam te ponere, & id nutu capitis tui diuini demonstras: tradis verò spiritum Patri & reponis, quem tua voluntate ponis pro ouibus tuis. Porrò in separatione animæ tuæ à corpore terminantur omnes tui dolores & cruciatus, absorbet illos mors tua, & simul mortē ipsam & peccatum abolet. Hoc verò fuit præcipuum tēporis momentum, quo moriēte creatore, quasi se destitui sentiret, contremuit & turbata est creatura vniuersa; & quem in tota passione Christi sentiebat luctum, hoc tēpore expressit. Neque enim non senserunt suo luctu Angeli eū mori, qui est ipsorum vita æterna; sensit Virgo Mater mortem Filij Dei dolore vehemētissimo, vehemētem doloris sensum discipuli habuerunt, & sanctæ mulieres; suum, quotquot pietatem aliquā ex Christi doctrina & miraculis retinebant. Verùm quamuis esset dolor hic summus, erat tamen passionū omniū Christi postremus; quas passiones excipiebat animæ gloria, sequebatur gloria animarum omnium quæ in Limbo detinebantur; dissoluebatur pretium humanæ captiuitatis, & cōficiebatur mortaliū redemptio; repræsentabatur peccatorum nostrorū mors, & sensuū mortificatio, mentis in Deum leuatio & absorptio, qualem seruis suis Christus gratificari solet. Miseros nos, si ad hęc non mouemur; miseriores, si hāc miseriam animo nō cognoscamus, & non deploremus. Vim mortis Christi sentiunt cælū, aër, mare, terra, sepulchra, & quæ sub terra sunt; illā si nos non sentimus, si nihil supra nos leuamur, sumus insensatis elementis stupidiores, & nostra socordia plus quàm mortui: & hæc quidem nostra insensibilitas eò nocētior est, quò nostra voluntate fit & ignauia. Vel Centurio & qui cum eo erāt, nos mouere deberent ad sensum mortis Christi; hi enim plus erant quàm terra, plus quàm petræ & quàm monumenta; infideles enim erant & idololatræ: & tamen audito Christi morientis clamore, visis quę fiebant, agnoscunt I E S V diuinitatem ac profitentur. Fregit clamor Christi eorum corda petris duriora, mouerunt quæ fiebant signa illorum animum, expugnarunt infidelitatē; & nostræ fidei non commouebūt imperfectionem, & cordis duritiem nō emollient? Postremò, quis non se coniungat turbæ? omnis enim turba eorum qui aderāt, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur. Clama, Domine I E S V, in corde nostro illum clamorem. Clamaui, & cōtinenter clamo, & non auditis. Adde, magne I E S V, vim, & nostras ad te audiēdum rebelles compelle voluntates; signa tua in nos exere, velum nostrarum cæcitatum disrumpe, concute nos timore tuo salutari, discinde cordis duritiem ac dissipa; sepulchrum aperi animæ nostræ, vt peccata nostra suum fœtorem exhalēt, vt per eorū confessionem ad salutem cōtendamus. Compelle Domine, cōpelle nos ad te, vt nobis erit fructuosius & tu voles. Coniūge verò vulneris quod mortuus accepisti, pium & deuotum cordis nostri sensum: penetrauit illa lancea diuinum cor tuum, penetret per te lanceæ eiusdem, & vulneris tui, & cordis tui vis in viscera cordis mei, tum me continenter & timore tuo, & aculeo compunctionis intimæ, & charitatis tuæ traiiciat. A M E N.

Ephes. 1. & 4. *Ioan. 10.* *Luc. 23.*

QVÆ

QVÆ GESSIT CHRISTVS DESCENDENS AD INFEROS. 131
Zach. ix. Eccle. xxiiij. ad Ephes. iiij. ciiij

A. *Christi anima nulla mora interposita, venit in Limbum Patrum.*	D. *In Limbo infantũ nulla pars huius lætitiæ.*
B. *Omnium sanctorum Patrum animæ, animam* IESV *supplices venerantur.*	E. *E Purgatorio multæ animæ liberantur, quod significant radij lucis inde ad limbum Patrum prodeuntes.*
C. *Anima latronis, paulo post mortui, portatur ab Angelis ad Limbum.*	F. *In inferno inferiori Lucifer cum suis, ipsoque Iuda grauiter fremit.*

QVÆ GESSIT CHRISTVS DESCENDENS AD INFEROS.

ZACH. IX. ECCLE. XXIIII. AD EPHES. IIII.

In ciiij. imaginem Adnotatiuncula. ciiij. 131.

A. *Christi anima, nulla mora interposita; in Limbum Patrum venit.*

B. *Omnium sanctorum Patrum animæ animam* IESV *supplices venerantur.*

C. *Anima latronis paulò pòst mortui portatur ab Angelis ad Limbum.*

D. *In Limbo infantum nulla pars huius lætitiæ.*

E. *E Purgatorio multæ animæ liberantur, quod significant radij lucis inde ad Limbum Patrum prodeuntes.*

F. *In Inferno inferiori Lucifer cum suis, ipsoq; Iuda, grauiter fremit.*

ADNOTATIO.

A. Mortuo Christo, nulla mora interposita eius anima fuit vsquequaque beata; quod fecit meritum eius passionis & mortis. quam enim gloriam animæ Christi cohibuerat Deus, ne in eius portionem animæ inferiorem & corpus deriuaretur (neque enim aliter corpus labores præferre potuisset & mortem) eam merito Christi per mortẽ relaxauit, vt in animam prorsus redundaret; & postea in corpus. Extemplò affuerunt ad celebrandũ Christi triumphum innumerabiles Angeli è cælo, affuerunt omnes Angeli tutelares earum animarum quæ in Limbo Patrum, quæve in Purgatorio erant; neque enim illarum curam adhuc deposuerant sui Angeli. Hoc comitatu cum summo triumpho & gloria anima Christi ad Limbum Patrum descendit è cruce per mediam terram, clamãtibus præ-
Psal. 23. *cursoribus Angelis:* Attollite portas, principes, vestras, & eleuamini portę ęternales, & introibit Rex glorię. *Sciebant quidem Patres, sciebant qui erant in Limbo omnes, vẽturum Christum; eo etiam ipso temporis momento ipsum expectabant: verùm ad subitum eius aduentum, ad eius præsentiam & conspectum, ad eius maiestatem & gloriam, ad Angelorum Christum collaudantium celebritatem primùm admirantur, deinde omnem præteriti temporis & expectationis molestiam deponunt atque obliuiscuntur. Suauissimè illos salutat Christus: Ecce quem tot sæculis tanto desiderio expectastis, en adsum Deus vester & Dominus, salus & vestra & omnium. vici ego per mortẽ meam Mortẽ ipsam, Diabolũ, Infernum, Peccatum: en repleo vos omni gaudio & lætitia: accipite laborum vestrorũ præmium gloriam sempiternam. Cõpletur Limbus splẽdore diuino, replentur omnes cælesti gloria, fit in Inferno Paradisus. Describitur autem forma quidem humana Christus, verùm absque musculis, & absque capillis, pilis vel barba; vt significetur anima illa esse, non corpus; repræsentari verò illa figura propensionem animæ ad corpus.*

B. Omnium sanctorũ Patrũ animæ simul genua ante Christum summittũt, adorant maiestatem, gratias agunt immortales, dant Christo gloriam sempiternam, exultãt inæstimabili suauitate & cõsolatione, accipiunt gloriã Paradisi æternam.

C. Mortuus quidem est primùm Christus, dein sanctus latro. huius anima in Limbum & Paradisum ad Christum ab Angelis deducitur; recipitur læto aspectu à Christo, replet item hanc æterna gloria, munerat Paradiso, vt paulò antè à Christo audierat futurum; salutant illam Patres: collocatur inter Sanctos modò, qui fuerat crucifixus propter flagitia sua latro.

D. In Limbo infantum puerorum nihil horum quæ in superiori orbe gerebantur intelligitur, nihil sentitur; perseuerant in sua vita, & naturalium rerum quadam contemplatione animulæ illæ, nihil amplius capiunt, nihil appetunt: sunt tamen in sua illa animorum naturali occupatione miseræ; vt quæ sempiterna gloria perpetuò priuentur.

E. Quæ purgabantur animæ in suo orbe & igne, intellexerunt per internuntios Angelos quæ in Limbo Patrum gererentur; Christi præsentiam sentiebant supernè, augebatur eorum salutis & liberationis cupiditas; viuaciori fide, spe, & charitate in Christum ferebantur; singularem inde accipiebant consolationem, imminuebatur aliqua pœnæ portio; liberantur etiam, si quæ in eo temporis momento suam expleuerant purgationem. Et quandoquidem verisimile est impensiùs Christo preces obtulisse pro illarum animarum liberatione sanctos Patres,

tres, non erit alienum piè credere, non quidem omnes, ſed certas, quas orationibus Patrum dedit Chriſtus; alias præterea, quæ eximio Chriſti aduentus deſiderio cùm erant in viuis tenebantur, fuiſſe à ſuis pœnis liberatas.

F. Qui cruciabantur in Inferno tetri Dæmones, & ſceleratorum hominum animæ, & inter has Iudæ Iſcariotæ, ſentiũt primùm ex profundo barathro per magnum chaos Chriſtum & eius celebritatem, & ſe ab eo confutari potentiſſimè: fit hîc illis ſenſus longè acerbiſſimus; horrent, execrantur, blaſphemant Chriſtum, eius gloriam abominantur, atrociori furore & rabie corripiuntur, implent omnem Infernum horrendis ſtridoribus, & omni rerum confuſione. Non augebatur quidem eſſentialis Dæmoniorum, vel damnatorum hominum pœna, ſed accidentalis; incrementum enim accipere poſſunt, & accipiunt frequenter accidentales cruciatus. In medio, id eſt in vltima profunditate Inferni teterrimum Satanam, malignorum omnium ſpirituum principem vide, igneis vinculis colligatum, horrifico fremitu ſæuientem contabeſcere; quòd eius vires atque maleficia ſint retuſa atque debilitata. Hæc in Inferno geſta ſunt donec illic fuit Chriſtus, hoc eſt, horis circiter quadraginta.

MEDITATIO.

INcipis, excelſe IESV, victoriam tuam celebrare, & triumphum agis iam primum de Inferno, portas eius conteris, & vectes ferreos confringis; vt educas in ſanguine teſtamenti tui vinctos de lacu, in quo non erat aqua aliqua afflictionis, præter eam quam dilata ſpes gloriæ efficiebat; & propterea per Prophetam tuum dixiſti eos vinctos ſpei: atque adeò iam per tuam præſentiam eduxiſti illos de lacu, cùm dediſti illis gloriam ſempiternam in Limbo, & feciſti vt locus ille lacus non eſſet, ſed Paradiſus. Attuliſti Inferno exitium; hic enim fuit morſus tuus Inferne: colligaſti Satanam ſerpentem tortuoſum, dediſti ſalutem multis animabus quæ purgabantur, feliciſſimas feciſti trigintanouem horas, & principium quadrageſimæ in Inferno. O beate te Inferne, qui tot beneficia à Chriſto accipis; inuitas me vt ad te viuens deſcendam mea meditatione, & non ſolùm in Limbum Patrum, ſed in Infernum inferiorem & extremum. Ad Limbum verò non ſimplici tantùm meditatione; ſed vt celebrem etiam ſtationem Chriſti illam, quam ibi habuit gloriæ cæleſtis plenam, ſplendidiſſimo & Angelorum, & beatarum animarum conuentu frequentiſſimam; & adorem vbi fuit Chriſti anima, & Chriſtus ipſe, vbi gloria cæleſtis, & Paradiſus Dei: ſed video oportere mortuum me eò venire vt Chriſtus venit, vt Sancti. Fac igitur Domine IESV, ſi vis, moriar, vt eò veniam; ſed non vt Patres primùm fuerunt, ſed vt tecum: tunc enim planè fruar illa ſtatione, illo loco, illius loci myſteriis; vnde in cælum aſcendam poſtea vocante te. Hoc ſi non das bone IESV, (quod etiam ego verecundè peto propter indignitatem meam) illud ſaltem concede, obſecro, ad hanc ſtationem tuam piè celebrandam, vt meis vitiis & ſenſui moriar, & lucem mihi vitæ tribuas, qua poſſim tuam illam in Inferno gloriam fructuosè contemplari, & piis orationibus proſequi & laude tua. Verùm hac etiam gratia intelligo me indignũ propter peccata & imperfectiones meas multas & malas: poſtulo igitur ex te, Domine, per tuum hoc myſterium, vt frugifera illa cogitatione cor meum muniatur; primò vt ex contemplatione mearum culparum dignum me eſſe cognoſcam, & ſentiam, & confitear omnibus pœnis inferioris etiam Inferni, non ſolùm Purgatorij: quo timore perculſus ad te confugiam è toto corde meo, mente, anima, viribus, & peccatorum meorum pœnitentiam agam tam acrem, ac ſi è pœnis illis eſſem liberatus, & ſpatium parui temporis accepiſſem ad mea peccata deflenda & expurganda tuo beneficio. Quod cum fecero, illud præterea adde bone IESV, vt de tuo & ſyncero amore ita ardeam, vt non huius ſæculi ſolùm pœnas omnes & martyria pro tuo nomine pati magna voluntate depoſcam, ſed etiam quas tu præterea voles; modò ego ſemper in te, & tua gratia conſeruer, & tua virtute protegar. Amen.

Pſal 106. Iſa.45. Zach.9. Ibidem. Oſeæ 13.

DE

DEPONITVR CHRISTI CORPVS E CRVCE. 132
Matth. xxvij. Marc. xv. Luc. xxiij. Ioan. xix. cv

A. *Venit ad Pilatum Ioseph ab Arimathia audacter; & petijt corpus IESV.*
B. *Venit Nicodemus cum vnguento, & Ioseph cum sindone ad crucem.*
C. *Deponunt corpus IESV summa cum pietate ac dolore.*
D. *Arimathia oppidum.*
E. *Locus sepulcri cum vestibulo.*

DE DEPOSITIONE CORPORIS CHRISTI E CRVCE.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In cv. imaginem Adnotatiuncula. cv. 132.

A. *Venit ad Pilatum Ioseph ab Arimathia audacter, & petijt corpus* IESV.

B. *Venit Nicodemus cum vnguento, & Ioseph cum sindone ad crucem.*

C. *Deponunt corpus* IESV *summa cum pietate & dolore.*

D. *Arimathia oppidum.*

E. *Locus sepulchri cum vestibulo.*

MATTH. XXVII.	MAR. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XIX.
			Post hæc autem
Cùm autem serò factũ esset,	*Et cùm iam serò esset factum (quia erat parasceue, quod est ante Sabbatũ)*		
		Et ecce	
venit quidam homo	*venit*	*vir*	
diues ab Arimathæa,			
nomine Ioseph,	*Ioseph ab Arimathæa*	*nomine*[a] *Ioseph,*	
		qui erat	
	nobilis Decurio,	*Decurio, vir bonus & iustus:*	
qui & ipse discipulus erat IESV.			
		hic nõ consenserat cõsilio & actibus eorum, ab[d] *Arimathæa ciuitate Iudææ,*	
	qui & ipse erat expectans regnum Dei;	*qui expectabat & ipse regnum Dei.*	
Hic accessit		*Hic accessit*	
	& audacter introiuit		
ad Pilatum,	*ad Pilatum,*	*ad Pilatum,*	
& petijt	*& petijt*	*& petijt*	*rogauit*[a] *Pilatum Ioseph ab Arimathæa (eo quòd esset discipulus* IESV, *occultus autem propter metum Iudæorum) vt tolleret corpus* IESV.
corpus IESV.	*corpus* IESV. *Pilatus autẽ mirabatur si iam obijsset. Et accersito Cẽturione, interrogauit eum si iã mortuus esset. Et cùm cognouisset à Centurione,*	*corpus* IESV:	

MATTH. XXVII.	MARC. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XIX.
Tunc Pilatus			
iussit reddi corpus.	*donauit corpus Ioseph.*		*Et permisit Pilatus.*
	Ioseph autem mercatus sindonem,		
			Venit ergo, & tulit corpus IESV. *Venit autem &* [b] *Nicodemus, qui venerat ad* IESVM *nocte primũ, ferens mixturam myrrhæ & aloës, quasi libras centum.*
Et accepto corpore, Ioseph	*&* [c] *deponens eum inuoluit sindone,*	*& depositum inuoluit sindone.*	
inuoluit illud in sindone munda.			

ADNOTATIO.

A. *ERat in Limbo cum Patribus Christus, agebat cælestem in Inferno conuentũ, abierat militum multitudo è Golgotha, Iudæi abscesserant; reliqui tamen erant aliqui obseruatores. Erat corpus* IESV *de cruce deponendum, id prouiderat Christus ex cruce; incitat diuitem & nobilem Decurionem Iosephum ab Arimathia, virum bonum & iustum. Discipulus hic quidem erat* IESV, *verùm propter metum Iudæorum occultus; expectabat enim per Christũ redemptum iri Israël. neque verò actibus, consilio, & impietati Iudæorum consenserat, neque ad Golgotha accesserat; sed cùm ab Iudæorũ scelere abhorreret & maleficio, domi se continebat expectatione rerum suspensus. Vbi autem vidit primùm solis defectionem, dein terræmotum sensit sepulchra Sanctorum aperta audiuit, petras scissas, ac reliqua signa quæ è cruce fecerat Christus, & postremò mortuum intellexit; abiecto timore, audacter venit ad Pilatum, & ab eo petijt, corpus* IESV *vt liceret sibi auferre & sepelire. Quod facilè illi permisit, ac corpus donauit Pilatus, vbi ab accersito Centurione audisset mortuum, ac reddi imperauit; & ne quis intercedere vel impedire posset, cauit edicto.*

B. Vel condixerant Ioseph & Nicodemus, vt vnus ad Pilatũ adiret pro facultate corpus IESV *sepeliendi impetranda, & sindonem mercaretur, alius vnguentum pararet atque afferret; vel prouidentia hoc factum est diuinitatis. Itaque diuisis officijs opportunè Iosephus cũ facultate à Pilato & sindone, Nicodemus cum libris centum vnguenti ex myrrha & aloë, conuenerunt ad demittendum de cruce corpus* IESV. *Porta igitur Iudiciaria veniunt ad Golgotha cum centurione, qui facultatem faceret auferendi corporis ex Pilati imperio, repelleret si qui impedire vellent. ferunt secum vas vnguenti, & scalas.*

C. Deponunt corpus, quàm maxima possunt reuerentia atque honestate. Vide vt clauos cum summa cordis acerbitate paulatim extrahunt cruentos, vt coronam è capite eripiunt sanguine Dei conspersam. Expectat Virgo mater, gremio Filium acceptura; discipuli tenent pedes ac subleuant, vt faciliùs summittatur; omnia tamen adhuc plena sunt tristitia ac fletu. Maria tamen dolorem suum ex morte & absentia Filij conceptum, magna spei constantia non mediocriter consolatur; contemplatur gloriam Christi in Inferno, diuinitatem in corpore: alij adhuc fluctuant, non tam retinentes resurrectionis Christi memoriam, quàm præsentia mortis perturbati.

D. Arimathia, oppidum vbi erat Decurio Iosephus; hæc est Ramatha, siue Ramathaim So- 1. Reg. 1.
phim, Samuelis patria, vbi vixit, vbi mortuus & sepultus est; ab Ierosolymis viginti miliaribus ad Occidentem versus Ioppem.

E. Sepulchrum, & hortus Iosephi, vbi cogitant Christum sepelire, & postea sepelierunt.

MEDI-

A. *Pie meditamur depoſitum è cruce filium, gremio Matris exceptum, quod non exprimit imago.*
B. *Stratum corpus ſuper planum lapidem vngunt, obuoluunt ſindone, & ſudario.*
C. *Sepeliunt in horto, & ſepulcro Ioſeph; ſepulcrum lapide occludunt.*
D. *Mulieres obſeruant, vbi ponatur.*
E. *Maria Virgo Mater cum mulieribus redit domum.*
F. *Iudæi impetrant à Pilato, vt adhibeatur cuſtodia ſepulcro.*
G. *Veniunt ad ſepulcrum: obſignant illud publico ſigno; apponunt cuſtodiam.*

MEDITATIO.

MVtata sunt omnia, magne IESV, per mortem tuam, antea ab omnibus patiebaris, nunc à nullo potes: omnia verò ad gloriam tuam commutantur, omnia tibi obsequuntur pro Patris & tua voluntate. Petijt
Ioan. 19. Iudæorum malignitas à Pilato, vt frangerentur crura etiam IESV, sed non est consequuta: illud consequutum est, quod ad magnum mysterium tuæ Ecclesiæ pertinebat, vt è latere tuo sanguis & aqua flueret. Cur non petijstis vos corpus IESV, ô Iudæi, vt saltem sæuitiam vestram in mortuum atrociorem expleretis? Non potuistis, etiamsi velletis. nec id vobis cōcessisset Pilatus; quia nihil horum voluit Christus: nec potuit quicquam fieri, nisi ipso volente. Illud voluit Patris sapientia IESVS, quod redundaret in gloriam Dei; à Iosepho discipulo, ab eo qui expectatione regni Dei tenebatur, vt peteretur corpus suū adorandum, vngendum, reuerenter sepeliendum. Et huic quidem, qui occultè ac timidè erat discipulus, vires fecit, vt magnanimiter auderet postulare; petijt, obtinuit. Quæ audacia, quæ magnanimitas, & timoris cōtemptus & periculi ad nos attinet, qui in virtutū exercitijs nostrā vmbram timemus, tardi sumus ac desides, nec vim quæ nobis semper est prēstò à Christo, atque adeò pulsat ad ostiū cordis nostri, recipere volumus, neque ad alia huius depositionis Christi mysteria oculos nostræ mentis aperimus, quæ sint nobis salutaria. Noluit descendere Christus de cruce viuus, voluit mortuus deponi: qua ex re intelligimus, nobis esse semper crucem tenendam, donec viuunt in nobis peccata; quæ si viuunt, vel reuiuiscunt semper donec mortale hoc induerit immortalitatem, quotidie 1. Cor. 15.
est nobis crux suscipienda pœnitentiæ, & ex- Luc. 9.
ercenda, neque expetendum vt de cruce deponamur, nisi quemadmodum Christus consummata tota cruce & passione sua voluit à cruce deponi.

Animaduertere autem illud oportet summa cum animi deuotione & cordis contritione, fuisse nos qui peccatis nostris Christū crucifiximus, & vtinam ampliùs non crucifigeremus! esse item qui illū de cruce deponimus, vbi pœnitentiam agimus, & crucem nostram baiulamus; quod auidissimè facere debemus, & faciemus maiori cum fructu, gesta Ioseph & Nicodemi in spiritu si imitemur. Nostra enim peccata claui fuerunt, qui tenuerunt Deū crucifixū; eos nos euellemus è corpore Christi, si eius clauos sanguine Dei imbutos cordi nostro intimo spiritus sensu infigamus, quibus nostros peccatorum aculeos extrudamus. Cruentos Christi clauos semper in corde retineamus, vt Christum è cruce demittamus, ad eum per gradus orationis ascendamus, clauos, & omnes eius passiones, & mortem deosculemur & adoremus; eam factam consummatamque esse profiteamur, ampliùs nō posse mori Christum, cōfecisse nobis vitam sempiternam: illum complectamur, pectori & intimis visceribus applicemus, illum à nobis numquam separemus. Amen.

DE CHRISTI SEPVLTVRA.

EISDEM CAPP.

In cvi. imaginem Adnotatiuncula. cvi. 133.

- A. *Piè meditamur depositum è cruce Filium gremio Matris exceptum, quod non exprimit imago.*
- B. *Stratum corpus super planum lapidem vngunt, obuoluunt sindone & sudario.*
- C. *Sepeliunt in horto & sepulchro Ioseph, sepulchrum lapide occludunt.*
- D. *Mulieres obseruant vbi ponatur.*
- E. *Maria Virgo Mater cum mulieribus redit domum.*
- F. *Iudæi impetrant à Pilato, vt adhibeatur custodia sepulchro.*
- G. *Veniunt ad sepulchrum, obsignant illud publico signo, apponunt custodiam.*

MATTH. XXVII.	MARC. XV.	LVC. XXIII.	IOAN. XIX.
Inuoluit illud in [b] sindone munda:	*Inuoluit sindone,*	*Depositum inuoluit [b] sindone,*	*[a] Acceperunt ergo corpus* IESV, *& ligauerũt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Iudæis sepelire. Erat autem in loco, vbi crucifixus est, hortus; & in horto monumentum nouum, in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter parasceuen Iudæorum, quia iuxtà erat monumentum, posuerunt* IESVM.
& posuit illud in monumento suo nouo,	*& posuit eum in monumento,*	*& posuit eum in [c] monumento*	
quod exciderat in petra.	*quod erat excisum de petra;*	*exciso,*	
		in quo nõdum quisquã positus fuerat.	
Et aduoluit saxũ [c] magnũ ad ostium monumenti, & abijt.	*& aduoluit lapidem ad ostiũ monumenti.*		
		Et dies erat Parasceues, & Sabbatum illucescebat. Subsequutæ autem mulieres, quæ cũ eo venerant de Galilæa, viderunt monumentũ,	
Erant autem ibi Maria Magdalene, & altera Maria, [d] sedentes cõtra sepulchrum.	*Maria autem Magdalene, & Maria Ioseph,*		
	[d] aspiciebant vbi poneretur.		
		& quemadmodum positum erat corpus eius. Et [e] reuertẽtes parauerunt aromata, & vnguenta: & sabbato quidem siluerunt secundũ mandatum.	
[a] Altera autẽ die quæ est post Parasceuen, cõuenerunt Principes Sacerdotum & Pharisæi ad Pilatum, dicentes; Domine, recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc viuens, Post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrũ vsque in diem tertium: ne fortè veniant discipuli eius, & furentur eum, & dicant plebi; Surrexit à mortuis; & erit nouißimus error peior priore. Ait illis Pilatus; Habetis custodiam; ite, custodite sicut scitis. Illi autem [g] abeuntes, munierunt sepulchrum, signantes lapidem, cũ custodibus.			

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Pie possumus meditari depositum è cruce Christum Mariam Virginem Matrē gremio excepisse (quod non potuit exprimere imago) & summa cum animi sui partim mœstitia, partim deuotione fouisse, oculis omnia vulnera lustrasse, manibus contrectasse ac demulsisse, lachrymis irrigasse, pauisse animum hinc compassione, illinc suaui ac pia resurrectionis expectatione. Circūstantes mulieres ac discipuli, quoad licuit, Magdalena præsertim, animum pijs officijs & deuotione explent; renouatur luctus. Habet diuinam orationem Virgo Mater de eius morte ad Filium; præsentes attentißimis auribus audiunt: finem facit Virgo Mater dicendi, faciunt alij; ostendit illa velle vt statim sepulturæ mandetur, inclinante iam die ad vesperū; aufertur ab eius gremio.

B. Sternunt corpus IESV super planum & oblongum lapidem, qui in priori antro ante sepulchrum iacebat, qui adhuc à peregrinis lapis vnctionis appellatur; ibi decenter vngendum collocant. vngit caput Virgo Mater, vngūt corpus Iosephus & Nicodemus; subseruiunt mulieres & discipuli. Vngebant quidem ipsi corpus Christi; vngebat verò Christus eorum animos, & cœlesti suauitate & gratia deliniebat. Vncto Christo, quod ad honestatem fieri Mater intelligebat & reuerentiam, non ad rei necessitatem, (quamuis alij ferè non percipiebant necessariam non esse illam vnctionem; quòd plenam fidem resurrectionis tot Christi supplicijs, morte, sepultura occupati ac perturbati non tenebāt) obuoluitur corpus sindone, obtegitur caput sudario, colligātur hæc fasciolis de more funeris.

C. Iuxta locum, vbi cruci affixus fuerat IESVS, ad lvi. communes passus erat Decurionis Iosephi hortus, arboribus cōsitus, maceria munitus & ianua; in horto duplex spelunca, anterior amplior & patentior, quasi interioris vestibulum. quod innuit August. lib. iij. de consen. Euang. cap. xxiiij. Et certè Marcus idem significat: nam in monumento exteriori Angelus sedebat super lapidem, qui clauserat ostium interioris. huc primùm ingressæ sunt mulieres, deinde in monumentum interius; nam spelunca interior erat in rupe operis excauata & artificio, septem palmos oblonga, alta octo; cuius est ad Orientem porta. Hoc fuit Christi IESV sepulchrum; huc funus IESV delatum est cum summa omnium pietate ac veneratione, cum lachrymis, & iusto luctu; repositumq; corpus est in nouo illo monumento, vbi nullus vnquam positus fuerat. peruoluitur atq; accōmodatur suus lapis ad sepulchri ostium (magnus quidem ille) à Iosepho, alijs iuuantibus. O magne & sancte IESV, video in te res nouas, atque omnibus mortalibus & Angelis admirabiles: te tenet hinc spelunca conclusum, illinc Infernus; illa corpus, hic animam. Nihil me tenet, nihil me cōcludere aut circumscribere potest: ex Inferno, ex sepulchro omnia impleo mea diuinitate, omnia sustento, vniuersam creaturam guberno, Inferni potestates exspolio & traduco, in Limbo facio Paradisum; ac demonstro mea præsentia & maiestate, me nō viuorum solùm, sed mortuorum esse dominum, omnium iudicem, bonorum liberatorem: sepulchro infero vim vitæ & resurrectionis, ex sepulchro veritatem meæ mortis declaro, præclarißimum finem meæ inter homines œconomiæ impono.

Brocard. Arand. &c.

D. Sedebant autem mulieres è regione, atque obseruabant vbi & quemadmodum eorum magister bonus sepeliretur, aduolueretur saxum ad ostium sepulchri; cogitantes se quoque officium vnctionis obituras pro sua deuotione.

E. Redit in montem Sion domum Virgo Mater, redeunt mulieres, redeunt Apostoli, recipiunt se discipuli & noti singuli ad sua. Verùm eadem illa hora, cùm redirent è sepulchro mulieres illæ quæ prima Sabbati ad monumentum venturæ erant, solicitè vnguenta aromatica emerunt ac seposuerunt, vt transacto Sabbato corpus IESV vngerent: quieuerunt Sabbato iuxta legis mandatum.

F. Postridie, etiamsi Sabbatum esset, & magnum Sabbatum; tamen stimulāte Principes Sacerdotum & Pharisæos eorum pertinaci malitia, malè simulatum legis zelum peruerterunt. Sabbato adeunt ad Pilatum: Domine, inquiūt, recordati sumus quia seductor ille dixit: Post tres dies resurgam; iube ergo custodiri sepulchrum in diē tertiū. Sed quid timetis? Ne fortè veniant discipuli eius, & furentur eum; & dicant plebi, surrexit à mortuis; & ne sit nouissimus error peior priore. O homines stultißimos! sed stultitiam conuertit Deus in vestram ignominiam & confutationem, tum verò ad cōfirmandam resurrectionis Christi veritatem diuertit. Nam nisi vos furiæ exagitarent, si siletis, si abesset à monumento militum custodia, impudenter quidem, probabiliter tamen apud plebem mentiri poteratis, non resurrexisse IE-

SVM, *sed furatos illum esse discipulos, & furtum factum prædicaretis: nunc verò vestra diligentia clarissimum testimonium comparatis Christi resurrectioni, vbi signatis lapidem, custodiam militum adhibetis, vbi authoritate Præsidis hæc tam anxiè procuratis; vt, etiamsi omnes Dæmones vobiscum velint cauillari ac mentiri, nulli persuadere aliter quàm fuit veritas vel possitis, vel audeatis. Concedit illis Pilatus quod rogabant; accipiunt militem,*

G. Veniunt ad hortum, obsignant publico tẽpli sigillo monumentum: commendant Centurioni, vt summo studio & diligentia obseruet, ne qua vis sepulchro inferatur, ne clanculum cadauer auferri possit. spondet, abeunt Iudæi: instituuntur militares excubiæ attentissimè.

MEDITATIO.

IMpressisti, Domine IESV, naturalem quẽdam hominibus instinctum mortuos sepeliendi omnibus sæculis, & existimandi sancta esse sepulchra, & quasi sensum dedisti mortalibus suæ immortalitatis, & vitæ recuperandæ per mortem; & hac etiam in re ostendisti, earum rerum inditum esse suum desiderium hominibus, quas natura tota non potest assequi; quod facit creatio hominis ad Dei ipsius imaginem. Confirmatus verò est ille immortalitatis instinctus in tua sepultura, quæ resurrectionis spem proposuit humanæ generationi. Declinauit tamen ab hac immortalitatis propensione hominum peruersitas; neq; id mirum: *nam cùm Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt; sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.* Fugiemus nos per te non illorum solùm, sed omnium insipientiam, & sensum accipiemus diuinum tuæ sepulturæ. Mortuus es tu, æterne IESV, vt tecum nos commoreremur; sepultus es, vt nos tecum consepeliremur; atque adeò crux tua & mors fuit nostri veteris hominis, qui erat nostra mors, crucifixio & mors. Fuit ergo tua mors nostræ mortis, id est, peccati mors; sepultura tua, nostra item sepultura: mortui enim peccato tecũ sepelimur, & absconditur nostra vita in te, vt in pace in idipsum dormiamus, & requiescamus in spe singulari resurrectionis nostræ in te. Planè diuina sunt hæc mysteria & beneficia in morte tua: tu deposuisti vitam, nos mortem; & tu confirmasti mortem tuam per sepulchrũ, ita mortem in nobis vis confirmari ex vi sepulturæ tuæ & imitatione. Vnge nos, Domine, myrrha & aloë, acri atque exemplari pœnitentia, vt mente pura te complectamur quasi sindone. Oramus te vt nos facias hortum tuum meditationibus & contemplationibus pijs & fructuosis consitum, sanguine & aqua tui lateris irrigatum & fœcundum: in eo horto constituas cor nostrum; quod, cùm petra sit durissima, excaua tu illud vi tuæ sepulturę, vt te recipiat, tuum sit habitaculum, te dulcissimè amplectatur & foueat: à reliqua petra cordis nostri duritiam illam veterem deijcias, inseras verò tuum robur & fortitudinem.

Rom. 1.

Rom 6. & Golos. 2.

Psal. 4.

Hæc omnia claude tecum in sepulchro, muni petra, te ipso; obsigna tuo sanguine, firmitatem spei & magnanimitatis mihi concede cum humilitate coniunctam. O excelse IESV, sepeliris, & Deus mortuus sepeliris. quanta est hæc significatio voluntatis tuæ vt nos tecum sepeliamur! quanta vis vt possimus!

Sed celebremus oportet tui funeris exequias te iuuante, cum matre tua Virgine sacra, sed luctuosa, adhuc cũ Apostolis & discipulis, ac pijs mulieribus: hoc faciemus, si antè tota mente prosequamur quæ beata Virgo de te è cruce deposito, de vita tua, de passione, de vulneribus, de doloribus & cruciatibus, de cruce, de morte prædicauit, deque horum omnium virtute cœlesti, & diuina efficacia. Et quis possit cogitatione consequi, quanta fuerit huius orationis funebris deuotio, quanta spiritus sublimitas, quanta diuinitas? Nam si Hierotheus in sua oratione de Maria totus excedens, totus se deserens, & eorum quæ laudabat consortium patiens, ab omnibus à quibus audiebatur, & videbatur, & agnoscebatur, afflatus Deo, & diuinus laudator iudicabatur; quid de excellentia orationis Virginis Dei Matris de Filio Deo credere nõ possumus & debemus? Et quidem viri illius sancti post Apostolos ponitur laudatio, post Apostolorũ orationes laudem meruit: at Regina cœli, Virgo Mater, & Apostolos omnes, & choros Angelorum omnes diuino priuilegio & gratia antecellit. Imbibamus dulci meditatione ac deuotione quæ ab illa cœlesti oratio-

Dio. de diu. no. cap. 4

oratione & præconio discebantur, & suspendatur animus noster, si non intelligentia verborum & rerum illarum, aliqua saltem spiritus significatione & gustu. Apostolorum, & reliquorum præterea orationes cogitemus, quæ, etiamsi longè erant quàm Mariæ inferiores, luctuosæ tamen erant & sanctæ. Adsunt è cœlo frequentes Angeli, adsunt ex ijs qui semper Christo astiterant, animum huc aduertunt è Limbo totus Patrum conuentus, & eorum tutelares Angeli, celebrant omnes Christi sepulturam, iuuant Angeli funeris officia, prosequuntur è Limbo Patres pia animorum religione & meditatione Christi exequias: adest Virgo Mater cum sanctis mulieribus, adsunt Apostoli cum discipulis, adsunt alij pietate & officio commoti, curant omnia Nicodemus & Ioseph; Christus ipse omnium pietatem promouet, portant sacrum feretrum Apostoli: procedit funus diuinum, prosequuntur illud omnes, ac celebrant cœlesti prædicatione & laudibus.

Vbi estis, Iudæi? At nos non solùm inde absterruit Christus mortuus, sed Pilatus etiam abegit suo imperio, donans corpus sepeliendum Decurioni. Sepeliunt, obuoluunt magnum lapidem ad os monumenti. O sanctam petram, quæ Dei corpus, quæ Christi immensitatem continet! Offero ego, benigne IESV, cor meum in tuum sepulchrum, vt viuat in me vis tuæ mortis & sepulchri: offero tibi viuenti in sęcula habitationem in corde meo. Atenim tam excellenti beneficio indignus sum. Sed tu tamen dignus, qui splendore tuo & gratia facis dignum, & ad me digneris venire. Confirma, obsecro te Domine IESV, fidem tuæ passionis & mortis, & sensum illius spiritualem cordi meo imprime, spem per tuam sepulturam erige resurrectionis & vitæ sempiternæ; vt hanc spem excipiat charitatis tuæ fulgor cœlestis & suauitas in tua resurrectione. Amen.

DE ANNVNTIATIONE.

LVC. I.

In cvij. imaginem Adnotatiuncula. cvij.

I.

A. *Conuentus Angelorum, vbi declarat Deus incarnationem Christi, & designatur Gabriel legatus.*

B. *Veniens Nazareth Gabriel, sibi ex aëre corpus accommodat.*

C. *Nubes è cœlo, vnde radij ad Mariam Virginem pertinent.*

D. *Cubiculum, quod visitatur Laureti in agro Piceno, vbi Maria.*

E. *Ingreditur Angelus ad Mariam Virginem, salutat eam, assentitur Maria, fit Deus homo, & ipsa Mater Dei.*

F. *Creatio mundi, quo die Deus factus est homo.*

G. *Eadem die Christus moritur, vt homo perditus recreetur.*

H. *Piè credi potest Angelum missum in Limbum, ad Christi incarnationem Patribus annuntiandam.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. I.

IN [a] mense autem sexto, [b] missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad [c] Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid, & nomen Virginis [c] Maria. [d] Et [e] ingressus Angelus ad eam, dixit: [e] Aue gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Quæ cùm audisset, turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait Angelus ei: Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius IESVM. Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur; & dabit illi Dominus Deus sedem Dauid Patris eius: & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Dixit autem Maria ad Angelum: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Et respondens Angelus, dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Et ecce Elisabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua: & hic mensis est sextus illi, quæ vocatur sterilis: quia non erit impossibile apud Deum omne verbum. Dixit autem Maria: Ecce [c] ancilla Domini, fiat mihi secundùm verbum tuum. Et discessit ab illa Angelus.

ADNO-

ANNVNCIATIO.

Luc. i.

1
cvij

A. *Conuentus Angelorum, vbi declarat Deus Incarnationem Chriſti, & deſignatur Gabriel legatus.*

B. *Veniens Nazareth Gabriel, ſibi ex aëre corpus accommodat.*

C. *Nubes è cælo, vnde radij ad Mariam Virginem pertinent.*

D. *Cubiculum, quod viſitur Laureti in agro Piceno, vbi eſt Maria.*

E. *Ingreditur Angelus ad Mariam Virginem; eam salutat; aſſentitur Maria: fit Deus homo, & ipsa Mater Dei.*

F. *Creatio hominis, quo die Deus factus eſt homo.*

G. *Eadem die Chriſtus moritur, vt homo perditus recreetur.*

H. *Pie credi poteſt, Angelum miſſum in Limbum, ad Chriſti incarnationem Patribus nunciandam.*

ADNOTATIO.

HAEc imago apposite in hunc locum relata est, quia eodem die Filius Dei homo factus est, & homo Deus crucifixus. quod Ecclesia repræsentat, vbi XXV. Martij Annuntiationem Virginis Mariæ celebrat: etiamsi sapienter in Christi passione celebranda sequatur pleniluniū primū mensis primi post vernū æquinoctiū; quod tamen semper XXV. diem mensis Martij indicat.

A. Quæ Deus futura esse constituit, ea omnia in sua æternitate constituit; illud simul statuit, quando sint exequenda, vbi, quo pacto, per quos. Neque verò rerum nouitate, vbi fiunt, mutatur; non enim semper tempori addicitur diuinitas: sed à Deo omnia ex æternitate fiunt, quæ nobis in tempore, estq; eius æternitas omnibus temporibus præsens maximè; neque intelligi potest aliquid nunc fieri, qui in æternitatis nunc, vt ita dicam, præsentius non fiat. Hæc propterea dicta sunt, vt intelligamus quæ æterno consilio Deus prædestinauerat, & ex sua æternitate fecit, hodie esse facta. Fit igitur cōuentus celeberrimus omnium Angelorum in cœlo Empyreo ante diuinitatem: ostendit Pater Deus velle se in terram mittere Filium, declarat Trinitas diuina se illum velle hominem facere: designatur Archangelus Gabriel, aduoluit mentis genua ante diuinitatis infinitam maiestatē, pronuntiatur ad sacratissimam Virginem legatus, ex præscripto mandatum à Deo accipit, mittitur Nazareth in Galilæam, dantur illi comites complures Angeli; erigitur omnium animus tantæ rei expectatione, conuertunt in Galilæam animos, Gabrielem votis & comprobatione prosequuntur.

B. Benedictione à Deo accepta penetrat cælos omnes Gabriel, salutatur ab Angelis cælorum motoribus festiuè, iam tenet aëra; ibi verò corpus sibi accommodat humanum diuina virtute splendidissimi atque elegantissimi adolescentis; hunc circumuolant Angeli comites.

C. Nubes, vnde radij ad Mariam Virginem pertinent; qua nube nititur Gabriel. Significat verò nubes obumbrationem virtutis Dei, superueniente in Virginem sancto Spiritu; agenti enim sancto Spiritui in vtero Virginis sacrosancto, ipsa etiam diuina virtute cooperata est, vt verè esset Dei & hominis Mater. Itaque diuina operatio humanæ, infinita finitæ est attemperata, quod ex nubis obumbratione intelligimus; quasi illa remissio sit atque accommodatio virtutis immensæ, quæ faciebat Virginem posse quam habebat facultatem vt mater esset, eam exercere, atque ad diuinam prolem applicare.

D. Cubiculum idem, quod Laureti in vico territorij Recinatensis agri Piceni summa & frequentia visitur, & deuotione celebratur. In eo lectulus, caminus, & ad focum ollula, armariolum, fenestra; quæ omnia tenuitatem Virginis & paupertatem indicant: quæ vt oculis paterent, non potuerunt omnes parietes depingi, non sacræ cellulæ ianua, non fenestra. Hic eo tempore orabat Virgo cælestis, & de Filij Dei incarnatione commentabatur ac meditabatur studiosissimè; & præter alia merita præstantissima, illud etiam ardens desiderium, quo in aduentum Messiæ ferebatur causa esse potuerit, non vt Deus homo fieret, sed vt ex ea potissimùm homo fieret. Habet autem in canistro paratam materiam, & instrumenta virginalium operarum.

E. Ingreditur insperatò ad eam Angelus, salutat: turbatur animus Virginis sanctissimæ atque pudentissimæ dum laudes suas audit, & veretur vt incolumem pudorem teneat, & tueatur virginitatem, quā Deo voto consecrauerat. Verbis illam Gabriel confirmat suauissimus: consentit diuinæ voluntati cælestis Virgo cum summa fidei, humilitatis, magnanimitatis, aliarumq; diuinarum virtutum conspiratione: Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundū verbum tuum. Quæ verba cùm cōpleret, fecit Deus excellentissima illa suæ potentiæ atq; miserationum opera, quæ alia eius omnia opera longo interuallo antecellunt: eodem enim temporis momento creauit animam Christi omnium in humana specie præstantissimam, formauit corpus in tanta paruitate consummatissimum, hæc vniuit, & inuicem, & Verbo Dei. Itaque factus est Filius Dei homo vnione illa hypostasis diuinæ immensa, simul animæ Christi absque vllo merito, sola personæ & vnionis dignitate collata est summa gratia, & beatitudo, atque harum plenitudo; ex qua plenitudine innumerabiles homines gratiam accipere possent & salutem: simul obtulit Christus Patri vt mortem, ita labores vitæ suæ omnes, & passiones, & mortis omnes acerbitates pro mortalium redemptione ac liberatione. Itaque meriti Christi summa illa vis atque efficacia

efficacia iam inde extitit: neque verò vmquam Hier. 31. Psal. 50. Ps. 129. *accessionem accepit Christi meritum, idem omni sua meritorum ratione est promeritus; perfectus enim semper fuit homo Christus, perfectè semper est operatus, eò copiosior celebratur illa Christi* IESV *redemptio, & amplior lotio. Addidit singulare illud miserationis mysterium; gloriam enim animæ ne in corpus redūdaret inhibuit, vt sua virtute & maiestate passiones eius vitæ mortalis vel mortem ne impediret. Fit mater Dei omnipotentis Virgo humilis atque paupercula, adorat hominem Deum Gabriel & comites Angeli, adorant è cælo omnes Angeli recèns hominem factum Regem suum ac Dominū; simul omnes suum honorē deferunt Matri Dei, illam laudant, illam adorant. Sentit ipsa diuina virtute se concepisse in vtero, intelligit Matrem se factam esse Dei; sentit non solùm in vtero diuinam prolem, sed in animo & in spiritu suo diuinam augeri virtutem, dona Dei multiplicari, charismata increscere; impletur omni suauitate cælesti, adorat atque magnificat eius anima Dominum, exultat spiritus in Deo salutari suo, id est, Deo* IESV *Filio suo. Sentit vniuersus orbis se esse nobilitatum aduentu diuinitatis in carnem, laudant cæli Dei immensam benignitatem, exultat terra, collaudant omnia Deum. Confecta legatione Gabriel honorificentissimè salutata Virgine in cælum euolat, dissoluitur in auras adolescentis figura quam acceperat.*

F. Confirmat Ambrosius creatum Mundum ipso vere. numerantur autem anni Mundi à creatione ad natiuitatem Christi, quæ fuit XXV. *Decembris: quo fit vt intelligamus, ad natiuitatem Christi in vtero etiam numerari annos Mundi à creatione. Itaque eodem die dicemus creatum primum hominem* XXV. *Martij, & Deum factum hominem; nouem scilicet mensibus ante* XXV. *Decembris; factumq́ eodem die primum hominem in animam viuentem, & secundum in spiritum viuificantem. Ad hæc addi potest authoritas Athanasij & Augustini.* l. 1. Examer. c. 4. Athan. lib. quæst. Ad Antioc. q. 17

G. Eodem die in cruce nostra crimina suo sanguine & morte Christus expiauit quo conceptus est. Aug. 2. p. q. vet. & no. te. q. 55.

H. Piè credi potest missum Angelum ad annuntiandum Patribus incarnationem Dei in Limbum. Aug. li. 18. de ciuit. Dei c. 54. & l. 4. de Trin. c. 5

MEDITATIO.

Gen. 2. FEcisti tu, Domine IESV, initio Adam & Heuam primos homines; sed è terra Adam, cui spiritum vitæ inspirasti: ex huius costa Heuam, vt mater esset cunctorum viuentium: sed simul vocari voluisti nomen eius *Issa*, id est, *virago*, quòd de viro esset sumpta. Adam extra Paradisum creasti, Heuam in Paradiso, os de ossibus Adam, & carnem de carne; quapropter relicturus esset homo patrem & matrem, & vxori suę adhæsurus: Magna sunt hæc tuæ sapientiæ & potentiæ sacramenta; non solùm in te & sponsa tua Ecclesia, sed in te & Matre tua Virgine, quæ simul sponsa tua est. Oro te Verbum Patris æterni coæternum & consubstantiale, Verbum caro factum, vt nobis illa aperias mysteria; obsecro per natiuitatem tuam in vtero Matris virginali. Concipite primùm fidem, spem, & charitatem in me, deinde spiritum simplicitatis & humilitatis profundæ, & audite. Adam me repræsentauit, Heua matrem meam: nam cùm præscirem vtrumque esse peccaturum, & corruptum iri per peccatum naturæ humanæ integritatem, quam ego integram volueram; fuit meæ sapientiæ, simul & misericordiæ, vt simul designarem alium Adam, aliam Heuam; vt quod primus homo deformauerat, secundus restauraret; & naturam humanam non solùm corruptionecōtracta liberaret, sed diuina perfectione nobilitaret. At, sancte IESV, quo nam pacto te Adā repræsentauit, peccator innocentem & sanctum? Rectè, quia ille peccatum admisit, ego deleui: ille peccato implicauit & se, & suā posteritatem; ego explicaui & illum, & eius posteros, & liberaui: fecit ille peccatum, ex quo peccatores constituti sunt multi; ego factus sum peccatū, hoc est, hostia pro peccato, vnde multi constituti sunt iusti; & sicut deriuatum est vnius delictum in omnes, ita mea vnius iustitia in omnes permanauit. Ex Adæ peccato miseriæ & pœnæ omnes humanę fluxerunt, Satanę tyrannis, hominum Infernus; per mę peccatū, hostiam videlicet peccati, & meam crucē, miseriæ illæ deletæ, Satan cōfutatus & victus, necata Mors, Infernus superatus. Quæ cùm ita sint, fit vt primus Adam rectè atq; ordine dicatur mei forma atque typus per dissimilitudines. Cęterū similitudines, quibus me ille repræsentauit, magno interuallo antecessi: Rom. 5. 2. Cor. 5.

ſi: ille animam accepit à Deo, ego diuinitatem & animam: illius anima prædita fuit gratia & donis ſpiritualibus, mea ornata ſumma gloria, gratia, & donis cælestibus: illius corpus accepit Deus è terra virgine, & cui nondum maledixerat; meũ ex Maria Virgine, cui ſemper benedixit: Adamum creauit Deus extra Paradiſum, meam incarnationem fecit & humanitatem extra cælum: tulit Adam Deus & poſuit in Paradiſo, vt operaretur & cuſtodiret illum; me in Eccleſia Dei viuentis, vt illic eius ſalutem operarer, & illam ab aduerſarijs poteſtatibus defenderem. Nam fuit Eccleſia mea
Paradiſus meus, (deliciæ enim meæ fuêre, eſſe *Prou. 8.*
cum filijs hominum) vbi arbor vitæ crux mea eſt, quæ vitam ſempiternam mortalibus produxit; vbi etiam arbor ſcientiæ boni & mali, ſed longè mitior; nam qui illic Dei præceptũ prçuaricatur, dono originalis iuſtitię perpetuò priuatur, in Eccleſia qui in Deum peccat, priuatur quidem gratia & donis, ſed quæ poſſint per Sacramenta recuperari: vbi non quatuor flumina ſolùm, ſed quinq; diuinæ miſericordiæ & gratiarum è manibus meis, & pedibus, & latere fluũt. Heuam prçterea nouam vetus illa ſignificauit, Mariam Virginem Matrem meam: illa ex coſta Adæ eſt formata in originali iuſtitia & gratia, ex quibus excidere poſſet, vnde etiam excidit; hæc creata eſt à me ſancta & immaculata, & in excellenti gratia confirmata, ex oſſe meo, è ſingulari ſcilicet
crucis meæ merito. Hanc enim in Eccleſia *Ephes. 5.*
mea exhibui glorioſam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiuſmodi, ſine peccato, ſine peccati fomite; & ex coſta mea dormientis, id eſt, mortui in cruce: ex virtute enim crucis meæ omnem eſt perfectionem conſequuta. Fuit igitur hæc Iſſa longè nobilior quàm illa, de meo excellenti priuilegio; etenim ſicut ego eram & ſum homo perfectus, ita etiam illa mulier perfecta. hinc intelliges me in Paradiſo Heuam formaſſe, quòd Eccleſiam meam ſignificaret, & matrem. Fuit illa Heua mater cunctorum viuentium, hæc mea, qui ſum vita ſempiterna omnium & Angelorum & hominum: illa peccatum concepit in Satanæ tentatione, mea concepit me iuſtitiam infinitam in Archangeli ſalutatione, & incarnationis meæ annuntiatione: illa peperit peccatum comedens ex pomo vetito, mea me peperit peccatum, hoc eſt, hoſtiam pro peccatis omnium: illa dedit marito pomum in quo peccaret, mea dedit me Eccleſię vnde à peccato mundaretur: Heua illa amica ſerpentis Diaboli aliquãdo fuit, hæc numquam fuit, nec ego permiſi vt eſſet; poſui e-
nim inimicitiam inter ſerpentem Dçmonem *Genes. 3.*
& hanc dilectam meam Heuam, & inter ſemen ſerpentis peccatum ac ſemen meæ Heuæ me, qui fui peccatorum expugnator; & non ſolùm hoc ſemen contriuit ſemen ſerpẽtis, & omnem eius potentiam eneruauit, ſed hæc etiam mea Heua caput ſerpentis contriuit in ſuo ſemine; & non ſolùm alia peccata, ſed originale etiam ſuperauit, nulli ſubiecta peccato, nullo infecta. Huic meæ Sponſæ vt
ego adhærerem, & ex ea carnem ſumerem, *Ioan 16.*
exiui à Patre, veni in mundum, fui à Patre derelictus; reliqui Matrem vt Sponſæ meæ Eccleſiæ adhærerem. Initio igitur tuæ creaturæ, magne IESV, in primo homine & in prima fœmina qui ſuam innocentiam àmiſerunt, ſignificaſti futurum, vt illa iactura reſtauraretur: itaque dediſti perfectiſſimum alium hominem, & aliam perfectam fœminam, te & Matrem tuam. Hanc, vt decuit Filium, formaſti excellentibus donis ornatã; corpore puriſſimo atque elegantiſſimo; anima, etiamſi ſpecie humana, tamen potentijs perfectiſſimis donata, & ſublimi quadam naturæ indiuidualis bonitate; ſenſibus vt viuaciſſimis, ita mundiſſimis. Et ea quidem naturalia bona Matri tuæ contuliſti; quæ noſtra infirmitas pro dignitate celebrare non poteſt vel intelligere; caligat tamen longè magis noſtræ mentis acies, vbi dona ſpiritualia Matris tuæ conſiderare intendit, gratiam ſecundùm tuam maximam, virtutum ac donorum ſpiritualium eximia priuilegia,
atque excellentias ſingulares. Quocirca nul- *August.*
la, vbi de peccatis agitur, de Matre tua fit *de natu.*
mentio; nullus, vbi de originali peccato *& grat.* *cap. 36.*
tractat, Matrem tuam comprehendit. Verè *Conc.*
tota pulchra & ſancta eſt amica tua & Ma- *Trid.* *ſeſſ. 5.*
ter, excelſe IESV, & macula nulla in ea vel *Can.*
fuit, vel eſt. Et quid mirum? quid non te di- *cap. 4.*
gnum, ſi Matrem tuam Dei tanta gratiarum & donorum plenitudine cumulaſti? Quis enim homo non ſimilibus donis matrem ſuam ornaret, ſi poſſet, & ſi ei liceret? Ex huiuſmodi Matre Virgine ſacroſancta voluit Pater tuus, voluiſti tu, voluit Spiritus ſanctus, vt tu carnem acciperes, immaculatam ab immaculata; & fieres homo perfectiſſimus ex perfecta Virgine. Magnum fuit miraculum veſtræ Trinitatis Dei vnius, & omnibus ſęcu-

lis

lis inauditum, tanta præstantia mulierem formare; & tamen ea nihil aliud quàm fœmina erat: diuinis ornamentis erat decorata, sed tamen mulier, nihil aliud: Mater verò erat Dei, & hæc gloriæ sublimitas faciebat, vt supra omnes Angelos & homines esset Deo gratiosa, vt cæli terræque esset domina & regina, vt supra omnem puram creaturam esset particeps diuinitatis; erat tamen ipsa tantummodo creatura. At tu, admirabilis IESV, & omnibus donis illam, non solùm omnes alias creaturas longè antecellis, & illo vnionis tuæ hypostaticæ infinito interuallo: nam es Deus & homo in vnitate diuinæ hypostaseos & personæ tuæ. O immensam Dei bonitatem & virtutem! ô diuinæ misericordiæ & iustitiæ opus inenarrabile! *Isa.66.* Quis audiuit vnquam tale? Quis vidit huic simile? Nihil est, nihil fuit, nihil erit vel tale vel simile. Angeli quidem audierant hoc opus, viderant etiam in Deo; simile tamen vel tale non viderant, non audierant: quapropter diuinis laudibus illud prosequuntur in altissimis, nec tamen integrè assequuntur illius operis *Ps.23.* maiestatem; quo fit vt semper dicant: *Quis est iste Rex gloriæ?* Vnitus es tu Verbum Dei Patris omnipotentis humanitati isti excellentissimæ, factus es homo; quis assequi vel cognoscere hanc vnionem possit, nisi quantus sit Deus, qui vnitur, perfectè nouerit? Immensus es tu Domine IESV, factus es tamen certa mensura homo: infinitus factus es finitus, immortalis factus es mortalis, impatibilis factus es patibilis, omnipotens factus es infirmus; & per vnionem naturæ diuinæ & humanæ in persona tua fecisti, vt conseruata vtriusque naturæ proprietate, diuina de humanis, humana de diuinis verè in te dicerentur, non confunderentur tamen naturarum proprietates, nec in altera natura alterius proprietates inessent. O Trinitas, substantia, diuinitas, bonitas, vnitas omni substantia, *1.Tim.6* diuinitate, bonitate, vnitate superior atque præstantior, quæ lucem habitas inaccessibilem! Amas tu vnitatem vnitas immensa Deus trine: *Ioan.17.* voluisti vt vnum sint homines, quemadmodum vos vnum estis. Vos quidem natura infinita vnum estis, Pater, Filius, & Spiritus sanctus: fieri non potuit vt natura humana hoc modo diuina esset natura, nec conuerti potuit natura humana in diuinam: quod fieri potuit post hanc vnitatem præstantissimum & diuinum bonum fecisti, vt in vnitate secundæ personæ natura diuina & humana vnirentur, & fieret Deus & homo vnus Christus. Altiùs leuari non potuit creatura: itaque hæc laus est post tuæ vnitatis gloriam maxima. Duæ aliæ sunt creatæ vniones, gratiæ, & gloriæ: has summas eodem temporis momento creasti in Christo; & per ipsum homines ad vnionem gratiæ tuæ & gloriæ exaltasti. Admirabiles sunt aliæ etiam tuæ potentiæ & misericordiæ vniones: verissimè dixit, Pater æterne, Filius tuus, & orauit effi- *Ioan.17.* cacissimè, vt & Apostoli, & qui per ipsos essent credituri, vnum essent, sicut & vos inter vos vnum estis; nam illa est summa inter vos & nos vnio, sit tibi primùm per gratiam à Christo acceptam ex illius excellentissimis vnionibus coniungamur, dein per gloriam. Sis benedictus in æternum Deus trinus & vnus, omnium diuinarum vniorum author & consummator. Fecisti tu sublimes illas Christi vniones hodie in vtero Virginis, quam tibi priùs excellenti gratiæ, & charitatis, & virtutum, & donorum vnione copulaueras.

Itaque cùm ex hac vnione, & splendore tuæ gratiæ, in excelsa quadam contemplatione versaretur, misisti ad eam è cœlo Archangelum Gabrielem; ex quo *Luc.1.* cùm laudes suas audiret, fecit perfecta eius humilitas & Dei zelus vt turbaretur, & cogitaret qualis esset salutatio illa. Non timuit Angelum, erat enim colloquijs & visitationibus Angelorum assuefacta cælestis Virgo; sed laudari, quò maior est humilitas, minùs pati potest: oportuit summæ humilitatis actum præcedere, vt præclarissimum à Deo beneficium acciperetur. Ab hac autem humilitatis & zeli trepidatione confirmata diuinitùs per Angelum, coniunxit cum humilitate profunda excellentem animi magnitudinem, tota in Deum erecta, & in eius potentias bonitatis & sapientiæ introducta. Vbi audiuit se concepturam, credidit quidem absque vlla dubitatione ita futurum; sed eius magnanimitas nixa humilitate fecit, vt auderet rogare ab Angelo tanti mysterij rationem. Credo, Angele sancte, ita futurum vt dicis; sed simul scio me meam virginitatem Deo

Deo sanctè deuouisse, quam eius prouidentiæ curæ esse non dubito: scio Verbum Dei carnem humanam suscepturum, & quidem ex Virgine alma per mysterium à sæculis absconditum, & signum hoc admirabile datum iri domui Dauid: scio quòd creaturus sit nouum illud Dominus super terram, vt fœmina perfectum virum vtero complectatur: intelligo viæ huius, & consummati viri, & incarnationis rationem, omnem intellectum superare; & hanc viam item scio Synagogam esse negaturam: verùm quò hæc maiora sunt, & diuiniora, & recondita magis, eò afferet animo meo consolationem maiorem, si rationem aliquam mihi aperias qua illa fient, vt Dei misericordiam & virtutem in me agnoscam, & laudem vberiùs. Cùm hoc fecisset Gabriel, & quæ de tam sublimi mysterio fide erat complexa diuina Virgo singulari luce fuissent illustrata, consequutum fuit illud responsum omnibus & Angelis & hominibus adorandum: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundùm verbum tuum.* per quod responsum & consensum parta est hominibus salus & gloria sempiterna; Verbum Dei caro factum est, & habitauit in nobis, vt nos Deus faceret suæ diuinitatis participes, & naturæ consortes. Tu me prædicas, Angele Dei, gratia plenam, mecum esse Dominum, me benedictam inter mulieres, quæ Deum sim conceptura & paritura superueniente in me Spiritu sancto, obumbrante Altissimi virtute; hæc omnia faciunt, vt toto pectore & animo, toto corde me Domino subijciam & dedam, & pleniùs agnoscam me esse eius ancillam: itaque Domino, vt ancillam, me totam offero & permitto. Cùm verò sentiam me occupari immenso Spiritus sancti amore, & virtute diuinitatis obumbrari & refici; his viribus freta desidero, volo, & consentio vt fiat mihi secundùm verbum tuum, & fiat in me Verbum Dei homo, & Filius Dei meus filius. Gloria sit Deo in altissimis; laudent eius bonitatem & virtutem Angeli, omnes mortales, cœlum, terra, omnis creatura. Cognoueram Dei mirabilia in creaturis, promissiones Dei diuinas noueram in lege, & ante legem, & in Prophetis; sed opus nunc video supra omnem admirationem positum. Instauratur creatura diuino Filij Dei commercio: adimplentur Dei promissiones & iusiurandum; Paruulus enim natus est in vtero meo, qui semper ex vtero Patris æterni nascitur, qui natus est ante Luciferum; & Filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum eius, & vocabitur nomen eius Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis. Natus est qui legis vmbras discutiat, & mysticas significationes impleat per gratiam suam & veritatem, & suæ humanæ œconomiæ mysteria. Exultemus, Fratres, in Domino, & in potentia virtutis eius, quia est incarnatus eius Filius. Exultate Filiæ Ierusalem omnes: Consolamini, consolamini popule meus, dicit Deus vester. Ecce in vtero Virginis fecit Deus noua omnia; postea nascetur in quo fecit Deus omnia, & cognoscetis ea: verè iam est in vtero Matris Deus absconditus, Deus Israël saluator. Non est quòd ampliùs dicatis: *Vtinam disrumperes cœlos, & descenderes:* descendit enim Dominus, & à facie eius altitudines superbiæ defluxerunt; depositi sunt potentes de sede, exaltati humiles.

Esa. 7. Ier. 31. Prou. 30. Ioan. 1. Isai. 9. Psal. 109. Isai. 40. Isa. 43. Isai. 45. Isai. 64. Luc. 1.

Ex his, pie Meditator, vberrimum fructum, & in mente tua, & in corde potes reponere si attendas, si rumines, si sensus interiores spiritus applices: illud enim comperies, similiter fieri spiritus & gratiæ diuinæ vnionem ad cor tuum. En præuenit te Dei eudocia & gratia: audi verò Deum, quasi te salutantem, tibi offerentem suam gratiam, vel gratiæ suæ incrementum, Deum tecum futurum, benedictione eius te esse ornandum: hæc agnosce dona tibi præstò esse à diuinitate. Responde tu primùm per profundæ humilitatis exercitium & turbationem; excipiet atque reficiet tuam trepidationem piam benignus Dominus; rationem suæ gratiæ & vim tibi exponet; eam ex te non esse, sed à Dei bonitate & misericordia; tibi tamen quærendam esse, vt eam inuenias, vt in corde tuo concipias Dei Spiritum, & vt aqua reficiaris in vitam æternam saliente. Intelliges gratiam præterea tibi offerri, vt concepta illa eiusque virtute in corde tuo, ex illa in actiones diuinas exeas, & parias opera cœlesti gloria digna, quasi Christum ipsum in tuis operationibus. Nihil verò hîc dubites, nihil va- Ioan. 4.

hil vacilles ob rei magnitudinem; sed fide ac spe confirma cor tuum, adhibe charitatis candorem & vim: fiet vt sentias spiritu mentis tuæ, quemadmodum in te formetur Christus eius amore in te superueniente, quo nos dilexit Deus; sentias potentiam virtutis Dei, quod est Verbum incarnatum, & pro nobis crucifixum & mortuum. Hæc cordi tuo spiritualia indicia erunt, huiusmodi spiritualis sensus, superuenientis in te gratiæ, & tibi offerentis Filium Dei; quæ omnia dona Dei cœlestia intellige in te non esse superuentura, nisi per humilitatem, & fidem, & aliarum virtutum conspirationem. Consentias itaque tangente Deo cor tuum per Spiritus sancti illuminationem & gratiam, illi motioni coopereris gratia subleuatus & erectus, sine qua mouere te ad iustitiam coram Deo tua voluntate non potes. Sit benedictum in sæcula Verbum Patris æterni incarnatum, qui est Christus IESVS.

AMEN.

RESVR-

RESVRRECTIO CHRISTI GLORIOSA. 134
Matth. xxviij. Marc. xvi. Luc. xxiiij. Ioan. xx. cviij

A. *Adest Christus in anima ad sepulcrum ex limbo cum Angelis, & animabus Patrum, ad finem crepusculi primæ Sabbati.*

B. *Vnit animam corpori, & egreditur saluo sepulcro; pronunciat; Vici mundum, conculcaui dæmonem, mortem interemi, viuo in æternum.*

C. *Sepulcrum obsignatum.*

D. *Milites duo agunt excubias; alij dormiunt, nemo quicquam omnino sentit.*

E. *Ducit Christus captiuum sathanam, mortem, &c.*

F. *Per totam Iudæam è sepulchris apertis, sancti excitantur, quorum animæ interfuerunt Christi resurrectioni, & apparent deinde multis.*

RESVRRECTIO CHRISTI GLORIOSA.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. LVC. XXIIII. IOAN. XX.

In cviij. imaginem Adnotatiuncula. cviij.

134.

A. *Adest Christus in anima ad sepulchrum ex Limbo cum Angelis & animabus Patrum ad finem crepusculi primæ Sabbati.*

B. *Vnit animam corpori, & egreditur saluo sepulchro: pronuntiat:* Vici mundum, conculcaui Dæmonem, Mortem interemi, Viuo in æternum.

C. *Sepulchrum obsignatum.*

D. *Milites duo agunt excubias, alij dormiunt, nemo quicquam omnino sentit.*

E. *Ducit Christus captiuum Satanam, Mortem, &c.*

F. *Per totam Iudæam è sepulchris apertis Sancti excitantur, quorum animæ interfuerunt Christi resurrectioni, & apparent deinde multis.*

Tertia die resurrexit à mortuis.

ADNOTATIO.

A. *Hora nona emisit spiritum in cruce Christus: fuit eius anima in Limbo tres horas, quod erat reliquum sextæ Sabbati, totum præterea Sabbatum, quod à vespera in vesperam agebatur, ac totam ferè noctem primæ Sabbati, quam* Dominicam Diem *ex Christi resurrectione appellarunt Apostoli, tenuit nomen Ecclesia. Itaq; tribus diebus fuit Christus mortuus & tribus noctibus, hoc est tribus diebus, vno naturali integro, partibus duorum, & ad finem horæ 39. post mortem resurrexit. Igitur in ipso Solis primo exortu, vel in extremo diluculo resurgit Christus, & lucem affert mũdo cælestem. Expolians enim infernum, hoc est, educens omnes animas ex Limbo, multas ex Purgatorio, præcedentibus & cingentibus eum Angelis, prosequentibus beatis animabus è Limbo in montem Golgotha & sepulchrum ascendit gloriosissimo triumpho, ducens victam Mortem & Satanam. Stat cælestis pompa triumphi super monumentum: nihil impedit aciem mentium humanarum vel Angelicarum, longè minùs Christum impedit obiectum saxum, vel claustra sepulchri: contemplantur omnes mortuum corpus, vtriusque & corporis & animæ contemplantes diuinitatem; vident verissimam Christi mortem.*

B. *At verò extemplò virtute suæ diuinitatis redit anima Christi ad corpus, illi se insinuat, illi vnitur, vt vnita antea fuerat: verùm illa fuerat vnio patibilis corporis & mortalis; hæc impatibilitatem eius corpori attulit atque immortalitatem. Fit rursum homo Christus, redundat animæ illa beatitudinis gloria in corpus, emicant è Christi corpore fulgores immensi, splẽdidiores verò ex vulneribus. Indutus surgit gloriæ sindone speciosissima, vt erat appariturus suis: gerit insigne sui triumphi crucem, ex diuina quadam claritate confectam: egreditur è sepulchro immoto lapide, illæso sigillo: leuat in cælum manum suam, & dicit,* Viuo ego in ęternũ; Vici mundum, conculcaui Dæmonem, Mortem interemi. *Fiunt omnium Angelorum & animarum infinitæ gratulationes, cantantur diuinæ laudes Deo & Christo eius.*

C. *Sepulchrum obsignatum omni diligentia & fide.*

D. *Milites alij dormientes, duo militari more agentes excubias, omnia secura & quieta vndique: neque verò eorum qui in sepulchro excubabant quisquam sentire vel videre quid gerebatur poterat; surrexit enim Christus* IESVS *clauso sepulchro, ignorantibus prorsus militibus.*

E. *Satan & Mors; ille vinctus, hæc in terram prostrata quasi extincta.*

F. *E sepulchris viuẽtes prodeũt Sancti, nã eorũ animæ cum Christo fuerant in Limbo: interfuerunt*

runt eius resurrectioni, ex qua vim resurgendi accipientes singulæ ad corpora cum suis Angelis ad sua sepulchra Christo annuente properant; illi colligunt eorum materiam corporum, Christus inserit animas; fiunt homines, resurgunt à mortuis, discedunt Ierosolymã, apparent multis, narrant Christi mysteria, exponunt resurrectionem. Gerebantur autem hæc quo tempore aliæ fiebant & Angelorum, & Christi apparitiones. quo ministerio expleto rursũ redeũt ad sepulchra animæ, deponũt corpus, deinde redeunt ad Christum quẽ semper viderant: neque enim verendũ est, ne in ea morte sensum doloris habuerint, quæ singulari Christi virtute & mysterio fiebat.

MEDITATIO.

1. Cor. 15 HEVS vbi, Mors, victoria tua? Vbi stimulus tuus Peccatum? Vbi Satan? Vbi Infernus? Putastis vos perpetuum regnum obtinere in mortales: insania ista fuit vestra, & fanaticus error, & tetra tyrannis. Agite, exerite capita vestra si potestis: sibilum tuum vibra serpens tortuose. Vitam autumastis vos conculcare posse perpetuò, at vbi nunc vis vestra? vbi vestra impotentia? vbi tartareum in
Act. 18. Apo. 5. homines regnum? Concidit, concidit vobiscum Babylon: confusa est vestra tenebrosa Babel & conculcata: vicit leo de tribu Iuda:
1. Cor. 15 absorpta est non Mors solùm, sed Peccatum, Satan, Infernus; absorpta sunt omnia in Christi IESV resurgentis victoria. Gaudete cæli, exultet terra, lætentur omnes qui inhabitant orbem terrarum; montes & colles cantent
Esa. 55. Christi resurgentis laudem, omnia ligna orbis
Zach. 9. terrarum plaudant manibus. Vos Filiæ Sion, quæ toties ad luctum egressæ fuistis, egredimini nunc ad gloriam vestri Regis, ad laudem, & lætitiam, & exultationem mẽtium vestrarum in cælesti iubilo: contemplamini Angelorum diuinam exultationem. En vobis euãgelizant surrexisse IESVM, resurrexisse Christum, surrexisse è mortuis Dominum vitæ, cęli regnatorem, triumphatorem Peccati, Satanæ, Mortis, & Inferni. At quis suscitat resurgentem Christum? Ipse se, qui alios mortuos suscitauit; in quo Elias, in quo Eliseus suos mortuos excitarunt; erant suscitaturi Apostoli, & alij Dei homines. O potentiam mortui IESV immensam! Neque tamen mirum: mortuus IESVS Deus erat omnipotens, consubstantialis erat Patri, & Spiritui sancto, vita erat sempiterna. Vos quidem Angeli mori nõ potestis; neque enim corpus accepistis, quod deponere possitis; nec naturã, quę corruptioni subiecta sit: potuistis tamen per peccatum mori, vt mortui sunt Dæmones. itaq; sentitis quàm sublime beneficium acceperitis à Deo, vbi æternam vitam gloriæ accepistis. Illi vbi vitam gratiæ amiserunt & condẽnati sunt, conijciunt per mortem æternam, quantũ fuerit boni in vita sempiterna. Tabescite vos Diaboli in vestra morte; gaudete vos nobiscum, ô sancti Angeli, ex laude gloriæ resurrectionis Domini vestri & nostri, ex gustu vestræ vitæ, quam possidetis in Deo, ex charitate vestra in nos, & nobis de nostri beneficij excellentia congratulamini, quam per Christũ resurgentẽ accepimus. Viuebamus quidem vitã quandam naturalem; sed quæ nobis cum plantis, cum animantibus, cum perditis hominibus, cum malignis etiam spiritibus communis est. à Deo quidem illam habebamus; vita enim omnis, & vitalis motus ex Dei vita ducitur: sed tamen ita viuebamus, vt illa vita esset in nobis materia & pabulum mortis sempiternæ; fecerat enim peccatum, vt hæ vitæ non viuerent. Quis enim absq; vita gratiæ, quæ est inchoatio vitæ sempiternæ, viuere velit, vel verè viuere possit, & non potiùs viuens sit in morte; præsertim cùm illa mors esset futura æterna? Confecit ineffabili mysterio vitã quã recuperauit resurgens Christus, verã vitã nostris & animis & corporibus, quæ mortua erãt in peccatis nostris. Exulta ô anima; iubila cor & caro mea in Christũ viuũ, & vos viuificantẽ; vitæ enim illi vestræ, quæ dabat potentijs per se moueri & agere, sed intermortuè dabat, parta diuinior vita est, quæ supra vestrã naturã est: neq; enim ad illã leuari potuistis, non illa vita vti, nisi à Dei infinita potentia & misericordia vobis communicaretur. Hoc factum est, vbi Christus Filius Dei vitã corpori suo dedit, quã deposuerat; mors enim eius fecit, vt peccata quæ illã vitã excluserant, exstirparentur, vnde exstitit resurrectio, quę simul exhibuit nobis gratiam, quę est vita sempiterna: quia traditus est Christus Dominus & Deus noster à Patre Rom. 4.
& semetipso propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationẽ nostrã. Vtriusque fuit voluntas, simul & Spiritus sancti, vt traderetur. Filius Patri coęternus in crucem & mortem, non propter sua, sed propter peccata nostra;

nostra;ad hęc enim delēda crucifixus & mortuus est Christus;vnde meritus est nostrā iustificationē,quæ remissione peccatorū cōstat, & gratiæ infusione. Quod explicat diuinè Paulus: *Traditus*, inquit, *est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram:* mors enim Christi & resurrectio iustificationis nostræ causa est efficienter;mors etiā meritoriè. Repręsentatur verò in morte & resurrectione Christi nostra iustificatio; Christus enim resurrexit à morte in vitā diuina virtute; nos à peccati morte in vitam gratiæ eadem virtute per meritum crucis Christi, & virtutem resurrectionis eius.

Rom. 4. Tho. 3. p. q. 47. ar. 6. & q. 52. ar. 1.

O adorandā tuæ resurrectionis vim magne IESV! quæ in nos influit, quæ nos viuificat,nō solùm vt deleto peccato vitā gratiæ tuæ viuamus,quæ est vita animæ æterna; sed vt corporis mortalitatē exuamus, & per mortem immortalitatē apud te & per te induamus in cælo. Cumulas autem nos, benigne IESV (quæ tuæ misericordiæ est exundantia) suauissimis tuæ resurrectionis muneribus: vbi illius quoq; sensum nobis communicas, & sentimus nos mori & mortuos esse peccato, voluntaria & acri pœnitentia peccata proijcientes,gratiam Sacramenti accipientes,ac nihil malæ voluntatis reliquum in nobis agnoscentes; sed factos nos esse tuæ mortis consortes,& per tuos cruciatus & mortem nostrorum sensuum, & potentiarum, & affectuum terrenorum mortificationē imbibētes,tuæ passionis & crucis virtutem concipiendo ex imo corde in te: vnde quasi ex ergastulo mortis educimur in vitā placidam,lucidam,lætam, in vitam è resurrectionis tuæ vita profluentem, quæ nostram animam replet iucunditate,splendore,diuina virtute; & facit vt in nouitate vitæ, ac motionum vitalium in te ambulemus , operantes quod bonum est per te & propter te: idcirco enim vitam à te accipimus, vt in te illam exerceamus,& vitam operemur æternam.

Audi verò Anima mea: hucades & tu corpus meū, & tota humanitas: audite potentiæ meæ, attendite omnes & videte: Quid eratis, vbi, quomodo; quid agebatis absque Christi morte,absque Christi resurrectione? Eramus quasi nō essemus, quasi redacta per peccatum ad nihilum. Quid enim,Domine IESV,sine te esse potest, & non potiùs pessimum nihilū est, qui es fons & essentiæ, & esse, & vitæ omnis? Itaque eramus, viuebamus; quod esse, quæ vita à Deo sustentabatur, vt posset à te separata esse, & experiri nihil se esse sine te; pessimè esse sine te, quā vt optimè esset creaueras. At vbi eratis? Extra te eramus Dñe; extra quem tamen consistere non poteramus: in tenebris eramus, tu es lux infinita; in Inferno eramus,tu verò es in Paradiso:tu enim Paradisus es,&gloria sempiterna:in peccatis eramus, quæ à te separant, tu in vnitate diuinitatis sanctitas & iustitia infinita: eramus cū Satana & immundis spiritibus, tu in Trinitate tuæ diuinitatis purissimę cum splendissimis spiritibus. Et hìc tamen cùm essemus & illic tu esses, erat tamen natura nostra in te, quæ erat incredibilis nostræ pœnæ acerbitas, cùm esse nostrū à tua gratia & gloria esset separatū, nec sumeret diuinum & supernaturalem ex te influxum,cuius eramus creati capaces, etiā auidi naturaliter. Quo pacto autē eramus? Pessimè semper; etiamsi mala nostra non sentiremus propter nostram socordiam & iniquitatē. Dominabantur in nos hostes nostri, non domestici solùm Carnis & Sensuum nostrorum, sed affinis Mundus cum suis concupiscētijs, simul crudeles Dæmones in nos sæuiebant: omni spurcitia erat anima nostra, nostræ potentiæ, nostræ manus oppletæ; nihil in nobis sanum, nihil non conculcatum à nostris persecutoribus, nihil non mortuū ex nobis sine Christo. Quid tandē agebamus? At nihil agebamus. Num aliquid poteramus sine te magne IESV? Nam quæ faciebamus, mortua erant sine vitæ tuæ spiritu viuificāte. Neque solùm erant nostræ actiones mortuæ, sed nonnumquam mortiferę etiam. Quid enim in nobis mortem operari non poterat? Quid non augere continenter mortem nostram sempiternam,& inferni reatum? Nam si qua bona absque te & tua gratia agere poteramus quasi naturaliter, ea etiam interibant, nec nos liberare ab æterna damnatione poterant. Seruiebamus concupiscentijs impotentibus,& dæmonum crudelitati. Tales eramus sine tua morte & resurrectione,sancte IESV; & longè erant peiora quæ eramus, quàm quæ ego commemorare possum. Fecit tamen tua mors & resurrectio, vt illa mala omnia ex nobis extirparentur, contraria verò bona vt nobis insererētur; habitaret verò in nobis mors illa tua & resurrectio; mors quæ peccata nostra morte afficeret, & in morte contineret; resurrectio vt præmio tuæ mortis nos frueremur in vita tua, & in gratiæ & gloriæ tuæ sempiterna luce. Amen.

EODEM DIE APPARET MATRI MARIÆ VIRGINI.

In cix. imaginem Adnotatiuncula. cix. 135.

A. *Discedentibus Sanctis, è vestigio venit in Montem Sion* IESVS *cum cælesti comitatu, Matri apparet soli in conclaui; iucundissimè colloquuntur.*

B. *Gerebantur hæc alijs inscijs & mœrentibus, & mulieribus se ad sepulchrum visendum parantibus.*

C. *In sepulchro nulla mutatio.*

ADNOTATIO.

A. *Discedentibus Sanctorum animis, Christus rectà cum cælesti pompa & Angelorum & animarum venit ad montem Sion & conclaue Matris; eò enim è monte Golgotha secesserat pia Virgo Mater plena suauissima atque firmissima spei. Neque verò sola spe resurrectionis proximæ sustentabatur; sed simul spiritu cū Christo erat in Limbo, eius gloriam in spiritu & oratione contemplabatur; Sanctorum felicissimum illum conuentum paradisum ex Inferno esse factum intelligebat; nouerat quo tempore, quo temporis puncto esset Filius è mortuis resurrecturus; videbat deinde resurgentem. Neque hoc vel nouum esse cuiquam debet, vel mirum: nā huiusmodi in eo genere sunt, quæ cùm à Sacris litteris prodita nō sint, nec cum illis pugnēt, piè tantùm meditamur; vt inde deuotionē colligamus, nō fidem Catholicam astruamus. Quid enim fecerint (quod habēt historiæ) sancti viri, piæ virgines & mulieres non paucæ, quæ in hoc genere tot priuilegia à Christo acceperint, & Virgo Dei Mater non acceperit? Et vbi erit illud de Matre Dei præconium, quod acceptum ab excellentijs laudum quas Sancti in Virginē Matrem conferunt celebramus; Nullam factam esse cuiquam Sanctorum prærogatiuam à Deo, quam excellentiùs nō acceperit Virgo Dei Mater* MARIA? *Quocirca meditari etiam possumus Matri priùs Christum apparuisse, quàm Magdalenæ; etiam si huic primò inter quærentes mortuū Christum, & vix fidem resurrectionis tenentes. Inter hos igitur primò apparuit Magdalenæ (de his enim solùm apparitionibus loquebantur Euangelistæ) inter quos non decuit, nec potuit* MARIA *intelligi. Deniq. Anselmus, & Rupertus, Bernardus, & recentiores hanc pietatem sequuntur; quam innuere videtur Ecclesia Romana, vbi in die sancto Paschæ primam stationem celebrat ad Diuæ Mariæ. Erat in hac animi spe, in hac luculenta contemplatione Maria: & ecce tibi diuino lumine refulgens clauso conclaui ingreditur ad Matrem circumfusis Angelorum & Sanctorum agminibus Christus. Assurgit omni gaudio & spiritus exultatione delibuta sanctissima Virgo: illam salutat Filius, Filium adorat Mater, suauissimè assident, collocāte Matrem ad suam dexteram Christo; miscent de passione, & de Limbo, de victoria, de resurrectione lætissimum colloquium. Accedit cælestis Angelorum melodia:* Regina cæli lætare, halleluia, *&c. Honorem deferunt Angeli & Sancti omnes Dei Matri, atque suæ Imperatrici.*

Ansel. l. de excell. Virginis. Rupertus lib. 6. de diuinis off. c. 25. Bernar ser. primo de resurrectione. S. Vinc. ser. 1. de resur. B. Brigida lib. 6. c. 94. & ser. Angeli, c b. Niceph. lib. primo Eccles. c. 38.

B. *Hæc alijs omnibus inscijs gerebantur; erāt enim in alijs ædium locis mærentes & lugentes mulieres, & discipuli se inuicem solantes, recolentes quæ viderant, rerum maximarum admiratione attoniti, non sine spe aliqua resurrectionis futuræ. Expectabant verò omnes donec Sabbatum præteriret, & cogitabant mulieres ad sepulchrum redire cum aromatis. Egrediebatur ad multitudinem aliquādo Virgo Mater, omnes iubebat bene sperare; solabatur omnium dolorem sua animi magnitudine, omnium animos erigebat, neque tamen cuiquam aperiebat quæ ipsa viderat.*

C. *In Sepulchro nulla adhuc mutatio: dormiunt alij milites, duo suas excubias obeunt, silent adhuc omnia.*

MEDI-

A. *Discedentibus Sanctis, è vestigio venit in montem Sion* IESVS, *cum cœlesti comitatu, Matri apparet soli in conclaui; iucundissimè colloquuntur.*	B. *Gerebantur hæc alijs inscijs, & mœrentibus, & mulieribus se ad sepulcrum visendum parantibus.* C. *In sepulcro nulla mutatio.*

MEDITATIO.

DOce nos, Virgo Dei Mater ſacroſancta, quid eſt quòd ſancti Euangeliſtæ nullam de te mentionem faciunt, vbi de Chriſti Filij tui reſurrectione agunt, & eius apparitionibus? Me decet pro Matre mea benedicta reſpondere. Sapientia Patris mei & mea id factum eſt & prouidentia. ſcribebant enim Euangeliſtæ de iis qui quærebant me mortuum; illa non quęrebat, tenebat enim me in ſpiritu, nec dimittebat: minùs quærebat mortuũ, quem ſciebat è mortuis reſurrexiſſe. Agebatur de variis dubitationibus illic, vt illis expulſis fieret robuſtior fides reſurrectionis; in Matre nulla fuit vnquam in fide dubitatio, nulla in reſurrectione vel aliis myſteriis meis hæſitatio; ſemper fuit in ea conſtans & viua fides dono ſapientię, intellectus, & ſcientiæ illuſtris; frequentes etiam ſpirituales reuelationes accipiebat à me. Sat agebant præterea Spiritu ſancto inſpirati Euangeliſtæ teſtimonia præbere, quibus aſſereretur vera mea reſurrectio, & confirmaretur apud diſcipulorũ tarditatem, & eorũ qui erant crediturí:quod munus nolui Matrem meam ſubire; ne ſi illi non crederetur vt Matri de filio prædicanti, eius exiſtimatio & dignitas lædi videri poſſet, quæ fuit mihi ſemper chariſſima & ſacroſancta; neque volui ea de re ipſam à quoquam interrogari. Illud porrò non fuit neceſſarium litteris mãdare, quod erat neceſſarium & obuium credere ſine Scriptura: nemo enim erat futurus adeò tardus,vt crederet Mariæ Magdalenæ, de qua eieceram ſeptem dæmonia apparuiſſe me,& non Matri, quę Domina eſt etiam omnium Angelorum, non ſolùm dæmonum omnium perpetua triumphatrix. Et quid putas obiter feciſſe Euangeliſtas,cùm tã diligẽter aliis meã aſtruunt reſurrectionẽ: niſi viã munire,quæ ducere vos poſſet vt crederetis, cùm tam multis etiã primo die reſurrectionis apparuiſſem, priùs & excellentiùs Matri meæ apparuiſſe? Nam ſi,quòd nõ dicar primùm Matri apparuiſſe, non apparui primò;ne apparui quidem, cùm ſimpliciter non ſcribant me illi apparuiſſe. Tota igitur Euangelica narratio quaſi excellentias Matris meę, quæ in me redundabant, ſilẽtio celebrat eloquenti, & laudum pleniſſimo. Itaque nihil eſt quod te moueat, quòd primò dicar apparuiſſe Mariæ Magdalenæ, vbi de aliis apparitionibus meis fit mentio inter dubitantes & quærentes me mortuum, inter eos qui ad teſtimonium meę reſurrectioni ferendum parabantur. Inter hos primo loco Marię Magdalenæ apparui; qui alioqui vniuerſis Patribus,quos mecum è Limbo eduxeram, & Angelis qui mecum erant, priùs apparui reſurgẽs è mortuis, priùs Matri meæ venerandæ, de quibus apparitionibus alieno loco & tempore dixiſſent Euangeliſtæ. Confirmaſti, ſancte IESV, meam deuotionem tua ſingulari in immerentem benignitate.

Euge Anima mea,ſurgens Dominus è mortuis nõ ſolùm vim ſuę reſurrectionis & vitę illã quã induebat ſimul cõmunicat Matri, ſed præmiſſis Angelis qui illi prænuntiarent ſe reſurrexiſſe, ipſe extemplò cõſequutus adeſt,atque eius & animã,& corpus,& potentias omnes replet ſuæ reſurrectionis & vitæ ſplendoribus & ſuauitatibus. Contemplare, quæſo te, Anima mea & Spiritus, iucunditatem colloquij reſuſcitati Dei & eius Matris, lucem,lætitiam, diuinitatem; vt illud admirabile colloquium celebrant Angeli exultantes,vt exhibent omnem reuerentiam, vt & ſuam adorationem deferunt Matri Domini & Dei ſui Reginæ cælorum, vt illi congratulantur, vt illam laudant & magnificant; vt verò ipſa viciſſim humilitatis ſuæ auget virtutem, vt ſignificat Chriſtus placere ſibi illa Matris præconia. Celebrat Chriſtus ipſe Matris viſitationem,euocat Adam ad Matrem: Vides, Mater, hanc animam, inquit: hæc eſt primi parentis tui, mei etiam ſecundùm meam humanitatem, & corpoream ſubſtantiam. Nihil verò eſt quòd erubeſcas, amice parens Adam: deiecit tuam conſtantiam ſerpens tortuoſus per mulierem; verùm en tibi Mater mea, quæ illius caput contriuit per me. Illa formata eſt mulier ex tua coſta ſopore occupati à Deo; hæc ex fortitudine meæ paſſionis & mortis formata eſt excellenti priuilegio. Illi tu obediſti, vnde prouenit peccatum & tuum, & omnium mortalium;hæc nuntiante Angelo meam conceptionem Deo obediuit, vnde gratia infinita meæ vnionis hypoſtaticæ prouenit, & omnis gratiæ & ſalutis exundauit plenitudo. Huic defer obedientiam

tiam & honorem; hæc enim salutem tibi, quã per lachrymas tuas consequutus es, attulit, quando me concepit & peperit. Vides gloriam meam & Heuæ meæ, in his gloriare, & laudem da Deo, vt das; & vide quàm felix dici possit tuum peccatum, quod talem ac tantum habuerit Redemptorem, talem Redemptoris Matrem. Nihil enim deperijt de proposito Dei, de æterno eius consilio & clementia. Volebamus Pater, ego, & Spiritus sanctus ruinas Angelorum restaurare & complere; non fecit tuum peccatum, vt non compleantur; tot enim mortales in cælum euadent ad æternam beatitudinem, quot, etiamsi nullus homo peccasset, in cælũ fuissent assumpti: neq; hi solùm, sed plures quàm Angeli perierant. Hæc ego hac mea resurrectione conficio, his fruere in me, de his gaude; simul de excellenti meæ Matris lætitia & gloria. Ipsam quidem videbis in cœlo post aliquod annos in anima simul & corpore glorificatam; tu corpus tuum assumes tandem in fine sæculorum gloriosum, & mecum regnabis in æternum. Dein accessit annuente Christo Heua mater, similis verecundæ de sua deceptione & prævaricatione, & mariti ad peccatum solicitatione. Hanc voluit IESVS, propiùs accedere ad Matrem. Accede, inquit, ad Matrem meam Heua mater, accede ad meam Heuam: quod cùm facis, ad me accedis: in eà agnosce maiorem dignitatem, quàm tu amisisti. Tu fuisti donata iustitia originali & gratia, vnde posses excidere; hæc excellenti gratia, vnde excidere nõ potest diuino priuilegio. Tu fuisti mater viuentium, sed moriturorum; hæc mater facta est vitæ æternæ, mea qui sum vita æterna, & qui vitam æternam do mundo. Hæc vera est virago: tu id fuisti, sed de carne hominis sumpta; ego ex hac carnem sumpsi, & factus sum Deus homo. Tu peccasti; hæc numquam, ne peccato quidem originali. Gaudes tu de tua pœnitentia; hæc de sua innocentia perpetua. Huic da honorem secundùm me maximum, vt Matri meæ. Ad tuam lætitiam quam concepisti de meæ resurrectionis gloria, adiunge gaudium de Matris meæ gaudio & gloria. Accedite quotquot ex mortuis resurrexistis, & Matri meæ secundùm me deferte honorem, huic congratulamini de mea resurrectione, & eius dignitate & gloria. Vos Ioachim & Anna parentes Matris meæ, & per eã mei, adeste, agnoscite filiam, & videte quanta gloria de mea resurrectione eam ego coronauerim. Beata vestra fœcunditas, beata fuerunt vbera tua, Anna, quæ Matrem meam lactauerunt: vestram fœcunditatem dico ego felicem, & tua vbera de tanto dono: vos gratias Deo agite, & Matrem meam exaltate, & celebrate filiam vestram. Accedite quotquot præsentes estis beatæ animæ, veneramini Matrem meam, Reginam cæli, Dominam vestram & Angelorum omnium, & illi de mea resurrectione & gloria, de eius exultatione & iubilo congratulamini.

Ansel.

Hoc ego tibi munusculum offero Virgo & Mater gloriosissima MARIA, indignus quidem, & balbutiens, & omnibus modis ineptus; certe tamẽ de Filij gratia, & tua intercessione, tuæ dignitatis, & gloriæ, & exaltationis desidero studiosus esse & deuotus, in tuum patrocinium recipi, tuus esse seruulus. Oro, Domina, per resurrectionem Filij tui, & per huius gaudium, quod celebrare volui, & non potui assequi; vt hoc mysterium sensu cordis mei & spiritus complectar, illius veritas & sensus meum exhilaret animum, & vitã gratiæ nouam, salutarem, lætam cordi meo conciliet; vnde Filio tuo possim obedire atq; seruire, & tibi secundùm ipsum. Amen.

EODEM

EODEM DIE, DE PRIMO ADVENTV MVLIERVM AD SEPVLCRVM.

Matt. xxviij. Marc. xvi. Luc. xxiiij. Ioan. xx.

A. *Parauerant mulieres aromata: veniunt ad monumentum, cum tenebræ eſſent, perueniunt orto iam ſole.*
B. *Sed antequam peruenirent, Angelus iuuenis pulcherrimi ſpecie, excitat magnum terræmotum; reuoluit lapidem ab oſtio monumenti; exanimantur metu milites, & fiunt velut mortui.*
C. *Introſpicientes mulieres in ſpeluncam, vident Angelum in morem fulguris collucentem, & reuolutum lapidem, & inſidentem ei Angelum, Obſtupescunt.*
B. *Recreat eas Angelus, nunciat resurrexiſſe* IESVM, *Hortatur, vt ſepulchrum viſant, & diſcipulis Chriſtum ſurrexiſſe renuncient.*
D. *Iacent milites velut mortui.*

EODEM DIE, DE PRIMO ADVENTV MVLIERVM AD SEPVLCHRVM.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. LVC. XXIIII. IOAN. XX.

In cx. imaginem Adnotatiuncula.

cx. 136.

A. *Parauerant mulieres aromata: veniunt ad monumentum cùm tenebræ essent, perueniunt orto iam sole.*

B. *Sed antequam peruenirent, Angelus iuuenis pulcherrimi specie excitat magnum terræmotum, reuoluit lapidem ab ostio monumenti; exanimantur metu milites, & fiunt veluti mortui.*

C. *Introspicientes mulieres in speluncam, vident Angelum in morem fulguris collucentem, & reuolutum lapidem, & insidentem ei Angelum: obstupescunt.*

B. *Recreat eas Angelus, nuntiat resurrexisse* IESVM; *hortatur vt sepulchrum visant, & discipulis Christum surrexisse renuntient.*

D. *Iacent milites velut mortui.*

MATTH. XXVIII.	MAR. XVI.	LVC. XXIIII.	IOAN. XX.
Vespere autem sabbati, [a] quæ lucescit in prima sabbati, venit Maria Magdalene, & altera Maria, videre sepulchrum.			
	Et cùm transisset sabbatum, [a] Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent IESVM. *Et valde manè vna sabbatorum,*	*Vna autem sabbati*	*Vna autē sabbati, Maria Magdalene venit manè, cùm adhuc tenebræ essent,*
		valde diluculò venerunt	
Et ecce [b] terræmotus factus est magnus. [b] Angelus enim Domini descendit de cælo; & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur, & vestimentū eius sicut nix. Præ timore autē eius exterriti sunt custodes, & [b] facti sunt velut mortui.			
	veniunt ad monumentū orto iā [a] sole: & dicebant ad inuicē: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et [c] respicientes viderunt reuolutum lapidē.	*ad monumentū, portantes, quæ parauerāt, aromata.*	*ad monumentum: & vidit lapidem sublatum à monumento.*
		Et inuenerunt lapidem reuolutum à monumento.	
	erat quippe magnus valde. Et introëuntes in monumentum, viderūt iuuenem sedentē in dextris, coopertum stola candida; & obstupuerunt.		

MATTH. XXVIII.	MARC. XVI.	LVC. XXIIII.	IOAN. XX.
Respondens autem Angelus, dixit mulieribus:	*Qui dicit illis:*		
[b] *Nolite timere vos:*	*Nolite expauescere:*		
scio enim,			
quòd IESVM,	IESVM		
qui crucifixus est,			
quæritis:	*quæritis Nazarenum, crucifixum:*		
Non est hic.	*surrexit, non est hic;*		
surrexit enim, sicut dixit.			
venite, & videte locũ,	*ecce locus,*		
vbi positus erat	*vbi posuerunt*		
Dominus.	*eum.*		
	Sed ite,		
Et citò euntes,			
dicite discipulis eius,	*dicite discipulis eius.*		
	& [c] *Petro,*		
quia surrexit:			
& ecce præcedet vos	*quia præcedet vos*		
in Galilæam;			
Ibi eum videbitis.	*ibi eum videbitis,*		
	sicut dixit vobis.		
ecce prædixi vobis.			

ADNOTATIO.

A. P*Arauerant iam ante Sabbatum aromata sanctæ mulieres Maria Magdalene, Maria Iacobi, id est, Alphæi vxor, & Maria Salome, cum his Ioanna vxor procuratoris Herodis Antipæ, & aliæ. Et Sabbato quidem siluerunt iuxta legis mandatum: apparente verò iam prima Sabbati luce contendunt ad sepulchrum, ferentes quæ parauerãt aromata. Surrexerat quidem iam Christus; erat tamen clausum sepulchrum, excubabant milites, non poterant ad monumentum vel accedere mulieres propter militum custodiam, vel ingredi propter lapidis magnitudinẽ, qui ostiũ sepulturæ claudebat, & publicam lapidis obsignationem: reijciuntur autẽ hæc omnia, antequam perueniant mulieres.*

B. Misit enim Angelum Deus, cuius aspectus vel species erat vt fulgur, vestis cãdida vt nix. Is excito vehementi terræ motu primùm terret custodes, dein remouet ab ostio monumenti lapidem, & illi insidet. Angelico splendore ac maiestate perterrentur adeò milites, vt abiectis armis, viribus omnibus destituti & animo, quasi mortui in terram deijcerentur.

C. Sedato terræ motu adueniunt mulieres sanctæ in cõspectum sepulchri orto iam sole, quæ domo discesserant cùm adhuc essent tenebræ: reliquas verò antecedebat feruentior Magdalena. Dicebant verò ad inuicem: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? *Solicitè de his agebant, oculis in terram dimißis præ doloris sensu, & reuerentiæ, vel etiam timoris. Respicientes autem ad monumentum, antequam ad priorem speluncam ingrederentur, vident ex sepulchro ipso & secundo specu lapidem reuolutum, qui erat maximus: neque de custodibus cogitant (fecerat iam illis animum Christus) sed confidenter ad primam speluncam adeunt, obstupescunt, & timent conspicientes figura iuuenis splendidißimi Angelum, candida stola ornatum. Is ad dexteram sepulchri super lapidem, quem ab ostio remouerat sepulturæ, sedebat præstolans mulierum aduentum. Accedentibus propiùs mulieribus, præuenit illarum interrogationem tacitam ac metu suppressam:*

B. Nolite, *inquit*, expauescere. *Reficit priùs earum animos ex stupore & metu. Hoc enim ingenium est cælestium visionum, vt quandoquidẽ totam hominis naturam antecellunt, ita totum hominem*

hominem subitò perturbent: verùm extemplò adest diuina virtus, quæ imbecillitatem humanam erigat atque reficiat. Indicat deinde Angelus quem quærerent IESVM *Nazarenum crucifixum resurrexisse, vt prædixerat, nec eo loco esse: inuitat verò eas vt ad interius antrum procedant, quò suis oculis perspiciant non esse in sepulchro* IESVM, *& resurrexisse credant: ad hæc iubet, vt citò ad discipulos reuertentes nuntient resurrexisse Christum, & futurùm vt eos præiret in Galilæam. Colligunt se ex timore sanctæ fæminæ, & ad sepulchrum properant: ingrediuntur vna post aliam omnes.*

D. Non sunt milites ita depingendi quasi arma expediant viso Angelo, & sint pugnaturi: contrà fuit; nam exterriti & exanimati, abiectis armis ad terram exporrecti iacuerunt veluti mortui.

MEDITATIO.

RESurrexerat Christus videntibus Angelis & Patrum animabus; apparuerat Matri; lux resurrectionis, vitæ, & gloriæ Christi Ecclesiam illustrabat; erant omnia plena exultatione & iubilo cælesti atque splendore: & tamen hæc lux & splendor gloriæ non erant conspicua mulieribus, quæ Christum erant sequutæ è Galilæa, non discipulis, ac ne Apostolis quidem: vigebat adhuc sensus passionis Christi & crucis; tristitia & luctu erant corda occupata. Non erant quidem infideles, sed ne fideles quidem perfecta fide & consummata; quasi videres illos ad fidem ampliorem informari, fuisse in illis vniuersalem quandam fidem, & quæ virtute omnes articulos contineret vno complexu; in Christum enim credebant omnes, sed ita vt reuelationes particulares eorũ fides adhuc non accepisset. Dixerat certè Christus se crucifigendum, & resurrecturum è mortuis; sed nullus intellexerat, ne Apostoli quidem. postea viderant cruci affigi, & mori; toti in hoc erant, mœrentes & desolati: Mortuus est IESVS, mortuus est Dominus noster, mortuus est Christus Filius Dei viui, in quo erat nostra spes collocata, & Israël Dei. Dignissima illa eis videbatur causa cur lugerent; itaque hac cogitatione implicati aliud nihil cogitabant. Fuerant quidem in eorum corde & fide ante passionem omnia quæ erant credituri; non adhuc tamen erant illis omnia reuelata tam apertè, vt fidei articulos constituerent: nihil disertè de Sacramento pœnitentiæ audierant, nihil de primatu Petri nisi futuro: designata tantùm hæc in doctrina Christi erant; non erat adhuc illis sensus apertus vt Scripturas intelligerent: multas veritates erant ab Spiritu sancto docendi, quas nondum intellexerant. Hæc cùm ita sint, meditandum nobis est quemadmodum Ecclesia sit ad fidem resurrectionis Christi instituta.

Agite vos sanctæ mulieres, docete nos; elegit enim vos Christus per quas gloriam recuperatæ vitæ suæ Ecclesiæ insinuaret. Credebatis mortuum, & sepulchro conclusum Dominum; hæc enim videratis: quare vestram deuotionem sequutæ paraueratis vnguenta aromatica, quibus mortuum vngeretis, & diligenter quidem, tum ante sabbatum sexta sabbati in itinere redeuntes ex sepulchro, tum post sabbatum prima sabbati nocte. Vnxistis certè vos Christum mortuum, & celebrastis animi vestri proposito & deuotione, etiam si non re ipsa: accepit Christus vestrum obsequium, vt ante passionem acceperat tuum Magdalena, sepulturam eius vnctione pretiosa vaticinantis. Ita per vestrum desiderium docuit nos Dominus suam sepulturam laudibus & pia oratione prosequi, vt vim accipiamus perfectè moriendi peccatis nostris, & in ea morte perseuerandi. Neque tamen in hac meditatione nobis est sistendum, vt mulieribus non permisit in eo perseuerare; sed fecit, vt desiderium vngendi Christum mortuum exciperet non solùm Angelorum conspectus & alloquium, sed Christi etiam è mortuis suscitati, & in æternum viuẽtis. Sed quo tempore venistis vos ad monumentum? Adeò eramus illinc perterritæ & afflictæ propter Christi mortem, hinc vngendi Domini desiderio adeò flagrantes, vt post sabbatum tota nocte quæ luxit in primam sabbati conquiescere nequiremus, & cùm primùm aurora videretur esse vicina; domo exierimus festinanter, nec de custodia militari cogitaremus, non de obsignatione publica sepulchri, quæ per obseruatores nostros intelligebamus; nec prouideremus qui magnum illum lapidem ab ostio monumenti dimoueret: ducebat enim nos Spiritus Domini aliò quàm nos putabamus, vt est frequens eius benignitas & prouidentia. Ibamus celeriter quidem, propter auiditatem vngendi Do-

di Dominum, ſed retardabat nos aliquando difficultas ſepulchri aperiendi;iter etiam longius nobis erat ad Golgotha extra vrbem è monte Sion: quocirca deuenimus ad ſepulchrum orto iam ſole. Augebatur enim in nos Dei benignitas: tenebræ enim erant in mentibus noſtris cùm domo egrederemur, & in mundo,nondum reſuſcitato Domino;aurora verò reſurrectionis erat, cùm in itinere eſſemus; ſiquidem & orbi fiebat ſol vicinus, & lux Chriſti reſurgentis Eccleſiæ. Venimus ergo ad ſepulchrum,cùm iam ortus eſſet Sol. Siquidem reſurrexit Chriſtus ad vltimam auroræ partem;quò factum eſt vt noctis vmbrã, in qua perpetuò fuerat mundus, illuminaret reſurgens Chriſtus, & Eccleſiam fulgoribus cæleſtibus repleret. Ibi verò ſenſimus in ſpiritu noſtro neſcio quid nouæ exultationis & lucis;& tamen,quod identidem feceramus in itinere, in eo eramus: *Quis reuoluet nobis lapidem ab oſtio monumenti?* Progrediebamur tamen, qui erat interior ſpiritus noſtri inſtinctus. Eramus iam ad veſtibulum monumenti, & ne tunc quidem militum vllam habuimus rationem, vel metum concepimus. Vidimus tandem reuolutum ab oſtio monumenti lapidem illum magnum valde, quòd noſtros animos refecit: itaque plenæ ſpei bonæ ſumus ingreſſæ in anteriorem ſpecũ. Tũc verò conſpicimus rem admiratione, timore, & ſtupore plenam; Iuuenem candidiſſima veſte ornatum, cuius erat aſpectus vt fulguris coruſcantis, ſedentem ſuper lapidem, vt ex eo tamquam ex virtute Chriſti reſuſcitati,eius reſurrectionem nuntiaret. Obſtupuimus & timuimus ex illius conſpectu; ſed è veſtigio noſtros animos confirmauit dulciſſimis verbis: nam & fulgor eius, & candor,& præſentia robur ſpiritus nobis, & ſuauitatem cordis inſeruerunt,expulſo ſtupore & timore: contrà quàm fecerat militibus, qui non ſolũ terræmotu, ſed & harum rerum conſpectu perterrefacti, veluti mortui omnibus viribus reſoluti in terram ceciderant. Erat videlicet vis illa Angeli diuinitatis, quæ per eamdem rem diuerſa operatur: ita ſplendor gloriæ venientis ad iudicium Chriſti lætus erit bonis, malis terribilis. Eramus iam in alium ſpiritum immutatæ, milites æſtimabamus ac ſi nõ eſſent, non meminimus vnctionis, totæ pendebamus ab illius iuuenis fulgore, & Angelum à Deo miſſum lætæ confidebamus. Nuntiat ille ſplendidiſſimis verbis ſurrexiſſe Chriſtum, non eſſe in ſepulchro: inuitat vt ipſæ per nos ſepulchrum videamus vacuum; ſimul edicit vt narremus diſcipulis, & Petro, quòd ſurrexiſſet è mortuis Dominus; quod præiturus eſſet nobis in Galilæam,& ibi videndus & apertiùs & clariùs.Hoc initium fuit doctrinæ euãgelicæ de Chriſti reſurrectione.

Aug. ita ſentit, l. 4. de Trin. c. 5 Diuus Tho. 3. p. q. 53.

Eratis rurſus, ô ſanctæ mulieres, in aurora reſurrectionis;incipiebãt enim ad nos radij illius lucis expandi,non tota lux apparere. Non faciebat illa aurora in vobis fidem plenam,vt nec plenum lumen communicabat: & tamen permouit vos Angelus vt in monumentum velletis ingredi;videbat enim vos de eius verbis hæſitare. verùm hæc veſtra tarditas,noſtra erat celeritas; facit enim nobis & certiorem fidem reſurrectionis, & faciliorem, quòd in vobis permiſſa eſt illa dubitatio,ne nos turbaret; & expulſa, vt in nobis conſtaret illius articuli ſubſtantia. Magnum accepimus per vos à Deo beneficium,ſed hoc beneficium ſingulare nos admonet noſtrarum in fide imperfectionum; quæ,etiamſi non expungũt è cordibus noſtris fidei ſubſtantiam, debilitant certè illius tenorem,& cohibent incrementum. Et vt de alijs fidei imperfectionibus ſileam,reſurrectionem ipſam Chriſti nónne tam frigidè credidimus & intermortuè, vt illa fide nihil ferè moueamur ad amorem mortificationis, & vitæ melioris deſiderium; nullam vim accipiamus ex vita reſurgentis Chriſti, ad exercenda opera illius lucis & fidei,opera quæ nobis præcepit Deus vt in eis ambulemus, illius virtuti diuinæ cooperantes? Fides enim diuinitus per charitatem efficax facit, vt quæ credit homo, ea coniungat cum principio reuelationis, Deo ipſo, veritate infinita; vnde mirabiles effulgent fidei ſplendores in nobis, & vis quædam diuina, & omnis boni principium concipitur. Sed quis tandem hæc ſentit in ſpiritu ſuo? quòd ſi hæc aſſequimur, id facimus ſpeculatiuè;quaſi credamus id fieri poſſe, non experiamur in nobis, non guſtemus. Orate pro nobis, beatæ mulieres, vt per vim reſurrectionis Chriſti hæ abigantur à nobis fidei imperfectiones; effulgeat verò in mentibus noſtris lux fidei, quam charitas viuificet, ſapientia, & intellectus, & reliqua dona ſpiritus illuſtrent & ornent: & vt Lutherana illa fumoſa fides ac diabolica cum authore in Inferno ſepeliatur. Amen.

EODEM

EODEM DIE DOMINICO ANGELI APPARENT MVLIERIBVS.

Matth. xxviij. Mar. xvi. Luc. xxiiij. Ioan. xx.

A. *Ingressæ mulieres, non inueniunt corpus* IESV.
B. *Egrediuntur consternatæ.*
C. *Apparent eis duo Angeli virorum specie, fulgentibus vestibus, ad sepulcrum stãtes, dicunt, Quid quæritis viuentem cum mortuis?*
B. *Ille præ timore fugerunt, nunciaturæ discipulis.*
D. *Præcurrit Magdalena, quæ prior venerat ad monumentum.*
E. *Venit domum in montem Sion, narrat omnia Petro, & Ioanni; superueniunt aliæ, narrant omnibus omnia.*
F. *Milites eodem modo iacent.*

EODEM DIE DOMINICO ANGELI APPARENT MVLIERIBVS.

MATTH. XXVIII. MARC. XVI. LVC. XXIIII. IOAN. XX.

In cxi. imaginem Adnotatiuncula. cxi.

137.

A. *Ingressæ mulieres non inueniunt corpus* IESV.
B. *Egrediuntur consternatæ.*
C. *Apparent ipsis duo Angeli virorum specie, fulgentibus vestibus, ad sepulchrum stantes, dicunt:* Quid quęritis viuentem cum mortuis?
E. *Illæ præ timore fugerunt, nunciaturæ discipulis.*
D. *Præcurrit Magdalena, quæ prior venerat ad monumentum.*
E. *Venit domum in montem Sion, narrat omnia Petro & Ioanni: superueniunt aliæ, narrant omnibus omnia.*
F. *Milites similiter iacent.*

MATTH. XXVIII.	MAR. XVI.	LVC. XXIIII.	IOAN. XX.
		Et [a] ingressæ non inuenerunt corpus Domini IESV. *Et factum est, dũ [b] mente consternatæ essent de isto, [c] ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. Cùm timerent autem, & declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas: [e] Quid quæritis viuentem cum mortuis? Non est hic, sed surrexit. Recordamini qualiter loquutus est vobis, cùm adhuc in Galilæa esset, dicens: Quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum, & crucifigi, & die tertia resurgere. Et recordatæ sunt verborũ eius:*	
Et exierunt [e] citò de monumento cum timore & gaudio magno,	*At illæ exeuntes, [b] fugerunt de monumento*	*& egressæ à monumento*	

MATTH. XXVIII. | MAR. XVI. | LVC. XXIIII. | IOAN. XX.

(inuaſerat enim eas tremor & pauor) & nemini quidquam dixerunt; timebant enim,

currentes [b] *nuntiare diſcipulis eius.*

Cucurrit ergo [[d] *Maria Magdalene*] *& venit ad Simonem Petrum, & ad alium diſcipulum, quem amabat* IESVS, *&* [d] *dicit, illis:*
Tulerunt Dominum de monumento, & neſcimus vbi poſuerant eum.

[b] *nuntiauerũt hæc omnia illis vndecim, & cæteris omnibus. Erat autem Maria Magdalene, & Ioanna, & Maria Iacobi, & cæteræ quæ cum eis erant, quæ dicebant ad Apoſtolos hæc. Et viſa ſunt ante illos, ſicut deliramentum, verba iſta; & non crediderunt illis.*

ADNOTATIO.

A. INgreſſæ mulieres in monumentum corpus IESV *non inuenerunt.*

B. Egrediuntur autem mente quidem conſternatæ timore magno, ſed gaudio ſimul magno exultantes; itaque nec ad linteamina, nec ad ſudarium aduertunt animum. primò enim Angelo plenam fidem non habuerant; vbi verò corpus non reperiunt, ampliùs fides eorum turbatur. egrediuntur attonitæ tremore ac pauore, & in terram vultum declinantes.

C. Apparent egreſſis duo Angeli, non ſpecie iuuenili vt prior, ſed virili, fulgentibus veſtibus; nec ſedent vt ille, ſed iuxta eas adſtant; neque blandiùs, vt alius, eas compellant, ſed ſeueriùs obiurgant: Quid quæritis viuentem cum mortuis? Nõ eſt hîc, ſed ſurrexit. *ſimul eas docent ſuauiter:* Recordamini qualiter locutus eſt vobis, cùm adhuc in Galilæa eſſet. *Mira eſt hæc verborum & rerum varietas, & plena myſterij, ſi quis attendat.*

B. Quid ſanctæ mulieres? Colligunt ſe ex timore; quæ audierant à Chriſto ipſo de eius reſurrectione in memoriam reuocant, animo concitantur. Audierant à priori illo Angelo, vt citò irent, & nuntiarent quæ audierant & viderant diſcipulis: properant itaque, atque adeò excurrunt & fugiunt in vrbem & montem Sion.

D. Et quidem Maria Magdalena, quæ & prior venerat ad monumentum, alias antecedit, narrat omnia Petro & Ioanni: perueniunt & aliæ mulieres, exponunt omnes aliis Apoſtolis & diſcipulis lugentibus ac flentibus rem totam. His autem videntur illarum verba muliebre eſſe deliramentum: non ita Petro & Ioanni; ſed religione tacti, condicunt inter ſe vt ipſe per ſe curriculo veniant ad ſepulchrum, & veritatem earum rerum quas narrauerant mulieres præſentes videant.

E. Domus in monte Sion, vbi Petro & Ioanni Magdalena, omnibus omnes mulieres narrant quæ ſibi contigerant.

F. Adhuc iacent milites exanimati, qui poſtea, vbi ſecundò abierint mulieres, vltimi exurgent obſtupefacti, & diffugient.

MEDI

MEDITATIO.

PErmouerat vos Angelus, beatæ mulieres, vt velletis videre ſepulchrum, & locum vbi poſitus fuerat Dominus. Mutata vobis ſunt omnia. veniſtis vt ingreſſæ ſepulchrum mortui corpus vngeretis, nunc auditis viuentem: ingredimini, non vt vngatis Dominum, ſed vbi fuerat Dominus vacuum locũ vt videatis: dubitabatis, accuſabat vos animus veſter, cæleſti voci vix credebatis. Plena erat mens veſtra magna rerũ contrarietate: æſtuabatis, præſertim quando intra monumentum eſſetis, & inceſſiſſet corda veſtra loci illius maieſtas, & diuinum numen & ſenſus; quæ
Iſa.11. illic poſtea fuerunt perpetua, & ſepulchrum Domini ſemper glorioſum. Dicite piæ mulieres, obſecro, quid ſentiebatis vbi tenuit vos ſacer ille lapis? nónne ſenſus vos corripuit mortui Christi ibi ſepulti, ibi iacentis, inuoluti ſindone munda, colligati caput ſudario? Nónne cùm hæc ſentiretis, præterita non videretis, ſimul vos, & quidem vehementiùs, comprehendit ſenſus quidam reſurrectionis, & lux viuentis Christi; cùm in veſtris animis pugnarent hi omnes varij rerum magnarum motus? Apprehendit vos timor & tremor; conſternatio perculit, vt citò exeuntes de monumento fugere inciperetis. Sed modicum detinuit vos, non vnus, qui interea abſceſſerat, ſed duo Angeli; non quaſi iuuenes, ſed quaſi viri; non ſedentes, ſed ſtantes; non ſolùm fulgenti vultu, ſed veſte: quorum conſpectus compeſcuit quidem illam conſternationem veſtram & tremorem, ſed non fecit vt ſine tremore non timeretis, non fecit vt vultum auderetis in Angelorum fulgores intendere. Audiſtis à duobus quæ à priori Angelo, pauciora etiam quàm à priori; ſed ita audiſtis, vt magis hæc vos mouerent quàm illa. non enim tantùm duorum Angelorum verba Christi reſurrectionem vobis denuntiarunt; ſed ad corda etiam veſtra penetrarũt, & illorum dubitationem acriùs perſtrinxerunt. Audiſtis, bonæ mulieres, iam à tribus Angelis Dei ſurrexiſſe Dominum, & tamen adhuc animo illum quæritis cum mortuis. Nihil eſt Vitæ cum Morte cõmune, nihil eſſe poteſt; quantò minùs vitæ Dei, vitæ Domini, vitę triumphatrici Mortis, Satanę, Peccati, Inferni? Vos quidem Christum mortuum quæritis; at Christus & vita eſt ſempiterna, & in vitam ſurrexit ſempiternam. Erratis igitur vehementer, vbi vitam quæritis in ſepulchro & morte. Fuit quidem mortuus Christus, ſed non potuit illi mors dominari; & tamen dominari poſſe vos vnguentis ſignificabatis. Non potuit Christus ita mori: ſed quemadmodũ mortuus fuit vita ſempiterna, & mors eius vitæ parens; ita ſemper erat etiam in ſepulchro viuens Christus, & mortuus vitam mortalibus conficiebat. Itáque fuit mors illa vitalis, nec fuit quęrẽdus cum mortuis mortuus Christus. illi enim vim non habebant à morte reſurgendi; Christus verò verè mortuus non ſolùm habuit per mortẽ ſuam vim reſurgendi, ſed aliis etiam vim promeruit & confecit ad immortalem vitam reſurgendi. Non placet Deo, non nobis, vt ita quæratis Dominum: abigite à cordibus veſtris mortis illius imaginem vt mortis, induite vt vitæ; & credetis vt verè mortuum fuiſſe, ita verè reſurrexiſſe; & illam eius mortem & ſibi & vobis vitam pręſtitiſſe, quapropter ſuſcepta erat. Viuit Christus Dominus noſter & veſter; viuit in æternum Christus Dominus, ſepulta eſt Mors in Inferno. Reuocate in memoriam, quæ ipſe dixit vobis, cùm adhuc in Galilæa vobiſcum verſaretur. non enim ſolùm dixit: *Oportet Filium hominis tradi in manus hominum peccatorum, & crucifigi*; ſed adiunxit, Matth.16.
Et die tertia reſurgere. Hęc eſt dies tertia: ſi illa creditis, cur non etiam hoc? Non enim magis illa dixit, quàm hoc; nec alius illa, alius hoc: Filius Dei illa dixit; hoc idem Filius Dei dixit. Agite, ne patiamini corda veſtra occupari magis virtute paſſionis & mortis Domini, quàm gloria & luce reſurrectionis & vitæ. Ille ſenſus fidei veſtræ bonus eſt, ne velitis per illum ſenſum hanc fidem arcere: ſedate corda veſtra & componite, vt fides veſtra hanc veritatẽ abſq. hęſitatione excipiat. Agnoſcimus noſtram culpam & imperfectionem, Angeli Dei: recordamur verborum Domini, & illius verbis & veſtris mouemur: verùm ea eſt vis in nobis amoris erga Dominum, ea fuit illius acerbitatis, & doloris, & luctus vehementia, vt nos totas adhuc comprehendat, nec ſinat ſplendore reſurrectionis perfrui. Hei nobis, interfecerunt impij homines Dominum noſtrum; mortuus eſt IESVS, noſtri cordis vita; orate vos beati ſpiritus pro nobis, vt hæc

hæſitatio nos deſerat,& reſurgat Dominus in corde & ſpiritu noſtro : nos tamen interim optima fide, vt dixit prior ille Angelus, & intelligimus vos velle,quæ audiuimus, quæque vidimus omnia celeriter ad Diſcipulos & fratres noſtros perferemus. Erant Diſcipuli cum Apoſtolis intra domum in monte Sion congregati lugentes & flentes:audiunt Magdalenam,audiunt alias mulieres, non ſolùm non credunt, ſed videntur ipſis quæ audiunt eſſe deliramenta; præſertim cùm hæſitanter illa narrētur à mulieribus & mœſto animo. Neque verò mirum: ad terrorem enim comprehenſionis Chriſti in horto, & eorum præcipitem fugam acceſſerat infinita illa atrocitas & ignominia paſſionis & mortis Chriſti. Itaque erant timore adhuc perculſi;& lucem fugientes,fidem quidem ſuam in Chriſtum retinebant in vniuerſum, ſed quæ adhuc erat articulo reſurrectionis informāda. Nondum erat eorum fidei plenum robur datum : non enim promiſſam acceperāt confirmationem, nec eam fidei amplitudinem, quam Spiritus ſanctus in eorum corda infudit poſtea;ſed tamen firmiores alij aliis erant; in omnibus tua rurſus aurora reſurrectionis agebatur. non enim etiamſi non crederent Chriſtum reſurrexiſſe,non aliquo lumine tangebantur lucis ſuſcitati è mortuis Chriſti. Varia erat illius ſanctæ domus facies: Sacroſancta Virgo Mater fruebatur excellenti ſua luce reſurrectionis Filij, & apparitionis ſibi factæ : contemplabatur viuētem Chriſtum in dono ſpiritus ſapientiæ,& ſuauitate Dei,ſereno vultu,ſumma cum grauitate compoſito: intelligebat autem quæ gerebantur inter Diſcipulos & mulieres : ſciebat quò myſterium ſpectabat Angelorum apparitionis,dubitationis mulierum & Diſcipulorū;omnia reuelabat Matri Filius. Eſſe item ſciebat in illo myſterio, vt nihil ipſa eorum quæ nouerat aliis exponeret, ſimul vt nullus illam interrogaret. Erant ita res diuiſæ diuina prouidētia; illa fruebatur donis cæleſtibus, hi fluctuabant in ſuis timoribus & titubationibus. Interim prouidebatur maieſtati fidei reſurrectionis Chriſti; quam non per hominem voluit conſtare Chriſtus, ſed præmiſſis Angelis, præmiſſa Diſcipulorum hæſitatione,per ſe ipſum inuehi in Eccleſiam glorioſiſſimè. Non videbatis hactenus, ſancti Apoſtoli, & Diſcipuli,& mulieres, lucem reſurrectionis: eratis in veſtra aurora; non erat ortus vobis ſol vitę ęternę viuens Chriſtus, qui faceret vt illa aurora fieret vobis dies clariſſimus. ſed vos habuiſtis quidem prius auroram,poſtea tamen lucem diuinam: nos verò hoc à Deo accepimus beneficium, vt in aurora etiam veſtra videamus plenam perfectamque lucem, & in veſtris dubitationibus firmitatem maiorem accipiamus; quod nos vobis item debemus in Chriſto, & debere profitemur. Oramus autem illud pręterea apud Deum impetretis,vt fides noſtra in dies maiorem accipiat lucem & perfectionem; & quod in fide eſt, id in nobis ſentiamus valere potenter per fidem in Chriſtum,principium & radicem omnis iuſtificationis, & operum bonorū,& meriti in vitam æternam. Amen.

EODEM

EODEM DIE VENIVNT PETRVS ET IOANNES AD SEPVLCRVM.

Luc. xxiiij. Ioan. xx.

138
cxij

A. *Permoti verbis Magdalenæ, excurrunt ad monumentum Petrus et Ioannes: ſed Ioannes præcurrit.*
B. *Sequitur Magdalena non ita longe.*
C. *Subſequuntur aliæ mulieres paulo longius.*
D. *Peruenit Ioannes citius Petro, inclinat ſe, videt linteamina, non intrat, dat locum, ceditque Petro.*
E. *Venit Petrus, intrat inclinatus, videt linteamina, & ſudarium inuolutum. Deinde intrat Ioannes.*
F. *Redeunt Apoſtoli domum.*
G. *Magdalena remanet ad monumentum.*
H. *Milites conſternati ſilent.*

EODEM DIE VENIVNT PETRVS ET IOANNES AD SEPVLCHRVM.

LVC. XXIIII. IOAN. XX.

In cxij. imaginem Adnotatiuncula. *cxij.*

138.

A. *Permoti verbis Magdalenæ excurrunt ad monumentum Petrus & Ioannes; sed Ioannes præcurrit.*
B. *Sequitur Magdalena non ita longè.*
C. *Subsequuntur aliæ mulieres paulò longiùs.*
D. *Peruenit Ioannes citiùs Petro, inclinat se, videt linteamina, non intrat, dat locum ceditq́ue Petro.*
E. *Venit Petrus, intrat inclinatus, videt linteamina, & sudarium inuolutum, deinde intrat Ioannes.*
F. *Redeunt Apostoli domum.*
G. *Magdalena remanet ad monumentum.*
H. *Milites consternati silent.*

LVC. XXIIII.	IOAN. XX.
[a] *Petrus autem surgens*	*Exiit ergo Petrus,*
cucurrit ad monumentum:	
	& ille alius[a] discipulus, & venerunt ad monumentum. Currebãt autem duo simul; & ille alius discipulus præcucurrit[d] citiùs Petro, & venit primus ad monumentum. Et cùm se inclinasset, vidit posita linteamina; non tamen introiuit. Venit ergo Simon Petrus sequens eum, &[e] introiuit in monumentum;
& procumbens vidit linteamina sola posita.	*& vidit linteamina posita, & sudarium, quod fuerat super caput eius, non cum linteaminibus positum, sed separatim inuolutum in vnum locũ.[e] Tunc ergo introiuit & ille discipulus, qui venerat primus ad monumentũ; & vidit, & credidit: nondum enim sciebant scripturam, quia oportuit eum à mortuis resurgere.*

LVC. XXIIII. IOAN. XX.

& abiit, secum mirans quod factum fuerat.

Abierunt ergo iterùm discipuli ad semetipsos. [b c] Maria autem [g] stabat ad monumentum foris, plorans.

ADNOTATIO.

A. PErmoti verbis Magdalenæ & aliarum mulierum Petrus & Ioannes currunt ad monumentum; celeriùs tamen Ioannes, vel vt iunior, vel vt auidior.

B. Subsequitur Magdalena non ita longè festino gradu.

C. Sequuntur aliæ mulieres postea, sed longiori interuallo.

D. Peruenit prior Ioannes ad monumentum quàm Petrus: inclinat caput introrsum, videt tantùm linteamina; non ingreditur tamen, deferens scilicet digniori honorem. Ita semper habitus est primus Apostolorum Petrus.

E. Ingressus Petrus linteamina videt, & sudarium quo Christi caput fuerat obuolutum, alio & alio loco posita. non erat egressus Petrus, cùm intrat etiam Ioannes, & videt quæ Petrus: Chrysost. *crediderat Petrus, credit Ioannes resurrexisse Christum, augetur in vtroque fidei sensus interior, ingeneratur scientia mystica veræ resurrectionis; quæ fecit vt quæ non intellexerant antea, vbi mortem & resurrectionem suam illis prædixerat* IESVS, *quæ legerant in Scripturis, quæ audierãt à mulieribus, ea tum primùm cum animi sui admiratione & suauitate perciperẽt.*

F. Recipiunt se domũ hac persuasione pleni. Hæc ita possumus meditari cum Chrysostomo, Cyrillo Alexandrino, Euthymio & alius: nisi velimus Augustini, Gregorij, & item aliorum sequi interpretationem, qui sentiunt non credidisse tunc Ioannẽ Christi resurrectioni, sed quòd fuisset eius corpus sublatum, vt mulieres crediderant. Cæterùm quòd quidam interpretantur ter venisse Petrum ad monumentum, primò solum, deinde cum Ioanne, tertiò itẽ solum; etiamsi non ducatur ex euangelica historia, tamen & piè credi potest, & videtur appositum ad vehementiam amoris Petri in Christũ demonstrandam, & pœnitentiam trinæ negationis. Adde quòd facilè intelligi poterit cùm tertiùm rediret à sepulchro Petro apparuisse Dominũ: alioqui incertum nobis est quando apparuerit, cùm sciamus ei eodem die apparuisse, antequam rediissent duo discipuli ex Emmaunte.

G. Peruenerat interea ad monumentũ Magdalena, & recedentibus discipulis non recedebat; sed amoris igne succensa, ac Christi ardens desiderio, audiens ab Apostolis confirmari Christum non esse in sepulchro, esse tantùm linteamina & sudarium, illis abeuntibus restabat foris ad monumentum plorans.

H. Adhuc iacent exterriti milites.

MEDITATIO.

AVgetur splendor resurrectionis Domini IESV, minuitur aurora; fit magna animorum commotio, non solùm in aliis discipulis, sed in Apostolis ipsis, & inter hos in Petro & Ioanne præcipuè. Narrabat Magdalena & aliæ mulieres quæ audierant & viderant; & ea quidem ex mentis suæ statu adeò titubanter, adeò perplexè, vt cùm dicerent Angelos sibi apparuisse qui confirmarent resurrexisse Christum, & vidisse se vacuum sepulchrum; adderet tamen Magdalena (non dubium quin etiam aliæ) *Tulerunt Dominum de monumento, & nescimus vbi posuerunt eum:* quæ videbatur esse deliratio, & à priori narratione exorbitatio comperta. Nam si vera sunt, Magdalena, quæ ab Angelo, quæ ex Angelis audiistis; quomodo falsum non est, quòd illũ abstulerint nescio quò, nescio qui? Itaque ex verborum vestrorum perplexitate nihil potest esse nobis perspectum; & aliud nihil

nihil quàm accendiſtis in nobis deſiderium acre ea quæ narratis explorandi. Eamus, inquit Petrus Ioanni, excurramus nos ad monumentum: probant alij, currunt ambo auidè. Mouit verò Chriſtus hos præſertim; alterum enim elegerat præcipuè inter Apoſtolos, alterum diligebat: vnde fiebat, vt crederent alij Chriſtum faciliùs illis eſſe reuelaturum rem totam & apertius, vt electo & dilecto.

Sed cur ſimul primò currunt? cur deinde præcurrit citiùs Petro Ioannes? Par eorum duorum deſiderium erat fortaſſis currendi, non eędem vires; præſertim cùm longè curreret, à monte Sion in Golgotha. Adde quòd Ioannes & initio itineris, & in fine detulerit primas Petro; illic ne prior curreret, hic vt præcederet quaſi exploraturus miniſter. Currebat eorum affectus, & vehementiùs incitabatur; id enim erat in eorũ curſu: neque longitudine curſus deterrebantur, nec inſolentia currendi per mediam vrbẽ, & circa templum, vbi erat hominum perpetua frequentia, neque Iudæorum metu; nam militũ cuſtodum timorem abſtulerant mulieres. Corripuerat eorum animos diuinum numen, & cæleſtis quidam impulſus: moliebatur enim Chriſtus fidem ſuæ reſurrectionis, & fructum ſuæ paſſionis & mortis. Peruenit prior Ioannes, proſpicit quidem interiùs, non ingreditur tamen perſiſtens in reuerentia Petri; & tamen amoris Chriſti teneritudo non eſt paſſa, quin inſpiceret in monumentum: vidit linteamina, non ſudarium, intulerat enim oculos, non luſtrauerat, cohibuit enim ſe donec veniret Petrus: nec tamen adhuc credit, re non explorata nec ſibi nec Petro. Venit ergo Petrus, ingreditur, circumſpectat omnia, videt linteamina repoſita, ſudarium verò alia in parte ſepulchri nõ repoſitum ſolùm, ſed inuolutum item, vt ſtudioſè factum vtrumq; videretur, non temerè vel properanter, & ad fidem reſurrectionis ſpectare: tangitur religione, & fidei oculos aperit ſingulari Chriſti beneficio; credit Dominum verè reſurrexiſſe à mortuis. Tum verò intelligit non ſolùm quæ audierat à Chriſto in Galilæa toties, & poſtremò poſt Cænam, ſed Scripturam quæ erat de eius reſurrectione: neque enim credidit eſſe corpus ſublatum neſcio quò, & non potiùs aliis verbis & Magdalenæ, & mulierum ex ore Angelorum. Egit gratias Deo, quòd primam reuelationem fidei reſurrectionis inter quærentes & ambigentes ſibi eſſe factam videret. *Pſalm. 3. Oſeæ 6. Ioan. 3.*

Gloria, inquit, in altiſſimis Deo & Chriſto eius viuenti in ſæcula ſæculorum: lætentur cæli, iubilẽt Angeli omnes, gaudeat Eccleſia; ſurrexit Dominus, vitã mundo dedit Chriſtus, vim accepimus vitæ cęleſtis, qui ſumus in Chriſto: alij omnes mortales eandem deſumere poſſunt ſi velint; omnibus mortalibus vitam parauit æternam reſurgens à mortuis Deus. Cùm expleſſet deſiderium ſuum Petrus, tunc ingreditur Ioannes; circumſpicit & ipſe omnia, notat omnia, credit & ipſe: quod cùm dicit ipſe, ſine vlla dubitatione ſignificat etiam Petrũ credidiſſe, quaſi diceret, non credidit ſolùm Petrus, ſed ego ſimul: quod fidei lumen diuinum fecit, vt qui antea non intelligebamus quæ erãt de reſurrectione Chriſti ſcripta, niſi quadam vniuerſali fide, fierent nobis lux præclara in Domino. Laudat & dilectus diſcipulus magiſtrum ſuum, & gratias vterque Deo agit pro excellenti beneficio; fiunt inter ipſos magnæ ſpiritus congratulationes; animaduertunt & ſentiunt ſepulchrum & locum illum cæleſti quadam luce & virtute eſſe illuſtratum; contemplantur animo præſentiam Chriſti viuentis, Angelorum cum ipſo, & animarum ſanctarum frequentiam; ſepulchrum exoſculantur deuotè, linteamina ſuauiantur & ſudariũ, in iis Chriſtum adorant. percipiunt ex ea adoratione ſingularem ſpiritus conſolationẽ & guſtum, qui poſtea à fidelibus acceptus fuit omnibus ſæculis: nõ auferunt tamen ſindonem, non ſudarium adhuc, vnicè fruuntur ſua ſpiritus exultatione & iubilo in Chriſto, & integra volunt adhuc conſtare omnia in ſepulchro reſurrectionis indicia. Redeunt vnde venerant gaudentes, nec quicquam eorum quæ crediderant nuntiant Magdalenæ, non mulieribus: eas beneficio Chriſti permittunt. quod è prouidentia Chriſti agebant; vt pluribus teſtimoniis fides reſurrectionis eius cõfirmaretur. Reditis quidẽ, ô beati Apoſtoli, ad voſmetipſos domum in montem Sion, vnde veneratis. Redimus; ſed maior erat reditus noſter alius, qui nos ad interiora cordis noſtri colligebat, noſtram increpans tarditatem. Nónne audieramus de reſurrectione ſua reſpondiſſe Chriſtum Iudæis: *Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud?* Nónne bis, & grauiſſimè quidem, dixerat nobis in Galilæa, & iterùm veniens Iericho, tertia die ſe poſt condemnationem & mortem ſurrecturum? Nónne poſt Cænam, & acceptam *Ioan. 2. Matth. 26. & 27. Marc. 8.*

ac nobis traditam corporis & sanguinis sui sacrosanctam cõmunionem, idem nobis fuerat testatus? Iam dies tertius est ab eius cruce, iam Angeli per mulieres nobis confirmauerunt eum à mortuis resurrexisse; & tamẽ non credimus; cùm ego, inquit Petrus, eius verba sensissem verba esse æternę vitæ, cùm eũ esse Filium Dei viui fuissem professus ex Dei reuelatione. Vita ergo tunc in me dominabatur Christi; nunc verò totum comprehenderat mortui eius sensus. Hem miseriã! Quid? Me, inquit Ioannes, non debuit mouere præcipuus ille Domini mei amor, quo me semper amplexus est? non ea verba, quæ à pectore eius in Cæna audieram plena diuinitatis & vitæ æternæ? O meam ingratitudinem singularem! Verùm eò maior in nos enituit Dei misericordia & benignitas, qui indignos tam excellẽti munere & luce ornauit: sit eius nomen benedictũ in sęcula. Atque nos etiam, ô beati Apostoli, Deo pro vestro beneficio gratias agimus immortales; illud enim beneficium, & fides in nos redundauit; diuinum etiam in vestra tarditate credendi mysterium suscipimus, quæ & vos erudiuit & nos; consilium item Dei veneramur, qui vos duos ex imbecillitate ad firmitatem fidei resurrectionis primos erexerit: tu enim nobis significas, Petre, fidei soliditatem & firmitatem; tu, Ioãnes, charitatis suauitatem & feruorem. Sed hæc in vtroque vestrûm erant; vterque enim non solùm solidè & firmiter credidit, sed suauiter etiam & feruidè amauit Dominum suscitatum. Hæc ad nostram institutionem facta non dubitamus; vt in fide non solùm constãtiæ perfectionem quæramus, sed charitatis etiam adiungamus. Hæc vos nostis, sancti Apostoli, & illis nos egere cognoscitis: estis nostri patroni, iuuare nos vultis & potestis in Christo. Obsecramus sit nobis apud Christum vestra intercessio salutaris. Amen.

EODEM

EODEM DIE APPARET MAGDALENÆ.

Marc. xvi. Ioan. xx.

A. *Magdalena stabat ad monumentum foris plorans.*

B. *Dum ergo fleret, vidit duos Angelos in albis sedentes in monumento, ab his audit. Mulier, quid ploras?*

A. *Animaduertit Angelos post suam ipsius tergum cupide prospicere. itaque conuersa videt* IESVM *habitu hortulani.*

C. *A quo audit, Mulier, quid ploras? &c.*

A. *Cum responderet illa rursum, Domine, si tu sustulisti eum.*

D. *A Christo nomine de more appellatur Maria.*

E. *Respondet Rabboni. Accidit ad pedes eius vulnerata cor vno ipsius verbo, cupiens suo more complecti.*

D. IESVS *se tangi vetat; ac docet quemadmodum, antequam ascendat, cum eo sit agendum.*

F. *Apostoli redeuntes fiunt obuiam venientibus mulieribus.*

G. *Nondum milites surgunt.*

EODEM DIE APPARET MAGDALENÆ.

MAR. XVI. IOAN. XX.

In cxiij. imaginem Adnotatiuncula. *cxiij.* 139.

A. *Magdalena stabat ad monumentum foris plorans.*
B. *Dum ergo fleret, vidit duos Angelos in albis sedentes in monumento, ab his audit:* Mulier, quid ploras?
A *Animaduertit Angelos post suum ipsius tergum cupidè prospicere. Itaque conuersa videt* IESVM *habitu hortulani.*
C. *A quo audit:* Mulier, quid ploras? *&c.*
A. *Cùm responderet illa rursum:* Domine, si tu sustulisti eum:

D. *A Christo nomine de more appellatur,* Maria.
E. *Respondet:* Rabboni. *accidit ad pedes eius; vulnerata cor vno ipsius verbo, cupiens suo more complecti.*
D. IESVS *se tangi vetat, ac docet quemadmodum antequam ascendat cum eo sit agendum.*
F. *Apostoli redeuntes fiunt obuiam venientibus mulieribus.*
G. *Nondum milites surgunt.*

MAR. XVI.

Surgens autem* [IESVS] *manè prima Sabbati, apparuit primò Mariæ Magdalenæ, de qua eiecerat septem dæmonia.

IOAN. XX.

[a] Dum ergo fleret, inclinauit se, & prospexit in monumentum: & vidit duos [b] Angelos in albis, sedẽtes, vnum ad caput, & vnum ad pedes, vbi positum fuerat corpus* IESV. *Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum; & nescio vbi posuerũt eum. Hæc cùm dixisset, [a] conuersa est retrorsum, & vidit* IESVM *stãtem: & non sciebat quia* IESVS *est. Dicit ei [c]* IESVS: *Mulier, quid ploras? quem quæris? Illa [a] existimans quia hortulanus esset, dicit ei: Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi vbi posuisti eum; & ego eum tollam. Dicit ei [d]* IESVS: *Maria. Conuersa [e] illa, dicit ei: Rabboni (quod dicitur Magister.) Dicit ei [d]* IESVS: *Noli me tangere; nondum enim ascendi ad Patrem meum. Vade autem ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrũ, Deum meum, & Deum vestrum.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. L*ugente Magdalena foris extra interius antrum, hoc est, ante sepulchrum ipsum, exstiterunt Angeli duo veste candida in monumento: ipsa solicita, & impatiens desiderij, inclinat se, ac prospicit ad monumentum.*

B. Videt autem duos Angelos; vnum ad caput loci, vbi fuerat positus Christus, alterum ad pedes. Excitatur mentis nostræ deuotio, vbi locus caput habere & pedes dicitur: consecratus enim erat ille locus corporis Christi præsentia, & tactu sensum induerat ac referebat totius Christi corporis: itaque iam non tam saxũ est, quàm expreßio quædã corporis Christi sepulti. Quid præterea? Respiciunt & Angeli ad Mariã, eam blandè compellant: Mulier, quid ploras? *Respondet:* Quia tulerunt Dominum meum, & nescio vbi posuerũt eum. *Adeo erant præoccupatæ omnium mentes cruciatuũ Christi & mortis proximo conspectu & memoria, vt nisi Christus ipse præsens cerneretur, ne Angeli quidem afferre fidem possent resurrectioni. quæ erat diuina prouidentia, vt firmißimum testimonium & authoritas Dominicæ resurrectionis firmiùs constaret: prouidebatur enim illis titubationibus futuræ nostræ fidei infirmitati. Cùm Mariam Angeli interrogarent, stetit trans illam Christus, & in eum Angeli auidè oculos coniecerunt: quod animaduertens*

A. Magdalena conuertit retrorsum caput, IESVM *videt habitu quidem hortulani (ita enim consuetum est depingi, vt esse apparebat Mariæ) nec eum agnoscit: præuenit illam suauißimis verbis bonus & sanctus* IESVS:

C. Mulier, quid ploras? quem quæris? *Illa verò existimauit hortulanum (in horto enim erat sepulchrum) neque agnouit planè* IESVM; *sed vt ignotum, præsentem tamen eum videbat, & eius verbis præuenta ignoranter, & animo interna suauitate delibuto atque commoto, respondit vt olitori: respondet tamen,* Domine; *quod sensus interni erat, & ad Christum nescienter ferebatur.*

A. Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi vbi posuisti eum, & ego eum tollã. *hoc ad hortulanum. Noluit affligi ampliùs Magdalenæ desiderium* IESVS.

D. Aperit illi se. Maria, *inquit. Quo verbo, cùm nihil videretur dicere, omnia non solùm dixit, sed egit, quæ desiderare potuit Magdalena; eo enim vno verbo se cordi Magdalenæ insinuauit dulcißimè, & clarißimè demonstrauit.*

E. Sentit cor vulneratum Christi suauißimo iaculo Maria, conuertit non solùm caput vt antea, sed se totam ad IESVM; *appetit ad pedes, cogitat vt antea consuerat illos deosculari, feruorem desiderij in amoris redundantiam commutat: vno tamen priùs verbo vni Christi verbo respondet:* Rabboni; quod dicitur, Magister. *Vno verbo vterque omnia loquitur: itaque illis duobus verbis habuerunt inter se suauißimum interiùs colloquium* IESVS *& Maria.*

D. Respondet verò Christus ad ea quæ non expresserat Magdalena, animo tamen concipiebat: Vis tu ad me accedere, me tangere, mecum ita agere vt antea solebas? At tota ratio meæ vitæ & conuersationis immutata in melius est: non est vobiscum futura mea consuetudo & familiaritas terrena, sed cælestis: ad cælum te oportet aspirare, quò non ita post multos dies ascendam. Hoc age, quapropter tibi me reuelaui: ito ad fratres meos Apostolos, nuntia illis quæ vidisti, & quæ à me audis: surrexi; non vt hìc cum ipsis, vt antea feci, agam; sed è cælo, quò propero ascendere: eò animum intendant, hic resurrectionis tantùm colligant argumenta. Quibus verbis quod emendauit in animo Magdalenæ, voluit esse emendatum in Discipulorum & mulierum.

F. Fiunt obuiam mulieribus venientibus discedentes Apostoli.

G. Adhuc iacent consternati milites: occupabatur enim locus ille Angelorum præsentia, & exerta Dei virtute, donec omnes mulieres discederent. Quod factum non est antequam iterùm venirent aliæ mulieres, & abirent rursum non reuersuræ. Matt. 28.

MEDITATIO.

PEruenit interim Magdalena ad vestibulũ sepulchri: discedentibus verò Apostolis, nec quicquam ex illis interrogat, nec audit de fide eorum: æstuat desiderio Domini sui, plorat, non sedet, sed stat moræ omnis impatiens, quasi actuosè parata ad omnia, modò Christi corpus inueniat. Recedit dilectus Christo Ioannes, discedit primus Apostolorũ Petrus, tu manes Magdalena: quid ampliùs quæris quàm illi? Meo desiderio satisfacere nõ possum, ferre non valeo mei amoris flammã erga Dominũ meum, ferueo, ardeo, exæstuo, nulli me comparo: scio maiorem esse meam indignitatem, quàm vt cuiquam conferri possim, nedum primariis Apostolis Petro & Ioanni. Heu vbi est Dominus meus! quinam abstulerunt illum? quónam tulerũt? O si scirem qui mihi indicabit vbi repositus sit! Tanta erat Magdalenæ amoris vehementia, & eius desiderium, & impatientia, & afflictio, vt illa videantur etiam Angeli ferre nõ potuisse, Christus noluerit longiùs progredi Magdalenã miseratus. At cur Petro & Ioãni paulò antea non apparuistis Angeli, nunc Magdalenæ apparetis? illi nostro ministerio non egebant, quos absque ministerio voluit Dominus noster docere per se in spiritu; vt fidei resurrectionis suæ firmitudo diuinum omni ex parte principium haberet: vnde factum est, vt mulieribus nostræ fierent apparitiones, tum etiam vt nostris reuelationibus non crederetur: quę laus quidem non fuit nõ credentium, fuit tamen plena mysterio diuina permissio & prouidẽtia. Sed quid dicunt Angeli Magdalenæ? quo pacto illam solantur: *Mulier quid ploras?* (Ioan 20.) Non dicunt resurrexisse Christum, quod iam à tribus Angelis audierat; non in monumento non esse, hoc etiã ipsa viderat: sed hæc cum non dicant, intelligunt tamẽ in illis tribus verbis. Quid cogitas mulier? vbi es? tuus amor te à te subducit; sed non debet ab amato: permitte te amori IESV, & ipsum inuenies non iam mortuum, sed viuentem in sæcula. Non redit tamen ad se Magdalena, nec cohibet luctum. Non possum, Angeli, cogere cor meum: *Tulerunt Dominum*: quinam tulerint, & quò tulerint, heu vtrumque nescio, nec quò insistam illũ quęrere, vel vbi reperire possim, scio. Age feruida Magdalena, iã appetit lux cordis tui & lætitia: nónne vides Angelos trans te prospicientes attentissimè? eò cõuerte & tu oculos tuos; en dilectus tuus stat post parietem tuum. (Cant. 2.) Video ego, sed hortulanum, & audio. Sed attende, plura tibi loquitur quàm Angeli: *Mulier, quid ploras? quem quæris?* etiamsi me existimes olitorem, tamen aliter & plura tibi loquor quàm Angeli: ego verus sum tui cordis & spiritus hortulanus; volo noxiam istam herbam quæ te angit, & amoris tui errorem exstirpare. Non est iam quod lugeas, animaduerte esse præsentem quem quæris; quid tibi aliud vis? quem alium quæris? quęre amorem tuum viuentem, non mortuum. Permouebant hæc interiùs Magdalenam; sed cùm non superarent impetum desiderij, quasi vltimam illius vim exspirans: Sentio, inquit, Domine plus moueri spiritum meum, quàm ab Angelis; confidentiùs igitur expeto quod fui ab Angelis petitura nisi tu interuenisses: *si tu eum sustulisti, obsecro te dic vbi posueris, & egò illum tollam*, & corpus Domini mei honore prosequar, iuxta animi mei amorem, & dolorem, & desiderium. At nec vnguentum habes, nec qui te iuuet, nec vbi reponas scis: vide quid pollicearis sola. Verè amor cæcus esse solet. En illustro tuum in me amorem, & omnem ab eo & cæcitatem & errorem abigo. *Maria.* Ecce innouo spiritum & amorem rectum in visceribus tuis, vulnero cor tuum vno intuitu oculorum meorum: nunc iam es non *Amara*, id est, plena amaritudine; sed *Maria*, Deum oculis tuis conspiciens. Ego sum Deus & Dominus tuus, ego resurrectio tua & vita; surrexi à mortuis gloriosissimè, & viuo in æternum potentissimè: hæc erant in verbo, *Maria.* Quid Maria? *Rabboni.* Illustrasti faciem tuam super famulam tuam, Magister mi bone IESV, verè vulnerasti cor meum spõse cælestis: agnosco resurrectionem tuam & vitam, & easdem sentio in me de tuo singulari beneficio diuinitus operantes: hæc enim rursus erant in *Rabboni.* Quid præterea cogitas ô felix Maria? Appeto ad pedes dilecti mei, illos non iam rigatura lachrymis & vnctura, sed grato corde & humili adoratura. In hoc erat Magdalenæ feruor: verum prohibuit IESVS, & cum singulari quidẽ priuilegio id fecit; nam illius caput tetigit. Habes fructum, inquit, tui desiderij Magdalena, sensisti diuinitatem attactus digiti Dei; non in tuo capite tantùm, sed interiùs in corde.

Contre-

Contremuerunt viſcera ſpiritus tui, vbi dilectum tuum adoraſti. ſed ſimul audiſti in ſpiritu tuo docentem te Magiſtrũ tuum dulciſſimè: Ne exiſtimes me inter vos eſſe verſaturum in terris, vel regnaturum: regnabo quidem in orbe terrarum, ſed è cælo; quò ſcias me poſt aliquot dies cum ſummo triumpho aſcenſurum, vt ſedeam ad dexteram Patris mei omnipotentis; à quo accepi omnem poteſtatem & in cælo & in terra. Eò faciam vos etiam in terra viuentes è terra aſcendere, & conſedere mecum in cæleſtibus in ſpiritu fidei, ſpei, & charitatis ſapientiæ; quò etiam poſtea venietis in anima primùm, deinde in anima ſimul & corpore, & regnabitis mecum in æternum. Quocirca nihil eſt quòd nunc me tangas, vel ita mecum agas vt ſolebas, ſed altiore quadã deuotione & ſpiritu; nondum enim aſcẽdi ad Patrem: ſed ita mecum agendum vobis eſt, atque ſi iam aſcendiſſem, non quaſi in terris intra vos regnarem. Et hæc volo te renuntiare fratribus meis Apoſtolis & diſcipulis, & ſanctæ meæ Eccleſiæ; eos nõn ſpectare tantùm debere ad humanitatẽ meã, iuxta quam inferior ſum Patre, & veſter ſum frater, veſtræque naturæ particeps: ille enim meus eſt Deus & veſter, meus Pater & veſter; ſed ad meam perſonam leuate ſpiritum, & Verbi mei diuinitatem, quæ vna cum Patre meo eſt. Ille me genuit in æternitate conſubſtantialem & coæternum ſibi Filiũ, per quem ſibi vos in filios adoptauit; itaque Patris mei filij eſtis, & mei fratres, ſed per meæ humanitatis myſterium, vnde ſimul & Deus meus eſt, qui ſum vobiſcum in humanitate eiuſdem ſubſtantiæ.

Matth. 28. *Eph. 2.* *Ioan 20.*

Euge feliciſſima Magdalena, quãta fuit exultatio animi tui & ſpiritus in his Chriſti verbis, quãta ſuauitas cordis tui, quãta iubilatio, quanta lux mentis tuæ & ſplendor! Tu igitur prima es inter quærentes & ambigentes cui reuelat Chriſtus, non per Angelos, non per ſigna alia, ſed per ſe tandem: non tantùm per ſuam præſentiam & vocem, ſed per Spiritus ſui numen æternum, admirabilem & glorioſam ſuam reſurrectionem. Credebant quidem Petrus & Ioannes, ſed Chriſtum non viderant ſuſcitatum; tu ante eos vidiſti, tu ſecundùm eius ſanctam Matrem IESVM vidiſti. O vim amoris incredibilem! ergo tuus in Chriſtum acerrimus & conſtans amor, etſi imperfectus, Chriſti tamen amor, fecit vt tibi primæ poſt Matrem appareret reſurgens è mortuis Deus. Quid non poterit perfectus amor? quid non apud Chriſti bonitatem conſequatur?

Venite peccatores, audite, attendite. Aduertamus animum noſtrum peccatores omnes ad hæc myſteria, ad hæc magni IESV excellentia beneficia. En fœminam nobilem, quæ fuit in ciuitate peccatrix; huic tamen non ſolùm dedit Deus vt pedes IESV lachrymis rigaret, tergeret capillis, oſcularetur, & Chriſtum diligeret multùm, & cui multa ille peccata dimitteret; non ſolùm vt rurſus & pedes & caput pretioſo vnguento vngeret, & eſſet eius ſepulturæ prophetiſſa; ſed vt amoris igne ſuccenſa auidiùs & diligentiùs Chriſtum ſepultum quæreret, & recedentibus è ſepulchro primariis Apoſtolis, ipſa non abſcederet; vt primæ (quod fuit Chriſti eximium erga illam amoris indicium) appareret ante omnes qui erant de eius morte & ſepultura anxij. Veriſſimè venit Chriſtus, & mortuus eſt, & reſurrexit vt peccatores ſaluos faceret! & quidem cuius remittit peccata, illius peccatorum ampliùs non ſolùm non recordatur, ſed ipſum donis munerat ampliſſimis. Verùm impudentiam eſſe agnoſcite ſingularem, ſi ſimilia dona à Chriſto expectemus, niſi Chriſtum ſimiliter amemus atque Magdalena. Oportet non deſides eſſe nos, non tepidè Deo ſeruire, & Chriſti reſurrectionem & alia miſteria celebrare negligenter: adiuua tu nos feruoris diuini exemplum egregium Magdalena. Iuui, & iuuabo; id enim vult Magiſter meus IESVS: ſed vos, cùm ſciatis deſtitui corda veſtra, & indigere ſapientia, poſtulate corde, verbo, opere illam à Deo, qui dat omnibus ſimpliciter atque affluenter, & non improperat, vel eorum quibus dat indignitatem conſiderat: poſtulate autem nihil in fide vel promiſſionis, vel omnipotentiæ, vel voluntatis Dei hęſitantes, & dabitur vobis Chriſti diuina ſapientia, quæ faciet vt diuina myſteria non ſolùm per fidem, ſpem, & charitatem diuinas virtutes concipiatis, ſed per dona etiam Spiritus ſancti, & fructus, & beatitudines percipiatis; & fructuosè guſtetis & videatis quàm ſuauis eſt Dominus omnibus inuocantibus eum in veritate. Amen. Ita fiat, ſanctiſſima Magdalena.

Luc. 7. *Matth. 2* *Iacob. 1* *Pſal. 33.*

EODEM

EODEM DIE APPARET MVLIERIBVS.

Matt. xxviij. Marc. xvi. Ioan. xx.

A. *Reuersæ ad monumentum mulieres, postquam Magdalenæ apparuerat Christus, audiunt ab ea, quæ ipsi edixerat.*
B. *Redeunt omnes, Sindonem & sudarium (vt pie credi potest) auferunt.*
C. *Occurrit illis IESVS in via, salutat; præbet eis pedes attingendos.*
D. *Pergunt in vrbem mulieres.*
E. *Milites tandem destituit consternatio, ablata illa diuina virtute è loco sepulcri, reuocatis itaque viribus in vrbem veniunt.*
F. *E custodibus quidam narrant Principibus Sacerdotum omnia quæ facta fuerant.*
G. *Mulieres nunciant omnia discipulis, Magdalena præcipue IESV mandata illis exponit.*

EODEM DIE APPARET MVLIERIBVS.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. IOAN. XX.

In cxiiij. imaginem Adnotatiuncula.

cxiiij.
140.

A. *Reuersæ ad monumentum mulieres, postquam Magdalenæ apparuerat Christus, audiunt ab ea quæ ipsi edixerat.*

B. *Redeunt omnes, sindonem & sudarium, vt piè credi potest, auferunt.*

C. *Occurrit illis IESVS in via, salutat, præbet eis pedes attingendos.*

D. *Pergunt in vrbem mulieres.*

E. *Milites tandem destituit consternatio, ablata illa diuina virtute è loco sepulchri: reuocatis itaq; viribus in vrbem veniunt.*

F. *E custodibus quidam narrant Principibus Sacerdotum omnia quæ facta fuerant.*

G. *Mulieres nuntiant omnia discipulis, Magdalena præcipuè IESV mandata illis exponit.*

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. IOAN. XX.

Et [a] [b] ecce IESVS [c] occurrit illis, dicens: Auete. Illæ autem accesserunt, & tenuerunt pedes eius, & adorauerunt eum. Tunc ait illis IESVS: Nolite timere. Ite, [d] nuntiate fratribus meis, vt eant in Galilæam, ibi me videbunt. Quæ cùm abiissent, [e] ecce quidam de custodibus venerunt in ciuitatem, & [f] nuntiauerunt Principibus Sacerdotum omnia quæ facta fuerant. Et congregati cum Senioribus, consilio accepto, pecuniam copiosam dederunt militibus, dicentes: Dicite quia discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt eum, nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit à Præside, nos suadebimus ei, & securos vos faciemus. At illi accepta pecunia, fecerunt sicut erant edocti. Et diuulgatum est verbum istud apud Iudæos, vsque in hodiernum diem,

Illa [g] vadens nuntiauit

Venit Maria Magdalene annuntians discipulis,

his, qui cum eo fuerant, lugentibus & flentibus.

quia vidit Dominum, & hæc dixi mihi.

Et illi audientes quia viueret, & visus esset ab ea, non crediderunt.

ADNOTATIO.

A. Exierant rursus ad monumentum aliæ mulieres, tardiúsque sequebantur Magdalenam: ad sepulchrum peruenerunt posteaquam & discesserant Apostoli, & Magdalenæ apparuerat IESVS: ex itinere audierant ab Apostolis, ne se quidem reperisse corpus IESV in sepulchro, sed linteamina & sudarium. Hæc audientes, maiori studio ad monumentum properant; reperiunt omni consolatione spiritus plenam & gaudio exultantem Magdalenam: narrat illa Dominum sibi apparuisse, fiunt magnæ inuicem læti animi significationes; docet tamen eas Magdalena quod à Christo didicerat, non esse quærendum Christum humano desiderio vel terrestri, sed spirituali ac cælesti. Neque enim (inquit) Christus simul nobiscum atque ante mortem est consuetudine atque familiaritate vsurus; properat ad Patrem in cælum, & hoc tempus, quo in terris versatur, dat diuini mysterij dispensationi, ac nostræ necessitati; vt Ecclesiæ suæ resurrectionis veritatem probet atque confirmet, doceat Apostolos, Ecclesiam instituat. Fecit hæc Magdalenæ oratio, vt animi sanctarum mulierum in spirituale & caleste Christi desiderium conuerterentur.

B. Neque verò diutiùs in monumento cunctantur: auferunt tamen (quod piè credi potest) sindonem & sudarium. nisi hæc velimus à Petro ablata, cùm secundò vel tertiò rediret ad sepulchrum. Plenæ Spiritus sancti suauitate domum regrediuntur cum Magdalena.

C. In itinere verò, antequam ad vrbem venissent, ecce tibi occurrit illis IESVS, illas dulcissimè salutat: Auete, inquit. Non timent, non turbantur mulieres: repleuerat enim earum mentes cùm gaudio Christi salutatio, tum spiritus robore; quo ductæ, non vt antea Magdalena cum terreno aliquo affectu, sed magna cum spiritus deuotione ac luce accedunt ad Christum, prouoluuntur ad eius pedes, diuina illa vulnera deosculantur, Christum adorant, allexerat enim eas ad se Christus salutatione, & timorem abegerat. Quid igitur illud est, quod addit Christus, Nolite timere, cùm non timerent? Solet videlicet maior rerum diuinarum cognitio facere, de nostra quidem incuria, vt minor rerum agendarum libertas consequatur: & tamen volebat Christus contemplatiuum in rebus agendis non remittere vigorem spiritus; quod mulieribus postquam pedes IESV tenuerant ne eueniret curauit. opus itaque fuit noua Christi confirmatione; quæ simul fecit, vt constantiùs quæ viderant, quæve audierant Apostolis renuntiarent.

D. Pergunt quò iter cœperant mulieres in vrbem & montem Sion.

E. De militibus interpretari possumus, eos primùm veluti mortuos iacuisse, dein consternatos & attonitos, viribus etiam destitutos: omnia tamen obseruasse, nec discessisse antequam secundò mulieres abcessissent. quod ex Euangelio Matthæi colligere licet, vt apertè exponit Dionysius Carth. & sensisse videtur Thom. & Græcum exemplar innuere, quod etiam Hier. indicat quæst. 6. ad Hedibiam. Occupauit enim locum sepulchri diuina virtus, & nonnullorum Angelorum præsentia, donec & Magdalenæ primùm, & rursum mulieribus apparuit Christus. Quin piè possumus illud etiam meditari, in aëre super hortum & sepulchrum astitisse Christum cum beatis Angelis & animabus, & omnia cælesti virtute fuisse repleta. Cùm autem Angeli abscessissent, vel etiam Christus, & esset illa loci maiestas ablata, remisit se simul pauor militum, ad se redierunt; sed tamen ex præterito timore attoniti huc illuc diffugiunt.

F. Aliqui tamen milites ad Principes Sacerdotum peruenientes, narrant quæ facta fuerant omnia; apertum sepulchrum ab Angelo, renuntiatum ab Angelis resurrexisse IESVM, ipsum etiam viuentem apparuisse, earum rerum esse magnam coniecturam: se è timore primùm factos quasi mortuos, dein exanimatos iacuisse viribus destitutos, donec diuina veluti quadam præsentia & virtus abscessit; se tamen IESVM non vidisse. Hoc nuntio conturbati Prin-

ti Principes, conuocatis ad concilium Senioribus; machinantur testimonium militum, & veritatem resurrectionis Christi obliterare: copiosam pecuniam militibus largiuntur, vt IESVM *mentiantur non resurrexisse: sed cùm ipsi dormirent, ablatum clanculum ab eius Discipulis: pollicentur simul militibus negligentiæ ementitæ securitatem à præside. At illi, accepta pecunia, fecerunt quidem vt erant edocti, & diuulgatum est verbum hoc apud Iudæos; sed ita tamen, vt omnia contra Iudæorum voluntatem, vt res erant, non solùm Christianis, sed & gentilibus enuntiata sint. Nam & Pilato esse renuntiata est verisimile, & affirmat Thomas. Referũt historiographi Pilatum ea de re scripsisse ad Tiberium, & Christi resurrectionem eo tempore fuisse peruulgatam.*

Euseb.li.2. Eccles.hist. cap 1. N.ceph. 2. li.cap.8.

C. Quæ viderant & audierant mulieres narrant iis qui cum Christo fuerant, lugentibus & flentibus, id est, Apostolis aliquot & Discipulis: illi verò occupati adhuc tristitia, & nimium mortis & cruciatuum Christi sensum retinentes, non crediderunt adhuc omnes. Erat varia animorum facies: Petrus & Ioannes credebant; alij partim non credebant, partim rem considerabant attentiùs, & maiora argumenta resurrectionis expectabant. Inter hæc verò Maria Virgo Mater in spiritu omnia videns, ea in corde conferebat, neque (vt ipsi erat à Christo significatum) quicquam de eius resurrectione cuiquam exponebat. Erat in sua secessu exultans spiritu, atque in suauitate mentis Deum & Filium laudabat.

MEDITATIO.

INcrebescunt testimonia resurrectionis Christi, testificantur Angeli, credunt primarij Apostoli, videt Magdalena, vident mulieres; sed mixta pariter ferebantur aurora & dies resurrectionis. Aliis erat iam ortus sol iustitiæ, aliis ad ortum appetebat, terra mentis eorum radios directos adhuc recusante atque impediente. Magnum mysterium diuinæ benignitatis & prouidẽtiæ: aliis etiam mulieribus apparet IESVS, non solùm Magdalenæ; & non apparet Apostolis, non Discipulis. Malignè videlicet egerat Satan in genus muliebre; tu, magne IESV, eò ampliorem benignitatem exseris in mulieres: ille per mulierem tenebras Adamo offudit; tu non per vnam solùm mulierem, sed per plures lucem nuntias Ecclesiæ, & viam ostendis, qua omnes qui te quęrunt inuenire possint deuotionem, humilitatem, simplicitatem, lachrymas, quæ facilius esse in mulieribus solent; ea enim est via celeriùs ad tua dona perueniendi. Illud etiam prouidisti sapiens IESV, cùm mulieribus non creditur, vt fides tuæ resurrectionis vel per Petrum, vel per Ecclesiam ipsam reciperetur, & reuelationes particulares ad Petrum & Ecclesiam referrentur: quæ fuit etiam causa, vt Mater tua apparitionem non publicaret.

Mal.4.

Exponite igitur nobis sanctæ mulieres, obsecro, animi vestri sensum, qualis tũc fuit. Cum gaudio magno & timore egressæ sumus è monumento & fugimus; inuaserat enim nos timor & tremor: cucurrimus auditis duobus Angelis nuntiare Discipulis quæ audieramus. Veneramus ad monumentum vehementi amore & desiderio permotæ vngendi Christum mortuum; sed tristes, ac infirma fide resurrectionis eius. Visio Angelorum, & præcipuè ingressus noster in monumentum tristitiam quidem nostram abstulerat, gaudebat cor nostrum, & principia quædam inesse sentiebat fidei resurrectionis in illo magno gaudio: vincebat tamen nostri amoris gaudium immodicus quidam sensus crucis Christi; accedebat timor ac tremor in omnia penetrans. Itaque non potuit obtinere fides nostra suam vim, nec in debitum actum resurrectionis euadere. In hoc statu animus noster erat, dum Discipulis quæ iusserant Angeli renuntiaremus. Verum vt est difficile, fidem verba facere quæ narranti non sunt persuasa, nobis creditum non est; quod etiam auxit nostram fidei imperfectionem. Quocirca non nihil etiam ab illo primo feruore debilitatæ, sequutæ tamen sumus Magdalenam ad sepulchrum denuò properantem;

rantem; sed lentè nos. Iuuerunt fidem nostram modicum Petri & Ioannis verba redeuntium; qui tamen nihil præterquam quod nos sciebamus narrarunt aliud, quàm de sindone & sudario. Ita deuenimus in sepulchrum ad Magdalenam gaudio iam exultantem de visione Christi resuscitati. Rem vt erat gesta exponit nobis totam, addit doctrinam quam ex Christo audierat; non esse futurum Christi in terra regnum, sed in cælo; in terram è cælo, quò erat breui ascensurus; non esse cum illo agendum vt antea, sed in spiritu, vt cum ascensuro in cælum, non cum in terra regnaturo. Implemur & nos maiori lætitia, credimus Dei beneficio resurrexisse Christum, fugit à nobis timor ille & tremor, illustratur meus nostra luce resurrectionis & vitæ Domini nostri, agnoscimus præteritas nostras animi imperfectiones, agimus Deo & Christo eius gratias quàm possumus maximas: proponimus & nos Magdalenæ de sindone & sudario; ac re inter nos collata, statuimus auferenda sacra illa sepulchri Dominici monimenta, & domum esse redeundum. In itinere autem cùm essemus, & excellenti quadam deuotione essent corda nostra perfusa; ecce occurrit nobis Christus ipse, dicens: *Auete.* Occurrit suauissimè nostræ deuotioni bonus IESVS, & dixit in nobis interiùs, quod exteriùs loquebatur, salutis & deuotionis incrementum. *Saluete.* Ego sum salus vestra & vita; viuo in æternum, viuo in cordibus vestris; & cùm hoc facio, habetis vnde aueatis, & speretis plura etiam quàm nunc in cordibus vestris sentitis. Quibus verbis & actis IESV ita commota deuotio nostra est, vt ad illum accedere auderemus, illius pedes amplexaremur atque oscularemur adorantes. Ibi verò admirabilem percepimus spiritus nostri non solùm consolationem & gaudium, sed virium interiorum omnium, & deuotionis augmentum & exultationem. Quæ dona cùm accederemus inchoata, & accessionem accipientia sensim, ipso contactu diuinæ & gloriosæ carnis Dei, & vulnerum cælesti afflatu sunt consummata. O beatas vos, sanctę mulieres! O si quam partem horum donorum nobis de vestra ista abundantia à Christo impetretis deriuati! ea in vos è bonitate IESV sunt profecta; non accepit terminum in vobis illa Christi benignitas, sed inchoata ad nos simul spectabat. Fecit vestra dubitatio, vt vestri sensus in fide resurrectionis confirmarentur, & nostri; faciant vestra dona, quæ confirmationem illam sunt consequuta, vt nos aliqua similium donorum virtute reficiamur. Nihil est quòd de nostra in vos voluntate dubitetis, Fratres: tenete vos pium hunc vestrum animum ac deuotionem, & fructum vestræ deuotionis consequemini in Christo, qui vobis simul resurrexit. Bono animo estote, ne timeatis: facit enim timor & animi tepiditas, vt tardiùs proueniant in vobis dona Dei, & vt accepta debilitentur; nisi beneficiis firmiter hæreatis, gratias Deo agentes. Hoc verò beneficium accepimus nos à Christo IESV benignissimè: cùm enim post tam eximia dona nobis collata timorem, qui potuit obrepere, & vacillationem abegisset, audiuimus tamen ex illo: *Nolite timere*: tenuistis pedes meos, tenete dona quæ inde vobis prouenerunt; nolite ampliùs vacillare: en expuli à vobis huiusmodi timorem; huic succedat ille timor reuerentiæ filiorum Dei, qui permanet in sæculum sæculi.

Matt. 28. (margin, at "Auete")

Psalm. 18. (margin, at "permanet in")

Quid autem tu Magdalena? Tenui cum mulieribus Christi pedes. At tibi fuerat prohibitum. Fuerat prohibitum ne tunc, non vt ne possem nunc amplecti & adorare eius pedes & vulnera: affectum enim contactus imperfectum tunc prohibuit magister meus IESVS; simul tamen docuit quemadmodum tangi adhuc posset. quod igitur fecit vt mulieres tangere Christum possent me docente, fecit vt ego etiam (præsertim cùm iam IESVS me digito suo tetigisset, & cor præparasset) illius pedes possem tenere. Bis igitur te felicem dicemus, Magdalena, cui secundò apparuit Christus, & fecit vt per tuam doctrinam idoneę essent mulieres, quæ possent ad Christũ accidere, & eius pedes tenere. Euge felicissima Magdalena, idẽ in nobis operare in Christo, quod tũc in mulieribus; quòd si non idẽ, vt est nostra indignitas, at aliquam saltẽ illius spiritualis sensus scintillã in cor nostrum à Christo impetra.

Abiit

Abiit porrò è conſpectu mulierum Chriſti exterior præſentia; manſit tamen interior earum ſpiritui infixa dulciſſimè: domum diſcedunt, narrant Diſcipulis quæ facta erant omnia, quæve acceperant à Chriſto mandata; verùm cum tanta ſpiritus, animi, & verborum conſtantia, & alacritate, & luce, vt niſi fuiſſet Chriſti prouidentia, qui nolebat à mulieribus pendere fidei principia, credidiſſent omnes: non crediderunt tamen.

Sed quid vos milites? quid agitis? vbi eſtis? quid cogitatis? Terræmotus ille acerrimus, fulgur, & immenſa cæleſtis illius viri lux & vis ita nos perculit & exterruit, vt omnibus viribus reſolutis in terram veluti mortui proſterneremur, & ſimul tangeremur numinis præſentis neceſſaria quadam & vehementi religione: immobiles quidem manſimus & tremebundi; audiuimus tamen quæ gerebantur, nec potuimus animum ſurgendi vel abeundi recipere, vel linguæ aut virium vſum, donec diſcederent omnes mulieres. Itaque, quæ ibi geſta ſunt vidimus omnia & audiuimus; non tamen IESVM ipſum ſuſcitatum. Et verò ne cogitauimus quidem, nec intendere animum potuimus, vt quicquam impediremus. Vnde intelligere facilè potuimus, plus quàm humana virtute quadam nos ibi tantiſper detentos fuiſſe, quaſi teſtes illorum myſteriorum quæ fiebant, & reſurrectionis illius hominis, quem tanto miraculo videramus morientem. Poſtea euaſimus rectà ad Principes, qui eramus in cuſtodia primarij; Tribunus, Draconarius, Centuriones; rem totam vt videramus & audieramus expoſuimus. Quo nuntio ita ſunt conſternati, vt in amentiam verſi eſſe viderentur. Tandem, cùm adſe redijſſent, multis verbis magna cum impudentia & impotentia egerunt apud nos, vt omnia ementiremur, & diceremus noctu illum nobis dormientibus eſſe ab eius Diſcipulis ablatum: nihil nobis à Præſide timeremus, ipſos ſe offerre ſponſores noſtræ ſecuritatis. Nihil tamen illis eſſemus polliciti, niſi ingentem pecuniæ vim nobis pretium ingentis mendacij obtuliſſent. Auidè accepimus argentum ab auaris hominibus egeni, polliciti fidem, facturos nos quæ vellent omnia. Et quidem apud Iudæos fidem ſeruauimus; ſed tamen neceſſum fuit vt rem omnem explicaremus Præſidi, ne quid nobis fraudi verti poſſet, & calumnia in nos reuolui; Iudæos enim & odio habebamus, & aſpernabamur: inter milites autem alij noſtri commilitones, tum nos apud amicos omnia euulgauimus, veritatem ipſam. Veriſimile fit, ô milites, ita vos rem euulgaſſe vt dicitis; nam de reſurrectione & geſtis IESV ſcripſit extemplò Pilatus ad Tiberium, vt ſolebant Præſides prouinciarum de euentis extraordinariis, ſi eadem eſſent immodica, ad Imperatorem litteras dare: itaque apud Romanos euulgata fuerunt omnia. Atque adeò non diutiùs potuerunt celari apud Iudæos; ſiquidem & Ioſephus Iudæus de reſurrectione Chriſti dat teſtimonium, quaſi inter Iudæos etiam ſciret rem fuiſſe vulgatam, non ſolùm per Apoſtolos.

(Matth. 28.)

O immenſam magni IESV clementiam & ſapientiam! Ab hoſtibus etiam ſuis prouidet teſtimonium ſuæ reſurrectionis. Nam etiam ſi nihil aliud euulgaſſent milites, quàm quòd nefariè fuerant Iudæis polliciti, illa tamen ipſa euulgatio niſi ſtultis & ſtupidis hominibus facere non potuit fidem. Nam primùm ſi ſurripuerunt corpus IESV eius Diſcipuli, cur non potiùs ea nocte quæ præceſſerat ſurripuerunt, vbi nondum erat appoſita cuſtodia illa militum Romanorum? Igitur qui non ſunt furati cùm potuerunt abſque periculo vel impedimento, furati ſunt vbi fuiſſet pugnandũ hominibus timidis, & inermibus, & paucis cõtra cohortẽ armatam & acrem Romanorum? At dormierunt milites. Quaſi verò ipſi ſcirent illos eſſe dormituros, & militibus perſuaſiſſent; Vos dormite, nos furabimur. Iam ſi omnino dormierunt, quo pacto dormientes viderunt cùm illũ aſportarent Diſcipuli? quòd ſi hoc non viderũt, quomodo teſtes eſſe poterãt. Quare quod adductum fuiſſet militum teſtimonium, fidẽ potiùs aſtruxiſſet reſurrectioni. Quocirca myſterio Chriſti reſuſcitati factũ eſt, vt non ſolùm Iudęi teſtimoniũ darent reſurrectionis Chriſti; Apoſtoli videlicet, Diſcipuli, ſanctę Mulieres, ſed gentiles etiã. Atq; adeò hoſtes reſurrectionis Iudæi, dum (Matth. 27.)

 curant

curant vt apponatur custodia sepulchro, cùm emunt falsitatem testimonij à militibus, qui tandem efficiunt, nisi vt ex ipsis etiam confirmetur IESV Christi Domini & Dei nostri resurrectio, & Psal.144. gloriosus esset Deus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis? Ita fac, Domine IESV, in versutiis & mendaciis quibus aduersus nos pugnant continenter dæmones, & conuerte illorum malitias in bonitatem animarum nostrarum & fructum: vt Spiritu resurrectionis tuæ viuamus, & in nouitate Rom.6. vitę cęlestis conuersationis ambulemus, nihil metuentes dęmonum machinationes, vt gloriemur in laude tuę gloriosę resurrectionis. Amen.

EODEM

EODEM DIE APPARET IESVS DVOBVS DISCIPVLIS EVNTIBVS EMAVNTA.

Marc. xvi. Luc. xxiiij.

A. *Pergunt Hierosolymis Emaunta Cleophas, & Amaon.*
B. *Appropinquat* IESVS *colloquentibus.*
C. *Comitem se illis adiungit; tenentur oculi eorum, ne eum agnoscant; varie verbis suis illos permouet* IESVS, *ardet eorum cor* IESVS *se longius ire simulat.*
D. *Persuadent illi, vt cum ipsis maneat.*
E. *Emaus in tribu Beniamin sexaginta stadijs ab Hierusalem, quò vehementer rogant, vt secum diuertat.*
F. *Domus Cleophæ, quò deductus est* IESVS.
G. *Ibi recumbens cum illis, consecratum & fractum panem porrigens, ab oculis eorum euanescit.*
H. *Repleti dono et agnitione cœlesti* IESVM *agnoscunt, & quæ ab eo in itinere audiuerant plenius intelligunt.*
I. *Redeunt è vestigio Hierosolymam.*
K. *Reperiunt congregatos vndecim, narrant quæ gesserat Christus; audiunt eum Simoni apparuisse.*

EODEM DIE APPARET IESVS DVOBVS DISCIPVLIS EVNTIBVS EMMAVNTA.

MARC. XVI. LVC. XXIIII.

In cxv. imaginem Adnotatiuncula.

cxv.
141.

A. *Pergunt Ierosolymis Emmaunta Cleophas & Amaon.*
B. *Appropinquat* IESVS *colloquentibus.*
C. *Comitē se illis adiungit, tenentur oculi eorum ne eum agnoscant; variè verbis suis illos permouet* IESVS; *ardet eorum cor;* IESVS *se longiùs ire simulat.*
D. *Persuadent illi vt cum ipsis maneat.*
E. *Emmaus in tribu Beniamin sexaginta stadiis ab Ierusalem, quò vehemēter rogant vt secum diuertat.*
F. *Domus Cleophæ, quò deductus est* IESVS.
G. *Ibi recumbens cum illis consecratum & fractum panem porrigens, ab oculis eorum euanescit.*
H. *Repleti dono & agnitione cælesti* IESVM *agnoscunt, & quæ ab eo in itinere audiuerant plenius intelligunt.*
I. *Redeunt è vestigio Ierosolymam.*
K. *Reperiunt congregatos vndecim, narrant quæ gesserat Christus, audiunt eum Simoni apparuisse.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MARC. XVI.

Post hæc autem duobus ex his ambulātibus ostēsus est in alia effigie, euntibus in villam.

LVC. XXIIII.

ET ecce [a] duo ex illis ibant ipsa die in castellum, quod erat in spacio stadiorum sexaginta ab Ierusalem, nomine Emmaus. Et ipse loquebantur ad inuicem de his omnibus quę acciderant. Et factum est, dum fabularentur, & secum quęrerent, & ipse IESVS [b] appropinquans ibat cum illis: oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sunt hi [c] sermones, quos confertis ad inuicē ambulantes, & estis tristes? Et respondens vnus, cui nomen Cleophas, dixit ei: Tu [c] solus peregrinus es in Ierusalem, & non cognouisti, quæ facta sunt in illa his diebus? Quibus ille dixit: Quæ? Et dixerunt: De IESV Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens in opere & sermome coram Deo & omni populo: & quomodo eum tradiderunt summi Sacerdotes & Principes nostri in damnationē mortis, & crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israël: & nūc super hæc omnia, tertia dies est hodie quòd hæc facta sunt. Sed & mulieres quędā

ex nostris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum; &, non inuento corpore eius, venerunt, dicentes se etiam visionem Angelorum vidisse, qui dicunt eum viuere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum; & ita inuenerunt, sicut mulieres dixerunt, ipsum verò non inuenerunt. Et ipse dixit ad eos: O [c] stulti & tardi corde ad credendum, in omnibus quæ loquuti sunt Prophetæ! Nónne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Et incipiens à Moyse, & omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis, quæ de ipso erant. Et [e] appropinquauerunt castello quò ibant: & ipse se finxit longiùs ire. Et coëgerunt illum, dicentes: [d] Mane nobiscum, quoniam aduesperascit, & inclinata est iam dies. Et [f] intrauit cum illis. Et factum est, dum recumberet cum eis, accepit [g] panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Et [h] aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum: & ipse euanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad inuicem: Nónne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas?

Et illi euntes — Et surgentes eadem hora [i] regressi sunt in Ierusalem: & [k] inuenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum illis erant, dicentes: Quòd surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni.

nuntiauerunt cæteris, — Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via, & quomodo cognouerunt eum in fractione panis.

nec illis crediderunt.

ADNOTATIO.

A. Dvo discipuli pergentes Ierosolymis versus Occidētem ad oppidum Emmaunta. Neuter horum erat Apostolus; nam cùm Ierosolymam rediissent, repererunt vndecim Apostolos: vnius nomē prodit Lucas, Cleophæ; *alterū appellat Ambrosius* Amaonem. *Hi iter faciunt mœsti, & inter se sermocinātes de iis quæ acciderāt: iter autē sunt ingressi post quā apparuit Christus Mariæ Magdalenæ & mulieribus,* Marc. 16. Matth. 28. Luc. 24. *antequam Magdalena cum mulieribus rediisset à monumento, postquam tamen rediissent Petrus & Ioannes. Ipsis verò apparuit postquam Magdalenæ & mulieribus apparuerat. Statim autem in via his duobus apparuisse videtur in alia effigie, priusquam Petro; huic tamen antequam apertè illis.*

B. Appropinquat IESVS *colloquentibus.*

C. Illis se coniungit, non quidem specie peregrini, sed Ierosolymitæ, non sua: non enim illū dicunt Discipuli peregrinum, sed qui se gerat vt peregrinum, cùm indigena sit. Est autem operæpretium animaduertere ad hoc Christi IESV *& duorum Discipulorum colloquium, vt illorum animis se insinuet suauiter* IESVS, *teneat oculos ne agnoscatur, eliciat de quibus egerant, quid cogitarent; denique manifestè præseferūt mētis suæ imbecillitatem. Vnde Christus, qui prænouerat eorum animos, accepta occasione acriter illos re-*

los reprehendit: O ſtuli & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ loquuti ſunt Prophetę! nónne opportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam? *Quibus verbis arguit quidem illos vehementer; incipit tamen ab eorum cordibus illas nubes, & fidei impedimenta abigere; ſimul illorum animos luce cæleſti illuminare ac docere aggreditur, & eorum corda diuino amore inflammare. Cùm* IESVM *audirent attentè, & arderent eorum corda, atque Emmaunti appropinquarent, vt eorum deſiderium Chriſtus accenderet vehemētiùs, oſtendit ſe longiùs velle progredi: quæ fictio, vt dicitur, videri poterat & dici, ſed quæ omni vituperatione careret. Ea enim eſt Dei miſericordia & benignitas in mortales, vt ſæpè huiuſmodi actionibus vtatur. præſefert enim facturum ſe permulta, quæ non eſt facturus: ſed ea propterea prædicit, vt vel caueant homines, atque ad pœnitentiam, & vitæ emendationem reuocentur, vt Niniuitas per Ionam ad reſipiſcentiā adduxit: vel vt eorum excitentur animi ad meliora; quēadmodum hoc loco Diſcipulorum deſiderium inflammauit, & ne abire ſinerent permouit;*

D. Coëgerunt enim illum, ne longiùs progrederetur. Sed cur non potiùs illum ſequimini, ô boni? Quia erat quidem cor noſtrum ardens, ſed parum conſideratum; nec dum præſentem Chriſtum noueramus; verſabamur adhuc in ancipiti fide reſurrectionis, propterea non ſumus proſecuti. Sed quænam fuit ratio coactionis? Num vim aliquam Chriſto externam intulerunt; placidam quidem & beneuolam, ſed vim tamen? Nihil horum. ſed ardor animi, & deuotio quam incenderat in illis IESVS *atque augebat aſſiduè, ea per ſuauia verba ac mitia adduxit Chriſtum, vt cum illis maneret.* Mane nobiſcum, inquiunt, quoniam adueſperaſcit, & inclinata eſt iam dies. *Ita ſolet vim orationi inſerere Chriſtus, quæ tam ſit vehemens, tantæ ſit efficaciæ, vt Deus cogi illa videatur, & ſuæ miſericordiæ cedere, huic iuſtitia.*

Luc. 4. Hier. in epiſtol. Pau. Dominicus Marius. li. 4. Geog. *E. Emmaus caſtellum in tribu Beniamin iuxta Gabaon ad Occidentem, Ieroſolymis diſtans 60. ſtadiis, 4. ferè miliaribus Ioppem verſus, vbi in fractione panis cognitus eſt Dominus, & Cleophæ domum in Eccleſiā conſecrauit. Fuit hoc caſtellum in obſidione Ieruſalem deletum: illud tamen non modò reſtaurauit poſtea M. Aurelius Ant. Imperator; ſed vrbem celebrem fecit, &* Nicopolim *illuſtri nomine appellauit. Hoc vocat Ioſephus* Amaunta, *& interpretatur nomen* aquas calidas, *& tradit ibi fontem eſſe ſanandis corporis vitiis idoneum.* Li. 4. cap. 1 de bello Iudaico.

F. Hoc caſtellum ingreſſus IESVS, *ad domum Cleophæ deductus eſt; aſſedit ad menſam cum Diſcipulis: cùm verò cibi eſſent appoſiti, primùm ſacram Euchariſtiam conſecrauit; accepit enim panem, benedixit, fregit, & porrigebat ipſis. Statim verò oculi eorū interni aperti ſunt, nec fuit ampliùs impedimentum, quin etiam exteriores Chriſtum agnoſcerent.*

G. Sed quando aperti ſunt illis oculi? quando illum cognouerunt? Tunc primùm, quando panē conſecratum frangebat; vt antequam ſumerent cæleſtem cibum, illuſtraretur eorum mens, confirmaretur fides & virtutes, abirent titubationes & dubia ſi qua erant reſidua. Extemplò autem ſumpta Euchariſtia ab eorū oculis euanuit, id eſt, non fuit ampliùs eorum oculis conſpicuus: vt planè intelligamus, nihil moræ fuiſſe interpoſitum inter ſacram Diſcipulorum communionem & Chriſti abſceſſum. propterea dicitur, porrigebat illis. *Vnde perſpicuum voluit eſſe Eccleſiæ Chriſtus ſuum exemplum, ſub panis ſola ſpecie Euchariſtiam miniſtrandi.*

H. Repleti cæleſti cibo, & animorum exultatione Chriſti Diſcipuli agnoſcūt virtutē, quæ in illis vbi cum Chriſto colloquerentur operabatur; animaduertunt ac notāt loca Scripturarum, quæ illis expoſuerat Chriſtus: ſurgūt confeſtim, & dant ſe itineri, vt ante noctem Ieroſolymam ad Apoſtolos peruenirent: quod difficile non erat, cùm quatuor Italicis miliaribus, & iis non plenis, ab vrbe abeſſent.

I. Redeunt Diſcipuli feſtini ad vrbem.

K. Reperiunt Ieroſolymis in eadem illa domo vbi Paſcha celebrauerat Chriſtus, congregatos propter Iudæorum metum vndecim Apoſtolos, & alios Diſcipulos: nondum enim abſceſſerat Thomas, qui tamen ſtatim diſceſſit, nec illum inuenit IESVS, *cùm paulò poſt ibidem apparuit Apoſtolis. Fit magna inter eos gratulatio; narrant illi ſummum argumentum reſurrectionis Chriſti, quòd Simoni Petro apparuiſſet; viciſſim duo Diſcipuli quòd ſibi quoq; apparuiſſet renuntiant, & de quibus cum ipſis egiſſet in via exponunt, quemadmodum illum in fractione panis cognouiſſent; & tamen nec credit Thomas, nec alij nonnulli.*

MEDITATIO.

Luc. 24. *Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in Castellum.* Ecce iam plena appetit fidei resurrectionis lux, Christus apparet Discipulis, apparet Principi Apostolorum; deinde toti Ecclesiæ se dat videndum, palpandum, atque adorandum. A mulieribus, quibus non credebatur, venitur ad virorum testimonium: ex illis erant duo hi Discipuli, quibus verba mulierum visa erant deliramentum, & non crediderant; his tamen se exhibet fidei pedagogum & catechistam benignus IESVS. Magnum & admirabile resurrectionis sacramentum Christus voluit per se summa cum clementia docere Discipulos adhuc stultos, adhuc tardos corde, adhuc illum non agnoscentes. Petrum verò non legimus docuisse, sed illi apparuisse; quod mysterium habet, & priuilegium Petri singulare: intelligimus enim excellentem resurrectionis doctrinam in apparitione Christi Petrum accepisse, iam antea in sepulchro cum Ioanne illuminatum. Age de Discipulis, & Christo eos reprehendente, ipsos instituente, illis apparente meditemur, illo auctore, his iuuantibus.

Vos igitur non credideratis mulieribus referentibus de visione Angelorum & resurrectione; Petrum & Ioannem videbatis noui aliud nihil dixisse, nisi quòd relicta in sepulchro erant linteamina & sudarium: quocirca nihilo magis credentes res alias aggredimini, & ad vestrum Castellum reditis. Attamen toti eratis in gestis Christi; sed resurrectio vobis erat difficilis. Erat quidem in vobis fides, sed quæ carebat adhuc sua perfectione; constabat charitas in Christum, sed quam imperfectio fidei affligebat: non quærebatis Christum mortuum vt mulieres, non veráne essent quæ à mulieribus audieratis, vt Petrus & Ioannes; sed tamen de omnibus quæ acciderant colloquebamini inter vos, de omnibus quærebatis & conferebatis inuicem, & quidem tristi animo & afflicto. Itaque seriò meditabamini, & cum pio animi sensu de Christi gestis omnibus: quæ meditatio fecit, vt essetis Christi catechumeni, vt doceret vos Christus. Quid enim in vestra conquisitione & collatione mutua volebatis? quid requirebatis? Certè Christum: nam propterea mœsti eratis, quòd frustrari videbatur vestra spes & desiderium regni eius in terra, quod eo non resurgente videre non poteratis. Respexit vestram afflictionem bonus IESVS sua clementia; sequitur vos pone celeriùs quàm vos vestris cogitationibus discederetis; appropinquat, consequitur: ita solet errorem diuina gratia præuenire bonæ mentis hominum ac sistere. Adiungit se vobis comitem: non dubium quin statim, sancti Discipuli, senseritis animi vestri internam quamdam motionem, & lucis principiū, præsente Christo, sed nō animaduertistis; siquidem tenebantur oculi vestri non solùm exteriores, sed interiores etiam: adeò enim hi erant occupati, & in alia cogitatione fixi, vt nec præsentem lucem agnoscerent ipsi, & veluti ligarent exteriores, & communem quasi alienam speciem sentirēt, non Christi. Incepit tamen in vobis cor vestrum commoueri ex præsentia Christi vobis non aduertentibus. Interrogat porrò vos IESVS: Quinam sunt isti sermones de quibus inuicem confertis, & quidem mœsto animo? Quæ interrogatio eò vos promouit, vt mentē vestram & animi sensum vniuersum declararetis. Et primùm quidem admiramini vehementer, si non etiam ipse in his esset in quibus vos: quasi nullus ne peregrinus quidē (cui lege prohibetur in aliena ciuitate esse curioso) esse potuerit in vrbe, qui totus non esset in iis, de quibus inter se agebant ipsi; nec fieri posset vt aliis de rebus colloquerentur: vnde intelligitur, illos adeò in eam cogitationem fuisse immersos, vt ab aliis omnibus peregrinarentur. Quam animi tam acrem intentionem non solùm non miratur IESVS, vt etiam respicere videatur: benignè enim rogat quænam illa sint. Ibi verò maior etiā vis spiritus incessit vestros animos. interna narratis, & ignoto quidem homini pleraque omnia, & quæ sentiretis omnia exponitis; nec timetis qui è latebris veniebatis, & iuxta vrbē adhuc eratis, & cum homine è ciuitate prodeunte colloquebamini. Neq; tamen mirum: erat ille homo Christus, etiamsi vobis ignotus. Quàm multa enim peculiariter virtus diuina operari in nobis solet non animaduertentibus! Quid igitur auditis O stulti, & tardi corde ad credendum! Præparauerat vos Christus ne ad hæc verba perturbaremini, ita alioqui vestra animi intentione compeditos, vt aliud nihil quàm de quibus agebatis sentire possetis; & tamen incipit cor vestrum ex illa præ-

la præparatione exire in ardorem quendam. Omnipotens est sermo tuus, Domine IESV; præparat ad diuina dona hominum corda non solum palàm, sed occultè etiam; & prouehit ignorantes, atque inflammat corda diuinitus. Notat sapiens magister vestram cordis inconsiderationem & oscitantiam; quod cùm facit, excitat vt sibi cooperemini ad illam imperfectionem & impuritatem abigendam; qui primus est gradus ad diuina dona, & spiritus doctrinam recipiendam. Et vos sanè quæ corda vestra retardabant à fide resurrectionis (de qua tamen toties ante passionem audieratis) nimium cogitabatis; eorum verò quæ alioqui scire poteratis, & considerare debebatis, nihil. Redite ad vos ô boni; nam mors ipsa, quam subiit Christus, coniunctam habuit necessariò resurrectionem & vitam. Si enim ea fuit necessaria, vt fuit (ita enim voluit Pater, Christus, & Spiritus sanctus) non pro suis peccatis illam subiit, sed pro vestris: quare gloriã & vitam debuit parare & illi & vobis mors ipsius.
Sap. 1. Mortem enim Deus non fecit, nec in morte
Psal. 6. eius memoria esse potest, nec in inferno con-
Act. 2. fessio; nec potuit illius caro corruptionem videre, nec Mors ipsi dominari: fuit mors eius Mortis victoria, & diuinus triumphus: mor-
Rom. 4. tuus quidem est propter delicta vestra, & resurrexit propter vestram iustificationẽ. Nónne aduertitis ad Scripturas? Videte Mosen: quid aliud quàm Christum demõstrat & prędicat, per Abel, per Noë, Melchisedech, Abraham, Ioseph, per se, per pascha, per alia sacrificia; quid aliud quàm totum illum exprimit, diuinitatem, humanitatem, mortem, vitam? Quid euãgelicus vates Esaias? nónne subinde de tota Christi œconomia vaticinatur, gestis, morte, & vita? Quid, suis locis idẽ nõ faciunt alij prophetę opportunè, & in his Dauid disertè, & huius filius Salomon? nónne de Christi mysteriis vaticinati sunt? Hæc audistis à Christo, simul harũ rerum interpretationẽ diuinã intellexistis. Quo loco celebrare libet Christi in vos stultos adhuc nõnihil & tardos, sed dociles tamen, Christi inquam clementiam singularem; vt quod erat facturus in Apostolis, id iam in vobis inciperet, traditionem excellentissimam illam communicare sensus & intelligentiæ Scripturarum, qui est spiritus vitæ in Ecclesia sua perpetuus. Iam illa verba cùm audiretis, cùm hæc dona à Christo acciperetis: planè ardebat cor vestum in vobis, à spiritu vitæ influebant in vos fluẽta lucis & gratiæ cælestis, abigebatur stultitia & tarditas. Accepistis aliud Spiritus sancti donum, Discipuli, admirabilem illam Christi fictionem, & significationem, quasi longiùs vellet ire, & vos derelinquere; quod fuit ingens in vos beneficium, vt illum vestrum ardorem inflammaret: non enim potuistis ferre, vt fons ille spiritus, quem senseratis, è vestris cordibus auerteretur.

Sed quo pacto illum coëgistis, vt vobiscum maneret Christus, cui nihil aliud quàm dixistis: *Mane nobiscum Domine, quoniam ad-* Luc. 14.
uesperascit, & inclinata est iam dies? Verba nostra non solùm ex illo ardore spiritus, quem antea acceperamus, profluebant; sed acriùs etiam ab illa accessione, quã illa fictio in nobis effecerat: itaque ab ardentissimo animi affectu illa fuit nostra petitio profecta; & (quæ fuit illius vis potissima) ad eam nos cogebat illius Christi fictionis clementia & virtus. Intrauit igitur domum nobiscum, & euestigiò cùm recubuisset, accipiens panẽ benedixit & fregit, & porrigebat nobis; quem simulatque frangebat vt daret, commota sunt vehementer viscera cordis nostri & spiritus; & ardor ille euasit (præsertim sumpta Eucharistia) in lucem claram, lætam, iucundam. Euanuit si quod erat reliquum in nobis vestigium inconsiderantiæ & tarditatis, si quod impedimentum ne Christum agnosceremus; aperti sunt oculi nostri cùm spiritus tum sensus, qui aliis rebus tenebantur, exultauimus Psal. 9.
in salutari nostro, vim percepimus sanctissimi Sacramenti tunc primùm, solis Apostolis adhuc notam. Satiati autem apparitione gloriæ Christi cùm essemus, & suspensi in admiratione magnitudinis Dei, non fuit ampliùs cur nobis in carne adesset IESVS; discessit è conspectu nostro, nec propterea vllam sensimus animi molestiam; impleuerat sapiens IESVS cor nostrum sapientia & donis spiritus; ingens concepimus desiderium redeundi ad Apostolos & fratres nostros. Ierosolymam igitur statim omnibus prætermissis reuersi Luc. 24.
sumus, pleni gaudio, & cordis nostri placidissima iubilatione. Hanc vestram animorum exultationem quam accepistis à Christo, beati Discipuli, videmus nobis item magnam consolationem, & singularem doctrinã afferre: sed illud nostrum est malum, quòd vestra stultitia & cordis tarditas ablata est, in nobis vtraque vel perseuerat, vel subinde repullulat

pullulat noſtra culpa:atque adeò ſimilem inconſiderationé & tarditatem in rebus omnibus ſpiritualibus, in omnibus meditationibus & orationibus longè maiori deſidia patimur. Vos enim ſenſu paſſionis Chriſti eratis occupati vehementiùs, & non erat Eccleſiæ adhuc plenè reuelata Chriſti reſurrectionis gloria; ſocios multos veſtræ tarditatis habebatis: At nos nec mouemur Chriſti paſſionis myſterio, & eſt Eccleſiæ & nobis per Eccleſiá luculentiſſimè reuelatus, creditus, celebratus *Pſal. 38.* non reſurrectionis ſolùm Chriſti triumphus, ſed eius omnia myſteria: & tamẽ adeò ſumus ſemper ſtupidi, vt, cùm de his agimus, ſemper in ſingulari quadam animi noſtri inſipiẽtia verſemur, ſemper à nobis peregrinemur, ſemper occupemur inertia & ſocordia incredibili. Habemus præſentem Chriſtum, præſentem eius fidei lucem ſplendiſſimam; non agnoſcimus tamen, non videmus. Et ſi quidé in alterius myſterij meditatione & ſenſu occupati, in quo animum intendere vellemus, illud non penetraremus, minus eſſet nobis dolendum: ſed nos, vbi meditari volumus & debemus, vſque adeò perturbant atq. agunt tranſuerſos noſtræ inanes cogitationes, etiam peruerſæ, vt ſæpenumerò nec tenere curſum piæ meditationis poſſimus, & in præcipitium aliquod tandem euadat noſtra meditatio. At ſaltem ſi non videntibus lucem præſentem Dei, ignis tamen in noſtra meditatione exar- *Pſal. 38.* deſceret, leuior eſſet iactura, magnum eſſet principium illuminationis noſtræ, ſi modò excitaret in nobis oratio animi bonum & feruentem aliquem affectum: ſed ne hoc quidé conſequimur. tam aridè & inſipidè meditamur, quaſi non habeant myſteria Chriſti lucem in ſe, amorem, excitationé, Spiritus ſancti ignem, diuinam motionem. Succurrite ſancti Diſcipuli, iuuate nos apud Deum per myſterium reſurrectionis Chriſti. Rogamus vos, intercedite pro nobis, per illam etiam excellentem gratiam & dona quæ in illo itinere & domo accepiſtis: maiori enim eſtis nunc potentia, gratia, merito apud Dominum, maiori in proximos beneuolentia & charitate. Ardeat, obſecro, cor noſtrum in meditatione & orationibus noſtris: ibi accipiamus interpretationes Scripturarum, & lumen fidei ſincerum & copioſum. Conſummentur hęc omnia per ſacram communionem, & Sacramentorum aliorum participationem & fructum, ad maiorem Dei omnipotentis gloriam. Amen.

EODEM DIE APPARET DISCIPVLIS ABSENTE THOMA.

142

Luc. xxiiij. Ioan. xx.

cxvi

A. *De rebus geſtis eo die colloquebantur diſcipuli; erigebantur animo propter verba Petri, & duorum diſcipulorum; mulieres non negligebantur, maior tamen deſiderabatur confirmatio.*

B. *Cum ſerum eſſet diei, et fores clauſæ, ſtat IESVS in medio eorum, et ait; Pax vobis.*

A. *Conturbantur, exiſtimant ſe ſpiritum videre.*

B. *Confirmat eos IESVS, oſtendit manus & pedes, poſtulat, numquid habeant, quod manducetur.*

C. *Apponunt illi partem piſcis aſſi & fauum mellis.*

B. *Edit IESVS, eis reliquias impertit.*

D. *Ianuæ domus intelligantur clausæ, vt credatur vſus dono ſubtilitatis.*

E. *Dicit eis iterum Pax vobis, ſicut me miſit Pater, et ego mitto vos: deinde aperit ſenſum ſcripturarum, et inſtituit Sacramentum Pœnitentiæ, inſufflans in Apoſtolos, & dicens; Quorum remiſeritis peccata, &c.*

EODEM DIE APPARET DISCIPVLIS ABSENTE THOMA.

LVC. XXIIII. IOAN. XX.

In cxvj. imaginem Adnotatiuncula. cxvj.

142.

A. *De rebus gestis eo die colloquebantur Discipuli, erigebantur animo propter verba Petri & duorum Discipulorum, mulieres non negligebantur; maior tamen desiderabatur confirmatio.*

B. *Cùm serum esset diei, & fores clausæ, stat* IESVS *in medio eorum, & dicit:* Pax vobis.

A. *Conturbantur, existimant se spiritum videre.*

B. *Confirmat eos* IESVS, *ostendit manus & pedes; postulat num quid habeant quod manducetur.*

C. *Apponunt illi partem piscis assi & fauum mellis.*

B. *Edit* IESVS, *eis reliquias impertit.*

D. *Ianuæ domus intelligantur clausæ, vt credatur vsus dono subtilitatis.*

E. *Dicit eis iterùm:* Pax vobis. Sicut me misit Pater, & ego mitto vos. *Deinde aperit sensum Scripturarum, & instituit sacramentum Pœnitentiæ, insufflans in Apostolos, & dicens:* Quorum remiseritis peccata, *&c.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. XXIIII.	IOAN. XX.
	Cùm ergo serò esset die illo, vna sabbatorũ, & fores essent[d] clausæ vbi erãt Discipuli [a] cõgregati propter metum Iudæorum:
Dum autem hæc loquuntur,	
stetit [b] IESVS in medio eorum,	*venit* IESVS, *& stetit in medio,*
& dicit eis:	*& dixit eis:*
Pax vobis:	*Pax [b] vobis.*
ego sum, nolite timere. Conturbati [a] verò, & conterriti, existimabant se spiritum videre. Et [b] dixit eis: Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in corda vestra? [b] Videte manus meas, & pedes, quia ego ipse sum. Palpate, & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.	
Et cùm hoc dixisset,	*Et cùm hoc dixisset,*
ostendit eis manus, & pedes.	*ostendit eis manus, & latus.*
	Gauisi sunt ergo discipuli, viso Domino.

Adhuc autem illis non credentibus, & mirantibus præ gaudio, dixit: Habetis hîc aliquid, quod manducetur? At illi [c] obtulerunt ei partem piscis assi, & fauum mellis. Et [b] cùm manducasset coram eis, sumens reliquias dedit eis.

LVC. XXIIII.

Et [e] dixit ad eos: Hæc ſunt verba, quæ loquutus ſum ad vos, cùm adhuc eſſem vobiſcum; quoniam neceſſe eſt impleri omnia, quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi, & Prophetis, & Pſalmis de me.
[e] Tunc aperuit illis ſenſum, vt intelligerent Scripturas, & dixit eis: Quoniam ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis tertia die; & prædicari in nomine eius pœnitentiam & remiſſionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ieroſolyma. Vos autem eſtis teſtes horum. Et ego mittã promiſſum Patris mei in vos.

IOAN. XX.

Dixit ergo eis iterùm:
[e] Pax vobis.
Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos.

Hæc cùm dixiſſet, inſufflauit, & dixit eis:
Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt.

ADNOTATIO.

A. D*Iſceſſerat Thomas; reliqui de geſtis eius diei colloquebantur. Erigebat omnium quidem animos Petri, Ioannis etiam auctoritas; mouebat prædicatio duorum diſcipulorum, non negligebantur iam verba mulierum; & tamen maior rei confirmatio deſiderabatur: erant clauſæ ianuæ propter metum Iudæorum.*

B. Aduenerat iam eius diei veſpera, cùm ecce tibi ſtat IESVS *in eorũ omniũ medio, ingreſſus ianuis clauſis; dote videlicet vſus ſubtilitatis.*

A. Primo conſpectu conturbantur & conterrentur, variiſq; cogitationibus multorum corda occupantur: alij ſpiritum ſe videre autumant, alij alia; & tamen gaudent omnes viſo Domino. Erant in pleriſque mixta gaudium, timor, fidei nonnulla imbecillitas, cogitationum tumultus.

B. Confirmat tamen ſuauiſſima ſalutatione IESVS *omnium corda:* Pax, *inquit,* vobis. Ego ſum, nolite timete. *Vtinam hæc ſex verba in cordibus noſtris loquaris, bone & ſancte* IESV, *& depulſis aduerſariis omnibus pacem tuã nobis concilies, & inſeras tui veram & dulcem cognitionem; confirmes corda ſancto tuo timore, vt nihil imperfecte timeamus. Sciebat porrò Chriſtus maiori aliquos egere argumẽto, nec illa verba ad cor eorum omnino penetraſſe: ſubdit igitur:* Cur turbati eſtis? *Cur locum datis aſcendentibus in corda veſtra cogitationibus? quæ erat blanda quædam increpatio: addit tamẽ ſingularem increpationi benignitatem, vt omnes abigat animi titubationes:* Videte, *inquit,* manus meas & pedes, & agnoſcite quia ego ipſe ſum. palpate, & videte; quia ſpiritus carnẽ & oſſa non habet, ſicut me videtis habere. *Viſus intelligi ſolet quæuis corporis ſenſatio, adhibito præſertim iudicio & certitudine. Tetigerunt aliqui, quos ad id interiùs ipſe vocabat, corpus* IESV: *agnouerunt ſpiritum non eſſe, ſed verè corpus humanũ, quale ſpiritus habere nõ poſſunt (aſſumunt autem ſimile verò, cùm non ſit vera & viua caro, nec vera oſſa habeant) aſtruebat enim Chriſtus illi tactui & contrectationi vim veritatis. Fuerunt autem hæc argumenta reſurrectionis Chriſti, non quæ rem demonſtrarẽt; ſed quæ inducerent certitudinem, ſi quis attenderet beneuolè: & ea quidem planè dubitationem, qua laborabãt, à cordibus imbecillium diſcipulorum abegerunt. Sat videri poterant eſſe confirmati diſcipulorum animi: verùm quia contingebat (quod ferè ſolet) vt præ nimio gaudio ea etiam incerta viderentur quæ cernebantur, & vix crederetur quod erat indubitatum; huic etiam incertæ certitudini voluit mederi benignus* IESVS, *& poſtulat ſi quid eſculenti habeant.* Gloſſ. in 14. Luc. Cyrillus.

C. Offerunt illi partem piſcis aſſi & mellis fauum: comedit, dat eis reliquias.

B. Verus quidem fuit hic cibus, vera manducatio; ſed myſticam habuit ſignificationem: Chriſtus enim, vt piſcis, in aqua tribulationum mundi verſatus eſt; captus à Iudæis, & quaſi aſſatus in cruce exaruit; ſed hæc in humanitate paſſus eſt, qui cera humanitatis, & melle diuinitatis conſtabat.

D. Clauſæ ianuæ omnes: vt intelligatur IE-

SVS *dono subtilitatis vsus, cùm intrauit ad discipulos.*

E. Depulsis ab omnium animis cogitationum tumultibus, magna exorta tranquillitate, confirmat Christus rursum in omniũ cordibus pacem, dicens denuò: Pax vobis: *Conuertit verò se ad Apostolos; hos docet, his aperit mentis sensum internum, vt intelligerent Scripturas. Deinde:* Sicut, *inquit,* misit me Pater, ego mitto vos: *quibus verbis ordinauit (vt tradit Cyrillus) orbis Doctores, & diuinorum mysteriorum ministros, & vniuersum terrarum orbem illuminare iussit. In illos præterea insufflans spiritum quidẽ oris sui diuini, simul interiùs Spiritus sancti charisma & gratiam inserens:* Accipite (*inquit*) Spiritum sanctũ: quorũ remiseritis peccata, remittuntur eis; quorum retinueritis, retenta sunt. Con. Tr. sess. 14. cap. 1. *Quo insigni facto, & verbis tam perspicuis, potestatem remittendi & retinẽdi peccata, ad reconciliandos fideles post baptismũ lapsos, Apostolis & eorum legitimis successoribus communicatam vniuersus Patrum consensus semper intellexit.*

MEDITATIO.

PEruenìunt ad Apostolorum & Discipulorum congregationem duo Discipuli gaudentes, aliam rerum faciem vident quàm cùm discesserant, iam nunc discipulorum multitudo credit; dicunt verò, præter Thomam & aliquos: *Surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni.* Quid est, apparuit Simoni? Per prædicationẽ Simonis credimus resurrexisse, & verè resurrexisse Dominum. Beda. Gloss. Incipit compleri verbum Christi, quòd Ecclesiam esset confirmatura fides Petri & prædicatio, Petrus ipse: prima Apostolicæ sedis auctoritas incipit fieri illustris. Thomas tamen, ne Petro quidem credit; quæ fidei retardatio, fidei confirmationem parturiebat in mysterio. Ex aliis aliqui nè Petro quidem, nec duodus narrantibus credebant: non erant omnibus clara omnia. Apostoli credunt præter Thomam omnes; ex Discipulis plerique credunt, reliqui inter fidem Petri & duorum Discipulorum titubant: discutiuntur autem nubila, abiguntur titubationes Christi glorioso aduentu. En adest IESVS. Sed quando? Serò, vltima diei parte, sole occidente: occidebat enim creatus sol, vt increatus oriretur, & lux cælestis in cordibus Discipulorum, & per illos in nostris. Non præterierat prima Sabbatorum, hoc est, dies dominicus; vt eodẽ die, quo Deus mundum creauit, non solùm resurgeret Christus, sed fidem suæ resurrectionis confirmaret. occluseratis, ô boni, fores domus, quas poterat vis humana aperire; fortiùs tamen cordis vestri portas, quas solus Christus potuit aperire: sed vos timebatis Iudæos, vestras titubationes fidei & infirmitates non metuebatis. Attamen eratis in vnum congregati, quod erat signum fidei, spei, & charitatis, quas virtutes in Christum & in vobis debiliter quidem, & quasi in arctum redactas habebatis. Erat autem vobiscum magnum illud præsidiũ, Virgo Dei Mater MARIA. Ita eratis adhuc aliqui, vbi venit ad vos IESVS clausis ianuis, nec voluit pulsare, ne turbaremini; qui pulsabat alioqui ad corda vestra continenter, & suo aduentu erat illa adaperturus. Permouit vos aduentus IESV; non enim tantummodo exteriùs ad vos aduenit salus æterna, sed interiùs etiam, læta & viuida præsentia & operatione: itaque gauisi estis viso Domino: stetit in medio vestrũ vtrobique, & interiùs & exteriùs. Tuum est, magne IESV, stare, quia Deus es infinitè firmus & immutabilis: tuum est in medio stare, quia solus es Dei & hominum mediator. 1.Tim.2. Vtrobique igitur stetisti; & vt Deus, & vt homo, medius inter Discipulos, hoc est, in medio Ecclesiæ tuæ constitisti: firmitatem inchoasti communicare tuæ sponsæ & constantiam tua præsentia, & gubernatione, & donis perpetuam. Iam igitur primùm è consistentia tua illa diuina, & medio viscerũ misericordię & redẽptionis tuæ dixisti pacem, & attulisti Discipulis & Ecclesiæ tuæ. Neq; enim solis illis pacem dixisti, sed Ecclesiæ quæ erat, & quæ futura erat omnibus sæculis: tua enim vox, tua dictio, etiam si creata erat; immensi tamen verbi erat, vim habuit diuinam, & virtutem pacis immensæ. Neque hoc solùm dixisti, sancte IESV, sed addidisti: *Ego sum.* Vim tui nominis æterni exeruisti, & quod Abraham nõ indicaueras, quod primũ moysi indicasti, eius rei immensæ sensum mysticum Ecclesiæ proposuisti: Ego sum, sum ego Dominus, hoc mihi nomen in æternum. Exod.3. Sublimia dona sunt hæc Domine: sed quare addis: *Nolite timere?* Significaui, quod semper volo in Ecclesia mea intelligi, liberi arbitrij, quod hominibus indidi, vsum liberum me illis relinquere, qua libertate vtantur si velint, meis

donis præuenti & adiuti. Attendite mei Diſcipuli, commoui corda veſtra gaudio, & luce præueni ac donis meis: nolite eſſe timidi, confidite, reiicite veſtras triſtitias, quibus abducti fuiſtis ab officio, pauores depellite, qui de mea paſſione & morte, de mea abſentia vos debilitauerant; quod prouidéter quidem permiſi & benignè. Addidit hæc Chriſtus, non ad doctrinam Eccleſiæ ſolùm perpetuam; ſed ad emendandum in Diſcipulis imperfectum vſum donorum quæ acceperant: conturbantur enim & conterrentur, & aſcendunt cogitationes in corda. Verè illud certum eſt Chriſte IESV, neceſſarium eſſe ſpeciale auxilium diuinitatis præſens, vt iuxta tuam gratiam, & virtutem à te nobis inditam, operemur: non dabas Diſcipulis poſt dona illa illud auxilium, propterea adhuc turbabantur: ſed erat ſingularis tunc prouidentia, quòd non dares; vt illo auxilio & illos, & nos egere perciperemus. Addis igitur ſuauem increpationem, vehementem tamen; vt qui illis tuam diuinitatem aperis, & ad ſecreta cordis eorũ penetras. Quid eſtis turbati, & cogitationes aſcendunt in corda veſtra, & putatis ſpiritum videre; non me, verum hominem? Adeſte, ô Diſcipuli, præſenti & forti animo; nec plus valeat apud vos præteritorum turbinum importunitas, quàm cæleſtis, quam ego vobis offero, tranquillitas & diuina vis: animaduertite nihil eſſe cur turbemini. Hæc erant in verbis Chriſti; ſimul porrigebatur Diſcipulorum cordibus ſpeciale Dei auxilium, quod faceret dona Dei in illis efficacia. Subiicit verò interiores animi conſolationes & confirmationes per externa ſigna: ſic enim eſt eius miſericordiæ vbertas, vt non ſolùm Eccleſiam ſuam, & dilectas ſibi animas auxilio illo peculiari proſequatur, ſed ſenſibus etiam ſpiritus ornet & confirmet benignus IESVS. *Videte manus meas*, inquit, *& pedes*: externæ oculorum aciei coniungite internam; ita perſpicietis, quòd idem ille ego ſum, qui fui pro vobis crucifixus. Applicate tactus ſenſum tũ exteriorem tum interiorem & ad vulnera, & ad corpus; & experimentũ accipietis vtrinque, me non eſſe tantùm ſpiritum, ſed carnem ſimul, & veram carnem; verum corpus me habere, & idem in quo paſſus ſum habere agnoſcetis; vnde ſpiritualis experientia meæ reſurrectionis corda veſtra penetrabit, & in Eccleſia & piis hominibus perſeuerabit. Neque verò ſolùm hanc humanitatem quam cernitis, credetis illam eſſe eandem, & hominem me reſurrexiſſe; ſed Deum. Animaduertite hac veritate paſci interiorem veſtrum auditum, tactum, & odoratum ſingulari ſpiritus mei, & corporis, & cicatricum fragrantia, ſuauitate, cæleſti virtute. Gaudio erant Diſcipuli è primo Chriſti conſpectu occupati; nunc autem ad tam eximia IESV beneficia & ſpiritualia dona adeò gaudent, adeò exultant, vt gaudij vehementia, quæ à fide profecta erat & eius ſenſu ſpirituali, ſua exundantia fidem ipſam ſuperet; & facit vt quaſi non credant quæ credebant maximè, cordis exhilaratione abſorpti, & in admirationem leuati. Ibi verò auget miſerationes ſuas magnus IESVS; ex guſtu exteriore excitat ſpiritualem etiam guſtum ſuæ reſurrectionis: quo guſtu, quas acceperant conſolationes aliorum ſenſuum perfunderet; nec ſineret è lætitia abduci, ſed in ipſorũ guſtu & affectu conquieſcere. Priùs comedit ipſe, & verè comedit; comedens autem cibauit ſimul eorum corda guſtu ſpirituali ſuæ reſurrectionis: quem vt confirmaret, dedit illis ſuas reliquias ad comedendum. Auidè accipiunt Diſcipuli excellentẽ cibum, quẽ in manu habuerat Chriſtus, è quo comederat, qui è manu Chriſti dabatur. Quis dignè cogitare poterit, quanta vis ſpiritus illi cibo ex illis rebus accederet, quanta ſuauitas, quanta bonitas? Nam propterea illum cibum petiit & accepit Chriſtus, ex illo comedit, ex illo reliquias dedit de manu ſua, vt illam haberet diuinitus efficaciam in animis Diſcipulorum cibus ille. Comedunt, confirmantur illis dona, augetur ſpiritualis guſtus reſurrectionis, & deriuatur in illorum omnes ſenſationes diuina quædã ſuauitas & ſancta quies: vnde cæleſtis acceſſit ſapientia, & excellens illud donum ſpiritus, quo Deus ſenſum illis aperuit vt intelligerent Scripturas. Propterea ſubiunxit ſapiens IESVS: *Hæc ſunt verba, quæ locutus ſum ad vos, cùm adhuc eſſem vobiſcum; quoniam neceſſe eſt impleri omnia, quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi, & Prophetis, & Pſalmis de me*. Agnoſcetis ex his meis donis, tum ex eo quòd nũc vobis conferam, ea omnia, de quibus vobis ante meam paſſionem egi; & intelligetis eſſe impleta, quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi de me, & in Prophetis ac Pſalmis; videbitis ea omnia completa, ſentietis in ſpiritu & guſtabitis: hæc prouenient è ſapientia mea in vos. Addo aliud ſpiritus donum, vt non ſapientiam ſolùm in diuinis Scri-

Luc. 24.

Scripturis & fidei dogmatibus habeatis; sed lucem infundo sensui vestro interno & mẽti atque intelligentiam, qua Scripturas omnes intelligatis,& nihil vobis sit clausum. En ego hoc beneficium diuinum vobis confero, qui
Apoc.5. aperio & nemo claudit, claudo & nemo aperit: ego qui solus accipere possum librum de manu sedentis in throno, & aperire vobis & Ecclesiæ meæ septem eius signacula. Hæc excellentissima illa est traditio ac diuina intelligentia Scripturarum, quæ perseuerat perpetuò in Ecclesiastica Hierarchia: ab hac excidunt hæretici diabolico fumo abducti in errorũ tenebras pestilentes. Multa sunt & magna beneficia quæ contulisti discipulis hactenus excelse IESV; adiungis tamen maiora: rursum illis pacem confers priori maiorem: nam illa ad confirmationem propriè attinebat dogmatis, quod erat de tua resurrectione & mysteriorum intelligentia hæc priori quasi cumulus additur, & vis acrior illam fidẽ prædicandi, & omnem veritatẽ Euangelij tui sacrosancti, & contrariis potestatibus debellatis pacem hominibus afferendi. Ostendisti verò illam pacem, & quæ accipiebant dona Discipuli eò esse dirigenda, vt aliis pacem afferrent & salutem, per maiorum donorum accessionem. Propterea additur: *Dixit ergo iterùm*
Ioan.20. IESVS, *Pax vobis*: quasi per illud *ergo*, quò referretur pax, significaretur. explicasti enim, hæc maior pax quorsum attineret, magne IESV; ad missionem scilicet tuam à Patre Apostolis & Ecclesiæ cõmunicandam. Non enim sat tuæ bonitati fuit & misericordiæ, si naturam humanam ad vnionem diuini verbi exaltares per incarnationem tuam, & nos faceres filios Dei, fratres tuos per tuæ gratiæ & virtutis diuinæ operationem; sed excellẽtem nunc facis donorum tuorum accessionem. Communicas hominibus tuam à Patre missionem, & quasi extendis: *Sicut*, inquis, *misit me Pater, & ego mitto vos*. Illa mea missio in mundum facta est, vt per meã veritatis prædicationem & confirmationem per miracula, labores, passionem & mortem hominibus conficerem salutem sempiternam: sed in hac ipsa missione hoc simul erat, hanc simul accepi potestatem, vt ego vos similiter mitterem; quod nũc facio diuina auctoritate & virtute, vt inter homines & Deum mediator. In me enim re- 2. Cor.5.
conciliauit Deus sibi mundum; & in vobis per me posuit hoc verbum & ministerium huius reconciliationis. En estis Apostoli mei, legati mei ad mortales. Verùm illud intelligite, rationem missionis meæ à Patre vobis esse imitandam. Me vnum misit Pater Aposto- Heb.3.
lum, in quo habeatis vestri Apostolatus vnitatem, à quo vnò vim diuinã accipiatis atque exerceatis: legationem verò hanc vestram, qua pro me fungemini, vt certiùs teneatis, vnitatẽ vobis vnius Pastoris & mei Vicarij relinquam à vobis ad cęlum ascendens, vt similitudinem meæ & vestræ missionis agnoscatis. in meâ enim missione agnoscitis vnitatem & virtutem Patris mei; in eo quem vobis præficiam, meam vnitatem, & vim, & rationem totius meæ gubernationis in Ecclesia mea: ita perfecta fiet vestra missio in me. Neque hoc tantummodo donum accipietis à me, sed potestatem etiam dimittendi & retinendi peccata hominibus per meum Sacramentum: cuius maiestatem facultatis vt percipiatis, en inspiro ex meo afflatu in vos diuinitatis spiritum, gratiam vtramque, & illam quæ faciat vos mihi magis acceptos, & eam in qua illa est facultas cælestis, vt ipsam & teneatis, & exercere possitis. Deus remittit peccata hominibus, vel non remittit, sed punit: huius auctoritatis ministerium habetote ex me & in me, quod ego sum cum Patre meo probaturus: atque vobis absoluentibus hominum peccata, Trinitas nostra soluet; vbi non soluetis, nos similiter retinebimus. O rerum diuinarum sublimia mysteria! Tot ergo ac tantis beneficiis, tantæ gloriæ splendore ornatam, magne IESV, tuam resurrectionem Ecclesię tuæ manifestasti: videt, agnoscit, confitetur sancta tua Sponsa; gratias agit tibi immortales. Permanant illa dona ad me item, etiam si ingenti sum indignitate: abige tu meam indignitatem benigne IESV, fragilitatem protege & robora, & fac vt vis tot beneficiorum in me influat, ad gloriam tui nominis sempiternam. Amen.

DOMINICA PRIMA POST PASCHA.

Apparet IESVS Discipulis & Thomæ.

IOAN. XX.

In cxvij. imaginem Adnotatiuncula. cxvij.

143.

A. *Thomas domum reuersus, Apostolis narrantibus apparuisse* IESVM *non credit.*

B. *Post octo dies venit* IESVS *similiter atque antea, & dicit Thomæ :* Infer digitum in manus meas, & manum in latus : & noli esse incredulus, *&c.*

C *Infert Thomas : respondet :* Dominus meus, & Deus meus.

B. Dicit ei IESVS : Quia vidisti me, credidisti ; beati qui non viderunt, & crediderunt.

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. XX.

THOMAS [a] autem vnus de duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit IESVS. Dixerunt ergo ei alij discipuli : Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis : Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam. Et post dies [b] octo, iterùm erant discipuli eius intus ; & Thomas cum eis. Venit IESVS ianuis clausis, & stetit in medio, & dixit: Pax vobis. Deinde dicit Thomæ : [b] Infer digitum tuum huc, & vide manus meas; & affer manum tuam, & mitte in latus meum : & noli esse incredulus, sed fidelis. Respondit Thomas, & dixit ei : [c] Dominus meus, & Deus meus. Dicit ei IESVS: Quia vidisti me, Thoma, [b] credidisti : beati qui non viderunt, & crediderunt. Multa quidem & alia signa fecit IESVS in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. Hæc autem scripta sunt, vt credatis, quia IESVS est Christus Filius Dei; & vt credentes vitam habeatis in nomine eius.

ADNO-

DOMINICA PRIMA POST PASCHA.

Apparet discipulis & Thomæ. 143

Ioan. xx. cxvij

A. *Thomas domum reuersus, Apostolis narrantibus apparuisse* IESVM, *non credit.*

B. *Post octo dies venit* IESVS *similiter atque antea, & dicit Thomæ; Infer digitum in manus meas, & manum in latus: et noli esse incredulus, &c.*

C. *Infert Thomas; respondet; Dominus meus, & Deus meus.*

B. *Dicit ei* IESVS; *Quia vidisti me, credidisti; Beati qui non viderunt, & crediderunt.*

ADNOTATIO.

A. ABsente *Thoma apparuerat Discipulis* IESVS*: at vbi is rediit, narrant ei Discipuli ad se venisse Dominum, paulò pòst quàm ipse domo esset egressus; exponunt quæ dixerat, quæve gesserat: sed qui antea fuerat incredulus, ne tunc quidem credit vel Petri, vel omnium Discipulorum prædicationi. Qua incredulitatis permissione in Apostolo prouidit nobis Deus sapientissimè magnum fidei præsidium & firmitatem. Neque verò simpliciter non credit Thomas; sed obfirmat in eo præterea animum:* Nisi videro,*inquit*, in manibus eius fixuram clauorum,& mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam. *Cur non credis Thoma? Quia cor meum ignominia passionis Christi & mortis adhuc occupatum erat, & meæ imbecillitati permittebat me Christus, non solùm propter meam culpam, sed propter Ecclesiæ etiam vtilitatem.*

B. Non videtur longiùs abiisse Thomas, rediit propediem, & ad octauum vsque diem cum Apostolis & Discipulis versatus est; verùm suam incredulitatem retinens: Apostoli verò constāter fidem resurrectionis tenebant. Quamobrem, vt Thomæ mederetur imbecillitati benignus IESVS *& nostræ, die octaua similiter atque antea clausis ianuis venit ad cœnaculum, vbi erant congregati Discipuli; perseuerabat enim adhuc Iudæorum metus, quærebantur adhuc latebræ: salutat omnes;* Pax, *inquit*, vobis. *Quæ salutatio aliorum Apostolorum fidem exhilarauit dulcissimè, Thomam vehemēter perturbauit primùm, deinde incepit blandè erigere: in quem præterea aspiciens Christus: Quæ est ista, inquit, tui animi obfirmatio Thoma? Cur tam multis testibus meæ resurrectionis non credidisti? Obstupebat ad verba Iesu Thomas, spectabat verò ad sanitatem, exuberat tunc Christi benignitas:* Infer,*inquit*,digitum tuum huc,& vide manus meas; affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. *Erant Christi vulnera aperta, & sunt, ad passionis fidem confirmandam, & resurrectionis gloriam illustrandam.*

C. Obedit dicto Thomas, infert digitum in locum clauorum, manum in latus inserit, tangit Christi vulnera; certò cognoscit vera esse vulnera viui & veri hominis IESV, *liberatur eius animus omni ambiguitate: videt planè non solùm ea quæ tractabat non esse spiritum, sed leuatur ad summum fidei sensum: sentit enim attactum intimum diuinitatis Christi; profitetur Dominum & Deum* IESVM. *Qua in re enituit Christi clementia singularis, vti qui fuerat infirmus & tardus ad credendum, is acciperet insignem animi confirmationem & lucem. Complet mysterium Christus, quapropter titubare Apostolum permiserat, & rerum experientia imbecillitatem eius fidei sanauerat.* Augușt. Gregor. Theoph.

B. Quia, *inquit*, vidisti me, Thoma, credidisti: *hæc fuit mea in te benignitas extraordinaria, non tuum meritum, non tua laus, non tu propter hanc fidem beatus;* Beati potiùs qui non viderunt, & crediderunt: *quasi interdiceret, ne quis signa requireret, vel miracula ad credendum exigeret. Loquitur verò de nobis, vt de præteritis; tanquam is, qui quod erat futurum, iam nouerat in sua æternitate & sapientia.*

MEDITATIO.

Rom. 9. ITa est planè, Domine IESV sancte & sapiens; cuius vis misereris, & quem vis induras: quem vis auxilio singulari gratiæ tuæ
Psal. 20. prçuenis in benedictionibus dulcedinis, quem non vis non præuenis: quis autem est qui tibi dicere possit, cur ita facis Tu enim es Deus, nos tua creatura; tu fictor, nos fictilia tua vasa, & ex nobis nihil, ne terra quidem. Laudamus te, Domine, in æternitatem tuam: iustus
Psal. 144. enim es in omnibus viis tuis, & sanctus in omnibus operibus tuis. Sed væ tamen illis pessimum, quibus tua illa auxilia subtrahis ad eorum condemnationem: væ etiam iis, in quibus ad misericordiam destitutionem illam confers; sed his præsens væ & temporarium; conuertis enim hoc tu in bonum, quæ tua excellens est misericordia. Illud væ longè à nobis depelle, IESV bone: hoc, si de tua sapientia aliquando permittas, verte in bonum, obsecro, tua benignitate; quod in Petro fecisti ex negatione, in Thoma è nimium curiosa incredulitate.

Sed ex te, Beate Thoma, peto per tuam illam singularem gratiam, exponas mihi tuæ huius dubitationis mysterium: nam video alios item dubitasse, non solùm mulieres, sed Apostolos, & Discipulos. Fui ego ferè singulari quadam imbecillitate & animi ambiguitate, quam à natura acceperam: foue-
Eccl. 19. bam verò, quòd sciebam dici esse leuem corde qui citò credit; addebam meas imperfectiones & culpas: iuuabat me subinde bonus IESVS, sed recurrebat vis naturalis illius tentationis voluntariæ, & infirmitatis. Itaque ferè fui *Didymus*, id est, amphibolus, & quasi geminus. Nec sentiebam in meo nomine esse abyssum simul & perfectionem: gratiam scilicet vocationis Apostolicæ, & alia Dei dona. Hæc quidem habebam, non mouebar illis: itaque nonnúquam fluctuabam; vt quan-
Ioan. 11. do ex timore potiùs dixi: *Eamus & nos, & moriamur cum illo*: & rursum vbi interpel-
Ioan. 14. laui IESVM: *Nescimus quò vadis, & quomodo possumus viam scire?* & nunc potissi-
1. Ioan. 20. mùm, vbi præfractior fui: *Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam.* Nam in omnium fuga, dú caperetur Christus, non fui ego vltimus: inde conceptam magnam animi mei perturbationem vehementer auxit eius passio, crux, mors, sepultura; præsertim cùm ad naturæ meæ, & voluntatis imperfectionem, & ad præcedentes ambiguitates illa adderentur. Totus igitur mihi displicebam, totus languebam amaritudine, totus eram dolore oppletus; nec locum habere poterant apud me, quæ de eius resurrectione narrabantur: inde dixi, *Nisi videro, nisi mittam digitum, nisi mittam manum*: excludebant enim alia omnia meæ passiones. In his tamen omnibus lugebam mortem Domini mei, discruciabatur cor meum, ardebam desiderio boni IESV, amabam vitæ auctorem & fontem IESVM: eram miserabilis, & suprà quàm dici potest afflictus. In his cùm essent aliqua bona; erant tamen simul multa mala: hæc angebant me acerbiùs, quàm illis vtebar diligentiùs. Sed, quæ est eius benignitas & miseratio infinita, respexit bonus IESVS meam afflictionem, & fecit vt meæ illæ incredulitates in vtilitatem non meam solùm, & fidei perfectionem conuerterentur, sed etiam Ecclesiæ suæ; vt qui quasi extinctis meis titubationibus, omnes omnium sæculorum titubationes extingueret. Atque adeò ornauerat iam me absentem Dominus, & incogitantem, simul cum aliis Apostolis excellenti illa virtute missionis, facultate item illa cælesti remittendi peccata & retinendi: eram enim etiam absens de sacro illo collegio, cùm illi sua dona conferebat immensus IESVS. Permouebant me voces & testimonia discipulorum: *Vidimus Dominum*, ostendit nobis & manus & latus, conspeximus comedentem, comedimus etiam nos ex eius reliquiis: dixit se Apostolos mittere, quemadmodum ipse missus à Patre fuerat; insufflauit in nos oris sui spiritum, & dedit potestatem dimittendi & retinendi peccata; credimus, Thoma, hæc etiam dona tibi esse collata. Erant hæ mentis meæ vehementes prçparationes: trahebat me Pater Christi, trahebat Christus ipse; sed ego tamen repugnabam: vsque adeò verum est liberum arbitrium in homine perseuerare, id quod ne Deus quidem vult vincere, nisi illud velit. Est magna arbitrij liberi potentia, vel abusus potentiæ, vt Deo repugnare possit iubenti, monenti, trahenti: vicissim autem singularis illius facultas, vt possit gratiam Dei reci-

Cyrillus.

recipere, & illi operanti cooperari; quòd longè est facilius quàm auxilium Dei repudiare: hoc enim facit homo sine gratia; sine Deo ambulans vias difficiles; illud præuentus auxilio cælesti, adiutus gratia, adiutus Deo. Illis igitur mentis meæ angoribus & miseriis permisit me conflictari acriùs sapiens IESVS ad octo dies, quæ omnia ad animi mei præparationem maiorem conferebantur, & resipiscentiam solidiorem. Iam erat octauus dies; eramus intus omnes: En tibi, venit IESVS ianuis clausis, stat in medio, dicit: *Pax vobis.* Ioan. 21. O adorandam vbertatem misericordiæ Dei nostri IESV! Omnem celebritatem superioris apparitionis ad hanc rursum applicat; & tamen illa propter omnes præter te, Thoma, fieri videbatur, hæc propter solum te, nō propter omnes. Et tamen fiebant & illa propter me, & hæc propter omnes; vtraque enim propter Ecclesiam vniuersam omnibus futuram sæculis. Obtulit vt auribus meis, ita cordi pacem & gaudium bonus IESVS, alijs auxit; incepi sentire vim in me diuinam, cœperunt diffluere meæ titubationes, & dissipari vt à Psal. 37. facie ignis cera: illa omnia sensi in me beneficia, quæ ante octo dies similibus signis senserant omnes. Excellenti me præuēnit gratia benignus IESVS, & præparauit ad contactum vulnerum suorum, & diuinitatis professionem. Præparauit quidem me illis donis, sed persuasit acris illa actio Christi cor meum, vbi audiui soli mihi ab ipso dici, & quidem cum vi quadam exprobrationis: *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas; & affer manum tuam, & mitte in latus meum; & noli esse incredulus, sed fidelis.* Spicula fuerunt hæc à Christo in altum cordis mei iniecta, quæ me vehementer corripuerunt atque humiliarunt, simul propulerunt ex me omnem mentis tarditatem atque incredulitatem; vnde diuina in me virtus illa veritatis & fidei effulsit, & confidentiæ spiritualis robur & Psal. 44. exultatio. Inde eructauit cor meum è vestigio verbum illud bonum: *Dominus meus, & Deus meus*; & perfectam Christi resurrectionis fidem professione humanitatis & diuinitatis eius confirmatam ostendi. Nam vbi intuli digitum in locum clauorum, vbi manus misi in latus; non tetigi solùm, sed vidi, hoc est, omnibus sensibus internis perspexi carnis Christi veritatem, & veram ipsam resurrectionē: vnde leuatus sum in spiritualem sensum, & splendorem quendam cælestem diuinitatis. Itaque signaui quòd esset IESVS verus Dominus meus, & Deus meus & omnium; iis enim verbis veritatem expressi humanitatis Christi, & dominij diuinitatis significaui: quod addidi, *meus*, id attinebat ad sensum meæ consolationis internæ, & assensus fidei firmitatem. Neque tamen Dominum & Deum potui profiteri, quin omnium intelligerem. Stabant ad magnalia hæc Christi admiratione & stupore erecti omnes, laudabant impensiùs Christum, confirmabant suam fidem & spiritus consolationem. At verò Christus (qui voluerat intelligi, attinere meam incredulitatem, & eius in me beneficia non ad me solùm, sed ad omnes) hæc sua responsione explicat: *Quia vidisti me, Thoma, credidisti; beati qui non viderunt, & crediderunt.* Excellentissima fuit hæc Christi IESV doctrina ad fidem Ecclesiæ stabiliendam. Nam cùm antea ad credendam eius resurrectionem ferè signa sensilia intercessissent; Angelorum apparitiones & verba, vacuitas sepulchri, linteamina, sudarium, Christi apparitiones, vulnerum contrectationes, comestio; eò videri poterat fidei substantia contrahi, vt nisi ex rerum experientiis credere nullus deberet: quod voluit IESVS è mentibus fidelium esse extirpatum, & docere fidem nec esse ab apparentibus accipiendam, nec ex apparentibus constare; sed esse ipsam Hebr. 11. non apparentium argumētum, & rerum sperandarum hypostasin siue substantiam. quòd si contingant sensilia signa; illa tamen non esse fundamenta fidei, sed Dei internam reuelationem & lumen: dari signa ad expediendam reuelationem, propter hominum infirmitatem; qua sedata, ad interiora recurrere debet fides; quæ scilicet meritum non amittit, nisi signa dumtaxat sint causa credēdi. Itaque per meam imperfectionem voluit sapiens IESVS omnem fidei titubationem & impuritatem esse à cordibus fidelium depulsam: quare necessitatem suam è Dei prouidentia habuit mea erratio & tarditas, per quam mortalibus tam excellens doctrina prouēnit. Habui quidem fidei meæ meritum & beatitudinem; manuduxerunt me tamen illi Christi conspectus, illi contactus, & quasi applicuerunt fidei, quæ ex dono Dei non sine illis, sed non propter illa in animo extitit & roborata est. At verò maior erit beatitudo, maius meritum eorum fidei, qui non petent signa ad credendum; & credēt, etiam si nihil viderint, & pu-

& puram fidei substantiam imbibent & retinebunt. Gratias tibi habeo & ago ingentes, sancte Apostole, pro dono huius doctrinæ singulari. Verùm audi, obsecro te, benigne Thoma: credimus quidem nos in Christum, in eius omnia mysteria & dogmata, etiam si nihil coràm viderimus; & tamen te fide non superamus, quam tunc habuisti. In ratione credendi certè me superastis, non in donis quæ præterea accepit tunc mea fides à Christo. At voluerunt videre, quæ tu, antiqui Patres; & tamen illi non reprehenduntur, tu reprehensus fuisti. Illi ex abundantia fidei videre, quæ credebant, expetierunt; ego per illa credidi. Verùm vos dixerat Christus beatos, quòd ea videretis, quæ non viderunt illi. Non laudauit nos tunc IESVS, quòd videre vellemus, quæ ille nobis inspirabat diuinitus per fidem; sed beneficium suum singulare in nobis commendauit, vt ea, quæ credebamus, aliqua ex parte videremus, ipsum in carne salutem mortalium operantem. Vnum si te orem, beate Didyme, taceo. Scis tu quæ sit animorum nostrorũ imperfectio, quod malum; pendemus à consolationibus vel experimentis internis: scis simul in illis non esse sitam perfectionem orationis vel spiritualium exercitiorum: age apud Deum hanc causam pro nobis, Patrone singularis, vt consolationes spiritus à Deo & accipiamus affluenter, & illis industriè, & deuotè, & fructuosè vtamur ad maiorem Dei omnipotentis gloriam. Amen.

APPA-

APPARET CHRISTVS SEPTEM DISCIPVLIS AD MARE TYBERIADIS.

Ioan. xxi.

144
xc viij

A. *Non multo post venerunt omnes Hierosolymis in Galilæam; erant ad mare Galilææ; alij alijs locis, Petrus, & Filij Zebedæi Bethsaidæ.*
B. *Ostendit Petrus velle se piscatum ire, offerunt se illi comites sex.*
C. *Piscantur tota nocte, nihil capiunt.*
D. *Stat IESVS mane in littore; rogat nunquid pulmenti habeant; hoc est aliquid piscium pro obsonio.*
E. *Respondent simpliciter, vt emptori vulgari; Non.*
D. *Subiungit IESVS; Mitte in dexteram nauigij rete, & inuenietis.*
E. *Mittunt, concludunt piscium ingentem copiam; quod cum sentirent.*
F. *Agnoscit IESVM Ioannes, & dixit Petro; Dominus est.*
G. *Quod Petrus audiens, succingit se tunica, & mari venit ad IESVM.*
H. *Panis & Piscis, quæ parauerat Christus in littore.*

APPARET CHRISTVS SEPTEM DISCIPVLIS AD MARE TIBERIADIS.

IOAN. XXI.

In cxviij. imaginem Adnotatiuncula. cxviij.

144.

A. *Non multò pòst venerunt omnes Ierosolymis in Galilæam: erant ad mare Galilææ alij alijs locis; Petrus & filij Zebedæi Bethsaidæ.*
B. *Ostendit Petrus velle se piscatum ire, offerunt se illi comites sex.*
C. *Piscantur tota nocte, nihil capiunt.*
D. *Stat* IESVS *manè in littore; rogat num quid pulmenti habeant, hoc est, aliquid piscium pro obsonio.*
E. *Respondent simpliciter, vt emptori vulgari:* Non.
D. *Subdit* IESVS: Mittite in dexteram nauigij rete, & inuenietis.
E. *Mittunt, concludunt piscium ingentem copiam: quod cùm sentirent,*
F. *Agnoscit* IESVM *Ioannes, & dicit Petro:* Dominus est.
G. *Quod Petrus audiens, succingit se tunica, & mari venit ad* IESVM.
H. *Panes & piscis, quæ parauerat Christus in littore.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. XXI.

POstea [a] manifestauit se iterùm IESVS discipulis ad mare Tiberiadis. Manifestauit autem sic: Erant simul Simon Petrus & Thomas, qui dicitur Didymus, & Nathanael, qui erat à Cana Galilææ, & filij Zebedæi, & alij ex discipulis eius duo. Dicit eis Simon Petrus: [b] Vado piscari. Dicunt ei: Venimus & nos tecum. Et exierunt, & ascenderunt in nauim: & illa [c] nocte nihil prendiderunt. Manè autem facto stetit IESVS in littore: non tamen cognouerunt Discipuli quia IESVS est. Dicit ergo eis IESVS: [d] Pueri, numquid pulmentarium habetis? Responderunt ei: [e] Non. Dicit eis: [d] Mittite in dexteram nauigij rete; & inuenietis. Miserunt ergo; & iam non [e] valebant illud trahere præ multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille, [f] quem diligebat IESVS, Petro: Dominus est. Simon Petrus, [c] cùm audisset quia Dominus est, tunica succinxit se, (erat enim nudus) & misit se in mare.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. **D***Iutiùs non subſtiterunt Ieroſolymis Apoſtoli & Diſcipuli poſt Chriſti reſurrectionem, nec Maria Mater Virgo cum mulieribus; præſertim cùm in Galilæam vt venirent iuſsiſſet Angelus, vbi* IESVM *eſſent viſuri. quamobrem in Galilæam omnes diſceſſerunt, ablatis inſignibus cruciatuum & mortis Chriſti, clauis, corona ſpinea, ſindone, ſudario. In Galilæa autem cùm verſarentur, ad teloniariam artem quidem periculoſam & ancipitem non rediit Matthæus; ad piſcatoriam tamen redierunt Petrus, filij Zebedæi, & alij, vt ex honeſto artificio ſibi & ſuis victum pararent. Erant alij aliis in locis; Bethſaidæ verò ad mare Galilææ Petrus, Iacobus, & Ioannes filij Zebedæi, Thomas, Nathanael, & duo alij diſcipuli. Erat ſimul Virgo Maria benedicta Mater; neque enim ab eius cura & obſequio diſcedebat Ioannes. Non conuenerant autem in vrbem celebrem Capharnaum, vt ſolebant, ſed in ſuum vicum: nam certi nondum erant, quid eſſent facturi; & priuatam interea vitam agebant, expectantes quid ipſis Chriſtus mandaret.*

B. Oſtendit Petrus ſe velle piſcatum ire; obtulerunt ſex illi ſe ſocios: piſcantes totam noctem nihil expiſcantur.

C. Abſque luce ſcilicet, & Chriſti præſenti virtute non fuit, vel Apoſtolorum, vel Diſcipulorum, vel illorum qui illis ſucceſſerunt, efficax vnquam hominum piſcatio.

D. Manè cùm ad terram acceſsiſſent, ſtetit IESVS *in littore; non agnoſcunt tamen eum Diſcipuli. rogat:* Pueri, num habetis aliquid pulmentarij? Pueros *communi nomine appellat, vt valentes ac robuſtos operarios: petit verò, ſiquid habeant piſcium ad obſonium.*

E. Reſpondent ſimpliciter: Non; *vt emptori populari, nihil de Chriſto ſuſpicantes.*

D. Subdit IESVS: Mittite in dexteram nauigij rete, & inuenietis. *Mittunt numine iam attacti, concludunt magnorum piſcium ingentem multitudinem.*

E. Quod cùm ſentirent, & rete non poſſent extrahere præ multitudine piſcum & magnitudine, tunc tandem agnoſcit IESVM *dilectus Diſcipulis Ioannes, (parit enim lucem ſpiritus Dei dilectio) & dicit Petro:* Dominus eſt. *Agnoſcit item Petrus* IESVM, *agnoſcunt omnes. Amabat quidem fortiùs* IESVM *Petrus, teneriùs Ioannes.*

G. Non patitur moras Petri feruor, vt ad Chriſtum veniat in cymba. Erat nudus, id eſt, expeditus ad piſcādum, ſolam interulam gerens; cur tam breuioribus brachiis accipit ependyten, tunicam videlicet nauticam ſuperiorem, qua etiam nunc nautæ vtuntur, & appellant capotum; qualem inquit Hieron. tuliſſe in deſertum Hilarionem cū ſacco & ſago ruſtico. Hac tunica ſuccinxit ſe Petrus; ſciebat enim in vado eſſe cymbam: ita venit ad IESVM, *alij veniunt nauigio; non enim longius à terra aberant quàm ducentis cubitis plùs minùs. Trahunt verò rete, non extrahunt.* Hieron. in vita Hilarionis.

H. Piſcis prunis impoſitus, & panis.

MEDITATIO.

INtelligo, Domine IESV, de tua gratia: celebraſti piſcationem diuinis myſteriis, ſed animarum, ſed hominum; horum deſignaſti piſcatores Apoſtolos tuos & Diſcipulos, & eorum Succeſſores. Neque myſterio caruit, quòd ad Apoſtolatum, qui piſcatoriam exercebant, bona ex parte aſſumpſiſti; vt artem, & ſuum laborem piſcandi in ſpiritualem induſtriam & exercitium faciliùs conuerterent ex piſcationis analogia. Docuiſti piſces nos eſſe, mundum mare, Eccleſiam nauem: nam cùm in mundo viuamus, & hic ſit mare; nos neceſſariò piſces ſumus. Quid enim huic ſæculo ſimilius, quàm mare? Eſt quidem mare elementum; ſed impurum, ſalſum, mala quidem ſalſitudine & amara: exſuxit enim Satan & Peccatum, ſi quid erat habiturum dulcedinis noſtrum mare. In quotidiano eſt fluxu & refluxu mare, ex quodam mutabilitatis dominio: nec ſatilli eſt ſic eſſe inſtabile, etiam cùm eſt quietiſſimum; quid non patitur turbarum & violentiæ à tempeſtatibus & ventis, tum ab internis terræ exhalationibus? contrà verò eius tanta eſt infidelitas & incerta tranquillitas, vt inſidioſè videatur agere, ſi quando quieſcit. Quàm eſt in tempeſtatibus immite! quàm barbarum! Nam cùm terræ videatur ſua littorum verberatione minari continenter, in tempeſtate, quaſi ſuas vires exerit, & veluti armata acies, furit & in ſe & in terram, quaſi illam delere poſſit amens elementum. Age, hoc non poteſt; quot homines abſorbet tamen!

Hier. 16. Ezc. 47.

tamen! quantas rapit diuitias! quot absorbet insulas! quot vrbes & regiones insana quadam inundatione obruit! Denique si nihil aliud, quàm acerbè vexat nauigantes nausea, vomitu, omni spurcitia! & quos non potest submergere, eos omnibus modis contendit persequi & affligere. Quid igitur in sæculo non mari est simile? quid non est magis quàm simile & magis acerbum? & tamen in hoc mari sumus pisces. Quis nos liberabit à pessimo hoc mari, nisi tu Christe IESV, nisi gratia & virtus tua? Nihil vereamini, Fratres mei: ego calcaui & superaui omnis maris malitiam, & misi piscatores qui vos è mari eripiant.

Luc. 5. Ioan. 21. Sed quid est, Domine, quod bis iubes Apostolis tuis piscari? Vbi primò eos vocaui, ostendi vocationis qualitatem & officium, vt eò dirigerent sui animi intentionem, quod est Apostolatus præcipuum munus, homines à malitia mundani maris eripere. Sed admonui, ne sine me piscarentur, ne nocte; sed ex me vt virtutem acciperent & lucem, qua virtute & luce si in omni piscatione niterentur, sagenam impleturos & naues piscibus; quod planè non possunt, qui sine mea vi & luce conantur piscari. Atque adeò tanta est meæ virtutis efficacia, tantus meæ lucis splendor, vt etiam mali, modò legitimè mittantur, copiosè expiscari soleant. Et tamen qui fuerunt in antiqua lege Patriarchæ, & Prophetæ, & pij homines exiguum fructum retulerunt; quia illa ætate, vel sub lege illa, & minor dabatur virtus, & sub vmbra omnia fiebant. Repræsentaui porrò illa piscatione vocari omnes ad fidem & salutem, bonos, malos: saluandos, reprobos: propterea multi capiuntur pisces, sed numerus negligitur, & magnitudo piscium non significatur. Rumpunt rete pisces aliqui, hæretici scilicet & schismatici; vexat multitudo ad subuersionem vsque naues; mali etiam foras mittuntur, vel non intrant rete: varium euentum illic volui significari Ecclesiæ ministeriorum. Hac verò piscatione, certum eorum fructum, qui consequuntur æternam salutem, repræsentaui: non dixi simpliciter, *Laxate retia*; quasi in incertum: sed, *Mittite in dexteram*, ad certam spem & fructum piscationis. hîc nihil patitur rete detrimenti, nihil periclitatur nauis. habetur hîc ratio singularis numeri, capiuntur mystico numero pisces, sunt magni: designantur videlicet prædestinati ad gloriam, qui insigniter magni erunt omnes, etiamsi in insigni magnitudine alij alijs gloria minores. Illic non prandetur vel comeditur post expiscationem; hîc inuitantur ad prandium operarij, panem comedunt & piscem, gloriæ æternæ substantiam, & cælestem suauitatem. Ad hoc prandium indicitur, vt operarij afferant suæ piscationis pisces, de quibus ipsi suam capiant etiam gloriã & iucunditatem; videntes illos prandium cæleste adhiberi, eadem fruentes gloria beatos pisces. Hîc nõ audiunt, *Ducite in altum*; erant enim iam Apostoli in altum leuati cum naui sua, acceperant excellentia illa beneficia, fidem resurrectionis, sensum ad Scripturas intelligendas, facultatem missionis euangelicæ & functionis, & dimittendi peccata ac retinendi: propositum illis erat altum mare, vbi piscarentur homines quos conuerterent ac gubernarent, quorum peccata remitterent vel retinerent.

Diuinam proposuisti doctrinam per hos piscatores sapiens IESV, & amplitudinem ministeriorum Ecclesiæ & efficaciam: sed huius piscationis reliqua mysteria obsecro, IESV Christe bone, vt me doceas, vt voles. En tibi compendio. Post accepta illa à me dona excellentia Ierosolymis nolui meos Discipulos esse otiosos, nec orationi & contemplationi tantùm deditos esse; sed exire eos volui in Galilæam, quasi in mundum, post acceptam facultatem prædicandi & remittendi peccata, & sua piscatione præseferre desiderium homines piscandi: obiter tamen ostensum est, posse ministros Ecclesiæ honesto artificio vitam sustentare. Cogitabant autem futura spiritualis piscationis mysteria cùm piscabantur, quod desiderium & meditationem ego meis dictis & gestis illustraui. Illi tota nocte nihil expiscantur; nam sine meo peculiari præsidio, & concursu, & luce non sunt efficacia præclara etiam mea dona: non laborant tamen in piscatione; neque enim molesta esse debet occupatio pia, etiam si aliquando videatur successu carere. Denique quæ in illis egi, in omnes transtuli: facio opportunè verbi diuini ministris animum, præsertim cùm ex mari & exercitio in proximos redeunt vacua piscatione ad terram viuentium, & cælestem meditationem & orationem. Quod vbi me permittente contingit, accedo ego ad confinium illius terræ & istius maris, & cõpello meos piscatores blandè, & alliceo ad spem, atque eorum animum

Heb. 2. Luc. 11. erigo: Pueri, num aliquid obſonij habetis è veſtra piſcatione? Vos eſtis pueruli mei, quos dedit mihi Pater cæleſtis: igitur vt agnoſcant ſuam imbecillitatem, inuito dulciter: Num aliquid eſtis expiſcati, quod veſtrum animum recreet? Scio ego, nihil; ſed interrogo: agite, nihil vos pudeat id confiteri. Curo vt ingenuè profiteantur mihi ſuam infirmitatem: Domine, nihil egimus. quod vbi ex humilitatis ſenſu dicunt, antequam auxilium poſtulent, (etiamſi vera humilitas per ſe ſemper petat) meum illud deſideratum præſidium ego ipſis offero, & doceo dexteritatem piſcandi: oſtendo, vt ex dextera Patris mei exerceant
Pſal. 117. ſua miniſteria; futurum vt dextera Domini faciat virtutem, dextera domini eorum exaltet miniſterium, dextera Domini faciat fortitudinem. Patefacio illis me eſſe illam dexteram, cuius auxilio & virtute piſcantur, & capiunt piſces ad meam dexteram, è mea
Epheſ. 1. dextera in iudicio euocandos. Porrò illud
Matth. 25. edoceo, non eſſe negligendos piſces in ſagenam Eccleſiæ adductos; ſed curam præterea adhibendam, & induſtriam, & operam vt è mari educantur, & in terra vbi Chriſtus eſt collocentur: inſtituantur ſcilicet, quemadmodum maris ac mundi detrimenta, & importunitates, & mala euitent. Quod facient, primùm quidem, ſi ſtatum vitæ Chriſtianę ex ſpirituali prudentia colligant & ſtabiliant dein, vt ſtatum quem delegerint, moribus & exemplo ſalutari tueantur & ornent; tunc enim à me ad conuiuium Sanctorum euocabuntur; vbi & paſcentur ipſi diuinitus, & ſui piſcatores ex illis paſcentur.

Heu domine IESV, quàm longè ego abſum à perfecta huius piſcationis intelligentia ſpirituali & praxi! quàm imperfectè agnoſco hoc ſæculum mare eſſe! quàm parum ſentio maris fluctuationes & acerbitates! & propterea præbeo me piſcem meis piſcatoribus peruerſum ac difficilem. Contrà verò terram viuentium, vbi Chriſtus parat nobis prandium, non cogito, terram lætam, ſuauem, plenam deliciis cæleſtibus, plenam Deo; nihil hæc meum deſiderium alliciunt; nihil mouent: nam ſi mouerent, ſi allicerent; reciperem vtique me mea voluntate, è tua gratia, benigne Domine, ad tuam doctrinam, ad tua mandata & ſancta concilia implenda, quæ ad cæleſtem illam viuentium terram ducunt, cuius etiam hîc initium quoddam & prægustationem præbent in te. Adiuua me Domine, ſaluum me fac ſecundùm miſe- Pſal. 108. Pſal. 102.
ricordiam tuam; ſana infirmitates meas Pſal. 70.
magnas & malas; vt cantem gloriam tuam, tota die magnitudinem tuam. Amen.

PRAN-

A. *Alij discipuli nauigio veniunt.*
B. IESVM *adorant; è naui etiam qui retinebant nauem & rete.*
C. *Cum iussisset* IESVS *afferri ex piscibus captis, extrahunt rete magnorum piscium plenum centum quinquaginta trium, præeunte celeuma Petro.*
D. *Assant duos pisces, præter illum Christi.*
E. *Sedet cum discipulis ad prandium* IESVS, *panem eis, piscemq; dispertit.*
F. *Constituit Petrum pastorem omnium ouium suarum, & Vicarium in terris: quod imago capere non potuit.*

PRANDET CVM SEPTEM DISCIPVLIS IESVS.

IOAN. XXI.

In cxix. imaginem Adnotatiuncula. cxix.

145.

A. *Alij Discipuli nauigio veniunt.*

B. IESVM *adorant; è naui etiam qui retinebant nauem & rete.*

C. *Cùm iußisset* IESVS *afferri ex piscibus captis; extrahunt rete magnorum piscium plenum centum quinquaginta trium, præeunte celeuma Petro.*

D. *Assant duos pisces præter illum Christi.*

E. *Sedet cum Discipulis ad prandium* IESVS, *panem eis, piscemq́ dispertit.*

F. *Constituit Petrum Pastorem omnium ouium suarum, & Vicarium in terris, quod imago capere non potuit.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. XXI.

ALij autem [a] discipuli nauigio [b] venerunt (non enim longè erant à terra, sed quasi cubitis ducentis) trahentes rete piscium. Vt ergo descenderunt in terram, viderunt [c] prunas positas, & piscem superpositum, & panem. Dicit eis IESVS: [d] Afferte de piscibus, quos prendidistis nunc. Ascendit Simon Petrus, & traxit [e] rete in terram, plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. Et cùm tanti essent, non est scissum rete. Dicit eis IESVS: [e] Venite, prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum: Tu quis es? scientes, quia Dominus est. Et venit IESVS, & [e] accepit panem, & dat eis, & piscem similiter. Hoc iam tertiò manifestatus est IESVS discipulis suis, cùm resurrexisset à mortuis. [f] Cùm ergo prandissent, dixit Simoni Petro IESVS: Simon Ioannis, diligis me plus his? Dicit ei: Etiam Domine; tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterùm: Simon Ioannis, diligis me? Ait illi: Etiam Domine; tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei tertiò: Simon Ioannis, amas me? Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertiò, Amas me? & dixit ei: Domine, tu omnia nosti; tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce oues meas.

ADNOTATIO.

A. *Littori alligant rete, & omnes descendunt ad* IESVM; *vel duo remanent ad nauigium, qui hoc, & rete curent & retineant. Venerat primus ad Christum Petrus, veniunt deinde alij, complentur gaudio, adorant omnes, è naui etiam si qui remanserant.*

B. Parauerat Christus prunas & panē, prunis piscem imposuerat: hoc vel suis manibus fecerat humilis IESVS, *vel Angelorum ministerio, vt ad comedendum Discipulos inuitaret: itaque viderunt quidem Christi apparatum, iubet tamen ipse, vt ex piscibus, quos ceperant, aliquos extrahant, & assent.*

C. Cùm iussisset IESVS, *vt ex piscibus, quos ceperant, Discipuli afferrent, Princeps Petrus venit ad nauigium, illū alij sequuntur: illo præeunte celeuma, trahunt in terram rete plenum centum quinquaginta tribus magnis piscibus: prouidit autem Christus, vt non rumperetur rete tot piscium pondere & violentia. At verò plena sunt hæc mysteriis. Trahit Petrus rete saluandorum prædicatione Euangelij; omnia enim ministeria Ecclesiæ per Petri sedem gubernantur. Horum saluandorum numerus est centum quinquaginta trium mysticè; qui numerus ex omnibus partibus numeri septemdecim simul sumptis conficitur: vt illi significentur beatitudinem consequi omni tempore, qui decem mandata seruauerint per legem Spiritus vitæ, & septiformem gratiam Spiritus sancti. Repræsentat alioquin numerus centum quinquaginta trium, obseruationem perfectam decem mandatorum in Ecclesia Christi per centum, id est, decem decades; & per quinquaginta, Spiritus sancti missionem, & donorum affluentiam; per tria, apertam & explicitam sanctæ Trinitatis confessionem. Eodem autem numero saluatos intelligimus ante Christum per obseruationem decem mandatorum, & septiformem gratiam Spiritus, quæ significabatur per septem lucernas candelabri in templo Domini, coniuncto scilicet legi Spiritu: lex enim, quando non adiuuat gratia, præuaricatores facit, & est tantū in littera.* August. in Ioan. 21. *ita fit, vt qui saluantur, omnes per illum numerum significentur in vtroque statu, & Veteris & Noui testamenti. Neque vero vel pondus horum piscium, vel difficultas faciet, vt rete rumpatur, vel aliquis è reti dilabatur: firma enim est Dei prædestinatio æterna, & ad illam implendam Ecclesiæ efficacia ministeria, certus est numerus prædestinatorum.*

D. Erat appositus piscis, quem parauerat IESVS, *& panis. Assantur duo alij ex captis; inuitat ad prandium omnes* IESVS.

E. Assident, dat omnibus de manu sua panem, piscem similiter: nulli verò erat dubium, quin esset Dominus; propterea nullus illum interrogauit: Tu quis es? *Impresserat initiò* IESVS *eorum cordibus claram & suauem sui cognitionem. Voca nos, bone & sancte* IESV, *ad prandium tuum, da nobis vitæ æternæ panem & robur, adde piscem cælestium consolationum.*

F. Tum magno verborum pondere & spiritus creat Petrum suarum ouium Pastorem, & in Ecclesia sua Vicarium; quod exprimere non potuit imago.

APPA-

APPARET CHRISTVS IN MONTE THABOR.

Matth. xxviij.

A. *Mons Thabor, quo Apostoli, discipuli, & sanctæ mulieres conuenerant.* B. *Videntes* IESVM *omnes adorauerunt.*	C. *Accedens ipse peculiariter dicit Apostolis; Data est mihi omnis potestas &c. Euntes docete &c. Ego vobiscum sum &c.*

APPARET CHRISTVS IN MONTE THABOR.

MATTH. XXVIII.

In cxx. imaginem Adnotatiuncula. cxx.

146.

A. *Mons Thabor, quò Apostoli, Discipuli, & sanctæ mulieres conuenerant.*
B. *Videntes* IESVM, *omnes eum adorauerunt.*
C. *Accedens ipse peculiariter dicit Apostolis:* Data est mihi potestas, *&c.* Euntes docete, *&c.* Ego vobiscum sum, *&c.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XXVIII.

VNdecim autem discipuli [a] abierunt in Galilæam, in montem, vbi constituerat illis IESVS. Et videntes eum, [b] adorauerunt: quidam autem dubitauerunt. Et accedens [c] IESVS locutus est eis, dicens: Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti; docentes eos seruare omnia quæcumque mandaui vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem sæculi.

ADNOTATIO.

Aug. de consensu Euangel. lib. 3. c. 25.

OCtaua est hæc Christi manifestatio, ex decem quas Euangelistæ commemorant; eodem enim resurrectionis die quinquies narratur apparuisse: primùm Mariæ Magdalenæ, secundò in itinere mulieribus, tertiò Petro, quartò euntibus Emmaunta, quinto decem Apostolis, & aliis Discipulis absente Thoma: sexta fuit manifestatio item Ierosolymis post dies octo præsente Thoma, & vulnera Christi attrectante; septima ad mare Tiberiadis quatuor Apostolis & tribus Discipulis: succedit octaua hæc, in monte Galilææ: nona fuit Ierosolymis in die ascensionis recumbentibus vndecim: decima eodem die, non iam in terra, sed in nube, quod Marcus & Lucas referunt, siue dicas vnam illam fuisse apparitionem continuatam. Dubium tamen non est, quin sæpiùs manifestauerit se Christus Apostolis, apparens eis, & loquens de regno Dei. Narrat item Paulus visum IESVM *plus quàm quingentis fratribus, deinde Iacobo Alphæi, scilicet filio; quæ fuerunt manifestationes ante ascensionem, & planè antequam Paulo appareret, quæ fuit nouissima manifestatio. Quò fit, vt quæ quingentis fratribus, illa non fuerit, quæ facta est in dormitione B. Virginis Matris, quod quidam dicunt. Octauo igitur loco apparuit Christus in monte Thabor, qui est in Galilæa; naturali quidam ornamento celebris, Christi tamen beneficiis longè celeberrimus: ibi enim docuit Apostolos, ibi transfiguratus est, ibi orauit. Hic est mons Galilææ, vbi se visum iri prædixit per Angelum* IESVS. *Venerunt autem vndecim Apostoli ad montem; venerunt cum ipsis & alij Discipuli, & sanctæ mulieres:*

Aug. de consensu Euangel. lib. 3. c. 25. Act. 1. Luc vlt. Act. 1. 1. Cor. 15.

A. Est enim consentaneum, vt hæc sit manifestatio, quam pollicitus est Christus non solùm Apostolis, sed in vniuersum omnibus, etiam mulieribus: erant tamen primarij Apostoli vndecim, quibus peculiariter loquebatur; vnde etiam intelligere possemus, aliquos in multitudine dubio animo fuisse, non tamen ex Apostolis, qui confirmato Thoma erant omnes in fide resurrectionis constantes.

B. Adorant omnes Christum.

C. Accedit ad vndecim Christus, illis præcipuè loquitur: Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. *Quando data est tibi potestas, magne* IESV? *Diuinam potestatem dedit mihi Pater in æternitate, qua ego vnà cum Patre semper vtor. Verùm est alia secundùm humanitatem mea summa potestas: hanc tametsi in conceptione mea accepi, ea tamen non sum vsus hactenus, nisi pro ratione meæ œconomiæ, & ministerij quod à Patre accepi. Fuit mea potestas ferè abscondita; nunc verò nihil est ampliùs quòd cohibeatur vt antea: regnabo in cælo & in terra, donec ponam omnes inimicos sub pedibus Patris. Nouissimè mortem destruam, iudicabo orbem terrarum; his dabo gloriam æternam, illis sempiternum supplicium irrogabo. Sed vos eritis, & posteri vestri, mei commilitones; ego Imperator & Rex vester. Docete igitur, non Iudæos solùm, vt hactenus, sed vniuersas gentes, quæ à me audistis credenda, speranda, amanda, agenda; baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Hæc enim est non solùm magnum Sacramentum, sed diuina etiam doctrina: eo enim & vitam accipit cælestem baptizatus credens in vnũ & trinum Deum, in mortem Filij Dei, & resurrectionem. Simul etiam docete omnes seruare atque opere complere, quæ ego vobis tradidi. Neque verò timeatis, vel pusillo animo sitis; non enim ego à vobis abero: in Ecclesia, quæ est corpus meum, semper ero; in capite eius, id est, Petro & eius Successoribus; in Sacramentis, virtutibus & donis, ero in mentibus piis. Sed hæc erit virtutis præsentia. Nonnumquam etiam apparebo re ipsa sanctis meis & amicis: verùm illa erit perpetua & perfecta præsentia mea apud vos vsque ad consummationem sæculi; adero enim vobis semper in Eucharistiæ Sacramento & Sacrificio.*

Psal. 109.

MEDI-

MEDITATIO.

SVbinde intelligimus, Fratres, atque adeò ſemper agnoſcimus, quæ loquitur, quæ gerit Chriſtus, & quæ docet, nobis dici, ſimul omnibus omnium ſæculorum hominibus: non enim ſolis illis concionabatur, & miracula edebat; ſed omnibus. Vt enim præſentes omnes habuit, non ſolùm in diuinitatis immenſitate, ſed in ſua viſione beatifica & ſapientia; ita quaſi præſentes omnes inſtituebat. Quapropter in Marco dicit: *Quod vobis dico, omnibus dico*. Quibus *omnibus*? viuentibus omnibus, & futuris omnibus, quos pro præſentibus habeo. Hoc etiam loco, cùm dicit IESVS: *Ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi*; res eadem exprimitur. Vos vnum eſtis: non diſtinguo vos à futuris; ſed de illis, perinde vt de vobis, loquor. Vt enim ſimul pro omnibus veni in mundū, & in cruce mortuus ſum, & reſurrexi; ita omnia omnibus dixi, pro mea œconomiæ prouidentia, iuxta quod ratio poſtulat ſingulorū. Sum vobiſcum vſque ad conſummationem ſæculi; quia vos eſtis vnum cum futuris omnibus, quibus ſimiliter dico atque vobis. Hæc cùm ita ſint, fratres, debemus nos quæ gerit, quæ loquitur Chriſtus, quaſi præſentes in ſpiritu meditari, & quoad aſſequi poterimus contemplari: quæ ratio in oratione & ſpiritualibus exercitiis diligenter à nobis eſt obſeruanda. Non enim vt abſentia Chriſti myſteria meditari debemus vel contemplari; quaſi alibi fiant, alibi nos illa tractemus: ſed cogitatione & animo illic oportet ſimus, vbi res geruntur; vt ex omnibus locorum, perſonarum, rerum, actionū circumſtantiis ſpiritum cōcipiamus & deuotionem. Veniamus igitur, Fratres, cum Apoſtolis, miſceamus nos Diſcipulis & multitudini, vel illum potiùs ſacrum comitatum ſequamur pro indignitate noſtra: & quamuis in multitudine aliqui ſint qui plenè non credant, ne illis nos putemus eſſe anteponendos. Quid enim nos? Quomodo credimus? quàm frigidè, quàm negligenter, quàm ſine fructu! Quot grauamur peccatis, quibus illi carebant? Sed vnde veniebant illi, & quò; inde, eò veniamus. Venerant illi è Ieroſolymis: ibi meditationem renouemus reſurrectionis Chriſti, apertionis ſenſus vt intelligerēt Scripturas, miſſionis Apoſtolorum, & poteſtatis remittendi peccata & retinendi. Per Galilæam in montem Thabor iter habebant; eadem nos veſtigia ſequamur. Sed in itinere iuuemur comitatus ſancti conſortio, & è locis quà iter habebant, eam eſſe viam conſideremus, qua iter habuit toties IESVS, eius Mater, Apoſtoli; in qua concionatus eſt Chriſtus, fecit multas & magnas virtutes. Subſiſtamus ad mare Tiberiadis; ibi contemplemur Petrum & ſocios piſcantes, & nihil capientes piſcium: videamus Chriſtum in littore, & reliqua eius loci myſteria, totam celebritatē piſcationis & prandij. Conſpiciamus poſt prandium IESVM ter ſui amorem à Petro exigentem; quæ erant amoris Petri incitamenta & acceſſiones, quas offerebat Chriſtus, recipiebat per humilitatem Petrus. Subiiciebat verò Petri reſponſionibus interim magnus IESVS excellentem illam & ſupremam in Eccleſiam ſuam auctoritatem, & iuriſdictionem ſecundùm ſuam ſummam, & Vicarium ſuum in terris Petrum diuino priuilegio conſtituebat & confirmabat; ſimul excellentem illam poteſtatem clauium cæli dabat, quam erat illi pollicitus, & vniuerſam planè in Eccleſia poteſtatem; vt cui omnes ſubiicerentur poteſtates & homines, per quam hominibus eſſet diſpenſaturus omnem auctoritatem in Eccleſia & iuriſdictionem. O myſteriū excelſum! ô priuilegium incomparabile! Et tamen ſimul videbimus illi mortem à Chriſto denuntiari, quam eſſet ſubiturus pro illius fide, & accepta ſua poteſtate; quæ maior erat prærogatiua, quam illa Ioannis: ſolidiùs ſcilicet Petrus amabat, teneriùs Ioannes. Poſtea verò audiemus denuntiari, quando via ſit ingredienda in montem Thabor ad Chriſtum. comparabimus animos noſtros ad iter ex ſuperiorum myſteriorum conſideratione, ſuauiſſimè in itinere de his rebus colloquemur, & animum comparabimus ad ampliſſimum illum Chriſti conſpectum. Adſcendemus in montē, præcedētibus Apoſtolis, ſubſequentibus Diſcipulis & aliis piis hominibus: mouebit noſtram deuotionem horum omnium deuotio, mouebit & mulierum; non enim aberant illæ: ſinguli paſſus addent nobis ſuam mentis leuationem. Ad planitiem amœnam illam & amplam ſacri montis perueniemus: & ecce nobis dabit ſe conſpicuum IESVS; quo conſpectu cùm viderimus alios omnes vehementi religione permotos, tangemur & nos deuotione. Procumbunt

Mar.13. Matth.28. Ioan.21.

omnes in genua & ad terram, ad summam Christi IESV adorationem profundè corda sua humiliantes, & Christum ad diuinitatis vsque gloriam exaltantes. similiter nos cum illis pro nostra deuotione excitati IESVM adorabimus & magnificabimus, laudes illi in corde nostro canentes, ex cognitione nostri nihili & professione. Sanabuntur nostræ & fidei & aliarum virtutum imperfectiones, vt aliquot illorum sanatæ sunt fidei ambiguitates. Quid autem nobis accedat ex adoratione deuota, atque ex mentis nostræ purgatione, aduertamus. Accedet ad nos benignus IESVS, & nostro spiritui blandiùs sese insinuabit, & insperget menti nostræ suauem & fortem odorem potestatis suæ omnipotentis, quam accepit nascendo à Patre in æternitate; tum excellentis, & architectonicæ, quam recepit merito suæ vitæ, passionis, & mortis; qua constitutus est Rex à Patre super Sion montem sanctum eius. Dabit de sua benignitate, vt sciamus in illuminatione cordis nostri, quę sit supereminens magnitudo virtutis suæ in nos qui credimus, secundùm operationem potentiæ virtutis eius, quam operatus est in ipso Pater, suscitans illum à mortuis, & constituens ad dexteram suam in cælestibus, supra omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, & omne nomen quod nominatur non solùm in hoc sæculo, sed etiam in futuro, & omnia sub pedibus eius subiiciens, & ipsum dans caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus eius & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur. Hinc agnoscemus dona Dei in nos, quæ à Christo per Ecclesiā accepimus; doctrinam, baptismum, alia Sacramenta, præcepta, & morum Christianorum institutionem. Et hic quidem primùm venerabimur & obseruabimus Ecclesiæ Principes, qui Apostolis succedunt, & in his Petri successorem Romanum Pontificem, & aliis Episcopis anteponemus, & supremo in terris honore prosequemur & obsequio. Habebimus in suo honore Parochos, qui Discipulis succedunt. Nostris verò & Episcopis, & Parochis vel Præpositis religiosè obediendi animū suscipiemus, studiosè exercendum. Ecclesiæ verò Catholicæ & hierarchicæ orthodoxam doctrinam non retinebimus solùm & confirmabimus in corde nostro integrè ac sincerè; sed acri etiam zelo prosequemur aduersus desertores Christi & Ecclesiæ & hostes Lutheranos, & alios omnes

Psal. 20. *Ephes. 1.*

qui ex alia Lerna ebullierunt, bufones tetros & pestilentes. Præterea quam ex baptismi Sacramento ritè baptizati acceperunt vim diuinam agnoscemus & gratiam, qua illuminati sunt, & renati Christo ex aqua & Spiritu sancto; vnde vitæ spiritualis principium in nobis agnoscemus in spiritu diuinæ generationis, cui cooperandum sit in Christo. Nam quæ potest esse maior vis, & dignitas, vel suauitas, quàm in baptismo per Christum inuocatam esse, affuisse, operatam esse vnitatem Dei & Trinitatem vna infinita illa & æterna virtute? & ita operatam, vt intelligamus consequutam fuisse principali quadam adoptione gratiam, qua renati sint filij Dei, & facti Christi fratres, ac designati regni eius cohæredes; vocati ad bona opera, in quibus per Dei gratiam ambulent ad æternam gloriam in Christo promerendam? Ad hæc principiū statuemus à Deo, & in Deum; quo videlicet operemur ex eius virtute, & ad eius gloriam, ac intimis cordis nostri visceribus in perpetuum illud imprimemus. Illud præterea erit cordi nostro suauissimum; non hæc solùm nobis ingentia beneficia pręstari, sed proponi etiam præcepta, quasi necessitatem & rationem Deo seruiendi. Quid enim amanti Deū optatius esse potest, quàm vt qui ad regnum cælorum vocat quos genuit filios, & vim largitus est ad illud perueniendi, viam etiam doceat & rationem, qua eò iter nostrum dirigamus & actiones? Ea via est mandata eius & consilia, si quis ea sequi velit, quæ nobis per se, per suos Apostolos & Ecclesiam præscripsit. Magna est cordis exultatio, vbi Christum audimus præcipientem Apostolis: Docete baptizatos ea omnia serua- *Matth. 28.* re, quæ mandaui ego vobis. Ergo ea omnia Apostolos docuit, ea omnia imperauit vt nobis præciperent suo nomine; quasi in illis præsentem videamus Christum nobis præcipientem. Quid certius? quid vtilius ad nostram salutem, & quidem sempiternam? Audiemus præterea magni IESV diuinam illam pollicitationē & repręsentationem: *Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi*: corde intimo accipiemus illam suauiter ac deuotè. Læ- *Psal. 20.* tabimur in salutari nostro IESV: cantabimus & psallemus virtutes eius; seruiemus illi in *Psal. 2.* timore, & exultabimus ei cū tremore sancto: *Psal. 149.* exaltationes Dei existent in gutture nostro, & dabuntur gladij ancipites manibus nostris contra dæmones & mundum, contra carnem & concupiscentias nostras. Dicemus in iubilo

cordis

Isa. 7. cordis in Domino: Emmanuel, nobiscum
Mar. 1. est Deus, nobiscum est IESVS, nobiscum Christus; quis contra nos? quis verò
Rom. 8. non pro nobis contra hostes Dei & nostros?

Hæc magna sunt dona, bone IESV, quæ hactenus, te donante, sum meditatus de tuo beneficio singulari: verùm illam præterea ex te, Domine, vim intelligo, quam tunc Apostoli perceperunt, profligandi hæreticorum superbas peruersitates, & insanias falsas ac perniciosas. Non erant hæretici, & tu illos tamen inde vsque expugnasti, sapiens IESV, spiritu oris tui omnipotenti & gestorum; & paucis quidem verbis & gestis, sed diuina sapientia & virtute plenissimis. Nam vbi consistent, qui resurrectionem veram carnis inficiantur, cùm te videant tot argumentis, & rerum experientiis, veram tuam carnem resurrexisse ostendere? Quis hæreticorum audebit suam esse à Christo missionem mentiri, (etiam si hæretici impotenter mentiuntur) vbi audit
Ioan. 20. dicentem Christum: *Sicut me misit Pater, ego mitto vos?* Quos enim mittit, cùm hoc dicit? Nempe Apostolos, & in illis omnes quotquot erant legitimè mittendi omnibus sæculis. Ostendant hæretici se in Apostolis missos. id si numquam poterunt, vt non poterunt; nec missos vmquam se esse à Christo ostendere poterunt. Alioquin verò, si Apostolos tunc solos misit Christus, nullus postea à Christo missus est; quare minùs ipsi. Sin in illis alios mittebat; quasi præsentes; quasi vnitos Apostolis mittebat, quasi successores mittebat; & per Apostolos quidem, ac Vicarium sibi substituendum. Rursus Nouatus ac Nouatiani validissimè confutati sunt illa
Ioan. 20. Christi insufflatione, illis verbis: *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Quorsum enim tandem tanta data facultas esset, si illa non licet vti? Quorsum attinet tanta maiestas? Insufflat Christus, dat Spiritum sanctũ, Sacerdotes consummat noui & æterni Testamẽti. addit: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt:* quare Iudices creat in causa peccatorum, quæ post Baptismum committuntur. O peruersitatem contrà sententium, nõ modò veterum Nouatianorum, sed recentium è Lutheranismo, qui nefariè sacramentum Pœnitentiæ affligunt atque adeò
Ioan. 21. tollunt! Iam verò vbi Vicariũ suum super omnes oues, super omnes agnos, super vniuersum ouile suum creat Petrum; quasi exurgit *Psal. 145.*
Deus, & dissipat hæreticos omnes, & fugiunt à facie eius qui à facie Ecclesiæ & Pastoris vnius recedunt. Quid enim? Fecitne Pastorem Ecclesiæ Petrum, & nullum præterea in ipso designauit? Habuit igitur Ecclesia vnitatem & gubernationem à Christo per Vicarium Christi Petrum, mortuo Petro non habuit, sed fuit diuisa & desolata? Hoc fulgure diuini verbi prostratus serpens hæreticus, adhuc tamen audet sibilare; solum Christum Petro mortuo dedisse vnitatem & gubernationem, & exercuisse in Ecclesiã suam. Cur id non potuit viuo Petro, quod potuit mortuo? quod si potuit, vt potuit, cur non fecit? Et quidẽ vbi vnitate egebat magis, & gubernatione Pastoris, qualis futurus fuerat Petrus, cur illo eam destituit? Illud scilicet vultis hæretici (ô vafritiem diabolicam & pestilẽtem!) vt vnitas tollatur ab Ecclesia, quæ videri possit & deprehendi, quã in Petro instituit Dominus; & dissipetur ouile Christi absque Pastore, & habeant singulæ sectæ hæreticorũ insensibilem suum Pastorem & Iudicem; & quẽ sibi ipsi faciant per suam vesaniam Christum: denique vt sint omnes hęreses à Christo; & illũ (si Deo placet) habeant omnes hæretici auctorem, & vnum Pastorem. Quod cùm faciunt, comprobant omnes hæreses, & Christum sibi contrarium & erroneum; vt sunt multæ hæreses sibi è diametro contradicentes. Hem infernum! hem satanicum chaos! Porrò autem cùm dixisti, excelse IESV: *Data est mihi omnis potestas* *Matth. 28.*
in cælo & in terra: non solùm Ecclesiæ ad officia sua omnia obeunda diuinam virtutem obtulisti; sed illam armasti etiam ad hæreticos omnes, omnes philosophos, omnes Gẽtiles, omnes Machometanos, omnẽ infidelitatem & tyrannidẽ cõculcandam, ad Satanam, *Rom. 16.*
& aduersarias omnes potestates sub pedibus suis conterendas velociter. Tua enim illa potentia, tum infinitæ diuinitatis, tum merito tuo comparata, permanat in Ecclesiam tuam vniuersam, in Catholicos, & in omnes qui tenent illam vnitatem in te. Nam Satanam iam vicisti, & in Inferno colligasti: interficies verò eius primarium satellitem Antichristum *2. Thess. 2.*
Spiritu oris tui, & solutum breui tempore tua permissione Satanam rursum non solùm colligabis, vt nocere amplius numquam possit, sed trades in æternum sæuissimis suis pœnis cruciandum, omni libertate expoliatum. Regnasti ergo, & regnas potestate, quæ data

data est tibi à Patre in cælo & in terra; & per te, & in te, Ecclesia tua suum regnum obtinebit, & implebitur gloria tua & virtute: qua virtute potentes effecti Apostoli tui, & eorum Successores, profligabunt hæreticos omnes doctrina sua, quam non in angulis Donatistarum, non in Lutheranorum niuibus prædicabunt, sed catholicè & orthodoxè in omnibus gentibus. Neque docebunt adultos homines tantummodo, sed infantes etiam Christi auctoritate & traditione; in gentibus enim voluit etiam sapiens IESVS infantes intelligi, qui doceantur gratia & virtutibus in baptismi Sacramento acceptis, qui etiamsi non actu, tamen habitu credunt: vnde peruersi Anabaptistæ concidunt. Conteritur verò Sabellius, Arrius, Eunomius, Macedonius, & quotquot in Deum trinum & vnum blasphemant, vbi tanto verborum Christi splendore & maiestate Dei vnitas & trinitas prædicatur. Aboletur Lutheri primaria hęresis: Sola enim fides non iustificat hominem; imò ne iustificat quidem baptizatos, nisi per baptismum: non enim *qui crediderit* dumtaxat dixit Christus; sed coniunxit, *& baptizatus fuerit*; disertè docens non satis esse fidem. Illi etiam, quos oppugnat grauiter & expugnat Augustinus, prosternuntur, qui exclusiuè (qui est mos, potiùs verò corruptela Lutheranorum) hærent & præcisè illis verbis: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit*: vt quicquid pręterea flagitij quiuis committat, saluus tamen sit futurus; quia & credidit, & fuit baptizatus: cum quibus planè faciunt Lutherani, etiam si dissimulent. tribuunt enim fidei soli iustificationem, & memoriæ suscepti baptismi. Cùm verò addit Christus: *Docentes eos seruare omnia, quæcumque mandaui vobis:* nónne diuinis traditionibus dat auctoritatem, & oppugnatores traditionum Lutheranos, & alios omnes expugnat? Traditione enim accipiunt mandata Christi Apostoli, ex traditione primùm docent; scribuntur deinde ex his multa, non omnia. Nam sensus Scripturarum, quem acceperunt Apostoli à Christo (vt alia omittam) vbi scriptus est? Quę autem in hoc genere scripta non sunt, ab eadem traditione suam vim obtinent, vnde quæ scripta. Iisdem verbis deiiciuntur operum osores & detractores. intelligimus enim, auctore Christo, mandata operum dari fidelibus; obseruationes verò mandatorum afferre vitam æternam iis, qui illa faciunt. Postremò vbi omnium confirmat animos Christus diuino suo verbo & pollicitatione: *Ecce*, inquit, *ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem sæculi*, simul hæreticorum omnium animum & vires frangit ac dissipat; vt à quibus longè sit Christus, quos contra sit Christus. Ita fit, vt omnis hæresis timida re vera sit; quem timorem sæpenumerò etiam prodit ferocia quædam insolens: vbi enim fides non est, vbi nulla vera virtus; quomodo constare potest verus animi vigor? Ad hæc, si eisdem verbis Caluini simul insaniam dicamus esse notatam, verè ac catholicè faciemus, & piè. Cur enim, *Ecce vobiscum sum*, quasi ad rem nouam, & extraordinariam, & admiratione dignam, dixit Christus; nisi illud significaret, quod est orthodoxum; Non modò Christum ipsum piis affuturum omnibus diebus præsentia spiritus, & diuinitatis, & auxilij; sed peculiari etiam præsentia in sacrosancto Sacramento Eucharistiæ? Ostendit siquidem hanc esse excellentissimam Christi præsentiam, ad quam confugere, vnde opem petere summo studio & deuotione semper deberemus. O sancte & benigne IESV, implesti cor meum diuina doctrina, luce, suauitate, virtute: Sit tibi gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Mar. 16.

Luc. 10.

DOMI-

A. *Venit ad hanc parabolam Christus post sanatum Cæcum natum, & Iudæorum inde natam disceptationem.*
B. *IESVS docet Pharisæos, profitetur se bonum Pastorem, ostium, & ostiarium ouilis sui.*
C. *Dimicat legitimus Pastor cum lupo fortiter.*
D. *Mercenarius & ignauus fugit, & lupus dispergit oues.*
E. *Fit omnium ouium vnum ouile, & vnus Pastor.*

DOMINICA SECVNDA POST PASCHA.

De Paſtore bono, oſtio, Oſtiario, ouili.

IOAN. x. Anno XXXII.

In cxxi. imaginem Adnotatiuncula. *cxxi. 58.*

A. *Venit ad hanc parabolam Chriſtus poſt ſanatũ cæcum natum, & Iudæorum inde natam diſceptationem.*

B. IESVS *docet Phariſæos, profitetur ſe bonum Paſtorem, oſtium, & Oſtiarium ouilis ſui.*

C. *Dimicat legitimus Paſtor cum lupo fortiter.*

D. *Mercenarius & ignauus fugit, & lupus diſpergit oues.*

E. *Fit omnium ouium vnum ouile, & vnus Paſtor.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. x.

IN [a] illo tempore [b] dixit IESVS Phariſæis: Ego ſum Paſtor bonus. [c] Bonus Paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis. [d] Mercenarius autem, & qui non eſt Paſtor, cuius non ſunt oues propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oues, & [d] fugit; & lupus rapit, & diſpergit oues: mercenarius autem fugit, quia mercenarius eſt, & non pertinet ad eum de ouibus. Ego ſum Paſtor bonus, & cognoſco oues meas, & cognoſcunt me meæ. Sicut nouit me Pater, & ego agnoſco Patrem, & animam meam pono pro ouibus meis. Et alias oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili: & illas oportet me adducere, & vocem meam audient; & fiet [e] vnum ouile, & vnus Paſtor.

ADNOTATIO.

A. *SAnato cæco à natiuitate, magna eſt excitata Phariſæorum perturbatio, magnæ contentiones & inter ipſos factæ, & cum cæci parentibus, & cum cæco ipſo. Hunc tandem* cheram, *id eſt, execratum eiecerunt foras, id eſt, excommunicauerunt. Cùm hæc audiret Chriſtus & videret in ſpiritu, cæcum inueſtigat, & longè maiori afficit beneficio quàm ſanitatis: diſertè enim oſtendit illi ſe Chriſtum, ſe Filiũ Dei eſſe. Recipit grato animo cæcus Dei donum, procidit ad pedes* IESV, *illum adorat: ſubdit benignus* IESVS *ſalutarem omnium increpationẽ, ſimul & admonitionem:* Ego in iudicium veni in hũc mundum; vt qui non vident, videant & qui vident, cæci fiant. *Veni, vt qui reiecto proprio iudicio & intelligentia fidem Dei ſequuntur, ij videant; qui contrà per arrogantiam ſuo iudicio & prudentia carnis nituntur, ij fidei lumen vel amittant, vel non recipiant. Hæc contra ſe dicta interpretantur Phariſæi. Num nam, inquiunt, etiam nos cæci ſumus? Reſpondet* IESVS: Si cæci eſſetis, non haberetis peccatum: nunc verò dicitis, quia videmus; peccatum ergo veſtrum manet. *Quaſi dicat: Vtinam eſſetis cæci, & cæcos vos eſſe profiteremini, quæ eſſet aliqua ad fidem & veritatem intelligendam diſpoſitio: ſed cæci non ſolùm eſtis, ſed inſolenter vobis ſcientiam arrogatis: propterea conſtans eſt & difficile peccatum veſtrum. Hinc ad ſalutarem illam parabolam de oſtio, Oſtiario, ouili & Paſtore extendit ſermonem*

B. Docens enim Phariſæos accepta occaſione ex eorum interrogatione, oſtendit apertè vnum eſſe ouile Dei ouium, huius ſe eſſe oſtiũ, per quod eſſet intrandum; aliunde non patere ingreſſum niſi latronibus: Paſtorem, Vicarium ſcilicet, per

hoc

hoc ostium debere ingredi; huic aperire se, qui *(August.)* *huius ouilis est ostium & Ostiarius. Ostendit deinde se Pastorem esse illum summum, Pastorum omnium exemplar perfectissimū, qui non solùm non relinquit oues à lupis dissipandas & rapiendas, sed morti se offert ad eas liberandas; quæ est & incomparabilis charitas, & virtus infinita: nam occiso Pastore, solent lupi in ouile tyrannidem exercere pro sua libidine; Christus verò morte sua Diabolum, Mundum, Mortem, Infernum superauit, & horum tyrannidem dissipauit ac sustulit.*

C. In circulo designatur Pastor bonus, qui cum lupo pro ouibus dimicat fortiter, nec oues derelinquit.

D. Contrà fugit ignauus Pastor & nequam, vbi videt adoriri lupum ouile.

E. Congregantur omnes oues in vnum ouile; omnes homines in vnam fidem, in vnam Ecclesiam Catholicam, lupis omnibus profligatis. Exstat vnus Pastor Christus in vno Pastore Christi Vicario, Petri successore: quod cùm fiet, veniet Christus ad iudicium; tametsi dies ille ignorabitur. Salutaris autem doctrina & iis qui animarum curam gerunt datur, & ouibus: quæ agnoscere suos Pastores debent, non alienos, non eos qui non intrant per ostium; non quibus non aperit Ostiarius, sed ipsi irrumpunt in ouile; non eos qui veniunt, non mittuntur; qui intrudunt sese, nec scitur vnde sint; denique, quos Ecclesiæ hierarchia non agnoscit, eos fugere debent oues: sequi verò debent legitimos & veros Pastores; his animas suas pascendas cum omni simplicitate & mansuetudine exhibere.

MEDITATIO.

(August.) TV es igitur, ô bone & sancte IESV, Pastor ouium. habes ouile; eius es & ostium, & Ostiarius. Sed quæ sunt oues? quod ouile? Sunt oues, Fideles mei: felices, si ouis naturam imitentur, si sint mansueti, si in oculis suis imbecilles, si sint obedientes suis Pastoribus, alienos auersentur, si sint bonis operibus fœcundi atque affluentes, si bona opera nutriant *(Albert. Magnus.)* & augeant, si illorum curam gerant, si casti fuerint, si admonentes Pastorem suæ necessitatis; medicinam item si afferant aliis salutarem, tum ex superfluis, tum etiam ex necessariis. O felicem hominem, si similem se mihi prębeat ouem Pastori! Sed quod ouile tuum? Ouile Ecclesia mea est: hæc verò populus per totum orbem diffusus à me vocatus, à me per baptismum Deo consecratus, meorum particeps Sacramentorum, sub meo in terris Vicario. Magnum, magne IESV, mysterium, diuinum ouile. Huius ego sum Pastor: incolumium ouium conseruo & augeo sanitatem, imbecillium confirmo; quæ illam amiserunt, iis restituo; vitam etiam, si eam perdiderint, reparo; eas à luporum & ferarum omnium iniuria & maleficio protego; illas pasco salutaribus & cælestibus alimentis. Ego oues meas *(Ezech. 34.)* in montibus Israël excelsis, in riuis & pascuis vberrimis & pinguibus, in herbis virentibus, & in cunctis sedibus pasco; accubare eas facio, vt requiescentes cibum salutariter ruminent. Requiro si qua periit; si qua abiecta fuerit, reduco; si qua confracta, colligo; si qua infirma, consolido; quæ pingues, quæ fortes, eas custodio, & pasco in meo iudicio prouidenter, & defendo. Ego tua sum ouis, Domine, tua benignitate: tu Pastor ille meus es excellenti bonitate. Tuæ diuinitatis bonitas increata & infinita est & æterna; tuæ etiam humanitatis, & diuinæ hypostasis vnione, tum donis summis cæteras creaturas omnes immenso interuallo antecellis; tibi gloria in sæculum: si tu pascas me, nihil mihi deerit, in *(Psal. 22.)* pascuis vberrimis me collocabis. Verùm quî ostium es ouilis, sancte IESV? quî verò Ostiarius? Si enim ostium, quomodo Ostiarius? Ne meas parabolas intellige, quasi auribus & oculis interioribus neglectis, externis rebus hæreas; sed quando illas audis, exteriori quidem intelligentia illa apprehende quæ exteriùs dicuntur, spirituali verò ea quæ innuuntur vel similitudine, vel proportione, vel ratione quapiam. Ostium est ouilis externi, qua ingressus vel datur, vel negatur. leua oculum tuæ mentis, vide me factum Ecclesiæ meæ ostium in cruce & morte mea: aperio vulnera mea veris & piis ouibus, adulterinis & falsis occludo; quod cùm facio, sum certè idē Ostiarius. Sed quæ pascua, qui riui, quibus pascis & potas oues? Ego pascua, ego riui. ego enim *(Sap. 16)* cibus omne delectamentum, & omnis saporis habens suauitatem; non qui in vos conuer- *(August. lib. 7. C cap. 10)* tatur, sed qui nos in se conuertat. Et illud prætereà animaduertite, in cibo hoc esse simul potum. Ego enim in cibum acceptus, non famem solùm animæ, sed sitim omnium satio diuina meæ virtutis affluentia. Hic cibus desiderium

siderium animæ vt superat suę diuinitatis excellentia, ita explet suę bonitatis infinita suauitate. Nec hoc facio per Eucharistiæ dumtaxat sacramentum; sed per meas virtutes, per mea dona semper facio, per ineffabilem vnionem meæ charitatis, quæ mentem illustrat, cor mearum ouium & voluntatem inflammat, & facit quod ego sublimi illa oratione Patrem deprecatus sum, vt vnum in nobis sint, quemadmodum nos vnum sumus: nos quidem essentiæ & diuiuitatis vnitate, oues meę gratiæ & charitatis vnione. Verùm quid illud est, bone IESV: *Per me si quis introierit, saluabitur; & ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet?* nam quod dixisti, *saluabitur,* intelligo: non est enim datum nomen aliud, in quo nos oporteat saluos fieri quàm tuum, nullaque salus extra ouile tuum est. Illud etiam percipio; qui ingreditur in ouile tuum, eum cælestia pascua inuenire: sed quid est, *Egredietur?* vel quo pacto qui egreditur ex ouili tuo, vel pascua tua reperire potest, vel salutem tenere? In ouile meum est vnus & primus ingressus; rursum interiùs in eodem alius est ingressus & egressus. Id ex templo veteris Synagogæ, quæ Ecclesię meæ fuit typus, intelligi potest. erat enim in illo templo *Sanctum sæculare,* vbi fiebat quotidiana sacrificia; dein tabernaculum, in quo candelabrum, mensa, & propositio panum, quæ dicebantur *Sancta*: interposito autem velamento sequebatur secundum tabernaculum, quod *Sancta sanctorum* vocabatur, vbi thuribulum, vbi arca testamenti, propitiatorium & Cherubim. Erat in templum ingressus primus communis ad Sãctum sæculare omnibus; Sacerdotibus quidem & Leuitis in atrium, scilicet interius; ad alia atria alijs: deinde patebat ingressus in prius tabernaculum Sacerdotibus vicissim inter se; in secundum verò soli summo Sacerdoti, & semel quidem in anno, non sine sanguine. Quo fit, vt post primum ingressum in templum essent præterea duo ingressus, quare & duo egressus; verùm non omnibus: non erat scilicet propalata Sanctorum via, quam propalaui ego solus in verissima Sancta sanctorum ingressus per meum sanguinem, in cælum ipsum: & patefeci omnia tabernacula omnibus; vt qui in Ecclesia est, ingredi vlteriùs possit ad vlteriorem lucem & gratiam, ad maiora dona, ad excellentiores mentis illustrationes, ad cælum etiam ipsum leuari, vt ad me vsque perueniat aliquando: vnde tamen egressus illi detur ad solitas vitæ ac virtutum moralium functiones; vbique verò pascua inueniat vberrima, & in contemplationis operationibus, & in virtutũ aliarum actionibus. Ago tibi diuinas gratias, magne IESV, quòd me intra templum tuũ recepisti, atq; conseruasti: scio te illud præterea velle, vt progrediar vlteriùs ad altiora & amœniora tua tabernacula: video te vocantẽ, iter monstrãtem, atq; adeò trahentem; sed eò sum ego maiori indignatione dignus, quòd hæc & audio & narro speculatiuè tantùm, quasi ad me nihil attineant, quasi intelligere sit satis, neque oporteat corde & animi affectu cõcipere, & spirituali operatione exercere atque exprimere. Quid igitur faciam infelix ego homo & nihili? Multa scio intelligere te, quæ si facias, aperiam ego tibi secretiora illa ostia. sed tu curiosè agis: quæ scis, quæque ego dedi tibi, in his te non exerces; & nihil aliud quã odiosè petis continenter, quasi nihil acceperis: mihi ista ratio vitæ spiritualis non placet. Parce, obsecro, mihi bone IESV, quia insipienter egi nimis. Ergo hoc nunc experire: exere ex profundis cordis tui simplicitatis atque humilitatis actum, coniunge orationes per mea quinque vulnera, & dic mihi: Domine IESV, *illumina tenebras meas*: adde: *Veni sancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium.* Sit nomini sancto tuo, admirabilis IESV & bone, laus & gloria sempiterna. AMEN.

Marginal notes: Ioan. 17. — Ioan. 10. — Act. 4. — Hebr. 9. — Exo. 30. — 1. Paral. 21. — Psal. 17

DOMINICA TERTIA POST PASCHA.

De eo quod dixit Christus: *Modicum, & non videbitis me*, &c.

IOAN. XVI. Anno XXXIII.

In cxxij. imaginem Adnotatiuncula. cxxij. 104.

A. *Hoc docuit Christus post institutionem Eucharistiæ.*
B. *Mors, & sepulchrum clausum significat modicum, quo non viderunt* IESVM.
C. *Apparet post resurrectionem; ita fit modicum, quo viderunt eum.*
D. *Ascensio Christi, quæ terminat modicum, quo ipsum viderunt.*
A. *Exponit* IESVS *hæc per similitudinem de pariente muliere.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. XVI.

IN [a] illo tempore dixit IESVS discipulis suis: [b] Modicum, & iam non videbitis me; & iterùm [c] modicum, & videbitis me; quia [d] vado ad Patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad inuicem: Quid est hoc, quod dicit nobis: Modicum, & non videbitis me; & iterùm modicum, & videbitis me; & quia vado ad Patrem? Dicebant ergo: Quid est hoc, quod dicit, Modicum? nescimus quid loquitur. Cognouit autem IESVS quia volebant eum interrogare, & dixit eis: De hoc quæritis inter vos, quia dixi; Modicum, & non videbitis me; & iterùm modicum, & videbitis me. Amen, amen dico vobis; quia plorabitis, & flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. [a] Mulier cùm parit; tristitiam habet, quia venit hora eius: cùm autem peperit puerum, iam non meminit pressuræ, propter gaudiũ, quia natus est homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis; iterùm autem videbo vos, & gaudebit cor vestrũ; & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.

ADNO-

DOMINICA III. POST PASCHA.

De eo, quod dixit Christus, Modicum & non videbitis me. 104

Ioan. xvi. *Anno xxxiij.* *cxxij*

A. *Hoc docuit Christus post institutionem Eucharistiæ.*

B. *Mors, et sepulcrum clausum significat modicum, quo non viderunt* IESVM.

C. *Apparet post resurrectionem, ita fit modicum, quo viderunt eum.*

D. *Ascensio Christi, quæ terminat modicum, quo ipsum viderunt.*

A. *Exponit* IESVS *hæc per similitudinem de pariente muliere.*

ADNOTATIO.

A. Post vltimam cœnam, antequam à mensa surgeret Christus, tum etiam postquam surrexisset, alio in loco, priusquam egrederetur ad prædium Gethsemani, animos Apostolorum confirmauit diuini verbi sui suauitate atque virtute: quod alia figura libuit hic repræsentare ad maiorem perspicuitatem, vt proximè sequentibus duabus imaginibus. Qui igitur in hoc Euangelio legitur sermonem habuit Christus, postquam à mensa surrexerat.

B. Sepulchrum clausum antequam Christus resurgeret, illud repræsentat, quod Christus dicit: Modicum, & non videbitis me; *hoc est, quanto tempore in sepulchro fuit, vel eis non apparuit: tametsi etiam fecit fuga, & scandalum quod passi sunt tempore passionis Apostoli, vt nullus spiritu illum tunc videret, fidei lumine vel amisso, vel vehementer debilitato.*

C. Apparet Iesvs *post resurrectionem Apostolis & alijs Discipulis: significatur verò quod Christus subdit:* Iterùm modicum, & videbitis me. *Viderunt enim* Iesvm *post resurrectionem Apostoli & Discipuli per dies quadraginta, non solùm exteriori conspectu, sed interiori per fidem; quamuis quidam aliquando non crediderunt.*

D. Ascensus Christi ad Patrem modicum illud tempus terminauit, quo erat cum Apostolis & Discipulis versatus Iesvs, *quod ipse explicat:* Quia vado, *inquit,* ad Patrem *post secundum illud modicum; nec me ampliùs videbitis secundùm carnis consuetudinem, vt antea. Hoc cùm non intelligerent Apostoli, & vellent eum interrogare; exponit Christus absentiam per tristitiam ipsorum & mundi lætitiam, præsentiam per eorum lucem & gaudium, vnde sequebantur mundi tenebræ & luctus. Cùm verò adducit Christus similitudinem de muliere pariente, num locus explicatur* xij. *Apocal. à Ioanne? illic enim Ecclesia cruciatur, vt pariat filium, qui rapitur statim in cælum. Et alioqui* Psa. 125.
qui seminant in lachrymis, in exultatione metent; & bona opera per difficultates expediuntur, & regnum cælorum per tribulationes. Idem euenire solet in deliberando de religionis ingressu. Hæc ita exponuntur communi consensu, etiam ab Augustino: qui tamen se postea colligens, meliùs existimat interpretanda; vt, quia vado ad Patrem, *ad,* modicum & non videbitis me, *referatur; & reliquum modicum sit vniuersum tempus, quod inter ascensionem & iudicium fluit. Itaque primum modicum sequatur tristitia, secundum lætitia; pòst iudicium vniuersale.*

MEDITATIO.

Ps. 144. IVstus es, magne Iesv, in omnibus vijs tuis, & sanctus in omnibus operibus tuis. Quod de tempore mortis tuę dixisti Discipu-
Ioan. 7. lis, quod etiam de resurrectionis, antequam ad Patrem ascenderes, semper nobis dicis ac repræsentas. Illis prædixisti modicum fore tẽpus absentiæ tuæ; id enim triduum fuit, neque illud plenum, quo anima tua in limbo fuit, (& fecisti ibi Paradisum Patribus) corpus in sepulchro depositum; quo tempore, etiam si homo non fuisti, perseuerasti tamen vtrobique esse Christus. Non viderunt te eo tempore corporali & sensili aspectu Discipuli, & ferè ne spirituali quidem. Resurrexisti à mortuis, fuisti rursum homo; ibi fuit secundum modicum, & exteriori tua præsentia illis interiorem etiam restituisti, apparens eis per Act. 1.
quadraginta dies, & loquens de regno Dei. Cùm non viderunt te, oppleti erant tristitia & luctu; rursus cùm viderunt, abijt luctus & tristitia, successit gaudium, & cordis suauitas, & exultatio; gaudium verò nemo ab ipsis abstulit. quod tu significasti, Domine, cùm illis simul de ascensu tuo ad Patrẽ fecisti men- Ioan. 16.
tionem. Et quidem ab ascensione tua Iero- Luc. vlt. Act. 2.
solymam cum gaudio magno reuerterunt: magnitudinem illam gaudij addideras tu benigne Iesv, & prius gaudium feceras sincerum & solidum, quod postea in ipsis confirmasti. Viuit etiam in Sanctis tuis iuge gaudium, & quasi conuiuium cordis intimum: Pro. 15.
eo autem perseuerante, duplicem vicissitudi-

nem experiuntur tuæ prouidentiæ & benignitatis. Altera est viciſſitudo, cùm leuantur à te nonnũquam ſupra potentiarum ſuarum naturalem operationem luce tua illuſtrati: quæ raro quidem, aliquando tamen lumen gloriæ imitata per caliginem, hoc eſt inacceſſibile lumen tuum, ad te penetrat; vnde neſcio quid primitiarum gloriæ tuæ attingunt Sancti, quaſi ſibilum auræ tuæ tenuis, momentaneum quidem illum, diuinum tamen. Rurſus verò ad ſe redeunt, & te non vident quaſi in te, hoc eſt in alta creaturarum omnium negatione effulgentem in caligine; ſed in creaturis, in Scripturis, & myſterijs totius tuæ in terris œconomiæ, & in tuis Sacramentis non tam contemplantur, quàm meditantur. Alia eſt eorum viciſſitudo, dum modò in varias tentationes atque afflictiones incidunt, modò conſolationibus recreantur & virtutum prouentu. Dediſti enim tu & Apoſtolis, & Sanctis tuis, ſapientiam & vim, tum etiam induſtriam ſpiritus; quæ faciunt vt nihil moueantur illarum rerum viciſſitudinibus, quin fructum potiùs vtrinque capiant in te vberrimum, de hoſtibus etiam ſuis victoriam ſalutarem adipiſcantur, depugnantes vtraque manu expeditè & generosè. Hæc, pie Domine, conſidero in Sanctis tuis, & video te ſimiliter nos docere: confuſio cooperit faciem meam, & cor meum vehemens dolor occupat. Liberaſti tu quidem nos, ſancte IESV, ab illa infirmitate & ſcandalo, quod in tua paſſione & morte paſſi ſunt Diſcipuli; quam fragilitatem tu in noſtrum fidei robur reuocaſti: at enim in meditatione paſſionis tuæ & mortis, vt non vacillet fides noſtra, tamen quanta ſterilitas cordis nos tenet! Quis enim ſentit tuos dolores? quis cruciatus, ignominiam, contumelias tuas, vulnera, mortem ipſam, corde & intimo ſpiritus ſenſu percipit? Quis verò fontem ibi videt apertum tuæ bonitatis, ac magnæ illius tuæ miſericordiæ; & tunc maximè Deum cognoſcit, & ad eius potentias ſecretiores ingreditur? Quis præterea in tuæ mortis & ſepulturæ vel cõtemplatione vel meditatione mortem peccati ſenſu interno percipit, hoc eſt, veteris hominis mortẽ atque ſepulturam? Planè non videmus te, nullũ ſpiritus ſenſum in tua morte capimus, nullũ affectum interiorem ſentimus. Id ſi, quòd ſi mœrore cordis oppreſſi eſſemus, nobis contingeret, boni conſuleremus; verùm non ita eſt: ſed non videmus te, non ſentimus illa myſteria, propter mentis noſtræ cordiſque ſocordiam atque ignauiam. Et quidem conſequens eſt, vt qui nullum ſenſum ſpiritus recipit ex meditatione paſſionis tuæ & mortis, nullum porrò accipiat ex reſurrectionis: niſi quod peruersè ſæpenumerò agimus; pati tecum refugimus, gaudere auemus atque proſequimur. Et tamen ſi hinc contingat nobis lætitia, non illinc mœror; non erit illa ſolida, non ſincera lætitia: niſi enim tecum compatiamur, niſi tecum fuerimus mortui; non reſurgemus tecum, nec conglorificabimur. Da nobis, benigne IESV, vt myſteria paſſionis, mortis, & reſurrectionis tuæ in ſe piè ac profundè ita meditemur, vt inde deriuetur in corda & mentes noſtras fructuoſa & plena illorum myſteriorum deuotio, eademque in nobis ſentiamus, pati nos tecum, mori, reſurgere: vt hac cogitatione armati, in magna tranquillitate animi & pace viuamus, pleni bonis operibus in te. & quamuis vel vitæ huius fragilitate, vel etiam tuæ prouidentiæ ſuaui diſpoſitione, obueniant viciſſitudines conſolationum ac deſolationum; intimum tamen gaudium illud, & pax recondita in te, cor noſtrum deſerat nunquam. Ita fac per tua illa myſteria bone & magne IESV, qui es Deus benedictus in ſæcula. Amen.

Dionyſ. in myſtica Theo. & ad Dorotheũ.
3. Reg. 19.
Iacob. 1
Iudic. 3.
Pſal. 68.
Rom. 6. & 8.
1. Pet. 4.

DOMI-

A. *Ibidem hæc docet.*

B. *Mittit Christus Spiritum sanctum, quo diuino facto tria illa arguuntur.*

C. *Omnes homines adorant crucem, vnde arguitur mundus de peccato.*

D. *Ascendit Christus in cœlum, vnde monstratur eius iustitia, & confutatur mundus.*

E. *Dæmon profligatus, cui etiam per gratiam Spiritus sancti fideles dominantur.*

DOMINICA QVARTA POST PASCHA.

De eo, quemadmodum Spiritus ſanctus arguit mundum, &c.

IOAN. XVI. Anno XXXIII.

In cxxiij. imaginem Adnotatiuncula. *cxxiij.*
105.

A. *Ibidem hæc docet.*
B. *Mittit Chriſtus Spiritum ſanctum, quo diuino facto tria illa arguuntur.*
C. *Omnes homines adorant crucem, vnde arguitur Mundus de peccato.*
D. *Aſcendit Chriſtus in cælum, vnde monſtratur eius iuſtitia, & confutatur Mundus.*
E. *Dæmon profligatus, cui etiam per gratiam Spiritus ſancti fideles dominantur.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. XVI.

IN illo [a] tempore dixit IESVS diſcipulis ſuis: Vado ad eum qui miſit me; & nemo ex vobis interrogat me, Quò vadis? Sed quia hæc locutus ſum vobis, triſtitia impleuit cor veſtrum. Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis vt ego vadam. ſi enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos: ſi autem abiero, [b] mittam eum ad vos. Et cùm venerit ille, arguet mundum de peccato, & de [d] iuſtitia, & de [e] iudicio. De peccato quidem, [c] quia non crediderunt in me. De iuſtitia verò, [d] quia ad Patrem vado, & iam non videbitis me. De iudicio autem, [e] quia Princeps huius mundi iam iudicatus eſt. Adhuc multa habeo vobis dicere; ſed non poteſtis portare modò. Cùm autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. non enim loquetur à ſemetipſo: ſed quæcũque audiet, loquetur; & quæ ventura ſunt, annuntiabit vobis. Ille me clarificabit; quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis. Omnia quæcumque habet Pater, mea ſunt: propterea dixi, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis.

ADNOTATIO.

A. EOdem loco, cùm surrexisset à mensa, dixit Discipulis Christus, quæ hoc Euangelio recitantur: Vado ad eum, qui misit me; *sed per crucem & mortem*: & nemo ex vobis interrogat me, quò vadis? *sed hæretis in mea cruce & morte, & in timore vestrarum persecutionum. Itaque nihil aliud quàm tristitia & mœrore vos conficitis; nec ad fructum crucis meæ assurgitis, & gaudium quod pariet resurrectio mea, & in cælum ad Patrem ascensio. Audite igitur veritatem meam. Est vtile vobis futurum, vt vadā: neque enim aliàs veniet Spiritus sanctus, nisi ego vadam; quem, cùm ad Patrem abiero, mittam: Pater enim tunc illum mittet, simul illum ego mittam à Patre. Ego semper ero vobiscum, per Spiritum sanctum certa victoria & triumphus à me agetur: vici ego enim Mundum, Peccatum, Mortem, confeci iustitiam sempiternam, conculcaui Satanæ tyrannidem: hæc hactenus etiam egi, quæ tum per mortem consummabo.*

B. Mittit IESVS *è cælo Spiritum sanctum in Discipulos; quo dono & virtute tria illa designauit Spiritus sanctus, quæ prædicit acturum illum Christus. Nam fuit vehemens illa non Iudæorum solùm, sed omnium hominum redargutio: videntes enim increduli in credentes cæleste donum descendisse, & peccati arguebantur, & iustitiam Christi confitebantur; & non solùm illum iustum, sed iustificantem eos qui in ipsum crederent. Vnde consequebatur apertè, non ampliùs dominari mundo Satanam, sed Christum; & iudicium illud esse ac condemnationem omnis diabolicæ potestatis.*

C. Rursus omnes homines crucem adorant & Christum: qua in re sancti Spiritus virtus vehementer arguit peccati impios & incredulos. Intelliguntur autem hæc à sancto Spiritu fieri non vno tempore solùm, sed toto Ecclesiæ militantis decursu, vsque ad sæculorum consummationem, & iudicium ipsum vniuersale; in quo plenissimè hæc omnia consummabuntur, quæ hîc prædicit Christus agenda.

D. Item ascendit Christus ad Patrem: quæ ascensio & Spiritus sancti missio manifestè cōmonstrant Christi iustitiam, & illam qua ipse iustus est, & eam qua in eum credentes iustificat. Cùm enim misit Spiritum sanctum in Ecclesiam Christus, ei simul cum alijs donis claritatem suam communicauit; qua formaliter, qui in Christum credunt, iustificantur per Sacramētorum efficaciam, per opera item in Deo ex charitate facta.

E. Satan profligatus & victus à Christo. Hæc verò redargutio Mundi, cuius erat princeps Satan, fuit ab initio in Ecclesia clarissima. nam nō solùm in credentes & pios homines Dæmon non dominabatur; sed piorum ministerio per Christi inuocationem passim expellebantur & conculcabantur Dæmones, atque è suis idolis & templis eijciebantur. Vis ergo trium redargutionum hæc est: non crediderunt in Christum; quare Mundum de peccato condemnat Spiritus sanctus: abijt Christus ad Patrem, misit Spiritum sanctum per quem iustificat pios; quare illustris fit Christi iustitia, & palàm Mundi impietas: victus & conculcatus est Dæmon à Christo, quod & quæ dicta sunt, & piorum potestas in Dæmones demonstrat; ita à Spiritu sancto Mundus cum Dæmone simul iudicatur & condemnatur.

MEDITATIO.

Phil. 2. *Ioan. 14.* ABijsti, sancte IESV, ad Patrem; ad eius dexteram sedes, & in ipsius es gloria; misisti Spiritum sanctum ad nos, qui maneat nobiscum in æternum. itaque nos quidē non te interrogamus, *Quò vadis?* attamen nō aperimus oculos mentis nostræ, non sensum cordis; vt intelligamus, quàm fuerit nobis vtile, te à nobis corporali & sensili præsentia abesse: vt videlicet acciperemus Spiritum sanctum à Patre & à te, cuius virtute illustrarētur corda nostra & confirmarentur; illam verò tuam præsentiam sensilem expectaremus in finem temporum, cùm ad iudicandum orbem venies: interim Spiritus sancti consolatione essemus cōtenti, & sensibilem tui visionem mutaremus in spiritualem, quam nobis per virtutes, per dona, per beatitudines, & fructus spiritus subministras per Spiritum sanctum tuū. Hic sensus nobis est vtilior in hac mortalitate, quod, bone IESV, significasti tu Magdalenæ,

Ioan. 20. lenæ, cum noluisti ab ea tangi. Et tamen semper es nobiscum in Eucharistiæ tuæ Sacramento; & nonnumquam Sanctis tuis, ijs scilicet qui solent te aliqui in spiritu contemplari, appares de tua singulari benignitate. Hæc vtinã, Domine, vt verbis recẽsemus, ita intimo spiritus nostri sensu perciperemus, atque exprimeremus: sed nos, cùm repositam nobis tantam gratiã in hac tua abitione sciamus, illam tamen non agnoscimus; alia agimus, alia nos mouent, hæc non mouet: auertimus animum à spiritualibus, & ad sensualia applicamus; qui re vera luctus noster est: nam quid aliud, quàm luget spiritus, vbi sensus gaudet? Erige animum nostrum, Domine, & reconditæ virtutis tuæ magnitudinem nobis aperi. Atqui aperuisti iam, atque ob oculos omnium fidelium, atque adeò mortaliũ omnium, exposuisti triumphũ tuæ crucis. Triũphasti enim de hostibus tuis omnibus, Peccato, Morte, Mundo, Satana: expoliasti principatus, potestates, non solùm spirituum malignorum, sed Peccati, Mortis, Mũdi: omnem potentiam conculcasti & traduxisti palã, [Colos. 2.] ſtuæ crucis diuinam virtutem in luce tuæ veritatis manifestans, & illorum impotentiam atque ignominiam: in cruce tua, absorpta sunt illa [1. Cor. 15] omnia in victoria. Vbi enim est, ô Mors, ô Peccatum, ô Mũde, ô Dæmõ, victoria vestra? vbi vester stimulus? vbi vestra virtus? Expugnata sunt hæc omnia atque contrita per crucem tuam fortissime IESV. Solus igitur tu hunc triumphum agis de hostibus tuis, formosus in stola tua, & gradiens in multitudine [Isa. 63.] virtutis tuæ: conculcasti enim eos in furore tuo, & inebriasti eos in indignatione, & detraxisti ad terrã virtutem eorũ. Omniũ miserationum Domini recordemur & laudem, super omnibus quæ reddidit nobis Dominus, & super multitudinem donorum quæ largitus est nobis, secundùm indulgentiam suam, & secundùm multitudinem miserationum suarum. Hunc triumphum egisti, magne IESV, in cruce, & agis continenter per crucem. Neque verò hoc fuisti contentus triumpho; sed Spiritum præterea tuum misisti, vt ipse quoque Mundum triumpharet, & tuam victoriam & gloriam exaltaret. Quid enim Spiritus sanctus iam inde postquam à te missus est gessit? quid gerit? quid geret? Agit suum de tuis hostibus triumphum, confirmat tuum. Coarguit enim Mundum & conuincit gloriosissimè, vbi exaltata fide tua tam potenter, tam latè, tanta luce Euangelicæ veritatis in cordibus fidelium exorta & operibus illustrata, traducitur eorum peccatum & impietas, qui in te vel non crediderunt, vel non credunt, vel hereticè vel peruersè credunt. Agit præterea Spiritus sanctus de Mundo triumphum, ostendens te iustum, illum iniustum: Mundus enim te condemnauit ad mortem omni acerbitate, contumelia, & ignominia plenam, atq; inter latrones crucifixit; Pater verò cælestis te ad dexteram suam in cælo collocauit gloriosissimè. Mundus te vt blasphemũ & impium, vt seditiosum damnauit; iustitiam tuam & gloriam super cælos exaltauit Pater omnipotens, vt sit ipse, & tu iustus, & iustificentur per te qui ex fide sunt tua sancte IESV. Coarguitur enim palàm impietas & iniustitia hominum & peruersitas ex Euangelij tui luce & gloriã per Spiritũ sanctum tuum. Triumphat item Mundum & coarguit Spiritus tuus, vbi eius Principem demonstrat esse iudicatum à te vt victum: nõ solùm autem à te, sed ab his qui in te credũt, per te indies illum profligari ac vinci. Illa item tua est gloria, Christe IESV, quòd nos simul triumphas, hoc est, triumphare de hostibus tuis & nostris facis, per tui imitationem, per nostras passiones atq; operationes in te. Hæc omnia cùm ita sint, intelligo tamẽ, bone IESV, triumphos hos agi; non esse finem illis impositum. Triumphus agitur quidem de õnibus; verùm repugnant adhuc, negotiũ nobis exhibent hostes tui de tua singulari prouidentia. Huiusmodi igitur triumpho imponetur tũc terminus, vbi tradideris regnũ Deo & Patri, & euacuaueris omnem principatum, & potestatem, & virtutẽ; cùm mortale hoc [1. Cor. 15] nostrum induerit immortalitatem; accipient enim tunc hi triumphi consummationem & gloriam sempiternam. Agimus tibi gratias immortales, magne IESV, de tua in nos benignitate & triumphis tuis: fac porrò dignè triumphum nostrum à nobis agi de hostibus tuis & nostris, vt gloriemur in laude tua, & in virtute magnitudinis & gloriæ tuæ exultemus, & bonis operibus in te abundemus. Amen.

DOMINICA QVINTA POST PASCHA.

Orationis perfectio docetur.

IOAN. XVI. ANNO XXXIII.

In cxxiiij. imaginem Adnotatiuncula. *cxxiiij.*

106.

A. *Ibidem docet Christus Discipulos perfectionem orationis, quam essent habituri.*

B. *Consessus Christi ad dexteram Patris; vt intelligamus omnia nos impetraturos à Patre per Filium.*

C. *Significantur in splendore splendores æterni, in quibus generatus est à Patre Filius. Psal. 110.*

D. *Incarnatio, in qua prædestinatio Christi intelligitur.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. XVI.

AMen, amen [a] dico vobis: si quid petieritis [b] Patrem in nomine meo, dabit vobis. Vsque modò non petistis quidquam in nomine meo: petite, & accipietis, vt gaudium vestrum sit plenum. Hæc in prouerbijs locutus sum vobis: venit hora, cùm iam non in prouerbijs loquar vobis, sed palàm de Patre annuntiabo vobis. In illo die in nomine meo petetis: & non dico vobis, quia ego rogabo Patrem de vobis; ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis, & credidistis quia ego à Deo exiui. [c] Exiui à Patre, & [d] veni in mundum: iterùm relinquo mundum, & vado ad Patrem. Dicunt ei discipuli eius: Ecce nunc palàm loqueris, & prouerbium nullum dicis. Nunc scimus quia scis omnia, & non opus est tibi vt quis te interroget: in hoc credimus quia à Deo existi.

ADNOTATIO.

A. *CHristus docens perfectionem orationis. Idem locus, vbi eodem capite ostenderat Christus illustriorem spiritus sapientiam datum iri Discipulis, postquam ipse resurrexisset, ascendisset in cælum, & Spiritum sanctum in illos misisset. Addit verò nunc fore illis omnia, quæ ad fidei plenitudinem spectarent, per Spiritum sanctum apertiora; nec interrogaturos, vel oraturos vt solebant, hoc est, imperfectè.*

B. Sedet Christus ad dexteram Patris in cælo: orant verò Apostoli Patrem, sed manu designantes Christum, vt qui nomine eius Patrem orent. Significatur autem noua orationis perfectio, qualem antea non habuerant Apostoli: ex maiori enim intellectus luce, & voluntatis perfectiore in Deum affectu, noua ratio orationis emanat & efficacia; quæ facit, vt sola hæc videatur esse oratio, nō fuisse superiores. Propterea dixit Christus; Non petistis vsque modò: *confirmo tamen simul futurum, si quid petieritis perfectè in nomine meo, id est, in virtute omnium mysteriorum meorum, quæ erant tūc completa, si per plenitudinem meriti mei; quod omnia sitis accepturi, quæ ad nomen meum illustrādum petieritis à Patre. hanc orationis rationem, hanc perfectionem hactenus non habuistis; incipite iam hinc illam exerere, illi assuescere, hac doctrina & luce, quam nunc potestis accipere, bene animati.*

D. C. Annuntiatio & incarnatio Verbi diuini:

DOMINICA V. POST PASCHA.

Orationis perfectio docetur.

Ioan. xvi. *Anno xxxiij.* *cxxiiij*

A. *Ibidem docet Christus discipulos perfectionem orationis, quam essent habituri.*

B. *Consessus Christi ad dexteram Patris, vt intelligamus omnia nos impetraturos à Patre per Filium.*

C. *Significantur in splendore, splendores æterni, in quibus generatus est à Patre Filius; Psal. 110.*

D. *Incarnatio, in qua prædestinatio Christi intelligitur.*

diuini:namis fuit vnus exitus à Patre temporalis, cum quo coniunctus eſt æternus exitus, qui eſt generatio à Patre æterno. Hos exitus apertè pronuntiat Michæas 5. cap. Et egreſſus eius *(numero plurali, vt Hebraicè eſt, & in Septuag.)* ab initio à diebus æternitatis. *Vnus enim egreſſus planè eſt ab initio à diebus æternitatis, æternus ſcilicet: alius in prædeſtinionis excellentia; primogenitus enim eſt Chriſtus omnis creaturæ, eſt prædeſtinatus Filius Dei, tum temporalis miſſio proceſſit à Patre, qui eſt principium abſque principio, & è ſua æternitate miſit Filium, pro temporis plenitudine à ſe conſtituta.*

MEDITATIO.

VEnite, Fratres, ad vim perfectionemque orationis intelligendam ex ore IESV, æternæ omnipotentis Patris ſapientiæ. Docuerat quidem Diſcipulos ſuos excellentiſſimam orationem; quid igitur expectare ex præſenti orationis doctrina debemus? Summam cum illa, & ſalutaribus orationibus, virtutem & efficaciam eſſe copulatam oſtendit Diſcipulis ſuis Dominus, quodque ad illud vſque tempus non oraſſent in eius nomine; vel quòd tenuiter id fecerant; vel quòd facere non potuerant adhuc perfectè, quia myſteria œconomiæ Chriſti, per quæ petendum eſt, nondum erant conſummata; vel omnino idonei non erant ad petendũ per crucis Chriſti & paſſionis myſteria, qui adhuc illa non intelligebant. Docet ergo, quo pacto eſſent petituri; in eius videlicet nomine. Quid? Iam id non fecerant Apoſtoli? Ex Chriſti quidem inſtitutione & præcepto fecerant; ſed ita fecerant, vt collatione eius doctrinæ & lucis, quæ nunc illis offerebatur, in nomine IESV non videretur oraſſe. Accepiſtis igitur præclaram illam lucem orationis, & vim diuinam, ô beati Apoſtoli, hac Chriſti doctrina: ſumus nos veſtræ prædicationis & Apoſtolatus filij; docete nos, oramus per Chriſtum IESV-M, quemadmodum in nomine eius orare debeamus. Doce tu nos omnium nomine, beatiſſime Petre Apoſtolorum Princeps. Quod, obſecro, eſt nomen Præceptoris tui, in quo petere à Patre debemus in oratione? Eſt primum eius nomen ineffabile יְהוָה *Iehoua* te-
1.Pet.1. tragrammaton, cuius ſignificatum per *κύριος*
Exod.3. bis ego in epiſtola mea indicaui: vt Euãgeliſtæ,
Iſa.40. & alij noui Teſtamenti Scriptores, tum Ec-
1.Pet.3. Exod.3. cleſia Chriſti, non tantùm in veteri Teſta-
Pſal.33 mento, ſed etiam nouo, quoties ex veteri occurrit nomen tetragrammaton, non ipſum, ſed eius loco nomen *Adonai*, vel *κύριος*, vel *Dominus* ſcribunt. Hoc eſt primum nomen Chriſti, per quod, eiuſque ſignificationem, Patrẽ orare debemus; per quod vim diuinam accipere, & orationis & omnium actionum. Hoc nomen, hanc diuinitatem & in æterna generatione dedit Filio Pater, & in incarnatione communicauit atque vniuit illi humanitati in Filio: hinc omnia Chriſti opera creata, omnes actiones, paſſiones, mors ipſa vim accepit infinitam; Dei enim erant hæc omnia per illam humanitatem: quare ſumma hæc eſt virtus, ad quam ex alijs ſemper eſt penetrandum. Aliud eſt nomen Chriſti אֱלֹהִים *Elohim*, id eſt, *Deus*. quod propterea ineffabile non eſt (vt nec alia Dei nomina) quòd virtutem ſignificet aliquam à nobis ex Dei effectu intelligibilem. Eſt igitur hoc nomen actionis Dei infinitæ, vt שַׁדַּי *Schaddai* omnipotentiæ, ſiue infinitæ abundantiæ & miſerationum, אֲדֹנָי *Adonai* Dominij & auxilij infiniti. Itaque vim item accipiet veſtra oratio, ſi innitatur actioni, potentiæ, dominationi, & auxilio Chriſti infinito. Alia porrò nomina Dei ſimiliter exponentes, ex ſingulis ſingularem vim accipite orationis in Chriſto IESV. Ad hæc in nomine עִמָּנוּאֵל *Emmanuel* læto animo orate Patrem: eſt enim nobiſcum Deus Filius, eſt homo Dei Filius, qui luſit in orbe terrarum coram Patre, & iucundè qui- Prou. 8.
dem luſit exercendo ſuæ œconomiæ diuina myſteria, mortem etiam oppetens pro nobis ſumma cum animi promptitudine atque alacritate; qui poſuit in ſuis delicijs eſſe cum hominibus, & pro mortalium ſalute pati, & crucem ſubire. Hic eſt nobiſcum, in quo cùm perpetuò ſint Pater & Spiritus ſanctus, ſimul nobiſcum cũ illo eſt vniuerſa Trinitas ſuperbenedicta. Hoc nomen Chriſti facite vobis familiare, illi vos dedite, ô Filij, per illud orate: ſed nomen IESV adiungite, magnum illud, potens, & admirabile nomen, nobis propitiũ & ſalutare, Dæmonibus inimicum & formidabile; cui flectitur omne genu, cæleſtium, Phil. 2.
terreſtriũ, & infernorũ; per quod omnia nomina Dei, omnes eorum virtutes vobis conciliantur; quod cordium veſtrorum lumen

cæleſte

cæleste est, virium diuina restauratio, ignorantiæ sancta illuminatio; quod nostra est sapientia, iustitia, sanctificatio ac redemptio; atque adeò omnia in omnibus adimpletur IESVS: ex quo scilicet omnis virtus, omnis perfectio, omne bonum in omnes deriuatur, ac in omnibus consummat spiritus plenitudinem: in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ, bonitatis, & misericordiæ, & salutis æternæ absconditi sunt: verè enim IESVS ipse est Deus absconditus, Deus Israël Saluator. Hoc nomen, hunc IESVM altè cordibus vestris recipite, Filij: hinc vires accipite spirituales, vnde ad Patrem accedatis; per quem petatis, quicquid petitis à Patre; illud simul adhibentes nomen & obsecrationem, qua IESVS ipse in cælis apud Patrem vtitur. Non solùm enim inter nos vitam viuens mortalem obtulit Deo Patri labores suos, passiones, contumelias, vulnera, mortem, alia mysteria suæ œconomiæ omnia; sed nunc idem facit, continenter apparens vultui Dei pro nobis: ipsum enim habemus in cælo Pontificem æternum secundùm ordinem non Aaron, sed magni illius Melchisedech, habemus aduocatum & interpellatorem; offert enim se continenter apertè pro nobis incruentum, & impassibile, & sanctum Sacrificium, vnicæ illius perfectissimæ oblationis cruentæ atque passibilis viuā & diuinam memoriam & repræsentationem; quale nos docuit Sacrificium in Missa offerre pro viuis & defunctis in mysterio. Hoc igitur sectamini nomen, & rationem petendi à Patre per Missæ Sacrificium, per mortem & passionem Christi, per omnia eius & mortalis & immortalis mysteria: his nitimini in petitionibus vestris, non vestris meritis. etiam si Sanctorum meritis, tum etiam vestris vti potestis; non quasi vestræ virtuti innitamini sed Dei, qui sua dona voluit nostra esse merita in Christo, & rationes orationis exaudiendæ: neque enim non in nomine Christi petetis, siquid per merita Matris eius sacrosanctæ, si per Sanctorum merita postulatis. Petite simul in nomine *Christi*, quod nomen incarnationis Christi mysterium ostendit, & vnionis gratiam illam infinitam. Est enim Christus *vnctus*: sed à quo vnctus? à tota Trinitate. quo oleo? Spiritu sancto & virtute:

1. Cor. 1. Eph. 1. Isa. 45. Heb. 9. Ibid. 5. Act. 10.

quibus verbis summa illa vnio hypostatica significatur, qua *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.* Hæc igitur sint vobis præsidia & vires, quibus orationes & petitiones vestras fulciatis. Verùm audite: Hæ tam sublimes obsecrationes, (ex quibus alias omnes intelligere potestis) hęc tam efficax petitionis virtus obtinebit quæ petetis omnia, modò gratiarum actiones simul coniungatis; tum alia addatis, quæ Christus orationi addenda esse docuit, pietatem, fidem, perseuerantiam, & finem Deo dignum: neque enim omnis qui dicit, *Domine, Domine, ipse intrabit in regnum cælorum*: neque rursus qui in nomine Christi vtcunque petit, is continuò consequitur, quæ expetit. Illud etiam sciatis, opera bona, quæ feceritis Christi voluntatem sequuti, ea magnum habere momentum, vt in nomine Christi petentes petita recipiatis.

Ioan. 1. Matt. 7.

Fuit salutaris nobis hæc tua expositio doctrinæ Christi, Petre sanctissime; sed obsecro te, vt mihi declares præterea, quo pacto verba illa intelligantur, quæ hoc Euangelium præcedunt: *In illo die non rogabitis me quicquam.* Voluit bonus IESVS, antequam perfectum orandi modum nos doceret, docere imperfectiones nostras. *In die illo me non rogabitis quicquam*: quo die? Quando scilicet *iterùm videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis*: quando apertus vobis fuerit sensus, vt intelligatis Scripturas: cùm Spiritum sanctū accipietis, qui vos docebit omnem veritatem? tunc, quas vobis innuo, cognoscetis vestras imperfectiones petitionum & interrogationum præteritarum, & totam meditationis atque orationis rationem mutabitis. Percipietis enim illa multa, quæ modò non potestis portare; atque vt mei cognitionem perfectam accipietis, ita non petetis vel interrogabitis me quicquam: ex maiori enim luce ille ego, quem priùs cernebatis, illustrior vobis videbor: quare faciam ego, faciet Spiritus sanctus, vt plenitudinem scientiæ accipiatis. Propter hæc omnia mysteria agimus gratias quas possumus maximas Deo. Tibi item magnas Pastor noster & Patrone singularis Petre, & dicimus IESV Christo cum Ioanne Apostolo, Amen, Amen.

Ioan. 16.

A. *Vltima apparitio Christi in Cœnaculo montis Sion, vel vltimæ principium.*
B. *Christus discumbit cum Apostolis,*
C. *Exprobrat incredulitatem præteritam aliquorum; edicit ipsis, vt eant in mundum vniuersum, &c.*
D. *Circulis porro designantur, quæ continet Euangelium; & primum quidem docentur fidem, & baptizantur credentes.*
E. *Dæmonia eijciunt.*
F. *Loquuntur linguis.*
G. *Serpentes tollunt, vt Paulus, qui viperam excutit.*
H. *Si mortiferum quid bibunt, non eis nocet, vt Ioanni.*
I. *Super ægros manus imponunt et eos sanat.*
K. *Spectant ad curiositatem Apostoli, à qua deterret eos Christus.*
L. *Educit eos in montem Bethaniam versus, ducens secum pompam angelorum & animarum.*

ASCENSIONEM CHRISTI PRÆCEDENTIA PROXIME.

MAR. VLTIMO. LVC. XXIIII. ACT. I.

In cxxv. imaginem Adnotatiuncula. cxxv.

147.

A. *Vltima apparitio Christi in cænaculo montis Sion, vel vltimæ principium.*
B. *Christus discumbit cum Apostolis.*
C. *Exprobrat incredulitatem præteritam aliquorum; edicit ipsis, vt eant in mundum vniuersum, &c.*
D. *Circulis porrò designantur quæ continet Euangeliũ; & primùm quidem docentur fidem, & baptizantur credentes.*
E. *Dæmonia eijciunt.*
F. *Loquuntur linguis.*
G. *Serpentes tollunt; vt Paulus, qui viperam excutit in ignem.*
H. *Si mortiferum quid bibunt, non eis nocet; vt Ioanni.*
I. *Super ægros manus imponunt, & eos sanant.*
K. *Spectant ad curiositatem Apostoli, à qua deterret eos Christus.*
L. *Educit eos in montem Bethaniam versus, ducens secum pompam Angelorum & animarum.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MAR. XVI. LVC. XXIIII. ACTOR. I.

NOuissimè [a] [b] recumbentibus illis vndecim apparuit: & [c] exprobrauit incredulitatem eorum, & duritiam cordis; quia ijs qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt. Et dixit eis: Eũtes in mundum vniuersum, prædicate Euangeliũ omni creaturæ: qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur. Signa autẽ eos [d] qui crediderint, hæc sequẽtur: In nomine meo [e] Dæmonia eijcient: [f] linguis loquentur nouis: [g] serpentes tollent: & si [h] mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super [i] ægros manus imponent, & bene habebunt.

Et conuescens, præcepit eis ab Ierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris. Quam audistis (inquit) per os meum: quia Ioannes quidem baptizauit aqua, vos autẽ baptizabimini Spiritu sancto non post multos hos dies.

vos autem sedete in ciuitate, quoadusque induamini virtute ex alto.

Igitur qui [k] conuenerant, interrogabant eum, dicentes: Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israël? Dixit autem eis: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua

MAR.

MAR. XVI.	LVC. XXIIII.	ACTOR. I.
		potestate: sed accipietis virtutem superuenientis Spiritus sancti in vos, & eritis mihi testes in Ierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vsque ad vltimum terræ.
Eduxit autem eos foras in Bethaniam.	Et Dominus quidem IESVS postquam locutus est eis,	*Et cùm hæc dixisset,*

ADNOTATIO.

August. de consensu Euang. li. 3. c. 25

A. F*Vit hæc penultima apparitio in cænaculo montis Sion, vel vltima principiũ, postquam è Galilæa redierant Discipuli Ierosolymam, & iussisset eos* IESVS *in ciuitate sedere, donec induerentur virtute ex alto: hinc enim eos versus Bethaniam duxit Christus, in montem Oliueti, vnde ad Patrem ascendit.*

B. Christus mensæ assidens cum vndecim Apostolis. Contemplare Christi maiestatem & gloriam, Discipulorũ fidem & animi deuotionem. Comedit igitur & bibit cum Apostolis, quo die ascensurus erat: priùs tamen quàm cibum caperet, illis dedit sanctam Eucharistiam. quod piè credi potest fecisse Christum, quoties cum Discipulis post resurrectionem manducauit & bibit.

C. Ad prandium exprobrauit Christus nonnullorum præteritam incredulitatem, ad eorum & nostram fidei confirmationem; quasi nobis præcipiens, qui eum non vidimus resurrexisse, vt ijs & qui viderunt, & qui non videntes crediderunt, credamus: quibus verbis dedit Christus vim fidei quæ nos attingit. Porrò non videtur alienum dicere prandium; nam eodem die ascendit Christus, postquam cum Discipulis mãducauerat; quare cæna non videtur fuisse. consuetudo autem antiqua erat Iudæis bis in die cibo refici; nam coruus Eliæ 3. Reg. 17. panem & carnes manè detulit & vesperi; & ad mare Tiberiadis ad prandium inuitat Discipulos Christus. Edixit verò illis, vt eant in mundum vniuersum, & prædicent, &c. Circulis porrò designantur quæ continet Euangelium.

D. Et primò quidem docentur fidem & credunt: deinde baptizantur Catechumeni: partim verò merguntur in fontem, partim effunditur in capita Catechumenorum aqua, vt significetur varius ritus Ecclesiæ. Porrò infantes iuris diuini interpretatione, quod traditione accepit Ecclesia, credunt, vbi legitimè baptizantur, in fide Innocen.
Ecclesiæ; quæ supplet eorum fidei actum, quem extr. de
non habẽt; habitum dat Sacramentum, & facit bap. & eius ef.
fideles. Describuntur alijs circulis, quæ prædixit fect. c.
Christus consequutura eos, qui crediderint. Non maior.
dixit, qui crediderint & baptizati fuerint: *nã* Aug. 23. epist.
& credentes non baptizatos hæc signa sequi po- Dionys.
terant; loquutus est enim Cornelius linguis, & de Eccl. hier. ad
sui ante baptismum. Fides porrò facultatem ha- fin.
bet signorum, vbi signorum est necessitas; quemadmodum initio Ecclesiæ non solùm vniuersalis ex Scripturis sacris accepimus, sed in principio particularium, vt in historijs particularium ecclesiarum legimus, & in noui orbis atque Indiarum videmus. Idem apud Ioannem prædixit Christus: Amen amen dico vobis: qui in me Ioan. 14.
credit, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet. *Significauerat verò facienda signa, vbi necessaria ea essent propter incredulitatem:* Non creditis, *inquit*, quia ego in Patre, & Pater in me est? alioqui propter opera ipsa credite: *subdit autem ea quæ diximus. Idem exponit Paulus*: Linguæ, *inquit*, in signũ 1. Cor. 14
sunt, non fidelibus, sed infidelibus; prophetiæ non infidelibus, sed fidelibus.

E. Primum igitur signum Dæmonum eiectio est, quæ in circulo repræsentatur.

F. Multitudini loquitur credens fide munitus, & dono spiritus ornatus linguis varijs, Dei magnalia & Christi eius.

G. Excutit Paulus in ignem viperam, quæ eius manum inuaserat in insula Melita post naufragium.

H. Bibit venenum lethiferum Ioannes Euangelista absque vllo detrimento.

I. Imponuntur manus super infirmos virtute fidei in nomine IESV, *& sanantur infirmi. Similium signorũ erat vis in fide, & est adhuc, sicubi*

ſicubi neceſſarium eſſet, vel omnino ad Dei maiorem gloriam ſpectaret miraculum, vel ad manifeſtandam Sancti alicuius viri virtutis excellentiam, aut etiam opportunum eſſet diuina volũtate. Simul intelligimus myſticè efficaciam eſſe datam fidelibus & pijs hominibus ad opera ſpiritualia deſignanda: nam & Dæmones eijciunt, cùm prauos homines à peccato reuocant; linguis loquuntur, vbi ex ſpiritus abundantia ſingulari quadam luce & efficacia de rebus diuinis & ſpiritualibus verba faciunt; tollunt ſerpentes, quando & à ſe, & ab alijs Dæmonũ impetus abigunt & frangunt; illud etiam & in ſe aſſequuntur, & in alijs efficiunt, vt ſi quid Mũdus, ſi quid Caro in animam infuderit veneni, id vt ne noceat: tandem ſanãt pij ſuas infirmitates ſpirituales & aliorum in nomine IESV *Chriſti. Addidit autem* IESVS, *ne ab Ieroſolymis diſcederent; ſed ſederent in ciuitate, quouſque induerentur virtute ex alto; & expectarent Spiritus ſancti aduentum, quo, & igne, eſſent illis paucis diebus baptizandi.*

K. Inde verò occaſionem accipientes Diſcipuli (qui audierant, qui eſſent credituri, eos ſigna facturos ampliſſima, & Spiritus plenitudinem eſſe accepturos) ſpectarant ad terrenum regnũ, quibus ſpirituale promittebatur & cæleſte; & planè exiſtimarunt, curioſè quidem, eſſe ſibi de fine ſæculi interrogandum. Ad hunc igitur ſenſum reſpondet Chriſtus, ac prohibet illam curioſitatem, quam videbat & in Diſcipulis tunc eſſe, & in alijs eſſe futuram: Non eſt, *inquit*, veſtrûm noſſe tempora vel momenta, quę Pater poſuit in ſua poteſtate.

L. Poſtquam IESVS *præcepta dederat Apoſtolis; eduxit eos cum alijs Diſcipulis verſus Bethaniam, in montem Oliueti: ita enim interpretari poſſumus illud:* Eduxit eos foras in Bethaniam: *rationem ſcilicet itineris explicat Lucas; iter accepiſſe Chriſtum quà ad Bethaniam itur, ſed ſubſtitit tamen in montis Oliueti vertice, vnde aſcendit ad Patrem. Nam certum eſt, conſentientibus omnibus Interpretibus, ex monte Oliuarum aſcendiſſe Chriſtum in cælum, non è Bethania. Contemplare verò Chriſti diuinam potentiam in hoſtili ciuitate, vbi ante quadrageſimum primùm diem fuerat cum ſumma ignominia & cruciatu necatus, media luce per totam vrbem educere ipſum palàm Diſcipulorum multitudinem per portam Auream; pandere ante eos viam ſupernè, alijs non conſpicuum; tranſire verò Diſcipulos iuxta templum, vbi ſolebat eſſe hominum concurſus perpetuus & frequens; progredi ad illuſtrem & imminentem vrbi montem, nec quiſquam aut commouetur, aut impedire cogitat vel audet concurſum vel multitudinem. Voluit videlicet tunc pati Chriſtus, nunc glorioſè ad Patrem aſcendere Dominus cæli & terræ.* Luc. vlt. Act. 1.

ASCENSIO CHRISTI IN CÆLVM.

LVC. XXIIII. MAR. XVI. IOAN. XXI. ACTOR. I.

In cxxvi. imaginem Adnotatiuncula. *cxxvi.* 148.

A. *Intelligitur perueniſſe ad verticem montis Oliueti cum cæleſti cœtu.*

B. *Hinc cùm omnium in ſe oculos animoſq; conuerſos cerneret, benedicens eis, aſcendit in cœlum.*

C. *Splendidiſſima exceptus nube ab oculis eorum eripitur: pompa Angelorum & animarum: coniungunt ſeſe plurimi Angeli è cælo, qui in iubilo & voce tuba venientem excipiunt.*

D. *Apoſtolis intuentibus in cælum euntem.*

E. *Duo Angeli candida veſte inſignes pranuntiant Chriſtum pari maieſtate & gloria ad iudiciũ vniuerſale eſſe venturum.*

F. *Redeunt domum, & ſunt aſſiduè in templo, laudantes & benedicentes Deum; quod non potuit imago exprimere.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. XXIIII.	MAR. XVI.	IOAN. XXI.	ACTOR. I.
a & eleuatis manibus ſuis benedixit eis. Et factum eſt, b dum benediceret illis,			*videntibus illis eleuatus eſt:*
receſſit ab eis, & b ferebatur in cælũ.	aſſumptus eſt in cælum,		
			& c nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum.
	& ſedet à Dextris Dei.		
			Cumq; d intuerentur in cælum eũtem illum, ecce e duo viri aſtiterunt iuxta illos in veſtibus albis; qui & dixerunt: Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cælũ? Hic IESVS, qui aſſumptus eſt à vobis in cælũ, ſic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cælum.
Et ipſi f adorantes regreſſi ſunt in Ieruſalem cũ gaudio magno.			*Tunc reuerſi ſunt Ieroſolymam f à monte qui vocatur Oliueti, qui eſt iuxta Ieruſalem, Sabbati habens iter.*

ASCENSIO CHRISTI IN COELVM.

Mar. xvi. Luc. xxiiij. Ioan. xxi. Act. i.

A. *Intelligitur peruenisse ad verticem montis oliueti cum coelesti cœtu.*
B. *Hinc, cum omnium in se oculos, animosq; conuersos cerneret, benedicens eis ascendit in cœlum.*
C. *Splendidissima exceptus nube ab oculis eorum eripitur, pompæ Angelorum et animarum coniungunt sese plurimi Angeli è cœlo, qui iubilo, & voce tubæ venientem excipiunt.*
D. *Apostolis intuentibus euntem in cœlum.*
E. *Duo Angeli candida veste insignes præmunciant Christum pari maiestate, et gloria ad iudicium vniuersale esse venturum.*
F. *Redeunt domum, & sunt assidue in templo, laudantes & benedicentes Deum, quod non potuit exprimere imago.*

LVC. XXIIII. MAR. XVI. IOAN. XXI. ACTOR. I.

Et erant semper in templo, laudantes & benedicentes Deum. Amen.

Illi autem profecti prædicauerunt vbique, Domino coöperante, & sermonem cōfirmante sequentibus signis.

Sunt autem & alia multa, quæ fecit IESVS: *quæ si scribātur per singula, nec ipsum arbitror mūdum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.*

ADNOTATIO.

AD [a] verticem igitur montis cùm peruenissent, constitit Christus, constitit tota Angelorum & sanctarum animarum cælestis pompa: nec mora, cùm intenti in eum ora fixissent Apostoli & Discipuli, ac corda recrearent dulcissimo eius conspectu, exspectantes eius in cælum ad Patrem ascensionem, incepit bonus ac sanctus IESVS *eleuatis in Discipulos manibus illis benedicere.*

B. Et factum est, cùm illis benediceret, eleuatus in aëra propria virtute ferebatur in cælum; circumfusa sequebatur Angelorum & animarum multitudo: suscepit autem illum nubes à Discipulorum oculis. O benigne & omnipotens Domine IESV, *benedic & nobis. Num vnam habuisti dumtaxat benedictionem? Benedixi & tunc vobis & Ecclesiæ, & meam effundo continenter in eas animas benedictionem & dona, quæ similiter se comparant me iuuante, atque erant Discipuli tunc comparati.*

C. Suscipitur à candidissima atque amœnissima nube IESVS, *in qua obuiā ei processerat è cælo cælestis militiæ exercitus innumerabilis: his se coniungunt Angeli, qui Christum è terris ad cælum sequebantur, & sanctæ animæ: laudant omnes Deum, celebrant cælesti prædicatione & iubilo totam vitæ, mortis, ac resurrectionis, & ascensionis Christi dispensationem, vniuersa miracula, doctrinam, mysteria omnia hominis Dei Christi* IESV *laudibus in cælum, & in omnem diuinitatem efferunt. Accurrunt qui elementa & species creatas gubernant Angeli; hi, & qui orbes omnes mouent, obsequium & laudem Deo & Domino suo offerunt prætereunti. Penetratis omnibus cælis, constitit ad summam Empyrei cæli altitudinem* IESVS, *vbi ad dexteram Patris omnipotentis assedit; prouehens videlicet humanitatem ad diuinitatis vsque dignitatem, possessionem, atque authoritatem: distribuit singulis Sanctis suas gloriæ sedes, parat venturus, regnat in cælo gloriosissimè, à cælo in orbem terrarum potentissimè. In ascensu autem ortæ voces Angelorum è cælo obuiam venientium:* Quis est iste, qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra? *Respōdetur ab omnibus Angelis & Sanctis:* Hic est formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ. *Contrà hi illis imperāt:* Attollite verò portas Principes vestras, eleuamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ. *Respondent exultantes Angeli:* Quis este Rex gloriæ? *Alij omnes simul in iubilo:* Iste est Rex gloriæ; Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ.

D. Sed quid Apostoli & Discipuli interea? Intuebantur cum summa animi & admiratione & iucunditate euntem in cælum IESVM; *illorum enim mentem, cor, & spiritum trahebat suauissimè secum in cælum benignus* IESVS: *ipsi autem laudabant & glorificabant in iubilo mentis suæ Christum* IESVM, *& adorabant.*

Et cùm esset ab eorum conspectu in nubem receptus Christus, fixo tamen obtutu in cælum mentem intendebant.

B. Quod cùm facerent, ecce astant illis duo Angeli virorum figura & forma, vestibus albis talaribus ornati: hi eos reuocarunt ab illa oculorum intentione, & docuerunt in ipsis esse Christum vt promiserat, è cælo vsque in ipsis viuere, in ipsis operari: hanc esse exspectandam & amplectendam præsentiam, illam corpoream non esse tunc necessariam: eam exhibiturũ esse Christum in fine sæculorum, cùm ad iudiciũ veniet similiter atque nunc, vbi in cælum profectus est; propria scilicet virtute, in nube, in corpore glorioso, cum passionis suæ clarißimis cicatricibus, cũ omnibus Angelis & Sanctis suis, montem eumdem Oliuarum supernè occupans: in terra autem cum eis futurum & cum Ecclesia, realiter quidem, substantialiter, & inuisibiliter in sacræ Eucharistiæ Sacramento; inuisibiliter item sua virtute in sanctis animabus, nonnunquam etiam visibiliter. Confirmati & edocti ab Angelis Apostoli ingenti fuerunt gaudio delibuti, gratias egerunt Angelis reuerenter; cælum hi repetunt corpore exuti, Apostoli & Discipuli redeunt Ierosolymam lætitia magna exultantes: narrant omnia Mariæ Matri Virgini benedictæ, narrant cunctis mulieribus; quamuis illa in spiritu præsens omnia viderat: nisi velimus affuisse præsentem in montem, & beatam Virginem Matrem, & sanctas mulieres, cùm ascendit in cælum IESVS; *quod piè meditari possumus & contemplari, etiamsi nihil hac de re in Scriptura legamus.*

F. Illis verò diebus pleni spe Apostoli & Discipuli, exspectantes Spiritus sancti aduentum, versabantur quotidie in templo, laudantes & benedicentes Deum (huiusmodi verò non potuit exprimere imago) nec quisquam illos impediebat vel abigebat; ita volente & disponente Christo, donec acciperent Spiritus sancti virtutem, qua robur induerent diuinum & constans aduersus persequutores omnes.

MEDITATIO.

EGredimini adhuc semel Filiæ Sion celestis, & veri mysteriorum Christi contemplatores, & videte Regem vestrum ad suum regnum cæleste gloriosissimo triumpho ascẽdentem. Sed quid ego vos euoco? video enim vos continenter cum Rege vestro fuisse, contemplatas esse, & diuinis laudibus celebrasse eius de cælis descensum in vterum Virginis sacrosanctæ, tum è Virginis vtero natiuitatem in hunc mundum, Angelorum iubilum & cælestes hymnos & illic & hîc audiuisse, ad vitæ eius odorem & actionum cucurrisse, eas omnes in corde vestro conseruasse studiose & deuotè: substitistis verò in sponsi vestri cruciatibus, passione, & morte; fuistis illis angustijs conflictatæ acerbissimis, & sponso commortuæ & consepultæ; veram sumi mortificationem e Christi pœnis & morte spirituali experientia comperistis: resurrexistis autem cum Christo, mysteria illa multa & magna post resurrectionem Domini vestri intellexistis. Adest iam dies ille optatissimus, pretiosior longè dies quàm aurum & obrizum, quã lapis omnis pretiosus, ac dulcior melle omni & fauo: huius diei lux terram cælo coniungit. *Isa. 13.* Sed exponite mihi, obsecro, Sorores nostræ, animæ Christo dilectæ, quæ frequẽter lætam hanc celebratis solennitatem, quæ cum Christo in cælum subinde ascenditis, cum ipso cõsidere in cælestibus soletis, exponite Christi ascensionis mysteria; nec meam indignitatem respiciatis: atque adeò oro vos, vt à Christo Domino impetretis, ne mea socordia vestram impediat eruditionem. Audite igitur Fratres.

Ascensiones dedit Dominus Deus, & certas exaltauit vias, nõ solùm in corde hominũ, sed etiam Angelorum; verùm eorum qui auxilium in Deo ponunt: solus Deus, solæ personæ diuinæ ascendere non possunt, cùm sit Dei infinita celsitudo. Potuit Lucifer ascendere & beatus esse; verùm fuit eius ascensionis libido peruersa & pestilens: non enim posuit in Deo, sed in se auxilium. Dixit enim in corde suo: Ascẽdam ad beatitudinem, conscendã super astra cæli, exaltabo solium meũ super omnes Angelos, proueham meam gloriam, sedebo in monte testamenti, sublimitatem meam & solium erigam, conuentũ meũ habebo ad cæli cardinem supremum: ascendam super altitudinem nubium, Angelorum omnium influxus in suos inferiores, & operationes mihi arrogabo, illas ego faciam. Et has quidem ascensiones in corde suo disposuit sua ipsius virtute: itaque dixit; Euadam Altissimo similis, neque eius operâ indigeo vllâ. *Isa. 14.*

vllâ. Fuit hæc Luciferi aſcenſio ſtolidiſſima, & ſuprà quàm dici poſſet peſtifera; tertiam Angelorum partem peruertit. Quo factum eſt, vt qui ex diuino auxilio & gratia per humilitatis deſcenſum ſalutarem mereri potuit, vt in cælum aſcenderet, & ſempiternam beatitudinem; iuſto tamen Dei iudicio & potentia in infernum ſit detractus, & in profundũ
Apoc. 12. lacus, magno prœlio à Michaële & eius Angelis ſuperatus, atque in terram cum deſertoribus ſpiritibus proiectus. nam vbicũque eſt, illic ſecum ignem ſuum circumfert, ibi ſuum habet infernum & lacum. Proiectus è cælo Satan perpetuò idem dicit,& obſtinatus dicit, horrendum frendens in ſua condemnatione: Aſcendam, exaltabo, ſedebo, aſcendam, ſimilis ero Altiſſimo: ſimiliter fremũt Dæmones omnes. Quod cùm non poſſint aſſequi, & pœnas dent æternas quòd voluerint;ad idẽ tamen homines numquam ceſſant inſtigare impotenter,Deo ad mortalium ſpirituale exercitium, & pietatis prouentum illud permittente, & ad diuinitatis gloriam; ita fit ad pœnam ſpirituum malignorum ampliorem. Ita
Gen. 3. Euæ inſibilauit: *Eritis ſicut Deus,ſimiles eritis Altiſſimo*:ſimiliter obtrudit omnibus. ſed qua via? per ſuperbiam & inobedientiam. quemadmodum ego feci, ita vos me imitamini,& in cælum aſcendetis, nec vobis humi erit rependum. Nam quorſum nititur omnis tentatio,niſi vt deſerto Deo per ſuperbiæ ſpiritum peruerſas aſcenſiones ſtatuamus, & noſtras cupiditates adoremus, atque adeò Diabolum inſtigatorem quaſi pro Deo in cælo collocemus & veneremur? quo ipſi nihil acceptius eſſe poteſt. Et hoc quidem machinatur Diabolus, etiam apud fideles homines dolosè, quod in infidelibus & hæreticis apertè & impudenter facit; vt exaltent Satanam ſupra aſtra cæli, ſtatuant in monte teſtamenti, & in lateribus Aquilonis, & euehant ſuper nubiũ altitudinem, neque tantùm faciant ſimilem Deo, ſed Deum; quod ipſe tamen auſus non fuit expetere. Itaque & Satan, & eius ſatanici ſpiritus, & præuaricatores homines in aſcenſiones inſanas ſtolidiſſimè iucumbunt & miſerrimè. quod dum faciunt, nihil aliud quàm in deſcenſiones, & caſus calamitoſos incurrunt. ſic enim ſignificauit Dauid, cùm dixit:
Psal. 72. *Deiecisti eos dum alleuarentur*. ſic vidit ma-
Luc. 10. gnus IESVS Satanam de cælo cadentem, & qui eius aſcenſiones ſequuntur in ſuis ſuperbijs cadentes. Contrà verò omnipotens Deus exaltauit ſemper humiles deſcenſiones, Luc. 1.
& in ijs ſummas aſcenſiones cõſtituit in Chriſto, quem mortalibus propoſuit humilitatis exemplum excellentiſſimum. Quid enim aliud carnem ſumens Filius Dei, quid, cùm crucifigi ſe paſſus eſt, quàm deſcenſiones diuinas nos docuit, in quibus diuinæ eſſent adſcenſiones? Nam propterea exaltauit ipſum Philip. 2.
Deus,& dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen. O potentes Chriſti deſcenſiones! ô excelſas humilitates! Vides, beſtia Lucifer,tuas aſcenſionum amentias ſubuerti atque præcipitari, ſublimari verò ſubmiſſiones à Deo in Filio ſuo? Quid altius Filio Dei? ſi enim exaltari altiùs non potuit in diuinitate, cùm conſubſtantialis ſit Patri ſuo & coæternus; tanto tamen odio inſanas tuas aſcenſiones habuit Deus,tanto amore humiles deſcẽſiones complexus eſt,vt voluerit carnem Filiũ ſuum ſumere, in qua poſſet deſcendere atque humiliari. Quis enim maior eſſe deſcenſus poteſt, quàm ſi infinitus fiat finitus; immortalis mortalis,& mortuus? Hoc factum in Chriſto eſt, & quidem perfectiſſimè per hypoſtaticam diuinæ naturæ & humanæ in diuina perſona vnionem. Simul ad hanc deſcẽſionem aliquos adiunxit Chriſtus diuinos deſcenſus & humilitates: ſubmiſſè natus, nutritus, verſatus inter homines eſt; donec in illam ſe daret paſſionis, crucis, & mortis vltimam exinanitionem, & deſcenſus profunditatem: cum qua coniunxit & illum ad inferos deſcenſum; vt nihil eſſet vel humilitatis vel deſcenſus, quod non obiret excelſus IESVS. Diſponebat autem diuinas aſcenſiones in corde ſuo & pro ſe & pro nobis: illæ enim ſubmiſſiones, fontes erant diuini earum quæ ſunt conſequutæ exaltationum. Aſcendit ex inferis ad vitam, non qualem poſuerat pro nobis, ſed ad immortalem & cæleſtem; tandem excellentiſſimo triumpho in cælum aſcendit.

Impleſtis, Filiæ Sion, mentem & cor meũ pijs & ſalutaribus deſcenſionibus atque aſcẽſionibus. Intelligimus diſponendas quidem Psal. 83.
ſemper eſſe aſcenſiones in cordibus noſtris; ſed in auxilio & gratia, quam nobis obtulit Chriſtus: verùm illud præterea à vobis poſtulamus pro veſtra charitate in omnes, vt hodiernæ aſcenſionis myſteria nobis exponatis. Audite illud primùm, præparanda eſſe corda veſtra feruenti humilitate & oratione, ad ſalutarem aſcenſionis Chriſti cum Angelis & Sanctis eius meditationem, & cogitandum

ascensionem illam nostrarum esse ascensionum causam. Ascendit enim Christus in cælum quà erat homo, & ad diuinam illam sublimitatem, & gloriam, & potestatem; vnde intelligimus ad nos diuinam bonitatis eius efficaciam deriuari, vt ex alijs Christi mysterijs. quæ virtus suo etiam gradu per piam meditationem & cōtemplationem communicatur: ea verò in nos vberiùs influit, si verè Christo vniamur fide, spe, & charitate, diuinis virtutibus, & Spiritus sancti donis. Obierat iam suã in terris legationem Dominus: nihil aliud quã finis erat imponendus, & consummatio mysteriorum omnium; vt non solùm mortuus esset Christus propter peccata nostra, & resurrexisset propter iustificationem, sed vt in cælum ascenderet propter nostram glorificationem. Celebranda est, Fratres, perfecta

Ephes. 4. Christi ascensio. *Is* enim *qui ascendit, ille est qui descendit primùm ad inferiores partes terræ ex morte*; vt nullus esse possit adscensus maior, siue vnde ascēdat consideretur, siue quò. En Christus consistit in monte Oliuarum summo misericordiæ opere & charitatis impleto; consistit in eo monte, super quem stabit, cùm venerit iudicare viuos & mortuos: significat verò se ad cęlum ascēdere, vt ad dexteram Dei Patris sedeat, & illam iudicandi potestatem accipiat. Ascendis, Christe IESV, in cælum; & tamen tu montem Olіueti fecisti cælum & paradisum: vbi enim cælum

Colos. 2. & paradisus, nisi vbi habitat Deus? At in te inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Vbi cælum & paradisus, nisi vbi videtur Deus à sua creatura? At hìc videtur Deus ab Angelis, & eò magis hoc videtur cælum quàm illud fuerat hactenus, quia hìc etiam ab anima tua videtur Deus, non solùm ab Angelis, videtur ab animabus omnibus quas è Limbo eduxisti. Hìc præterea est Mater tua, quæ eximium est paradisi ornamentum; sunt tui Apostoli & Discipuli; est Ecclesia tua Sponsa. Cur autem in cælum vis ascendere, benigne IESV? mane nobiscum Domine: hinc potestatem exercere poteris in cælo etiam, non solùm in terra; ascendes autem posteaquam iudicaueris orbem vniuersum. Non placet iste affectus vester mihi. vos me cognoscere, me frui velletis secundùm carnem; at contrà oportet. similiter scilicet qui ad meam ascensionem conuenerant cogitabant vel desiderabant; at ego illam cogitationem compescui, & meam quidem præsentiam corporalem non abnui; sed quando esset futura, in eo interdixi ne essent curiosi: simul significaui, quæ dicitis, omnia & potentiùs, & gloriosiùs, & decentiùs è cælo me esse facturum; voces Prophetarum adimplendas, neque mihi expectandum vt præmium laborum accipiam. Est alioqui fructuosius prorsus futurum, vt quem affectum nunc sentitis, illum exuatis, & in spiritualem conuertatis; vt fides vestra alatur, & sincera in me charitas, donec venero ad finem sæculorũ, vbi præsentia mea corporalis nihil imminuet animorum perfectionem, sed augebit etiam diuinitùs in gloria sempiterna. Erat conuentus cælestis in monte cum Christo: contemplamini verò Christum, eius diuinitatem, summam animæ gloriam & corporis, gesta ea omnia considerate; ea omnia animum vestrum implebunt diuina luce & suauitate. Recreabit quidem animum vestrum conspectus militiæ Angelorum & animarum beatarum, Virginis Matris Dei sacrosanctæ, Apostolorum, Discipulorum, sanctarum mulierum, Ecclesiæ ipsius; verùm ad se trahet Christus totam animæ vestræ intentionem, totum cordis affectum. Illic omnia vestra desideria reficientur, ibi mentis tenebræ dissipabuntur, succedet splendor cælestis luminis: ibi voluntas summum bonum inueniet, in eo cōquiescet; ibi degustabitur significatio quædam gloriæ sempiternæ. Simul intelligetis non ablatum iri dona illa à vobis per ascensionem Christi in cælum, sed ea cum Christo ascendente cælestes ascensiones atque accessiones esse acceptura. Charitate autem in Christum inflammabimini, vbi illum videritis ascendere, & proficisci in gloriam suam. Neque mouebit vos, quòd præsens non sit corporaliter atque visibiliter; mouebit magis & placebit, quòd Mich. 2.
viam ante vos aperuerit, quòd sedeat ad dexterã Patris, quòd considere vos faciat in cælestibus in spiritu, quòd sedes æternas inter Angelos vobis paret, quòd Ecclesiam inde & animas vestras gubernet, quòd inde in cælo & in terra regnet, quòd humanam naturam in cælum euexerit, quòd hoc diuino facto docuerit cælestem vitam nobis esse viuendam, non terrenam. Summã ergo dedit lætitiæ causam ascendens in cælum magnus IESVS. Nec indoluerunt Discipuli illo in cælum ascendente; mirati sunt potiùs diuinam eius potentiam & maiestatem: itaque magno cum gaudio Ierosolymam reuersi sunt; ita erant Luc. 24.
inflam-

inflammata omnium corda diuina luce atque suauitate. Sentiebant igitur in se, quod in Christo videbant; afficiebantur enim diuinitùs gestis omnibus Christi: quocirca, cùm primùm leuauit manus IESVS, leuari simul inceperunt omnium corda, & spiritus exultare, & assurgere fixis oculis suauissimè in manus eius qui creauerat cælum & terram, quæ cruci affixæ fuerant pro mortalium salute. At quando sibi à Christo viderunt benedici, & simul attolli illum in aëra ad cælum, & vim diuinam è Christi manibus & benedictione in se aduerterunt illabi dulcissimè; simul intellexerunt mysterio fieri, quòd, dum benediceret illis, recederet; vt significaretur ad ascensum nostrum in cælum opus esse virtute cælesti; simul decessum illum corporalem & visibilem vim habere benedictionis, & quòd ab IESV recedente plura essent dona accepturi. Erant copulata omnium corda cum Christo ascendente: ascendebat Christus, ascendebant eorum corda in spiritu. Effundebatur è Christo, & eius ascensu, diuinorum vnguentorum cælestis fragrantia, quæ eliciebat illas voces: Vnguentum effusum ascensio tua magne IESV. Trahe nos post te, Deus IESV, in odorem vnguentorum tuæ ascensionis curremus, tecum ascendemus. Diligunt te quas fecisti tuę adolescétulæ, animæ purę, & amœnis floribus virtutum vernantes. Quòd si adolescentulæ currunt post IESVM, quid הָעַלְמָה *haalmah*, id est, illa Adolescentula, illa Virgo abscondita & sacrosancta, quæ IESVM concepit & peperit, Regem Regum, Emmanuelem IESVM, quæ omnium adolescentularũ est Regina? Quid hæc ascendente Filio, quid sentiebat, quid agebat? Id nos exprimere non possumus; tu scis, magne IESV, qui solus illa maior es, qui illam secundùm humanitatem tuam donis excellentibus ornasti. Ergo nobis illud est residuum, vt quantum fuerit eius gaudium, quanta exultatio, quàm sublimis animi eius ascensio, exponere nesciamus; tantùm confiteamur longè fuisse superiorẽ, quã omnium adolescentularum; & te in illius donis, magne IESV, benedicamus atque adoremus, & illam secundùm te. Prosequebantur te tua virtute ascendentem, excelse IESV, cum exultatione & iubilo Angeli & animæ sanctæ; Angeli etiam suis tubis clangebant tibi diuinas laudes, consequebatur in spiritu è terra te piorum Ecclesia; tui verò conspectum exhibuisti omnibus, benigne IESV, donec

Cant. 1.

oculi pleno obtutu assequi potuerunt: excepit te deinde nubes pręclara ab omnium oculis, vt poneres nubem currum & ascensum tuum. Et mirum non est, si libenter vtitur ministerio nubis sapiens IESVS, & in monte, & hîc, & ad iudicium veniens: voluit enim Ecclesiam suam significari per nubem, & in ea suam præsentiam, clementiam, atque fœcunditatem. Illud verò singulari priuilegio fecit Christus, vt principium fidei ascensionis eius in cælum constaret euidentia, finis & cõsummatio pura fide. Inde porrò celerrimo motu (ambulat enim super pennas ventorũ) Ps. 103. intulit se cæli empyrei altitudini summæ magnus IESVS: ibi à Patre exceptus diuino honore, & collocatus ad eius dexteram est: vt, vbi semper fuit quà Deus diuinitatis gloria, beatitudine, & iudiciaria potestate, quas ab æternitate cum Patre possidet; ibi collocaretur quà homo excellentissimè supra omnes creaturas gratia & gloria; & tanta esset eius gloriæ sublimitas, vt idẽ Dei honor simul vnitæ Dei humanitati deferretur, & in solio diuinitatis collocaretur Deus homo, mundum gubernaret, & particularibus iudicijs homines iudicaret, extremum illud & vniuersale iudicium in finem temporum reseruans.

Cùm hæc in cælo gerebantur, incomparabilis agebatur inter cęlites lætitia & iubilatio de alijs Christi mysterijs; illa etiam singularis, quòd Angeli suas vacuas sedes videbant impleri, & prospiciebant omni ex parte implendas, & concessuros electos homines cũ Christo in cælo in cõmunione gloriæ & iudiciariæ potestatis. Exultabant verò eò impensiùs beatæ animæ, quòd in se percipiebant illa bona compleri, esse cõplenda in alijs electis hominibus. Lætabantur se ab Inferno, & à Peccato, & Dæmonum sæua tyrannide & captiuitate liberatas, & in seruitutem gloriosam Dei omnipotentis esse assertas. Videbãt è Christi manibus omni benedictione plenissimis hominibus cõmunicari dona amplissima, cuius cõmunicationis à Patre acceperat ille facultatẽ. Silentio potiùs humili, & tacitis laudibus, quã verbis, qui agebatur in cęlo triũphus celebrari à nobis debet: sit Christo gloria sempiterna. Sed quid interea Apostoli? quid Ecclesia? Intentos in cælum oculos cuncti habebant. Sed quæ erat eorum meditatio & laus? Eadem illa quæ Angelorum, reuelante Christo; eadẽ cogitabant, & suaui fide contemplabantur, in illis recreabantur eorum corda & spiritus, &

laudabant Deum in excelsis. Sentiebant verò diuina virtute vt in Christo illa fieri, ita in se cum Christo: coniungebantur in ipsis spirituales illæ consolationes; quòd conuiuificati essent Christo, quòd conresuscitati: addebatur in gratiæ & consolationis cumulũ, quòd sentiebant se in spiritu per gratiam Christi singularem cælo inseri, ad consessum Christi leuari. Magnus triumphus agebatur in cælo, magna celebritas & exaltatio erat in terra: & in hoc quidem erant Apostoli omnes; verùm faciebat rerũ magnitudo, & spiritus refectio, quæ è cælo & Christo ad ipsos deriuabatur, vt non mente solùm, sed oculis & sensibus in cælum erecti essent. Quibus rerum externarum significationibus finem dederunt Angeli, quorum verbis confirmati quidem omnes in rebus spiritualibus sunt, & edocti tum alia, tum etiam illud, circumspectè vtendum & modestè in oratione exterioribus significationibus, vbi contingunt interiores consolationes; & in conuentu Ecclesiæ illas esse reprimendas, gaudium retinendum, & bonas animi inspirationes. Ita affecti Ierosolymam reuerterunt Apostoli è monte Oliueti, & cælestibus mysterijs; quibus vita nostra in cælos euocatur, vt etiam si anima in hoc corpore & sæculi necessitatibus viuamus, spiritu tamen continenter ad cælum spectemus, illuc ascendamus, illic viuamus; & sapiamus, non quæ in terra, sed quæ in cælo sunt, vbi Christus est in æterna gloria Patris sui. Hinc etiam discamus in oratione versari, & spiritualibus mentis leuationibus deuotè, sapienter, & fructuosè, ad gloriam IESV Christi Domini & Dei nostri. Amen.

Ephes. 2.

Colos. 3.

SACRA

A. *Hierusalem, & locus in monte Sion, in quo hæc facta sunt mysteria.*
B. *Cænaculum in ea domo, vbi instituerat Eucharistiam Dominus. Ibi erant sedentes.*
C. *Consident omnes ordine.*
D. *Sedet in medio beatissima Virgo Mater; omnes summa cum expectatione & deuotione.*
E. *Fit repente de cælo sonus tanquam aduenientis spiritus vehementis, & replet totam domum.*
F. *Apparent linguæ tamquam ignis, qui sedit super singulos. Et repleti sunt Spiritu sancto.*
G. *Incipiunt eloqui varijs linguis Dei laudes.*
H. *Ad hanc vocem conuenit multitudo, mente confunditur, stupent, mirantur, nonnulli tamen irrident.*
I. *Stans autem Petrus leuat vocem suam; concionatur ad illos diuina eloquentia & efficacia.*

SACRA DIES PENTECOSTES.

ACT. II.

In cxxvij. imaginem Adnotatiuncula. cxxvij. 149.

A. Ierusalem, & locus in monte Sion, in quo hæc facta sunt mysteria.
B. Cœnaculum in ea domo, in qua instituerat Eucharistiam Dominus: ibi erant sedentes.
C. Consident omnes ordine.
D. Sedet in medio beatissima Virgo Mater; omnes summa cum expectatione & deuotione.
E. Fit repentè de cælo sonus tamquam aduenientis spiritus vehementis, & replet totam domum.
F. Apparent linguæ tanquam ignis, qui sedit super singulos; & repleti sunt Spiritu sancto.
G. Incipiunt eloqui varijs linguis Dei laudes.
H. Ad hanc vocem conuenit multitudo, mente confunditur, stupent, mirantur; nonnulli tamen irrident.
I. Stans autem Petrus leuat vocem suam, concionatur ad illos diuina efficacia.

ACTVVM II.

ET cùm complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem [a] loco. Et factus est repentè de cælo [c] sonus, tamquam aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam [b] domum vbi erant [c] sedentes. Et apparuerunt illis dispertitæ [f] linguæ tãquam ignis, seditq; supra singulos eorum: & repleti sunt omnes Spiritu sancto; & [g] cœperunt loqui varijs linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Erant autem in Ierusalẽ habitantes Iudæi, viri religiosi ex omni natione quæ sub cælo est. Facta autem [h] hac voce, conuenit multitudo, & mente confusa est; quoniam audiebat vnusquisque lingua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes, & mirabantur, dicentes: Nonne ecce omnes isti, qui loquuntur, Galilæi sunt? & quomodo nos audiuimus vnusquisque linguam nostram, in qua nati sumus? Parthi, & Medi, & Elamitæ, & qui habitant Mesopotamiã, Iudæam, & Cappadociam, Pontum, & Asiam, Phrygiam, & Pamphyliam, AEgyptum, & partes Libyæ, quæ est circa Cyrenen, & aduenæ Romani, Iudæi quoque, & Proselyti, Cretes, & Arabes, audiuimus eos loquentes nostris linguis magnalia Dei. Stupebant autem omnes, & mirabantur, ad inuicem dicentes: Quid nam vult hoc esse? Alij autem irridentes, dicebant: Quia musto pleni sunt isti. Stans autem [i] Petrus cum vndecim, leuauit vocem suam, & loquutus est eis: Viri Iudæi, & qui habitatis Ierusalem vniuersi, hoc vobis notum sit, & auribus percipite verba mea. Non enim, sicut vos æstimatis, hi ebrij sunt, cùm sit hora diei tertia: sed hoc est, quod dictum est per Prophetam Ioël: Et erit in nouissimis diebus (dicit Dominus) effundam de Spiritu meo super omnem carnem: & prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ; & iuuenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia somniabunt. Et quidem super seruos meos, & super ancillas meas, in diebus illis effundam de Spiritu meo, & prophetabunt: & dabo prodigia in cælo sursum, & signa in terra deorsum; sanguinem, & ignem, & vaporem fumi. Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus & manifestus. Et erit, omnis quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit.

ADNOTATIO.

A. VRbs Ierusalem pars describitur, & mōs Sion; vt intelligatur venisse Spiritum sanctum in Discipulos in monte Sion congregatos, in eadem domo vbi sacræ Eucharistiæ sacramentum & sacrificium instituerat Christus; non in eodem cœnaculo, sed in superiori, vt antea ex traditione adnotatum est.

B. Cœnaculum amplum, vbi erant sedentes Apostoli & Discipuli in oratione suspensi, eodem die expectantes à Christo donum Spiritus sancti, quod promiserat. Erat autem omnium vnus animus & cor vnum suaui quadam deuotione perfusum: præparauerat enim eorum cor & mentem è cælo Christus, vt dignè Spiritum sanctum accipere possent & fructuosè.

C. Ceterùm rationi & Scripturæ consentaneum, quod traditio Ecclesiæ, & imaginum vsus habet, vt beata Virgo Mater MARIA interesset mysterio: perseuerabant enim post Christi ascensionē Apostoli vnanimiter in oratione & obsecratione, cum Maria matre IESV, & mulieribus, & cognatis eius. Act. 1.

D. Primarium igitur locum habebat in sacro consessu Mater Dei MARIA; circum ipsam ponè erant mulieres, ordine suo sedebant Apostoli & Discipuli. Venit beata illa hora tertia, quam non dubium quin Virgo Mater præsciret: & ecce mittunt Pater & Filius in sanctum cōsessum infinitum suum amorem, quem in æternitate spirant sibi consubstantialem & coæternum. Verùm quando, quo pacto, quibus signis? Hæc audiamus deuotè, Fratres, ac reuerenter. Completi erāt tunc primū dies omnes Pentecostes, aderat quinquagesimus dies post Pascha nouum, id est, post resurrectionem Christi, vbi vera illa completa est mortalium liberatio: mortuus enim Christus est propter peccata nostra, resurrexit propter resurrectionem nostrā & iustificationē.

E. Et ecce tibi derepentè factus est è cælo sonus. Repentinus sonus è cælo factus excitat atq; attrahit ad diuinitatem vehementissimè quidē, suauissimè tamen corda omnium; vehementiùs eorum, qui erant paratiores ad diuinos afflatus recipiendos: quare plenissimè excitauit atque attraxit cor Virginis Matris Dei MARIA, dein suo ordine reliquorum. Neque verò sonus ille tantùm erat, sed simul vox, vt appellat Lucas. Act. 1. Quid igitur significabat ille sonus, illa vox? Aperiri viscera misericordiæ & amoris Dei nostri Patris & Filij in Ecclesiam; mitti illum amorē, qui in æternitate erat in Patre & Filio, ab vtroque vno principio vera spiratione productus. Et sonus quidem hoc significabat: quid spiritus vehemens replens totam domum? Effusionem infiniti Spiritus & amoris, qui feruida illa & efficaci virtute in omniū corda fortissimè ac placidissimè influebat diuinitus; & non solū animos præsentium omniū summa cum dulcedine replebat, sed in totam etiam domū, hoc est Christi Ecclesiam, iam inde erat redundatura copiosissimè.

F. Quid hic sonus, quid vehemens afflatus attulit? Igneas linguas, quasi ex vno igne diuino in singulos distributas, singulis insidentes. Refertur enim verbum ad rem vnam, Spiritum scilicet; vt intelligamus vim illam diuini amoris igne fuisse inflammatam, quæ non solùm faceret, vt membrum illud vocis artifex prædicaret Deum, atque laudaret excellenter, sed vt omnia etiam viscera, ossa omnia interiora & exteriora Dominum benedicerent. Psal. 34. 83. 102.

E. Quid igitur tandem per hæc signa Deus operatus est? Repleti sunt omnes Spiritu sancto; plenitudinem acceperunt charitatis, fidei, atque spei; virtutibus ac donis sunt impleti, sapientia, intellectu, consilio, fortitudine, scientia, pietate, timore Domini: quæ dona, quæ virtutes, robur simul & firmitatem atque efficaciam acceperūt pro singulorū diuina vocatione ac propria functione. Itaque cœperūt loqui varijs linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis.

G. Loquebantur quidem tunc nō Hebræa solū lingua, sed varijs diuersarū nationū; verùm facultatē simul acceperāt, vt vna lingua loquētes à varijs nationibus intelligerētur: vt intellexerunt Petrum loquētem omnes, qui conuenerant. Loquebantur autem primùm quidem omnes simul dulcissimo concētu, quasi in Ecclesiæ choro.

H. Verùm statim vi Spiritus domo egressi, cū iam ad sonum & vocem cōmota multitudo conuenisset, palàm Petrus, & Apostoli, & Discipuli, similiter atque domi fecerant, varijs linguis Dei magnalia prædicabant; maiestatem Dei, magnitudinem, bonitatem summo consensu, cōcentu suauissimo, insolita quadam oratione diuinitùs efficaci concelebrabant. Commoti priùs erant & excitati multitudinis animi ad vocem è cælo auditam; audientes verò Apostolos & Discipulos suis linguis laudare Deum tāta virtute, tam inusitata eloquentia, mente confunduntur omnes, mirantur rei nouitatem & magnitudinem, stupēt omnes: erumpūt denique in varia iudicia, etiam in obmurmurationes; alij,

quidnam

quidnam hoc sibi vult? Quorsum hæc spectat nouitas? Agnoscebantur Apostoli & Discipuli IESV*: partim verò timebant, partim in dubium rei euentum reuocabant; alij apertè deridebant, musto plenos, & ebrios dicebant. Cōtemplare hic Angelos, qui è cælo elapsum Spiritus sancti prosequuti erant, tum tutelares singulorum, vnum etiam è prima hierarchia, qui Mariæ Matri Dei obsequebatur; tum Michaëlem Ecclesiæ Principem cum cælesti iubilo & exultatione interesse, ac mysteria Spiritus sancti, infinitamq; bonitatem laudibus efferre: alios Angelos per sonum mouere multitudinem, vt conuenirent ad rei miraculum: non deesse tamen paruulos & abiectos Dæmones, qui persuadeant Apostolos è vino delirare;*

I. Quos tamen vis orationis Petri diuina, & ministerium Angelorum abegit.

MEDITATIO.

O Ineffabilem Dei misericordiam & miserationes! ô benignitatem & beneficia adoranda! Filium suum miserat Deus in mūdum, expleuerat ille eius mandata, pro nobis mortē subierat, resurrexerat, docuerat Apostolos & Discipulos, & antea copiosè, & post resurrectionem excellenter; ascenderat in cælum, & qui fuerant in carcere liberauerat, & fecerat cæli esse captiuos, hoc est, secum conregnare ex inferno liberatos: ad dexteram sedebat Dei Patris, omnem acceperat potestatem siue in cælo, siue in terra. Quid Ecclesiæ, quid mortalibus facere potuerat quod non fecisset Deus? Et tamen nunc quasi de integro mittit Spiritum sanctum. Sit eius nomen benedictum in æternum: diuinè fecit, facit,
Eccl. 11. & faciet omnia. Sunt quidem mirabilia opera
Eccl. 4. eius solius & gloriosa; verùm absconsa & inuisa nobis: sed tamen quæ timentibus eum, & quibus probationem inducit, soleat sua benignitate Deus denudare, & thesaurizare super eos scientiam. Oro te, omnipotens Domine, vt ita in me fiat: concipiam timorem tuum, accipiam tuæ manus probationem, vt ita intelligere possim mirabilia legis tuæ.

Oro & te, custos Angele, vt meam apud Deum ignauiam & infirmitatem iuues: me enim illud bonitatis & misericordiæ Dei miraculum mouet vehementer; mitti post Christi missionem, post eius vniuersam in homines œconomiam, mitti Spiritū sanctum in Ecclesiam: doce me Angele Dei. En tibi hæc etiam missio ad œconomiā & mysteria Christi spectat. Nam cuius fuit huius sacrę missionis meritum? nónne Christi? cuius precibus datū, vt mitteretur Spiritus sanctus, nónne IESV Chri-
Ioan. 14. sti? *Ego*, inquit, *rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, qui maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis.* Est quidem apud Deum aduocatus vester Dominus & vester & noster IESVS, est vester paracletus & consolator IESVS, est vobiscum vsque ad consummationē sęculi, & hoc erat satis futurum:
sed est copiosa apud eum redemptio & mise- *Psal. 129*
ricordia; vt enim copiosi fuerunt & exundātes passionis & mortis dolores & cruciatus, ita gratia Dei & dona in nos copiosa & exundātia. Erant multa præterea, quapropter missus est Spiritus sanctus. Ea docendi erāt Apostoli, quorum adhuc non fuerant capaces. hæc vt doceret Christus, misit Spiritum sanctum, qui illos doceret omnem veritatem, & omnes diuinas traditiones; neq; quicquam esset noui amplius, quod fidei addi posset; sed quæ erant accepta à Christo, quæ ab Spiritu sancto, eorū esset doctrina in Ecclesia & expositio constans & perennis. Sed cur antea Spiritus datus non
fuit? Quia nō fuerat IESVS glorificatus. Ac- *Ioan. 7.*
ceperunt quidem Spiritum Apostoli ante ascensionem Christi; sed non illam excellentē Spiritus abundantiam, & dona, quæ postea acceperunt. Nam promeritus erat sibi gloriā suam Christus, quam adhuc non acceperat: oportuit igitur illius cōsummari gloriā, prius quàm illa cōsummatio in Ecclesiam redūdaret; & dari hominibus ab eo dona ex suorum meritorum & donorū, quæ acceperat, affluētia. Plenitudinem porrò diuinę magnificentię adora nobiscum. Misit Deus Filium suum in mundum, vt mundus per illum saluaretur: itaque Deum vidit omnis caro, in carne vidit salutare Dei, Deum audiuit & contrectauit homo. Nec sat hoc fuit: ostendit se ter in voce è cælo Pater; in baptismo Christi, in transfiguratione, in templo, cùm ad Christum accederent Gentiles: reliquum erat, vt Spiritus sanctus apertiùs manifestaretur hominibus. Fuerat antea manifestatus in columba, nunc in sono cælitùs facto, in Spiritu vehementi, in linguis igneis manifestatur.

Verè magnus est Dominus Deus, & magna virtus eius & misericordia. Attulisti mihi lætitiam & lucem, custos Angele: sed obsecro te per Christum, vt pergas mih

mihi exponere myſterium huius diuinæ miſſionis. Inuoca potiùs Spiritum ſanctum Paracletum, vt is te erudiat, & emittat in cor tuũ lucis ſuæ radium; ac doceat te rerum, quas deſiderat animus tuus, veritatem: hoc & nunc fac, & in eo perſeuera, cùm ego narro tibi myſteria, vel ex tua meditatione tu me adiutore in Spiritu ſancto illa colligis. Quis igitur eſt qui mittitur, beate Angele? Spiritus ſanctus, tertia Trinitatis perſona, quæ à Patre & Filio æternaliter, non tamquam ex duobus principijs, ſed tamquam ex vno principio; nõ duabus ſpirationibus, ſed vna ſpiratione procedit. Hic amor eſt Dei infinitus, hic donum Dei immenſum. Amant enim ſe, ſuamque eſſentiam infinitam Pater & Filius, & infinitè amant: habent verò infinitam virtutem ex voluntate producendi, quemadmodum Pater produxit ex intellectu: itaque producũt in æternitate amorem infinitæ perfectionis & ſubſtantiæ, donum Dei æternum; quaſi intelligas æterna illa ſpiratione parari in donũ eumdem illum amorem, quem Deus produxit. Itaque tantam Deus bonitatem obtinet & charitatem per ſe & propter ſe, vt non ſolùm ſe & nos amet ſuo amore eſſentiali; ſed producat etiam amorem ſibi & illi eſſentiali conſubſtantialem & coæternum, & illum in nos effundat, quaſi viſcera ſuæ bonitatis & eſſentiæ. O rem ſuperiorem omni hominum laude & Angelorum! O bonitatis excellentiam infinitam! Hoc eſt donum, hæc viſcera bonitatis Dei, quæ hodie in Eccleſiam ſuam effudit Deus: hunc amorem in vos miſit Pater & Filius, vt quem in ſinu ſuo & complexu infiniti amoris ſpirauerant apud ſe, illum ad Eccleſiam ſuam mitterent; Pater ad Filiam, Filius ad Sororem & Sponſam: ſimul vt per ſenſilia ſigna non ſolùm Pater & Filius, ſed etiã Spiritus ſanctus vim diuini amoris cordibus fidelibus insererent munere principali. Exultate mortales, Deo totis viribus pſallite: *Auguſt.* quod nobis in via noſtra non dedit beneficium Deus, eo vos eſt complexus, vt amorem ſuum daret; & non ſolùm gratiam, & odorẽ vnguenti, ſed ipſam vnguenti ſubſtantiam. Sed quid eſt, *Dum complerentur dies Pentecoſtes?* Complebatur quinquageſimus dies à Chriſti reſurrectione & vero Paſchate; ſed ſimul illa etiam Pentecoſte antiqua complebatur, quæ tranſibat quidem, & compleri nũquam poterat: neque enim conſummationẽ adducere poterat lex in illa Pentecoſte data, ſed ſcripta tantùm fuerat in tabulis lapideis, quæ iuſtitiam inducere ex ſe non poterat. Hęc verò noua Pentecoſte tota eſt in complendo legem, tota complementum legis eſt; in hac enim confirmata eſt lex ſpiritus vitæ, nempe datus Spiritus ſanctus, per eius gratiæ abundantiam, per efficaciam virtutũ & donorum, quæ vitã & iuſtitiã ſempiternã cordibus mortalium inſerunt. Conſummauit enim Deus ſuper Eccleſiam ſuam teſtamentum nouum, non ſecundùm teſtamentum quod fecit Patribus antiquis in die, qua apprehendit manũ eorum, vt educeret eos de terra Ægypti; ſed dedit leges ſuas in mẽtem fidelium, & in corde ipſorum ſcripſit eas; vt eſſet Deus ipſis in Deum, & ipſi Deo in populum. *Hier. 31.* Itaque etſi ſcripta ſit lex noua; tamen, vt eſt gratia, ac diuini amoris participatio & virtutis, ita digito Dei in cordibus noſtris fuit ſcribenda, corde recipienda, corde tenẽda, ex corde illi cooperandum, ex illa contendẽdum ad vitam ſempiternam. Magna complebantur myſteria in hac Pentecoſte, magna ex ea continenter complentur & complebuntur, donec vltimum imponatur illi complementum, & perfectio, & conſummatio in gloria ſempiterna. Confirmauit igitur legem vitæ in cordibus fidelium Deus per Spiritum ſanctum, & diuinis acceſſionibus ornauit, & fecit efficacem. Audi verò, vnde huius myſterij maieſtatem agnoſcere pleniùs poſſis & adorare. Primùm quidem rogauit Chriſtus Patrem, vt Spiritum ſanctum Paracletum mitteret in Eccleſiam; promiſit item Apoſtolis illum ſe miſſurum, qui doceret, quæ tunc portare non poterant, qui doceret omnem veritatem: illos docuit poſt cænam & pedum lotionẽ, quemadmodum chriſma conficerent, quo vngerentur Spiritum ſanctum accepturi ordinario & perpetuo Eccleſiæ vſu: quo tempore illud etiam intelligitur, ordinarium ſacramentum Cõfirmationis inſtituiſſe Chriſtum, non etiam ſtatim eius vſum præcepiſſe. *Fabianus, 1. epiſ. ad Oriental.* Tandem per noua & excellentia illa ſigna, ſonum, ſpiritus vehementiam, per linguas & ignem, nõ ſolùm vim Sacramenti oſtendit & fructum, ſed formam etiam & materiam Sacramenti indicauit, non dedit; non oleum, non balſamum, non verba illa, *Conſigno te*, &c. quæ iam inſtituerat; ſed diuina alia ſigna, diuinam vocẽm, quæ & Sacramentum prædicerent futurum, & illius quaſi primitias vberiores darẽt, & fructum præſtantiorem. Addita autem adhuc

huc est alia huius Sacramenti celebritas, vt per manus impositionem daretur Spiritus sanctus baptizatis, & linguarum donum effunderetur; vt tandem suo Confirmationis Sacramento ita nobilitato & veluti confirmato Ecclesia vteretur: in quo, etiamsi illa signorum maiestas non adhiberetur, vim tamen Sacramenti fideles acciperent, cuius est ab eo die ductum initium.

Refecisti spiritum meum, Angele Dei: sed perge, obsecro; qualis ille sonus, ille spiritus, illa vehementia, illæ linguæ, ille ignis fuit? Cælestes fuerunt illæ creaturæ ex tempore à Deo creatæ, vt in illis ostenderetur Spiritus sancti aduenientis maiestas & efficacia. Neque enim ille flatus ex communi vento; nec lingua vel ignis, vulgaris erat lingua vel ignis: vbique Lucas per similitudines expressit rerum illarum virtutes; quas ipse quidem intelligebat in Spiritu, Ecclesiæ verò per earum similitudines eumdem Spiritum & veritatem significabat: vt ex similitudine sensili & inusitata vos assurgeretis ad rerum, quæ indicabantur, spiritualem cognitionem. Factus est repentè de cælo sonus. A quo? A tota quidem Trinitate, sed à Patre & Filio ex personarum proprietate; vt enim ipsi mittunt Spiritum sanctum, ita & hic sonus, & flatus, & linguæ ad ipsos referri sua proprietate possunt: repræsentant tamen signa illa Spiritum sanctum. Porrò conceptus primum hic sonus est diuina virtute è cælo ipso, & totum cælum priùs impleuit, excitauit mentes Angelorum omnium & beatarum animarum, ad admirandũ Dei opus contuendum: è cælo resonuit in domum vbi erant vnanimiter simul considentes, magna cum animi tranquillitate horam expectantes, in qua implerentur virtute ex alto, & baptizarētur Spiritu sancto & igni, summa Dei dona summa cum deuotione præstolantes; quasi sedes futuri in quibus sederet Spiritus sanctus. Non est templo illatus ille sonus, tametsi in illo frequentes erant Apostoli illis decem diebus; noui enim erat ille sonus Testamenti, non veteris: nouum templum fundabatur, vetus designabatur deserendum; & fiebat tunc quidem destitutionis illius initium. Erat autem sonus ille vox; significabat enim diuina illa mysteria, quæ gerebantur; Spiritum sanctum, qui mittebatur; gratiam & dona, quæ Discipulis conferebantur. Et quænam poterat esse vox significantior, quàm sonus, qui illa auribus internis per sensilem & exteriorem auditum ingerebat? Et factus ille sonus est derepentè. Spiritus sanctus enim vbi vult spirat, & nescis vnde veniat, neque quò vadat. Habet videlicet vim nostrum spiritum occupandi, & in alium mutandi, & in diuinitatem vsque rapiendi, vbi infinita est virtus, vbi ex caligine effulget Deus. Et certè repentè fit, quod à diuinitate in creaturam fit; quæ ex se neque mereri quicquam potest, nec percipere vel præuidere. Sed qualis erat ille sonus? Erat quasi spiritus vehementis. Flatus tamen aëris huius non erat, sed quasi ex aëre; spiratio non vehemens siue violenta, sed quasi vehemens, quasi violenta. Erat enim excellens & diuina quædam creatura sonus ille, imperfectiones non habebat violenti flatus, vel impetum, vel coactionem, vel emotionem; sed suauis erat, benignus, certus & securus, & in diuina suauitate, benignitate, certitudine, securitate, omnem habebat virtutem, omnem veritatem cordibus ingerebat; neque in his omnibus tarditatem vllam nouerat vel difficultatem. *Et repleuit totam domum.* Quam? illam quidem vbi erant sedentes exteriùs; in qua alioqui domo erant perseuerantes vnanimiter in oratione & obsecratione cum mulieribus, & Matre IESV, & fratribus eius. Ea erat Ecclesia Christi; quæ cùm vna perseueret ad consummationem vsque sæculi, ea simul illo Spiritu complebatur. Et sonus quidem ille & spiratio impleuerat domum, corda fidelium, Ecclesiam totam; & satis esse videri poterat tanti doni excellentia ad animarum sanctificationem, præsertim cùm in eo essent linguæ internæ, quibus psallerent in cordibus suis Deo; verùm erat Spiritus in proximum exerendus, docendæ omnes gentes, pugnandum aduersus omnem impietatem, debellandus Princeps potestatis aëris huius, rectores tenebrarum harum, & spiritualis nequitiæ in cælestibus conculcandæ, mundus sub iugum crucis mittendus. Hoc fuit, quapropter linguæ sunt datæ, propter Spiritus sancti ad Verbum cognationem: Verbo enim Dei erat bellum contra omnes aduersarias potestates gerendum; & erat locuturus Spiritus sanctus, quæcumque audiisset & è Verbo Dei Christo accepturus, quæ annuntiaret. Admiranda fuit hæc linguarum ad Verbum allusio. Sed velut ignis erant linguæ. En rursum alia cælestis creatura. Erant linguæ, non igneæ, sed quasi ignis, & suprà

Aug. 1. de Tri cap. 5. Chrys. in 2. Act.

Ioan. 3.

Sap. 7.

Act. 1.

Ephes. 6.

Gregor. Nazian. in orat. in san. Pen.

Ioan. 16.

& suprà quam ignis lucidè penetrantes, fortes, purgatrices, absumptrices: linguæ enim fabricatæ sunt Verbi diuini artifices, quæ vim haberent illuminandi mundum, ad interiora cordium penetrandi, diuina potentia purgandi qui se purgationi permitterent, aduersus autem repugnantes absumendi vim habebãt diuinam. Hanc virtutem habebant Spiritus sancti linguæ, quæ hodie sunt donatæ; quæ vis vsque ad sæculi consummationem perseuerabit. Non dantur quidem linguæ sensiles, dantur tamen in spiritu efficaces. Sed cur
1. Cor. 12. dispertitæ? Quia Spiritus Dei vnicus quidem est, sed simul multiplex, diuidens vnicuique sicut vult suorum donorum partes & prærogatiuas: quod cùm facit, vnitatem tamen in donorum varietate tribuit & conseruat. Dabatur omnibus, qui in domo erant, Spiritus sanctus; sed tamen Mariæ Virgini maximo dono, magno secundùm hanc Apostolis, magno item omnibus iuxta diuinæ sapientiæ suauem distributionem. *Et repleti sunt omnes Spiritu sancto*. O infinitam diuinitatis potentiã! O immensam & ineffabilem diuini muneris largitatem! Varia effunduntur dona & inæqualia, & tamen suis donis replentur omnes: quasi videas hîc expressam similitu-
1. Ioan. 3. Psal. 16. dinem cælestis gloriæ. Nónne Deum vident
Ioan. 14. omnes beati, & similes Deo sunt? nónne satiantur gloria Dei omnes? Et tamen mansiones multæ sunt in cælo, & inæquales gloriæ cælestis excellentiæ. Illud videlicet est. nihil in cælesti gloria est minimum, omnia maxima, omnia excelsa; facultatem omnia nostrarum potentiarum antecellunt: & in hac
Isa. 32. excellentia variè gloriosus est Deus in Sanctis suis, & in summa tranquillitate & pace omnes Sancti diuina bonitate & iustitia fruuntur in sua gloria; neque enim possunt amplius appetere, satiato immensitate Dei eorum omni desiderio. sit benedictus Deus. Similiter fuit in his Spiritus sancti donis: repleti quidem illis fuerunt omnes; suo tamen gradu, cum summa singuli Dei laude & gratiarum actione, nescio quid cælestis illius œconomiæ degustantes in suorum donorum va-
Act. 2. rietate. *Et cæperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis*. Fuerant quidem illis decem diebus semper in
Luc. vlt. templo laudantes & benedicentes Deum; & quidem ea laus & benedictio à Spiritu proficiscebatur: nunc tamen primùm dicuntur loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Illa priuata erat laus ad se, non publica ad alios; hæc ad omnes gentes pertinebat iam inde, & propterea variis linguis loquebantur, hoc est, omnibus: propterea tanta linguarum varietate multitudo mouetur, confunditur, stupet & miratur. Non solùm autem stupebant omnes & mirabantur, quòd suis linguis illos videbãt loqui; sed quòd magnalia Dei celebrabant: ad miraculum linguarum aliud coniungebatur miraculum diuina verborum virtus, harmonia, suauitas plena effectuum diuinorum. Nam si donum Dei erant insidentes illis linguæ, maius erat donum facultas illa in verba deriuata, maior vis & diuinitas sermonum ab illis linguis procedentium: magnum Spiritus sancti opus, summa in mortales benignitas; verè loquebantur prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Sed quid hæc in Apostolis, quid in omnibus effecerunt? Mirificum omnium virtutum & donorum, quæ hactenus acceperant, augmentum, & confirmationem, & robur; & eò maiori excellentia, quò præstantioribus signis indicabantur. Præcellentem igitur gratiam acceperunt, quæ eorum iustitiam auctiorem coram Deo fecit & illustriorem; tum simul omnibus, quæ acceperant, donis robur additum est singulare; innumeris præterea beneficiis eorum animi & corda locupletata sunt, omnem veritatem sunt edocti, atque principali Spiritus sancti mune- Ioan. 15.
re, quæ antea portare non potuerant, ea facilè Ioan. 16.
ac suauiter acceperunt: sunt armati cælesti panoplia, duces ac milites spiritualis & cæle- Ephes. 6.
stis militię sunt designati, atque adeò in aciem Dei viuentis educti, & in prælium contra Mundum, Carnem, Dæmones omnes, contra Infernũ, Mortem, Peccatum. Acceperunt igitur fidei, spei, & charitatis diuinas accessiones, tum donorum septem Spiritus sancti peculiari munere quasi ex integro, quibus virtute Spiritus sancti excellentiùs mouerentur. Cùm verò dona illa iam cum virtutibus accepissent, insuper horum donorum nacti sunt singularia priuilegia: per Sapiẽtiam rerum humanarum ac diuinarum suauem & sublimem vno spiritus complexu mysticam cognitionem & sensum: per Intellectum, illarum intimam intelligentiam, & ad puram diuinamque veritatem penetrantem: Consilium autem & prudentiã spiritus acceperunt, quo non solùm humana, sed cælestia etiam ac diuina ad salutarem praxim cõferre possent;

tum

tum huius spiritus Fortem & cõstantem operationem & perseuerantiam; ex his verò profluentem diuinam quãdam ratiocinationem,
1. Cor. 14. & iudicium ac Scientiam: quæ omnia dona Pietate sanctè perficerentur, vt ad maiorem Dei gloriam, & proximorum salutem amplio- rem & perfectionem referri possent: conseruarentur verò Timoris sancto & immaculato spiritu, quem dona sex parerent, & quasi in ministerium & auxilium asciscerent. Ex virtutibus autem & donis vim experiebantur in corda deriuari, qua fructus Spiritus & beatitudines exercerent, & contra omnes tentationes cùm intrinsecùs, tum extrinsecus generosè pugnarent & vincerent, ac essent omnibus hostibus terribiles. Et hæc quidem omnia ita Ecclesia tunc accepit, vt singuli sua proportione pro ratione sui muneris, & vocationis, & gratiæ sua dona reciperent & fieret cælestis quidam concentus, vt vocum ita donorum, ille auribus externis, hic internis & spiritualibus. Sed quid alij post illum diem? quam confirmationem gratię & rerum spiritualium adepti sunt? Minori priuilegio quàm illi, sed magno tamen: non per sonum, & vehementem spiritum, & igneas linguas, quæ propriè ad primitias spiritus attinebant; sed per impositionem manuum Apostolicarum, & do-
Act. 8. num linguarum. Quocirca quod Apostolis sonus, spiritus vehemens, linguæ igneæ; id his
Act. 19. erat manuum impositio; effectus, loqui linguis: similiter atque primitiarum fuerat; quibus signis effundebatur his etiam Spiritus sanctus, & eius dona omnia, & robur spiritus communicabatur. Quid verò postea in Sacramento Confirmationis, quod Christus ad vsum ordinarium in Ecclesia sua esse voluerat? Datur gratia, dona, & robur spiritus, similiter atque in Ecclesia primitiua; illæ exteriorum signorum excellentiæ non adhibentur. Effectum enim, quapropter admouebantur, sortitæ cùm sint, iam nihil est quòd adiiciantur: nam & diuinam auctoritatem obtinet Spiritus sanctus, & coarguit Mundum de peccato, iustitia, & iudicio, & linguæ iam omnes credunt; & factum iam est illud, quapropter vel linguæ dabantur, vel linguis loquebantur. O rerum diuinarum cælestia Sacramenta! quid illa efficaciæ non habuerunt, cùm eorum auditio tantam spiritus excitationem faciat, tantam amoris diuini flammam exsuscitet? Ioan. 16. August.

Veni, veni sancte Spiritus, & emitte cælitùs lucis tuæ radium.

Veni Pater pauperum, veni dator munerum; veni lumen cordium.

Consolator optime, dulcis hospes animæ, dulce refrigerium.

In labore requies, in æstu temperies, in fletu solatium.

O lux beatißima, reple cordis intima tuorum fidelium.

Sine tuo numine nihil est in homine, nihil est innoxium.

Laua quod est sordidum, riga quod est aridum, sana quod est saucium.

Flecte quod est rigidum, foue quod est frigidum, rege quod est deuium.

Da tuis fidelibus in te confidentibus sacrum septenarium:

Da virtutis meritum, da salutis exitum, da perenne gaudium. Amen.

Tibi etiam gratias ago, Angele sancte, cuius auxilio hæc sum meditatus. Sint verò omnia ad Dei trini & vnius sempiternam gloriam. Amen.

Pro Dominica & festo sanctißimæ Trinitatis nullam visum est imaginem pingere: nulla enim est res creata, quæ poßit secretißimum illud, & captum omnium vel hominum vel Angelorum superans mysterium imitari: & quæ dantur similitudines à Theologis, vel intellectu solo constant, vel tenues sunt, vel quæ difficulter imagine exprimi possunt. Aliæ verò imagines Patris, item Spiritus sancti, expressæ sunt hactenus non semel; Christi singulis ferè imaginibus.

Pro die item Corporis Christi non est posita vel imago, vel Adnotatio: hæc enim superiùs habentur, vbi post veteris Paschæ & communem cœnam, de Sacramenti & Sacrificij sacrosanctæ Eucharistiæ, & de cœna Domini noui atque æterni Testamenti actum est.

DOMINICA PRIMA POST PENTECOSTEN.

Docet Christus: *Estote misericordes.*

MATTH. VII. LVC. VI. Anno XXXI.

In cxxviij. imaginem Adnotatiuncula. *cxxviij.*

24.

A. *Mons Thabor, vbi* IESVS *designat & docet Apostolos.*
B. *Docet tamen ad radicem montis etiam turbas.*
C. *Homo benignus stipem erogat pauperibus.*
D. *Homo præcipitis iudicij, qui alium iudicat temerè & damnat.*
E. *Angelus benefico mensuram bonam, confertam, & coagitatam, & superfluentem dat in sinum.*
F. *Cæcus cæcum ducens, secum illum præcipitat in foueam.*
G. *Homo qui habet trabem in oculo suo, & tamen festucam eijcere ex oculo fratris enititur.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. VII.	LVC. VI.
	IN illo tempore dixit IESVS discipulis suis: Estote ergo [c] misericordes, sicut & Pater vester misericors est. [d] Nolite iudicare, & non iudicabimini. Nolite condemnare, & non condemnabimini. Dimittite, & dimittemini. Date, & dabitur vobis: [e] mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & superefluentem dabunt in sinum vestrum.
In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua mensura	Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Dicebat autem illis & similitudinem: Numquid potest [f] cæcus cæcum ducere? Nónne ambo in foueam cadunt? Non est discipulus super magistrum: perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister eius.
& trabem in oculo tuo non vides?	Quid autem [g] vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem, quæ in oculo tuo est, non consideras?
Aut quomodo dicis fratri tuo:	Aut quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine eiiciam festucam de oculo
& ecce trabs est in oculo tuo?	tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns? Hypocrita, eiice primùm trabem de oculo tuo; & tunc perspicies, vt educas festucam de oculo fratris tui.
videbis eijcere.	

ADNO-

DOMINICA I. POST PENTECOSTEN.

Docet Christus Estote misericordes. 24

Matt. vij. Luc. vi. Anno xxxi. cxxviij

A. *Mons Thabor, vbi* IESVS *designat, & docet Apostolos.*
B. *Docet tamen ad radicem montis etiam turbas.*
C. *Homo benignus stipem erogat pauperibus.*
D. *Homo præcipitis iudicij, qui alium iudicat temere, & damnat.*
E. *Angelus benefico mensuram bonam, confertam, et coagitatam, & superefluentem dat in sinum.*
F. *Cæcus cæcum ducens, secum illum præcipitat in foueam.*
G. *Homo, qui habet trabem in oculo suo, & tamen festucam eijcere ex oculo fratris enititur.*

ADNOTATIO.

Auguft. de confen. Euang. lib. 2. c. 19. Ambrof. Chryfoft. Hieron. in 5. cap. Matth.

A. SEceſſerat in montem Thabor IESVS *ad orationem cum Diſcipulis, in oratione pernoctauerat, ex Diſcipulis duodecim Apoſtolos deſignauerat; quos, data poteſtate ſigna ac miracula faciendi, ad prædicandum Euangelium mitteret; deinde peculiariter docuerat, quæ tradidit Matthæus 5. 6. & 7. capitibus.*

B. Deſcendit poſtea è monte, ſtat in loco campeſtri; illum circumſtant Apoſtoli, Diſcipuli, & copioſa multitudo: docet omnes eadem ferè; ſed vt omnes, & vt in loco campeſtri, ita communi & inferiori intelligentia quàm Apoſtolos, quos (vt in monte, & ſolos) ſublimi dignatus erat cognitione, & rerum quæ dicebantur maiori prudentia.

C. Homo miſericors, qui eleemoſynam in pauperes erogat; per quem omnes intelligamus, qui opera miſericordiæ, ſiue corporalis, ſiue ſpiritualis, in proximum exercent. Porrò quod addit Chriſtus: Sicut & Pater veſter miſericors eſt; *vehemens eſt vis, qua incitamur ad omnia miſericordiæ & charitatis opera. Eſt miſericors Pater veſter cæleſtis in vos; illa miſericordia, ſi eam agnoſcitis (vt agnoſcere planè debetis) faciet, vt vos in miſericordiam fratrum veſtrorum tota animi intentione incumbatis: quod ſi non facietis, nec in vos Pater veſter erit miſericors; peribitis.*

D. Præcipitis iudicij homo, qui alium condemnat temerè, nec animaduertit miſer illud iudicium, illam condemnationem, non alterius eſſe, ſed ſui ipſius: ille enim non propterea à Deo iudicatur, quod ab homine condemnatur; ipſe verò illo eodem improuido iudicio reũ ſe còram diuinitate conſtituit, ac propterea diuino iudicio condemnatur.

E. Angelus effundit in ſinum miſericordis ac benigni viri menſuram bonam, confertam, & coagitatam, atque ſupereffluentem. O pondera verborum & rerum ſuauiſſima ad meriti noſtri dignitatem prædicandam! O miſericordiam Dei infinitam! O paſſionis Chriſti & meriti, in quo & per quod meremur, virtutem immenſam! Metitur nobis præmium Deus; ſed pulchrum, & bonum, preſſum, & confertum, coagitatum, & concuſſum, & ſupereffluens; quod videlicet omnem noſtram animam, & potentias; & meritum planè impleat, & ſuperet, & ſupereffluat. Quod ſcitè quidem; ſtrictim tamen dicere ſolent Theologi; Deum dare præmia vltra condignum, punire citra condignum: tamen qua menſura menſi nos fuerimus, remetietur nobis Deus; Semper quidem excellit præmium; hæc tamen excellentia, pro ratione meriti maioris, maior & excellentior eſt.

F. Cæcus vnus alium ducens in foueam ruit; & ſecum alterum præcipitat. Similiter illis euenit, qui ignorantiam ſuam ſecuti, aliorum imperitiam docere non verentur.

G. Homo, qui trabem habet ob oculos tranſuerſam, alium tamen iudicans qui habet feſtucam tantùm, damnatur. Noſtra enim peccata etiam minima trabs ſunt nobis, aliena omnia feſtuca: quo fit, vt ſi ritè & ordine agamus, aliorum vitia iudicare non poſſimus, certè non debeamus, occupati neceſſariò & vehementer in noſtris.

MEDITATIO.

QVàm multa ſunt à te diuinè dicta in hoc Euangelio Domine IESV! Sed primùm illud me totum trahit & occupat: *Eſtote miſericordes, ſicut & Pater veſter miſericors eſt.* Vehemens hic eſt tuæ miſericordiæ in corda noſtra ſtimulus. Eſt Pater meus & veſter miſericors: quod cùm ſit, cumque miſericordia tanta vtatur in vos & in omnes, quid aliud quàm prouocat vehementer ad miſericordiam? Quaſi illam intelligamus, & ſentiamus Dei miſericordiam in corda noſtra imprimi, & nos ad miſericordiam in proximum diuinitùs impellere; ſimul minari, ſi diuino impulſui non obediamus, ſi illi non cooperemur. Vt ergo moueant me hæc tua verba ad miſericordiam, doce me, obſecro, benigne IESV, per tuam magnam illam miſericordiam, vt ex luce diuinæ miſericordiæ inflammetur cor meum ad miſericordiam. Audi igitur: Miſericordia & iuſtitia ſunt qui- *Pſal. 100.* dem in Patre meo; & tota Trinitate; Deus enim ipſe eſt miſericordia, eſt & iuſtitia, vtraque immenſa; vtraque infinita: vtraque ad creaturam attinet; & tamen reſpicit vtraque

diuinitatem; iustitia Dei sapientiam, mise-
Psal. 24. ricordia bonitatem: ambæ in omnibus diui-
Psal. 144. nis operibus concurrunt, & tamen primas
Iac. 2. semper gerit misericordia. nam cùm duo
magna opera fecerit Deus, mundum vniuer-
sum, & incarnationem meam; in vtroque mi-
sericordia eius emicuit & benignitas: de neu-
tro enim fuit meritum, quapropter fieret; sed
sola sua voluntate & bonitate Deus & mun-
dum creauit, & me fecit hominem; vtrum-
que excellentissimo beneficio. Decuit au-
tem eius sapientiam & iustitiam, vt orbem
crearet ad potentiæ suæ laudem & gloriam;
tum vt nobiliorem faceret creaturam, vnde
erat carnem assumpturus Filius Dei: in incar-
natione vero mea decuit diuinitatem, vt po-
tentiam suam sublimiùs demonstraret, & ho-
minem potentiorem quàm Satanam faceret,
& omnis diabolicę potestatis triumphatorem.
Itaque in mundi institutione, & eiusdem
restitutione, vides quemadmodum primas
obtinuerit Trinitatis diuinæ misericordia,
coniuncta verò fuerit iustitia. Porrò autem
institutum misericordiæ tenuit Deus dein-
ceps: summũ enim opus misericordiæ meam
incarnationem, vitam creatam, & crucem vo-
luit mortalibus esse salutarem iam inde ab
origine mundi, & vim meæ salutis & lucis
prouidit ad omnes homines extendi, etiam
Rom. 1. antequàm ego venirem. Mundi præterea, &
creaturæ totius vsa est ministerio Dei miseri-
cordia ad veritatem suam, virtutem, diuinita-
tem mortalibus manifestandam. Numquam
præterea præcones suæ potentiæ, & bonita-
tis, & misericordiæ mittere prætermisit: pri-
mùm Patriarchas; deinde Legem ipsam, per
quam illam misericordiam repræsentaret;
tum Prophetas, qui de aduentu iusti prænun-
tiarent. Et hæc quidem testimonia suæ mi-
sericordiæ, & lucis, & salutis in medio totius
orbis posuit Deus; vnde illustrari omnes mor-
tales possent, & ad salutem adduci. Hæc
item Dei misericordia & benignitas tanta
fuit, vt quæ iudicia Deus exercuit, etiam ante
meum aduentum, à misericordia ipsa laudem
Iac. 2. habuerint; vt semper misericordia superexal-
tat iudicium. Iam verò quis enarret Dei &
meas misericordias in meæ carnis œcono-
mia? Nam primùm fuit infinitæ misericor-
diæ opus, quòd voluerimus Pater, ego, & Spi-
ritus sanctus, vt ego fierem homo ad redimẽ-
dos à diabolica potestate mortales immeri-
tos: potuimus enim alio modo, quàm per
meam incarnationem, saluare homines; po-
tuimus sine mea morte, potuimus sine tot
suppliciis meis; verùm hæc omnia exigebat
misericordia nostra, quam semper exaltamus;
per quam semper potentiam nostram mani-
festamus: cæterùm ex hac misericordia meæ
crucis & mortis, & meo merito illo infinito,
immensa benignitate & clementia prospexi-
mus hominibus. Trinitas causa est efficiens
& finalis omnis benignitatis & clementiæ;
harum ego causa meritoria, qua applicatur
primùm Dei gratia præueniens, quà peccato-
res vocentur diuinitùs ad salutem, & præpa-
rentur ad iustitiam: adduntur verò Sacramen-
ta, per quæ omnis iustificatio & gratia vel in-
cipit, vel cœpta augetur, vel amissa recupera-
tur: quod beneficium incomparabile est, vt
rebus sensibilibus non solùm homo docea-
tur, & viam intelligat ad suam salutem, sed
illam diuina virtute, certò, & efficaciter acci-
piat. Etenim cùm meruissem pro omni-
bus mortalibus salutem sempiternam, & ea
esset vobis communicanda, qua tamen eratis
indigni: manuduxit vos Deus, vt eius effice-
remini capaces, priùs per gratiam præuenien-
tem, qua vos pręparat, deinde per Sacramen-
ta, in quibus posuit suam misericordiam &
vim diuinam, qua vobis pararet salutem, &
gratiam infunderet cordibus vestris inhæren-
tem. Summa igitur in hominis iustificatione
emicuit Dei misericordia. Quid? in iustifi-
cato homine nónne illa exundat Dei miseri-
cordia, vt hominis bona opera ita sint Dei
dona, vt fiant etiam bona ipsius iustificati
merita? & ipse iustificatus bonis operibus, quæ
ab eo fiunt per Dei gratiam & meum meri-
tum, cuius est viuum membrum, verè merea-
tur gratiæ augmentum, vitam æternam, &
ipsius vitæ æternę (si tamẽ in gratia decesserit)
consecutionem, atque etiam gloriæ augmen-
tum? Facit itaque misericordia sua Deus, vt
sint homines eius diuinitatis & gratiæ coope-
ratores. Ad hæc, quoties vos Deus præuenit
ineffabilibus & adorandis suis donis! quoties
gratia sua præoccupat, & excitat ad virtutem;
& incautos ac desides erigit, iuuat, ac promo-
uet! Vnum opus misericordiæ Dei excellens
audi, reliqua, quibus plena est terra, tu medi-
tari poteris, me auctore & propitio. Posui ego *Mar. 10.*
in Euangelio meo duas vias meis Christianis
Deo seruiendi. vnam, si mandata Dei obser-
uent: alteram, vt obseruationi mandatorum
coniungant consiliorum etiam meorum ob-
serua-

ſeruationem; & hanc viam confirmaui atque muniui votorum religionis editione coram Eccleſia mea. Huic viæ excellentem gratiam tribui, & donorum abundantiam: in hac feci expeditum & ſplendidũ iter ad perfectionem vitæ Chriſtianæ perſequendam atque capeſſendam: quò fit, vt vocatio Dei ad hunc ſtatum religioſum ab incomparabili gratia Dei & miſericordia procedat, qua immeritos
Ioan. 15. præuenit & vocat ſua bonitate Deus, & familiariter facit ſibi amicos, & peculiares mei ſectatores: quos ego eximiis meis beneficiis proſequor & orno. Illud præterea animaduertite; qui ſum eadem cum Patre miſericordia infinita, affectum etiam miſericordiæ aſſumpſiſſe me in humanitate mea: neque affectum & compaſſionem animi ſolùm, ſed
Iſa. 53. re ipſa miſeriam omnem humani generis (quod in me fuit) in mea morte ſuſtinui & abſumpſi, factus pro omnibus hominibus *2. Cor. 5.*
peccatum, id eſt, peccati hoſtia ſalutaris.

Audio Domine IESV, & ſupplex tibi gratias ago. Da, benigne IESV, ne faciat mea immiſericordia, vt edat Deus in me iudicium abſque miſericordia, & peream planè, vel im- *Iacob. 2.*
minuat in me ſuas miſerationes; ſed vt imprimatur cordi meo ſenſus & efficacia tuæ miſericordiæ: primùm tamen, vt ſimul iuſtitiam tuam & miſericordiam reuerear, ab illa ad hanc confugiam. Quis enim ſtare poterit *Pſal. 142.*
coram tua ſola iuſtitia? vel quis ante te iuſtifi- *Iob 25.*
cari poterit? Viſcera ergo miſericordiæ tuæ inſere, Domine, viſceribus meis, vt tua veſtigia ſequutus, miſeriis proximi compatiar affectu, effectu ſubueniam quoad poſſim; vnde vis miſericordiæ tuæ in me indies fiat efficacior, & in proximos meos per te abundantiùs deriuetur.

DOMINICA SECVNDA POST PENTECOSTEN.

Vocatio ad cœnam magnam.

LVC. XIIII. Anno XXXII.

In cxxix. imaginem Adnotatiuncula. cxxix.

49.

A. *Capharnaum, & domus Principis Pharisæorum.*
B. *Homo, qui parauerat cœnam magnam, mittit seruum ad inuitatos: afferunt singuli suas excusationes.*
C. Primus dicit: Villam emi.
D. *Alter:* Iuga boum emi quinque.
E. *Alius:* Vxorem duxi.
F. *Omnibus qui vocati erant se excusantibus, dicit ille seruo:* Exi in vicos & plateas ciuitatis, & pauperes, debiles, cæcos, & claudos introduc.
G. *His introductis, dicit seruus adhuc esse locum vacuum. Dominus ait:* Exi in vias & sepes, & compelle intrare: *quod facit seruus.*
H. *Paratur cœna, & in hac vita gratiarum, & in cælesti gloria: nemo tamen eorum, qui se excusarunt, gustabit cœnam.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. XIIII.

IN illo [a] tempore dixit IESVS discipulis suis: Homo quidam fecit [b] cœnam magnam, & vocauit multos. Et misit seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis, vt venirent, quia iam parata sunt omnia. Et cœperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei: [c] Villam emi, & necesse habeo exire, & videre illam: rogo te, habe me excusatum. Et alter dixit: Iuga boum [d] emi quinque, & eo probare illa: rogo te, habe me excusatum. Et alius dixit: Vxorem [e] duxi, & ideo non possum venire. Et reuersus seruus nuntiauit [f] hæc Domino suo. Tunc iratus Paterfamilias dixit seruo suo: Exi citò in plateas, & vicos ciuitatis; & pauperes, & debiles, & cæcos, & claudos, introduc huc. Et ait seruus: Domine, factum est vt imperasti, & [g] adhuc locus est. Et ait Dominus seruo: Exi in [g] vias, & sepes; & compelle intrare, vt impleatur domus mea. Dico autem vobis, quòd nemo virorum illorum qui vocati sunt, [h] gustabit cœnam meam.

ADNO-

DOMINICA II. POST PENTEC.

Vocatio ad cœnam magnam. 49

Luc. xiiij. *Anno xxxij.* cxxix

A. *Capharnaum, & domus Principis Pharisæorum.*
B. *Homo, qui parauerat cœnam magnam mittit seruum ad inuitatos; afferunt singuli suas excusationes.*
C. *Primus dicit; Villam emi.*
D. *Alter; Iuga boum emi quinque.*
E. *Alius; Vxorem duxi.*
F. *Omnibus, qui vocati erant, se excusantibus, dicit ille seruo; Exi in vicos, & plateas ciuitatis, & pauperes, debiles, cæcos, & claudos introduc.*
G. *His introductis, dicit seruus, adhuc esse locum vacuum, Dominus ait; Exi in vias & sepes, & compelle intrare; quod facit seruus.*
H. *Paratur cœna, & in hac vita, gratiarum, & in cœlesti, gloriæ. Nemo tamen eorum, qui se excusarunt, gustabit cœnam.*

ADNOTATIO.

A. Capharnaum, & domus Principis Pharisæorum, vbi sanauerat Christus hydropicum, vt probabiliter dici potest; nam tempus & locum non solet explicare Lucas, itaque coniectura vtendum est: ibi enim hanc & alias parabolas dixit Christus discumbens ad prandium cum Principe & aliis inuitatis & Discipulis. Vnam autem parabolam dixit inuitatis peculiariter, aliam Principi qui ipsum inuitauerat, hanc cuidam ex discumbentibus; omnes verò dictas voluit Discipulis: propterea habet ecclesiasticus vsus in Missa, hanc dictam Discipulis. August. *Alia est hæc parabola, alia Matthæi 22. cap. non solùm quòd cœna hic est, illic prandium describitur: sed propter multa, quæ in hac & in illa diuersa sunt. Esto igitur:*

B. Homo, qui parauerat cœnam magnã, Deus est; qui benignißimè cum hominibus agens, paradisi cælestis cibos spirituales ac diuinos Ecclesiæ parauit. Cyrillus. *Spectat autem propriè parabola ad tempus noui Testamenti; extendi tamen ad omne tempus potest. Misit Christum Pater æternus,* Isai. 42. & 43. *qui formam serui accepit, & seruus dicitur: is vocat multò plures, quã antea vocauerat Deus; & tamen cœperunt simul omnes excusare suas occupationes, & beneficium detrectare: Christus enim vocat omnes in nouo Testamento, primùm per se, deinde per suos.*

C. Homo, qui villam excusat se emisse, & exire, vt eam videat.

D. Alius, qui obtendit, quòd iuga emerit boum quinque, ea se sequi, velle specimen de illis capere.

E. Alius: Vxorem, inquit, duxi, quocirca venire non possum. Alij duo rogant, vt se habeat excusatos, tertius, quasi iure suo contendit se esse excusatum. Huiusmodi sunt, qui variis huius sæculi occupationibus distenti, audiunt quidem & agnoscunt diuinam vocationem & gratiam, sequi tamen negligunt. Iam si hi malè audiunt, si è cœna excluduntur; quid illis fiet, qui vel audire nolunt vel oppugnant Dei in eos beneficentiam?

F. In plateis & vicis ciuitatis pauperes, debiles, cæci, claudi, quos seruus ad cœnam vocat, qui audiunt & obsequuntur. Ii scilicet vocationem Dei sentiunt & sequuntur, qui paupertatem suam agnoscunt, se debiles, cæcos, se claudos esse, se bonis spiritualibus destitutos & egenos esse vident ac profitentur.

G. Viæ & sepes, vnde pauperes, & debiles, & cæcos, & claudos, & quoslibet, Gentiles scilicet, compellit (quod in ciuitate non fecerat) ad cœnam intrare. Iudæos enim nõ compulit Christus, qui plura habebant præsidia, vnde credere possent. Qui extra ciuitatem Dei viuentis erant, Gentiles compellit, extendens in illos misericordiæ vim suauißimam.

H. Paratur Cœna. Cibos enim & cœnam parat Deus, cùm & in hac vita, & in cælesti, præclara nobis dona & præmia reponit & pollicetur.

MEDITATIO.

Scimus, Domine Deus, te nobis cœnam in Ecclesia tua gratiarum & donorum tuorum paratum habere; scimus te cœnam gloriæ & cælestium donorum reposuisse in cælo; cogitamus, legimus, loquimur identidem: verùm adeò aride id facimus, adeò infructuosè & ieiunè, vt aliis scripta & dicta illa esse videantur, non nobis: & plures adducimus excusationes, quàm illi homines, quos vocat Christus. Vbi enim illa legimus, vbi videmus nos ad cœnam tuam vtramque, id est, ad refectionem & robur animæ, & spem vitæ sempiternæ tam seriò, tam vehementer vocari, obstupemus primùm, & quasi excordes nihil profundiùs intelligimus, nihil corde percipimus: quod siquid lucis, siquid desiderij boni exoriri cœperit, euestigiò aliorsum animum diuertimus, alia agimus, alia videntur nobis vel magis vtilia, vel magis necessaria: breuiter, omnia nobis placent, omnia nos alliciunt, vt hoc ne agamus; vel omnino voluntate nostra fit, vt potiora prætermittamus. Quid? Non similiter atque illi excusatores excusamus nostras excusationes in inobedientiis & peccatis nostris? *Psal. 140.* Cùm etiam nos Deus ad religiosum vitæ institutũ & cœnam vocaret, primùm respondimus, villam emi; quæ vel possideo bona temporalia, vel quæ appeto, & qui hæc sequuntur honores, tuæ cœnæ; & regni cælorum desiderio antepono. *Apoc. 2.* Rursum iuga boum emi quinque: sensibus potiùs meis, quàm tuis reconditis & inexpertis de-

tis deliciis capior. Denique, vxorem duxi: iam animo complector vxorem; non enim possum motus carnis compescere; quæ causa, ne excusationem quidem apud te requirit, qui coniugalem castitatem non reiicis. Vtinam hæc non abigerent quàm plurimos à religionis ingressu, & multos non diu multumque retardassent. At vincuntur illæ difficultates tuo beneficio & virtute, Christe IESV; & tamen non cessant illæ intemperantiæ esse importunæ, si non ad vocationis defectionem, (quod non verentur aliquando vel furtim tentare) certè ad debilitationem disciplinæ suos stimulos non desinunt exercere improbè. Adhæc, si spectemus ad quotidianos Dei instinctus, miram videamus & vanam excusationem. Cùm enim Deus ad meliora nos continenter & perfectiora incitet; nos tamen easdem illas vanitates per imperfectionem paupertatis, obedientiæ, & castitatis cogitamus; semper alioqui ad imperfectiores cogitationes, actiones, desideria declinamus, nec veram Spiritus energiam percipimus, vel tenere insistimus. Ita fit, vt contrà quàm ratio vocationis postulat, non ad meliora & perfectiora nitamur, sed ad deteriora dilabamur; vnde necessum est augeri vitæ nostræ difficultates, tædia, inquietudines, si nihil aliud. Quid igitur? intelligo, bone & sancte IESV, è contrario te velle à nobis in Spiritu tuo & nostræ mentis industria esse illlas & planè omnes excusationis melius agendi repellendas: quòd faciemus, si quidem, qui spiritu carnis nostræ abusi sumus ad peccata & imperfectiones, contrà, spiritu Dei, & mentis nostræ industria, ad virtutem & perfectionem conuertamur. Habeamus verò parata ad id præsidia ex meditatione & oratione, coniuncto quoad poterimus spirituali sensu & experientia actionum. Emptam habeamus villam speciosam, amplam, diuinitùs fructuosam paupertatem: eam frequenter inuisamus, eam colamus, ex ea colligamus fructum in vitam sempiternam. Boum iuga quinque coëmpta exerceamus; sensus scilicet nostros tum externos, tum internos, & intellectuales potentias, memoriam, intellectum, voluntatem, & inferiorem ex his portionem animæ, ac superiorem. *Ioan.4.* Hæc, inquam, omnia exerceamus in perfectione, luce, & suauitate obedientiæ, nostri gubernationem per Superiorum directionem recipientes, & in ea acquiescentes in Christo. *Heb.13.* Huic exercitio coniungamus intimam Christi vulnerum meditationem, & deuotum spiritus sensum. Vxoris loco asciscamus sanctam & impollutam mentis & corporis castitatem, omnemque voluptatem reiiciamus; nisi quæ ex Deo accipitur ipso, vel ex his in quibus nos lætari Deus concessit, iuxta voluntatem eius bonam, beneplacitam, *Rom.12.* & perfectam, hoc est, iuxta nostri instituti religiosam rationem. Assuescamus verò gustare, quoniam suauis est Dominus; hæc suauitas *Psal.33.* possideat, teneat, foueat cor nostrum, & faciat vt iucunda sit nobis vnicè Dei bonitas, Dei virtus, Dei sapientia, Dei voluntas discernatque obrepentes & alienas iucunditates, eas vt repellat vel corrigat, & ad sanitatem reficiat. Hæc, sancte & benigne IESV, parata habebo te auctore, ad prauitatem excusationum abigendam. Verùm scis tu animæ meæ fragilitatem, actionum inconstantiam & infirmitatem. Fac, bone IESV, quæ dixi, ea vt efficacia per te sint in me ad gloriam nominis tui sempiternam. Amen.

A. *Locus, vbi fuerat Ioannes baptizans, ad Bethabaram trans Iordanem.*	F. *Pastor inquirit ouem oberrantem.*
B. *IESVS cum discipulis.*	G. *Inuentam reportat humeris ad ouile gaudens.*
C. *Accedunt ad IESVM publicani, & peccatores, vt eum audiant.*	H. *Domum rediens, conuocat, & inuitat ad congratulandum amicos.*
D. *Obmurmurant Pharisæi, & Scribæ, idque fastidiunt.*	I. *Accensa lucerna mulier euertit domum, et inquirit decimam drachmam amissam.*
E. *Nonaginta nouem oues ad caulas relictæ in deserto, vna perdita.*	K. *Inuenta ea, conuocat amicas, & inuitat ad sibi congratulandum.*

DOMINICA TERTIA POST PENTECOSTEN.

De oue centesima, & decima drachma perdita.

MATH. XVIII. LVC. XV. Anno. XXXIII.

In cxxx. imaginem Adnotatiuncula. cxxx.

65.

A. *Locus vbi fuerat Ioannes baptizans ad Bethabaram trans Iordanem.*
B. *IESVS cum Discipulis.*
C. *Accedunt ad IESVM Publicani & peccatores, vt eum audiant.*
D. *Obmurmurant Pharisæi & Scribæ, idq́ue fastidiunt.*
E. *Nonaginta nouem oues ad caulas relictæ in deserto, vna perdita.*
F. *Pastor inquirit ouem oberrantem.*
G. *Inuentam reportat humeris ad ouile gaudens.*
H. *Domum rediens, conuocat & inuitat ad congratulandum amicos.*
I. *Accensa lucerna mulier euertit domum, & inquirit decimam drachmam amissam.*
K. *Inuenta ea conuocat amicas, & inuitat ad sibi congratulandum.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. XV.

ERant autem appropinquantes [b] ei [c] Publicani & peccatores, vt audirent illum. Et murmurabant Pharisæi, & Scribæ, dicentes: Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Et ait ad illos, parabolam istam dicens: Quis ex vobis homo, qui habet centum oues, & si perdiderit vnam ex illis, nónne dimittit [e] nonaginta nouem in deserto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat illam? Et cùm inuenerit eam, [g] imponit in humeros suos gaudens: & veniens domum [h] conuocat amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam, quæ perierat. Dico vobis, quòd ita gaudium erit in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta nouem iustis, qui non indigent pœnitētia. Aut quæ [i] mulier habens drachmas decem, si perdiderit drachmam vnam, nónne accendit lucernam, & euertit domum, & quærit diligenter, donec inueniat? Et cùm inuenerit, conuocat [k] amicas & vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inueni drachmam, quam perdideram. Ita dico vobis, gaudium erit coram Angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Locus vbi fuerat Ioannes baptizans trans Iordanem ad vicum Bethabaram in tribu Ruben: hic & hanc parabolam dixit Christus, & illam prodigi adolescentis.

B. IESVS *cum Discipulis.*

C. Accedunt ad IESVM *Publicani seu Telonarij, qui vectigalia publice redimebant, & publica auctoritate exigebant: accedunt peccatores, qui maiori quàm illi infamia laborabant, propter lucri, quod exercebant, iniquitatem; vel planè alij peccatores.*

D. Obmurmurant Pharisæi & Scribæ siue Doctores, Pharisaica stultitia & ambitione fastidientes, quòd IESVS *Publicanos & peccatores acciperet familiariter, & amicè cum eis comederet.*

E. Nonaginta nouem oues in deserto relictæ à Pastore ad caulas.

F. Pastor inquirit ouem aberrantem.

G. Inuentam, & humeris suis impositam, reportat ad ouile gaudens.

H. Veniens domum, conuocatis amicis & vicinis gaudium suum de inuenta oue renuntiat, inuitat amicè omnes ad congratulationem.

I. Accensa lucerna euerrit domum mulier, quæ è decem vnam drachmam amiserat, sex scilicet obulos, & quærit anxiè suam drachmam: non verrit autem solùm, sed totam domus supellectilem emouet & transmutat, vt diligentiùs inuestiget. Itaque vehementiùs dixit Interpres, quàm Græcè est, σαροῖ, id est, euerrit; *quod ipsum, si sedulitatem mulieris exprimere volumus, in* euertit *est.* (id est, tres solidos vulgares cum dimidio. Budæus.)

K. Inuenta tandem drachma conuocat amicas & vicinas, narrat læta se drachmam inuenisse, & ad gratulandum sibi eas inuitat. Excellens huius Euangelij est ac suauis doctrina, qua docet omnes Christus, vt singuli pro sua facultate & statu incumbant ad reuocandos peccatores ad pœnitētiam & vitæ Christianæ sinceritatem sectandam; & contemnendas esse hominū peruersorum, qui hæc officia deridet, stultas obmurmurationes, singularem animi exultationem esse in huiusmodi operationum prouentu in Christo.

MEDITATIO.

TV es, bone & magne IESV, homo ille, qui è centum tuis ouibus, ad perditam vnam, dimissis nonaginta nouem in montibus & deserto, venisti; eam quæsiuisti, inuenisti, tuis humeris impositam ad ouile reportasti, & conuocatis amicis & vicinis tuis, gaudium celebrasti de salute ouis illius. Intelligo quidem, benigne IESV, ad te referri parabolam, sed caligat intellectus ad sublimitatem eius & maiestatem: obsecro, illam mihi expone. Indignus omnibus modis ego sum, Domine, cui hoc præstes; sed tu dignus, qui indignorum miserearis. Audi igitur. Creaui ego initio nouem Angelorum ordines, cùm nulla esset creatura; simul creaui cælum empyreum proprium eorum locum, vbi eos quasi in deserto collocaui & montibus; terrā item creaui, & elementa, & alia propter hominē, quem sexto die creaui: dicuntur oues nonaginta nouem illi ordines propter numeri eorum amplitudinem, vna ouis præ illis species humana; Angelos enim præ hominibus decuit esse numero ampliore multò, vt longè erant natura perfectiores. Deseruit quidem ouile magna Angelorum multitudo ex omnibus ordinibus, nullus tamen integer ordo fuit apostata: ideò mea iustitia, prouidentia, & bonitate exigente transfugæ deturbati è cælo sunt, alij confirmati in gratia; donati Paradiso. Centesima illa ouis fuit ad ouile recepta: gratia enim mea Adam ornauit iustitia originali & donis: hic item deseruit meū ouile, & Angelorum meorū societatem. Postulauit mea misericordia, vt ne tota hæc natura, quæ in eo homine erat vnicè posita, periret; prouidentia & iustitia, vt pœnas daret suæ præuaricationis. Ita & illum, & progeniem totam, è deliciis paradisi eieci, priuaui gratia, iustitia originali, & donis; subdidi laboribus innumeris & difficultatibus, tum morti. Erat illa ouis perdita & deplorata, nec per se poterat ad ouile, & Angelorum communionem redire. Ibi verò effulsit Patris mei misericordia, & mea, & sancti Spiritus. Ego destinatus sum, qui illam ouem quærerem errantem & perditam, & ad caulas nostras reportarem: & qua ratione id facerem, in æternitate nostra sancitum est; vt in temporum plenitudine ouis ego fierem, & nume-

numerum centesimum ouium implerem: vt homo videlicet ipse fieré, hoc est, singularem humanitatem assumerem per Spiritum sanctum ex Virgine, in suppositi & personæ meæ diuinæ vnitatem. Quod cùm esset factum, restituta quidem erat natura humanitatis; hæc enim fuit prima inuentio ouis pro deperdita: quam enim assumpsi humanitatem, ea nec in se, nec Adam primo homine aberrauerat, atque adeò supra omnes Angelos fuit purissima atque sacrosancta, tametsi misit me Deus in similitudinem carnis peccati. Hanc carnem leuauit sancta Trinitas ad vnionem hypostaticam meæ personæ, & veram idiomatum communicationem, antequam in se esset suppositum. Itaque erat humana natura in mea humana natura restituta; verùm fuit meæ & Patris misericordiæ, vt per meam humanitatem aliis hominibus salutem afferrem, & eos ad ouile nostrum reportarem. Id verò feci, non tantùm pro hominibus Patrem orans; (quod sat alioqui esse potuisset) sed volui humeris meis portare omnium hominum errores, infirmitates, peccata: id enim feci tollens crucem, cruci affixus pro hominibus. Ita non solùm per incarnationem meam restitui humanam naturam; sed etiam ampliori misericordia homines prosequutus, quod in me fuit, omnes homines à peccatis in iustitiam & spiritus libertatem asserui. Cùm enim pro omnibus meam passionem & crucem Patri obtulissem sufficienter, simul pro iis qui sat erant superque ad reficiendas Angelorum ruinas, hoc est, pro prædestinatis efficaciter obtuli crucem meam: quo factum est, vt eorum Angelorum, qui è singulis ordinibus ouile meum deseruerant, sedes omnes hominibus implerentur, & rediret ouile meũ ad vniuersum numerum suum & integritatem. O mysteria! ô misericordiã, pietatem, sapientiam, patientiam omni laude & veneratione superiorem! Implesti cor meum, Domine, tua virtute & suauitate. Sed quo pacto nonaginta nouem oues dimisisti in deserto & montibus? quænam est ista eremus? qui montes? Dimisi illas per incarnationem meam, per quam descendi de cælo in terram; cùm alioqui nec Angelos dimiserim vmquam, nec cælum secundum diuinitatem, sed in ea semper & fuerim vbique præsentissimus, & impleuerim omnia; vt nihilominus Angeli mea diuinitate in cælo fruerentur. Immensus fuit ille meus descensus, quo immensus factus sum certa mensura; immortalis & æternus, mortalis & in tempore. Eremus mea in cælo est illa speciosissima & fructuosissima, vbi Patrem, me, & Spiritum sanctum vnicè contemplabantur Angeli, in secessu infinitæ diuinitatis, seclusa omni creatura: montes verò Trinitatis vnius Dei sunt altitudines & perfectiones infinitæ. Dimisi igitur Angelos in cælo, sed in deserto & montibus meæ diuinitatis. Ad huiusmodi autem desertum, ad hos montes aspirantes Sancti mei in terra, ad desertum contemplationis contendunt, & montes meos; & se existimant felices, si deserta omni pura creatura, ad meam solitudinem, & solùm me, & Deum Patrem meum secedant, & Spiritum sanctum, & in nostris montibus pascantur. Sis tu benedictus in sæcula sempiterna, bone IESV.

Rom. 8.

1. Pet. 2.

Psal. 97.

Oseæ 2.

Verùm quid est, magne IESV, quòd rursum facis hominem deperditam drachmam, & mulierem inducis solicitè & accuratè drachmam illam inquirentem, vt lucem accendat, & euertat domum? Homo numisma Dei fuit creatus; illi enim suam imaginem Deus impressit & similitudinem, gratia, donis, & virtutibus illum ornauit. Pretiosum fuit homo numisma, & eo valore & gratia, qua mereri posset vitam sempiternam: amisit per peccatum dona & gratiam, similitudinem Dei deformauit, remansit in eo imago Dei, sed inualida & obscura; hæc fuit restituenda atque illustranda. Id egit Deus veluti mulier illa, quæ antequam parturiret peperit: neque enim qui alios parere facit, ipse non peperit; nec qui aliis generationem tribuit, ipse sterilis fuit. Generauit igitur Deus Pater me in æternitate sua; & hoc infinitum illud lumen est, quod ante Luciferum accendit: deinde in plenitudine temporum humanitatem meam hoc lumine Verbi mei accendit perfectissimè, per hypostaticam vnionem; & adhibita hac luce quæsiuit Deus drachmam. Sed quo pacto euertit domum? Commouit cælum & terram, mare & aridam, mouit omnes gentes, subuertit solium regnorum, & contriuit fortitudinem regni gentium. Verùm hac commotione alia fuit commotio maior; mei labores, passiones, mors. Quid enim in me non fuit commotum? fuit afflictum corpus, anima, vita, in meis tribulationibus, molestiis, angustiis, fame, siti, lachrymis, sudore, improperiis, colaphis, alapis, irrisionibus, contumeliis, vulneribus, in

Isa. 66.

Psal. 110.

Aggæi 2.

emotione & luxatione ossium meorum. Sic drachmam deperditam quæsiuit Pater meus & inuenit: ita genus humanum, quod perierat, inuentum est, restauratum, redemptum, ac cælo assertum & vitæ sempiternæ. Quæ autem per me Pater, quę ego in oue & drachma quærenda atque inuenienda egi, ea non solùm ad tempus vitæ meæ temporalis pertinent, sed ad omne tempus; inde enim vis diuina ad omnes hominum generationes permeauit: ita dicor ego à Ioanne occisus ab origine mundi; vt fui in præuisione diuina atque acceptione. *Apoc. 13.*

O ineffabilem Dei misericordiam & sapientiam! Sed cùm hæc audio, sancte IESV, video ingentem nobis esse impositam necessitatem hæc Dei mysteria imitandi: non solùm, quia vnicuique mandauit Dominus de proximo suo; sed quòd nostra hæc est vocatio & vitæ institutum, vt ouem deperditam inquiramus, & ad ouile tuum reportemus nostra diligentia & industria, nostris laboribus; tum vt simul drachmam amissam quæramus accenso lumine tuæ doctrinæ summa solicitudine, nullumque non moueamus lapidem, vt illam tandem inuestigemus, & curemus nostro ministerio in te; vt imago Dei in illa restauretur, quæ erat obscurata, & reficiatur similitudo, tum illi suus valor diuinitus restituatur & augeatur. Quis ad officia hæc præstanda non se agnoscet suprà quàm dici potest ineptum & inutilem, si misericordia tua eum non adiuuet, & vim à te non accipiat, magne IESV? En in miserationibus tuis multis prosternemus preces nostras ante faciem tuam, non in iustificationibus nostris: exaudi nos Domine, placare Domine, attende & fac; vt ne propter nostra peccata & desidiam pereant animæ, pro quarum salute sanguinem tuum profudisti & vitam. Amen. *Eccl. 17.* *Dan. 9.*

DOMI-

DOMINICA IIII. POST PENTECOSTEN.

De copiosa captura piscium. 17

Luc. v. Anno xxxi. cxxxi

A. *Mare Tyberiadis.*
B. *Capharnaum iuxta mare, vbi piscabatur Petrus & Socij.*
C. *Cum irruerent in* IESVM *turbæ, vidit duas naues in littore.*
D. *Et Piscatores descendisse, & lauare retia.*
E. *Conscendit* IESVS *in Nauem Simonis; & rogat, vt pusillum à terra reducat, vt doceat turbas.*
F. *Facto fine dicendi, imperat Petro, vt ducat in altum, & laxent retia in capturam.*
G. *Hoc cum fecissent, concluserunt piscium magnam vim, ita vt rete rumperetur.*
H. *Innuunt igitur Socijs, vt ad se adiuuandos occurrant.*
I. *Veniunt, iuuant; implent ambas nauiculas piscibus, vt pene mergantur.*
K. *Agnouit Petrus virtutem Christi, procidit ad eius genua, correptus stupore clamat, Exi à me Domine, &c.*
L. *Similiter stupent filij Zebedæi, qui erant Socij Simonis, & relictis omnibus secuti sunt eum.*

DOMINICA QVARTA POST PENTECOSTEN.

De copiosa captura piscium.

LVC. V. Anno XXXI.

In cxxxj. imaginem Adnotatiuncula. *cxxxj.*

17.

A. *Mare Tiberiadis.*
B. *Capharnaum, iuxta mare vbi piscabatur Petrus & socij.*
C. *Cùm irruerent in* IESVM *turbæ, vidit duas naues in littore;*
D. *Et piscatores descendisse, & lauare retia.*
E. *Conscendit* IESVS *in nauem Simonis, & rogat vt pusillùm à terra reducat, vt doceat turbas.*
F. *Facto fine dicendi, imperat Petro vt ducat in altum, & laxent retia in capturam.*
G. *Hoc cùm fecissent, concluserunt piscium magnam vim, ita vt rete rumperetur.*
H. *Innuunt igitur sociis, vt ad se adiuuandos occurrant.*
I. *Veniunt, iuuant, implent ambas nauiculas piscibus, vt pænè mergantur.*
K. *Agnouit Petrus virtutem Christi, procidit ad eius genua, correptus stupore clamat:* Exi à me Domine, *&c.*
L. *Similiter stupent filij Zebedæi, qui erant socij Simonis;* & relictis omnibus secuti sunt eum.

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. V.

FActum est autem cùm turbæ irruerent in eum vt audirent verbum Dei, & ipse stabat[b] secus[a] stagnum Genesareth. Et vidit duas naues stantes secus stagnum: [d] piscatores autem descenderant, & lauabant retia. Ascendens autem in vnam [e] nauim, quæ erat Simonis, rogauit eum à terra reducere pusillùm. Et sedens docebat de nauicula turbas. Vt cessauit autem loqui, dixit ad Simonem: [f] Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam. Et respondens Simon, dixit illi: Præceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete. Et cùm hoc fecissent, [g] concluserunt piscium multitudinem copiosam, [g] rumpebatur autem rete eorũ. Et [h] annuerunt sociis, qui erant in alia naui, vt venirent, & adiuuarent eos. Et venerunt, & impleuerunt [i] ambas nauiculas, ita vt pænè [i] mergerentur. Quod cùm videret Simon Petrus, [k] procidit ad genua IESV, dicens: Exi à me, quia homo peccator sum, Domine. Stupor enim circumdederat eum, & omnes qui cũ illo erant, in captura piscium, quam ceperant: [l] similiter autem Iacobum & Ioannem, filios Zebedæi, qui erant socij Simonis. Et ait ad Simonem IESVS; Noli timere; ex hoc iã homines eris capiens. Et subductis ad terram nauibus, relictis omnibus secuti sunt eum.

ADNOTATIO.

A. Mare Galilææ, siue Tiberiadis.

B. Capharnaum, ad quod est Mare Genesareth siue Tiberiadis; vbi vt in frequenti & opulenta ciuitate piscari solebat Petrus & eius socij lucri maioris causa, non ad suum vicum tenuem Bethsaidam.

C. Cùm astaret IESVS secus stagnum, siue mare Genesareth, & irruerent in eum turbæ cupientes verbum Dei audire, vidit duas naues piscatorias ad littus, vnã Petri, alteram Iacobi.

D. Piscatores autem descenderant in littus, & retia sua lauabant.

E. Recedens igitur à turba IESVS ascendit in eam nauim, quæ erat Petri, & rogauit Petrum suauiter; vti paululum à terra nauim abduceret, vt sedens è naui turbam commodiùs doceret. Docuit.

F. Cùm autem finem fecisset dicendi, non rogat, sed edicit Petro, vt in altum mare ducat nauiculam, & iactent retia in capturam. Non descendit è naui IESVS, paret Petrus, educit lõgiùs cymbam, illum sequitur alia nauis, piscatur Petrus præsente Christo in eius nomine; alij simul piscantur, sed nihil expiscantur: Petrus concludit copiosam piscium multitudinem.

G. Trahens rete Petrus cum suis, sentit multitudinem & pondus piscium, & difficultatem tractus; rumpi autem ipsis rete.

H. Coacti itaque necessitate annuunt Iacobo & Ioanni, vt ad se accurrant, indicant auxilio se eorum egere.

I. Accurrunt, iuuant spectante hæc omnia IESV: implent vtramque nauim tanta piscium multitudine, vt mergerentur; quod scitè Interpres pænè mergerentur dixit, leniens hyperbolen; parum enim aberant, quin mergerentur; mersum ibant, impletis ad summam nauibus, & oneris nimio pondere periclitantibus.

K. Sentit vim diuinam Petrus ex piscium ingenti captura: addebatur & illud mirum, quòd sub tanto pondere naues non mergerentur. Tactus igitur cordis compunctione, & ad rei miraculum stupens, ac procidens ad genua IESV: Exi, *inquit*, à me Domine: peccator enim ego sum, & indignus apud quem sit tanta maiestas ac virtus.

L. Idem patiuntur, qui in altera naui erant, Iacobus & Ioannes; similiter corde profitentur esse se indignos, quos iuxta esset IESVS. Probans eorum humilitatem & animi reuerentiam, confirmat tamen peculiariter IESVS Petrum: Noli animum abijcere, confide, noli timere, intellige futurum quod longè maius est, vt homines alia piscationis ratione non in mortem sed in vitam sis capturus. Non intrat in cymbam Iacobi & Ioannis, sed Petri; non iubet alios cymbam à terra abducere, sed Petrum; Petrum iubet ducere in altum, iactare rete in capturam; hic procidit ad genua IESV, tametsi alij stupent ad rei miraculum; Petro nominatim Christus prædicit futurum, vt homines caperet ad vitam, non ad mortem vt pisces: quæ omnia & futuram Petri summam dignitatem, & facultatem spiritualem prænuntiant. Illud præterea constat, non esse hoc loco vocatos Apostolos, sed Matthæi 4. Cap. quò fit, sequutos quidem esse IESVM semel, iterùm & allectos, non vocatos; & præludia illa fuisse consummatæ vocationis: in illa verò Matthæi, non solùm ad cognitionem & familiaritatem fuisse allectos, sed plenè interiùs & exteriùs à Christo vocatos; nec postea ante resurrectionem ad piscatoriam rediisse, sed continenter ac constanter Christum fuisse sequutos: quæ est Augustini sententia.

MEDI-

MEDITATIO.

Factum est autem. Excitatio hoc est piæ attentionis. Audite, qui IESV gesta, & salutem vestram amatis; qui verbum Dei audire desideratis, qui Petri in Ecclesia Dei viuentis primatum veneramini; audite diuina Dei & Christi eius mysteria. *Cùm turbæ irruerent in* IESVM. Et quid mirum, si miracula, si beneficia diuina & signa, si verba vitæ æternæ studiosè sequebantur; si illa IESV benignitate, virtute, mansuetudine, si totius oris, & verborum gratia & dignitate, ac diuinitate allicerentur atque attraherentur, & ad hæc omnia auidè ferrentur atque imminerent? ἐν τῷ ἐπικεῖσθαι. Hoc mirum non fuit, etiamsi in turba: magis longè mirandum, si nos, qui hæc omnia & longe plura, & fide tenemus, & mente percipimus, tanta desidia torpeamus, & tantū non fugimus, vbi de verbo Dei, de salute nostra vel audiendum, vel agendū est, & numquam ferè nō sumus cordis deuotione destituti; atque adeò, quando nō offendimur, & desidiosè agimus, si exercenda oratio est, si spiritualibus rebus incumbendum? quando auersionem animi in fratrum bonorum imitatione, quando in vitæ nostræ emendatione non sentimus? *Vt audirent verbum Dei*. Vehementer expressit Lucas doctrinæ Christi maiestatem, vbi Græcè dixit, τὸν λόγον τοῦ θεοῦ; non communiter verbum Dei, sed infinitum illud Patri coæternum Verbum & consubstantiale. *Heb. 1.* Illud enim loquebatur, illius erat illa vox atque doctrina, viua, efficax, & sermo penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ & spiritus, compagum quoque & medullarum; discretor ac iudex cogitationum & intentionum cordis. *Hebr. 4.* Hi autem effectus verbi Dei suauissimè alliciunt bonæ voluntatis homines; cōtrà verò hominū peruersitati comminantur vehementissimè. *Et ipse stabat*. Stabat semper Christus erecta atque intēta voluntate & virtute (etiam cùm sederet) ad salutē mortalium peragendam; quod nobis ingentem & facere debet, & augere fiduciam dona accipiendi ab infinita benefaciēdi promptitudine. Et tamen aliquando stare Christum significat (vt nunc) exertam singulariter Christi virtutem benefaciendi turbæ, Discipulis, Ecclesiæ suæ. *Secus stagnum Genesareth*. Hoc est, mare Genesareth, & Cenereth: quasi dicas *hortum Principis, & citharam*. Galilææ mare ac Tiberiadis, aqua dulci ac salubri, piscium varij generis ferax, præcipua bonitate. Hoc stagnum siue mare celebrauit Christus propter mysticam eius, quā ab ipso accepit, significationem. Erat stagnum, propter stabilitatē; mare, quòd ventis esset subiectum; sed cuius maris esset dulcis aqua & salutifera, & piscium bonorum abundans. Sed inter hos miscet malos pisces inimicus homo vt in sementē bonam zizaniam. *Matth. 13.* Itaque Ecclesia est mare, propter eius stabilitatem & vbertatem salutarem: per hoc, id est, per baptismum, in nauem Ecclesię recipimur; sed exagitatur contrariis Dæmonum & tentationum ventis: in eo vult nos nauigare, in eo nobiscū nauigat Christus, & virtus eius tempestates sedat, quas & pedibus suis conculcat: *Matth. 4.* in hoc vult Principes Ecclesiæ piscari: ex hoc mari prodimus nos omnes, & in naui Ecclesiæ nauigamus. Recreat nos huius maris, huius nauis meditatio; sed verendum nobis est, ne è naui excidamus, & in malos pisces degeneremus. Auerte hoc infortunium magne IESV. *Vidit duas naues*. Altera nauis Ecclesiam Romanam significat, cui præest Petrus, *Matth 16. Ioan. 20.* & qui hunc legitima successione sequuntur Principes; alia, reliquas omnes Ecclesias repræsentat, quæ Principi Ecclesiæ communione & societate iunguntur, & obedientia. *Stantes secus stagnum*. Stat IESVS in terra secus stagnum, naues in mari secus stagnum: vtrique ad mare erant; sed Christus semper in terra viuentium, vnde ad mare nostrum appetit. *Naues*; id est, Ecclesiæ, in mari quidē, sed inde ad terram applicantur, vt Christum excipiāt. Sed quid est, *Vidit?* Non quas prius non videbat, sed in quas suo aspectu diuinam virtutem communicabat, & ex vilibus nauibus in Ecclesias Dei viuentis transformandas designabat. *Piscatores autem descenderant, & lauabant retia sua*. Docentur Ecclesiæ Principes & concionatores sordes suæ conscientiæ eluere, & ministerij sui impedimenta decutere; vt paratiùs & efficaciùs concionentur, & fructum vberiorem & maiorem animabus adferant. *Ascendens autem in nauim, quæ erat Simonis*. Iam incipit Christus celebrare nauim Petri, Ecclesiam scilicet Romanam: nō enim caret mysterio, quòd in Simonis nauim ascendat, non Iacobi. *Rogauit eum à terra ducere*

pusillùm. Allicit Petri animum: rogat; non imperat, sed suauiter petit, quasi ad illius arbitrium. Porrò terra viuentium Christus, cùm in naui esset, recedendum docet à multitudinis terrenæ vsu ei, qui concionaturus est fructuosè: verùm initio non longius, sed ad communē hominum intelligētiam verba accommodanda, & eorum animos sensim parandos ad mysteria recipienda, & salutem animi desiderandam. Et hoc quidem facit Christus ex naui Ecclesiæ: nō vult tamen his teneri angustiis suos concionatores, & verbi ministerium, sed porrò cessandum ab iis principiis ostendit. *Vt autē cessauit loqui*. Finem vult fieri Christus præparationum, & ad altitudinem mysteriorum progrediendum. *Dixit Simoni*. Qui erat Princeps piscationis & Ecclesiæ Princeps futurus. *Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam*. Iubet IESVS, vt se auctore verbi Dei administratores ad profundam humilitatem cor suum applicent, mente in mysteriorum ecclesiasticorum & cælestium altitudinem, inde in corda hominum, quæ sunt inscrutabilia, sese insinuantes; ita laxent in capturam retia, & artificium sui ministerij exerceant. *Et respondens Petrus dixit illi: Præceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete*. Recipit spiritum Petrus & virtutem (quam significauerat Christus, dum dixit: *Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam*) & veluti illam cordi imprimit; confidentia verò impletur commemoratione sterilitatis nocturnæ piscationis, & auxilij præsentia: videt se in diuina luce piscaturum. Ita corde suo gerere semper debent mysteriorum Dei administri, se nihil posse, nihil fecisse, velle se inchoare aliquem fructum afferre in Ecclesia Dei; id se facturos in verbo, in promissione, in virtute Christi IESV. *Et cùm hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam*. Quid verò est, *Cùm hoc fecissent?* Cùm ea confidentia, eo spiritu & virtute rete laxauissent, concluserunt, &c. Efficax est ministerium spirituale, quod non quasi ex se homo; sed ex diuina virtute exercet; quasi ipse non operetur, sed in ipso & per ipsum Christus, & ipse in Christo; atque ita se attemperet diuinæ operationi, vt nihil se esse sentiat, nihil suam cooperationem, sed totum effectum Deo & ipsius gratiæ tribuat; se seruum agnoscat inutilem & nihili, se indignum planè qui tantæ maiestati ac virtuti cooperetur, & cuius cooperationi vim tribuat Deus, ac etiam tantum prouentum in ipso. Animaduertendum autem Petri nauem ascendisse IESVM; Petro iussisse, vt duceret in altum; ipsi indixisse, vt laxarent retia: vnde intelligitur vsum Petrum Andreæ fratris auxilio, eius socios fuisse Iacobum & Ioannem cum sua naui, omnes retia laxasse in mare, solam Petri nauim copiosè expiscatam: quæ omnia, quid aliud quàm repræsentant futuram Petri & Ecclesiæ Romanæ maiestatē & auctoritatem vnicam, ex qua aliarum ecclesiarum penderet auctoritas, vnde & in alias deriuaretur fidei constantia? alias piscari quidem sed per Ecclesiam Romanam; expiscari sine illa non posse? *Rumpebatur autem rete eorum, & annuerunt sociis, qui erant in alia naui, vt venirent, & adiuuarent eos*. Fiunt efficacia ministeria vniuersalis Romanæ Ecclesiæ, si particularium ecclesiarum ministerio commodè vtatur. Habent quidem aliæ ecclesiæ omnes iurisdictionem per Romanum Pontificem; itaque in Romana Ecclesia vniuersali concluditur omnis numerus prædestinatorum, nec extra eam quisquam salutem consequitur: non tamen propterea cessant, vel necessariò non sunt officia, actiones, & ministeria aliarum ecclesiarum. Propterea Ecclesia Romana, & eius Præses Romanus Pontifex ita debet existimare, se quidem laxare retia omnia in Ecclesia & extrahere; sed ad id conferri oportere operas aliarum ecclesiarum & ministeria: proinde innuere atque edicere semper aliis debent, vt se adiuuent; ruptum iri rete, & euasuros multos pisces, si suas facultates non exerceant opportunè & diligenter. *Et venerunt, & impleuerunt ambas nauiculas, ita vt penè mergerentur*. Habent aliæ ecclesiæ sua officia, ministeria, suos effectus, sed in reti Ecclesiæ Catholicæ Romanæ implent suas Ecclesias: piscantur cum Petro, etiam si in alia sint particulari ecclesia, itaque expiscantur suos, vt suos in Ecclesia Romana particulari Petrus: omnes verò in vniuersali Ecclesia Romana numerum implent eorum, qui fidem recipiunt in Christo. Plures esse hi non possunt de ordinaria Dei potestate, quàm qui à Deo ad gratiam Dei Ecclesiæ ministerio vocantur: itaq; ad summum Ecclesiæ implentur, vt plures capere non possint; ex his tamē soli saluantur prædestinati. *Quod cùm videret Petrus*. Solus Petrus videtur ad mysterium penetrare, & sentire quod ad se attineant, quæ dicebantur, quæve

quæve fiebant. *Procidit ad genua* IESV. Profunda scilicet eum occupauit humilitas, & indignitatis suæ cognitio ad præsentiam tantę virtutis atque maiestatis, & ad mysteriorum, quæ significabantur, magnitudinem. *Dicens: Exi à me, quia homo peccator ego sum, Domine.* Ex agnita Dei virtute infinita sensus ingeneratur peccatorum adeò efficax, vt ante conspectum diuinæ maiestatis nemo consistere possit, nemo non se ad nihilum redigat animi cogitatione humili. *Stupor enim circumdederat eum, & omnes qui cum illo erant, in captura piscium, quam acceperant.* Vehemens fuit ille Petri mentis stupor, & si vis etiam extasis, in captura quidem piscium, & sensu virtutis Dei viui; sed simul ex simbolica significatione futurorum mysteriorum. Similiter stupuit Andreas, Iacobus & Ioannes similiter mysterium senserunt; socios item Simonis stupor apprehendit, non Iacobi & Ioannis: maiori enim sunt priuilegio in Ecclesia Catholica clerici Romanæ Ecclesiæ Cardinales, quàm aliarum. *Et ait ad Simonem: Noli timere.* Placet mihi tua summissio & humilitas; sed nolo eam abire in pusillanimitatem, potiùs in animi magnitudinem: & non in tua quidem, sed in mea virtute & benignitate confirmari & fieri efficacem. Cæterùm tametsi, quod dicebat Simoni, intelligebant ad se etiam pertinere Andreas, Iacobus, & Ioannes; tamen peculiariter Principi Ecclesię futuro animum addidit Christus principalē atq; excelsum. *Ex hoc iam eris homines capiens.* Quod in stupore indicauerat Petro Christus, hoc explicat palàm soli, rursum eius principatū in Ecclesiam designans. Non similiter atque nunc de cætero es piscaturus: nunc pisces quidem ad mortem persequeris, de cætero aliam habebis ex me rationem piscationis; homines piscaberis & capies ad vitam sempiternam, quam ego illis dabo per tui officij ministerium. *Et subductis ad terram nauibus, relictis omnibus sequuti sunt eum.* Ostendit Christus Petri & Andreæ, Iacobi & Ioannis vocationem & officium, & quem essent sequuturi; non tamen vocauit, non indixit vt se sequerentur. Concipi quidem animo primùm solet spiritus vocationis, huius dignitas, & vtilitas, & inseri cordi deuotio; simul suscipi impulsus interior, quasi principia ponat Deus ad perfectionem eundi. Hac gratia vti debemus vt præparatione, & intelligere mundo renuntiandum interiori animi proposito, etiamsi nondum actu & opere exteriori; donec illa animi deuotione ac promptitudine parati audiamus Dei impulsum, quo omnino promoueamur ad actum illius præparationis & potentiæ. Hæc percipimus ex hoc loco, & alio Matthæi. Cap. 4.

Audistis, Fratres, mysteria Christi gestorum, & sedis Petri primatus; illorum vis ad corda vestra penetret. Currite ad Christum, properate, irruite, incitate corda vestra deuotione, & operum bonitate in dies maiori. Stat Christus, expectat vos, atque adeò vos ipse ad se trahit, ad se ipse facit vt curratis; docet vos Ioan. 6. vitæ æternæ verba ex naui Petri, ex Ecclesia Dei viuentis, primùm quidem propter vestram ineptitudinem initia salutis & perfectionis vestræ, deinde in altitudinem mysteriorum vos educit. Ibi mysteria vos docet diuina, quibus informati magnum fructum accipitis siue meditationis siue contemplationis, capitis magnam peccatorum vestrorum & imperfectionum multitudinem, ea arguitis; ita à lumine manifestantur, ita in lumen & vitam mutantur. Hinc concipitis humilitatis profundam quandam deuotionem, vnde vel spiritum mundo renuntiandi auidè accipiatis, vel accepta renuntiatione in melius indies contendatis; quod per hæc mysteria in vobis Christus operatur. Hæc est enim mysteriorum Christi efficacia exemplaris, vt gesta eius, quæ sunt Dei, viua actione ad omnes penetrent, omnibus fructum afferant, iuxta Christi IESV meritum, & prouidentiam Dei infinitam: cui est gloria in sæculum. Amen.

DOMINICA QVINTA POST PENTECOSTEN.

Compeſcitur iracundia.

MATTH. V. Anno XXXI.

In cxxxij. imaginem Adnotatiuncula. cxxxij.

19.

A. *In Monte Thabor Chriſtus docet.*
B. *Mortuus iacet, & ducitur homicida, vt reus iudicio.*
C. *Non hoc ſolùm; ſed qui fratri iraſcitur, reus eſſe poteſt etiam iudicio gehenna ignis.*
D. *Qui dicit*, racha, *contumelioſum verbum, ſed anceps, reus ſimiliter eſſe poteſt concilio.*
E. *Qui dicit*, fatue, *nec iudicio, nec concilio ſiſtitur; ſed planè gehennæ igni addicitur.*
F. *Homo qui relinquit munus ad altare, & vadit primùm reconciliari fratri ſuo.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. V.

IN illo [a] tempore dixit IESVS diſcipulis ſuis: Dico enim vobis, quia niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſquam Scribarum, & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum. Audiſtis quia dictum eſt antiquis: Non occides: qui autem [b] occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis: quia omnis, qui [c] iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri ſuo, [d] racha: reus erit concilio. Qui autem dixerit, [e] fatue: reus erit gehennæ ignis. Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi [f] recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduerſum te: relinque ibi munus tuum ante altare, & vade priùs reconciliari fratri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum.

ADNO-

DOMINICA V. POST PENTECOSTEN.

Compeſcitur iracundia. 19

Matth. v. Anno xxxi. cxxxij

A. *In monte Thabor Chriſtus docet.*
B. *Mortuus iacet, & ducitur homicida, vt reus iudicio.*
C. *Non hoc ſolum, ſed qui fratri iraſcitur, reus eſſe poteſt etiam iudicio gehennæ ignis.*
D. *Qui dicit Racha, contumelioſum verbum, ſed anceps, reus ſimiliter eſſe poteſt concilio.*
E. *Qui dicit fatue, nec iudicio, nec concilio ſiſtitur, ſed plane gehennæ ignis addicitur.*
F. *Homo qui relinquit munus ad altare, et vadit primum reconciliari fratri ſuo.*

DOMINICA VI. POST PENTECOSTEN.

Subſeruire poterunt huic Euangelio imagines Dominicæ iiij. Quadrageſimæ et earum annotationes. 42. *et* 43.

ADNOTATIO.

A. CHristus sedens in monte Thabor docet Discipulos.

B. Quinque circulis repræsentãtur ea, de quibus agitur in hoc Euangelio. Primùm quidem iacet homo occisus; damnatus ad mortem ducitur homicida.

C. Qui irascitur temerè fratri, læditq; fraternitatis charitatem aliquo signo exteriori, is rem admittit, quæ iudicio obnoxia est. Propterea autem iudicio subiici dicitur, qui irascitur; quia potest fieri, vt irascatur quidem, non tamen consummata sit illa ira, vel perniciosa: & tamen repræsentatur infernus; fieri enim potest, & sæpè fit, vt ira sit crimen lethiferum.

D. Concilium, iudicium: cui sistitur, qui non solùm irasci videtur fratri temerè; sed in vindictam aliquam prorumpit; & conuitio aliquo appetit fratrem, racha *(quod est genus conuitij dissimulati propter vocis ambiguitatem) illum appellans. Nam à* רק *interiectio est, ad indignationem attinens, nihil adhuc iniuriæ explicans; à* רך *significat* mollem *&* tenerum; *tandem à* ריק vacuum *&* vanum. *Iudicabitur ergo hoc, non ab vno solùm iudice, sed planè à concilio. Peccat videlicet grauiùs, vt qui temerè, qui ex ira, qui fratri videtur iniuriã dixisse. Porrò iudicium & concilium coniuncta sunt, & per auxesin dicta: sed vt non sunt apertè, vt non semper sunt consummata illæ iræ, ita excusatio à lethali peccato obtendi potest à iudice vel à concilio: verùm quia peccatum mortiferum videri etiam potest, ideo dicuntur iudicari, & ignis inferni appositè adscribitur.*

E. Homo qui planè alium accipit contumeliosè, fatuum, *siue* stultum *appellans; vitium scilicet mentis nobilissimæ partis animæ illi impingens. Hic non dicitur obnoxius iudicio, vel concilio; consummata enim ira sua ipse se ipsum condemnat ad ignem æternum; qui dicitur* gehenna, *abominabilis scilicet, vt vallis Hennon; nec excusationi aliquid reliquum facit, quare solus inferni ignis apponitur.*

F. Homo, qui recordatus habere fratrem aliquid aduersum se offensionis, relinquit munus suum ad altare, & recedit quærens fratrem, vt illius animum sibi conciliet, & tunc Deo possit munus offerre. Placet enim Deo oblatio è mundo corde profecta, ab immundo non placet.

MEDITATIO.

DOmine IESV, libera nos propter nomen sanctum tuũ ab omni deceptione, siue extrinsecus illa irrepat, siue proueniat intrinsecus. Decipit nos Mundus, peruersi homines, Dæmon; circumuenit nos nostra cogitatio: vigeat in nobis lux tua sancta, cælestis, diuina; quæ nos illustret, & ostendat, quid vitare debeamus, & faciat eadem in te, vt longè à nobis illud depellamus: ita abundabit nostra iustitia, qua iusti per te sumus & in te, plus quàm Doctorum legis antiquæ & Pharisæorum; vt non solùm litteram legis tuæ veteris intelligamus, sed ad eius intelligentiæ spiritualem perfectionem penetremus, & hanc te iuuante exerceamus. Vides, sancte IESV, quàm longe ab hoc gradu absumus; cùm tamen perfectionem vitæ spiritualis simus professi ex votis, ex statu, ex instituto. Quando enim legem veterem, & omnino vetus Testamentũ spiritualiter percipimus? quando non cognoscentes litteraturam introimus in po-
l.70. tentias & magnitudines virtutis Domini, quæ est in illa littera inclusa? quæ ex illa elucet, quæ nouum Testamentum, & legem Dei æternam nobis repræsentat ex illis figuris, ex illa vmbra, ex littera, & quidem ablato iam velamine per te Domine. Age, huc non penetramus, nec meditamur veteris Scripturæ sensum spiritualem, quod omittere non deberemus: quid? tuam illam perfectionem nouæ legis suauem, celestem, diuinam quãdo vt decet in se meditamur? quando opere explemus? Vel quam nunc exponis de obseruatione quinti præcepti, vbi doces, fieri homicidium posse iracundia & vindictæ appetitione; quæ intrinsecus etiam si contineatur, ferit tamen odio proximum, quem beneuolentia prosequi debemus. Rursum si iracundiæ accedit verbum, quod ad iniuriam possit quis interpretari, hoc vel iudicio, vel cõcilio addicitur. Nam si apertum quis ex animo, præsertim irato, dixerit cõuitium, de eo nihil est quod iudicetur; reum illum prodit gehennæ, impotentia, & animi prauitas & operis. Sed vt expleamus tandem hanc

hanc tuæ doctrinæ intelligentiam, de tua gratia & beneficio, alia tamen nobis remanent superanda. Nam quotusquisque non identidem irascitur, etiam si non lethaliter ac perniciosè, neque occidat planè sol super illius iracundia? obscuratur tamen & obnubilatur ratio & charitas, debilitatur vita spiritualis & lux; præsertim verò vbi vehemens commotio incessit. non irascimur quidem fratri, non prolabimur in *racha*, non in *fatue*; sed hæc menti & volútati violenter se offerunt, & nonnihil attinguntur. Est hæc iracundia; non tamen ferè vitium, sed tentatio improba & malitiosa. Video, Domine, me excusare animi intemperantiam; sed tu dominaris fluctibus maris: doce me, quemadmodum procellam hanc & sedare possim in te, si exurgat; & prouidere, ne exurgat.

Psal. 88.

Audi igitur. Pax tibi animi comparanda & exercenda est, ac mentis tranquillitas; quam assequêris per me, si me inueneris, qui sum cordis pax vera: me autem inuenies, (hoc est, in corde tuo ero ego efficax sensus & motus) si tuum statum vitæ tuearis, si omnes tuas actiones obserues, & ad perfectionem dirigas per me; omnia autem impedimenta vitæ spiritualis abiicias, nitaris fide, spe, ac charitate, diuinis virtutibus, nitaris familiarissimè modestia animi & humilitate: vtaris autem omni studio orationis, non illius solùm quæ statis horis recurrere solet, sed quoad eius facere poteris assidua & continenti, recondita spiritus intentione, etiam res alias agens. Afferet etiam illa meditatio pacem, si in virtute Paupertatis ita leues spiritum, vt nihil possideat cor tuum nisi Deum: ex virtute Castitatis nulla ex re delectationem capias, nisi ex Deo & in Deo: ex virtute Obedientiæ à nullo regi te vel gubernari permittas, præterquam à Deo, & à superioribus tuis in Deo. Si in his rebus ponas studium atque exercitium, pacem cordis inuenies; qua stabilita & confirmata vsu & sensu spiritus, fiet in me, vt ingruente iracundiæ motu vel occasione, præualeat pax mea, nec locum habeat perturbatio. Quòd si, vt est vestra fragilitas naturæ imbecilla, irrumpat nonnumquá iracundia violenter, ad ea confestim est vobis accurrendum, quæ pacem conficiebant, vel omnino ad aliquem sensum spiritus qui vos soleat acriùs permouere; ibi enim reperta mea vi diuina, refectis viribus, facilè extrudetis perturbationem.

Luc. 18.

Gratias ago tibi, bone & sancte IESV. Verùm hoc mihi tantùm remanet, de quo cupio à te instrui. Cùm irasci nonnumquam non solùm possim, sed etiam debeam, quo pacto huiusmodi iracundiam concipere absque vitio possim? Primùm numquam iram concipias, nisi ex pace spiritus proficiscatur: dein numquam irascaris, nisi contra peccatum, vel contra id quod cum peccatis complicatum videris: ad hæc, ne præueniat rationem ira, sed sequatur; ne dominetur, sed seruiat & obediat. Da, Christe IESV, quæ his paucis verbis declarasti expleam. Ita facias, magne & bone IESV, per tuæ vitæ & mortis meritum. Amen.

DOMINICA SEXTA POST PENTECOSTEN.

Subseruire poterunt huic Euangelio imagines Dominicæ quartæ Quadragesimæ, & earum Adnotationes XLII. & XLIII.

Anno. XXXII.

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XV. MARC. VIII.

IESVS *autem*

ITerùm cùm turba multa esset, nec haberent quod manducarent,

MATTH.

MATTH. XV.	MAR. VIII.
suis,	conuocatis Discipulis,
dixit;	ait illis:
turbæ,	Misereor super turbam:
quia triduo iam perseuerant mecum,	quia ecce iam triduo sustinent me,
	nec habent quod manducent: & si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via; quidam enim ex eis de longè venerunt.
Et dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via.	
Et dicunt ei;	Et responderunt ei Discipuli sui:
Vnde ergo nobis in deserto panes tantos, vt saturemus turbam tantam?	Vnde istos quis poterit hîc saturare panibus in solitudine?
Et ait illis IESVS;	Et interrogauit eos:
	Quot panes habetis?
At illi dixerunt; Septem, & paucos pisciculos.	Qui dixerunt: Septem.
vt discumberent	Et præcepit turbæ discumbere super terram.
& pisces,	Et accipiens septem panes, gratias agens fregit,
& dedit	& dabat Discipulis suis vt apponerent,
& Discipuli dederunt populo.	& apposuerunt turbæ. Et habebant pisciculos paucos:
Et comederunt omnes.	& ipsos benedixit, & iussit apponi.
Et quod superfuit de fragmentis tulerunt, septem sportas plenas.	Et manducauerunt, & saturati sunt, & sustulerunt quod superauerat de fragmentis, septem sportas.
manducauerunt, quatuor millia hominum, extra paruulos & mulieres.	Erant autem qui manducauerant, quasi quatuor millia: & dimisit eos.
Et dimissa turba ascendit in nauiculam, & venit in fines Magedan.	Et statim ascendens nauim cum Discipulis suis, venit in partes Dalmanutha.

MEDITATIO.

SCio te, Domine IESV, misericordiam esse infinitam, benignitatam, clementiam; & hoc cùm considero, quasi meæ incredibilis indignitatis oblitus, apud te audeo de te quasi præsumere: Parce tamen mihi, suauissime IESV, si te ex hoc tuo Euangelio audeo interrogare, vt meum, & omnium qui ad te confugiunt, pædagogum clementissimum. Quid est, quòd bis miraculum de panibus repetisti? Volui illustriùs doceri, fidem Sacramenti Eucharistiæ, atque aliorum, quæ sciebam oppugnatum iri ab hæreticis, ac peruersi capitis hominibus: & illic quidem monstraui, vnde vis Sacramentorum manaret; hîc Sacramentorum etiam numerum expressi. Cur non frequentiùs huiusmodi miraculum edidisti, sancte IESV, vt alia? Semel tantũ edideram, & quærebant me turbæ, quia comederant ex panibus: quid si frequenter panes multiplicassem, nónne essent me quæsituri rerũ temporalium auiditate, non spiritualium? Et tamen non omisi bis illud signũ edere, propter mysterium duplex. Quorsum autem attinet, quòd tã es frequens, Domine, in docenda turba & adiuuãda? Quia in eo sciebam esse quod faciliùs sanaretur; quã in Principibus & Pharisæis. Illa magna ex parte simplicitate animi ducebatur, conscientia suorum malórum, & boni appetitione: hi contrà ferè duplicitate animi, malitia, obstinatione. Quidnam in tuo animo versabatur, bone IESV, vbi turbæ miserebaris? Passionis meæ, & vitæ totius meritũ communicabam iis, quorum me miserebat. Itaque meos faciebã illorum labores, pœnam, peccata; quæ est verissima ac summa misericordia. Quo pacto turba tecum esse poterat, qui pax es & tranquillitas infinita; turba verò incondita, inquieta, tumultuosa, non solùm inter se, si homines inter se conferantur, sed etiam si singulorum cogitationes, appetitiones, opera? Turbam ego ad me euocabam interno impulsu; vt ad me veniens, & mecum vnà manens, me audiens, à me iuuaretur, & desineret esse turba, accepta à me pace & tranquillitate, sanatis eorum infirmis. Cur Discipulos cõuocas, sciens quòd non haberét quid manducaret turba, & illis dicis: *Misereor super turbam?* Eos iam destinaueram, per quos mea Sacramenta administrarem; & iam tunc designabam ministros sacræ Eucharistiæ: imprimebam porrò illis spiritum miserationis, quo debebant in primis esse ornati, qui mysteria mea in Ecclesia erant administraturi.

Clem. Alexand.

Ioan. 6.

1. Cor. 3.
Zach. 12.

Expone mihi, Domine IESV, cur dixeris tam vehementer: *Quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent, quod manducent: & si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via; quidam enim ex eis de longè venerunt.* Res erat noua, & magna admiratione digna, quòd vbique me reiicerent Principes, Scribæ, Pharisæi, & me arguerent, me persequerẽtur & vellent interficere; turba tamen imperita & incondita, neglecto cibo, quasi vitæ suæ oblita, triduo mecum esset, me audiret, me longanimiter sustineret; quod fieri non potuit absque singulari fructu meæ doctrinæ cælestis. Porrò augebat admirationẽ, simul & miserationem, quòd fame affligerentur, & essent defecturi in via, si absque cibo dimitterẽtur; illi præsertim, qui longè venerãt, certiùs essent periclitaturi. Cæterum semper mihi gratior est ternarius numerus, qui semper in vnitate essentiæ personarum diuinarum distinctionem mihi repræsentabat. Quid sibi vult autem, bone IESV, quòd titubare permittis Discipulos, & ad suam facultatem spectare, non ad tuam? Iam si ad tuam; nónne erat mirum magis, & grandior permissio, si Apostoli nõ solùm fidei obliuiscerentur, sed etiam experientiæ, quam de quinque panibus acceperant antea? Instruebam ego quidem mea doctrina, miraculis, gestis omnibus Apostolos & Discipulos, & in illis simul Ecclesiam meam, cuius in illorum titubationibus medebar infirmitati, & futurę illius firmitatis fundamentũ iaciebam. Amputabam enim in illis omnium, qui in me erant credituri, fidei inconstantias & titubationes maiori efficacia & fructu, quàm si nihil hæsitassent. Adde quòd summum mysterium hoc miraculo significabatur, propterea fuit consentaneum, vt vehementer confirmaretur. Vnum si interrogauerò, IESV bone & sancte, reliqua à te pro tua benignitate exspectabo. Quid est, quòd nec illi quinque, neque huic septem panum miraculo coniunxisti potus miraculum? Potus non exigebat miraculum, cùm vicinus esset lacus Genesar, cuius erat aqua salubris. Fuit & illa causa, quòd volui significari, laicis non esse communicandum Eucharistiam necessariò sub vini vel potus specie. Ago tibi gratias immortales IESV, Dei infinita sapientia, pro hoc & omnibus beneficiis quæ à te accepi de de tua benignitate. Amen.

DOMI-

DOMINICA VII. POST PENTECOSTEN.

Cauendum à falsis Prophetis. 25
Matt. vij. Luc. vi. Anno xxxi. *cxxxiij*

A. *Mons Thabor, vbi Christus docet.*
B. *Falsus propheta docet frequentissima concione, sed deprehenditur lupus.*
A. *Docet* IESVS *non posse bonam arborem malos fructus, nec malam, bonos facere.*
C. *Quod exponitur per spinetum vnde non possunt ficus, vel vuæ colligi.*
D. *Et per tribulos, et rubum, vnde item nec ficus, nec vuæ colligi possunt.*
E. *Arbor bona dat bonum fructum.*
F. *Arbor mala exciditur, & in ignem mittitur: Ita fiet falsis prophetis, & hæreticis omnibus.*

DOMINICA SEPTIMA POST PENTECOSTEN.

Cauendum à falsis Prophetis.

MATTH. VII. LVC. VI. Anno XXXI.

In cxxxiij. imaginem Adnotatiuncula. *cxxxiij.* *25.*

A. Mons Thabor, vbi Christus docet.
B. Falsus Propheta docet frequentissima concione, sed deprehenditur lupus.
A. Docet IESVS *non posse bonam arborem malos fructus, nec malam bonos facere.*
C. Quod exponitur per spinetum, vnde non possunt ficus vel vuæ colligi.
D. Et per tribulos & rubum, vnde item nec ficus nec vuæ colligi possunt.
E. Arbor bona dat bonum fructum.
F. Arbor mala exscinditur, & in ignem mittitur: ita fiet falsis Prophetis, & hæreticis omnibus.

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. VII. LVC. VI.

IN illo [a] tempore dixit IESVS Discipulis suis: Attendite à falsis [b] Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: à [a] fructibus eorum cognoscetis eos.

Non est enim arbor bona, quæ [a] facit fructus malos: neque arbor mala, faciens fructum bonum. Vnaquæque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus: neque de rubo vindemiant vuam,

Numquid colligunt de [c] spinis vuas, aut de [d] tribulis ficus? Sic omnis arbor [e] bona fructus bonos facit: [f] mala autem arbor malos fructus facit. Non potest arbor bona malos fructus facere: neque arbor mala bonos fructus facere: Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, [f] excidetur, & in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.

Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum: & malus homo de malo thesauro profert malum. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Quid autem vocatis me, Domine, Domine: & non facitis, quæ dico?

MATTH. VII.

Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum. Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nónne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo Dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis: quia numquam noui vos: discedite à me, qui operamini iniquitatem.

ADNOTATIO.

A. Christus docet in monte Thabor Apostolos.

B. Falsus propheta vel concionator veniens ipse, non missus legitimè. Huiusmodi quidem apparent exteriùs oues, mansueti scilicet, modesti, humiles, fructuosi; verùm si excutias, sunt intrinsecùs truculenti & rapaces lupi. Propterea effictus est in circulo, qui lupinam illius pellem prodat esse interiùs: idem apparet in vestis partibus extremis. Audit tamen eos turba, & facilè capitur horum doctrinæ & sanctitatis simulatione. Hos, cum magna animaduersione, esse cauendos, docet Christus: Primùm explorandum, an veniant per se ipsi, non mittantur: si enim nullam missionem prætexant, audiendi planè non sunt, sed prorsus exterminandi: sin missos se prædicent, non legitima quidem atque ordinaria Ecclesiæ potestate, sed à Deo propter ordinem; ne tunc quidem audiendi sunt, nisi edito priùs miraculo, aut loco Scripturæ adducto, qui peculiariter de se loquatur. Hunc tantùm adduxit Ioannes, & Christus; tantùm est adducturus Elias in fine temporum. Miraculum si adducant; tamen est animaduertendum, ne falsum atque effictum illud sit; quod explorari poterit ex veritate doctrinæ: nam si cōtrà doceat, quàm Ecclesiæ doctrina & traditio habet, impostor est ille, & cum suo miraculo, cum sua scriptura reiiciendus. Hoc verò est, quod Christus docet: Ex fructibus illorum cognoscetis eos; *è doctrina & huius fructibus quàm mali sint Prophetæ vel Doctores, quàm cauendi: nam alioquin etiam mores planè deprehendetis per hypocrisin & malas artes effictos. Quòd si facilè non sit doctrinam vel mores discernere, tunc nihilo secius animaduertendum attentissimè, quid tandem pariat doctrina, quid mores denique: non possunt enim diutiùs celari horum imposturæ & calliditates, nec contrà bonitas animi & veritas obscurari.*

Extr. de hæres. ca. Cùm ex iniusto.

A. Siquidem bona arbor facit bonos fructus, mala malos; & planè fit, vt ex abundantia cordis os loquatur, & consequatur similis operatio.

C. Spinetum, vnde fieri non potest vt colligantur ficus vel vua.

D. Tribuli, vel rubus, vnde nequeunt ficus vel vua colligi. Sunt falsi Prophetæ & hæretici, spinæ, tribuli, rubi, vnde suauitas doctrinæ & veritas colligi non potest.

E. Arbor bona & bene fructuosa, cuius foliū non defluit, cuius omnia quæ facit prosperantur.

F. Mala & malè fructuosa arbor: huius defluunt folia, sunt mali fructus, & tandem exscinditur, & in ignem coniicitur comburenda: ita fiet hæreticis omnibus, & falsis Prophetis, nisi resipiscant.

MEDITATIO.

Matth. 7.

SApienter nobis, vt semper, prospexisti, magne IESV, & docuisti, vt canes & porcos à Sacramentis etiam abigeremus, insolentes scilicet ac mordaces homines; tum eos, qui impuritate ac sordibus peccatorum gaudent: itaque vtrosque, si canes esse vel porci perseuerent, nec admonitionem salutarem Ecclesiæ audiant, sacris arcemus; etiam si fidem teneant: hanc si non tenerent, etiam sine admonitione anathemate ferimus, cùm ipsi se suo iudicio condemnent. At verò alij sunt nostri hostes magis perniciosi, & à quibus maius nobis impendet periculum: illi scilicet, qui cùm non modò sint canes & porci, sed lupi etiam rapaces; tamen violentiam, impuritatem, rapacitatem, & truculentiam dissimulant ouium cultu, modestia, & simplicitate, & specie fructus Illic igitur iubes arcendos canes & porcos; hîc grauissimè præcipis, vt attendamus nobis à falsis Prophetis, vt diligenter

genter aduertamus ne nos sua astutia, & fraudulenta dissimulatione decipiant; & cùm se obtendant nobis ouem, fiat illa nobis ouis non solum canis & porcus, sed lupus etiam rapax. Nihil enim est pestilentius, nihil ad sanandum difficilius, quam facientem pessima, esse persuasum optima illa esse quæ facit. Atqui hoc conantur falsi Prophetæ efficere, vt persuadeant hominibus sua astutia atque peruersitate, ea esse optima quæ pessima sunt; vt ea deceptione tamquam veritate orthodoxa vtentes, quàm plurimos faciant (quod ipsi sunt) non solùm canes & porcos, sed etiam atroces & rapaces lupos. Video, Christe IESV, sæuitiam horum, video perniciem; vehementer ab his de tua gratia & virtute abhorreo, & cupio auidissimè horum calliditates atque peruersitates cognoscere, quo illos & vitare possim, & abigere per te; ne vel mihi, vel aliis noceant. Hoc doce me per spiritum tuum, bone IESV.

Ioan 8. En tibi. Origo & fax fuit Satan omnis mali, omnis crudelitatis, & fraudis, & mendacij: fuit ille quidem bonus, & habuit veritatem initio; sed statim ex initio ipso superbia & inuidia illum ex illa bonitate & veritate deiecit, & fecit lupum crudelissimum atque rapacissimum. Verùm talis est aliquando aperto latrocinio, aliquando subdolè & fraudulenter: nonnumquam enim clarè est canis, porcus, lupus, leo, omnem crudelitatem & impuritatem exercet in vos impotenter, id me propter peccata vestra ita permittente. Sic ante meum aduentum ferè sæuiebat: sed illum
Colos. 2. conculcaui ego, vici, atque triumphaui, & traduxi palàm; atrocitatis illius insolen-
Apoc. 20. tiam compescui, atque ligaui ad mille annos, hoc est vsque ad secundum mei aduentus proximum tempus. Sed eius vincula variè illum astringunt, pro mortalium varia animorum indignitate & vitio. Ligatus vtcúque est idololatris; non enim est in multis tam valida infidelitas, nam magna ex parte est profligata idolomania; Mahometismus etiam & Iudaismus aliquid habent veritatis: non est igitur illud vinculum illis tam obstrictum. Laxius verò est hæreticis, in quos plus potest Dæmon, atque adeo in hæreticis incipit illa solutio Diaboli vires accipere, quæ in Antichristo consummanda est. In Ecclesia autem mea planè religata est Satanæ vis & peruersitas: nisi vestra culpa aliquando relaxetur, vel nisi tamquā ad canem ligatum accedatis. Si quis igitur meo spiritui insistat humiliter atque studiosè, eum non aggreditur Dæmon aperta dimicatione; sed variis artibus & dolis hunc circumuenire annititur per suos homines, qui solent item ipsi suas astutias Dęmonis malitiis adiungere. Sæpiùs etiam, quem subuertat, per se adit. Nihil tamen initio palàm mali meorum seruorum simplicitati of- 2. Cor. 11.
ferre audet, sed vestit se ouium vestimentis; mansuetudinem, modestiam simulat, spem fructus spiritualis præ se fert; addit etiam falsam quamdam & effictam lucem. Hęc est prima congressio: ea simulatione, & effictà boni facie, conciliat sibi animum veræ deuotioni & meditationi assuetum, & quasi docilem & attentum reddit. At animum si est adortus parum in rebus spiritualibus exercitatum, illi euestigiò incipit illudere, dolo malo, & effictis fraudibus sese insinuans menti, maiorem alium quemdam spiritum, lucem aliā maiorem, fructum spiritus vberiorem polliceri; & id omni molimine contendit, vt veram deuotionem cum falsa commutet. Quòd si id consequitur, ibi iam quasi parta victoria, & profligato Angelo tutelari, ærumnosam animam ludificari miseris modis pergit: iam vitæ statum deserere placet, nouam vitæ rationem instituere, in prioribus consiliis tenebræ omnia, in nouis lux omnia apparent: breuiter, regnat Dæmon in anima infelice. Verùm si constantem animam pergit oppugnare, & harum artium scientem, non statim ita impudenter eam aggreditur; sed desideria primùm ingerit maioris perfectionis, successum etiam spiritualem procurat; nihil tamen omittit inter hæc malitiam suam exercere, sicubi occasionem aliquam nactus sit: quod si nihil aliud, in ipsis bonis, quæ ipse suggerit, actionibus inspergit titubationes, insuauitates, diffidentias astutè; vt tandem eò perueniat, quò contendit, vt illæ rationes vitæ vel actionum fiant pedetentim insipidæ, atque etiam odiosæ, & placeant alia vitæ & actionum consilia. Aliæ præterea sunt Dæmonis artes perniciosæ, & doli mali, quibus tum religiosos homines, tum sæculares impugnat. Illos, vbi sub specie melioris boni debilitat Superiorum suorum præsentem obedientiam, contrarium menti iudicium inserens, difficultatem ingerens præcepti, vel præcipientis auctoritatem eleuans; denique hostiliter non cessat suas artes exercere in omnem cogitationem vel actionem hominis religiosi. Sæculares verò

 suis

ſuis itidem fraudibus aggreditur, qui immutabili ſtatu tenentur, vt illum faſtidiant, alium depereant: ſin liberi ſint, temerè vt eligant vitæ ſtatum, lucem æqualem omnibus inducens, vel clariorem etiam imperfectiori. Eſt alia illuſionis ratio, item peſſima; ſi lucem tibi offundat in re difficili, vel dubia, vel periculoſa; & enitatur, vt nullum conſulas, & ſolus tibi videaris ſufficere. Poſtremò nũquam fatigatur, nuſquam finem facit ludificandi,
1.Pet.5. ſemper circuit quærens quem deuoret, ſemper etiam venatur per quos vos item decipiat. Ad omnes autem eius peruerſitates agnoſcendas, ſimul & depellendas, illud primùm animaduertite, ligatum vobis eſſe Dæmonem; & niſi vos, vos inquam, illius vincula vel laxetis, vel ſoluatis, nihil vobis poſſe mali afferre; hoc eſt, niſi velitis: quocirca veſtram aliquam neceſſe eſt culpam præcedere, ſi aggredientem Dæmonem vel non agnoſcatis, vel non repellatis. Neque verò miremini, ſi vos ligatus aggrediatur aſtutè, cùm me
Matth.4. palàm ſit in deſerto adortus; quem ego tamen ſuperaui glorioſè, & illa victoria vires vobis paraui, quibus tentationes veſtras repellere poſſitis, non ſolùm apertas, ſed etiam tectas: at enim vos illum ſoluitis, vel acceditis veſtra voluntate ad alligatum. Ergo danda vobis eſt opera, vt diligenter opera pœnitentiæ, non interioris ſolùm, ſed exterioris etiam exerceatis; ne veſtra culpa Dęmon vires accipiat, quibus vos oppugnet. Quoniam autem permitto de mea prouidentia, vt dolis Dæmon vos
Apoc.3. appetat, quò vos probem, (vt ſoleo quos amo exercere, & ſic ad meliora prouehere) oportet ſimul peculiari oratione vos eſſe munitos ſemper, qua Patrem meum oretis & me, ne incautos vos & imparatos Dæmon aggrediatur: illud præſertim petatis, vt Dæmon agnoſcatis eſſe, à quo bonæ inſpirationes offundantur doloſè. Accipite verò ſigna maligni ſpiritus. Boni enim ſpiritus inſpirationes leniter, placidè, vt in ſpongiam, ita ab anima bona recipiuntur: contrà mali inſtinctus duri ſunt, non placidi, ſed violenti, cum ſtrepitu, vt ſolet à petra imber accipi. Rem igitur quæ obtenditur referatis oportet ad cauſam, & quemadmodum in animo veſtro recipiatur aduertite; ita agnoſcetis Dæmonem ſub ſpecie Angeli, Prophetæ, & ouis decipere velle. Sin hoc ſigno non diſcernatis ſpiritum, animaduertite diligenter, quò vos ducant illæ inſpirationes: ſi enim vel ad infirmitatem ſpiritus, vel titubationem; ſiue ad ſtatus veſtri, vel boni propoſiti, vel actionum bonarum debilitationem vel mutationem, nihil dubitetis eſſe Dæmonem illum, lupum eſſe ſub ouis veſtimento: abigite lupum cum ſua veſte me auctore, extrudite malam beſtiam. Eſt vobis alia via, qua poſſitis calliditates Dæmonis propulſare: ſi non ſolùm, à quibus vobis periculum timetis, de iis vel Superiores veſtros, vel Confeſſarios, vel omnino in ſpiritualibus rebus induſtrium virum conſulatis; ſed de iis etiam, quæ videntur bona, recta, atq; ſpiritualia; breuiter, aliquem habeatis ſemper paratum, cui totos vos aperiatis: fiet mea benignitate, vti quas vos non agnoſcitis veteratoris Diaboli vafrities, ille perſpiciat, & vos inſtruat atque confirmet monitis ſalutaribus. Agimus tibi gratias Domine.

Verùm, bone & ſancte IESV, cupio de lupis hæreticis audire. De hac meę Eccleſiæ peſte, ex his quæ audiſti hactenus, potes intelligere. Similiter faciunt hæretici in euertenda fide, vt Diaboli & peruerſi homines ad mores corrumpendos: & initiò quidẽ pari modo veſtem prætendunt ouinam, lucem videlicet intellectus, tum perſuaſionem, & confidentiam; hæc omnia efficta, & ſubdola, & ad ſuorum errorum perſuaſionem accommodata. Sed eſt hæreticorum oppugnatio apertior atque impudentior: hi enim vel ſtatim, vel paulatim contra Catholicam Eccleſiam ſuos peſtilẽtes errores intrudunt. Magna igitur culpa illis præbetur aſſenſus, quò maior eſt lux fidei Catholicæ, traditionis, conſenſus, ſucceſſionis, vnitatis; diuinę virtutis in Eccleſia orthodoxa. Obſeruandumque eſt ad hos falſos Prophetas dignoſcendos & euitandos, primùm an legitimè mittantur, an verò ſeſe obtrudant: Ier.23.
hi enim planè non ſunt audiendi, qui legitimè non mittuntur; qui verò effingunt ſe mitti legitimè, horum primæ excutiendæ veſtes & ſimulationes, quæ ſeſe frequenter produnt ipſæ per ſe. Quòd ſi facilè non deprehendatur malitia; ad effectus eorum vel fructus inſpiciendum diligenter: fiet enim non dubiè, vt fructus falſi Prophetæ illum prodant & traducant; non enim poteſt mala arbor bonos fructus facere: ſic enim omnibus Eccleſiæ ſæculis ſunt obſeruatæ atque deprehenſæ hæreſes. Sancta eſt tua doctrina, Chriſte IESV, ſalutaris, diuina: obſecro te, Domine, vt illam in me facias efficacem, & in vniuerſa Eccleſia tua ſancta. Amen.

DOMINICA VIII. POST PENTECOST.

Villicus accusatur. 64

Lucæ xvi *Anno xxxiij.* *cxxxiiij*

A. *Christus ad Bethabaram docens discipulos.*
B. *Homo diues apud quem accusatur Villicus, quod bona eius dissipasset.*
C. *Astat Villicus tristis, male sibi conscius, nec se defendit.*
D. *Abscedit miser, init varia consilia; tandem illud placet, vt partem eorum, quæ Domino debentur, remittat debitoribus, vnde fiant in ipsum benigni.*
E. *Vni remittit quinquaginta cados olei è centum.*
F. *Alij viginti coros tritici ex pari numero.*
G. *Significatur colligi ex parabola laudandam eleemosynam, & hominem qui erogat stipem large pauperibus.*
H. *Eidem homini moribundo astant Angeli consolantes animam, & excepturi è corpore discedentem.*

DOMINICA IX. POST PENTEC.

De huius Euangelij duplici historia descriptæ sunt suæ imagines in Dominica in ramis Palmarum. 85. 86. 87.

DOMINICA OCTAVA POST PENTECOSTEN.

Villicus accuſatur.

LVC. XVI. Anno XXXIII.

In cxxxiiij. imaginem Adnotatiuncula. *cxxxiiij.*

64.

A. Chriſtus ad Bethabaram docens Diſcipulos.
B. Homo diues, apud quem accuſatur Villicus, quòd bona eius diſsipaſſet.
C. Aſtat Villicus triſtis, malè ſibi conſcius, nec ſe defendit.
D. Abſcedit miſer, init varia conſilia, tandem illud placet, vt partem eorum, quæ domino debentur, remittat debitoribus, vnde fiant in ipſum benigni.
E. Vni dimittit quinquaginta cados olei è centum.
F. Alij viginti coros tritici è centum.
G. Significatur colligi ex parabola laudandam eleemoſynam; & hominem qui erogat ſtipem largè pauperibus.
H. Eidem homini moribundo aſtant Angeli conſolantes animam, & excepturi è corpore diſcedentem.

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. XVI.

D[a]Icebat autem & ad diſcipulos ſuos: Homo quidam erat [b] diues, qui habebat Villicum: & hic diffamatus eſt apud illum, quaſi diſſipaſſet bona ipſius. Et vocauit illum, & ait illi: Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ; iam enim non poteris villicare. Ait autem Villicus [c] intra ſe: Quid [d] faciam, quia dominus meus aufert à me villicationem? Fodere non valeo, mendicare erubeſco. [d] Scio quid faciam, vt, cùm amotus fuero à villicatione, recipiant me in domos ſuas. Conuocatis itaque ſingulis debitoribus domini ſui, dicebat primo: Quantum [e]debes domino meo? At ille dixit: Centum cados olei. Dixitque illi: Accipe cautionem tuam: & ſede citò, & ſcribe quinquaginta. Deinde alij dixit: [f] Tu verò quantum debes? Qui ait: Centum coros tritici. Ait illi: Accipe literas tuas, & ſcribe octoginta. Et laudauit dominus Villicum iniquitatis, quia prudenter feciſſet: quia filij huius ſæculi prudentiores filiis lucis in generatione ſua ſunt. Et ego dico vobis: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt, cùm defeceritis, [h] recipiant vos in æterna tabernacula.

ADNOTATIO.

A. CHristus ad Bethabarã docens Discipulos.

B. Homo diues, apud quem suus Villicus fuit delatus, quòd bona eius dissipasset; sed & assistunt amici: vocato autem Villico, ab eo exigit rationem villicationis seuerè: Redde rationem tuæ villicationis. *& iam primùm abrogatum scias tibi tuum munus, ampliùs villicare non poteris.*

C. Astat tristis & amaro animo Oeconomus, neque quicquam respondet, accusante & damnante eum peccati conscientia.

D. Abscedit miser, videt se esse in vltimam calamitatem redactum, non posse idoneam reddere rationem: init secum varia consilia, tandem rationes eius omnes eò redeunt: Priuor mea administratione, non possum opere & labore victum parare, erubesco stipe emendicata victitare: Illud tãtùm fit mihi reliquum & facile: pecuniam Domini remittam debitoribus; ita fiet, vt in me ipsi sint benigni, & ego meam paupertatem illorum erga me benignitate sustentem.

E. Debitor, cui remittit Dispensator è centum quinquaginta cados olei. Ea est mensura Hebraicè bath, *continens septuaginta duos sextarios: continet verò sextarius binas cotulas siue heminas, quas vulgò vacant* pintas. Iose. 8. Ant. cap. 4.

F. Alius cui dimittit viginti coros tritici è centum. Est autem corus aridorum mensura, capiens medimnos Atticos vnum & quadraginta, & capit medimnus duos modios. Iose. 3. Ant. 9.

G. Homo qui erogat prolixè eleemosynam in pauperes, quem laudat Dominus, quod prudenter fecisset.

H. Idem moriens, cui assistunt cum suis Angelis animæ quibus benefecerat, illius animam recepturæ morientis. Eò enim spectat parabola, vt qui sunt peccatores, saltem eleemosynis redimat peccata sua. Dicuntur verò diuitiæ mammona, *(non Hebræorum, sed Syrorũ lingua) quæ de iniquitate collectæ sunt: interpretatur verò Christus diuitias omnes, quas peccatores possident, esse mammonam; quibus scilicet indigni sunt: ne quis intelligat ex pecuniis malè acquisitis & ære alieno dari facultatem eleemosinas faciendi.* Hier. 6. quæst. ad Algasiam.

MEDITATIO.

SVM ego Villicus tuus, Domine Deus meus; audio, & scio, & sentio: Accepi à te bona, quæ habeo, quæ tua sunt, & ea dedisti in manus meas in te gubernanda, ad gloriam tui nominis vnde etiã mihi parem vitam meam sempiternam. Nec solùm mihi naturalia bona dedisti, animam, & potẽtias meas, per quas sum & possum naturaliter; sed bona mihi præterea dedisti supernaturalia, virtutes scilicet & dona, quibus esse habeo cæleste & facultatem: sum quippe Christianus, sum factus filius tuus adoptiuus, frater Christi Domini & Dei nostri. Neque his fuisti contentus, benigne Domine, in gratiam etiam religiosi instituti me tam immeritum recepisti, multis donis, multis visitationibus exornasti atque exhilarasti. Quæ omnia cùm considero, & vtinam ita considerem vt debeo; dum igitur hæc considero, & quemadmodum his sum vsus animaduerto, in summam venio animi mei confusionẽ. Video enim me apud tuam iustitiam esse diffamatum, & variè delatum, & hoc quidem verissimè: accusat enim me mea conscientia atque condemnat, sentio me tuis donis indignum, è tua villicatione reiectum, omnis consilij & opis prorsus expertem; iustissimè exilium cordis, & omnem desolationem patior. Quid faciam miser? Nihil enim possum sine te, Domine, qui meo demerito, & tua iustitia abiecisti me. *Fodere non valeo.* Voluntatem quidem tu mihi, Domine, fecisti reliquam; qua vellem etiam abiecta facere & laboriosa, id est, pœnitentiæ asperitatibus & abiectionibus sustentare vitam spiritualem: verùm hoc videor non posse conari in hac desertione tua; iacet animus, languet, stupet. *Mendicare erubesco*. Oratio mihi residua esse videri poterat, qua ad te, qua ad Sanctos tuos me conuerterem: hoc etiam præsidium timeo ne tua destitutione ereptum sit mihi, neque audeo ad te, quem tam variè offendi, confugere; operuit enim confusio faciem meam: ad Sanctos tuos accedere erubesco; scio enim illos zelo tui honoris & iustitiæ esse feruentes. Video tamen, Domine, quænam sit tua voluntas in his angustiis; vt me Psal. 68.

mededam pietatis operibus, & iuuando proximo: video consilium tuum; vt, quod ferè negligebam, saltem mea necessitate excitatus faciam diligentiùs: hactenus enim erraui; nam potiùs fui in me iuuando, neglecto ferè proximo: hoc est, non curando bona, quæ dederas mihi administrãda in villicatione mea, quæ est de tuis ouibus & prædiis. Et primùm quidem Missas, orationes, corporis afflictiones, & pia alia opera offeram pro animabus purgatorij. Secundo loco eadem offeram pro pœnitentiis debitis proximi mei, & vita in melius commutanda. Tertiò adducendis hominibus ad confessionem & eius frequentiam dabo operam diligentem. Quartò aliis ministeriis iuuandi proximi incumbam studiosè: &, vt breuiter dicam, propriè ad me intelligam attinere parabolam. Nam ex instituto habeo compertum, quæcumque accepi dona à te, Domine, ea omnia propterea accepisse me, vt in meam & proximi salutem & perfectionem illis vtar, ad maiorem nominis tui gloriam: quod vel non feci, vel negligenter feci, vel paruo cum fructu feci & repugnanter. Obsecro Domine, parce peccatis, parce negligentiis meis; & da primùm, vt de tuis donis & bonis ne faciam mammonam iniquitatis, contra tuam voluntatem illis abutens, vel ea inutiliter retinens: & exhibe, clementissime Pater, ex eo quod hactenus fateor fecisse me iniquitatis mammonam, vt quamplurimos iuuem, & ad salutem ac perfectionem promoueam. Ita fiet vt iuuer ego in meis desolationibus ac miseriis, & tandem recipiar ad vitam sempiternam. Amen.

DOMINICA NONA
POST PENTECOSTEN.

De huius Euangelij duplici historia descriptæ sunt suæ imagines superiùs.

EVANGELIVM DOMINICÆ IX.

vide in Dominica in Ramis palmarum.

ET ADNOTAT. LXXXV. LXXXVI. LXXXVII. LXXXVIII.

Anno XXXIII.

DOMINICA DECIMA POST PENTECOSTEN.

De Pharisæo & Publicano.

LVC. XVIII. Anno XXXIII.

In cxxxv. imaginem Adnotatiuncula. cxxxv.

90.

A. *Christus in templo, in porticu Salomonis docens.*
B. *Magnifici quidam homines, qui alios aspernabantur præ se, & alia multitudo audiens.*
C. *Templum cum atriis.*
D. *Pharisæus proximè stans ad ianuam atrij Sacerdotum, arrogantissimè & stultissimè orat.*
E. *Publicanus longè stans tundit pectus, & oculos non audens tollere in cælum, humillimè orat:* Deus, propitius, *&c. redit domum iustificatus, contrà quàm Pharisæus.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. XVIII.

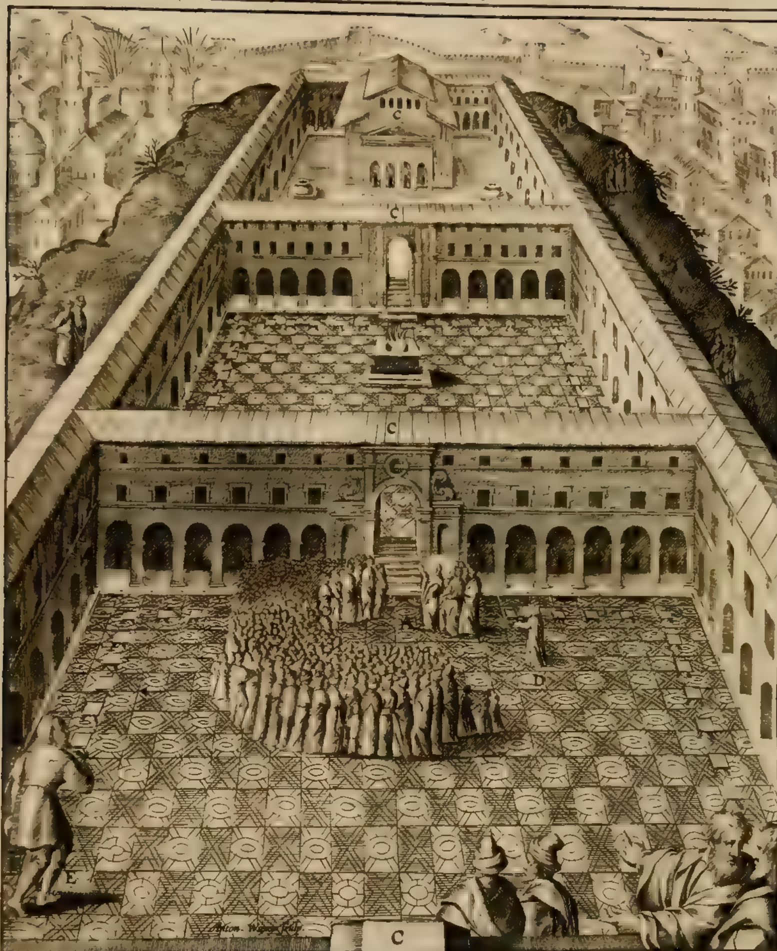
D[a] Ixit autem & ad [b] quosdam, qui in se confidebant tamquam iusti, & aspernabantur cæteros, parabolam istam: Duo homines ascenderunt in [c] templum, vt orarent: vnus Pharisæus, & alter Publicanus. [d] Pharisæus stans, hæc apud se orabat: Deus, gratias ago tibi; quia non sum sicut cæteri hominum, raptores, iniusti, adulteri; velut etiam hic Publicanus. Ieiuno bis in sabbato: decimas do omnium quæ possideo. Et [e] Publicanus à longè stans, nolebat nec oculos ad cælum leuare: sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori. Dico vobis, descendit hic iustificatus in domum suam ab illo; quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.

ADNO

DOMINICA X. POST PENTECOST.

De Pharisæo & Publicano.

Luc. xviij. Anno xxxiij.

A. *Christus in templo, in porticu Salomonis docens.*
B. *Magnifici quidam homines, qui alios aspernabantur præ se, et alia multitudo audiens.*
C. *Templum cum atrijs.*
D. *Pharisæus proxime stans ad ianuam atrij Sacerdotum arrogantissimè, & stultissimè orat.*
E. *Publicanus longe stans tundit pectus, et oculos non audens tollere in cælum, humillimè orat; Deus propitius, &c. redit domum iustificatus, contra quam Pharisæus.*

ADNOTATIO.

Gerson. Pandec. *A. CHristus cum Apostolis in porticu Salomonis, vbi hanc parabolam dixit, postquam receptus fuerat gloriosè in ciuitatem.*

B. Ante ipsum magnifici quidam homines, qui in se confidebant quòd iusti essent, & reliquos aspernabantur. Alia multitudo, quam illi contemnebant præ se.

Act. 21. 4. & 26. *C. Templum, (nam atria etiam sub nomine templi continebantur) vbi arrogans & vanus Pharisæus ad ostium atrij Sacerdotum & holocausti stat, erectis in cælum oculis: orat autem apud se insolentissimè. Considera, antequam verba audias, insanam hominis confidentiam, inde barbaricam arrogantiam, omnium aliorum hominum contemptum præ se: se iustum, bonis operibus abundantem; alios omnes sceleratos, & vitiis omnibus coopertos. Venit dein ad verba:* Non sum sicut cæteri homines, *&c. O hominus peruersitatem intolerabilem!*

E. Publicanus cum suo marsupio & tabulis collybisticis, implicatus scilicet negotiis pecuniariis & lucris; quod exercitium ferè numquam sine peccato fit. Hic contrà planè quàm Pharisæus orat. Primùm agnoscit se coram diuinitate peccatorem: pudore & peccati conscientia confusus stat longè, non audet in cælum oculos leuare, exit in signa pœnitentiæ, tundit pectus, vt cor compungat: petit à Deo veniam & simplicissimè & humillimè: Deus, *inquit*, propitius esto mihi peccatori. *Hæc Publicani oratio cælos penetrauit, & ei peccatorum veniam conciliauit. Sunt hæc quinque verba efficacissima, præsertim si ea ad quinque Christi vulnera referamus, similiter animo contriti vt Publicanus. Illam orationem damnat Christus, vt arrogantiæ & stultitiæ plenam; hanc laudat, vt humilem, & deuotè sapientem: illum pronuntiat non descendisse iustificatum, descendisse telonarium. Similem elationem, & arrogantem magis & barbaram, moriens Lutherus euomuit.*

MEDITATIO.

EHeu meam miseriam! Non agnoscebam ego me Pharisæum; sum tamen, Domine IESV, & fui: aperuisti tu sensum mihi, quò in me Pharisaicam conspiciam superbiam & arrogantiam, pessima illa vitia; tum meam in me confidentiam, & aliorum contemptum præ me. Quando enim ego (omitto alia vitia, quibus repletus sum) sed quando ego in operibus etiam bonis non me magna ex parte
Luc. 17. sentio? Quando pleno corde dico, *seruus inutilis sum*, è voluntate tua si quid ago? Quando quò magis in bona actione versor, eò magis in diuina gratia & virtute absorbeor? Quãdo illud experior in spiritu, quod Paulus tam
Gal. 2. constanter scripsit: *Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Christus?* vel quando subdo, quod est planè consectarium; esse quidẽ certè deberet: Operor ego, iam non operor ego, operatur verò in me Christus? vel quando omnem ostentationem, & omnem finis imperfectionem depello. Rursus verò nouisti tu, Domine IESV, cordis mei perpetuam insolentiam: meæ actiones, cogitationes, opera mea ferè omnia mihi arrident & placent deliciosè, nihil in illis video imperfectionis, nihil mali: aliorum contrà vel non considero, vel non placent, vel displicent; etiam si non voluntate forsan mea, habitu tamẽ quodam, & animi auersione, quam è malo principio proficisci necessum est. Sat dixi, vt quid hæc multiplico? Tu, sancte IESV, scis peccata mea esse multa & mala, meas imperfectiones & infirmitates tu nosti; ego non agnosco, cæcutio in omnibus. Illumina cor meum, IESV Psal. 138.
bone, vires infere cordi & potẽtiis meis, & doce me, quo pacto hæc mala possim euadere. Ex hoc Euangelio nunc te erudiam. Caue igitur, orationem Pharisæi, ne imiteris: illam Publicani amplectere; atque adeò contrà, quàm fecit Pharisæus, tu ora. Ille: *Gratias ago, quòd non sum*, &c. Sua arrogantia incredibili ductus, singularem illam suam iactantiam & animi peruersitatem Deo fert acceptam; quasi eius malitiæ auctor esset Deus: tu modestia animi, atque humilitate cordis, ex te nihil boni in te agnosce; quæ a Deo beneficia accepisti, ea te tua improbitate corrumpere semper, nec percipere quemadmodum à Deo proficiscantur, vt ex infinito illo fonte om- Iac. 1.
nis misericordiæ & gratiæ fluant, illius esse 1. Cor. 12.
dona.

dona. Si quid habes boni vel benefacti, Deum lauda, te vitupera de tua indignitate, de tua inutilitate, de tuis peccatis: & tantum absit, vt Dei benignitate abutaris ad contemptionem aliorum hominum, vt contrà te reliquis hominibus, quotquot sunt, viliorem deputes ac deteriorem; tuis omnia illorum peccata superari; festuca sint omnia omnium peccata in oculis tuis, tua ingens trabs: hac ratione te para ad imitationem orationis Publicani. Sta verò longè, vt de profundis ad me clames: non enim audio ego, si quis ad me accedit, sua incogitantia atque arrogantia erectus; sed qui ex profunda cordis sui humilitate: quantò longiùs recedit, tãtò accedit propiùs, & magis à me exauditur. Tu te indignum reputa, non solùm vt ad me accedas, sed vt in cælum audeas præ confusione & pudore peccatorum suspicere: totum te occupet tuæ vitæ & peccatorum turpitudo. Corripe verò peccata tua, contunde & contere cor tuum, decute omnem peccandi affectum; & facto principio nouo fidei in me, & spei, & deuotionis contra peccata tua, Publicani quinque verba dicas ad quinque mea præcipua vulnera, quæ pro te in cruce accepi; illa eò referens, quasi nunc videas illa vulnera infligi, vnde vim recipiant.

Matth 7.

Psal. 129.

Deus, qui pelagus es infinitum infinitæ substantiæ, virtutis, misericordiæ, pietatis: nam idem es Deus cum Patre & Spiritu sancto, es simul idem Dominator, Dominus omnis creaturæ; merito item tuæ passionis & mortis data est tibi omnis potestas in cælo & in terra: potes igitur omnia, nec vis peccatoris mortem; sed vt conuertatur, & viuat. Propitius es tu Domine; scio enim quòd te propo- suit Pater tuus propitiatorem pro omnium peccatis: vtere tua propitiatione in me; non potuisti enim propiùs ad nos venire vel fieri, qui non solùm nostram humanitatem, labores, pœnas assumpsisti, sed mortem etiam nostram. Ita fuisti verum propitiatorium, in quo Deus ad nos veniret propè, misertus nostri, ac delens peccata nostra per te. Esto: es tu quidem omnibus mortalibus propitius, quod ad te & tuæ mortis meritum attinet; mihi etiam applicasti tuæ passionis meritum, si ego eius vim non repellam, si ego adhibeam quæ à me requiris adduci, & iuues vt adducam, quò remissionem peccatorum recipiam. Ecce, Domine, pœnitet me peccatorum omnium, omnia detestor, ab omnibus propono deinceps te iuuante cauere; volo confiteri illa Sacerdoti tuo, & ad eius arbitrium de illis satisfacere: me totum tuæ bonitati & voluntati trado; *Propitius esto mihi peccatori*. Sum quidem profligatissimus peccator, & perditissimus; sed tu pro huiusmodi etiam mortuus es, in his sanandis maior est tua misericordia, maior gloria. Scio me non percipere peccatorum grauitatem, non intelligere quid tandem sit Deum offendere: da mihi, benigne IESV, hæc omnia, vt ita nunc saltem adhibeam, quantum sit satis ad remissionem omnium peccatorum meorum. Deinde augeas hæc omnia in me, vt maior indies accrescat gratia remissionis tuæ & virtus; qua possim & certiùs & faciliùs peccata deinceps vitare. Ita fac, sancte & magne IESV, per nomen sanctum tuum, quod est ineffabile, per vitam, per passionem, per mortem & resurrectionem tuam. Amen.

Matth. 28.

Ezech. 18.

Rom. 3.

Rom. 3.

DOMI-

Sanat IESVS ſurdum & mutum. 62

Marc. vij. *Anno xxxij.* cxxxvi

A. Tyrus vrbs.
B. Et ad vigesimum milliare Sydon.
C. Sarepta ad nouem milliaria à Sydo: ne verſus Tyrum.
D. Chriſtus iter faciens trans Iordanem, per medios fines Decapoleos.
E. Non longe à mari Geneſar. offerunt illi ſurdum & mutum, ſanandum.
F. Ducit illum IESVS à turba ſeorſum, & immittit illi digitos in auriculas.
G. Expuens in palmam ſuam, tetigit ſaliua linguam eius, & dixit illi Epheta.
H. Audit & loquitur recte ſurdus & mutus.

DOMINICA VNDECIMA
POST PENTECOSTEN.

Sanat IESVS ſurdum & mutum.

MAR. VII. Anno XXXII.

In cxxxvj. imaginem Adnotatiuncula. *cxxxvj.*

62.

- A. *Tyrus vrbs.*
- B. *Et ad vigeſimum milliare Sidon.*
- C. *Sarepta ad nouem milliaria à Sidone verſus Tyrum.*
- D. *Chriſtus iter faciens trans Iordanem, per medios fines Decapoleos.*
- E. *Non longè à mari Geneſar offerunt illi ſurdum & mutum ſanandum.*
- F. *Ducit illum* IESVS *à turba ſeorſum, & immittit illi digitos in auriculas.*
- G. *Exſpuens in palmam ſuam, tetigit ſaliua linguam eius, & dixit illi:* Ephphethah.
- H. *Audit & loquitur rectè ſurdus & mutus.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MAR. VII.

ET iterùm exiens de [c] finibus [a] Tyri, venit per [b] Sidonem ad mare Galilææ, inter medios fines [d] Decapoleos. Et [e] adducunt ei ſurdum & mutum, & deprecabantur eum, vt imponat illi manum. Et apprehendens eum de turba ſeorſum, miſit digitos ſuos in [f] auriculas eius: & exſpuens [g] tetigit linguam eius: & ſuſpiciens in cælum, ingemuit, & ait illi: Ephphethah, quod eſt, adaperire. Et ſtatim [h] apertæ ſunt aures eius, & ſolutum eſt vinculum linguæ eiùs, & [h] loquebatur rectè. Et præcepit illis ne cui dicerent. Quantò autem eis præcipiebat, tantò magis plùs prædicabant: & eò ampliùs admirabantur, dicentes: Bene omnia fecit: & ſurdos fecit audire, & mutos loqui.

ADNOTATIO.

A. VRbs Tyrus, & ad vigeſimum quintum milliare

B. Sidon, ad Septentrionem: vtraque maritima: in tribu Aſer Sidon, etiamſi non obtinuerint eius poſſeſſionem Iſraëlitæ; Tyrus non erat in continenti, cùm diuiſa eſt terra.

C. Sarepta oppidum ad nouem milliaria à Sidone Tyrum verſus. Ex his finibus, ſanata filia Cananææ, egreſſus per Sidonem, ad eam ſcilicet extendens iter, deinde inter medios fines Decapoleos IESVS, *venit ad mare Tiberiadis, contra Bethſaidam & Capharnaum, vbi ſatiauit poſtea quatuor hominum millia ſeptem panibus. In hoc itinere ſanauit hunc ſurdum & mutum.*

D. Chriſtus iter facit trans Iordanem per medios fines Decapoleos. Eſt autem Decapolis regio decem vrbium, trans Iordanem, circa Hippum,

& Pel-

Lib. de locis Hebr. Lib. 5. cap 16. Marc. 5. & 7. Matth. 4.

& Pellam, & Gadaram; ita Hieronymus: Plinius verò post Iosephum in numero non easdem vrbes obseruat, qua in re dicit fuisse varietatem. At video vnam illam regionem Decapolim à Marco significari, vt etiam innuit Matthæus, & aliam fuisse à Galilæa; vt decem vrbes in diuersis regionibus sparsas non fuisse Decapolim hoc loco significet Marcus, tum illud, Decapolim trans Iordanem esse. Nam Geræsenorum regio erat trans Iordanem, vbi Christus fuit cùm insignem illum Dæmoniacum sanauit: qui tamen cum Christo non transfretauit; sed, vt à Christo intellexerat, cœpit prædicare in Decapoli, quæ ad montem Antilibanum spectat, post quem introrsum esse Decapolim tradit Plinius.

E. Non longè iam erat à mari Genesareth, vbi adducunt ad eum hominem surdum & mutum, & obnixè eum rogant, vt illi imposita manu salutem afferat.

F. Seducit illum IESVS à turba seorsum, & immittit digitum vtriusq; manus vnum, in eius auriculas. O felices aures, quas digiti Christi tetigerunt; & quas eius digitus, id est, Dei potentia, sanauit! Immitte, benigne IESV, digitum tuum in aures nostri hominis interioris obtusas & surdas; vt gloriam tuã & Patris, quam enarrant cæli, terra, orbis, visibilis & inuisibilis creatura, quam gratia & redemptio tua copiosa proclamant, audiamus.

G. Spuit præterea IESVS in volam manus, intingit digitum in saliuam, deinde tangit digito saliua imbuto exsertam muti linguam, suspiciẽs in cælum ingemit, & dicit, ephphethah. ita enim Marcus ex Chaldæo אֶפְּתַח ἐφφαθὰ, per syncopen dempto è medio Thau, & duplicato פּ propter daghes, & mutato ה in א Latinus interpres omisit alterum φ in aliis imitatus est Græcum. significat verò, aperire.

H. Surdus & mutus recepta salute audit & loquitur perfectè mirantur turbæ, ipse gratias agit Christo; Imbue, obsecro Domine Sancte IESV, tua saliua & gustu linguam nostram; vt ex interno sensu, & spiritus suauitate, tuum sanctum nomen laudemus in sæcula.

Sed quid hîc est nouæ rei? Cur ingemit IESVS, quod non legitur nisi bis fecisse, hîc, & sequenti capite Marci? & ibi quidem ad Pharisæorum duritiam cordis deploratam ingemuit; sed hîc cùrnam? Vt ostenderet difficultatem sanitatis spiritus in iis, qui nec auditum habent interiorem, nec linguæ officium ad orationem exercent.

MEDITATIO.

O Beatum te surde & mute. Felicem tuam surditatem & infantiam, faustas aures & linguã, quas Christus Dei Filius & virtus suis digitis tetigit, sua saliua inunxit, sua potentia sanauit. Quid igitur? quid antequã sanitatem reciperes, quid in ipsa sanatione, quid postea sensisti in te? explica nobis rem totam, bone, surde, & mute. Audite ergo. Non audebam ego ad Christum accedere; quòd nec illum rogare mutus, nec audire, si quid mihi loqueretur, surdus poteram: cupiebam quidem sanari, incipiebam etiã interiùs audire Christum; ipse enim mouebat silenter cor meum, & ad se fidemque sui alliciebat: incipiebam itẽ aliquid illi loqui silentio, & respondere ad internam illius vocem; itaque turbæ omnibus signis capitis, manuum, linguæ, innuebam vt me ad IESVM adducerent. Adducunt, sistunt ante bonum IESVM, deprecantes vt mihi manum imponat, credentes futurum id quod ego credebam, vt illa manuum impositio fieret mea sanatio. Vidit IESVS illorum & meam fidem, & ampliori me prosequutus est benignitate: non imponit enim solùm manũ, sed me abducit primùm à turba, quod non tantùm fecit exteriùs, sed interiùs etiam segregauit me à turbis mearũ cogitationum, & ab alterius turbæ contagio: animo meo videlicet attulit primùm peccatorum contritionem, deinde pacem & tranquillitatẽ, quod ego tum primùm sensi in me fieri, cùm me apprehendit manu sua IESVS, & abducere cœpit seorsum; quasi viderem à mea & mundi malitia me separari: ego verò sequebar volens, lubens, magna animi suauitate delibutus. Euge bone, surde, & mute. Ergo te manu tenebat IESVS, te ducebat, te segregabat ab omni & turba, & turbatione. Quid præterea intelligebas fieri illa separatione? Diuinam Christi in me familiaritatẽ & benignitatem: vnde augebatur in me fides in IESVM, & fiduciæ robur, & amoris suauitas. Quamquam postea percepi illud simul insinuari, qui surdus ad vocem veritatis est, & ad orationem mutus, nec quicquam vel audit vel loquiturè sensu spiritus sui deuotè, eum esse admonendum, vt à peccatis primùm, à malis occasionibus veluti à turba secedat, quo curetur à Chri-

Christo. Sic eras animo iam & cogitatione affectus. Quid præterea sensisti, vbi in aures tuas filius Dei diuinos digitos immisit, vbi suo sputo linguam tuam tetigit, postquam in cælum suspexit, ingemuit, & dixit, adaperire? Audite Dei in me mirabilia. Vbi me secretò apud se abduxit, non sanauit statim, sed parauit animum meum ad diuinum beneficiũ recipiendum: tangens quidem aures meas digitis suis, excitabat meam fidei imbecillitatem, infundebat non animo solùm, sed auribus, & corpori meo mirabilem quãdam vim & suauitatem: quasi se agnosceret natura à Creatore suo tangi, & in melius renouari, & veluti exultaret. Vbi verò saliua sensi imbui linguam meam, animæ meæ gustum aduerti immutari in me, expelli noxium rerum humanarum, conciliari rerum spiritualium iucundum & salutarem saporem. Tactus vterque spiritum quemdam excitabat in me, qui interiori quadam significatione declarabat non esse illos digitos, illam saliuam hominis tantùm, sed simul Christi, Dei omnipotẽtis, salutis sempiternæ. Erectus eram summa animi expectatione, & attendebam totus in alias Christi operationes: mouit verò me vehementer, vbi ad cælum suspexit, & quasi me leuauit ad mysticam diuinitatis prægustationẽ: gemitus autem, vt perciperem illum Dei gemitum ad me attinere, meumq́ue gemitum efflagitare; innuere alioqui, quàm sit difficile animum curari, qui nec audiat verba veritatis & salutis, & mutus ad orationem sit: hæ erant præparationes. At verò cùm dixit: *Ephphetha*, id est, *aperire*, illæ omnes præparationes, & quasi motus ad salutem & animi & corporis mei suam sunt profectionem consequutæ: apertæ sunt iustitiæ portæ, & ingressus audiui potentias Domini; confessus sum Domino, & recordatus sum iustitiæ Dei solius: incepi vndique audire magnalia Dei & virtutes eius, quæ continenter facit & operatur: animaduerti creatum in me interiorem auditũ cordis & mentis meæ; simul suauissimus accessit exterior auriũ auditus & perfectissimus. Fecerunt hæc dona Dei, vt intelligerem mirabilia, quæ fecerat in me benignus & magnus IESVS. Etenim ante hæc omnia intellexeram

Ps. 117.
Psal. 70.

peccatorum meorum remissionem præcessisse: tum verò lingua suo vinculo soluta, cùm interiori, tum exteriori, exultauit ad laudem & gloriam Dei & Christi eius prædicandam; repleta est cælesti dulcedine, gustauit & vidit *Psal. 33.* quàm bonus, quàm suauis est Dominus; exiit in gratiarum immortalium actionem, celebrauit Dei in me miserum & abiectum hominem misericordiã. Sed quid est, quòd tam studiosè hæc intelligerę voluistis? cauete, ne aliqua sit cum auiditate hac vestra coniuncta curiositas: incumbite in imitationem mei. Putatis non esse vos surdos & mutos? Si ita existimastis, ibi verò magis estis & surdi & muti. Quis enim ex vobis nõ habet cordis aures ad veram & claram Dei vocem occlusas? quis inspirationes bonas spiritus agnoscit? quis contrà, malas auersatur & reijcit? quis ad interiores aurium spiritualium delicias puras & sanctas attingit? quis præterea est assequutus vel exercet suauem illum & viuacem gustum vitæ, passionis, mortis, resurrectionis, & aliorum mysteriorum Christi? quis gratiæ percipit & virtutum fragrantiã? quis contrà turpitudinem peccati & fœditatem penitus abominatur? quis porrò ex gustu & auditu spirituali loquitur? quis non potiùs aridè verba sua effutit, & in aërem disperdit? quis in verbo non offendit? Omitto alia innumera- *Iacob. 3.* bilia in hoc genere; vno tantùm verbo perstringam vestram tepiditatem & inconstantiam. Vobiscum similiter se gessit Christus atque mecum: eratis in turba sæculi, surdi & muti, segregauit vos Christus ex ea turba per vocationẽ religiosam, per exercitia spiritualia: in eo recessu tetigit & aperuit aures vestras, vt verba eius audiretis & mysteria: addidit gustum consolationum spiritualium, cum facultate meditationis & orationis: rursum verò confirmauit hunc secessum, hæc dona per religionis ingressum; ibi continenter auget, nisi vos impediatis. Ad dona Dei ne sitis desides; illis vtimini, illis cooperamini, ne in magnum iudicium incidatis. Gratias tibi ago, magne & sancte IESV, quòd me tam fructuosè per surdum & mutum docuisti: fiat, obsecro, efficax in me hæc doctrina. Amen.

DOMINICA DVODECIMA POST PENTECOSTEN.

Incidit in latrones viator.

LVC. x. Anno XXXII.

In cxxxvij. imaginem Adnotatiuncula. cxxxvij.
33.

A. *Capharnaum, vbi Legisperitus tentat* IESVM.
B. *Reges & Prophetæ desiderantes videre, quæ Discipuli videbant; & non viderunt.*
C. *Ierusalem ad Occidentem.*
D. *Ierichus ad Orientem: in medio spatio montes Dommim, vbi viator incidit in latrones.*
E. *Adoriuntur viatorem latrones, spoliant, vulnerant, & semiuiuo relicto abeunt.*
F. *Præterit miserum hominem Sacerdos illac iter faciens.*
G. *Similiter Leuita.*
H. *Samaritanus autem videns, venit ad eum; alligat vulnera eius, &c.*
I. *Impositum iumento ducit in stabulum.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. x.

IN illo tempore [a] conuersus ad Discipulos suos, dixit: Beati oculi, qui vident quæ vos videtis. Dico enim vobis, quòd multi [b] Prophetæ & Reges voluerunt videre, quæ vos videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt. Et ecce quidam Legisperitus surrexit tentans illum; & dicens: Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo? At ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est? quomodo legis? Ille respondens dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua: & proximum tuum sicut te ipsum. Dixitque illi: Rectè respondistit: Hoc fac, & viues. Ille autem volens iustificare se ipsum, dixit ad IESVM: Et quis est meus proximus? Suscipiens autem IESVS, dixit: Homo quidam descendebat ab [c] Ierusalem in [d] Iericho, & incidit in latrones, qui etiam despoliauerunt eum: &, plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Accidit autem vt [f] Sacerdos quidam descenderet eadem via: & viso illo præteriuit. Similiter & [g] Leuita, cùm esset secus locum, & videret eum, pertransijt. [h] Samaritanus autem quidam iter faciens, venit secus eum: & videns eum, misericordia motus est. Et appropians alligauit vulnera eius, infundens oleum, & vinum: & [i] imponens illum in iumētum suum, duxit in stabulum, & curam eius egit. Et altera die protulit duos denarios, & dedit stabulario, & ait: Curam illius habe: & quodcumque supererogaueris, ego cùm rediero reddam tibi. Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi, qui incidit in latrones? At ille dixit: Qui fecit misericordiā in illum. Et ait illi IESVS: Vade, & tu fac similiter.

ADNO-

DOMINICA XII. POST PENTEC.

Incidit in latrones viator.

Luc. x. *Anno xxxii.* 33 cxxxvii

A. *Capharnaum, vbi Legis peritus tentat* IESVM.
B. *Reges & Prophetæ, qui desiderarunt videre, quæ discipuli videbant, & non viderunt.*
C. *Hierusalem ad occidentem.*
D. *Hiericus ad orientem; in medio spatio montes Dommim, vbi viator incidit in latrones.*
E. *Adoriuntur viatorem latrones, spoliant, vulnerant, & semiuiuo relicto abeunt.*
F. *Præterit miserum hominem Sacerdos, illac iter faciens.*
G. *Similiter Leuita.*
H. *Samaritanus autem videns, venit ad eum; alligat vulnera eius, &c.*
I. *Impositum iumento ducit in stabulum.*

ADNOTATIO.

A. Docuit IESVS, *quæ hoc Euangelio continentur, in ciuitate Capharnaum ad mare Galileæ; ibi Legisperitus tentans interrogat Christum.*

B. Hinc Reges, illinc Prophetæ manus in cælum tendunt, quasi dicant: Vtinam disrumperes cælos,& descenderes. Rorate cæli desuper, & nubes pluãt iustum; aperiatur terra, & germinet Saluatorẽ. *Desiderabãt quidẽ vehemẽter videre diem Christi,& non viderunt tamen.*

C. Ierosolyma ad Occidentem.

D. Ierichus ad Orientem ad vigesimum lapidem: in medio spatio montes Dommim, & nemora, in quibus latrocinia & cædes fiebant frequenter: in his montibus refertur ex parabola incidisse viator in latrones, cùm Ierosolymis discedens Ierichunta iter haberet.

E. Adoriuntur latrones viatorem, dispoliant, crudeliter vulnerant, abeunt deinde semiuiuo relicto.

F. Sacerdos suo corporis cultu, qui videns vulneratum & miserum hominem, præterit illum tamen, nec misericordia prosequitur.

G. Similiter facit Leuita.

H. Samaritanus veniens ad eum, & videns tantam crudelitatem,& hominis miseriam, misericordia commotus, ex iumento descendens ad illum accedit; medetur vulneribus, vt potest, infuso vino ad expurgandum, oleo ad leniendum & sanandum.

I. Impositum suo iumento ducit ad stabulum, id est ad publicum hospitium, & collocat in hospitio, & quod supererat diei tum nocte illa eius ipse per se curam agit: deinde cùm necessariò esset discessurus, prolatis duobus denarijs, id est octo caroleis cum quaternis denariolis, qui faciunt septem solidos vulgares, eos dat hospiti, & illius vt curam gereret committit: ne dubitaret vltra acceptum argentum siquid opus esset erogare, se illi redditurum quicquid supererogaret. Fæcunda sensibus est hæc parabola; sed quia non licet multa in Adnotationibus commentari, illud excipiamus. Incidimus in latrones, quoties è vita spirituali, quæ in visione & perceptione diuinæ pacis versatur, declinamus in mundi instabilitatem, nec tenorem spiritus tenemus: ibi incurrimus in Dæmonum latrocinium, & vitiorum plagas. Hæc ferè cùm continenter fiant, continenter ad Samaritanum Christum accurrendum est, qui nostri misertus curet vulnera, curam nostri gerat tum per se, tum per Angelos & Sanctos, tum per Ecclesiæ ministerium. Agnoscamus autem nihil nos posse homines iuuare sine Christo, in Christo posse: huic fidamus in nostris ministerijs,& viribus,& industria, sine hoc nulli.

MEDITATIO.

Sis tu, Domine IESV bone & magne, in sæcula benedictus. Amen. Aperuisti mihi hodie mirabilia de lege tua; fructum, quò adspirare debeamus in oratione. Nã te cùm in te
1. Tim. 6 non videamus in hac mortalitate (lucẽ enim habitas inaccessibilem, quæ lux tu es, & substantia tua lux est infinita) aliam nobis gratificaris lucem, alia videnda; quæ non sunt id, quod tu; significationem tamen dant illius tuæ infinitæ lucis, & tui. Lux hæc creata quidem est; sed supra omnem naturalem lucem est, & donum tuum est, in quo significatio datur tuæ infinitæ lucis & tui modo ineffabili. Dissipat hæc lux mentis cogitationes prauas, ignorantias illustrat, difficultates expellit importunas, exstirpat noxias inclinationes, incutit cordi ictum diuinum illum tuæ virtutis. Da nobis, sancte Domine, hanc lucem frequenter, quãdoquidem videmus illam te dare nolle continenter. Omitto hîc dicere, quæ exhibere soles in oratione vidẽda in vita tua, in passione, in morte, in alijs mysterijs, sensus spiritus, experimenta interna ac motiones & in mysterijs ipsis lumen tuæ illustrationis: quæ autem hactenus dixi omnia, disponunt de tua gratia nos, vt ea præterea audiamus, quæ videre non possumus; hoc est, vt ad res illas animum attendamus, quò lux illa te ita disponente non attingit. Vtinam, quæ hîc ego balbutio, percipere possem, vel cum fructu sentire. Hæc dona tua, IESV magne, mirifica sunt: & partim quidem attinere intelligo ad fidei perfectionem, partim ad spei, tum ad alia diuina dona; omnia verò applicant ad charitatem, id est, ad præcepti illius magni obseruantiam, quam hoc item Euangelio explicas. Quid enim in oratione post illa, vel etiam inter ipsa, quærendum nobis tandem

est? quò spectare debemus? Quò tu manuducis, qui charitas es infinita; ad amorem Dei, & charitatem: vt videlicet Deum perfectè diligamus ex toto corde, ex tota anima, ex totis viribus, ex tota mente; & proximū, sicut nos ipsos. Verùm hìc me mordet vermis meæ conscientiæ, Domine IESV: quî enim, vel quando totum cor, animum, vires, mentem pono in Deo diligendo? Audi igitur, & quod dicam, repone in corde tuo altè, & exercitio quotidiano confirma. Non solùm nihil præponas amori Dei, sed illum reliquis omnibus antepone, & supra omnia Deum, & propter Deum omnia dilige; & hoc præceptum, quod ad sufficientiā attinet, implebis, si præueniente gratia diuina nitaris. Verùm etiamsi hæc facere videaris, vel etiam experiri aliquo sensu spiritus, & eò peruenias, vt nihil tibi ea in
1. Cor. 4. re sis conscius; non tamen propterea iustifi-
Psal. 18. catus es: delicta enim quis intelligit? quis ad occulta cordis sui penetrat? Porrò autem perfectè adhuc præceptum illud non implesti, dum charitatem donum illud & virtutem excellentissimam in corde tuo non habueris, & ex illo in me & per me operatus non fueris: eius enim vi ex toto corde, ex tota anima, & omnibus viribus, ex tota mente Deum diliges & me; iuuabunt te simul ea, quæ videris, & quæ audieris in spiritu. At verò, Domine, cùm certus non sim, quando charitatem sim consequutus, omnia mihi fiunt incerta; versor in magna spiritus ambiguitate. Quid igitur velles? vt euidentiam gratiæ tuæ haberes, vel fidē Catholicam? Intellige neutrum horum desiderare te debere, vel consequi posse, è potentia hac ordinaria: nam euidentiæ naturali illud nō subest, nec ad id descendit Catholica fides, cui falsum subesse non potest. Caueas verò à Lutherana gratię certitudine, quam ego per meam Synodum damnaui. Quid ergo? vis vt per miraculum hæc tibi cōcedam? At hoc ad tentationem Dei spectat. Video, Domine, curiositatem esse meam, si amplius desiderem: sed tamen illud, etiamsi omni bono indignus sum, peto, benigne IESV, vt ne inquietum sit & incertum cor meū; videor enim videre aliam esse rationem animum meum confirmandi. En tibi: fige cor tuum in fide Catholica; ea non te faciet certū de tua gratia, ex illa tamen quasi è luce emerget lumen quoddam quasi reflexum, quod cum timore coniunctum non sinet animum tuum anxium, sed faciet bona spe delibutum. Huic addes sensus internos, & experientias spirituales, & signa alia, quæ soleo concedere ad indicandam gratiæ præsentiam: quæ omnia, vt non attingunt ad fidei certitudinem, ita sat sunt ad animum confirmandum, vt solet consolatio spiritualis. Illud autem animaduerte, quam tu per curiositatem inquirebas maiorem, quàm pro huius vitæ statu debes, gratiæ certitudinem, illam non assequi est vtilius viatori homini: nam certitudo illa inhiberet ac retardaret cursum vitæ spiritualis, qui cōtinuus esse debet ac perpetuus; debet simul in hac mortalitate stimulum retinere perennis sui progressus; & solicitum tenere cor legitimè certantis, sed quietè, dulciter, confidenter.

Loquutus es mihi ad cor, bone IESV; sit tibi gloria sempiterna. Sed quis est fructus parabolæ hominis, qui descendit ab Ierusalem Ierichunta? Cautionem tibi adiunxi vehementem, vnde caueas, vt illa dona, quæ accipis in oratione, ne amittas per negligentiam. Animaduerte te versari in Ierusalem, quando illa accipis dona; vide verò, ne inde relicta Ierusalem descendas Ierichunta, in fluxiles & mutabiles cogitationes vel actiones. Quòd si in ministerium sis egressurus tuæ vocationis, ibi verò summa tibi cura, summo studio est nitendum, vt gustum ac sensum Ierosolymorum, hoc est, donorum Dei retineas; ne, cùm in rebus gerendis verseris, detrimentum facias tuæ salutis. Et tamen, vt estis fragiles, si lædat tuam pacem spiritus aut vires internas, vel veterator Dæmon, vel cogitationes, vel aliæ perturbationes, accurre ad me Samaritanum intenta oratione, contritione peccatorum, & ad sacramentum Pœnitentiæ si opus fuerit; vt, si qua accepisti vulnera, ijs sanatis rursum confirmatior ac viuacior in aciem descendas, & retineas Ierusalem cùm prodis ad Iericho & actiones tuas. Ita faciam Domine IESV: Samarita summe, adiuua me. Amen.

DOMI-

DOMINICA XIII. POST PENTECOST.

Curat IESVS decem leprosos. 81

Luc. xvij. *Anno xxxiij.* cxxxviii

A. *Castellum in Samaria, vbi leprosos sanauit* IESVS.

B. *Domus extra Castellum, vbi leprosi vitam misere sustentabant.*

C. *Cum iret* IESVS *in Castellum, occurrunt ei decem leprosi, clamant;* IESV *præceptor, &c.*

D. *Videns illos* IESVS *dicit; Ite ostendite vos Sacerdotibus.*

E. *Dum irent mundantur omnes.*

F. *Vnus tamen solus videns se mundatum redit, & voce magna procidens in faciem ante* IESVM, *gratias egit.*

DOMINICA DECIMATERTIA POST PENTECOSTEN.

Curat IESVS decem leprosos.

LVC. XVII. Anno XXXIII.

In cxxxviij. imaginem Adnotatiuncula. cxxxviij.

81.

A. *Castellum in Samaria, vbi leprosos sanauit* IESVS.

B. *Domus extra castellum, vbi leprosi vitam miserè sustentabant.*

C. *Cùm iret* IESVS *in castellum, occurrunt ei decem leprosi, clamant*: IESV Præceptor, *&c.*

D. *Videns illos* IESVS *dicit*: Ite, ostendite vos Sacerdotibus.

E. *Dum irent, mundantur omnes.*

F. *Vnus tamen solus videns se mundatum, redit, & voce magna, procidens in faciem ante* IESVM, *gratias egit.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. XVII.

ET factum est, dum iret in Ierusalem, transibat per mediam Samariam, & Galilæam. Et cùm ingrederetur quoddam [a] castellum, [c] occurrerunt ei decem viri [b] leprosi: qui steterunt à longè: & leuauerunt vocem, dicentes: IESV Præceptor, miserere nostri. Quos vt [d] vidit, dixit: Ite, ostendite vos Sacerdotibus. Et factum est, dum [e] irent, mundati sunt. [f] Vnus autem ex illis, vt vidit quia mundatus est, regressus est, cum magna voce magnificans Deum, & cecidit in faciē ante pedes eius, gratias agēs: & hic erat Samaritanus. Respondens autem IESVS, dixit: Nónne decem mundati sunt? & nouem vbi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge, vade: quia fides tua te saluum fecit.

ADNOTATIO.

A. *CAstellum in Samaria: per mediam Galilææ enim & Samariā habebat iter Ierosolymam* IESVS, *non ampliùs rediturus in Galilæam ante passionem. Præmiserat autē Iacobum & Ioannem in ciuitatem Samaritanorū, vt pararent illi: quibus repulsis, non tamen propterea noluit Samaritanos beneficio prosequi; abiens enim in aliud Castellum, leprosos eorum curauit.*

B. Domus extra oppidum, vbi decem leprosi separati ab hominum consuetudine vitam miserè sustentabant.

C. Et hi quidem exciti celebritate nominis Christi transeuntis, ei obuiam procedunt; & ad genua omnes prouoluti, suppliciter leuata voce dicunt: IESV Præceptor, miserere nobis.

D. IESVS *illos oculis suæ etiam misericordiæ primùm aspicit, deinde dicit eis*: Ite, ostendite vos Sacerdotibus. *Numquā nō significat Christus in sanandis infirmis, vel mortuis suscitandis virtutem Sacramentorū, institutū, ac rationem. Hic etiam ministerium indicat sacramenti Pœnitentiæ, confessionem item; iubet enim ad Sacerdotes ire, & lepram manifestare: mundat etiam lepram antequam se Sacerdoti aperiant, dum ad eum pergerent; vt solent per contritionem remitti peccata ante confessionem, vel sacramentalem absolutionem, ex harum voto.*

E. Leprosi abeuntes versus Ierosolymam, in itinere à lepra liberantur: & ex his vnus tantummodo redit ad IESVM *gratias acturus, alij immemores beneficij discedunt.*

F. Vnus (& Samaritanus quidem, cùm alij essent Iudæi) vt sensit in se etiam interius beneficium; se non solùm à lepra carnis, sed spiritus sanatum; exclamans, & magnificans Deum redit, procidit in faciem suam ante IESVM, *& gratias illi agit. Vtinam non esset hoc exemplum frequens; vt è decem ne vnus quidem agnosceret beneficium, quod accipit in absolutione sacerdotis, qua remittuntur in Christo peccata.*

MEDITATIO.

SCiebam, quòd essem leprosus; sed nunc excitasti me, Christi IESV bone, vt agnoscam in me multas esse decades leprosorum. Decem enim sunt in me leprosi; exteriores quinque sensus, visus, auditus, olfactus, gustus, & tactus, cum sibi respondentibus spiritualibus quinque. Iam enim primùm quinque sensus externi ex fomite, qui in nobis perseuerat, malè ac variè affecti sunt, leprosi sunt; tum maiorem indies concipiunt infectionem ex impuritate obiectorũ & sensationum. Morbosa enim sunt omnia sensuum obiecta, vnde & sensuum operationes; vt mundus totus corruptus est tanta peccatorum spurcitia & contaminatione! augemus nos continenter nostris peccatis illam contaminationem. Adduntur quinque sensus spiritus, qui his sensibus opportunè respondent: visui & auditui, fidei sensus duo; olfactaui, sensus spei; tactui & gustui, duo item sensus amoris siue charitatis. Hi ergo sensus spiritus, qui fructuosi admodum esse possent, sunt tamẽ in nobis valde informes & imperfecti, atque è nobis quasi leprosi. Succedunt quinque interiores sensus animæ; communis videlicet sensus, imaginatiua siue phantasia, æstimatiua, cogitatiua siue dianœa, & memoria. Hi sensus (heu miseriam!) etiam corrupti sunt magis, ac magis leprosi: concipiunt enim ab externis, eorumque operationibus, suas contaminationes, & de suis operationibus addunt plures; qui, cùm magis accedant ad intellectus, voluntatis, & spiritus operationes, eò sua corruptione obsunt magis. His præterea sua proportione respondent quinque spirituales sensus: Communis, cùm deuotè mouent sensuũ exteriorum obiecta in eorum præsentia sua varietate & collatione: Imaginatiua, cum Æstimatiua, subseruit meditationi; illa dat spiritus intelligentiam, hæc mouet ad sinceros affectus animi: Cogitatiua fructum meditationis traducit ad contemplationem: Memoriæ tandem fidele ministerium conseruat omnes has sensationes cum suis spiritus fructibus, & opportunè eas repræsentat ad orationis vsum. Ad hos sensus attinent diuinæ reuelationes, quęcumque fiunt per phantasmata atque imagines. Neque verò ad hos non deriuantur sui sensus spirituales fidei, spei, & charitatis, vt ad exteriores, & quidem copiosiùs, atq; sublimiùs, maiorique cum spiritus vtilitate. Per omnes autem sensuum decades quantæ peruagantur imperfectiones in nobis! quot sese adiungunt euestigiò, etiamsi puræ illæ incipiunt esse, operationes! Porrò autem quî possum meos illos decem leprosos præterire, hoc est decem præceptorum legis tuæ obseruationes; in quas, quàm multæ incurrunt infirmitates, negligentiæ, & impuritates? Vides, Domine IESV sancte, quàm multos leprosos ego habeam: & in omnibus clamo ad te, & à longè quidem; longissimè enim à te absum cum tanta leprosorum multitudine. propterea clamo magis; adiuua clamorem meum, vt ad tuas aures misericordiæ & pietatis perueniat: ingens enim erit clamor si ad te pertingat, si audias, si iuues. Intelligo simul de tua gratia tũc fore clamorem maiorem, si ex profundis clamem ad te, & quò profundiùs id faciam & longiùs, eò maior erit clamor meus ad te. Qui enim temerè, vel superbè, vel quasi ex se ad te contendit accedere, is longè recedit: qui contrà profunda id facit humilitate atque animi simplicitate, is quò hoc facit & veriùs & profundiùs, eò magis ad te fontem salutis & vitæ accedit. Adiuua IESV Præceptor, sana infirmitates & lepras omnes. Miserere mearum leprarum, tu es salus nostra, tu Saluator, tu præceptor noster: præcipe Domine, & sanabor. Quòd si in hac mortalitate relinquis ad exercitiũ nostras fomitis & aliorum hostium nostrorũ impugnationes atque importunitates, vt facere soles de tua sapientia, illud oro, Domine, vt quàm plurimas sopias; & quæ erunt residuæ, vt de his mihi victoriã perpetuam gratificeris; & facias, vt ex tuis donis in meis operationibus spiritus verser, & ita vtar potentijs meis, vt earum imperfectiones vel infirmitates ne operationes meas cõtaminent. Amen.

DOMI-

DOMINICA XIIII. POST PENTECOSTEN.

Docet Christus fiduciam habendam Deo.

Matth. vi. Anno xxxi. cxxxix

A. *Mons Thabor, & campestris locus vbi docet Christus.*
B. *Pro priore Euangelij parte, homo pius describitur, qui totus est in cœlum intentus, vbi thesaurizat.*
C. *Alter, qui totus inhiat lucris caducis, merces, aurum, domum, supellectilem amplam anxie parat.*
D. *Iubet IESVS respicere aues, vt quas Deus alat de cibo non solicitas.*
E. *Tum ornatum liliorum, quæ non laborant, neque nent.*
F. *Pratum herbis, ac floribus conuestitum.*
G. *Salomon in Domo sua magnificentissime vestitus, illis conferri non potest.*
A. *Docet ex his; Nolite soliciti esse. Quærite primum regnum Dei, &c.*

DOMINICA XV. POST PENTECOSTEN.

Euangelium legitur feriæ v. Dominicæ iiij. Quadrages. Inde petatur imago et adnotatio 28.

DOMINICA DECIMAQVARTA POST PENTECOSTEN.

Docet Christus fiduciam habendam Deo.

MATTH. VI. Anno XXXI.

In cxxxix. imaginem Adnotatiuncula. cxxxix. 23.

A. *Mons Thabor, & campestris locus, vbi docet Christus.*

B. *Pro priore Euangelij parte homo pius describitur, qui totus est in cælum intentus, vbi thesaurizat.*

C. *Alter, qui totus inhiat lucris caducis; merces, aurum, domum, supellectilem amplam anxiè parat.*

D. *Iubet* IESVS *respicere aues; vt quas Deus alat non solicitas:*

E. *Tum ornatum liliorum; quæ non laborant, neque nent.*

F. *Pratum herbis ac floribus conuestitum.*

G. *Salomon in domo sua magnificentissimè vestitus illis conferri non potest.*

A. *Docet ex his:* Nolite soliciti esse. Quærite primùm regnum Dei, *&c.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. VI.

IN illo [a] tempore dixit IESVS Discipulis suis, Nemo [b] potest duobus Dominis seruire: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vnum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo seruire & [c] mammonæ. Ideo dico vobis, ne soliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nónne anima plus est quàm esca: & corpus plusquam vestimentum? Respicite [d] volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: & Pater vester cælestis pascit illa. Non vos magis pluris estis illis? Quis autem vestrûm cogitans potest adijcere ad staturam suam cubitum vnum? Et de vestimento quid soliciti estis? Considerate [e] lilia agri quomodo crescunt: non laborant, neque nent. Dico autem vobis, quoniam nec [g] Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnum ex istis. Si autem [f] fœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit; quantò magis vos modicæ fidei? Nolite ergo [a] soliciti esse, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc enim omnia Gentes inquirunt. Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primùm Regnum Dei, & iustitiam eius: & hæc omnia adijcientur vobis.

ADNOTATIO.

A. Mons Thabor, tum campestris locus ad mõtis radices, vbi hæc docuit Christus.

B. Vt primam partem Euangelij pictura indicet, describitur homo pius, qui oculos & animum habet in cælum intentum, vbi sibi æternas opes thesaurizat suis operibus bonis in Christo.

C. Alius inhians lucro & mammonæ (qui nihil minùs quàm cælum cogitat) colligit merces; vasa pretiosa, pecuniam, splendidam domum parat; quæ illum seruum auri ac Dæmonis faciant, & sepeliant in inferno.

D. Aues, quas alit Deus non laborantes neque solicitas.

E. Lilia, quæ, cùm pulcherrimos flores producant, crescunt; & neque laborant, neque nent.

F. Pratum, & in eo amœnus & iucundus fœni viror; quod tamen facilè in clibanum conijci solet: illud autem Deus virore & iucunditate vestit.

G. Salomon Rex in sua gloria magnificentissimè vestitus, in solio regni sui.

Iam si volucres, si alias animantes omnes, si plantas Deus vestit, conseruat, gubernat diuina sua prouidentia, quorum decori naturali nec Salomonis quidem magnificentia vestitus est comparanda; quid animo sumus homines Christiani angusto & deiecto, vt de nostro vel victu vel vestitu ita simus soliciti? Quasi è nostra solicitudine illa pendeant & gubernentur, non è Dei prouidentia suauissima.

A. Totam igitur solicitudinem in Deum conijciamus vnicè, atque si nos nihil essemus cooperaturi. Addamus tamē fideliter cum animi nostri simplicitate & demissione nostram industriam, nostram cooperationem; nec velimus ex nimia solicitudine ad aliud extremum transire; & in arrogantiam atque in sublime tolli, & Deum tentare: quæramus regnum Dei, & iustitiam eius ac iustificationes; & hæc omnia, de quibus sumus soliciti anxiè, nobis adijcientur & prouenient. iustitia enim & Spiritus Dei facient; vt nostram operam adducamus fideliter: quòd si nullâ nostrâ id possimus vel operâ vel industriâ, Dominus ipse pro sua benignitate nobis prouidebit.

MEDITATIO.

3. Reg. 8. PLanè ita est, Domine IESV, etiam in nobis, vt populo Israël dixit Elias Propheta tuus: claudicamus in duas partes, & duobus Dominis continenter seruimus; quod tamen frequenter vel non intelligimus, vel excusamus. Neque verò hîc de illis loquar, qui confitentur te esse Dominum vnum cum Patre & Spiritu sancto, factis autem negāt: hi enim planè quidem nolunt duobus Dominis seruire, sed vni Dæmoni, cuius voluntatem faciunt, cui seruiunt, & eum vnicū Dominum factis profitentur. Neque de illis hîc prosequar dicere, qui cùm Sacramentorum vsum frequentent, & videantur alioqui vitam viuere inculpatam; in perpetua tamen sunt auiditate vel diuitiarum, vel dignitatum ecclesiasticarum, vel omnino honorum sæcularium. Hunc autem animi sui statum constanter excusant. ego tamen illos non possum probare: videntur enim hi, si non tibi, Domine, seruire ac simul mammonæ, certè tibi obtemperare non sine mammona. Ego quidem illos dānare non audeo grauioris impuritatis; tu enim solus cordium scrutator es: tamen vehementer mihi displicent illorum illæ actiones, si quæ præter te aliquid quærūt, & nō primùm te & vnicè quærunt, te solum desiderantes; nec ad te solum aspirant, ad te solum tendunt, & alia desideria omnia in pelagus immensum tuæ sanctæ voluntatis non immergunt; vt sopitis atque sepultis illis auiditatibus, videant in luce tuæ bonitatis, quid sibi eligendum sit, quid consectandum. Verùm dum hæc dico, bone & sancte IESV, vrget me mei animi conscientia, vt alijs omissis de me cogitem. Quid tu? non similiter facis; qui tamen perfectionem vitæ professus es, Christi consilio & authoritate. Age, elegeris statū perfectionis purè; nunc quàm purè, quàm perfectè illum obis? Perspicè attentiùs: quoties tu ad Deum spectas absque mammona? id est, purè & illibatè Deum amas, & illum alijs rebus omnibus vnicè atque simpliciter anteponis; & non immisces tuis actionibus, illis etiam spiritualibus, sexcentas impuritates, à sensu, ab intellectu, à voluntate? Quot animi distractiones pateris, non solùm è tua culpa deriuatas; sed etiam quas spontè sectaris, aperta culpa susceptas? Breuiter: quando tandem vnionem illam tui spiritus ac mentis, ac tui intelle-

intellectus ac volũtatis in Deum, eiusque bonitatem exerces vel consequeris; in qua vnius Domini professio est, & spiritualis sensus? Rursum verò animaduerte, quã anxiè, quam solicitè de rebus externis cogites & agas, siue etiam internis; quàm non intelligas Deum esse rerum omnium creatorem, conseruatorem, gubernatorem; tuam solicitudinem ferè tam esse improuidam & arrogantem, vt videaris in sublime tolli, & partes quæ Dei sunt propriæ quasi velle assumere; vel ita illam exercere solicitudinem, quasi Dei prouidentiæ infinitæ non confidas. Ita est, Domine: mihi hæc te adiutore displicent, sancte IESV: impuritatem quidem actionum mearũ agnosco, & ijs commoueor vehementer, vbi audio tam acriter, tanto cum molimine & terrore, cum tanta maiestate: *Ego sum Dominus Deus tuus: non habebis Deos alienos coram me.* & rursum: *Audi Israel, Dominus Deus tuus Deus vnus est. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua*: quod item tu dixisti in Euangelio tuo; & in anima mentem & intellectum concludi declarasti, in fortitudine vires. Et verò eisdem præceptis instructus, video illi actionum impuritati me posse mederi in te, si non solùm fidei diuinam lucem in his præceptis percipiam, sed gratia diuina nitens, & ex illa vim accipiens, illique cooperans, vnitatem Dei; vnitatem Domini, charitatis vnitatem intimo corde, anima, mente, omnibus viribus concipiam, atque operibus exprimam. Ad quod etiamsi non possimus perfectè in hac mortalitate peruenire, vt desideramus, & semper aliquid sit futurum, quo possimus in hac perfectione crescere; tamen illud à te petimus, bone IESV, vt nullæ nostræ imperfectiones, quas scimus & frequẽtes esse & quotidianas, illam virtutem vnionis debilitent; sed potiùs ex nostra debilitate prouentum humilitatis facias, vt feruentiores etiam ex imperfectionibus euadamus, compuncti atque excitati. Iam verò vt excutiamus nostras diffidentias, ac nimias illas solicitudines, tu, Domine IESV, sapientissimè prouidisti. Nam cùm scias desiderium animæ nostrę vanum esse & impotens; quid quærere, quò ferri deberet, vbi quiescere, benignissimè ostendisti; & ita ostendisti, vt vires dares, in quibus & alia desideria omnia, omnes nostræ operationes conquiescerent, & vitam acciperent. Quis enim est, qui (si regnum Dei & eius iustitiam semel animo concupiscat, corde corripiat, & cordi infigat) aliud vel quærere, vel desiderare conari possit; & non potiùs in eo se omnia consequutum esse agnoscat & sentiat? Gustum igitur nobis gratificare, Domine IESV, regni cælestis, tuæque gloriæ sempiternæ; cum hoc coniunge feruens ac plenum desiderium iustitiæ tuæ, atque tuarũ iustificationum: da vt his insistamus, in his toti simus, in his nos fideles exhibeamus tibi cooperatores; & euanescent illæ timiditates, illæ diffidentiæ nimiæ, illæ solicitudines: ibi lucem tuam reperiemus, in qua illud similiter videbimus, quando solicitudo in Deo erit adhibenda; & pacem inueniemus per tuam doctrinam & gratiam, magne IESV, in te. AMEN.

Exo 20. Deut. 6. Mar 12. Deut. 6. Mar. 12. Luc. 10. Psal. 118.

DOMINICA DECIMA QVINTA POST PENTECOSTEN.

Ad Naim suscitatur filius viduæ.

Euangelium legitur feriæ quintæ post Dominicam IIII. Quadragesimæ; inde petatur imago XXVIII. & Adnotatio LX. Anno XXXI.

DOMI-

DOMINICA DECIMASEXTA POST PENTECOSTEN.

Sanatur Hydropicus.

LVC. XIIII. Anno XXXII.

In cxl. imaginem Adnotatiuncula. cxl. 48.

A. *Domus Principis Pharisæorum in Capharnaum.*
B. IESVS *ingressurus domum.*
C. *Hydropicus ante eum stans.*
D. *Obseruant eum Pharisæi.*
B. *Respondet eis* IESVS: Si licet Sabbato curare?
D. *Ipsi tacent.*
B. IESVS *apprehensum sanat hydropicum; & subdit parabolam de asino, qui in puteum inciderit.*
E. *Extrahunt asinum de puteo die Sabbati.*
F. *Mensa & conuiuium, in quo iubetur vnus à primo ad vltimum locum descendere; contrà alter ascendere.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. XIIII.

ET factum est cùm intraret [b] IESVS in [a] domum cuiusdam Principis Pharisæorum Sabbato manducare panem, & ipsi [d] obseruabant eum. Et ecce homo quidam [c] hydropicus erat ante illum. Et [b] respondens IESVS, dixit ad Legisperitos, & Pharisæos, dicens: Si licet Sabbato curare? At illi [d] tacuerunt. Ipse [b] verò apprehensum sanauit eum, ac dimisit. Et respondens ad illos, dixit; Cuius vestrûm [e] asinus aut bos in puteum cadet, & non continuò extrahet illum die Sabbati? Et non poterant ad hæc respondere illi. Dicebat autem & ad inuitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos; Cùm [f] inuitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne fortè honoratior te sit inuitatus ab illo; & veniens is, qui te & illum vocauit, dicat tibi: Da huic locum: & tunc incipias cum rubore nouissimum locum tenere. sed cùm vocatus fueris, vade, recube in nouissimo loco: vt, cùm venerit qui te inuitauit, dicat tibi: Amice, ascende superiùs. Tunc erit tibi gloria corã simul discumbentibus: quia omnis qui se exaltat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur.

ADNO-

A. *Domus Principis Pharisæorū in Capharnaū.* B. IESVS *ingressurus domum.* C. *Hydropicus ante eum stans.* D. *Obseruant eum Pharisæi.* B. *Respondet eis* IESVS; *Si licet Sabbatho curare?* D. *Ipsi tacent.*	B. IESVS *apprehensum sanat hydropicum, & subdit parabolam de asino, qui in puteum inciderit.* E. *Extrahunt asinum de puteo die Sabbathi.* F. *Mensa & conuiuium, in quo iubetur vnus à primo ad vltimum locum descendere; contra alter ascendere.*

ADNOTATIO.

A. Splendida domus Principis Pharisæorum in Capharnaum.

B. IESVS *vel ante ianuam, vel iam intra ianuam domus Principis: vtroque enim modo legitur; & verti potest*, cùm intraret, *&*, cùm introisset, *quod est Græcè* ἐν τῷ ἐλθεῖν.

Miss. intraret. Alij intrasset.

C. Antequam ergo asideret mensæ IESVS, *astabat hydropicus homo ante ipsum, & non audebat petere ab eo, vt sanaretur; propterea quòd esset Sabbatum, & obseruarent eum Pharisæi & Legisperiti, an Sabbato curaret;*

D. Quod ipsi per hypocrisim & superstitionem damnabant.

B. Hæc sciens IESVS, *respondet; vt illorum curet errorem, & miseri hominis hydropisim sanet. Sed quod est* IESV *responsum? Primùm sciscitatur, num liceat Sabbato curare.*

D. Ipsi tacent.

B. Fit autem eius plena & apposita responsio, vbi apprehensum sanat hydropicum, siue dubitarent, siue damnarent. Cùm autem ibi tacerent, rursum respondit: Cuius vestrûm asinus aut bos in puteum cadet, & non continuò extrahet illum die Sabbati? *Quo enim pacto nos externæ orationi respondemus, ita Christus internæ, siue exteriùs, siue interiùs, respondere & poterat & solebat. Hic bis respondet tacentibus: nec solùm respondet, sed illos insipientiæ coarguit, tanta efficacia, vt respondere non possent. Sanatus verò hydropicus facilè intelligitur significare eum, qui diuitiarum siti reiecta, diuitiarum etiam tumorem deponit; dat pauperibus, quæ possidet, & Christum sequitur, siti & onere plusquam intercute leuatus.*

E. E fossa extrahitur asinus Sabbato; quæ est coargutio Iudæorum. quasi dicat Christus: Cur adeò estis iniqui, ô Legisperiti & Pharisæi, vt vestris damnis die festo prouideatis labore vestro, opere, industria; & me prohibeatis solo verbo sanare miserrimorum hominum infirmitates?

F. Mensa ad conuiuium parata. In hac deijcitur à primo consessu vnus ad vltimum, alius ab vltimo ad primum promouetur; quæ est parabola Christi ad confutandam eorum arrogantiam, qui primas in rebus omnibus ambiunt: ij enim nihil aliud quàm ad vltimas ex ambitu se deijciunt: itaque via est certa ad perfectionem vitæ Christianæ & diuinæ contemplationis humilitas.

MEDI-

MEDITATIO.

Certum est mihi, Christe Iesv, te domum cuiusdam Principis Pharisæorum intrasse; quis auté hic fuerit, ignoro; nisi quòd primarius erat, vt puto, inter Pharisæos, vitijs scilicet Pharisæorum insignis, hypocrita, cæcus, arrogans, superstitiosus, malitiosus, veritatis tuæ oppugnator. Ego ille sum Pharisæus, benigne Iesv, omibus vitijs non solùm Pharisæorum coopertus, sed alijs plurimis. Primus sum omnium peccatorum: sed illud gratia tua habeo, quòd tuam doctrinam probo, in illam toto pectore incumbere desidero.
Rom. 7. Verùm, bone Magister, non facio quod volo, sed quod nolo; & quod in me habitans peccatum vult, illud facio continenter; indies etiam augeo impotenter. Quis me liberabit à corpore mortis & perditionis huius, nisi tu gratia tua, nisi tu magne Iesv? Et nunc, Domine, video me esse hydropicum. Ebibit anima mea è vanitatibus sæculi multa nimis; ebibit è consolationibus Spiritus sua socordia & a-
Ioan. 4. busu, propinat philautia: ita autem ex his aquis potatur, vt irritata sitis identidem euadat intolerabilis & infinita. Et quamuis hæc agnosco, tamen deceptione ductus, non peto in oratione ab his mundari; vt non audebat hydropicus à te petere sanitatem, propter Pharisæorũ errorem. Ego enim meas imperfectiones secutus insisto festum consolationum agere in oratione, & ferè nihil à te peto; quę tamé est substantia & finis orationis. En peto, Domine, nec volo audire meæ animæ Pharisęos: Sana animá meam, sitim illam noxiam siste; dein expelle aquam, qua tumidus sum & deprauatus: hoc obsecro facias benigne Iesv, etiam si vel non petam, vel non bene petam, vel negligenter petam. Nam peto alioqui Domine, etiam si non explicem apud te, id est, vehementer desidero; quæ est petitio apud te manifesta, vt hydropici fuit: & simul medere, Domine, illi meæ negligentiæ, vel imperfectioni petitionis: ita fiet, vt ab hydropisi liberatus intelligam tuam increpationem, & meam in oratione deceptionem. Totus enim sum in festo & lætitia meditationis; illa me oblecto, nec curo tibi mea peccata offerre curanda, non obsecro te; quasi oratio sola illa esset, quæ versatur in meditatione mentis, ac rerum sublimium speculatione, & non potiùs in petitione, obsecratione, & gratiarum actione. Mea mala ego intelligo, Domine, de tua gratia; sana illa bone Iesv, vt in oratione possim versari fructuosè, vt tu vis. Amen.

DOMI-

De primo mandato interrogatur IESVS. 95

Matt. xxij. Mar. xij. Luc. x. Anno xxxiij. cxli

A. *Templum, quo post celebrem ingressum in vrbem, quotidie veniebat* IESVS, *vbi confutauerat primum Herodianos, dein etiam Sadducæos.*

B. IESVS *cum discipulis.*

C. *Sadducæi spectantes quorsum Pharisæorum euaderet oppugnatio.*

D. *Multitudo Pharisæorum, ante quos magnificus legis doctor* IESVM *de primo mandato à Pharisæis subornatus, interrogat.*

B. *Respondet* IESVS, *primum mandatum est. Audi Israel Dominus Deus tuus, Deus vnus est; & diliges &c.*

D. *Confirmat responsum* IESV *Pharisæus, etiam amplificat, audit. Non longe es à regno Dei.*

B. *Acriter interrogat Pharisæos, audiente omni populo Christus cuius Filius est, citans testem Dauidem.*

D. *Nemo poterat ei respondere verbum, nec ausus est vllus illum amplius interrogare.*

DOMINICA DECIMASEPTIMA POST PENTECOSTEN.

De primo mandato interrogatur IESVS.

MATTH. XXII. MARC. XII. LVC. XX. Anno XXXIII.

In cxli. imaginem Adnotatiuncula. *cxli.*

95.

A. *Templum, quò post celebrem ingressum in vrbem quotidie veniebat* IESVS: *vbi confutauerat primùm Herodianos; dein etiam Sadducæos.*

B. IESVS *cum Discipulis.*

C. *Sadducæi spectantes, quorsum Pharisæorum euaderet oppugnatio.*

D. *Multitudo Pharisæorum, ante quos magnificus legis Doctor* IESVM *de primo mandato à Pharisæis subornatus interrogat.*

B. *Respondet* IESVS: *Primum mandatum est;* Audi Israël, Dominus Deus tuus Deus vnus est, & Diliges, &c.

D. *Confirmat responsum* IESV *Pharisæus, etiam amplificat: audit:* Non longè es à regno Dei.

E. *Acri er interrogat Pharisæos, audiente omni populo:* Christus cuius filius est? *citans testẽ Dauidem.*

D. *Nemo poterat ei respondere verbum, nec ausus est vllus illum ampliùs interrogare.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MARC. XII.	MATTH. XXII.	LVC. XX.
	IN illo [a] tempore. Pharisæi autem audientes quòd silentiũ imposuisset [c] Sadducęis, conuenerunt in vnum:	
Et accessit [d] *vnus de Scribis qui audierat eos conquirentes: & videns quoniam illis bene*	&	
responderit, interrogauit eum quod esset primum omnium mandatum.	interrogauit eum vnus ex eis legis doctor, tentans eum: Magister, quod est mandatũ magnum in lege?	
[b] IESVS *autem respondit ei; Quia primum omnium mandatum est: Audi Israel, Dominus Deus tuus Deus vnus est.*	Ait illi IESVS:	
Et diliges Dominũ Deum tuũ ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua.	Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.	
Hoc est primum mandatum.	Hoc est maximum, & primum mandatum.	
Secundum autẽ simile est illi;	Secũdũ autẽ simile est huic:	

MARC. XII.	MATTH. XXII.	LVC. XX.
Diliges proximum tuum tamquam te ipsum. *Maius horum aliud mandatum non est.*	Diliges proximum tuum, sicut teipsum.	
	In his duobus mandatis vniuersa lex pendet, & Prophetæ.	
Et ait illi Scriba; [d] *Bene Magister in veritate dixisti, quia vnus est Deus, & non est alius præter eum: & vt diligatur ex toto corde, & ex toto intellectu, & ex tota anima, & ex tota fortitudine; & diligere proximum tamquam seipsum, maius est omnibus holocaustomatibus & sacrificiis.* IESVS *autem videns quòd sapienter respondisset, dixit illi; Non es longè à regno Dei. Et nemo iam audebat eum interrogare.*		
	Congregatis autem Pharisæis, interrogauit eos IESVS, dicens: Quid vobis videtur de [b] Christo? cuius filius est? Dicunt ei: Dauid.	
Et respondens IESVS, *dicebat docens in templo;* [b] *Quomodo dicunt Scribæ Christum filium esse Dauid? Ipse enim Dauid dicit in Spiritu sancto;*	Ait illis: Quomodo ergo Dauid in Spiritu vocat eum Dominum, dicens:	*Dixit autem ad illos; Quomodo dicunt Christum filium esse Dauid; & ipse Dauid dicit* *in libro Psalmorum;*
Dixit Dominus Domino meo: sede à dextris meis,	Dixit Dominus Domino meo: sede à dextris meis,	*Dixit Dominus Domino meo sede à dextris meis,*
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.	donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?	*Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?*

MARC. XII.	MATTH. XXII.	LVC. XX.
Ipse ergo Dauid dicit eum Dominum,		*Dauid ergo Dominum illum vocat,*
	Si ergo Dauid vocat eum Dominum, quomodo filius eius est?	
& vnde est filius eius?	Et [d] nemo poterat ei respondere verbum: neque ausus fuit quisquam ex illa die eũ ampliùs interrogare.	*& quomodo filius eius est?*
Et multa turba eum libenter audiuit.		

ADNOTATIO.

A. Post celebritatem ingressus Christi in vrbem Ierosolymorum, ante eum diem quo passus est, quotidie in templum veniebat* IESVS *à monte Oliueti, vel à Bethania, & eodem ad vesperum decedebat; quibus diebus excellenter permulta docuit, & sæpè illi sunt insidiati Iudæi. Quod autem ad hoc Euangelium pertinet: per discipulos suos & Herodianos illum fuerunt primùm aggressi Pharisæi, de tributo quod Cæsari pendebant. Iudæi: quibus cùm prudentissimè respondisset, & mirarentur omnes, taciturnitate verò sua præ se ferrent discipuli Pharisæorũ & Herodiani se esse victos, erubescerent simul necessariò Pharisæi, tametsi dissimularent rem ad se attinere; successerant Sadducæi, & summũ argumẽtum, quo suam hæresin confirmabãt, illi obiciunt, de muliere & septem maritis, & resurrectione. Quibus item cùm sapientissimè respondisset, & ex Scribis vnus persuasus apud se esset illum rectè Sadducæis respondisse, nec esset quisquam tam impudens, qui illum ampliùs auderet interrogare: tamen Pharisæi, cùm viderent aduersariis suis Sadducæis esse impositum silentium, subdolè ipsi armant illum ipsum è sua calumnia Scribam, legis Doctorem, phylacteriis onustum & fimbriis circumseptum, qui veluti solus* IESVM *adoriretur. Aderant illi quidem disceptatori, sed dissimulanter tamen: vt, si ille vinceretur à Christo, solus esse confusus videretur, sin vinceret, tum ipsi se aperirent, & victoriam sibi arrogarent insolenter. Igitur esto*

A. Templum.

B. IESVS *cum Discipulis.*

C. Sadducæi spectantes, quorsum euaderet disceptatio Pharisæorum.

D. Pharisæorũ multitudo, inter quos Doctor ille magnificus eminet; post Pharisæos eorum discipuli & Herodiani consistunt. Ille legũ iurisq́ peritus (persuasus tamen, vt dictum est, quod bene Sadducæis respondisset IESVS) *interrogat, quodnam sit magnum illud mandatum, & primum in lege.*

B. Respondet Christus, esse primum omnium & dignitate & ordine: Audi Israël, Dominus Deus tuus Deus vnus est: *&* diliges Dominũ Deum tuũ ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. *In primo enim decalogi præcepto, quod est de fide vnitatis Dei, cõprehenditur Dei perfecta dilectio, nec hoc solùm, quod est charitatis, sed spei & obedientiæ perfectio. Quis enim cognoscat Deum, qui eum non intelligat esse diligendũ toto corde, mente, anima, virtute; in illum spem omnem esse collocandam, illi etiam in rebus omnibus obediendũ?*

D. Confirmat responsum Christi Scriba, atque adeò amplificat: addit ad dilectionem Dei, ex toto intellectu vt ametur Deus, quod in mente intellexerat Christus: addit ad proximi, quod sit maior hæc dilectio omnibus holocaustomatis & sacrificiis. O Christi IESV *admirabilem benignitatem! Accesserat dolo malo subornatus à Pharisæis hic Legis peritus, improbo animo accesserat, tentaturus accesserat; & tamen immutat illius animũ Christus, & erudit illius mentẽ, & cor illuminat, dat vires, vt & intelligat quæ dixerat* IESVS, *& exponat quæ intelligebat: de-*

nique (quod nescio, an de quopiam alio prædicauerit Christus) iudicat illum sapienter respondisse: deinde ad animum illius & ad cor loquitur: Non longè, *inquit*, es à regno Dei. *Quibus verbis suauissimè eum ad se vocat, & ad vitæ perfectionem inuitat.* IESVS *autem describitur digito dextræ manus cælum indicare, manũ verò alteram ad cor apponere; vt quæ dicebat expreßiùs significaret, vnum esse Deum, & eum diligẽdum ex toto corde, & in tota anima, & in tota mente. His peractis gloriosè, & stupentibus omnibus, nisi malitiosus eorum animus obsisteret, magnam præterea illis offert occasionem, vt ad salutem animum aduerterent. Nam nulla indignitate cõmotus Christus, saluberrimam adiungit interrogationem, & planè diuinam, qua ad sanitatem illos reuocaret.*

B. Quid, *inquit*, vobis de Christo videtur? cuius est filius? Dicunt: Dauid. IESVS *verò non illis solùm respondet, sed quasi docens omnes interrogat: Quomodo filium Dauid dicunt Scribæ esse Christum? Nam Dauid ipse, Spiritu sancto ductus, dicebat in libro Psalmorum:* Dixit Dominus *Iehoua* יהוה Domino meo: sede à dextris meis, donec ponã inimicos tuos scabellũ pedũ tuorũ. Si ergo illũ Dauid vocat Dominum, quomodo filius eius est? *Nam si Dominus, maior; sin filius, minor. Senserunt Iudæi vim argumenti diuinam: nam adiecerunt facilè animum ad ea quæ in eodem Psalmo de Christi diuinitate exponit Dauid excellentißimè.*

D. Itaque nullus illi poterat respondere, neque ausus est quisquam ampliùs eum interrogare, vel cum illo disceptare. Et turba quidem IESVM *audiebat libenter, Primates inuidia & odio rumpebantur.*

MEDITATIO.

O Bone & magne IESV, esto mihi adiutor propitius in tentationibus meis; non solùm quibus ego ab aduersariis meis appetor, sed quibus ego tento te, vbi vel curiosè, vel negligenter & desidiosè ago, & præsidiis non vtor quæ tu dedisti mihi. Quoties enim ego à te hoc nomine sum reprehensus! quoties ita me gessi, atque adeò ingessi in orationem temerè, vt partes omnes orationis nõ adhiberem! quoties ea postulaui à te, quæ supra meas vires, vel contra vtilitatem erant, vel planè curiosa & superuacanea! quoties me inconsideratè deieci in pericula! Denique cùm scirem (scire quidem deberem) esse, quæ iuuare vel promouere possunt orationem vel actiones nostras, omnia humana, ecclesiastica, & diuina præsidia adhibenda, vt tibi placeamus, vt te non tentemus; ego tamẽ subinde tam multa prætereo, vt plane mihi videatur tota esse vita mea tentatio tui. Quid non ego te sæpenumerò tẽto, vt Herodiani; cùm tibi autumo me placere, & tuã voluntatem sequi, meorum tamen Superiorum iussa prætermitto; quasi non dixeris; *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo;* &, *Qui vos audit, me audit:* Similiter item atque Sadducæi te tento; cùm tam crebrò omittam memoriã agere rerũ nouissimarum: quasi per Sapientem non vehementer commendasses illius memoriæ præstantiam & vtilitatem. Præterea in illud agnosco, Domine IESV, apertè toties me impingere, quoties vel quæ præcepisti, vel quæ consuluisti adhiberi debere ad actiones meas, quæ ad te spirãt, prætermitto vel negligo: quasi videar experiri velle, num alia via, quàm à te cõstituta, possis vel velis me iuuare, & actiones meas promouere. id quod si te tẽtare non est, quid est? Libera me, obsecro te, per tuas actiones omnes perfectissimas, sanctissimas, diuinas, ab aliis omnibus, & ab hoc errore & peccato, quo te tã sæpè offendo; neque imputes mihi misero & nihili homini, si quid prætermittã in actionibus & exercitiis meis, quod iuuare me posset. Ego enim etsi ex animi proposito illa videor non omittere; non tamẽ propterea non pecco coram te: vt enim illa omissio ex præsenti electione non fiat, magna tamen culpa mea & incuria extat, & negligentia. Has sana, bone IESV, animi mei infirmitates. Sed tamen illud remanet apud te agendum, Domine, vt ab illa item me eripias tentatione tui, quę est crebra admodum. Num illud non est tentare te? Cùm multa sciam per Ecclesiam, per meum vitæ institutum, per bonas tuas inspirationes, & suauem lucem tuam, Domine; ita tamen eadem peto, ac si nihil nossem. neque curo ea explere in te, quæ scio; quasi illa cognitio satis esse non posset ex te, nec vis diuina iuuare, vt ea obseruem quæ noui. Itaque facio planè contrà, quàm tu etiam doces, vbi præcepisti: *Nolite multum loqui in oratione,* μὴ βαττολογήσητε, id est, ne verbosi sitis, idem peruersè inculcantes. Nónne ea species quædam

Matth.22. Luc.10. Eccl.7. Matth.6.

quædam tentationis est Dei, ad Ethnicorum & Pharisæorum æmulationem; tametsi illa non adsit deprauata intentio? Doce me, sancte Iesv, obsecro te, quemadmodum eadem petere vel possim, vel debeam; simul vim illius primi & magni præcepti mihi expone, quæ quidem videtur esse infinita. Eadem petere, atque etiam identidem petere non inhibeo; modò quam accepistis cognitionem ea vtamini, detis saltem operam vt vtamini, & eò desiderio & efficacia ad opus feramini. Potestis item eadem petere maiori cum deuotione, potestis profitentes vestrá negligentiam, & faciei vestrę incuriá & confusionem, efficaciam spiritus & operis à me postulantes: potestis alioqui ex doctrina Ecclesiæ, & Sanctorum meorú exemplo. Quod verò petis expositionem magni illius præcepti: hoc esto tibi documentum, vt quæ ad praxim attinét, ea non speculatiuè tantùm, sed practicè enitaris intelligere; hoc est, cum animi propensione ad praxim, & executionis desiderio. Petas item, vt vim rei sensu interno percipias, & lucem, quam præceptum, siue consilium, siue admonitio vel institutio continet. Ita si agas studiosè (cui studio & negotio ego præero) & rei fructuosam intelligentiam accipies, & vim efficacem, qua illam exequaris. De præcepto autem maximo ita accipe; coniunctam esse primam partem cum secunda, fidem videlicet de vnitate Dei & trinitate personarú, (quæ illa triplici Dei appellatione significatur) cum secunda parte, quæ est de dilectione Dei; hæc autem vobis cooperantibus fidem consequetur. Habet enim hanc vim vera & firma de Deo fides, vt pariat primùm Dei intelligentiam, deinde progrediatur cum Dei auxilio ad effectum fidei consentaneú. Cùm igitur illa prima pars fidé Dei proponit, concipitur exemplò in mente pia Dei illustris intelligentia, & integer animus tota fertur volútate, & totus homo ad id amandú, quod per fidem in eius mente viget. Neque verò ad salutem intelligi absque errore potest, vt verus Deus infinita bonitas, potentia, veritas, essentia non debeat toto affectu, tota méte & intellectu, tota anima, omnibus viribus & virtute, toto homine amari. At enim, magne Iesv, tantam perfectionem nostræ naturæ fragilitas non capit. Scio: non ad quantá extendere se præceptum potest; illa enim nó est, quæ in hac mortalitate habetur; sed quò in hac vitę vestrę imbecillitate progredi licet, eò enitendum. Est amplissimum hoc præceptum, & quod ad meliora continenter & perfectiora alliciat atque attrahat: nec est huius vitę mortalis eò peruenire, vltra quod progredi nó possis; vt veluti emenso spacio quiescendum necessariò sit. Et tamen, si non ex toto corde diligo te, sancte Iesv, peccabo ego assiduè cótra te, amando te? Ne hoc verearis, ô bone. nam si ex gratia nihil Deo in amore pręponas, Deum verò reliquis omnibus anteponas; non solùm non peccasti contra Deum ipsum amando, sed etiam pręceptum implesti; & apud eum gloriam sempiternam illo amore promeritus es in me & per me. Sed imperfectè id facio, Domine. Da operam, vt perfectiùs facias; quod cùm feceris, núquam tamen ad vltimam perfectionem peruenies. neque verò propterea peccabis; quin potiùs à peccato longiùs & ab imperfectione discedes, & in merito proficies ampliùs. Summa est in hoc pręcepto animorum vestrorum incitatio atq. promotio, & vera via ad perfectionem charitatis, ad quam animi vestri intentione feramini assiduè; & causam accipere possitis humilitatis & confusionis internæ, vbi videritis vos à perfectione amoris Dei tam procul semper abesse. Sis, Domine Iesv, benedictus in sęcula; recreasti spiritú meum, & ad amorem Dei & tuum suauissimè incitasti: da, quem animi tenorem me docuisti, vt illum semper seruem in te. Amen.

DOMINICA DECIMAOCTAVA POST PENTECOSTEN.

Sanatur Paralyticus.

MATTH. IX. MARC. II. LVC. V. Anno XXXI.

In cxlij. imaginem Adnotatiuncula. *cxlij.*

30.

A. *Domus in vrbe Capharnaum.*
B. *Ibi sedebat docens* IESVS; *sedebant simul Pharisæi & legis Doctores.*
C. *Aderat plurima multitudo ad ianuam, quos domus recipere non poterat*; & erat virtus Domini ad sanandum eos.
D. *Allatum paralyticum cùm præ turba non possent inferre, nudauerunt tectum.*
E. *Funibus demissum statuunt ante* IESVM.
B. Videns IESVS fidem illorum, ait paralytico: Remittuntur tibi peccata tua.
C. *Hoc tacitè damnant blasphemiæ Iudæi.*
B. *Sanat* IESVS *paralyticum; quo facto ostendit eiusdem esse remittere peccata, & sanare paralyticum.*
F. *Surgit paralyticus, tollit grabatum, & abit.*
C. *Mirantur omnes, & magnificant Deum; vt virtus Dei exserta videretur ad sanandum eos.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MARC. II.	MATTH. IX.	LVC. V.
	ET ascendens IESVS in nauiculam, transfretauit,	
Et iterùm intrauit		
Capharnaum post dies;	& venit in ciuitatem suam.	
		Et factum est in vna dierum,
& auditum est quòd in domo esset: & confestim conuenerũt [c] *multi, ita vt non caperet neque ad ianuam.*		
		& ipse [b] *sedebat docens.*
& loquebatur eis verbum.		*Et erant Pharisæi sedentes, & legis Doctores qui venerant ex omni castello Galilææ & Iudææ & Ierusalem: & virtus Domini erat ad sanandum eos.*
Et venerunt ad eum [d] *ferentes paralyticum, qui à quatuor portabatur*	Et ecce	*viri portantes in lecto hominem qui erat paralyticus;*

DOMINICA XVIII. POST PENTECOST.

Sanatur paralyticus.

Matth. ix. Mar. ij. Luc. v. Anno xxxi.

A. *Domus in vrbe Capharnaum.*
B. *Ibi ſedebat docens IESVS, ſedebant ſimul Phariſæi, et legis Doctores.*
C. *Aderat plurima multitudo ad ianuam, quam domus recipere non poterat, & erat virtus Domini ad ſanandum eos.*
D. *Allatum paralyticum cum præ turba non poſsent inferre, nudauerunt tectum.*
E. *Funibus demiſſum ſtatuunt ante IESVM.*
B. *Videns IESVS fidem illorum, ait paralytico: Remittuntur tibi peccata tua.*
C. *Hoc taciti damnant blaſphemiæ Iudæi.*
B. *Sanat IESVS paralyticum; quo facto oſtendit eiuſdem eſſe remittere peccata, & ſanare paralyticum.*
E. *Surgit paralyticus, tollit grabatum, & abit.*
C. *Mirantur omnes, et magnificant Deum, vt virtus Dei exerta videretur ad ſanandum eos.*

MARC. II.	MATTH. IX.	LVC. V.
	offerebant ei paralyticum iacentem in lecto.	*& quærebant eum inferre, & ponere ante eum.*
Et cũ non possent offerre eum illi præ turba,		*Et non inuenientes qua parte illum inferrent præ turba,*
		ascenderunt supra tectum, &
[d] *nudauerunt tectum vbi erat, & patefacientes*		*per tegulas*
submiserunt grabatum in quo paralyticus iacebat.		[e] *submiserunt eum cum lecto*
		in mediũ ante IESVM.
Cùm autẽ vidisset IESVS	Et [b] videns IESVS fidem illorum,	*Quorũ fidẽ vt vidit,*
	dicit paralytico:	*dixit;*
Fili, dimittuntur tibi peccata tua.	Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.	*Homo,*
	Et ecce	*Et*
Erant autem illic		
sedentes, & cogitantes	quidam de Scribis	*cœperunt cogitare Scribæ & Pharisæi,*
	dixerunt intra se:	*dicentes;*
in cordibus suis; Quid hic sic loquitur?		
	Hic [c] blasphemat.	*Quis est hic, qui loquitur blasphemias?*
		Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?
Quo statim cognito IESVS *spiritu suo*		
	Et cùm [b] vidisset IESVS cogitationes eorum,	*Vt cognouit autem*
quia sic cogitarent intra se,		*respondens*

MARC. II.	MATTH. IX.	LVC. V.
dicit illis;	dixit:	*dixit ad illos;*
Quid ista cogitatis	Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris?	*Quid cogitatis*
paralytico;	Quid est facilius, dicere: Dimittuntur tibi peccata tua;	
Tolle grabatum tuum,	an dicere: Surge, & ambula? Vt autem [b] sciatis, quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc ait paralytico:	
Tibi dico, tolle grabatum tuum,	Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam.	
Et statim surrexit ille,	Et [f] surrexit,	*Et confestim consurgens coram illis, tulit lectum in quo iacebat,*
& sublato grabato, abiit inde coram omnibus,	& abiit in domum suam.	
		magnificans Deum.
	Videntes autem turbæ timuerunt,	
		Et stupor apprehendit omnes,
ita vt [e] mirarentur omnes, & honorificarent Deum,		
	& glorificauerunt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.	
dicentes;		*Et repleti sunt timore, dicentes,*
Quia numquam sic vidimus.		*Quia vidimus mirabilia hodie.*

ADNO-

ADNOTATIO.

Postquam sanauerat duos homines à Dæmonum legione in regione Gerasenorum, quæ est trans mare Galilææ, & in Galilæam rursum nauigasset; egressus quidem è naui non continuò venit IESVS Capharnaum, sed post aliquot dies: quò cùm venisset, in domo quadam consedit, & inchoauit docere. Quod vbi fuit auditum in ciuitate, concurrit multitudo tanta, vt impleta domo, nec ad ianuam capi multitudo posset. Sedebant verò magnifici Pharisæi apud IESVM, & leges Doctores, qui conuenerant frequentes ex omni castello Galilææ & Iudææ (quæ tribum etiam Beniamin complectebatur) & ex Ierusalem, & peculiari quadam efficacia erat virtus Dei exserta ad eos sanandos.

A. Igitur esto domus in vrbe Capharnaum.

B. Christus sedens, & aßidentes Pharisæi & legis Doctores: ponè Christum Apostoli astant, astat alia multitudo, repleta est domus.

C. Ad ianuam conferta turba inuicem propellit, & vrget ingressum.

D. Cùm attulissent quatuor homines paralyticum in lecto iacentem, & contendissent illum Christo offerre sanandum, nec præ turba id consequi potuissent; accipiunt consilium, vt nudato tecto & patefacto, illum inde submitterent, vt erat in lecto, & ponerent ante IESVM. Aliis igitur in subsidium euocatis, ascendunt in tectum, illud nudant & aperiunt, eò leuant paralyticum.

E. Inde rursum summittunt, & collocant ante IESVM coram omni multitudine grabato suo hærentem. Quanto molimine miseri hominus salutem procurant! Quid fides atque animi deuotio in Christum, & charitas in proximum non conatur? quid non efficit? Da nobis, Christe IESV, similiter moliri & nostram, & miserorum hominum salutem. Cùm hæc fierent, intermisit IESVS concionem: omnes ora conuertunt ad rem nouam; expectat Christus, donec ante ipsum constituant paralyticum: interim illorum animum & fidem fouet ac promouet interiùs. Attenti aduertunt omnes & animum & oculos in paralyticum & IESVM, cogitant sanationem; qui illum summiserant, instant IESV è tecto, vt sanet ærumnosum hominem; paralyticus miserabili vultu opem implorat.

B. Quid Christus? Vt fidem vidit eorum qui offerebant, & paralytici; tum quod esset virtus Patris & sua propensa ad omniũ animos ad pietatem commouendos, dixit paralytico: Confide fili, bono animo esto, esto constans in ea fide & deuotione animi, quam ego tibi iam sum gratificatus; eam ego respiciens, & eorum qui tanto labore & diligentia te mihi sanandum obtulerunt, plura præsto quàm expetistis. Quæritis paralytico corporis sanitatem, ego illi largiar hanc etiam, sed priùs animi; hanc etiam vobis concedam. Dixit verò paralytico: Remittuntur tibi peccata tua. Duo hîc docuit Christus: alterum, quòd priùs mẽtem sanabat, quàm corpus; quod hîc planè expreßit: alterum, quòd sæpè euenit, vt propter peccata infligantur à Deo corporis infirmitates; quod hoc etiam loco significatur non obscurè, disertè verò Ioã. 5. c. Iustificatus interiùs paralyticus iacet tamen in eadem membrorum resolutione; attentior fit turba, completur gaudio paralyticus & sui: Scribæ tamen & Pharisæi non audent apertè contradicere, mußitant intra se odiosißimè;

C. Quis est hic, qui loquitur blasphemias? Quis potest remittere peccata, nisi solus Deus? senserant enim ex authoritate loquutũ IESVM, non solùm vt simplicem ministrum Dei. Cur Doctores & Pharisæi, si credere non vultis, non potiùs signum petitis ex animi humilitate, Gedeonem imitati? Sed vos blasphemiæ arguitis Filium Dei: at ille dat vobis signum suæ diuinitatis; vestras enim cordis cogitationes perscrutatur in Spiritu sancto & traducit. Quid, inquit, mala cogitatis in cordibus vestris? Iã nihil est quod suspicemini, Pharisæi, me blasphemum esse, si dico dimittere me peccata; nam signo etiam externo idem demonstro; tanti vestram salutem æstimo. Age, quídnam arbitramini esse facilius; paralytico dicere, Remittuntur tibi peccata tua: an dicere, Surge, tolle grabatum tuum, & ambula? videtis nihil differre, & vtrumque facere solius esse diuinæ potestatis: si igitur hoc fecero, illud & posse & fecisse non poteritis inficiari.

B. En dico (quod vos auditis) paralytico: Surge, tolle tuum lectum, & vade in domum tuam. Hic vis diuina conspicua omnibus fuit.

F. Surgit paralyticus, tollit grabatum suum, abit domum, Deum magnificans. Apprehendit autem non solùm turbam, sed omnes stupor; omnes timore sunt repleti, omnes magnificabant & glorificabant Deum, confitebantur Deum vtramque potestatem hominibus dedisse, & remittendi

mittendi peccata, & sanandi incurabiles ac deploratas infirmitates: abibant dicentes: Vidimus hodie mirabilia; *numquam quicquam tale vidimus. Hic verò exponitur, quod superiùs dictum erat, fuisse exsertam Dei virtutem ad eos sanandos: nam tandem omnes Dei virtutem agnouerunt, & laudibus sunt prosequuti; quod rarò contigit alias.*

MEDITATIO.

Vincimur à Iudæis, Fratres, à Pharisæis, à legis Doctoribus. Illi, vt audierũt in domo esse IESVM, confestim conueniunt, conferti ingrediuntur, domum implent, alij vrgent ingressum. At nos scimus docere Christũ è cælo, docere ex Ecclesia, docere ex creaturis, ex mysteriis suæ vitæ, suæ passionis & mortis; omnia videmus esse ingentibus Christi vocibus plena; & tamen desidia torpemus, tabescimus, non attendimus, nihil audimus, euanescimus in cogitationibus nostris. Hem miseriam, hem confusionem nostram coram Deo & Angelis ipsius & Sanctis eius! Excitemur, Fratres mei: etenim virtus Dei exserta etiã nunc est, atque adeò magis nũc est, quàm tunc erat, ad peccata nostra remittenda, ad infirmitates nostras sanandas. Accedamus ad
1 Cor. 1. Christum, qui est virtus infinita Patris exserta in nos. Ecce non est intra domum, quò non
Apoc. 3. possimus per turbam penetrare; sed stat ad ostium cordis nostri, & pulsat: aperiamus nos illi, ipsi nos dedamus pio & deuoto affectu, fide, spe, & charitate subnixo; & subibit Christus in cor nostrum, faciet nos & domum, & templum suum; ibi nos docebit, deinde paralysim nostræ animæ, nostrarum potentiarum & virium desidiam sanabit. Vt hoc autem assequamur, poscamus Sanctorum intercessionem, qui animam nostram, qui nos ante Christum supplices repræsentent sanandos: neq; enim illis obstabit turba, nihil erit, quòd tectum nudent; semper faciem Dei vident, vt Matth. 18.
Angeli, semper illi assistunt, semper illum obsecrant pro nobis. Hanc verò salutem non solùm ad animam nostram sanãdam petamus, sed proximorum etiam nostrorum: imitemur illorum misericordiam, & industriam, & diligentiam, qui tanto molimine paralyticum sanandum Christo obtulerunt: quatuor virtutibus nitamur, fide, spe, charitate, misericordia: leuemus miseros homines in cælum per orationem, per exhortationem, & alia sancta ministeria; ad virtutem & pœnitentiam promoueamus omni studio, labore, & industria in Christo. Aperiet illis cælum Christus; & tunc quidem non dubium aperiet, cùm eos ad peccata Sacerdoti confitenda perduxerimus. Amen.

DOMINICA XIX. POST PENTECOST.

Facit Rex nuptias Filio. 93

Matth. xxij. *Anno xxxiij.* *cxliij*

A. *Templum & porticus Salomonis, vbi docebat* IESVS.

B. *Regia, vbi ſedet in throno ſuo Rex, aſsi-det Filius, et eius Sponsa, regio omnes cultu & nuptiali.*

C. *Serui vocaturi ad nuptias inuitatos, à Rege mittuntur.*

D. *Vocantur, qui ſuas occupationes externas excuſant, alij villam, alij negotiationem, &c.*

E. *Reliqui ſeruos tenent, & contumelijs af-fectos occidunt.*

F. *Rex his auditis, miſsis exercitibus ſuis, homicidas perdit, et ciuitatem eorum incendit. Hactenus ſignificantur Iudæi vocati.*

G. *Mittuntur ſerui ad vocandos Gentiles.*

H. *Ex his implentur nuptiæ; fit conſeſſus, et triclinium preciosiſsime ornatur, acce-dentibus tandem ad Gentes Iudæis.*

I. *Deprehenditur vnus inter omnes, qui nuptiali veſte non eſſet indutus.*

K. *Hunc iubet Rex ligatis manibus & pe-dibus, mitti in tenebras exteriores.*

DOMINICA DECIMANONA POST PENTECOSTEN.

Facit Rex nuptias Filio.

MATTH XXII. Anno XXXIII.

In cxliij. imaginem Adnotatiuncula. cxliij.

93.

A. *Templum, & porticus Salomonis, vbi docebat* IESVS.
B. *Regia, vbi ſedet in throno ſuo Rex: aſſidet Filius, & eius Sponſa, regio omnes cultu & nuptiali.*
C. *Serui vocatùri ad nuptias inuitatos à Rege mittuntur.*
D. *Vocantur: qui ſuas occupationes externas excuſant, alij villam, alij negotiationem, &c.*
E. *Reliqui ſeruos tenent, & contumelijs affectos occidunt.*
F. *Rex, his auditis, miſſis exercitibus ſuis homicidas perdit, & ciuitatem eorum incendit. Hactenus ſignificantur Iudæi vocati.*
G. *Mittuntur ſerui ad vocandos Gentiles.*
H. *Ex his implentur nuptiæ, fit conſeſſus, & triclinium pretioſiſſimè ornatur, accedentibus tandem ad Gentes Iudæis.*
I. *Deprehenditur vnus inter omnes, qui nuptiali veſte non eſſet indutus.*
K. *Hunc iubet Rex ligatis manibus & pedibus mitti in tenebras exteriores.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XXII.

ET reſpondens IESVS dixit iterùm in parabolis eis, dicens: Simile factum eſt regnum cælorum homini [b] Regi, qui fecit nuptias filio ſuo. Et miſit [c] ſeruos ſuos vocare inuitatos ad nuptias, & nolebant venire. Iterùm miſit alios ſeruos, dicens: Dicite inuitatis: Ecce prandium meum paraui, tauri mei & altilia occiſa ſunt, & omnia parata: venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt; & abierunt, alius in [d] villam ſuam, alius verò ad [d] negotiationem ſuam: [e] reliqui verò tenuerunt ſeruos eius, & contumeliis affectos occiderunt. Rex autem cùm audiſſet, iratus eſt: & miſſis exercitibus ſuis, perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum ſuccendit. Tunc ait ſeruis ſuis: Nuptiæ quidem paratæ ſunt, ſed qui inuitati erant, non fuerunt digni. Ite [g] ergo ad exitus viarum, & quoſcumque inueneritis, vocate ad nuptias. Et egreſſi ſerui eius in vias, congregauerunt omnes quos inuenerunt, malos & bonos: & impletæ ſunt nuptiæ diſcumbentium. [i] Intrauit autem Rex vt videret diſcumbentes, & vidit ibi hominem non veſtitum veſte nuptiali. & ait illi: Amice, quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit Rex miniſtris: [k] Ligatis manibus & pedibus eius, mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus, & ſtridor dentium. Multi enim ſunt vocati, pauci verò electi.

ADNO-

ADNOTATIO.

ALia est hæc parabola, quàm illa Lucæ, vt cõfirmat August. non negat Gregorius, nec contẽdit: hîc enim prãdiũ, illîc cœna proponitur; hîc interficiuntur serui, illic nullus necatur; hîc mittuntur exercitus, illic nullus apparet exercitus; hîc discumbunt ad conuiuium, & eiicitur in tenebras exteriores qui nuptiali veste non erat ornatus, illic nullus accũbit, nullus reiicitur: illa dicta est parabola in domo Principis, cõuiuio assidẽte Christo ad mare Galilææ in Capharnaum, anno trigesimo secundo vitæ suæ; hæc Ierosolymis in templo anno trigesimotertio, & quidem post ramos Palmarum ante passionem: postremò, illa propriè spectat ad vocationem tempore Euangelij; hæc propriè ad omne tempus, & non facilè ad tempus Euangelij contrahi solùm potest. Esto igitur

A. Templum Ierosolymis, & porticus Salomonis, vbi docebat Christus.

B. Regia, & in ea aula magnificentissimè ornata mensa parata splendidissimè, abacus opulentissimus, apposita infinita aurea & argentea vasa: in throno suo sedet Rex purpura, diademate, & sceptro insignis; ad eius dexterã assidet honorificentissime ornatus Filius, ac huius Spõsa forma speciosissima & cultũ. Significantur verò ex Verbi Dei incarnatione nuptiæ, quas Filio suo fecit Deus cum Ecclesia; quæ nuptiæ in cælo consummationem accipient vltimam, vbi Sponsam receperit in gloriam sempiternã Christus: vocatio autem hæc ad fidem incarnationis, Ecclesiæ vnitatem, & vitam æternam peculiariter refertur; qua singulari quadam gratia omnibus temporibus homines ad salutem vocauit Deus, per Patriarchas, per templum, & Prophetas; non est vniuersalis illa vocatio, qua per creaturas & naturalia opera omnes continenter vocat.

C. Ante Regem, serui, qui mittuntur vt ad nuptias vocent, quos vult Rex vocari.

D. Vocantur, qui occupationes terrenas excusant, vel vocationem negligunt; alius it in villam, alius ad negotiationem: hi scilicet veritatem non oppugnant; sed prætereunt, vel despiciunt. designatur verò Iudæorum plebs, & aliarum gentium omni ætate populus.

E. Vocantur alij, qui oppugnant atrociter veritatem; & non solùm vocationem reiiciunt, sed vocantes perimunt crudeliter. Quem enim Prophetarum non persequuti sunt Iudæorum Primarij? & occiderunt eos, qui pronuntiabant de aduentu iusti; tandem iustum ipsum Christum Domini. Principes & Primarij Iudæi hîc notantur, & alij piorum persecutores.

F. Exercitus vastans vrbem Ierusalem: interficiuntur non solùm Principes, sed plebs: solo æquatur Vrbs, vastantur & conculcantur omnia.

G. Reiectis Iudæis, vocantur Gentes ad nuptias Filij Dei, ad fidem Christi, ad Ecclesiæ veritatem, ad præmium æternæ vitæ. Hos vocarunt Apostoli & Discipuli Domini, & eorum successores in vias egressi: nullam enim Gentiles habebant ciuitatem spiritualem, sed erant in viis variis adinuentionum suarum errantes. Hos omnes autem vocarunt indifferenter, siue boni inter ipsos haberentur siue mali, etiamsi apud Deum omnes infideles essent.

H. Regium triclinium pretiosissimè ornatum, regiæ dapes paratæ, plenus concessus nuptialis discumbentium, qui erant omnes cultu corporis splendido & pretioso: venit verò Rex, vt videat discumbentes.

I. Vnus tamen, quòd vestem nuptialem non haberet,

K. Imperio Regis cum ignominia in tenebras exteriores ligatis manibus & pedibus eiicitur; non è conuiuio cælesti & gloria, sed è congregatione iustorum, qui assidẽtes quidem mensæ cælesti in Ecclesia Dei, sentiunt odorem cibi cælestis, illius respiciunt excellentiam; non edunt tamen adhuc. Repræsentatur verò consessus iustorum in iudicio vniuersali; inter quos miscebuntur, qui in Ecclesia quidem erunt, non habebunt tamen charitatis opera. Iis iudicio reprobatis, imperabit Christus facultatem omnem benè operandi eripi, & vsum omnium potentiarũ, nisi in malum, in dolorem, in obstinationem, & miseriam: coniicientur verò in exteriores tenebras, id est, in tenebrosum & horrendum inferni ignem; nam interiores, antequam proiiciantur in baratrum inferni, patientur mentis tenebras, & damni pœnam illam sempiternam, scilicet diuinæ visionis & fruitionis priuationem. Iob. 24. *Fletus ignem tenebrosum innuit, stridor frigus intolerabile: transibunt enim damnati ad nimium calorem ab aquis niuium.* Hieron. Thom. & alij.

MEDITATIO.

Gregor. in homil. 38. in Euã. O Dei nostri infinitam bonitatem & misericordiam! Fecit nuptias Filio suo, quando per hypostaticæ vnionis mysterium ei Ecclesiam sociauit: vterus autem Virginis huius Sponsi thalamus fuit; vnde & Psalmista dicit, *In sole posuit tabernaculum suum, & ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo.* Psal. 18. Tamquam sponsus quippe de thalamo suo processit, qui ad coniungendam sibi Ecclesiam incarnatus Deus de incorrupto vtero Virginis exiuit. Sed quid obtulit, quasi pro dote, Sponsæ suæ? Sanguinem & vitam suam, bona omnia quæ assumpsit vt eam sibi copularet, quibus eam aleret, & matrimonij onera sustentaret è Patris & sua dignitate & gloria. Verùm cur nomine nuptiarum vtitur Deus, quod carnales etiam nuptias repræsentat? E sua prouidentia ad doctrinam & disciplinam nostram id fecit, vt à nuptijs carnalibus nos leuaret ad spirituales & diuinas; vim enim & verbo indidit & parabolæ, omnem impuritatem & imperfectionem nuptiarum abigendi: est enim verbum Dei in mentibus nostris diuinè efficax, si quis piè illi cooperetur. Euge anima mea, lætare, exulta, iubila: habet Ecclesia Sponsum Filium Dei omnipotentis Christum IESVM, qui dilexit eam; *& se ipsum tradidit pro ea, vt illam sanctificaret, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ; & exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi; sed vt sit sancta & immaculata.* Ephes. 5. Verùm quænam fuit, & est illa vnio Christi cum Ecclesia? Ea quę processit ex gratia vnionis Verbi cum humanitate: inde enim prodijt Spõsus Ecclesię, inde per pretiosissima dona sua illam sibi vniuit, per fidem, spem, & charitatem, per vnitatem spiritus in vinculo pacis, per dona Spiritus sancti, per virtutes, per fructus spiritus, & beatitudines, per Sacramẽta, per alia charismata, per orationis donum & contemplationis, per gratiam status perfectionis, per doctrinam Sacrarum litterarum & traditionum Catholicam, per hierarchiam ecclesiasticam, & sacras eius functiones, per cælestium spirituum angelica ministeria, per miraculorum virtutem, per perennem influxum Spiritus, & diuinam gubernationem, per Principem Ecclesiæ Catholicæ Christi Vicarium & eius ministeria, tum per aliarum ecclesiarum Præsides, per fœcunditatem filios Deo, & Christo fratres procreandi. Sunt infinita dona Christi IESV, quibus Sponsæ Ecclesiæ suæ vnitur. Exultemus, Fratres, videntes Sponsum, & Sponsam Reginam adsistere à dextris Regis æterni Christi, pretiosissimis donis ornatam; Psal. 44. quæ faciunt cælestes nuptias, & diuinam vnionem, vt gloriosissimè, ita potentissimè. Per eadem autem hæc dona simul diuinitus operatur Christus illum effectum, vt agatur spirituale conuiuium, & diuina celebritas in Ecclesia: in his enim sacrarum rerum mysterijs sunt tauri & altilia occisa, & parata ad conuiuium spiritus, quia è sanguine Sponsi vim habent, ac iucunditatẽ. Et quid mirum? Agnus etiã ipse, id est, Sponsus occisus est; Apoc. 5. & fecit, vt suæ illæ fierent nuptiæ: occisus quippe ille est, & reipsa semel, & in acceptatione Dei, ad mysteria & iustitiam Ecclesiæ communicandam ab origine mundi; & fecit deinde, vt suum sacrificium perseueraret in consummationẽ sæculorum & militantis Ecclesiæ, Mat. 28. in Sacramento Eucharistiæ, & Sacrificio sacrosancto.

Iam si hæc maxima sunt, vt sunt, quàm erit & magnum & eximium illud donum, quod nos accipimus in Ecclesia per Sponsum Christum, & per illa ipsa dona! Factus simul est Christus, Fratres, Sponsus animæ nostræ per illa eadem dona & mysteria; per illa nobis vnitur, & dignos efficit sua vnione spirituali & diuina. Idem nobis paratum est & propositum conuiuium, eadem celebritas, idem gaudium & fructus: & hic quidem paradisus est deliciarum spiritualium in Ecclesia militante, in Sponsa Christi adhuc actuosa & operosa.

Summa quidem sunt hæc dona & mysteria, sunt sublimia & diuina; verùm vt in terris, vt in militia, & exercitijs Ecclesiæ & spiritualis Ierusalem, in laboribus, in angustijs, in meritis. Quis verò poterit vel oratione consequi, vel mente concipere, cælestis & nouæ Ierusalem, Ecclesiæ triumphantis, quanta sit dignitas, dona, excellentiæ, mysteria, miracula; quàm excelsum, quàm sublime, quàm infinitum bonum? Et de hac quidem ego nihil audeo dicere, nec possum: dixisti tu sublimis Euangelista & propheta Ioannes, &, vt soles, altè intonuisti: *Et vidi cælum nouum, & terrã nouam; primum enim cælum, & prima terra abijt, & mare iam non est. Et ego Ioannes vidi* Apoc. 21. & 22.

ſanctam ciuitatem Ieruſalem nouam deſcendentem de cælo, à Deo paratam, ſicut ſponſam ornatam viro ſuo: & reliqua quæ diuinè proſequeris. Mentis & ſpiritus oculos attollite, Fratres, ad ſublimem aquilam per cælum latè volantem, & è cælo nobis exponentem, & mentes noſtras ad excelſam gloriam, & nuptiarum Agni conſummationem leuantem; vt exponat, quemadmodum militans Eccleſia triumphanti coniungatur, vnaque glorioſiſſimè fiat, ad cælum euehatur, cælo aſſeratur, ac ſuarum diuitiarum fiat particeps; vt earum illi detur certa & perpetua poſſeſſio; vt omni contradictione, labore, difficultate ea liberetur. Quòd autem ex auro, cryſtallo, ex tot tamque inæſtimabilibus gemmis & margaritis ciuitatem ædificet; quid aliud, quàm ad fidem, & admirationem, & laudem cæleſtis Ciuitatis ſupra captum noſtrum poſitam inuitat; & maiora eſſe, quæ illic expectamus, & pretioſiora, quàm quæ animo hic complecti poſſumus, ſignificat? Et tamen auro, gemmis, margaritis, cryſtallo ſignificatur lætitia, perfectio, & vtilitas ſumma; vnde ſupereffulgeat ſplendor diuinus, qui nos inducat in templum Dei, quod infinito interuallo reliqua omnia antecellit. & hoc quidem profitetur Ioannes omni eſſe comparatione & ſimilitudine rerum creatarum templum excelſius, eſſe ineffabile. Itaque nihil habet, quo illud ſignificet; celebrat tamen diuino quodam ſilentio: ***Et templum***, inquit, ***nõ vidi in ea***, quod poſſem rei alicuius creatæ ſimilitudine ſignificare. Et tamen dicis, Deum & Agnum eſſe templum. Hoc cùm dico, magis ſileo: quis enim indicare conari poſſit Dei omnipotentis maieſtatem, & ſubſtantiam infinitam, vel Agni Filij Dei? Sed tamen cùm ſic enũcias (ô rem omni laude creata & gloria ſuperiorẽ!) omnia officia templi & vtilitates, myſtico quodam ſilentio & luce repræſentas: in gloria cæleſti nulla fore miniſteria templi alterius, omnium miniſteriorum finem & conſummationem eſſe in Deo; Deum qui videat, & Deo fruatur, eum omnia quæ deſiderari per tẽplum aliud poſſunt, vel in templo alio præſtari, offerri, celebrari, in Deo ipſo eſſe infinitè conſecuturum, & in Agno Dei Filio, vt in fonte immenſo omnis miſericordiæ, & bonitatis, & meriti, & gloriæ. At enim ego longiùs dico, quàm aſſequi poſſum: vtinam quæ intelligebas, ſublimis Ioannes, & nunc clariſſimè vides, earum rerum & lucis aliquam ſcintillam & notitiam è templo ipſo mihi impertias. Venite Fratres, venite animæ deuotæ, introite in potentias Domini; etenim nuptiæ Filij Dei factæ ſunt, & conſummabuntur tandem in ſæculorum conſummatione. Miſſi quidem ſemper ſunt à Deo Patre æterno, qui veritatem fidei prædicarent, qui vocarent ad nuptias; pauci tamen audierunt: alij euanuerunt in cogitationibus ſuis, & ſæculi occupationibus, gratiam & veritatem vel non intelligentes, vel negligentes: alij veritatem, & fidem, & nuptias, & harum præcones perſecuti ſunt, & contumelijs affectos interfecerunt: ſemper tamen Deus de impijs ſumpſit ſupplicium, cõtriuit ſtatuam regnorum & impietatem, induxit in orbem iuſtitiam ſempiternam, Chriſtum IESVM lapidem Dei viuum & electum; qui deſtructa infidelitate factus eſt in caput anguli, factus eſt fundamentum & conſummatio omnis ædificij cæleſtis, vnde præſentes animarum noſtrarum nuptiæ indies exornantur atque conſummantur. Dona hæc ſumma agnoſcamus, Fratres, accurramus ad nuptias, ad Sponſum Chriſtum properemus, eius Sponſæ Eccleſiæ adiungamur: aperta eſt nuptiarum ianua, nullus non admittitur qui velit, omnes rogantur, omnes inuitantur. Et boni etiam & mali ad conſeſſum vocantur & introducuntur; verùm mali illi (qui fidem quidem habent, ſed opera charitatis negligunt, itaque veſte nuptiali carent) excuduntur. Hi enim ad locum quidem nuptiarum ingredi poſſunt; non aſſident tamen, ſed exploduntur, & æterna damnatione condemnantur. Boni virtutibus induuntur, charitate verò omnes ſuas veſtes ornant, menſæ nuptiarum aſſident, epulis diuinis primùm in hac mortalitate paſcuntur, ſacroſanctæ item Euchariſtiæ ineffabili vnione, virtute, ſuauitate nutriuntur: ita parantur ad illas epulas ſempiternas cum Sanctis & Angelis Dei in cæleſti gloria, cum Chriſto ipſo in æternum percipiendas, quarum etiam viuentes prælibant virtutem & iucunditatem incomparabilem. Amen.

Rom. 1. *Dan. 2.* *1. Pet. 2.* *Pſ. 117.* *1. Cor. 3.*

DOMI-

DOMINICA XX. POST PENTECOSTEN

Filium Reguli sanat IESVS 37

Ioan. iiij. Anno xxxij. cxliiij

A. *Cana minor in tribu Zabulon.*
B. *Capharnaum, vnde egressus Regulus pergebat ad Canam.*
C. IESVS *in Cana.*
D. *Peruenit ad eum Regulus, supplex orat, vt descendat Capharnaum, et sanet filium.*
C. IESVS *dixit illi; Nisi signa et prodigia videritis, &c.*
D. *Vrget Regulus, Domine descende, priusquam moriatur filius meus.*
C. *Dicit ei* IESVS. *Vade filius tuus viuit.*
D. *Credidit: & ibat.*
E. *Occurrunt illi serui nunciantes, filium eius viuere; intelligit illum hora eadem, qua dixerat* IESVS, *conualuisse.*

DOMINICA VIGESIMA POST PENTECOSTEN.

Filium Reguli ſanat IESVS.

IOAN. IIII. Anno XXXII.

In cxliij. imaginem Adnotatiuncula. *cxliij.*

37.

A. *Cana minor, in tribu Zabulon.*
B. *Capharnaum, vnde egreſſus Regulus, pergebat ad Canam.*
C. IESVS *in Cana.*
D. *Peruenit ad eum Regulus: ſupplex orat vt deſcendat Capharnaum, & ſanet filium.*
C. IESVS *dixit illi:* Niſi ſigna & prodigia videritis, *&c.*
D. *Vrget Regulus:* Domine, deſcende, priuſquam moriatur filius meus.
C. Dicit ei IESVS: Vade, filius tuus viuit.
D. Credidit; & ibat.
E. *Occurrunt illi ſerui, nuntiantes filium eius viuere; intelligit illum hora eadem, qua dixerat* IESVS, *conualuiſſe.*

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. IIII.

VEnit ergo iterùm in [a] Cana Galilææ, vbi fecit aquam vinum. Et erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur [b] Capharnaũ. Hic cùm audiſſet, quia [c] IESVS adueniret à Iudæa in Galilæam, abijt ad eum, & [d] rogabat eum vt deſcenderet, & ſanaret filium eius: incipiebat enim mori. Dixit [c] ergo IESVS ad eum: Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis. [d] Dicit ad eum Regulus: Domine, deſcende priuſquam moriatur filius meus. Dicit ei IESVS; [c] Vade, filius tuus viuit. [d] Credidit homo ſermoni, quem dixit ei IESVS, & ibat. Iam autem eo deſcendente, ſerui occurrerunt ei, & nuntiauerunt dicentes, quia filius eius viueret. Interrogabat ergo horã ab eis, in qua meliùs habuerat. Et dixerunt ei, quia heri hora ſeptima reliquit eum febris. Cognouit ergo pater, quia illa hora erat, in qua dixit ei IESVS: Filius tuus viuit: & credidit ipſe, & domus eius tota. Hoc iterùm ſecundum ſignum fecit IESVS, cùm veniſſet à Iudæa in Galilæam.

ADNOTATIO.

A. C*Ana minor in Tribu Zabulon inferioris Galilææ, in decliui monte posita ad Austrum, sub qua extenditur planities ad Sephoron vsque, amœna admodum & fertilis. In hoc oppido fecerat* IESVS *primum illud miraculum in nuptijs: eò venerat per Samariam, Manassen, & Isachar, cùm ex Iudæa rediret in Galilæam.*

B. Capharnaum, vnde egressus Regulus, cuius filius infirmabatur, pergebat ad IESVM: *audierat enim aduenisse eum à Iudæa in Galilæam, & in Cana esse in Zabulon.*

C. In Cana IESVS: *ad eum supplex veniens Regulus, id est, Princeps modicæ alicuius regionis, vel aulicus Regis Herodis (qui etiamsi Tetrarcha esset, rex tamen vulgò dicebatur:) cum eo sui comites: rogat* IESVM, *vt Capharnaum ad mare descendat, ac filium eius, qui incipiebat mori, sanet.*

D. Infirma fide eum esse videbat Christus; tamen benignitate illum complexus, ac volens illius fidei per miraculum afferre perfectionem, ac eius filij corpus simul & animam sanare, exprobat priùs illi fidei imperfectionem, quæ, nisi miraculis subleuetur, emergere non poßit.

C. Non creditis, inquit, Iudæi, nisi signa videritis & prodigia. Suauißimè illum reprehendit, indicans se miraculum esse facturum: Regulus tamen non emendat fidei imbecillitatem, atque adeò illam confirmat.

D. Domine, descende, *inquit,* priusquàm moriatur filius meus; *quasi res esset deplorata, nisi ad eum veniret: summißiùs tamen addit;* Domine. *Exserit tunc bonus* IESVS *suam in illum & filium misericordiam, qua per miraculum filium planè sanat, patris animum ad sanitatem promouet.*

C Vade, *inquit,* filius tuus viuit: *recepit vitam, qui erat moriturus. Quod cùm diceret, virtus diuina illum est complexa; vires sumit fides, non tamen adhuc perfectionem.*

D. Credidit quidem verbo IESV; *sed quasi volens re ipsa experiri quod crediderat, abibat nondum integra fide, salutato* IESV, *& actis gratijs compendio, vt solent qui properant.*

E. Occurrunt ei serui descendenti domum, nuntiant viuere filium: non credit adhuc, vt dixerat Christus, nisi comprobet & videat miraculum apertè: interrogat, quota hora meliùs habuisset; intelligit septima hora hesterna, eadem videlicet, qua dixerat Christus eius filium viuere. Tunc verò tandem credit, non ipse solùm, sed filius, & serui, & tota etiam domus, postquàm quæ facta fuerant ex ipso audierunt. Parum est autem negotij demonstrare aliam esse hanc historiam & miraculum, quàm quod Matt. VIII. *& Luc.* VII. *narratur: nam vt aliæ differentiæ prætermittantur, illic erat Centurio, hic Regulus; illius seruus ægrotabat, huius filius; illic erat morbus paralysis, hic febris; illic erat in Capharnaum cum puerum sanauit* IESVS, *hic in Cana cùm filium; hic est secundum miraculum, illic multa iam patrauerat miracula Christus. Porrò adoremus nos Christi benignitatem, non in Regulo tantùm, sed in nobis item, quorum imperfectam fidem videt Christus & auget, modò ad eum accedamus profundæ humilitatis, & pij affectus passibus; & petamus, non vt corporalis præsentia, sed vt eius diuina benedictio ad nos descendat. Agnoscamus filios nostros, hoc est, dona, quæ in Capharnaum, hoc est, ex propitiatione & consolatione Christi concepimus, quotidie ad mortem tendere nostra ignauia; nisi sua clementia conseruet illa & augeat, qui dedit. Illud præterea animaduertamus, vt ne similiter nos taxet Christus, atque Regulum & Iudæos: illi enim, nisi per signa, non credebant; nos, nisi gratia sensibili abundemus, numquam assurgimus ad meliorem spiritus frugem. Contrà nobis in humilitate cordis nostri agendum est; vt ita audiamus singuli:* Vade, filius tuus viuit, *& consolationem spiritus accipiamus, & vim operandi atque progrediendi maiorem indies ad vitæ spiritualis perfectionem.*

MEDI-

MEDITATIO.

DOmine IESV benigne, expone nobis, quid ex hoc Euangelio ad saluté & perfectionem nostram debeamus excerpere. En vobis, Fratres mei, quos meo sanguine & vita redemi, quos habeo semper cordi meo charissimos. Regulum habet anima vestra spiritum, qui est Spiritus mei gratia & donatio: *1. Pet. 1.* hic animæ vestræ curam gerit, mentis, voluntatis, pontentiarum, actionum omniū vestrarum; hic iuuat infirmitates vestras, & postulat pro vobis gemitibus inenarrabilibus, hoc est, diuina virtute: verùm à vobis continenter debilitatur, vt ille Capharnaita Regulus. *Rom. 8. Hier. q. 12 ad Hedib.* Porrò mens vestra infirma adeò semper est, vt subinde videatur moritura è peccato; succurrite illi vos meo spiritu & gratia nitentes, expulsis illis Reguli imperfectionibus. Animaduertite & contemplamini semper me vobis præstò esse ab Ierusalem mea cælesti & Iudæa, vbi omnis spiritus videt & laudat Deum, ac confitetur Domino. *Ps. 150.* Venio autem ad vestram Galilæam, instabilitatem vestram scilicet & miseriā; accedite vos per spiritū meum ad me: ex Capharnaū, id est, ex fide meę propitiationis & consolationis cælestis, & petite à Patre meo & à me, vt sanentur vestræ potentiæ, & purificetur spiritus; quasi videatis (credatis quidem, vt credere debetis) & spiritum, & potentias vestras ad interitum tendere, atque adeò mori, nisi ego succurram. Verùm necessum est, vt spiritum vestrum & orationem puram faciatis; contrà, quàm fecit Regulus: ille primùm in immensitate meæ diuinitatis hæsitauit, vt descenderem rogans & sanarem; vos adducatis in oratione fidem præsentiæ diuinitatis meæ in omni loco: ille rursum fidem non habuit meæ omnipotentiæ, reputauit enim me infirmum potuisse sanare, non mortuum suscitare; *Ier. 23.* afferte vos ad orationem, plenam fidem meæ omnipotentiæ, quòd infinita sit, & eadem quæ Patris & Spiritus sancti: postremò ille credidit quidem mihi pronuntianti, *Vade filius tuus viuit*, sed qui exploraturus esset effectum: non enim credidit planè donec audiret & videret viuere filium. Heu Domine IESV, bone & sancte! agnoscimus has omnes imperfectiones nostræ orationis & fidei: quis enim sentit plenam fidem tuæ immensæ præsentiæ & omnipotentiæ? Quis non ita viuit, orat, credit; quasi in te non viueret, moueretur, & esset? Quis sentit in spiritu suo tuum illapsum diuinum? Quis sentit te esse in creatura tua per præsentiam, potentiam, & essentiam? *Act. 17.* Quis te in Patre, & Patrem in te esse, & idem sentit de Spiritu sancto? *Ioan. 10.* Mysteria sunt hæc veræ fidei tuæ, Domine; & tamen nos illa credimus ita negligenter & frigidè, vt similes planè illi Regulo esse videamur. In tertiam verò illius imperfectioné identidem incurrimus. Quotus enim quisque ex nobis non agit curiosè circa euentum impetrationis suarum orationum? Oro, obsecro pro me, rem peto quæ necessaria vel vtilis est ad salutem, piè oro & perseuerâter, ad quæ tradunt Theologi consequi impetrationem; & tamen interturbant me cogitationes importunæ, Non accipio, Quādo accipiā? Hæc animo gerimus, exprimimus aliquando & verbis. Hic magnus est noster error, magna imperfectio spiritus. Hoc malum spiritus nobis affricant nostræ animæ imperfectiones, & nostrarum potentiarum infirmitates. Sana, Domine IESV, etiam orationem: da nobis, vt habeamus apud te *Mar. 11.* puram & perfectam fidem, nihil titubationis, nihil negligentiæ misceamus; credamus quia accipiemus, & haud dubiè fiet nobis, quando tu, Domine, voles, & quod tu voles, & quantum voles, & quemadmodum voles: abundè, satis, superq; erit nostræ orationi satisfactum, si tua voluntas in nobis & de nobis fiat. Ita *Matt. 6* enim te vis obsecrari per gratiarū actionem, per tuum meritum & mysteria, & Sanctorū intercessionem. Amen.

DOMINICA VIGESIMAPRIMA POST PENTECOSTEN.

De ſingulari inhumanitate ſerui regij & ingratitudine.

MATTH. XVIII. Anno XXXIII.

In cxlv. imaginem Adnotatiuncula. *cxlv.*

17.

A. IESVS *docens Petrum & Apoſtolos.*
B. *Sedet Rex in throno ſuo, aſſiſtit concilium, rationem inſtituit ponere cum ſeruis ſuis.*
C. *Offertur illi ſeruus, qui fiſco debebat decem millia talenta.*
B. *Imperat Rex vendi illum, & vxorem, & filios; cùm non eſſet ſoluendo.*
C. *Procidens ſeruus orat Regem:* Patientiam habe in me, *&c.*
B. *Miſertus Rex dimittit illum, atque debitum ſimul remittit.*
D. *Hic tamen homo ingratus obuium habet, qui ei debebat centum denarios; quem crudeliter accipit,*
E. *Et malè mulctatum conijcit in carcerem, donec denarios reſtituat.*
F. *Quod videntes conſerui, indigniſſimè ferunt.*
G. *Deferunt ad Regem hominis crudelitatem intolerabilem.*
H. *Concepta Rex iuſta indignatione, acerbè obiurgatum tradit tortoribus, donec reddat vniuerſum debitum.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XVIII.

IN illo tempore [a] dixit IESVS Diſcipulis ſuis parabolam hanc: Aſſimilatum eſt regnum cælorum homini [b] Regi, qui voluit rationem ponere cum ſeruis ſuis. Et cùm cœpiſſet rationem ponere, [c] oblatus eſt ei vnus, qui debebat ei decem millia talenta. Cùm autem non haberet vnde redderet, [b] iuſſit eum Dominus eius venũdari, & vxorem eius, & filios, & omnia quæ habebat, & reddi. [c] Procidens autem ſeruus ille orabat eum, dicens: Patiẽtiam habe in me, & omnia reddam tibi. [b] Miſertus autem Dominus ſerui illius, dimiſit eum, & debitum dimiſit ei. Egreſſus autem [d] ſeruus ille, inuenit vnum de conſeruis ſuis, qui debebat ei centum denarios: & tenens ſuffocabat eum, dicens: Redde quod debes. Et procidens conſeruus eius, rogabat eum, dicens: Patientiã habe in me, & omnia reddã tibi. Ille autẽ noluit: ſed abijt, & [e] miſit eum in carcerẽ, donec redderet debitũ. [f] Videntes autẽ conſerui eius quæ fiebant, cõtriſtati ſunt valde: & venerunt, & [g] narrauerunt Domino ſuo omnia quæ facta fuerant. Tũc vocauit illum Dominus ſuus: & ait illi: Serue nequam, omne debitum dimiſi tibi quoniam rogaſti me: nónne ergo oportuit & te miſereri conſerui tui, ſicut & ego tui miſertus ſum? Et [h] iratus Dominus eius tradidit eum tortoribus, quoadúſque redderet vniuerſum debitum. Sic & Pater meus cæleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis vnuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris.

ADNO-

DOMINICA XXI. POST PENTEC.

De singulari inhumanitate serui regij & ingratitudine. 71

Matt. xviij. Anno xxxiij. cxlv

A. IESVS *docens Petrum, & Apostolos.*	D. *Hic tamen homo ingratus obuium habet, qui ei debebat centum denarios, quem crudeliter accipit.*
B. *Sedet Rex in throno suo; assistit concilium rationem instituit ponere cum seruis suis.*	E. *Et male mulctatum conijcit in carcerem, donec denarios restituat.*
C. *Offertur illi seruus, qui fisco debebat decem millia talenta.*	F. *Quod videntes conserui, indignissime ferunt.*
B. *Imperat Rex vendi illum, & vxorem, & filios, cum non esset soluendo.*	G. *Deferunt ad Regem hominis crudelitatem intolerabilem.*
C. *Procidens seruus orat Regem; Patientiam habe in me, &c.*	H. *Concepta Rex iusta indignatione, acerbe obiurgatum tradit tortoribus, donec reddat vniuersum debitum.*
B. *Misertus Rex dimittit illum, atque debitum simul remittit.*	

ADNOTATIO.

Descenderat Iesvs *è monte Thabor, post gloriosam transfiguratione͂, vt Feria* III. *Dominicæ* III. *Quadragesimæ est annotatum; & venerat postea Capharnaum, soluerat tributum pro se & Petro, ad humilitatem & omnem modestiam erudierat Apostolos, docuerat rationem fraternæ correctionis, significauerat datum iri illis iurisdictionem ecclesiasticam excommunicandi simul & reconciliandi: quo loco significat dari etiam facultatem peccati culpa͂ remittendi; nam qui Ecclesiæ erat obediens, is mittendus erat ad Sacerdotem absoluendus à culpa, & benignè accipiendus. Quod intelligens Petrus (zelo commotus, ne tanta mansuetudo faceret homines salutis suæ negligentes, & abuti beneficij facilitate) rogauerat ex* Iesv *vtrumq, eisdem verbis; Quoties remittenda fratri peccata, & Quoties benignè tractandus; num septies ta͂tùm. Responderat* Iesvs, *non septies, sed septuagies septies; id est, quoties conuersus fuerit frater. Et quandoquidem res erat hæc magni momenti & periculi, vt in quam pij homines poterant incurrere ex immoderato honoris Dei & gloriæ zelo; adducit Christus vehementem parabolam & seueritatis plenam, eò spectans, vt & Sacerdotes, Confessarij, & qui exteriorem iurisdictionem obtinent in Ecclesiam, benignitate & mansuetudine vterentur erga peccatores, nec sibi blandientes in alios essent rigidi censores ac iudices. Esto igitur*

A. Iesvs *docens Petrum & Apostolos.*

B. Rex sedet in throno regio, assistunt Principes & Consiliarij: cùm autem constituisset Rex ponere rationem cum seruis suis, de eorum administratione,

C. Initiò statim, vbi actionem instituit, delatus ad eum est homo, qui debebat illi decem millia talentorum, summam pecuniæ immensam, hoc est, sexagies centena aureorum coronatorum millia; sex videlicet milliones, vt dicunt.

B. Res cùm esset comperta, nec esset homo soluẽdo, imperauit Rex, vt venum iret ipse, vxor, filij, & quæ possidebat omnia; & fisco debitum vniuersum restitueretur.

C. Quod miser ille audiens, seueritate iudicij consternatus, procidit ad Regis pedes ac supplicat: Patientiam habe in me; *lenis in me esto & longanimis, noli tui iudicij seueritate, etiamsi iustè iudices, me miserum funditus omnibus fortunis, omni libertate euertere: futurum spõdeo, si longanimis in me fueris, vt quæ debeo omnia tibi restituam. O admirabilem obsecrationis virtutem!*

B. Misericordia motus Rex, confestim & illum dimisit, & æs alienum illi omne cõdonauit. Non hîc de talentis auri agitur, non de debitore rei terrenæ; sed de homine, qui pretiosissimis Dei donis est abusus, qui longè maiora bona Deo debet quàm illa, Dei scilicet gloria͂ & honorem, suam obedientiam & resipiscentiam. Hæc omnia breui oratione à diuina misericordia consequitur homo, vt possit; si agnoscens suam miseriam & damnationem, tum suam impotẽtiam, dicat: Domine Iesv, *ego omnia Patri tuo & tibi debeo; nihil possum reddere, nihil pati dignum vestra misericordia: tu ipse, si pro me patiaris, & longanimus sis per crucem tuam, & mihi tuam illam patientiam per tuam gratiam applices, nihil est quod non possim: hoc fac, & omnia restituo per te Patri tuo & tibi. Hæc est illa vis admiranda, quæ Regem mouet Deum ad misericordiam. Hinc apparet ingratitudinis magnitudo & crudelitatis eius, qui è corde non dimittit fratri suo, siue in secreto iudicio, siue in externo; si similiter atque ipse conciliauit sibi Dei gratiam petenti veniam, eam non concedit peccatori, sed fratrem in infernum (quod est in se) dat præcipitẽ auxilij omnis expertẽ & desperatum.*

D. Homo ille immitis, qui obuiam sibi factum creditorem crudeliter accipit, in collum inuolat, illum strangulaturus nisi reddat centum denarios, id est, centum quinquaginta solidos vulgares; nec proiecto ad eius pedes, & similiter petẽti venia͂, atq, ipse à Rege petierat, vult ignoscere;

E. Sed malè mulctatum, mittit in carcerem, donec vniuersos denarios redderet.

F. Videntes conserui, quæ indignissimè ac crudeliter fiebant, ægerrimè ferunt.

G. Veniunt ad Regem, deferunt hominis illius inhumanitatem atque crudelitatem; augent crimẽ, rem duram & immitẽ vidisse se, dignum hominem omni supplicio. Imperat Rex duci hominem, sistitur iudicio ante Regem, accusant cõserui: contumeliosè illi Rex exprobrat ingratitudinem & crudelitatem: Serue, *inquit,* nequa͂ omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me; nónne ergo oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum?

H. Concepta simul ira ex commemoratione atrocitatis, imperat illum nõ solùm in carcerem trudi, sed torqueri donec vniuersum debitum reddat. Seueritas tanta hîc explicatur propter

mysticam parabolæ intelligentiam; cùm aliàs, qui ingenti summa argenti esset liberatus benignitate principali, grandi se obstringeret crimine, propter Regij beneficij enormem abusum, si conseruo minimam non solùm non condonaret, sed nec spatium temporis concederet, vt solutio expediretur. Damnatur autem ad tormenta, donec solueret debitum vniuersum; vnde intelligimus pœnam æternam infligi: nam cùm nũquam, qui in inferno sunt, soluere debitum possint, semper torquentur. Sed cur vniuersum quod iam fuerat remissum; cùm sint dona Dei ἀμεταμέλητα, *id est, absque pœnitentia? Illud est. Cui remittuntur peccata, si rursum peccat, præsertim per singularem aliquam ingratitudinem, fit vt similiter atque antea puniatur: non solùm quòd semper vniuersum debitum est damnatio æterna; sed etiam, quia principium misericordiæ, quod est in se, euertit.*

MEDITATIO.

OMnibus mortalibus dedisti, benigne IESV, salutarem doctrinam, & diuinitus
Ioan. 6. efficacem; habuisti enim semper verba vitæ æternæ; sed videor ego intelligere ad me propriè omnia attinere, vt præsentis Euangelij doctrinam & vim. Scio te, Domine, bis positurum rationem cum seruis tuis, hoc est, cum his qui tuam seruitutem profitentur; nam alij iam sunt iudicati: in morte igitur illos iudicas, iudicabis in consummatione item sęculorum. Verùm illa est summa tua misericordia, vt ante illa iudicia tremenda, & à quibus nullus appellare quempiã potest, aliud iudicium nobis clementissimè hoc Euangelio indices veluti interlocutorium, non definitiuum; à quo scilicet liceat ad te ipsum prouocare. Acerrima enim tua comminatione me, vt ab illis iudicijs caueam, ad illa me præparem, admones: proponis mihi, hinc conscientiã peccatorum meorum, illinc rigoris tuæ iustitiæ, & meæ pœnæ timorem; nec me habere vllũ aliud refugium, nisi tuam bonitatem & misericordiam. En Domine IESV Christe, primus omnium peccatorum ego sum, primus tuo iudicio repræsentor à mea conscientia, quam tu hac parabola timore ac solicitudine ingenti percussisti: accusor malæ fidei in administratione tuarum opum, quibus me ornasti, gratiæ, virtutum, donorum; quæ omnia fœdè prodegi. Itaque cùm sim ad paupertatem spiritus redactus, & omnia debeam tibi, ad quæ me ex illis donis obligaueras tibi offerenda; etiam illa dona me deficiunt, vnde possim tibi aliquid reddere: quocirca planè sum, nisi tu mei miserearis, deploratus. Verũ erigo spem meam in te, qui id iubes hac parabola, hac suauissima tua doctrina: similiter benigne IESV, te oro, atque ille parabolicus debitor Regem: *Habe in me patientiam, & omnia reddam tibi.* Quid hoc est, bone & magne IESV? O infinitum fontem misericordiæ & pietatis tuæ! Vis à te peti, vt patientiam in me agas, & in me & pro me patiaris, hoc est, tua passione & morte mihi dones, vnde dissoluam Patri tuo & tibi, quæ vobis debeo omnia. Tu enim omnia nostra debita, *1. Pet. 1.*
omnia peccata nostra in te sustulisti, & cruci pro nobis affixisti; omnia dissoluisti, ab omnibus nos redemisti; hæc enim est tui meriti efficacia. Solue nunc pro me, Domine; offer pro me tuam mortem, vt continenter facis, & omnia faciam quæ tu iubes: non erunt in me gratiæ, & virtutes, & dona infructuosa. Illud tamen intelligo, Domine, non profutura hæc mihi, nisi tecũ patiar, nisi te sequar, *1. Cor. 1.*
nisi tuam crucẽ tollam post te, nisi tuam vo- *Mat. 16*
luntatem faciam: tunc enim omnia restituentur, tibi tunc tuo auxilio & gratia seruiam. Ita sit sancte IESV. En intelligo tuam in me infinitam benignitatem, agnosco inde quid meo proximo debeam: cauere autẽ vehemẽter debeo, ne in illã ingratitudinem & inhumanitatem incidam, vt difficilẽ me prębeam proximo meo, quin auersationes animi mei in fratres à meo corde exscindam; tum facilẽ me præbebo & diligentem in iuuando proximo, quibuscumque possum pijs officijs & ministerijs. Neque verò vmquam deterrere me debet grauitas peccatorũ vel magnitudo: semper animo meo obuersari debet, si mea peccata ad aliena comparem, meum debitum reputandum esse decem millium talentorum, hoc est, immensum; proximi centum denariorum, hoc est, minimum præ meo; semper debeo esse propensissimus in misericordiam. Quod faciam, si omnia faciam, quæ necessaria & vtilia esse posse intelligo ad iuuandum proximum, nixus fide, spe, & charitate, non parcens meis laboribus, in humilitate & mãsuetudine cordis mei in te Domine. Amen.

DOMI-

DOMINICA XXII. POST PENTECOST.

De ſoluendo tributo. 94

Matth. xxij. Marc. xij. Luc. xx. Anno xxxiij. cxlvi

A. *Porticus Salomonis, vbi docebat Chriſtus.*
B. IESVS *cum diſcipulis.*
C. *Adorti ſunt eum diſcipuli Phariſæorum, & Herodiani, vt caperent in verbo. Licet cenſum dare Cæſari, an non?*
B. *Seuere obiurgans illorum verſutiam, et iniquitatem respondet* IESVS. *Oſtendite mihi numiſma cenſus.*
C. *Oſtendunt illi denarium.*
B. *Rogat* IESVS. *Cuius eſt imago hæc & ſuperſcriptio.*
C. *Aiunt; Cæsaris.*
B. *Reſpondet; Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris, Cæſari; & quæ ſunt Dei, Deo.*
C. *Illius reſponſum admirati, non potuerunt verbum eius vllum, vlla ratione reprehendere.*

DOMINICA VIGECIMA SECVNDA POST PENTECOSTEN.

De soluendo tributo.

MATTH. XXII. MAR. XII. LVC. XX. Anno XXXIII.

In cxlvj. imaginem Adnotatiuncula. cxlvj. 94.

A. *Porticus Salomonis, vbi docebat Christus.*
B. IESVS *cum Discipulis.*
C. *Adorti sunt eum discipuli Pharisæorum, & Herodiani, vt caperent in verbo:* Licet censum dari Cæsari, an non?
B. *Seuerè obiurgans illorum versutiam & iniquitatem, Respondet* IESVS: Ostendite mihi numisma census.
C. *Ostendunt illi denarium.*
B. *Rogat* IESVS: Cuius est imago hæc & superscriptio?
C. Aiunt; Cæsaris.
B. *Respondet:* Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cęsari; & quæ sunt Dei, Deo.
C. *Illius responsum admirati, non potuerunt verbum eius, vllum vlla ratione reprehendere.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MAR. XII.	MATTH. XXII.	LVC. XX.
	T[a]Vnc abeuntes Pharisæi, consilium inierunt vt caperent eũ in sermone.	
	Et	*Et obseruantes*
ad eum	mittunt ei	*miserunt*
quosdam ex Pharisæis	[c] discipulos suos	*insidiatores, qui se iustos simularent,*
& Herodianis,	cum Herodianis	
in verbo		*vt caperent eum in sermone, & traderent illum principatui & potestati Præsidis.*
Qui venientes dicunt ei;		*Et interrogauerunt eum,*
	dicentes:	
	Magister, scimus	*scimus*
	quia verax es,	*quia rectè dicis*
	& viam Dei in veritate doces,	*& doces:*
& non curas quemquam:	& non est tibi cura de aliquo:	
nec enim vides in faciem hominum,	non enim respicis personam hominum:	*& non accipis personam,*
sed in veritate viã Dei doces.		*sed viam Dei in veritate doces:*
	dic ergo nobis quid tibi videtur;	

MARC.

MARC. XII.	MATTH. XXII.	LVC. XX.
tributum an non dabimus?	licet [c] censum dare Cæsari, an non?	*licet nobis tributum dare Cæsari, an non?*
Qui sciens versutiam illorum,	Cognita autem IESVS nequitia eorum,	*Considerans autem dolum. illorum,*
ait illis;	ait:	*dixit ad eos;*
	Quid me [b] tentatis hypocritæ?	
afferte mihi denarium, vt videam.	Ostendite mihi numisma census.	
	At illi [c] obtulerunt ei denarium.	
	Et ait illis IESVS:	
inscriptio?	[b] Cuius est imago hæc, & superscriptio?	*cuius habet imaginem & inscriptionem?*
	Dicunt ei:	*Respondentes dixerunt;*
	[c] Cæsaris.	*Cæsaris.*
Respondens autem IESVS *dixit illis;*	Tunc ait illis:	
	Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo.	
& mirabantur super eo.	Et audientes mirati sunt,	
		Et non [c] potuerunt verbum eius reprehendere coram plebe: & mirati in responso eius, tacuerunt.
	& relicto eo abierunt.	

ADNOTATIO.

A. P*orticus Salomonis Ierosolymæ, vbi* IESVM *adorti sunt versutè discipuli Pharisæorum, à suis submißi præceptoribus; vt ei insidiarentur, & in sermone caperent, atque apud Romanos accusarent, vel plebi facerēt odiosum. Hi secum adducunt Herodianos, siue Herodis milites, siue sectarios homines, qui dicebant Herodem Antipatrum Meßiam fuisse, quòd in eius regno defecisset à tribu Iuda sceptrum.*

B. IESVS *cum discipulis suis.*

C. Veniunt autem ad eum discipuli Pharisæorum & Herodiani: proponit vnus IESV *sapientiæ Patris infinitæ quæstionem astutè, priùs tamen illius animū blāditijs & laudibus aspergens*: Magister, *inquit*, scimus quia verax es, *rectè dicis & doces*; nec est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominū, neque vides in faciē, sed in veritate viam Dei doces; licet nobis dare tributum Cæsari, an non? *Quorsum tot & tā variè artes, ô Pharisæastri, ante interrogationē? vt animū eius adulatione deliniretis scilicet, & eò pelliceritis, vt negaret tributū dari; nec respiceret Romanorum gratiā, vt Ioazarus Pontifex Cæsaris & Quirini; sed Iudæ potiùs Gaulanitis sententiam & factionē sectaretur, qui auctor fuit grauißimæ seditionis* Ioseph. Ant. 18. c. 1.

Iudæis,

Iudæis, docens nihil esse aliud censum Cæsari dissoluere, quàm prodere auitam libertatem, & manifestam seruitutem profiteri.

B. Quid benignus IESVS? *Perspecto eorum dolo & nequitia respondet, seuerè illos obiurgans*: Cur me tentatis hypocritæ, *sanctitatem simulantes, & Zelum legis & libertatis, cùm iniquo animo sitis & maligno, mihi verò dolomalo insidiemini?* ostendite mihi censũs numisma.

C. Ostendunt denarium, trium scilicet cum semisse solidorum numisma; quod est drachma.

B. Rogat, cuius illa sit imago & superscriptio; vt ex illorum confessione illos confutet.

C. Respondent: Cæsaris. Tiberium intelligamus priuignum Augusti. Colligit sapientissimè IESVS: *Illud igitur numisma est Cæsaris. Quid ergo est, cur non soluatis, quæ sunt Cæsaris, Cæsari? quod vos ipsi vestra professione confitemini.*

B. Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari; sed ita tamen, vt quod est maius, & necessarium magis, simul quæ Dei sunt, Deo reddatis. Imaginem ille denarius gerit Cæsaris, & inscriptionem; vos in animis vestris Dei: vt illinc Cæsari debetis eius iura, ita hinc Deo diuinam gloriam, & obedientiam, & sacrificium. Ita sapientissimè illorum nequitiam confutauit; nam hoc responso nec poterant offendi Romani, nec plebs: illis sat erat audire, reddenda quæ erãt Cæsaris, Cæsari, plebs, cùm videret esse Iudæam sub Romanorum imperio, illi tributa solui; moderatè videbant IESVM *respondisse, tacito nomine tributi, cùm & dicebat quæ negari non poterant, & ius naturæ postulabat. Quòd si ad tributum videretur illud spectare, ad id occasionem dederant Pharisæi; nec tamen aliud efficiebat, quàm quod duci ex denarij ostensione, & illorum responsione, poterat: hæc verò omnia condiebat, quod subiunxerat Christus*: Reddite, quæ sunt Dei, Deo. *Hinc doctrina, quã Paulus docet*: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; *& quæ eo loco prosequitur.* Rom. 13. *Nam cùm inquit Christus*: Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari; *obediendũ legittimo Principi sæculari docet, etiamsi ethnicus sit: quæ fuit doctrina Ecclesiæ perpetua; modò Deo magis quàm hominibus obedientia deferatur, neque præcipiat potestas humana, quod potestati & voluntati diuinæ aduersetur. Obstruxit hoc responso os aduersarijs subdolis, neque potuerunt, ne falsam quidem & effictam rationem, coram plebe adducere.*

C. Mirantur, tacent confusi, eo insalutato abeunt: consequuta haud dubiè est laus Christi à plebe & bonæ mentis hominibus.

MEDITATIO.

Prou. 2. MAgnus es, Domine IESV, in omnibus vijs tuis, & in omnibus operibus tuis sanctus. Nequitia Pharisæorum voluit te circumuenire & calumniari sua interrogatione, verùm non potuit; vt numquam potest concilium vllum contra te Dominum. Eorum erat malignitas, vt te negantem solui debere tributum, atrociter apud Pilatum accusarent seditionis & rebellionis: Sin diceres soluendum, te facerent plebi inuisum, & vanum hominem clamarent, ac legum & libertatis auitæ proditorem. Verùm tu illorum nequitiam & malignitatem ita confutasti, vt ne coram plebe quidem quicquam hiscere auderent; sed mirarentur potiùs, tacerent, & te relicto abirent confusi: quod fuit indicium & vis tuę diuinæ potestatis. Sed quod respondisti expone nobis, bone IESV. Sciebam ego sceptrum esse ablatum à Iudaismo in meo aduentu in mundum, consensisse præterea sciebam Iudæos in Cæsaris principatum, esse Cęsari subiectos, quod & ipsi sunt professi in passione mea; itaque Cæsari debebant tributum: solueram ego didrachma, scandalum futurum docueram, si non soluissem; nec significaueram Romanos non posse exigere, sed me non debere soluere, cuius veritatis Iudæi non erant capaces. Mat. 17. Hæc omnia cùm possem respondere, fuit meæ sapientiæ tam multa nõ adducere; sed illud dumtaxat, quo illa possent intelligi, & posset simplicitate responsi omnibus satisfieri: nam denarij & imago & inscriptio professio erat principatus Romanorum; quare Cæsari reddenda erant, quæ illa professione significabantur. Cæterùm ne propterea crederent prodi legem Dei, simul esse reddẽda Deo, quæ Dei sunt, docui. Nam si Cæsari reddenda quæ eius sunt; non pugnat hominum obedientia cum Dei, modò magis Deo quàm hominibus obediatur, nec homini cõtrà quàm velit Deus obediatur: nam omnem potestatem à Deo esse; & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistere, tradidi ego per Apostolum meum Paulum. Rom. 13. Doctrinam hanc grato animo à te recipimus, Domine IESV Christe: verùm quid ad nostram vtilitatem spi-

spiritus attineat, cupimus intelligere. En vobis ô boni. Duplicem obedientiã & subiectionem debetis; Deo primã, alterã præterea legitimis Potestatibus & Superioribus vestris. Etenim Dei sapientia constituit, vt per Vicarios suos & Pærfectos domus sua gubernaretur; tum propter humilitatem, dum homini homo se subdit propter Deum; tum verò ne arrogantes fierent & insolentes homines, dum singuli pro suo capite voluntatem Dei interpretantes omnia replerent seditionibus. Ceterùm quò ad maiorem vitæ perfectionem vocantur homines, eò perfectiùs Deo obedire debent, & sua proportione perfectiùs hominibus. Itaque qui ad religionem estis vocati, vt perfectè Deo obedire debetis, ita hominibus propter Deum perfectè, & in homine Deum contemplari præsentem, & venerari vobis iubentem, vos gubernantem, & spiritu gustare quod ego dixi: *Qui vos audit, me audit.* Hoc lumen si amiseritis, difficilis erit vobis vestrorum Præfectorum obedientia: ille enim sensus meæ præsentiæ & meæ obedientiæ in homine absorbet omnes asperitates, quæ absque hac luce & virtute spiritus sunt odiosæ & molestæ. Itaque potestis interpretari esse hæc inter se coniuncta; obedire Deo, & hominibus: nam in eo ipso quòd propter Deum obeditis, Deo obeditis, vti ego docui per me, per meos Apostolos. Illud tamen animaduertite, vt longè præstantior Dei est obedientia quàm hominum, longè excellentiora pręcepta illius quàm horum; ita multò maiorem adduci debere & deuotionem animi & promptitudinẽ ad Dei quàm hominum præcepta implenda. Quare verissimè dixit etiã in hoc sensu Petrus Princeps meorum Apostolorum: *Obediendum Deo esse magis quàm hominibus*: atque adeò, cùm obeditis hominibus, Deo magis obeditis, quia illis propter hunc obeditis. Obiectum enim obedientiæ Dei mediatum Deus est; per præceptum videlicet diuinum authoritas infinita & securitas: obiectum verò hominum obedientiæ mediatum homo, per præceptũ humanum, sed ad quod dandum à Deo accipit authoritatem homo. Ita fit, vt eius authoritas sit humana; secura etiam, nisi quatenus ab homine proficiscitur, qui errare potest. Et tamen quamuis errare homo præcipiendo possit, qui homini propter Deum obedit errare non potest; nisi aperte contra Dei præceptum sit hominis præceptio. Colligite hinc ad virtutes theologicas, fidem, spem, charitatem, & in hanc præcipuè maiorem animi puritatem & vim, maiorem etiam deuotionem esse conferendam; vt in quibus est Deus, per quas proximè operatur & se aperit, præsertim per charitatem. Ad hanc omnia vestra referatis: hæc est enim finis, in hac est vita æterna. In hac mortalitate mihi admodum placet, vt sitis tam diligentes in exercitio virtutum moralium, modò in diuinis sitis longè feruentiores & attentiores: nam quorsum tandem illæ vobis traditæ sunt, nisi vt ad has contendatis, has pleniùs & fructuosiùs exerceatis? Gratias tibi ago & habeo, magne IESV, docuisti me de tua benignitate; eadem faciat vt quæ intellexi opere expleam. Amen.

1. Pet. 2. — Luc. 10. — Act. 5.

DOMI-

DOMINICA XXIII. POST PENTECOSTEN

Sanatur Hæmorrhoiſſa. Suſcitatur filia Iairi. 31

Matt. ix. Marc. v. Luc. viij. Anno xxxi. cxlvij.

A. *Capharnaum, quo nauigauerat* IESVS.
B. IESV *loquente parabolam de aſſumento panni rudis.*
C. *Accedit princeps Synagogæ Iairus, rogans vt sanet filiam eius.*
D. *Sequebatur illum* IESVS, *& comprimebatur à multis.*
E. *Et ecce mulier Hæmorrhoiſſa penetrans ad pedes eius, tangit eius fimbriam, et ſanatur.*
F. IESVS *inueſtigat adeò diligenter, quis eum tetigiſſet.*
G. *Vt ſe proderet coram turba Mulier, remq; omnem confiteretur.*
F. *Confirmat eius ſanitatem* IESVS *dicens: Vade in pace, & eſto ſana à plaga tua.*
H. *Adhuc loquente* IESV, *veniunt ad Iairum nunciantes mortuam eſſe puellam,* IESVS *Iairi fidem confirmat.*
I. *Venit cum eo domum, flentes & tibicines, & turbam excludit.*
K. *Cum ſolis parentibus, & Petro, & filijs Zebedæi ingreditur ad mortuam.*
L. *Tenet manum puellæ, & clamat Talitha Cumi, & confeſtim ſurrexit puella.*
M. IESVS *cibum illi apponi imperat.*

DOMINICA VIGESIMATERTIA
POST PENTECOSTEN.

Sanatur Hæmorrhoiſſa: ſuſcitatur filia Iairi.

MATTH. IX. MARC. V. LVC. VIII. Anno XXXI.

In cxlvij. imaginem Adnotatiuncula. *cxlvij.*
31.

A. *Capharnaum, quò nauigauerat* IESVS.
B. IESV *loquente parabolam de aſſumento panni rudis,*
C. *Accedit Princeps Synagogæ Iairus, rogans vt ſanet filiam eius.*
D. *Sequebatur illum* IESVS, *& comprimebatur à multis.*
E. *Et ecce mulier hæmorrhoiſſa penetrans ad pedes eius, tangit eius fimbriam, & ſanatur.*
F. IESVS *inueſtigat adeò diligenter, quis eum tetigiſſet,*
G. *Vt ſe proderet coram turba mulier, remq́; omnem confiteretur.*
F. *Confirmat eius ſanitatem* IESVS, *dicens:* Vade in pace; & eſto ſana à plaga tua.
H. *Adhuc loquente* IESV, *veniunt ad Iairum nunciantes mortuam eſſe puellam:* IESVS *Iairi fidem confirmat.*
I. *Venit cum eo domum; flentes; & tibicines, & turbam excludit.*
K. *Cum ſolis parentibus, & Petro, & filiis Zebedæi, ingreditur ad mortuam.*
L. *Tenet manum puellæ, & clamat:* Talitha, cumi: *& confeſtim ſurrexit puella.*
M. IESVS *cibum illi apponi imperat.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MARC. V.	MATTH. IX.	LVC. VIII.
	IN illo [a] tempore. Hæc illo [b] loquẽte ad eos, ecce Princeps vnus acceſſit,	*Et ecce venit vir*
Et venit quidam de archiſynagogis		*cui nomen Iairus, & ipſe Princeps Synagogæ erat:*
& videns eum procidit ad pedes eius, & deprecabatur eum multum,		*& cecidit ad pedes* IESV, *rogans eum*
		vt intraret in domum eius, quia vnica filia erat ei ferè annorum duodecim, & hæc moriebatur.
	& adorabat eum, dicens:	
Quoniam filia mea in extremis eſt;	Domine, filia mea modò defuncta eſt: ſed veni, impone manum tuam ſuper eam,	
vt ſalua ſit, & viuat.	& viuet.	
	Et ſurgens IESVS, ſequebatur eum, & Diſcipuli eius.	

Marc. v.	Matth. ix.	Lvc. viii.
Et abiit cum [d] illo, & sequebatur eum turba multa; & cõprimebant eum.		*Et contigit dum iret, à turbis comprimebatur,*
Et mulier quæ erat in profluuio sanguinis	Et [e] ecce mulier, quæ sanguinis fluxũ patiebatur duodecim annis,	*Et mulier quædam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim,*
& fuerat multa perpessa à compluribus medicis, & erogauerat omnia sua,		*quæ in medicos erogauerat omnem substantiam suam,*
nec quidquam profecerat, sed magis deterius habebat: cùm audisset de Iesv, venit in turba retrò,	accessit retrò,	*nec ab vllo potuit curari:*
& tetigit vestimentum eius.	& tetigit fimbriã vestimẽti eius.	
Dicebat enim: Quia si vel vestimentum eius tetigero,	Dicebat enim intra se: Si tetigero tantùm vestimentum eius, salua ero.	
Et confestim siccatus est fons sanguinis eius;		*stetit fluxus sanguinis eius.*
& sensit corpore quia sanata esset à plaga.		
Et statim Iesvs in semetipso cognoscens virtutem quæ exierat de illo, conuersus ad turbam, aiebat; Quis [f] tetigit vestimẽta mea?		*Et ait Iesvs; Quis est qui me tetigit?*
Et dicebant ei discipuli sui;		*Negantibus autem omnibus, dixit Petrus & qui cum illo erant;*
Vides turbam comprimentem te,		*Præceptor, turbæ te comprimunt & affligunt, & dicis, Quis me tetigit? Et dixit Iesvs; Tetigit me aliquis; nam ego noui virtutem de me exiisse.*
Et circumspiciebat videre eã quæ hoc fecerat.		
Mulier verò timens & tremens, sciens quod factum esset in se,		*Videns autem mulier quia nõ latuit, tremens*
venit & [g] procidit ante eum,		*venit ante pedes eius; & ob quã causam tetigerit eum indicauit coram omni populo; & quemadmodum confestim sanata sit.*

MARC. V.	MATTH. IX.	LVC. VIII.
& dixit ei omnem veritatem. Ille autem	At IESVS conuersus, & videns eã, dixit: Cõfide [f] filia, fides tua te saluam fecit.	*At ipse dixit ei; Filia,*
vade in pace, & esto sana à plaga tua.		
	Et salua facta est mulier ex illa hora.	
		Adhuc illo [h] loquente,
veniunt ad Archisynagogum, dicentes,		*venit quidam ad Principem Synagogæ, dicens ei; Quia mortua est filia tua,*
quid vltrà vexas Magistrum?		*noli vexare illum.*
IESVS autem audito verbo quod dicebatur,		*hoc verbo,*
ait Archisynagogo; Noli timere, tantummodò crede.		*respondit Patri puellæ; crede tantùm, & salua erit.*
	Et cùm venisset IESVS in domum Principis,	*ad domum*
Et non admisit quemquam se sequi, nisi Petrum & Iacobum & Ioannem fratrem Iacobi.		*non [i] permisit intrare secum quemquam,*
		& patrem & matrem puellæ. Flebant autem omnes, & plangebant illam:
Et veniunt in domum Archisynagogi, & vidit tumultum, & flentes & eiulantes multum. Et ingressus,		*At ille*
	& vidisset tibicines, & turbam tumultuantem,	
ait illis, Quid turbamini, & ploratis?	dicebat:	*dixit;*
		Nolite flere:
	Recedite: non est enim mortua puella, sed dormit.	
irridebant	Et deridebant eum.	

MARC. V.	MATTH. IX.	LVC. VIII.
Ipse verò eiectis omnibus, [k] *assumit patrem & matrem puellæ,& qui secum erant, & ingrediuntur vbi puella erat iacens.*	Et cùm [i] eiecta esset turba, intrauit:	*scientes quòd mortua esset.*
Et tenens manum puellæ, ait illi; Talitha,cumi; quod est interpretatum;	& [l] tenuit manum eius.	*Ipse autem tenens manum eius,clamauit dicens;*
Puella,tibi dico,surge.		*Et reuersus est spiritus eius,*
Et confestim surrexit puella, & ambulabat: & dixit dari illi manducare. Erat autem annorum duodecim: & obstupuerunt stupore magno. Et præcepit illis vehementer vt nemo id sciret.	Et surrexit puella.	*& surrexit continuò. Et* [m] *iussit illi dare manducare. parentes eius. quibus præcepit ne alicui dicerent quod factum erat.*
	Et exiit fama hæc in vniuersam terram illam.	

ADNOTATIO.

*A. CApharnaum,quò nauigauerat Christus è regione Gerasenorum , postquam insignem illum Dæmoniacum cum socio à legione Dæmonum liberauerat. Non contigerunt autem, quæ hoc Euangelio narrantur,statim vbi in terram descendit Christus ; sed postea nonnullis interiectis:itaque illud,*ecce *Lucæ spectare dũtaxat videtur ad miraculi magnitudinem.*

B.Loquente adhuc IESV *parabolam illam de assumento panni veteris ad nouum,*

C. Accedit ad locum, vbi erat IESVS, *synagogæ Princeps Iairus:dein videns* IESVM, *procidit ad eius pedes ,rogans,vt domum ad se veniret ; quia eius vnica filia ferè duodecim annorum moriebatur. Deprecabatur autem rursus* IESVM *vehementer, eum adorans:Domine , in extremis est: addit anxius pater , mortua est, quod erat in sua opinione & metu ; quod item solet de eo dici , cuius omnino deplorata & desperata vita est. Veni igitur, benigne Domine, impone manum illi gratiis & miraculis plenã, & salua erit ac viuet.*

D. Surgens IESVS *Iairum sequebatur ,sequebantur Discipuli eius,& turba multa. Cùm autem esset in itinere, & à conferta multitudine comprimeretur & affligeretur bonus* IESVS,

E. Ecce tibi interuenit mulier quædam, quæ fluxum sanguinis patiebatur à duodecim annis, & fuerat multa perpessa à compluribus medicis, & erogauerat omnia sua,nec quicquam profecerat,sed magis deteriùs habebat, id est ,potiùs in deterius venerat.Hæc ingentẽ fidem concipiens, apud

apud se dicebat: Si IESV vestem tantùm tetigero, à plaga mea tam fœda, tam acerba, tam diuturna, absq; vlla dubitatione sanabor. Hac fide ac confidentia armata, nihil deterretur multitudine; nihil eam detinet corporis debilitas, nihil muliebris pudor; non eam remoratur, quòd immunda esset ex lege: penetrat ad IESVM per confertam turbam, retrò prosternitur, fimbriam vestimenti IESV tangit manu, & fide sua illa feruida; & confestim sanatus est fons sanguinis eius, ac sensit se à plaga sua liberatam.

F. Cognouit IESVS in semetipso ex se virtutem exisse, & conuersus ad turbam, inquirebat quis nam ipsum tetigisset, & eius fimbriam vestimenti: non quòd nesciret; sed, vt se proderet mulier. Negantibus omnibus, ne Apostoli quidem intellexerunt, de quali tactu loqueretur IESVS; confidenter autem Petrus, aliorum inductu: Præceptor, inquit, turbæ te comprimunt & affligunt, & dicis, quis me tetigit? Nondum nosti, Petre vel aduertis vel tu, vel tui sodales, quid verè sit tangere IESVM. non est illud, quod commune esse potest brutis etiam animantibus; sed illa vera est exterior IESV tactio, quæ cum interna coniuncta est spirituali, quam virtus Dei benigna & excitat, & donis suis ornat. Itaque pergit IESVS circumspicere, vt eam quæ illud fecerat videret, ac rogat quis nam eum tetigisset; & significat clarè, quem nam intelligat tactum; eum scilicet, quem exceperat virtus diuina, quæ ex ipso exierat.

G. Videns se mulier non latere (circumspiciens enim IESVS eam oculis designauerat) procedit in medium, proiicit se ante IESVM timens ac tremẽs, agnoscit quæ in se fecerat IESVS, narrat coram omni multitudine rem omnem vt erat gesta, ob quam causam, quo animo, qua fide eius fimbriam tetigisset latenter; tum quòd confestim esset à plaga sua liberata. O admirabilem mulieris fidem & deuotionem, & diuinam IESV Christi benignitatem! sed priorem IESV Christi benedicti benignitatem. Quis enim illam mouit, quis iuuit, vt tantum sibi de Christi misericordia & virtute promitteret? IESVS ipse. Concepit illa auidè semen fidei, deuotione animi fouit, operibus ornauit; penetrauit per turbam, peruenit ad Christum mulier infirma & verecunda, vicit turbæ vim, per multitudinem contendit ad Christum, tetigit eius fimbriam vestimenti. Sed quo pacto latenter in tanta turba? Ideò quidem latenter, quia in turba manu extenta, quod nullus animaduertere posset. habet hoc siquidem vera deuotio animi, quòd amat latere interiùs apud Deum. Christi verò infinitam benignitatem contemplare. Inserit fidem singularem cordi mulieris, illam operibus facit efficacem, sanat eius animum priùs, deinde fœdam illam corporis plagam; tanto præterea molimine illius fidem contendit inquirere & celebrare: Quis tetigit vestimenta mea? Negat turba: addit Petrus vim negationi: Præceptor, turbæ te comprimunt & affligunt, & dicis, quis me tetigit? Pergit nihilominus IESVS: Tetigit me aliquis: virtus à me exiuit, quæ non exiisset, si me nullus tetigisset. Circumspicit, vt eam videat, quæ tanta fide eum tetigerit: videt, oculis designat, rem eò adducit, vt mulier ampliùs latere non posset. Ita solet Christi IESV benignitas & sapientia eos qui se humiliant, qui donis se diuinis indignos existimant, qui priuilegia à Deo accepta in corde suo apud Deum abscondunt, exaltare, & donis maioribus exornare. Celebrat illius fidem Christus & erigit: id enim est, confide; non solùm fidem habe, sed constantiam, & magnanimitatem, & pacem.

F. Simul accipe spirituale gaudium: confirmo sanitatem tibi & mentis & corporis. Quòd autem celebrat Christus fidem, non solùm intellige, quæ sola salutem non esset consecuta; sed illam, cui tam multa coniuncta erant, sine quibus sanata non esset mulier.

H. Nondum verba finierat IESVS ad mulierem, cùm veniunt è domo Archisynagogi ad eum nuntij, qui dicerent mortuam esse puellam; nihil esse quod ampliùs vexaret IESVM, nihil esse quod veniret. In tanta luce virtutis Dei & Christi non cessarunt tamen esse importuni Dæmones: vt enim illustrior fiat Dei gloria, permittuntur h c Dæmonum peruersitates. Repellit tamen Christus Dæmonum insidias, Archisynagogum confirmat: Ne time, propterea quod mortua sit puella; nihilo minus crede posse me illam suscitare mortuam, quàm sanare infirmam; saltẽ conserua fidem; id enim est, tantummodo crede. Vbi enim periclitatur homo de tota salute, fundamentũ vt teneat fortiter adhortandus est; non quòd solum sufficiat, sed quòd ædificium sustineat, ne terrores à Dæmone vel aliunde obtrusi eum de virtutis gradu deiiciant.

I. Venit IESVS, veniunt omnes ad domum Archisynagogi: non permittit ingredi quempiam præter Petrum, & Iacobum, & Ioannem Iacobi fratrem. Cum his ingressus (præcesserat enim eum Iairus) videt omnia perturbata, flentes, plangentes, eiulantes, tibicines carmen flebile canentes, tumultus omnia plena & luctus.

Iubet omnes bono animo esse: Quid, *inquit,* turbamini? Nolite flere; *tibicinibus, recedite; omnibus, facessite: nō est mortua puella, sed dormit. Dormiebat quidem tibi, sancte* IESV, *qui omnes mortuos faciliùs suscitare potes, quàm nos dormientes; dormiunt etiam in Domino boni, moriuntur planè mali. Et primùm quidem deridebant* IESVM, *ac quæ dicebat negligebant; quòd scirent mortuam puellam. Addit* IESVS *ad verba vim diuinam, depellit omnes.*

K. Assumptis patre & matre puellæ, & tribus Apostolis, nullo præterea, ingreditur ad iacentem puellam: accedit ad mortuam lumen infinitum, vita sempiterna.

L. Tenet puellæ manum, clamat: Talitha, cumi; *id est, puella, surge. Semper clamabat Christus, hoc est, semper erat eius vox verbi infiniti, & tamen exteriùs clamauit in Lazari suscitatione, & quidem magna voce; in filij viduæ non clamat, sed confirmatè dicit:* Adolescens, tibi dico: *hîc clamat disertam & claram vocem emittens. Non enim tanta culpa peccant adolescentes & puellæ, vt adulti homines; nec tam facilè à peccato inueterato reuocantur homines ad salutē: & tamen hæc clara vox Christi ad infernum penetrauit, puellæ animam per Angelum suum eduxit, & repræsentauit Christo; qui eam virtute verbi sui corpori puellæ vniuit: itaque continuò surrexit, & viuens ac valens ambulabat; nec dubium quin loqueretur, & Christo gratias ageret.*

M. Vt autem fidem parentum confirmaret IESVS, *& miraculi veritatem, iussit afferri quod comederet puella. Obstupuerunt magno stupore parentes, non Apostoli, qui similibus signis erant assueti spectandis; vnde consequebatur, vt magnitudinem miraculi, & suam admirationem omnibus essent cupidè diuulgaturi; propterea humilis* IESVS *vehementer præcipit, ne eam rem vulgarent. Præceptum videntur seruasse parentes; sed tamen res ipsa tam clara, tā aperta se prodidit: nouerat enim turba mortuam puellam; videbant postea viuentem, valentem, ambulantem, postquam egressus fuit Christus. Itaque ad exemplum humilitatis imperauit silentium Christus, & alioqui noluit tam esse conspicuas mortuorum suscitationes; sciebat enim inde accepturos occasionem Iudæos ipsius interficiendi. O beatam puellam, cuius manum tenuit Christus; quam vocauit ab inferno vsque! Contemplare lætitiam Patrum, quorum è limbo euocabatur (quod non videtur dubitari facilè posse;) in ea enim re vident Christum salutem & vitam mortalibus dantem, per illam animam & eius Angelum Christo obedientiam & laudem transmittunt. Contemplare illius animæ exultationem ad Christi præsentiam, vt corpori suauissimè copuletur, viuidiùs quàm antea fuerat: addidit enim illi nouam vim & decorem Christus, vt solent opera gratiæ quàm naturæ esse perfectiora. At nos maioris insipientiæ arguimur & stupiditatis, quos & per hoc ipsum ingens miraculum, & tot aliis signis tot modis vocat Christus, manum apprehendit; non audimus tamen, non sentimus, non sequimur. Præueni nos, Domine* IESV, *tua gratia & virtute, vt te audiamus, manum tuam dulcissimam sentiamus, vel etiam acerbam si repugnemus; eam sequamur, illi obediamus, illius benignitate diuina fruamur.*

MEDITA-

MEDITATIO.

QVid est, sancte IESV, quòd, dum proficisceris ad suscitandam puellam mortuam, mulierem sanguinis fluxum patientem sanas? Nō solùm hoc egi, quod erat pręcipuū, per mysterium meæ vitę & mortis & doctrinæ, vt mortales à peccato & æterna morte liberarem; sed etiam vt peccata venialia, tyrannidem fomitis, & imperfectiones & morbos vitę spiritualis sanarem. Ad hæc sola tollenda mortuus non fuissem, quòd huiusmodi mortem non inferant sempiternā; sed dum mortalia peccata per mortem meam tollo, simul infirmitates spirituales sano, & quæ venialia sunt peccata deleo. verùm date operam, Fratres mei, si velitis vestrarum infirmitatum sanationem consequi, vt doctrinam, quam dedi vobis per illam mulierem, sectemini. Illa sine me perpessa multa fuerat à pluribus medicis, erogauerat omnem substantiam suam; & tamen peiùs indies habebat. Quid hoc est; nisi quod docui aliàs: *Sine me nihil potestis facere? Qui non colligit mecum, spargit.* In sanandis itaque vestris infirmitatibus, antequam ad veram humilitatem & orationem, & verum vsum virtutum diuinarum veniatis, quanta patimini à vestris Superioribus! quāta viciſſim illi à vobis patiuntur! Affligitis etiam, & tantùm non consumitis omnes vestras potentias naturales, dum in varias asperitates & desperationes impingitis, numquam tranquillo animo estis, semper iactamini vestris perturbationibus, deteriùs semper habetis. Et quid mirū? nempe ad me seriò non accurritis. Hoc facite, quod illa fecit bona mulier: primùm quidem considerate vestras in sanādis vestris morbis difficultates, & vestros in inquirenda animi tranquillitate errores; nullam esse vobis spē reliquam, semper maioribus difficultatibus conflictari vos: spem veram igitur tandem in me vnicè coniicite, spem viuidam & plenam; imperfectiones vsu virtutum fidei, spei, & charitatis depellite. Quod facietis, si aperiatis auditum cordis vestri; vestrum desiderium & deuotionē in me, & fidem concipiatis & spem deuotè, futurū, vt si fimbriam vestimenti mei tangatis, sanemini, & mentis trāquillitatem & pacem consequamini. Quòd si vobis vestra imperfectione videar esse in turba, & quasi inaccessibilis (& sum quidem vobis propter turbā vestrarum passionum & vitiorum inaccessus) nihil tamē vereamini; irrumpite per illam turbam ad meam benignitatem & lucem: nec retardet vos vestra immunditia mentis, non imbecillitas, vt illam mulierem non retardarunt sua immunditia & infirmitas; infirmos, immundos, perturbatos ego sano. Vigeat in vobis illa animi deuotio, *Si tetigero tantùm fimbriam vestimenti* IESV, *saluus ero*; sum enim ego amictus lumine misericordiæ, sicut vestimento. Sed tactus iste cordis & spiritus est, quem ego communico illis, qui similiter ad me contendunt atque illa infirma mulier. Etenim sensus etiam infirmus huius attactus & lucis recreat animum, nouum dat principium extirpandi difficultates vitæ spiritualis & religiosę: crescit hic sensus lucis & virtutis meæ, & nouitatem quamdam vitæ, & spiritus suauitatem conciliat; ac facit vt sanatus videatur fons ille vitiorum, perturbationū, & imperfectionum. Verùm videte, ne disciplinam spiritus negligatis. Sanatur quidem origo & fons vestrarum imperfectionum, qui in vobis vestra culpa eruperat; non fomes ille originalis: & tamē hic simul debilitatur, ne vobis noceat; pręsertim si virtutes in vobis sumant incrementum. Tenete hunc spiritus tenorem, nec desitis gratiæ meæ, & videbitis in vobis mea mirabilia; sentietis sanationem spiritus vestri, dabitis mihi, & in me patri meo, gloriam. At verò hæc intelligatis dari vobis dona, vt animum accipiatis iuuandi proximum, & animas de manu Dæmonis, & morte Peccati eripiendas. Nihil vos difficultatum deterreat in hoc ministerio, quod ego per vos operor, ad quod vos & omnes vineæ meæ cultores vocaui, & in Ecclesiam meam misi; vt me nihil reuocauit ab itinere suscitandi puellam id, quòd audiui renuntiari esse mortuam: nihil vos turbatio retardet quæ solet incurrere ab externis hominibus, à mundo, ab aduersariis, ab iis qui peccatoribus applaudunt potiùs, & ea accinunt, quæ mortem peccati confirmant. Hæc omnia impedimenta expellite meo exemplo & doctrina, ad animam à peccato mortali liberandā me authore adite, me in vobis operante: primùm spirituali operatione, exhortatione vti potestis familiariter;

Ioan. 15.
Matth. 12.

Idē facietis verbi Dei prædicatione publica. Verùm adhibete Patrem & Matrem spirituales animæ, Patrem meū & Ecclesiā. Illum per inuocationem; ille enim est Pater animarum omnium creatione, vestrarum etiam adoptione: in illo simul me inuocate; per me enim omnia creat, per me mortales redimit. *Ioan.1.* Ecclesiæ piis orationibus vtimini deuotè, doctrina & directione, quæ & concepit & peperit vos per sacrum baptismum; & si quis à Deo recedit, eum cum acerbo dolore iterùm parturit. *Gal.4.* Coniungite Petri inuocationem, & firmitatem fidei atque constantiam: Iacobi fortitudinem pugnandi aduersus Principes tenebrarum; non enim est colluctatio *Ephe.6.* vobis tantùm aduersus carnem & sanguinem: Ioannis ad Christum familiaritatem adiicite, & charitatis suauitatem, id est, viscera misericordiæ in vestris ministeriis: ita fiet, vt ad bonam mentem reuocetis, qui à lege mea recesserunt, & ad pœnitentiam salutarem. Quod certiùs consequemini, si eos ad sacramentum Confessionis adduxeritis; firmiùs etiam & securiùs, si ad confessionem vsque generalem, & exercitia spiritualia pertraxeritis. Amen.

DOMI-

DOMINICA XXIIII. POST PENTECOST.

De Antichristo. 97

Matt. xxiiij. Mar. xiij. Luc. xxi. *Anno xxxiij.* *cxlviij*

A. *Postrema abominatio desolationis; Sedet in templo Antichristus, ostendens se tanquam Deum.*

B. *Hunc adorant Iudæi, et infinita mortalium multitudo.*

C. *Vastatio Hierosolymorum, & abominatio, quando per Titum sacrificatum est Idolis ad portam orientalem templi.*

D. *Ignis iubente Antichristo, & Pseudoprophetis descendit de cælo &c.*

E. *Enoch & Elias veracibus, et innumeris signis confectis ab Antichristo interficientur, & post triduum assumentur in cælum.*

F. *Profligantur & interficiuntur, qui nolunt Antichristum adorare, & qui characterem Bestiæ non habent.*

G. *Proximus aduentus Christi, qui Antichristum interficiet spiritu oris sui, et illustratione aduentus delebit illius potentiam.*

DOMINICA VIGESIMAQVARTA POST PENTECOSTEN.

De Antichristo.

MATTH. XXIIII. MARC. XIII. LVC. XXI. Anno XXXIII.

In cxlviij. imaginem Adnotatiuncula. *cxlviij.* 97.

A. *Postrema abominatio desolationis. Sedet in templo Antichristus, ostendens se tamquam Deum.*

B. *Hunc adorant Iudæi, & infinita mortalium multitudo.*

C. *Vastatio Ierosolymorum & abominatio, quando per Titum sacrificatum est idolis ad portam Orientalem templi,*

D. *Ignis iubente Antichristo & Pseudoprophetis descendit de cælo, &c.*

E. *Enoch & Elias, veracibus & innumeris signis confectis, ab Antichristo interficientur, & post triduum assumentur in cælum.*

F. *Profligantur & interficiuntur, qui nolunt Antichristum adorare, & qui characterem bestiæ non habent.*

G. *Proximus aduentus Christi, qui Antichristum interficiet spiritu oris sui, & illustratione aduentus delebit illius potentiam.*

EVANGELIVM MISSÆ.

MARC. XIII.	MATTH. XXIIII.	LVC. XXI.
	CVM ergo videritis abominatiōnē desolationis, quæ dicta est à Daniele Propheta, [a] stantem	*Cùm autem videretis circūdari ab exercitu Ierusalem, tunc scitote quia appropinquauit desolatio eius.*
vbi non debet,	in loco sancto: qui legit, [b] intelligat: tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes:	
		& qui in medio eius, discedant; & qui in regionibus, non intrent in eam.
& qui super tectum,	& qui in tecto,	
in domum,	non descendat	
nec introëat		
vt tollat quid	tollere aliquid de domo sua:	
	& qui in agro,	
erit	non reuertatur	
retrò		
vestimentum suum,	tollere tunicam suam.	
		Quia dies vltionis hi sunt, vt impleantur omnia quæ scripta sunt.
	Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus.	

MARC.

MARC. XIII.	MATTH. XXIIII.	LVC. XXI.
Orate verò vt hyeme non fiant:	Orate autem vt non fiat fuga vestra in hyeme, vel sabbato.	
erunt enim dies illi tribulationes tales,	erit enim tunc [cc] tribulatio magna,	*erit enim pressura magna*
		super terram, & ira populo huic.
quales non fuerunt ab initio creaturæ quam condidit Deus,	qualis non fuit ab initio mundi	
vsque nunc,	vsque modò,	
	neque fiet.	
		Et cadent [f] in ore gladij, & captiui ducentur in omnes gentes : & Ierusalem calcabitur à Gentibus, donec impleantur tempora nationum.
Et nisi breuiasset Dominus dies,	Et nisi breuiati fuissent dies illi,	
non fuisset	non fieret salua omnis caro: sed propter electos	
quos elegit, breuiauit dies.	breuiabuntur dies illi.	
		Luc. xvij. *Et ait ad discipulos suos; Venient dies quando desideretis videre vnum diem filij hominis, & non videbitis.*
	Tunc si quis vobis dixerit.	*Et dicent vobis, Ecce*
ecce illic; ne crediderits. Exurgent	Ecce hîc est Christus, aut illic: nolite credere. Surgêt enim pseudochristi, & pseudoprophetæ: &	*hîc, & ecce illic.*
[d] signa & portenta ad seducendos,	dabunt signa magna, & prodigia,	
si fieri potest, etiam electos.	ita vt in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi.	
Vos ergo videte. omnia	Ecce prædixi vobis.	
	Si ergo dixerint vobis,	

MARC. XIII.	MATTH. XIIII.	LVC. XVII.
	Ecce in deserto est, nolite exire;	*nolite ire*
	ecce in penetralibus, nolite credere.	*neque sectemini.*
	Sicuti enim fulgur exit ab oriente,	
	& paret vsque in occidentem:	*coruscans de sub cælo,*
		in ea quæ sub cælo sunt
		fulget;
	ita erit [g] & aduentus filij hominis.	*ita erit filius hominis*
		in die sua.

ADNOTATIO.

2.Reg 23. primo Mach.1. Dan.9. A*Bominationē pro idolo accipi, & eius cultu, cōstat ex Scripturis: additur* desolationis, *vt est apud Danielē, (quod est* שׁוֹמֵם Schomem, *id est* vastans*) propterea quòd sequatur vastatio & desolatio huiusmodi idolum & idololatriam. Idolum verò super altare in templo* Primo Mach.1. *Dei posuit primū Antiochus Epiphanes; sequuta est vastatio ciuitatis.* Egesip 2, lib cap 1. *Post hunc Pilatus imagines Cæsaris ædibus Ierosolymitanis intulit no-* Ioseph. 2. de bello Iud cap. 8. *ctu obuolutas; non posuit tamen, nec secuta est desolatio statim. Tertia fuit Titi abominatio.* Eges lib. 5.cap.45. *vbi capto templo, in porta Orientali posita est aquila, & imago Vespasiani, & idolis est sacrificatum,* Eusebius lib.3. eccl.hist. cap.5. *& declaratus Titus Imperator. Cum hac abominatione coniuncta fuit desolatio illa Ierosolymorum atrocißima. Profanauit postea AElius Adrianus non tam templū Mosaicum, quod erat euersum, tum abrogatum per Euangelium, quàm sanctam ciuitatem. Idē deinde Cosdroas Persa fecit, fecerunt Tyranni Mathometani. Verùm non videtur de his intelligi posse Matthæus: ac ne de illa quidem Titi desolatione, de qua dici non potest quod scribit Matthæus, non fuisse talem tribulationem ab initio mundi, neque futuram. Nam etsi concedamus nullā fuisse talem tribulationē ante illud tempus, atque illam Titi; tamen maior non dubium quin sit futura, quam inferet Antichristus. Quare consentaneū rationi esse videtur, eam abominationem & idolum Antichristi designari à Matthæo,* 2.Thes.2. cap.2. *quando reuelandus est (vt docet Paulus)* homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur Deus, ita vt in templo Dei sedeat, ostendens se tamquam sit Deus. *Bestiam porro, non solùm Dra-* Apoc.13. 14.15.16. 19. *conem adorabunt homines, quod vaticinatur Ioan. Apost. vt blasphemias & mendacia Antichristi. Lucas verò illam Titi innuit, & admonere videtur: vt pij se recipiant, cùm viderint ab exercitu circumdari Ierusalem, ante futuram scilicet illam Titi abominationem & desolationem.*

A. Postrema abominatio: Sedet enim in 2.Thes. cap.2. *templo homo teterrimus, atque omnium mortalium truculentißimus ac pestilentißimus Antichristus, qui in Euangelio dicitur etiam* Matth. 24. Mar.13. *stare.*

B. Adorant eum primùm omnium Hebræi, simul infinita deploratorum hominum multitudo; omnes scilicet, qui inhabitant terram, quorū nomina non sunt scripta in libro vitæ Agni.

C. Describitur Ierosolymorum obsidio, quæ vrbem afflixit primùm Titus; deinde expugna- Egesip. l.5.cap.45. *tio & vastatio: tum abominatio idoli & sacrificij ante portam templi Orientalem, vt dictum est, quæ portendebat postremam Antichristi.*

D. Iubente Antichristo & eius pseudopropheta descendet ignis de cælo: fient ab vtrisque mendacia & falsa signa, tanta vi, tāta apparentia, vt decipiendi videantur, si fieri posset, etiam Matth. 24. Mar.13. *electi. Dicuntur autem mendacia illa signa, quòd vera non sint miracula, sed secundùm operationem Satanæ facta, nihil verò super naturā rerum; sed iactabuntur tāquam miracula inania illa facta & adulterina, cum ingenti arrogātia, cum summis terroribus, & ad blasphemiā Christi & Dei conferentur, & ad Antichristi idololatriam abominandam.*

E. Postquam finierint testimoniū suum Enoch Apoc.11. *& Elias aduersus Antichristum, confliget cum illis Antichristus, vincet & occidet eos, iacebúntque eorum corpora tres dies cum dimidio in plateis Ierosolymorum; neque enim illa sinet sepeliri*

liri Antichristus: insiliet autem postea spiritus vitæ à Deo in eorum corpora, resurgent, & euocati à Christo ascendent in cælum.

F. Profligantur atque interficiuntur à satellitibus Antichristi, quicumque illum noluerint adorare, & qui bestiæ imaginem, aut characterem, aut nomen eius, aut numerum non habebunt.

G. Proximus Christi aduentus ad iudicium, qui interficiet Antichristum Spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui illius potentiam. 2.Thes.2.

MEDITATIO.

Dan.9. DOmine IESV bone & sancte, prædixit Daniel Propheta tuus abominationem desolationis, id est Antichristum, statuendum in loco sancto: video ego; Domine, hac tẽpestate non Antichristum ipsum, sed eius præcursores multos Antichristos, id est, Hæresiarchas sedere in loco sancto tuo, in iis Ecclesiis quæ tuæ erant, in iis animis vbi tu habitabas; omnes suas peruersitates atque ex inferno suscitatas hæreses pro verbo tuo violentissimè obtrudentes, auctore atque actore sæuo Satana: quibus præstigiis, quo dolo truculentus draco se ac suos adorari non solùm vrget, sed conficit. Deiice hos omnes, bone IESV, Spiritu oris tui omnipotentis: da iis, quos decipere & pellicere numquam cessant, numquam non cõtendunt, Spiritum sanctum tuum: da, vt confugiant ad montes, id est, ad Matris tuæ & Sanctorum intercessiones, ad vnam Ecclesiam Sanctam, Catholicam, & Apostolicam Romanam, & ad te qui es pręparatus mons domus Domini in vertice mõtium, & sublimis es super omnes colles: da vt ex Iudæa, id est, ex fidei Ecclesiæ Romanæ confessione se conferant ad humilem & deuotam orationem, qui item est alius mons tuus: da verò, Domine, vt hæc agant, sublatis omnibus quæ impedire possint, deuotè & efficaciter. Scis præterea, bone IESV, Patris æterni sapientia, vbi hoc non audet Satan (quamuis impotens bestia est & impudens) tamen ad peccata illum cor nostrum allicere continenter, vt tui obliti illi obediamus: quasi ipse sit Deus, non tu Domine. Et tamen verè tu es Deus noster & Dominus noster, tu Patri consubstantialis Filius, tibi omne genu flectendum est, cælestium, terrestrium, & infernorum. Ille draco est, quem formasti ad illudendum ei, bestia abyssi est. Ille in veritate non stetit, sed mendax, & pater mendacij est, & reseruatus in iudicium tuum vinculis ęternis sub caligine, qui nunc portat execrabile tuum iudicium damnatus atque damnandus: nam vbicumque est, circumfert tamen semper ignem suum. Fac, Domine, vt hunc quem abiecisti ne timeam, da vt ne mihi noceat; te timeam, te verear, te amem, te adorem; tibi obediam, sentiam cordis diuino tuo attactu te Deum meum, & Dominum meum. Sustolle me, Christe IESV, altiùs quàm esse possit Dęmon, ad montes tuarum virtutum; quę tamen omnes vnà sunt tua essentia & substantia infinita. Fac, Domine, vt in te omnia confugia & refrigeria inueniam; omnia impedimenta perfectę veritatis & vitę vt depellam, tibi hęream, tibi seruiam, te laudem in sęcula, Amen.

Margin notes: Isa.2. — Philip.2. — Psal.103. — Ioan.8. — Iudas Apost.

IN

IN DIE VISITATIONIS.

Luc. i.

A. *Nazareth, vbi repræſentatur Annuntiatio, poſt quam Virgo Mater ſtatuit Eliſabetham inuiſere.*

B. *Iter habet Maria feſtinanter cum Ioſeph ad montana Iudææ.*

C. *Domus Zachariæ in tribu Iuda in montibus.*

D. *Ad quam cum perueniſſet Maria feſtinauit ad Eliſabeth.*

E. *Sedula illi Anus occurrit, ſed eam tamen prior ſalutat Maria.*

F. *Audita Matris Dei ſalutatione, ecce exultat in vtero Eliſabeth Filius, & repletur Spiritu ſancto Mater, & prædicat Mariæ diuina encomia.*

G. *Zacharias & Ioſeph laudant Deum.*

H. *Naſcitur Ioannes.*

I. *Poſt eius ortum, redit Nazareth Maria Virgo Mater cum Ioſeph.*

IN DIE VISITATIONIS.

LVC. I.

In cxlix. imaginem Adnotatiuncula. cxlix.

2.

A. *Nazareth, vbi repræsentatur aununtiatio, pòst quàm Virgo Mater statuit Elizabetham inuisere.*

B. *Iter habet Maria festinanter cum Ioseph ad montana Iudaæ.*

C. *Domus Zachariæ in tribu Iuda in montibus.*

D. *Ad quam cùm peruenisset Maria, festinauit ad Elizabeth.*

E. *Sedula illi anus occurrit; sed eam tamen prior salutat Maria.*

F. *Audita Matris Dei salutatione, ecce exultat in vtero Elizabeth filius, & repletur Spiritu sancto mater, & prædicat Maria diuina encomia.*

G. *Zacharias & Ioseph laudant Deum.*

H. *Nascitur Ioannes.*

I. *Post eius ortum redit Nazareth Maria virgo Mater cum Ioseph.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. I.

EXurgens[a] autem Maria in diebus illis [b] abiit in montana cum festinatione, in ciuitatem Iuda: &[d] intrauit in [c] domum Zachariæ, & [e] salutauit Elizabeth. Et factum est, vt audiuit salutationem Mariæ Elizabeth, [f] exultauit infans in vtero eius: & repleta est Spiritu sancto Elizabeth: & exclamauit voce magna, & dixit; Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Et vnde hoc mihi vt veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim vt facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo. Et beata, quæ credidisti, quoniam perficientur ea quæ dicta sunt tibi à Domino. [g] Et ait Maria: Magnificat anima mea Dominum: & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. Et misericordia eius à progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis: & diuites dimisit inanes. Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordiæ suæ. Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham, & semini eius in sæcula.[h] Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus: & [i] reuersa est in domum suam.

ADNOTATIO.

A. *Nazareth, vbi annuntiatio repræsentatur, & incarnatio Filij Dei. Repleta enim gratia & diuinitate* MARIA *Virgo, dici non potest quantum fuerit cordis eius & spiritus gaudium, quanta suauitas, quanta exultatio. Nouerat Elizabeth cognatam esse suam ex matre; erant enim Anna & Hismeria sorores ex tribu Iuda: Anna nupsit (ex traditione) Ioachim viro de tribu Iuda; Hismeria verò viro de tribu Leui Sacerdoti, ex quo genuit Elisabeth: sciebat Maria sterilem Elisabeth, deinde ab Angelo audierat concepisse filium in senectute sua: inflammata igitur tot mysteriorum contemplatione & luce, rem totam vt facta erat renuntiauit sponso, qui post annuntiationem ad eam statim adierat: quæ possumus piè meditari ex Origine, Hieronymo, & Theophylacto; ita enim eam inuenit Ioseph esse grauidam è Spiritu sancto, ipsa indicante. Nec tamen statim illi apperuit de visitatione Elisabeth, sed postridiè, cùm sciret eum liberatum à cogitatione illa varia. quocirca, cum eo communicato consilio visendi Elisabeth, ipsum habuit itineris comitem: ita enim res tota constare videtur, vt & statim resciuerit Ioseph, & comes ierit Virgini vxori suæ & Matri Dei: ita eius famæ integritati consulebatur.*

In cap. 1. Matth.

B. *Mysteriorum magnitudo, & animi Mariæ exultatio & feruor fecit, vt confestim statuerit comite Ioseph sponso proficisci ad Elisabeth in Montana Iudææ. Id verò iter fecit cum festinatione,* μετὰ σπουδῆς, *diligenter quidem, honestè tamen; neque enim nouit tarda molimina Spiritus sancti gratia & operatio. erat ergo hæc festinatio spiritu suauis ac placida, corpore honesta ac decens. Vide vt iter faciat sancta Virgo Angelorum omnium Domina insidens asinæ, sequitur Ioseph, vrget asinam; siue alius sit comitatus, is subseruit itineri. Comitantur Reginam suam quàm plures Angeli. Iter verò erat è Zabulon, ex oppido Nazareth, per Isachar dimidiam tribum Manasse, per Ephraim & Beniamin. Verisimile autem est eos per Ierosolymam transiisse; id enim cum parua itineris recti iactura poterant: poterant tamen illam relinquere ad sinistram rectà euntes.*

C. *Domus Zachariæ in montana regione tribus Iuda, quam Plinius in decem toparchiis Iudææ ponit, & appellat* Orinen, *id est, montanam; in qua etiam dicit fuisse Ierosolyma: vbi ad Occidentem Ierosolymorum & Meridiem, ad quintum miliare erat ciuitas Iuda, sex leucis à Neel eschol, id est Torrente botri, qui ab Ebron distat tribus; vtrumque ad Septentrionem. Insignem ciuitatem esse oportuit. Num hæc fuit Aën, id est, fons, quæ ab Iosue inter montanas ciuitates tribus Iuda numeratur? Inuitat vt hoc dicamus fons præclarus, qui in latere adhuc mõtis visitur, & vallem facit suo irriguo amœnam in primus & fructuosam: hic verò fons medius est inter duas domos Zachariæ, quæ sitæ sunt ad Occidentem, distant verò inuicẽ iactu arcus: quæ est domus occidẽtalior, in ea fuit salutatio, in alia natiuitas Ioannis. quod traditione accepimus.*

Lib. 5. cap. 14.

Alexand. Brocard.

D. *Ad domum cũ Virgo Dei Mater peruenisset, festinauit ad Elisabeth summo cũ desiderio. Erat Elisabeth plena spe & gaudio de filij sui mira conceptione: sensit in Spiritu venisse ad se cognatam Virginem sanctam, & ad se festinare.*

E. *Occurrit venienti Elizabeth: hanc prior Virgo sancta salutat, hinc ex modestia, illinc ex spiritus feruore. Sed quæ fuerunt verba salutationis? Ea si voluit à nobis Deus ignorari, nec ab Euãgelista exprimi, nõ est quòd curiosè inquiramus; possumus illa tamẽ piè ac modestè cõiectare.*

F. *Vt autem audiuit salutationẽ Mariæ Elisabeth, ecce exsultat Ioannes in eius vtero, vel exsultim ludit. Vt enim erat efficax salutatio nõ tantùm Mariæ, sed Christi, & præcipuè Christi ad Ioannem: prior sensit Ioannes vim diuinam salutationis, & motu corporis gaudium demonstrauit, & sensum præsentiæ Christi. Loquebatur exteriùs Maria, vim verò addebat spiritualem verbis Christus interiùs: itaque occulta virtus Christi, lux, & gratia in Ioanne operabatur. Manifestat se Christus Ioanni, Christum & eius Matrem indicat Ioannes suæ, replet Matrem Christus per Ioannem Spiritu sancto, id est, bonorum exundantia replet, & admiratione subita: vnde illa acclamatio magna quidem, decens tamẽ & honesta; quæ alioqui magna planè erat, vt è magno spiritus sensu profecta, vt solẽt clamare orationes ad Deum, eorum qui magno affectu ac spiritu etiam tacentes orant. Erumpit porrò Elisabeth in laudes Mariæ & eius prolis, Angelum Gabrielem imitata: Tu sola benedictione diuina & gratia es excellens, vt inter viros solus omni virtute & diuinitate excellentissimus est fructus ventris tui, Dein ex luce & sensu dignitatis Mariæ virginis Matris & Christi, agnoscit suam humilitatem ac profitetur: Vnde hoc mihi, vt veniat Mater Domini mei Dei omnipotẽtis ad me? Vnde arbitraris Elisabeth?*

Ambros. Theoph. Beda.

sabeth? Non ex me, nõ mea dignitate vel merito. Sed vnde? Inde, vnde venit de cælis ad nos Filius Dei, Deus Patri consubstantialis; ex infinita Dei bonitate & misericordia. Adde Mariæ præstantiam & meritum, ne seponas tuum: nam quò magis te agnoscis indignam, ad quam veniat & Mater Dei, & Filius Deus, eò ad te magis ambo festinarunt. Subdit vero rationem & modum, quo hæc diuina mysteria intellexit Elisabeth. Vt, inquit, tua salutatio, Virgo Dei Mater, meas aures attigit, exsiliit exsultãs, ac præ gaudio ludẽs infans in meo vtero. Et hæc quidem sensilia exteriùs; sed ex quibus repleta sum Spiritus sancti donis, ac luce diuinæ sapientiæ: intellexi quid tibi Angelus renuntiauerit, quid tu Angelo responderis; nec hæc tantùm intellexi, sed perfectionem tuæ fidei atque humilitatis, & tuæ gratiæ plenitudinem, Filij Dei incarnationem, futuram natiuitatem, & nomen in quo salus affertur mortalibus, ac regnum eius æternum: hæc omnia intellexi, reuelante Filio tuo per meum. Verùm etsi in te esse sciam virtutes omnes excellentissimas, fidem tamen prædico & laudo: ea enim cum humilitate summa & obedientia coniuncta, per plenitudinem gratiæ & charitatis tuæ fecit, vt tu esses Mater Dei. Quod si factum est quod infinitum est, vt factum planè est; quid non credendum & sperandum eorum quæ de te, de Filio dicta sunt & promissa à Domino? Hæc cùm audit virgo sancta, quasi plenior facta gratia; cecinit canticum illud præstantißimum, Magnificat, *&c.*

G. Zacharias & Ioseph audientes, ille spititu, hic etiam exteriùs, & videntes mysteria tam eximia, tam inusitata; inter se similiter admirantur, laudant Deum, Christum, Mariam, Elisabeth, Ioannem; replentur diuina mentis suauitate ac luce.

H. Natiuitas Ioannis, cui interfuit Virgo Mater. Considera verò consuetudinem diuinam Mariæ & Elisabeth tribus mensibus plùs minùs: quid agebant, quid loquebantur, quid faciebant? quanta fruebantur consolatione, quanta luce abundabant? quid præterea coniuges ipsi? planè illa domus, facta est Paradisus deliciarum. Parit tandem Elisabeth, subseruit Maria cognatæ puerperio; sed vt virgo, non omnia obit munera, sed excipit tamen in vlnas infantem, quod cùm fieret, quis non videt innouatum gaudium Ioannis vehementer in tanta Christi vicinia? Ambrof. Beda Gloſſa inter.

I. Expectauit (vt est verisimile) Ioannis circumcisionem; qua expleta, salutata noua matre & Zacharia, puerum Ioannem complexa & deosculata rediit in Galilæam ad Nazareth cum Ioseph.

MEDITATIO.

ADmitte me, obsecro, Virgo diuina, in tuũ sanctum iter & comitatum, etiam si singulari sum indignitate, aperi viscera misericordiæ tuæ in me; tuus sum seruulus, tibi omnia obsequia offero, & Filio tuo, & Sponso tuo; cantabo in corde meo laudes tui itineris & gloriam. En Angeli iter tuum celebrant: Cant. 6. *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies ordinata?* nec tamen tuam gloriam assequuntur. quod agnoscunt ipsi: metaphorice enim dicunt, & semper quærunt, *Quæ est ista?* Id enim tibi dat Filius tuus, vt tuæ dignitatis excellentia omnes creatas laudes antecellat. Quis igitur te prædicet pro dignitate? Filius tuus, sponsus tuus, Dei idem Filius: Cant. 4. *Quam pulchra es amica mea, quàm* Cant. 6. *pulchra es!* tam es pulchra, vt id ego solus intelligam perfectè: pulchra es amica mea, suauis es, & decora sicut Ierusalem, terribilis vt castrorum acies ordinata. Nõ sola metaphora vtitur IESVS de te; sed cum translatione coniungit rem ipsam, quam metaphora non assequitur. Progredere, excellentissima Virgo, è monte Nazareth, ab excelsa sanctitate, florem gerens infiniti splendoris ac suauitatis IESVM; perge ad Iudææ altitudinem, confessionis & laudis diuinæ. Verùm quæ est ista tua festinatio? Studium hoc vehemens animo conceperam, vbi audiui ex Angelo concepisse Elisabeth cognatam; auxi, vbi facta sum Mater Dei; & intellexi idẽ desiderare & velle Filium ex vtero: illo enim auctore, ac properante ad suum Præcursorem, incitata sum ego ad hoc iter. Non habes Virgo humillima comitatum qualem Principes, qualẽ Reges habere solent, Princeps ipsa Angelorum, cæli & terræ Regina. Eiusmodi non habeo, nec decuit me habere Matrem Regis quidem Regum, & Domini dominantium, sed qui venerat ministrare, non ministrari; sed habeo augustiorem Filij mei Dei, Angelorum, Ioseph Sponsi: qui comitatus superat omnem Regum ambitionem & pompam. Ambula-

bam ego per montes, per plana, mens verò mea erat in cōtemplatione Filij, & mysteriorum visitationis meæ suspensa, saliens in sublimitatibus Verbi incarnati, transiliens humilitatem assumptæ carnis. Veni ad domum Zachariæ, salutaui Elisabeth; exultat Ioannes in vtero, repletur Spiritu sancto Elisabeth, diuinis præconiis meam ornat humilitatem, & fidem celebrat, & fructus mei vteri diuinitatem. Respondi ego canticum illud meum: *Magnificat anima mea Dominum*. Excelsa sunt hæc mysteria, diuina sunt; clausa tamen meæ insipientiæ: aperi mihi aliquid horum intelligentiæ, Mater Dei & Sponsa. Vt veni primùm, tota fui in laude & contemplatione veri Zachariæ Filij mei. O Domine excelse IESV, tu verus es Zacharias, ab æterno è memoria & infinita fœcunditate intellectus Patris generatus; te misit Pater in mundum, recordatus misericordiæ suæ, & pacti, & iurisiurandi: hæc memoria Dei fecit, vt vir factus sis ex mea substantia. Vmbra est hic Zacharias Zachariæ; tu verus Zacharias, & lux lucis æterna & infinita mortalibus communicata. Visitaui ex hac domo, ex hac luce Elisabeth: verùm priùs aliam Elisabeth, summum Dei beneficium, & misericordiam Dei mei; qui non solū promisit & voluit suscipere nostram humanitatem & fieri homo, sed suo iureiurādo etiam confirmauit. O ineffabilem tuam

Psal. 131. *Luc.* 1. misericordiam Fili IESV, qui illud promisisti & iurasti per temetipsum! eadem enim fuit tua promissio, idem iusiurandum, quod Patris & Spiritus sancti; sed in eo simul erat, quòd tu promitteres & iurares teipsum for-

Isaia 53. mam serui accepturum, languores nostros verè te laturum, & dolores portaturum, atque

2. *Cor.* 5. iniquitatem omnium; factum iri peccatum, id est, hostiā pro peccato; crucem ac mortem

Psal. 144. subiturum pro mortalibus. Hæ sunt tuæ miserationes, quæ super omnia opera tua eminent. Salutaui cognatam Elisabeth, quæ salutatio instar fuit magni sacramenti; diuina enim infans IESVS in ea ex vtero operatus est: vt enim primùm aures Elisabeth tetigit mea vox, exultauit infans in eius vtero, quasi non ferens iam vterum saliret ad egressum exultans; & tūc primùm est factus, quod postea appellatus est, Ioannes; repletus est enim gratia & Spiritu sancto: factus est Propheta, quia quem oculis externis non videbat, exultatione designauit; etiam plus quàm Pro-

Matth. 11. pheta, quòd præsentem monstrauit in vtero clausus: & fuit iam tunc, quod erat futurus, Christi Præcursor, & magnitudinis eius prædicator. Sed cui hæc designauit, monstrauit, & prædicauit? Non solū suo ministerio Ioannes Matri Elisabeth; sed Filius meus ex virginali meo vtero per Ioannis exultationem illa gessit, quasi sic inciperet respondere suo & Dei iuriiurando: omnes verò singulari animi gaudio, exultatione, & luce repleuit; me, Elisabeth, Ioseph, Zachariam mutum: intelleximus omnes quę gerebantur mysteria, contemplabamur in spiritu exilientem ludibundè coram Domino suo Ioannem, & illius pręsentiam sua festiuitate celebrantem: attenti eramus omnes ad diuinitatem verborum Elisabeth, etiam Zacharias in spiritu, in iis meditabamur, res contemplabamur in lumine Filij mei, in Dei laudes ferebamur in excelsis. Ego item à Filio accepi canticum illud meum, canticum canticorum; & dixi in mea simplicitate, in Christo meo: respondi verò ad laudes Elisabeth, ea quidem, quæ illa prædicauerat, ex humilitate agnoscens & magnanimitate; sed laudem in Deū & Filium meum conferens, excellenti quadam diuinitatis virtute corporeis sensibus & voce vtens, in cælum tamen vsque spiritu leuata, consentientibus omnibus animæ meæ viribus superioribus & inferioribus in laudem Dei, dixi in Filij mei spiritu: *Magnificat anima mea Dominum.* Non fecit tua de me prædicatio & laus, Elisabeth cognata, vt animo nunc primùm conciperem Dei laudes & gratiarum actiones; eas enim & habui, & egi vbi primùm Filium Dei cōcepi; fecit vt illas pronuntiarem. Non enim perferre mea humilitas potuit, vt laudes ab humana voce audirem, quas ne ab Angelica quidem audire potui, quin turbarer; idcirco, quas laudes Dei in corde gero continenter, grato animo explicabo. In vterum meum accepi ego ipsam Dei imaginem, & figuram substantiæ eius, Verbum ipsum Dei. Hanc *Origenes.* imaginem summa similitudine & donorum *Ambros.* splendore exprimit Filij mei anima, & quasi maximam facit sua similitudine & imaginis sublimitate; mea autem anima secundo loco excellenti sua similitudine & donis magnam facit Dei imaginem. Cùm enim Dei in me dona animaduerto, video ostendi in me diuinitatis eius & bonitatis magnitudinem post Filij mei maximam. Neque hoc vereor vel refugio prædicare: non enim in ea animæ meæ sublimitate me cōsidero, vel me sentio;

sed

ſed Dominum meum IESVM in me, & Domini mei Patrem in Spiritu ſancto; & tota eſt anima mea qua viuo, meus intellectus, voluntas, aliæ omnes potentiæ in Dei magnitudinem erectæ; illam ſentiunt viſcera cordis mei, nec ſe aliter quàm in illa, neque laudem ſuam ſentiunt, ſed Dei in illa. *Et exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo.* In tanto animæ meæ ſplendore, & Dei magnitudinis cognitione & laude, animam meam percipio Dei Spiritum induiſſe, & diuinas motiones excellenti Dei munere recipere: vnde fit, vt & cor & caro mea exultent in Deo ſalutari, & ſaluatore, & IESV meo; & Spiritu præeunte omnes meæ potentiæ exultationes Dei ſentiant in cæleſti iubilatione. *Pſal. 83.* *Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Illud verò eſt, cur debeat Domini magnitudinem exaltare anima mea, & in Deo exultare ſpiritus, quòd magnificauit Dominus ipſe in me ſuam bonitatem & miſericordiam. Quid enim in me vidit, in quam tam excelſum beneficium conferret, vt fierem Dei Mater? quid inuenit, cur tam pretioſis donis me ornaret? Itaque reſpexit humilitatem meam, & animi mei modeſtiam, & indignitatis cognitionem profundam, quam ex eius munere acceperam. Ego enim coram illo ſemper me vilem & abiectam feci ancillam; quod cùm faciebam, virtutem non exiſtimabam me habere, vel humilem eſſe; ſed eò magis extabat ex ea ſummiſſione humilitatis virtus. hæc Filium vehementer oblectauit, vt qui ad ſuam illam vltimam humilitatem deſcenderat: quò fit, vt mea humilitate ingentes debeam laudes Deo & gratiarum actiones. Præuideo autem in Deo hinc vſque futurum, vt beatam me prædicent ſæculorum omnium omnes generationes: hoc verò meæ humilitati nouum & mirum fit; neque enim perſpicio, vnde ſint me laudaturi, niſi quòd meam abiectionem & vilitatem Deus reſpexerit, & ſummo loco habere voluerit. *Quia fecit mihi magna, qui potens eſt, & ſanctum nomen eius.* Eò autem referuntur omnia præconia; quod ſuperat nō ſolùm Angelorum laudes, ſed meas etiam; & quod laudare nullus dignè & plenè poſſit, niſi Deus ipſe qui fecit. Magna fecit mihi Deus qui potens eſt. hactenus enim fecit magna Deus in creatione Angelorum, hominis, cælorum, mundi, in omni gubernatione fecit grandia magnalia; item in Ægypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro: *Pſal. 105.* verùm illa omnia longè his, quæ nunc fecit in me, inferiora ſunt. Hæc enim ſunt Dei illæ miſerationes, quæ ſuperant omnia opera eius; *Pſal. 65.* ſunt terribilia illa conſilia ſuper filios hominum. Non attigerant enim hactenus opera Dei, niſi creaturas; non fuerant Dei operationes, niſi in creaturis: at hæc magna, quæ nunc fecit in me Deus, Deum ipſum attigerunt: qui enim potens eſt, Filium Dei fecit hominem, Verbo ſuo vniuit humanitatem, diuina humanis copulauit, increata creatis ineffabili commercio ſociauit, terribilia etiam conſilia in hunc hominem Deum deſtinauit, & per hunc hominem fecit. In his magnalibus fuit verè potens Deus, cùm ſemper ſit omnipotens; ſed non ita potenter potentiam ſuam oſtenderat, atque nunc; nec nomen ſanctum & inexplicabile ita declarauerat, atque in hoc opere: & tamen hæc ego contineo in vtero meo, quæ miſerationum eius, & potentiæ, & maieſtatis omnem ſuperant prædicationem. *Et miſericordia eius à progenie in progenies timentibus eum.* Quæ dico magna mihi feciſſe Deum qui potens eſt, magna miſericordia Dei eſt, quæ in me quidem excellenti priuilegio initium ſumpſit, verùm finem in me nō fecit; ſed propoſita à Deo eſt ad omnes generationes, non ſolùm futuras, ſed præteritas etiam omnes: non enim aliunde à creato primo homine ſalus accepta eſt, niſi ex hac miſericordia, quam nunc fecit Dominus; aliunde ſalus nec fuit, nec eſt, nec erit; ſed hinc eſt omnibus, non ſolùm Iudęis, ſed gentibus omnibus, omnibus omniũ hominum generationibus; ſed ita tamen, ſi timorem Domini recipiant, ad quem omnes vocat, quem omnes docet Dominus clementiſſimè. Timor enim *Pſal. 110.* initium ſapientiæ eſt, & fons vitæ; neque qui *Prou. 14.* ſine timore eſt, vel præfracto animo eſt, iuſtificari poteſt. Cæterùm omnibus timentibus Deum paratam eſſe ſalutem cùm manifeſtatur, vehementer omnes ad ſalutem illis oblatã reuocantur, & indicitur acerrimè mortalibus timor Dei, vnde ad Deum conuertantur. *Fecit potentiam in brachio ſuo, diſperſit ſuperbos mente cordis ſui.* Timete igitur Deum omnes generationes, quia Deus fecit magna, & miſericordiã in me & omnes generationes. At vnde hoc? Quia in brachio ſuo æterno, & diuina Filij ſui virtute, effecit Pater nouam potentiam; vbi non ſolùm Filium Dei ex me fecit hominem, ſed eumdem voluit pro mortalibus

talibus pati, & brachium suum & potentiam posuit in cruce. Itaque per infirmitatem fecit potentiam diuinam & virtutem in brachio suo æterno, per quam virtutem & in me fecit magna Deus, & in generationes omnes magnalia sua & misericordiam extendit, sed vt in humiles & timentes Deum: superbos verò illa eadem potentia dissipat semper ac deturbat de insana sui cordis elatione; & quò altiùs extolluntur & stolidiùs, eò profundiùs deiicit, & damnat in acerbiores cruciatus. *Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.* Ita fuit potens illa potentia, vt de sedibus suis, ad quas de sua potentia stolidè & impotenter Lucifer semper contendit, deiecerit illum cum Angelis eius, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei & voluntatem, quacumque fuerit potentia, quacumque sublimitate solia sua posuerit, inde ea euerterit atque detraxerit, & detrahet semper: contrà verò humiles amat, & quò maiore sunt animi modestia & summissione, eò altiùs leuat, & cælestibus donis maiori benignitate exornat. *Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes.* Opes sunt diuinæ in illius brachi; potentia, & cælestis omnium bonorum abundantia & refectio. Esurite mortales, agnoscite vos de vobis omni esse bono, omni spiritus refectione destitutos; suspirate, accurrite ad hoc brachium, ad potentiam huius brachij properate, vestram inopiam & esuriem explicate dolenter quidem, confidenter tamen; implebitur anima vestra bonis omnibus, satiabitur apparente vobis gloria Domini, quæ est in illa potentia; implebitur vestra indigentia diuina gratia, in qua est omne bonum. At contrà vos diuites, qui in corde vestro abundatis sine hoc brachio, atque adeò contra huius brachij potentiam (quæ est execrabilis superbia) intelligite hæc; si quo pacto ad timorem Domini reuocari possitis. En diuitiæ vestræ thesaurizant vobis infernalium pœnarum cruciatus immensos, & incendunt tartareum ignem contra vos truculentissimè; atque adeò iam nunc existimate vestras diuitias esse vestrum infernum, vestrum ignem, qui deuorat vires omnes mentis vestræ, voluntatis, omnium potentiarum, alienant vos à Deo & vera vita, seruos faciunt Diaboli non vnius, sed multorum, vt vos subdunt multis vitiis multi: & quò impensiùs amatis diuitias, & illis abutimini, eò crescit magis vestra perditio, & maiorem exercet tyrannidem in vos Diabolus. Et illud breuiter audite: Faciunt vestræ peruersæ diuitiæ, vt Deus vos dimittat inanes sua virtute, sua protectione, suo auxilio destitutos; ita fit, vt tradamini in manus infernaliũ draconum, atque in obstinationem cordis, & mentis obcæcationem: &, quod vltimum malum est, cùm sitis miserrimi, non estis tamen Deo miserabiles, atque adeò in vestra perditione ridet Deus. *Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordiæ suæ: sicut locutus est ad Patres nostros Abraham, & semini eius in sæcula.* Ita impleuit Deus quæ locutus fuerat, quæ promiserat, quæ iureiurando confirmauerat Abraham, & iis qui sunt ex eius semine procreati, quæ ita esse futura per omnes Prophetas, qui a sæculis vsque omnibus vaticinati sunt, testatus est; non nostris quidem hominum meritis, sed sua bonitate & misericordia permotus in æterna sua prædestinatione, quam nũc ad opus iuxta sapientiæ suæ consilium adduxit; quæ est incomprehensibilis Dei misericordia. Suscepit enim puerum suum Israel, & Iacob seruum suum; quod his diebus in me fecit trinus & vnus Deus per mysterium incarnationis Filij Dei Patris, qui ex meis purissimis sanguinibus & substantia factus est homo, verè vidẽs Deum, verè potens apud Deum, & bellator verè fortis, & supplantator Satanæ. Hoc verò mysterium & in æterno sæculo fuit prouisum, & à creatis omnibus sæculis fuit prædicatum, & erit vsque in æternum simul confirmatum. Sit Patri Domini & Filij mei IESV gloria sempiterna.

Admirabilis extitit in Elisabeth, Ioseph, & Zacharia exultatio spiritus, cùm hoc cæleste canticum audirent: (nam piè meditari possumus spirituali sensu illud audiuisse Zachariam, si non corporali, qui iam antea magnam reuelationem acceperat ab Angelo de Ioanne & eius ministerio) quod canticum tanto spiritu, tanta donorum cælestium excellentia ex ore virginali profluebat, vt in omnium corda deriuaretur admirabilis lux atque suauitas. Neque verò sanctus IESVS ex vtero non exponebat omnia suo propinquo Ioanni, non magnis donis illum exhilarabat. Fac nos eorum donorum aliqua ex parte participes, sancte puer IESV: particulam aliquam nobis exora sancti pueri, sancta Mater Virgo, vt nomen sanctum Domini laudare & magnificare possimus in sæcula. Amen.

Ambros. in 12. c. Apoc.

2. Cor. 10

Psal. 106.

Psal. 16.

Iac. 5.

TRANS-

A. Apostoli, et alij sancti Patres portantur ab Angelis Hierosolymam, vt morti Dei Matris intersint, & assumptioni.
B. Domus in monte Sion, vbi Maria Virgo Mater est mortua.
C. Componit se honestissimè in lectulo, circunstantibus Apostolis & Patribus.
D. Adest è cælo Christus cum innumerabilibus Angelis.
E. Expirat suauissime sanctissimam animam Mater Dei in manus Filij, excellenti cum Angelorum gaudio, & Patrum deuotione.

In cl. imaginem Adnotatiuncula. cl. 150

A. *Apoſtoli, & alij ſancti Patres portantur ab Angelis Ieroſolymam, vt morti Dei Matris interſint, & aſſumptioni.*

B. *Domus in monte Sion, vbi Maria Virgo Mater eſt mortua.*

C. *Componit ſe honeſtiſſimè in lectulo, circumſtantibus Apoſtolis & Patribus.*

D. *Adeſt è cælo Chriſtus cum innumerabilibus Angelis.*

E. *Exſpirat ſuauiſſimè ſanctiſſimam animam Mater Dei in manus Filij, excellenti cum Angelorum iubilo, & Patrum deuotione.*

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. X.

FActum eſt autem, dum irent, & ipſe intrauit in quoddam caſtellum: & mulier quædam Martha nomine, excepit illum in domum ſuam: & huic erat ſoror nomine Maria, quæ etiam ſedens ſecus pedes Domini audiebat verbum illius. Martha autem ſatagebat circa frequens miniſterium: quæ ſtetit, & ait: Domine, non eſt tibi curæ, quod ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare? dic ergo illi, vt me adiuuet. Et reſpondens dixit illi Dominus, Martha, Martha, ſolicita es, & turbaris erga plurima. porrò vnum eſt neceſſarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

ADNOTATIO.

Libet compendio hic adnotare in Euangeliũ, antequam ad imaginem & hiſtoriam Aſſumptionis veniamus. Intrauit IESVS in quoddam caſtellum. *Sapienter Eccleſia hoc Euangelium refert ad feſtum Aſſumptionis; deſcribit enim Lucas allegoricè vitã Mariæ Virginis, & mortem glorioſam. Virgo caſtellum eſt, & vterus eius domus; in quam intrauit* IESVS, *vbi ex ea carnem Gabriele internuntio ſumpſit, & factum eſt Verbum homo, & natus homo Deus. Propter humilitatem Mariæ excellẽtem* caſtellũ *dicitur, ſiue* vicus: *ſed vt intelligere poſſimus ἀνάπαυσιν τῶν ζώων ἀπὸ τῶν ἀγρῶν (id enim eſt Græcè κώμη, id eſt, vicus; receptus ſcilicet & requies brutorum & hominum ex agris) vt ad Mariæ vniuerſale patrocinium mortaliũ & refugium caſtellum referre poſſimus. Erat autem Martha ſimul & Maria in hoc pago: duxit enim vitam vtrãque Maria virgo ſacroſancta, quoad vixit, actiuam ſimul & contemplatiuam excellentiſſimè. Ex vita actiua anno quartodecimo vitæ ſuæ Filio Dei miniſtrauit carnem, vnde facta eſt Dei hominis Mater. Neque verò hoc ſolum Chriſto præſtitit actiua Mariæ Virginis vita; ſed vt Deum pareret infantem, Deum lacte nutriret, pueri, iuuenis curam ſemper gereret, adulti item non ante trigeſimum annum ſolùm, ſed poſt illum attentam magis, & magis ſolicitam. Neque hæc ſola fuit actio Virginis, quæ erat digniſſima; ſed vim ſuæ actionis ad alia virtutum opera ſumma cum dignitate & fructu extendebat. Fuit quidem hoc exercitium Marthæ in Maria virgine ſolicitudo; ſed placida & ſuauis: fuit turbatio erga plurima; verùm quieta, clara, expedita, dulcis: fuit frequens miniſterium; ſed quaſi à ſublimi quadam operatione ſpiritus profectum, conſtans atque tranquillũ. Non enim erat vitæ actiuæ praxis in Maria Virgine, vt in Martha fuit, vel in aliis ſolet; vbi vita actiua primas ferè obtinet, cõiungitur contemplatio diuinarum rerum & guſtus: non ita in matre Dei Maria; ſed tota quidem erat ſem-*

per in contemplatione sublimi, conferebat diuina mysteria omnia in corde suo; hinc nihil debilitato sensu spiritus, sed potiùs nobilitata, exibat in plenam atque excellentem actionem. Huiusmodi fuit vita sacrosanctæ Mariæ Virginis Deiparæ vsque ad annum vitæ suæ sexagesimum tertium. hæc enim dicitur fuisse Mariæ Matris Dei vitæ periodus. tunc autem, quod antea desiderauerat vehementer, vt cum Filio esset, intellexit nuntiante Angelo implendum. Itaque tota fuit in diuina Filij & cælestiũ mysteriorum contemplatione suspensa atque absorpta; nec, vt semper antea fecerat, vim communicabat actioni actiuæ vitæ: propterea stat Martha, & conqueritur pars inferior mentis in Virgine: Domine, non est tibi curæ, *quòd Mater tua tota rapitur in cælum, & hanc vitã relinquere cœpit? Respondet verò Christus: Illa sollicitudine, & turbatione circa plurima, etiam si placida & tranquilla, volo Matrem liberare; nec ampliùs placet, vt huius vitæ necessitatibus conflictetur. Optimam partem vitæ elegit Maria, contemplatiuam, spiritualem, cælestem, quæ non auferetur ab ea in æternum: transeat in hanc illa etiam actuosa. Ita intelligimus ex excellentissima Filij & rerum diuinarũ contemplatione in summam secundùm Filium paradisi gloriam transiisse, & animam in manus Filij expirasse Mariam Virginem Dei Matrem.*

Ad imagines porrò veniamus. Quatuor eas esse, fuit operæpretium; vt prima & secunda possemus mortem & sepulturam, tertia resurrectionem, quarta Virginis sacrosanctæ assumptionem in cælum designare. Nam mortuam verè fuisse Mariam Virginem Matrem, nullus vmquam in cõtrouersiam vertit: Apostolos verò diuina virtute ad eius mortem, sepulturam, & post tres dies resurrectionem, atque in cælum & Paradisum assumptionem celebrandum adductos fuisse Ierosolymam ex variis orbis regionibus, simul Timotheum, Hierotheum, Dionysium, & alios sanctos Patres, & audisse An- Damas. *gelorum cæleste Mariæ encomium, traditione acceptum dignissima vsus Ecclesiasticus confir-* Cap. 3. de *mauit, tum ea quæ de ea scripsit Dionysius ipse* diu. nom. *Areopagita. Christum porrò Mariæ Virgini Matri apparuisse morienti piè credimus & meditamur. Quid enim esset, si toties legimus & audimus Christum morientibus Sanctis apparere, & non credamus sacrosanctæ Virgini Matri Mariæ apparuisse: Esto igitur*

A. Apostoli, & alij sancti Patres ex variis orbis partibus per aëra à duobus Angelis, tutelari proprio, & Archangelo vel Principe (qui solent addi tutelaribus, pro ratione magistratus, quem gerunt homines) Ierosolymam vehuntur, ipsis mirantibus rem nouam atque insolitam. Mutatur eorum admiratio in cordis suauitatem, & vehemens desiderium, vbi causam audiunt ab Angelis, quapropter aduehantur.

B. Ierosolyma, & domus in monte Sion, vbi ferè vixit post ascensionem Filij Maria Deipara Virgo: vnde frequens erat cum socijs mulieribus in visitatione sacrorum locorum, vbi Christus mysterium passionis suæ & charitatis expleuerat.

C. Cùm hora mortis aduentaret, quam sancta Virgo à Filio præsciuerat, composuit se decentissimè in lectulo, tota in mentis excellentissima Filij & cælestium rerum cõtemplatione suspensa, & cælesti cordis suauitate delibuta: astant Apostoli & sacri Patres, orant; & simul hinc mœrent, quòd præsidium viderent se in terris amittere cæleste ac diuinum; illinc gaudent, certò sperantes potentius è cælo patrocinium suscepturam mortalium Virginem gloriosam. Conuenerat iam Angelorum frequens chorus, in Matrem ac Deum hymnos inchoabat.

D. Cùm venisset iam hora, & illud momentum, quo animam erat spiratura Virgo sancta; ecce tibi adest Christus cum innumerabili multitudine cælestium spirituum, inter quos parentes Virginis Ioachim & Anna versabantur: impletur cubiculum diuini luminis claritate: fit in sacro cubiculo Paradisus, concinunt Angeli diuinum melos suauissimè, dignitatem incomparabilem Mariæ Virginis Matris Dei laudibus in cælum efferentes.

E. Spirat illa dulcissimè animam felicissimam; eam excipit Filius, & replet splendore suæ & Patris ac Spiritus sancti diuinitatis; collocat super omnem omnium cælestium spirituum beatitatem, & secundùm se excellentissimam gloriam sempiternam; exultant cohortes cælestes de gloria Matris Dei & suæ Reginæ, congeminant suas laudes Apostoli.

VIR-

VIRGINIS MATRIS SEPVLTVRA. 151 cli

A. *Paratur funus perquam honorificè.*
B. *Portant feretrum Petrus & Iacobus, et primi quique Apostolorum versus torrentem Cedron.*
C. *Superne prosequitur funus Angelorum multitudo.*
D. *Perueniunt iuxta hortum Gethsemani, vbi erat paratum sepulcrum nouum, felix tanta hospita futurum. Ibi eam sepeliunt cum summis laudibus.*

VIRGINIS MATRIS SEPVLTVRA.

Ex ecclesiastica traditione.

In clj. imaginem Adnotatiuncula. clj. 151.

A. *Paratur funus perquam honorificè.*
B. *Portant feretrum Petrus & Iacobus; & primi quique Apostolorum versus torrentem Cedron.*
C. *Supernè prosequitur funus Angelorum multitudo.*
D. *Petueniunt iuxta hortum Gethsemani, vbi erat paratum sepulchrum nouum, felix tanta hospita futurum: ibi eam sepeliunt cum summis laudibus.*

ADNOTATIO.

A. *PAratur funeris pompa & piæ exequiæ; in feretro sanctißimum corpus reponitur honestißime.*

B. Portant feretrum Petrus, Iacobus, & primi quique Apostolorum summa cum veneratione per mediam ciuitatem & portam Auream; descendunt ad torrentem Cedron, perueniunt ad latus australe horti Gethsemani, comitantibus sanctis Patribus qui erant adducti, & frequenti piorum numero, tum deuotarũ mulierum copiâ. Neque hîc fuit ausus quisquam funus impedire, ita prouidente Christo (vt neque Christum sequẽtes ex monte Sion in Olíueti, vnde in cælum ascendit) neque procedentes per mediam vrbem quisquam interpellare potuit: tametsi fertur quendam ex Pharisæorum colluuie sacrilego ausu voluisse feretrum deturbare, sed dedisse illico pœnas, siccatis impiis brachiis ac manibus: at cum miserabili voce deprecaretur veniã à sancta Virgine, animo & corpore supplex, restituta fuisse illi membra dicuntur diuinitus.

C. Supernè Angelorum multitudo prosequitur funus, ac celebrat laudibus suis, insistunt Apostoli ac sancti Patres; Christus animam beatißimam sinu suæ diuinitatis, & recondita gloria fouet. At vbi? Vbi voluit ipse, & nos nescimus: quid si in paradiso terrestri? Quid si statim animam in cælestem paradisum euexit? quid si supra montem Olíueti sepulchro Matris imminens, quod in radice montis est ad Occidentem?

D. Perueniunt ad sepulchrum nouum, honestum, felix tanta hospita; quod primarius aliquis vir è piis Iudæis, qui in Christum crediderant, sibi parauerat; vt sibi Ioseph ab Arimathia suum: in eo honorificentißimè collocant corpus Virginis sacrosanctæ, quod Deum suscepit, & vitæ dedit principium. Triduum autem concelebrarunt diuinis laudibus Virginem beatißimam, eius animam & corpus Angeli ex aëre sepulchro imminentes; explicarunt suas laudes Apostoli & Pontifices omnes, pro suo captu singuli. Hierotheus verò (vt tradit Dionysius) post Apostolos omnibus aliis laudantibus superior erat, totus excedens, totus se deserens, & eorum quæ laudabat consortium patiens; ab ommibus denique à quibus audiebatur, & videbatur, & agnoscebatur, & non agnoscebatur, afflatus Deo, & diuinus laudator esse iudicabatur.

SVSCI-

SVSCITATVR VIRGO MATER A FILIO.

In clij. imaginem Adnotatiuncula. clij.

152.

A. *Ad finem tridui adest Christus cum militia cælestis exercitus innumerabili.*

B. *Clauso sepulchro suscitat Matrem, animam eius & corpus maximis donis cumulat.*

C. *Egreditur illa fulgentissima immortalitatis gloria ornata, stellis duodecim coronata, amicta sole, & sub pedibus lunam habens.*

D. *Excipit eam Christus gratulatione summa.*

E. *Eam adorat, eiq; obedientiam euestigiò defert cælestis exercitus; Dei Matrem, Reginam suam & orbis profitetur vniuersi.*

F. *Cessante in terris concentu Angelorum, intelligunt Apostoli resurrexisse sacram Virginem.*

ADNOTATIO.

A. *AD finem autem tridui ecce tibi adest ad sepulchrum Christus cum militia exercitus cælestis innumerabili.*

B. Animam Matris corpori vnit, & replet excellentissimis donis ac dotibus & animã & corpus; ac statim è clauso sepulchro Matrem educit.

C. Egreditur ipsa fulgentissima veste immortalitatis ac gloria ornata, circumdata varietate donorum, dotium, aureolarum beatarum, quasi sole amicta, lunam sub pedibus premens, corona stellarum duodecim caput redimita.

D. Excipit illam Filius Deus lætitia ineffabili, & immensa gratulatione.

E. Illi obedientiam & reuerentiam exhibent Angeli & alij beati spiritus omnes, Reginæ ac Dominæ cæli atque orbis vniuersi, Matri Dei omnipotentis.

F. Cessante Angelorum melodia ad sepulchrum post triduum, intellexerunt Apostoli resurrexisse immaculatam Virginem.

ASSV-

SVSCITATVR VIRGO MATER A FILIO.

A. Ad finem tridui adest Christus cum militia cœlestis exercitus innumerabili.

B. Clauso sepulcro suscitat Matrem, animam eius & corpus maximis donis cumulat.

C. Egreditur illa fulgentissima, immortalitatis gloria ornata, stellis duodecim coronata, amicta Sole, & sub pedibus Lunam habens.

D. Excipit eam Christus gratulatione summa.

E. Eam adorat, eique obedientiam è vestigio defert cœlestis exercitus, Dei Matrem, Reginam suam, & orbis profitetur vniuersi.

F. Cessante in terris concentu Angelorum, intelligunt Apostoli resurrexisse sacram Virginem.

ASSVMITVR MARIA IN COELVM, CORONATVR À SANCTISS. TRINITATE.

A. *Aſſumit in cœlum Matrem Chriſtus. illa dilecto Filio innititur ad dexteram honorificentiſſime.*	D. *Ab ea coronatur ineffabili gloria, donis, dotibus, & priuilegijs ornatur excellentiſſimis.*
B. *Circumuolant cœleſtes ſpiritus, pſallentes cœleſte melos, & gloriam.*	E. *Aperto ſepulcro credunt aſſumptam Apoſtoli à Filio, exultant in iubilum, & laudes eius cœleſtes.*
C. *Collocat tandem Matrem Filius ante Diuinitatem, & ad ſanctiſſimam Trinitatem ſtatuit.*	F. *Ad ſua quiſque loca vnde fuerant deducti Patres, ab Angelis reducuntur.*

Regnat Maria Mater Dei cum Filio in omnem æternitatem glorioſiſſimè.

ASSVMITVR MARIA IN CÆLVM;

Coronatur à Sanctissima Trinitate.

In cliij. imaginem Adnotatiuncula. cliij.

153.

A *Assumit in cælum Matrem Christus: illa dilecto Filio innititur ad dexteram honorificentissimè.*

B. *Circumuolant cælestes spiritus psallentes cæleste melos & gloriam.*

C. *Collocat tandem Matrem Filius ante diuinitatem, & ad sanctissimam Trinitatem statuit.*

D. *Ab ea coronatur ineffabili gloria; donis, dotibus, & priuilegiis ornatur excellentissimis.*

E. *Aperto sepulchro credunt assumptam Apostoli à Filio, exultant in iubilum & laudes eius cælestes.*

F. *Ad sua quisque loca, vnde fuerant deducti Patres, ab Angelis reducuntur.*

ADNOTATIO.

A. Assumit eam in cælum Filius Deus honorificentissimè: illi ipsa innititur ad dexteram gloriosè.

B. Circumuolant Angelicæ omnium ordinum cohortes cum sanctis aliis spiritibus psallentes ac iubilantes. Cum hoc triumpho præclarissimo, cælesti, diuino euehitur ad cælum empyreum Virgo Dei parens: ei Angeli, & species creatas gubernãtes, & cælorum motores transeunti genua curuant, & obedientiam deferunt Reginæ suæ & Dominæ.

C. Collocat tandem Matrem Filius ante diuinitatem, & ad sanctissimam Trinitatem statuit in empyreo cælo, Deiq; omnipotentis regia. Genibus nixa diuina Virgo adorat trinum Deum & vnum: Patrem, qui cùm Filium æternum genuisset, eumdem ipsi dederat generandum; Filium, quem conceperat, genuerat, lactauerat, nutriuerat, subditum in terris habuerat & obedientem; Spiritum sanctum, cuius operatione & virtute Filium Dei conceperat. Itaque à Patre agnoscitur Mater filij sui vnigeniti, à Filio Mater, à Spiritu sancto sponsa, & cooperatrix incarnationis Filij Dei: ipsa omnibus diuinis personis, vni Deo gratias agit immortales. Magnificat verissimè eius anima Dominum, exultat ipsius spiritus in Deo salutari suo; tum verò profundissimè agnoscit & profitetur humilitatem suam, se ancillam Domini; prosequitur reliqua ex suo cantico, quod videt ex parte se intellexisse & dixisse in terris, vt in mortalitate positam; ingenti verò gaudio exultat, perfectum sensum atque intelligentiam illius cantici consequuta.

D. Diademate autem caput illi rediminunt tres diuinæ personæ, Pater, Filius, & Spiritus sanctus excellentissimo & honorificentissimo, id est, gloria cælesti omnem aliam spirituum omnium longè superante, ac secundùm animam Filij maxima; sistunt illi regiam & thronum ad Filij dexteram, constituunt Angelorum omnium & hominum, cæli & terræ (id est, vniuersæ creaturæ) Dominam, & Reginam, atque Imperatricem, aduocatam peccatorum, patronam omnium piorum & auxiliatricem.

E. Aperto sepulchro corpus non inuenerunt, sed ea tantummodo, cum quibus fuit compositum & sepultum; simul fuerunt odoris suauitate admirabili repleti ex sepulchro spirantis. Ad cælum igitur oculos & corporis & mentis attollentes toti fuerunt in contemplatione resurrectionis, assumptionis, & gloriæ Virginis beatissimæ, eximia cordis suauitate & iubilo exultantes, & psallentes Deo & Virgini cælestem victoriam & triumphum.

F. Apostoli & sancti Patres ad sua loca, vnde deducti fuerant ab Angelis, ab eisdem reducuntur cum suo mentis iubilo & exultatione: narrant verò Dei laudes & gloriam sempiternam. Amen.

DE

DE VIRGINIS DEIPARÆ LAVDIBVS.

MEDITATIO.

Cant 8. QVAE est ista, quæ ascendit de deserto deliciis affluens, innixa super dilectum suum? De Christo Domino in cælum ascendente rogastis sancti Angeli: *Quis est iste, qui ascendit de Edom, tinctis vestibus de Bosra?* (Isaiæ 63.) & professi eius vitæ & passionis, laboris & meriti fortitudinem, incitabamini ad laudes Christo canendas in æternitatem, in iubilo exultantes de misericordia, & magnitudine virtutis Dei. Quid nunc? Quæ est ista vestra exultatio? Similiter atque tunc ascensionem Filij celebrauimus, nunc Matris assumptionē celebramus, & ad eius laudes dicendas excitamur. Videmus illam de deserto quidem ascendere, de orbe terrarum, qui ex se asper est, sterilis, horridus, sine cultu, sine vera hominum societate: sed quid hoc est miraculi? Venit in cælum Filius rubicundus sanguine, quem in passione & cruce effudit, stigmata suæ crucis gerens; eius verò Mater deliciis affluens adscendit? Erat in Filij rubore fortitudo & munitio immensa, diuina formositas & fortitudo; vnde in omnes homines decor, & infinitum robur, & gratia deriuari posset, & in electos deriuabatur tamquam è perenni fonte & infinito. Hæc erant in excelsis eius deliciis, quibus ascendens in cælum exundabat. Hinc verò fluxerunt illæ deliciæ, quibus affluens eius Mater ascendit in cælum, cælestis decor virtutum omnium & donorum spiritus, carnis integritas perpetua & sanctitas, omnium potentiarum perfectio, animæ & corporis nobilitas, gloria cælestis tum animæ tum corporis; & hæc quidem omnia tanta dignitate ac prærogatiua, vt omnium Angelorum & hominum delicias illæ deliciæ superarent, & essent secundùm Filij sui delicias & gloriam excellentissimæ. Feliciter inchoatis, beati Angeli, ornare assumptionem Virginis sacrosanctæ: pergite, obsecramus per IESVM & eius Matrem, vt dum inter vos quæritis & respondetis, possimus nos (quod vehementer desideramus) è micis quæ cadent de mensa vestra cælesti satiari; & facite, vt ne nostra indignitas faciat, vt illæ pereant, & nos desolati simus & miseri. Quærite igitur & vos nobiscum in simplicitate cordis vestri & humilitate: Quænam ista est, quæ ascendit? Virgo sancta est, omnibus virtutibus & donis ornata est, excellens Dei creatura est. si hæc & huiusmodi quæ dicere possumus innumerabilia dicamus, nondum erimus assecuti, quod quærimus: dicamus igitur Matrem Dei omnipotentis esse quę ascendit, & omnia dixerimus. Audite verò. Nam primùm scimus Deum in sua prouidentia & sapientia disposuisse omnem creaturam suæ bonitatis & voluntatis concilio antequam fierent, & hanc prouidentiam versatam fuisse præcipuè in prædestinatione rationalis creaturæ: itaque Dominum IESVM in ea supremam dignitatem obtinuisse apud Deum certum est; hic enim prædestinatus est Filius Dei in virtute, nec habuit natura Christi humana quo altiùs tolleretur, quàm vt Filio Dei in vnitatem personæ diuinæ copularetur: qua in re enituit diuinitatis diuina potentia. (Aug. de prædest. sanct.)

VIRGINIS MATRIS PRÆdestinatio secundùm Filij prædestinationem prima atque excellentissima.

AD hoc autē opus, vt ad prēstantissimum, cùm retulisset Deus omnia quæ creaturus erat, quasi ad exemplar, & ad humanitatis vnionem cum Verbo hæc terminaretur prædestinatio, fuit necessariò coniunctum cum hoc Dei consilio, vt prædestinaretur illa, vnde carnem accepturus erat Dei Filius, & in cuius vtero vnio sacrosancta esset celebranda. Quocirca prēparauit in sua prouidentia Deus illam mulierem Virginem, ex qua fieret Deus homo. Sed cuius erat hæc prouisio? Erat triùm personarum; Patris, cuius Filius erat incarnandus; erat Filij, cuius erat futura Mater illa Virgo; simul erat Spiritus sancti, quo superueniente erat illa vnio facienda: tota Trinitas illam mulierem elegit: qua in re summa fuit in eam Dei benignitas. Nam non apprehendit Deus Angelos, sed semen Abrahæ, & hoc quidem ex hac Muliere. Prælata igitur in diuina electione & prædestinatione hæc Mulier

lier fuit non solùm Angelis, sed etiam mortalibus omnibus. Neque verò mirum: deligebat enim Pater Sponsam, Filij sui futuram Matrem; Filius, quam solam erat habiturus in terris Genitricem, qui solum habebat Genitorem in cælis; Spiritus sanctus, vt per quem erat futura Mater. Quare, qualis decebat tantum Sponsum, tantum Filium, talis eligebatur: non enim non erat in Dei æterna lege zelus Domini exercituum in Sponsam, & Filij in Matrem futura reuerentia. Erat in æterna lege præceptum, quod sancitum in tempore est, de honore Parentum; neque futura Mater à Filio non magni fiebat: Sponsæ honorem & decus amabat Pater. Quid tandem ex his aliud nos intelleximus & vidimus in cælis? Quid vos colligere aliud debetis, Mortales, quàm quòd humana quidem specie & natura Matrē sibi prædestinaret Deus, hac sola natura nobis inferiorem, alijs virtutibus omnibus, donis & excellentijs longè superiorem, & secundùm Filium præstantissimam: neque posse creaturam vllam eius laudes pro dignitate prædicare, ne nostros quidem Seraphinos? Nam cùm sit reliqua omni creatura donis & gloria sublimior Mater Dei, laus eius omnis, quæ à creatura proficiscitur, tandem in admirationem euadit & silentium; in laudum consummationem exire non potest. Fuit in Dei prædestinatione Filij illa exultatio, ille ludus quem erat habiturus in orbe terrarū, illæ deliciæ cum filijs hominum. Quòd si cum his; cum Matre igitur primùm, ex qua accepturus erat, vnde esset cum ijs. Illa Sapientiæ æternæ creatio, Filij prædestinatio fuit, qua primogenitus ante omnem creaturam ad humanam naturam suscipiendam est præordinatus. Sic qui fecit Deum hominē Filius ipse dicit: *Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo*, id est, in mea humanitate per vnionem illā hypostaticam: ita audiui, vt in Iacob inhabitarem, & in Israel hereditatem caperem, & in electis Dei mitterem radices; vt videlicet ex semine Iacob secundùm carnem habitationem acciperem in Matre mea; ibi primum fructum acciperem meæ hereditatis. Iam enim inde ab vtero Matris meruit Christus prædestinatis gratiam & gloriam; iam inde radices electorum positæ sunt, ordo scilicet & firmitas eorum prædestinationis & salutis. Hæc cùm ita sint; constat omnem beatitudinem & laudem prouenire ex Filio in Matrem: hinc fecit illi magna qui potens est, & sanctum nomē eius: inde extitit in prædestinatione misericordia, in progeniem & progenies, in omnes Deum timentes: inde deriuatur, inde suo gradu ex diuino munere Dei benignitas in mortales diffusa est. At enim cum prædestinatione sunt illa coniuncta, quæ faciunt ad effectum prædestinationis capessendum; neque enim sine his Dei prædestinatio est, etiam si propter hęc non sit: prædestinatus enim Petrus est ad gloriam; sed non sine liberi arbitrij vsu, non sine obedientia & virtutum exercitio; neque hæc, nisi ex merito Christi, prouenire potuerunt. Primum autem locum cùm obtinuerit Mater in Dei æterna prædestinatione secundùm Filium, fit vt in illam excellentem quandam vim sui meriti Christus exeruerit, & illi simul præparauerit sublimem gloriam, cum excellenti gratia, & pręcipuo etiam liberi arbitrij vsu, & obedientiæ, ac virtutum omnium atque donorum cælesti exercitio.

Epiphanius in sermone de laudibus Virg. Mariæ. — *Prou. 8.* — *Eccl. 24.* — *Luc. 1.*

Dei Mater secundùm Filium laudanda.

Quo fit, vt simul laudanda Dei Mater sit; quòd post Filium summa gloria, summo merito, summis virtutibus fuerit & donis ornata. Ita Christus plenè voluit laudare Matrē. vbi enim mulier illa exclamauit, beatum ventrem qui eum portauerat, & vbera quæ suxerat; sic respondit Christus, vt adiungeret ad Matris dignitatē eius merita & gloriam; &, quæ erant coniuncta omnia cum illa sublimitate, fidem, obedientiam, humilitatem, alias virtutes, per quas meruit fieri Dei Mater. Nam quòd meritum non admittit, vt Deus homo fiat, vt illa fiat naturæ humanæ & Verbi Dei hypostatica vnio, id vt ex hac Virgine fieret meruit Filius, meruit per Filiū Mater. Cooperatum verò est ad hoc Matris meritum liberum ipsius arbitrium præcellenti gratia, virtutibus, & donis diuinitus insignitum & efficax in Filio. Quocirca voluit Christus intelligi, dignitati maternæ quæ erant omnia in illius prædestinatione esse cōiungenda, & merita Matris responsione sua celebrare. Nam cùm diuino ore pronuntiat: *Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud*; nonne rationem plenam prędestinationis exposuit? quòd si omnium, an non præcipuè Matris? excellenter Matris. Confirmat verò Christus illo responso, quod dixerat Elisabeth:

Luce 11.

ſabeth : *Beata quæ credidiſti :* & quod eadem ipſa Mater in ſublimitate ſpiritus & humilitatis : *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Mirabilia audiuimus, ô beati Spiritus; exſultamus in virtute potentiæ Dei, & maieſtate miſericordiæ; & eò magis, quòd cùm quæ audiuimus maiora ſint quam pro noſtro captu, illud nobis remanet, vt quò altiora ſunt, eò magis illa glorificemus docta quadam ignorantia in humilitate noſtra in Chriſto. Quamuis autem vobis iuuantibus aliquid ex illis intelligimus, maiorem tamen eorum deſideramus intelligentiam.

Excellens beatiſſimæ Virginis prædeſtinatio.

En vobis. Regem conſtituamus potentiſſimum & ſapientiſſimum, ac orbis terrarum Monarchã, cælibem tamen; ſed qui conſortem & heredem filium habere velit ſuæ potentiæ, & ſapientiæ, & monarchiæ: dubiũ eſſe non poteſt, quin ex omnibus orbis terrarum virginibus excellentiſſimam eligeret, ex qua illum generaret filium. Eſſet verò eius ſapientiæ, vt ſciret eligere, & vellet; potentiæ, vt poſſet eam ſibi coniungere, quæ pulchritudine, virtute, gratia, integritate, maieſtate, omnium donorum ſplendore cæteras omnes virgines quàm poſſet longiſſimè anteiret: & hanc ſibi eſſe deſtinaturum, antequam duceret, certum eſt. Quòd ſi eam etiam poſſet, qualem ſua ſapientia & potentiæ magnitudine eſſet dignũ, fabricari; abſque vlla dubitatione in illa formanda & ornanda ſuã omnem ſapientiam, & potentiam, & induſtriam conferret, vt illam ſibi talem acciperet ſponſam, qualem ſe dignum eſſet & decens. Age verò, etiam hoc pone: (quod creaturæ anguſtia non patitur, intellectus veſter aſſequi poteſt ex fide) cooperetur etiam Filius ad Matrem eligendam tanta ſapientia, tanta potentia, quanta Pater. Quid putas? Nónne eodem contenderet Filius, quò Pater; & Matrem vellet honorificentiſſimè parari, & eſſe omni laude ſuperiorem? Sua proportione hæc ad prædeſtinationem Matris Dei conferte; & habebitis, vnde leuare mentem aliqua ex parte poſſitis ad illius myſterij ſublimitatem. Pater ęternus non tunc primùm elegit Virginem ſacroſanctam, cùm in hac mortalitate eam creauit; ſed in ſua æternitate, antequam mundus fieret, delegit ſponſam, ex qua eſſet generandus homo eius vnicus & coæternus Filius; in cuius generatione illi communicaret ſuam immenſam filiationem, vt diceretur & eſſet verè Dei Filius qui cõcipiebatur & naſcebatur. Iam verò Filius, antequam homo fieret, nónne erat apud Patrem, & Deus erat ipſe etiam Filius, & vna potentia omnia circa creaturas operabatur, & vna operatione? Matrem igitur ſuam ſimul parabat in ſua ęternitate cum Patre & Spiritu ſancto. Etiã ſi nomen prædeſtinationis fiebat nobis difficile, ô Angeli ſancti, hac parabola tamen multum accepimus luminis: verè ſancta electa eſt Mater Dei perfecta, parata eſt Mater Dei à Deo Patre Sponſa, à Filio Deo Mater, à Spiritu ſancto in ipſam ſuperuenturo. Eſtis vos, ſancti Angeli, in perpetuis veſtris interrogationibus & laudibus de Matre Dei, Regina veſtra & Domina: ſemper quæritis, *quæ eſt hæc?* ita leuatis continenter mentes veſtras in ſublimitatem, & perenni admiratione illam proſequimini & laude: at nos nec aſſequi veſtras laudes poſſumus, & tanti luminis ſplendore hebetamur, & maieſtate opprimimur; qui alioqui è fragilitate noſtra & imperfectione nihil poſſumus: iuuate nos Angeli omnes, iuuate Angeli cuſtodes, intercedite ad Dominum veſtrum & noſtrũ, ad Matrem Dei & noſtram, vt aliquid & luminis nobis interluceat, & virtutis accedat, quo in eius Aſſumptionis feſto die poſſimus ad illius laudes aſpirare. Ades tu præcipuè, Virgo Mater Maria: iuua etiam tu nos, quæ plus quàm Angeli omnes potens & gratioſa es apud Deum, & ſecundùm Filium tuum & potentiſſima & gratioſiſſima.

Cęterùm quod ad nos attinet, illud ipſum poſtulamus beneuolè, vt quæ diximus, quæve ſumus dicturi, ita accipiantur, quaſi ex meditatione pia & deuotione: nihil enim per contentionem, nihil ex præiudicio dictum volumus; ſed per abundantiam ſenſus noſtri, in humilitate & charitate Dei.

Gloria Filij, quæ ex Sacris litteris colligitur, redundat in Matrem.

Primùm igitur, vt ad Sacras litteras veniamus, magnam concipimus cordis noſtri exſultationem, vbi illas videmus plenas huius ſacroſanctæ Virginis præconijs & gloria: nam cùm plenæ ſint Chriſto eius Filio eiuſque gloria; quid aliud intelligere poſſumus, quàm ex ea plenitudine redundare vberrimas laudes

des in Matrem? Itaque si hoc solùm in laudem Virginis Mariæ diceretur, cumulatè & diuinè eius gloria esset exaltata. Quid enim, cùm celebrant Scripturæ Christi diuinitatem; nónne dicunt Mariam esse Matrem Dei? cùm illius prædicant veram humanitatem; nónne illam humanitatem ex Mariæ sanguinibus & substantia esse procreatam asserunt? Cùm humanæ naturæ & diuinæ vnionem in persona Filij Dei extollunt; nónne quam acceperat ex Maria carnem extollunt? Illo enim miraculo non solùm Dei potentia & misericordia exaltata est in altissimis, sed Virgo summa dignitate & gloria nobilitata. Magno item Dei mysterio nascitur ille homo Deus, celebrant illius natiuitatem Angeli, stella, Pastores, Reges, cælum & terra: redundat hæc gloria in Matrem, & adorant Angeli, Pastores, Reges Virginem Matrem pręsentes pręsentem. Vixit humilis Deus homo inter homines, quæ erat eius summa dignitas; ea etiam dignitas pertinebat ad Matrem. Diuinam doctrinam docuit homines Christus, mirabilibus etiam signis confirmauit. Quid? hæc non erant Matris ornamenta? Quid verò attentiùs, & maiori cum maiestate astruxit & confirmauit Filius Mariæ, quàm suam diuinitatem? hoc cùm ageret, nónne Mariam Matrem Dei Matrem esse confirmabat? Age, perierat genus humanum vniuersum, æternis supplicijs erant addicendi omnes mortales; obtulit se in acerbissimam passionem, crucem, & mortem hic homo, ne perirent homines, sed salutem etiam consequerentur æternam: nónne excelsa est hæc misericordia Christi, & eius infinita laus? Quid? huius laudis nónne magnam partem cepit Mater? Iam cùm resurgit à mortuis, cùm datur illi omnis potestas in cælo & in terra, cùm ad cælos ascendit, cùm sedet ad dexteram Dei omnipotentis etiam quâ homo, cùm mittit Spiritum sanctum, illa planè est, vt diuina consummatio gloriæ & laudis Filij, ita Matris eximia præter cæteros. Si gloriari iure solent serui ex gloria Dominorum, & qui in regno viuunt ex Regis sui præstantia; quid censemus laudis & gloriæ non accessisse à Deo Filio in Matrem? Scripturæ igitur omnes, cum Christum prædicant, prædicant & eius Matrem. Quòd si nusquam non spirant Christum Scripturæ, non illum celebrant, nusquam non vel figuris, vel prophetijs & doctrina pręnuntiant, vel præsentem exhibent; nusquam non inueniemus Mariæ Matris Virginis laudes, & præconia. Quęramus ab Scripturis in vniuersum, quænam ista sit, quæ hodie ad cælos ascendit: en respondent: Ea est, quam in Filio eius omnibus locis celebrauimus; neque enim potuimus de Filio dicere diuinè (vt diximus) nisi de Matre intelligeremus dici excellẽter. Hęc cùm audiuimus nos de Virgine Matre, exultat cor nostrum; confirmat verò exultationem nostram Ecclesia sancta: vbi enim agit dies festos de Maria, ea canit vel etiam docet, quæ de eius Filio scripta sunt; vt intelligamus laudes Filij in Matrem redundare: atque adeò quæ de Christo propriè dicuntur, ad Matrem etiam transfert singulari priuilegio & applicatione. *Prou. 8. Eccl. 24.*

Quæ propriè de beatissima Virgine tradiderunt Scripturæ.

Verùm rogemus Scripturas rursum, num de illa propriè aliquid tradiderint. Respondent: Permulta. Ea nobis, Fratres, cũ summo studio & deuotione legenda sunt. Quis enim non incitetur ad laudes Matris Dei decãtandas suauiter quidẽ, vehementer tamen, cùm Canticum cãticorum Salomonis meditatur; id est, sublime illud epithalamiũ nuptiarum Agni? Fugiant hinc terrenæ cogitationes; leuemus mentem ad Filium Dei, & eius vnionem cum natura humana in suppositi diuini vnitatem: illa fuit, vnde factę sunt cum Ecclesia Agni nuptiæ. Non potuit altiùs intonare canticum suum Salomõ, neque excellentiùs exprimere; ac propterea verè fuit Canticum canticorum. *Osculetur*, inquit, *me osculo oris sui*. O verborum & rei diuinitatem adorandam! Sed quis loquitur? Ecclesia. Cui loquitur? Patri Sponsi. Quid petit? Non iam vt per Angelos, per Moysen, per Prophetas mittat sibi oscula; sed vt eius os contingat, vt Filius ipse veniat, ipse descendat, homo fiat in vtero Virginis sacrosanctæ: ita faciat Filio suo Pater nuptias, cum Ecclesia: & in ea excellentes cum Matre. Desiderat Ecclesia vniri Filio per eius incarnationem in thalamo Virginis gloriosæ: vult sanctissima Trinitas, vt fiat illa vnio; in quo est vt Filius velit ipse vniri. quid præterea? Exigendus fuit à futura Dei Matre consensus. Propterea missus Gabriel tamquam Paranymphus parat Virginem ad consensum. Erat quidem in illo desiderio Virgo sancta, vt nubes pluerent *Cant. 1.* *Lucæ 1.* *Isaiæ 45.*

iustum, terra vt germinaret saluatorem; sed ipsa vt esset illa terra cogitare non poterat eius profunda humilitas: hoc vt vellet, ad hoc vt consentiret, id diuina virtute curauit Archangelus. Tandem cōiungit mente suum desiderium & voluntatem sublimis Virgo; conueniunt in vnum Dei trini & vnius voluntas, Ecclesiæ, Mariæ Virginis: itaque eodem momēto humanitas illa Deo Filio Dei
Ioan. 1. vnitur, fit Verbum caro, fit homo Filius Dei, & hoc quidem in vtero virginali Mariæ. Qua humanitate? Ea quæ procreata est è Maria. Quo pacto? Spiritus sancti operatione, obumbratione Virtutis Altissimi. O miraculum omnibus & hominibus & Angelis ineffabile! Et tamen ad hoc perficiendum consensu, opera, concursu Mariæ vtitur Deus. O dignitatem sacræ Virginis incomparabilem! O gratiam & benignitatem Dei immensam in illam! Hoc igitur est initium cantici, quod omne canticum superat, præterquam Marię ipsius. Hinc inflammatus Salomon totus fuit in canendis huius cęlestis Sponsæ encomijs, quę mirificè mentem nostram illustrant, & deuotionem in Virginem sanctam accendunt.

De sacrosanctæ Virginis Deiparæ pulchritudine.

Cant. 1. Alia omittamus; ad illa feramur: *Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra es.* Ita prædicat Sponsus Pater, & Filius, Sponsę & Matris dignitatem pręconio excellenti. *Ecce*; rem nouam, admirabilem, singularem. *Tu*; nulla alia tam pulchra, quàm tu; qua pulchritudine decuit ornari Matrem Dei. Auget repetitio laudem: *Ecce tu pulchra es.* Additur verò, *Oculi tui columbarum*, gratiarum plenitudinem, & Spiritus sancti dona spirantes; sed illis oculis tuis me allexisti, te Matrem vt cuperem mihi & acciperem. Additur item:
Cant. 2. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Inter quas? inter reliquas omnes. Præstantia hæc est Sponsæ Christi & Matris. Illæ, etiam si pulchræ sint, etiam si non sint insuaues, nec solicitudine premant; spinæ tamen sunt, si ad candorem eximium, si ad suauitatem, venustatem, honorem meę Sponsæ conferantur. Rursum superioribus ferè verbis eis-
Cant. 4. dem laudat Matrem Christus: *Quàm pulchra*
Hieron. *es, &c. oculi tui columbarum, absque eo quod*
Septuag. *intrinsecus latet.* Replicatio maiorem vehementiam rursus indicat amoris & laudis. Sed quid est, quod addit hîc: *Absque eo, quod intrinsecus latet*; vel, *quod silentio præteritur?* Significat Sponsus plures esse laudes, quę tacentur & spiritu cognoscuntur, quàm quæ verbis explicari possint vel alijs, vel ab alijs; plura se scire, quàm dicat.

Duas addamus ex Salomone Virginis Matris laudum coronas.

Sine macula.

Quid igitur pręterea in Sponsam canis Salomon? *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te. Vna est columba mea, perfecta mea, vna est matri suæ, electa & munda genitrici suæ.* Quid honorificentius dici potuit? Et quidem hæc in superioribus Sponsi verbis erant, sed nunc dicuntur pleniùs: celebrat enim disertè pulchritudinem, quæ nullam habeat maculam. Qualem verò maculam, vel quam? Qualemcumque, cuiusuis sit illa generis. Quis hîc non intelligat ab omni prorsus peccato non solùm vixisse inuiolatam Virginem, sed conceptam etiam absque originali, de Filij prærogatiua ac pręseruatione singulari? Neque hoc solùm celebrat deuotè in corde suo; sed illud simul, Ante creationem animæ benedictæ Virginis fuisse simili priuilegio fœtum illum futuræ Virginis à macula & contagione omni præseruatum; vt omni ex parte macula vlla vel in Maria, vel in eius carne numquam esset. Nam quid magis macula quàm peccatum, etiam originale, quod à Deo perpetuò seperat? Quid secundùm peccatum magis macula, quàm morbidus ille fomes à peccato existens, & ad peccatum inclinans? quapropter *peccatum* appellatur; ex cuius contagio suam maculam cōtrahit fœtus in generatione hominis. Fuit sapientiæ Sponsi decernere, bonitatis & nobilitatis, vel diuinæ virtutis posse, benignitatis facere, vt eius Mater in illas contaminationes non incurreret; ac propterea subdit Salomon singulari priuilegio esse excellentias in Matrem collatas: Vnica est columba Mater mea; vna, in qua omnes gratiæ, dona, virtutes, Spiritus sancti ornamenta sunt excellenter secundùm me cumulata. Propterea quæ in vniuersum in Scripturis dicuntur de peccato, per exceptionem dicuntur; neque Matrem Dei comprehendunt. *Vna est columba mea, vna perfecta mea.* Cuius *mea*? Dei Verbi incarnati. Quicquid est in alijs perfe-

Cant. 6.

ctionis

ctionis gratiæ, vel donorum, illud ad huius perfectionem non attingit, id ab huius perfectione superatur: hanc mihi peculiarem creaui columbam, in qua sit præstantia singularis donorum Spiritus sancti. Hæc Ecclesiæ meæ (quæ mea simul Sponsa est) vnica est immaculata columba, & perfecta filia. Habet me quidem caput & Principem primum Ecclesia, sed nullum præterea, nullã præterea, quam possit dicere immaculatam; ita perfectum nullum, nullam in quo non fuerit peccatum: hæc sola est, in qua hoc excellens beneficium accepit à me Sponsa mea Ecclesia: hæc sola est Matri suæ Ecclesiæ electa præter ceteras, hæc munda præter ceteras. Ad has porrò laudes spectauit Gabriel Angelus in salutatione Matris meæ: *Aue*, inquit, *gratia plena.* vna tu es gratia plena. Non erat gratiæ plenitudo in veteri lege; nunc in Filio tuo, & in te per ipsum est exorta. Erit plenus gratiæ & virtutis Filius tuus, ex cuius plenitudine tu primam plenitudinem accepisti: alij secundas quasdã accipient, sed tu vna es quæ primam, quæ excellentem consecuta es. Gaude, quia vna es singulariter gratiosa, vna præter ceteras pulchra. Hoc priuilegium à Deo accepisti; quia Dominus tecũ est, vt in pretiosa eius Filia & Matre futura, vt in electa & munda sua, in vna columba sua, præcellenti benedictione præuenta. Incomparabilis exstat laus Mariæ Virginis Matris ex Cantico Salomonis, quæ eò est amplior, quòd cùm de Ecclesia, & pia anima intelligi simul possit suo gradu; ortum tamen habuit ex vnione Filij Dei cum humanitate in thalamo Virginis Matris, vnde tanquam sponsus prodijt ad sociandum sibi Ecclesiam: quò fit, vt singulari munere ad sacrosanctam Virginem illa laus referatur, quæ proximam habuit cum Christo coniunctionem. Hæc igitur canamus Fratres, lætis animis in iubilo cordis in Christo.

Ephes. 1.

De immaculata Virginis conceptione.

Iuuat autem ac promouet nostram exultationem de laudibus Mariæ, vbi videmus tam claram Ecclesiæ inclinationem ad prædicandam Virginis Matris conceptionem, & à peccato etiam originali immunitatem. Neque verò hîc disputandi locus est, sed pietatis inuestigandæ, & augendæ deuotionis. Non mouet nos congregationis illius Basileensis decretum (tametsi aliquid illinc præiudicij colligi fortassis possit) quòd post non adeò multos annos non damnauit illud decretum Xistus IIII. nominatim. Quod cùm non fecerit, quæ tamen illa congregatio facere voluit (vt renouaret festũ Conceptionis iuxta Romanæ & aliarum ecclesiarum institutionem, & indulgentias festum celebrantibus largiretur) hoc legitimè ex principali sedis Apostolicæ auctoritate fecit Xistus, & cauit accuratè vt essent hæc sacrosancta. Gaudemus autem, quòd ea sint à Synodo œcumenica Tridentina confirmata. Sancit enim sancta Synodus constitutiones seruandas esse Xisti PP. IIII. sub pœnis in eis constitutionibus contentis; quas etiam innouat. cultum igitur festi damnare nullus potest. Iam si cultus auctoritatem voluit Synodus esse inuiolatam, ingens inde accrescit exultationis nostræ alacritas, cùm videmus ab Ecclesia Catholica cultum illum qui damnat damnari; quasi nobis viam aperiat & muniat, qua nostram sententiam & deuotionem tenere possimus, & indicet in eo errare nos non posse. Quid? Non est in cordibus nostris magni faciendum, quod eodem cap. œcumenicum Concilium decreuit? Adducamus verba ipsa, quæ sunt suauitatis & lucis plena. *Declarat tamen hæc ipsa sancta Synodus, non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, vbi de peccato originali agitur, beatam & immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem.* Quæ nam esse potest maior Ecclesiæ inclinatio ad sententiam præseruationis Virginis à peccato originali? Nam hoc certum & indubitatum esse debet, nõ intendere Ecclesiam fuisse vmquam peccatum originale in Matre Dei Maria: quare illã, dum de peccato originali agit, exceptam intelligit; nec ad eam pertinere illam tractationem, quæ ad alios omnes necessariò pertinet. Vnde fit, vniuersales illas Scripturæ pronuntiationes de peccato originali, de Maria non intelligere Ecclesiam, & non posse nos intelligere. Videtis apertam & claram Ecclesiæ inclinationem ad præseruationis ab originali sententiam; nam à peccato veniali immunem Mariam haberi ab Ecclesia speciali Dei priuilegio, alio loco tradit Synodus. Hęc cùm ita sint, cur non apertè editum decretum fuit de cõceptione? Satis habuit Ecclesia pia Mater indicare, quid vellet; noluit cogere quempiam

Sess. 5. c. vltimo.

Sess. 6. cap. 26.

piam, vt contra ſuam perſuaſionem ſentiret vel crederet; ſperans futurum, vt ſuauiter per ſe omnes fideles ad illam deuotionem accederent: quod vbi videret, vel non eſſet quod decerneret, vel ſuauiter illud definiret. Apparuit rurſum Eccleſiæ inclinatio, cùm edidit officium eccleſiaſticum de Cõceptione Pius V. & quidem ex inſtituto ordinis Prædicatorum aſſumptus: nam & conſeruatum eſt nomen Conceptionis, & conſtitutum celebrari ſimiliter atque officium quod eſt de Natiuitate Virginis, nomine Natiuitatis dumtaxat in nomen Conceptionis mutato; quo nihil in eo genere honorificentius. Videmus Eccleſiæ inclinationem, Fratres; quo quid nobis contingere poteſt optatius? quid ad conſeruandam atque augendam noſtram ſententiam & deuotionem accommodatius vel vtilius? Quòd ſi cùm viuerent, qui in contrario ſenſu abundarunt propter generoſam animi conſtantiam ad veritatem Scripturarum propugnandam, illam Eccleſiæ vidiſſent inclinationem, tam apertam, tam claram; & illud præſertim, quæ ex Scripturis adduci videbantur, Eccleſiam non intelligere de Maria; quid? non cenſemus ſuam ſententiã fuiſſe mutaturos, & in deuotionem immaculatæ Conceptionis Matris Dei inflammandos? Illud etiam, quò incitat me animus meus, hoc loco non omittã, vt ex meditatione pia. Si quis orationem dicere meditaretur, qua patrem ſuum laudaret; & ſibi integrum eſſe intelligeret, ſi laudaret patrem ex præſeruatione à peccato originali; nec hoc tantùm ſciret, ſed etiam ad illam gloriam patris prædicandam videret præmijs ſe eximijs ab Eccleſia inuitari: quid hunc factur ũ arbitrabimur? nónne prædicaturum eſſe patrem ſuum præter alias animi dotes illud etiam retuliſſe à Deo prẹſtantiſſimum ornamentum, vt à peccato originali fuerit immunis? Hæc igitur mouerent illum filium erga patrem, pro filiali erga patrem pietate, gratitudine, & obſeruantia; moueat nos ad noſtram deuotioné conſeruandam & augendam erga Matrem miſericordiæ, erga ſacroſanctã Matrem noſtram & omnium fidelium, erga Mariã Virginem Dei Matrem. Non diſputo, ſed mea deuotione recreor: quocirca nullus interpretetur me hoc facere ad eorum oppugnationem, qui contrariam ſententiam meditantur; non hoc facio, nolo facere, non debeo facere: at verba hæc habere videntur, vobis fortaſſis nolentibus. At ego enim ſic exiſtimo, neutram partem in hoc negotio ſuam tenere ſententiam abſque rationibus quibus nitatur: nos itaque, vt nihil putamus dici ab alijs, dum ſuam ſententiam confirmant, quod noſtram lædat vel exiſtimationem vel deuotionem; ita æquum eſſe cenſemus, vt illi noſtram accipiant. Seruemus autem ſimpliciter vtrique, & abſque vllo præiudicio, Xiſti & Concilij decreta, & abundemus in noſtris ſenſibus in charitate, modeſtia, & ſubmiſſione cordis in Chriſto.

Encomia beatiſſimæ Virginis adhuc ex Scripturis.

Agite verò Fratres, inueſtigemus rurſus in Scripturis encomia Virginis Matris. Quid tu magne Moyſes; non agnouiſti hoc Dei miraculum? Agnoui, & celebraui nec ſemel, nec remiſsè. Audite. Intellexi ego, cùm mundi principium deſcriberem Deo inſpirãte, Verbum Dei incarnandum, & typum eſſe primum Adamum ſecundi, terrenum cæleſtis: ibi verò de Matre ſecundi Adã cogitaui præcellenter, vt de Chriſto diuinè; quod declaraui cùm ſcripſi;

Inimicitias poſuit Deus inter Serpentem & Mulierem.

Inimicitiam ponam inter te & Mulierem, Geneſ. 3. hoc eſt, plenam, & omni ex parte; itaque *inimicitias* poteſtis vos dicere. Sed inter quam Mulierem? Nõ Heuam, quæ grauiſſimè peccauerat; nec ita in gratiam recepta fuit & in ea confirmata, vt peccare non poſſet: at inter Eccleſiam vniuerſam intelligi poteſt, nõ dubium. verùm illa nullam mulierem habuit ab omni peccato immunem, præter Mariam. Hæc igitur perpetua fuit Serpentis Satanæ inimica. Huiuſmodi verò inimicitia poſita eſt inter Mari[illegible] prolem & Satanam. Quòd ſi diuina eſt hẹc proles, ſi Deus illa proles, vt eſt; fit abſque vlla dubitatione, vt non ſolùm gerat inimicitias perpetuas contra Serpentem, ſed vt cauſa etiam ſit inimicitiẹ Matris aduerſus Dæmones omnes, & omnia peccata. Quòd dixi priùs de Matre quàm de Filio, ſignificaui id quod erat neceſſarium, non fore Chriſtum hominem ante Matrem, ſed Verbum carnem ex illa eſſe accepturum; vnde prouenirent omnes inimicitiæ contra Dæmones,

mones, omnes victoriæ, omnium operum merita.

Ipſa contriuit caput Serpentis.

Perge ſanè manſuetiſſimè Moyſes; recreas animum noſtrum vehementer. Quod addidi, *Ipſa conteret caput tuum*, eodem ſpectat. intelligitur verò & de Muliere, & de Filio; iiſdem enim literis ſcribitur Hebraicè pronomen illud הוא pro maſculo & fæmina. Porrò vt fuit Adam typus & forma futuri Adæ Chriſti, ita ſua proportione Heua Mariæ. Ille in aliquibus propter ſimilitudinem, in pluribus propter diſſimilitudinem fuit Chriſti typus; Heua ſimiliter Mariæ: naturalia enim & gratuita quę illi acceperunt, ſimilitudinem dixerunt ad Chriſtum & Mariam; alia verò diſſimilitudinem. O iucundas enarrationes! Perge amice Dei Moyſes. Habui ſemper in ſummo & diuino honore Chriſtum, habui in maximo eius Matrem: itaque ex his quæ ſcribebam, ſiqua poterant ad Mariam referri, non omittebam de illa intelligere. Geneſ. 3. 1. Reg. 11.

Mater viuentium.

Quod enim dixi de mâtrimonio Adami & Heuæ, & retuli ad Chriſtum & Eccleſiam, eodem ſimul complexus ſum vnionem Verbi diuini in thalamo Virginis, vnde illa coniunctio Eccleſiæ erat reformanda. Geneſ. 2.

Arca Noë.

In Arca Noë contemplatus etiã ſum Mariam Virginem, tamquam refugiũ, ad quod mortales omnes confugerent, & per quam à Filio eius ſalutem acciperent. Alioqui Mariæ typus fuit Arca Noë: nam vt illa ferebatur ſuper aquas, neque tamen ſubmerſa eſt vel periclitata, Deo eam ſingulari prouidentia & benignitate gubernante; ita Matrẽ Dei proſpiciebam in mari huius mundi nec eſſe ſubmergendam, nec periclitaturam, principali priuilegio Deo eam gubernante.

Sara & Rebecca.

Significari porrò intelligebam Mariæ fæcunditatem per Saræ & Rebeccæ; virginitatem verò, quòd illæ è ſterilitate generarunt illuſtres viros, (è quorum ſemine Chriſtus erat generandus) hęc ex virginitate Chriſtum ipſum genuit.

Maria Prophetiſſa.

Piam item exhibuit figuram Mariæ Virginis Matris ſoror mea Maria Prophetiſſa, vbi ſumpto tympano in manum præiuit reliquis mulieribus canticum illud, *Cantemus Domino, &c.* At quanto perfectius tympanum Maria Virgo aſſumpſit! quanto pulſauit ſublimiùs & dulciùs! quanto certiùs & illuſtriùs canticum ſuum animabus noſtris præiuit! Illa faciebat ſoror mea in vmbra & figura; Maria Virgo Mater ea præſtitit in luce Dei & veritate, & cæleſti gaudio, vbi Chriſti crucem celebrauit & reſurrectionem: illud enim fuit diuinum tympanum, Chriſtus extenſus in ligno. crucẽ ſumpſit in manus cordis ſui & ſpiritus Mater Dei, & in ea, & per eam & Chriſti reſurrectionem, celebrauit Filij ſui triumphum (præſens præſentem) de Satana, Morte, Inferno, Peccato. Per mare enim rubrum (id eſt, ſanguinem ſuum) Chriſtus liberauit veros Iſraëlitas, & ſubmerſit in abyſſum inferni contrarias omnes poteſtates. Quo fit, vt excellentius tympanum acceperit Maria, dulciùs ac ſublimiùs illud pulſauerit, certiùs atque illuſtriùs præierit pijs omnibus animabus oden præclariſſimam. Exod. 15.

Rubus ardens incombuſtus.

Iam rubus ardens, ſed incombuſtus, nónne non ſolùm virginitatem Mariæ ſignificabat, ſed à peccato omni & macula immunitatem? cùm tamen ex ardore naturalis libidinis eſſet à parentibus procreanda.

Arca fœderis.

Arca porrò teſtamẽti inſignem habuit typum Virginis Matris: in illa enim Arca poſitæ erant duæ tabulæ teſtamenti; in hac duæ naturæ, diuina & humana, in vnitatem diuinæ perſonæ fuerunt coniunctæ: quo myſterio teſtamentum æternum traditum mortalibus eſt, & lux gratiæ, lex ſpiritus vitæ, non ſcripta in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnalibus. Erat in illa Arca manna, quẽ panem ſiquis manducaret, moriebatur tamen: in hac panis de cælo verus fuit, quem ſi quis manducauerit, viuet in æternum. Illa virgam habuit Aaron, quæ fronduerat, id eſt, quæ florem amygdalarum & fructum dederat: hæc virgam de radice Ieſſe, & florem in vtero ſuo habuit, & fructum ſuper quem requieuit *Spiritus* Exod. 25. Ioan. 6. Num. 17. Iſaia 11.

ritus Domini, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & repleuit eum spiritus timoris Domini. Sed ita tamen, vt ex analogia ad virgam Aaron significetur accepturus esse Christus æternum Sacerdotium, & præuenturus fructum suæ passionis iam inde non solùm ab illa Arca, sed ab Adam ipso, suæ crucis applicatione. Consideraui præterea, *Exod.17.* vbi scriberem de petra, eiectã aquam copiosam: & consideraui quidem magna cum animi consolatione, non solùm de petra quæ e- *1.Cor.10.* rat Christus, fluere infinitum illum fontem miserationum, & gratiarũ, & salutis in mortales; sed fontem illum simul contemplabar fluere ex petra, Maria Virgine, vniuersę creaturæ inuiolabili atque impenetrabili, soli Deo, eiusque Filio peruia.

Ciuitas refugij.

Addam adhuc vnum typum Mariæ benignitatis; reliquos vos poteritis scrutari. Ci- *Deut.4.* uitates refugij ego separaui tres trans Iordanem, reliquas indixi separandas citra Iordanem. Illę omnes significabant Mariæ Matris misericordiæ refugium & patrocinium; & maiori quidem gratia. Nam illa refugia protegebant eũ, qui occidisset nolẽs proximum; Mariæ patrocinium apertum est & obuium cuiuis peccatori ad Matrem omnis pietatis confugienti. Quòd illæ essent plures ciuitates, erat imperfectionis; quòd vna omnibus refugium præstare non posset: hæc nostra ciuitas sat est vna; omnibus enim laborantibus, & eius refugium implorantibus, eadem semper præstò est.

Non possumus tibi, Moyses Sancte, satis pro dignitate de beneficio quod ex te accepimus gratias agere, vel etiam habere; agimus & habemus quibus te scimus esse contentum excellenti tua in omnes benignitate.

Debora & Iahel.

Ad alia pergamus, Fratres: en fauet nobis Mater Dei Maria Virgo, videns suas laudes in Filium ferri. Quid igitur dicemus de Debora & Iahel? nónne ex illius verbo & ductu *Iudic.4.* superauit Barach exercitum Sisaræ & gentiũ, & hæc clauo transfodit huius caput? Duæ igitur mulieres illam confecerunt victoriam, & potentiam Regis gentium euerterunt. Quid Mater Dei? non excellentior fuit Prophetis, & Ductrix exercitus Domini exercituum, quàm Debora? nónne potentior quàm Iahel? Quoties hac duce profligarunt hostes Christi Principes Christiani! quoties per hãc Duces hostium interfecti sunt! quoties similiter opitulata Mater Dei Maria est in prælijs tum spiritualibus, tum exterioribus! At illæ non erant virgines: eò hæc nostra Virgo excellentissima maiori potentia illa operatur. Illæ duæ fuerunt, quæ illic debellarunt; hæc sola quàm frequenter, quàm gloriosè de hostibus Filij sui triumphauit!

Anna Helcanæ.

Anna Helcanæ magna solicitudine pete- *1.Reg.1.* bat à Deo, prolem vt haberet; quasi præsagiret, quanta esset futura illa proles: ita enim solent sanctæ mulieres non ad voluptatem, sed ad Dei gloriam ampliorem matrimonio vti. Exaudita est à Deo; impetrauit Filium Deo grata mulier & sancta, qui in magnum illum Samuelem euasit. Quomodo poterat exorare tantum Prophetam, tantum Principem in Israël, nisi per tot orationes, per tot lachrymas, per tam vehemens desiderium? Ce- *1.Reg.2.* cinit pro gratijs eximium illud canticum, ad Mariæ alludens propter mysticam significationem, nõ propter solum illum Samuelem: & tamen in Maria præstantiora illa fuerunt omnia. Desiderabat enim, vt nubes pluerent *Isaiæ 45.* iustum; vt dirumperet Deus cælos, & descen- *Isaiæ 64.* deret: sed faciebat eius humilitas, vt non in se id expeteret: sed hæc eadem fecit humilitas, vt in eam potiùs descenderet Deus, & ex ipsa carnem acciperet, & homo fieret, & Propheta, & Princeps Israël excellentior longè quàm Samuel, quàm omnes Prophetæ, quàm omnes Reges & Principes.

Regina astans à dextris Regis.

Iam Dauid Regem à Deo electum interrogemus, quænam ista sit quæ ascendit. Illam ego meam ciuem, meam filiam, & Matrem ac Dominam semper in corde meo secundũ Christum Domini celebraui; peculiariter verò Psalmo quodam, cùm de eius Filio gloriosè prædicarem, coniunxi propriam Matris celebritatem. Eructauerat cor meum ex vber- *Psalm.44.* tate laudum Christi verbum bonum & perfectum: ad Matris etiã laudem illa laus cùm spectaret,

ſpectaret, eam ex illa cordis abundantia expreſſi: Aſtitit, inquam, Regina à dextris tuis, Chriſte IESV, pro ſublimitate donorum qua Reginam Matrem ornaſti. Neque enim tantummodo Regina illa Eccleſia eſt (quamuis & ea eſt) ſed plenior erit ille Eccleſiæ etiam conſeſſus ad Chriſti dexteram, ſi illum primo loco inter omnes Eccleſiæ filios demus Virgini Matri Dei. Nam vt plenus eſt Filij conſeſſus ad dexteram Patris (quia illi, quâ homo eſt, ſunt quàm reliquis creaturis dona altiora communicata; quò fit, vt adorationem etiam recipiat diuinam humanitas cum diuinitate) ita ſublimis Mariæ eſt poſt Chriſtum conſeſſus; quia poſt alias creaturas omnes potiora à Filio accepit dona, & ſola adepta illud donum eſt, vt Mater Dei appelletur, ſit, atque adoretur. Cùm igitur Eccleſia ad Chriſti dexteram aſtet, in eo ſtatu ſiue conſeſſu principem locũ obtinet Virgo Mater Dei Maria. Itaq; illa quoq; Marię dignitas Eccleſiæ ſanctę tribuitur, vt illius Matri.

Terra cui benedixit Dominus.

Doce nos alia Matris Dei præconia, beate Dauid. Omnia non poſſum, pauca indicabo. Nam cùm & ego, & alij, & præcedentes Prophetæ, & ſequentes, & iuſti homines feruenter orauerimus, & ſine intermiſſione quidem, pro aduentu Chriſti; id ego cùm alijs locis ſignificaui, tũ Pſalmo qui eſt LXXXIIII. expreſſi deſiderium, ſpem, orationem meam, & omnium Patrum in ſpiritu: totus enim ille eſt Pſalmus diuinis myſterijs aduentus Meſſiæ plenus: primus tamen verſus, & qui ad finem ſunt Pſalmi, atque adeò omnes, mirificè celebrant Dei incarnationem, eius etiam fructum. Intellexi in ſpiritu futuram Dei incarnationem ex terra Iſraël: ſemen Abraham & meum ſciebam apprehenſum iri à Verbo Dei in terra illa, quam propterea Deus elegerat, cui propterea benedixerat. Hanc igitur electionem & benedictionem primùm celebraui; explicui ad hæc effectum benedictionis. *Auertiſti captiuitatem Iacob.* Hæc eſt redemptio facta per Chriſtum omnis Iacob & Iſraël, & veteris Teſtamenti & noui; Omnes enim vnus Iſraël fuimus Chriſti, & ſumus. Verùm quónam pacto, quo myſterio hæc facta ſunt? Per Chriſtum, quem nobis peperit Maria. Addidi igitur: *Oſtende nobis, Domine, miſericordiam tuam; & ſalutare tuum da nobis.* Miſericordiam tuam illam magnam, quam es facturus per Chriſtum, quam per fidem & reuelationem tuam intelleximus in ſpiritu, fac iam tandem vt illam nõ ſolùm mente videamus, ſed oculis & ſenſu cernamus. Hoc fiet, ſi des nobis IESVM Filium tuum in carne; qui noſtræ naturæ ſit particeps, & humanitatis conſors. *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus; quoniam loquetur pacem in plebem ſuam.* Ita ſinguli dicebamus ex certitudine promiſſionis diuinæ, quæ erat de Chriſto; tum intelligebamus futurum, vt in aliqua Virgine ex Iſraël loqueretur Deus pacem & faceret, cùm carnem ſuſciperet. Ita totum Pſalmum, & hos præcipuè verſus intelligebam de futura Virgine, in qua erat adimplenda ſalus omnium, & incarnandus Deus: quo pacto erat intellectura illa eadem Virgo; ſed propter humilitatem non de ſe. *Et ſuper Sanctos ſuos, & in eos qui cõuertuntur ad cor.* Oſtendi his verbis efficaciam redemptionis & pacis, quæ erat futura in Chriſto: is enim pacem & dedit & dabit prædeſtinatis omnibus efficaciter (ij verò erunt, qui ex corde conuertuntur ad Dominum; non ſtultè & vanè) alijs omnibus offeret ſufficienter. *Verumtamen propè timentes eum ſalutare ipſius.* Reuera enim propè erat Chriſti ſalus ijs, qui humiles erunt & Dei timentes; atque adeò propter humilitatem Deum concептura eſt Virgo illa ſancta, & promeritura, vt inhabitet glorioſus Deus gloria ipſa in terra illius Virginis, inde in noſtra. *Miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax oſculatæ ſunt.* Hîc incarnationem ipſam Verbi æterni indicaui: in ea enim vnione diuinæ naturæ cum humana in vnitatem perſonæ diuinæ coniuncta miſericordia Dei eſt cum veritate, & ad rem ipſam deducta eſt miſericordia Dei. Quaſi intelligatur miſericordia in veritatis fuiſſe inquiſitione, & veritas in miſericordiæ, atque in vtero ſanctæ illius Virginis ſibi obuiam veniſſe & fuiſſe coniunctas; & ex his ſummo complexu & amoris diuini ſignificatione iuſtitiam fuiſſe cum pace copulatam, adductam mortalibus iuſtitiam ſempiternam.

Pſal. 84.

Rom. 9.

Terra de qua veritas orta eſt.

Veritas de terra orta eſt, & iuſtitia de cælo proſpexit. Vnde hoc eſt, magne Dauid, vt veritas de terra oriatur, quæ neſcit niſi ſpinas & tribu- Geneſ. 3.

tribulos germinare? Quænam ista terra? Hęc illa est terra, quam præparauit Dominus, Virginis sacrosanctæ; quam omni benedictione & gratia ita repleuit, vt Dei iustitia è cælo prospiciente, veritas ex eius vtero oriri potuerit, ac verè orta sit.

Quæ dedit fructum suum.

Etenim Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Dedit Dominus ipsam benignitatem, & omne bonum; quod cùm dedit, terra nostræ Virginis dedit fructum suum. Ita facta illa diuina vnio est in augustissimo Marię Virginis thalamo, sancto Spiritu superueniente, & obumbrante virtute Altissimi; & concepit Virgo, & peperit Deum & hominem, infinitam benignitatem. Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in via gressus suos. Procedet à Christo iustitia omnis; non enim ab alio erit salus. quæ otiosa tamen non erit; sed perpetuò actuosa, & quasi in via continenter progredietur & augebitur, & erit in continuo exercitio virtutum & meritorum in Christo.

Magnum accepimus beneficium ex hac tua doctrina, Regie Propheta, & exultauimus ad præconia Mariæ Virginis Matris. Illud præterea piè credimus, cùm ab Angelo salutata sacra Virgo est, in huius Psalmi fuisse meditatione & oratione, vt de alia virgine; quæ erat tamen eadem ipsa.

Via viri in adolescentula,

Ad Salomonem redeamus; & ad eius Prouerbia veniamus, in quibus testatur posuisse in corde suo, & dedisse disciplinam, & pœnitentiam egisse. Quid ergo Salomon? *Tria,* inquit, *sunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro: viam aquilæ in cælo, viam colubri super petram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adolescentia. Talis est & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum dicit: Non sum operata malum.* Magnum existimemus accepisse nos beneficium, quòd hunc locum ad Christi mysteria eiusque Matris possimus referre. Nam quod legimus *in adolescentia*, est quidem probandum; nam ea est vulgata editio: sed nihil erit alienum, si etiã ex Hebręo *adolescentulam*, & quidem Virginem interpretemur: est enim Hebraicè עַלְמָה *Almah*, quod nomẽ pro adolescentula Virgine accipitur in Scripturis. Age verò, cùm aliquos videamus priora de Christi ascensione, resurrectione, & inter homines conuersatione, quartum de incarnatione in vtero Virginis intelligere; pro nostra item deuotione nos illa meditemur atque interpretemur, Christo propitio. Primo loco igitur dicamus intelligi habitationem Verbi in sublimitatibus diuinitatis, & eius missionem à Patre, & in terras descensum: secundo Virginis viscera, quibus se insinuauit Verbum in incarnatione, nihil ex illius integritate perfecta & firmitate minuens, nihil illi offensionis afferens vel detrimenti: tertio indicari Matris Virginis vterum, vbi nutritus est Christus nouem mensibus, vnde veluti enauigauit & exiuit inuiolato vtero, integra virginitate: hinc quartum euadit, quod non solum ignoratur, sed etiam facit, vt sint quatuor supra naturæ humanæ captum difficilia; nam quartum vno complexu illa tria continet, & explicat tres illas parabolas: legimus enim Hebraicè, *Et quatuor non noui.* viam enim ingredi voluit Dominus ad homines, fieri homo, & ita ad eos venire: eam viam ingressus est in vtero Virginis secretæ & mysterio plenæ, ibi factus homo: inde viam ingressus in mundum, nascens ex Virgine, factus est via, veritas, & vita sempiterna. Sed quorsum attinet illud, quod subditur? Acerrima ea est exprobratio & cõdemnatio Iudæorum impietatis & malitiæ. Hæc enim est salus, Iudæe impie, Synagoga malignans, quæ à te quærenda primum fuit; & tamen illam salutem tu proiecisti, & eius auctorem & cõsummatorem IESVM truculentissimè interfecisti. Quod cùm feceris, tamen rectè te fecisse semper contendis impudentissimè, semper probas impijssimè iure esse crucifixum IESVM prò suis sceleribus, & vt ita dicant obstinatè tui posteri curas diligenter & doces. Ergo quæ dicta diuinè sunt, illa quatuor captum humanum superant, pro eorum bonitate, & laude diuinitatis: quæ tu fecisti, malitiam & vituperationem omnem omni interuallo antecedunt. Non potuit vehementior sceleris tui & impietatis fieri amplificatio; vt enim illa sunt optima, ita tuum facinus pessimum; vt illa omnibus præconijs prædicanda, etiam si difficilia, ita tua malitia omnibus execrationibus abominanda & incredibilis meretrix consceletata.

Sed quid est, quòd parum æquus videatur Salomon esse mulieribus? Nam cùm inter viros

Prou. 24. ex Lxx. Hier. in Ezech. 43. Prou. 30. *Actor. 3.*

viros vnum excepisset quem laudaret, inter mulieres nullam reperit. Hæc insignis est nostræ mulieris Virginis Matris Dei laus, quam item excipit Salomon. Cur enim diceret: *Ex his mulieribus inueni nullam?* nam ita est Hebraicè. Ex quibus *his* dixit, nisi ex ijs, de quibus dixerat: *Inueni amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, & sagena cor eius, vincula sunt manus illius: qui placet Deo, effugiet illam; qui autem peccator est, capietur ab illa.* Ex his igitur dixit nullam inuenisse se ex omnibus mulieribus, quæ habent vnde illa timenda sint & cauenda. mente enim retinebat, quæ de Alma dixerat: sciebat, quæ in Cantico, præter ea quę superiùs adduximus, de Maria Matre Dei decantauerat:

Hortus conclusus, &c.

Cant. 4. *Hortus conclusus soror mea, sponsa mea hortus conclusus, fons signatus. Emissiones tuæ paradisus malorum punicorum, cum pomorum fructibus; fons hortorum, puteus aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de Libano.* Cant. 6. *Pulchra es amica mea, suauis & decora sicut Ierusalem, terribilis vt castrorum acies ordinata.* Cant. 7. *Quid videbis in Sunamite, nisi choros castrorum?* Quibus locis excellentiam Virginis Mariæ Sponsus præclarissimè commendat. Non potuit igitur sublimiùs exaltare Virginem sacram Salomon; & quomodo erit consentaneum, tantam Virginis maiestatem & sanctitatem inter vulgares mulieres commemorasse? Et Ecclesiasten quidem vltimo loco scripsit Salomon, & existimatur ea fuisse de suis peccatis pœnitentia.

Exhilarantur animi nostri mirificè, Fratres, dum hęc de sacrosancta Virgine meditamur: sint Christo gratiæ immortales. Sed pauca ex Prophetis alijs dicamus, & veniemus Christo duce ad laudes Virgini Matri canendas ex æterno Dei Euangelio.

Laudes beatissimæ Virginis ex alijs Prophetis.

Ecce virgo concipiet. Quænam est ista, quæ ascendit, euangelice Propheta Isaia? Insignem habui ego mentis meæ illustrationem de Matre Dei Maria & aliàs semper, & ibi præcipuè, cùm dixi: *Isaie 7.* *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabis nomen eius Emmanuel: butyrum & mel comedet, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum.* En rem nouam, inauditam, admirabilem, adorandam. Respiciet Deus, pro suæ misericordiæ immensitate, non ad vestram indignitatem, domus Dauid, sed ad benignitatem suam infinitam. Quis vmquam vidit tale? quis cogitauit? En grauida est Virgo, ecce parit Virgo; sed Virgo illa abscondita & plena mysterio, diuina Virgo illa alma, quæ ab æternitate præordinata est vt fieret Mater vnigeniti Filij Dei; ibi verò magis abscondita: abscondita item, quòd nullam habuit similem, nec habitura est; quòd omnes Virgines superabit sanctitate, integritate, omni omnium virtutum excellentia.

Alma.

Alma, cuius mysterium omnibus gentibus ignotum fuit; tantummodo illud reuelauit per suos Prophetas Deus, & demonstrauit in nouissimis temporibus. Ibi verò fuit item in primis absconditum hoc mysterium, tum ex miraculo conceptionis, tum ex natiuitatis. O plenam diuinis Mysterijs Virginem sacrosanctam! Neque verò hîc obgannierit putris aliquis Iudæus, dixisse me *iuuenculam*, non *Virginem.* Audi Iudæe vecors. *Halmah* nullibi legitur, nisi pro iuuencula Virgine, etiam Prouerb. cap. 30. Nec dixi, *accipiet in vtero*; sed, *habet*: nam hoc fuit futurum signũ, quod superaret omne signum, siue in profundum inferni, siue in excelsum suprà: quod non esset, si Virginem dicerem accepturam in vtero, vel habituram in vtero communi ritu, sed extraordinario & admirabili; alioqui apertè vidère posset, nisi cæcus esset, semen Chanaan, non Israël, verbis me expressisse mysterium Virginitatis.

Virgo pariens.

Etenim *Virginem* dixi *grauidam* per nomen, *parientem Virginem* per præsens participium: quæ interpretantur, qui fideles sunt, per futurum simpliciter; quòd non dubitent de Mariæ virginitate: & idem intelligunt, quod ego dixi Hebraicè. At vos cogit veritas Hebraica, vt idem atque illi confiteamini, quibuscumque verbis explicetis; vt ego Deo inspirante dixi. En rem nouam omnibus miraculis superiorem. En Virginem grauidam, parientem; persistente videlicet virginitate, inuiolata virginitate. *Et vocabis nomen eius Emmanuel.* Virgini hoc dicendum prædixi ab

ab Angelo: quod expressit Euangelista Matthæus, & declarauit nomen Emmanuel per nomen IESVS; nam Emmanuel est in IESV. hypostaticam enim vnionem duarum naturarum in vnitatem personæ diuinæ significat Emmanuel. IESVS idem significat; sed simul salutarem nobis prædicat illam Domini præsentiam & vnionem.

Butyrum & mel comedet. Dulcissimè veram humanitatem Christi & humilitatem explicaui. vsitato puerorum cibo vtetur, verè comedet, verus erit homo; verè proficiet sapientia, ætate, & gratia apud Deum & homines: hoc enim est quod dixi, *vt sciat reprobare malum, & eligere bonum*, siue, *ad reprobandum malum, & bonum eligendum.* humanitatis perfectionem in principijs moralibus explicui, & in totius vitæ excellentia: cùm alioqui Deus esset is omnipotens, qui butyrum & mel comederet, de Spiritu & sacrosancta Virgine generatus & factus homo. Hoc per me reuelauit Deus mysterium sublimius cælo, profundius omni profunditate atque inuestigatione. Idem alijs verbis expressi, vbi sum vaticinatus: *Egredietur virga*, Maria Virgo, *de radice*, vel trunco *Iesse*. quibus verbis Virginis excellentiam significaui, quasi de vno trunco arboris, excisis alijs ramis, singulare quoddam germen dicerem exoriens; ex cuius virgæ radicibus, id est, ex purissimis Mariæ sanguinibus, exoriretur flos infinitæ & pulchritudinis & flagrantiæ IESVS Nazarenus, germen sanctum, innocens, impollutum, custos, & nostra omnium corona.

Lucæ 1. — *Isaiæ 11.*

Illud etiam mirabile est Virginis sacrosanctæ præconium, Fratres, quod vaticinatus est Ieremias Propheta: *Vsquequo delicijs dissolueris, filia vaga? quia creauit Dominus nouum super terram;*

Ierem. 31.

Fœmina circumdans Virum.

Fœmina circumdabit Virum. Naturam humanam vniuersam compellat Propheta, quæ in concupiscentijs carnalibus & corruptionibus volutabatur inquieta & rebellis: tanta verò erant hæc mala, vt nisi magno Dei miraculo, & admirabili opere, sanari non possent. En igitur tibi, filia vaga & rebellis, rem nouam creauit Dominus super terram: ad quam si fidem dirigas, spem conijcias, quam si amore complectaris, vnde si vim spiritus accipias, illis liberaberis corruptionibus, inquietudinibus, rebellionibus. Sed quænam illa nouitas est, illud nouum, ô Propheta, quod Deus erat creaturus, quod tu videbas quasi creatum? Illud erat quidem creatum in æternitate prædestinationis diuinæ, quod postea ad opus deduxit Deus; illa erat incarnatio Filij Dei, vnio duarum naturarum in vnitatem Verbi diuini. Hoc enim opus Angelis & hominibus adorandum & suspiciendum creauit Deus in vtero Virginis; fecit Filium suum hominem, & quidem perfectum hominem & robustum, in tanta carnis & ætatis infirmitate. Itaque verè fœmina circumdedit & complexa vtero suo est Christum, Deum & hominem, vtrumque verum, vtrumque perfectum; nam & humanitatem perfectè assumpsit, cum suis videlicet naturalibus infirmitatibus: alioqui, quod ad animam attinet, omni fuit iam inde ab initio incarnationis perfectione ornatus, summa gloria, summa gratia, alijs omnibus & donis, & virtutibus, & excellentijs quæ cum eius beatitate constare possunt. Eodem momento obtulit sese Patri suo pro salute mortalium Vir ille; pro restitutione sedium cælestium, vnde exciderant Angeli; & pro prædestinatis hominibus meritus est efficaciter, pro omnibus sufficienter. Verè perfectus fuit homo Christus in ipso momento incarnationis suę: verè Mulier Virum robustum & perfectum circumdedit, atque inuiolata Virgo concepit. Nam quòd dicit *fœmina*, eodem nomine appellata est in creatione sua virgo Heua. O gloriosam & imcomparabilem fœminam, quæ tanto miraculo Deum & Hominem concepit!

Vnum addamus, Fratres, locum ex Ezechiele Propheta ad laudem Mariæ, & ad nouum testamentum veniemus Christo propitio. Mirificè prædicat Mariæ Virginitatem Ezechiel, & Verbi diuini incarnationem, vbi de porta sanctuarij exterioris, quæ ad Orientem respicit, vaticinatur: sed meditemur, obsecro, mysterium ex verbis ipsis.

Porta Sanctuarij.

Et conuerti me, inquit, *ad viam portæ sanctuarij exterioris, quæ respicit ad Orientem: & erat clausa. Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit: non aperietur, & vir non transibit per eam; quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam, eritque clausa Principi.* Ezech. 44.

Clausa

Clausa Principi.

Princeps ipse sedebit in ea, vt comedat panem coram Domino: per viam portæ vestibuli ingredietur, & per viam eius egredietur. Mysticè describit Ecclesiæ mysteria ad finem prophetiæ suæ Ezechiel; superiori autem capite iam attigerat huius portæ Orientalis diuinam celebritatem.

Porta Orientalis.

Ezech. 43. *Et duxit*, inquit, *me* (Angelus scilicet Domini) *ad portam, quæ respiciebat ad viam Orientalem. Et ecce gloria Dei Israël ingrediebatur per viam Orientalem: & vox erat quasi aquarum multarum, & terra splendebat à maiestate eius. Et vidi visionem, secundùm speciem, quam videram, quando venit vt disperderet ciuitatem; & species secundùm aspectum quem videram iuxta fluuium Chobar: & cecidi super faciem meam. Et maiestas Domini ingressa est templum per viam portæ, quæ respiciebat ad Orientem. Et eleuauit me spiritus, & introduxit me in atrium interius: & ecce repleta erat gloria Domini domus. Et audiui loquentem ad me de domo, & Vir qui stabat iuxta me dixit ad me: Fili hominis, locus solij mei, & locus vestigiorum pedum meorum, vbi habito in medio filiorum Israël in æternum. Et non polluent vltrà domus Israël nomen sanctum meum, ipsi & Reges eorum in fornicationibus suis, & ruinis Regum suorum, & in excelsis. Qui fabricati sunt limen suum iuxta limen meum; & postes suos iuxta postes meos: & murus erat inter me & eos: & polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus, quas fecerunt: propter quod consumpsi eos in ira mea. Nunc ergo repellant procul fornicationem suam, & ruinas Regum suorum à me: & habitabo in medio eorum semper.* O verborum & rerum pondera! Ita præfatur in sublimitate mysterij Propheta ad Virginitatem Matris, & incarnationem Verbi æterni; atque adeò ea apertè significat, quæ initio huius capitis recensentur. Quid igitur nobis designat hæc Oriẽtalis porta? Alia mysteria Ecclesiæ sanctæ, & in his præcipuè sacrosanctam Virginem Matrem, in quam propriè, quæ Dominus hîc per Prophetam exponit, concurrunt omnia summo Luca 1. consensu. Ingressurus erat in mundum *Oriens ex alto*, & *Oriens germen*, vt alius Propheta Zach. 3. & 6. dixit, *Verbum Dei*, & per portam aliquam erat in orbem ingressurus; nam carnis assumptio is erat ingressus. Qua igitur ingressus est? Per mulierem; sed Virginem & ante partum, & in partu, & post partum. Ea est Maria semper Virgo, porta perfectè semper clausa; neque enim vmquam aperta fuit, ac prorsus vir non est ingressus per eam. Subditur verò potentissima ratio & causa: Nam *Dominus Deus Israël ingressus est per eam* portam, Filius Dei Patri consubstantialis & coæternus. Sed quando? Cùm sumpsit ex Virgine inuiolata carnem. Hactenus diuinitas explicatur Christi, & ingressus in vterum Virginis. quasi intelligas respicere nos Orientem, è summo cælo descendere Filium Dei de cælis, omnipotentem Sermonem Dei exilientem de cælo è regalibus sedibus venire: quæ aliud nihil sunt, quàm Filium mitti à Patre in terram, & fieri carnem; cùm in sinu tamen Patris semper maneret, in eadem Patris diuinitate & immobilitate sempiternus. In hanc ergo portam clausam descendit Filius Dei, in ea mysterium illud immensum incarnationis à tota Trinitate confectum est. Propterea addit Propheta: *Eritq; clausa Principi*, id est, pro Principe, vel cum Principe illo excellenti, Christo videlicet; quia erat in illa clausus, & propter illum erat clausa perpetuò illa porta & vterus. Rem præterea planiùs exponit Ezechiel: *Princeps*, inquit, *ipse*, ille magnus, Princeps videlicet pacis, cuius principatus super humerum eius; Isaia 9. nam pulchra & suauis extendi meditatio hîc potest. tanto enim molimine exprimit Hebraica veritas hunc Principem (id est, Christum) vt bis eum eodem nomine pronuntiet, & ad primum addat duos articulos, quorum prior vim habeat coniungendi, alius amplificandi: ad secundum verò nomen Principis addit pronomen, quod item emphasim habet. Hæc magna: illud etiã salutare & mysterio plenum, quòd cùm alibi alijs nominibus Christus appelletur, hoc loco illo nomine, *Princeps* celebretur, quod à tollendo, siue remittendo fit; vt significetur Princeps ille, qui solus peccata tollit mundi, & remittit per suum Principatum, hoc est, crucem. Princeps igitur ille sedebit, vel manebit, in ea porta: facta enim in clauso Virginis vtero incarnatione, mansit in eadẽ porta Christus nouem menses, & comedit panem coram Domino, nutritus eo tempore è sacra Virginis substan-

tia. Sed qua ingressus est Princeps? Per viam vestibuli siue fornicis portæ. Et quódnam est hoc vestibulũ siue fornix? Si porta est sacrosancta Virgo, vt est, vestibulum eius sunt eius amplæ atque sublimes virtutes, & consensus ille diuinus: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundùm verbum tuum*; ornamentum portæ excellens. Verùm qua egredietur Princeps Christus? Per viam eiusdem portæ clausæ nascetur, illibata Virginis sacrosanctæ integritate. O excelsum mysterium! Sit benedictus Dominus in Matre Virgine sua, & sanctificetur in sanctis operibus omnibus, quæ in illa designauit.

Virginis Beatissimæ præconia ex Euangelio.

Ad lucem Euangelij accedamus, Fratres, & laudes Deo & eius Virgini Matri canamus ex perfecto lumine, & huc conferamus quæcumque in veteri Testamento pręconia dicta sunt de Maria; nam ad hoc pertinent omnia. Quid enim illa celebrant? Quid tam longè clamant Prophetæ; nisi quæ in nouo & æterno Testamento erant gerenda? Illę igitur laudes huius gloriæ sunt laudes & præconia.

Meditemur ergo primùm de eius nomine, quod est מִרְיָם, *Miriam*. Hoc Græcè & Latinè in Matthæo enuntiatur MARIA; prætterquam quòd semel Hebraicè *Mariam* effertur: Græcè *Maria* scripsit Marcus: Lucas ferè dixit Hebraicè *Mariã*, bis tamen Græcè *Maria*: Latinus interpres semper appellat nomine Latino vel Græco, numquã vsurpat Hebræũ. Hæc cùm ita sint, ex vtroque vsu possumus nostrã deuotionem & laudẽ *Mariæ* excipere. Ex *Miriã* enim prædicantur excellentes illius virtutes & dona; esse exaltatam ad supremum dignitatis gradũ secundùm Christum, superare omnes Angelos & homines dignitate, virtute, gloria; esse mundi Dominam, Regis scilicet æterni Reginam Matrem; illuminatricem non hominum solùm & magistram, sed Angelorũ. Sed simul fuit in *Maria* amaritudo, vel etiam myrrha maris; magna enim fuit eius contritio & dolor velut maris è passione Filij; quod erat vaticinatus Simeon. Hæc magna sunt Virginis Dei præconia: sed aliud tamen deuote cogitemus nobis significare Ecclesiam, vbi constanter nomine Maria vtitur, vt principium complectatur, vnde illæ nominis Hebræi siue Syri accipiuntur significationes. Nam cùm simpliciter nomen *Maria* vsurpatur; quid aliud quàm alluditur in spiritu ad montem illum sacrũ Moria, qui Mariam propiùs repræsentat? Nam prætterquam quòd eadem illa cõplectitur, quæ Miriam significat; addit excelsam illam significationem, vnde aliæ omnes emanãt vt è fonte: quòd prouiderit Deus in monte & sublimi *Mariæ* humilitate victimam holocausti, & idem Deus יהוה Iehouah Dominus fuerit prouisus ipsa victima holocausti. Nam ad hoc conceptus est Christus, ad hoc natus, vt fieret pro mortalium salute victima holocausti; hoc etiam egit iam inde à sua conceptione in vtero Matris Mariæ sua oblatione, & ex vtero Matris promeritus est apud Patrẽ nostram redemptionem, & vitã sempiternam.

Miriam Maria. *13. cap.* *6. cap.* *1. cap. Euang. & 1. Act.* *Thren. 1.* *Luca 2.* *Moria.* *Gen. 22.*

Sed quæ est ista *Maria* Virgo quæ ascendit, ô Matthæe & Luca sancti Euangelistæ? Cuius nos generosissimam & Filij eius genealogiam tradidimus vt sapientissimè, ita concordissimè: nam quòd Iosephi describimus, ita intelleximus describi Mariæ & Christi. Incepimus enim mysterium Virginis Mariæ exponere & celebrare: secretam enim Virginem dixerat Mariam Isaias, simul Matrem; quod disposuit Dei sapientia vt fieret intercedente vero matrimonio, sed virginali & sacrosancto. Ita verè nupsit diuina dispensatione ac reuelatione Maria Iosepho, cùm vouisset ipsa antea virginitatem, & simul Ioseph. Certè Hieronymi rationes, quas adducit, vt credat virginem Ioseph; eædem faciunt, vt dici possit vouisse. Ita præsens & verus fuit matrimonij consensus, verus maritus Iosephus Mariæ, verum matrimonium; quale in paradiso Adami & Euæ: sed hoc perpetua virginitate, & vtrinque confirmatũ atque nobilitatum, illud in paradiso dumtaxat ad tempus. Sponsa Maria & Ioseph semper fuerunt in suo virginitatis & virtutum paradiso, Adam & Eua non fuerunt. Quę cùm ita sint, verè traditur Mariæ genealogia, cùm Iosephi veri mariti virginalis describitur. O verè secretũ, & mysterio diuino plenũ matrimoniũ! O cæleste Sponsam! O excellentem Sponsum! Occultam voluit Christus Matris suæ virginitatem, ne illius existimatio periclitaretur, si non ex marito vulgaretur peperisse mulierem. Fuit semper Christo Matris suæ honor & decus pretiosissimum, neque voluit vlla ex parte lædi posse; vnde & illud factum est, vt maritum habere illam vellet: ita enim & calumniæ omnes abigebantur, & para-

S. Tho. 3. p. q. 28 ar. 4. *Scot. 3. d. 4. q. 2.*

parabatur testis fidelissimus & secretissimus illius virginitatis, tum comes & administer Virginis. Illud quoque contra Satanam prouidebat sapiens & potens Deus; vt mysterium incarnationis Dei Diabolo absconderetur. neque hæc causa negligenda est, quam Sancti tradunt constanter; non enim ne posset intelligere eius virginitatem prouisum est, sed vt ne intelligeret. Quod eò magis est verisimile, quòd cùm adolescentulam viro fœcundo videret matrimonio cõiungi Dæmõ, neglexit continenter obseruare rem matrimonij, vidit grauidam, credidit ex viro. Adde, imò præpone his, Dei principalem & præsentem prouidentiam. Quare planè nesciuit Satan virginitatem Mariæ, nesciuit Iosephi, nesciuit mysterium incarnationis. Nam cùm illa Dei prouidentia de ignorantia virginitatis coniuncta alia est, ne audiret Dæmon Angelum annuntiantem diuinum illud mysterium Mariæ, non respondentem Mariam, non quæ dixit postea Angelus Dei Iosepho, non quæ Elisabeth, non quæ respondit Maria: alia horum verba audiebat, hæc non audiebat. Sed quis erat animus vtriusque vbi matrimonium contrahebant, voto præsertim virginitatis Deo cùm essent consecrati? Non gerebantur hæc humano consilio sed diuino, & cœlesti reuelatione omnia; quæ faciebat vt esset vtrinque securitas virginalis matrimonij, ex fide reuelationis & verbi Dei ad eos facti: dabat enim hoc mysterium (quod ipsi nouerant) animorum certam firmitatem. Alioqui ipsi ita coniungebantur, vt futuri perpetuò virgines: quod exemplum peperit subinde in Ecclesia virginalia matrimonia; qua in re primus fuit Ioannes Euangelista; hunc sequuntur, qui ex matrimonio rato ad religionem euolant. Verùm quorsum Maria & Ioseph matrimonium contrahebant ante annuntiationem, qui poterant virginitatem tueri cælibes? Notabatur apud Hebræos, si qua mulier semen non daret in Israël; nec virginitatis in muliere ex professo fuit in lege exemplum priusquam in Maria. Fuerunt virgines viri nonnulli; sed hi excellentes, & quorũ factum dignitas personæ tuebatur: virginitatem igitur non decuit Mariam publice profiteri; sed potius velare matrimonij legitimi obtentu, & voti virginitatis protestatione: quod alioqui factũ esse creditur diuina prouidentia & reuelatione. Neque verò quicquam de ijs, quæ in illo matrimonio diuinis miraculis

Lucæ 1.

Hier. lib. 1. contra Iouin. & Ignat. in epistola ad Philipp.

erant futura, cogitabant, Deus sciebat & prouidebat. Erat tamen primaria & continens eorum oratio (sicuti piorum omnium Hebræorum) vt veniret desideratus gentibus, desiderium collium æternorum; vt dirumperentur cæli, & descenderet Deus; vt rorarent cæli desuper, & nubes pluerent iustum; vt aperiretur terra, & germinaret Saluatorem. Hæ erant in Maria eximiæ prouisiones & præparationes mirabilium, quæ in illa facturus erat Deus; præter virtutum & donorum omnium excellentias, quibus illam ornauerat omnipotens.

Agg. 2. Gen 49. Isaia 64. Isaia 45.

Dic igitur præterea, diuine Luca, quæ subsequutæ sunt laudes Mariæ. Quænam ista est, quæ ascendit? Illa, de qua (cùm apud Deum temporum plenitudo venisset, & sanctissimum beneplacitum) amplissimæ sunt in cælo laudes celebratæ, & cælestis lætitiæ ingentes gratulationes, vbi Gabriel missus ad incarnationis mysterium est à sęculis inauditum virgini inuiolatæ annuntiandum.

A Deo per Gabrielem salutata.

Quanta enim illa est gloria virginis, & dignatio, vt Deus eam tam sublimiter salutaret, tam gratiosè, tanto cum diuinitatis splendore Archangelum lectum de sua manu legatum mitteret, qui suo nomine virtutem illi demõstraret, & magnificentiam Altißimi & beneuolentiam! Sed qualis fuit beati Gabrielis salutatio, hoc est, Dei per Gabrielem? Cùm ab æternitate sua duo Pater æternus prouideri vellet, & in quibus præcipuè gauderet; Filium Christum IESVM, & eius secundùm humanitatẽ Matrem: (illum enim elegit apud se inter viros supremæ dignitatis & perfectionis, tum Matrem inter fæminas summæ) hæc igitur cùm constituisset Deus, voluit de sua benignitate hoc facere sublimium illorum operum principium, vt illud suum Mariæ communicaret gaudiũ antequam esset Mater. Ergo salutatio Archangeli illa fuit diuini gaudij significatio: Gaudeo ego infinito gaudio de Filij mei & tua electione & gratia; volo te tamen huius mei gaudij esse participem. Aue & gaude: totam enim te feci gratiosam, & gratia plenam plenitudine præstanti, & meæ diuinitatis excellẽter participem. Benedixi tibi plus quàm reliquis mulieribus omnibus. Harum rerum cælestem sensum significauit Deus Mariæ per Angelum. Quocirca fieri non potuit, vt tanta laudum magni-

tudine ne perfecta humilitas turbaretur; atque adeò gratia ipsa, quam prædicabat Angelus, operabatur sanctam illam & necessariam turbationem. Quid autem? Cur turbabatur? Nouerat Angelum esse qui loqueretur: familiaritatem cum Angelis habere consueuerat; quæ piè credimus in tam eximia sanctitate Virginis, & præclara electione. Qualis igitur illa erat turbatio? Humilitatis fuit illa turbatio ingens incrementum, & profundissimus in spiritu sensus; quæ alioqui erat eximia quædam Dei adoratio, & diuinæ maiestatis reuerentia, & sancti timoris Dei excellens operatio. Hæc cùm ita sint, quid est quod Angelus subdit: *Ne timeas* MARIA? Confirmat potiùs, quæ erat in Maria, sancti & perfecti timoris & reuerentiæ accessionem. Alium timorem ne admittas, inquit; quem habes retine; quem vt etiam augeas, rem tibi explicabo apertiùs, quò intelligas magnã fuisse causam tam eximiæ salutationis. Intellige te gratiam inuenisse apud Deum, non tantùm communem & ordinariam, sed singularem & excellentem: ecce enim faciet Deus rem illam nouam super terram, illud admirabile signum dabit: *Concipies in vtero, & paries Filium, & vocabis nomen eius*
Ierem. 31. IESVM: expones enim nomen *Emmanuel*,
Isaiæ 7. id est, *nobiscum Deus*, quod illi posuerat Deus per Isaiam: sic enim erit vobiscum Deus, vt sit vestra salus æterna, Saluator vester sempiternus. Erit hic diuina magnitudine magnus, vt qui vocabitur ab altissimo Patre altissimus Filius; is cui dixit Pater in
Psalm. 2. æternitate: *Filius meus es tu, ego hodie ge-*
Psal. 109. *nui te in splendoribus Sanctorum ante Luciferum*. Huic dabit Pater regnum sempiternum in mortales omnes, in creaturam vniuersam; quod regni Dauid (vnde ducet ortum secundùm humanitatem) promissa perpetuitas præfigurabat. Hæc cùm audisset Maria, & robur diuinum gratiæ & donorum cælestium à Deo per Angelum cùm se accepisse sentiret; credidit quidem planè ita futura omnia, vt Angelus pronuntiabat, sed tamen è sublimi laudandi Deum & glorificandi desiderio petit rationem, qua Virgo conciperet & pareret. Ita professa est se illam esse *Almam*, id est, *secretam virginem*, cuius rei mysterium ignoraret. Simul hac interrogatione diuino consilio faciebat, vt respondente Angelo eius virginitas cælesti testimonio confirmaretur. O te beatã Mariam, in qua tantam fidei lucem & robur posuit Deus! Video enim te constanter credere, quòd sis quidem conceptura & paritura Altissimi Filium absque tuæ virginitatis detrimento, quam Deo vouisti, quam habet Deus pretiosam & sacrosanctam; illius enim voluntate illam ipsi obtulisti in perpetuum sacrificium: illa tua iam non est, sed Dei; ille & vult magis quàm tu, & potest illam magis conseruare, & facere illustriorem; summo enim & à sæculis abscondito mysterio illam consecrat. En tibi, inquit Angelus, quo pacto concipies & paries Filium: Erit illud sublime & diuinum opus, non viri cuiuspiam, sed Dei, sed totius Trinitatis superbenedictæ. Eminebit verò in illo Dei amor infinitus, & Dei potentia. non enim propter vlla præcedentia merita illud fiet, sed propter Dei in mundum dilectionem, & diuinæ sapientiæ beneplacitum; & superabit hoc opus opera omnia quæ fecit, quæve facturus est Deus. Propterea producto amori diuino Spiritui sancto diuina hæc operatio attribuitur, & virtuti Altissimi Dei Filio, qui est virtus Patris. Spiritus sanctus in vno temporis momento ea omnia explebit in vtero tuo, quæ faciant fœtum rationalis animæ capacem; te veræ matris officia præstante: quod vt possis, faciet virtus Altissimi tibi obumbrans, & te diuinæ Spiritus sancti operationi attemperans, vt illo operãte tu etiam tuas matris partes obeas. Eodem autem momento consummato fœtu & creabitur rationalis anima, & corpori vnietur, & fiet diuina illa vnio duarũ naturarum in persona Filij Dei totius Trinitatis sanctissimæ operatione: quæ operatio sua proprietate dabitur superuentioni Spiritus, & diuinæ virtutis, id est, Filij Dei obumbrationi. In hac verò operatione tibi nihil erit cum diuinitate commune; solus Deus creabit animam Christi, & corpori vniet; solus Deus vniet humanitati diuinum Verbum, solus Deus faciet hominem Deum. Ita tu fies Mater hominis & simul Dei: quæ enim fueras futura mater puri hominis, si præueniente Deo vnita non fuisset diuinæ personæ singularis illa humanitas antequam esset persona in se, fies eodem momento per incarnationem Filij Dei vera Mater non hominis puri, sed hominis Dei, hoc est, diuinæ personæ in humanitate subsistentis, de gratia Dei incomparabili, & mysterio Angelis & hominibus admirabili & adorando. Audiunt hęc Angeli omnes; laudant in ex-

in excelſis diuinam miſericordiam, ſapientiam, potentiam: audit ſacra Virgo, credit, intelligit, prædicat in corde ſuo ſumma fide, profunda humilitate & admiratione.

Verùm quid eſt, beate Gabriel, quòd ſubdis, quaſi ad argumentum fidei, exemplum conceptus Eliſabeth? ſcis tu credere Mariam, nec egere confirmatione tuorum verborum. Scio, nec quæ dixi ad confirmationem propoſui, ſed ad animi eius exultationem, & Dei laudis prædicationem, ſimul voluit Deus ſua conſilia familiariter Sponſæ ſuæ communicare, vt ſolet amicis myſteria ſua nota facere. Illud etiam prouidebatur, vt caperet conſilium ſacra Virgo viſitandi Eliſabeth, ex qua viſitatione tot conſequerentur Dei ſacramenta in Ioanne, in Eliſabeth, & vt Maria in laudem diuinitatis excellentiſſimè exultaret. Et hæc quidem ita annuntiaui diuinitùs futuræ Dei Matri benedictæ. Quòd ſi in horum auditione tanta eſt animorum & fidei recreatio & ſuauitas; quid non ſentire debetis in ipſa tantarum rerum repræſentatione & diuino opere? Fecit Deus per mea verba, vt omnes Mariæ virtutes, quæ erant eximiæ, præclariſſimum acciperent incrementum; ex qua virtutum plenitudine prodijt diuinus ille conſenſus, & perfecta oblatio diuinæ Virginis præeunte fide: *Ecce*, inquit, *ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum.* Quo temporis puncto excelſa illa opera, quæ dixi, completa ſunt: *Verbum caro factum eſt*, & Deus homo; ſummum opus compleuit Deus, miſericordias ſuas & miſerationes fideles; reuelatus eſt Filius Dei, reuelabuntur filij Dei, exultantibus Angelis omnibus, & laudantibus Deum in altiſſimis: exultat vniuerſa creatura & nobilitatur aſſumpta humanitate in vnitatem diuinæ perſonæ. Quæritis, quæ eſt iſta, quæ aſcendit? Hæc eſt illa MARIA Virgo Mater Dei, Angelorum & hominum Domina, cæli terræque Regina, in qua tot mirabilia operatus eſt Deus, ſublimia, diuina, adoranda. Hæc læta ſunt, & plena cordis exultatione & iubilo in excelſis.

Ioan. 1.

De Ioſephi dubitatione, ſeu varia cogitatione.

Verùm conſequi videntur triſtia; Ioſephi dubitatio, vel cogitationum varietas de ſacroſancta Virgine. Doce nos, obſecro, fortiſſime Gabriel, quid hîc ſit myſterij. Planè magnitudo diuinæ prouidentiæ hîc laudibus eſt efferenda. Confirmatio hîc enituit virginitatis Mariæ, & zelus ingens Dei de Virginis Matris exiſtimatione. Sacrauerat Deo ſuam virginitatem voto maria, ſacrauerat Ioſeph; hic ſanctus erat vir, illa ſanctiſſima virgo, vterque vtrique erat notus & perſpectus: erant omnia in illo matrimonio plena integritate, ſanctimonia, ſpiritu, diuina luce & gratia. Ignorabat Ioſeph, quid egiſſet cum vxore Angelus, atque adeò veniſſe ad ipſam Angelum neſciebat: ſubito autem intuitu ex quadam familiari & maritali licentia ad eam ingreſſus cognouit grauidã. Sciebat Scripturas: virginem nouerat concepturam; & ſecreto quidem myſterio, id eſt, almam. Obuerſabatur illius animo Mariæ ſanctitas, & votum virginitatis; diuino inſtinctu recolebat cõtractum matrimonium; conſiderabat completas Danielis hebdomadas, ſceptrũ & regiam authoritatem de tribu Iuda videbat ablatam: cogitabat tandem eſſe illam conceptionem per miraculum factam; præſertim cùm ex ipſa rem, vt facta eſſet, audiret, contemplaretur verò eius humilitatem profundiorẽ, vultum lucem diuinam aſpirantem & maieſtatem, plenam Deo ſacrã Virginem. Quid ergo eſt, bone Angele, quòd tanto molimine Euangeliſta animi Ioſeph labores videtur deſcribere? Erat iuſtus, propterea noluit illã quaſi exemplum maleficij facere; voluit occultè dimittere. Omnia hæc diuina prouidentia conferebat in confirmationem virginitatis Mariæ: ſed ita conferebat, vt nihil permitteret in ambiguitate Ioſephi, quod Mariæ integritatis exiſtimationem læderet: nihil enim aliud toto animi diſcurſu quàm inquirebat, quid ſibi eſſet agendum in tanto rei miraculo, quod faciebat ignorantia incarnationis Filij Dei. Inuenit eam vterũ ferre de Spiritu; neque enim contrà ipſe cogitare, vel in animum ſuum inducere poterat. Eſt grauida Virgo Deo ſacrata, tã incomparabili ſanctitate Virgo eſt grauida; ex me non eſt: videntur autem in ipſam conuenire tam multa Prophetarum oracula. Quid ſi hæc facta eſſet Mater Meſſiæ & Dei noſtri? hoc ego neſcio, ſed habeo huius rei diuinas coniecturas multas & magnas: in contrarium abducere animum nulla ratione poſſum; ſancta eſt Maria, diuina Virgo eſt. Cùm hæc animo verſaret, è rei nouitate & magnitudine æſtuans; eius virtus, & iuſtitia, & ſan-

Aug. 14. Serm. de Natiu. Domini.

ctitas faciebat,vt boni potiùs omnia consuleret quàm mali,& ad secura consilia spectaret. Iam primùm,nihil prorsus est,quòd eam vel accusem, vel quauis ratione in discrimen illam sanctæ existimationis adducam : nec tamen audeo (propter ipsius sanctitatem & virtutis gloriam , vel propter meas coniecturas, quòd à Spiritu sancto sit grauida, & facta Mater Dei) celebrare solemnes cum ipsa nuptias: vnde consequeretur,quòd ego cum illa essem habitaturus;virgo quidem cum Virgine,sed ita tamen habitaturus vt cum vxore, illam habiturus vt subditam, atque in alijs rebus obsequentem. Hæc verò sunt,quæ non patitur meus pudor, & coram tanta maiestate & gloria necessaria animi mei humilitas,& erga ipsam reuerentia. Non potest mea abiectio atque indignitas esse cum tam excellenti dignitate,& cum tam diuino splendore:optimum erit factu , si eam dimittam ; sed occultè. Verùm hoc fieri non poterit, nisi eam publicè ducam ,& domum ad me accipiam , & nuptiæ solita solemnitate celebrentur: ita enim celabitur eius conceptio sacrosancta; postea autem inueniam aliquam rationem, qua illam dimittam , nec cum illa habitem. At verò in hoc ipso sentio difficultatem ; indignus planè sum, qui etiam cum illa celebrem nuptias;virginales quidem , sed nuptias tamen. Tum illud me mouet ; quam rationem inueniam , qua illam possim probabiliter postea dimittere. Denique eò res euasit in mentis eius ratiocinatione,vt timeret accipere;& eò magis,quòd difficulter rationem inueniret,qua illam à se dimitteret & separaret; cum qua tamen esse , præsertim vt maritum, etsi virginalem, non patiebatur eius sancta humilitas & virtus. Hæc cùm videret Pater Deus,affuit viro sancto adiutor in opportunitatibus, in tribulatione ; aufert ab eius animo omnem perplexitatem , replet eius mentem suaui splendore incarnationis Filij sui,& per me illi exponit totius rei mysterium : vnde diuinitus datum est testimonium Matris Dei Mariæ intemeratæ & perpetuæ virginitati, non modò contra hæreticum Heluidium, sed etiam contra eos qui sacrilego ore ante illum in perpetuitatem virginitatis Matris Dei erant blasphematuri. Id verò fuit non impiarum solùm mentium , sed perditè intemperantium;igitur si tu maritus fuisses Mariæ, ab ea non abstinuisses. At antequam ad eam accederes, te dedisset præcipitem Deus in pro-

Diuinum testimonium virginitatis Mariæ.

funditatem infimam inferni,donec solueres vltimum quadrantem tuorum omnium maleficiorum in æternum. Hæc igitur est, quæ ascendit : quam Deus tanta gloria est dignatus,vt non solùm Virginem Matrem Filij sui esse vellet & faceret; sed etiam tanto honore prosequeretur , vt eius virginitatis integritatem perpetuam,nō fortissimo solùm Ioseph mariti testimonio confirmaret , sed simul angelico,& diuino : vt & Creator ipse , & creatura vtraque,spiritualis & corporalis, tantum mysterium sua testificatione corroboraret. Contigit autem illa Iosephi ambiguitas eodem incarnationis die ; subsecuta verò nocte visitaui ego illum (quod erat coniunctū cum mea ad Virginem legatione) & edixi , domum ad se vt duceret cælestem Sponsam, Deo fœtam; celebraret solemni ritu nuptias. Iis verò diebus consilium suum viro suo exposuit illa , & desiderium,quod per me acceperat , visendi cognatam Elisabeth senem & sterilem,sed diuina dispensatione è Zacharia marito sene grauidam. Ita debitam reuerentiam coniugi Iosepho delatum iri , & comitem se habituram itineris & adiutorem , ac futurum vt eius virginitatis & pudoris existimationi pleniùs consuleretur. En autem excipit te Lucæ Euangelica lux, è qua iam ego te incepi docere. Gratias tibi ago te dignas magnanime Gabriel. Euge beate Luca , tibi datum à Deo est , vt plura de Maria prædicares quàm alij Euangelistæ; quod in magna est parte laudis tui Euangelij ponendum. Ergo aliquid nobis adde ad ea, quæ te docente in alijs meditationibus perstrinximus.

Matt. 1.

Beatissimæ Virginis encomia ex mysterij Visitationis meditatione.

Nullus est finis,Fratres , præconiorum cælestis Virginis. Vobis est rursus eius Visitatio læto & deuoto spiritu meditanda, lætitiam viuidam & suauem in corde ex contemplatione incarnationis Verbi Dei retinentibus : quæ gratia maiorem vobis excitet deuotionem,& desiderium illa mysteria percipiendi, quæ in visitatione Elisabeth fecit Dominus. Concipiat igitur animus vester sensum spiritualem iurisiurandi, quod à diebus sęculi iurauerat Deus daturum se vobis, vt sine timore de manu inimicorum liberati seruiretis illi in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus vestris. Ita cùm facti fueritis Elisabeth, exulta-

Luca 1.

exultabit in vobis Ioannes, id est, gratia diuina, & augebit in corde vestro Deus spiritum suum, & os replebit sublimibus Matris Dei Mariæ encomijs. Aderit vobis quasi gestans in vtero Virgo sacrosancta; admirabimini in iubilo cordis vestri, & laudabitis præsentiam Filij Dei & Virginis. Ex profunda verò humilitate magnanimiter in exclamatione exultationis & admirationis spiritus in Deo benedicet anima vestra Matri, benedicet fructui ventris eius, & omnia quæ in vobis sunt benedicent & laudabunt nomen sanctum Dei. Audietis cæleste Matris Dei canticum, cuius spiritualis intelligentia faciet (dante Christo, iuuante Matre) vt magnificet anima vestra Dominum, & exultet spiritus vester in Deo salutari vestro & mortalium omnium. Adhæc videbitis in Ioannis nomen & significatam gratiam cõsentire Elisabeth, tum Zachariam, hoc est, Dei iusiurandum, & Dei memoriam ad illud adimplendum. Considerabitis cognatorum & vicinorum congratulationes, cum his vos coniungetis animo & deuotione; simul dicetis cum omnibus vicinis & montanis Iudæis admiratione ducti & timore: Quisnam hic, iam non erit, sed fuit & est? quàm sublimis apud Deum hic est, quo maior inter natos mulierum nemo surrexit! Audietis diuinum & suaue canticum Zachariæ Spiritu sancto repleti, cùm prædicat diuinitus vniuersum Christi œconomiæ mysterium, visitationem mortalium & redemptionem; harum rerum firmitatem & robur cùm celebrat, & securitatem, per natum ex semine Dauid Christum; horum mysteriorum vt affert testimonium ex omnibus Dei Prophetis ab initio sęculorum temporalium. Deinde gustum lætum accipietis & efficacem, vbi excellentiam fructus horum mysteriorum corde percipietis: & dirigetur iter vestrum in via pacis Christi & Dei.

Ex mysterij Natiuitatis Christi contemplatione.

Porrò autem hæc animorum vestrorum exultatio Bethlehem vos ducet, quam agnoscetis cęlestis panis & diuinæ nutritionis factam domum: contemplabimini, atque adorabitis cum Maria, cum Ioseph, cum pastoribus, cum multitudine cælestis militiæ non solùm Regem sęculorum, sed panem simul Angelorum, & manna de cælo & viuum & verum, quod Deus dedit mundo sine comparatione quàm illud Moysis præstantius. Insinuabit se vobis illius cælestis virtus, suauitas, refectio. Adorabitis quidem ipsam Bethlehem propter illum panem, sed simul domum aduertetis esse non solùm panis, sed gladij & belli. Natum esse in ea gigantem illum, exultantem in magnitudine virtutis suæ ad currendam viam potentissimi belli, & prę- liorum cõtra Satanam, Mundum, Carnem, Mortem, Infernum. In mundum venisse fortiorem illum armatum, qui cum Satana dimicaret, illum vinceret, eius arma & spolia auferret. Quæ meditatio excitabit & armabit vos, vt ipsi cum vestro robustiore contra diabolum depugnetis, & illum sub pedibus vestris conteratis velociter. Sumetis enim ex Bethlehem robur & arma. Verùm & illud considerabitis, esse Bethlehem *Ephrata*, id est, *vbertatem frugiferam & crescentem*; & erigemini in spem viuam & veram diuinæ in cordibus vestris nutritionis, & donorum spiritualium vbertatem ex hac Ephrata sentietis; atque superiorum obliti ad anteriora continenter extendemini, & diuinæ operationis incrementa sumetis, & vestræ cooperationis adhibebitis. Hanc verò vbertatem deriuari in vos percipietis per robur illius panis, per arma iustitiæ à dextris & à sinistris, contra omne quod Deo & eius gratiæ aduersatur. Quòd si tanta exstat suauitas, tantus prouentus cęlestium fructuum ex meditatione Bethlehem & eius significatione, quid non sperandum ex illius meditatione, propter quam celebratur hæc Bethlehem? nam hæc iucunda est Bethlehem & fructuosa propter aliam Bethlehem, quæ vobis dedit illum panem, illa arma, etiam frugum exundantiam, ex qua nata est salus mundi æterna, Christus Dominus & Deus noster. Hæc est, quæ veriùs dat vobis panem Angelorum, hæc quæ arma cælestia, quæ diuinam fœcunditatẽ. Quid enim est boni, quod à Christo non accipiatis (modò velitis) & per Christum? Hunc dat hæc sancta & diuina Mater; quare omnia bona cum illo. Iam verò hinc sentimus, Fratres, incitari nos ad sublimioris Bethlehem meditationem, à Bethlehem Matris ad Filij: hic enim tandem est Bethlehem, propter quam & prima & secunda celebratur; ille est vera domus, vbi habitat plenitudo diuinitatis corporaliter, lumen infinitum, salus sempiterna, vbi panis vitæ, arma cælestia, abundantia bonorum

Marginalia: Lucæ 2. — Psal. 18. — Lucæ 11. — Phil. 3. — Colos. 1.

norum omnium immensa. Hæc domus est nostra, domus refugij, domus refrigerij, & salutis, & vitæ æternæ. Incomparabilia sunt Bethlehem mysteria; & tamen hæc sunt omnia in tua gloria & laude, sacrosancta Bethlehem Maria.

Ex adoratione Pastorum.

Dum adhuc in Bethlehem sumus, ecce veniunt pastores Ephratæi, quos deducit qui apparuerat illis Angelus ad trinam Bethlehem, ad Ciuitatem, ad Mariam, ad Christū. Coniunguntur pastorum Tutelares Angeli; militia cęlestis exercitus è cælo lætis votis prosequitur. Quid vos mouit pastores? Angelus. Sed quis potissimùm? Magni consilij Angelus, Saluator noster, qui est Christus Dominus: ad hanc diuinam Bethlehem festinamus adorandam, tum ad eius Matrem cælestem puerperam sua item adoratione & obseruantia prosequendam. Auemus etiam videre sanctificatam ciuitatem nostram, in qua sanctitas infinita nasci dignata est, & suo item honore afficere atque adorare. O splendidissimum infantem! In te, parue puer, agnoscimus quæ audiuimus ab Angelo omnia, quæ suis laudibus & melodia glorificarunt innumerabiles Angeli. O Matrem diuinam, & omni admiratione & creata laude superiorem! Tu peperisti nobis hodie Saluatorem mundi, tu Christum Dominum, Filium Dei, Patri cęlesti consubstantialem & coęternum, qui creauit cælum & terram; qui è cunis, quæ creauit, gubernat & regit. Gaudeamus, Fratres, Mariam Virginem Matrem Dei laudat diuinitùs simplicitas, humilitas prædicat, exaltat pastoralis cura: excitemur nos ad eiusdem Encomia celebranda ex cordis nostri simplicitate, tum ex cura & solicitudine nostri gregis, id est, nostrarum potentiarum & actionū. Perge Luca sancte, oramus te. Quid? illa non fuit excellens Mariæ Dei Genitricis laus? De nullo enim dicitur, quòd conseruaret omnia verba, & conferret in corde suo; de *Luca 2.* hac dicitur: & primùm proponitur post pastores; idem significatur duodecimo anno. Illic complexus sum omnia verba, quę de Iesv dicebantur ad præsentationem vsque; omnia item gesta, quæ ad Christum attinebant; duodecimo autem anno reliqua omnia, omnis etiam Christi ætatis; nam in verbis intelliguntur etiam gesta ex hebraismo. Ergo conseruabat beata Virgo omnia quæ de Christo erant. Sed vbi? Apud se, in corde suo. Ibi enim in mentis exultatione dicebat: *Secretū meum mihi*, secretum consilium Dei mihi: *dilectus meus mihi, & ego illi*. Neque verò alijs communicabat, nisi forsitan Sponso, qui etiam erat mysteriorum particeps: conseruabat verò, vt vtiliter suo tempore posset pios docere. Mysteria enim de Christi incarnatione & deitate, virginitate Mariæ, & huiusmodi, non euulgabantur passim ante eius miracula, & resurrectionem, & ascensionem, & Spiritus sancti missionem: eorum pręcipua erat secretaria Dei Mater Maria. Neque tantùm conseruabat fideli memoria & spiritu, sed ea simul conferebat in corde suo; quod est excellens Virginis Matris Dei priuilegium. Quid enim est cor, nisi spiritualis sensus, & mens in Deum erecta? Quid cor? Mens quæ speculatur, & ostendit fontem & principium eorum quæ speculamur, quod est Deus. Hac igitur vi, & altiori quidem quàm nos capimus, conferebat in corde Maria. Sed quid conferebat? Noua cum veteribus, ex thesauro quem à Filio nacta erat: reuelationes scilicet, quas ipsa acceperat, quæ verba audierat, quæ gesta obseruauerat, ea cum veteris Scripturę mysterijs & prophetijs conferebat inuicem, & ad Deum referebat, ad Deum per ea leuabatur denique perfectam meditationem de omnibus in corde suo exercebat, & sublimi contemplatione fruebatur. O beatissimam Virginem! O eximiam sacrosanctæ Virginis dignitatem!

Luca 2. *Isaia 24.* *Cant. 2.* *Gregor. 1. Reg. 9.* *Orig. in 2. cap. Matt. tract. 23.*

Ex Circumcisionis mysterio.

At enim reuocant nos à gaudio nostro lachrymæ Christi. En circumciditur, abscinditur caro infantis Dei; luget Mater, plorat Ioseph. Lugeamus & nos, quæ illi lugebant; non solùm vulneris Christi dolorem, sed ea propter quæ illud Christus patiebatur. Hinc tamen ad Angelos, qui ad circumcisionem Dei conuenerant, animum aduertamus; qui per virginalia Matris ministeria Filium Dei demulcebant ac solabantur. Contemplemur item aliud ministerium, quod gessit Virgo sacrosancta: indicauit enim, quo nomine esset Filius suus nuncupandus; Iesvs, inquit, est nomen eius, confirmat idem Ioseph; vterque enim ab Angelo ita audierat: ita de Matre etiam Isaias fuerat vaticinatus. Hoc excellens

Luca 2. *Luca 1. Matt. 1. Isaia 7.*

cellens fuit Virginis Dei Matris ministerium, vt per ipsam nomen Filio Dei & suo poneretur quod est super omne nomen, in quo oportet omnes homines saluos fieri: quod ministerium Iosepho item fuit communicatum propter mysterium matrimonij, & secretum magnum incarnationis Dei; putabatur enim Iosephi filius, qui tamen erat Dei.

Phil. 2.

Ex stellæ apparitione, & pueri IESV lactatione.

Augentur Dei in Mariam beneficia, & præstantia eius singularis amplificatur. Nata erat stella Magis in Oriente è præsepio, Mariæ verò in spiritu & contemplatione ad præsepium; accedebat ad alia dona cælestis huius stellæ lux. erat intenta ad infantis Dei curationem & lactationem, sugebat Deus ex ipsius vbere lac, vnde eius substantia humana cresceret; sugebat ipsa ex infante diuinum lac, quo in spiritu cresceret & donis cælestibus. Intellexit deinde, quæ gesta erant Ierosolymis ad Regum aduentum. Erat quidem in magna sublimium rerum contemplatione; sed tamen simul illam incepit solicitare metus ab Herode, periculum Filij; quæ tamen in summa cordis tranquillitate, sublimi quadam de diuinitatis prouidentia, fides ac meditatio dulciter abigebat.

Ex Magorum adoratione.

Matt. 2.

Veniunt Magi, adorant quidem puerum plena ac diuina adoratione, munerantur mysticis oblationibus; solius enim erant hæc pueri, & ad Regem Deum moriturum pro mortalibus deferebantur: sed faciebat eius adorationis maiestas, vt sua in Reginam Matrem adoratio deriuaretur, atque à Magis offerretur. Quid enim? Venerabatur Matrem infans ex illo mysterio, & illi gratulabatur; & Magi nihil horum sentiebant? nihil post Filium de Matre cogitabát? nullo honore censebant prosequendam tanti Filij Matrem? Et quod tu præstares matri Regis humani, illi non facerent in Matre Dei omnipotentis? Magnificarunt ergo Filium Magi & adorauerunt; suo item honore venerati sunt, & adoratione, Matrem: in quo officio damnarunt hæreticorum superbas & inanes arrogantias & impietates. Magna hæc laus peruenit à Magis in Mariam.

Ex Mariæ largitate in pauperes.

Num illud non magnum similiter in laudibus Mariæ locum obtinet, quòd, cùm aurum obtulissent singuli Reges principali & regia munificentia, illud tamen non seruauit Maria, non Ioseph, sed statim abscedentibus Magis in pauperes distribuerunt? Itaque vigintiseptem diebus verè ad suam paupertatem erant reducti, & pauperum oblationem templo in purificatione obtulerunt. Qua in re & amorem paupertatis, & generosam liberalitatem, & in proximum singularem charitatem Deo consecrarunt. Neque enim pati potuit Virginis sanctissimæ benignitas & misericordia, videre tantam pauperum multitudinem quæ ad censum conuenerat, & suæ tribus pauperum, afflictari rerum necessariarum inopia; & se esse opulentam, nec illis subuenire. Vnde factum est, vt expletis diebus purgationis Deo oblati duo turtures vel pulli columbarum pretiosius sacrificium Deo facerent, quo suam paupertatem & Deo repræsentabant, & Filij assumptam profitebantur.

Ex mysterio Purificationis & Oblationis in templo.

Sed assequi quis possit, quæ beata Mater Virgo, vbi pro se sacrificium, vbi pro Filio redemptionis pretium offerebatur, in animo & corde meditaretur? Quanta Dei laude exsultabat! quæ sacrificia Filio ipsa, quod redemptionis pretium Filius Patri offerebat! quàm sublimi intelligentia contemplabatur, quæ à Simeone iusto & timorato viro gerebantur, quæ dicebantur! Illud autem verbum, *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius*, quanta mentis attentione audiuit! quáto sensu spiritus & cordis percepit! quanta animi promptitudine ad illum doloris gladium recipiendum sese obtulit! Frequés quidem erat eius meditatio de passione & morte Filij sui, recens etiam ex oblatione Magorum, vbi myrrham vidit offerri; sed commemoratio Simeonis rem quasi ob eius oculos posuit, & gladium eumdem, quem erat passura, quasi præsentem eius cordi infixit. Intelligebat enim diuinus Mariæ spiritus, quam erat contradictionem præcipuam passurus Christus, fore passionem & crucem, eamque vt ad

Luc. 2.

vt ad matrem ad se pertinere, & vehementissimum dolorem sibi esse allaturam. Quare acri verbo & efficaci illum doloris sensum expressit Euangelista, non leui, & quasi obiter. Neque enim potest pia mens ferre, quòd dubitasse dicatur Maria de Filij mysterijs vel leuissimè, vbi vidit illum crucifigi. quod etiamsi quidam ex veteribus dixit; dici tamen ex Augustino nec debet, nec potest. Fuit perpetuò in fide Filij constantissima Mater: sensit dolores passionis & crucis Filij vt acerbissimè, ita patientissimè atque fortissimè. Equidem, sicubi lego in fide dubitasse Mariam, videre videor extinctã tunc Christi Ecclesiam fuisse, nusquam integritatem Ecclesiæ constitisse, nusquam extitisse eius mysticũ corpus. Nã si amisit fidem Maria, quis dicere potest alios retinuisse? Euge fidelissima Maria, summũ fuit in te collatum Filij beneficium, sublimis laus, vt cùm continenter senserit Christus gladium suarum contradictionum & futuræ crucis, similiter tu atque ille senseris.

Ex vicissitudine rerum, gaudij, mœroris, &c.

At video te, Virgo diuina, varijs rerum vicissitudinibus excipi; gaudio nunc, nunc mœrore de Filio. Mirificum fuit tuum gaudium de illius natiuitate, de pastoribus, de Angelorum frequentia; successit tamen dolor de circumcisione: hunc leniuit aduentus Regum, adoratio, & muneratio; verùm non caruit ne hæc quidem lætitia sua solicitudine, propter nefaria Herodis consilia. Leuata tamen es in spem viuam & veram de Filij prouidentia: itaque constantissimo spiritu ad templum vigesimo septimo die venisti palàm, & legis ceremonias soléni & publico ritu obiuisti cum animi tui eximia exultatione magnanimiter. Et tamen denuo conterreris de fuga in Ægyptum; quasi securitatem illam eò dumtaxat attinere intelligeres, donec offerretur in templum puer, & tu ipsa legem purificationis seruares; dein timendum esse, quærendas latebras, esse fugiendum, & longè quidem in alienam regionem & regnum. Hac verò in re aliam succedere videbas diuinitatis prouidentiæ rationem, vt per fugam humanitatem Filij sui significaret Deus, & faceret potentem in infirmitate, & in periculo securum. Referebat autem sapiens Virgo hanc rerum vicissitudinem ad Filij mysteriorum œconomiam; modò enim celebrabatur eius diuinitas, modò eius humanitas demonstrabatur: fuga humanitatẽ indicabat, & circumcisio, & oblatio in templum: prouidentia & securitas ab atrocitate Herodis, Angeli, pastores, Reges diuinitatem; natiuitas vtramque. Modus enim nascendi inuiolata Matris virginitate, conseruata integritate, diuinitatem prædicabat; natiuitas verò ipsa per se ex muliere hominem ostendit. Cæterùm fugit in Ægyptum Ioseph & Maria, & Christus ascẽdens super leuem & immunem omni peccato virgineam nubem. Si non corruerunt tunc omnia Aegypti simulacra, certè conturbata sunt omnia dæmonia Aegypti ingrediente Domino in Aegyptum. Nam verisimile est obseruasse Dæmonem, quid rerum circa recèns natum infantem ageretur; quem etiamsi Deum esse non nouerat, timebat tamen vehementer ex signis quæ de illo videbat. Propterea, cùm Herodem ad illius necem incitasset, ac etiam principes Iudæorum, & sentiret nihil in illum permitti, anxiè sequebatur in Aegyptum; illo contentus interim, quòd crederet, qui fugeret, eum hominem esse, Deum non esse. *Isaia 19.*

Ex peregrinatione in Ægyptum.

Cæterùm quantà in hac peregrinatione elucet Virginis & dignitas & laus! Portat ipsa puerum Deum, ipsa sinu fouet, suo ipsa lacte nutrit primùm, deinde ablactat; manibus suis operatur, vnde vel ipsa sufficiat nutriendo Filio, vel illum ablactatum puerilibus cibis sustentet: subseruit & iuuat suis operis Sponsus sacer. Generosè fert Maria paupertatem, fert item Ioseph lætè; habitant humiliter; cibis, vestibus, cultu vtuntur tenuibus. Contemplabantur tamẽ continenter thesaurum, quem habebant in Christo; hinc erant illis omnia dulcia, omnia excelsa, omnia diuina. Vt enim Christus gerebat simul in vnitate diuinæ personæ humanitatem & carnis imbecillitatem; ita & Ioseph, & præsertim Maria, illud mysterium summum hinc profunda rerum externarum pauperie, illinc sublimi rerum diuinarum contemplatione adorabant. Erat paradisus Dei illa peregrinatio. Nam quid amœnum magis, quid magis suaue Mariæ euenire potuit, quàm vt subinde ex suis vberibus & pectore lac sugeret Filius Dei & suus? Quid illi in maioribus delicijs esse, quàm

quàm vt Deo ablactato ipsa pararet, ipsa offerret cibum? quàm vt videret in spiritu Angelos illũ obseruantes, illi subseruientes, illum adorantes; nonnumquã etiam in corpore assumpto vt æquales pueros illi colludentes; quod pia nõ refugit meditatio? Et hæc quidẽ peregrinatio gratissima Mariæ Virgini fuit, & omni animi & spiritus oblectatione plena.

Ex reditu ex Ægypto, & habitatione in Nazareth.

At enim, en tibi ex Aegypto in terrã Israël euocatur ab Angelo. Hic lætus quidem fuit nuntius; sed ita tamen, vt eum nõ multò pòst timor exceperit ab Herodis filio Archelao: quę solicitudo fecit, vt in Galileam Nazareth ad domunculam Ioseph & Mariæ discederent. Et ipsi quidem videntur fuisse habitaturi in Bethlehem, propter natiuitatis Christi memoriam & deuotionem, & circumcisionis, & Regum Magorum adorationis; vnde etiam facilè & frequenter Ierosolymam possent commeare ad templum: sed latere volebat IESVS, & longè à principali Iudæorum frequentia & celebritate & Archelao habitare. Erat alioqui iucundissima illa Nazareth habitatio, & plena diuinis mysterijs: ibi fuerat Virgo cælestis concepta & nata, ibi nutrita, donec templo pręsentaretur; ibi, cùm redijsset, desponsata Iosepho matrimonio virginali; ibi salutata ab Angelo diuinitùs; ibi Filium Dei vtero conceperat superueniente Spiritu sancto, obumbrante Altissimi virtute: sciebat nomẽ vrbis sanctæ diuinæ proli Christo conuenire; quocirca fuit illinc Dei prouidentiæ, hinc excellentis etiam consolationis, quòd in Nazareth habitaret Virgo sacrosancta cum Filio & Iosepho.

Ex ascensu in templum, & Filij amissione per triduum.

Fuit autem habitatio Virginis in Nazareth cum IESV à reditu ex Aegypto vsq; ad Christi baptismum, quod tempus fuisse creditur vigintiquatuor annorum. Cum Ioseph etiam fuisse creditur donec ad virilem ætatem venisset Christus, & egere non videretur officijs & subsidijs Iosephi Mater. Neque verò hoc tempore rerum vicissitudines non est experta Virgo Mater: illam in primis vbi anno duodecimo vitæ suæ Christus remansit solus in Ierusalem. (Lucæ 2.) Versabatur in suo perenni paradiso Virgo sancta, & animi incomparabili consolatione & suauitate ante illud tempus: ascendebat ad templum singulis annis ad solemnem diem Paschæ: Filiũ à se numquam separabat, in illius erat sublimi contemplatione, eius fruebatur conspectu diuino, animi illustrationes multas & magnas ab ipso identidem accipiebat: ex templo illo materiali & perituro leuabatur eius mens ad templum, quod erat eius Filius, in quo habitabat plenitudo diuinitatis corporaliter. at verò omnia hæc anno duodecimo respersa fuerunt amaritudine, vbi illum amisit sancta Virgo. Vbi es vita cordis mei? neque enim ad Patrem adscendisti; semper enim in eius sinu es. Scio completurum esse te tuum vitæ huius mortalis cursum, & voluntatem atque mandatum quod à Patre accepisti impleturum: vbi, vbi tamen nunc es? Deus es omnipotens, & Patris voluntatem absque vlla dubitatione obis: sed tamen eò magis mihi est dolendum, quòd tecũ non sim, quòd te reliquerim, quòd oculos à te auerterim. Illud tamen me solatur: certò enim mihi persuadeo, diuino mysterio & prouidentia tuam à nobis absentiam hanc esse factam. Dolebat beata Virgo, & vehementer dolebat; sed ita tamen, vt indubitata spe, constantique patientia consolaretur suum dolorem, & meritum cordis non solùm non imminuebat, sed augebat; vt Sanctis solent esse fructuosæ desolationes, & spiritualis vtilitatis plenæ. Non est passus bonus puer IESVS longiorem Matris mœrorem esse & solicitudinem, sed iuxta doloris magnitudinem vberiori eam lætificauit consolatione & gaudio. Non solùm autem Filium inuenit, sed gloriosissimè cum Doctoribus disserentem summa cum omnium admiratione reperit. Cæterùm quod hanc Mariæ Virginis videri poterat spiritus exultationem diminuere, vbi audit à Filio: *Quid est quòd me quærebatis? nesciebatis, quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* tantum abest vt imminueret, vt auxerit etiam. Quæ enim verba dixit IESVS, ad vtrumque ferebantur, Mariam & Ioseph; sed non similiter, non æqualiter: sed ad Mariam longè sublimiùs, vt erat eius spiritus longè excellentioribus donis ornatus quàm Iosephi. Nam de Maria quæ in Sacris litteris pręducantur, è singulari priuilegio prædicantur. Quo fit, vt, *Quid est quod me quærebatis*, Matri cùm diceret IESVS, excel-

excelſam aperuerit quandam diuinitatis cum Matre præſentiam, qua totam eius animam, ſpiritum, mentem ineffabili in ſe vnione poſſidebat. Hanc vnionem habuit cum ipſa Deus etiam cùm Filium quærebat; & myſterio factum eſt, vt ea ad ſenſum non pertingeret, quaſi per illam deſolationem incrementum acciperet. In qua ſpiritus leuatione intellexit beata Virgo vnam eſſe Filij & Patris æterni voluntatem, humanam autem Filio cum diuina liberè quidem, neceſſariò tamen eſſe coniunctam; datum autem eſſe myſterio ſuæ in terris œconomiæ, vt Matrem ipſe relinqueret, quò ſe Patrem oſtenderet habere, propter quem parentes ſint relinquẽdi. Significatũ prẽterea eſt planè per mortẽ ſe illam relicturũ; ſic impleri debere Patris mandatum, quod acceperat de mortalium redemptione. Mater autem tanto huic myſterio ſubſeruiebat, dum quæreret, dum dolenter quæreret, dum diceret: *Fili, quid feciſti nobis ſic?* Hæc verò, & quæ gerebantur omnia, pio corde, & ſublimi ſpiritu recipiebat & conſeruabat, ac de ijs diuinè meditabatur Virgo ſacroſancta; repleuerat eam Filius Dei cæleſti luce & gaudio. Cæterùm oſtendit ſanctus puer ſe futurum in Matris obedientia, illi ſubditum, tum etiã Ioſepho; ſat temporis reſtare antequam denuò eſſet ipſi Mater relinquenda; interim nihil eſſe verendum quòd eam relinqueret. Ita lætitia & diuino ſpiritu pleni, laudantes Deum & puerum IESVM, Nazareth in Galilæam ſunt reuerſi.

Ex Filij ſubiectione, colloquijs, & vita vſque ad trigeſimum annum.

Nec his ſeptemdecim annis, qui ad trigeſimum vſque eius annum interceſſerunt, quicquam de Chriſto ſcriptum eſt, niſi quòd erat ſubditus illis. Viuebat quaſi priuatus ſub Matre, ſub patre putatiuo; illis in rebus omnibus obſequi & ſubſeruire, in externis & domeſticis functionibus, Ioſephum etiam iuuare in ſuo artificio. Quid putamus non ſenſiſſe conſolationis Virginem Matrem, vbi videret obeuntem operas humiles Filium Dei? factum famulum ſuum & Ioſephi? quòd tanta diligentia, ſtudio, & induſtria, tam conſummate omnia ſua officia obire, tam alacriter operas explere IESVM videret? Nónne rurſum Nazareth facta tunc eſt deliciarum cæleſtium paradiſus, vt Aegyptus, & pluſquam Aegyptus fuerat? quo paradiſo fruebatur item Ioſeph, ſed excellentiùs multò Maria Virgo Dei Mater. Quis porrò mente conſequi poſſet vel cogitatione, & digna animi deuotione adorare, quæ erant diuina colloquia inter Filium & Matrẽ illis ſeptemdecim annis? quàm eximia dona Filius Matri gratificabatur? quoties Mater Filium de rebus diuinis ſecretò interrogabat? quoties inter eos ſermo fuit de tota carnis Chriſti diſpenſatione, de paſſione, cruce, & morte; de reſurrectione & ad cælos aſcenſione; de miſſione Spiritus ſancti paracleti, de mundi gubernatione, de iudicio vniuerſali, de gloria paradiſi ſempiterna? Quę omnia & conſeruabat in corde beata Virgo, neque euulgabat; & in corde ſuo ſummo cũ ſpiritus ſui ſenſu & deuotione conferebat. Sunt hîc plurima, quæ meditari in conſuetudine tam ſublimi, tam diuina poſſimus; ex quibus innumerabilia priuilegia intelligamus profecta à Filio IESV in Matrem, à Patre Deo in Sponſam. Vbi illud etiam contemplabimur, miſta fuiſſe omnia ſuis viciſſitudinibus gaudij & mœroris. nam vt audiebat de laboribus, & doloribus, & paſſionibus Filij futuris; ita de eius gloria, de merito, de triumpho. Sed illud iucundum eſt meditari, de Filij obſequijs vt ſancta Virgo laborabat & ſimul gaudebat; illud propter IESV defatigationem, hoc propter eius in obeundis illis laboribus & ſeruitijs gloriam, & ſingulare meritum. Eo igitur tempore tranquilla omnia, omnia quietis & ſanctæ pacis plena.

Ex Chriſti baptiſmate, ieiunio, tentatione.

At vbi venit tempus baptiſmatis IESV, & per illud datum eſt initium Baptiſmatis Sacramento, & ianuæ Sacramentorum, deſcendit autem Spiritus ſanctus ſicut colum- *Matt. 3.*
ba, & venit ſuper IESVM, & audita vox eſt de cælis dicens; *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui*; Euangelium Chriſti tunc conſecratum fuiſſe à Deo intelligimus, & principium pręedicationis Euangelicę factum. Ibi verò facies rerum mutata; ibi rurſum Matrem reliquit IESVS, ſecedit ad acre & diu- *Matt. 4.*
turnum ieiunium: ibi exerceri cœpit beatiſſima Virgo e laboribus, è periculis Filij continua ſolicitudine & anxietate. Verùm pacatus

fuit

fuit primus annus satis,nisi quòd à Satana est appetitus IESVS trina tentatione; sed sciebat illum nocere non posse Filio. Accepit tamen ex ieiunio IESV singularem animi consolationem Virgo sancta, dum ille voluit cibum sibi offerri per Angelos à Matre paratum; quod piè meditamur. Gaudebat porrò Virgo pia, quòd Filium videbat iam non latere, sed fieri incipere eius nomen & gesta celebria;animos hominum ad sequendum Christũ commoueri, Ioannem esse totum in IESV prædicatione & laude,parari omnium animos ad pietatẽ. Hęc fuerunt Euangelij primordia trigesimo anno Christi: quo tempore Discipulos quidem habuit, sed non firmos adhuc, non plenè addictos; sed piè tantùm familiares.

Ex miraculo ad Cana Galilææ.

Ioan. 2. Ventum est ad Cana Galilææ: ibi iam incipit fieri inclytus Filius Marię,edito miraculo; ibi confirmatur Discipulorum in ipsum fides & pietas. At Maria, ex charitate in sororem & nepotem Ioannem, solicita interim est, ne in confusionem veniant deficiente vino: hoc insinuat Filio; *Vinum non habent*: nec ampliùs dicendum sciebat,nec opus esse Filio Deo. Oratio Mariæ hæc fuit ad IESVM & pia & efficax. Quid autem respõdit Christus? Duo. *Quid mihi & tibi est mulier?* Et: *Nõdũ venit hora mea.* Primùm fuit Matri optatissimum atque gratissimum, vt audiret ex ore Filij professionem acrem & claram suæ diuinitatis; vnde exstabat summa Virginis Matris gloria, & animi incomparabilis exultatio. Sũ quidem Filius tuus, quod Discipuli sciunt,norunt alij;sed nõ omnes, quòd Patrẽ non habeam inter homines vllum, sed in cælo Deum omnipotentem, qui me & ab æterno generauit & generat: hic est mihi verus & vnicus Pater, & ipsi ego vnicus Filius. Altero verbo suam humanitatẽ futuræ mortis significatione asseruit, & Matris animũ perstrinxit. Quæ cùm ita sint, miraculum quod ex me oras faciam quidem, sed volo intelligant omnes,non inde me illud facturum, quod ex te accepi,non vnde sum Filius tuus; sed ex eo quod accepi à Patre, quod maius est omnibus: hæc est vna substantia mihi communis cum Patre & Spiritu sancto:sum enim Patri meo consubstantialis. Quid potuit ad laudem sacrosanctæ Virginis excellentius dici, vel honorificentius prædicari? Quámnam arbitramur inde prouenisse in Mariam mentis illustrationem, & cordis suauitatem? Ergo voluit Christus miracula, quæ erat innumerabilia editurus,suæ esse diuinitati tribuenda; voluit tamen simul fidem veræ humanitatis confirmari. Aequalis enim esset periculi eum verum Deum negare, vt verum hominem; propterea humanitatem suam acerrimè item asseruit: nihil enim potuit illam solidiùs declarare quàm timor mortis, quàm mors; quam intellexit suam horam: vt nihil vehementiùs & fortiùs exponere suam diuinitatem, quàm si diceret, vt dixit; *Quid mihi & tibi est mulier?* Hæc verò mortis significatio fuit quidem Matri acerba; sed ita tamen, vt excellenti illa diuinitatis Filij insinuatione fuerit mitigata, atque condita suauissimè.

Ex gestis alijs & prædicatione Christi.

Meditemur porrò,Fratres,quid rerum gerebat sancta Virgo, quo tempore Christus erat in Euangelij prędicatione,& excelsis suis operibus,& diuinis miraculis, antequam postremò veniret Ierosolymam. Domi arbitror illam sese continuisse plerumque, totam in sublimem contemplationem gestorum Christi suspensam: ad eam tamen pias mulieres confluxisse, quas ipsa ad pietatem & religiosos mores informabat, illarum animos solabatur diuina suauitate. De Filio cum ipsis agebat; loquebatur de eius doctrina, miraculis, diuina virtute; ita demum cum illis agebat, vt nouerat Christum velle, vt facultatem à Christo accipiebat. Omnia verò illi per nuntios significabat Filius; etiam, quod piè meditari possumus, illi omnia in spiritu reuelabat. Erat eius tunc vita exercita operosiùs & solicita magis, vbi videbat bellum indictum esse & geri à Filio contra Dęmones omnes, contra peruicaciam Iudæorum & immanitatem; è contrario autem exitiale ab his contra Filium:hinc omnia timebat, illinc omnia sperabat. Hæc faciebant aliquando, vt domo egressa ad Filium proficisceretur, & cum illo familiarissimè ageret; in quo rerum statu res essent præsens à præsente intelligeret, & diuina animi consolatione & luce repleretur. Ita contigisse intelligimus, vt renuntiaretur aliquando IESV,quòd eius Mater & fratres (id est,cognati) ipsum quęrerent; *Luca 8.*
& respondisse IESVM: Mater mea & fra-

tres mei ij sunt, qui verbum Dei audiunt & faciunt. In eandem item sententiam illi mulieri respondisse, quæ vocem extollens de turba dicebat: *Beatus venter qui te portauit, & vbera quæ suxisti; Quinimò*, inquit, *beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Sed quorsum attinent hæc Christi responsa? Turba, & mulier etiam illa nondum spiritus cognationem & vim cognoscebat; de ijs quæ sibi erant nota loquebatur: quæ verò à Christo gerebantur excellenter, quasi è naturæ nobilitate proficiscerentur & facultate, suspiciebat ac mirabatur, & ad generis prętantiam & humanam sanctitatem referebat. Et ita cogitabant quidem vulgò omnes, humanitùs & demissè iudicantes, nihildum de IESV diuinitate intelligentes: nisi excipias mulierem illam, iuxta quod sentit Beda. Hanc persuasionem voluit Christus extirpatam; propterea constanter prętulit necessitudinem spiritus illi, quæ ex carne existit; & opera spiritus carnis operibus, etiamsi hæc mala non sint, anteposuit. Nihil verò in his expressit, tametsi insinuauit, de suæ carnis mysterio; nihil exposuit de ea coniunctione atque vnione, quæ Filio Dei cum carne & humanitate sua intercedebat, è cuius dignitate & virtute nascebãtur omnes spirituales necessitudines. Illinc enim meritum Christi erat efficax gratiæ, omnium donorũ, omnium necessitudinum spiritualium; quòd Deus esset qui merebatur pro nobis, qui nobis applicabat suam passionem & mortem: quò fiebat, vt de sua cum Matre coniunctione diuina non responderit apertè Christus; sed illam sepositam voluerit, & supra aliam omnem carnis necessitudinem intellexerit esse exaltatam. Quasi diceret: Vos vestras carnis nobilitates & excellentias magni æstimatis; æstimandæ tamen longè altiùs sunt spirituales, quæ proueniunt non ex generali generatione, sed ex æterna quam ego habui à Patre meo, tum supernaturali quam ex Matre accepi: & tamen hanc diuinam fœcunditatem Mater mea non habuisset, nisi illud è cognatione spirituali fuisset promerita; qua in re cæleste illud mysterium elucet, & Dei ineffabilis prouidentia. Nõ est enim merita Maria, vt ego fierem homo; sed gratia illa vnionis meæ hypostaticæ vnicam habuit causam Trinitatis nostræ vnam bonitatem, & misericordiam, & voluntatem. Hoc non meruit Maria: illud meruit, vt in ipsa, vt ex ipsa expleretur illa misericordia, & fieret vnio illa diuina: verùm, vt illud mereretur, accepit per præuisum meum meritum; quod non habuissem, nisi ex ea carnem sumpsissem. Præuisa enim mea incarnatio & meritum fecerunt in illa priùs spiritualem cum Deo coniunctionem, vnde posset ita parari, vt Mater mea fieret. Inexhaustus est fons tuæ laudis & gloriæ, magne IESV, vnde exstat iugis illa Matris tuæ laus, exundat illa Mariæ Virginis sublimis gloria.

Lucæ 11.

Ex Iudæorum odio & calumnijs in IESVM.

Conflictabatur magna solicitudine & animi anxietate, timore etiam, sancta Virgo toto tempore prædicationis Christi, cùm funestum & exitiale odium Iudæorum aduersus Filium intelligeret, calumnias & contradictiones atrocissimas, abiectum à ciuibus suis extra ciuitatem, ductum ad supercilium montis vt illum præcipitem darent; missis postea satellitibus voluisse Principes & Pharisæos eum comprehendere & ducere vinctum, subinde voluisse illum lapidare; crescere coniurationem Principum, Pharisæorum, Scribarum, Seniorum aduersus IESVM. Erant initia dolorum hæc: videbat quasi expediri atque distringi amarum illum gladium, quem olim ipsi prædixerat Simeon.

Ex venditione & reliquis Christi passionis mysterijs.

Ventum enim tandem est ad Iudæ venditionem, ad horti timores, & agoniam, & sudorem sanguineum; comprehenditur & ligatur IESVS, trahitur ad Annam, vbi accepit alapam; perducitur dein ad Caiphã, & damnatur ad mortem: illuditur, conspuitur, colaphis cæditur summa eum contumelia & opprobrio; concluditur in domesticum Caiphę carcerem, ligatur ad columnam in tetro loco, ibi quod reliquum fuit noctis similiter cæditur, eisdem afficitur contumelijs. Rursum manè ab vniuerso concilio condemnatur ad mortem, & tradendus decernitur Pilato Pręsidi, & interimẽdus. Sistitur Pilato, accusatur vt falsissimè, ita inuidiosissimè. mittitur ad Herodem, ab eo irridetur, indutus veste alba tamquam fatuus ad Pilatum remittitur. Ibi teterrima contentione agunt Principes contra

tra Pilatum illum defendentem, petunt Barabbam horridum latronem potiùs liberari, quàm IESVM. Eorum clamoribus adductus Pilatus illum imperat crudelissimè flagellari, dein atrocibus spinis coronari. Ibi rursum subsannatur, arundine corona eius verberatur & caput; statuitur in conspectu Iudæorum à Præside, vt ad tantam eius miseriam misericordia commouerentur. Fit è contrario vt in maiorem rabiem & odium, & insectationem incitentur. Tandem traditur eorum voluntati à Pilato, vt crucifigatur: tollit crucem prorsus afflictus & debilitatus, ducitur cum duobus latronibus ad Golgotha. Principes, ne sub pondere crucis moreretur, illa eum leuant; vt crucifigi posset viuus, hoc est, crudeliori & contumeliosa magis morte interire. Venitur ad Golgotha, gustat teterrimum vinum ipsi oblatum: ibi eum crucifixerunt primùm, dein crucem leuauerunt & statuerunt, vtrumque cum summo eius cruciatu, qui per tres horas continenter sæuissimas accipiens accessiones, tandem attulit illi mortem crudelissimam atque ignominiosissimam. Postquam expirasset, traiectum est eius latus lancea, & effluxit ex eo sanguis & aqua. Hic est gladius ex tam multis gladijs compositus atque compactus, qui animam sacrosanctæ Virginis pertransiuit & penetrauit. Erat acerba antequam ad hæc veniretur afflictissimæ Matris & anceps solicitudo, metus, anxietas, angustia: sed quæ nunc narramus, Mariæ animam totam ita occuparunt, ita cruentarunt, vt ea omnia quæ in præcipiti erant, quæ ab ea timebantur, & de quibus eius erat solicitudo & anxietas, quasi coniuratione facta in cor afflictissimum Mariæ irruerent. Vnus dolor alium excipiebat, vnum cruciatum alius attingebat, & atrocior quidem; donec, ipso concedente, Christo vitam abstulerint. Hi gladij erant animæ Mariæ infixi; anima autem eius, suprà quàm explicari possit, dolore, amaritudine, cruciatu erat exacerbata atque confecta: spiritus tamen virtute, & animi excelsa quadam fortitudine sustentabatur iuuante Filio; neque quicquam à generosissima Virgine vel dicebatur, vel agebatur, quod maiestate Filij, & Matris dignitate non esset dignum. Itaque astantem describit Ioannes iuxta crucem, vbi extremi erant Filij cruciatus & vicina mors, extremi simul Matris dolores. Porrò cùm audiret à Christo IESV, *Ecce Filius tuus*, consolationem quidem accepit aliquam de Filij acerbissimè morientis erga se solicitudine, & amoris significatione; sed id ipsum eam affligebat amarulentiùs, quòd ipsam relinqueret, & videret simul ad extremam lineam vitę venire Filium. O dignam tanto Filio Matrem! O fortitudinem Virginis incomparabilem! O laudem & gloriam Matris Dei omni præconio superiorem! Tu concepisti Filium Dei & peperisti, tu lactasti & nutristi, tu curam illius gessisti tot annos; tu vicissitudinem laborum, solicitudinum, & dolorum; tu paupertatem cum illo sustinuisti: venit prædicationis tempus Euangelij æterni; ibi inceperunt quidem illæ cessare vicissitudines, sed fieri labores & dolores animæ tuæ continui, atque adeò augeri in horas & momenta cruciatus tui, vt Filij; donec & ille in mortem veniret, tu in dolorum tuorum & cruciatuum finem. Hæc autem omnia tanta patientia pertulisti, tanta longanimitate, constantia, magnanimitate, vt etiam inde constaret te omni virtutum excellentia esse ornatissimam, nec illa potuisse pati quemquam, præter te & Filium. Quæ omnia, quamuis merita erant tua, & gratiæ & gloriæ tuæ incrementa ingentia per Filij tui meritum, simul tamen (quæ tua fuit semper charitas incomparabilis in mortales) pro mortalibus Deo ea offerebas in Christo; quemadmodum per Christi merita & satisfactionem infinitam applicant sancti hominibus sua merita & satisfactionem ex eius exundanti misericordia & benignitate, quasi è thesauri infiniti fonte riuulos emanantes.

Ex Christi sepultura.

Præterierant iam summi illi tui dolores, cælestis Virgo, in morte Filij; fuit tamen adhuc reliquus luctus & doloris sensus in eius depositione è cruce & sepultura; sed quem non solùm virtutum tuarum splendor illustrabat, sed fulgor etiam ab anima Christi ex inferno, à corpore ex sepulchro excipiebat. Vt autem fecit te sibi conformem Filius in suis doloribus, ita in consolationibus & gloria: vt enim erat ille medius quidam Christi status non glorificata humanitate, donec resurgeret; ita Matris Christi erat media quædam vitæ conditio, non consummata lætitia de Filio. Verùm breuis hæc fuit mora.

Ex Christi Resurrectione, Ascensione, &c.

En resurgit à mortuis Filius, illi primùm omnium apparet; repleteius animam, mentem, cor, splendoribus diuinis, & omni suauitate. Auget hæc dona in ascensione, in Spiritus sancti missione, & ita implet, ita auget, vt illam gratiæ & donorum excellentiam excipiat præcellens gaudium, & in perpetuum confirmet de Filio & rebus cælestibus; imprimat verò eius cordi dulcissimam illius pręsentiam, & lætissimam vnionem.

Ex sacrorum locorum frequentatione.

Erat sacrosancta Virgo postea cum nepote Ioanne: insignia mysteriorum Christi & passionis, cùm erat Ierosolymis, cum mulieribus obibat assiduè summa cordis deuotione, & totius animæ consolatione; Ioannis vtebatur ministerio & opera.

Ex diui Ioannis Euangelistæ obsequijs & colloquijs.

O te beatum, Ioannes, qui eandem Matrem haberes, quam Deus! Quis cogitatione assequi possit tua cum Matre Dei colloquia de gestis Christi, de eius diuinitate, de rebus cælestibus? Quàm multa per illam à Deo didicisti! Et quid mirum, si altiùs intonas tuum Euangelium quàm cælum est, & cæli cælorum? Docuerat quidem te Christus, subseruierat Christi doctrinæ Mater Christi. Quoties tu ad Mariam (nō Salome, sed Matrem tuam & Christi) adduxisti Apostolos, quoties Discipulos, vt doctrinam haurirent cęlestem ex ore diuinæ Virginis! Hîc iam non conseruabat tantùm Maria verba Christi, & gesta, & mysteria; sed simul diuino verborum splendore, suauitate, gratia, efficacia enuntiabat. Itaque Deus tantisper illam voluisse in terris viuere creditur, dum traditiones sacras, quas à Filio acceperat, & per eius gesta obseruauerat, Ecclesiæ communicaret.

Ex Diui Ioannis Apocalypsi.

Sed tu tamen, sublimis Euangelista & Propheta Ioannes, praeclarissimam post eius assumptionem accepisti de Matre Dei tuæ mentis illustrationem. Apparuit tibi signum magnum in cælo: *Mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim.* Significauit illa mulier Mariam Virginem, quæ caput nostrum integra integrum peperit, quæ etiam ipsa figuram in se sanctæ Ecclesiæ demonstrauit: vt quomodo Virgo pariens Virgo permansit, ita & Ecclesia omni tempore membra eius pariat, & virginitatem non amittat. *Apoc. 12.* *Aug. 4. lib. ad Catech. cap. 1.*

Maria Ecclesiæ Mater & Filia.

Summa fuit semper coniunctio Mariæ Virginis & Ecclesiæ, summum huius coniunctionis mysterium. Nam cùm sit Ecclesiæ corporis membrum præcipuum Mater Dei Maria, & quidem alijs membris omnibus excellentius, Mater tamen eius est Ecclesia: sed ita Mater, vt per eam accipiat vt mater sit & eius, & omnium qui de Ecclesia censentur. Nónne habet Ecclesia à Christo vt Mater sit, & per Christū? At hunc attulit Ecclesiæ Maria. Itaque quicquid habet Ecclesia boni, quicquid dignitatis, id habet à Deo, habet etiam suo gradu à Maria; debet Deo, debet etiam Mariæ, ex qua illa accepit per vnicum Mediatorem Christum. Neque enim voluit Deus hunc esse Mediatorem, nisi ex Virgine Maria conceptum & natum: vt intelligamus Mariam peperisse nobis Deū, dedisse Mediatorem & Redemptorem. Quocirca Mater est vtraque vtriusque; Ecclesia Mariæ, Maria Ecclesiæ: hec illius, quia hæc est corpus Christi, illa huius corporis membrū; Maria Ecclesiæ, quia vt hæc esset Mater non solùm illius, sed omnium filiorum suorum, à Maria accepit, quæ illum concepit & peperit, per quem est Mater. Hinc fit vt Ecclesia Mariā honore principali prosequatur, vt Matrem Sponsi sui Dei, & omniū bonorum auctoris & consummatoris; Maria Ecclesiæ honorē tribuat, vt ex qua nata ipsa fuerit, & educata, & eò deducta vnde Dei Mater eligeretur. Accepit igitur Ecclesia Christū à Maria verū Deum & verum hominem. Hic enim cùm sit Dei Filius æternus, ex tempore natus est ex filia Ecclesiæ Maria. Hic factus est Sponsus Ecclesię per eius ex Maria incarnationem. Hic frater Ecclesiæ est; nam Filius Dei naturalis, vt Ecclesia filia Dei adoptiua. Christus Ecclesiæ caput, vt à quo accipiat illa omnem influxū gratię, & donorum, & charismatum, omnem connexionem spiritus & subministrationem:

Eccle-

Ecclesia corpus Christi, vt quæ ab eo vnionem spiritus acceperit & habeat, ab eo pascatur, augeatur, gubernetur, fœcunditatem accipiat spiritualem gignendi, nutriendi, augendi, gubernandi filios suos. Ecclesiæ quoad vixit subdita fuit Maria; erat etiam in Petri Christi Vicarij obedientia. Verùm cùm ita excellat Ecclesia, vt sit gloriosa, non habens maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed sit sancta & immaculata: non tamen habuit vnquam, non est habitura membrum aliquod, aliquem fidelem, cui gratia, donis, prærogatiuis cælestibus, omni virtutum præstantia non longè antecelleret Maria. Quid? Illa non est excellentia Mariæ singularis, vt vis spiritualis quam à Deo accepit Ecclesia, ad illam filiam generandam non attigerit, sed illa singulari priuilegio à Deo sit spiritualiter generata? Non enim fuit, vt aliæ infantulæ, ab originali peccato per sacrificium Ecclesiæ ministerio purgata & consecrata, sed à Deo proximè sanctificata in conceptione, & ab omni peccato præseruata, & præstanti gratia & donis nobilitata, & in ea perpetuò confirmata, etiam si pro ea similiter atque pro alijs puellulis sit oblatum postea sacrificiũ. Creauit ergo illam filiam Deus, & dedit Ecclesiæ, & eius corpori inseruit diuina prærogatiua.

Ephes. 5.

Eadem dicuntur de Maria, quæ de Ecclesia.

Hæc cùm ita sint, quid mirum, si hæc mulier, quæ Ioanni apparuit, significet & Mariam & Ecclesiam; & quæ de vna dicuntur, alteri & possint & debeant accommodari pro prophetica mysterij ratione? Es tu sanctissima Maria castitate & integritate Virgo, fœcunditate mulier & Mater. Amiciuit te Pater Deus sole, hoc est, lumine Filij sui, qui lumen est infinitum & æternum, cùm hoc lumẽ carni in vtero tuo vniuit: & hoc quidem vteri tui summum lumen fuit in æternitate prędestinatum, vnde in omne tempus, in omnes generationes deriuatum est lumen diuinum in mortales. Excellenti quidem ante incarnationis mysteriũ lumine vestita fuisti, superamicta rursum ampliori gratia vbi salutauit te Angelus, & parauit te Deus ad Filij sui conceptionem. Conceptio Filij tui Dei, illa verò est, quæ te immenso sole & luce, Deo ipso amicuit; quem ipsa tu in eius humanitate circumdedisti, & suo amictu induisti. Verè fuisti diuino sole IESV induta, Virgo cælestis; & astitisti Regi Filio Regina Mater, in vestitu candido & deaurato. Vbi igitur luna in Maria? vbi imperfectio? vbi mutabilitas? Nullibi est. Vbi luna in solis lumine splendidissimo? Nullibi est, nullibi esse potest; nusquam in Maria locum inuenit luna, sed est sub pedes eius abiecta: vt diuinam vim intelligamus in Maria, qua ab ipsa omne peccatum, omnis imperfectio, omnis macula & instabilitas fuit perpetuò profligata atque subacta per Filij lumen & virtutem. Sed qualisnam est huius diuinæ mulieris corona? Est eius caput redimitum diademate stellarum duodecim, id est, excellentijs duodecim Patriarcharum & Apostolorum, tum Angelorum omnium: omnes enim confitentur sua dona ab huius Virginis antecelli, & hac præclarissima laude illam celebrant atque coronant. Porrò cùm dicatur in vtero habere mulier, quis non videat mulierem tanta amplitudine diuinæ gratiæ insignem summo miraculo factam fuisse grauidam; hoc verò mysterium exposuisse Deum nobis per Gabrielem, vbi superueniente Spiritu sancto dixit diuinitùs Mariam Virginem, obumbrante Altissimi virtute, futuram esse Matrem, concepturam, & parituram Filium Dei? Verùm quid illud est, quòd dicatur hæc mulier clamare parturiens, & cruciari vt pariat? Sublimi hîc intelligentia opus est. Mariæ quidem est hic clamor, hęc parturitio, hic cruciatus vt pariat; non in conceptione, non in vteri gestatione, non in partu; in nullo horum illa quæras, quia nihil illorum in Maria fuit. Quænam igitur clamat? Ecclesia, & per hanc etiam Maria. Sed vbi? Non in mysterio conceptionis & partus Mariæ, non de his; sed de mystica significatione conceptionis & partus filiorum Dei, quæ exprimuntur in Draconis bello & prælijs perennibus quæ aduersus Filium & Matrem, aduersus Ecclesiam gerit iam inde è cælo. Nihil enim molitus est Lucifer contra veritatem & Deum, quod non intelligatur contra Christũ fecisse, contra eius Matrem, contra Ecclesiã. Nam in Deo Christus semper fuit, & Maria, & Ecclesia in præcipua prædestinatione: in his permisit Deus veritatẽ & se impugnari. Confecto igitur primo prælio in cælo, quod gestum est contra Luciferum & Angelos eius, & eo profligato à Michaele & ipsius Angelis; exarsit Dęmon in

Virgo. Mater. Amicta sole.

Luna sub pedibus eius.

Coronata stellis duodecim.

Grauida.

Parturiens.

veritatem & Deum; & ita contra Christum, Mariam, Ecclesiam, in quibus erat Dei veritas & Deus: itaque voluit illos euertere, & illam conceptionem & natiuitatem delere. Cęca enim machinatione & malitia cùm pugnet contra veritatem, pugnasse intelligitur contra Christum, Mariam, Ecclesiam, quasi Mariæ Filium deuoraturus. At insano & irrito molimine illud conatus est; peperit enim Maria hominem, sed simul Deum: itaque peperit Filium super omnes cælos ad Dei æqualitatem leuatum, quò Satan nec leuari, nec attingere potest: quare Dæmoni in cælum raptus est Filius natus, qui semper erat in cælo. In cælum item raptus est Christus, cùm Satanā in deserto superauit trino triumpho; postremò in cruce, in resurrectione, in ascensione, in sessione ad dexteram Dei Patris omnipotentis.

Raptus est filius in cœlum.

Ex Draconis bello contra Ecclesiam.

Et verò nec antea cessauit, nec post hæc, belligerare contra Ecclesiam Draco, & in ea contra Mariam: verùm contra neutram præualere potuit eius armorum vel violentia, vel artes veteratoriæ & pestilentes. Nam eodem Ecclesia confugit quò raptus dicitur Filius Dei & Virginis, ad summam omnium creatarum rerum solitudinem, diuinitatem; quò eam leuarunt alæ duæ, virtutum altera, altera donorum Spiritus sancti, & vtrorumque exercitium & volatus perpetuus. In ea enim perfectione contemplationis, & diuinarum actionum stadio, parauit illi Deus perennem habitationem; vbi eam pascit cibo cælesti per tempus, & tempora, & dimidium temporis, hoc est, quanto tempore bellum gerendum est contra aduersarias potestates, & præsertim tempore persecutionis Antichristi. Similiter intelligitur bellum Dæmonis contra Matrem Dei Mariam, similiter illius ad Deum refugium, & erga illam protectio & securitas. Cognouit igitur Satan non posse fidem, non virtutes, non dona, non sanctas operationes eripi vel ab Ecclesia, vel à Maria; vim enim expertus est in Ecclesia Dei esse & in Maria, quę superari à nulla creatura possit. Quocirca cùm vinci se à veritate sentiret, persecutionibus, laboribus, angustijs, cruciatibus, mortibus, lanienis aduersus Ecclesiam exarsit & insaniuit, hæc permittente Deo ad splendorem maiorem illius & gloriam. Neque hæc solùm extrinsecùs in illam permisit, sed innumerabiles spiritus & mentis afflictiones: illas quidem exteriores non permisit in Matrem suam; has internas permisit, & quidem acerrimas animi angustias, dolores, afflictiones de laboribus & pœnis Filij, de persecutionibus, de passionibus, cruce, morte; simul de Ecclesiæ necessitatibus, de persecutionibus & laboribus, de afflictionibus & malis omnibus. Hic verò fuit clamor parturientis Ecclesiæ, hic cruciatus vt pareret. Inuocauit enim Ecclesia perpetuò in suis laboribus Christi aduentum, conceptionem, natiuitatem: inde idem auxilium animi suspirijs, & valida deprecatione expetiuit Maria. Hæc autem voluit impedire permissa Satanæ à Deo potestas; per afflictionum enim flumen & rapacitatem Ecclesiam ad se trahere expetiuit & pessumdare. Verùm audiuit terra vocem mulieris vtriusque, hoc est, orationem. Sed quænam terra? Vis Dei incarnati præuisa & accepta Deo in æternitate, Filius Dei factus homo. Illa terra fuit purissima caro è Virgine sacrosancta assumpta, fructus ille terræ quem dedit Virgo diuina. Hæc terra, hic Christus Deus homo, hic IESVS profligauit Satanam, absorpsit eius fluminis violentiam, & truculentiam eius tentationis, & bella superauit gloriosissimè.

Simile bellum contra Mariam.

Ex prælijs cum semine mulieris.

Quid insanis præterea draco abyssi? Nihil possum aduersus Filium, nihil contra Matrem, nihil in Ecclesiam: contendo prælia facere cum semine mulieris, cum particularibus hominibus, cum Ecclesijs item particularibus. Præcipuum autem bellum meum exardebit contra pios, contra eos qui obseruant mandata Dei, qui testes Dei sunt, & ad martyrium pro Christo aspirant, & martyrio pro eius nomine coronantur: neque enim de alijs sum admodum solicitus. Est veteratrix hæc tua superbia & truculenta, bellua execrabilis & pestilens: contra pios bellum geres, & prælia multa facies; sed exanguia illa erunt & profligata. Alios etiam, quos tu contemnis, iuuabunt Sancti suis victorijs de te, & Mater Dei Maria, & Ecclesia, & Christus,

&

& Deus: & tu tandem conculcaberis, & in ignem proijcieris, ac ſepelieris in æternum cum tuis diabolis omnibus, & cum vniuerſa fæce hominum damnatorum per tuum maleficium; quod tamen ipſum non impunè feres: qua enim ex parte pœna maiori affligi poteris, ea ad cumulum tuæ antiquæ damnationis affligêris, draco tartaree. Agimus vobis gratias ingentes in humilitate cordis noſtri in Chriſto ſancti Angeli, Prophetę, Euangeliſtæ; excellentia myſteria & laudes de Virgine Matre glorioſa à Deo veſtra interceſſione & auxilio intelleximus. Verùm vt dona cæleſtia ſuo ingenio deſiderium cordis explent ſimul & excitant, ita nos accendimur nunc magis ad Virginis ſacroſanctæ præconia inquirenda ac celebranda.

Ex gaudio & celebritate Angelorum in Virginis Aſſumptione.

Obſecramus, Angeli ſancti, nonnihil nobis aperire dignemini, pro veſtra in nos ſingulari charitate & patrocinio ſalutari, quam habuiſtis exultationem, vbi ad vos ad cæleſte Regnum aſſumpta eſt Virgo Dei Mater Maria? quam celebritatem illi exhibuiſtis? Nonnulla perſtringemus per tuum Tutelarem. Nam vbi primùm intelleximus eam eſſe aſſumendam ad Deum & ad nos, ampliſſimo gaudio fuimus exhilarati; maiori etiam, cùm vidimus Chriſtum deſcendere ad illam adducendam, & eius aſſumptionem diuinè ornandam. In deſiderio fuiſſemus, vt omnes comites iremus Chriſto; dilecti tamen à diuinitate ſumus qui aſcendentes ſuſciperemus, alij profecti ſunt cum Chriſto. Iam inde feſtiuitate & celebritate ornatum eſt cælum vniuerſum: quaſi videres ad nouum ſplendorem & dignitatem recipiendam id parari, & ad nouas laudes Deo canendas, & Virgini velut geſtire: totam viam ad montem vſque Sion, montem item ipſum, & Mariæ Virginis habitationem cæleſtibus floribus & periſtromatis ornatam: oppletum totum itineris ſpatium Angelorum frequentia, hinc inde exſpectare aduentum Chriſti & Matris; non ceſſare à laudibus vtriuſque. En ſuſcitat Matrem Filius, decorat glorioſam animam, & corpus replet gloria, vtrumque donis incomparabilibus exaltat, diuino triumpho ad cælum leuat, paradiſo infert, ſupra omnes Angelorum hierarchias & ordines ſecundùm ſe in ſumma ſede cælorum, in ſummo honore & gloria apud Deum collocat, Reginam ac Dominam conſtituit ac pronuntiat. Data mihi fuit omnis poteſtas in cælo & in terra, *Matt. 28.* datur nunc Matri meæ Mariæ Virgini in vtrumque ſumma ſuper omnem puram creaturam. Concidimus in genua noſtra ſupplices, in iubilo omnes adorauimus Deum & Chriſtum eius; adorauimus ſua adoratione excellenti Matrem Dei, profeſſi ſumus illam noſtrûm omnium eſſe Reginam ac Dominam: illi cecinimus laudes cæleſtes, quales nulli præterea creaturæ. Neque verò exiſtimetis quæ præconia nos modulati ſumus, non eſſe ſupra veſtrum captum; altè cecinimus Matri Dei, & Angelicos modulos edidimus in ſublimitate: ſed vobis aliquam partem noſtri cantici indicabimus.

Ex ſingulorum ordinum Angelorum iubilis.

Exultanti enim tota cæleſti ciuitate, iubilante cælo, noſtri Seraphim excellentiorem amoris Dei flammam Mariæ quàm ſibi detulerunt, Cherubim ſublimiorem Dei ſcientiam: Throni altiorem in illa Dei thronum quàm in ſe agnouerunt, in quo emineat diuina maieſtas atque adoretur; Dominationes ſuam Dominam & Imperatricem veneratæ ſunt; Virtutes miraculis diuinioribus quàm ſe ornatam profeſſæ ſunt, maiorum item eſſe virtutum & ſignorum fœcundam; Poteſtates illam in aduerſarios ſpiritus potentiorem quàm ſe accepiſſe facultatem. Iam verò principatum in Eccleſiam, & in alias hominum monarchias, illam obtinere ſuo præſtantiorem Principatus teſtati ſunt, & certius gerere patrocinium; cùm ſuum ſciant in Deo certiſſimum: Archangeli in commiſſas ſibi congregationes exercere gubernationem ſua principalem magis & altiorem. Poſtremò Angeli eſſe quidem ſalutares ſe ſingulis hominibus, ſe illos iuuare, protegere, gubernare, atque dirigere; vnam tamen illam inſtar eſſe omnium confeſſi ſunt ſingulis hominibus & vniuerſis. Habemus nos quidem perennem in Deo noſtro beatitatem, & illam quidem ſtatam & firmam, & quæ in gradu cuiuſuis noſtrum augeri non poſſit, neque verò mi-

rò minui: verùm gloria quæ ex illa promanat, & exit in gaudium & laudes de multiplici Dei ſapientia & donis in nos & in Eccleſiam, (quæ accidentaria appellari poteſt) illa, inquam, gloria ſingularem accepit acceſſionem in aſſumptione Matris Dei in cęlum; quæ & de illa, & de alijs eius donis ſubinde augetur. Itaque iubilamus ſemper de Virgine ſacroſancta, Hierarchicas actiones ab illa ſubinde recipimus.

Ex ſimili beatarum animarum iubilo ac celebritate.

Quid vos, beatæ animæ, quæ inter Angelorum choros ſedes à Deo accepiſtis, quid tunc agebatis? Similiter atque Angeli aſſumptionem Matris Dei Mariæ Virginis celebrabamus: & quidem quò in ſuperiori Angelorum ordine eramus collocatæ, ita altiori laude illam proſequebamur, noſtrum Angelorum ordinem æmulatæ diuinitùs. Addidimus proprias Patriarchæ. Nos fidem de Filio tuo, diuina Virgo, accepimus, conſeruauimus, propagauimus; tu illum dediſti, & totam ſpem & fidem noſtram repræſentaſti. Nos exultauimus, vt diem Chriſti videremus; vidimus in ſpiritu, & gauiſi ſumus: tu
Ioan. 8. verò illum concepiſti, peperiſti, fouiſti, lactaſti, cibaſti; tot annos cum illo vixiſti, ſubditum habuiſti & obſequentem: tu verè & di-
Luca 1. uinè illum audiſti, vidiſti oculis tuis, perſpexiſti, tu manibus tuis contrectaſti; tibi eximio priuilegio manifeſtata eſt vita æterna quæ
1. Ioan. 1. erat apud Patrem. Nos autem Prophetę, cùm fuerimus toti in vaticinijs de Filio, & de te ſimul, ſuauiſſima Virgo Mater, ſublimi ſpiritu diceremus? dignitatis tuæ tamen amplitudinem & ſplendorē nunc pleniùs cognoſcimus, & ex maiori luce & ſpiritu laudamus & benedicimus te, & prædicamus in iubilo, exaltantes Dei miſericordiam & veritatem. Nos verò alij, qui ex lege veteri credidimus in tuum Filium, & illius merito ſumus conſequuti gloriam ſempiternam, ſumma te admiratione & laude proſequimur Mater Dei. cùm enim nos tot ſacrificijs Filium tuum, tot oblationibus, cęremonijs, tot mandatis, tot ſeruitijs, tot purgationibus, tot feſtis, tot Sacerdotibus & Leuitis Chriſtum ſignificauerimus, & adorauerimus futurum; tu tamen octo verbis illum & concepiſti, & præſentem exhibuiſti mortalibus omnibus adorandum: vt plus videamus valuiſſe apud Deum tuum illum conſenſum, quàm omnia noſtra ſacra, & cæremonias. Sit Filius tuus benedictus in ſæcula, ſis & tu in æternum benedicta.

At vos Apoſtoli & ſancti Patres, qui cum ipſa in terra vixiſtis; vel qui etiam eius morti, & reſurrectioni, & aſſumptioni interfuiſtis; quid laudum attuliſtis & tunc, & nunc offertis? Eramus quidem tunc Spiritu Dei ornati, & cæleſtes Dei Genitrici laudes diximus, iuxta quod ſingulis Spiritus dabat eloqui; nunc verò & illa retinemus, quæ tunc diximus, & auguſtiora facimus & excellentiora, & plurima addimus, lumine diuinæ gloriæ illuſtrati, quæ ſuperant captum veſtrum: illud tamen non tacebimus, quod veſtræ intelligentiæ nonnihil erit accommodatum. Cùm eſſet in terris nobiſcum poſt Filij aſcenſionem, tota fuit in noſtra inſtitutione: itaque docebat nos Deus & Chriſtus per ſe quidem, ſed per ipſam etiam, & per Angelos. Fuit illa Eccleſiæ magiſtra diuino quodam priuilegio: nunc verò vt Angelorum omnium eſt purgatrix, illuminatrix, & perfectrix; ita & noſtra Apoſtolorum, & beatarum animarum omnium. Quid præterea alij ſancti Patres Virgini Mariæ Deiparæ in terris viuentes laudis & encomij obtuliſtis? quid verò nunc in cælo triumphantes? Semper Eccleſia Dei, & Patres Eccleſiæ, & Doctores Matrem Dei præcipuo, & poſt Filium eius maximo præconio, veneratione, deuotione ſumus proſequuti; neque vllus noſtrûm fuit qui illam non ſummis laudibus extulerit. Omnes eſſe Matrem Dei prædicauimus, concepiſſe Deum hominem & peperiſſe; Virginem fuiſſe & ante partum, & in partu, & poſt partum; eſſe perennem & diuinam Virginem, de Spiritu ſancto obumbrante Altiſſimi virtute concepiſſe ex puriſſimis ſuis ſanguinibus, nullo prorſus viri commercio. Nullus fuit qui non ex Scripturis illam, ex traditione Eccleſiæ, ex ſua ſingulari cordis pietate quàm potuit excellentiſſimis encomijs ornauerit. Nam etiāſi nihil aliud, quàm quæ nunc perſtrinximus, dixiſſemus; cum ijs omnes laudes, quæ poſſunt in Matrem Dei Mariam conferri, & debent, ampliſſimè fuiſſemus complexi: hæc ergo ſat fuerit, ſi ſignificauerimus; nam quæ nunc in cæleſti gloria perſequimur, & ſuperiora ijs ſunt quę in terris diximus, & in nobis deſiderium laudandi Virginē Matrem nō

explent,

explent, sed augent continenter, & vestrum superant captum. Colligite vos ex nostris scriptis, quæ vestro studio assequi poteritis, nobis iuuantibus in Christo.

Agimus vobis gratias immortales pro cælesti vestra erga nos benignitate, clarissima cælorum lumina. Hoc ergo conabimur vestro patrocinio & ope freti in Christo: non tamen omnium prosequemur monumenta; sed aliqua si referamus, existimabimus aliorum omnium præconia attulisse, & reuera offeremus Christo & Matri Dei Mariæ sacrosanctæ.

Ex sanctorum Patrum scriptis.

Lib. 3. cap. 33. *Irenæus*. Sicut Heua inobaudiens facta, & sibi & vniuerso generi humano causa facta est mortis; sic & Maria habens prædestinatum virum, tamen Virgo obaudiens, & sibi & vniuerso generi humano causa facta est salutis. *Et paulò inferiùs*: Sic autem & Heuæ inobedientiæ nodus solutionem accepit per obedientiam Mariæ: quod enim alligauit virgo Heua per incredulitatem, hoc Virgo Maria soluit per fidem. *Et alibi:* Quemadmodum Heua per Angelicum sermonem seducta est, vt effugeret Deum, præuaricata verbum eius; ita & Maria per Angelicum sermonẽ euangelizata est, vt portaret Deum, obediens eius verbo: & sicut illa seducta est, vt effugeret Deum; sic hæc suasa est obedire Deo; vti virginis Heuæ Virgo Maria fieret aduocata. Lib. 5.

De Natiuitate Christi. *Cyprianus*. Genitrix est & obstetrix Maria, & deuotam dilectæ soboli exhibet clientelam; attrectat, amplectitur, iungit oscula, porrigit mammam; totum negotium plenum gaudio: nullus dolor, nulla naturæ contumelia in puerperio; vltrò maturus ab arbore baiula fructus elapsus est, nec oportuit vellicari, quod sponte prodibat; nihil in hac re petijt vltio, nec præcedens delectatio aliquam expetiit pœnarum vsuram. Spiritu sancto obumbrante incendium originale exstinctum est; ideoque innoxiam affligi non decuit; nec sustinebat iustitia, vt illud vas electionis communibus lassaretur iniurijs, quoniam plurimùm à cæteris differens, natura communicabat non culpa: eratque ei proprium priuilegium, quod nulla mulierum nec ante nec deinceps meruit obtinere, quòd erat simul Mater & Virgo, singulis titulis insignita. Vnde & Matri plenitudo gratiæ debebatur, & Virgini abundantior gloria; quæ carnis & mẽtis integritate insignis, spirituali & corporali, intus & extrà, Christi præsentia fruebatur. *Et pòst paulò*: Angelica sanè non est credendum ibi ministeria defuisse: nec recesserat à venerabili pectore Matris Spiritus sanctus, ad verbum Gabrielis illapsus. Possidebat domum suam; & templum, quod sibi consecrauerat, adornabat: celebrabat sacrarium suum, & sanctimoniæ thalamum honorabat; lætificabant consolationes huiusmodi animam benedictam, & tanti habitatoris reuerentia concupiscentiarum ludibria abigebat; legem mentis lex carnis non infestabat, rebellio nulla quietem spiritus affligebat. Paruulus sugens vbera pura alimonia vtebatur, & fons sacri pectoris defecatum edulium ori mundissimo infundebat. Sed & cor Matris quædam dulcedines, quæ humanum superant intellectum, imbuebant; eratque vtrimque mira iucunditas, cùm pia sanctæ Matris & deuota humilitas, & sancti sanctorum immensa benignitas, confœderatis affectibus mergerentur.

Athanasius. Et quandoquidem ipse Rex est, qui natus est ex Virgine, idemque & Dominus & Deus; ea propter & Mater, quæ eum genuit, & Regina, & Domina, & Deipara propriè & verè censetur: licebitque nobis ita congruenter dicere, dum ad ipsam, & ad eum, qui ex ea genitus est, carniferum Filium respicimus. Nunc scilicet adest Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumamicta varietate; eò quòd secundùm sexum fœmineum Regina, & Domina, & Mater Dei appellari debeat. Eaque nunc, vt Regina assistens à dextris Filij vbique regnantis, quasi in vestitu deaurato incorruptionis & immortalitatis circumamicta & variegata, sacris & solemnibus verbis celebratur: non quidem secundùm spiritualem simplicitatem, aut quasi sine corpore & carne assistat, sed quòd induta sit (quantum spectat ad sanctissimam eius carnem) incorruptibilitate & immortalitate. Variegata rursus est, quantum attinet ad ossa sanctissima, quę eius carnem fulciunt. Nam ex carne eius, & ex ossibus eius, veluti ex veteri Adamo nouus iste Adam, vt vicem eius expleret, costam sibi finxit, nimirum istam incarnationem, eamque semel indutam

Euang. de Annunciat.

Psalm. 44.

tam perpetuò gestat. Ac proinde ista noua Eua mater vitæ appellatur, variegataque permanet ad primitias vitæ immortalitatis omnium viuentium. Dicimus eam igitur iterùm,& semper, & vndequaque beatissimam. Sicuti ergo, cùm ad ipsum respicimus, Regem, Dominum, & Deum appellamus; ita quoque, cùm ad eam oculos reijcimus, Reginam, Dominā, & Deiparam esse animaduertimus, idque contemplatione oculi mentalis. Adest Regina à dextris tuis vestitu deaurato, circumamicta varietate. Et iam, scilicet, audi Filia Dauidis & Abrahæ, & inclina aurem tuam in preces nostras, & ne obliuiscaris populi, neque nostri, qui sumus de familia & domo Patris tui. Parentes enim tui sumus, secundùm generis prosapiæque rationem; nostraque Filia es, quia ex nobis genita es. Decet enim te Matrem, Regeneratricem, Dominam, ac Heram cognominari (eò quòd ex te prodijt Rex, Dominus, ac Deus noster) assistentem illi, nobis quidem terribili, tibi autem dulci, omnemque gratiam largienti. Qua de causa factum est, vt gratia plena appellata sis; vtpote quæ omni gratia abundares, idque per superuentum in te Spiritus sancti. *Psalm.44.* Idéoque vultum tuum deprecantur omnes diuites plebis; ditati scilicet istiusmodi bonis, & spiritualibus contemplationibus. Ad te clamamus, recordare nostri sanctissima Virgo, quæ etiam à partu Virgo permansisti; & retribue nobis pro exiguis istis eloquijs magna donā ex diuitijs tuarum gratiarum, tu quæ gratia plena es. Nam ideò his vocibus vt ex re ipsa desumptis, & natura laudatorijs, præcipuè in tuum encomium vtimur, si quando hymnus, si quando laus tibi, siue à nobis, siue ab vniuersa creatura offertur; tibi, inquam, gratiosæ Dominæ nostræ, Reginæ, Heræ, Matri Dei, arcæ sanctuarij. Ecce iam nunc & in exordio diei, vt primitias laudis tibi hoc encomium Archangelus contexit dicens: *Aue gratia plena, Dominus tecum*; *Luca 1.* beatam te prædicant omnes Angelorum & terrestrium hierarchię, & hierarchicas manus attollentes benedicunt tibi, quæ & in cælis benediceris, & in terris beata prædicaris. *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui*: istiusmodi enim benedictionibus te celebrat prima acies, quæ ex Thronis, Cherubinis, & Seraphinis constat; qui aut flammei, aut magni Regis Dei cognitores appellantur. Beata tu in mulieribus, & beatus vterus tuus Dei gestator, & vbera quæ ille adhuc infantulus suxit. Secunda verò hierarchia, quæ in se Dominationes, Virtutes, Potestatesque complectitur, ad te respectans clamat; vtpote quæ hæc didicerit à sublimiori hierarchia, priusquam initiata sit: Benedicta tu in mulieribus, & benedictus venter tuus, qui Deum cōcepit, & mamillæ quæ Deum educauerunt puerum factum. *Ibid.* Iam tertia ex Principibus, Angelis, & Archangelis acies, quibus mandatum & permissum fuit à Deo mittente, vt per vnum Gabrielem Archangelum ederet splendidissimum & capacissimum hymnum in hæc verba: *Aue gratia plena, Dominus tecum.* *Ibid.* Ab istis deinde nos hierarchiæ terrestres exaltationes Dei in gutture ferentes, siue quòd didicimus, siue quòd mutuò hæc verba sumpserimus, exaltamus te magna & canora voce dicentes: *Aue gratia plena, Dominus tecum.* Intercede Hera & Domina, & Regina, & Mater Dei pro nobis; quoniam ex nobis tu oriunda es, & is qui editus est ex te carnigerus Deus, noster est; quem decet gloria, & magnificentia, omnisque honor, & adoratio, & gratiarum actio, cum Patre initij experte, & cum sancto, bono, viuifico Spiritu, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

Eusebius Emissenus. Agnosce, ô verè beata Maria, gloriam tuam: illam, inquam, gloriam, quam tibi vel Angelus nuntiauit, vel Ioannes per os Elisabeth matris adhuc de secreto vteri prophetauit. *Hom. 2. de Nat. Domini.* *Benedicta* itaque *tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui: & vnde mihi hoc, vt veniat Mater Domini mei ad me?* Exulta Mater salutis humanæ: ecce Domini mei vniuerso mundo per tanta retro sæcula promissum prima suscipere mereris aduentum; habitaculum immensæ maiestatis efficeris; spem terrarum, decus sæculorum, commune omne gaudium peculiari munere nouem mensibus sola possides; initiator omnium rerum abs te initiatur, & profundendum pro mundi vita sanguinem de corpore tuo accepit, ac de te sumpsit quod etiam pro te soluat. A peccati etenim veteris nexu per se non est immunis nec ipsa Genitrix Redemptoris: solus ille licet ex debito renascatur, lege tamen veteris debiti non tenetur. Parum tamen tibi cum cæteris commune matribus est; medicum enim dolorum nostrorum sine dolore paris, sanatorem deprauati sæculi atque corrupti sine vlla pudoris

ris corruptione progeneras. Nec enim decebat, vt qui ad hoc venerat, vt violata in integrum restitueret, aliquid de materna integritate violaret. Ecce vno partu tuo vniuersorum nascitur vita sæculorum, profers in lucem lucis parentem; & Saluatorem hominum, Angelorum patrem, vocare mereris Filium tuum. Hic est ille etiam ab initio quasi Deus signis & prodigijs demonstratus, in Patriarchis prætentus, Prophetarum vocibus nuntiatus. Hic est ille, qui sub nubilo legis coruscans, Scripturarum omnium claues in se & aperiens & claudens, ac Testamenti veteris vmbras aduentus sui luce discutiens, Verbum caro factum venit in mundum, non deposita, sed seposita maiestate: perfectus Deus, & verus homo, vnus Christus; non alter ex Patre, alter ex Virgine: inde diuina, hinc humana substantia; duplex natura, sed tamen Dei & hominis vna persona; ita coniunctus Deus homini, sicut anima corpori. Ita est pro nostra salute misericors humiliata maiestas, vt tunc non adimeret dignatio dignitatem; assumpta est enim humanitas, non absumpta diuinitas: ad nos quidem per Matrem venit, sed tamen cum Patre regnauit. Et quid mirum? Lux ipsa, quamlibet infundatur terris, ordine tamen suo nihilominus fulget in cælis. Hic est ille agnus Dei, qui tollit peccata mundi; qui ante Reges & Principes pia pro impijs stetit victima: qui & Sacerdotem egit semetipsum offerendo, & Sacrificium obtulit moriendo.

Ephrem. Intemerata prorsusque pura Virgo Deipara, Regina omnium, spes desperantium, Domina mea gloriosissima eademque optima, sublimior cælicolis, purior solis radijs & splendoribus, honoratior Cherubim, & polyommatis (id est, multoculis) spiritibus, sanctior Seraphim, & nulla comparatione cæteris omnibus superis exercitibus gloriosior; spes Patrum, gloria Prophetarum, Apostolorum præconium, & honor Martyrum, Sanctorum lætitia, & lumen studiosorum Abraham, Isaac, & Iacob, decus Aaron, Mosis splendor, & Gedeon vellus, Hierarcharum cœtus, & omnium Sanctorum, ac Virginum corona ob fulgorem inaccessa. Acerra aurea, lucerna micantissima, vrna cæli manna gestans, tabula scriptam legem ferens mortalibus, arca vera, charta diuinissima, omnium princeps, circumspecta & lucifera Virgo, consolatio sanctissima, & omnium dux, sacratissima puella. O rube incombuste, & patens prædium, *Exod. 3.*
& viridans Aaron illius virga. Virga profectò exstitisti, & flos Filius tuus. E radice *Isaia 11.*
Dauid & Salomonis germinauit Christus noster creator, Deus & Dominus omnipotens, altissimus & solus. Tu, quoad corpus, Deum & Verbum genuisti; Virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum. Claues non excussit Deus creator tuus in tuo virginali vtero absque semine carnem indutus, te, ô celeberrima, talem præseruans, qualis exstiteras ante partum. Per te reconciliati sumus Christo Deo meo, Filio tuo: tu peccantium, & consilio destitutorum adiutrix; tu portus procella vexatorum, solatium mundi, carcere clausorum liberatrix celeberrima: tu orphanorum susceptio, tu captiuorum redemptio, tu ægrotantium exultatio, & omnium salus: tu solitariorum stabilimentum, & spes mundanorum; tu Virginum decus, corona, & gaudium; tu mundi lætitia, ô Domina, Princeps, Regina præstantissima, & perquam benedicta, puella veneranda, Dominorum Domina purissima; sub alis tuis custodi me & protege. Miserere mei, qui sum luto inquinatus, qui sceleribus quàm plurimis Creatorem Deum meum, & Iudicem offendi, ne aduersus me glorietur Satanas exitiosissimus, ne in me exsurgat execrandus inimicus meus, ne seruum tuum à tua spe destitui cognoscamus, ne calumnietur me detractantium lingua. Non mihi alia fiducia, ô Virgo sincera; ex vlnis equidem maternis tibi, Domina mea, deditus sum miserabilis, & cliens tuus vocatus sum: ne maleuolus Satanas me ad infernas portas adducat; tu enim meus portus, ô Virgo inuiolata, & præsens auxiliatrix. Denique sub tutela & protectione tua totus sum. Crebris lachrymis te, ô celeberrima Mater, imploro: & aduoluor tibi Domina mea, suppliciter clamans, ne dulcis Filius tuus, & vitæ omnium dator, ob multa quæ patraui scelera, tollat me de medio, & miserrimam animam ceu leo diripiat, vel velut sterilem ficum infelicem me excidat. Sed obsecro, vt Christum meum adeam, & subeam aulas illas Beatorum, vbi non sunt lachrymæ, non vexatio, non molestia, non mors, non tormenta, non locorum angustiæ;

ſtiæ; ſed lætitia inexhauſta, voluptas Iuſtorum, deliciæ & exultatio, gloria & ſplendor. Imple os meum gratia dulcedinis tuæ, illumina mentem, ô gratia plena; moue linguam meam & labia ad laudes tibi alacri & læto animo canendas, & præcipuè melos illud Angelicum celebratiſſimum, quod Gabriel in Nazareth ſeruili habitu ad te Virginem & Matrem Dei mei integerrimam clamans cecinit, ſalutationem maximè congruam & digniſſimam, mundi ſalutem, cunctarumque animarum tutelam. Dignare, Virgo, te tuum famulum laudare, & dicere: Aue Dei ſpendidiſſimum & luculentiſſimum vas: aue Domina Maria, gratia plena: aue in mulieribus Virgo beatiſſima: aue ſtella fulgentiſſima, ex qua Chriſtus prodijt: aue illuſtriſſima lux, Mater & Virgo: aue quæ mirificè Regem omnium peperiſti: aue per quam nobis ſol præclariſſimus illuxit: aue Domina cunctis ſublimior; aue canticum Cherubim, & hymnus Angelorum; aue pax, gaudium, & ſalus mundi; aue generis humani lætitia; aue Patrum præconium, & Prophetarum decus; aue Martyrum pulchritudo, & corona Sanctorum; aue piorum gloria, & in ſolitudine degentiū hymnus; aue præclariſſimũ hierarchiarum cęleſtium ornamentum; aue hymnigraphorum omnium oratio; aue præſtantiſsimum orbis terræ miraculum; aue terrigenarum omnium delectatio; aue paradiſe deliciarum & immortalitatis; aue lignum vitæ, & gaudium, & voluptas; aue vallum fidelium, & mundi ſalus; aue tranquille portus, & à fluctibus agitatorum liberatrix; aue progenitoris illius Adam reſurrectio; aue iucunda libertas; aue omnium parens; aue flos gratiæ & conſolationis; aue refugium peccatorum & hoſpitium; aue propitiatorium laborantium; aue refugium in Ieroſolymis; aue throne mei Creatoris glorioſiſsime; aue æui ſplendor illuſtriſsime & micantiſsime; aue ſpes omnium proborum aduerſis caſibus afflictorum; aue conuerſorum refugium; aue virorum iuxta mulierumque Regina & tutela; aue mundi Mediatrix glorioſiſsima; aue vniuerſi terrarum orbis conciliatrix; aue Domina ſceptrum fidelibus tuis impetrans; aue gloria & lætitia omnium Sacerdotum; aue Virgo ſolatium ſolitariorum; aue porta cælorum, aſcenſus omnium; aue reſeramentum portarum paradiſi; aue quæ mœrores ſedaſti adornatrix omnium; aue eadem quæ leniiſti oppreſſorum moleſtiam; aue clauis cælorum & regni Chriſti; aue portus optime huius vitæ nautarum; aue animæ meæ ſpes bona & fida; aue Chriſtianorum omnium firma ſalus; aue lumen præfulgens, quo mundus illuſtratur; aue Mater Chriſti Filij Dei viui; aue noſtri genitorum protectio luculenta & gloria; aue quæ nullo ſpatio comprehenſum in ſinu comprehendiſti; aue quæ Chriſtum vitæ datorem educaſti, Chriſtum pientiſsimum omnium Creatorem, Deum, dulcem IESVM meum, altorem mundi, hominum amantiſsimum, omnipotentem Patrem meum, cui competit gloria, honor, & poteſtas in ſæcula, laus & magnificentia cum æterno Patre & Spiritu ſancto, nunc, & ſemper, & in ſæcula ſæculorum. Precibus Dei Genitricis ſemper Virginis, & exercitus cæleſtium, ac cœtus Angelorum, Cherubim, Seraphim, Prophetarum, Martyrum, Hierarcharum, Sanctorum ſtudioſorum interceſsionibus, & omnium Beatorum ſupplicationibus miſerere tuæ creaturæ, Deus mi clementiſsime: à dextris in hora iudicij colloca humiles ſeruos tuos. Ne, ô Domine vitæ auctor, ad opera, quæ nos mortales legem præuaricati commiſimus, adſpexeris; quin potiùs aſpice ad mitiſſimam humanitatem tuam. Amen.

Subdit idem. Immaculata, impolluta, incorrupta, pudica Virgo, Dei Sponſa, Domina noſtra, quæ Deum Verbum hominibus mirifica tua conceptione conciliaſti, & rebellem humani generis naturam cæleſtibus conſociaſti; vnica ſpes deſperatorum, oppreſſorum ſubſidium, ad te currentium auxilium præſentiſſimum, omnium denique Chriſtianorum perfugium; me ſceleſtum peccatorem, & fœdis meis cogitationibus, verbis, factis factum viliſſimum, atque adeò voluptatum mollitiem animo ſeruili & abiecto amplexatum, ne auerſeris quæſo: quin potiùs, ſicut humaniſſimi Dei Mater es, ita me peccatorem humaniter ſuſcipe, & meam ſordidiſsimam, indignisque labijs expreſſam orationem admitte; nec non tuum quidem Filium, meum autem Herum & Deum, materna tua liberalitate volens exora; vt mihi quoque mitiſsima illa ſuæ pietatis viſcera reſeret, & poſthabitis innumerabilibus peccatis meis ad pœnitentiam me conuer-

conuertat, probeque sua complere mandata concedat. Adsis mihi semper, Virgo misericors, clemens, & benigna; in præsenti quidem vita feruens protectrix & auxiliatrix, hostiles impetus repellens, & me deducens ad salutem, ac in supremo vitæ momento miseram meam animam conseruans, & tenebrosos malorum Dæmonum aspectus ab ea procul abigens; in terribili autem die iudicij ab æterna damnatione me liberans, postremò inaccessæ tui Filij & Dei gloriæ me heredem efficiens. Quam per intercessionem fauoremque tuum, Domina mea sanctissima Dei Mater, te etiam atque etiam oro, assequi valeam, gratia, miseratione, & humanitate vnigeniti Filij tui Domini & Dei Saluatoris nostri IESV Christi, cui conuenit gloria, honor, & veneratio cum æterno eius Patre, & sanctissimo optimoque vitæ auctore Spiritu, nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

2 lib. de Trinit. sub fin m. *Hilarius. Spiritus sanctus desuper veniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* *Luca 1.* Spiritus sanctus desuper veniens Virginis interiora sanctificauit, & in his spirans qui vbi vult spirat, naturæ se humanæ carnis immiscuit; & id, quod alienum à se erat, vi sua ac potestate præsumpsit. Atque vt ne quid per imbecillitatem humani corporis diffideret, virtus Altissimi Virginem obumbrat, infirmitatem eius veluti per vmbram circumfusam confirmans, vt ad sementiuam ineuntis Spiritus efficaciam corporalem diuinæ virtutis inumbratio temperaret. *Et lib. 10. de Trinit. non longè ab initio.* Euacuans se enim ex Dei forma, & formam serui accipiens, & Filius Dei etiam Filius hominis nascens, ex se suaque virtute non deficiens, Deus Verbum consummauit hominem viuentem. Nam quomodo Filius Dei hominis Filius erit natus, vel manens in Dei *Phil. 2.* forma formam serui acceperit; si non potente Deo Verbo ex se & carnem intra Virginem assumere, & carni animam tribuere, homo Christus IESVS ad redemptionem animi & corporis nostri perfectus est natus; & corpus quidem ita assumpsit, vt id ex Virgine conceptum formam eum esse serui efficeret? Virgo enim non nisi ex sancto Spiritu genuit, quod genuit. Et quamuis tantum ad natiuitatem carnis ex se daret, quantum ex se fœminæ edendorum corporum susceptis originibus impenderent; nō tamen IESVS Christus per humanæ conceptionis coaluit naturam: sed omnis causa nascendi inuecta per Spiritum tenuit in hominis natiuitate quod Matris est, cùm tamen haberet in originis natiuitate quod Dei est. Hinc igitur maximum illud ac pulcherrimum suscepti hominis sacramentum Dominus ipse ostendit dicens: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis qui est in cælo.* *Ioan. 3.* Quòd descendit de cælo, conceptæ de Spiritu originis causa est: non enim ex se corpori Maria originem dedit, licet ad incrementa partumque corporis omne quod sexus sui naturale est contulerit. Quòd verò hominis Filius est, susceptæ in Virgine carnis est partus: quòd autem in cælis est, naturæ semper manentis potestas est, quæ initiata conditaque per se carne, non se ex infinitatis suæ virtute intra regionem definiti corporis coarctauit, Spiritus virtute ac Verbi Dei potestate in forma serui manens, ab omni intrà extraque cæli mundique circulo cæli ac mundi Dominus non abfuit.

Basilius. Quoniam verò ea tempestate nulla puritate par Mariæ virginitas inter homines ad effectum sancti Spiritus excipiendum est reperta, & illa iam desponsatione erat occupata, electa est beata Virgo; ita vt nihil detrimenti ex desponsatione accesserit virginitati. *In Hom. de humana Christi gener.* *Et paulò pòst.* Itaque *priusquam conuenirent, inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto.* *Matth. 1.* Vtrumque Ioseph reperit, & conceptionem, & causam è Spiritu sancto. *Et paulò pòst: Ne metuas*, inquit, *accipere Mariam coniugem tuam.* Ostendit quòd illam non sit abominatus, nec molestè tulerit; sed quòd eam metuerit, vt Spiritu sancto plenam. *Et alibi.* Suscipe, salua, miserere, & custodi nos Deus gratia tua. *In Liturgia.* Sanctissimæ & intemeratæ Dominatricis nostræ, Dei Genitricis & semper Virginis Mariæ, cum omnibus Sanctis memorantes, nos ipsos ad inuicem, atque omnem vitam nostram Christo Deo commendemus. Ter idem repetit.

Gregor. Nazianz. Si quis sanctam Mariam Deiparam non credit, extra diuinitatem est. *Ad Cledonium ad initium.* Si quis Christū per Virginem tamquam per canalem decurrisse ac defluxisse, ac non in ea diuino modo, quia absque viri opera; humano, quia procreationis lege, formatum esse dixerit, in simili impietate versatur. Si quis creatum hominem fuisse, Deumque postea sub-

ijsse pronuntiauit, damnationi obnoxius est: hoc enim non Dei generatio fuerit, sed generationis fuga. Si quis duos Filios, alterum ex Deo & Patre, alterum ex Matre; non autem vnum atque eumdem induxerit; is ab ea quoque filiorum adoptione excidat.

In 1. cap. Luc. *Ambrosius*. Soli Mariæ hæc salutatio seruabatur. Bene enim sola gratia plena dicitur, quæ sola gratiam, quam nulla alia meruerat, consequuta est; vt gratiæ repleretur auctore. *Eodem capitulo*: Verè desponsata, sed Virgo; quia est Ecclesiæ typus, quæ est immaculata, sed nupta: concepit nos Virgo de spiritu, parit nos Virgo sine gemitu: & ideò fortasse sancta Maria alij nupta ab alio repleta, quia & singulæ Ecclesiæ spiritu quidem replentur & gratia, iunguntur tamen ad temporalis speciem Sacerdotis. *Rursus*: Liquet *In idem cap.* quia faciendum esse crediderit, quæ quomodo fieret interrogauit; vnde & meruit audire: *Beata quæ credidisti*. Et verè beata, quæ Sacerdote præstantior, cùm Sacerdos negasset, Virgo correxit errorem. Nec mirum si Dominus redempturus mundum diuinam operationem suam inchoauit à Matre; vt per quam salus omnibus parabatur, eadem prima fructum salutis hauriret ex pignore. Et bene quæsiuit, quomodo fieret: legerat enim quia Virgo conciperet, non legerat quemadmodum Virgo generaret: legerat, vt dixi; *Ecce Virgo in vtero accipiet*; *Isaia 7.* quemadmodum autem acciperet, in Euangelio primùm Angelus est loquutus. *Et alibi*: *Serm. 80.* Ergo saltauit Propheta Dauid ante Arcam. Arcam autem quid nisi sanctam Mariam dixerimus? Si quidem Arca intrinsecus portabat Testamenti tabulas; Maria autem ipsius Testamenti gestabat hęredem: illa intra semet legem; hæc Euangelium retinebat: illa Dei vocem habebat; hæc Verbum. Verùm tamen Arca intus forisque auri nitore radiabat; sed & sancta Maria intus forisque virginitatis splendore fulgebat: illa terrenò ornabatur auro; ista cælesti. *Et alio loco*: *Lib. 10. de viduis.* Aduertimus quia quotannis in die solemni Paschæ sancta Maria cum Ioseph Ierusalē petebat: vbique impigra deuotio, vbique assiduus Virgini comes pudoris adiungitur. Nec inflatur Domini Mater quasi secura de meritis, sed quò meritum maius agnouit, eò votum vberiùs exsoluit, officiū copiosius detulit, munus religiosiùs vexit, mysticum tempus impleuit. *Et agens de Virginibus*:

Sit igitur vobis tamquam in imagine de- *Lib. 2. de Virg. tom. 1.* scripta virginitas vitaque B. Mariæ, in qua velut in speculo refulget species castitatis, & forma virtutis. Hinc sumatis licet exempla viuendi, vbi tamquam in exemplari magisteria expressa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis ostendunt. Primus discendi ardor nobilitas est Magistri. Quid nobilius Dei Matre? Quid splendidius ea, quam splendor elegit? Quid castius ea, quæ corpus sine corporis contagione generauit? Nam de cæteris eius virtutibus quid loquar? Virgo erat non solùm corpore, sed etiam mente, quæ nullo doli ambitu sincerum adulteraret affectum; corde humilis, verbis grauis, animi prudens, loquendi parcior, legendi studiosior; non in incerto diuitiarum, sed in prece pauperis spem reponens; intenta operi, verecunda sermone, arbitrum mentis solita non homines, sed Deum quærere: nullum lædere, bene velle omnibus, assurgere maioribus natu, æqualibus non inuidere, fugere iactantiam, rationem sequi, amare virtutem. Quando ista vel vultu læsit parentes? quando dissensit propinquis? quando fastidiuit humilē? quando derisit debilem? quando vitauit inopem? Eos solos solita cœtus virorum inuisere, quos misericordia non erubesceret, neque præteriret verecundia. Nihil toruum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inuerecundum; non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior: vt ipsa corporis species simulachrum fuerit mentis; figura probitatis. Bona quippe domus in ipso vestibulo debet agnosci, vt primo prætendat ingressu nihil intus latere tenebrarū; vt mens nostra nullis repagulis corporalibus impedita, tamquam lucernæ lux intus posita foris luceat. Quid ego exequar ciborū parsimoniam, officiorum redundantiam; alterum vltra naturam superfuisse, alterum penè ipsi naturæ defuisse? illic nulla intermissa tempora, hîc congeminatos ieiunio dies? Et si quando reficiendi successisset voluntas, cibus plerumque obuius qui mortem arceret, non delicias ministraret. Dormire non priùs cupiditas quàm necessitas fuit; & tamen, cùm quiesceret corpus, vigilaret animus; qui frequēter in somnis aut lecta repetit, aut somno interrupta continuat, aut disposita gerit, aut gerenda prænuntiat. Prodire domo nescia, nisi cùm ad Ecclesiam conueniret, & hoc ipsum cū parentibus

aut

aut propinquis. Domestico operosa secreto, forensi stipata comitatu, nullo meliore tamen sui custode quàm se ipsa: quæ incessu affectuque venerabilis, non tam vestigium pedis tolleret, quàm gradum virtutis attolleret. Et tamen alios habeat Virgo membrorum custodes suorum, morum autem suorum se h beat ipsa custodem: plures erunt de quibus discat, si ipsa se doceat, quæ virtutes magistras habet; quia quicquid egerit, disciplina est. Sic Maria intendebat omnibus, quasi à pluribus moneretur; sic implebat omnia virtutis officia, vt non tam disceret, quàm doceret. Talem hanc Euangelista monstrauit, talem Angelus reperit, talem Spiritus sanctus elegit. Quid enim in singulis morer? vt eam parentes dilexerint, extranei prædicauerint? quæ digna fuit ex qua Dei Filius nasceretur? Hæc ad ipsos ingressus Angeli inuenta domi in penetralibus, sine comite, ne quis intentionem abrumperet, ne quis obstreperet; neque enim comites fœminas desiderabat, quæ bonas comites cogitationes habebat: quæ etiam tum sibi minùs sola videbatur, cùm sola esset. Nam quemadmodum sola, cui tot libri adessent, tot Archangeli, tot Prophetæ? Denique & Gabriel eam vbi reuisere solebat inuenit; & Angelum Maria, quasi viri specie mota, trepidauit, quasi non incognitum audito nomine recognouit; ita peregrinata est in viro, quæ non est peregrinata in Angelo: vt agnoscas aures religiosas, oculos verecundos. Deniq; salutata obmutuit, & appellata respõdit: sed quæ primo titubauerat aspectu, postea promisit obsequium.

Orthod. fid. lib. 4 cap. 15. *Ioannes Damascenus*. De sancta & superlaudabili semper Virgine & Deipara Maria in prætactis mediocriter tractauimus, & quod maximè opportunum visum est repræsentauimus; quòd propriè & verè Deipara & est, & nominatur. Nunc reliqua compleamus: ipsa enim ante sæcula præcognitiuo Dei consilio prædefinita est, & diuersis similitudinibus & oraculis Prophetarum per Spiritum sanctum figurata & prædicata, in prædefinito tempore ex Dauidica radice pullulauit, propter factas ad ipsum repromissio-
Psal. 131. nes. *Iurauit* enim, inquit, *Dominus Dauid veritatem, & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Et
Psalm. 88. rursus: *Semel iuraui in sancto meo, si Dauid mentiar; semen eius in æternum manebit, & thronus eius vt sol in conspectu meo, & luna perfecta in æternum, & testis in cælo fidelis.* Et Isaias: *Egredietur virga de radice* Isaia 11.
Iesse, & flos ex radice eius adscendet. Enimuerò quòd Ioseph ex Dauidica tribu descenderit, Matthæus & Lucas sacratissimi Euan- Matth. 1.
gelistæ dilucidè monstrarunt: sed Matthæus Luca 3.
quidem ex Dauid per Salomonem deduxit Ioseph, Lucas autem per Nathan; sanctæ verò Virginis generationem ambo siluerunt. Decet autem scire, non fuisse morem Hebræis, neque diuinæ Scripturæ, genealogias texere mulierum. Nam lex fuit, tribum non desponsare ex alia tribu: atqui Ioseph ex Dauidica descendit, & iustus erat; hoc enim de ipso diuinum testatur Euangelium: non igitur prçter legem sanctam Virginem ad desponsationem duxisset, nisi ex eius sceptro descendisset. Cùm igitur ostenderit Euangelista descensum Ioseph, satisfactũ esse putandum est. Prætera id nequaquam latere par
est, quòd lex erat, viro moriẽte sine prole, fra- Deut. 25.
trem eius defuncti coniugem sibi nuptijs copulare, & suscitare semen fratri. Quod igitur partu edebatur secundùm naturam, secundi (id est, illius qui genuit) erat; secundùm verò legem, eius qui obierat diem. Ex serie igitur Nathan filij Dauid, Leui genuit, Melchi & Panthera; Panther genuit Barpanthera, sic ab eo denominatũ. Hic Barpanther genuit Ioachim, Ioachim verò genuit sanctam Deiparã. Ex serie Salomonis filij Dauid Mathã duxit vxorem, ex qua genuit Iacob. Mortuo autem Mathan, Melchi qui erat ex tribu Nathan filius Leui, frater verò Pantheris, nupsit vxori Mathã, matri quidem Iacob, & genuit ex ea Heli. Erant igitur fratres vterini Iacob & Heli; Iacob quidem ex tribu Salomonis, Heli verò ex tribu Nathan. Defuncto autem Heli ex tribu Nathan sine liberis, accepit Iacob frater eius ex tribu Salomonis vxorem eius, & suscitauit semen fratri suo, & genuit Ioseph. Ioseph igitur natura quidem est filius Iacob, ex descensũ à Salomone, secundùm verò legem filius Heli ex Nathan. Ioachim ergo venerãdam & dignam laude Annam in matrimonium duxit. Sed quemadmodum vetus Anna sterilis facta, per votũ & repromissionem habuit Samuelem, hunc in modum & hæc per supplicationem & repromissionẽ à Deo Deiparam profert: vt & in hoc nulla illustriũ & gloriosarum posterior habeatur. Parit ergo Gratia (nam hoc sonat Annç vocabulum)

Dominam, quod profectò Mariæ nomine significatur. Nam reuera facta est Domina omnium creaturarum, cùm conditoris omnium effecta est Mater. Editur partu in domo ouilis Ioachim, & adducitur in templum. Deinde in domo Domini plantata, & impinguata spiritu veluti oliua fructifera, omnis virtutis habitaculum facta est, ab omni sæculari vita, & carnali concupiscentia mentem sequestrans, & sic virginem animam cum corpore conseruans, vt decebat eam quæ in sinu Deum susceptura esset. Sanctus enim existens in Sanctis requiescit. Sic igitur sanctificationem omnem exercet, & templum sanctum & admirabile altissimi Dei dignè demonstratur. Quia ergo obseruabat virgines nostræ salutis inimicus, propter Isaiæ prædicationem dicentis: *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum, nobiscum Deus*; vt deciperet eum qui semper in sapientia gloriatur, ipse qui deprehendit sapientes in astutia eorum, in desponsationem puella Ioseph à Sacerdotibus traditur, vt nouus liber litteras scienti. Nam desponsatio custodia Virginis erat, & virgines obseruantis depulsio. Quando autem venit plenitudo temporis, missus est Angelus Domini ad ipsam, annuntians Domini conceptionem. Et sic concepit Filium Dei consubstantialem, Patris virtutem, non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, id est, ex congressu & semine; sed ex Patris bona voluntate, & cooperatione Spiritus sancti suppeditauit Creatori creari, & plasmatori plasmari, & Filio Dei & Deo incarnari & humanari, ex puris & illibatis carnibus eius & sanguinibus, primæ Matris absoluens debitum. Nam quemadmodum illa sine commixtione ex Adam plasmata est; sic ista nouum Adam lege partus in vtero tulit, quem peperit super natiuitatis naturam. Natus est enim ex muliere sine Patre, & ex Patre sine Matre: & quoniam ex muliere, lege partus; quoniam sine Patre, super naturam est natiuitatis. Et quoniam consueto in tempore (nam nouem menses complens, & decimum attingens nascitur) id fit lege partus; quòd autem sine dolore, supra legem partus est. Cuius enim voluptas non præcessit, neque pariendi dolor subsecutus est: secundùm Prophetam dicentem: *Priusquam dolorem partus senserit, peperit*. Et rursus: *Priusquam adueniret tempus dolorum partus, effugit, & peperit masculum.* Natus est igitur ex ea Filius Dei, & Deus incarnatus; non deifer homo, sed Deus incarnatus; non vt Propheta actione vnctus, sed totius vngentis præsentia: vt homo quidem factum sit quod vngit, & Deus quod vngitur, non transmutatione naturę, sed vnione secundùm hypostasim. Idem enim erat vngens, & qui vngebatur; vt Deus vngens se ipsum vt hominem. Quomodo igitur non est Deipara, quæ Deum incarnatum ex se genuit? Sic propriè & verè Dei Genitrix est, & Domina, quæ omnium creaturarum dominatrix, ancilla & Mater omnium conditoris effecta. Quemadmodum verò qui conceptus est, Virginem concipientem seruauit; sic & natus, ipsius virginitatem seruauit illæsam: solùm transiuit per eam, & clausam seruauit ipsam. Per auditum quidem conceptio, sed natiuitas per consuetum parientium egressum; tametsi nonnulli fabulantur per latus diuinæ Matris ipsum editum fuisse. Non enim impossibile illi erat per clausam portam transire, & illius non lædere signacula. Manet igitur & post partum Virgo, & semper Virgo; nullo modo enim, vsque ad mortem, viri admisit contactum. Etsi scriptum est: *Et non cognouit eam, donec peperit Filium suum primogenitum*; sciendum tamen est, quòd primogenitus est, qui primus genitus est, etsi etiam vnigenitus fuerit. Hoc enim *primogenitum*, primò natum ostendit, non omninò autem commanifestat & aliorum generationem. Hoc autem *donec*, determinati temporis præfinitionem significat; non autem nuntiat, quod postea. Dicit enim Dominus: *Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi*: non quòd post sæculi consummationem separandus sit: nam ait diuinus Apostolus: *Et sic semper cum Christo erimus*, post communem resurrectionem intelligens. Quomodo enim quæ genuit Deum, & ex consequentium experientia miraculum agnouit, viri consortium admisit? Absit hoc: non modestæ cogitationis est talia cogitare, ne dicam agere. Sed ipsa beata, & super naturam donorum digna effecta, dolores partus quos effugit pariens, illos tempore passionis sustinuit, ex materna compassione viscerum lacerum reparturiens; & quem Deum per natiuitatem agnouit, illum vt maleficum interfectum videns, tamquam gladio cogitationibus

Isaia 7. Ioan. 1. Isaia 66. Matth. 1. Matth. vlt. 1. Thes. 4.

Lucæ 2. nibus decerpitur. Et hoc est: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius*; quemadmodum illi prædixerat Dei expectator Simeon, Dominum gestans in vlnis. Sed commutat tristitiam gaudium resurrectionis, Dominum carne mortuum rediuiuum prædicans.

Lib. 3. Orthodoxæ fidei c. 2. Lucæ 1. *Idem Damascenus. Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Rursus dixit illi Angelus: *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque & quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei.* Hæc autem ad illum: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundùm verbum tuum.* Post igitur consensum sanctæ Virginis Spiritus sanctus superuenit in eam, iuxta sermonem Domini, quem dixerat Angelus instruens ipsam, & virtutem diuinitatis Verbi susceptiuam præbuit, simul autem & generatiuam. Et tunc obumbrauit ei Dei altissimi, in sua subsistens hypostasi, sapientia & virtus, Filius Dei Patris consubstantialis, velut diuinum semen; & construxit sibi ex castis & purissimis sanguinibus carnem animatam anima rationali & intellectuali, primitias nostræ conspersionis, non cum semine, sed conditorio opere per Spiritum sanctum; non paulatim per additamenta expleta figura, sed vno contextu absoluta: ipsum autem Dei Verbum carnis suppositum hypostasisque est.

Orthod. fid. lib. 3. c. 12. *Idem Damascenus.* Deiparam, Dei genitricem, Deique parentem & propriè & verè sanctam Virginem celebramus. Nam vt verus Deus est, qui ex ipsa natus est: ita vera Dei genitrix verum Deum ex ipsa incarnatum genuit. Deum enim dicimus ex ipsa natum esse, non vt diuinitate principium Verbi, vt Verbum esset, ex ea accipiente; sed vt ipso Dei Verbo ante sæcula sine initio ex Patre genito, & sine initio & sempiternè existente cum Patre & Spiritu sancto, in nouissimis temporibus propter nostram salutem in vtero eius inhabitante, & ex ipsa incommutabiliter incarnato & genito. Non enim hominem nudum genuit sancta Virgo, sed Deum verum; non nudum, sed incarnatum; non ex cælo corpus traducentem, & vt per canalem transeuntem, sed consubstantialem nobis carnem suscipientem, in se ipso sustentatam. Si enim cælitùs corpus acceptum est, & non ex ea natura quæ secundùm nos sumptum est; quæ vtilitas humanationis? Humanatio enim Dei Verbi propter hoc facta est, vt ipsa quæ peccauit, & cecidit, & corrupta est natura, vinceret eum qui seduxerat tyrannum, & sic à corruptione liberaretur. Quemadmodum diuinus inquit Apostolus: *Quoniam per hominem mors, & per hominem resurrectio ex mortuis.* 1. Cor. 15. Si primum verum, & secundum. Quòd si quidem dicit: *Primus Adam ex terra terrenus, secundus Dominus ex cælo*: non corpus dicit ex cælo, sed ostendit quòd non nudus homo est. Ecce enim & Adam ipsum nominauit, & Dominum; & vtrumque simul significauit. Adam enim interpretatur terrigena: terrigena autem insinuat, quòd hominis natura ex terra plasmata est; Dominus verò diuinæ substantiæ est insinuatiuum. Rursus autem inquit Apostolus: *Misit Deus Filium suum vnigenitum, natum ex muliere:* Gal. 4. non dixit per mulierem, sed ex muliere. Significauit igitur diuinus Apostolus, quòd ipse est vnigenitus Filius Dei & Deus, qui ex Virgine natus est homo; & ipse qui ex Virgine natus est, Filius Dei & Deus est. Natus quidem corporaliter, secundùm quod homo factus est; non in præplasmato homine inhabitans, quemadmodũ in Prophetis, sed ipse substantialiter & veraciter factus homo, id est, in sua hypostasi animatam carnem anima rationali & intellectuali sustentans, & ipse factus est illi hypostasis: hoc enim designat *natũ ex muliere.* Quomodo enim ipsum Dei Verbum sub lege factum est, si non homo nobis consubstantialis factum est? Vnde iure optimo & pro veritate Deiparam incõtaminatam nominamus Mariam: hoc enim nomen omne dispensationis mysterium commendat. Nam si Deipara est, quæ genuit; re vera Deus est, qui ex ipsa genitus est, re vera etiam & homo. Quomodo enim ex muliere genitus natusque Deus est ante sæcula hypostasin habens, nisi homo factus est? si autem ipse, qui ex muliere natus est, Deus est; vnus est profectò, qui ex Deo Patre natus est secundùm diuinã & sine initio substantiã, & qui nouissimis temporibus ex Virgine natus est secundùm initium habentem & temporalem substantiam, id est, humanam. Hoc autem vnam hypostasin, & duas naturas, & duas natiuitates Domini nostri IESV Christi significat. Christiparam autem nequaquam dicimus sanctã Virginem; quia ad renuendum vocabulũ Theotocos (id est, Deipara, & Dei genitrix) scele-

ftus, & odibilis, & cum Iudæis ſapiens Neſtorius id adinuenit, vt vas contumeliæ in contumeliam ſolius verè honoratę ſuper omnem creaturam Deiparæ, tametſi ipſe cum patre ſuo Diabolo diſrumpatur. Nam & Dauid Rex Chriſtus dicitur, & Aaron Princeps Sacerdotum: hæc enim vngebantur, Regnum & Sacerdotium: & omnis deifer homo, Chriſtus (id eſt, vnctus) dici poteſt; ſed non natura, Deus. Vnde & Deo odibilis Neſtorius natum ex Virgine *Deiferum* dicere anhelauit. Nobis autem abſit *deiferum* ipſum aut dicere, aut cogitare; ſed Deum incarnatum. Ipſum enim Verbum caro factum eſt conceptum ex Virgine, proueniens quidem ex aſſumptione Deus, & ipſa iam caro ab ipſo deificata: quaſi tribus ſimul factis vna cum deductione ad eſſe; aſſumptione, exiſtentia, & deificatione eius à Verbo. Et ſic intelligenda & dicenda Deipara Virgo, non ſolùm propter naturam Verbi, ſed etiam propter deificationem humanæ carnis; quorum ſimul conceptio & exiſtentia miro operata ſunt modo: conceptio quidem verbi, carnis autem in ipſo Verbo exiſtentia, ipſa Dei Matre ineffabiliter ſuppeditante plaſmationem Plaſmatori, & humanationem Deo factori vniuerſi, & deificanti quod aſſumpſit: ſaluante vnione ea, quæ vnita ſunt talia, qualia vniebantur; non quidem diuinum dico ſolùm, ſed & id quod humanum Chriſti, & quod ſuper nos, & quod ſecundùm nos. Neque enim factum priùs ſecundum nos, poſteriùs factum ſupra nos, ſed ſemper ex præcipua hypoſtaſi ambo ſubſtitere: propterea quòd ex ipſo conceptionis articulo in ipſo Verbo exiſtentiam habuit. Quod igitur humanum eſt, ſecundùm propriam naturam tale eſt; Dei verò & diuinum ineffabiliter, & ſuper naturam. Præterea & carnis animatæ proprietates geſſit: illas autem ſuſcepit diſpenſationis motus naturalis ratione, ordine ſecundùm veritatem naturaliter obſeruato.

Epiphanius in ſermone de laudibus beatiſſimæ Virginis Mariæ. Quid dico, & quid proloquar? quo pacto beatam prædicabo gloriæ radicem? Solo enim Deo excepto cunctis ſuperior exiſtit. natura formoſior eſt ipſis Cherubim, Seraphim, & omni exercitu angelico: cui prædicandæ cæleſtis ac terrena lingua minimè ſufficit, immo verò nec Angelorum. Etenim ipſi quidem hymnum, laudem, honorem protulerunt: non tamen eo modo eloqui pro dignitate potuerunt.

Idem eodem ſermone. Per te, ô ſancta Virgo, medius obſtructionis paries inimicitias diſſoluit: per te pax cæleſtis donata eſt mundo; per te illuminati ſunt fines terræ; per te homines facti ſunt Angeli; per te homines appellati ſunt amici, ſerui, & filij Dei; per te homines meruerunt eſſe conſerui Angelorum, & cum eis familiariter conuerſari; per te notitia cæleſtis à terra tranſmittitur in cælos; per te homines fiduciam habent in cælo erga Altiſſimum; per te crux reſplenduit per vniuerſam terram, in qua quidem cruce pependit Filius tuus Chriſtus Deus noſter; per te mors conculcatur, & ſpoliatur infernus; per te ceciderunt idola, & excitata eſt notitia cæleſtis; per te cognouimus vnigenitum Filium Dei, quem ſanctiſſima Virgo peperiſti, Dominum noſtrum IESVM Chriſtum.

Hieronymus. Nos autem virgam de radice Ieſſe ſanctam Mariam Virginem intelligamus, quę nullum habuit fruticem cohærentem. de qua & ſuprà legimus: *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium:* & florem Dominum Saluatorem, qui dicit in Cantico canticorum: *Ego flos campi, & lilium conuallium.* *Et alibi*: Pulchrè quidam portam clauſam, per quam ſolus Dominus Deus Iſraël ingreditur, & Dux cui porta clauſa eſt, Mariam Virginem intelligunt: quæ & ante partum, & poſt partum Virgo permanſit. Etenim tempore quo Angelus loquebatur: *Spiritus ſanctus veniet ſuper te, & Virtus Altiſsimi obumbrabit te: quod autem naſcetur ex te ſanctum, vocabitur Filius Dei*; & quando natus eſt, Virgo permanſit æterna. *Item*: Taceo de Anna & de Eliſabeth, & cæteris ſanctis mulieribus, quarum velut ſiderum igniculos clarum Mariæ lumen abſcondit. *Rurſum*: Siquis fornicariæ coniungitur, vnum corpus efficitur; & in lege pręceptum eſt, non ſolùm reos, ſed & conſcios criminum obnoxios eſſe peccati: quomodo Ioſeph, cùm crimen celaret vxoris, iuſtus ſcribitur? Sed hoc teſtimonium Mariæ eſt: quòd Ioſeph ſciens illius caſtitatem, & admirans quod euenerat, celat ſilentio cuius myſterium neſciebat. *Et alibi*: *Exiet virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet.* Virga Mater eſt Domini, ſimplex, pura, ſyncera, nullo extrinſecus germine cohæren-

In 2. cap. Iſaiæ. *Iſaia 7.* *Cant. 2.* *In 44. Ezech.* *In prol. Sophon.* *In 1. cap. Matth.* *1. Cor. 6.* *Rom. 1.* *Ad Euſtoch. de cuſt. virginit.* *Iſaia 11.*

hærente, & ad similitudinem Dei vnione fœcunda. Virgæ flos Christus est, dicens: *Ego flos campi, & lilium conuallium.* Qui & in alio loco lapis prædicatur abscissus de monte sine manibus: significante Propheta Virginem nasciturum de Virgine. *Rursus idem*: Elizabeth & Zacharias (quo testimonio quasi impenetrabili veteris clypeo) nos docere possunt, quanto inferiores sunt beatæ Mariæ Matris Domini sanctitate, quæ conscientia in se habitantis Dei libere proclamat; *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes; quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. Et misericordia eius à progenie in progenies, timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo.* In quo animaduerte, quòd beatam se esse dicat, non proprio merito atque virtute, sed Dei in se habitantis clementia.

Cant. 2. *Dan. 2.* *Lib. 1. aduers. Pelagianos.* *Luca 1.*

Chrysostomus. Precibus, Domine, eius quæ genuit te Deiparæ & semper Virginis Mariæ, Sanctorum omnium, Potestatum spiritualium, pretiosi Prophetæ, Præcursoris, ac Baptistæ Ioannis, sanctorum gloriosorum Apostolorum, & S. Nicolai, cuius & memoriam celebramus, miserere, & serua nos. *Ibidem*: Defende, serua, miserere, custodi nos Deus tua gratia. Sanctissimæ, incontaminatæ, super omnes benedictæ, gloriosæ Dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cum omnibus Sanctis memoriam agentes, nosmetipsos, & inuicem, & omnem vitam nostram Christo Deo nostro commendemus. *Quod identidem repetit. Rursus*: In memoriam & honorem Virginis Mariæ & Sanctorum (vt Ecclesia Romana facit) offert Sacrificium. *Præterea inquit*: Offerimus tibi rationalem hunc cultũ pro in fide requiescentibus maioribus, Patribus, Patriarchis, Prophetis, & Apostolis, Præconibus, Euangelistis, Martyribus, Confessoribus, continentibus, & omni spiritu in fide initiato; præcipuè pro sanctissima, immaculata, super omnes benedicta Domina nostra Deipara & semper Virgine Maria. Vt verè dignum & iustum est glorificare te Deiparam, & semper beatissimam, & penitus incontaminatam Matrem Dei nostri, honoratiorem Cherubim, & gloriosiorem incomparabiliter Seraphim, quæ citra corruptionem Deum peperisti, verè Deiparam te magnificamus. *Aue gratia plena Maria, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui*; quoniam Saluatorem animarum peperisti nostrarum. *Et inferiùs*: Deus remitte, dimitte, ignosce mihi peccatori peccata mea, & voluntaria, & inuoluntaria, siue in cognitione, siue in ignorantia, siue in verbo, siue in opere, siue in concupiscentia feci, omnia ignosce: quoniam bonus, & humanus, longanimis, & multæ misericordiæ. Et intercesione immaculatæ Dominæ nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, dignum me fac, vt sine condemnatione accipiam immaculatum tuum donum in remissionem peccatorum, in vitam æternam, in purgationem malarum mearum cogitationum, in illustrationem mandatorum tuorum: quoniam te decet gloria, & honor, & adoratio Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

In Liturgia siue Missa tom. 5. *In eadem*

Et pòst paulò: Gratias agimus tibi Domine, humane benefactor animarum nostrarum, quoniam & hodierno die dignatus es nos supercælestibus tuis & immortalibus mysterijs; dirige nostram viam, & confirma nos in timore tuo omnes, custodi vitam nostram, stabili nostros gressus, precibus & supplicationibus sanctæ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ & omnium Sanctorum.

Augustinus. Adest nobis, dilectissimi, optatus dies beatæ ac venerabilis semper Virginis Mariæ; ideò cum summa exultatione gaudeat terra nostra, tantæ Virginis illustrata die solemni. Hæc est enim flos campi, de qua ortum est pretiosum lilium conuallium, per cuius partum mutatur natura Protoplastorum, deletur & culpa. Præcisum est in ea illud Euæ infelicitatis elogium, quo dicitur: *In dolore paries filios tuos*: quia ista in lætitia Dominum peperit. Eua enim luxit, ista exultauit: Eua lachrymas, Maria gaudium in ventre portauit; quia illa peccatorem, ista edidit innocentem. Virgo quippe genuit, quia virgo concepit; inuiolata peperit, quia in conceptu libido non fuit: vtrobique miraculum, & sine corruptione grauida, & in partu Virgo puerpera. Descendit Angelus de cælo missus à Patre Deo in nostræ redemptionis exordium, ac beatam salutando Mariam; *Aue*, ait *gratia plena*; *Dominus tecum.* Impleta est ergo gratia, & Euæ euacuata est culpa. Maledictio

Ser. 2. de Annunt. tom. 10. *Genes. 3.* *Luca 1.*

ctio Euæ in benedictionem mutatur Mariæ. *Aue*, inquit, *gratia plena*; *Dominus tecum*: tecum Dominus in corde, tecum in ventre, tecum in vtero, tecum in auxilio. Gratulare beata Virgo: Chriſtus Rex è cælo ſuo incarnatur in vtero tuo: ex ſinu Patris in vterum dignatur deſcendere Matris. *Benedicta tu*, inquit, *in mulieribus*, quæ vitam & viris & mulieribus peperiſti. Mater generis noſtri pœnam intulit mundo, Genitrix Domini noſtri ſalutem attulit mundo; auctrix peccati Eua, auctrix meriti Maria; Eua occidendo obfuit, Maria viuificando profuit; illa percuſſit, iſta ſanauit. Pro inobedientia enim obedientia commutatur, fides pro perfidia compenſatur: læta igitur Maria geſtat infantem, exultans amplexatur Filium, portat à quo portabatur. *Paulò inferiùs*: O beata Maria, ſæculum omne captiuum tuum deprecatur aſſenſum; te apud Deum mundus ſuæ fidei obſidem fecit: noli morari Virgo, nuntio feſtinanter reſponde verbum, & ſuſcipe Filium; da fidem, & ſenti virtutem. *Ecce*, inquit, *ancilla Domini*, *fiat mihi ſecùndùm verbũ tuum*. Nec mora, reuertitur nuntius, & virginalem thalamum ingreditur Chriſtus: efficitur ſubitò prægnans beata Dei Genitrix, & cuncta per ſæcula prædicatur felix. *Rurſus*: (*Ibidem.*)
(*Iſaia 7.*) Recole, Maria, in libro Eſaiæ Prophetæ Virginem, quam parituram legiſti; & gaude atque exulta, quia tu eſſe meruiſti. *Et ſubditur:* O felix obedientia, ô inſignis gratia, quæ dum fidem dedit humiliter, cæli in ſe opificem incorporauit! Impleuit in ea
(*Oſea 6.*) Dominus, quod dudum prædixerat; *Obedientiam*, inquit, *malo quàm ſacrificium*, *& ſcientiam Dei*, *pluſquam holocauſta*. Hæc fuit vera obedientia, omnique ſacrificio gratior; hæc voluntas cunctis hoſtijs acceptior; hinc promeruit gloriam, quam ipſa poſtmodum
(*Luca 1.*) hauſit. *Ecce*, ait, *ex hoc beatam me dicent omnes generationes*. O beata Maria, quis tibi dignè valeat iura gratiarum, ac laudum præconia rependere, quæ ſingulari tuo aſſenſu mundo ſuccurriſti perdito? Quas tibi laudes fragilitas humani generis perſoluat, quæ ſolo tuo commercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaque quaſcumque exiles, quaſcumque meritis tuis impares gratiarum actiones; & cùm ſuſceperis vota, culpas noſtras orando excuſa. Admitte noſtras preces intra ſacrarium exauditionis, & reporta nobis antidotum reconciliationis. Sit per te excuſabile, quod per te ingerimus: fiat impetrabile, quod fida mente poſcimus. Accipe quod offerimus, redona quod rogamus, excuſa quod timemus; quia tu es ſpes vnica peccatorum: per te ſperamus veniam delictorum, & in te, beatiſsima, noſtrorum eſt expectatio præmiorum. Sancta Maria, ſuccurre miſeris: iuua puſillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro deuoto fœmineo ſexu: ſentiant omnes tuum iuuamen, quicumque celebrant tuam commemorationem. Aſsiſte parata votis poſcentium, & repende omnibus optatum effectum: ſint tibi ſtudia aſsiduè orare pro populo Dei, quæ meruiſti benedicta Redemptorem ferre mundi, qui viuit & regnat in ſæcula ſæculorum.

Idem. Adeſt nobis, dilectiſsimi Fratres, (*In feſto Aſſump. ſer. 2.*) dies valdè venerabilis, dies omnium Sanctorum ſolemnitates præcellens. Adeſt, inquam, dies inclyta, dies præclara, in qua è mundo migraſſe creditur Virgo Maria. Et ideò laudes intonet vniuerſa terra cum ſumma exultatione, tantæ Virginis illuſtrata exceſſu: quia indignum valde eſt, vt illius recordationis ſolemnitas ſit apud nos ſine maximo honore, per quam meruimus Auctorem vitæ ſuſcipere: ſatiſque præpoſterum iudicium eſt, vt cùm ſanctorum celebramus victorias Martyrum, illius ſolemnitatem illis non præferamus, quæ huic mundo edidit Principem Martyrum. In hac ſiquidem die competenter Sponſo illi cæleſti proclamat beata Virgo: *Tenuiſti manum dexteram* (*Pſal. 72.*) *meam*, *& in voluntate tua deduxiſti me*, *& cum gloria ſuſcepiſti me*. Hodie, inquam, & ipſa à Sponſo, Filio, & Domino, congruè audiuit: *Iam hyems tranſijt*, *imber ab-* (*Cant. 2.*) *ijt & receſsit*; *ſurge proxima mea*, *Sponſa mea*, *columba mea*, *& veni*. Hæc ideò dicimus, quia ſicut iam in conſuetudinem ſuſcepit Eccleſia, hodierna die ad cælos aſſumpta fuiſſe creditur Virgo Maria. *Et rurſum:*
Loquamur aliquid de laudibus ſacratiſſimæ (*Eod. Ser.*) Virginis. Sed quid nos tantilli, quid actione puſilli, quid in eius laudibus referemus; cùm, etiamſi omnium noſtrûm membra verterentur in linguas, eam laudare ſufficeret nullus? Altior cælo eſt, de qua loquimur; abyſſo profundior, cui laudes dicere conamur. Hæc eſt enim, quæ ſola meruit Mater & Sponſa vocari. Hęc primę matris damna re-

Gen. 3. na resoluit, hæc homini perdito redemptio-
Luca 1. nem adduxit. Mater enim generis nostri pœnam intulit mundo, Genitrix Domini nostri salutem edidit mundo: auctrix peccati Eua, auctrix meriti Maria: Eua occidendo obfuit, Maria viuificando profuit: illa percussit, ista sanauit. Hæc enim mirabili atque inæstimabili modo omnium rerum & suum peperit Saluatorem. Quæ hæc Virgo tam sancta, ad quam venire dignaretur Spiritus sanctus? Quæ tam speciosa, vt eam Deus sibi eligeret Sponsam? Quæ tam casta, vt esse posset Virgo post partum? Hæc est Dei templum,
Cant. 4. fons ille signatus, & porta in domo Dei clau-
Ezech. 44. sa. Ad hanc namque, vt dixi, Spiritus sanctus descendit, hanc virtus Altissimi obumbrauit. Hæc est immaculata coitu, fœcunda partu; Virgo lactans, Angelorum & hominum cibum nutriens. Meritò namque beata singulari à nobis præconio extollitur, quæ singulare commercium mundo præbuit. Denique tantum se ad cæli fastigia subleuauit, vt
Ioan. 1. Verbum in principio apud Deum de superna cæli arce susciperet. O felix Maria, & omni laude dignissima! O Virgo Dei Genitrix gloriosa! O sublimis puerpera, cuius visceribus Auctor cæli terræque committitur. O felicia oscula lactantis labijs impressa! cùm inter crebra indicia reptantis infantię, vtpote verus ex te Filius, tibi Matri alluderet; cùm verus ex
Luca 2. Patre Dominus imperaret. Nam Auctorem tuum ipsa concipiens edidisti in tempore puberem, quem habebas ante tempora Conditorem. O felix puerperium, lætabile Angelis, optabile Sanctis, necessarium perditis, con-
Matth. 27. gruum profligatis! Qui post multas assumptæ carnis iniurias, & ad vltimum verberatus flagris, potatus felle, affixus patibulo, vt te veram Matrem ostenderet, verum se hominem patiendo monstrauit. Sed quid dicam pauper ingenio, cùm de te quicquid dixero, minor laus est, quam dignitas tua meretur? Si cælum te vocem, altior es; si Matrem gentium dicam, præcedis; si formam Dei appellem, digna existis; si Dominam Angelorum vocitem, per omnia tu esse probaris. Quid ergo de te dignè dicam, quid referam, cùm non sufficiat lingua carnis tuas enarrare virtutes? Has interim laudes subeat lingua carnis, quas semper ardenter profert anima. Nunc nostras peto vt aures doctrinarum tuarum demulceas organis. Plaudat nunc tympanis scena tuis, & veloces articuli puerperæ concrepent. Concinant lætantes chori, & alternantibus modulis dulcisona carmina misceantur. Audiamus, Fratres, audiamus pro mentis affectu, audiamus quemadmodum tympanistriarum doctrinis concrepet beata Virgo Maria audiamus inquam, & huic harmoniæ moribus respondeamus. Denique cùm hæc mulier beatissima ab Angelo iam saluta- Luca 1.
ta, Spiritu sancto repleta, plenitudine diuinitatis afflata, ad Elizabeth venisset cognatam, post exultationem Ioannis in vtero matris, hæc Domino decantauit cantica laudis: *Magnificat anima mea Dominum, & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo, &c.* *Et inferiùs, vbi ex deuotione quadam repetit Augustinus:* Quas ergo tibi laudes fragilitas humani generis persoluet, quę solo tuo commercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaque quascumque exiles, quascumque meritis tuis impares gratiarum actiones; & cùm susceperis vota, culpas nostras orando excusa. Admitte nostras preces intra sacrarium exauditionis, & reporta nobis gratiam reconciliationis. Sit per te excusabile quod per te ingerimus: accipe quod offerimus, impetra quod rogamus, excusa quod timemus; quia nec potiorem meritis inuenimus quàm te, ad placandam iram Iudicis, quæ meruisti esse Mater Redemptoris & Iudicis. Succurre ergo miseris, iuua pusillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro monachorum choro, exora pro deuoto fœmineo sexu: sentiant omnes tuum iuuamen quicumque deuotè celebrant tuum nomen. Sit tibi compassio super afflictis, sit pius affectus super cælorum peregrinis; & cùm te lætantem semper aspicis, fletus nostros, quæsumus, ipsa ad Deũ admittas, eumque vt proprium Filiũ pro nobis interpelles. Nos enim adhuc in terra hac affligimur, persequimur, iniurijs lacessimur, opprobrijs afficimur, esurimus, sitimus, somnum patimur, in carcere retinemur: Tu verò in cælestibus regnis prælata es cunctis Virginum choris; tu Agnum, quocumque perrexerit, sequeris: tu virgineos choros, & ab incentiuæ carnis illecebris alienos, per albentia lilia, rosásque vernantes, ad fontes perennis vitæ potandos inuitas: tu in illa Beatorum felicissima regia primi ordinis dignitatem adepta, plantis rosidis oberrãs inter paradisi amœnitatem, gramineósque crocos, tenero poplite pergis, felicique palma violas immarcescibiles carpis: tu concinis sine fine

fine choris coniuncta summis: Angelis Archangelisque sociata, indefessa voce *Sanctus* clamare non cessas: tu in cubiculo Regis beatitudinem gemmis & margaritis ornata assistis: tibi thronus regius ab Angelis collocatur in aula æterni Regis, teque ipse Rex Regum & Matrem veram, & decoram Sponsam præ omnibus diligens, amoris amplexu sibi associat. Nec mirum, si dignetur tibi aggaudere Deus regnans, quem tu paruulum ex te hominem natum toties osculata es in terris. Has ergo tuas felicitates possidens, conuertere ad nostrarum miseriarum salutem. Inter hæc igitur, Fratres, cum toto mentis affectu beatissimæ Virginis nos intercessionibus committamus, omnes eius patrocinia omni nisu imploremus; vt dum nos supplici eam obsequio frequentamus in terris, ipsa nos sedula prece commendare dignetur in cælis. Neque enim dubium, quæ meruit pro liberandis proferre pretium, posse plus omnibus liberatis impendere suffragium. Sed quid nobis prodest hanc interpellare vocibus, nisi etiam humilitatis eius exempla teneamus? Curemus ergo, dilectissimi Fratres, vt cùm huius diei festiuitati interesse cupimus, vestimentis humilitatis atque charitatis induti appareamus. Non nos inuidia alienæ felicitatis torqueat, non ira vsque ad diuisionẽ dilaniet, nõ cupiditas Christum à nobis excludat, non sæculi tristitia exurat, non prosperitas eius incautè decipiat, nõ luxuria inquinet, nõ immunditia polluat, non elatio corrumpat, non superbia inflet: vt dum virtutibus ornatos, charitate coniunctos, humilitate fundatos, beata Dei Genitrix suę nos interesse festiuitati perspexerit, ardentiùs nobis subuenire festinet apud Filium & Dominum suum IESVM Christum Deum & Saluatorem nostrum, qui coronis perennis regni glorificat Sanctos suos, & est æterna laus & expectatio omnibus electis eius. Ipsi gloria, virtus, potestas æterna, & nunc, & semper, per immortalia sæcula sæculorum. Amen.

Hom.6. contra Nestorium dicta Ephesi. *Cyrillus Alexandrinus.* Alacrem video cõgregationem Sanctorum omnium, qui hîc promptè à sancta Deipara Maria Virgine vocati conuenerunt: ideoque, licet in multa degam tristitia, in gaudium tamẽ me ista sanctorum Patrum præsentia conuertit. Adimpletum nunc apud nos est dulce illud verbum, quod Psalmista Dauid dixit; *Psal.132.* *Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in idipsum.* Salue itaque per nos sancta ac mystica Trias, quæ nos omnes ad Ecclesiam sanctæ Marię Deiparę conuocasti. Salue per nos sancta Deipara, pretiosus totius orbis thesaurus, lampas inextinguibilis, corona virginitatis, sceptrum rectæ doctrinæ, templum insolubile, locus eius qui loco capi nequit; Mater & Virgo, per quam in Euangelijs benedictus nominatur, qui venit in nomine Domini. Salue, quæ incomprehensibilem in sancto virginali vtero comprehẽdisti; per quam sancta Trias per vniuersum orbem glorificatur & adoratur, per quã cælum exultat, per quam Angeli & Archangeli lætantur, per quam Dæmones fugantur, per quam Diabolus tentator cælo decidit, per quam prolapsum plasma in cælum recipitur; per quam vniuersa creatura, idolorum vesania detenta, ad cognitionem veritatis venit; per quam sanctum contingit Baptisma credentibus, per quam oleum est exultationis, per quam per totum orbem fundatæ sunt Ecclesiæ, per quam gentes ducuntur ad pœnitentiam. Et quid multa commemoro? per quam vnigenitus Dei Filius ijs qui in tenebris & vmbra mortis sedebant lux resplenduit, per quam Prophetæ prænuntiarunt, per quam Apostoli salutem gentibus prędicarunt, per quam mortui excitantur, per quam Reges regnant, per sanctam videlicet Trinitatem. Et quis adeò valet eloquio, vt plurimùm laudatam Mariam satis celebret? Ipsa & Mater est & Virgo. O rem admirandam! miraculum hoc me stupidum reddit.

Leo primus. Præcesserant quidem multa documẽta, quę corpoream natiuitatem Domini manifestis indicijs declararent: *Ser.5 de Epiphania.* siue cùm beata Maria Virgo fœcundandam se Spiritu sancto, pariturámque Dei Filium audiuit & credidit; siue cùm ad salutationem ipsius in vtero Elisabeth nondum natus Ioannes prophetica exultatione commotus est, *Lucæ 1.* quasi etiã intra matris viscera iam clamaret: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* *Ioan.1.*

Idem. An fortè ideò putauit Dominum nostrum IESVM Christum non nostræ esse naturæ, *In epist. ad Flau.* quia missus ad B. Mariam Angelus ait: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi; ideoq; & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei;* *Lucæ 1.* vt quia conceptus Virginis diuini fuit operis, non de natura concipientis fuerit caro concepti? Sed non ita intelligenda est illa generatio singulariter mirabilis, & mirabiliter singularis, vt per nouitatem creationis proprie-

proprietas remota sit generis: fœcunditatem enim Virgini Spiritus sanctus dedit, veritas autem corporis sumpta de corpore est,& ędificante sibi Sapientia domum, *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis*; hoc est, *in ea* carne quam sumpsit ex homine,& quam spiritus vitæ rationalis animauit.

Prou. 9. Ioan. 1.

In 1. Reg. cap. 1. *Gregorius Magnus.* Potest autem huius montis Ramathaim Sophim nomine beatissima semper Virgo Maria Dei Genitrix designari. Mons quippe fuit, quæ omnem electæ creaturæ altitudinem electionis suæ dignitate transscendit. An non mons sublimis Maria, quæ, vt ad conceptionem æterni Verbi pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum choros, vsque ad solium Deitatis erexit? Huius enim montis præclarissimam dignitatem Isaias vaticinatus ait: *Erit in nouissimus diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium.* Mons quippe in vertice montium fuit, quia altitudo Mariæ supra omnes Sanctos refulsit: nã sicut mons altitudinem, ita domus designat habitationem. Mons quippe & domus aptè dicitur, quæ dum incomparabilibus est illustrata meritis, Dei vnigenito, in quo recumberet, sacrũ præparauit vterum. Nam mons in vertice montium Maria non fieret, si supra Angelorum altitudinẽ hanc diuina fœcunditas non leuaret: & domus Domini nõ fieret, si in eius ventre per assumptam humanitatem Verbi diuinitas non iaceret. Sed rectè mons frugifer dicitur, de qua optimus fructus, id est, nouus homo generatur: quam certè in fœcunditatis suæ gloria pulchram ornatamque Propheta respiciens, ait; *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.* De huius namque montis fructu Dauid Deo exultans ait: *Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructũ suum.* Terra quippe fructũ suum dedit; quia quem Virgo peperit, non concepit materiali opere, sed sancti Spiritus obumbratione. Hinc eidem Regi & Prophetæ à Domino dicitur: *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Hinc Isaias ait: *Erit fructus terræ sublimis.* Nam quem Virgo genuit, non solùm homo factus fuit, sed etiam potens Deus. De hoc fructu ad eandem beatam Virginem Elisabeth salutante dicitur; *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Rectè igitur mons Ephraim dicitur; quæ, dum ineffabili dignitate diuinę generationis attollitur, in eius fructu arida humanæ conditionis germina reuirescunt.

Isaia 2. Isaia 11. Psal. 66. Psal. 131. Isaia 4. Luca 1.

Addere libet locum ex Origene, propter doctrinæ pietatem & auctoritatem. Hom. 1. in diuersos, in cap. 1. Matth. Hæc, inquit, *eo* (Ioseph) *cogitante.* Quærendum est nobis, numquid cogitauerit, vt occultè eam dimitteret: & si cogitabat, vt eam dimitteret; & si ita suspicionem in eam habebat, quomodo iustus erat? Si ergo non est suspicatus, vel tale aliquid cogitauit; cur eam dimittere volebat, vt immaculatam & sanctam vellet dimittere? iniustum enim & hoc erat. Sed simplicitatem sensus audi huius orationis. Iustus erat Ioseph, & illa Virgo immaculata erat; sed ideò eam dimittere volebat, quoniam virtutẽ mysterij, & sacramentum quoddã magnificum in ea cognoscebat, cui approximare se indignum existimabat. Ergo humilians se ante tantam & tam ineffabilem rem, quærebat se longè facere: sicut & beatus Petrus Domino se humilians aiebat; *Recede à me, Domine, quoniam ego peccator sum:* vel sicut ille Centurio ad eundem Dominum mittens dicebat; *Non sum dignus, vt intres sub tectum meum; quia neque meipsum dignum existimaui ad te venire*: vel sicut sancta Elisabeth ad ipsam beatam Mariam locuta est, dicens; *Et vnde hoc mihi, vt veniat Mater Domini mei ad me?* Sic & Ioseph iustè humilians sese in omnibus, cauebat & timebat sibimetipsi, tantæ sanctitatis coniunctionem adhibere. Idcirco occultè volebat eam dimittere: dimittam eam, dicens, & à me longè faciã eam, & à cognitione mea; maior est enim eius dignitas, superexcellit eius sanctitas, nec meæ congruit indignitati. Ideò volebat occultè dimittere eam. *Hæc ergo eo cogitante, Angelus Domini per visum apparuit illi, dicens*: Quid dubitas ô Ioseph? quid imprudenter cogitas? quare irrationabiliter meditaris? Deus est enim qui generatur, Virgo quæ generat: huius generationis minister es, & non largitor; seruus, & non Dominus; mancipium, & non plasmator. Propterea ministra, serua, custodi, fer curã, intẽde & huic qui nascitur, & huic quę generat.

Luca 5. Matth. 8. Luca 7. Luca 1.

Idem eadem homilia: Ioseph fili Dauid, ne timueris accipere Mariam Coniugem tuam. Ne timueris, ne trepidaueris, ne conturberis; sed securus & intrepidus accipe eam secundũ legis præceptum Vxorem tibi nominatam; sed secundum nuptiarum consuetudinem & coniunctionem longè alienam. Accipe ergo eam

Matth. 1.

eam ſicut commendatum cæleſtem theſaurum, deitatis diuitias; ſicut pleniſſimam ſanctitatem, ſicut perfectam iuſtitiam. Accipe eam ſicut Vnigeniti manſionem, ſicut honorabile templum, ſicut domũ Dei, ſicut Creatoris omnium propriam, ſicut Regis cæleſtis Sponſi domum immaculatam. Ita ergo Ioſeph fili Dauid, ne timeas accipere eam tibi commendatam, tuæ religioſitati creditam; ſerua, fer curam, attende; fugiens ab Herode duc in Aegyptum; iterùm remeaturus poſt Herodis mortem, deduc in terram Iſraël. *Ne timueris accipere Mariam Coniugem tuam.* Coniugem audiens non expaueſcas, non conturberis, nec tu, neque quiſquam ſequentium vſque in conſummationem ſæculi. Coniugem eam dico propterea, vt Diabolo virginitatem eius occultem, & vt Iudæorum prauitatem excludam atque deijciam, & legis inſtituta non deſtruam: & in conſequentibus demonſtrabo, quòd iſta nec tua Coniux ſecundùm conſuetudinem coniugij habeatur, *Ibid.* nec iſte qui generatur tuus Filius eſſe credatur. *Quod enim ex ea naſcetur, de Spiritu ſancto eſt.* Quia ſcilicet cooperator huius natiuitatis Spiritus ſanctus eſt.

Verum hæc hactenus ſat multa ex veteribus Patribus. Nam qui recentiores fuerunt, non minorem in Deiparam Virginem deuotionem conceperunt, ad maiores etiam Virginis ſacroſanctæ laudes (ſi quid tamen addi potuit) aſpirarunt; & infinitum eſſet, ſi omnium conari vellemus præconia in Virginem recenſere. Illud igitur eligamus, Fratres, vt ſilentio potiùs myſtico & humili illam laudemus, & profiteamur maiorem eſſe omni noſtro encomio, ſuperiorem omni noſtra prædicatione; eſſe nos indignos qui illam laudemus. Quas laudes in illam conferunt Angeli & Sancti Dei, quas Eccleſia, illi nos voluntate & deuotione noſtra offeramus, illam excellenti ſua veneratione adoremus, illam inuocemus in Chriſto IESV Domino noſtro. Amen.

Deo gratiæ, & Deiparæ Mariæ Virgini.

INDEX ADNOTATIONVM ET IMAGINVM IN EVANGELIA DOMINICALIA

ordinem temporis ipſius Euangelicæ hiſtoriæ continens.

HH ANNO

ANNO XXXII.

ANNO XXXIII.

Feria

APPRO-

APPROBATIO.

Vidi has Adnotationes & Meditationes in Euangelia per anni cursum in Ecclesia legi solita Reuerendi Patris Hieronymi Natalis, Sacerdotis Societatis IESV: quæ quidem sanam omnino & Catholicam doctrinam continent, magnæque eruditionis, & pietatis, ad fidelium corda ad virtutem & vitæ Christianæ profectum inflammanda: quare dignum opus iudico quod typis excudatur, ad communem vtilitatem.

Ita censui Romæ, die vltimo Julij, 1579.

Ego Doctor Franciscus Toledo.

Series chartarum.

*. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. V. X. Y. Z.
Aa. Bb. Cc. Dd. Ee. Ff. Gg. Hh. Ii. Kk. Ll. Mm. Nn. Oo. Pp. Qq. Rr. Sf.
Tt. Vu. Xx. Yy. Zz. AA. BB. CC. DD. EE. FF. GG. HH.

Omnes sunt terniones, præter HH. duernionem.

ANTVERPIAE,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
M. DC. VII.

